KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

1. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **4. januara 1930.** | **68. lětnik.**

Budź khwaleny Jězus Khrystus!

Na započatku nowoho lěta je na času, zo redaktor časopisa, kotryž nětko tak dołhi čas wukhadźa — započinamy lětsa swój 68. lětnik — načolne napismo po zmysłu a duchu přepytuje.

Čas je druhdy a haj husto dosć na tym wina, zo so dobre słowo k formuli wotrjeba, zo so z prěnjotnoho hłubokoho zmysła hoła fraza stanje, kiž rjenje klinči, ale kiž ničo wjacy nima woznamjenjeć. Słowa zhubjuja na mocy, prajidma so z časom wutupja, hesła so stanu bjez zmysła, parole wocuzbja, napisma su po času njezrozemliwe.

Směmy dźensa hišće ze samsnym prawom našomu časopisej, prěnjomu čisłej nowoho lětnika tute starosławne napismo, tutón w katolskich Serbach ze starodawna wužiwany napis „Budź khwaleny Jězus Khrystus“ też hišće 68. lětnikej na puć sobudać, abo je tute napismo na wuznawanskej mocy pozhubiło, je Serbam, wosebje jich Posołej so hłuboki zmysł katolskoho postrowa zhubił, tak zo nimamy wjacy prawa na tutym postrowje?

Posoł wě a joho redaktor to začuwa hač do poslednjeje konsequency, zo je tute napismo wosprawnjene, haj dźensa bóle wosprawnjene, hač hdy prjedy. Našomu zamučenomu časej, kiž husto wjacy mjez dobrym a złym njerozeznawa, w kotrymž so skaženosć tak blizko při sprawnosći khowa, hdyž njeprawda a prawda husto tak blizko bydlitej, do jenajkoho kabata so woblekatej, hdyž je jara ćežko, wěrnosć wot njewěrnosće rozeznawać, je nuzne a trěbne, zo naš časopis swoje wobličo tak jasne kaž móžno pokaza.

„Budź khwaleny Jězus Khrystus“ pak njeje za nas jenož wuznaćo, ale je wjacy. Za nas je zdobom parola. Wěmy, kak je naš časopis wot njepřećelow wobdaty, kotřiž maja wěčnje na nim wustajeć. Njepřećeljo wot prawicy, njepřećeljo wot lěwicy. Jenym njeje dosć katolski, druhim je zasy přejara katolski. Nochcemy nadběhi na naš časopis dale rozpisować, nochcemy dźensa poslednje doslědki druhoho směra lubym čitarjam rozestajeć; ale njemóžemy toho so zminyć, w prěnim čisle nowoho lěta pokazać, zo žanych so njebojimy, přetož wěmy a smy po pruhowanju spóznali, zo druhoho puća kročić njemóžemy.

Njemyleny a njekabłacy je Posoł swoju dróhu kročił z hesłom „Budź khwaleny Jězus Khrystus!“ kaž je winowatosć kóždoho jednotliwca na zemi a k čomuž je kóždy na swět so narodźił je to, štož jandźeljo w Božej nocy spěwachu „Česć budź Bohu we wysokosćach“. Časopis, njech je kajkohožkuli mjena a směra, kiž njeby jako prěnjotny nadawk měł, Božu česć a khwalbu spěchować, njeby prawo k dalšomu wobstaću měł, wosebje nic žadyn katolski časopis. Nima Posoł prěnjotny zaměr, kralestwo Bože w Serbach twarić a spěchować? Hlejće jenož a rozmyslće sebi, kelko woporniwosće a lubosće k swjatej wěcy wěry a k lubomu narodej sebi Posoł wot mnohich spisowaćelow žada, kiž ani kroška za jich napinace, husto dosć nócne dźěło njedóstanu, ale kiž ze samoho idealisma swoje mocy a swoje talenty do swjateje służby stajeja. To je wěsće prawje! Też wot tebje Bóh jónu sebi žada talenty wróćo, kiž je ći dał, a nic jenož darjene talenty same, ale z wysokej danju.

Naš čas a naš lud trjeba nabožinu wjele nuznišo dyžli wšo druhe. To wěmy z nazhonjenja druhich ludow, zo so žadyn lud na dlěžši čas njemóže wot někajkich bělizkow žiwić, a byrnjež najwjetši lud był a najsylniši a najsławniši. Přezahe smy swoju politisku samostatnosć zhubili, přez lětstotki smy so bědźili a bili přez žiwjenjo, tak zo na swěće lědy žanoho luda namakaće, kiž je z tajkimi powostankami stajnje so wobarajo, stajnje so zaškitujo, bědźił a wojował hač do dźensišoho dnja, kotryž je kóždy hruzlik serbskeje zemje znajmjeńša w poslednich lětstotkach, znajmjeńša mjez katolskimi Serbami w krutym njesebičnym wojowanju škitał a wobarał před napadami cuzoho wliwa a wobsydźeństwa.

Nabožina stoji kaž stražowaty jandźel před našim narodom, nic w tym zmysłu, kaž by nabožina jenož służownica naroda była, ale jako knjeżićeŕka, kiž też najnižšoho służownika, najnižšu służownicu njepřepoda zwólniwomu martrařstwu a knjeżićeŕstwu nahrabnoho a krwawnoho njepřećela. Haj, w tym zmysłu stoji nabožina z płomjenitym mječom kaž swjata knjeni před

našim narodom a wobara kóždomu, kotryž naše swjate prawa přima. Naše prawa, tež naše narodne prawa su Bože. Bóh, kotryž je narody a ludy stworił, je tež nas stworił a nam swoje prawa dał, kaž kóždomu druhomu narodej a same počinki do wutroby zapołožił, kaž kóždomu druhomu narodej. Njetrjebamy so bojeć, zo je Bóh Wšohomócny na někajkim wosebitym lubušku wšě swoje dobroty rozbrójił; a jeli by tomu tak było, kajki druhi lud by to był, hdyž nic wuzwoleny israelski lud?

„Budź khwaleny Jězus Khrystus" je pola nas zdobom tež wołanjo wo pomoc, zo by nas škitał naš Bóh sam. Kaž wuzwoleny lud israelski we wšěch hłubinach swojoho narodnoho a nabožnoho žiwjenja so wołaše k swojomu Bohu, tak tež my so wołamy k swojomu Bohu, kiž je a wostanje naš Knjez. Kaž Israel wosebje w nuzy najbóle a najkrućišo so dowěrješe, tak tež my. Naša nuza je dosć wulka, naše bjezdno je dosć blizke, naša njemóc je dosć bjezmócna. Naše prawo w statnym žiwjenju je pře našu mjeńšinu so k bjezprawej roztřěskowało, naša móc je so w běhu časow k njemocy a k narodnomu bjezwědomju rozlała, kaž čista woda, wočerstwjaca so w pěsku pusćiny rozběhnje a zaprahnje. Naša něhduša wulkosć je w našej dźensišej snadnosći a móličkosći so rozbiła. My smy do kuskow dźěleni, z kotrymiž dźensa nichtó wjacy ličić nochce.

W tutej našej njemocy je Bóh naša móc, wón je naš zaškitaŕ a naš Knjez.

Abo štó by hewak nas škitał? Štó by hewak za naše prawa wojował? Hdyž my w prěnich třoch kaznjach jomu damy, štož jomu słuša, potom wón swoje druhe kaznje jako nasypy nas wobarace postaji, k našomu zakitej a bróni. Ze štwórtej kaznju wótři naše swědomjo a poruča nam našu zemju, maćeŕnu rěč a wótcowski nałožk w česći měć a lubować, česćić a važić, a za namrěte prawa wótcowske wustupować. Njedyrbiš mordować, ani njepřećela, ani druhi narod, ani přisłušnikow tutoho naroda! Njedyrbiš kradnyć, ani kubło, twojomu sobućłowjekej přisłušace, ani zemju, kotraž druhomu narodej słuša. Bóh je nam dał žiwjenjo, wón też dźensa naše žiwjeńske prawo najlěpje škita. Tohodla by njeswěra była, swojoho škitarja wopušćić.

Ale Bóh je za nas wjele wjacy hač jenož škit napřećo zwonkownym njepřećelam, wón je też škit a nasyp a wobhroda napřećo duchownym, přez-naturskim njepřećelam. Błudne wučby pytaja też mjez katolskimi Serbami přiwisnikow, zasakłosć socialisma też płomjenitosć našoho katolskoho přeswědčenja tuži a tupi. Jenož raznosć a hłuboke přeswědčenjo zamóžetej nasypy napřećo njewěrje twarić. Jenož hłuboke spóznaćo wěry a swjata zahorjenosć zamóžetej błudnosć socialistiskoho wěrywuznaća spóznać a z wuspěchom so před nim wobarać.

Wěso bychmy dyrbjeli też nětko realny puć pokazać, kotryž chcemy nastupić. Tola naš puć wostanje stary, tón kiž smy dotal kročili, wón je so jako prawy a dobry wopokazał, tak zo njetrjebamy druhoho njewěstoho pytać. Wob lěto smy w mnohich a chcemy też lětsa w zawodnych nastawkach wotkrywać naše słabosće a rany, zo bychmy je hojić móhli, prjedy hač so na nje wukrawimy. Jenož to je trěbne, zo naši lubi čitarjo su sebi wědomi a přeswědčeni, zo chce jich Posoł jenož to najlěpše, zo njecha jenož kritisować kritiki dla, ale zo chce kaž swědomity lěkaŕ na khorosć pokazować a też, kaž daloko móžno, lěkaŕstwo k wustrowjenju poskićić. Hdyž by naš lud derje měnjene napominanja a horce prošenja našich zawodnych nastawkow lěpje sebi k wutrobje brał, tysac króć lěpje by w Serbach nabožnje a narodnje stało.

Dyrbimy přede wšěm na to hladać, zo naše dźěło njewostanje přezwěršne, kaž je so husto dosć stało. Naše towaŕstwa njesmědźa być někajke zeńdźenja k samej zabawje, ale też ke khutnomu dźěłu. Hdyž bychu też tute naše towaŕstwa, skoro naše jeničke wukubłanske móžnoty, bjezmócne so stałe, što chcemy potom započeć? Hdyž je sel na mocy zhubiła, z čim chcemy potom selić? Wosebje towaŕstwa młodźiny, towaŕstwa młodźencow a knježnow bychu dyrbjałe přikładne wšěm druhim doprědka kročić. Haj, njezabudźće wy towaŕstwa, zo sće wy husto dosć nošerjo našeje kultury, spominajće na to też při swojich zeńdźenjach a wosebje też při swjedźenjach. Też tu nic jenož luty trysk a žort, ale w kóždym swjedźenju dyrbi duša zakhowana być, a na kóncu dyrbi kóždy znutřkownje wobohaćeny domoj hić móc.

Wěso njemysli sebi a njezważuje ani redaktor dopjelnjenjo tutoho wulkoho a swjatoho nadawka wot Katolskoho Posoła samoho wočakować. Ale přecy, to je joho krute přeswědčenjo, dyrbi Posoł zwjazowacy organ katolskich Serbow wostać, kaž je to dotalne 67 lět był. Tutu misiju, kiž je dotal dopjelnił, dyrbi też w přichodźe dale wjesć ze samsnej wotewrjenosću a samsnej njesebičnosću a khrobłosću kaž dotal.

Njemóžnosć je, wot Posoła samoho přewjedźenjo katolskoho přeswědčenja a katolskoho skutka w Serbach wočakować, tola to dyrbi dale wostać, štož je dotal był: Zjawne serbske katolske swědomjo, njebojazny misijonar mjez katolskimi Serbami, wótry mječ napřećo wšej namocy, njepokupny prědaŕ napřećo wšej łži a njeprawdźe, šwikacy prut wšeje narodneje hańby, wuznawaŕ Božoho nadprawa nad našim serbskim ludom.

Politiski rozhlad.

Wosebite wučinjenjo

dla płaćenja lětnych reparaciskich pjenjez je so mjez Němskej a Ameriku dowujednało a zańdźenu sobotu, 28. dec., podpisało. Tu jedna so wo tamnu lětnu sumu, kotruž je komisija wěcywustojnych po dołhich wuradźowanjach swojoho časa 7. junija 1929 za Zjednoćene Staty Ameriki postajiła. Z tym je reparaciske prašenjo so z cyłka Youngowoho plana wuwzało a so mjez Němskej a Ameriku wosebiće zrjadowało. Tuž so wo nim wjacy w Haagu jednać njebudźe a też njepóńdźa wupłaćenja přez nowu wutworjomnu banku ale direktnje.

Naslědnik Šurmanowy.

Z kóncom lěta 1929 je dotalny amerikanski pósłanc w Berlinje, Šurman, swoje zastojnstwo złožił. Połpjata lěta je diplomatiski zastupjeŕ Sewjernych Statow w Němskej był. Při wšej swojej starobje — je hižo 78 lět — je swoje městno wědźał jara wuspěšnje zastać. Joho naslědnik je amerikanski senator Frederic M. Sackett. Tutón je prawnik a syndik wšelakich bankow a wulkoindustrije. Wustoji so wosebje w financnych prašenjach. Zdobom je Sackett wosobinski přećel amerikanskoho presidenta Hoovera.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Zańdźenu njedźelu mějachu Serbja zasy junu přileżnosć, zhromadne dźěło spěw. tow. „Nadźije" wobdźiwać. — Tutón raz zarjadowachu Sylvestyrski swjedźeń a to we „Piwaŕskej zahrodźe". Sala bě derje wobsadźena wot Budyšskich Serbow. Też z wokoliny běchu někotři horliwi Serbja přikhwatali. Program swjedźenja bě jara bohaty. Zawodny prolog bě prěni dypk. Po krótkej powitanskej rěči čestnoho předsydy kročachmy k dalšomu porjadej. Tudy wustupi sławny južnoserbski tenor knjez Dr. Jovanowić z Barlina. Mócny přiklesk bu z dopokazom, wurjadnoho poskićenja. Na to, k rozwjeselenju hosći, so dźiwadło „Zjebany nawoženja" pokaza. Dźiwadło běše w dobrych rukach, w přestawkach zabawješe nas hudźba

serbskich studentow. Potom přednjese młoda žónska kuplej. W předposlednim dypku zaspěwa nam młody „Nadźijan“ žortny kuplej z přewodom k'avéra. Na kóncu so hišće mnoho žortnoho poskićeše, ta- zo bě směch stajnje na podłožku. K programej přituli so rejka, a z tym skónči so swjedźeń, kotryž je za towarstwo „Nadźiju“ najlěpši přichod zaručił.

Z Budyšina. Štwórtk, 2. januara wotewri so w Serb. Domje 1/2 10 hodź. serbski narodny kurzus, zarjadowany wot „Sokoła“ pod nadwjednistwom knjeza wuč. Měškanka. K prěnjomu přednoškej bě so wokoło 20 připosłucharjow zešło. Wjedro drje bě wina na tym, zo njebě wjetša ličba wobdźělnikow so skhadźować mohła. Prěni přednošk „Serbske stawizny“ měješe knjez farař Křižan z Klukša, kotryž w dwěmaj hodźinomaj woprawdźe jasny wobraz našich stawiznow poda, přednošk, kajkohož nam husto słyšeć njeje spožčene. Knjezej fararjej Křižanej słuša wěsće wutrobny dźak za njesebične wótčinske dźěło! Tak je so kurzus nanajlěpje započał, zo směmy tež wot dalšoho programa hišće mnoho dobroho za naš narod wočakować. Hdyž nam šula to njeposkića, štož kultura wot kóždoho zdźěłanoho žada, zeznać a spóznać swój lud, potom dyrbimy na tak wobćežnym a wopornym puću wosebiće zarjadowanych kurzow znajmjeńša tróšku wědomosć wo zańdźenosći swojoho naroda, wo maćernej rěči a wo nětčišich nadawkach na nas spóznać spytać.

Z Radworja. Njedźelu, 29. decembra, wotmě naša Kat. Bjesada swoju měsačnu zhromadźiznu. Nahladna ličba bě so pola Kralec zešła, zo by so wo założeńskim swjedźenju, 3. februara, dojednała. W sćěhowacym přednošku słyšachmy wo zrudnych wobstojnosćach w komunistiskej Ruskej Spóznachmy, kak běše možno, zo sowjetske knježerstwo lětsa hody wotstroni a na 90 cyrkwjow zamkny, a to w kraju, w kotrymž hišće do wójny nabožne žiwjenjo tak kćěješe. Po žiwej rozmołwje skónči knjez předsyda zhromadźiznu z wutrobnymi přećemi do nowoho lěta.

Z Radworja. Wozjewjamy tu hišće junu, dokelž so tydźenja zmylnje pozaby, hdźe a w kotrym času naše sotry hrać započnu. Hrać budźe so pola Brylec a to pop. w 3 hodź. za dźěći a 1/2 8 hodź. wječor za dorosćenych.

Z Radworja. (Nowolětna rozprawa.) Z cyrkwinskich wozjewjenjow zańdźenoho lěta njech su tele drobnosće zdźělene: narodźiło je so 44 dźěći, 19 mužskoho a 25 žónskoho splaha, mjez nimi 4 njemandźelske. Nimo toho přińdźechu 3 njećestne maćerje z druhich wosadow sem. — Připowědanjow běše 11; wěrowanjow 9. — Wumrěło je 27 wosobow, 15 mužkoho, 12 žónskoho splaha; w starobje hač do 15 lět 11; wot 16—25 lět 2; wot 26—40 lět 1; wot 41—60 lět 1; wot 61—80 lět 11 a přez 80 lět 1 wosoba. Swjatych woprawjenjow běše 11700; khorych bu 113 domawobstaranych. — Do różowcoho bratstwa zastupichu 11 wosobow. — Cuzy duchowni su tu 23 razow Božu mšu čitali (najdalši z Dalkow w Pólskej).

Z Radworja. Domyswjećenjo wotměje so po tymle rjedźe: prěni tydźeń (7.—11. januara): wutoru w Radworju prěnim, štwórtk druhim dźělu; druhi tydźeń (13.—18. jan.): póndźelu w Radworju třećim dźělu; wutoru we Łupoji a Bronju; štwórtk w Haju a Kamjenjej; třeći tydźeń (21.—25. jan.): wutoru w Měrkowje, Lutowću a Boranecach; štwórtk w Khelnje; štwórty tydźeń (27.—31. jan.): póndźelu w Hodlerju, Miłkecach a Stróžišću; wutoru w Khasowje a Łuzy. — Započatk w 1 hodźinje.

Z Baćonja. W zańdźenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadze narodźiło 11 dźěći a 1 mortwe rodźene: 7 hólćatkow a 4 holćatkow. Wšě běchu mandźelske a w Božim domje wukřćene. Zemrě we wosadze 10 wosobow. Jedyn wosadny so w Hodźiju wot tamnišoho duchownoho pokhowa. Mjez zemrětymi běchu: 3 dźěći do lěta, 1 šulske dźěćo, 1 10 lět stare, 1 přez 20 lět, 1 nimale 50 lět, 1 přez 60, 1 nimale 80 a 2 přez 80 lět. Připowědanjow bě 7 a wěrowanjow 3. Doma woprawjenych a wobstaranych bu 35 wosobow. Swjatych woprawjenjow 5920. Bóh daj narodźenym strowotu, wěrowanym Božu hnadu, měr a pokoj, zemrětym pak wěčny wotpočink! — Wunošk cyrkwinych woporow a składbow w minjenym lěće:

1.	Do Budyšina na ordinariat so přepokaza .	424.31 hr.
2.	Z móžničkі	686.43 „
3.	Z wobkhadow róčne časy	376.05 „
4.	Z wobkhadow při křćenjach, wěrowanjach a pohrjebach	89.90 „
5.	Na dobrowólnych darach	195.50 „
6.	Za swěčki na wulki wołtař	82.55 „
7.	Za mejski wołtař	51.74 „
8.	Za elektriske wobswětlenjo	29.55 „
9.	Do stola-kasy	125.— „
10.	Za wukubłanjo měšnikow	30.— „

Wšo hromadźe 2091.03 hr.

Bóh zapłać wšěm dobroćerjam z wěčnym mytom!

Z Khróšćic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so srjedu 8. januara popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Z Jasenicy. Hižo lěta dołho wuhotuje naša katolska Bjesada swój założeński swjedźeń njedźelu po Třoch kralach, potajkim lětsa njedźelu 12. januara. Tak ma tutón dźeń za naše towarstwo wěstu historisku ważnosć. Činimy tohodla šěršu zjawnosć na swjedźeń kedźbnu a nadźijamy so, zo nas lubi Serbja w prawje bohatej ličbje wopytaju. Naše towarstwo je so nastajnje prócowało, dobru serbsku zabawu wuhotować, kaž so to Serbam, kotřiž hišće sebi swoje waža, přisłuša. Kaza nam tola Bóh luby Knjez w štwórtej Božej kazni, česćować nana a mać, a jeje duchowne a narodne dźědźinstwo sej wysoko ważić, potajkim jeju rěč a wašnja a nałožki. To wšo pěstuje naša Bjesada hižo lěta dołho a chce swojim hosćom wospjet rjany serbski swjedźeń ze serbskej zabawu wuhotować. A tuž drje předsydstwo njebudźe podarmo wo serbske statoki a wutroby kłapać, hdyž wšěch Serbow lubje na swój swjedźeń prosy. Tak, lubi Serbja, přińdźće we wulkich syłach. Handrikec žurla je wulka a wopřija sta ludźi a přińdźće z časom, doprědka njebudźa so žane městna předawać. Poskićeć budźe so wulka, cyle nowa hra. Budźemy was wšěch z dźaknej ruku witać. A tuž so hižo nětko na waš wopyt wjeselimy.

Z Pančic. Nowe lěto woswjeći towarstwo katolskich młodźeńcow we Wotrowje swój 10. założeński swjedźeń w tudomnym hosćencu, dokelž w swojej wosadnej wsy trěbnych rumnosćow nima. Tuči młodźencojo, kotřiž swěrnje po zasadach wěry a naroda skutkuja a swój zaměr pěstuja, su z wulkoho dźěła sami na so pokazani. To so na założeńskim swjedźenju wosebje jewješe. W mjenje předsydstwa witaše towarš Jakub Cyž ze Žuric přecy hišće nahladnu ličbu hosći, mjez kotrymiž serbska młodźina dominěrowaše, a přeješe na prozy nowoho lěta wšitkim wjele zboža a Božoho žohnowanja. Potom zběhny so zawěsk a předstaji so znata hra „Jědźk a lěnjoch“, hra w jenym jednanju wot J. Fedra, zeserbšćena wot jenoho sobustawa prjedawšeje Pražskeje Serbowki. Tutón dźiwadłowy kruch nima sam na sebi hłubokoho wobsaha, je pak połny žortow, zo móža so k žortam nakhileni ludźo nadosć nasmjeć, tola pak njejsu pryzle najważniša wěc činka. Młoduščy hrajerjo su so prócowali, po swojich mocach nadawk přewjesć. A hdyž njeje so traš tomu abo tamnomu po najlěpšej woli wšitko po přeću poradźiło, leži z dźěła też na tym, zo prěni raz na deskach, kotrež swět woznamjenja, wustupichu. W přichodźe budźe to wězo lěpje. Njedźiwajo na to dźakowaše so přihladowarstwo z mócnym přikleskom. W dalšim stoješe swjedźeńska rěč prezesa towarstwa na porjedźe. Dokelž pak khorowatosće dla přińć njemóžeše a w prawym času zastupjeŕ so skazał njebě, jimaše so knj. wyšši wučeŕ Słodeńk słowa po přeću předsydstwa. Wupraji swoje wjeselo na dźěławosći serbskich młodźencow a rozłoži nadrobnišo powšitkowne prócowanja wo zdźerženjo serbskeje kultury, kotruž hišće mamy, byrnjež ju nam wěsći ludźo wotrjekli. Wuzběhny w tym zwisku ważnosć serbskeje

r
ěče, w kotrejž so naša wosebita kultura wosebiće jewi. Świkaše kruće wšitke pospyty, kotrež naše ludstwo niča, njech měrja so na nas z kajkeježkuli strony, njech je Serb abo njeserb. Rysowaše rjanosć našeje maćerneje rěče, kotruž pak może jenož tón posudźować, kiž ju dospołnje może a znaje. Je dźěn wotnožka słowjanskich rěči, do kotrychž so Serb bórzy zažiwi z pomocu swojeje. Na kóncu přeješe towarstwu, zo by dale tak přikładomnje dźěłało za zdźerženjo serbskeje kultury. Nětko sćěhowachu dalše žortne wustupy kaž „Kofejowy spěw“, hdźež sebi spěwar tutón napitk na wšě możne wašnjo wukhwalowaše, dale „Dundak“, za jewišćo přihotowana hra wot Wyrgača, w kotrejž běštaj policija a měsćanosta swětowoho dundaka w jenej serbskej wsy popadnyłoj. Jara powučacy a pozběhowacy wšak tutón wustup njeje. Skónčnje wułožowaše młodźenc, kajke nazhonjenja bě spěwar ze swojimi lubkami měł. Dźaknje dyrbi so wuzběhnyć, zo je so knj. stud. jur. Jurij Cyž ze Žuric wo wuwjedźenjo a připrawjenjo dźiwadła postarał a tak towarstwu k pomocy był, kaž dźěn to swědomići serbscy studentojo za čas swojich prózdninow w Serbach wukonjeja. Njech je tutón swjedźeń z nowym pohonjom za Wotrowsku młodźinu, swój wotyknjeny zaměr tak dale pěstować!

Z Konjec. Pućowanske radupodawanjo za maćerje we Konjecach-Smjerdźacej wotměje so hakle srjedu 15. januara.

Ze Smjerdźaceje. W našim sebićiwym času mamy hišće też dobrych a spušćomnych służownych. Zawěsće so słuša, swěru zjawnje počesćić. Pola Łazkowskoho měsćanosty, knjeza Jakuba Wjenki, služi našich Nukec Hana wot 1. januara 1920 — potajkim dźesać lět. Jeje sotra Madlena wopokaza tusamu swěru a wutrajnosć, hdyž w swojim času pola klóštrskoho wyššoho hajnka, knjeza Wjacsławka w Łazku, 11 lět a 4 měsacy służeše. Dla nahłeje smjerće swojoho knjeza dyrbješe służbu wopušćić, a zastaruje nětko domach swojeju staršeju. Tajkale mjezsobna wěra a swěra mjez knježstwom a złužownym zasłuži zjawne připóznaćo a skhwalenjo. A staršim, kotřiž maja tak swědomite dźěći, możemy woprawdźe zbožo přeć. Bychu-li wšitcy służowni swědomiće za swoje knježstwo stali a čestnje žiwi byli a knježstwa swojich służownych přisłušnje zastarali — by so wulki dźěł nětčišoho hubjeństwa pominył.

Z Ralbic. Njenadźity wopyt sta so zańdźenu póńdźelu farskomu domu. We popołdnišich hodźinach přijědźe naš najd. knj. biskop ze samokhodym wot Budyšina. Na farje přebywachu runje cyrkwinscy zastojnicy a pomocnicy w najrjeńšej bjesadźe k starodawnomu „zličbowanju“. Najdostojniši knj. biskop počesći też swjedźensku zhromadźiznu z wopytom. Joho přewodźeše duchowny z Chikago-a. Kaž najd. knj. praji, běše swojomu Amerikanskomu hosćej ryzy katolsku krajinu swojeje diecezy pokazać chcył a běše tohodla z nim do Delan přijěł. Knj. arcyměšnik a farař Žur poréča krótke słowčka, pokazuja też na dźělenjo wot swojoho knj. biskopa, kiž na nas čaka. Na přećo jimaše so też wysoki hósć słowa. Rěčeše wo měšnistwje, wo přezjednosći. Rjekny něhdźe tole: katolski serbski lud njech sebi waži swoje wašnja, njech pěstuje swoju rěč, ale njech ma wyšše wšoho swoju wěru a Bože žohnowanjo. Wšitcy njejsu joho sprawne zmyslenjo za serbski katolski lud připóznali, ale su přećiwo njomu dźěłali. Njech je to pod joho naslědnikom hinak. Wón (najd. knj. biskop) nima sebi před Bohom žane poroki činić. Hdyž běše knjez biskop swoju narěč skónčił, poklaknychu so wšitcy přitomni a dóstachu biskopske požohnowanjo. Swjatočny to wokomik! Bórzy po tym wotjědźe najd. knjez zasy, přewodźany wot wutrobnych přećow za nowy čas a nowe skutkowanjo, kiž na njoho čaka.

Z Kulowa. W našej wosadnej cyrkwi dóstachu we zańdźenym lěće 1929 132 dźěćatkow swjatu křćeńcu (68 hólćatkow a 64 holćatkow), mjez tutymi 7 njemandźelskich. Wěrowanjow mějachmy 47. 66 wosobow zemrěchu: 45 doosćenych a 21 dźěći. Swjatych woprawjenjow běše 42300, k tomu 158 domawobstaranjow. 55 wosobow zastupichu do bratrstwa swjatoho różowca. Porodow běše potajkim 28 a wěrowanjow 23 wjacy dyžli 1928. Zemrěchu pak jenož 7 wjacy dyžli 1928. — W novembru wotměchu so w našej cyrkwi exercicije, na kotrychž so přez 600 mužskich wobdźěli. Naši młodźencojo změja swoje exercicije spočatk februara.

Hodowna skhadźowanka serbskoho studenstwa w Khrósćicach.

Hižo wjacy skhadźowankow mějachu błóćane šćežki a z dźěła šerjate wjedro. Runje tak też zasy hody w Khrósćicach, tak zo běše někotromu zatrach, kak pak so wšitko w metropoli katolskoho Serbowstwa poradźi. Njeje pak wjacy stracha trjeba. Studentswo ma hižo dosć kruće zdisciplinowany rjap a posłucha wjesele na hłós wjednistwa, wšitke wobćežnosće zmužiće na stronu storkajo, štož běše tu w Khrósćicach dosć derje spóznać.

Tuž też hłowny starši, stud. phil. Jurij Henčl, wjesele z našej narodnej hymnu zahaji popołdnišu zhromadźiznu, witajo jednotliwcow — wosebje protektora studentswa knjeza fararja Šewčika a lubeju južnosłowjanskeju přećelow knj. Kosta Safronievića a Djordja Jovanowića z Barlina — a lud, kiž drje bě za Khrósćicy skoro směšnje słabje zastupjeny.

Před dźěławym dźělom rozpłomjeni naša znata recitatka, knježna Měranka Lešawic, z Čišinskoho pěsnju „Wótčinska česć“, wutroby. Jara zajimawje přednošowaše na to stud. jur. Cyž ze Žuric „Sudnistwo a prawa pola Prasłowjanow“. Dobru wokřewjeńku poskići po napinacym słuchanju knjez stud. mus. Djordje Jovanović, sławny južnosłowjanski spěwar, ze južnoserbskimaj spěwomaj. Hižo pak pohonješe zasy studowacy B. Špitank ze Zejic, recitujo Čišinskoho „Pod hrodźišćom“ do nowoho dźěła. Před swojim přednoškom wozjewi hłowny starši kopicu rjanych postrowow z blizka a z daloka. Towarstwo „Adolf Černý“ w Prazy (jednaćel Vlad. Zmeškal) zwjaza ze swojim postrowom rjany hodowny dar za našich studentow, mjenujcy 500 knihow ze zběrki „Dom a swět“. W sćěhowacym přednošku „Što je nam trjeba?“, přećahowachu drje so najprjedy dosć mutne mróčele, mróčele narodnoho hubjeństwa serbskoho studentstwa, doniž so też tu njepředoby wuzamołwjenjo njewjesołych wobstojnosćow a pruha nadźije lěpšoho přichoda, kaž poslednje směrki hašacoho dnja a so khowacoho słónčka.

Čas khwatnje běži a zbywa jenož mało khwile k narěčam hosći, kk. farara Šewčika, wyššoho wučerja Słodeńka, kublerja a zapósłanca Špitanka, wyššoho wučerja Wjeraba a wučerja Měškanka. Jenož hišće někotre znutřkowne wěcy zwjazka wotbywši a pruhujo lisćinu přitomnych, kiž zasy 5 njezamołwjenych wupokaza, kaž jutry w Haslowje, (su to najskerje ći sami, př. dop.) skónči hłowny starši z bratrowskim spěwom dosć wobšěrnu zhromadźiznu. To zawdawanjo bratrowstwa běše tu wěsće zwonkowne znamjo znutřkownoho zmyslenja, lubozne wopokazmo wutrobneje přezjednosće a bratrowskeje lubosće. Njech je dale ta jednota, kiž tudy při skhadźowancy knježeše, ta dobyćerska khorhoj, pod kotrejž so naši studowacy Serbja zhromadźuja k swěrnej dźěławosći.

Wječorny zabawny dźěł zahaji nam pěknje 8 muži sylna studentska kapała a předsyda witaše syły luda. Šulef J. Rachel z Bóšic deklamowaše rjenje Zejlerjowe „Serbske barby“, stojo před wulkej serbskej khorhowju w miłym błyšću reflektora, a naš přećel knjez Jovanowić zwjeseli z nowa z jenym serbiskim a z jenym ruskim spěwom. Jewišćo so wotewri a studenća předstajichu z pomocu Khrósćan Wjeńkec małoh' Juńka, kiž w ničim jim wróćo njesteješe, wot hłownoho staršoho spisanu hru „Hody w serbskej holi“, tak žiwje a wuběrnje, kaž drje zrědka. O, kak dźiwno bě mi wokoło wutroby, hdyž pohladach po předstajenju do mnohosće přihladowarjow, hdyž widźach, kak wóčko sylzuje, hubje so z dźakom hibatej,

wutroba so raduje a ruka připóznaća placa! Haj, zawěrno to bě něšto přehnujace, krasne. A njejimaše mje jenož hra a předstajenjo, ale wosebje też nadosć hłuboke hnuće, radosć a zahorjenosć, kotraž so błyšćeše w stach a stach sylzojtych wóčkach. Čitach z tutych swědkow znutřkownoho začuwanja, a pytach z nich wuslědźić wšě te začuća, w kotrychž so tu serbske wutroby wobjimachu, wutroba bura a kněžkarja, wutroba wjesołoho młodźenca a kćějateje holički, wšitcy jenajki dźak a připóznaćo lubym studentam šeptajo.

Hišće jónu so jewišćo wotewri a předstajene scinowobrazy z deklamaciju, spěwom a rěčnym khórom so tohorunja z wulkim přikleskom mytowachu. A nětko smědźachu też spěšne nóžki swoje prawo dóstać, hdyž běštej wutroba a duša telko do so srěbałoj, štož so jim też wěsće hač na někotre hodźinki do druhoho dnja naćahny.

Nazajtra pak so studenća popołdnju zasy skhadźowachu k swojomu přednoškowomu kursej. Nowy to postup zwjazka serbsk. studentswa! Štyri dosć powučacych přednoškow zajimachu studentow samych, kaž też někotrych hosći. Wowčeŕk-Koslowski zawjedźe nas do staroho słowjanskoho pismowstwa, do spočatkow našoho serbskoho hač na dźensniši dźeń, Wirt-Cokowski pak rozkładuje na dosć zrozumliwe wašnjo naše narěče a jich mjezy, Krons-Khrósćanski wobrazuje naše běđne stawizny a Nedo-Wósporski wě rjenje wukhwalić naše ludowe pěsničkí. Po přednoškach poréča protektor knjez faraŕ Šewčik rjane słowa swojim młodym přećelam, kaž jich mjenowaše. — Trjebamy wjacy tajkich muži, kaž wón. Sam běše jónu jedyn z najhorliwišich studentow, hromadźeše njewustawajcy za Serbski Dom a za wudaćo Zejlerjowych spisow, wjele a pilnje pisaše, tak zo w času joho studentstwa to „Pražska Serbowka“ mjenowaše „króna towaŕstwow“. Exempla trahunt, tuž sćěhujće, lubi studowaći, tajki nadobny přikład! Też wam so poskića přileżnosć hromadźić za Studentski Dom. A hišće dźensa steji wysokodostojny knjez, byrnjež khorowaty, stajnje we najprěnišich rynkach serbskich wojowarjow, nawjedujo, radźo a pohonjejo. To su přikładne wopory, kiž dyrbja sobu torhać. —

Wječor bě hišće jónu wjesoła a khutna zabawa studentow a přeprošenych hosći. Też dosć jara wustojne „Bože dźěćo“ dary wudźěleše, kiž běše za knjeza kapłana Hórnika runje wulki lós, rjanoho žiwoho karpa wupytał, štož powšitkownoho wjesela wubudźi. Cyły wječork měješe dostojny raz prawje njewinowatoho wjesela a najhłubšeje bratrowskeje přezjednoty.

Tak bě tuta skhadźowanka wěsće jena z najrjeńšich a nikomu z přitomnych so tak ruče wobraz z pomjatka njezhubi, kiž so tudy serbskomu wóčku poskići: na 60 studowacych serbskich synow, wobdatych wot swojich popřewaćelow a wulkeje mnohosće serbskoho ludu. Bóh dał, zo by wšitko prawje bohate płody njesło. jlk.

Šula a wěra w swětle hodownoho časa.

Zrědka drje začuwamy hdy tak sylnje, zo šula a wěra hromadu słušatej, zo njedźělomnu jednotu tworitej, kaž we swjatym hodownym času. Tu spóznawamy z nowa, hdyž sebi bliže wobhladamy, kak so hody swjeća w swětnej, simultanskej a katolskej šuli.

1. **Hody we swětnej šuli!** Hižo tutej słowje stej sebi cyle cuzej. Hody, róčny čas křesćanstwa, wupowěduje nam wumóženjo hrěšnoho čłowjestwa, dopomina nas na naše přichodne narodźenjo k wěčnomu žiwjenju a — swětna šula, kotraž je na tule časnosć jenož złożena a jenož kulturu zemskoho žiwjenja pěsći, přemocuje dźěćo, kotrež za wěčnymi kubłami žada. Kajki rozdźěl mjez hodownej, wšě dźěći zwjeselacej potajnosću katolskeje šule a cyle skepsanej hodownej myslički swětneje šule! W katolskej šuli rěči k dźěsću žiwa, wozbožaca nabožina — we swětnej šuli, hdźež so pohanski Buddha, założeŕ indiskoho nabožnistwa, runja staja Jězusej Khrystusej, chcedźa z „parlow wšelakorych nabožnistwow“ wutworić nowe nabožnistwo. Budźemy so prašeć, čohodla hišće tute nowe nabožnistwo, hdyž so křesćanska wěra začiska? Tohodla, dokelž so hodowna myslička a nadźija njeda z dźěsćowskeje wutroby zwutorhać, dokelž so z elementarnym wotmachom z ćěmna dźěsćowskoho dušinoho žiwjenja na swětło dobywa. Tohodla njemóže też swětna šula hodowneje potajnosće parować, ale wona ju cyle wumiłkuje a wuwjerći, wona bjerje jej wšu hłubokosć, wšón błyšć a wšu nutrnosć. Z křesćanskoho hodownoho swjedźenja, kotryž swětło a ćopłotu do čłowjeskich wutrobow, też do najkhudšich, přinoša, bywa liwki zymny swjedźeń wobrota słónca, kotryž dyrbi nam pječa narodźenjo swětła wosrjedź zymneje zymskeje nocy připowědźić. Cyrkwi porokuja, zo pokoj njepřinoša, kotryž w hodownej powěsći čłowjekam připowěduje, wosebje nic bjezprawnym a wokhudnjenym. Město tohole pokoja pak, kotryž cyrkej chce, kotryž wona też do njeličenych khudych domčkow přinoša a přinjese, předuje socialismus, předuje swětna šula wojowanjo a hidźenjo mjez worštami wobydlerstwa. Tak so hodowne poselstwo křesćanstwa přewobroća do wojowanja čłowjeka mjez sobu; nic do lubosće a dobroćiwosće, kaž to cyrkej chce a přecy chcyše, ale do hidy a njeměra. Haj, wotkhilnosć swětneje šule přećiwo wšomu nabožnomu dźe tak daloko, zo chcychu w Hamburgskich šulach najrjeńše hodowne spěwy ze spěwańskich a spěwnych knihi zwućiskać.

2. **Hody w zhromadnej, simultanskej šuli!** Simultanska šula drje chce hišće na křesćanskej podłozy twarić, kubła žiwoho křesćanstwa podawać. Tola, kak mało dowěry wěriwy lud ke „křesćanskomu duchej“ simultanskeje šule ma, dopokazuje stajne spadowanjo simultanskich šulow, pokazuje po něčim ale stajnje postupowace zesylnjenjo katolskoho a evangelskoho šulskoho hibanja. A jeli chce simultanska šula (po socialdemokratiskich a liberalnych zaměrach) woprawdźe zhromadna šula cyłoho němskoho luda być, potom njebudźe a njemóže so wona po duchu wo wjele wot swětneje šule rozeznawać. Wona njezměje jenož na dźěći z křesćanskich swójbow dźiwać, ale też na samsne wašnjo na dźěći njenabožnych swójbow. Haj samo hdyž by wona zamohła wšitke křesćanske wěrywuznaća zhromadnje w šulskim žiwjenju tworić, njebychu tola dźěći cyle a žiwje křesćanstwo začuć mohłe, kaž we wěrywuznawanskej šuli, hdźež ničo rozdźělne wěriwosć a začuco šulskoho dźěsća njekazy. A što su často z hłubokeje hodowneje potajnosće w simultanskej šuli sčinili? Hdźe je ta wěra do luboznoho Božoho dźěsća, do Syna Božoho, kiž je nas dla so wočłowječił? Jenož „hodowny muž“ wulkich překupnicow je zbył w tak mjenowanych ludowych a wyššich paritetnych šulach jako hodowny són.

3. **Hody w katolskej šuli!** Wšitke rozwučowanske a wukubłanske dźěło wěrywuznawanskeje šule bywa wot swjateje hodowneje myslički wupłódnjene. Cyrkwinske lěto a přiroda zjednoćujetej so tak často k jenozynčnomu spěwej, ženje drje pak rjeńšo hač runje w hodownym času. Cyrkwinske lěto ze swojimi swjedźenjemi, ze swojimi radostnymi a khutnymi dnami, přewodźa šulu po cyłym lěće jako swjaty přećel, zwjazuje tak často wšelakore rozwučowanske předmjety, předewšěm nabožinu a maćerščinu, stawizny a spěwanjo k žiwej jednoće. W adventnym a hodownym času je dźěn wutroba a mysl dźěsća hižo cyle z hodownym wočakowanjom a zmyslenjom přewzata. Kak błyšća so woči dźěsća w rańšich zerjach hodowneje žadosće. Njebychmy so runjewon přehrěšili na dźěćoch, hdyž bychmy tele mocy za šulske dźěło njewužite wostajili, hdyž njebychmy je chcyli wužić k nadobnomu, wjesołomu rozwučowanju?

A hodowna myslička, kajku wukubłansku ważnosć ma wona w katolskej šuli! Zrědka drje so dźěćo tak lohko wjesć dawa, kaž w přihotowanskim času před hodami. Trjebaš jenož na hody dopomnić, na Bože dźěćo a njewšědne mocy sebjewukubłanja, přewinjenja w dźěsću wotućeja a přiwučene słabosće bywaja we swjatej woporni-

wosći dobyćeŕscy přewinjene. Měrne dopomnjećo na lubozne Jězus-dźěćatko, na joho miłosć a lubosć, na joho khudobu a poniżnosć, na joho posłušnosć skutkuje w dźěsću lěpje hač wšitke napominanjo a khłostanjo w druhich časach šulskoho lěta. „Wón bě jimaj poddaty“, „wukńće wotemnje!“ Přikład Božoho dźěsća stoji žiwje před wočemi dźěsća a pohonja k zrawomu křesćansko-katolskomu počinanju. A kak jara hodźi so potom też wjesołosć dźěsća nad rjanej Božej stwórbu znadobnić.

Haj, też my wjeselimy so nad młodym, čerstwym słóncom, kotrež sněhběłe pola wobswětla a pomałku zasy dobyćeŕscy nad zymu a ćmu jako rjek wustupuje. Ale stwórba dobudźe cyle hinaši wuznam, hdyž so jako znamjo, jako posoł wěčnoho naroda předstaja, kotryž nam zasy blizko bywa w Božim dźěsću.

A kak bywa skónčnje też cyła wukubłanska próca wučerjowa přez hodownu potajnosć wopłódnjena: Lubosć, swjata wućehnjeŕska lubosć je dźěn najnuzniša za joho cyłe skutkowanjo. W hodownym času pak přikhadźa k njomu tale lubosć cyle blizko; wón móže ju takrjec masać w postawje toho, kiž bu z lubosće małe dźěćo; wón njemóže hinak, hač zo so Božoho dźěsća dla ze swojimi dźěćimi, kotrež dyrbi a chce na wobraz Boži wutworić, so najwužšo zjednoćeny čuje.

Haj, advent a hody móža tak hłuboko, tak skutkownje wućehnjeŕske dźěło šule wopłódnić; ale jenož we wěruwuznawanskej šuli. Tak pokazuje hodowny čas kaž žadyn druhi cyłoho lěta, zo stej šula a swětonahlad, šula a wěrywuznaćo jena jednota — zo jeju dźělenjo woznamjenja: roztorhanjo najpłódnišoho, połnoho žiwjenja.

Přecy hišće su sćěhwki wojowanja wo cyłostatny šulski zakoń čuć a wulke lěhwa brónja dale. Liberalne nowiny porokuja katolskomu a evangelskomu šulskomu hibanju, zo wone šulu žada, kotraž je cyle njezakońska a njestawizniska, zo je wěrywuznaćo dotal jenož „wupowěšeńčko“ było, zo pak na praktiske dźěło w šuli njeje wliwa měło. Samo hdyž by so hodźała tajkale karakteristika wuznawanskeje šule woprawdźe z paragrafow zakońskich postajenjow wusprawnić — wona by tola wostała njewoprawnjena napřećo woprawdźitomu žiwjenju, kajkež we wuznawanskich šulach přecy knježeše a kajkež hišće dźensa za hłubšim wutworjenjom žada. Katolska šula njemóže ženje přez to woznamjenjena być, zo je wona šula katolskich dźěći z katolskim wučerjom, katolska šula budźe přecy šula katolskoho žiwjenja, w kotrejž je połnosć katolskeje wěry žiwa najhłubje a najnutrnišo w hodownym času, w dnjach luboho dźěsća Božoho.

Jubilejny „Ptači kwas“ 1930.

Hižo w poslednim čisle „Katolskoho Posoła“ sće čitali, zo so tutón měsac w Budyšinje, 22. januara, wulka swjatočnosć Serbow wotměwa. Budźe tutón raz něšto wurjadne a krasne, přetož „Nadźija“ woswjeći zdobom swój 10lětny wopomnjeńskí swjedźeń wobstaća towarstwa. Swjedźeń wotměje so jako jednotny swjedźeń Budyšskeje tow. skupiny.

Poskića so: Deklamacija, spěwy, wumjełske sola, sokołske zwučowanja, žortne dźiwadło a hišće mnoho rjanoho. K tomu přizamknje so rejka a wobradźenjo ptačkow.

Tak, luby čitarjo a luba čitarka, z tutych krótkich pokazkow dowidźiš, kak wjele so za tutón nizki zastup poskića. Haj, jeli so hišće jako Serb čuješ a maš narodnoho ducha w sebi, cyle wěsće do Budyšina přikhwataš, a byrnjež njerjane wjedro było. Chcu wam hišće dale přeradźić, zo je spěwy knjez wyšši wučeŕ Frajšlag přewzał. Jako solistki wustupja knježna Frajšlagec a knježna Smolerjec. Tute su přez swoje lubozne hłosy pola was hižo dawno znate. Jeli nic, sće tola wo nich něšto słyšeli. Nochcu was z tutym nastawkom přenapinać, jenož mam něšto małko přispomnić: Štóž Serb, tón 22. januara do Budyšina do „Krony“ na „Ptači kwas“. Tohodla Hamplec Madlena, wzmi sej zastupjeŕku k picowanju skotu, zo by mohła jónu zasy do Budyšina, do centrale Serbow dojěć a zdobom swjedźeń wopytać — a ty luby Bimborec Michale też na tuto njezabudź, přetož twoja Khata tam też budźe a so hižo dawno na zasywidźenjo wjeseli!

Z cyrkwje a swěta.

W vatikanskim měsće přihotuja so ważne přeměnjenja. Wulcy zasłužbny statny sekretar kardinal Gasparri wotstupi w bližšich dnjach ze swojoho dotalnoho zastojnstwa. Ćeže staroby njedaja so dale wjacy přewinyć přez hibićiwosć ducha. 5. meje budźe dźěn swoje 78. narodniny swjećić móc. Tuž bjez dźiwa, zo žedźi za wotpočinkom. A to ćim bóle, hdyž je sebi hižo přihotował swoju poslednju posmjertnu komorku na ćichim pohrjebnišću lubeje domizny. Swjaty Wótc je za njoho kupił mały dom zwonka vatikanskoho města. Tam budźe sławny dotalny wjednik bamžoweje zwonkowneje politiki zaběrajo so z wědomostnym dźěłom swoje dalše prez Božu miłosć jomu hišće popřate dny w ćichim měrje přeżiwić. Na joho městno stupi, kaž je „Posoł“ hižo naspomnił, nowy kardinal Pacelli. Nam Serbam je wón wosobinscy derje znaty. Hdyž we swojim času naše ćiche serbske wsy wopyta, wukhwali tehdom z wulkim připóznaćom našu rjanu žónsku drastu a naše dobre nabožne nałožki. Tuž wjeselimy so też my Serbja ze šěrokej němskej zjawnosću, zo je Swjaty Wótc na tele ważne městno powołał tak nadobnoho a wulcy wobdarjenoho muža. A zdobom też cyrkwinskoho wjećha, kiž znaje ze samsnych nazhonjenjow naše wobstojnosće. Bóh zdźerž jomu hišće dołho joho bohate duchowne dary a joho dobru strowotu, zo by swoje ćežke zastojnstwo tak derje a tak dołho zastawać móhł, kaž joho sławny předkhadnik kardinal Gasparri. Na mnohe žohnowane lěta!

Třeći dźeń hodow přija Swjaty Wótc štyrjoch dalšich italskich pryncow: wójwodu z Aosta z mandźelskej, wójwodu ze Spoleto, hrabju Turinskoho a wójwodu z Abruzzow. Wójwoda z Aosta přepoda Swj. Wótcej drohotne złótniske dźěło z 18. lětstotka. Bamž dari wójwodcy złoty różowc a kóždomu pryncej jubilejnu medalju. Hosćo wopytachu potom kardinala Gasparrija a naposledk basiliku swj. Pětra. Kardinal Gasparri činješe na to napřećiwny wopyt.

Hdyž Swj. Wótc 60 zastupjerjow misijonskich rjadow we wosebitej audijency přija, zasudźi kruće wšón nacionalism za misijonstwo. Wón poda misijonaram tři dobre rady: 1. Misijony njesměd̄ža ženje służić nacionalismej, jenož katolicismej a japoštołstwu. Nacionalism je był we wšěch časach za cyrkej z najwjetšej škodu, tak zo móhł so runjewon mjenować pokleco za misijonske dźěła. 2. Misijonarojo měli so jenož z bóžskimi należnosćemi zaběrać a njedyrbjeli so ženje měšeć do swětnych zwadow. 3. Misijonarojo dyrbja mjez sobu hajić ducha přezjednosće, z kotrohož wukhadźa móc k dobyću.

Awstriske knježeŕstwo je Swjatomu Wótcej dariło wulki drohotny wobraz před krótkim zemrětoho wumělca Blaasa, předstajacy Winski eucharistiski procesijón lěta 1912. President Miklas wupraji z ručnym dopisom zbožopřeća knježeŕstwa a prošeše na kóncu wo bamžowe požohnowanjo za Awstrisku.

Z Wuheŕskeje pisachu nowiny wo žadławych njekmanosćach a mordarstwach přez zajědojćenja. Zrudne podawki stachu so we wsy Nagyrjewje. Wobydlerjo su z wjetšoho dźěła kalvinojo, mały dźěl je katolski. Z cyrkwju njemějachu tuči žane zwiski. Sćěhwki tajkeje nabožniskeje liwkosće su nětko zrudne dosć.

Zjednoćene Staty w Americy. Na pohrjebnišću Swj. Kříža w Malden leži hižo na 50 lět pohrjebany duchowny Patrik Power. Při joho rowje stawaja so nětko spodźiwne wustrowjenja. Lud wopytuje tohodla z hromadami nowe hnadowne městno. Na jenej njedźeli w novembru poby tam na 250000 wěriwych. Też Bostonski arcybiskop kard. O'Connell tam přijědźe. Hač dotal njeje so wo wěcy bliže wuprajił, tola je krute přepytowanjo należnosće připoručił.

Turinski arcybiskop kardinal Gamba je zemrěł.

Najstarši theologa Winskeje university budże lětsa 69 lět stary a dokónči zdobom tež swoje studije. Je to prjedawši połkownik něhdyšoho awstrisko-wuherskoho wójska z mjenom Richter. We swětowej wójnje wón ze swojim połkom jónu do najćežšich ćěsnosćow přińdże. Tehdom wotpołoži při sebi slub, zo wěnuje so měšnistwu, jeli Bóh joho a swojich wojakow wumóži, štož so tež sta. Nadźijomnje spožči jomu Bóh luby Knjez hišće mnohe lěta k měšniskomu skutkowanju.

Francózska wobeńdże lětsa 100lětne wopomnjećo wobnowjenja křesćanstwa we swojej koloniji Alžěr. Kraj běše něhdy w časach swj. Augustina cyle křesćanski. W 7. lětstotku dobychu Turkojo kraj a zawjedźechu tam wěru Mohameda. Dźensa je wobydlerstwo z wjetšoho dźěla mohamedanske. Přihoty za swjatočnosće so hižo činja. W lěće wotměje so w měsće Karthago swětowy eucharistiski kongres.

Iriska je dóstała swojoho prěnjoho nuncija. Je to prjedawši franciskan nětčiši arcybiskop msgr. Robinson, rodź. Ira z Dublina. Wón je hižo wjele ważnych zastojnstwow we służbje cyrkwje měł.

Ruska skónči žańdźene lěto bjez hodow. Hodownička a druhi swjaty dźeń běštej tam wšědnej dnjaj kaž druhe dny. Tola wotwjedźechu dźěłaćerjo mzdu prěnjoho swj. dnja k posylnjenju industrialnoho fonda. W Odessy, Charkowje, Kiewje a Žitoměrje bu dalšich 90 cyrkwjow zawrjenych a k lěpšomu stata wuswojenych, to rěka rubjenych. Lud so wězo spječowaše a we wšelakich městach dóńdże ke krawnym pukam mjez ludom a komunistami. Při pólskich mjezach překročachu wjele tysac pobožnych z mocu mjezy, zo bychu w pólskich cyrkwjach při Božich službach so wobdźělić móhli. W druhich kónčinach stojachu žadosćiwje při mjezach a posłuchachu na zwonjenjo w Božej nocy a zhladowachu płakajo na wobswětlene cyrkwje. Wbohi podtłóčowany ruski ludo!

Cyrkwinske powěsće.

Radwoŕ.

Wěrowani: Józef Šěrakec ze Žuric (nětko w Budyšinje) a Hilžbjeta Hańcikec z Bronja.

Zemrěći: Wórša Nawcyna z Radworja, 73 lět — Jurij Winař z Kamjenjeje, 70 lět — Hańža Domašcyna z Khelna.

Za cyrkej kralowny swjatoho różowca w Radworju su dale darili: Na Šěrakec-Hańcikec kwasu w Radworju 53 hr.

Baćoń.

Křćeni: 17. 2. Pawoł Józef, m. s. Jakuba Ćemjery, kublerja w Pozdecach; 2. 6. Jan Pawoł, m. s. Jana Pawoła Zopy, žiwnosćerja w Haslowje; 20. 7. Hańža, m. dź. Jurja Mikławša Šandy, skałarja w Łuzcu; 28. 7. Antonija Erika, m. dź. Pětra Cyrilla Młyńka, dźěłaćerja w Sulšecach; 15. 8. Hana Monika, m. dź. Jurja Bermicha, žiwnosćerja w Haslowje; 8. 9. Edit Rut, m. dź. Jana Rjeńča, sedlarja w Haslowje; 10. 9. Měrćin Jurij, m. s. Alberta Pawoła Bulanka, žiwnosćerja w Pozdecach; 13. 10. Pawoł, m. s. Albina Pawoła Rjehorja, skałarja w Nowym Łuzcu; 17. 10. Gerhard Heinc, m. s. Rudolfa Józefa Forcha, skałarja w Haslowje; 22. 10. Franc Józef, m. s. Jurja Zyndy, žiwnosćerja w Nowym Łuzcu; 6. 11. Beno Mikławš, m. s. Jana Pječki, žiwnosćerja w Nowym Łuzcu.

Zemrěći: 18. 1. Franc Józef Friedrich, skałař w Njezdašecach, 53 lět, 11 m., 13 d., pokhowany w Hodźiju; 30. 1. Hana Borczykec, m. dź. Franca Borczyka, dźěłaćerja w Zarěcu, 7 měs.; 3. 2. Hańža Domaškec, m. dź. Jakuba Domaški, bywšoho skałarja w Čornecach, 21 lět, 9 m. a 8 dnj.; 7. 3. Franc Gabryś z Łahowa, 9 lět, 6 m. a 18 dnj.; 3. 4. Hana, zaw. mandź. njeboh' Jakuba Šołty w nowym Łuzcu, 83 lět, 1 m. a 16 dnj.; 26. 5. Pětr Wałda, wumjeńkař w Pozdecach, 81 lět, 10 m. a 22 dnj.; 19. 6. Hańža, mandź. Jakuba Donata, kublerja w Libonju, 48 lět, 1 m; 6. 7. Heinrich Hain, wumjeńkař w Smochćicach, 79 lět, 8 m. a 8 dnj.; 9. 10. Jan Pawoł, m. s. Pawoła Zopy w Haslowje, 4 m. a 8 dnjow.

Wěrowani: 23. 4. Jan Mjechela, hosćeńcař w Pěskecach z Hańžu Hendrichec z Haslowa; 14. 5. Jurij Šołta, murjeŕ w Čornym Hodlerju z Marju Hendrichec z Haslowa; 3. 7. Jan Wjeńka, kubleŕ w Žuricach z Madlenu Pjechec z Baćonja.

Towařstwowy powěstnik.

Budyšin. Wšitcy Budyšscy spěwarjo a spěwarki so na spěwnu pruhu za „Ptači kwas" přeprošuja. Pruha započina přichodnu wutoru 1/29 hodź. w „Serbskim Domje".
Předsydstwo.

Drježdźany. „Jednota", tow. kat. Serbow w Drježdźanach. Sobotu, 1. februarja, wječor w 7 hodź. swjećimy naš 51lětny załoženski swjedźeń w žurli „Ballhaus" na Bautzener Straße 32. Poskića so: konzert, hudźbne přednoški, spěwy, reje a bal. Wšitcy Serbja z blizka a z daloka so najwutrobnišo přeprošuja wot předsydstwa.

Jasenca. Naša Kat. Bjesada wuhotuje njedźelu, 12. jan., w Handrikec hosćencu swój 57. załoženski swjedźeń z dźiwadłom a rejemi. Kóždy sobustaw niech sebi znamješko přityknje. Započatk w 6 hodź. **Předsydstwo.**

Woprujo dar za

wudaćo nowoho Wosadnika

k Božomu dźěsću a so wukupiwši wot wšěch nowoletnych zbožopřećow, wupraja z tutym swoje

najwutrobniše „daj Bóh zbožo" k nowomu lětu 1930

wšěm přećelam a znatym:

Kk.: po **10 hr.:** arcyměšnik farař Jan Šołta w Kulowje; po **5 hr.:** kantor wyšši wučeŕ Jan Rězak w Budyšinje; kubleŕ Michał Hórnik w Hornjej Kinje; kubleŕski najeńk Michał Ela na Židowje; farař Michał Kětan w Zebnicach; po **1 hr.:** zwónk em. Mikławš Bjedrich w Budyšinje; H. M. z Budyšina; Marja Wenclowa ze Słoneje Boršće.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 30. decembra 1929.

Woły: 109. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 57—61 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 52—56 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 44—48. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 258. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 56—60. 2) Połnomjasne, młódše 49—55. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 42—47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 343. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 50—54. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 40—45. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 42—50. 5) Mjenje a špatnje picowane 30—35. 6) Husumske z pastwy 24—28. **Ćelata:** 889. 1) Najlěpše wukormjene 82—88. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 72—80. 3) Špatne 62—70. **Wowcy:** 225. 1) Młódše a stare, wukormjene 65—70. 2) Starše wukormjene 52—62. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) — . 4) — . **Swinje:** 2334. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1 1/2 lět stare 83—84. 2) Wukormjene 80—82. 3) Mjasne 79—80. 4) Špatne 76—78.

2. januara 1930.

Ćelata (402): 1) 85—88. 2) 72—83. 3) 62—70.

Swinje (548): (přez 300 pt.) 1) 82—83. 2) (240—300) 80—81. 3) (200—240) 77—79. 4) (160—200) 76—78.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 855. z Čornec: Jakub Dźisławk; 856. z Haslowa: Hana Ryńcowa; 857. z Drježdźan: Madlena Kórjeńkowa; 858. 859. z Budyšina: farař W. Sprencl, Jan Khilank; 860. z Prahi: prof. dr. Mikł. Krječmař; 861.—867. z Khrósćic: Jan Deleńk, Mikławš Krons, Jurij Skala, Handrij Wićaz, Pětr Hoza, Madlena Kurfürstowa, Madlena Češlina; 868. 869. z Worklec: Mikławš Šejda, Pětr Wjeńka; 870.—872. z Hórkow: Jakub Hejduška, Józef Pan, Bjarnat Wawrij; 873. z Jasenc:

Michał Bulank; 874. z Now. Jaseńcy: Jakub Šnajder; 875.—877. ze Smječkec: Jurij Pječka, Jurij Domš, Jurij Šiman; 878. z Noweje Wjeski: Jurij Klimant; 879. ze Zejic: Pawoł Domš; 880. z Nuknic: Madlena Donatowa; 881. z Lejna: Michał Šołta; 882.—884. z Worklec: Jan Bik, Jan Opic, Hańža Salowscyna; 885. 886. z Kukowa: Mikławš Glawš, Marja Bjaršec; 887.—890. z Jawory: Pětr Šnajder, Mikławš Rjenč, Jurij Kowc, Arnošt Šołta; 891.—894. z Radworja: Michał Cyž (wjesny), Jurij Čornak, Jakub Brycka, Jakub Šmitk (Cyž); 895. z Kamjeńčanskoho Haja: Jurij Zopa; 896. z Miłkec: Mikławš Nawka; 897. z Khasowa: Jakub Ryćeŕ; 898. ze Šěrachowa: sotra Susanna; 899.—901. z Boranec: Jurij Wićaz, Jurij Buša, Hana Bušina; 902. z Khelna: Pawoł Hicka; 903. z Měrkowa: Jan Cyž; 904. ze Sernjan: Jurij Mikliča; 905. z Dobrošic: Hana Krawcowa; 906.—908. z Pěskec: Michał Hanski, Mikławš Žur, Jakub Buk; 909. z Třoch Khežow: Jakub Kheška; 910. z Budyšina: prof. Jan Bryl; 911. z Pěrna: wyšši wučeŕ Kěrk. (Přichodnje dale.)

Dobrowólny dar za Wosadnik:

Knj. prof. Jan Bryl 3 hr.

Sobustawy na lěto 1928.

Čo. 1139.: M. Č.

Towarstwo katolskich młodźencow w Khrósćicach

wuhotuje

na „Třoch kralow“, pónđźelu 6. januara 1930, wječ. w 6 hodź. w Pančičanskim hosćeńcu swój

załoženski swjedźeń

z dźiwadłom a rejemi

Hrać budźe so cyle nowy kruch: „Swjaty Wjacsław“, struchłohra w 5 jednanjach

Wšitke serbske towarstwa a wšěch přećelow z blizka a z daloka — wosebje pak tež wosadnych nanajwutrobnišo přeprošuje

předsydstwo

„Jednota“, tow. katolskich Serbow w Drježđźanach

Sobotu 1. februara wječ. w 7 hodź. swjećimy naš

51 lětny załoženski swjedźeń

w žurli „Ballhaus“ na Bautzner Straße 35

Poskića so: koncert, hudźbne přednoški, spěwy, reje a bal

Wšitcy Serbja z blizka a z daloka so najwutrobnišo přeprošuja wot předsydstwo

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Meble

Jstwy za knjezow

bydlanske jstwy

spanske jstwy

z dobroho drjewa a napodobnjene

Kuchnje, rjane mustry wot **145** hr.

Też jednotliwe meble

Dobre dźěło, tunje płaćizny!

Płaćenjo po dźělbach!

Při hnydom zapłaćenju wysoki rabat

Pawoł Handrik

Budyšin

Kamjeńtna dróha 32

při Drjewowych wikach

„Krajan“

płaći jenož 80 pj.

Marja Runge

wumjełska wušiwarnja za paramenty

w Budyšinje, Lubijska droha čo. 9

poruča so k zhotowjenju a k wuporjedźenju wšitkich **paramentow, ryzwow, pluvialow a khorhowjow.**

Vogtlandske Madras- **gardiny,** přikrywy na sofy, łoža, blida a diwany, wóskowanki, łožowe šaty

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

— Posłužujemy serbscy. —

Serbski Hospodaŕ

ratarske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Poskićamy wšě hnoje, brikety a češke wuhlo też po mjeńšich dźělbach.

Naš automatiski młyn w Delnim Wujězdźe

tel. čo. 13

podawa najlěpšu pšeńčnu a ržanu muku, kotraž so wuběrnje derje pječe, wšě družiny grisa, wotrubow a šrótu, mlěte wolijowe wosuchi, předewšěm lany, kokosowy a koruškowy (Erdnußkuchen), wšě nětko w najlěpšej připóznatej kajkosći a po tunich dnjowskich płaćiznach.

Serboska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 6—9 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola

Kurt Erler w Budyšinje

jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěšćki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

2. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **11. januara 1930.** | **68. lětnik.**

Naš čas — joho ćeže — a joho nadawki za naše towarstwa.

Podawamy tu přednošk šulskoho nawjednika knjeza Wjeraba z Budyšina. Přednošk bu přednjeseny na župnej zhromadźiznje „Michała Hórnika“ 3. 12. 1929 w Pančicach. Wěc je powšitkownoho zajima dla hódna, zo by so wšěm Serbam přistupna sčiniła. Red.

I.

We čim wobstoja ćeže našoho časa?

a) Zatrašna hospodarska kriza daji naše burstwo hižo do sedmoho lěta. — My Serbja smy rólniski lud — nimamy žaneje industrije a žanych twornjow. Naše hospodarske derjemećo zwisuje tohodla wuzko z derjemećom našoho burstwa. Z tym pak ćežcy klaca, kaž wy, lubi wjesni towaršojo, to sami doma najhłubšo začuwaće. Bur je nuzowany, swoje twory přetunjo předawać, nawopak dyrbi wšo, štož sam potrjebuje — a to wosebje hospodarske nuznoty — předroho kupować. To wjedźe k hospodarskej zahubje. Kaž hospodarska najnowiša statistika wupokazuje, je zadołženjo našoho ratarstwa hižo hobrske rozměry nadešło. Hač do 30. junija lěta 1929 wučinješe ratarski dołh w Němskej hižo 12½ milijardow hriwnow. Dań za tule hobrsku sumu mamy z jenej milijardu wobličić. To rěka z druhimi słowami: Naši němscy burja maja kóždolětnje sydom milijónow swini wukormić, jeničcy zo bychu z tym dański pjenjez wotwjedli za hypotheki swojich ležomnosćow. Bychmy=li tele šeršćaki w jenej smuzy postajili, by to wučiniło hobrsku směru 10 tysac km. (Přirunajće: Puć wot Budyšina sem do Pančic liči 18 km. Dróhu z Budyšina do Berlina sym sebi junu z 187 km wobličił.)

K tomule wudawkej přińdu hišće druhe dawki za kraj a gmejny, dale winowatosć za socialne zawěsćenja a za zawěsćenja w hospodarstwje. Bjez dźiwa, zo burej druhdy hłowa frunči, hdyž jomu listownik walčk zličbowanjow do domu přinjese a wšě pjenježne kašćiki su prózdne.

Wězo móža so naši burja hišće najěsć — hačrunjež su w Němskej tež tajke krajiny, hdźež to wjacy móžno njeje. W Eifli na př. su tamniši mali ratarjo nuzowani, kóžde jejko a kóždy kusk butry na wiki donjesć, zo bychu sebi běrca z domu dźerželi.

Najhłubša wina za njeměr, kajkiž našich ratarjow dźensa dusy, je drje strach, zo zhubja přez tučasnu krizu swój wot swojich wótcow namrěty dom, drohe herbstwo, poswjećene přez tysacore hórke kapki potu prjedawšich generacijow. Někotryžkuli změje snadź hižo začućo, kaž dyrbjała so jomu wutroba w žiwym ćěle rozčasćować.

A nam wšěm dźe nuza našoho ratarstwa k wutrobje. Mamy wšitcy najwjetši zajim na tym, zo pilna burska ruka zasy wunoša telko, zo móže jeje wobsedźeŕ z česću wobstać. Bjez strowoho burstwa smy my Serbja hotowi na wusmužowu horu. Tohodla je tež naš wšěch zajim tón: Wumóženjo burstwa z dźensišeje krizy. Nuza burstwa je nuza cyłoho luda a spomoženjo burstwa je spomoženjo cyłoho naroda. Na tym njeje žanoho dwěla. W tym smy wěsće wšitcy jeneje mysle.

b) Druha zła ćeža našoho časa leži na nabožnym a na kulturnym polu.

My Serbja smy rozsćěpjeny lud, smy rozčasćowani do hornych a delnich Serbow. Mjez woběmaj časćomaj leži šěroke němske pasmo; tež njemóže so horni Serb z delnim derje zrěčeć, dokelž sebi špatnje rozemitaj. My horni Serbja smy zasy rozdwojeni po wěrje. To je nowa wulka słabosć našoho położenja. Wotstronjenjo wobeju brachow pak njeleži w našich mocach, dyrbimy so z tutym zrudnym dóńtom spokojić.

Wostanje naša mała črjódka katolikow? Smy něhdźe na 15 tysac. A smy mjez sobu jeneje mysle? jeneje bratrowskeje lubosće? Wotmołwu mózu sebi zalutować. Njepřezjednosć pak lemi naše mocy. To smy často dosć w našim towarstwowym žiwjenju nazhonili. Wšelacy z našich wjednikow su to hłuboko dosć začuwali. A tola žerje tale zerzawizna dale do nas. Wina na tym leži sobu w tučasnych wobstojnosćach. Njejsmy tola sami tu na swěće. Wšudźom wobdawaja nas naši susodźa, Němcy. A smy hospodarscy kaž tež kulturnje sylnje wot němskoho zjawnoho žiwjenja wotwisni. Němske nowinarstwo na mnohich sylnje skutkuje — němscy dźěłaćerjo dawaja při dźěle mócny wliw na swojich serbskich towaršow — žołmy němskich hospodarskich prašeni a towarstwowych zwjazkow putaja tež

nas sobu. Smy dźěn też my němscy staćenjo a němske zakonje płaća też za nas. Rozdwójnosć pak je znamjo našoho časa. Wšo, štož běše našim wótcam junu swjate hižo w času pohanstwa a pozdźišo hišće wjele bóle pod znamjenjom swjatoho křiža, to je dźensa w němskim zjawnym žiwjenju přewinjena wěc, znajmjeńša w protestantskich dźělach kraja. A w bolšewikskej Ruskej je hišće wo wjele hórje. Mandźelstwo — swójba — hospodarstwo — politika — nowinarstwo: wšo złožuje so jeničcy na tónle zły wot Boha wotkhileny swět. Wulki dźěl ludstwa je we złósći a hrěchach tepjeny, ma jenož zrozemjenjo hišće za kubła tutoho swěta, stara so jeničcy wo swój brjuch a wo spokojenjo swojeje hrěšneje požadliwosće. Materialistiska žołma powodźuje nimale cyłu zemju. Wona je wupłód błudnych wučbow zańdźenoho lětstotka, złožowacych so na wótca socialdemokratije: Karla Marxa.

Ruski bolšewism — najdale wuwity marxismus — a materialismus ma znajmjeńša na kulturnym polu też w Němskej jara wjele přiwisowarjow. Nowočasni sektěrarjo: methodistojo, adventistojo, mormonojo, japoštołscy bratřa, baptistojo a khutni slědźerjo w bibliji a druzy łója wšudźom za nowym přirostkom, też na našich serbskich wsach.

Wšě tele z krótka naspomnjene duchowne hibanja so też do nas Serbow dobywaju. Wšak njestojimy zwonka swěta. A złe sćěhwki so hižo wšudźom jewja. Naš lud khodźi wšak hišće na njedźelach porjadnje do domu Božoho, tola prědowanja hižo mnohim wjacy prawje njesłodźa a na nyšporach šerja prózdne ławki drje nimale we wšěch našich cyrkwjach. Tele naše křesćanstwo njeje wjacy cyle strowe. To dospóznajemy lěpje, hdyž na př. tajcy liwcy křesćenjo so přećahnu do městow. Tu potom bórzy zabudu na swoju katolsku zańdźenosć. Mamy za to w Budyšinje hižo wjacorych tajkich zrudnych přikładow.

Tak je naš lud — a bohužel wosebje naša młodosć — wohroženy z wulkimi strachami. Požadliwosć mjasa — a zmysłojtosć swjeća nimale zjawnje najwyšše orgije. Kajke njehańbitosće stawaju so často dosć před wočemi njewinowatych dźěći. Tuž też bjez dźiwa, zo so zrudne znamjenja najhóršeje moraliskeje skaženosće też hižo wonka na wsach pokazuja mjez lědma ze šule wustupjenej młodosću.

II.

Sym wam, lubi přećeljo, pokreslił někotre ćěmne strony našoho časa: našu hospodarsku nuzu — našu rozdwójnosć na nabožnym a kulturnym polu — našu dušinu słabosć napřeco tak wšelakorym spytowanjam ćěła a swěta. Dyrbju nětko spominać na nadawki, kotrež z toho sćěhuja. Chcemy so prašeć: 1. Kak zwobaramy so hospodarskeje krizy a z 2. kak přewinjemy našu nutřkownu rozdwójnosć a nakaženosć.

a) Hospodarsku krizu přewinyć njezamóže žadyn z nas ze swojej samsnej mocu. To njemóže ani zhromadna móc wšěch němskich ratarjow dócpěć, hdyž je ratarstwo jenož hišće mjeńšina w němskim statnym hospodarstwje. Jako, hdyž běše hospodarska kriza so wurostła na dźensiše poměry, hdyž nuza burstwa počinaše k njebju wołać, zhraba so skónčnje němski sejm k pomocnym kročelam. Słowo „cło“ doby sebi zasy lěpši zwuk we wuchach měsćanskich worštow. W časach inflacije běše strašne njedorozemjenjo nastało mjez měsćanskim a wjesnym ludom, kotrež so hakle po něčim pozhubuje. Němski sejm přiwza w tutym lěće cyłu kopicu cłonych přećow burskich zjednoćenjow, a dalše spomožerske zakońske naćiski předpołoža so w bližšich dnjach sejmej. Samo socialdemokratija — hačrunjež je njepřećelka cła — njeje powyšenjo cła znjemóžniła. Tak je so lětsa dobra kročel doprědka stała k lěpšomu ratarstwa. Samo předsyda Landbunda, prjedawši ratarski minister Schiele, je z dotal dócpětej pomocu spokojom a wuznawa, zo su cła za mlokarske twory a za běrny (abo neple) dosahace. Potajkim wuhlady do přichoda so polěpšuja a najhórše časy drje su nimo.

Ze železnej energiju so też dźensiše hospodarske wobstojnosće mištrować hodźa, wosebje hdyž su wuhlady na lěpši přichod zwěsćene. Najzahubniše za naše dźensiše hospodarjenjo běše, zo nas kriza napadny cyle njepřihotowanych. Přez wójnu a inflaciju běše ratarstwo na wopačne kolije zajěło, běše zabyło na stare solidne zasady dowójnskoho časa. K tomu přińdźe, zo je naše nutřkowne złožowanjo cyle wopačne. Chcemy jenož wužiwać — smy dźěn dźěći našoho materialistiskoho časa a bojimy so, sebi něšto zapřeć.

Tuž wróćmy so zasy k starej krutosći a zdźerživosći nastupacu wužiwanjo časnych kubłow. Zlutniwosć ma so zasy hajić, brójeństwo a khłošćenjo so wobmjezować. Dyrbimy sebje samoho zwuzdźować. Pruha za sebjezapřećo je na přikład naše zadźerženjo napřećo alkoholej a nikotinej. Piwo a palenc a strowa młodosć so njeznjesetej. Zdobom je alkohol najsylniši zawjednik k hrěchej a najhórši njepřećel strowoty. A tobak je naš druhi zły přećel. To je wupruhowana zasada narodnoho hospodarstwa a předswědčenjo wšěch derje měnjacych lěkarjow. Tuž wužiwajmy rozoma a mějmy so po tym.

b) Nabožnu nuzu možemy wo wjele lóžo přewinyć, mamy-li woprawdźe dobru wolu k tomu. My katolikojo wobsedźimy hišće mnohe swjate pokłady, kotrež smy namrěli po našich wótcach. Naš serbski lud běše hač do cyle blizkeje zańdźenosće jara nabožny lud. Mějachmy jara dobre a přihódne nałožki z dawna. Mějachmy dobrych wótcow — wurjadne dobre maćerje a hospozy a wupruhowane nabožne zarjadowanja. Wójna a prjedy naspomnjene duchowne hibanja su nam dźěl našich duchownych pokładow rubili. Dźe so nam kaž wšěm narodam na swěće, dokelž dźensiša skaženosć je powšitkowne njezbožo. Dźakowano Bohu — wobsedźimy pak hišće našu swjatu wěru a z njej dobre lěkarstwo.

„Nabožina je a wostanje najwažniša zjawna należnosć cyłoho człowjestwa. Křesćanstwo je zakładna naprěkornosć (zakł. napřećiwk). Njeda nam měra, płóša nas, njedowoluje, zo so podawamy samospodobanju a samowužiwanju, njeje žadyn pokojeński pólverk, ale zakisane ćěsto, kotrež žónska wzawši do třoch měricow muki zaměša hač zakisa wšitko.“ Cyrkew njeje žana potajna sekta — wjele bóle kralestwo Khrysta Krala. Z tutym kralestwom Jězusowym dyrbi so ličić ze stronow stata, kaž też ze stronow człowječoho towarstwa. Nabožne a zjawne žiwjenjo njeběžitej pódla sebje — ně, měšetej so stajnje a wšudźom.

Słyšmy tola, što nazhonići a derje měnjacy ludźo praja! W lěće 1924 dźeržeše nuncius Pacelli na zjězdźe němskich katolikow w Hannoverje zawodnu rěč. Tam praješe mjez druhim: „Jenički puć ze zahuby a za wobnowjenjo duše nakaženoho człowjestwa je, zo so wróćimy ke Knjezej Jězusej. Wšě privatne a zjawne poměry a wšě poćahi narodow a ludow mjez sobu dyrbja być nawjedowane a překisane přez móc katolskeje wěry.“

A naš wjele lubowany Swjaty Wótc wupraji so před krótkim napřeco Polakam takle: „Modlće so! Dokelž njepřećel dobroho njemóže so přewinyć přez žanu człowječu móc bjez pomocy Božeje hnady. Waši wótcojo su wam zawostajili pozběhace přikłady mužow modlenja. Tuž njepřestańće też wy so modlić, trjeba jenož zo dodam, też dźěłać dyrbiće. Stražować, modlić so a dźěłać! Wy so snadź prašeće: Kak mamy dźěłać? Što mamy činić? Předewšitkim prawdźiwje žiwi być po křesćanstwje. Dokelž skutk je žiwjenjo . . .

Z wulkej radosću a tróštom wuznaju, zo waši biskopja wuspěšnje dźěłaju na założenju a rozwiću tych organisacijow a skutkow, kotrež mjenujemy katolski

akcijon — katolsku raznosć. Naposledk tale katolska raznosć ničo druhe njeje, hač žiwy zjeŵ katolskoho žiwjenja. A tohodla su winowaći wšitcy bjez wuwzaća z cyłeje mocy, ze zapalom a ze synowskim podwolenjom sobudźełać na tutym nadobnym skutku waših biskopow a duchownych. Wy sće winowaći jim pokhwatać na pomoc po swojich mocach: stari a młodźi, bohaći a khudźi, woršty inteligency a prosty lud. Hdyž kóždy z was po swojich mocach a po swojej zamóžnosći dźełа, budźe wěsće wěc katolskeje raznosće žnjeć dny triumfa a sławy!"

Też naš knjez biskop je wosebite zasadne kaznje na knježich duchownych w tutej należnosći wudał, po kotrychž dyrbja so knježa fararjo při wobnowjenju cyrkwinoho ducha mjez wosadnymi měć. Te mi hač dotal přistupne njeběchu.

Potajkim Swjaty Wótc sebi žada wot kóždoho z nas, zo bychmy sobudźełali na wobnowjenju człowjestwa. Dyrbimy so wurosć k nowomu splahej: krućišomu, horliwišomu a pobožnišomu hač dotal běchmy. Wšudźom, hdźež su katolikojo ze spara wotućili, jewja so rjane płody nowoho ducha. Spominam na němsku młodźinu, mjenowacu so „Neudeutschland" a na mócne pólske zwjazki „Otrodźenie" = Nowy narod. Štož druzy zamóža, dyrbimy też my móc. Ale chcyć to dyrbimy.

„Žiwy zjeŵ katolskoho žiwjenja" mjenuje Swjaty Wótc katolsku raznosć. Katolske žiwjenjo jewja so najjasnišo na njedźelach. 1. „Swjatočmy tohodla naše njedźele!" Stajne přiběranjo wšelakich zawjeselenjow na njedźelach je strašna wěc. Žiwjenjo z cyrkwju z tym jara ćerpi. Najważniša winowatosć na njedźelach je wopytanjo dopołdnišich Božich służbow a słyšenjo prědowanja. 2. Słyšenjo prědowanjow je jara nuzna a khutna wěc. Swjaty Pawoł wobkruća, zo wěra wukhadźa ze słyšenja Božoho słowa, potajkim z posłuchanja na prědowanja. Porjadne zanjechanjo prědowanja wjedźe wěsće do ćežkich hrěchow. To běše přez dołholětne wobkedźbowanjo jasnje wobkrućene přeswědčenjo dobroho serbskoho fararja, kiž je hižo přez 10 lět na prawdźe Božej.

c) Jara wobžarować dyrbimy, zo nimamy žanych připrawow k zawjedźenju swj. exercicijow, kaž je dźensa nadeńdźemy we wšěch katolskich krajach. Najlěpje zarjadowane su tele duchowne kupjele w Holandskej Tam je dźensa přikładne katolske žiwjenjo. Bjez exercicijow je ćežko, so dospołnje nutřkownje nakazać.

d) Někak wurunać móžemy tutón njedostatk z tym, zo so wobdźělujemy na ludowych nabožnych pobožnosćach, zo česćujemy najswjećišu wutrobu Jězusowu na prěnich pjatkach, zo so damy zapisać do japoštołstwa modlenja a do bratstwa najswjećišoho rózarija w Radworju (abo podobnoho pobožnoho bratstwa, kaž su tajke zawjedźene we wjacorych našich serbskich wosadach).

e) Jara ważna wěc je, zo zastupimy do towarstwa ss. Cyrilla a Methoda. Z tym zwěsćujemy porjadne wukhadźenjo našoho Katolskoho Posoła. Bjez njoho njemóžemy jako katolscy Serbja wobstać.

f) Naspomnić chcu ważnosće dla, zo mamy so też politiscy złožować na prěnim městnje po zasadach našeje swj. wěry, wosebje při wšěch wólbach za šěroku zjawnosć. Naspomnić chcu też njewurunanu należnosć dla sokolskoho prašenja. Snano by so prašenjo lóžšo hodźało wuhładźić, bychmy-li wěc posudźeli ze stojnišća katolskeje raznosće.

g) Katolska raznosć dyrbi měć zrozemjenjo za přeměnjenjo wobstojnosćow, zo by tak přeměnjene wobstojnosće nabožnje překisała Dźensa z wjele stronow pokhwalena rozpalenosć w ćělnym žiwjenju hodźi so jenož přez nabožne žiwjenjo jenotliwcow přewinyć. We wutrobach młodźiny ma so postajić zasy trón Boži na podłozy modlenja, raznosće a woporniwosće.

Skónčnje hišće sćěhowace napominanjo: Njebjeŕće přelohko znamjenja časa, zo njebyšće byli potrjechęni přez słowo Khrystusowe, złožene na farizejow: „Wobličo njebjes wěsće rozeznać, znamjenja časa pak njemóžeće spóznać."

Politiski rozhlad.

Rozhlad.

Hdyž je nětk lěto 1929 nam wotešło, je snadź derje, zo mały rozhlad wo nim tu podamy. Wězo wšak njeje runje wjele zwjeselacoho, štož je wone nam přinjesło. Za našu swjatu katolsku cyrkeŵ wšak wone swoju wosebitu ważnosć na přecy zakhowa. Wone dźěn je přinjesło Swj. Wótcej z wotstronjenjom tak mjenowanoho romskoho prašenja a z wujednanjom z italskim knježeŕstwom tamnu njewotwisnosć a dospołnu suverenitu, kotruž wón jako hłowa najwjetšoho zjednoćeństwa na zemi dyrbi žadać a měć. To je wuznamny wokomik był, hdyž je 20. decembra 1929 Swjaty Wótc po skoro 60 lětach zasy prěni króć Vatikan wonuśćił, zo by we swojej biskopskej cyrkwi, w Lateranje, wopor B žeje mšě přinjesł, tam, hdźež běše před runje 50 lětami : ěšnisku swjeciznu dóstał. W tutym swojim jubilejnym lěće dožiwi kónc přesćěhanjow swjateje cyrkwje w Mexiku a wěste wujednanjo z tamnišim knježeŕstwom, w Pruskej pak podpisanjo konkordata mjez Pruskej a Swj. Stołom. Po cyłym swěće je wšudźe so 50lětny měšniski jubilej bamža Pia XI. hódnje a radostnje swjećił, po cyłym swěće wožiwiła po jeho přeću a postajenju runje w tutym lěće katolska raznosć a skutkownosć. Tak je lěto 1929 našej katolskej cyrkwi wšudze — jenički sowjetsku Rusku wuwzatu — zwonkowny wuspěch a znutřkowne zesylnjenjo přinjesło. Za wšě swětne mócnosće a prašenja pak je lěto 1929 było kritiske lěto, połne wulkich krisow a mizerow. Samo bohata Sewjerna Amerika njebu přelutowana. 45 miliardow dolarow su tam nazymu spekulantojo za tři dny zhubili. Njesłyšane to sumy! W Ruskej su bolšewikojo wotstronili w tutym lěće Boha a Boże njedźele, cyrkwje po stach a tysacach wzali a do kinow a klubowych domow přewobrońili, za lud pak zawjedli khlěbowe znamki. Njesłyšana knježi tam běda a hłod, njesłyšane potłočowanjo wšeje swobody a kultury. Też Jendźelskej, kotraž dósta lětsa dźěłaćerske knježeŕstwo, je lěto 1929 wulku krisu wosebje hórniskoho dźěła přinjesło a strašne kritiske hibanjo wo swobodu a dospołnu njewotwisnosć w Egyptowskej a w Indiji zesylniło. A pola nas w Němskej? Nje łyšana hospodarska a wosebje ratarska kriza. Z reparaciskim prašenjom, na kotrohož doskončnym rozrisanju je so přez cyłe lěto skoro jednało ale nic dojednało, zwisuje tuta wulka financna kriza, kotruž samo stat začuwa. Byrnjež joho dokhody přez njesměrne dawki njekrasnje wysoke byłe, wudawa tola stajnje hišće wjacy a ke koncej měsaca dyrbi sebi hišće požčić hić. Wšědnomu khudomu człowjekej wšak nichtó ničo wjacy njepožči. Naš němski stat wšak je tola hišće ke koncej lěta 450 milijonow hriwničkow wot bankow požčene dostał, hdyž je slubił, zo swoje dawki powjetši a přilubjene zniženjo dawkow zasy wróći wozmje. Tak smy tola zasy ći bići při samym kóncu lěta. Zo w tajkich hubjenych zašmjatanych časach wšelacy sebi wědźa ze statnych a zjawnych pjenjez lěta dołho swoje samsne kapsy pjelnić, tak dołho, doniž so karan njerozbije, smy loni nadosć nazhonili přez wšelake škandale a škandalne procesy. Njech pak so tajcy njekmanikojo runje tak pominu a woteńdu kaž lěto 1929 na — ženjewjacywidźenjo!

Potepi amerikanska pšeńca cyle Europu?

Srjedźna a nawječorna Europa stojitej před prašenjom: Dyrbitej so domjacy wupłód na pšeńcy cyle amerikanskej konkurency přewostajić abo dyrbitej so po mocach napřeću njej wobarać? Najwjacy krajow su so za posledniše rozsudźili. Su to: Španiska, Italska, Francózska a Němska. Tute kraje so prócuja z přihódnymi srědkami docpěć, zo

by wupłód pšeńcy z najmjeńša wunošny był a zo burstwo njeby najebać swědomitoho dźěła dale do dołha zapadowało. Samo na to su pokazowali, wuwozne a dowozne monopole zawjesć, dokelž je nazhonjenjo wučiło, zo cła same njedosahaja. Też w Němskej bu zańdźene lěto myslička wo monopolach ze zajimom rozważowana. Za staršich sejmowych zapósłancow njebě wěc cyle nowa. Hižo dołho do wójny je konservativny zapósłanc hrabja Kanitz žitny monopol namjetował. Bě to w samym času, hdyž Němska pod Tirpitzowym nawjednistwom mócnje swoje łódźstwo wutwarješe. Tehdom pytachu konservativni žitowy monopol po namjeće Kanitzowym přetłóčić. Hrožachu z tym, zo namjet za łódźnistwo njepodpjeraja, jeli so też jich namjet za monopol žita njepřiwozmje. Tola namjet njesta so zakoń, wjetšina dowójnskoho němsko-krajnoho sejma hłosowaše napřećo namjetej.

Też w zańdźenym lěće su so monopola zdali, z najmjeńša na bliže. Knježeństwo a sejm wobzamknyštej druhe srědki napřećo trans-oceanskej konkurency. Tak bu pšeńčne cło na 6,5 hriwnow za dwoji centnar powyšene, a najskěrje směmy so nadźijeć, zo so cło w běhu lěta hišće powjetši. Mamy wšo dohromady 80000 młynow, z kotrychž 120 najbóle jenož wukrajnu pšeńcu mlěja. Najwjacy tajkich młynow je w nawječornej Němskej, při Rhynje. Tute mjenowane wulke młyny maja přikaz, znajmjeńša po 30, 40 hač do 50 procentach jich dźěła němsku pšeńcu mlěć. Chcemy wočakować, zo tutón pospyt při krutej kontroli a swědomitym přewjedźenju k wuspěchej a k nowomu posylnjenju našoho ratarstwa dowjedźe.

Naše mlokarstwo.

Běžne dokhody z hródže su stajnje za bura byłe wěsta zepjera za joho wšědne pjenježne wudawki. Mloko, kotrež so wob lěto w Němskej wupłodźi, wučinja hódnotu 3—4 miliard. hriwnow. Dźensa je w Němskej 10,4 milijónow kruwow, pornjo 9,9 milijónam před wójnu. Jich lětny wupłód na mloku wučinja wokoło 20 milijardow litrow. Wójnski a inflaciski spad je pilny bur w Němskej bórzy zasy narunał, haj, hišće přetrjechił. Ale najebać toho, dowozujemy wob lěto tola za ½ milijardy hriwnow mlokarskich wupłodow z wukraja, kaž z Danskeje, Hollandskeje, Šwicy a Baltiskich statow. Dowoz na butře je so po wójnje podwojił. To dyrbi so bórzy polěpšić, ale jenož potom, hdyž so němske wupłody wukrajnym runaja, a je samo přetrjechja. Tohodla je nadawk našoho burstwa, mlokarstwo a mlokarske družstwa techniscy a organisatoriscy wutwarić, zo bychmy bórzy móhli wukrajny dowoz podusyć.

Wězo je lohko dowidźeć, zo su k přewjedźenju tutych burskich samopomocnych dźěłow wjele pjenjez třebnych, po ličenju wěcywustojnych 200 milijónow hriwnow. Bychu-li burja dyrbjeli za to 10—15 procentow danje płaćić, bychu so płaćizny za dobre wupłody wo wjele powjetšiłe. Tohodla přepožčuje stat pjenjezy, za kotrež jenož 5% danje žada. Też na butru je nowe cło napołožene, kotrež so po žadanju hišće powjetši. Prěnje lěta njesmě niže 50%, dale nic niže 40%, a wot 1. januara 1935 nic niže 30% być.

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Na wšě 30 lět je tu žiwnosćeŕ Jakub Delan (halejski) w přikładnej swěrje wjesne dawki zběrał. Nětko je zastojnstwo staroby dla złožił. Wyšnosć je swěru też dźakownje připóznała a knj. Delana z diplomom počesćiła. Naslědnik je też hižo wuzwoleny a postajeny: knj. Jakub Polan, šulski domownik. Do přichoda woběmaj wjele zboža . . .

Z Radworja. Zašłu njedźelu běchu naše miłosćiwe sotry zaso hižo dźiwadłowy wječor pola Brylec zarjadowałe. Wopytowarjow běše so woprawdźe dosć zešło. Škoda jenož, zo běše hosćeńcař potom hišće też k rejam piskać dał. Stojachmy tola před swjedźenjom swj. 3 Kralow! Naša sotrownja trjeba nuznje pjenjezy. Prjedy běchu też † hrabinki z Einsiedel za tajke należnosće přinošowałe. Nětko chcedźa miłosćiwe sotry z dźiwadłom a ze swjedźenjemi sebi srědki přidobyć. Porjad wopřiješe 8 čisłow, mjez nimi 4 serbske. Hdyž běštej čisle 5 a 6 wuwostałjo, njeby začišć wječora wo ničo škodował — a tak dołho też trało njeby. Dźěći, kotrež sobuhrajachu, dyrbja tola prjedy hač w 12. hodź. domoj. Knj. kapłan Handrik je přitomnym mjez 2. a 3. čisłom krótke, ale dosć jadriwe słowa wo křesćanskej miłości poručał. Njech sćěhuja skutki!

Z Khróšćic. Naše hibićiwe towarstwo młodźencow woswjeći minjenu njedźelu na wjesnej žurli swój załoženski swjedźeń. Nowa, wot našoho znatoho basnika Wicaza přeserbšćena struchłohra „Swjaty Wjacsław“ běše wulku mnohosć, wosebje přeprošenoho ludu přiwabił, zo běše žurla přepjelnjena. Hra bu jara derje předstajena a jimaše posłuchařstwo mócnje. Wosebje běše hłowna róla w najlěpšimaj rukomaj. Starši towarstwa, kiž běše na započatku swjedźenja hosći powital, ju hraješe. Mjez přestawkami přednjese sobustaw Měrko Hórbank rjanu baseń na swj. Wjacsława wot knj. kapłana J. Nowaka z wulkim zapalom, mjez tym, zo bě knj. P. Wićaz na započatku na hru přihotowany prolog přednjesł. Před poslednim jednanjom poručа knj. farař Mič z Njebjelčic wutrobne słowo k našej młodźinje. Napominaše ju k sćěhowanju swj. Wjacsława w lubości k wěrje, pócćiwości a narodej. Rěčnik běše so při łońšich swjatočnosćach w Starej Bolesławje, hdźež bu swj. Wjacsław zamordowany, wobdźělił. Nazajtra wospjetowachu młodźencojo nowu hru w Pančicach, zasy w přepjelnjenej žurli.

Z Zejic. „Landtag“ bě so runje 25 lět minyło, hač bu naš zapósłanc, kubleŕ Jakub Špitank jako naš měšćanosta zapokazany. Z teje přičiny běše so jomu na tutym dnju popołdnju na hamtskim hejtmanstwje swjatočnje zbožo přało. Jubilař pak chcyše też swojim wjesnjanam dźěl brać dać na tutym, za cyłu wjes tola ważnym dnju. Tuž přeprosy wšitkich Zejičanskich hospodari k sebi na hosćinu, kaž też hamtskoho hejtmana z joho najprěnišimi pomocnikami, a wosadnoho knjeza fararja. A wšitcy běchu přišli. Rjany to wobraz přikładneje wutrobneje přezjednosće zbožowneje wsy. Knj. Domš, jako wjesny starši, wupraji w mjenje gmejny jubilarej horcy dźak za joho swěrne skutkowanjo a přepoda jomu marmorowy nastroj na pisne blido z časnikom a přisłušnymi potrjebami. Też knjez hamtski hejtman, knj. farař a knj. Ćesla sławjachu jubilara. Knj. Špitank so hnuty wšitkim a za wšo dźakowaše. Wězo so też serbska „sława“ spěwaše a wšelake serbske spěwy. Běše to woprawdźe rjany jubilejski swjedźeń. — Před někotrymi dnjami poby pola knj. Špitanka też duchowny ze Chigago w Americy, zo by serbski lud zeznał. Z nim wopyta też naš klóštr a hnadnu knjeni. Bohužel měješe daloki hósć cyle křiwe nahlady wo Serbach, kaž bychu wosebje katolscy Serbja někajki nabožnje nakaženy a šepjerawy ludźik byli. Tuž so njemało dźiwaše, zo też mužojo w Serbach k swjatym sakramentam khodźa, a to samo měšačnje a husćišo! Nadźijomnje je nětk swoje křiwe nahlady naprawił. Z nowa přikład, kak so stajnje a wšudźe přećiwo nam dźěła, a napominanjo za nas, zo bychmy ćim kručišo hromadu stali we swěrnym wukonjenju našich nabožnych winowatosćow, kaž też we škitanju našich narodnych prawow. Bóh je nas Serbow stworił a chce wot nas w serbskej rěči khwaleny a sławjeny być.

Z Konjec. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu srjedu, 15. januara, popołdnju w 2 hodź. na šuli, a ¼4 hodź. w Smjerdźacej pola Krawcec. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z Njebjelčic. Hdyž so wšitke druhe towarstwa na załoženski abo wšelake druhe zwjeselace swjedźenje hotuja, měješe naše towarstwo młodźencow zańdźenu srjedu hłuboko žarowace zhromadźenjo, dokelž swojoho luboho předsydu, Mikł. Waldu ze Serbskich Pazlic k wěčnomu wotpočinkej přewodźeše. Strašna khorosć, kotraž joho hižo dołhi čas jimaše, hačrunje sebi pomoc pola wšelakich lěkarjow pytaše, joho njepušći a joho kermušu na khore

łožo położi, wot kotrohož wjacy njestany. Wjacy króć ze swj. sakramentami doma wobstarany wudycha swoju čistu dušu zańdźenu sobotu w nocy po khorosći, z wulkej sćerpnosću přetratej, z podaćom do Božeje wole. Swojoho nĕžnoho wašnja dla bu wot wšitkich lubowany, wo tym swĕdčeše tež wulka mnohosć wĕncow a pletwow. Mnohosć ludu so za joho khudu dušu na pustych wječorach modleše, a wulka syła wosadnych, přećelow, towaršow a znatych jomu poslednju česć a lubosć wopokaza. R. i. p.

Z Njebjelčic. Z nowym lĕtom překhwapja nas zrudna powĕsć, zo su zasy paduši w našim Božim domje pobyli. Su wuprózdnili piksu při Božim narodźe a so dobyli do železnej a krutej pokładnje Bonifacijowoho towarstwa. Bjez dwĕla su paduši za pjenjezami slĕdźili. Je zrudnje, zo wjacy wĕry a nabožnoho zmyslenja nimaju a so we cyrkwi na Božim kuble přepřimaja!

Starcec Michał †.

Kozarcy su drje mała, dosć ćicha wjeska, bjeze wšeje swĕtneje hary a njeby-li so tu młynske koło k Božomu khlĕbej wjerćało, tak wĕsće njeby nichtó tutu samotu přetorhnył. Zo pak móže z tajkeje njenahladneje wjeski, z pokorneje khěžički ze słomjanej třěchu wuńć muž, kiž docpĕ dosć česćomne, haj, zamołwjenja połne zastojnstwo, to dopokaza nam njedawno w Drježdźanach zemrĕty hrodowny zarjadnik knjez Michał Glawš, tudy pod mjenom Starcec Michał znaty.

Narodźiwši so w Kozarcach 1846, dósta wot swojeju staršeju rjanu wučbu: Spĕwaj a dźĕłaj. A štož staršiski dom njedokonja, to wudospołnichu na służbje pře dobre burske swójby, w kotrychž bĕše tehdom hišće sama jednorosć, prawa swójbna domjacnosć, pilnosć a hłuboka swĕdomitosć z domom. — Tajkoho tyknychu joho do kralowskeje suknje k hulanam do Ošaca, bĕše to wosebiće woblubowany połk, w kotrymž je mnoho serbskich synow służiło. Tu drje so jomu nĕtko nimo wšeje druheje wojeńskeje wudokonjatosće wosebje zasćĕpi kralowska swĕrnosć, kiž bĕše drje kralowskomu domej wot cyłoho serbskoho luda nadosć znata. Z francózskeje wójny 1870/71 so zbožownje domoj wróćiwši, bĕše joho přećo, dale służić kralowskej swójbje a dósta najprjedy městno jako dwórski lakaj, kotreż dołhe lĕta zastawaše jako wosebity dowĕrnik njeboh' kralowny Karole. Joho swĕdomitosć a swĕra so potom z tym mytowaše, zo joho za hrodownoho zarjadnika (Schloßverwalter) w Sibylenorće pomjenowachu, štož je hač do swojeje wysokeje staroby před nĕkotrymi lĕtami, hdyž so na derje zasłużeny wumjeńk poda, wobstarał. Při swojej służbje bĕše jomu, so wĕ, tež móžno, nĕšto hódnje cuzeje zemje wohladać, z kralowskimi wysokosćemi po Italskej a mnoho druhich krajach, haj, samo hač do Afriki, pućować. Służo tak štyrjom kralam, Janej, Albertej, Jurjej a Bjedrichej Augustej dożiwi samo 50 lĕtny zastojnski jubilej, při kotrymž bu wot krala wosebiće wuznamjenjeny a počesćeny. A po telko lĕtach swĕry swojomu zemskomu kralej wotwoła njebjeski kral joho do wyššeje służby, hdźež so tež dotalna próca nadobnje mytuje.

Přispomnjenja hódne wĕsće hišće je, zo njezaby wón při swojim powołanju swoju ródnu wjesku a maćeŕnu rĕč. To bĕchu jomu pře wšo swjate kubła a byrnjež wjele druhoho nazhonił a wohladał. A hišće dźensa žórli w našim ludźe stara kraloswĕrnosć, byrnjež je dźiwja zmoha časow trony spowalała a krony storhała, njech nam njerubi tež časow dźiwne wjerćenjo dobre serbske počinki, naše rjane wašnja a nałožki a našu maćeŕnu rĕč. jlk.

Eksercicije za młodźencow we Worklecach

wot 25.—29. decembra 1929.

We Worklečanskej khorowni wotmĕchu so k prĕnjomu razej eksercicije. Započachu so Boži dźeń wječor we 8 hodź. z přednoškom knj. P. Richarda z Hoheneichen pola Drježdźan w ćichej kapałcy. 10 młodźencow bĕše so z najbližšeje wokolnosće zešło. Bĕchu to młodźency z ratarskoho a rjemjeslniskoho powołanja, studowacy a jedyn wučeŕ.

Na kóždym ze sćĕhowacych 3 dnjow dźeržeše knjez pater pjeć přednoškow. Bĕchu to krasne wučby, kotreż ma kóždy wobkedźbować, kiž chce před swojim Bohom a w swojim powołanju wobstać.

Tež hewak hišće zeńdźechu so wobdźĕlnicy we kapałcy, zo bychu so modlili na Božej mši, zo bychu spĕwali rózarije a šli křižowy puć a na wječornej pobožnosći sebi wuprosyli Bože žohnowanjo.

Wšelake knihe bĕchu we zahrodnej jstwi wupołożene, tak zo móžeše kóždy we prózdnym času tu čitać a hłubšo wĕrnosće křesćanskoho žiwjenja zeznać. Tu tež bĕše zhromadne blido, za kotreż so miłosćiwe sotry derje postarachu. Při jĕdźi, kaž tež hewak rĕkaše mjelčeć. Tola to njebĕše tak zło! Knjez kapłan Kurza čitaše nam z kroniki Worklečanskeje khorownje a ze swjatoho Ignacija z Loyola. Ze zajimom posłuchachu wšitcy wosebje na powĕsće, kotreż nam powĕdachu wo spodźiwnej pomocy Pražskoho Jězusdźĕćatka — Worklečanskoho we wšelakich należnosćach.

Po wobjedźe bĕše mała přestawka a kóždy wuži witanu přileżnosć, zo by na swojej jstwičcy trósku wotpočnył abo w parku so překhodźował.

Njedźelu rano zhromadźichu so wšitcy w lubodrohej kapałcy k swjatočnomu skóńčenju swjatych eksercicijow.

Potom rozžohnowachu so wšitcy wobdźĕlnicy z dobroćerjami, kotriž bĕchu w tutych hnadownych dnjach so za jich zbožo ćĕła a duše starali.

Horcy dźak tež na tutym městnje knjezej paterej Richardej, knjezomaj kapłanomaj Kurze a Młóńkej a tež lubym miłosćiwym sotram, kaž tež hrodowskomu wjednistwu.

Eksercicije su nĕtko nimo! Njetrjeba so wosebje wuzbĕhnyć, zo je so wšitkim jara lubiło. Nĕtk je na nami, zo bychmy to, štož smy wot nazhonitoho dušepastyrja słyšeli a w paćerju swojomu Bohu slubili, tež dokonjeli a tak Bohu służili kóždy na swojim městnje!

Wobdźĕlnik B.

Z cyrkwje a swĕta.

Město Rom je hotowe na kwasne wjesela w kralowskim domje. Trónowy naslĕdnik zastupi do swj. mandźelstwa z belgiskej pryncesu Mariju Jozefu. Wĕrowanjo bĕše 6. 1. w Quirinalu, kralowskim hrodźe. 10. januara hołdowaše Romski lud młodymaj mandźelskimaj. Mĕsacy dołho bĕše so wobydleństwo na to přihotowało. Samo z Afriki přińdźechu Arabojo a Senusojo z krasnymi konjemi a drohimi wjelbłudami do Roma, zo bychu so z afrikanskej pychu Romjanam a swojomu přichodnomu kralej pokazali. Italske žony a knježny wustupichu w krasnych narodnych drastach. Młodej trónowej pryncesy přepodachu krasny wĕrowanski woblek. Tajke nĕšto Rom wjacy widźał njebĕše wot časow prĕnich kejžorow.

Kardinal Gasparri je na influencu skhorjeł. Při joho wysokej starobje (78 lĕt) njeje khorosć bjez stracha, hačrunje so pomĕrnje derje čuje. Kaž so z Roma piše, je kardinal Pacelli z tukhwilnym zastupjerjom w statnym sekretariaće.

Najmłódši kardinal je tukhwilu Lissabonski patriarch a primas msgr. Cerejeira. Kardinal Emanuel Goncalves Cerejeida narodźi so 29. novembra 1888. Po dokónčenych studijach wučeše jako młody kapłan na samsnej universiće (Coimbra) stawizny a literaturu. Zdobom napisa syłu powučacych knihow a dźĕłaše pódla toho ze swojim přećelom Oliveirom, portugalskim financnym ministrom, za rozšĕrjenje katolskeje ideje w kraju. Loni w augusće bu po smjerći kardinala Mendesa Bello jenohłósnje za generalnoho vikara Lissabonskeje diecezy wuzwoleny a w novembrje za arcybiskopa pomjenowany. Nĕtko je hižo kardinal a to najmłódši w swj. kollegiju. Tele městno zastupowaše wjacy lĕt pólski primas kardinal Hlond.

Po swjedźenju jehnjatow přez Swj. Wótca na dnju swj. Hańże. Na dnju swj. Hańże požohnuje Swj. Wótc dwě jehnjeći, z kotrejuž wołmy so tak mjenowane palije za patriarchow, arcybiskopow a někotrych wosebje wuznamjenjenych biskopow zhotuja. Po pontifikalnej Božej mši w basilicy swj. Hańże położitej so rjenje wudebjenej jehnjeći na wulki wołtař wyše rowa swjateje knježny. General lateranskich kanonikow žohnuje je, dźowki Marije donjesu jej w procesijonje k cyrkwinym durjam. Tu čaka msgr. Fedeli, arcyceremoniar basiliki swj. Pětra, z awtom na jehnjeći. Po požohnowanju zwěrjatkow přez Swj. Wótca póšćelu so knježnam klóštra swj. Cecilije w Trastevere, kotrež maja je hač do jutrow wothladać.

Mussolini a wo wjele wjacy hišće joho pomocnicy přihotuja Swjatomu Wótcej čežke hodźiny wosebje přez stajnje hinaše a wopačne nałoženja lateranskoho zwjazka. Swjaty Wótc dyrbješe před krótkim zasy junu přećiwo tajkim pisanjam zakročić. Wón praješe při zjawnej audiency: „Smy nuzowani, njechamy-li snadź měnjenjo zbudźić, zo njebychmy dosć škitali česć Božu a swjateje cyrkwje a bamžowskoho stoła, najkrućišo wustupować přećiwo tajkim pospytam. Nam je so wotmołwiło (přez knježerstwo), zo njeběchu tele nowinarske wozjewjenja wot knježerstwa skazane. My wozmjemy to na wědomosć, tola też to, zo njebuchu tele pisma přez knježerstwo njeskhwalene " Dale skoržeše Swj. Wótc, zo je stojnišćo katolskoho nowinarstwa w Italskej dźeń a čežše. Napřećiwne ćemne mocy njedowoluja katolskim dźenikam, prawa bamžowskoho stoła zastupować a wustawki lateranskoho zwjazka po prawdże wułožować. Hdyž so tale nuzna służba za cyrkej njedowoli wuwjesć mortwym pismikam, dyrbi dźěło přewzać žiwe nowinarstwo, to je dźěławosć wěriwych samych.

Z **Němskeje.** 12. decembra wotjědže z Berlina dotalny nuncius pod wulkotnym přewodom Berlinskich katolikow. Wjacy hač 12000 wobydlerjow běchu so zestupali při puću wot nuncijatury hač na Anhaltske dwórnišćo. Cyła wjacy kilometrow dołha dróha běše wobrubjena wot tysacow młodźencow, knježnow, mužow, žonow a studentow z khorhowjemi, wimplemi a smólnicami. Přez tutu žiwu murju jědžeše knjez nuncius do wšěch stronow kiwajo. Lud strowješe jomu žiwje přiwyskajo. Tajke boženje je město Berlin z čežka hdy jenomu cyrkwinskomu wjerchej přihotowało. Je to z dopokazom, kajku lubosć je sebi kardinal Pacelli w Němskej dobył. — Swj. Wótc njeje hišće naslědnika za njoho pomjenował. Nakhwilnje zastupuje městno msgr. Testa, dotalny prěni sekretař nunciatury.

Msgr. Kaas, předsyda centrumskeje strony, je dóstał wulke wuznamjenjenjo. Swjaty Wótc pomjenowa joho na namjet kardinala Pacelli-a za japoštołskoho protonotara, štož běše něhdy też njeboh knjez tachant Skala. Msgr. Kaas je sebi wulke zasłužby dobył při wobzamknjenju němskoho konkordata.

Ruske hodowne swjate dny cyle hinak wupadnychu, hač sebi knježerstwo to přeješe. Cyrkwje běchu přepjelnjene z wěriwymi. Připoručene ćahanja po městach ze strony bjezbóžnikow dyrbjachu wupadnyć, dokelž na wobdźělnikach pobrachowaše.

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

W minjenym, z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadze narodźiło: 118 (1928:106) dźěći, mjez nimi jónu dwójnikaj, 7 njemandźelskich (9) a 2 morworodźenej. 2 buštej w Budyšinje křćenej, dokelž tam w klinicy narodźenej, a jene w Baćonju. 115 buchu pola nas křćenych, a to 113 swjatočnje w cyrkwi, dwě pak dóstaštej doma nuznu křćeńcu. 2 dźěšći pokhadźeštej z měšaneho mandźelstwa. Hólčkow běše 64 a holčkow 51. — Před 100 lětami narodźi so w našej wosadze, do kotrejež tehdy też Baćoń hišće słušeše, 127 dźěći, 68 mužskoho a 59 žónskoho splaha, mjez nimi 4 njemandźelske a tři króć dwójnikaj, a nimo toho dwě morwonarodźenej. W nětčišej Baćońskej wosadze narodźi so před 100 lětami 12 dźěći (1 njem.).

Připowědanjow mějachmy 29 (52) a wěrowanjow 20 (33). Mjez nimi 2 měšanej. Nimo toho buštej dwě mandźelstwje w Drježdźanach a Kamjencu zwěrowanej. — Před 100 lětami 35 a 23.

Zemrěło je 70 wosobow, 29 mužskoho a 41 žónskoho splaha. W 1. lěće zemrě 13 dźěći, do 10. lěta 7, 1 wosoba do 20. lěta, 3 do 30., 2 do 40, 2 do 50, 5 do 60, 11 do 70., 16 do 80., 9 do 90. lěta a 1 wosoba bě přez 90 lět stara (91 lět, 7 m. a 22 dnj.) Jene dźěćo bu zamordowane wot cuz ho človjeka. 7 wosobow wumrě nahłeje smjerće. Z nich móžeštaj 2 hišće wšitke swjate sakramenty dóstać a 3 jenož hišće poslednje swjate wolijowanjo. — Před 100 lětami wumrě w našej wosadze 95 wosobow, 56 mužskoho a 39 žónskoho splaha; mjez nimi 30 dźěći w prěnim lěće žiwjenja. Jenož 5 běchu přez 80 lět stari. Najstarša wosoba běše 88 lět a 3 měsacy (prjedawši Rózeńćanski wučer Bohuměr Siber).

Swj. woprawjenjow wudźěli so w farskej cyrkwi 32900 (27800) w klóštrskej cyrkwi 41000 (43400) a we Worklečanskej kapali 9119 (8240); wšo hromadźe potajkim 83019.

Domawobstaranjow běše 254.

Khroniki dla njech je hišće naspomnjene, zo buchu při hłownym nutřkhodźe do cyrkwje wulke dwójne durje zatwarjene a zo cyrkej dwě rjanej cyrkwinskej khorhoji z krasnymaj wušiwanymaj swjećatkomaj Dobreho pastyrja a bjezhrěšneho podjeća ze serbskim napismom dóstа. — Boža miłosć njech škita a žohnuje też w nowym lěće našu wosadu.

Zemrěći: 29. 6. Madlena Pječcyna z Kukowa: 85 lět, 11 m. a 22 dn. (br s. Bosć); 8. 7. Herta Bartec z Jasenicy: 8 m. a 8 dn.; 19. 7. Marja Kindermanowa z Worklec: 64 l., 5 m. a 3 dny; 19. 7. Hana Młynkowa z Jawory: 69 l., 8 m. a 23 dn.; 4. 8. Pawoł Kokla z Miłoćic: 17 l., 9 m. a 22 dn.; 5. 8. Franc Beitel z Kukowa: 75 l., 9 m. a 11 dn.; 8. 8. Pawoł Krjećmarec z Worklec: 25 dn.; 10 8. Marja Šołćic z Lejna: 4 m. a 20 dn.; 10. 8. Marja Koklina ze Zejic: 91 l., 7 m. a 22 dn. (br. s. Bosć); 11. 8. Lenka Markec z Khrósćic: 2 m. a 18 dn.; 18 8. Jan Werner ze Stareje Cyhelńcy: 72 l., 2 m. a 27 dn.; 28. 8. Mikławš Pjech ze Smječkec: 64 l., 7 m. a 2 dn.; 3. 9. Michał Neumann z Kukowa: 38 l., 11 m. a 4 dn.; 6. 9. Franc Kotrlik z Janskich kupjel: 46 l., 9 m. a 7 dn.; 19. 9. Pětr Nowak ze Swinarnje: 70 l., 2 m. a 13 dn.; 21. 9. Mikławš Bobik z Pančic: 72 l., 10 m. a 21 dn ; 22. 9. Madlena Paškec z Jasenicy: 6 l., 7 m. a 28 dn.; 25. 9. Hańža Hajnowa z Časec: 58 l., 6 m. a 18dn. (sotra bratr. s. Bosć.); 12 10 Marja Křižankowa z Khrósćic: 54 l., 1 m. a 27 dn. (sotra bratr. s. Bosćana); 21. 10. Marja Jurkowa z Khrósćic: 81 l., 7 m., 19 dn. (sotra b. s. B.); 10. 11. Madl. Wićazowa z Khrósćic: 57 l., 2 m. a 20 dn. (sotra b. s. B.); 16. 11. Madlena Wehnertowa z Kukowa: 80 l., 9 m. a 1 dźeń (sotra b. s. B.); 20 11. Jurij Lisnar z Wětenicy: 62 l., 7 m. a 2 dn.; 27. 11. Pawoł Statnikec z Dobrošić: 8 l. a 8 dn.; 29 11. Madlena Vickec z Hory: ½ hodź.; 29. 11. Hańža Viccyna z Hory: 25 l., 5 m. a 21 dn.; 13. 12. Hana Słodeńkowa z Miłoćic: 72 l., 11 m. a 17 dn.; 18. 12. Jurij Kobšec z Worklec: 1 měsac. R. i. p.

Njebjelčicy.

W minjenym z Božej pomocu skónčenym lěće je so w našej wosadze narodźiło a wukřćiło 16 dźěćatkow: 10 hólčatkow a 6 holčatkow, mjez nimi jene njemandźelske. Připowědanych a wěrowanych běše 5 porow. Zemrěło je 10 wosobow: 7 dorosćenych a 3 dźěći w 1. lěće žiwjenja. Dorosćenych: 40—45 l., 2 wosobje; 60 lět, 1 wosoba; 70—80 l., 3 wosoby; přez 80 l., 1 wosoba. Swjatych woprawjenjow běše 7400. Domawobstaranjow bě 60. Na talerju nahromadźi so za cyrkw. potrjeby 775 hr. Bóh žohnuj a škituj też w nowym lěće našu wosadu!

Hajnicy.

W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće narodźi so w našej wosadze 22 (1928:18) dźěćatkow, 8 hólcow, 14 holcow. Wěrowanjow bě 9 (8). Zemrěło je 10 (15) wosobow, 6 dorosćenych, 4 dźěći. K blidu Božomu poby 5911 (5882), k prěnjomu razej přistupi 9 (16) dźěći. Domawobstaranych bu 38 (30). Cyrkwinske zběrki wunjesechu 1456.01 (1379.68) hr.

Wšelčizny.

Kak wjele Słowjanow je na swěće? Časopis „Słowjanska statistika" podawa sćěhowace ličby: Wulkorusow je 81 810 000, Wukrajincow (Małorusow) 38 810 000, Běłorusow 7 600 000, Polakow 23 920 000, Čechow 8 720 000, Słowakow 2 900 000, Serbow a Chorwatow 9 440 000, Słowincow 1 610 000, Bołharow 6 200 000 a Łužiskich Serbow 120 000. Wšo hromadźe by to było 179 180 000 dušow. Wšě słowjanske narody maja dźensa swoje samsne knježeŕstwa a tworja hromadźe mócny dźěl cyłeho človjestwa na zemi.

Měsće Elberfeld a Barmen ležitej hromadźe w dolinje při rěcy Wupper. Zastupjeŕstwje městow su jenohłósnje namjet přijałe, so zjednoćić k jenomu městej. Te dyrbi rěkać „Wuppertal" a změje 320 000 wobydlerjow. Prěni wyšši měsćanosta ma być nětčiši Barmenski měsćanosta a Elberfeldska radnica ma być ze sydłom nowoho měsćanskoho magistrata.

* * *

Šwarna njewjesta. Knjez Hordač je k brašcy přišoł, za šwarnej njewjestu so naprašować. „Mištr braška, nimaće dha žaneje njewjesty za mnje? Wy tola wěsće, na čož najbóle kedźbuju." „Ow, knježe Hordačo", wotmołwi braška, „tule mam runje jara dušnu njewjestu za was. Wona drje nieje — mhm — wona wšak ma — nó haj, zo bych to runje won rjekł, kaž je wěrno, wona ma tajki ćěmny dypk we swojim žiwjenju. Ale" a braška swědčeše sebi z pozběhnjenym porstom, „wona ma dźesać milijónow pjenjez!" Hordač na to: „Hm, braška, nimaće dha žaneje druheje, kotraž by hišće wjacy tajkich ćěmnych dypkow měła?"

* * *

Njedušnik. „Hladaj jeno, maći, njeje ta wopica cyle na našoho wuja spodobna?" — Mać: Ale ty njedušny hólče, njeręč tola takle njeluboznje wo wuju. A byrnjež so ći zdało, njesměš to wuprajić!" „Maći, mysliš ty sebi, zo je to wopica słyšała?"

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny".

Decemberska rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje.

Wyšina nad morjom	Čopłota Cels. Min.	Čopłota Cels. Max.	Čopłota Cels. Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca: Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošeŕske dny	Zwotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	— 10	+ 9	+ 3,5	—	—	—	100	100	100	0,300	—	—	—	37,8

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. „Jednota", tow. katolskich Serbow, ma njedźelu 19. januara, wječor we 8 hodź., swoju hłownu zhromadźiznu w „Kat. towaršni".

Khrósćic. Ratarski Dorost ma póndźelu, 20 januara, na swjedźenju swj. Bosćijana popołdnju 1/24 hodź. swoju hłownu zhromadźiznu pola Wjenkec w Khrósćicach. Njech wšitcy z najmjeńša na tutu zhromadźiznu přińdu. Přednošk je přilubjeny. **Předsydstwo.**

Drježdźany. „Jednota", tow. kat. Serbow w Drježdźanach. Wutoru, 14. januara, wječor 1/29 hodź, běrtlklětna zhromadźizna w hosćeńcu „Bayrische Krone", Neumarkt.

Što hišće nima „Krajan" na lěto 1930?

Woprujo dar za

wudaćo nowoho Wosadnika

so wukupiwši wot wšěch nowolětnych zbožopřećow, wuprja z tutym swoje

najwutrobniše „daj Bóh zbožo" k nowomu lětu 1930

wšěm přećelam a znatym:

Kk.: po **5 hr.:** farař Michał Mič w Njebjelčicach;
po **3 hr.:** prof. Jan Bryl w Budyšinje; knježna Hana Cyžec w Kluču;
po **2 hr.:** priv. Jan Šnajder w Hórnicach; Jan Handrik w Sulšecach;
po **1 hr.:** Madlena Kralowa w Budyšinje;
po **50 pj.:** Handrij Wićaz w Khrósćicach.

Należnosce našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 912. 913. z Ralbic: wyšši wučeŕ Pawoł Rainer, Madlena zwud. Rachelowa; 914. 915. ze Šunowa: Mikławš Šejda, Hańža Grosowa; 916.—918. z Konjec: Michał Wićaz, Jan Hadank, Pětr Čornak (Nowak); 919. z Nowoslic: Jakub Möller; 920. z Jitka: Pětr Paška; 921 z Łazka: Michał Brankačk; 922. 923. z Brěmjenja: Handrij Helgest, Jurij Barš; 924.—928. z Kulowa: Madlena Hančkowa, Hana Polakowa (Michałk), Hańža Nazdalic, Jurij Woko, Michał Čepic; 929. z Kulowca: Jurij Kubańk; 930. z Brěžkow: Mikławš Čórlich; 931. 932 z Noweje Wsy: Pětr Kubańk, Marja Nowotnikowa; 933. 934. ze Sulšec: Pětr Kral I., Michał Brězan (Jank); 935. z Rachlowa: Michał Michałk; 936. z Lubhosća: Jan Čornak; 937. ze Salowa: Michał Domaška; 938. z Dźěžnikec: Hana Wenclec; 939. z Njebjelčic: Marja Kralowa; 940. 941. z Haslowa: Hana Leńšowa, Marja Valtinec; 942. 943. z Nowoho Łuža: Jurij Zynda, Jan Pětŕka; 944. z Čornec: Marja Domašcyna; 945. z Baćonja: Jakub Měrćink.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 1—25. z Budyšina: senior praelat Mikławš Žur, tach. farař šolastikus Jurij Hejduška, redaktor kapłan Józef Nowak, tach. kapłan Beno Wjacsławk, just. rada Michał Cyž, wyšši wučeŕ kant. Jan Symank, wyšši wučeŕ kant. Jan Rězak, wóčny lěkaŕ dr. med. Cyrill Rězak, krajny sudn. rada dr. jur. Beno Symank, wyšši wučeŕ šul. wjed. Michał Wjerab, wuč rjo: Mikławš Rjeda, Jurij Šołta, Jan Bryl, zastojn. Mikławš Šustyŕ, zwónk em. Mikławš Bjedrich, Jakub Mjechela, Mikławš Mjechela, zastoj. Michał Rjelka, Jurij Hicka, Jakub Čórlich, Michał Šustyŕ, Madlena zwud. Kubašowa, Marja zwud. Hermanowa, Hańža zwud. Měrćinkowa, Madl. Kralowa; 26. z Hněwsec: Mikławš Wels; 27. ze Słoneje Borśće: Marja Wenclowa; 28. z Bozankec: Michał Domš; 29.—31. ze Židowa: Michał Ela, Michał Lisnaŕ, Marja Waldźina; 32. z Dźěžnikec: Hana Wenclec; 33. 35. z Różanta: admin. P. Romuald Domaška, Jakub Hančka, Jakub Wićaz; 36—42. z Khrósćic: kapłan Jurij Hórnik, wuč. Pawoł Pjetaš, Michał Šołta (kubleŕ), Madlena Koklic, Hana Lubkec, Marja Nowakec, Hana Kronsec; 43 44. z Łuzca: Jan Rjeda, Marja Zyndźina; 45. 46. ze Zejic: Pawoł Domš, Marja Kućankowa; 47. z Wudworja: Jurij Ryćeŕ; 48. z Ralbic: arcyměšnik farař Jakub Žur; 49. z Jitka: Pětr Paška; 50. ze Šunowa: Jurij Žur; 51. z Kulowa: arcyměšnik farař Jan Šołta; 52. z Rachlowa: Marja Modźinkec; 53. z Němcow: Jan Kochta; 54. 55. ze Zdźěrje: farař Mišławš Dórnik, Hańža Kasperka. (Přich. dale.)

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 9. januara 1929.

Ćelata (788): 1) 80—85. 2) 70—76. 3) 60—68.
Swinje (1340): (přez 300 pt.) 1) 86—87. 2) (240—300) 84—85. 3) (200—240) 83—84. 4) (160—200) 76—78.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Serb. spěw. tow. „Nadźija“ w Budyšinje

10 jubilejny ptači kwas

Srjedu 22. jan. 30 swjećimy w sal. „Krony“ w Budyšinje

Spěwy / Khóry / Sola / Krasne serbske dźiwadło / Nowe narodne reje

Sobuskutkuja: Spěwny khór „Nadźije“ a „Łužicy“, knj. hudź. dir. Bjarnat Krawc z Drježdźan a znamjenite solistiske mocy

Přeprošujemy nanajwutrobnišo wšěch Serbow na tutón staroznaty, krasny a tón raz wosebje wuznamny swjedźeń

Pokładnju wotewrimy wječ. 1/2 7 hodź. / Zap. 1/2 8 hodź.

Serb. spěw. tow. „Nadźija“ w Budyšinje

Serbski Hospodař

ratarske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Poskićamy wšě hnoje, brikety a češke wuhlo też po mjeńšich dźělbach.

Naš automatiski młyn w Delnim Wujězdźe

tel. čo. 13

podawa najlěpšu pšeńčnu a ržanu muku, kotraž so wuběrnje derje pječe, wšě družiny grisa, wotrubow a šrótu, mlěte wolijowe wosuchi, předewšěm lany, kokosowy a koruškowy (Erdnußkuchen), wšě nětko w najlěpšej připóznatej kajkosći a po tunich dnjowskich płaćiznach.

Naš přichod, dźěći

dyrbimy před kašelom kitać. Wěsće pomha

Leidlerjowy Thymusin

Vogtlandske Madras- **gardiny,**

přikrywy na sofy, łoža, blida a diwany, wóskowanki, łožowe šaty

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

— Posłužujemy serbscy. —

2 mebl. jstwi z pensiju

za šulerjow stej k jutram dóstać. Doprašenja

w Donnerhakec čišćeŕni

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 6—9 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Vogtlandske wumělske **gardiny**

kupujeće stajnje tunjo pola

Kurt Erler w Budyšinje

jenož na žitnych wikach 11

napřeco „Złotej hwězdźe“

Bohu, Knjezej nad žiwjenjom a smjerću je so spodobało, našoho wjelelubowanoho bratra

młodźenca

Mikławša Waldu

ze Serbskich Pazlic

w 27. lěće žiwjenja zahe do wěčnosće powołać. Dźensa joho ćělne powostanki swjećenej zemi swjatočnje přepodawši wuprajamy wšitkim, kiž su joho na pustym wječoru wopytowali a so za njoho modlili, najwutrobniši dźak. **„Zapłać Bóh tón Knjez“** też wšěm, kiž joho na dostojne a pozběhowace wašnjo k rowu přewodźachu. Wěncowa pycha, kotruž młodźency a druzy wobdźělnicy napołožichu, je naše zrudźace wutroby tohorunja zwjeseliła a pokojiła.

Tak sy so, luby bratře, z česću ze swětom rozžohnował a spi nětko we swojim zažnym rowje w Božim měrje!

W **Serbskich Pazlicach**, 8. jan. 1930.

W mjenje wšěch zawostajenych

bratr a sotra.

Swojomu lubomu towaršej a važenomu předsydźe towarstwa

młodźencej

Mikławšej Waldźe

ze Serbskich Pazlic,

kiž bu nam po Božej woli w 27. lěće žiwjenja přezahe wzaty, přiwołamy:

„Wutrobny dźak a Zapłać Bóh“

za wšu woporniwosć, našomu towarstwu a nam jendnotliwym wopokazanu.

Zemrěty bywaše nam wšěm z přikładom poniznosće a ćichomyslnosće. Tuž jomu z dźakownej wutrobu zawdamy poslednje Božemje:

„Spi w měrje, luby přećelo, w twojim zažnym rowje.“

W **Njebjelčicach**, 8. januara 1930.

Tow. kat. młodźencow

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeŕ, Před šuleńskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

3. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **18. januara 1930.** | **68. lětnik.**

SWJATY BOSĆAN.

Serbja su najmjeńši narod w cyłej Europje, snadź najmjeńši narod na cyłym swěće. Woprawdźe mała horstka a hišće mjeńša su katolscy Serbja. Kaž jenička wulka swójba su tež dźensa hišće. Woni su přez lětstotki jenajki zrudny dóńt, přez lětstotki samy wosud, kaž do jeničkoho swójbnoho cyłka skowani, přez lětstotki stare nałožki a jenajke zmyslenja do njerozdźělomneje jednoty zwjazani. O, zo by tuta swjata jednota přecy dale wobstała, přecy kručiša a přecy swěrniša so hišće wutworiła!

Katolske serbske wosady tworja swjaty zwjazk nabožny a narodny. Hačrunjež ma kóžda wosada swoje wosebitosće, ma tola tež zajim na swjedźenjach a swjatych dnjach susodow, tak česćuja tež jednotliwe serbske wosady cyrkwinskoho swjatoho susodneje cyrkwje a so na wulkich Božich służbach dopołdnja wobdźěluja. A derje tak, přetož při našej móličkosći je nam to třebne, kaž jěsć a pić, kaž powětr a čista woda, zo smy žiwi, kaž woprawdźiwi bratřa, kaž najbližši krewni přećeljo.

Tajkoho zhromadnoho cyrkwinskoho swjatoho woswjeća katolscy Serbja póndźelu 20. januara, joho mjeno je Bosćan. Štó mjez nami njeby tute sławne mjeno wot swojich dźěsćowskich dnjow znał? Komu njeby tamne swjeco před Khrósćanskej cyrkwju pola Hórnikec znate było? Haj, hišće dźensa swjeća w Khrósćanskej, Njebjelčanskej, Radwořskej a Kulowskej wosadźe, kaž tež w Klóštrje Marijinej Hwězdźe a Róžeńće, lubjeny swjaty dźeń z nyšporom. A byrnjež by to dawno hižo wědźał, naš „Krajan“ z prawom lětsa z nowa na to pokazuje. A „Krajana“ tola znajmjeńša maš, a hdyž joho hišće měł njeby, potom sebi joho hišće dźensa po móžnosći kup! To je tak ważna wěc, zo so spisowaćel zawodnoho nastawka zmuži, „Krajana“ należnje poručeć.

Ale kaž ma kóždy wyšši swjedźeń tež swoju vigiliju, tak tež swjedźeń swjatoho Bosćana. W Khrósćanskej wosadźe je lubjeny póstny dźeń, lětsa hižo sobotu 18. januara, dokelž na njedźeli njepřistoji, so posćić. Naši prjedownicy, naši pobožni wótcy su něhdy před lětstotkami tute lubjenjo činili: z dźakownosće chcedźa na tutym dnju so posćić, jeli jich Bóh přez zastupnu próstwu swjatoho Bosćana před mórom a strašnej khorosću zakhowa. Bóh Wjeršny je paćeŕ a słuh našich prawótcow słyšał a wusłyšał jich prošacu próstwu, je wotwobroćił swój šwikacy prut wot katolskoho serbskoho luda, a hač dotal je naš lud swěru tute slubjenjo dźeržał — a Bóh dał — njech je tež dale dźerži hač do skóńčenja časow, hač do sudnoho dnja!

Swjaty Bosćan abo tež Bosćij je patrón móra. W lěće 680 khodźeše mór, kaž běła smjerć, po měsće Romje a zawodźe mnohich ze swojim běłym smjertnym płašćom. Romjenjo natwarichu tehdom k česći swjatoho Bosćana w cyrkwi swjateje Eudocije wołtař. Hnydom bě mór na zasakłosći pozhubił a bórzy bě so minył. Runje tak je swjaty Bosćij tež 1575 w Milanje a 1599 w Lissabonje surowu čwělu móra zahnał.

Cyle wěsće tež našich lubych čitarjow zajima, něšto wo žiwjenju tutoho wulkoho, tež mjez Serbami česćowanoho, swjatoho słyšeć. Bosćij bě wojak, ale nic wšědny wojak, wyšk a nadporučnik w romskim wójskim wotdźělu. Ale njebě nadporučnik w někajkim wotležanym a zanjesenym městačku wulkoho romskoho kěžorstwa, ale we wotdźělu, kotryž měješe wosobinsku stražu pola romskoho kěžora. W pohanskej njeświarnej wokolnosći, wukhowa wón swoju dušu njezranjenu a čistu. Njebě křesćan jenož po mjenje, ale w skutku. Na rozpušćenych hrach pohanstwa, na njekmanych dźiwadłach a hosćinach so njewobdźělowaše. Wopytowaše pak zhromadźizny křesćanow, a wobdźělowaše so na hosćinach lubosće a skrućowaše słabych a kabłacych we wěrje. Dwaj bratraj, z mjenom Markus a Marcellianus, běštaj wěry dla do jastwa čisnjenaj, a w ćwělach kabłaštaj we wěrje. Bosćij napominaše a pokrućeše jeju, swojomu Bohu a swjatej wěrje swěrnaj wostać, a tak bě tutón wyšk w kěžorskim wójsku woprawdźity poručnik a wyšk tež we wójsku Jězusa Khrystusa Krala, japoštoł a prědaŕ swjateje wěry.

Swjaty Bosćij je za nas žiwe swědomjo. Tež nam je derje, so prašeć, kak stoji z našim křesćanstwom, kak stoji z našej wěru. „Nic tón, kiž praji: ‚Knježe, Knježe', pójdźe nutř do njebjeskoho kralestwa, ale tón, kiž wolu mojoho Wótca čini." To bě a wostanje najlěpša pruha za naše křesćanstwo: kak dopjelnjamy wolu našoho Stworićela. Njedawno słyšach, zo we wěstej serbskej katolskej wsy we 8 swójbach žanych paćeri wjacy njespěwaja. Jeli by to wěrno było, potom by też za naš čas wyšk Bosćij trěbny był, haj, potom bychu naši nanojo dyrbjeli so stać poručnicy we wójsku Khrystusowym, bědźacym dźensa so, kaž tehdom w času Bosćanowym.

Wěsće běchu też tehdom ćežke časy, časy najhłubšoho spada póććiwosće. Běchu časy krwawnych přesćěhanjow. Po někotrych lětach měra wudyri nowe přesćěhanjo křesćanow přez kěžora Dioklecijana. Krew tysacow křesćanskich rjekow běžeše, też dobra wojeńska krew, a kěžor, kotryž by ju lěpje trjebać mohł, na to njedźiwaše.

Su naše časy lěpše? Njetrjebam hakle was na Rusku dopominać. Njeje też naš stat so stał z wulkoho dźěła tajki rubježnik wšoho swjatoho, kaž Dioklecijan. Njejsmy też w našich dnjach w Mexiku dosć tajkich rjekowskich wyškow wěry měli? Bóh dał, zo bychmy też my mjez nami dosć tajkich Bosćijanow měli, nic Bosćijanow jenož po mjenje, ale Bosćijanow njebojaznoho wuznaća. Njewěriwy stat a njekřesćanska šula so zhromadnje wo najdrohotniše kubła našich křesćanskich swójbow prócujetaj.

Ćežke wopory dyrbješe swjaty Bosćij za swoju wěru přinjesć. Kaž njeběchu zawjednistwa njehańbitoho města joho zawjedle, tak njezamóchu wšě slubjenja a hroženja kěžorowe joho wobrěčeć. Kěžor přepoda wbohoho třělcam, tući joho z kłokami překłóchu a joho na poł mortwoho ležo wostajichu. Křesćanska wudowa Irena, kotraž chcyše joho ćěło pokhować, namaka joho połžiwoho a přinjese ćežkoranjenoho do swojoho domu, hdźež joho nanajlubosćiwišo hospodowaše. Po wustrowjenju stupi z nowa před krala Dioklecijana, tón pak poruči, joho na wubědźěnišćo dowjesć a tam surowje zabić. — Tak woprowaše Bosćij wšitko za swoju wěru: swoje zastoństwo, swoje zamoženjo, swoju strowotu, swoje žiwjenjo, wšitko swojeje wěry dla.

Tak wulke wopory Bóh wot nas dotal žadał njeje, a też najskěrje njepožada. Tola małe wopory wón też wot was žada. Běda wam, hdyž njezrozemiće je woprować za swojoho Boha!

*

Swjaty Bosćij pak ma za dźensiši čas hišće cyle wosebity wuznam. Wón njeje jako duchowny abo rjadnik za Boże kralestwo dźěłał, ale jako lajik. Žně běchu też tehdom wulke, ale dźěłaćeri bě mało. Tohodla prošeše mała Khrystusowa črjódka wo pomocnikow we winicy Knjezowej, pytaše dobrowólnikow. Też naš čas trjeba tajkich dobrowólnikow, pomocnikow, kotřiž też bjez měšniskeje swjećizny měšniske powołanjo mjez swojimi sububratrami a sotrami wukonjeju. Zła nakhilnosć, swětny duch, swětne starosće, swětowa wójna je telko škody mjez nami načiniła, zo je trjeba tajkich lajskich japoštołow, kaž je jich naš Swjaty Wótc na započatku swojoho bamžowstwa mjenował a po swjatym Pětrje: kralowsku gardu měšnikow.

Też wam, wy młodźi, našomu dorostej je swjaty Bosćan tak jasny a krasny přikład, kaž rjeńšoho měć njemóžeš. Wojak być, je hewak po zmysłu młodoho za ryćerskimi skutkami łačniwoho człowjeka. Tajki wojak, nic w krajnej woborje, ale we wójsku najwyšoho krala Jězusa Khrystusa je też za tebje najwjetša česć a sława. Hdyž ty w joho wójsku wojuješ, je dobyćo ći wěste, joho wójsko njepodleži, a runje ći, kiž jako martrarjo w joho rynkach padnu, su wyškojo a nadporučnicy, kaž to wěmy wo swjatym Bosćanu. Kaž dyrbi swětny wojak exercěrować, prjedy hač móže do wójny wućahnyć napřećo njepřećelej, tak dyrbi też duchowny wojak, kiž ma so bědźić napřećo złomu duchej, najprjedy wuwučować. W našim času mamy k tomu wjacy přileżnosće, hač su to naši prjedownicy měli, hdyž su exercicije po wašnju swjatoho Ignacija wšudźom zawjedźene. Też naša młodźina změje přileżnosće w přikhadźacym posće we Worklecach na tajkich duchownych zwučowanjach so wobdźělić, zo bychu potom jako dobrowólnicy Boži we swěće skutkowali k spomoženju njesmjertnych dušow. Najprjedy su hižo tajke zwučowanja za młodźencow postajene, a nadźijamy so, zo změjemy je potom też bórzy za naše knježny.

Tak wołamy dźensa hižo našich dobrowólnikow, zo bychu so přihotowali! Hdyž hłós najwyšoho krala zaklinči, zo by so potom wubrana črjódka dobrowólnikow namakała!

Katolska serbska młodźina, njech je tebi swjaty Bosćij wot dźensišoho dnja hišće bóle wjednik. Też ty swjeć joho dźeń a joho předwječor z postom, česćuj joho jako zaškitarja před mórom! Njech je wón za tebje też zaškitał před dušinym mórom! Wón pak njech je za tebje wjele bóle hišće dobry wojowar a swjaty dobrowólnik Boži. Wón njech je twój nadporučnik a twój wyšk, dóniž też ty sam wot swojoho wěčnoho krala njedóstanješ wuznamjenjenjo wyška w joho kralestwje.

Hdźe sće wy serbscy katolscy dobrowólnicy?

Politiski rozhlad.

Sakski sejm.

Zańdźena wutora běše wuznamny dźeń za naš sakski sejm. Jednaše so wo namjetomaj njedowěry, kajkež běštej extremnej stronje narodnych socialistow a komunistow zapodałoj. Prěniša běše njespokojna z dotalnym ministrom dźěła, Elsnerom, kotryž stronje starych socialdemokratow přisłuša. Posledniši pak měrjachu so na cyłk a namjetowachu, cyłomu ministerstwu njedowěru wuprajić. Po dołhich a horcych wuměčowanjach dóńdźe k zajimawomu wothłosowanju. Narodno-socialistiski namjet z 17 hłosami napřećo 2 hłosomaj starosocialdemokratow spadny. Jenož komunisća so při wothłosowanju narodnym socialistam přidružichu. Knježeństwowe strony so wothłosowanja wzdachu. Z tym přinućichu pak ministra Elsnera tola k wotstupjenju. Za komunistiski namjet woteda so 47 hłosow. Tu pobrachowaštej potajkim jenož hišće 2 hłosaj k absolutnej wjetšinje. Wot 96 zapósłancow potajkim 49 ke knježeństwowym stronam přisłuša. Nětčiše sakske knježeństwo je potajkim wot dweju hłosow wotwisne, haj skónčnje, chce-li něšto positivnoho přewjesć, wot jenoho jeničkoho zapósłanca. Z tym ma też naš jenički serbski zapósłanc jara dobru posiciju. Tu dyrbjał wužić, hdyž so wo ważne prašenja jedna. K tomu je runje nětkle přileżnosć, hdyž so jedna wo rozpušćenju statnych płaćenjow evangelskej a katolskej cyrkwi. Mjez tym, zo prěniša ma lětnu rentu wo 6640000 hr. a jónkróćne zarunanjo wo 2 milijónaj dóstać, chce stat katolsku wotrunać lětnje z 63000 hr. a jónkróćnje z 10000 hriwnami. To je nimo měry mało. Za to ma so z nowa zawjesć zakoń nad zjawno-prawnymi nabožniskimi zjednoćeństwami. Njeje to ničo druhe hač stary jara špatnje wuwołany dohladowarski zakoń nad cyrkwju. Wulkotny „postup" w našim času demokratije a swobody! Naš zapósłanc, knjez Spitank, je při tutych wuradźowanjach prěni króć w plenum rěčał. „Sächs. Volkszeitung" drje rěč pokhwali ale dwěluje na jeje khutnosći, hdyž wona za „pozdźišo" lěpšinu wočakuje. Nětkle maja so skutki pokazać, hdyž je móc a móžnota data. Tak by centrumc jednał, „S. V." praji. Tuž by derje było, by-li naš zapósłanc tola mału lěpšinu dócpěł, snadź, zo by stat město jónkróćnje 10000 hr. tola znajmjeńša jónkróćnje 20—25000 hr. wupłaćił, zo by tak też na woprawdźite skutki pokazać mohł.

Rěč knj. Špitanka w sakskim sejmje.

Předłoha 9, nastupaca naćisk k zakonjej dla nakhwilnoho wukupa statnych wukupow za evang.-luth. krajnu cyrkej w Sakskej a za romsko-katolsku cyrkej (Mišnjanske biskopstwo).

Moje knjenje a knježa!

Mjez sakskimi katolikami, w kotrychž mjenje w tutej wěcy k wam rěču, je so powšitkownje powitało, zo maja so wobćežne jednanja přez předležacu předłohu předběžnje skónčić.

Wězo wostanu přeća katolikow njedopjelnjene, kotrež měłe so na kóždy pad dopjelnić, njeby-li stat w tajkich pjenježnych wuzkosćach tčał. Najprjedy so to poćahuje na hibliwy wukup w § 2 postajeny. Nadawk z lěta 1927, po kotrymž ma so stat za zaměsćenjo katolskich duchownych wyšnosćow starać a srědki za jich zastojnikow a wobkhodne wudawki poskićić, přez lětny přinošk 50347 hr., kaž je ze statnoho hospodarskoho naćiska 1928 přewzaty, so nanihdy poměrnje njedopjelni. Hižo přecy su naše duchowne wyšnosće dla wobstojaceje diaspory swoje běžne wudawki na najniži skhodźeńk zamjezować dyrbjałe. W něčimžkuli mohło so našim krajnym hospodarstwam tuto k přikładej poručić. Zawěrno nichtó prěć njemóže, zo je tudy wustajeny pjenjez snadnuški dźěl wukupjenych wudawkow.

Hdyž bu dale při wobličenju wukupa na př. katolskej khorowni w Drježdźanach jenož 1770 hr. lětnje přiměrjenych a hdyž bu za wuměnk a zastaranjo zawostajenych cyrkwinskich zastojnikow jenož 6000 hr. připokazanych, dha je to runje tak njedosahace kaž kapital 10000 hr., za kotryž maja sprawne žadanja biskopstwa na nahódnosćenjo žadankow duchownych a swětnych sobustawow katolskeje duchowneje wyšnosće wotrunane być.

Na katolskej stronje bychmy rad widźeli, hdyž by so znajmjeńša někak škodowanka narunała, kotraž so w přirunanju z tymi w poslednich lětdźesatkach evang.-lutherskej krajnej cyrkwi pornjo nam katolikam přizwolenymi krajnymi srědkami wupokaza. Moje knjenje a knježa! W tutym zwisku wosebje wuzběhuju, zo katolske wobydlerstwo derje wobćežnosće znaje, pod kotrymiž evang.-lutherske cyrkwinske zarjadnistwo runje tak ćerpi kaž katolske. My katolikojo chcemy z evangelskej wjetšinu našoho kraja na podłožku runoprawa w połnej přezjednosći žiwi być w času, hdyž mamy w zjawnym žiwjenju telko zhromadnych hódnotow zdźeržeć a škitać. Runje dokelž so při wukupjenju tych za Mišnjanske biskopstwo nastupacych krajnych připokazankow poměrnje snadny pjenjez jedna, bych myslił, zo so ani wot evangelskeje strony porokowało njeby, hdyž so při tej prjedy wote mnje naspomnjenej dźělbje njeby cyle šematiscy rozrisało, a hdyž by trochu so dźiwało na njerunosće, kajkež su so prjedy při statnych podpjeranjach stawałe. Snano budźe też pozdźišo w powšitkownej přezjednosći někajkežkuli polěpšenjo w tutym nastupanju možne.

Za moju frakciju wupraju přihłosowanjo ke knježerstwowej předłozy. Frakcija so nadźija, zo so wot stata přewzate přisłušnosće přećiwo evang.-luth. krajnej cyrkwi kaž też přećiwo Mišnjanskomu biskopstwej sprawnje dopjelnjeja.

Dojednanjo w Haagu.

Přez dwě njedźeli du nětk doskónčne jednanja wo Youngowym planu w Haagu. 16 statow je tam zastupjenych. Dołhe a wótre běchu jednanja. Prjedy pak hač běše dojednane, přijědźe president němskostatneje banki, dr. Schacht, z Berlina a zapowě so k přewzaću podźělow internacionalneje centralneje banki přez němsku banku. Běše k tomu zwólniwy jenož pod wuměnjenjemi, kotrež bychu wšě dotalne jednanja powróćiłe. Přez tute swoje wótre wustupjenjo dócpě jeničcy to jene, zo so wěrićelske mócnosće krućišo zwjazachu a zo so w Němskej znutřkowne politiske napjatosće powjetšichu. Z wulkej nuzu poradźi so němskim ministram jara kritisku situaciju přewinyć. Pruska statna banka a krajne kreditne towarstwo nakhwilnje do centralneje banki zastupitej, doniž so zakoń njepostaji, kotryž němsku banku k sobuskutkowanju njepřinući. Što je Schacht potajkim dócpěł? Runje nawopačne, štož je chcył. Je swětej pokazał woprawdźity škandal, zo w najkhutnišim wokomiku jedyn zastupjeŕ němskoho kraja druhomu do khribjeta padnje a přez tajku zjawnu njepřezjednotu a rozkoru přijomne położenjo jenož wohrožuje, haj pohórši. To pak je wšo druhe hač diplomatija a wušiknosć. Kaž njemdry wokoło so pjerješe a nětk tola wšo zasy wróćo bjerje a myćło wjeze. To dyrbjeli naši ludźo wot Francózow wuknyć woprawdźite mišterstwo diplomatiskeje wušiknosće, haj rafinementa a — wuspěšnosće!

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Kaž je znate, je tak mjenowany Toga-koncern, kotryž je Budyšsku sukelnicu kupił, zawrjenjo Budyšskeje twornje wobzamknył. Hospodarska nuza dźěłaćerjow, kiž je runje pola nas tak hižo wulka dosć wulkeje bjezdźěłosće dla, by z tym hišće postupiła. Tohodla je samo měsćanska rada we swojim poslednim posedźenju so prócowała z přizwolenjom wěsteje płaćizny, kotruž chce lětnje na Toga-koncern płaćić, zo by z tym zawrjenju sukelnicy zadźěwała. Wězo bychu dyrbjeli dźěłaćerjo a zastojnicy twornje sobu přinošować, mjenowanu płaćiznu zwjesć. — Je drje to prěni raz, zo je so gmejna jako tajka přez swój pjenježny přidawk wo zdźerženjo privatnoho wobkhoda prócowała. Zwjeselace by było, hdyž by Bušec wagonowa tworna, kaž „Budyšski dźenik“ piše, so dale wutwariła a tak hišće wjacy dźěłaćerjow zežiwić móhła, hač je dotal hižo činiła.

Z Kamjenca. Hač do jutrow su na njedźelach rańše w 7 hodźin, dopołdniše kemše w 9 hodźin a šulske kemše w $^3/_4$11 hodź. Misijónske Bože służby w Połčnicy kóždu druhu njedźelu měsaca $^1/_4$10 hodź. w hotelu „Šěry wjelk“ na hermanku čo. 4. — Dźiwajo na Połčnicu wupadnu šulske kemše w Kamjencu na druhej njedźeli měsaca. — Njedźelu 19. 1. 30. swjeći cyrkwinske spěwarske towarstwo „Cäcilija“ w Kamjencu swój 25. sleborny jubilej ze swjatočnymi kemšemi a ze swjedźeńskim prědowanjom knjeza arcyměšnika Žura w 9 hodź. — W 3 hodź. je swjatočnosć w cyrkwi z pobožnosću a z cyrwinskimi spěwami k česći swj. Cäcilije. W 5 hodź. swjedźeń jubilejnoho towarstwa w „Stadt Dresden“ ze swjedźeńskim prědnoškom knjeza diecezanskoho prezesa dr. Köhlera z Budyšina. Wječor zawjeselenjo za młodosć. — Wšitcy, kiž so zajimuja za spěw a zaměr cyrkwinskich spěwarskich towarstwow, su luboznje přeprošeni a witani.

Z Jaseńcy. Zańdźenu srjedu sudźeše přisažny sud w Budyšinje wo přileżnostnym dźěłaćerju Pawołu Alfredu Bjedrichu Gerlichu, kiž je 22. septembra zańdźenoho lěta mału Madleńku Paškec z Jaseńcy w kólni tamnišoho hosćeńca skóncował. Dnja 27. sept. bu w Dobruši pola Budyšina zajaty, hdyž bě so najprjedy po swojim njeskutku w Drježdźanskej wokolinje wokoło bručił a z Ullersdorfskoho młyna na staršeju dźěśća list pisał, w kotrymž so swojoho njeskutka wuznawa. Přisažny sud zasudźi Gerlicha k smjerći a wotrjekny jomu čestne prawa na čas žiwjenja.

Ze Serbskich Pazlic. Radupodawanjo za maćerje změje so tu wutoru, 21. januara, popołd. $^1/_2$3 hodźin w hosćeńcu. Lěkaŕ budźe přitomny.

Jubilejny ptači kwas!

22. januara 1930.

Kwasować — to rěka z wutroby so zradować. Ptački su wěčni towaršojo serbskoho bura: w naléću, léću, nazymje a też w zymje. Za žiwjenjo joho zraduja při dźěle a spěwaju jomu lubosć do duše. Tohodla serbski čłowiek we swojej fantaziji přicpěwa tym křidłatym stworjeńčkam Božim, štož sam začuwa a dožiwi a lubuje; tak drje je nastała stara Limborska pěseń wo ptačim kwasu. A tón swjeća serbscy starši za swojich lubuškow z tym, zo nawobradźa jim do wustajenych škličkow a talerkow rjane kłóšćeńki: něšto słódke za hubku a lubosć za wutrobičku. Tak też naša luba Nadźija wobradźa swojim Serbam krasne narodne dary: wokřewjeńki za dušu a wutrobu. Za to prosy, zo

bychu Serbjo wěčnje swěrni wostali swojej rěči a wótcowskim nałožkam. Njeje to zdobna skutkownosć? To je přikładomna! Kotry Serb chcył so zdalować, nochcył być ze swědkom žadnoho podeńdźenja. Spěwny khór Nadźije a Łužicy poskići rjane zhromadne khóry, knjez direktor Bjarnat Krawc poskići ze swojej wučomcu knježnu Neuhaus něšto cyle nowoho a dwě wumělcy spěwaja krasne sola, samo z južnosłowjanskeje spěwneje składby. „Serbski ptačopis" połnoho žorta chce wokřewjeć a dźiwadło wyšinu radosće wudobyć. Wobmyslimy-li, zo khór poskića dalše rjanosće, ptački samo tomu wobradźa kiž ma zbožo, a cyłk rejwarjow a rejwarkow pokaže cyle nowe narodne reje. Tak dyrbi kóždy wuznać, zo sebi „Nadźija" wšu prócu dawa, kóždomu něšto rjanoho podać.

Jenož hišće krótke dny dźěla nas wot tutoho nadobnoho swjedźenja a potom — njech so pjelnja wobšěrne žurle Budyšskeje „Krony" hač do poslednjoho městačka. To budźe najwjetši dar „Nadźiji", kiž serbski lud zapłaći ze swojej swěru a lubosću tomu, kiž dźěła ze swěru a lubosću.

Na strowe zazywidźenjo a kwasowanjo! Najwjetši kwas w Serbach budź „Ptači kwas" srjedu 22. januara 1930 we Budyšskej „Krónje". Tysac hosći bu přeprošenych — wěsće přińdu — haj! — móža jich hišće wjacy być. Kwasny nan „Nadźije" njebudźe zły tohodla! Radosć budźe so błyšćić na joho wobliču! — ŕ.

3. župny zlět župy „Jan Arnošt Smoleŕ"

swjeći so njedźelu 23. februara 1930 w Drježdźanach we hosćencu „Volkshaus", Třělske naměsto. Z Budyšina wotjězd dop. w 9 hodź. W Drježdźanach wobhladanjo Zwingera, Johanea, Albertinuma a mnoho rjanoho. Po wobjedźe w 3 hodź. hłowna spěwna pruha „Spěw. Zwjazka". Z dypkom 4 hodź. w „Volkshaus" wulki župny swjedźeń z prěnjotnym programom! Po tutym wjesoła towaršna rejka.

Kóžda Serbowka, kóždy Serb je wutrobnje přeprošeny, wosebje pak tež towarstwa br. župow „Michał Hórnik", „Handrij Zejleŕ" a „Jordan" (w Delnjej Łužicy). Zhromadnje su wosebite wozy skazane za jězbu z ćahom, štóž chcył pak tutu składnosć wužić, dyrbjał 3.20 hr. za jězbu předpłaćić hač do 10. februara 1930 w Serbskej knihaŕni we Serbskim Domje. Kóždy pak móže tež sam za so jěć, hdyž chce nas ze swojim wopytom počesćić.

Cyle žadny a wuraznje rjany swjedźeń ma so w Drježdźanach swjećić, tuž wočakuje so najwjetši zajim cyłoho serbskoho luda za njón!

3. župny zlět župy „J. A. Smoleŕ" budź hordostne wuznaćo k Serbstwu we hłownym měsće sakskoho swobodnoho stata — w Drježdźanach.

Swjatočne zadrasćenjo klóštrskich knježnow.

Přichodny štwórtk — 23. wulkoho rózka — na dnju slubjenja swjateje Marije, budźa 5 młodych knježnow swjatočnje zadrasćene a tak do rjada cistercijenzow přiwzate. Su to: Hana Rjeńčec z Miłoćic, kiž je so w Bajeŕskej, a to w klóštrje Waldsassen, na wučeŕstwo přihotowała a budźe w přichodźe sobu holčacu ludowu šulu zastarać a tam wosebje serbsćinu podawać — hač dotal je to činiła knj. Benigna (rodź. z Čech, nawuknywši serbsku rěč) a budźe drje šće dale wučić — Marja Vogtec z Drježdźan, kiž budźe drje pozdźišo hudźbu we wustawje wučić, hdyž je so na wyššej hudźbnej šuli na to přihotowała. Tutej knježnje budźetej tak mjenowanej čornej, to rěka, wonaj sobu na khorje skutkujetej. Dalše tři su běłe a wobstaraja domiace a hospodaŕske dźěła, mjez nimi dwě Serbowcy, a to Marja Kralec z Němcow (pola Kulowa), Marja Žurec z Ralbic a Herta Kowalskec z Lipska, z pólskoho pokhoda. — Tute zadrasćenjo je w tym wuznamne, zo so k poslednjomu razej zjawnje w cyrkwi stawa. Po najnowišich předpismach a postajenjach rjadowoho generala w Romje budźe so přichodnje w klawzurje, w rumnosćach klóštra, cuzym njepřistupnych, wotměwać.

Tutón swjatočny akt prěnjoho zwjazka z Jězusom, jich wuzwolenym nawoženju, wukonja so pod krasnymi symboliskimi ceremonijemi, kotrež so štwórtk dopołdnja w 9 hodź. započinaju. Hłuboko jimace je, hdyž po starym domjacym wašnju předstejićeŕka novicow do spočatka swjatočnosćow nowe bóžske njewjesty z cyłym khorom k wobrazej bolostneje maćerje Božeje wjedźe, zo bychu maćerne žohnowanjo sej wuprosyłe za dalše žiwjenjo w klóštrje. Hdyž zwony wołaja, poda so klóštrske duchownstwo k cyrkwinym durjam, hdźež su so kandidatki hižo zhromadźiłe. Tu dóstanje kóžda swoje klóštrske mjeno — wotpołožiwši swoje dotalne swójbne — swěčku a kŕiž, z čimž so rozymi, zo nětko wjacy swětej njepřisłuša, ale ke křižowanomu Zbóžnikej jako luba njewěsta. Pod paćerjom a

Jandźelowa sylza.

W bohabojosći a měrje běše rybak Měrćin ze swojej žonu a šěsć dźěćimi žiwy. Tu so sta, hdyž runje rybak wonka na šěrokim morju přebywaše, zo rybakowa sedme dźěćo porodźi. Khora a słaba leżeše wona we łožu, wokoło kotrohož dźěći płačo a žałosćo stojachu. Drje přińdźechu sobuželnosćiwi susodźa k njej, zo bychu jej k pomocy byli — ale wšo bě podarmo. Rybakowa wumrě. Tu pósła Bóh jandźela z njebjes dele, zo by jeje dušu, dokelž běše přeco pobožnje a bohabojaznje žiwa była, před trón Boži přiwjedł. Jandźel poda so hnydom dele na zemju a zastupi njeznaty do rybakowoho domu, hdźež žona hižo zymna a sprostnjena na marach leżeše.

Płačo stojachu dźěći wokoło njeje. „Maći! Maći!" wołachu wšitke, „wotuć! stań zaso! Štó da nam što k jědźi? Štó budźe so za nas starać? Stań maćerka, stań zaso!"

Tuta žałosć hnu njebjeskoho jandźela, wón začu njewuprajitu sobuželnosć z dźěćimi. Pozabu na Božu poručnosć a město, zo by dušu dowjedł před trón Boži zbudźi ju zaso k zemskomu žiwjenju. Čerstwa a młódna, kaž ji njeby ničo było, zaso stany. Mjez tym pak, zo dźěći swoju mać z radosću wobjimachu, pozběhny so jandźel zaso horje k njebjesam.

„Hdźe maš tamnu dušu?" wopraša so Bóh tón Knjez. „O Wótče!" rěčeše jandźel, njeběše mi móžno, znjesć tamne horjo a zrudobu dźěći, dach so duši zaso wróćić do ćěła!"

„Njejsy na moju poručnosć posłuchał!" Bóh luby Knjez běše so rozhněwał. „Njestaram so wo najmjeńšu wačku na zemi, njenasyću wšitke ptački w powětře a kóždu rybičku we wodźe? Mysliš dha sebi, zo by moja móc a starosć dźěći wopuśćiła? Ty běše njeposłušny, jandźelo! Pokhostam tebje!"

Tu spózna jandźel, zo bě so toho jednanja dla mylił a překhwatał; wón padny před trón Boži a prošeše wo wodaćo. A hdyž tam prošeše a płakaše — hlej! — tu padny jandźelowa sylza na zemju. Tu rjekny Bóh: „Dokelž je će smilnosć a sobuželnosć přećiwo Božomu rozkazej k njeposłušnosći powabiła, wolóžu ći twoje khostanjo. Jena z twojich sylzow padny dele na zemju. Ty njedyrbiš moje wobliču prjedy wjacy wohladać, doniž twoja sylza njewukonja njebjeski skutk deleka na zemi. Tak dźi!"

Zrudny a ćichi poda so jandźel do wuhnanstwa. — Wětr a wichor donjeseštaj sylzu dele na zemju, kotraž do morja padny. Z podótknjenjom zmohow, zruna so dźiwje morjo a chcyše sylzu na brjóh wulinyć. — „Dowolće mi při wami wostać, wy zmohi!" prošeše sylza, „sym tola cyle wam runja!" — „Ty sy njebjeskoho pokhoda", šeptachu zmohi, „ty njejsy stworjena za njewustawacy pohib zmohow!" — A zmohi khwatachu daloko prječ. Tu připluwa rybička. — „Daj mi z tobu sobu ćahnyć na pućowanjo, rybička!"

wokrjepjenjom ze swjećenej wodu přiwoła jim duchowny we łaćonskej rěči: „Sćěhuj mje!“

Na to ćahnu wšitcy k wołtarjej — duchowni, njewěsty ze swojimi družkami (mjez nimi budźa 3 serbske, drje jich sotry), hnadna knjeni a cyły konvent (dalše knježny). Potom zaspěwa knjez propst, kiž tón króć knjeza prelata z Oseka zastupuje, „Veni creator Spiritus“, a knježny dospěwaja potom antifonu.

Nětko započina so wulka Boža mša. Konvent poda so na khór, hdźež knježny předpisane łaćonske spěwy přednošuja. Před wołtarjom zwostanu jenož kandidatki z předstejićerku nowicow a hnadna knjeni. Tři króć du duchowne njewěsty w běhu Božeje mšě k wołtarjej, a to k epistli, sćenju a k woprowanju (offertoriju). Prěni raz wopruja pjenjez. Z tym chcedźa so wšitkich swětnych kubłow wotrjec a khudoho Jězusa sćěhować. — K druhomu razej połoža pjeršćeń na wołtař a chcedźa so z tym wzdać wšěch swójbnych wjeselow přez stajne knježnistwo. — Třeći wopor je złoty našijny rjećazk. To woznamjenja podćisnjenjo swojeje wole pod Božu wolu, přez dospołnu posłušnosć např. ćo předstajenym rjada.

Na kóncu Božeje mšě ćisnu so njewěsty při wołtarjowych skhodźeńkach na swoje wobličo a z wołtarja je słyšeć prašenjo: „Što sej žadaće?“ — A wotmołwa: „Miłosć Božu a rjada“ z erta kandidatkow. Na to sćěhuje narěč knjeza propsta, po kotrejž so wone zasy na swoje wobličo ćisnu. Mjez tym so jich klóštrska drasta cyrkwinscy woswjeći: habit, krótki běły skapulěr novickow, pas (cingulum), płašć a šlewjeř. Njewěsty postanu, hnadna knjeni a předstojićerka novicow wotewzatej jim šlewjeř a wěnčk a wotrěza so něšto włosow, štož je přichodnym klóštrskim knježnam khutne prědowanjo wo zapřěču swěta a hinitosće wšoho swětowoho. — Po zadrasćenju w křižnej khódbje (Kreuzgang) du novicki před přitomnych duchownych a knježny a proša jenotliwych wo miłosć ze słowami: Proš za mnje wótče abo sotra! Mjez tym spěwaja w presbyteriju (městnosć před wołtarjom) zhromadźene knježny 142. psalm. Po tym dóstanje kóžda novicka z rukow knjeza propsta swjećeny wěnčk z rosmarja, kotryž tři dny pospochi noša a po smjerći so jim do kašća da. Pod spěwanjom antifony „Veni sponsa Christi!“ (Pój, Khrystusowa njewjesta!) staja so jim wěnčki na hłowu. Ze swjatočnym Te deum skónči so tuta khutna a nadobna swjatočnosć. Klečo wuprošuje sej hnadna knjeni duchowne požohnowanjo za nowe poswjećene njewjesty. Wospjet wotewrja so wrota a konvent wróći so do ćichich rumnosćow klóštra, za swětne dźěći njezapřijomne potajnstwo, za Bohu poswjećene duše městnosć najwjetšoho zboža a trajacoho měra.

Hižo do zadrasćenja pruhowachu so tute knježny lěto dołho, zdźěla w swobodźe, zdźěla w klauzurje, hač so za klóštrske žiwjenjo hodźa. Nětko sćěhuje čas dalšoho pruhowanja — tři lěta — hač do jednoroho profesa. Štóž po tutych štyrjoch lětach lóšta za ćežke klóštrske žiwjenjo nima, móže hišće wustupić. Skónčnje kiwa po lětku swjatočny profes a z nim so zawrjeja swětne durje na wšón čas žiwjenski. Jenož ważne winy móža knježnu wot wotpołoženych slubow wuswobodźić. Tuž njech so kóžda dokładnje pruhuje, hač móže tute ćežke břemjo na so wzać a njebjeskoho Zbóžnika sćěhować.

Cyrkwinske powěsće.

Z Wotrowa.

W minjenym, z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadze narodźiło 11 dźěćatkow, 10 mandź. a 1 njem., 5 hólcow, 6 holcow, wšitke wukřćene. Připowědało je so 7 porow, wěrowało 6. Wumrjechu 11, pohrjebani buchu na našim pohrjebnišću 13. Mjez wotemrjetymi běchu starši hač 14 lět 9, 2 dźěsći, 8 mužskoho, 3 žónskoho splaha. K Božomu blidej přistupichu 7278 króć, domawobstaraŀ sym 28 króć. — Bóh daj wšitkim, kotřiž wutrobu přez wěrnu pokutu wučisćichu, wodaćo hrěchow, wobstajnosć w dobrym, narodźenym hnadu a strowotu, wěrowanym žohnowanjo a přezjednosć, wotemrjetym wěčny wotpočink. Wunošk hromadźenjow, kotrež mějachu so duchownej wyšnosći wotedać . . 670 62 hr.
k wukupjenju poh. dźěći a zjed. swj. Pětra Cl. . 230.— „
hromadźe přez móšničku, w kachćikach a při wosebitych składnosćach . . . . . 3783 85 „
Hromadźe 4684.47 hr.

Wyšše toho dóstachmy wšelake dary k wupyšenju naše cyrkwje. Wšitkim, kotřiž, horliwi za Bohu česć a naš dom Boži, cyrkwi służachu, wosebje našomu wučerjej, knj. Benej Cyžej we Wotrowje, knj. kantorej Pawołej Cyžej tam, knj. lejnskomu kublerjej, zastupjerjej kantora, Jakubej Cyžej w Kašecach, našomu zwónkej knj. Jakubej Cyžej ze Žuric, knj. Ryčlej we Wotrowje za wobstaranjo časnika a zwonjenja a wšelake druhe dźěło we a wokoło cyrkwje, wutrobnje „Zapłać Bóh, tón Knjez“ wuprajam. Z horcym dźakom

---

prošeše jandźelowa sylza. Ale rybička skhowa so bojaznje před sylzu a khwataše dale. Mórske róže so přibližichu. „Wy mje njezastorćiće, wy róže morja!“ zawoła znowa sylza. Tola róže so nadobo zhubichu a činjachu, jako njebychu tutu prostwu docyła słyšałe. — „Što stanje so jenož ze mnu?“ žałosćeše sylza. — „Pój wšak ke mni, njebjeski pósle!“ zawoła njenahladna šěra škropawka. „Jeli ći mój domčk pře hubjeny njeje, móže twój hród być!“ Při tym wočini škorpawka durička a začini je hnydom zasy. Sylza bě wukhowana.

„Ow, tu je krasnje!“ zawoła sylza so dźiwajo. Dokelž škorpawka, tak njenahladna kaž wot wonka běše, swěćeše so wot nutřka w njewopisajomnje krasnych barbach. Tu bě sylza nětko derje skhowana před wětrom a dešćom. — Dołho, jara dołho, přebywaše sylza w škorpawcy. Čas běše na zemi nimo měry pospěchał. Rybak bě zemrěł a też rybakowa, rybakowe dźěći běchu hižo k wulkim ludźom wotrostłe, běchu hižo woženjene a mějachu też hižo dźěći. Ta najmłódša dźowka (ta sedma) dósta mjeno Hańža a bě so na rybaka wudała.

Pobožna, kaž junu jeje nan a mać, wjedźeštaj z jeje mandźelskim spokojne žiwjenjo a dźakowaštaj so Bohu za zbožo, kotrež bě jimaj w jeju mandźelstwje darił. Tu pak přińdźe nadobo njezbožo do domu. Njesmilne morjo bě rybaka pohrjebało. Hańža, joho žona přińdźe přez to do wulkeje nuzy. Dyrbješe swój domčk předać a na službu ćahnyć. K tomu wšomu přida so hišće khorosć. Hańža přińdźe do tajkeje nuzy, zo njemóžeše wjacy swoje hłódne dźěći zežiwić. Tu dowěri wona wšě dźěći dobrym ludźom a poda so ze swojim najmłódšim dźěśćom we swojim zadwělowanju na puć, zo by skónčiła pře ćežke žiwjenjo. — Błudźeše so při mórskim brjozy.

„Twój čas je přišoł!“ rjekny w mórskej hłubinje škorpawka k jandźelowej sylzy. A prjedy, hač so sylza dohlada, ležeše hižo wonka na mórskim brjozy.

„Što to! Što pak tu słyšu? Něchtó so tu bliži!“ — Njemócna ze swojim dźěśćom zwjeze so Hańža runje před jandźelowej sylzu. — Spodźiwajo hlada sylza do jeju błyšćatych wočow a praša so jeju: „Sće wy Bože słónčko?“

„Ně, my smy človjekowje!“ wotmołwi wudowa. Sylzy wukulichu so Hańži z wočow, ale hnydom so zasy zhubichu, jenož jandźelowa sylza błyšćeše so před nimaj. — Małe dźěćo nadźěraše so za njej: „Maći, móžu ja ju zjěść? Ja sym tak hłódna . . .“

Hańža pohlada horje: „Parla — parla!“ — — —

Bóh, luby Knjez, bě w poslednim wokomiku pomhał. — Za parlu móžeše Hańža swoju khěžku zasy kupić. Wona móžeše swoje dźěći zasy za Boha wukubłać. Jandźelowa sylza přinjese jej zasy Bože žohnowanjo.

Sylza pak móžeše so nětko zasy k Bohu wróćić, běše dźěn na zemi wukonjała njebjeski dźiw.

spomina wosada z fararjom na woporniwe a wuspěšne dźěło cyrkwinskoho předsydstwa a to najprjedy knj. kěbytarja Pawoła Čornaka we Wotrowje a na swěrne katolske zmyslenjo a dźěło našich šulskich a gmejnskich předstajenych a našich derje zasłužbnych towarstwow, młodźencow a knježnow. Prošu, zo bychu dotalny křesćanski duch wobkhowałe. Jurij Křižank, farař.

Kamjeńc.

W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe narodźiło 30 (1928: 27) dźěći, 16 hólčatkow a 14 holčatkow, 22 w Kamjeńcu, 8 we wokolinje. Swjatu křćeńcu dóstachu 26 dźěći w Kamjeńcu, 1 w Brunowje, 1 w Połčnicy a 2 w Njedźichowje, mjez nimi pokhadźachu 8 z měšanoho mandźelstwa, 5 běchu njemandźelske.

Připowědanjow mějachmy 23 (loni 25), wěrowanjow 21 (20) — před 25 lětami žane —, 19 wosadnych a 2 z druhich wosadow (1 z Khróšćić, 1 z Drježdźan-Striesen), mjez nimi 7 (12) měšanych.

Wěrowanych bu w Kamjeńcu 16 porow a zwonka wosady 5 porow, 2 w Herrnskretschen w Čechach, po jenym w Krimičowje, w Njedźichowje a w Sierning w Hornjej Rakuskej.

Zemrěło je 34 (loni 15) wosobow — 33 wosadnych a jedyn z Kulowa — 23 mužskoho a 11 žónskoho splaha — 27 dorosćenych a 7 dźěći — 4 wosoby běchu přez 80 lět. Pokhowanych buchu na katolskim kěrchowje w Kamjeńcu 24 wosobow — wot katolskoho duchownoho na evangel. kěrchowje w Kamjeńcu 2, w Połčnicy 3, w Halštrowje 1 — wot evangel. duchownoho w Kamjeńcu 1, w Połčnicy 1, 1 wosoba bu doma w Kulowje pokhowana a 1 w Drježdźanach spalena.

Swj. woprawjenjow wudźěli so w Kamjeńcu 6550 (6460), w Brunowje 1520 (1804), w Połčnicy 20. Prěnich swjatych woprawjenjow bě 34 (loni 14). Swj. firmowanjo dóstachu 111 wosobow. Domawobstaranjow běše 144 (121).

Katolskej cyrkwi přistupištej 2 žonje, z cyrkwje wustupichu 17 (loni 17), 14 mužskich, 2 žonje a 1 dźěćo — mjez nimi bohužel 3 Serbja, najwjacy wustupjenych běchu wokoło 25 lět. — W času njepřećelskoho bědźenja skruć a rozmnož, o Božo, našu swjatu wěru!

Z cyrkwje a swěta.

Z **Roma.** Swjaty Wótc wozjewi tele dny nowu wobšěrnu encykliku wo křesćanskim woćehnjenju młodosće. Encyklika je w italskej rěči pisana a wozjewjena, štož so tohodla wosebje naspomni, dokelž je to prěni raz we tradiciji japoštołskoho stoła, zo jena encyklika we druhej rěči hač we łaćonsćinje wukhadźa. Přez tutón zwonkowny fakt je hižo jasnje dosć woznamjenjene, na kotru adresu chce Swjaty Wótc ze swojej encykliku so wobroćić. Encyklika wojuje napřeco fašistiskim nahladam wo woćehnjenju dźěći. Swjaty Wótc postaja jako normu, zo je wukubłowanjo dźěći w prěnim rjedźe wěc cyrkwje a staršeju dźěsća. Pozdźišo smě tež knježeństwo do wukubłanja młodźiny zapřimać a to wosebje na kóncu woćehnjenja, zo by młodosć k dobrym staćanam woćahnyła. Encyklika wobroća so tež napřeco měnjenju, zo ma starosć wo čělne woćehnjenjo dźěsća na prěnim městnje stać. Dale zasudźuje fašistisku ideologiju, wotrosćacu młodźinu z gwaltom nuzować do fašistiskich zwjazkow. Dokelž wone spěchuja jenož čělne wukubłanjo dźěći na podłožku wojeńskich zasadow.

Kaž so z Roma z nowa pisa, je J. E. knjez statny sekretar Swjatoho Stoła kardinal Gasparri skóńčnje tola swoje městno złožił přewysokeje staroby dla. Wón dokónča bórzy (w meji) 78. žiwjenske lěto. Zdobom je wón přez posledni grypowy napad khětro wosłabjeny. Swjaty Wótc je za njoho wosebitu mału villu w měsće připrawić dał, hdyž budźe wulcy zasłužbny kardinal jomu hišće spožčene lěta ze studijami přečinić. Kardinal Gasparri je wulki wučenc a běše, prjedy hač swoje čežke zastojnstwo nastupi, profesor katolskeje university w Parizu. Tehdom započa wón nowy wudawk kodeksa cyrkwinskoho prawa. Dźěło je hač dotal na 15 zwjazkow nalězło. Służbu statnoho sekretara Swjatoho Stoła nastupi knjez kardinal w lěće 1914 po smjerći bamža Pia X., pod knježstwom bamža Benedikta XV. Joho předkhadnik běše kardinal Merry del Val. Tak je Gasparri přez pjatnaće lět w najćežšim času wójny a w nic mjenje ćežkich lětach po wójnje nawjedował bamžowu zwonkownu politiku a to z jara zbožownej ruku. Nahladnosć Swjatoho Stoła je pod joho knježenjom nimale we wšěch krajach jara postupowała. Joho naslědnik budźe cyle wěsće J. Eminenca kardinal Pacelli, bywši němski nuncius.

Rom. Vatikanske město wobsedźi wšelake wosebitosće. „Swětowe rekordy". Je najmłódše mjez knježeństwami a też najmjeńše a tola najbohatše na wumjełskich zběrkach. Hačrunjež je najmjeńši krajik, ma tola dosć naměšane wobydleństwo. Joho 526 wobydlerjow přisłušeja k 11 wšelakim narodam. Najwjetša časć z nich — mjenujcy 389 — su wězo Włochojo, na druhim městnje stoja Šwicarjo z 113 dušami. Kaž je znate, wobstoji bamžowa garda ze Šwicarjow. Na třećim měsće sćěhuja Francózy z 11 sobustawami a Němcy z pjećomi na štwórtym městnje. Ze Španskeje pokhadźuja dwaj a ze sćěhowacych krajow po jenym wobydlerju: Amerika, Austrija, Abesinska, Belgiska, Holandska a Norwegska. Wšitcy wobydlerjo z jeničkim wuwzaćom Abesinšika su katolikojo.

Rom běše zańdźeny tydźeń ze swědkom wulkotnych swjatočnosćow. Młody trónowy naslědnik Humbert — dobry človjek a zdobom też dobry křesćan a katolik — stupi z belgiskej pryncesnu Marju Józefu do swj. mandźelstwa. Syła cuzych wosobnych hosći — kralojo a wjerchojo, sobustawy nětčišich a prjedawšich knježacych swójbow běchu jako kwasni hosćo do Roma přišli. Romjenjo a Włochojo bjerjechu žiwy podźěl na swjatosćami. Wosebje rjany běše drastny swjedźeń. Wšě ludowe drasty we wobłuku włoskoho kralestwa so nošace buchu tu pokazane. Ćah přez město traješe přez dwě hodźinje a běše hordozny. Samo Arabojo z afrikanskich pusćinow wustupowachu tu na pyšnych krasnych konjoch a wubjernych kamjelach. Wězo běše też pycha kralowskich hosći njewšědna. Krawcy a šwadlče ze wšěch kónčinow swěta — samo z Ameriki — běchu do Roma přišle, zo bychu tu pječa někajke pokiwy a nastorki za nowu módu nadešli. Hač je so jim to poradźiło, wo tym njehodźi so wězo dźensa hišće ničo wěste powjedźić.

Wěrowanjo sta so w kralowskim palacu Kwěrinale přez Pisanskoho arcybiskopa kardinala Maffija, dobroho přećela kralowskeje swójby. Zwoprědka běše k tomu Genueski biskop kardinal Gamba, wótcowski přećel trónowoho naslědnika, wuzwoleny. Joho nahła smjerć wěc znjemóžni. Při wěrowanju njeseše kardinal krasne ryzwa prjedawšeje wjerchowskeje swójby Medicejow, kotrež so hewak w museju khowaju.

Po wěrowanju dojěždźeštaj młodaj mandźelskaj k Swj. Wótcej do Vatikana z wulkim přewodom. Wopyt wotběža podobnje kaž posledni, hdyž prync Humbert ze swojimaj sotromaj pola Swjatoho Wótca poby.

Po audiency wopytaštaj młodaj mandźelskaj kardinala Gasparria a po tym basiliku swj. Pětra. Kardinal wotmołwi hnydom wopyt w Kwěrinale. Wězo pobychu po něčim też wšitcy wjerchowscy kwasni hosćo pola Swjatoho Wótca w privatnej audiency. Na Vatikanje zmahowachu so — k prěnomu razej — khorhowje w bamžowych, italskich a belgiskich barbach.

Němska. Město Khelno nad Rhynom ma 730000 wobydlerjow, mjez nimi je poł milijóna katolikow. Wjetši dźěl z nich je dosć liberalny a liwki. Před krótkim wotdźeržowachu so w cyłym měsće swj. misijóny. Wobdźělenjo běše špatne dosć. Lědma třećina žónskich a wosmy dźěl mužskich so na nich wobdźělichu. Město ma přewulke fary z 10 hač do 20 tysac dušemi. Po tajkich wobstoj-

nosćach njehodźi so wo dobrym nabožnym zastaranju rěčeć. Tohodla budźa drje so dyrbjeć hišće wjele nowych farow założić. Žana njesmě wjacy hač 4 tysac dušow wobsahnyć.

Bajeŕske hnadowne město „Altötting" dósta zasy swój stary kolegijatstift, kotryž bu před sto lětami zběhnjeny. Bamž je jón nětko zasy wobnowił. Wón je dóstał swojoho probsta, dekana, dźesać kanonikow a dwaj vikaraj.

W **Južnosłowjanskej** dźerža katolscy a prawosławni biskopja zhromadne konferency pola orthodoxnoho patriarcha w Bělohrodźe, zo bychu zhromadne kročele pola knježeŕstwa wuradźowali dla nowych zakonjow za wobzamknjenjo mandźelstwow, dla nabožneje wučby w šulach a wojeŕskoho duchownstwa. Nowe namócne knježeŕstwo njeje jara nabožne.

Kaž je znate, je knježeŕstwo wšě sokolske zjednoćenja zběhnyło a powšitkowny zhromadny sokoł założiło. Zagrjebski arcybiskop dr. Bauer je na wšě katolske towaŕstwa dopis pósłał a zběhnjenjo kćějacych katolskich sokolskich zwjazkow wobžarował. Zdobom přewostaji jednotliwym towaŕstwam rozsud, hač chcedźa swoje zwjazki rozwjazać abo do nowoho zwjazka zastupić. Někotre nowiny běchu arcybiskopski list wozjewili a buchu zebrane. Katolske zwjazki su wobzamkli, zo so radšo rozwjazuja hač zo do knježeŕskoho sokola zastupja.

Pólska wotmě w Póznanju krajny kongres za cyrkwinsku liturgisku musiku. Knjez kardinal primas Hlond běše přitomny. Wšě prašenja liturgisku musiku nastupace buchu přestudowane. Za wobdźělnikow wuhotowa so wulki cyrkwiny koncert. Pódla sławneje „Missa Papa Marcelli" přednjesechu so też dźěła najnowišich pólskich nabožnych komponistow.

W Lodźskej diecezy spěchuje so wosebje twar wosadnych towaŕstwowych domow. Kóžda wosada dyrbi hladać, zo by sebi natwariła tajki zhromadny dom. Wulki dźěl je hižo nadawk dócpěło. Pola nas je jenož Baćońska wosada tak zbožowna, zo tajki dom wobsedźi. Sława jeje założerjej.

W Pólskej rozšěruja so też kaž wšudźom wšelake sekty. Je tam na 20 tajkich a někotre su poměrnje sylne, kaž na přikład Mariawitojo (na 40 tysac) a pólska narodna cyrkeŵ.

Francózska. Paris ma nětko też cyrkeŵ za katolskich Armjenow. Je swjatomu křižej a eucharistiskej najswjećišej wutrobje Jězusowej poswjećena. Swjećiznu wotmě armjeniski arcybiskop z Angory, turkowskej stolicy.

Belgiska. W septembrje zarjaduja belgiscy žurnalistojo mjezynarodny kongres katolskich dźenikarjow a to we Bruksellu (němscy Brüssel) stolicy Belgiskeje.

Jendźelska. 15. hodownika je Swjaty Wótc 136 jendźelskich martrarjow za wěru zbóžnych prajił. Najwjetši dźěl z nich (95) běchu duchowni, swětni a rjadownicy, 38 běchu lajikojo a tři žónskoho splaha. Dalši 252 martrarjo budźa snadź lětsa dóstać česć wołtarjow.

W lěće 1932 wotdźerži so swětowy eucharistiski kongres w Dublinje, iriskej stolicy. Město započina hižo z přihotami na ważny podawk, dokelž katolikojo raduja so, zo dóstanu runje w tym lěće kongres. 1932 budźa mjenujcy 1500 lět so minyć wot dnja, zo iriski japoštoł swj. Patrik do kraja přińdźe.

Moskwa. Sowjetscy nabožni banditojo abo bjezbóžnicy, kaž so sami mjenuja, zarjaduja w najnowišim času palenja swjatych wobrazow z cyrkwjow rubjenych. Hač dotal su w samej Moskwje na 2000 swjećatow spalili.

Dale konfiskuja so wšě zwony z cyrkwjow. Wone póscelu so do lijeŕnjow, hdźež so do mosaza zeškrěja. W Moskwje su mjez druhimi też najwjetši zwón cyłeje Ruskeje z klóštra swj. Trojicy wuswojili. Wón mjenowaše so „Car kołokoł" a ważeše 64 tysac kg, to su 1280 centnarjow. Jedna so tu potajkim wo hobru mjez zwonami. Nasylnosć knježeŕstwa překročuje wšu měru.

Towaŕstwowy powěstnik.

Drježdźany. „Jednota", tow. kat. Serbow w Drježdźanach. Sobotu, 1. februarja, wječor w 7 hodź. swjećimy naš 51lětny założeński swjedźeń w žurli „Ballhaus" na Bautzener Straße 32. Poskića so: konzert, hudźbne přednoški, spěwy, reje a bal. Wšitcy Serbja z blizka a z daloka so najwutrobnišo přeprošuja wot předsydstwa.

Budyšin. „Jednota", tow. katolskich Serbow, ma njedźelu 19. januara, wječor we 8 hodź., swoju hłownu zhromadźiznu w „Kat. towaŕšni".

Wšelčizny.

Dwojaki zmysł. Přichodna mać je na wopyt přišła. „Ale lube dźěćatka, nětko tu skónčnje sym. A z najmjeńša někotre njedźele tu też wostanu!" Přichodny syn: „Luba maći, ja budu so na wšě možne wašno prócować, zo bych tebi tu dołhu khwilu přikrótšił."

* * *

Škódny deščik. Žona k swojomu mužej: „Mužo, što jeno bychmy tola khětře činili, tajkile deščik je so nawalił a z ćežka bórzy přestanje? Njedamy-li twojomu přećelej předešćnika, wostanje tu wón k wječeri, damy-li pak jomu předešćnik, je předešćnik zhubjeny."

* * *

„Wšelake, haj tysacore su puće, po kotrychž móže človjek sebi zamóženja nahromadźić. Ale jenož jedyn puć je přistojny!" — „Kaaak? A kotry to je?" — „Hladajće, ja hnydom wědźach, zo jón wy njeznajeće!?

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 56. z Njebjelčic: Jurij Łusćanski; 57. 58. z Now. Łuzca: Mikławš Měškank, Jakub Herlich; 59. ze Sulšec: Jan Handrik; 60. z Čornec: Marja Domašcyna; 61. z Marijneje Hwězdy: Marja Lebzec; 62. z Kluča: Hana Cyžec; 63. z Hórnicy: Jan Šnajder; 64. z Budyšina: Hańža Jenichowa; 65.—68. z Radworja: Michał Rjenč, Jakub Brycka, Michał Klimant, Hana Bjaršec; 69. z Měrkowa: Jakub Měšeŕ; 70. 71. z Baćonja: faraŕ Jurij Delan, Jurij Smoła; 72. z Pozdec: Jakub Wjeńka; 73. z Haslowa: Pawoł Zopa; 74. z Ralbic: kapł. Michał Cyž; 75. ze Šunowa: Marja zwud. Brojerowa; 76. 77. z Nowoslic: Mikławš Wrobl, Michał Kórjeńk; 78. 79. z Jitka: Jakub Kocor, Jakub Rachela; 80. z Drježdźan: Michał Wićaz; 81. ze Šlegel: Jurij Wjacsławk; 82. z Ralbic: Jakub Šwejda; 83. z Banec: Jakub Brězan; 84. z Budyšina: Jan Rychtaŕ; 85. z New-Yorka: Jurij Čórlich; 86. ze Zajdowa: Michał Kurjat. Přichodnje dale!

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 970.—973. z Budyšina: Hana Šponec, Hańža Kubašec, Jan Bělk, Jan Rychtaŕ; 974. z Zajdowa: Michał Cyž; 975. ze Zejic: Jurij Špitank; 976. ze Šlegel: Jurij Wjacsławk; 977. z Ralbic: Jurij Čóška; 978. z Nowoslic: Michał Pječak; 979. z Jitka: Jakub Kocor; 980. z Koslowa: Jakub Kórjeńk; 981. z Kulowa: Michał Möller; 982. z Pozdec: Jurij Mikela; 983. z Ralbic: Jurij Šwejda. Přich. dale!

Porjedźeńka: Čo. 913 ma rěkać: Marja zwud. Rachelowa z Ralbic.

Dobrowólne dary za Wosadnik:

Kk.: Michał Cyž ze Zajdowa 1 hr.; Jurij Špitank ze Zejic 2 hr.; Jakub Brězan z Banec 2 hr.; Michał Wićaz z Drježdźan 3 hr.; Jakub Šwejda z Ralbic 1 hr.

Zanjerodźić njedyrbja

dorosćeni swój kašel. Najkhmańšo sebi wuzwola wupytany srědk, kiž so derje bjerje:

Leidlerjowy Lactosot-syrop a bronchial-tablety.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

„Jednota", tow. katolskich Serbow w Budyšinje,

ma **jutře njedźelu,** 19. januara 1930, wječor we 8 hodź. w „Katolskej towaršni"

hłownu zhromadźiznu.

Wo bohaty wopyt prosy předsydstwo.

Wupjerki

jenož najlěpše twory:

80 cm	šěroke	m	**2.20**
100 cm	„	m	**2.75**
115 cm	„	m	**3.—**
130 cm	„	m	**3.50**
140 cm	„	m	**3.70**
160 cm	„	m	**4.25**

Tuńše hódnosće, kaž też zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składźe.

5470 metrow wupjerka

smy w jenym lěće rozpředali, štož je najlěpši dopokaz hódnosće našeje twory!

Andr. Kasper

(mějićel: A. Pilopp)

w Budyšinje / Burglehn 11.

---

2 mebl. jstwi z pensiju

za šulerjow stej k jutram dóstać. Doprašenja

w Donnerhakec čišćerni

Vogtlandske Madras- **gardiny,**

přikrywy na sofy, łoža, blida a diwany, wóskowanki, łožowe šaty

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

— Posłužujemy serbscy. —

Wšě čišćerske wěcy

wuhotuje derje a spěšnje

Donnerhakec čišćerńja.

Serb. spěw. tow. „Nadźija" w Budyšinje

10 jubilejny ptači kwas

Srjedu 22. jan. 30 swjećimy w sal. „Krony" w Budyšinje

Spěwy / Khóry / Sola / Krasne serbske dźiwadło / Nowe narodne reje

Sobuskutkuja: Spěwny khór „Nadźije" a „Łužicy", knj. hudź. dir. Bjarnat Krawc z Drježdźan a znamjenite solistiske mocy

Přeprošujemy nanajwutrobnišo wšěch Serbow na tutón staroznaty, krasny a tón raz wosebje wuznamny swjedźeń

Pokładnju wotewrimy wječ. 1/2 7 hodź. / Zap. 1/2 8 hodź.

Serb. spěw. tow. „Nadźija" w Budyšinje

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchoŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 6—9 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Vogtlandske wumělske **gardiny**

kupujeće stajnje tunjo pola

Kurt Erler w Budyšinje

jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe"

Serbski Hospodař

ratarske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Poskićamy wšě hnoje, brikety a češke wuhlo też po mjeńšich dźělbach.

Naš automatiski młyn w Delnim Wujězdźe

tel. čo. 13

podawa najlěpšu pšeńčnu a ržanu muku, kotraž so wuběrnje derje pječe, wšě družiny grisa, wotrubow a šrótu, mlěte wolijowe wosuchi, předewšěm lany, kokosowy a koruškowy (Erdnußkuchen), wšě nětko w najlěpšej připóznatej kajkosći a po tunich dnjowskich płaćiznach.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 16. januara 1929.

Ćelata (604): 1) 72—80. 2) 65—70. 3) 55—62.

Swinje (785): (přez 300 pt.) 1) 80—82. 2) (240—300) 78—80. 3) (200—240) 74—76. 4) (160—200) 82—83.

Po Božej radźe zemrě 7. januara po ćežkej khorosći naš wjelelubowany nan, bratr, přichodny nan, swak a wuj

Jurij Kral,

hosćeńcař w Serbskich Pazlicach,

w 53. lěće swojoho žiwjenja. Joho ćělne powostanki smy pjatk tydźenja swjatočnje swjećenej zemi přepodali. Nětko čujemy so winowaći, za bohate wopytowanjo pustoho wječora a tak mnohe přewodźenjo k rowu, wosebje też wojeńskomu towarstwu a Kat. Bjesadźe w Njebjelčicach, kotrejž so z korhowju wobdźělištaj,

naš najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh"

wuprajić. Hłuboke dźělbraćo je nas w našej zrudobje jara tróštowało.

Dušu luboho zemrětoho poručamy pobožnym modlitwam wěriwych.

W **Serbskich Pazlicach** a **Kukowje,**
10. januara 1930.

W mjenje zawostajenych:

Hłubokozrudźene dźěći.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći 'so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorčak čo. 3895.

4. čisło. | W Budyšinje (Bautzen), 25. januara 1930. | 68. lětnik.

Přińdź k nam twoje kralestwo!

Naš swjaty Wótc Pius XI., kotrohož złoty měšniski jubilej je so po cyłym katolskim swěće tak swjatočnje swjećił, stara so ze wšej pastyrskej lubosću za rozmnoženjo Božoho kralestwa na zemi. Tuta joho próca je też wot Boha widźomnje žohnowana. Swjaty Wótc je nam darił hordozny swjedźeń Khrystusa-Krala. Po cyłym swěće so nětko česć a khwalba dawa tomu, kiž je kral wot wěčnosće do wšeje wěčnosće. Dale je Pius XI. w „Katolskim akcijonje" najjasnišo wotewrił, w kajkim duchu ma so skutkować w njepowalnym wšitkich wozbožacym kralestwje Khrystusowym. Je nětko na nami, zo też my tute pohnuwanja a přikaznje našoho najwyššoho pastyrja ze wšej swěru přijimamy a skutkujemy, zo by dźeń a bóle rostło kralestwo Bože w nami a při nami, blizko a daloko.

Přińdź k nam twoje kralestwo! Tak spěwamy we Wótče našu. A směmy, haj dyrbimy tak prosyć. Jězus sam je tak wučił. My dyrbimy so tak modlić hižo nas dla. Zo by w nami Khrystus žiwy był a wostał. „Přińdź k nam twoje kralestwo!" Zo bychmy khodźili jako dźěći Bože we swětle swjatosćaceje hnady. Kak lohcy móže so stać, zo też we wutrobje křesćana swětło wěry hašuje, haj so cyle zhubi. „Tón je z cyrkwje wustupił". Tajka powěsć nam dźensa bohužel husćišo přinjese tamnu wěrnosć, zo ma kralestwo Bože mnohich njepřećelow nic naposled też w človjeku samym. Tuž rěka, so modlić po přikładze našoho Zbóžnika: „Dáj mi Božo twoju hnadu, zo bych był žiwy staw twojeje cyrkwje, twojoho kralestwa!"

„Přińdź k nam twoje kralestwo!" To płaći też našich sobukřesćanow a sobučłowjekow dla. So wě, kóždy je najprjedy sebi najbližši a ma swoju zbóžnosć spěchować. Ale kóždy je też sobuzamołwity za wěčne zbožo swojoho sobubratra. „Na tym spóznaju, zo sće moji wučownicy, hdyž so mjez sobu lubujeće!" K tutej woprawdźe něžnej a tola wutrobitej lubosći wukubłuje swjata cyrkej swojich wěriwych. To widźimy zasy tak prawje derje, hdyž smy so w zašłym tydźenju modlili wo zasyzjednoćenjo we wěrje. Tak mnozy su hišće zwonka Khrystusowoho kralestwa žiwi. Khodźa hišće w ćmi njewěry. Zasy druzy drje modla so jenomu a wěrnomu Bohu, su křesćenjo, ale njesłušeja do wulkoho stadła Khrystusoweje cyrkwje. A su też tajcy, kiž drje su jeje dźěći, ale su liwcy we wěrje. Za wšitkich je so w tutych zašłych dnjach cyrkej modliła. Za jenych je prosyła, zo bychu so zasy nawróćili k skale swjatoho Pětra, za druhich, zo bychu zasy wožiwili w starosći za wěčne kubła. „Zo bychu wšitcy jene byli". To běše zhromadny paćeř cyrkwje. Wěriwi su jón spěwali a tak sobuskutkowali za rozšěrjenjo Božoho kralestwa. „Přińdź k nam twoje kralestwo!" to chce prajić, zo je kóždy też sobuzamołwity za zbóžnosć swojoho sobučłowjeka. Kak spěwaš, luby křesćano, twój Wótče naš? Spěwaj jón rady a derje. Spěwaj jón za sebje, ale też za druhich. Je dźěn to kralowska modlitwa. Naš Zbóžnik, Khrystus-Kral je ju nam zawostajił. Wosebite dny modlenja su dny swjatych exercicijow. Exercicije su najlěpša šula za kralestwo Bože. • Z njeje wuńdu japoštołjo a japoštołki. Njech so tohodla swjate exercicije derje wužiwaja. Nichtó njebudźe to wobžarować, hdyž je tajke sobučinił. Njech tu wosebje naša młodźina z najlěpšim přikładom doprědka dźe!

Tuž pójmy, zo by kralestwo Bože z nowa zakćěło. Tuž pójmy, zo bychmy słužili Jězusej Khrystusej. Wón je założił swoju cyrkej a mocy hele ju njepřewinu.

Politiski rozhlad.

Youngowy plan.

Skónčnje je so zańdźenu póńdźelu w swjatočnym posedźenju w Haagu Youngowy plan podpisał a z tym přijał. Jara spokojić wšak tutón nikoho njebudźe. Dobyćerjo bychu rady hišće wjacy wzali, podležacy pak maja surowu kwaklu na dołhi čas napołożenu. K tutym poslednišim też Českosłowakska přisłuša. Też wona ma 37 lět dołh lětnje 80 milijónow kč płaćić, nic wšak za to, dokelž snadź je wójnu přěhrała, ale dokelž bu — wuswobodźena. My w Němskej pak změjemy přez njón ćežu, kotruž hišće naše dźěći ponjesu. Jene to dopominanjo na přěhratu wójnu! Z tym pak, zo je so tutón Youngowy plan w Haagu

podpisał, wón njeje hišće skutkowny. Dyrbi so nětko też hišće w jednotliwych parlamentach přijeć. Kak to w Němskej wupadnje, njehodźi so ani hišće z wěstosću prajić. Wěste pak je, zo budźe tu wulke napřećiwjenjo. Najprjedy wšěch tych, kotřiž chcychu tutón plan přez ludowe požadanjo wot wšoho započatka znjemóžnić. Su to wosebje potajkim němskonarodni a narodni socialisća. Też komunisća su, kaž we wšim, też tu napřećiwnicy. Też w druhich stronach za njón zahorjeni njejsu. Tola wšak ničo pomhać njebudźe. Za njón budźe tola dyrbjeć so wjetšina namakać, zo njebychu nowe a hišće wjetše šmjataańcy nastałe. Je wšak tomu stajnje tak było, zo, štóž přěhraje, worćiznu zapłaći. Też tón króć to hinak njebudźe. My wšak prajimy: bohužel, tola přeměnić to njebudźemy.

Konferenca dla wotbrónjenja na morjach.

W Londonje, hłownym měsće najsylnišeje wulkomocy na morjach, je so započała konferenca dla wotbrónjenja na morjach. Zańdźenu wutoru dopołdnja je jendźelski kral Jurij, kiž je hakle njedawno ćežku khorosć přětrał, ju na najswjatočniše wašnjo wotewrił. Joho rěč je z dobom radio do wšěch kónčinow zemje roznjesło. Samo praesident Sewjero-ameriki, hdźež w tutej hodźinje hišće wšo spaše, je z łoža stanył, zo by sebi rěč wotposłuchał. Ze samoho złota běše mikrophon, kiž je tutu rěč do cyłoho swěta roznjesł. Na tutej konferency je jenož pjeć statow zastupjenych. Su to wulkomocy na morjach: nimo Jendźelskeje Francózska, Italska, Sewjerna Amerika a Japanska. Zmysł a nadawk tuteje konferency je, zo bychu so brónjenja na morjach zamjezowało. Nětko jedyn přemo druhoho bróni. Jendźelska wudawa jenož za wójnske łódźstwo lětnje na $1^1/_2$ milijardy hriwnow, Amerika na 2 milijardźe. To su njerozomnje wysoke ličby za brónjenjo. A to je jeničcy za brónjenjo na morjach. To też najbohaćiši kraj njewudźerži. Při tym jedyn druhoho honi. Kóždy chce swoju sylnosć wobkhować, haj, hišće powjetšić. Wosebje chce Jendźelska naiprěnja móc na morju wostać. Amerika pak mócnje naběhuje. Italska zasy honi Francózsku a chce znajmjeńša tak sylna być, kaž tuta. Při tajkej honjeńcy počina kóždomu dych wuńć. Prjedy pak, hač by so to stało, chcedźa spytać, so mjez sobu zjednać, a to tak, zo nětčiši staw brónjeńskeje mocy jenoho stata k druhomu w procentach wuprajeny so njesmě wjacy změnić, ale ma wostać jako stajnje jenak wobstejacy rozměr. Wězo nětkle kóžda wulkomóc hlada, zo by so tutón rozměr za nju prawje wysoki postajił. Tajki rozměr je so za jednotliwe pjeć wulkomocy hižo na konferency we Washingtonje postajił. Tak je wón na př. mjez Ameriku a Japanskej za křižaki 10:6, to rěka na 10 jednotkow křižakowych sylnosćow w Americy přińdźe 6 jednotkow sylnosće křižakow w Japanskej. Hdyž ma potajkim Japanska 6 křižakow, smě Amerika 10 křižakow samsneje sylnosće měć. A tutón poměr ma za dalše lěta wostać a njesmě so přeměnić. Japanska pak by nětko rad widźała, zo njeby tutón poměr był 6 : 10, ale 6.6 : 10. Wo to nětkle w Londonje dźe. Kaž Japanska, maja też druhe z tutych pjeć wulkomocow žadanja wo powyšenjo tuteje poměrneje ličby. Runje to pak je jara zrozemliwe prašenjo za jenu stronu, za druhu pak ćim bóle łoskoćiwe. Tola su přecy wuhlady, zo so w tutych ličbach wujednaja. Poměr by potom dyrbjał tajki wostać, kaž so w Londonje postaji. Potom žana wulkomóc wjacy druhu w nowotwarach łódźi honić njemóže a njesmě. Z tym pak so zdobom wudawki zniža, hdyž so njeby wjacy tak brónić trjebała, ale hdyž so postaji a přewjedźe, zo tučasna sylnosć na morjach wostanje w zawěsćenym poměru.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. „Jednota“, towarstwo katolskich Serbow, měješe zańdźenu njedźelu swoju hłownu zhromadźiznu. Po wuspěwanju kěrluša přednošowaše naš knjez předsyda wo stawiznach cyrkwinskoho stata wot lěta 754 — bamž Šćěpan II., kejžor Pipin Krótki — hač do časa francózskeje revolucije. W tutym času buštaj w lěće 1798 bamž Pius VI. a 1809 bamž Pius VII. zajataj. A hdyž bu Napoleon III. pola Sedana jaty, přiswoji sebi italske kralestwo cyrkwiny stat. Wot nětka sem (8. 10. 1870) njewopušćichu bamžojo wjacy Vatikan hač do 25. julija 1929. Čohodla pak je so nětčiši bamž Pius XI. z małym krajikom spokojił? Katolska cyrkej ma dźensa wjetšu móc. Nimale wšitke wjetše kraje maja swojich zastupjerjow w Romje. W srjedźnym wěku čakachu bamžojo husto dołho na pomoc němskich wójskow. To dźensa wjacy trjeba njeje. Mały krajik njeje też tak wohroženy. Čim wjetša je nětko moraliska a duchowna móc Swj. Wótca. Wosebje w poslednjej wulkej wójnje začuwachu wšitke ludy bamžowu moralisku autoritu. Też w dźensišim času nuzy, hdyž so wójna wjacy z mjećom njewjedźe, ale je duchowna, trjebamy moralisku autoritu. A tutu zamóže jenož Swj. Wótc we wulkej mnohosći dać a tohodla je najmjeńši ze statow najwažniši. Italske knježeństwo ma prěnju winowatosć, bamža škitać a joho krajik. Kaž je znate, wopytaštaj italski kral a kralowna loni 5. decembra Swjatoho Wótca. Posledni raz sta so tajki wopyt 28. decembra 1798 přez krala Emanuela IV. Njech je měr mjez Italskej a Swj. Wótcom trajacy! — Po tutym zajimawym přednošku poda knjez zastojnik Hejduška lětnu rozprawu wo dźěławosći towarstwa. Sćěhowace přednoški słyšachmy w lěće 1929 w našich měsačnych zhromadźiznach: Jednanja Swj. Wótca z Italskej (kantor Šołta), Swj. Stanisław Kostka (wyšši wučeŕ Wjerab), Swj. Wjacsław (kapłan Nowak), Moje pućowanjo do Južnosłowjanskeje (kantor Šołta), Što sym widźał a nazhonił w Póznańskej? (pismikistajeŕ Leska), Wo Pražskich swjatočnosćach (prof. Bryl). 20. januara wotmě „Jednota“ zabawnu zhromadźiznu z hru „Nócny stražnik“ z rejemi. 26. meje bě swjedźeńska zhromadźizna pod hesłom „Swjaty Wjacsław — Złota Praha“. Towarstwo knježnow a młodźeńcow poskićeše spěwy, deklamacije atd. 22. junija woswjeći so założeński swjedźeń. Dale wopyta „Jednota“ jubilejny swjedźeń towarstwa Budyšskich gymnasiastow, hłownu zhromadźiznu tow. swj. Cyrilla a Methoda w Baćonju 30. junija, a poswjećenjo Kocorowoho pomnika w Zahorju. Wulětow mějachmy do Wjelećina a na „Schurigbaude“. 17. měrca bu wotdźělenjo Jednoty towarstwa młodźencow założene w Serbskim Domje. Předsyda je knjez pismikistajeŕ Hajna. Zemrěli su w lěće 1929 sćěhowace sobustawy: 19. januara Jan Gebler ze Zajdowa, 26. jan. Hawštyn Nowotny z Budyšina, 21. nov. Jurij Žofka z Budyšina a 28. nov. Jan Helgest z Budyšina. 12 nowych sobustawow do towarstwa zastupichu. Pjenježny přehlad poda knjez zličbowaŕ Pawoł Deleńk. Zličbowanjo zbudźi powšitkownu spokojnosć. Knjezaj J. Bejmaŕ a J. Wrobl je pruhowaštaj. Na to sćěhowachu wólby. Za městopředsydu wuzwoli so jenohłósnje knjez kapłan Józef Nowak, za pokładnika knjez Pawoł Deleńk a do wubjerka knjeni Madlena Koprijowa, knježa Jan Šołta, Mikławš Bala a Jurij Hicka. Nětko sćěhowachu hišće wšelake namjety dla wobdźělenja z khorhowju při pohrjebach sobustawow a dla wopominanjow zemrětych po prědowanju. „Jednota“ přeje sebi jenohłósnje, zo so z najmjeńša při pohrjebach sobustawow serbski paćeŕ při rowje spěwa. — Předsyda dźakowaše so hišće raz wšitkim za spomožne dźěło a sobuskutkowanjo w zańdźenym lěće. Njech „Jednota“ wostanje a njech spěwa a dźěła dale na zakładach nabožiny a našoho serbskoho naroda!

Z Pančic. Katolske towarstwo dźěłaćerjow wuhotowa zańdźenu njedźelu swój 19. założeński swjedźeń w našim hosćeńcu. Předsyda, knjez Michał Piwarčk ze Stareje Cyhelnicy, powita přitomnych hosći a sobustawy nanajwutrobniše. Zwjeselace bě, zo běchu přitomni knježa zwjazkowy sekretaŕ Rychtar z Berlina, hrabja Stollberg z Brunowa, kapłan Hórnik z Khróšćic a klóštrscy duchowni P. Ubald a P. Alfons. Zwjazkowy sekretaŕ Rychtar přečita dopis wot knj. fararja Křižanka z Wotrowa, kotryž złoži swoje dołholětne zastoństwo jako prezes w towarstwje khoro-

watosće dla a zdobom přeje dalšemu dźěłu Bože žohnowanjo. Tohorunja poręča nowowuzwoleny předsyda, knjez kapłan Hórnik, a přeješe zhromadne dźěło w towarstwje. Na to poskićichu so dwaj žortnej dźiwadłowej kruchaj. W přestawcy přednošowaše zwjazk. sekretař Rychtař wo socialnym žiwjenju. Na to zapiskachu hercy k wjesołej rejcy. Swjedźeń so derje poradźi. Njech dźěła katolske towarstwo dźěłaćerjow k Božej česći a k swojomu spomoženju, to rěka w katolskim serbskim duchu.

Z Pančic. Hižo dźensa činimy wšěch na to kedźbne, zo změje Pančičanska sokołska jednota 16. Małoho rózka swój załoženski swjedźeń we wjesnej žurli, na kotruž je cyły serbski lud přeprošeny. Dźiwadło zahraje nam Jasčanska katolska Bjesada, a to: „Dubičanski kowař“, spisał je Svatopluk Čech, přeserbsćena wot Jurja Kubčanskoho, kotraž so k prěnjomu razej w Jaseńcy hraješe. Naši młodźi sokoljo předwjedu nam wjele nowych zwučowanjow na jewišću a měsćanska Strnadowa kapała nam k tomu zapiska.

Ze Sernjan. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu wutoru 28. Wulkoho rózka popołdnju w 3 hodź. pola Kórenkec. Lěkař budźe přitomny.

Z **Prawoćic.** Sobotu wječor wudyri w našim młynje Boži woheń, kotryž bórzy bróžnju do popjeła přewobroći. Klóštrska motorska sykawa bě prěnja na městnje a dźěłaše z wulkim wuspěchom, měješe dźěn w młynskej rěcy dosć wody. Poradźi so jej, domske před zničenjom wukhować. Khrósćanska sykawa bě druha na palnišću. Kaž rěka, je woheń załoženy.

Z **Worklec.** Skupina kamjenjowych dźěłaćerjow, kotřiž wosebje w Hórčanskich skałach dźěłaja, zeńdźe so na swjedźenju swjatoho Bosćana w Leopoldec korčmje pola Worklec. Jednaše so tón króć wo tym, towarstwo wutworić, kotrež so jako łajke „zwjazkej němskich skałarjow“ přizamknje. Wěsće je derje, hdyž su naši dźěłaćerjo w „křesćanskim dźěłaćerstwje“ organisowani, přetož socialistiske organizacije jim hewak měra njewostaja, hdyž njejsu so znajmjeńša někak zwjazałe. Z wólbow wuńdźe jako prěni předsyda knjez Mikławš Kósk z Worklec, druhi předsyda knjez Jurij Šajba z Kukowa, pokładnik knj. Jan Opica z Worklec, zapisowař knj. Michał Bejma z Třoch Kněžow. Šěrše předsydstwo tworja tři dalši knježa: Jan Šwejda, Pawoł Forch z Khrósćic a Pawoł Šwejda ze Sernjan. — Towarstwo wotměwa w přihodnych dnjach nětkle w zymje wosebity kurzus, kiž je wot wokrjesnoho sekretarijata w Budyšinje zarjadowany, a kiž wosebje wo dźěławym prawje jedna.

Z **Drježdźan.** Kaž je z nawěštka dźensišoho čisła dowidźeć, přeprosy tudomne towarstwo katolskich Serbow „Jednota“ na přichodnu sobotu 1. Małoho rózka 1930 wječ. w 7 hodź. do žurle Ballhaus, na Budyšskej drózy 35, na swój 51 lětny załoženski swjedźeń, kotryž budźe so po znatym wašnju woswjećić! Hdyž su tež časy nětkole khutne, dha dyrbi so tola kóždomu raz składnosć poskićeć, so zabawjeć. A k tomu dyrbi na tutym swjedźenju přiležnosć być. Jednota chce w sakskej stolicy bydlacych Serbow a jich lubych přiwuznych a znatych domizny k sebi wabić, zo bychu raz so zasy wopytać přijěli, so z nimi wjeselili a so čuli jako jena wulka swójba w přezjednosći a lubosći a zabyli na khwilku ćežkoty žiwjenja. Tola hodźi so tež při tutym wopyće hnydom dobre sobu wužić! Nětkole maja runje wšě wjetše wobkhody wupředawanja a při tutej składnosći móža sebi wopytowarjo swjedźenja swoje domjace a druhe potrjeby tunjo a derje při wulkim wubjerku nakupić. K tomu hodźi so najlěpje hižo sobota, hdyž su z njedźelskim lisćikom (Sonntags-Rückfahrkarte) tu přijěli, kotryž wot soboty připołdnju 12 hodź. płaći. Tuž je popołdnju čas, kupować a wječor potom swjedźeń wopytać. Njedźelu móža so znaći a přećeljo wopytać, dokelž smě so domojjězba póndźelu rano hač do 9 hodźin nastajić. A při tutym je jězba hišće wo wjele tuńša, kaž hewak. Zo so wopytowarjo tych dnjow kać njebudźa, pokaza rjana ličba, kotraž druhe lěta tule składnosć wužiwaše, a nadźijomnje budźe tež lětsa tak. Kóždy přinoša k tomu, zo bychu so tu bydlacy Serbja skrućili, a tak hromadźe za wěru a narod wojowali. Tuž hišće raz: Na wjesołe zasywidźenjo na serbskim załoženskim swjedźenju 1. Mał. rózka w Drježdźanach!

Ptači kwas w Budyšinje.

„Sroka je sej muža wzała“. Hdyž tuta pěseń po serbskim kraju klinči, potom je nowy dźeń wjesela a radosće do Serbow zaćahnył, wosebje za naše dźěći. Ale tež dorosćeni so sobuwjesela a z wótrišim wóčkom a napjatym

Lóze huby.

Wojowanjo přećiwo jazykej je za někotrohožkuli ćežke wojowanjo, wojowanjo, kotrež njeznaje žanoho kónca, ale žada wšědnje nowe prócowanjo. Hdy by štó nawuknył wobknježić swój jazyk, by škitany był joho čołmik žiwjenja w strachach wichorow swěta a wón by dojěł njezranjeny a zbožowny do swojoho wěčnoho přistawa!

Drje kóždy rozomny človjek dyrbi wěrnosć tutych słowow připóznać. Kak móže někotryžkuli swojoho sobučłowjeka přez swój znjezwuzdźeny jazyk zahnać do zadwělowanja, powěda nam sćěhowaca stawizna.

Herta, wobsedźerka wobkhoda šatow w małej wjescy Hornjeje Połobskeje, sedźeše we swojej komorcy, hłowu do rukow zeprěnu.

Kajke myslički wotućachu w jeje hłowje?

Runje poby tu towařška, kotraž dowěri jej potajnosć, wo kotrejž pak dyrbješe jej slubić mjelčeć.

Njebě pak tuta potajnosć, kotraž poćežowaše jeje mysle, bě to cyle druha wěc; přetož štož jej tuta dowěri, to běše hižo swojej towaršcy Hańži dowěriła a jej tola kruće přikazała mjelčeć. A tola bě Hańža to dale powědała! Kajka hańba za mnje, jeli to zhonja, zo wukhadźa to z mojeje huby!

„Čohodla njemóžach mjelčeć! Wěm dha, hač je to woprawdźe wěrno, štož sym dale powědała? Hdy bych tola radšo mjelčała!“

„To dyrbi přichodnje dobra wučba za mnje być! Ani jeničkoho słowa wjacy njepowědam, hač je trjeba. Chcu junu wohladać, hač njemóžu wobknježić mój jazyk!“

„Budu hižo skoro štyrceći lět, nětko je čas, zo skoro wjacy rozoma nabudu a so tutoho nimo měry škódnoho wašnja wostaju!“ Ale zady njeje stoješe spytowař a šćerješe na nju helske zuby, kaž jenož tón zamóže, kiž je sebi swojoho dobytka wěsty.

Běše někotre dny pozdźišo, jako Herta we swojej zahrodcy dźěłaše. Tu zasłyša nadobo hłós zady so: „Nó, Herta, hižo tak pilna?“

Herta so wobroći. „Ach, ty to sy, Kata!“ Při sebi pak sebi pomysli: „Bjeŕ so na kedźbu před tutej!“

„Herta, přikhadźam sebi po něšto běłoho płata.“

„Tak pój sobu nutř, naměrju ći hnydom.“

Mjez tym hač Herta płat měrješe, powědaše jej Kata nastajnje něšto a skorješe na swoje knježstwo, zo dyrbi hłódna być a zo jeje knjez wšitko přehraje a přepije a potom je wšudźom luta nuza. A štož knjez njepřećini, to rozmjeta knjeni na drastu, wšo dyrbi być po najnowšej módźe.

„Tak wulcy tuta čini“, rjekny na to Herta, „je tola cyle khuda prošeŕka prjedy była a nětko chce wšo hač nanajwosobniše měć.“

„Što! Cyle khuda prošeŕka je prjedy była! A nětko so khodźo naduwa, jako jej nichtón runja był njeby“, znapřećiwi Kata.

Herta bu nadobo kaž z błyskom poražena. Smilny Božo! Hižo zasy sym padnyła! Zasy na wšě krute předewzaća zabyła!

Jako so Kata wotsali, prošeše ju Herta, zo to njeby

wuchom kedźbuja, kak doloko je zyma pokročiła a ze žadosću žedźa, zo so bórzy naléčo z ptačkami abo ptački z naléčom wróća.

Hdyž w dalokim serbskim kraju ptači kwas we swójbach woswjeća, maja Budyšenjo wjeselo, ptači kwas w najwjetšej sali serbskeje stolicy swjećić. Kaž běše to w poslednich lětach, tak wjele bóle hišće lětsa, hdyž swjećeše „Nadźija“ dźesatu ročnicu swojich ptačich kwasow. Na dostojne wašnjo je towarstwo swój lětuši ptači kwas wobešło. Z wulkej prócu a pilnosću su dźěłali „Nadźijenjo“ na programje a propagandže za swjedźeń; z bohatym wopytom a rjanym poradźenjom cyłoho swjedźenja pak su widźeli swoje dźěło mytowane.

Program bě jara bohaty a powšitkownje jara derje přewjedźeny, zo móže Nadźija horda na swój jubilejny ptači kwas wróćo zhladować. Zawodny měšany khór towarstwow „Nadźije“ a „Łužicy“ z Hornjeje Hórki směmy jako poradźeny pospyt zhromadnoho poskićenja za spěwarske towarstwa wobhladować, hdyž so wo tak wulku salu kaž Króna je, jedna. Knjez wyšši wučeŕ Frajšlag jako dirigent (Budyšski khór je wuwučował knjez Wowčeŕk) je z jednoćenaj khóraj ze swojim mištrskim kiješkom rjenje wjedł a k powšitkownomu wuspěchej dowjedł. Nimo 4 měšanych khórow, z dźěła při započatku, z dźěła na kóncu porjada, wustupištej ze solospěwami knježnje Dora Frajšlagec a Liska Smolerec; prěnja přednjese dwaj spěwaj „Wosyca w haju“ a „Muž je prječ“, druha južnosłowjansku pěseń w serbskim přełožku „Kraljewič Marko a joho mać“. Wobej spokojišej a rozwjeselištej wulcy wutroby připosłuchari. Nowu wumělku bě nam knjez direktor Krawc z Drježdźan sobupřiwjedł, knježnu Elfriedu Neuhausec. Tak smědźachu hosćo woprawdże wumělskomu klavěrnomu přednoškej z Antonina Dvořaka a Franta Bendla připosłuchać. Smy knjezej Krawcej tež za tutu pomoc jara dźakowni. Narodne reje „Kleskata, Młyn, Limborska, Trojka, Drjewar“ namakachu dospołne připóznaćo. Kónc tutoho měsaca wuńdu naše narodne reje tež w ćišću, tak zo móža je potom naše towarstwa tež na wsach wuknyć, a so po času tež zaso na našich kwasach a druhich rejach přewjesć.

Powitał hosći bě kwasny nan, předsyda towarstwa „Nadźije“, knjez Dučman. Swjedźeńsku rěč měješe čestny předsyda towarstwa, knjez Krječmar, kotryž nam krótke stawizny „Nadźije“ poda. Knjez akad. molerŕ Měrćin Nowak powědaše wo „ptačkach“ w Serbach, wužitnych a škódnych. (Kaž daloko wšak su tajke přispomnjenja a wuwjedźenja powšitkowne, człowjek rady na nje posłucha, ale hdyž tajka přileżnosć propagandže a na druhej stronje k wotpokazanju napřećiwnych nahladow so wurosće, potom so hósć lohko zranjeny čuje. Wyše toho njeje tajke něšto fair.)

Swjedźeński porjad skónči dźiwadłowa hra „Nanowy zwjeršnik“ směšk w jenym jednanju. Wšitcy hrajerjo su swoju wěc z wustojnosću wuwjedli, zo su připosłucharjo z wulkej kedźbnosću posłuchali a na kóncu z bohatym přikleskom so dźakowali.

Swjatočne zadrasćenjo w klóštrje.

W Marijnej Hwězdźe, 23. januara 1930.

W njewšědnych črjódach běchu so wčora domjacy a cuzy zešli, hdyž chcychu nětko pjeć kandidatkow do klóštra zastupić, a to ze swjatočnym zadrasćenjom. Hižo hodźiny do časa, do započatka khutnych wobrjadow, běše cyrkeŕ hač na posledni bleček wobsadźena, zo njemóžeše woprawdże ani jabłuka k zemi padnyć. Při tym stojachu hišće črjódy wonka před durjemi. Statne a privatne awta mějachu nadosć dźěła a stojachu w dołhich rynkach na wsy a na drohach a pućach. Też w klóštrje. K tomu njeličomne kolesa a wozy. Kaž za čas jutrownoho jěchanja. Nichtó nochcyše sej přileżnosć nimo hić dać, k poslednjomu razej ze swědkom być swjatočnoho skutka, kiž so njebudźe wjacy w šěršej zjawnosći wotměwać. Z tym, zo běchu so wobrjady při zadrasćenju w nowinach do časa wozjewiłe, mějachu přihladowarjo wjetšoho zrozemjenja za nje. Prjedy wšak by so stało, zo so při wšelakich wobrjadach ludźo posměwkowachu. Też móžachu so někotři ludźo přistojnišo zadźeržeć.

Młode kandidatki přićehnjechu z křižownika do cyrkwje hač k hali, hdźež Božu martru a swěčku dóstachu a zdobom swoje nowe klóštrske mjeno zhonichu. Su to sćěhowace: Wórša (Hana Rjenčec z Miłoćic), Immakulata (Marja Vogtec z Drježdźan), Barbara (Herta Kowalskec z Lipska), Germana (Marja Kralec z Němcow) a Raphaela (Marja Žurec z Ralbic). Po skónčenju Božeje mše z assistencu

---

dale powědała, wona też z wěstosću njewě, hač je wšo wěrno. „Njeměj žanoho stracha, njerjeknu najmjeńše nikomu, ale prošu, njepraj ty tola też ničo, zo sym tu na moje knježstwo swarjeła.

Na to so wobě dźěłištaj. Herta dźěše do swojeje komorki a płakaše tam hórke sylzy, kaž junu swjaty Pětr, hdyž běše swojoho knjeza a mištra přeradźił.

Herta prócowaše so z cyłymi mocami tutón brach wotstronić, ale djabeł prócuje so też z cyłymi mocami tam najbóle, hdźež krute předewzaćo před sobu widźi.

Zasy běše zašło něšto časa, w kotrymž zdaše so Herći, zo je tola nětko skónčnje dobyła nad swojim jazykom. Měsacy hižo běchu zašłe wot tamnoho dnja, hač běše Kaće swoje potajnstwo dowěriła.

Herta dźěše Kaće wšudźom z puća. Hdyž pak tuta junu zasy k njej přińdźe a chcyše jej něšto powědać, wotmołwi jej Herta hnydom kruće: „Nochcu ničo wědźeć, Kata, ničo! Praju ći jenož: Jeli snadź so ći wjacy njelubi, tak tola službu wupowědź! A jeli to nochceš, tak budź změrom a njeżałosć nastajnje něšto!“ — Tu činješe Kata wulkej woči.

„Haj“, wotmołwi tuta, „to je lohko prajene, službu wupowjesć. Sym nětkle hižo 37 lět stara a njecha so mi wjacy po swěće wokoło ćahać. Nimam też žaneje domizny wjacy, žanu mać, žanoho bratra a sotru, sym cyle wopušćena na swěće!“

„Nó haj! Potom budź tola wjesoła, zo móžeš być hdźež sy. Něšto je wšudźom!“ Na to wotsali so Kata a njepřińdźe wot toho časa ženje wjacy.

Herta rjekny pak sebi: Takle sym prawje jednała, nětko mam k najmjeńšomu měra. Człowjek wšitko dokonja, jeli chce a ma dobru wolu k tomu!

Tak cyle spokojom sama ze sobu, njepytny Herta, kak djabeł hordosće so zady njeje šćěrješe. Knjeni, pola kotrejež Kata służeše, přińdźe też druhdy k Herći po něšto. Herta bě překłapjena, kak nimo měry přećelna a lubosćiwa tola tuta žónska bě. Herta běše hižo sta razow při sebi wotprošowała, štož bě wo njej sudźiła. Njemóžeše to tola docyła wěrno być! Też štož bě Kata wo njej rěčała, njemóžeše wona wjacy wěrić. Tu sta so jenoho dnja, zo tuta knjeni Hertu prošeše, zo by z njej sobu do dźiwadła šła.

Rad běše Herta k tomu zwólniwa, dokelž běše přecy tak cyle sama a měješe mało přeměnjenja we swojim žiwjenju.

Běše miła, jasna nóc a tohodla dźěštaj wobě pěši do města. Knjeni Hajńkowa, tak rěkaše tuta knjeni, rozmołwješe so wšelako z Hertu, powědaše jej też wo jeje młodosći, wo nanu a maćeri, kotrejž běštej jara krutej we woćehnjenju dźěći, wosebje nan, kotryž běše sudniski zastojnik.

Słyšiš, Herta? Sudniski zastojnik! Potajkim běše to lža, štož bě wo njej dale powědała! Tak činješe sebi Herta poroki při sebi, mjez tym zo jej Hajńkowa dale wo jeje młodosći powědaše.

Hdyž nětko Hajńkowa wo Kaće powědać poča, kak je tuta swěrna, spušćomna, podwolna a stajnje z dypkom — tu předewza sebi Herta, knjeni na to skedźbnu sčinić, kak wona wo njej rěči.

Jako Hajńkowa nětko skónčnje měnješe, Kata je k naj-

dźeržeše knjez propst dlěžšu narěč. Wukhadźujo z jeneje rozmołwy mjez rjadnikom (klóštrskim knjezom) a jeneje wosobneje knjenje z Ameriki, kotraž chcyše wo klóštrskich rjadach so powučić, rozłoži młodym knježnam, što po prawym klóštrske žiwjenjo je. Swět dźěn je za nas jenož hospoda, naša wěrna domizna je w njebjesach. Smy stworjeni za něšto wyše, k službje Bohu a za našu zbóžnosć. Swět so posměwkuje, hdyž młoda knježna so swěta zdaluje a wopruje swoje žiwjenjo Bohu. Tuta kročel so husto wobhladuje jako wućek z někajkoho časnoho ćěsna. Mnozy njemóža hłubše motivy dorozemić, so pozběhnyć k wyšinam, kotrež swětnje zmysleny dócpěć njemóže. Ora et labora! — Spěwaj a dźěłaj! to je naše klóštrske hesło. Dźěło njeje na sebi wšo, ale paćeř hakle je žohnuje. Při poslednim sudźe budźemy widźeć, kelko dobroho je snadna klóštrska knježna dócpěła přez swój jednory paćeř. K rjadnym mjenam přistaja so mjeno „Marija“. To ma hłubokoho zmysła. Přez tute zhromadne mjeno dyrbja wšitke sobustawy rjada so čuć jako přisłušnicy jeneje swójby. Prošće Boha wo hnadu, zo byšće klóštrske žiwjenjo prawje zapřimnyłe. Spěwajće za swojich staršich a druhich přiwuznych, kotrychž budźeće nětko na wšě časy wopuščić. Prošće za rjad, do kotrohož zastupiće a też za toho, kotrohož je Bóh hódnoho sčinił, słowa lubosće a tróšta k wam rěčeć w mjenje Jězusa.

Tute słowa zawostajichu hłubokoho zaćišća na wšitkich, kotřiž mějachu zrozemjenjo za ważnu kročel kandidatkow. Pódla předstojićerki novicow běchu jim družki k rukomaj, mjez nimi tři serbske, a to sotry Kralec a Žurec knježnje. Při wobrjadach běchu tóšto prominentnych hosći. Widźachmy kk. tachanta Hartmana, jako zastupjerja biskopskoho ordinariata, wokrjesnoho hejtmana dra. Waentiga, hamtskoho hejtmana dra. v. Zobel, wyššoho šulskoho radu Krawca, financnoho předstojićerja dra. Drechslera z Kamjenca, wojeńskoho fararja Klena, měšćanostu dra. Gebauera, fararja Čornaka z Radeberka, hrabju Stollberga nad Brunjowom a hišće druhich. Wohnowa wobora měješe połnej rucy činić, zo so porjad w cyrkwi njekažeše, dźiwajo na njeličomne črjódy ludu, kotrež samo horjeka na ławkach stojachu. Tak přepjelnjena drje je cyrkeŵ z ćežka hdy była a mnozy su so zasy zbožowni čuli, hdyž běchu z njekrasneje ćišćeńcy skónčnje wumoženi. Woprawdźe njeje žana dobrota, hodźiny dołho zaklinjeny stać, zo so ani hibnyć njemóžeš. So klaknyć z cyła móžno njebě.

Za zbožowne novicy, kaž so zadrasćeni nětko mjenuja, zawrjeja so na lěta klóštrske wrota, doniž po štyrjoch lětach kiwa swjatočny profes, přez kotryž je knježna doskónčnje do klóštra přiwzata za čas žiwjenja. Štóž je tute ćežke powołanjo prawje zapřimnył, so samo za tołstymi murjemi zbožowny čuje, wućeknywši swětej a joho złym lóštam.

Župa Michał Hórnik.

Župine předsydstwo pokazuje hižo do časa na župinu nalětnu hłowny zhromadźiznu, kiž budźe spočatk swjatoho posta pak w Radworju, pak w Khrósćicach, a to, kaž je so posledni raz přało, njedźelu. Tuta hłowna zhromadźizna změje cyle wosebity raz a wosebiteje ważnosće, dokelž budźa wólby a změjemy so zaběrać z přichodnej hłownej zhromadźiznu Domowiny, na kotrejž so tohorunja wólby wotměja. Tuž namołwja cyle energiscy a kruče župine předsydstwo wšě našej župje přidružene towarstwa, zo bychu so z časom w swojich towarstwach na tutu zhromadźiznu derje a swědomiće přihotowali. Nimamy na zhromadźiznje rěčeć, štož nam runje do hłowy přińdźe, ale dyrbimi z wěstym programom a hižo přihotowani přińć.

Předsydstwo naspomnja wosebje za wuradźowanjo tute wěcy:

1. Kajke namjety předpołožimy hłownej zhromadźiznje Domowiny?
2. Kajke běchu naše nazhonjenja při podpisowanju našeje prózstwy na sejm dla obligatoriskeje serbskeje wučby?
3. Što mamy sebi z prěnjoho lětušoho narodnoho kurza w Budyšinje za naše towarstwowe žiwjenjo powučacoho a ważnoho za nas wuwzać?
4. Kak wubudźamy wosrjedź dušaceje a naše narodne mocy lemjaceje hospodarskeje krizy narodnu aktivnosć, raznosć a čistosć?
5. Kak wukubłamy sebi čerstwy, na ćěle a duchu strowy nowy serbski splah?
6. Kak woćehnjemy sebi přichodnych narodnych wjednikow?
7. Kak zarjadujemy „zahrodki za dźěći?“
8. Kak stajamy so k žadanju za narodnymi towarstwami za žónske?

---

mjeńšomu służowna, na kotruž móže so človjek spušćić, tu wurazy Herta nadobo: „Haj, hdyž wona njeby stajnje na swoje knježstwo swarjeła.“

„Swarjeła?“ wopraša so Hajńkowa spodźiwajo — „haj, što dha ma k swarjenju?“

Cyle bjez słowa wosta Hajńkowa stojo, hdyž bě jej Herta wšo wupowědała.

Takle rěči Kata wo mni?

„Dźakuju so wam, zo sće mi to rjekła!“ rjekny Hajńkowa, „dyrbi na městnje dom wopušćić!“

To pak Herta tola njebě chcyła. Jeli Kata nětko žanu službu wjacy njedóstanje? A wona nima žaneje domizny wjacy — žaneju staršeju, žanych bratrow a sotrow! A nětko skoro wobžarowaše, zo bě to wupowědała.

„Snadź jej hišće tón raz wodaće . . .“

„Na žadyn pad, ani wokomika njećerpju ju wjacy we swojim domje!“

Tu wočiništej so Herći woči a hrózbne bjezdno rozdźěraše so před njej. Što nětko, jeli też Kata wupowěda, što je wona wo njej rjekła!

Skónčnje dócpěštej hač domoj, přeješ tej sebi dobru nóc a so dźělištej.

Herta kabłaše so k swojomu domčkej. Hněw, bojosć, hańba, porok, kotrež bě sebi sama načiniła, čwělowachu ju na njesmilne wašnjo a rubichu jej wšitkón spar.

Rano hižo zahe stany z tym začućom, zo žaneje pomocy za nju wjacy njeje. Zo sym so tola zasy takle daloko zabyła, hdyž tola myslach, zo sym dobyła dospołnje nad mojim brachom.

W cyrkwi kleči Herta w cyle zakhowanym kućiku. Boža mša je hižo dawno nimo. Cyrkeŵ je prózdna — Herta kleči hišće so njehibajcy we swojim kućiku. Skónčnje so zhraba a stanje. W durjach so hišće wobhladny, hač je hišće štó w cyrkwi — ale wšo bě prózdne. Tola nadobo zetyka so Herta ze žónskej.

Jako Herta na nju pohlada, bě to knjeni Hajńkowa. Tuta postrowi ju cyle zymnje.

Nětko bě wěste, zo je Kata wšo wupowědała! Do smjerće dyrbi so nětko hańbować.

Kata bu ze służby pušćena; kaž to Herta zhoni, dźěleše so tuta pod hórkimi sylzami. A tute sylzy palachu tak bolostnje do jeje duše.

Herta próčowaše so na wšě móžne wašnjo wuslědźić, hdźe Kata přebywa, ale podarmo. Mjez tym wudyri wójna a Kata wosta za nju bjez sleda zhubjena.

Wójna so pominy a po času běchu časy zasy kmańše.

Wjesnjenjo, kotřiž rad pola Herty kupowachu — dokelž přecy někajki mały dar přida — kaž też ze wšěch stron, pomhachu rany hojić, kotrež bě wójna nabiła, měnjachu, zo je tuta jara z wójnu sobu poćerpjeła, dokelž běše tak čicha a měrna pornjo prjedawšomu časej, hdyž bě rady požortowała a — je so cyle přeměniła!

A tak też běše; z njemudreje knježny sta so mudra, kotraž njeda swojomu swětłu wjacy wuhasnyć.

Rjanoho wječora sedźeše Herta we swojej komorcy a čitaše swój časopis. Spěšnje přehleća jeje wóčko dźěl, hdźež so zapisowachu samomordarstwa, jako nadobo na jenym sputane wosta. „Kata Nowotnikowa“ tam stoješe

9. Hdźež skutkowanjo towarstwow we wosadźe zapraja, kak wutworimy tam nowy narodny zakis přez założenjo serbskich wjesnych blidow, nic k piću a k hraću, ale k narodnomu dźěłu?
10. Kak zakročimy tam, hdźež sobustawstwo k župje a k Domowinje jeno wobstoji w zapisku, a nic we swěrnej dźěławosći a w žiwym wobdźělenju na župinym a Domowinym žiwjenju?

Předsydstwo hišće doda, zo so prócuje, zo tute prašenja za přichodnu zhromadźiznu dobyć znamjenitoho a wupruhowanoho rěčnika.

Nětko do dźěła! Zaspanc žadyn pokhwaleński Serba njezluda, swobodny duch rjeńši serbski křidła rozšěrja.

Župine předsydstwo: Jurij Delan, župan.

Cyrkwinske powěsće.

Z Ralbic. W lěće 1929 je so w našej wosadźe narodźiło a wukřćiło: 51 (35) dźěći, mjez nimi 6 njemandźelskich, 21 hólčatkow a 30 holčatkow. Wěrowanjow bě 12 (15). Na naš kěrchow pokhowanych bu 24 (17) wosobow, a to 8 dźěći młódše hač lěto, 2 wosobje (bratraj) wokoło 20. lěta swojeje staroby, 4 wosoby w starobje 50—60 lět, 5 w starobje 60—70 lět, 4 w starobje 70—80 a 1 w starobje 83 lět. K swj. woprawjenju poby w fařskej cyrkwi 19100 (20570), w Šunowskej kapałcy 800 (1220), w Rózeńćanskej hnadownej cyrkwi 9000 (14000). Domawoprawjenjow a wobstaranjow bě 192 (135) króć. K prěnjomu swjatomu woprawjenju dźěše w farskej cyrkwi 11 a w hnadownej cyrkwi w Rózeńće 16 dźěći. — Wopytowarjow Bożeje mše na njedźelach naličichmy na postajenych dnjach w přerěžku w Ralbicach 662, w Rózeńće 881.

Wunošk wot wyšnosće postajenych zběrkow běše w fařskej cyrkwi:

Na Třoch kralow za afrikanske misijóny	37,00 hr.
Za Franciskusowe Xaverijowe misijónske towarstwo	13,50 „
Za měšniski seminar	138 50 „
Za twar cyrkwjow w našim biskopstwje	43,20 „
Za towarstwo swj. kraja	5,00 „
Za kustodiju swj. rowa	13,75 „
Za Caritas-zwjazk	15,00 „
Za póstnu jałmožnu	148,30 „
Za towarstwo swj. Józefa a Rafaela	10,75 „
Za šulsku organizaciju	26,25 „
Za Bonifacijowe towarstwo	36,50 „
Za Bonifacijowe towarstwo při prěnim s. woprawjenju	12,43 „
Za spěchowanjo křesć. žiwjenja mjez młodźinu	8,50 „
Zhromadna zběrka za wšelake zaměry	33 00 „
Za narańše cyrkwje a za katolsku uniju	20 00 „
Pětrowy pjenježk	33,00 „
Za katolsku universitu w Tokio	9,00 „
Za khudych k hodam	12,00 „
Za towarstwo swj. Borromeja	5,00 „
Za misijóny na swětowej misijónskej njedźeli	47,50 „
Za Bonifacijowe towarstwo wosebite dary a přinoški sobustawow	200,26 „
Za towarstwo Jězus-dźěćatstwa wot sobust. a dary	154,00 „
Za dwě pohanskej dźěśći „Hańža“ a „Jurij“	46,00 „
Za Francisko-Xaverjowe towarstwo dary a přinoški wot sobustawow	824,27 „
Za měšniski dorost	350,69 „
Wšo hromadźe, štož je so na duchownu wyšnosć za postajene zaměry dało, wučini:	2342 87 hr.

Za potrěbnosće našeje cyrkwje je so nahromadźiło:

Přez móšničku	844,00 hr.
Přez woporne wobkhody při wšelakich składnosćach	339,50 „
Přez dary za wšelake potrěbnosće w našej cyrkwi a za swěčki	305,08 „
Přez dobrowólny dawk za cyrkw. potrěbnosće	1092,12 „
Z pohrjebow, wěrowanjow a wuswědčenjow	309,10 „
Za kěrchow z pohrjebow	35,00 „
Wšo hromadźe:	2924 80 hr.

Wutrobne zapłać Bóh za wšitke rjane nadobne dary k Božej česći, kotrež wěriwym zawěšće bohate Boże žohnowanjo přinjesu za čas a wěčnosć. Wosebje wutrobny dźak a zapłać Bóh wšěm horliwym zběrcam, kotřiž su njesebičnje a woporniwje hromadźili, wosebje za měšniski dorost, Bonifacijowe towarstwo a Francisko-Xaverijowe misijónske towarstwo. — Hdyž so hižo dźakuje, ma so tuta składnosć też wužić, tuž wuprajamy wšěm wjeled. knježam duchownym zapłać Bóh, kotřiž su w Ralbicach w póstnym času dušepastyrscy wupomhali, wosebje, hdyž bě Ralbičanski faraf khory a joho kapłan Radwořske kapłanstwo wobstaraše. Njech wšitkim Bóh nadobnje mytuje!

---

pisane: Wěsta Kata Nowotnikowa, hłuboko zacpěta žónska, skoči ze samomordařskim zamysłom do wody. Rybak, kotryž při mosće swoje syće čisćeše, wućahny ju bjez wědomja a dowjeze ju do khorownje.

„Kata Nowotnikowa, hłuboko zacpěta žónska“, wospjetowaše Herta při sebi; a wona čuješe, kak jeje wutroba pozastawa bić.

„Jeli je to Kata!“

„Zacpěta wosoba!“

Přez moju winu bu ze służby pušćena! Bě to před wósom lětami!

Je wona to cyle wěsće! Nimam žanoho měra, dóniž njezhonju wěrnosć!

Wokoło wósom dnjow pozdźišo sedźeše Herta při łožu holcy we wustawje; sotra, kotraž bě Hertu ke khorej dowjedła, stoješe hišće před njej.

Wótry, hanjacy směch postrowi Hertu; z hidu so palace wóčko zarězny so jej kaž wótry mječ do duše. Wudma a hanjace słowa sypachu so kaž błyski na nju. Mea culpa — mea maxima culpa — biješe so Herta w mysli na swoju wutrobu a hladaše na Katu ze sylzojtymaj wočomaj.

Wšě njepočinki rěčachu z jeje słowow. Hertu přewza woprawdźita hrózba a bojosć; da so nakopić z wudmami, da so wot so storkać, přińdże pak přecy zasy a zasy — wojowace napřemo z djabołom wo tutu zabłudźenu dušu.

Njewjedźe sama, kak słaby, kak lohko k padej nakhileny člowjek tak často była? Haj, njebě też runje jeje słabosć z winu nad njezbožom tuteje jeje sobusotry?

„Njejsmy hišće ženje tak zasakłoho člowjeka w našim wustawje měli, kaž tutu holcu“, dźeše sotra, jako pytny, zo je Herta skoro wšu nadźiju zhubiła.

„Ale“, přida k tomu, „člowjek ženje njesmě nadźiju zhubić.“ Ně, Herta nochce ju też zhubić!

Skónčnje, po dołhich měsacach, po njewustawacym prócowanju a modlenju ze strony Herty, poča lodźana skora pola Katy tać. Tuta bu měrniša, posłuchaše na Hertu, štož jej tuta powědaše, hačrunjež so hišće hanjacy posměwk jewješe na jeje hubomaj, jako Herta powědaše wo „lubosći“.

Tu pytny Herta, zo hišće wjele, wjele hórkosće pjelni tutu zacpětu wutrobu. O, kak lohko je tutón zły wusyw wusyty, ale kak ćežko, kak ćežko zasy zwutorhany!

Zrudny podawk pak, kotryž so we wustawje sta, běše za Hertu pomoc. Cyle njenadźicy zemrě tam holca; wječor běše hišće cyle wjesoła z druhimi była a rano namakachu ju we łožu mortwu.

To přeměni Katu nadobo. K prěnjomu razej wuhlada Herta sylzy w Kaćinym wóčku.

Ze sylzojtymaj wočomaj stłóči Herta želnosćiwu Katu na swoju wutrobu. O, nětkle začuwaše woprawdźe něšto wo tamnej zbožnosći jandźelow w njebjesach, kotřiž maja wjacy wjesela nad jenym hrěšnikom, kotryž pokutu čini, hač nad dźewjećadźewjećdźesać sprawnymi, kiž pokuty njetrjebaja!

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. „Osservatore Romano“ poda před krótkim přehlad jubilejow, kotrež budźa so w běhu lěta woswjećić. Na prěnim městnje stoji centenarium 1500lětne wopomnjećo smjerće swj. Hawštyna. Wón wumrě 28. augusta 430 w měsće Hippo w Africy. 21. februara wobeńdźe Rom lětne wopomnjećo bamžow Benedikta XIII. (zemrě 1730) a Honorija, wótcowskoho přećela swj. Franca z Assisi (zemrě 1130). 16. meje so w Filipowje a podcyrkwjach swjatočnje wobeńdźe 100lětne wopomnjećo swjatoprajenja Alfonsa Liguorskoho. 12. julija je 200lětny wopomnjeński dźeń wólby bamža Klimanta X., a 28. nov. posmjertne wopomnjećo kardinala Domaša Wolse-a, wulkokanclera jendźelskoho krala Hendricha VIII., kiž je Jendźelsku wot cyrkwje wottorhnył. Kardinal zemrě martrarskeje smjerće w lěće 1530. 30. novembra 1830 zemrě bamž Pius VIII.

Němski pućowanski büro (Reisebüro Köln, Bachemhaus) zarjaduje lětsa pućowansku jězbu k eucharistiskomu kongresej do Tunisa w Africy. Dla jubileja swj. Hawštyna wotměje so — kaž je našim čitarjam hižo znate — eucharistiski kongres w měsće Karthago blizko stolicy Tunis. Dokelž budźe tam cyle wěsće wulki njedostatk na bydlenjach, budźa němscy putnikojo za cyły čas přebywanja swoje bydlenjo na němskej łódźi wobkhować. Tunis je mórski přistaw. Wěcywustojni warnuja před jězbu do Tunisa na swoju ruku, dokelž budźe cyle njemóžne, w měsće přihódne bydlenjo namakać.

W tutym lěće woswjeći farař na wuměnku Józef Sterck w Fleischwangen swój železny měšniski jubilej. Na duchownoho bu w lěće 1860 wuswjećeny. Je nětkole w 96. lěće swojoho žiwjenja. 70 lět měšnistwa je woprawdźe hnada, kotraž so z rědka hdy někomu stanje.

Awstriscy duchowni dóstawaja cyle njedosahace mzdy. A při tym su so wone wot lěta 1921 sem kóžde lěto hišće znižiłe. Też lětsa chce knježeństwo zasy 900000 šillingow na mzdach za duchownych wulutować. Knježeństwo je samo tak daloko šło, zo je při smjerći duchownych za zbywace dny měsaca doprědka wupłaćenu mzdu zasy wróćo žadało. Też za zdźerženjo cyrkwinych wumělskich pokładow so knježeństwo njestara. Też tule pjenježnu ćežu ma duchownstwo a lud sam njesć. Za to knježeństwo wšelake nowotarstwa njewěriwcow k wulkej škodźe ludowoho moralnoho žiwjenja podpjera.

W Šwajcarskej je zemrěł president katolskoho ludowoho towarstwa (Volksverein), dr. Pestalozzi Pfyffers, wulcy přikładny katolik. Msgr. Bacciani piše jomu sćěhowacy posmjertny dźak: „Lubowach joho kaž swojoho nana a česćowach we nim zakitarja cyrkwje a woprawdźitoho japoštoła kralestwa Khrysta. A wyše wšoho běše wón žiwy katolik. Kóždy dźeń běše přitomny při Božej mši a přijimowaše swjate woprawjenjo. Widźach joho w Lourdesu. Cyłu nóc běše tehdom 75lětny starc w železnicy sedźał. A nazajtra běše hač do 1 hodźiny připołdnju nać wutroby wostał, jeničcy zo njeby trjebał być jedyn dźeń bjez swojoho Knjeza a Boha w sakramenće. Zo by Bóh Knjez tola wjacy tajkich wurjadnych muži mjez nami zbudźił!“

Italskej biskopaj, kardinal Schuster-Milanski a biskop Cazzani z Cremony, staj wudałoj pastyrskej listaj wo katolskej raznosi. Kardinal Schuster namołwja swojich diecezanow, zo bychu „stajnje začuwali z cyrkwju“. Tele žiwebyće z cyrkwju njewoznamja ničo druhe, hač zo so stajnje nasyćimy z razno-katolskim bamžowskim začućom. Biskop Bazzani wobkruća: Nichtó njedyrbi na tym dwělować, zo je katolska raznosć „njespušćomny wobstawk a njewotprějomna winowatosć křesćanskoho žiwjenja“. Wěriwi njedyrbjeli žanych woporow so bojeć, hdyž so jedna wo katolsku raznosć a wo katolske pismowstwo.

Sowjetska Ruska zakhadźa dale přećiwo cyrkwi a nabožnym wustawam. Kijewski sowjet wukrajinski přewjedźe zańdźeny tydźeń nuzowane wusydlenjo poslednich ruskich mnichow z jich klóštra, po cyłym swěće znatej a sławnej Lawrje Pječerskej (ruske klóštry mjenuja so lawry). Wućah sta so khětro z namocu. Mnichojo ćehnjechu płačo a so modlo wjedźeni wot wojakow ze swojoho klóštra. Po puću padachu wospjet k zemi a košachu jim předrohu poswjatu zemju swojoho lubowanoho klóštra. Před klóštrom stoješe hobrska syła ludźi. Při napohladźe płakacych mnichow přewza wulka rozhorjenosć zhromadźeny lud. Mócne křiki pozběhowachu so přećiwo knježeństwu. Wosebite wotdźělenjo wojakow rozehna lud. Lawra z cyłym wobsedźeństwom připadnje powšitkownomu wukrajinskomu zwjazkej bjezbóžnikow. Kijowska Lawra Pječerska ma za cyłu Wukrajinu tónsamy nabožny wuznam, kaž na přikład Jasna Hora w Čenstochowje za katolsku Pólsku.

Towarstwowy powěstnik.

Pančicy. Jednota Sokoł ma 16. februara swój załožeński swjedźeń w Pančicach. Wšitkich wutrobnje přeprošuje předsydstwo.

Drježdźany. „Jednota“, tow. kat. Serbow w Drježdźanach. Sobotu, 1. februarja, wječor w 7 hodź. swjećimy naš 51lětny załožeński swjedźeń w žurli „Ballhaus“ na Bautzener Straße 32. Poskića so: konzert, hudźbne přednoški, spěwy, reje a bal. Wšitcy Serbja z blizka a z daloka so najwutrobnišo přeprošuja wot předsydstwa.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 87. z Drježdźan: prof. dr. A. Hejduška; 88.—92. z Budyšina: Michał Hoka, Jakub Hajna, Hańža Hajdanec, Madlena Stankiewiczowa, Jakub Leider; 93. ze Zajdowa: Hańža Geblerka; 94. ze Słoneje Boršće: Madlena Mětowskec; 95. ze Štablowice: P. Jan Kocián; 96. z Khoćebuza: dr. jur. Jan Cyž; 97. z Lipska: Jakub Symank.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 984. z Drježdźan: dr. A. H.; 985. Hrubjelčic: M. G.; 986.—989. ze Zdźerje: J. H., J. Š., M. Č., H. H.; 990. ze Štablowice: P. J. K.

Sobustawy na lěto 1928.

Čo. 1141, 1142 a 1143.

Dobrowólne dary za Wosadnik:

Knjez hosćeńcař Michał Hoka z Budyšina **5** hr.; knjeni kubleŕka Hańža Geblerka ze Zajdowa 2 hr.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khróśćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 6—9 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe“

„Jednota“,
tow. katolskich Serbow w Drježdźanach

Sobotu 1. februara wječ. w 7 hodź. swjećimy naš

51 lětny założeński swjedźeń

w žurli „Ballhaus“ na Bautzner Straße 35

Poskića so: koncert, hudźbne přednoški, spěwy, reje a bal

Wšitcy Serbja z blizka a z daloka so najwutrobniše přeprošuja wot předsydstwa

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchеř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Dychadło dźěći

je w zymje wosebje čućiwe. Pytnjećeli kašel, trjebajće hnydom

Leidlerjowy Thymusin

2 mebl. jstwi z pensiju

za šulerjow stej k jutram dóstać. Doprašenja

w Donnerhakec čišćerni

Vogtlandske Madras- **gardiny,**

přikrywy na sofy, łoža, blida a diwany, wóskowanki, łožowe šaty

J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10
— Posłužujemy serbscy. —

Zjawny dźak

maćeri Božej a khudym dušam za wusłyšenjo próstwy!

Wupjerki

jenož najlěpše twory:

80	cm šěroke	m	**2.20**
100	cm „	m	**2.75**
115	cm „	m	**3.—**
130	cm „	m	**3.50**
140	cm „	m	**3.70**
160	cm „	m	**4.25**

Tuńše hódnosće, kaž też zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składźe.

5470 metrow wupjerka

smy w jenym lěće rozpředali, štož je najlěpši dopokaz hódnosće našeje twory!

Andr. Kasper

(mějićel: A. Pilopp)
w Budyšinje / Burglehn 11.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Što hišće nima „Krajan“ na lěto 1930?

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 23. januara 1929.

Ćelata (695): 1) 76—83. 2) 68—74. 3) 60—66.

Swinje (498): (přez 300 pt.) 1) 83—84. 2) (240—300) 82—83. 3) (200—240) 80—81. 4) (160—200) 77—79.

K swjedźenjej Swěčk-Marije

dowolam sebi swoje bjezporočnje a sporje so palace

wołtarne swěcy

zdwórliwje poručeć.

Jutrowne swěcy z pozłoćenymi woruchowymi hozdźikami. / **Žołte swěcy** za kemše po mortwych. **Błažijowe swěčki.** / **Wóskowc** k zaswěćowanju. **Wolij** do wěčneje lampy, zaručeny na sužoh čo. 0 so palacy. / **Sužohi** za wolij čo. 0, 1 atd. / **Woruch** znamka B...nifikal. / **Wuhlo** do kadnika, wulke a małe. / **Tříróžki,** wuzhibnjene, hotowe k trjebanju.

Anton Marosek

twornja za wóskowe wěcy

Drježdźany-N. 22

Leisniger Str. 5 Dalokorečak 55962

Serbski Hospodař

ratařske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Poskićamy wšě hnoje, brikety a češke wuhlo też po mjeńšich dźělbach.

Naš automatiski młyn w Delnim Wujězdźe

tel. čo. 13

podawa najlěpšu pšeńčnu a ržanu muku, kotraž so wuběrnje derje pječe, wšě družiny grisa, wotrubow a šrótu, mlěte wolijowe wosuchi, předewšěm lany, kokosowy a koruškowy (Erdnußkuchen), wšě nětko w najlěpšej připóznatej kajkosći a po tunich dnjowskich płaćiznach.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje ćety,

čestneje knježny

Marje Delanec z Boranec

kotruž Bóh luby Knjez w jeje 64. lěće žiwjenja tak njenadźicy z tuteje časnosće wotwoła, wuprajamy z tutym wšitkim, kotřiž su so na pustym wječoru za jeje khudu dušu modlili a ju k poslednjomu wotpočinkej přewodźeli,

naš najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez“.

Dušu lubeje zemrěteje pak poručamy pobožnym modlitwam wěriwych.

W **Boranecach,** na dnju pohrjeba, 22. januara 1930.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

5. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **1. februara 1930.** | **68. lětnik.**

Kak zdźeržimy naše dźěći w njewinowatosći?

Swjata cyrkew swjeći swjedźeń čistosćenja swjateje Marije abo Swěčk Marije. Mać Boża přinjesy wopor čistosćenja a wopruje swojoho syna w templu. Tam běše stary Simeon, kotryž so wjeseleše, zo smě Bóžske dźěćatko wzać do swojeju rukow a widźeć zbóžnosć swěta. Tam też rěčeše Simeon w profetiskim duchu k Mariji: „Hlej, tutón je k padej a k horjestaću mnohich w Israelu.“ Mać Boża wróći so z dźěćatkom do Nazaretha a Syn Boži rosćeše a přiběraše na starobje a mudrosći pola Boha a človjekow. Bóžski Zbóžnik je najrjeńši přikład za naše dźěći, zo też tute bychu rostłe a přiběrałe na starobje a mudrosći pola Boha a človjekow. A k tomu je Jězus, Bóžski přećel, najswjećiši sakrament wołtarja postajił, a cyrkew je dóstaćo swjatoho woprawjenja poručiła!

Dokelž w tutym času nětko počinamy naše małe dźěći na prěnje swjate woprawjenjo přihotować a pola staršich často so nadeńdźe přećiwjenjo, dźěći hižo w zažnych lětach k swjatomu woprawjenju wjesć, njech też Posoł dźensa słowčko wo tym poręči.

Jězus Khrystus je jasnje prajił: „Zawěrno, zawěrno praju wam, jeli njebudźeće mjaso Syna človjeka jěsć a joho krej pić, njezmějeće žiwjenjo w sebi.“ To běše po spodźiwnym rozmnoženju khlěbow, hdyž Zbóžnik tute słowa rěčeše. Mjez ludom pak njeběchu jenož wotrosćeni ale też dźěći. Też tute su wot spodźiwnoho rozmnoženoho khlěba jědłe a nasyćene byłe. Jězusowe słowa běchu powšitkowne za wšitkich, wón njeje dźěći wuwzał; z tym je winowatosć napołožił, też dźěćom swjate woprawjenjo wudźělić, kiž móža zhrěšić a duchowne žiwjenjo zhubić. Hnada swjatoho woprawjenja a joho płód je, žiwjenjo hnady zdźeržeć. Tola hdźe a hdy je Bóžski Zbóžnik rozdźěl činił mjez młódšimi a staršimi dźěćimi? Dźěći, kiž su k rozomej přišłe a móža mjez dobrym a złym rozeznawać, to rěka hrěšić, haj samo ćežcy a žiwjenjo hnady zhubić — kajki srědk maja, zo bychu duchowne žiwjenjo zdźeržałe? Jeli je swjate woprawjenjo jenož za wotrosćenych, zo bychu přeznaturske žiwjenjo wobkhowali, kotry srědk ma potom dźěćom, kiž móža ze 7. a 8. lětom přeznaturske žiwjenjo zhubić, so poskićeć, zo bychu žiwjenjo hnady zdźeržałe? Njezda so nam być jako bohahanjenjo, hdyž myslimy, Bóžski Zbóžnik, přećel dźěći, je na dźěći zabył? Wosebity srědk pak njeje za nje postajił. A potom, je snadź přeznaturske žiwjenjo dźěći, jich swjatosćaca hnada hinaša, hdyž-li přeznaturske žiwjenjo wotrosćenych a młodźiny? A hdyž to nic, čohodla njedyrbjałe potom samsnu cyrobu potrjebać? A čohodla njedyrbjał Zbóžnik za nje samsny srědk postajić? Njeje prajił: „Kaž sym přez Wótca žiwy, tak wostanje žiwy, štóž mje jě.“ Tu tola dźěći wuwzał njeje. A človjekojo měnja, zo dźěći, hdyž su k rozomej přišłe a móža rozeznawać mjez dobrym a złym, dyrbja so spowědać. A to tohodla, dokelž hrěša, hačrunjež snadź nic hišće ćežcy. Wukubłarjo, starši, měšnicy a wučerjo mjenuja to njewušnosće. Tola też wopačnosće su hrěšne abo móža wina druhich ćežšich přestupjenjow być. Tohodla dyrbja też tute dźěći so spowědać, dokelž dyrbja srědk napřećo hrěchej měć. — Z toho widźimy, dźěći w 8. lěće dyrbja so spowědać, dokelž móža ćežcy zhrěšić, tola prěnje swjate woprawjenjo dyrbi so jim hišće dale wotstorkować? Tak by bywa spowědź a nic swjate woprawjenjo srědk, dźěći před hrěchom zakhować. Zo pak by so přeznaturske žiwjenjo człowjekej zdźeržało, njeje spowědź najbóle skutkowacy srědk, ale swjate woprawjenjo. To nam zaruči słowo wěčneje wěrnosće; přetož Khrystus je swjatočnje prajił: „Kaž sym přez Wótca žiwy, tak je žiwy přeze mje, štóž mje wužiwa.“ A zasy słyšimy: „Jeli njebudźeće mjaso Syna człowjeka jěsć, njezmějeće žiwjenja w sebi.“ To běše za lud a samo japoštołow krute słowo: „Štó móže je zrozemić?“ Jězus wospjetuje słowo — ani junu pak njeje prajił: „Hdyž so njebudźeće spowědać, njezmějeće žiwjenjo w sebi.“ —

Zawěrno, kaž tehdom, je też nětko za mnohich krute słowo: „Štó móže je zrozemić?“ Snadź móže přirunanjo wjacy swětła dać. — Wěrimy a wuznawamy, zo sakrament pokuty wosebite hnady nam dawa, zo bychmy so hrěchow zdalowali; je mócny srědk hrěšnika před wróćopadom do hrěcha so zwarnować. Ale bjez swjatoho woprawjenja njemóže so nam přeznaturske žiwjenjo zdźeržeć, přetož přecy je prěni zaměr sakramenta pokuty wučišćenjo wot hrěcha. Spowědź je tak kupjel wučišćenja, to je jeje prěni zaměr a prěnje skutkowanjo. Myća a kupjele pomhaja wjele k wustrowjenju wot khorosćow abo k zdźerženju strowoty

Ženi pak njebudźa myća a kupjele jěd́ź a pićo zarunać! Bjez jěd́że a pića, bjez cyroby njemóžemy swoje žiwjenjo zd́žeržeć. Ně, kupjele njejsu zarunanski srědk za jěd́ź, ale wubud́eja hišće žadosć za jěd́zu a pićom. Zawěsće dyrbjeli človjeka wobžarować, hdyž po dóstaću „kupjele wučisćenja“ njeměł sylnu žadosć za cyrobu swojeje duše. —

Też d́ěći chcedźa měć cyrobu k rosćenju. Wone trjebaja čělneje cyroby, nic jenož, zo bychu swoje žiwjenjo zd́žeržałe, ale też, zo bychu na mocach rostłe a so wuwiwałe. A k tomu su přecy hłódne. A jenož derje wothladane d́ěćo a z mócnej cyrobu zastarane budże rosć a na mocach so posylnjeć. To je cyle naturske. Je tola znate, zo je žeživjenjo d́ěśća runje tak drohe, kaž wotrosćenoho. A derje tak, dyrbjało pak potom přeznaturske žiwjenjo d́ěśća mjenje cyroby potrjebać? D́ěći dyrbjałe mjenje žadosće měć za njebjeskej cyrobu? Njedyrbjało swjate woprawjenjo skutkować, zo njewinowatosć d́ěśća so zd́žerži?

Tak wjed́my swoje d́ěći hižo zahe k swjatomu woprawjenju, prjedy hač su skažene a zhrěšiłe, zo móhli je přez to na prawym puću njewinowatosće zd́žeržeć. Hdyž bychu to wšitcy starši spóznali, potom njebychu swoje d́ěći wot žaznoho swjatoho woprawjenja wotd́eržowali. Tuž zakhowajmy swojim małym d́ěćom křćeńsku swjatosć a njewinowatosć a wjed́my je zahe k swj. woprawjenju. Z tym pomhamy sebi a jim.

Politiski rozhlad.

Monopol za zapalki.

W časach nuzy su wšelake staty wěste wěcy do monopola wzałe, to rěka: jeničcy stat ma prawo, wěste wěcy měć a předawać. Tak je na př. železnica pola nas statny monopol, druhdźe zasy ma stat tobakowy monopol, kaž w Češkosłowakskej atd. Nětko chce stat pola nas w Němskej přewjesć a zawjesć monopol na zapalki. Jenož stat měł potom hišće zapalki d́ěłać w swojich d́ěłańjach a předawać. Tola nochce stat w tutym padźe sam tónle monopol wukonjeć, ale chce jón přepodać zjednoćeństwu, kotrež hižo swětowy wupłód zapalkow wobknježi, a z dobom je na tym też tak hižo skoro cyły wupłód zapalkow w Němskej do swojich rukow dóstał. Hłowa tutoho zjednoćeństwa, kotrež ma 2,6 milijardow hr. w zapalkowej industriji zapołoženych, je šwedski staćan Krenger. Tutón statej za zapalkowy monopol w Němskej nimo běžacych dobytkow jara přijomnu požčonku 500 milijonow hriwnow poskića pod dobrymi wuměnjenjemi. A němski stat, kotryž bywa stajnje kónc měsaca we wulkej pjenježnej nuzy, je skónčnje tak wabjacu pomoc přijał a wjetšina ludowych zastupjerjow je so za zapalkowy monopol na šwedski trust wuprajiła.

Primo de Rivera wotstupił.

Přez šěsć lět běše Primo de Rivera diktator w Španiskej. 13. septembra 1923 wutwori wón, dotalny generalkapitaen Kataloniskeje, wojeński direktorium w Španiskej, rozwjazawši ludowe zastupjeństwo a zběhnywši wšě garantije wustawy z lěta 1876. Hłowna přičina joho jednanja běše tehdomniša njezbožowna wójna Španiskeje w Maroku a też znutřkowne njeznjesliwe wobstojnosće. Primo de Rivera z pomocu Francózskeje zběžk w Maroku pobi a 1926 zbožownje skónči. Joho móc wukhadźeše z wójska a na nje so zepjeraše. Běše to dospołnje wojeńska diktatura, kotraž móžeše so jeničcy też tak dołho d́eržeć, hač měješe Primo de Rivera wójsko za sebje. Wěste d́ěle wójska pak njeběchu wot wšoho započatka hižo za njoho. Běše to wosebje artillerija. Podarmo pak so přećiwo jomu pozběže. Też kral sam njebě jednanjo diktatora Primo de Rivery ženje skhwalił. Bóle a bóle wójsko woliwkny a so wotkhileše. Hdyž to Primo de Rivera widźeše, žadaše wón wot wšěch generalow wuprajenjo dowěry. Dokelž te njedósta, wotstupi. Kral je wosobinskoho přećiwnika Primo de Rivery, generala Berenguera za naslědnika pomjenował.

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Zańd́ženu njed́elu wotmě naša „Katolska Bjesada“ swoju prěnju lětušu zhromad́ziznu pola Kralec. Wopyt běše spokojacy. Dołho bu hišće wo założeńskim swjed́enju wuradźowane. Budźe 3. febr. wječor w 7 hod́. pola Brylec. Sobustawy a swójbni maja přistup a to darmo. D́ěći, kotrež hišće do ludoweje šule khod́a, nimaja přistupa. Kk. pokładnik Polan a kěběťar Winča změjetaj dohlad při durjach. Za šěršu zjawnosć budźe so d́iwadło hižo 2. februara wječor hrać. Zastup 1 hr. — Přednošk měješe předsyda knjez kapłan Handrik. Rěčeše jara zajimawje wo „swobodnych mulerjach“, rozpominajo nastaćo tutoho potajnoho zwjazka mjez zd́žełanymi worštami cyłoho swěta, kak so sobustawy přijimuja, na kajkich znamjenjach so mjez sobu spóznawaja atd. Wšitcy přitomni jara skedźbnje na słowa předsydy posłuchachu. Rozmołwa wo přednošku budźe přichodnje. Wosadni buchu hišće prošeni, zo bychu tola swojim d́ěćom dali w prawje bohatej ličbje so při spěwanju „Lumen“ na swjed́enju „Swěčk Marije“ wobd́ělić. Předsyda prošeše, zo bychu starši d́ěći też na d́ěławych dnjach pilnje kemši słali. Husto d́ěći z wokolnych wsow pilnišo kemši khod́a hač Radworske. W nowym lěće njech knježi n o w a zahorjenosć za česć Božu!

Z Khróśćic. Zańd́ženu njed́elu wotmě „Serbosław“ swoju hłownu zhromad́ziznu. Rozprawy běchu spokojace. Předsydstwo zwosta tesame. Duchowny radźićel, knj. farař Šewčik, rěčeše přitomnym, kak maja so w přichodźe na swojich polach rozhladować a d́ěłać: na hospodarskim, narodnym a nabožnym polu. Naš lud nima bohužel wjacy prawu wěru do Božeje předwidźiwosće, njemóže wobkhad́ować ze swojimi pjenjezami, njemóže ličić wudawki a dokhody. A tutón brach je nam nětčišu zahubu w hospodarstwje přinjesł. Lutować — ma hesło d́ensišoho časa być. Potom hakle móžemy sebi karančk piwa popřeć a dobru trubku zažehlić, hdyž smy swój dołh zapłaćili.

Z Khróśćic. Pónd́elu, 27. januara, běchu so tu sobustawy šulskoho předsydstwa a wubjerka zešłe. Wšelake ważne dypki stojachu na d́eńskim porjed́e. Po wólbach předsydstwa přeńd́echmy k dypkej: cyrkwine šulske lejno. Wo tutej maćiznje smy hižo słyšeli na zhromad́ziznje staršiskich radow w Khróśćicach (1. dec. 29). Wěc přepoda so wubjerkej, kiž dalše kročele čini. Šulski wubjerk che so też wo to postarać, zo dóstanjemy při našej šuli wjacy statnych wučeńskich městnow. Mamy jich jenož tři, druhe štyri su wupomocne. Přiměrjena próstwa na knjeza wokrj. šulskoho radu so zapoda. Też naše financy dorjadowachmy přirunajo dołh a dobroměća. Wulki njedostatk šulskich rumnosćow d́eń a bóle začuwamy. Tomu dyrbi so wotpomhać. Tuž jednaše so wo evtl. přitwarjenju, dóstanjemy-li statnu podpjeru. Hdyž běchu so hišće někotre drobne należnosće dowuradźiłe, skónči předsyda, knjez Kokla-Lisak, nimale 4 hod́iny trajace posed́enjo. Přispomnić so hišće ma, zo chcedźa knježa wučerjo staršim składnosć dać, wo wuknjenju swojich d́ěći w šuli so přeswěd́čić. Postajeny čas so hišće wozjewi. Njech starši potom přileżnosć wužija, zo by so zwisk mjez wučerjom a staršimi přecy bóle skrućił.

Z Khróśćic. Rada za maćerje wotměwa so tudy srjedu, 5 februara, popołdnju w 2 hod́. w hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Štó njeje hišće swój přinošk na 1929 zapłaćił za Katolski Posoł, za jeničcy serbski tyd́enik katolskich Serbow? Hakle 1014 su jón zapłaćili a mamy tola 1500 sobustawow.

Sleborny jubilej cyrkwinskoho spěwarskoho towarstwa „Cäcilie“ w Kamjeńcu.

Njedźelu 19. 1. 1930 woswjeći „Cäcilija“ w Kamjeńcu swój 25lětny jubilej. Katolske Kasino w Kamjeńcu, měješe hižo 1928 swój złoty jubilej. Prěnje kat. spěwarske towarstwo w Kamjencu bě hišće lěto starše kaž Kasino, haj bě drje najstarše w našim sakskim kraju, bě hižo założene w lěće 1877. — Po 11lětnym wobstaću, po wotkhadźe knj. kantora Lübeka z Kamjeńca w lěće 1888, tute towarstwo rozpadny — po 17 lětach, w lěće 1905, na dnju swj. Bosćijana, so wone z nowa założi přez prócowanja nětčišoho dirigentu knj. wyššoho wučerja kantora Weclicha w Kamjeńcu. Tak móžeše 1928 Kasino hižo złoty jubilej swjećić a najprěniše wosadne towarstwo hakle 1930 sleborny jubilej!

Swjedźeń sam! Wot rańšich khwataja wšitcy domoj, zo njebychu ničo dopołdnja w cyrkwi skhomdźili. Z wěže strowi khorhoj w bamžowskich barbach. A prjedy hač so što dohlada, bě hižo cyrkwinske spěwarske towarstwo „Cäcilia“ ze Złoho Komorowa (Senftenberg) ze swojej krasnej khorhoju přikhwatało. — Božu mšu swjećeše z assistencu wosadneju duchowneju knj. arcyměšnik Žur z Ralbic, tohorunja měješe tež wón swjedźeńske prědowanjo, přez kotrež přitomni tak prawje spóznachu, kak je spěwanjo w cyrkwi Bohu spodobna modlitwa! Jubilejske towarstwo spěwaše 4hłós. F-Dur-missu wot Filki. Popołdnju w 3 hodź. bě nyšpor z cyrkwinskimi spěwami k česći swj. Cäcilije z požohnowanjom. Z krótka naspomnjene njech su: „Vatikanski choral, Kyrie, Sanktus, Benediktus, — 5hłós. Jubilate Deo wot Aiblinger atd. Spěw k česći swj. Cäcilije wot Piel. Ave sacrum wot Mozart, Tantum ergo wot Bruckner a druhe spěwy.

W 5 hodźinach zeńdźechmy so w „Stadt Dresden“ k swětnomu swjedźenjej jubilejskoho towarstwa. Prezes, knjez farař Rjeda powita hosći z blizka a z daloka, wosebje knjeza diecezanskoho prezesa Dr. Köhlera z Budyšina, arcyměšnika Žura z Ralbic, swojich mnohich duchownych sobubratrow, hrabju a hrabinku Stolberg-Stolberg nad Brunjowom; towarstwa a knjezow wučerjow. — Z Serbow běchu nas z wopytom počesćili knjez farař Mič, knjez wyšši wučeŕ Słodeńk a kantor Renař z Njebjelčic, wobaj z mandźelskej. Mnozy hosćo běchu zadźěwani, mnohe zbožopřeća běchmy dóstali, na př. wot najd. knjeza biskopa, kotrež so přečita, wot najd. biskopskoho ordinariata, wot někotrych towarstwow, na př. Khrósćanskeje Jednoty, Šěrachowskoho a Žitawskoho cyrkwinskoho spěwanskoho towarstwa, wot wšelakich duchownych a wučerjow kaž na př. kk. fararjow Křižanka, Pohla a kantora Jekela z Kulowa atd. Wot spěwow njech je naspomnjeny 4hłósny spěw wot knj. wučerja Seiferta z Hajnic „Wot hwězdy k hwězdam ćehnje spěw“. Knjez diecezanski prezes dr. Köhler rěčeše wo cyrkwinskej hudźbje, wo ważnosći cyrkwinskoho spěwa za cyłu wosadu a za jednotliwych we wosadźe. Knjez wyšši wučeŕ kantor Weclich poda rozprawu wo skutkowanju Kamjeńskeje „Cäcilije“.

W mjenje duchowneje wyšnosće dóstachu założerjo towarstwa za swoje 25lětne pilne dźěło wot knj. diecezanskoho prezesa dr. Köhlera wosebite wuznamjenjenja: Dźakny dopis: knjez dirigent wyšši wučeŕ kantor Weclich, a senior 78lětny pilny spěwař a sobuzałožeŕ prěnjoho towarstwa w lěće 1877 sukelnik Engel. Knjez dirigent dósta hišće dar wot towarstwa. Rjany wobraz dóstachu 25lětne sobustawy: knježna Rimplerec, knjenje kantorka Weclichowa, Handlosowa, Wenzkowskowa a knjez Beitel. Knj. dirigent Weclich podźakowa so w mjenje jubilarow. Zbožopřeća wot Kamjeńskoho archipresbyrata wupraji knjez arcyměšnik Žur, zbožopřeća sewjernoho zwjazka cäciliskich towarstwow w Mišnjanskim biskopstwje knjez zwjazkowy předsyda wučeŕ Seifert z Hajnic. Na kóncu podźakowa so wosadny farař wšěm, kotřiž běchu k dobromu wuwjedźenju přinošowali, a naspomni hišće dźěławosć knj. wučerja Schröera a knjeza předsydy wyššoho póstowoho sekretara Wjeńki w jubilejnym towarstwje. — Tuž dale doprědka z Bohom!

Přinošk za towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

płaći lětnje **5 hr.** Štóž pak Katolski Posoł z póstom dóstanje, ma **7 hr.** płaćić.

Ćełozwučowanjo za holcy a jich drasta.

Na čož sebi naši Serbja ženje myslili njejsu, je nětko *wěrnosć*. *W šuli maja tež holcy z ćełozwučowanjom so* zaběrać. Přećiwo tomu swj. cyrkej samo na sebi ničo nima. Ma pak prawo, za tym hladać, a winowatosć, staršim swědomjo wótřić, zo tu duša škodu ćerpjeła njeby. Hdyž pak duša škodu ćerpi, tež cyły lud hinje, haj zahinje. „Po Božim zarjadowanju dyrbi mjez ćełom a dušu najnutrniša harmonija knježić“. To je hnada Boža. „Herbski hrěch je tutu harmoniju zničił.“ Złe nakhilnosće a sylne hibanja wukhadźeja z ćěła přećiwo wosłabnjenej duši, kaž to tež swj. Pawoł skorži: „Ja njezbožowny človjek! Štó mje wumóže z ćěła tuteje smjerće? Hnada Boža, přez Jězusa Khrystusa, našoho Knjeza.“ (Rom. 7, 24. 25.)

Z hnadu Božej pak budźe přewinyć wšitke tute złe hibanja ćěła, štóž budźe posłuchać na postajenja swjateje cyrkwje, kotraž nam hnadu Božu posrědkuje. Tež w ćełozwučowanju maja so zasady wobkedźbować, zo duša a tak cyłe ludy škodu ćerpjeli njebychu. Naši biskopja su nam jasnje pokazali puće, kotrež mamy hić. Štóž so tutych postajenjow nima, poda so do najwjetšich strachow swojoho wěčnoho žiwjenja, t. r. wón so poda na puć njepócćiwosće a hrěcha. Tak słyšmy, što nam biskopja praja. Wospjetujemy to hišće jónu, štož je „Posoł“ hižo loni w čisle 47 přinjesł:

„Turnować ma so po splahach rozdźělnje. Wučba wo turnowanju ma so wot wučerjow samoho splaha stać. Turnowanska drasta njesmě hańbićiwosć zranić. Sama drasta, kaž při kupanju, nima so pola holcow a hólcow při turnowanju ćerpjeć. Nahotne wuwučowanja w kajkežkuli formje, dyrbja so zaćisnyć. Za holcy dyrbi so kóžda drasta wotpokazać, kiž ćełny twař na napadne wašnjo pokazuje a tak njeje za žónski swojoraz přijomna. Holče turnowanja maja so stajnje w zawrěnych rumnosćach wotměć, hdźež zjawnosć to njewidźi a nima přistupa. Jeli to móžno njeje, dyrbi so we wšědnej drasće zwučować. Zjawne předstajenjo (Schauturnen) a wuběhowanjo holcow a žonow ma so wotpokazać; wubudźa zwjetša cyle nježónske wašnjo. Tele zasady płaća tež za towarstwa.“

1. „Turnować ma so po splahach rozdźělnje“. To dźěn so samo wot so rozemi a so w šulach tež dopjelni, tak zo maja holcy swoje ćełozwučowanjo samo za so. Hdyž pak biskopja tole wosebje wuzběhnu, činja to nic jenož w zajimje pócćiwosće, ale tež, zo by so wšitko nadobne a něžne, štož je Bóh žónskej dał, zdźeržało a hajiło. Tuž dyrbi so athletiske zwučowanjo za holcy cyle wotpokazać a wšě druhe zwučowanja maja žónskomu swojorazej přiměrjene być, tež přiměrjene być dobrym wašnjam ludu a kraja. Na wsach naša młodźina tak wjele systematiskoho ćełozwučowanja njetrjeba, kaž w městach. Na to dyrbi tež wyšnosć dźiwać, wosebje pak tež za naše katolske čuće, kotrež so nihdy ranić njesmě. Tak wjele zrozemjenja směmy wot swětneje wyšnosće wočakować.

2. **„Turnowanska drasta njesmě hańbićiwosć zranić.“** Na to mamy našu wosebitu kedźbnosć złožić. Šulski kolegijum Berlinskeje provincy běše před lětami za hólcy

cyle krótke turnowanske kholowy postajił a wučerjam poručił, zo maja wšě wobmyslenja staršich rozzehnać. — Holcy su najprjedy we wšědnej drasće ćełozwučowali. Po něčim pak so šěroke kholowojte suknje žadachu, pozdźišo ćełej přileżane kholowy, haj, skónčnje kupanska drasta. Tajkomu nowočasnomu njerozomej, khrobłości, haj, njepóćiwości dyrbimy so my katolscy Serbja cyle wěści napřeki stajić. Tu rěka katolski akcijón wukonjeć. We Khrósćicach na staršiskej zhromadźiznje smy so jasnje a raznje wuprajili, zo sebi njedamy žanu njehańbiciwu drastu přinuzować, tež nic nowočasnu, kiž mohła našu póćiwu přistojnu serbsku drastu wotćišćeć. Biskopja sebi žadaja, zo ma turnowanska drasta ćełło hač do šije a hač niže koleń přikryć a zo njesmě drasta tak přileżeć, zo ćełny twar na napadne wašnjo pokazuje. Na Khrósćanskej zhromadźiznje su starši jenohłósnje wobzamknyli, zo budża naše serbske holcy jenož we swojej wšědnej narodnej drasće turnować. Tak budźemy sebi póćiwosć też za přichod wukhować, hdyž změjemy našu přistojnu serbsku drastu zańć. Čohodla so naše šulske holcy zdźěla wjacy serbsku drastu njewoblekaja? W Kulowskej wosadźe na wsach khodźa samo najmjeńše dźěći z prěnim šulskim lětom hižo w serbskej narodnej drasće. Čohodla njeje to też dale horjeka tak?! Štož ći tam deleka móża, to móżemy tola też my jow horjeka", to njech je wotmołwa serbskich maćerjow w přichodźe. Potom budźa wšitke naše holcy zasy w rjanej přistojnej drasće turnować.

Holcy w němskej drasće pak zwučuja we swojej wšědnej drasće, abo w tajkej, kotraž je po biskopskich postajenjach. Tu praja biskopja: „Za holcy dyrbi so kóžda drasta wotpokazać, kiž ćełny twar na napadne wašnjo pokazuje." Tuž potajkim nic ćełej přileżana drasta je dowolena, ale **šěroke kholowate suknje hač niže koleń a horjeka hač do šije.** Tak, lube serbske maćerje, njekupujće wašim holcam žanu dwělomnu, njepóćiwu drastu. Mějće tu krutosć, zo so wot nikoho narěčeć njedaće, ale budźće posłušni wašim biskopam. Biskopja lěpje wědźa, što so za póćiwosć přihodźa, hač druzy. Hewak budże kónc z našej **wěru** a póćiwosću a zrudny kónc we wěčnosći a zamołwjenjo změjeće wy maćerje, kiž sće waše dźěći do njehańbiteje drasty drasćiłe.

3. **„Holče turnowanja maja so stajnje w zawrěnych rumnosćach wotměć, hdźež zjawnosć to njewidźi a nima přistupa."** To drje je jasne dosć, zo kóždy słowa zrozemi a njetrjebaja so dale wukładować. Wćipnych přihladowarjow za holče turnowanjo njetrjebamy, haj, njeje dowolene. Tuž też holcy we swojich turnowanskich drastach po hasach abo hewak něhdźe běhać njesmědźa.

Holca, žónska, słuša do domu, tam je jeje swjatnica, kotruž ma sebi hajić w ćichim žiwjenju. Njesłuša so, wšě możne ćełne wumjełstwa w zjawnosći pokazować. W tajkim zjawnym wustupowanju zhubi žónska swój nadobny a nježny raz, kiž je ji Bóh dał, ke škodźe našoho přichoda.

Njech so naše serbske maćerje kruće po biskopskich předpismach wo turnowanju a drasće dźerża. Z tym sebi sami najwjetšu służbu wopokaża a swoje zamołwjenjo před Bohom we wukubłanju swojich holcow sebi wołóża, swoje dźěći za swjatu póćiwosć a wěru za naš katolski serbski lud wukhowaja k Bohu česći a Serbam k spomoženju.

Je nuza woprawdźe tak wulka, zo njemóžeš ani cyły přinošk na 1928 zapłaćić, potom rěč raz z dowěrnikom towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w twojej wosadźe, zo by tola dale móhł z dobrym swědomjom Katolski Posoł čitać!

Poswjećenjo noweje cyrkwje w Lipsku.

Zańdźenu njedźelu bu w Lipsku-Kanecach nowa cyrkeŵ k wopomnjeću we wójnje padnjenych sobustawow „Zwjazka katolskich překupcow" poswjećena. Hižo sobotu běchu so mnozy hosćo z cyłeje Němskeje zhromadźili, zo bychu zhromadnje wopomnjećo na swojich 1500 we wójnje padnjenych towaršow woswjećili. Wumělski dźěl wječora bě přewzał zasłużbny přisydnik Hlavaczek. Rěčny khór bě žałosć mrějacoho Wumožnika a z dobom wobskórżba na hanjace čłowjestwo. Spěwny dźěl bě přewzała maćerska cyrkeŵ Trinitatis. Hłowny prezes Albrod z Essen spominaše we wopomnjeńskej rěči padnjenych rjekow. Rěč zawostaji pola připosłucharjow hłuboki zaćišć. Ze spěwom „Jutrnica, će strowju" skónči so swjedźeń k wopomnjeću padnjenych bratrow we wójnje.

Njedźelu rano poswjeći najdostojniši knj. biskop nowu cyrkeŵ po předpismje swjateje cyrkwje. Do wołtarja bu zapołożena powostanka swj. Bonifacija, na kotrohoż mjeno je cyrkeŵ też křćena. Před 9 hodź. so cyrkeŵ khětře z pobožnymi napjelni. Před cyrkwju kiwachu khorhowje krajow, nutřka pola wołtarja běchu so 45 zastupjerjo towarstwow z kkorhowjemi zestupali. K prěnjomu razej swjećeše na to najd. knj. biskop njekrawny wopor Božeje mšě w nowej cyrkwi. K prěnjomu razej klinčachu tu swjate słowa přeżohnowanske „Hoc est corpus meum." Zaswěćena bu wěčna swěca, kotraž Bóh dał wjacy njehasnje na swjatym městnje.

Swětny swjedźeń w „rumach Bjedrichowych" skónči ważny dźeń w stawiznach młodoho Mišnjanskoho biskopstwa. Wěřski statnych a měšćanskich zarjadnistwow běchu so tam zhromadźiłe. Předsyda towarstwa za natwarjenjo cyrkwje powita přitomnych z wutrobnymi słowami, na čož najd. knj. biskop wo duchu woporniwosće rěčeše, kiž w rynkach zjednoćeństwa wobstajnje knježi. Fabrikant Józef Kraus z Witten-Ruhr spominaše we swojim swjedźeńskim přednošku na strachi hrožace katolicismej. Z „Alleluja" z Händlowoho Messiasa, kotrež spěwarjo cyrkwje Trinitatis zanjesechu, skónči so rjany swjedźeń.

Cyrkeŵ je z 300 000 hriwnami natwarjena po namjetach knj. ing. Burlage z Osnabrücka. Pjenjezy su nawdane přez swobodne zběrki a postajene zběrki zwjazka kat. překupcow. Cyrkeŵ ma podobu mausoleja, kulotwara po wašnju pohrjebniśćow z kamjeni natwarjenych. Lipsk-Kanecy dóstanu tak rjanu nahladnu cyrkeŵ, dotal dyrbjachu swoje Bože służby w někajkim kinje wotměć.

Na samsnym dnju běchu komunisća k napřećiwnej demonstraciji šćuwali, ale přez zakročenjo policajskoho presidenta njebu swjedźeń někak moleny, khiba z tym, zo tam a sem někotre skupiny nimo cyrkwje ćehnjechu.

Na samsnym dnju wobdźěli so najd. knj. biskop na położenju k zakładnomu kamjenjej za nowy klóštr Karmelitkow w Engelsdorf pola Lipska. (Nowotwar słuša do fary Lipsk-Reudnicy.) Při ważnym podawku so wobdźělichu knjezaj prelat Stranz a farař Erdtel, kaž wyšša maćerńoho klóštra w Berlinje-Charlottenburgu. Tak so katolski Lipsk prócuje wo dušipastyrske zastaranjo.

Starši a přećeljo katolskeje šule!

Hdyž my napřećo přiwisowarjam statneje nuzowanskeje šule, hdyž napřećo měmskomu wučerskomu zwjazkej hdyž napřećo liberalismej a socialismej za staršiske prawo na šulu wustupujemy, potom nam tute staršiske prawo njedyrbi jenož srědk być k tomu, zo bychmy zadźěwali našomu zmyslenju napřećiwnomu šulskomu zakonjej, zo bychmy sebi wěriwu šulu zwěścili, ně, tute staršiske prawo a staršiski zajim ma we hłubokim, žiwym přeswědčenju korjenić, zo su starši sobu powołani, na šulskim wobwodźe, w njej drěmace mocy zawěrnić. To je dźěło šulskoho kubłanja! Tute dźěło ma so dale wutworić!

Šulske kubłanjo nima z prěnja „prawo" być; ale šulske kubłanjo ma so wutworić ze zamołwitosće a pomocneje

wole, a to dyrbi najprjódcy a połnje wo katolskich staršich płaćić. Katolske šulske zarjadnistwo wobhladuje sobu jako najrjeńši nadawk, tutu zwólniwosć na šulskim wobwodźe wubudźeć a spěchować. K tomu służi časopis „Elternhaus, Schule und Kirche“, kotryž je sebi ze swojimi tysac čisłami hižo městno we wutrobach katolskoho ludu dobył, kotryž pak dyrbi so přez njepřestawace dźěło dale bóle rozšěrjeć. „Elternhaus, Schule und Kirche“ dyrbi cyły swět, staršich, duchownych a wučerjow, wšitkich přećelow katolskeje šule za wulke, ważne šulske wukubłanjo wobsahnyć, dyrbi jich rozwučić, jim pomhać, rjane a płódne dźěło w službje našoho katolskoho šulskoho zmyslenja wukonjeć.

Hdyž su nowe Hamburgske pospytowanske šule přez wulke prócowanjo za zaměrom, přez woporniwosć jich staršich na wobwodźe šulskoho wukubłanja hižo telko wuznamnoho docpěli, hdyž wone přez wuzke zjednoćenjo ze staršiskim domom jich dźěći k wjesełomu zamołwjenja połnomu zaměrej, k samostatnym wukonjam a k službje powšitkowneje ludnosće woćahnyć pytaja, potom dyrbi tale žiwa dźěławosć hinak zmyslenoho staršistwa nas k dale pilnišej horliwości pohonjeć. Dokelž wěriwa šula poskićuje ze swojeje swět wobsahaceje jednoty, ze swojich hódnotow za wěčnosć, kotrež ji katolska wěra dawa, z přeswědčenja, z kotrymž możemy so my bóle hač wšitcy hinak zmysleni za tute hódnosće zasadźić, najlěpšu pódu, te přez nowe wobstojnosće tak nuzne šulske wukubłanjo hač k najwyššej dospołnosći zmóžnić.

Časopis „Elternhaus, Schule und Kirche“ bu 1920 założeny po přeću staršiskich radow, kotrež potrěbnosć za tajkim časopisom sylnje začuwachu. Bórzy pak so wupokaza, zo nimo staršiskich radow też katolski dom jako tajki časopis nuznje potrjebuje a sebi přeje. Dźens, hdyž mamy 180000 woteběrarjow tutoho staršiskoho časopisa, je přez tutu ličbu dopokazane, zo wšitcy tutón časopis rad dźerža a čitaja.

Tohodla katolscy starši a přećeljo katolskeje šule posłuchajce nastorkej njeswjećenych japoštołow, kotriž was wopytaja, a budźće čitarjo časopisa „Elternhaus, Schule und Kirche“, zo byšće za wojowanjo za katolsku šulu wobrónjeni byli!

Jězor Genezareth a wichor.

Jězor Genezareth, 12 km šěroki a 21 dołhi, je miła, čiła měsćina we swjatym kraju. Samo naš Zbóžnik měješe jón a joho luboznu wokolinu tak rady, zo tudy často přebywaše a tónle jězor k wšelakorym napadnym dźiwam wužiwaše. Hačrunjež je so płódnosć wobrubjowaceje wokoliny nimale pominyła a něhdyša romantika zašła, su tola znate Genezarethske wichory hač do našich časow nahłe a strašne wostałe. Wěmy dźěn, kak so swj. Pětr, stary, znaty rybak, rodźeny w Bethsaida při Genezarethskim jězorje, ze swojimi pomocnikami při tajkim wichorje wustróża. Cyle zatrašeny z wótrym hłosom swojoho mištra na pomoc wołaše zdychujo: „Knježe, wumóž nas, hinjemy!“ Swjaty sćenik Mat. 8, 27 wo tym takle piše: „A nasta wulki nawal wětra a mjetaše žołmy do čołma, tak zo čołm so napjelnjowaše.“ Tuž stanywši Jězus, poruči wětram a morju a sta so wulka ćišina.

Njeje rjenje, hdyž wětrec hólčiska, wosebje po nocach, zakhadźeja. Zatrašace su tamne amerikanske wichory, „tornado“ mjenowane, kotrež w krótkich wokomikach sylne štomy wuwaleja, třěchi wotnjesu a wysoke khěže kaž rajki spowaleja, ale kotrež Bohu dźakowano z wjetša jenož po mjenje znajemy. Tola hišće strašniše su podobne wichory na morju, na wodźe. Zemja so wězo při tajkich njewjedrach nječumpa, tola morjo nima žanych rjadow a hibićiwa woda tajkim wichoram jenož połěkuje. A dokelž na Genezarethskim jězorje tak njenadźicy a nahle rybakarjow we słabych čołmikach překhwapja, su powšitkownje jako jara strašne znate. Njezasudźmy tohodla tamnych naspóšanych wučownikow na morju, kotriž tak wótře Zbóžnika na pomoc wołachu, hačrunjež přebywaše mjez nimi. Ty traš by tam wšěch hromadźe přewołał, hdyž hižo při kóždym křižiku tak njesměrnje skiwliš! Nimo spomnjenych wichorow hrozy tu też dys a dys njesměrna, tak mjenowana Genezarethska horcota. Traš Jericho při „Smjertnym morju“ hišće tule horcotu přetrjechi. Přebywach 2. meje w klóštrje Tabgha při jězorje a poćachmy so tam we kłódku při 43° C. Klóštrska zahrodka, pyšna kaž mały paradiz, mjezuje z jězorom a tam móžachmy so w njej čerstwje wokřewić. Jězorska woda je čista a słódka, nic selena kaž mórska, a ludźo ju też wužiwaja kaž ze studnje. Nadeńdźemy tu wšelakore słódne ryby we wulkej mnohosći. Kotrež mějachmy w klóštrje k wobjedu, słodźachu kaž pstruhi (Forelle). W samsnym jězorje, też „morjo Tiberias“ mjenowane, łóješe něhdy swj. Pětr ryby, cyłu nóc podarmo, ani wopuški njebě popadnył. Swj. Lukaš nam to takle powě (5, 4—7): Jězus rjekny k Symanej: Wujědź do hłubiny a rozćehńće swoje syće na popad. A wotmołwjejo rjekny Syman k njomu: Mištrje, cyłu nóc smy so prócowali a njejsmy ničo popadnyli; na twoje słowo pak rozćahnu syće. A hdyž to sčinichu, wobsahnychu wulku mnohosć rybow, jich syć pak so torhaše . . . a napjelnichu wobaj čołmaj, tak zo so nimale podnurještaj.

Tudy wućahny swj. Pětr też tamnu spodźiwnu rybu, kotraž měješe w sebi stater, t. j. telko pjenjez, kaž měješe Zbóžnik jako templowy dawk w Kapharnaumje wotedać. Běše wězo jako Syn Boži wot templowoho dawka swobodny, tola wón rjekny k Symanej, kaž nam to swj. Matej (17, 26) jewi: Zo pak bychmy jich njepohóršowali, dźi k morju, a wućisń wudu a wzmi rybu, kotraž so najprěnja popadnje a wotewriwši jeje ert, namakaš stater; tón wzmi a daj jim za mnje a za tebje.

Tajke a podobne dopomnjeńki wobknježowachu naše myslički a našu wutrobu, hdyž na brjozy Genezarethskoho jězora wotpočowachmy a přihladowachmy, kak žołmiki mjez sobu rajkachu, před nami poskakowachu a Božu stwórbu wožiwjachu. Jězor bě měrny a knježeše nad nim nimale swjata ćišina.

Tale ćišina a tamny nahły wichor, njejstej to špihel žiwjenja našeje wutroby? Kajka to swjata ćišina, hdyž našu wutrobu napjelnja swjatosćaca hnada, hdyž je nasyćena z khlěbom z njebjes, kiž ma wšitku słódkosć w sebi, hdyž ju wobknježi duch njebjeskoho měra. Nawopak, kajki to pohłušacy, zlemjacy wichor, hdyž so ćežke spytowanja nawala, hdyž so naša wutroba kłoni, město našomu Bohu a Knjezej, přiboham swěta, luda, ludźi a jednotliwcow, hdźež ma Bóh wšudźom jenož druhe městno abo docyła wjacy městna nima, khiba traš na jazyku abo w směchach. Tajkele wichory nastanu we wutrobje jednotliwca, ale też w zjawnosći. Kak zakhadźeše přesćěhanski wichor přećiwo našej swjatej wěrje w njezbožownym kraju Mexiku hišće před krótkim a kak hrozy hišće w cyłej Ruskej dźensiši dźeń. Tola křesćenjo nihdy na nihdy njetrjebaja zadźiwować, dokelž tamny, kotromuž něhdy wětry a morjo posłuchachu, ma też hišće hač do dźensišoho dnja móc, človjekam poručeć a wšitkim před joho sudny stoł kazać . . . a sta so wulka ćišina.

Arcyměšnik Pawoł Šołta.

Knjez profesor z Brna.

Pod tutym titulom přinjese sobotniša Berlinska „Börsenzeitung“ wótry polemiski artikl přećiwo češkomu ministrej monsignorej drej. Šramekej. Powoła so, kaž pisa, na „indiskretnosć česko-łužiskoho Wěstnika“ čo. 7 z 20. sept. 1929. Tutu powěsć je „Dresdner Nachrichten“ z wulkej radosću słyšała a we swojim njedźelskim čisle 26. januara na prěnjej stronje we wulkim ćišću wozjewiła: „Tschechische Wühlarbeit. Minister Schramek spioniert bei den Lausitzer Wenden — Tschechenkronen zum Aufbau deutschfeindlicher Organisationen“.

W nastawku so piše wo wobdźělenju Serbow na orelskich swjatočnosćach započatk julija w Prazy. „Při tutej

składnosći je so jednało wo přenjesenjo orelskeje organisacije do Łužicy. Jako wuplód tutych jednanjow ma so posudźować pućowanjo ministra Šrameka, předsydy orelskich organisacijow w Českosłowakskej republicy, srjedź julija 1929 přez serbsko-katolske wsy we Łužicy. „Knjez profesor z Brna“ zajimaše so za žiwjenjo Serbow a běše ze swojim pućowanjom jara spokojeny. Serbske duchownstwo dóstawa nětk wot Českoho orela moralnu a pjenježnu podpjeru . . .“

K tomu móžemy přispomnić: Štož je nam, redaktorej a druhim wobdźělnikam na Pražskich orelskich swjatočnosćach znate, njeje dotal žadyn serbski duchowny ani čerwjenoho pjenježka podpjery wot Českosłowakskoho Orela dóstał. Z tym spadnu też wšě nimo měry khrobłe a ranjace wupady napřeco ministrej Šramekej, kiž so w němskim časopisu „spion“ mjenuje. Hdyž by so knjez minister na privatnym pućowanju profesor mjenował, to němsku nowinu smorže stara. Přetož kaž němscy ministrojo maja też Českscy wyše swojoho parlamentariskoho też hišće civilne powołanjo. Knjez dr. Šramek pak je zdobom też docent na Masarykowej universiće w Brnje, 1919 założenej. Tohodla je woprawdźe „profesor z Brna“.

K dalšomu zakitowanju přidamy w sćěhowacym wułožowanjo ze „Sächsische Volkszeitung“, kotraž w pjatkownym čisle (31. januara) dlěžšu „Trěbnu wotmołwu na njetrjebawši podhlad napřeco katolskim Serbam“ podawa:

„Orel, kotrohož prelat Šramek nawjeduje, je zwjazk Českich športowych towarstwow na nabožnym podłožku, kiž stoji napřeco nacionalistiscy złożenomu Sokołskomu zwjazkej. „Orel“ wotpowěduje organisaciji „Deutsche Jugendkraft“ w Němskej. Němska DJK., kiž ma z orelskim zwjazkom přećelne poćahi, bě na Pražskich orelskich swjatočnosćach runje tak zastupjena, kaž serbske turnarske towarstwa (zmylk, dokelž tam Serbja njeběchu jako aktivni wobdźělnicy, ale jenož jako přihladowacy hosćo přitomni. Přisp. red.) a spřećelene športowe zwjazki 11 druhich narodow. Orelska swjatočnosć měješe prěni nabožny, a nic narodny kharakter. Na wopyće zastupjerjow němskeje DJK. pola spřećeleneje Českeje orelskeje organisacije so njeje žadyn rozomny človjek w Prazy pohóršował. Runje tak pak njesměł so też w Němskej človjek pohóršować při mysličcy na móžnotu, zo mohł zastupjer Orelskeje organisacije spřećelenu organisaciju w Němskej wopytać. W tutym zwisku wo „Českim spionje“ rěčeć, móže so jenož jako wuraz duchowneje khorosće posudźować, kiž na bojosć před spionami w prěnich wójnskich dnjach dopomina. **Tajkale kritika přećelskich poćahow mjez dwěmaj runymaj organisacijomaj dweju susodnych statow je nowinarstwa wulkoho, sebjewědomoho naroda njehódna.**

Wopokazujemy ćežke ranjenjo katolskich Serbow, kiž je so w nastawku „Dresdner Nachrichten“ pisało, ze wšej raznosću. **Statna swěra katolskich Serbow a jich duchownych wjednikow stoji nad kóždym dwělom a nad kóždym šamałym tukanjom.**

W Sakskej so ludźo dźiwaja, zo wukrajne nowinarstwo wo potłóčowanju Serbow piše. Za tute nowinarstwo, kiž chce němski bój za prawo mjeńšinow rozłamać, je wuraz nacionalistiskeje přepjatosće, kaž artikl w „Dr. N.“ najlěpši material. Takle „Sächsische Volkszeitung“.

Dyrbimy pak hišće jónu so prašeć, z wotkel tute poroki? Hdže je kužoł tutych wopačnosćow? Berlinske a Drježdźanske nowiny so powołaja na „Česko-łužiski-wěstnik“, kotryž chce dobrym poměram mjez nami a Čechami służić. Tola z tutym artiklom njeje wěsće swojomu zamérej służił. Tute křiwdźace, njewěrne a ranjace pisanjo we „Wěstniku“ zasudźujemy jako wuplód wěsteje stroniskeje tendency, kiž wjacy njehlada na powšitkowne spomoženjo serbskoho luda.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Swj. Wótc přija tele dny prěnjoho měšćanostu belgiskeje stolicy w priwatnej audiency.

Štóž swój Posoł z póstom dóstanje a w prawym času nima, to rěka najpozdźišo njedźelu, njech so hnydom pola listynošerja hórši!

Tónle muž, knjez Max, je znaty liberala a njepřećel belgiskeje katolskeje strony. Wón chcyše we swojim zmyslenju samo španiskomu anarchistej Ferrerej w Brüsselu pomnik stajić dać. A Ferror běše jedyn z najhóršich njepřećelow nabožiny a jara zasakły muž. Pozdźišo běše Maxowe wustupowanjo łahodniše, a nětko je so samo přez hodźinu ze Swjatym Wótcom rozrěčował. Wón přinjese też swojej stolicy bamžowe požohnowanjo sobu. Nadźijomnje dowjedźe tute rozrěčenjo też za njoho skónčnje k lěpšim płodam.

Přihotowanja za mjezynarodny eucharistiski kongres postupuja. Na 60 francózskich biskopow a 2000 francózsk. duchownych su so hižo zamołwjeli. Z Ameriki přijědźe wosebity parnik a přiwjeze amerikanskich hosći. Samo z Indiskeje a Khiny su so pućowarjo přizjewili. Też arcybiskop msgr. Kelly z australiskoho wulkoměsta Sydney ma wotmysł, so na dołhi puć do sewjerneje Afriki podać. Wulki dźěl wobdźělnikow budźe w Tunisu bydlić a z elektriku do Kartaga jězdźić. Wjele židow a mohamedanow su komitejej swoje vile poskićili a też bydła za pućowarjow. Hłowne swjatočnosće wotměja so w starym amfidźiwadle, dokelž je kathedrala za tajke swjatočnosće přemała. —

Nowy šematismus towarstwa Jězusowoho na lěto 1929 je wušoł. Towarstwo ličeše loni 9648 duchownych, 6906 klerikow a 4634 bratrow, hromadźe potajkim 21 188 sobustawow. 2489 z nich dźěłaja w misijónach. W běhu lěta je zemrěło: 204 duchownych, 19 klerikow a 69 bratrow, za to zastupi 859 nowych sobustawow, towarstwo přiby potajkim 552 sobustawow. — W Pólskej twori towarstwo dwě prowincy: małopólska z Krakowom jako srjedźišćo a wulkopólska-mazowiska z Waršawu jako stolicu. Małopólska prowinca liči 447 sobustawow, wulkopólska 299, hromadźe matej potajkim 746 wosobow. Swoju dźěławosć złožuja pólscy Jezuwića na Pólsku, połnócnu Ameriku, na misijóny w Rodeziji (w Africy), na Rumunsku a na misiju mjez narańšim Słowjanstwom.

Při składnosći kwasnych swjatočnosćow w italskim kralowskim domje budźe w kralowskej kapałcy w Turinje drohotna relikwija wustajena, mjenujcy čełny rub Khrystusa Knjeza. Tale relikwija přińdźe w 12. stotku do wobsedźeństwa kralowskeje swójby a wustaja so jenož při cyle wurjadnych přiležnosćach.

Češka ćerpi pod žadławym njedostatkom na duchownym dorostu. W Pražskej diecezy njemóža so 270 duchownych městnow wobsadźić, w Litoměrskej samo 324 městnow. Podobnje zrudnje stoji też w druhich diecezach. We wšěch štyrjoch Českich diecezach pobrachuje hromadźe na 1100 duchownych. Też na Morawje počina so samón njedostatk pokazować. Duchowne seminary maja hišće wjele ruma. Powołanjo duchownoho njenamaka w Čechach žadyn sylny wothłós. Do wójny buchu w Prazy kóžde lěto wokoło 25 nowych duchownych wuswjećenych, w tamnych třoch diecezach (Litoměricy, Kralowy Hradcu a Budźewicach) po 15. Po wójnje ličba strašnje spadny. 1922 dósta Praha 8, Litoměricy 2 a tamnej po jenym duchownym přirostku. Mjez tym su so ličby zasy wo něšto zběhnyłe, tola su wšudźom jara słabe. Češka duchowna konferenca žada tohodla, zo by wjednik Českich katolikow w Pražskim sejmje katolskich pósłancow wšěch narodow do jenoho cyłka skował, zo by tak w knježeństwje wjetšoho wliwa dobył a za nabožne žadanja katolikow wjacy zrozemjenja pola knježeństwa namakał, hač dotal. — Kak daloko so hižo wobstojnosće w někotrych wosyroćenych wosadach po-

hubjeńšichu, spóznajemy z podawka, zo je jena z tychle wosadow korporativnje k protestantskej cyrkwi so přizamkła. W jenej druhej wosadźe wustupichu 132 katolikow z cyrkwje, zo njebychu za porjedźenjo cyrkwje ničo woprować trjebali.

Južnosłowjanske knježeŕstwo sebi wotmysli, wšě narodne hospodarske a podobne towarstwa zběhnyć, wosebje, hdyž so po swojej narodnosći mjenuja, kaž na př. korwatiske towarstwa. Wězo chce knježeŕstwo zamoženjo tychle towarstwow na so sćahnyć. Towarstwa so wězo napřeću tajkim napadam škitaja. Korwatiske kulturne towarstwo „Naprědak" w Bosniji je tohodla wobzamknyło, zo so rozwjaza a zo swoje zamoženjo cyrkwi wotkaza. Sarajewski arcybiskop dr. Sarić je wozjewjenjo wudał, zo tele pjenjezy kóždy čas poprawnym zastupjerjam korwatskoho naroda wróći, jeli sej to žadaja. Knježeŕstwo je so wězo khětro rozhoriło, zo je jomu rjany pjenjez na tajke wašnjo wujěł.

Francózska. Prjedawši president Emile Loubet je zemrěł. Wukhadźawši z dobreje katolskeje swójby, běše pozdźišo cyle woliwknył a wuwi so skónčnje k zažranomu njewěriwcej. Hdyž běše wón z knježićerjom w Parizu, přinđźechu za katolsku cyrkej ćežke časy. Tehdom přewjedźechu so wšě njepřećelske zakonje přećiwo cyrkwi. Katolscy rjadownicy dyrbjachu kraj wopušćić a klóštrske wustawy buchu wosyroćene a zapuśćene. Pozdźišo je so president nakazał a skónčnje wopytowaše zasy porjadnje njedźelsku Božu mšu. Na khorołožu dósta sakramenty mrějacych.

Francózska stolica wuhotowa swojomu nowomu pastyrjej kardinalej Verdierej, kiž je so z Roma domoj wróćił, wulkotne powitanjo. Wjele tysac katolikow joho na dwórnišću wočakowachu a witachu kardinala z wulkim zahorjenjom.

Na swjedźenju „Třoch Kralow" bu nowy arcybiskop swjatočnje intronizowany.

Nowy načolnik generalnoho štaba Weygand je zdobom dobry katolik, kaž tež zemrěty maršal Foch běše. Na to so wězo lěwica złobi. Tak pisa na přikład jena nowina: „Weygand ma jedyn brach. Weygand khodźi kemši. We wójnskim času móže wšak so komando tajkomu mužej přepodać, kotryž kaž Foch kemši khodźi . . ." Ale we měrnych časach by to mudrje było, tajki ważny komando we wójsku generalej dowěrić, kiž kemši khodźi? Muž, kiž kemši khodźi, njetrjeba runje kopoł być. Foch a Pasteur (wulki swěta sławny wučeńc) khodźeštaj tež kemši. Tola to je wěste, zo je tajki muž špatny republikan. Republikan je muž, kiž je so wot kóždoho wěrywuznaća wuswobodźił.

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. Jednota „Sokoł" zarjaduje njedźelu 9. februara wječor 1/2 8 hodźin w „Běłym konju" swój póstniski swjedźeń. Wšěch lubych Serbow a přećelow Sokoła z blizka a z daloka přeprošuje **předsydstwo.**

Radwoŕ. „Katolska Bjesada" předstaja jutře njedźelu, 2. februara (póndźelu, 3. februara, jenož za sobustawow a jich swójbnych), wječor w 7 hodź. pola Brylec dwě rjanej hrě: „Hród Lubin" a „Kralowna Esther". Wšitkich Serbow nanajwutrobnišo přeprošuje **předsydstwo.**

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 98.—100. z Khrósćic: farař Jakub Šewčik, Jan Pětŕka, Hańža Šeferka; 101.—103. z Wučkec: Pawoł Knježk, Michał Nowotny, Jurij Wels; 104. 105. z Nuknic: Pětr Smoła, Jakub Wawrik; 106.—108. z Časec: Jan Hajna, Marja Markowa, Jurij Špitank; 109. 110. z Lejna: Jakub Eiselt, Hańža Khěžcyna; 111. 112. z Hory: Jan Rjeda, Jan Šewc; 113. 114. ze Zejic: zapósłanc Jakub Špitank, Hańža Rjedźina; 115. z Prawočic: Jurij Křižank; 116. z Wudworja: Michał Lipič; 117. z Łuzća: Jakub Mikel; 118. z Noweje Jaseńcy: Michał Kinderman; 119. z Hórkow: Khata Wjacsławkowa; 120. z Jaseńcy: Jan Rjenč; 121. z Worklec: Hana Wincańka; 122. z Raibic: Hańža Brojerowa; 123. z Nowoho Łuzća: Jurij Vicka; 124. z Wutołčic: Michał Ćemjera; 125. z Kulowa: Jan Kostorc; 126. z Dubrjeńka: Mikławš Domanja; 127. z Nowoho Hóska: Jan Nyča; 128.—131. z Budyšina: zwónk Jurij Bjedrich, Mikławš Šmarander, Jurij Wrobl, Michał Wićaz; 132. ze Słoneje Boršće: Jurij Łebza; 133. z Hornjoho Wunjowa: Jakub Delan; 134. ze Serb. Pazlic: Jakub Wrobl; 135. z Plawna: Marja Neuhaus.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 991.—993. z Khrósćic: J. M., J. P., J. Š.; 994.—996. z Worklec: M. B., J. O., J. L.; 997.—999. z Noweje Wjeski: J. H., J. K., J. K.; 1000. 1001. ze Zejic: J. Šp., H. R.; 1002. z Prawočic: M. Š; 1003. z Bóšic: M. R.; 1004. 1005. z Noweje Jaseńcy: J. L., M. K.; 1006. ze Smječkec: M. A.; 1007. z Jaseńcy: M. N.; 1008. z Lišeje Hory: H. K.; 1009. z Now. Łuzća: J. V.; 1010. z Konjec: J. B; 1011. z Kočiny: M. G.; 1012. z Hóska: J. K.; 1013. z Němcow: M. Š.; 1014. ze Serb. Pazlic: J. W.

Dobrowólne dary za Wosadnik:

Kk.: Michał Ćemjera z Wutołčic 2 hr.; Jan Nyča z Now. Hóska 1 hr.; Jakub Eiselt z Lejna 1 hr.; Jan Rjeda z Hory 1 hr.

Wične płaćizny

		w Budyšinje 25. jan. 1930	w Kamjencu 30. jan. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	—11,30	11,30—11,50
Rožka, nowa	50 „	—8,00	7,30—7,50
Ječmjeń	50 „	9,00—9,25	8,50—9,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	—7,00	6,40—6,60
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	3,50—3,75	3,50—3,75
Butra	1 „	4,00—4,00	3,60—3,60
Syno, nowe	50 „	5,00—6,00	4,50—4,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	—	2,40—2,50
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	2,40—2,80	2,10—2,20
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—3,20
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	16,75—17,75	24,50—
Ržana muka, 60 %	50 „	14,25—15,25	15,50—
Pšeńčne wotruby	50 „	—6,25	5,90—6,00
Ržane wotruby	50 „	—6,25	5,90—6,00
Jeja	1 štk.	0,13—0,14	0,14—0,14
Prosata 536 štuk	1 štk.	30,00—47,00	34,00—45,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 27. januara 1930.

Woły: 197. 1) Połnomjaspe, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 53—57 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 45—49 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 38—42. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 283. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 52—57. 2) Połnomjasne, młódše 47—51. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 41—45. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 373. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 47—51. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 37—41. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 40—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 28—33. 6) Husumske z pastwy 22—26. **Ćelata**: 803. 1) Najlěpše wukormjene 74—80. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 65—72. 3) Špatne 55—62. **Wowcy**: 566. 1) Młódše a stare, wukormjene 66—70. 2) Starše wukormjene 58—62. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 50—56. 4) — . **Swinje**: 2336. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1 1/2 lět stare 85—86. 2) Wukormjene 83—84. 3) Mjasne 81—82. 4) Špatne 79—80.

30. januara 1930.

Ćelata (554): 1) 75—81. 2) 68—73. 3) 60—66.

Swinje (485): (přez 300 pt.) 1) 85—86. 2) (240—300) 83—84. 3) (200—240) 81—82. 4) (160—200) 77—80.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za puchoŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Zanjerodźić njedyrbja

dorosćeni swój kašel. Najkmańšo sebi wuzwola wuspytany srědk, kiž so derje bjerje:

Leidlerjowy guajun a bronchialtablety

Směšnje tunjo

kupiće nětkle

płašće - drasty a tkaniny

w inventurnym wupředawanju

Pawoł Otte

Budyšin / Žitna dróha 10

Najwjetši skład za žonjace płašće tudy

„Katolska Bjesada" w Radworju

wuhotuje swój 56. założeński swjedźeń pola Brylec.

Njedźelu, 2. II. 30, w 7 hodź.:

zjawny swjedźeń.

Póndźelu, 3. II. 30, w 7 hodź.:

swójbny swjedźeń (jenož za sobustawy a jich swójbnych).

Předstajeć budźe so:

„Hród Lubin" a **„Kralowna Esther".**

Wšitkich Serbow nanajwutrobnišo přeprošuje

předsydstwo.

Serbski Hospodař

ratařske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Poskićamy wšě hnoje, brikety a
čěske wuhlo też po mjeńšich dźělbach.

Naš automatiski młyn w Delnim Wujězdźe

tel. čo. 13

podawa najlěpšu pšeńčnu a ržanu muku, kotraž so wuběrnje derje pječe, wšě družiny grisa, wotrubow a šrótu, mlěte wolijowe wosuchi, předewšěm lany, kokosowy a koruškowy (Erdnußkuchen), wšě nětko w najlěpšej připóznatej kajkosći a po tunich dnjowskich płaćiznach.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

W Ralbicach na farje je do metrow narězane dobre na suchim pěsku rosćene

khójnowe drjewo

na předań.

---

2 mebl. jstwi z pensiju

za šulerjow stej k jutram dóstać. Doprašenja

w Donnerhakec čišćeńi

Vogtlandske Madras- **gardiny,**

přikrywy na sofy, łoža, blida a diwany, wóskowanki, łožowe šaty

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

— Posłužujemy serbscy. —

Wupjerki

jenož najlěpše twory:

80	cm šěroke	m	**2.20**
100	cm „	m	**2.75**
115	cm „	m	**3.—**
130	cm „	m	**3.50**
140	cm „	m	**3.70**
160	cm „	m	**4.25**

Tuńše hódnosće, kaž też zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składže.

5470 metrow **wupjerka**

smy w jenym lěće rozpředali, štož je najlěpši dopokaz hódnosće našeje twory!

Andr. Kasper

(mějićel: A. Pilopp)

w Budyšinje / Burglehn 11.

Moje inventurne wupředawanjo

wot 30. januara hač do 12. februara

poskića wam cyle wosebite lěpšiny při kupowanju

prěnjotnych płatowych a bawmjanych tworow

Hilger

Lotzestraße 20 (žane klamy)

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 6—9 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Vogtlandske wumělske **gardiny**

kupujeće stajnje tunjo pola

Kurt Erler w Budyšinje

jenož na žitnych wikach 11

napřeco „Złotej hwězdźe"

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

6. čisło. | W Budyšinje (Bautzen), 8. februara 1930. | 68. lětnik.

Přećiwo revoluciji.

Słowo našim nanam a mužam.

Čohoždla je naša revolucija snadź najradikalniša a najwótriša, kotruž je naša zemja a človjeske stawizny dotal dožiwiłe, je jeje nawal a nastup na swójbu. Hdyž je liberalismus podłožk a zakładny kamjeń tutoho domu podrył ze swojimi zakonjemi, kiž wjacy njeměrjachu po zakonju tamneju kamjeńtneju tafli ze Sinai, je so socialna revolucija k poslednjomu nawalej rozsudźiła. Swójba je po měnjenju tuteje revolucije zakładne njezbožo wšěch druhich njepřijomnosćow našoho časa, wot naroda k narodej, wot splaha k druhomu so dale herbowace. Wukubłanjo dźěći w zhromadnych wustawach bjez kóždoho nanowoho a maćeŕnoho wliwa je za nich žadanjo, socialistiske wukubłanjo dźěći je za nich zakładny kamjeń komunisma. Ruska kroči doprědka, Ruska je zdźěła dócpěła, wo čož so druzy hišće prócuja.

My pak prajimy: Swójba je zakładny kamjeń katolicisma, kaž też wšoho statnoho porjada. Za stat njeje woprawdźe žanoho druhoho puća k zbožu hač přez swójbu. Po wuprajenju wulkoho statnika dyrbjałe wšě politiske wułoženja započinać z rozpominanjom wo swójbje. Wšě druhe prašenja, też politiske a socialne, dyrbjałe hakle na druhim městnje stać. Jenož spominajcy na swójbu móže so tute prašenjo derje rozrisać.

Wustawa swójby je kralestwo. Nan dyrbi so zasy stać kral swojeje swójby. Nan je woprawdźe kral z Božeje miłosće. Kral we woprawdźitym kralestwje, kral w połnym zmysłu słowa. Joho zapokazanjo do tutoho zastojnstwa čitaš na prěnjej stronje swjateje knihe, kiž rěka swjate pismo. Štóž je hdy w bibliskich stawiznach z přewažowanjom čitał stworjenjo človjeskoho splaha, njemóže wo tym w dwěle być. Nan je kral, tón kiž rěči a poruča, a žona a dźěćo posłuchatej. Nan je zakonjedawaŕ, nan je sudnik, nan je policija a hdyž je trěbne też wojak. Nan je zamołwity za wukubłanjo a wuwučenjo.

Z jeničkim słowom: Nan je knježeŕstwo. Nanowe kralestwo je njewotsadźomne, dokelž je w Bohu a w přirodźe zakorjenjene, Bóh a přiroda pak so njedatej wotsadźić. Kralestwo nanowe njeje też wot tukhwilneje statneje formy wotwisne. Płaći w monarchiji runje kaž w republicy, w času powšitkownoho hłosowanskoho prawa kaž w času patriarchalskim. Dokelž je wšudźe a přecy nan, tohodla je też wšudźe a přecy kral.

Cyrkeŵ je wurostk nanowskeje mocy do tyranskeje namocy stajnje zasudźała a přećiwo wšomu njewužiću na zamołwitosć swójbnoho kralestwa napřećo kralestwu Božomu pokazowała. Na druhej stronje pak je so křesćanstwo prócowało, nanowsku autoritu napřećo wšěm druhim njepřećelam zakitować a wobarać. Stajnje so wo tym rěči, kelko ma so žónska křesćanstwu dźakować, nan ma so křesćanstwu runje telko dźakować. Nan bě w katolskim srjedźowěku poswjećena wosoba, zastupjeŕ Boži.

Z powšitkownym popušćowanjom autority je też wótcowska autorita přecy bóle popušćowała. Něhduši lutherski faraŕ Hasert je prajił: Luther je nanowstwo zničił! Wón z tym měnješe: Joho wojowanjo napřećo duchownym nanowstwje bamžowym a měšniskim je też naturske nanowstwo hač do joho zakłada zatřasło.

Po Bóžskim a naturskim prawje je nan w małym kralestwje swojeje swójby suweren, to rěka, we swojim kralestwje ma sam prawo, a žane druhe knježeŕstwo nima prawa, so do joho kralestwa a joho prawow měšeć. Joho prawa wostanu też potom, hdyž so joho kralestwo jenož na 100 kósnych metrow a 5 podstajenych poćahuje, mjez tym, zo so druhe knježeŕstwo na 100 milijónow poddanow poćahuje. Prawo wostanje prawo.

Knježeŕstwa narodow su młódše dyžli knježeŕstwa swójbow, dokelž su staty młódše dyžli swójby. Politiske kralestwa su hakle po času z kralestwa swójby wurostłe. Stat ma jenož to, štož móže swójba abo štož móža swójby jomu dać. Nadawk stata pak je zdźerženjo swójby, dokelž je stat jenož towaŕstwo swójbow, kaž su swójby zasy jenož towaŕstwa jednotliwcow. Swójby, z wosobow a wobsedźeństwa wobstojace, wzdawaja so wěstych wosobow a wěstoho wobsedźeństwa k spomo=

ženju stata, kiž z toho zjawnu móc twori k zdźerženju swójbow.

Hdyž stat přewjele wot swójbow žada, zniča wón sam swójby, hdyž swójba přemało statej dawa, słabi wona stat. Liberalni a socialisća njemóža ženje spomóžnje knježić, dokelž woni swójby, kotrež su móc kóždoho stata, wšěch prawow wuslěkuja, wurubuja. Nan je dźensa wotročk a njewolnik a prošeŕ. Wón so žiwi ze srjódkami, kiž z blida bürokratow padaja. We času statneje njewobmjezowaneje mocy su nanej tež prawo rozwučenja wzali. Bjez toho, zo bychu nana a maćerje so prašeli, wotwjedu dźěćo na 8 lět do šule. Tajka nanuzowana šula, husto dosć hišće bjez wěry-wuznaća, je woprawdźity napad na wótcowsku samostatnosć, kotraž je nanej přez naturski zakoń zaručena. Po tutym naturskim prawje je nan wučeŕ a mać wukubłarka. To je prěni šulski zakoń, kotryž njemóže přez žadyn druhi zakoń njepłaćiwy so stać. Tutón prěni a najstarši zakoń dóstanje jenož wěste wudospołnjenjo w přeznaturskim šulskim zakonju Božim: „Dźiće a wučće wšitke ludy!“

Štóž chce potajkim dźěći wučić, dyrbi swoje prawo wot swójby a cyrkwje najprjedy dóstać. Statne njedosaha. Stat dyrbi so wo to starać, zo prawo dźěći na rozwučenjo njespadnje, ale stat njeje sam wučeŕ. Tohodla žadamy sebi wot nowočasnoho stata swójbje wuswojene prawa wróćo! Žadamy swobodnu katolsku šulu. Šula přichoda je šula swójbna a farska!

Kralestwo wótcowske pak so tež na hospodarske polo poćahuje. Dźensiši proletarěr je wosamoćeny. Kaž ze štoma wotwěte łopjeno! Bjez korjeni do maćeŕskeje zemje sahacych, bjez domizny, wustorčeny a wosyroćeny! Dźensiši proletarěr je nastał a so narodźił na rozpadankach swójby. Socialne prašenjo hakle móžeše so zrodźić, hdyž bě hospodarski liberalismus hospodarsku samostatnosć milijónam rjemjeslnikam, małym překupcam a małym buram wzał a jich k fabrikskim dźěłaćerjam ponižił. Tehdom sta so wuhlica revolucinarna, hdyž swójba přesta być dźěława, zeživjeńska, wobydleńska a žiwjenska jednota.

Drje su tež wuwzaća, tola prawidło wostanje, zo je kral we swojim kralestwje žiwy a zo wostanje ze swojimi stawami kruće zjednoćeny. Doma we swójbje je joho kralestwo, tohodla tež doma dźěła, tež za nana wobstoji wěsta winowatosć domjaceje residency. Hospodarski system, kotryž skoro wšitkich nanow nuzuje swój khlěb zwonka swójby zasłužić, njeje socialny, a dyrbimy jón tohodla zaćisnyć. Woprawdźita socialna politika so njespokoja ze sanitetnym hromadźenjom ćěłow na bitwišću, ale prócuje so kužoł njedostatka wotkryć. Pyta swójbu wustrowić.

Zemja so třase kaž pjany. Dny Noeowe so wospjetuja. Nowa lijeńca hrozy naš swět z krewju a z wohnjom zaničić. Zaliwace zmohi so nam z kóždym dnjom bóle bliža. Njewěmy, hač budźe katolicismus w Němskej a druhdźe sylny dosć tute zahubjace zmohi potepjenja wotdźeržeć. Dyrbjałe pak zasy wody nad najwyššimi horami stać a dyrbjałe wšitko, štož je žiwe a dycha, potepić, potom wuhladamy tola zasy archu pod mjenom cyrkwje Božeje přez zmohiska a wětry jěć. W njej pak njebudźe nichtó druhi wukhowany, dyžli swójba, nowa swójba, kotraž dyrbi swětej nowu krew přinjesć.

Potom, hdyž so rozběhnu wody, budźe nowy Nazareth twarjeny, z Mójzesowych kamjeni, Golgaćinych skałow a Pětrowych rózkowcow, nowe kralestwo, symjenišćo noweje towaršnosće. Politikarjo nas nihdy njewumóža, ale nanowje, mužowje nas wumóža z nowymi wulkimi prawami a tohodla tež nowymi wulkimi winowatosćemi.

Sće wy, naši nanojo a mužojo, wšitko to zrozumili? Mnoho wot was hišće wočakujemy a žadamy. Wy dyrbiće so stać kaž tamny Khrystofer, kiž na swojimaj ramjenjomaj zakładne kamjenje přez čerwjene morjo donjese. Snadź budźa potom tući nowi mužojo něšto mjenje politisować a rěčeć, ale za to ćim wjacy dźěłać na swojim nowym kralestwje doma we swojich swójbach. Woprawdźe tež za nas je dźensa najnuzniše, tworić sylne kharaktery, woprawdźe nuzniše dyžli tworjenjo organisacijow. Nic hrajkanjo a wuradźowanjo w našich towarstwach nas wumóži. Naše prěnje towarstwo je a wostanje naša swójba, a jeje předsyda je nan, jeje wutroba pak mać.

Tak wy naši mužojo! Chceće-li doprědka, potom wróćo! Jenož nawrót k našim swójbam nas wumóži. Tam, hdźež sće wy nětkle wotsadźeni přez samsnu winu, tam pytajće sebi nowe kralestwo twarić, přetož maće prawo a winowatosć k tomu!

Politiski rozhlad.

Youngowy plan před krajnej radu a sejmom.

Němska krajna rada je Youngowy plan přijimała. Nětko ma němski sejm słowo. We wosebitym zakonju ma so tutón plan zwěsćić. Naćisk samón wopřija přez 500 ćišćanych stronow. Němske centrum je swoje sobudźělo wotwisne činiło wot zrjadowanja němskich financow, kiž ma so prjedy stać. Wosebje wjele hary je zbudźiło w zwisku z Youngowym planom stojace němsko-pólske dojednanjo, kotrež ma so tohorunja zdobom zakończy zwěsćić. Tute dojednanjo je drje prěnjotne wobkhodne, rjaduje potajkim prěnjotny mjezewjazomny wobkhad. Rjaduje pak tohorunja tež mjezewjazomne pjenježne žadanja wobeju statow. Jedna so tu wosebje wo wupłaćenjo zapołožkow socialnoho zawěsćenja we wotstupjenej Hornjej Šlezskej pólskomu statej a na druhej stronje wo zapłaćenjo za wothłosowanjo we wječornej Pruskej a Hornjej Šlezskej, kotrež ma Pruska hišće dóstać. Su to žadanja, kotrež wučinjeja na pruskej stronje 538,7 mil. hr., na pólskej stronje 830 mil. hr. Wuwzate je w tutych sumach tamne němskostatne wobsedźeństwo, kotrež je z němskostatnymi železnicami, twarjenjemi, lěsami atd. na Pólsku přešło. Sumy za tute wobsedźeństwo su přez dobyćerske staty při měrowych wučinjenjach postajene a so wot cyłkoweje wotškodźeńskeje sumy, kotruž ma Němska za přebratu wójnu dobyćerjam płaćić, wotličće. Štož pak nas wosebje na tutym zrěčenju mjez Němskej a Pólskej zajimuje, je, zo je přez nje tež prašenjo mjeńšinow, a to němskich mjeńšinow w Pólskej a pólskich mjeńšinow w Němskej, rozrisane, a to tak, zo samo němske nowiny nad tym swoje spokonjenjo wuprajeja. Z tym spadnje, da-li Bóh, wótra napjatosć, kotraž je tak dołho mjez Němskej a Pólskej wobstała.

Zawěsćenjo dźěłonjeměwcow.

Wot wšěch nětčišich financnych krajnych starosćow je ta dla zawěsćenja dźěłonjemějerjow sobu najhłowniša. Tež powyšenjo přinoškow wo ½ % hač do 31. měrca 1931 njeje pjenježnu krizu tutoho zawěsćenja wotstroniło. Najebać toho wobliča so deficit na kóncu lěta znajmjeńša z 300 mil. hr. Z wotkel jón kryć? Kraj sam to njemóže. Nowe powyšenjo přinoškow je wuzamknjene. Njebudźe žanoho druhoho wupuća hač zawěsćeński pjenjez znižić abo nowe požčonki přiwzać. Wo tele prašenjo budźe lětsa w běhu lěta hišće wulke wojowanjo. Z tym mamy zawěsće ličić.

W Londonje

hišće přecy wulkomocy wo podźělnej sylnosći łódźstwa jednaja. Kóžda wulkomóc chce poměrnje najsylniše łódźstwo wobkhować abo wutwarić. Tuž hlada kóžda najpřijomniši plan za sebje předpołožić. Jendźelčenjo chcedźa dotalny poměr łódźstwow we wšěch kategorijach jako normu postajić, Francózojo zasy za to wustupuja, zo ma tuta poměrna norma so jeničcy na docyłnu tonažu poćahować. Kóždej wulkomocy pak ma so přewostajić, kak wona potom

tutu kruće postajenu docyłnu tonažu na jenotliwe kategorije łódźi rozdźěli. Mjez tutymaj nahladomaj a stojišćomaj so dotal njeje hišće wupuć namakał.

Kutipow.

Před tydźenjom su tajne mocy wjednika ruskich emigrantow, generala Kutipowa, kotryž běše w Parizu žiwy, wotwjedle a wotstroniłe. To při swětłym dnju. Zjawnje francózske nowiny bolšewikske ruske knježeŕstwo winuja, zo je to poručiło. Na to je sowjetski pósłanc w Parizu so pola francózskoho knježeŕstwa wobćežował a wo policajsku pomoc prosył, dokelž so wot běłych gardistow wohroženy čuješe. Tardieu je na nowinarsku swobodu so powołał, tola škit pósłanstwu přilubił. Zdobom přikhadźa z Ruskeje powěść, zo je bolšewikske knježeŕstwo wšěch něhdyšich carskich namórskich officěrow, kiž we swojim času njeběchu do sowjetskoho łódźstwa zastupili a w Ruskej bydlachu, zajeć a zatřělić dawo. Jedna so wo 300 officěrow. To su njesłyšane skutki bolšewikskeje kultury. Tež napřećo wšomu nabožnistwu so z nowej njesłyšanej djabołskej hroznosću a krutosću pokročuje. Bóh chcył wbohi ruski narod wot tuteje djabołskeje čwěle wuswobodźić.

Přinošk za towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

płaći lětnje **5 hr.** Štóž pak Katolski Posoł z póstom dóstanje, ma **7 hr.** płaćić.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Radworja.** Po hodźoch też pola nas jene wjeselo druhe honi. Mamy kwasow, założeńskich swjedźenjow atd. nadosć. Ale tola su časy ćežke a wšelacy tradaju doma. Hdyž běše nětko „Kat. Bjesada“ na swój 56. założeński swjedźeń też šěršu zjawnosć přeprošowała, njetrjebamy so dźiwać, zo njeběše njedźelski wopyt spokojacy. Škoda! Buštej dźěn wjetšej khutnej hrě předstajenej: „Hród Lubin“ a „Kralowna Esther“, za serbske jewišćo wot knjeza wučerja Feliksa Hajny-Khrósćanskoho připrawjenej. Wón běše tuž też sem přikhwatał z knjezom wučerjom Kokertom z Worklec, zo by so sobu nad wuspěchami hrajacych wjeselił. A tak je woprawdźe było. Sobuskutkowacych běše na 30, wšě sobustawy abo jich dźěći — z wuwzaćom mandźelskeje knjeza khorhojnika Čornaka. Hra „Esther“ běše tu cyle njeznata, nic pak „Lubin“. Tole hižo před 6 lětami tu *towarstwo młodźencow hraješe. Kóždy hrajeŕ a kóžda* hrajeŕka wustupi w krasnej, přihódnej drasće a běchu so cyle do zmysła wěcy zažiwił. Chcu jenož na někotre wosoby spomnić: Hrabinka z Lubina, jeje dźowka a bratr. Kak derje skutkowaše wustup w rubježnej korčmje! Kral Azuerus, kralowna Esther, zastojnicy Aman, Becata, židźa Mardochej, Abraham, Jakub atd. zwostanu w pomjatku kóždoho z přitomnych. Póńdźelu 3. februara běše swjedźeń jenož za sobustawow a swójbnych. Tu poŕěča swjedźeńske słowa knjez kapłan Cyž z Ralbic wo našej křesćanskej swójbje. Spominaše też na powučacy zmysł khutneju předstajeni. Knjez kapłan Cyž je hišće kóždomu wot lońšoho swjedźenja w dobrym wopomnjeću. Přitomni posłuchachu tuž z napjatej kedźbnosću na kóžde słowo. A hdyž ŕěčnik z najlěpšimi přećemi za přichod skónči, šumješe mócny přiklesk po Brylec wulkej łubi. Cyły swjedźeń je był woprawdźita duchowna kupjel za „Bjesadu“. Tuž słuša najwjetši dźak předsydźe, knjezej kapłanej Handricy, kotryž je zamohł wšo tak derje zarjadować a druhich za nadobny skutk zahorjeć. Njech pak so nětko też wšě sobustawy maja po zawodnych słowach knjeza předsydy: Kóždy njech też porjadnje a pilnje měsačne zhromadźizny towarstwa wopytuje. Njech rosće, přiběra a kćeje wosadne towarstwo „Katolska Bjesada“!

Z **Radworja.** Na swjedźenju „Swěčk Marije“ je też pola nas wobkhad ze zaswěćenymi swěčkami. Lětsa wobdźělichu so šulske dźěći dosć bohaće. To běše zwjeselacy a hnujacy napohlad. Bołmončku změja zasy přileżnosć, w procesijónje sobu hić — a to ze swjećenej bołminu. Njech to tola zasy w prawje bohatej ličbje činja! Starši, namołwjejće je k tomu!

Z **Khróšćic.** Na Swěčk Marije wječor wotmě naše towarstwo młodźencow swoju lětušu generalnu zhromadźiznu. Krótko po postajenym času móżeše prezes towarstwa, knjez kapłan Młónk, bohatu ličbu sobustawow witać. Po wuspěwanju spěwa „Ja Słowjan sym“ kročeše so hnydom k wólbam. Naš předsyda towarš Jurij Špitank ze Zejic dyrbješe nas w naléću zańdźenoho lěta wopuščić a na joho město stupi městopředsyda towarš Pawoł Wjenka z Worklec. Wón bu nětko wot knjeza prezesa za předsydu pomjenowany. Za městopředsydu bu towarš Mikławš Džisławk wuzwoleny. Towarš Jakub Winger z Khróšćic, kotryž wósom lět jako pismawjedźeŕ swoje dźěło swěrnje a pilnje wukonješe, złoži swoje zastojnstwo z česću. Na joho město bu wuzwoleny towarš Jan Wićaz z Khróšćic. Dalše zastojnstwa wostachu w prjedawšich rukach, kaž pokładnik towarš Jurij Rynč a knihownik towarš Jurij Mérčink. Khorhojnicy wostachu towaršojo Lěsnaŕ, Jan Cyž a Jurij Cyž. Knjez prezes přeješe nowomu předsydstwu wjele zboža do přichoda. Na to přečita so protokol poslednjoho swjedźenja. Njedźiwajcy wulkich wudawkow, kotrež sebi předstajenjo našeje noweje hry žadaše, smy tola hišće rjane Saldo k swojomu lěpšomu wuzbytkowali. Dźakować mamy so našim hosćom za bohaty wopyt na woběmaj dnjomaj. Knjez prezes doda hišće krótki přednošk wo exercicijach. Přečita list, kotryž bě wěsty Němc pisał, kiž so po skónčenju exercicijow zbožowny čuješe, kaž hišće ženje we swojim žiwjenju. Hišće někotre dopisy druhich móżachmy słyšeć. Kóždy pisa wo swojim znutŕkownym zbožu a pokoju, kiž je w času exercicijow namakał, samo tamny młodźenc, kotryž jenož z wćipnosću a na nuzowanjo ze strony swojeju staršeju so daše naréčeć. Wón wopušći po tŕoch dnjach swjatych exercicijow z ćežkej wutrobu dom, w kotrymž telko lěkarstwa za swoju dušu dósta, napisa dźakny list na tamnoho knjeza duchownoho a přilubi bórzy zasy přińć. Knjez prezes přeješe też nam wšěm, jónu so zapisać dać do swj. exercicijow. Dale přečita hišće plakat knj. P. Hartwega, kiž je 21 lět mjez dźiwimi w Africy přebywał a hakle před 18 měsacami so domoj wrócił. Wón přińdźe za někotre njedźele dobrowólnje k nam a změje tu swětłowobrazowy přednošk, na kotryž maja też wšitcy wosadni přistup. Čisty wunošk budźe so za misijóny darić. Naši towaršojo, kotřiž *nětkle w Dalkach přebywaju, póslachu* też rjany postrow k swjedźenjej. Sobustawska lisćina so přeńdźe a z tym so zhromadźizna skónči.

Ze **Šunowa.** Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměwa so srjedu, 12. februara, popołdnju w 2 hodźinomaj w Šunowje w hosćeńcu, a ¼4 hodźin w Smjerdźacej pola Krawcec. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z **Budyšina.** Rjany póstniski swjedźeń zarjaduje Jednota „Sokoł“ w Budyšinje přichodnu njedźelu, 9. februara, wječor w 7 hodź. w „Běłym konju“. Je k tomu wubrała wurjadny sokołski, žortny a hudźbny porjad. Zawěšće budźa to wokřewjace hodźinki za kóždoho. Zastup płaći jenož 1 hr. za hosći, 75 pj. za sobustawy. Reje su darmo. Wósom muži sylna kapała budźe hudźić. Překwapjenjow budźe mnoho. Tuž, lubi Serbja, lube Serbowki, njewostańće doma za kachlemi sedźo, ale přindźće cyle wěsće na tutón rjany póstniski swjedźeń!

Z **Pančic.** Radupodawanjo za maćerje wotměwa so tu pjatk, 14. februara, popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu. Lěkaŕ budźe přitomny.

Do Pančic. Přichodnu njedźelu 16. februara wšitcy do Pančic. Nic pak na „Ptači kwas“. Je hižo dawno nimo.

Za to so nam druhe khłóšćeńki poskićeja. Nic za hubu a žołdk, ale za wóčko a wucho, za zmysł a wutrobu. Tudomna jednota Sokoł woswjeći swój zymski swjedźeń. Pódla wšelakich zwučowanjow a skupinow budźe so dźiwadło předstajić a to „Dubičanski kowař“, kiž je so tak rjenje na swjedźenju Katolskeje Bjesady w Jaseńcy wot jeje dźiwadłoho wotrjada hrał. Budźe to hakle k třećomu razej po cyłych Serbach, prěni króć w Bukecach, na městnje přełožerja. Wupruhowani Jaseńčanscy hrajerjo přińdu do Pančic a hru ze znatej wustojnosću předwjedu. „Dubičanskoho kowarja“ dyrbiće widźeć. To je hra, kaž na serbske kopyto bita. Předstaja nam z dźěła dóńt też našoho luda, kak bu wot cuzbnikow a knjezykow wuwjazany a wucycany. Tuž so nichtó njekomdź a khwatajće wšitcy na sokołski swjedźeń přichodnu njedźelu w Pančicach. Budźe so wam tam wěsće lubić.

Założeński swjedźeń Drježdźanskeje „Jednoty“.

Před wjacy hač 50 lětami su so katolscy Serbja sakskeje stolicy do towařstwa zwjazali, a to na pohnuwanjo tehdomnišoho wótčinca Michała Hórnika, kotrohož sławne mjeno nawječorna župa z česću nosy. Před lětom swjećeše swoje abrahaminy, w přitomnosći na 900 hosći. Wězo njemysli sebi na to, so nětko k měrej podać. Tomu hižo nětčiši horliwcy přidali njebychu, kotriž na joho čole stoja. Z dopokazom bě

51. założeński swjedźeń

1. małoho róžka w znatym „Nowoměsćanskim bjesadnym domje“ na Budyšskej drózy. Jednoćenjo njejsu podarmo prosyli a wabili. Po stach běchu so hosćo z města, z Łužicy a dale zešli. Kaž z magiskej mocu, ćehnje jich na swjedźeń, khwataja přiwuzni a znaći do Drježdźan, zo bychu so znajmjeńša junu wob lěto zasy widźeli.

Bohaty wotměnjacy porjad zahaji knježna Madlena Handrikec z Drježdźan z prologom „Na serbsku Łužicu“ wot Zejlerja. Potom witaše nětčiši njesprócniwy předsyda, knjez korektor Bjedrich Helas, jenotliwcow a towařstwa, mjez nimi znatych narodnych prócowarjow: knjezow konsistorijelnu radu fararja Krala, duchownoho radnika towařstwa, Bjarnata Krawca, Jurja Słodeńka, zastupjerjow češkoho konsulata, mnohe towařstwa z města a z Łužicy a złožowaše swoje słowa na Čišinskoho pěseń:

„We zakhowanym kućiku fijałka ze zemje kuka,
Hišće brjóžk při pućiku šěry je a šěra łuka.
Na zemju so njebjo směj, zo so zrudna zazeleni!
Štom a kěrašk słónco hrěj, zo so z kćěnjom rozpłomjeni!“

Tute hrónčko nałožowaše rěčnik na naš wbohi narod, kiž wjele, wjele słónca trjeba, zo by wšěch zahrěło za drohe kubła wótčinske. W dalšim pokaza w raznych słowach, što maja naše swjedźenje być. Husto dosć je so jich zaměr přeměnił. Zwonkownje drje so wšo błyšći a frinkoli, ale wot nutřka hižo z dźěła tłaje. Namołwješe k česćowanju našich wótcow, kotřiž su swoje cyłe žiwjenjo woprowali za rozkćěw luboho Serbowstwa.

Tutym zahorjacym słowam přizamkny so kaž slub do wyšin „Zemja serbska, statok mój!“ Nětko sćěhowachu wjacore serbske a pozdźišo też češke khóry, eksaktnje přednjesene wot Drježdźanskoho towařstwa „Hlohola“, podpjerany wot někotrych spěwokmanych Serbow, mjez nimi naši studowacy na pedagogiskim wustawje. Rjany khór nawjedowaše knjez mištr Bjarnat Krawc, kiž je jim też wučeŕ był.

Knjez koncertny mištr Willibald Rotha, syn serbskeje maćerje (z Kulowa), narodźiwši so w Drježdźanach, ale njedowuknywši maćernu rěč — to je bjez dźiwa, hdyž samo w Budyšinje dźěći serbskeju staršeju ani serbski njenawuknu — hraješe z njewšědnej wustojnosću, techniscy a hudźbnje bjezporočnje wjacore kruchi na huslach, přewodźany wot kapałnika knjeza Korle Weißa z Drježdźan. Rhytmiske reje, předstajene wot knježny Hany Rychtarjec, su drje něšto nowe na našich swjedźenjach. Stawaja so pak w tak přistojnych formach, zo drje so nichtó na tym njepostorči. Knjez Krawc je na klawěrje přewodźeše.

Po wučeŕpanym programje stupi zasy rejka do swojoho prawa. Předwjedźe so też Kocorowa poloneza „Zelena ta meja“, też někotre serbske reje, kaž su pola katolskich Serbow we Łužicy z wašnjom. Tola so zwjetša wopaki rejowaše.

Štóž swój Posoł z póstom dóstanje a w prawym času nima, to rěka najpozdźišo njedźelu, njech so hnydom pola listynošerja hórši!

Swjaty kříž.

W Bajeńskej, we wosamoćenym dólčku, wobdatym wot bukowcow, stoji spodźiwny swjaty kříž. Kříž je cyle rozkwěkany a nimale cyle čorny ze starobu, wobbity ze zerzawym blachom. Najlěpje zdźeržana je hišće postawa křižowanoho Zbóžnika. K nohomaj křižowanoho leži na zelenym brjóžku na poł zwuhlene wózne koło a pódla šćěrjaty čłowječi nop.

Podarmo pyta tam pućowař za mjenom znjezboženoho; samo ličbu lětnika njemóže wučitać. Skoro so zda, kaž by swjaty kříž ćěmne potajnstwo khował.

Nic bjez hrózby wobhladuje pućowař spodźiwny wobraz. Moja wćipnosć mje přecy bóle čwělowaše. Što wě něšto nadrobniše wo swjatym křižu we wosamoćenym dólčku, što móže potajnstwo wotkryć, kotrež spodźiwny wobraz kryje? Cyle wěsće wobydlerjo dwora, kotryž wysoko na horje stoješe. Tam chcu so woprašeć.

Khwatach spěšnje, bórzy stojach před přećelnym burom w najrjeńšich lětach. — Po tym, hdyž moju należnosć sobuzdźělich, zrudźi so bur nimo měry.

„Znaju podawk“, wotmołwi bur, kotryž swjaty kříž kryje. Mój dźěd tónsamy dožiwi. Z joho samsnoho rukopisa chcu wam podawk — je jara zrudźacy — powědać.“

We swjatočnej ćišinje stoješe kubło „K třom dubam“, při wobłuku pódlanskoho lěsa. Nalětnje wobswětleše słónco krasny dwór. Jena z tutych błyšćatych pruhow doby so do jstwy a hraješe sebi we włosach šědźiwca, kotryž spročny we swojim stólcu sedźeše. Ze słabym hłosom wopraša so swojeje žony, kotraž při nim sedźeše: „Njeje hišće Jurij domoj?“

„Ně, nano“, wotmołwi zrudnje hišće cyle młoda žónska, „njeje so hišće wrócił.“

Wobaj na to mjelčeštaj.

Dlěje hač lěto běše bur na khorołožo sputany. Nalěto so khorosć pozhubjowaše a dźensa runje běše joho dobra mandźelska k prěnjomu razej do jstwy dowjedła.

Khorosć so drje pomałku zhubi, ale we wutrobje nošeše bolostnu ranu, kotraž nochce wjacy zažić; joho najstarši syn Jurij bě ju nabił.

Jurij běše njeporadźeny syn, pičk, hrač a njeposłuchaše ženje na napominanja staršeju. Karty běchu njedźelu joho modleńska kniha a paleńcowa bleša joho Bóh. — Z hrožen jom wužada sebi stajnje wot nana wulki pjenjez. Joho njekmane žiwjenjo spóžera wjele zamoženja. Husto dóńdźe mjez nanom a synom k zwadźe.

Jako nan joho wolu dopjelnić njechaše, zakhadźeše syn, kaž dźiwi a nadawa nanej najhórše wudma. Joho dobra mać ćerpješe na tym jara ćežko. Husto padźe płačo na kolena před synom a prošeše, zo tola njeby nana tak rudźił.

Wšitcy domjacy wjeselachu so na strowoće swojoho knjeza, wosebje służowni, kotriž jeho tak jara lubowachu. Jedyn so njewjeseleše, zo bě nan zasy strowy, běše to Jurij. Wón čuješe so hižo do časa jako wobsedźeŕ kras-

Mjez hosćemi widźachmy tež knj. fararja dra. J a k u b a š a, kotryž bě něšto pozdźišo přišoł, kiž kalolskim Serbam serbske kemše zarjaduje, za čož so jomu jara dźakowachmy. Tak su so wšitcy nanajlěpje zabawjeli, a předsydstwu słuša horcy dźak za tajke wuhotowanjo swjedźenja, štož je we wulkim měsće z wjetšimi ćežemi zjednoćene, hač na wsach. Narodna pruha dobywa so z ćežka přez tołste murje do serbskich wutrobow, a tak ma předsydstwo mnoho dźěła, zo by Serbow do swojich kruhow wabiło. Přiwuzni so proša, zo bychu adresy do Drježdźan přićehnjenych Serbow jomu wozjewili a jich do towarstwa wabić móhli, w kotrymž pódla hibićiwoho předsydy hišće knježa: Žur, Lawkus, Kmječ, Khěžka, Hajdanaj, Andrich, Rjeńč, Steuer a druzy pilnje dźěłaja. Jim přidruža so hišće žónske mocy, tak mandźelskej Žurowa a Lawkusowa. W přikładnej přezjednosći wuhotuja sej potom tajki swjedźeń, kaž posledni. Nimale wšitke katolske wosady z Łužicy běchu zastupjene. Wšěm je so jara lubiło. Nazajtra trjechichu so mnozy we wulkej cyrkwi, wukonjawši swoje njedźelske winowatosće. Sobota wšak so za drježdźanskich a zwonkownych Serbow najlěpje přihodźi, hdyž su tola nazajtra zasy kruće do wšědnoho dźěła zapřehnjeni. A tak k lětu na zasywidźenjo!

Štó njeje hišće swój přinošk na 1929 zapłaćił za Katolski Posoł, za jenički serbski tydźenik katolskich Serbow? Hakle 1021 su jón zapłaćili a mamy tola 1500 sobustawow.

Z cyrkwje a swěta.

Z **vatikanskoho města.** Swjaty Wótc přija we wosebitej audijency zastupjerstwo tripolitanskoho zemjanstwa, kotrež běše dla kwasnych swjatočnosćow trónowoho naslědnika Humberta do Roma přišło. Tripolitanska delegacija přińdźe we swojej znamjenitej drasće do Vatikana; přewodźana běše wot jenoho podpołkownika italskoho kolonialnoho wójska. Swjaty Wótc přija Tripolitanow we wulkej sali konsistorija. Delegatojo běchu wězo wšitcy muselmanojo. Při zastupje Swjatoho Wótca poklakny so kóždy a wokoši pjeršćeń Rybaka. Swj. Wótc powita žadnych hosći w italskej rěči, jim najlěpje zrozemliwej, a wupraji swoje spokojenjo nad tutym hołdowanjom.

Njedawno přija Swjaty Wótc 500 wjesnjanow z Agry. Po zwučenym hołdowanju přistupištaj dwaj buraj k Swj. Wótcej a přepodaštaj jomu pyšny kašćik z drohotnej tiaru. Po khwilcy přepodaštej dwě dźěsći Swj. Wótcej rjanu klětku z rasowymaj hołbikomaj. Ze wšěch darow, kotrež běše Swj. Wótc hač dotal k swojomu jubilejej dóstał, běštaj drje jomu hołbikaj najlubši dar. Dlěžši čas rozmołwješe so Swj. Wótc z dźěsćomaj a podźakowa so hnuty za hołbikaj. To je bjez dźiwa, hdyž wopomnimy, zo je Swj. Wótc wulki přećel zwěrjatow. Wulke wjeselo čini jomu worjoł, kotrohož ma w vatikanskej zahrodźe zaměsćenoho a kotrohož husćišo wopytuje.

Swj. Wótc je dweju indiskeju basnikow wuznamjenił. Staj to sławnaj basnikaj Cheryan Mappilla a Sebastian Edamaratu. Wonaj Swj. Wótcej swojej najwjetšej dźěle předpołožištaj, na čož Swj. Wótc kóždomu medaliju z připóznawacym dopisom připósła.

Italscy biskopja napominaja we wosobinskim pastyrskim lisće swojich diecezanow, zo bychu so kruće k swjatej wěrje dźerželi a so njedali přez žane ćeže a njeluboznosće zamylić. Hdyž tež wšelake wěrywuznaća wustupuja, kotrež lohke a rjane žiwjenjo lubja a wšelake hrěšne zawjeselenja dowoluja, njesmědźa so wěriwi tola z tym slepić dać. Njesmědźa zabyć, zo je jenož jena Bóžska cyrkej móžna. Njedźele a swjate dny njedyrbjałe so znjewužić k prózdnym zawjeselenjam, ale wjele bóle k swjatosćenju a k skrućenju znutřkownoho człowjeka. Farař ma być woprawdźity duchowny wótc swojeje wosady a farska cyrkej srjedźišćo, hdźež so kóždy wosadny doma čuje.

Pólska. Wilnjanski arcybiskop žada, zo by ruska prawosławna cyrkej tamne cyrkwje a kapały zasy wudała, kotrež buchu pod knježerstwom carow (1864 a pozdźišo) katolikam z namocu wzate. Tajkich wuswojenjow běše we Wilnjanskej diecezy 464. Arcybiskop žada nětko wróćenjo 113 prjedawšich katolskich cyrkwjow, dokelž je katolikojo nuznje trjebaju. Tute žadanjo njewopřija žanu njeprawdu napřeću prawosławnym, jedna so jenož wo dopjelnjenjo prawniskeje zasady. Cuze kubła dyrbja so swojim wobsedźerjam wróćić. Nichtó njemóže sebi wot pólskoho knježerstwa žadać, zo wone wot ruskoho carstwa něhdy postajene khostanja katolskich Polakow dale skutkonoho kubła, sonješe wo wužiwanju, kotrež budźe sebi potom bjez wšoho zadźěwka dowolić móc.

A nětko je nan zasy cyle strowy! Tak póńdźe tute wostudłe žiwjenjo dale, kaž prjedy. Wo kóždy krošik dyrbi zasy nana prosyć, wón, jako burski syn. Ale wón so hižo za to postara, zo skupak swoje złotaki radlubje da. — Tež na nanowe mjeno w korčmach tak mnoho dołha načini, zo bě nanej skoro njemóžno, dołh zarunać, tola bě přejara do česće. Tajke běchu myslički wot złych towaršow zawjedźenoho, skaženoho syna.

Měrćin, tak rěkaše bur, měješe hišće druhoho syna, z mjenom Błažij, kotryž pola wójska služeše. Tutón bě posłušny, sprawny a lubowaše swojeju staršeju. Joho nježne začuća rěčachu z kóždoho rynčka, kotryž domoj pisaše. Błažij běše tohodla radosć za nana a trošt za mać.

Před někotrymi dnjemi běše runje zasy list wot njoho přišoł. Burowka čitaše jón swojomu mužej hižo k štwórtomu razej. Wona čitaše jón kóždy raz, hdyz jeje muža ćemne mysle wobdawachu, zo by joho z tym zasy trošku rozwjeseliła.

Burowka běše runje dočitała, hdyž nadobo někajki ropot zasłyša. „Jurij dźe“, zašepta strachoćiwje.

Při zastupje tutoho, hladaše nan ćmowje na njoho. Na joho čerwjenych wočach bě hnydom widźeć, zo je pjany.

Jurij zdaše so khětro rozhorjeny być. Ze złobami reješe na nana: „Hračcy, te sć . . . y su mje hač do poslednjoho krošika wuklukali! Ale ja so hižo wjeću, pjeć razow wjacy jim to zasy wotbudu, štož su mi kradnyli. Daj mi hnydom 200 hriwnow, zo móžu prawje wysoko sadźeć!“

Nan, ze swojimaj sprawnymaj ale zdobom tež zrudnymaj wočomaj pohladny na syna, njewotmołwi pak ani słowčka.

„Njesłyšiš ty? Spěšnje, spěšnje“, zakhadźeše Jurij.

„Njehraj dźensa wjacy, Jurjo“, prošeše mać we swojim nježnym wašnju; ty tola zasy přehraješ. Wostań doma a dźi do łoža.“

„Ja dobudu, dyrbju dobyć; pjenjezy jow!“

„Njedam ći ani pjenježka wjacy“, znapřećiwi nan w měrnym a rozsudnym hłosu. „Wjacy hač 2000 hriwnow sy w tutym lěće rozmjetał.“

„To pak sym hary dosć měł, zo sym sebi něšto tutych hubjenych krošikow wudrěł!“

„Njeby je tež ženje dóstał, tola w mojej khorosći běch pře jara słaby. Nětko so to wjacy njestanje, přetož čuju so hižo dosć sylny, zo bych swoje zamoženjo wobkhować mohł. Wot nětka wostanješ kóždu njedźelu doma, a nimo toho dyrbiš tradać a město palenca wodu pić.“

Roznjemdrjeny zběhaše pjasć a reješe: „Ty chceš mje kłostać, to jenož spytaj! Stary skupako, zadźernjeny, za koho počinaš nadobo tak hromadźe drapać? za twoje hižo nimale přetłate kosće? — Ale ja wěm, za koho pjenjezy tak hromadźiš! Twój lubušk Błažij je dóstanje, dokelž je tak póćiwy młodźenc z joho swjatym mjezwočom, kaž swjaty Alojzijus.

Přichodnje skónčenjo.

wać dawa. Wuswojenjo katolskich cyrkwjow běše tehdom woprawdźe khostanjo za to, dokelž njechachu katolikojo swoju narodnosć a wěru wotpołožić, kaž mazane šaty. Nadźijomnje pólske knježerstwo swój nadawk přewjedźe njedźiwajo na žane wopačne wudawanja a wobskoržowanja ruskich nowinow.

We Wukrajni je woživiło mócne hibanjo za cölibatom duchownstwa. Přemyslowski a Stanisławski biskopaj staj so hižo zapowěłoj, woženjenych duchownych kandidatow wuswjećeć. Dyrbimy to prawje zrozemić. Tu jedna so wo prjedawšich narańšich ruskich katolikow ze starosłowjanskim ritom. Te maja hač dotal woženjenych duchownych. Tola dyrbja woženjeni być prjedy hač měšnisku swjećiznu dóstanu. Wudowcy njesmědźa so z nowa woženić. Wězo njespodobaja so wukazaj naspomnjeneju biskopow młodym theologam. Z duchownych seminarow w Přemyslu a Stanisławje je wjetša połojca studentow wustupiła. Žona je jim lubša hač měšniske zastojnstwo. Wukubłanjo měšnikow dyrbi so tohodla w druhich prawidłach wuwjesć.

W Pólskej přiběra khětro swobodne mulerstwo, dokelž knježerske zarjadowanja zapisuja wozjewjenja swobodnych mulerjow jako wěrywuznaćo. To je tola strašny zmylk. Hizo wobstoja 63 mulerskich wosadow, tak mjenowanych. Wone wudźeržuja 5 časopisow.

Jako wěrny ryćeŕ najzbóžnišeje knježny Marije wopokaza so před krótkim znaty general n. wotp. Haller, we wójnje wulcy zasłužbny wjednik pólskich legijonow. (Wón doby za Pólsku w lěće 1919 cyłu narańšu Galicisku a wuznamjeni so tež 1920 w bitwje pola Waršawy.) Před něšto časom měješe general njezbožo w tym, zo běše so přez njoho general Górecki někak zranił abo so zranjeny čuješe. Tutón pósła jomu swojich sekundantow, jenoho generala a jenoho universitnoho profesora. Wonaj so w předpisanym času pola generala Hallera zamołwištaj ze swojim nadawkom. Tutón da jimaj hnydom dosćčinjenjo za zranjenjo přidawši jimaj pisomne wobswědčenjo, zo je wón jako sobustaw Marijanskich sodalow přisahu wotpołožił na to, zo so ženje njewobdźěli na kajkimžkuli duelu. Tak wupokaza so sławny, w ćežkich bitwach dosć wupruhowany wójnski rjek jako wěrny katolik. Ćim zrudnišo je, zo druzy generalojo a samo universitni profesorojo hišće přiwisuja starym pohanskim a srjedźowěkskim nałožkam duela.

Bulgarski młody kral Borris je hišće nježenjeny, njezamóže praweje žony namakać, kóžda so tež do Bulgarskeje njewuda. Tam je khětro strašna póda. Romske a druhe nowiny přecy zasy wudawaja, zo budże třeća dźowka italskoho krala, Hanka (Gioviana), so tola na njoho wudać. Kral Borris je za monarcha žadny človjek. Hačrunje je z monarchom, je tola so tež dospołnje wuwučił wo ručnym powołanju, kotrež móhło joho zežiwić, jeli zo so w Bulgarskej jomu kralestwo přewróći. Kral Borris je kwalificěrowany mašinista na železnicy a je so do tohole powołanja tak zalubował, zo často na lokomotivu zaležy, zo by ju wjedł. Hdyž na přikład wot romskoho kwasowanja domoj jědźeše, wuměni kral — lědma zo běše joho dwórski ćah Swjate Město wopušćił — swoju drastu z kožanej šofěra a na hłowu staji sebi čapku mašinisty a wopušćiwši swój wagon skoči na mašinu a dowjedźe swój ćah do Trienta. Tež we Bulgariji čini kral časćišo wjednika lokomotivow a wozy swojich ministrow a swojich komornikow w kralowskich wozach po kraju.

Holandski primas Utrechtski arcybiskop Henrik van de Wetering je po 34lětnym skutkowanju kónc novembra zańdźenoho lěta zemrjeł. Wón je 50 nowych farow założił a natwari přez 100 nowych cyrkwjow. Katolske towarstwa so założichu, katolske nowinarstwo so wutwori a katolske šule dobychu sebi skónčnje runoprawo ze statnymi (swětnymi). Katolske khorownje so założichu a napřeco znjewužiwanju alkohoła wubudźi so mócne hibanjo a jako króna wšěch dźěłow a prócowanjow stupi 1923 skónčnje katolska nniversita w Nymwegen do skutka. Najwjetše zasłužby doby sebi zemrjety biskop wo wutworjenjo dźěłaćerskich zwjazkow. Často napominaše swojich duchownych bratrow: „My duchowni njedyrbjeli dźěłaćerjam stajnje předować wo jich winowatosćach, ale tež wo jich prawach na žiwjenjo."

Belgiske knježerske woršty su khětro njesprawne napřeco katolskim žadanjam. Stolica Brüssel zalutuje sebi lětnje 12 milijonow frankow přez to, zo katolikojo swoje privatne ludowe šule wudźerżuja. A tola so měšćanscy zastupjerjo zapowjedźichu, katolskim šulam tři štwórć milijona frankow na lěto přizwolić. Brabantski prowincialny sejm wotpokaza kóždu podpjeru sławneje katolskeje university w Luwjenje (Luvain-Löwen).

Amerikanski arcybiskop, kardinal O'Connell, je swoje 70. narodniny woswjećił. Jomu zbožopřejacym žurnalistam (nowinarjam) poda wón někotre zdźělenki ze swojoho žiwjenja. Swoju njekhabłacu strowotu připisuje wón swojej dźěławosći a swojej poměrnosći. Dźěło je wón stajnje pytał a njeje jomu ženje z puća šoł. Před krótkim je postajił, zo ma so swj. firmowanjo na konwertitow zhromadnje wudźělać na jenej njedźeli lěta, nic wjacy priwatnje, kaž bě to hač dotal. Zhromadne firmowanja činja na lud wjele wjetši zaćišć a wuskutkuja přez to dalše dobre.

We Vikariaće „Suezowy kanal" budże so wulka cyrkej k česći „swjateje Marije, kralowneje swětow" natwarić. Egiptowske knježerstwo je k twarej ležomnosć, kotraž je 320000 hr. hódna, za lědma pjaty dźěl tychle pjenjez wotstupiło. Katolikow bydli tam přez 10000 mjez 16400 wobydlerjemi.

Japanska stolica dósta nowy „wulki" seminar. Franciskanojo wotměwachu w měsće Saporo wědomnostne konferency, kotrež so tež bohaće wopytowachu přez pohanow zdźěłanych stronow. Samo kejžor běše při jenej přitomny.

W Khinje bu před krótkim nowa rjana cyrkej poswjećena k česći Khrystusa Krala. W někotrych dźělach Khinskeje knježa jara zrudne wobstojnosće. We prowincach, hdźež je přez lěta dołho wójna zakhadźała, knježi surowy hłód; w druhich dźělach přesćěhaja so křesćenjo a ćerpja misijony ćežke škody.

Je nuza woprawdźe tak wulka, zo njemóžeš ani cyły přinošk na 1928 zapłaćić, potom rěč raz z dowěrnikom towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w twojej wosadźe, zo by tola dale móhł z dobrym swědomjom Katolski Posoł čitać!

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. Jednota „Sokoł" zarjaduje njedźelu 9. februara wječor ½8 hodźin w „Běłym konju" swój póstniski swjedźeń. Tuni zastup, reje darmo. Wšěch lubych Serbow a přećelow Sokoła přeprošuje **předsydstwo.**

Budyšin. Spěwarki a spěwarjo žendu so přichodnu wutoru wječor we 8 hodź. spěwnej pruzy dla „Naléća". Winowatosć kóždeje spěwokmaneje spěwarki a spěwarja je, zo přińdźe.

Radwoŕ. Towarstwo młodźencow w Radworju wuhotuje njedźelu, 16. februara 1930, wječor ½8 hodźin pola Topolinskec rjany swjedźeń, na kotryž wšěch lubych Serbow najwutrobnišo přeprošuje **předsydstwo.**

Kulow. „Bratrowstwo" wuhotuje njedźelu, 9. februara, wječor w 7 hodź., w „Němskim kejžoru" swój 32. założeński swjedźeń, wobstojacy ze spěwow, dźiwadła a rejow. Na tutón swjedźeń přeprošuje nanajwutrobnišo **předsydstwo.**

Worklecy. We Worklečanskej khorowni wotměja so w posće swjate eksercicije (serbski) a to wot 9.—13. měrca za knježny, wot 16.—20. měrca za žony. Hdy budźa za młodźeńcy, je hišće njewěste. Eksercicije započnu so na prěnim wot mjenowanych dnjow wječor w 7 hodź. a

skónča so na poslednim rano. Zamołwće so z časom we Worklečanskej khorowni, hdźež tež bliźše wo zarunanju zhoniče.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 136. z Budyšina: Hanža Kubicowa (tach.); 137. z Čemjerc: Jakub Kral; 138. 139. z Drježdžan: dr. phil. Jakub Wjacslawk, Mikł. Kmječ; 140.—143. z Njebjelčic: farař Michał Mič, Jakub Kubaš, Hańža Hejdušcyna, Mikławš Pječak; 144. 145. z Pančic: dr. med. Mikławš Rachel, wučer Mikławš Bejmak; 146.—148. z Marjineje Hwězdy: klóštrski konvent, P. Ubald, P. Alfons; 149.—155. z Kukowa: Jurij Bětnař, Jan Kral, Jakub Lešawa, Jurij Ryćerja, Mikławš Budař, Jurij Šnajder, Mikławš Měrćink; 156. ze Swinarnje: Hańža Nowakec; 157. z Konjec: Mikławš Wićaz; 158.—160. ze Šunowa: Pawoł Langa, Jakub Čornak, Mikławš Kral; 161. z Nowoslic: Michał Čornak; 162. z Koslowa: Mikławš Wawrik.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 1015. z Drježdžan: M. K.; 1016.—1017. z Njebjelčic: M. H., J. Ž.; 1018. ze Swinarnje: M. B.; 1019. z Ralbic: M. Ž.; 1020. 1021. ze Šunowa: J. Č., J. M.

Wične płaćizny

		w Budyšinje 1. febr. 1930	w Kamjencu 6. febr. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	—11,30	11,30—11,50
Rožka, nowa	50 „	—8,00	7,50—7,60
Ječmjeń	50 „	9,00—9,25	8,50—9,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	—7,00	6,40—6,60
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	3,00—3,50	3,50—3,75
Butra	1 „	4,00—4,00	3,60—3,60
Syno, nowe	50 „	5,00—6,00	4,50—4,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	—	2,40—2,50
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	2,40—2,80	2,10—2,20
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—3,20
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	16,75—17,75	24,50—
Ržana muka, 60 %	50 „	14,25—15,25	14,50—
Pšeńčne wotruby	50 „	—6,25	5,90—6,00
Ržane wotruby	50 „	—6,25	5,90—6,00
Jeja	1 štk.	0,13—0,14	0,13—0,13
Prosata 536 štuk	1 štk.	30,00—47,00	32,00—45,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdžanskich skótnych wikach 3. februara 1930.

Woły: 162. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 53—56 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 44—48 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 37—42. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 269. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 52—56. 2) Połnomjasne, młódše 46—50. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 40—45. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 320. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 46—50. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—57. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 37—42. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 40—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 28—32. 6) Husumske z pastwy 22—26. **Čelata**: 613. 1) Najlěpše wukormjene 75—81. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 68—73. 3) Špatne 60—66. **Wowcy**: 693. 1) Młódše a stare, wukormjene 65—70. 2) Starše wukormjene 56—62. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 50—54. 4) — . **Swinje**: 2976. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 83—84. 2) Wukormjene 81—82. 3) Mjasne 80—81. 4) Špatne 78—80.

6. februara 1930.

Čelata (630): 1) 76—82. 2) 68—75. 3) 62—66.
Swinje (454): (přez 300 pt.) 1) 83—84. 2) (240—300) 81—82. 3) (200—240) 80—81. 4) (160—200) 78—79.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za pucheř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Wupjerki

jenož najlěpše twory:

80	cm šěroke	m	**2.20**
100	cm „	m	**2.75**
115	cm „	m	**3.—**
130	cm „	m	**3.50**
140	cm „	m	**3.70**
160	cm „	m	**4.25**

Tuńše hódnosće, kaž tež zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składźe.

5470 metrow wupjerka

smy w jenym lěće rozpředali, štož je najlěpši dopokaz hódnosće našeje twory!

Andr. Kasper
(mějićel: A. Pilopp)
w Budyšinje / Burglehn 11.

Spušćomna pilna holca

za ratarstwo so hnydom pyta. Doprašenjo w Donnerhakec čišćerni w Budyšinje.

Vogtlandske Madras- **gardiny,**
přikrywy na sofy, łoža, blida a diwany, wóskowanki, łožowe šaty
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10
— Posłužujemy serbscy. —

Wšě čišćerske wěcy
wuhotuje derje a spěšnje
Donnerhakec čišćerńja.

Serbski Hospodař
ratarske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njeseja Waše kury derje?!

Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu
„Jajko“
Předawaja wšudźom w dźělbach

po 5 puntach	za	1.— hr.
po 10 puntach	za	1.90 hr.
po 25 puntach	za	4.50 hr.
a po centnarjach	za	17.50 hr.

Mały wudawk so bohaće wupłaći

Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu
Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**
Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.
Zadanja pjenjezy ze 6—9 procentami
Telefon 3506 a 3507.

3. župny zlět župy „Jan Arnošt Smoleŕ“

swjeći so 22. a 23. febr. 1930 w Drježdźanach-A (Volkswohlsäle)
Sobotu 22. 2. komers / Njedźelu 23. 2. dop. wobhladanje města
Njedźelu 23. 2. pop. w 4 hodź. wulkotny koncert, wječor swiedźeński bal

Sokolenjo / Spěw / Reje / Rěčne słowo

Serbja! To budźe wulkotny swjedźeń, njehladajće wulkoho kazanja, přińdźće po tysacach **Swjedźeński wubjerk**

Moje inventurne wupředawanjo

wot 30. januara hač do 12. februara

poskića wam cyle wosebite lěpšiny při kupowanju

prěnjotnych płatowych a bałwmjanych tworow

Hilger

Lotzestraße 20 I (žane klamy)

Spěw. towarstwo „Lilija“ w Ralbicach

wuhotuje **njedźelu, 16. feb.,** wječor ½8 hodź. pola Wałdźic

swjedźeń

ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Hrać budźe so:

„Wjesna kralowna Leńka z Pazdźerńje.“

Wšěch přećelow serbskoho spěwa a dźiwadła z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje

Ralbičanska „Lilija“.

Krasny póstniski swjedźeń

swjeći so **njedźelu 9. februara 1930** wječor w 7 hodź. w zali „Běłoho konja“ (Weiß. Roß). Wjeselapołny porjad sokołske poskićenja a mnohe překłapjenja

Wutrobnje přeprošuje **JEDNOTA „SOKOŁ“ W BUDYŠINJE**

Tow. młodźencow w Radworju

woswjeći

njedźelu, 16. małoho róžka 1930, wječor ½8 hodź. pola Topolinskec

swój

założeński swjedźeń

z dźiwadłom a rejemi

Wšěch lubych Serbow wutrobnje přeprošuje

předsydstwo

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho syna, bratra, swaka a wuja

Mikławša Hajdana

z Wotrowa,

kotrohož je Bóh po ćežkej khorosći po wjacykróćnym domawobstaranju ze swjatymi sakramentami w starobje 51 lět wotwołał, wuprajamy hłubokohnući wšěm, kotřiž su na pustych wječorach w Radworju a Wotrowje za joho khudu dušu so modlili, kaž też miłosćiwym sotram swj. Karla Borromejskoho w Radworju a Rauschwaldźe pola Zhorjelca, hdźež je njebohićički strowotu pytał, nošerjam a za k rowu přewodźenjo we Wotrowje

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh“!

We **Wotrowje** a **Radworju,** 29. januara 1930.

Hłubokozrudźenej swójbje Hajdanec a Šramic.

Njech je jomu wótcna zemja lohka!

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorčćak čo. 3895.

7. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **15. februara 1930.** | **68. lětnik.**

Běžće tak, zo dosahnjeće!

Sy hižo často, luby čitarjo, wobkedźbował, kak roznjemdrjeny pos šćowkajo za mócnje sahacym kolesarjom abo awtom ćěri! Čohodla tajke napinanjo a roznjemdrjenjo? Psej je přinarodźene, zo so na kóždoho cuzoho měri a jako stražowař domu po móžnosći zešeri abo wotećěri. Zo też druhdy njetrjebawši wjele bjawka, dyrbiš sebi lubić dać. Jomu wšak lěpje date njeje. Ale jenož něšto dyrbiš na nim wobdźiwać: swěrnje swój nadawk dokonja. Je sebi dospołnje swojoho powołanja „wědomy". Čini to, k čomuž je joho Bóh stworił.

Na tajkim njerozomnym stworjeńčku chcemy sebi přikład wzać. Też my mamy wot Boha postajeny zaměr žiwjenja, mamy na swojim městnje stražować, mamy kedźbować, zo nichtó druhi njeby nas wottłóčił. Človjek to też derje wě, ale mysli a měni, mam hišće časa, tak zlě drje njebudźe, wšak je swět wulki a za kóždoho. To drje by wěrno było, hdy by so jenož wo to jednało. Ale na sweće nimamy byća, smy dźěn tu jenož jako putnicy, nuknicarjo we wobwodźe swojoho zastojnstwa. Pytamy tola po słowach swj. Pawoła přichodnoho městna, njezakhódne njebjeske myto.

Wo tute mamy so prócować, haj napinajcy bědźić. Słyšimy a widźimy dźensiši dźeń, kak so mnozy wo sport a skručenjo ćěła a duše zajimuja. Wšě móžne puće a srědki nałožuja, zo bychu we wotyknjenym nadawku, budź w kopańcy, budź w běhanju, budź w sokolenju, před swětom z česću wobstać móhli.

Tuž so nam cyle modern zda, hdyž na njedźeli septuagesima wot swj. Pawoła słowa słyšimy wo běhańcy, wo wubědźenju zakhódneje krony. Tón móže ju jenož dóstać, kiž je so zwučował a we wšěm so zdźeržował. A tuž prěnich křesćanow a też nas w dwacetym stolětu napomina: „Běžće, zo dosahnjeće!"

Hdyž samo swj. Pawoł wo sebi rěči, zo swoje ćěło khłosta, zo so zwučuje w dosahnjenju wěčnoho myta, zo njeby zaćisnjeny był, čim khutnišo dyrbjeli sebi też my k wutrobje wzać: zo tola njebych běžał, so prócował, wojował, kusk dobywał a tola skónčnje podležał. Swj. Pawoł wo sebje samoho so boji; sy też ty starosćiwy wo twój wukónc?

Najwjacy zależi we wuspěšnym wukóncu, kelko ći na dócpěću wustajenoho myta zależi, hač chceš na kóždy pad a pod kóždym wuměnjenjom abo hač chceš też we wojowanju hižo wjeselo pytać. Štóž by jenož tohodla na přikład na huslach so pospytował, zo by so hrajkał, dokelž so jomu to tak lubi, zawěsće ženje k wulkomu wumělcej njepostupi. Wulka wěc žada sebi wulkeje prócy. Što wšo je něhdy sławny grichiski rěčnik do prócy nałožował, prjedy hač bu z wudokonjanym rěčnikom! Njedyrbjała wulka starosć wo twoje wěčne zbožo, wo trajacy dobytk, twoju cyłu móc a twoje cyłe žiwjenjo žadać? Wěmy drje to też, hdyž so na to dopomnimy, ale kajke su skutki? Z čim dopokazaš, zo maš čas žiwjenja wulku starosć na wutrobje? Měnju, hdyž sy wobhladniwy, wutrajny a bohabojazny.

Hdyž chceš wulke twarjenjo wuwjesć, dyrbiš sebi wšitko wobličić, wšo wopominać, što po človjeskich mocach k wěcy służić móže a skónčnje też pruhować, hač wotmyslene srědki woprawdźe też ke kóncej wjedu. Husto dosć też najlěpje wumysleny twar so tola wuwjesć njehodźi, dokelž zakład dobry dosć njebě. Chceš-li być wobhladniwy w duchownym wojowanju, dyrbiš też měć kruty zakład a to je wěra. Wěra do Boha a do Božich kaznjow je kaž krute dno, na kotrymž njemóžeš so přepadnyć, je kaž swětło słónčka, kotrež tebje wožiwja a womłódnja w strachach a ćežkotach žiwjenja, wěra je kruta zepjera za tebje, hdyž žołmy wichorojtoho žiwjenja tebje zawjerćeć a zamylić hroža. Tuž waž sebi swjatu wěru, wubudźej ju často a pěstuj ju nastajnosći. Wobhladuj ju stajnje jako sobu najdrohotniši dar Boži, přetož bjez wěry njeje móžno Bohu so spodobać. Kak by hinak k Bohu přińć mohł hač z wěru. Što pomhaja človjekam wšě móžne wunamakanja kultury a techniki? Njebydli w nich rozomnosć, wobhladniwosć, žiwa wěra — tak jich kultura hišće zadaji. Wobhladuj tuž swoje žiwjenjo we swětle wěry. Njejsmy stworjeni, zo bychmy sebi dosahnyli krónu sławy abo swětneje česće, ale zo bychmy tam přišli, zwotkelž pokhadźamy. Za tutón zaměr wojować, njeje žaneje prócy přewjele! — Tuž rěka, też dale nastajnje a wutrajnje so zwučować,

doniž hišće dychamy. Štóž by chcył popušćić w napinanju, zabłudźi so do stracha, zo přěhraje. Hdyž dwaj w běhańcy so měritaj, žadyn njecofuje ani wokomika, ale wobaj wutrajetaj w napinanju hač do kónca. „Štóž wutraje hač do kónca, budźe krónowany.“ K wutraću hač do kónca pak trjebaš zwučowanja, sćerpnosć a zdźeržliwosć. „Kóždy pak, kiž wojuje, zdźeržuje so wšoho.“ Wostaja so wšeje mjehkosće a njespokoja žadanja mjasa, njedawa so zamylić, hdy by něchtó za nim wołał, njezakomdźi drohi čas z wjele zawjeselenjemi. Wězo njetrjeba so wšitkich dowolenych wokřewjenjow zdalować, ale derje wě, zo je stajna krutosć napřećo sebi samomu spomóžniša hač nahłe, wotměnjate mjehke wužiwanjo. Praji ze swj. Pawołom: Ja khostam swoje ćěło a honju je wobstajnje do poddanstwa, zo njebych zaćisnjeny był. Njeskedźbny wokomik móže nas zamylić, słabić a tak by přetorhnieny był dobyćerski běh a nam hižo kiwaca króna wěčnoho zboža snadź njemóžna. Skoro so nam zda, zo je tajka bědźeńca njećłowjeska. Štó tu wutraje, kak móžeš to wudźeržeć!

Njebudź małomyslny, luby čitarjo! Bóh sebi wot tebje ženje přewjele nježada. A hdyž snadź sebi tola takle pomysliš, njezabudź prajić, „ja zamóžu wšitko we tom, kiž mje posylnja.“ Wězo ze swojeje mocy njemóžemy wutrać w horcym bědźenju wo dobre skónčenjo, ně, bój so Boha, zo joho njerozhněwaš z hordym zmyslenjom so hordźo nad dobywanjom abo wuspěchami. „Što maš, človječe, štož njeby wot Boha dóstał?“ Tuž njedaj ženje hordeje abo česćelakomneje mysle we wutrobje so wupjerać, ale budź bohabojazny. Njekhwal so tak jara, što sy wšo hižo dokonjał, kak daloko sy hižo dóšoł, wopominaj, kelko hišće před sobu maš a hdźe móžeš čerpać nowych mocow k dokónčnomu zbožu. Kak dha je so tym zešło, kiž na poł puću dobyća hordźe wołachu: „Smy dobywali, chcemy dobyć a tuž też dobudźemy?“ Ně, wěc so jim nimo kuli! Bóh ma spočatk, wuwjedźenjo a też dobre skónčenjo we swojej mocy. Na toho njezabywaj, zo njebychu ći trěbne mocy do časa wušłe. Hdyž so k Bohu dźeržimy a ze žórłow joho hnadow so posylnjamy, potom też nam króna wěčneje zbóžnosće připadnje, dokelž smy dobre wojowanjo wojowali, běh dokonjeli, swěru Bohu wobkhowali a tak přihotowanu krónu sprawnosće sebi zasłužili.

Běžmy tuž wobhladniwje, wutrajnje a bohabojaznje, potom nam připadnje wěčny swjatok, njezakhódny denar, dosahnjemy wěčne wjeselo w njebjesach! — mk.

Politiski rozhlad.

Swjaty Wótc a Ruska.

Surowe časy přesćěhanja ma swjata katolska cyrkeŵ a też wšě druhe cyrkwje nětkle hižo wjacy hač dźesać lět přětrać. Čim dlěje tute přesćěhanja traja, čim surowiše bywaju. Zawěsće njeběchu tamne surowe přesćěhanja křesćanstwa w prěnich lětstotkach hrózbniše hač nětčiše w bolšewikskej Ruskej Najprjedy kažachu měr Božich domow. Črjódy njezrałych hólčiskow dobywachu so do cyrkwjow a hewrjekachu a wonječesćachu Bože służby a zatrašachu pobožnych. Po stach a tysacach buchu duchowni a biskopojo zaječi, w hrózbnych jastwach čwělowani a zezatřělani. Wosebite zjednoćeństwa „bjezbóžnikow“, kiž do žanoho Boha wjacy njewěrja a joho njepřipóznawaju, ale na wšě możne wašnjo joho a wšě nabožnistwo a nabožne wobrjady wusměšeja a Boha zjawnje hanja, so wot knježeŕstwa wutworichu. Nabožina so wšudźe zakazuje a znjemóžnjuje, jenož „bjezbóžnicy“, zjawni bohahanjerjo maja swobodne słowo, kotreż wužiwaju k systematiskomu podryću wšoho nabožnoho žiwjenja a začuća pola wbohoho ruskoho muža w radiju, dźiwadle, kinje, šuli, nowinarstwje, w literaturje atd. Wšo je zastajene na zjawne ničenjo wěry a póćciwosće. Mandźelstwo a joho swjatosć je dospołnje wotstronjene. Dźiwje mandźelstwa so ze wšěmi srědkami połěkuja. Dźensa z tej a jutře z druhej. Dźěći pak nimaja ani nana ani maćerje. Bjez staršeju, bjez domizny błudźi tak wjacy hač 8 milijónow dźěći po dalokej Ruskej w njewuprajomnej bědźe ćěła a duše žiwjo so wot kranjenja a rubježnistwa. Khore a skažene na ćěle a duši su wone čwěla a strach wšoho wobydleŕstwa. Po tysacach a tysacach zahinu, nowe tysacy so z rozwjedźenych swójbow jim stajnje a stajnje zasy přidruža. Tute zničenjo mandźelstwa a swójbnoho žiwjenja přez bolšewikske knježeŕstwo je najwjetša rana, kotraž móžeše wone wbohomu njezdźěłanomu ruskomu ludej nabić. Tola też to stawa so z wotpohladom a měri so přećiwo křesćanstwu a joho duši. Křesćanstwo korjeni w křesćanskej swójbje. Tuž ma so wone w korjenju zajědojćić a zničić. Nabožna wučba je po cyłej Ruskej zakazana a jeje wudźělenjo so ze smjerću khosta. Bože służby so zakazuja a znjemóžnuja. Njedźela je w cyłej Ruskej z protyki wušmórnjena a wšitke swjate dny su wotstronjene. Cyrkwje so pobožnomu ludej bjeru a nowe twarić je zakazane. W jeničkim poslednim štwórćłěće su tak w Ruskej 980 cyrkwjow a 200 mošejow zamknyli a do kinow abo klubnych zabawjeńskich domow atd. přewobroćili. Za krótki čas chcedźa wšě cyrkwje zezamkać a wotewzać, zo po cyłej Ruskej žanoho Božoho domu wjacy było njeby. K tomu naš Swjaty Wótc wjacy mjelčeć njemóžeše a změrom přihladować, kak so po cyłej Ruskej swoboda swědomja tepta a z djabołskej lesću a namocu wšě křesćanstwo niči. Před tydźenjom je wón wótry hłós pozběhnył přećiwo tajkomu zakhadźenju djabołskeje cwólby w Ruskej w zjawnym lisće, kotryž je generalnomu vikarej Roma, kardinalej Pompilijej pisał. W tutym lisće, w kotrymž z nimo měry raznymi a wótrymi słowami přećiwo bolšewikskim surowosćam wustupuje, spomina Swj. Wótc na hač dotal potajene prócowanja w ľěće 1922, hdyž je pytał w Ženewje zhromadźene mocy namołwić, nic prjedy sowjetske knježeŕstwo připóznać, hač njeby tute swjatočnje so zwjazało na swobodu swědomja a wukonjenja wěry kaž zdobom też na připóznaćo cyrkwinskoho zamoženja a joho njedótknjenosć. Bohužel su tehdom wulkomocy tute žadanja Swj. Wótca swojim swětnym zajimam woprowałe, prawa Bože z tym zanjechawši. Pokazuje na to, kak tute bjezbóžne knježeŕstwo nětk nic jenož přećiwo wšomu duchownstwu zakhadźa, ale kak wone też njewědomosć młodźiny znjewužiwa a město, zo by tutym młodym dušam wědomosć a kulturu posrědniło, je napjelnja z hanibnymi materialistiskimi zabłudźenjemi. Na dnju swj. Józefa, 19. měrca, budźe Swj. Wótc w Pětrowej cyrkwi w Romje nanajswjatočnišo na dosćčinjenjo a zapokućenjo napřećo Bohu swjećić wopor Božeje mšě za zbóžnosć duši ruskoho luda. Z wutrobnymi słowami napomina wšěch křesćanow z nim so zjednoćić k zhromadnomu modlenju. Tutón list Swj. Wótca je namakał nimo měry wulki wothłós po cyłym civilisowanym swěće, też pola druhowěriwych křesćanow. Zawěsće budźemy też my Serbja ze Swj. Wótcom zjednoćeni w nutrnej modlitwje za wbohi bratrowski słowjanski ruski lud.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** Zańdźenu sobotu, 8. februara, bě so 25 lět minyło, zo je knjez wučeŕ Adler jako stajny wučeŕ na tachantskej šuli. Wučerjo kaž też šulerjo a šulerki přejachu na samsnym dnju zasłužbnomu wučerjej zbožo a strowotu k dalšomu spomožnomu skutkowanju.

Z **Budyšina.** Zańdźenu njedźelu zarjadowa naša tachantska šula mały swjedźeń za staršich šulskich dźěći. Swjedźeń wuhotowa knjez wyšši wučeŕ Schwoppa z dźěćimi swojeje rjadownje, z holcami štwórtoho šulskoho lětnika. Na započatku powita šulski wjednik knjez wyšši wučeŕ Wjerab zhromadźenych staršich a pokaza na to, zo je tute rjadowne poskićenjo wěste narunanjo za prjedawše jutrowne pruhowanja, dokelž je tu přiležnosć, staršim pokazać, što su dźěći w běhu poslednjeju lět nawukłe a sebi nadźěłałe. Wěsće bě wjele prócy a dźěła trěbne, zo móžachu dźěći

skoro na dwě hodźinje swojich hosći ze spěwami a rejkami kaž też z deklamacijemi a přednoškami na klavěrje zabawjeć. Čisty wunošk ze zastupnoho pjenjeza bě postajeny za wotnošenjo dołha, kotryž mamy za nowe před krótkim kupjene křidło. — Wěsće je to puć, kotryž staršich a wučerjow wuzko zwjazuje a zajim pola staršich za šulu zbudźuje. A to je też na našich serbskich wsach husto trěbne. Na druhej stronje dźěn su so tajke małe swjedźenje šulow a šulskich rjadownjow też na wsach hižo swjećiłe.

Z **Budyšina.** Smjertne njezbožo potrjechi štwórtk wječor wokoło 9 hodź. pohonča knjeza Krawca, bydlacoho we Budyšinje, pokhadźacoho z Noweje Jaseńcy. Hdyž wječor na podlěžšenej Fichtowej hasy z drjewom jědźeše, so wóz powróći, a wbohi přińdźe tak njezbožownje pod wóz, zo lěwe wozowe koło joho přejě a jomu wutrobno rozmjeće; běše na městnje mortwy. Ćěło znjezboženoho dowjezechu hnydom do hale za ćěła na zwonkownym katolskim kěrchowje na Mužakowskej drózy. Běše 55 lět stary. — Kak blizka tola je nam smjerć! Spominamy też druhdy na to?

Z Radworja. Dotal mějachmy w katolskich Serbach mało křćeńskich mjenow. Horstku bibliskich pomjenowanjow za hólcow a runje telko za holcy, to běše wšo, štož wužiwachu. Štóž měješe 5 abo 6 holcow, lědma wědźeše, kak by młódšim rěkał. Hakle w nowšim času počinaja w Serbach też druhe, nic němske, ale powšitkownje katolske mjena trjebać; na přikład za holcy: Hilžbjeta (praj: Hilža), Herta, Monika (Moni), Rozalija (Zala), Cecilija (Cila); za hólcow: Józef, Alojz, Beno, Bernard. Tu a tam nadeńdźemy też „Cyrilla". Wosebje zajimawy pad pak mamy w jenej tudomnej swójbje; wona ma pachołka, kotryž „Cyrill" rěka. Nětko dósta druhoho synka a da joho na mjeno „Method" wukřćić. Tak ma tuta swójba słowjanskeju bratrow Cyrilla a Methoda. (K dorozemjenju njech je přispomnjene, zo běštaj swjataj Cyrill a Method też bratraj.)

Ze **Serbskich Pazlic.** Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu wutoru, 18. februara, popołdnju 1/2 3 hodźin w hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Z **Kulowa.** Njedźelu popołdnju 1/2 2 hodź. wudyri pola dźěłaćerja Kokerta na Wojerowskej drózy Boži woheń. Bórzy stojachu hródźe, bróžeń a domske we płomjenjach. Z wulkej spěšnosću bě so woheń wupřestrěł a sahny samo na statok ratarja Jana Wincarja. Też tón so hač na masivnu bróžeń dočista spali. Spaliło je so wjele słomy a syna kaž też mnoho hospodarskeje potrjeby. Na pomoc přikhwatane wobory widźachmy z Kulowa, Kulowca, Spal a Němcow. Kak je woheń nastał, njeje hišće znate.

Z Kulowa. Zańdźenu njedźelu wotmě naše serbske spěwarske towarstwo Bratrowstwo swój 23. założeński swjedźeń. Běše to zwjeselny wječor. Předsyda, knjez Jurij Čórlich, powita wšitkich, hdyž bě žurla napjelnjena hač do poslednjoho městačka. Knjez kantor Jäckel běše našich spěwarjow derje nawučił; tuž bjez dźiwa, zo bu hnydom započatk, dwaj khóraj a jedyn duet, z mócnym přikleskom přijaty. Wysokodostojny knjez arcyměšnik farař Šołta poréča někotre powučace a natwarjace słowa. Bohužel někotři njeměrnicy dosć pohórška přihotowachu, štož so přichodnje wjacy stać njedyrbjało. — Wjeselohra „Stary Serb" so wustojnje hraješe. Mjez tym zo wšitcy hrajerjo swoju wěc jara rjenje předwjedźechu, dyrbitaj so tola rjana dźowčička Milka a profesor Mudroch wosebiće pokhwalić. Byrnjež kruch sam jara žortniwy był, tak nas tola khutnje powuča, kak zawisć a nahramnosć swójbne zbožo kaža. Wšelacy wšak maja wudawki za swoju narodnosć a maćerščinu za přečinjenjo, štož je wězo jara wopaki. Tuž so kóždomu Serbej zaleži, přisłušeć po mjenje a po skutku serbskomu towarstwu. Wšitku prócu dla dźiwadła bě naš wustojny Mikł. Woko přewzał, za čož so jomu tudy zjawnje podźakujemy. — Dźeržmy so kruće našoho serbskoho towarstwa, hdyž je tola naš Kulow wot starodawna sem ryzy serbska wosada.

M. K.

Z **Altenburga.** Njedźelu 2. februara bu w tudomnej katolskej wosadźe nowy farař, knjez Gustav Palm, dotal kapłan při Dwórskej cyrkwi w Drježdźanach, zapokazany. Dopołdnja w 10 hodź. bu nowy farař w swjatočnym ćahu do swojeje noweje cyrkwje přewodźany. Cyrkwinske zapokazanjo wuwjedźe w biskopskim nadawku knjez arcyměšnik Plewka z Gera, mjez tym zo knjez arcyměšnik Neugebauer z Kamjenicy pomjenowanski dekret přečita. We swojim prědowanju pokaza knjez Plewka na wulke zasłužby zemrětoho knjeza fararja Kruse, w druhej połoicy pokaza na wzajomnu dźěławosć mjez fararjom a wosadnymi. Na to swjećeše nowy farař prěni swjaty wopor we swojej farskej cyrkwi, při čimž jomu knjezaj arcyměšnikaj Neugebauer a Plewka assistěrowaštaj. Cyrkwinski khór Cecilija přednjese pod nawjednistwom knjeza fararja Opica ze Smilneje Božu mšu Salve-regina wot Stehle komponowanu. — Popołdnju w 5 hodź. wotmě so swětny powitanski swjedźeń, na kotryž běchu nimo wosadnych też knježa duchowni ze susodnych wosadow přišli. Knjez Hartwig, dotalny farański zastupjeŕ, powita hosći. Knjez farař Kirsch z Reichenbacha w V. rěčeše swjedźeńske słowa k zhromadźenym a zahori jich za ideale křesćanskeje farskeje swójby. Na to jimaše so nowy knjez farař słowa, zo by swoje čuća, přeća a slubjenja na swoju přichodnu wosadu tołmačił. Wosebje prošeše wo hibićiwe sobudźěło ze strony swojich wosadnych. Po wšelakich druhich narěčach a hudźbnych poskićenjach knjeza hudźbnoho direktora Woide a spěwach Cecilije skónči so zhromadźizna, z kotrejež wšitcy pozběhnjeni a zapłomjenjeni z duchom idealneje farskeje swójby so domoj wróćichu. — Knjez farař Gustav Palm pokhadźuje z Welkenrath pola Aachen, je potajkim z Porhynskeje a stoji w 35. žiwjeńskim lěće. Bóh žohnuj joho dźěło we winicy Knjezowej!

Swjatej swójbje.

1. :,: Swójba swjata, z Bohom spjata! :,:
   K tebi naše mysle leća,
   Za tobu du naše přeća.
   :,: W klinje swójby zbožo kće,
   Jězu, Marija, Józefje! :,:

2. Pokoj kryje khuda třěcha,
   Njećerpi pak próška hrěcha.

3. Swjata čistota tu wonja,
   Zo so jandźeljo ći kłonja.

4. Modliš so a dźěłaš rady,
   Z nikim nimaš žanej' zwady.

5. Sylna wěra tebje debi,
   Žadyn błud ju njerozdrjebi.

6. Horjo so ći njewobćeži,
   Prawa lubosć dźě tu knježi.

7. Nadźija ći přichod jasni,
   Kiž so w raju Božim krasni.

8. Naše swójby k Bohu pohnuj,
   Staršich a wšě dźěći žohnuj!

Ma swój hłós. Swj. swójby 1930. M. Nawka.

III. župny zlět župy „Jan Arnošt Smoleŕ"

njedźelu 23. februara 1930 w Drježdźanach (Volkswohlsäle) so přecy bóle bliži. We wšěch župje přizamknjenych towarstwach so mócnje hiba za bohate wobdźělenjo. Zlětowy wubjerk, kiž tworja Drježdźanske serbske towarstwa pod předsydstwom knjeza hudźbnoho direktora Bjarnata Krawca, dźěła hižo cyły měsac horliwje na připrawach za zlět.

Kaž prěni zlět w Hodźiju, druhi w Klukšu, tak ma so nanajdostojnišo třeći zlět župy „J. A. Smoleŕ" w Drježdźanach swjećić. Zawěsće pak sebi tež kóždy Serb, kóžda Serbowka na tutym dnju do Drježdźan dojědźe, njeje-li tež runje ze sobustawom jenoho towarstwa. Kóždy, kiž ma hišće škričku lubosće za Serbstwo we wutrobje, je lubje z tutym na swjedźeń přeprošeny. Chcemy pokazać, što Serbja zamóža, chcemy sławić našu narodnosć, so křewić w kupjeli dobroho skutka. Drježdźanscy Serbja wjeselja so na bohaty wopyt z Łužicy, zo bychu byłe znajmjeńša tež jedyn dźeń Drježdźany serbske, zo móhli jónu z wutroby k wutrobje rěčeć. Chcemy jim być dźakni — z najbohatšim wopytom. Chcemy pokazać, zo mamy jich rad a jich skutkownosć k lěpšomu serbskoho naroda wěmy sebi wysoko važić!

Kak sebi do Drježdźan dojědźemy? Pak sobotu 22. februara 1930 hižo a wobdźělimy so na swjedźeńskim komersu (městnosć so hišće wozjewi), pak njedźelu rano w 9 hodź. z ćahom z Budyšina (kiž wulki dźěl towarstwow wužije). Na Wettinskim dwórnišću nas Drježdźanscy Serbja wočakuja. W 11 hodź. dopołdnja zhromadźimy so we Volkswohlsäle a potom wobhladamy sebi pod wěcywustojnym wjednistwom rjanosće Drježdźan: twarby, wumělstwa, wustajeńcy a mnoho druhoho. Připołdnju w 1 hodź. wólny wobjed. Popołdnju w 2 hodź. pruha Sokołow, w 3 hodź. spěwarjow a w 4 hodź. wulkotny koncert. Najwobšérniše přihoty zaruča hodźinki wokřewjenja. Po koncerće su reje hač do běłoho ranja!

Serbja, njehladajće wulkoho kazanja, přińdźće w bohatej ličbje. Hordźe chcemy so wuznać k Serbstwu! Chcemy manifestować po tysacach za Serbow swjate prawa. Serb k Serbej w horju a wjeselu! Njedźela 23. februara 1930 budź Serbstwu poswjećena! —ŕ.

Eugenio Pacelli — statny kardinal-sekretar.

Před krótkim bě Swjaty Wótc, Pius XI., něhdyšomu němskomu nuncijej Eugenio Pacelli wysoku dostojnosć a purpur kardinala swjateje romskeje cyrkwje spožčił. Ale nětko je znate, zo je joho Swj. Wótc samo z najwjetšim a najwyššim zastojnstwom statnoho sekretara wuznamjenił. Pacelli je so tak stał naslědnik Pietra Gasparrijoho. Pódla bamžowstwa je tute zastoństwo wjedniska, cyrkwinska, politiska a diplomatiska należnosć we Vatikanje a cyrkwinskim zarjadnistwje. Z tutym pomjenowanjom je Swjaty Wótc hłuboku pobožnosć, diplomatisku wustojnosć, wulku wědomosć a politisku mudrosć najlěpje připóznał.

Kardinal Pacelli je muž wysokoho wobdarjenja, dokładnoho wukubłanja a wulkoho nazhonjenja. Wón pokhadźuje ze swójby, kotraž je Swjatomu Stołej přez dołhe lětdźesatki swěrnje służiła. Joho nan bě dekan bamžowskeje konsistorijalneje advokatury. Wšitcy z joho swójby wulku starobu dócpěchu. Joho nan zemrě w starobje 80 l. w lěće 1917, a jedyn z joho prawótcow dócpě samo starobu 103 lět. Joho mać, něžna a zdźěłana žónska, wo kotrejž syn z wulkej česćownosću rěči, je w lěće 1920 swojoho mandźelskoho w smjerći scěhowała. Pacelli ma dwě sotře, ženjenej, a jenoho bratra, kotryž je nam hišće wot lońšoho znaty a w pomjatku, dokelž je před lětom jednanja mjez bamžom a italskim statom wjedł. Potajkim je sebi joho bratr, Francesco, při wobzamknjenju Lateranskich wučinjenjow woprawdźe wulke zasłužby dobył.

Eugenio Pacelli narodźi so 2. měrca lěta 1876. Wón studowaše filosofiju a bohusłowstwo na gregorianskej universiće a na Romskim seminaru. 2. apryla 1899 bu na měšnika wuswjećeny. Dwě lěće pozdźišo doby sebi doktorat w theologiji a we woběmaj prawomaj. Na to bě wón zastupowacy profesor w cyrkwinskim prawje a pozdźišo profesor w bamžowskej akademiji za diplomaciju (Pontificia akademia dei Nobili Ecclesiastici). Tudy je cyłe lěto wo bajerskim konkordaće čitał, bjez toho, zo by wědźał, kak jónu sam bajerske cyrkwinske wobstojnosće rjaduje a nawjeduje. W lěće 1909 bu powołany jako profesor na universitu do Washingtona. Wón sam drje by, kaž je sam prajił, rady tam šoł, ale joho tehdomniši chef, kardinal Merry del Val, njepušći joho. W l. 1911 sta so podsekretar z kongre-

Swjaty kříž.

(Pokročowanjo a skóńčenjo.)

Rozhněwany wotmołwi nan: Haj, Błažij dóstanje wšo, cyłe moje zamoženjo, dom a dwór; tebi pak wozmu wšitke prawa. Ty by tola bórzy wšitko přečinił."

„Njesłyšane", reješe Jurij roznjemdrjeny. Krej so jomu w žilach warješe. Joho woči swědčeštej njezbožo.

W njewuprajitym straše pozběhny mać prošo swojej rucy. Nan hladaše zymnje, ze zacpěwacym wóčkom na bjezbóžnoho syna. — Tutomu nadobo witana myslička zeskhadźa, na wobliču so bjezbóžny posměwk pokazowaše; při tym so wobroći a ćerješe won, w kněži hišće wołaše: „Ja hižo swoje prawa wužadam! Jenož so mje hladaj, skupako stary!"

Nan njekedźbowaše docyła na słowa. Skóńčnje wodychnyštej staršej lóže, hdyž bě Jurij z domu. Tón běžeše runu smuhu zasy do korčmy. Zle myslički joho přewodźachu. „Tak chce tutón stary šědźiwc swoje hroženjo tola wuwjesć a mi wšě prawa wzać. Tutón zaměr dyrbju zničić! To mi ćežko njepadnje, njeje tola hišće dospołnje strowy. Wšak je lěkaŕ prajił, zo ma so nan wšěch napominanjow a rozhorjenjow nimo měry na kedźbu brać; nahłe stróżele móža z winu być, zo zhubi na přecy rozom. Za tajke stróżele so hižo postaram, błaznjaka z njoho sčinju! Hdyž joho na tajke wašnjo zahubju, potom sym dobył. Mać k tomu lohko přinuzuju, zo by mi kubło zapisała. To pak dyrbi so hišće prjedy stać, hač so tón swjaty Błažij z wójska domoj wróći.

Měrćin bě nětko zasy tak daloko wotkhorjeł, zo móžeše so po zwučenym wašnju na polach wukhodźować. Běše runje na swjatoho Jana. Też dźensa so won do čerstwoho powětra zwaži. Mjez tym nadpadźe joho ćmowa nóc, na horach so wšudźom khodojty palachu, tak zo bě napohlad za njoho nimoměry hrózbny.

Tute spodźiwne wašnjo dopominaše hišće na starych pohanow, jako tuči zawrót słónca swjećachu, też tehdom so wulke wohnišća připrawjachu.

Měrćin sedźeše při lěsu na ławcy, přihladujo hodźiny dołho, njepytny ani, zo je so mjez tym slepa nóc nawaliła. Tola bórzy za tym přińdźe, tuž nastaji so na dompuć. — Přebytk w přirodźe njepomha jomu tón raz ničo a zaćišć palacych płomjenjow škodźeše słabym čuwam. — Čuješe so nimo měry rozhorjeny, a joho, kotromuž běše hewak kóždy strach njeznaty, poča wšo šerić.

Třepotajo kročeše po pućiku, kotryž do dólčka wjedźeše, k swojomu dworej. — Před sobu widźeše jenož lute płomjo — tola — što to? Nastróžany hladaše na lěwicu — njewidźi won wyše sebje swětlinu? Joho ze strachom napjelnjenej wóčcy hladaštej dźiwje wokoło so. Módro-žołta swěca sapa z hory. Nadobo — ow Božo, njewala so swětlina z hory dele? — Haj — woprawdźe — to so z hory kula — runje na njoho! Palace koło zda so přecy wjetše a wjetše być —!

To bě pře wjele za joho přenapinane čuwy; bjez wědomja zwjeze so wbohi Měrćin. Woheń kulaše so pódla njoho dele do doliny.

gacije za wurjadne cyrkwinske należnosće, a lěto pozdźišo jeje sekretar. Hižo tehdom je w najwuššim zwisku zhromadnje z kardinalom Gasparrijom dźěłał. W lěće 1917 bu jako nuncijus do Mnichowa pósłany. Tehdom bě Pacelli posrědnik pospytow Swjatoho Wótca Benedikta XV. měr človjestwu přinjesć, ale na słabosći, zaslepjenosći človjeskej, rozrazy so tehdom wša dobra wola z Roma pokhadźaca.

Kardinal Pacelli je jara pobožny a nabožny človjek, kotryž přecy wěc we swojich korjenjach zapřimnyć pyta. Swědomitosć w powołanju, swěra a poddatosć napřećo Swjatomu Stołej joho wosebje wuznamjenja. Ale Pacelli njeje jenož duchowny, diplomat a jurist, ale wón je tež lubowar hudźby, a sam dobry huslist. Wón wobknježa dospołnje pjeć rěčow: italscy, francózscy, němscy, jendźelscy a španscy. Wón ma dobry pomjatk, tak zo so tež wěcow, kotrež w dalokej zańdźenosći leža, jara žiwje dopomina. Je njesprócniwy dźěłaćeŕ. Přecy je do swojich zastońskich staroscow zanurjeny, samo, hdyž so w Berlinje překhodźowaše. Swoje překhodźowanjo njewuwosta žadyn dźeń, njech bě zyma 25 stopnjow, haj, samo na přednju swojoho wotkhada z Berlina.

Kardinal Pacelli je swoje zastojnstwo w času přewzał, kotryž ma swoje dobyća zapisować, hdyž spominamy na Lateranske wujednanja, kaž tež na nahladne stojnišćo cyrkwje w cyłym swěće — ale tež w času, kotryž ma swoje ćežke nadawki. Nadawki su zdźěla nimo měry ćežke, hdyž spominamy na přewjedźenjo Lateranskich wučinjenjow, mjez tym, zo so wot fašistiskoho stata na stajnosći nowe ćeže činja. Nowy statny sekretar je do swojoho nowoho zastojnstwa wěsće wšitko sobupřinjesł, štož ma człowjek za přewjedźenjo tak ćežkoho nadawka za najwažniše. Kaž so němscy katolikojo wosebje wjesela, zo je jich něhdyši Berlinski nuncijus ze statnym sekretarom-kardinalom, mamy tež my Serbscy katolikojo wšu winu, so radować a so wjeselić, přetož wón znaje tež naš mały ludźik a naše wobstojnosće wěsće lěpje, hač je hdy žadyn prjedawši statny sekretar pola Swj. Stoła tesame znał. Tež my mamy połnu dowěru k njomu.

Z cyrkwje a swěta.

Z **vatikanskoho města**. Štwórtk 6. t. m. minychu so wósom lět, zo naš najmiłosćiwši swj. wótc Pius XI. nastupi swoje wysoke zastojnstwo w cyrkwi Khrystusowej. Při tutej składnosći podpisa so ze strony italskoho knježeństwa wujednanjo, po kotrymž dósta Swj. Wótc prawo na villu Barberini w Castell Gandolfe. Kaž je znate, dyrbjachu bamžojo wot lěta 1870 sem stajnje přebywać we vatikanskim hrodźe. Lěćne měsacy pak su runje w Romje jara horce, a štóž ma někak woteńdźenja, wopušći w tychle měsacach Swj. Město. Jenož bamž dyrbješe w pražacym Vatikanje wostać a joho rjana zahroda jomu mało škita poskićowaše před žahłymi pruhami słónca. Do lěta 1870 přesydlichu so bamžojo w lěćnych měsacach do swojoho lěćnoho hrodu w Castell Gandolfe. Jako tajki wužiwaše so villa při Albanskim jězorje. Swj. Wótc Pius XI. postaji ju za wumeńk khudych, njezastaranych měšnikow a dźěł za syrotnicu. Njedaloko tuteje ville leži hród Barberini, natwarjeny pod bamžom Hórbanom VIII. 300 lět dołho běše wón wobsedźeństwo swójby Barberinow, potom přeńdźe do wobsydstwa Swj. Stoła, kotromuž jón italske knježeństwo 1870 wuswoji. Přez lateranski zwjazk dósta Swjaty Wótc zasy prawo nad wobsedźeństwom tohole lěćnoho hrodu. Wón wuznamjenja so přez swoju krasnu wokolinu a přez wulkotny wuhlad na cyłu wokolinu. Twar samy nima ničo wuznamne na sebi. Při hrodźe wupřesćěra so wulka krasna zahroda, połna marmorowych staroromskich postawow a krasnych vasow a popjelnicow. Nowe wobsedźeństwo Swj. Stoła budźe so hnydom přihotować a přetwarjeć k lěćnomu přebytkej Swj. Wótca. Tak přińdźe Swj. Wótc, kiž je jara wulki lubowar přirody, skónčnje tola hišće w lěće won do khłódnoho powětra albanskich horow.

Kardinal Pacelli měješe ze Swj. Wótcom dwěhodźinske rozrěčowanjo pječa dla přewzaća statnoho sekretariata. Njeje drje wjacy dwělomne, zo budźe bywši němski nuncius z naslědnikom kardinala Gasparra. Před krótkim poby kardinal Pacelli na wopyće w francózskim seminarje. Tam joho zjawnje postrowichu jako nowoho statnoho sekretara.

30. januara wotmě so w vatikanskim měsće prěnje wěrowanjo w měsćanskej farskej cyrkwi swj. Hany. Po wěrowanskej Božej mši přečita vatikanski probst, Augustinski mnich, telegram na młodeju mandźelskeju. Swj. Wótc přeješe jimaj zbožo do mandźelstwa. Potom dóstaštaj jako kwasny dar vatikanskoho města dwě knizy: „Žiwjenjo Knjeza Jězusa“ a „Pismo Swjate“. Tutej knizy dóstanu

---

Něšto mjeńšinow pozdźišo stoješe před ležacym čorna postawa, wokomik so njehibajcy, posłuchajo, na to waćeše so kedźbliwje z dobom spokojacy po horje dele, při sebi prajo: „Tu ma nětko swój dźěł!“

Běše to Jurij. Njeporadźeny syn je swój djabołski skutk wukonjał. Tutón wotewza w nocy mjelčo wozowe koleso, wobwi je z kołmasom napjelnjenymi trundlemi a dowjeze je do lěsa. — Runje dźensa so jomu přileżnosć poskići, tutón žadławy njeskutk wukonjeć.

Koło kuleše so dale, hač běše sebi Jurij to předstajał; kuleše so nimale hač k hłownej drózy, kotraž do wsy wjedźe. Khwataše, zo by woheń zahašał, zo njeby njeskutk na zjawne přišoł, jeli by připadnje nócny pućowar so toho dohladał. Koło paleše so hišće z połnym płomjenjom. Chcyše koło wobroćić, při čimž pak sej rucy wopali. Nětko poča bjezbóžnik na koło teptać, w nadźiji, zo snadź na tute wašnjo woheń podusy; při tym pozhubi runowahu a padźe na palace koło.

Hrózbne bolostne křiki klinčachu přez ćmowu nóc. Jurij bě tak njezbožownje padnył, zo sej při tym nohu złama. Při tym poča so drasta znjezboženoho palić a dušacy kołmazowy dym jomu dych zastaji. Spyta zlemjenu nohu z koła wućahnyć, ale joho prěni pospyt načini jomu tak surowych bolosćow, zo bjez mała wědomjo zhubi. Na to sćěhowaše struchła hra: Płomjo wupřestrě so po cyłym ćěle, woheń zašćěpi so hłuboko do žiwoho mjasa. Jurij reješe, kaž dźiwje zwěrjo, wiješe so we swojich hrózbnych bolosćach kaž waka. Surowje žerješe woheń do joho ćěła. Přecy słabši bu joho hłós, žałosćeše jenož hišće słabje. Na zwuhlenym kole leżeše mrějacy. Z poslednimi smjertnymi zwukami wuhasny tež poslednja škrička wohnja, — a tołsta ćma přikry hrózbne městno surowoho njeskutka. — —

Za zabłudźenoho syna bu tamne koło, z kotrymž chcyše swojoho nadobnoho nana zahubić, hrózbne martrařske lěhwo.

Wětřik šumješe žałosćo přez lěs a kóždy štom wottřasowaše hrózbu nad struchłym njeskutkom, kotryž so tu w ćichim dólčku sta.

Přichodne ranjo namakachu Jurjowe ćěło. Cyła wjes khwataše na městno njezboža. Wobraz, kotryž so tu poskići, zastaji nimale kóždomu krej w žiłach. Ćěło znjezboženoho bě cyle čorne a z ranami posyte. Zaćekły jazyk wisaše daloko z huby a woči wudźěraštej hišće dźiwje wokoło so.

Kaž němi, stojachu wšitcy wokoło njoho; bórzy pak so domyslichu, što ma to wšo rěkać. Hnydom ćěło domoj dowjezechu.

Što sta so z nanom? Joho žona čakaše na tamnym struchłym wječoru połna styskneje starosće na njoho. Jako so někotre hodźiny minychu, wopušći dom a khwataše ze stysknymi začućemi won, zo by swojoho muža pytała. Po dołhim wokołobłudźenju w ćmowej nocy namaka joho skónčnje bjez wědomja ležacoho.

W njewopisajomnym straše so před nim na kolena zwjeze a wołaše joho z mjenom. Měrćin wotewri woči a spózna tež hnydom swoju swěrnu mandźelsku. Čohož so

w přichodźe po postajenju Swj. Wótca wšitcy wobydlerjo vatikanskoho města, tak ruče hač do swj. mandźelstwa zastupja.

Tohorunja k prěnjomu razej zeńdźe so vatikanske sudnistwo. Dyrbješe khłostanski wusud wuprajić nad paduštwom w basilicy swj. Pětra. Paduch bu přesłapjeny, runje hdyž pjenježne woporne kašćiki wurubjowaše. Z kijom, kotryž bě sebi z lěpjakom namórał, ćahaše pjenjezy z kašćika. Za tute pakosćenjo dósta tři měsacy jastwa.

Mussolini dóstanje w Swj. Měsće swój prěni pomnik jako „wótc wótčiny“ a reformator a wobnowjeŕ italskoho knježeŕstwa a wjednik „čornych košleri“. Pomnik budźe njedźany a postaji so na hobrski marmorowy blok, najwjetši hobr, kotryž je so hdy wułamał we Carrariskich marmorowych skałach. Městnosć pomnika přemjenuje so na „Forum Mussolini“.

Němska. Knjez biskop dr. Schreiber poswjeći 19. jan· w Lipsku krasnu cyrkej swj. Bonifacija, kotruž je zwjazk katolskich překupcow k česći swojich padnjenych sobustawow natwarił w centrali němskoho překupstwa. Cyrkej je cyle w nowočasnym stylu natwarjena a je drohotny dar na tamnišu katolsku wosadu w Konjecach pola Lipska. — Na swjedźenju Swěčk Marije wudźěli knjez biskop k prěnjomu razej měšnisku swjećiznu dźewjeć diakonam w basilicy swj. Jadwigi w Berlinje. — Lětsa swjeći město Speyer n. Rh. 900lětne wopomnjećo natwarjenja swojeje krasneje romantiskeje kathedrale. W měrcu wotměwaja so tam ludowe misijóny, w meji wšelake zjězdy a wosrjedź junija němski eucharistiski kongres.

Šwajcańska njeje tak neutralna, kaž so to powšitkownje być zda. Před krótkim běše knježeŕstwo znatomu jezuitej P. Przywarje dowoliło, zo by w Zürichu přednoški wo filosofiji dźeržał. Přećiwo tomu pozběhny so wulka hara w liberalnych worštach a dźenikach z wudawanjom, zo je Šwica jezuitam zamknjena po někajkim starym zakonju z lěta 1848. Wša swoboda ničo njepłaći, hdyž so wo katolikach jedna.

Južnosłowjanske knježeŕstwo je so mócnje wohańbiło před cyłym kulturnym swětom. W Serajewje, stolicy Bosnije, wotkry so tele dny wopomnjeńska taflička na wěstym měsćanskim twarjenju. Přez nju dyrbi so počesćić tamny mordaŕ Gabriel Princip, kotryž złoži 28. junija 1914 swojej złóstnej rucy přećiwo tehdomnišomu awstriskomu arcywójwodźe Francej Ferdinandej a joho mandźelskej, wobeju zatŕěliwši. Tutón złóstniski wutŕěl zawinowa wudyrjenjo swětoweje wójny, přez kotruž zahinychu wjacy hač 10 mil. ludźi wonka na bitwišćach a dwójcy telko na wšelake sćěhwki wójny. Cyły zdźěłany swět so rozhorja nad tajkim počesćowanjom mordaŕstwa, wobeńdźenym přez fanatismus narodneje hidy. Wězo přeja zjawni zastupjerjo knježeŕstwa swoje sobudźěło při Serajewskich swjatočnosćach. Jenož knježeŕstwowa nowina „Politika“ wukhwalowaše mordarja. Na swjatočnosćach wobdźěli so zjawnje bosniski šismatiski metropolita. Po załožnej Božej służbje dźeržeše prezes towaŕstwa „Narodnoho škita“ płomjenitu rěč, kotruž skónči ze słowami: „Sława a česć rjekej Gabrielej Principej!“

Prezes ministrskeje rady Hollandskeje, baron Ruys de Beerenbrouck, njeje jenož dobry katolik, ale też wulki česćowaŕ swj. Franciska. Wón je činity sobustaw třećoho rjadu. W časi 700lětnoho jubileja swj. Franca wuda so w Assisi jubilejna kniha. Do njeje napisa naspomnjeny knjez ministr: „Potwjerdźenjo křesćanskoho pokoja, to je swjata přisłušnosć wosebje za naše časy połneje njespokojnosće, a třeći rjad je jedyn z najlěpšich srědkow k tomu, dokelž je wupłód swjatoho evangelija. Zo bychu so tola přecy wjacy do njoho zapisać dali!“

W **Khinje** knježi žałostny hłód. Lěta dołho wojuja tam česćelakomni generalojo přećiwo sebi; bjez dźiwa potom, zo ratarjo njemóža swoje pola wobdźěłać, hdyž přecy zasy so wójnske čŕjódy přez nje honja. Nětko je hłód tajki skhodźeńk docpěł, zo knježeŕstwo samo wjacy pomhać njezamóže. Wone je so ze zjawnej próstwu wobroćiło na wulkomocy. Na 10 milijonow wobydleri je hižo zawutliło. Bjez pomocy Ameriki a europskich statow budźe nuza wšu měru překročić. A wulkomocy so přecy hišće wotwlakuja ze swojej pomocu. Hač budźa so přez naležnu próstwu generalow naprosyć dać, njeje hišće wěste. Běda tamnym generalam, kotřiž su tajke hubjeństwo zawinowali!

Na cyłej zemi je přez 1700 milijonow ludźi žiwych. Mjez nimi je něšto přez 300 mil. katolikow, 157 mil. šismatikow, 212 mil. protestantow a 15 mil. Židow. Tak wostanje přez milijardu sylna ličba človjekow wyše, kotřiž ničo njewjedźa wo Bohu Knjezu. Z toho sćěhuje, kajke

---

lěkaŕ stajnje boješe a Jurij nadźiješe, so njedopjelni, joho rozom wosta jasny a strowy.

„Nano, što je so tebi stało?“ prašeše so joho žona starosćiwje.

„Ty sy při mni, maći“, prašeše so wón dźiwajo. „To dyrbju so najprjedy dopomnić — moja hłowa je tak ćežka. — Wječor dźěch won na pola — —“

„Ty chcyše widźeć, kak wopomnjeńku na zawrót słónca swjeća; ale takle dołho! —“

„Haj, haj“, přetorhny ju spěšnje, „jako chcych domoj hić, přikula so z hory dele runje na mnje palace koło. Nastróžach so surowje — nětko je mje hańba, zo běch tak bojazny.“

„Snadź běše to někajka bludnička“, měnješe joho žona. „Mój Božo, stróžele drje ći tola njezeškodźa! Pój nano, nětk póńdźemoj domoj.

Pomałku kročeštaj domoj. Měrćin traseše přecy zasy z hłowu, joho dźensiše podeńdźenjo zdaše so jomu přecy spodźiwniše, ćim bóle na nje mysleše.

Stróžele a bolosć njezbožowneju staršeju so ani wopisać njehodźa, jako jimaj Jurjowe zwuhlene ćełko přiwjezechu.

Pohrjeb zbudźa stajnje khutny a swjatočny zaćišć. Pola Jurjowoho pohrjeba pak putaše kóždoho hrózba, strach a bojosć.

Styskne a zrudne dny přińdźechu za Měrćina a joho žonu. Nan čuješe so zasy tak słaby, kaž w času khorosće. Zasy běše joho swěrna žona, kotraž joho z cyłeje mocu jeje woporniweje lubosće tróštowaše, hačrunjeż ju samsna bolosć skoro k zemi potłóči.

Tak zańdźe pomałku ležco. Wječor poslednjoho septembra přińdźe Błažij domoj wot wojakow. O, kak rozjasni so wobličo maćerje, jako ju wón tak wutrobnje postrowi! A nanowej wóčcy błyšćeštej so znowa k prěnjomu razej z radosću za tak dołhi čas. Nadźija a radosć staršeju bě so zasy wróćiła.

„Nano a maći, nětko mataj mje zasy“, zawoła wjesele Błažij, „a ženje wjacy waju njewopušću.

Błažij běše wjesoły młodźenc, přez cyły dźeń słyšachu joho jenož spěwać. Při wójsku rěkachu jomu lubušk; joho wutroba wosta dobra a pobožna. Joho staršej wožiwištaj znowa, a podawk na tamnu hrózbnu nóc so jimaj po času trošku z pomjatka zhubi.

Nan da na tamnym městnje, hdźež Jurij na tak zrudne wašnjo skónči, swjaty křiž postajić. Tola njemóžeše so rozsudźić, hač by tam dopomnjeńku napisał, štož bě so tudy stało. Tajka dopomnjeńka by jomu stajna wobskórźba přećiwo joho njeporadźenomu synej była, kotromuž bě hižo dawno wšo wodał.

Mnohe lěta widźach tam wšědnje khutnoho starca při swjatym křižu klečeć — tam modleše so nan za dušu swojoho njezbožownoho syna. —

Nětkle stoji tam wosamoćeny wobraz, jenož zrědka pozastanje tam pućowaŕ a pomodli so ćichi Wótče naš — ale jene wostanje, mjenujcy napominacy pomnik štwórteje kaznje:

„Česć nana a mać, zo by so ći derje šło a ty dołho žiwy był na zemi.“

horbske dźěło maja misijony hišće dokonjeć, prjedy hač z najmjeńša połojca ludnosće na zemi k spóznaću swojoho Boha přińdźe.

Wšelčizny.

Japanska ma 63 milijónow wobydlerjow, potajkim nimale tak wjele kaž dźensiša Němska. Mužojo a žony dźerža sebi we ličbje nimale runowahu. Mužow je něšto wjacy hač žónskich. W městach bydli něšto přez 15 milijonow ludźi a na wsach 47½ milijonow. Japanska wobsedźi 28 městow z wjacy hač 100000 wobydlerjemi. Najwjetše město je Osaka z 2,4 mil. wobydlerjemi, stolica Tokio liči 2,3 mil. ludźi.

* * *

Nanowa wučba. Dorosćena dźowka wopraša so nana: „Nano, njerěkaše tón muž z mjenom Edison, kotryž je prěni rěčny nastroj wutworił?“ — „Ně, moja luba dźowka, to so ty myliš. Prěni tajki nastroj je Bóh luby knjez sam stworił, zo je kóždomu človjekej hort a jazyk dał, zo móže človjek powědać, hdźežkuli a kažkuli so jomu spodoba. Druhi tajki nastroj je Edison wutworił, kotryž móže to wšo zasy wupowědać, štož je so do njoho naréčało. Rozdźěl mjez woběmaj pak je tónle: Prěni njehodźi so wotstajić, byrnjež by človjek toho powědanjo do syta měł. Druhi pak móžeš kóždy wokomik zastajić, hdyž toho powědanja wjacy njerodźiš. To sebi za žiwjenjo spomjatkuj, luba dźowka!“

* * *

Lesna wuréč. Žona rano za kofejom: „Praj mi tola, mužo, kajki dha běše to njemdry ropot a praskot, hdyž ty dźensa na ranjo domoj přikhadźeše?“ — Muž na to: „Što—o—o? Ropot a praskot? To njebych wědźał. — Ach, haj nětk ja wěm, To je so najskérje młody dźeń do domu dobywał!“

* * *

Młodej wón a wona překhodźeštaj so po měsćanskej zahrodźe. Běše pak jara tužno, zo so radšo na rjanu ławku do khłódka posydnyštaj. Lědma so posydnywši rjekny wón: „Ow, to pak je horcota dźensa! To dźěn mohł człowjek hnydom na słónčku kawki pjec!“ — Wona na to: „Ach haj, ja hižo sym skoro pječena.“

* * *

Khrobły ale překlepany. Nan dźeše k swojomu synej: „Jano, njejsy mi ty kruće slubił, zo wjacy na hasu hrajkać abo wokoło hanjeć njepóndźeš?“ Syn na to: „Haj nano.“ „A njejsym ja tebi slubił, póndźeš-li tola na hasu, zo za to łónco pukow dóstanješ?“ „Haj nano.“ „Ty pak sy tola zasy na hasu šoł, Jano, što z toho sćěhuje?“ „Ach, nano, hdyž ja swoje slubjenjo dopjelnił njejsym, dha ty tola też swoje slubjenjo dopjelnić njetrjebaš.“

* * *

Też Amerika ćerpi dla swojoho njerozomnoho hospodarskoho stojnišća — mjenuje so racijonalisowanjo, to réka wuměnjenjo dźěłaćerjow přez mašiny — jara ćežcy pod bjezdźěłosću dźěłaćerjow. Ličba bjezdźěłnych je zrostła na wjacy hač štyri milijóny. W Americy njemóžeš być lohko tunjo žiwy. Dollar je wšědna měna, to réka naša hriwna. Dollar pak je tola po našich pjenjezach 4,20 hr. Amerikanski feńk je pola nas nimale pjeć pjenježkař. Wona njewobsedźi tak dobre socialne zastaranjo dźěłaćerjow kaž Němska. Tohodla je hospodarska nuza mjez dźěławym ludom w Americy wo wjele hórša hač pola nas. — Někotryžkuli by so rad domoj wróćił, by-li drohi pjenjez za jězbu přez morjo (250 doll.) zwjesć móhł.

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. „Jednota“, tow. kat. Serbow w Budyšinje, ma jutře njedźelu, 16. februara, wječor we 8 hodź. měsačnu zhromadźiznu w Serbskim domje. Dla ważnoho wuradźowanja su wšitke lube sobustawy wutrobnje přeprošene. **Předsydstwo.**

Zwjazk towarstwow młodźencow ma srjedu, 19. febr., popołdnju w 3 hodź. w Pančicach wuběrkowe posedźenjo, na kotrymž maja wšitke towarstwa přez knj. prezesa a staršoho zastupjene być. Zwjazkowy prezes.

Ekserciije we Worklecach. We Worklečanskej khorowni wotměja so w posće swjate ekserciije (serbski) a to wot 9.—13. měrca za knježny, wot 16.—20. měrca za žony a wot 22.—26. měrca za młodźeńcow. Ekserciije započnu so na prěnim wot mjenowanych dnjow wječor w 7 hodź. a skónča so na poslednim rano. Zamołwće so z časom we Worklečanskej khorowni, hdźež też bliže wo zarunanju zhoniće.

Njezabudźće na swój Posoł!

1. Kóždy samostatny katolski Serb dyrbi „Katolski Posoł“ woteběrać a čitać!
2. Swójbne powěsće njezabudźće wozjewić. My katolscy Serbja smy jena wulka swójba. Też w druhich wosadach su wašoho luboho wotemrětoho znali; snadź po powěsći w našim časopisu za njoho ćichi „Wótče-naš“ wuspěwaja. Zdobom podpjeraš naše towarstwo.
3. Wo ważnych podawkach njezabudź dopisować; redaktor w Budyšinje njemóže nowinki ze wsow wědźeć.
4. Naš časopis přijima rady też nawěštki ze wsow. Pomhaće sebi z tym samym sebi. Naše nawěštki su dotal stajnje dobroho wuspěcha měle.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 163.—165. z Budyšina: Marja Hermanec, Hańža Šnajderec, Hańža Wjeršec; 166. z Ćemjerc: Jan Mjeń; 167. z Pěskec: Michał Pólk; 168. 169. z Róžanta: kantor Jan Rachela, Jurij Glawš; 170.—173. ze Sernjan: Pětr Žur, Jakub Buk, Jurij Kórjeńk, Herman Rota; 174. z Nowoslic: Pětr Serbin; 175. z Dobrošic: Michał Šefer; 176. ze Smjerdźaceje: Jurij Matka; 177. z Kulowa: Jan Grofa (Šołćik); 178. z Janskich kupjel: direktor dr. Jurij Šołta; 179. z Lipska: wyšši wučef Jurij Bjedrich. (Přich. dale.)

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 1022. z Ćemjerc: J. M.; 1023. ze Sernjan: M. K.; 1024. z Róžanta: H. M.; 1025. z Hatow: J. H.; 1026. z Třoch Khěžow: M. R.; 1027. 1028. z Pěskec: J. L., J. K.; 1029. ze Smjerdźaceje: M. Š.; 1030. z Kulowa: J. G.; 1031. z Lipska: J. B.; 1032. z Wilna: prof. P. (Přich. dale.)

Sobustawy na lěto 1928.

Čo. 1144. H. M.; 1145. Sr. M.; 1146. J. B. (Přich. dale.)

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 13. februara 1930.

Woły: 257. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 54—58 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 44—49 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 37—42. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 257. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 54—58. 2) Połnomjasne, młódše 46—52. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 40—45. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 285. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 48—53. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 54—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 36—43. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 40—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 28—33. 6) Husumske z pastwy 22—26. **Ćelata**: 693. 1) Najlěpše wukormjene 76—82. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 68—75. 3) Špatne 58—66. **Wowcy**: 871. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—68. 2) Starše wukormjene 55—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 50—54. 4) — . **Swinje**: 3109. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 80—81. 2) Wukormjene 79—80. 3) Mjasne 77—78. 4) Špatne 75—77.

13. februara 1930.

Ćelata (722): 1) 75—80. 2) 68—73. 3) 60—66.
Swinje (682): (přez 300 pt.) 1) 78—80. 2) (240—300) 76—78. 3) (200—240) 74—78. 4) (160—200) 75—77.

Wične płaćizny

		w Budyšinje 10. febr. 1930	w Kamjencu 13. febr. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	—11,20	11,30—11,50
Rožka, nowa	50 „	—7,60	7,50—7,60
Ječmjeń	50 „	—8,75	8,50—9,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	—6,75	—6,50
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	3,00—3,50	3,50—3,75
Butra	1 „	—4,00	—3,60
Syno, nowe	50 „	5,00—6,00	—4,50
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	1,50—1,70	2,40—2,50
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	2,40—2,80	—2,50
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—3,00
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	16,50—17,50	24,50—
Ržana muka, 60 %	50 „	14,00—15,00	14,25—
Pšeńčne wotruby	50 „	—6,00	5,90—6,00
Ržane wotruby	50 „	—6,00	5,90—6,00
Jeja	1 štk.	0,12—0,13	—0,13
Prosata 536 štuk	1 štk.	26,00—48,00	32,00—45,00

Serbski Hospodař

ratařske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!

Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu

„Jajko“

Předawaja wšudźom w dźělbach

po 5 puntach . . . za 1.— hr.
po 10 puntach . . . za 1.90 hr.
po 25 puntach . . . za 4.50 hr.
a po centnarjach . . za 17.50 hr.

Mały wudawk so bohaće wupłaći

Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

„Jednota“, towarstwo kat. Serbow w Budyšinje,

ma **jutře njedźelu,** 16. februara 1930, wječor we 8 hodź.

měsačnu zhromadźiznu

w Serbskim Domje.

Porjad: 1. Přednošk knjeza wyšš. wuč. kant. Rězaka.
2. Namjet dla póstniskoho swjedźenja.
3. Ważna należnosć.

Wšitkich lubych Serbow přeprošuje **předsydstwo.**

Spěw. towarstwo „Lilija“ w Ralbicach

wuhotuje **njedźelu, 16. feb.,** wječor 1/2 8 hodź. pola Wałdźic

swjedźeń

ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Hrać budźe so:

„Wjesna kralowna Leńka z Pazdźerńje.“

Wšěch přećelow serbskoho spěwa a dźiwadła z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje

Ralbičanska „Lilija“.

Wupjerki

jenož najlěpše twory:

80 cm	šěroke	m **2.20**
100 cm	„	m **2.75**
115 cm	„	m **3.—**
130 cm	„	m **3.50**
140 cm	„	m **3.70**
160 cm	„	m **4.25**

Tuńše hódnosće, kaž też zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składźe.

5470 metrow **wupjerka**

smy w jenym lěće rozpředali, štož je najlěpši dopokaz hódnosće našeje twory!

Andr. Kasper

(mějićel: A. Pilopp)

w Budyšinje / Burglehn 11.

Vogtlandske Madras- **gardiny,**

přikrywy na sofy, łoža, blida a diwany, wóskowanki, łožowe šaty

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

— Posłužujemy serbscy. —

Marja Runge

wumjelska wušiwarnja za paramenty

w Budyšinje, Lubijska droha čo. 9

poruča so k zhotowjenju a k wuporjedźenju wšitkich **paramentow, ryzwow, pluvialow a khorhowjow.**

Wšě čišćerske wěcy wuhotuje derje a spěšnje Donnerhakec čišćerńja.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pucheř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Vogtlandske wumělske **gardiny**

kupujeće stajnje tunjo pola

Kurt Erler w Budyšinje

jenož na žitnych wikach 11

napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 6—9 procentami

Telefon 3506 a 3507.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

8. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **22. februara 1930.** | **68. lětnik.**

Syjeŕ wuńdźe . . .

Dołho njebudźe wjacy trać, potom póńdźe syjeŕ też zasy po wobdźěłanej a přiwłóčenej serbskej roli, zo by nowe symjo maćeri zemi dowěrił. Dołho dosć je zyma jako knježićeŕka bydliła w našim kraju, tohodla so wjesołosć a radosć a nowa nadźej z kóždoho wóčka směwa, hdyž je naležco so skónčnje přibližiło a z nim čas wusywa.

Dołho dosć je ratař we swojej wutepjenej jstwi na stawanjo słónčka čakał. Kak so wón wjeseli, hdyž móže z wotućacym naležcom hladać hić za swojim wusywnym zornom. Z pruhowacym a žohnowacym wóčkom so potom pokhili, zo by swjate zorno ważił we swojej mozlojtej rucy, kaž by je majkać chcył a cyłu swoju lubosć jomu wopokazać. Tute zorno wusywne je za njoho pokład, kotryž je cyłu zymu hladał. Z wulkimi woporami je zorno jónu khował we swojej bróžni. Hač jomu nětko přinjese wočakowany dobytk? Hač přinjese stotory płód? Trjebać by jón mohł w tutych hubjenych a suchich lětach! Tola nic sonić. Nětko płaći skutk a dźěło! Štóž by přespał drohotny čas wusywa, njeby žnjow hakle čakać mohł!

Kotry čas w čłowječim žiwjenju je bóle čas wusywa, hač čas młodosće? Kóždy młody čłowjek wuńdźe jako syjeŕ, zo by dobre symjo wusył na swoju rolu. A priedy hač swoje symjo wusywa, je swoju rolu nanajlěpje wobdźěłał. Njeje też naša serbska młodźina skónčnje wotućiła z hłubokoho zymskoho spara? Njetrěje sebi hišće spar ze swojeju wočow? Zda so nam, kaž naša serbska młodźina njeby po wójnje hišće k prawomu wusywej nowych žnjow přišła. Hewak sćěhuje na nóc a ćmu nowy swětły dźeń! Hewak sćěhuje na čas wotpočinka čas napinacoho dźěła! Hewak sćěhuje na čas zymskoho zmjerska nowy wusyw do welbowanych wosrědkow. Też naša młodźina dyrbjała a dyrbi k dnjej a skutkownosći a wusywej wotućić. Přetož dźensiša młodźina dźěn je syjeŕ za přichodny splah. Naši młodźency mjez 15 a 30 lětami dźěn budźa za nowe 15 lět naš splah.

Wěsće mjez našej młodźinu wjele swjatoho idealisma a swjateje zahorjenitosće nadeńdźeš. Wěsće też mjez młodymi mnozy zahorjeni z płomjom idealisma so gratu přimaja. Ale mnozy hišće wot boka stoja a přihladuja rucy w kholowach, sami bjez kóždoho napinanja a prócy. Wobej skupinje stej našej, to je naša cyła młodźina! Ani jeni, zahorjeni sami, ani druzy, zaspancy sami, njejsu naša zjednoćena młodźina, ale jenož wobej skupinje hromadźe. Ale přecy je to naša młodźina, naše wjeselo a naša nadźej najebać wšeje zasparnosće.

Na čim dha zależi, zo mjez našej młodźinu přecy hišće so tak njehiba, kaž bychmy to rady widźeli, kaž to młodźina druhich krajow zdźěla čini? A ja wotmołwjam: Dokelž naša młodźina njecha. A to je jeje najwjetši brach! Abo dokelž dosć kruće njecha. Naše towarstwa młodźiny drje wobstoja, zdźěla maja dosć sobustawow, ale štož jim brachuje, je dobyćeŕska wola, je wola za přichod. A čohodla tak je? Dokelž so nam njeje dotal poradźiło, našu młodźinu z wulkimi a wysokimi idealami tak zahorić a zapłomjenić, zo by znutŕkownje pohibana była. Też my zhladujemy přecy zasy lěto za lětom na hat Bethesda. Jandźel Knjezowy postupi z časami do hata a pohiba jón. Štóž pak po pohibanju najprěniši do njoho zastupi, bu wučisćeny, wot kotreježkuli khorosće by potrjecheny był. Hdyž so nam njeporadźi tajkoho jandźela z njebjes naprosyć, zo by do hata našeje młodźiny zestupił, ju pohibał a ju wustrowił wot khorosće zasparnosće, potom je wšě naše druhe dźěło podarmo. Potom so jako narod runamy staršimaj, kotrejž staj bjez dźěći, kotrejž hižo swoje stare dny žiwitej. Kak bjeztróštna tola smjerć tajkeju staršeju je! Podobnje so nam jako narodej dźe, hdyž naša młodźina njestoji za nami, hdyž młódša generacija staršu njeznaje a starša nic młodu. Ćeŕpimy na ćežkej khorosći bjezzajima na našim dorosće. Ma naša młodźina dosć přileżnosće k bědźenju a zasłužbje dobyćeŕskoho ławrjenca? Hewak młodźi stajnje rad sobučinja, hdyž maja přileżnosće jónu mištrjo so stać.

Skoro so zda być, kaž by naša młodźina so podobała tamnym dźěłaćerjam na torhošću, wuzamołwjacych so z tamnym „Dokelž nas nichtó najimał njeje,

tohodla stojimy tu prózdni bjez zajima a bjez dźěła.“ Hdy přińdźe k našej młodźinje tón prawy hospodař, kotryž ma dosć žiwoho zajima nad tym, zo naša młodźina dźěła, nic jenož dźěła z mozlojtej, sylnej ruku, přetož tute dźěło samo njedosaha, hdyž k tomu njepřińdźe zahorjenosć žiwoho ducha.

Njedajmy so zamylić! Wšitcy my hromadźe słušamy. Smy jedyn narod! Smy jeneje krwě! Smy dźěći jeneje a sameje cyrkwje! To dyrbi nas wjazać, starych a młodych. Wy starši, wy nochceće tola ničo druhe, hač zbožo wašich dźěći. Mějće dowěru k nim, też waše dźěći nochcedźa ničo druhe dyžli to, štož je prawje. Młodźi a stari, chcemy my wšitcy tola samy dócpěć swojoho Boha a wěčne žiwjenjo. Njech su też puće wšelake, dokelž su nahlady wšelake. To prěnje pak, štož dyrbimy žadać, je dowěra, dowěra młodych k staršim, dowěra starších k młodym! Njeposudźmy hódnosć a njehódnosć po tym, hač je něšto stare abo nowe, přetož to njeje a njesmě ženje měra za kmanosć być, ale prašejmy so, hač może něšto kmanoho z toho wurosć a nastać. Hdyž sebi prajiće haj, potom w Božim swjatym mjenje rucy do dźěła, potom bjez zawisće a hórkosće do spěcha, njech prěnja myslička wukhadźa wot staršich, njech wukhadźa wot młodych. W lubosći a dowěrje chcemy so potom na puću zrozumjenja zetykać.

Też naša młodźina ma prawo na wěstu samostatnosć. Wona njesmě być jenož sćěn a samy wotbłyšć staršich, ale wona dyrbi so k samostatnomu kharakterej a samostatnej wosobnosći wuwić. Njejsće dha też wy starši hinajcy, dyžli běchu waši starši? Maće drje wěste namrěwstwo wot nana a maćerje a dźensa so jimaj za to hišće dźakujeće. Ale sće dha jenož to, štož staj staršej z was sčinić chcyłoj? Abo su snadź so pola was w pozdźišich lětach ideje a ideale, přeća a žadosće hakle wuwiłe, ke kotrymž by waš nan hłowu wił a před kotrymiž by maćerka so bojała? A nětk je z was něšto cyle druhe so wuwiło, hač staj so staršej nadźałoj, hdyž hišće w kolebcy ležešće, a přecy tola sće cyli a krući mužojo sc stali. Tak dyrbiće też dowěru k wašim synam a wašim dźowkam měć. Wěso dyrbiće jich wjesć, jako starši swoje dźěći, ale mudrje, wosebje starše dźěći nic kaž małe, ale bóle jako přećeljo.

Spominajće też na to, zo mjez wami a młodymi wulke bjezdno leži: wójna mjez 1914—1918. Wójna je cyle nowy splah zrodźiła. Waše dźěći su prěnje dźěći tutoho nowoho časa. Woni dyrbja cyle hinajše być, dyžli wy sami. Hač so wam to lubi abo nic, je wšo jene! My koło časow wróćo njezwjerćimy. 1910 je nimo a 1950 přińdźe. A druhe časy, druzy ludźo, druhe puće, druhe wašnja. Jenož jene dyrbi wostać: zrozumjenjo mjez staršimi a młodymi, samsna wěra a samsna płomjenita lubosć mjez woběmaj!

Nochcu z tym prajić, zo je wšitko na našej młodźinje strowe a złoćane. To dźěn wona sama ani njepraji. Tuta naša młodźina, kotraž chce tak rady wjedźenja so wzdać, pyta za wjednikami, wěso za tajkimi, kotřiž nimaja jenož mjeno wjednika, ale kotřiž su woprawdźići wjednicy. Tuta naša młodźina, kotraž chce staršiskej hałzy wućeknyć, hlada z wótrym wóčkom na staršich, hač móža woni woprawdźe ji přikład być. Tuta naša młodźina, kiž so husto dosć njeposłušnje a hepjelscy zadźerži, je tola zasy dosć wěrna, sebi sama swoje wopačnosće wuznać. Tohodla njezadwělujmy na našej młodźinje, kotraž ma hišće ideale, kajkež su je starši měli, njezadwělujmy na njej, přetož też wona za wysokim a nadobnym slědźi a bědźi, prosy a žadosć nosy. Pomhajmy ji wjele bóle z prawym zrozumjenjom a z duchom praweje bratrowskeje lubosće.

Njezabudźmy přede wšěm na to, problem młodźiny njemóžemy wotbyć ženje samón. Problem našeje młodźiny je problem našoho cyłoho katolskoho serbskoho luda. Dajmy našej młodźinje nadawki a ideale našoho časa a našoho luda. Naša młodźina trjeba tute ideje a ideale. Jenož z wulkimi idealemi a z wulkimi nadawkami wotrosće nam wulka zahorjena a za wšo wulke pohibana młodźina. Naš dorost, naša młodźina naše ideale přewozmnje. Naša młodźina so na tutych nadawkach k rjekam zrosće.

N.

Politiski rozhlad.

Nowa ataka přećiwo Serbam?

Kaž je znate, je Pruska před dlěžšim časom swojej pólskej a danskej mjeńšinje wosebite zarjadowanjo šulskoho prašenja zhotowiła a wudała. Za druhe mjeńšiny w Pruskej, wosebje też nam Serbam, běše so tehdom tajke abo docyła někajke zarjadowanjo šulskeje wučby zapowěło, dokelž dźěn smy po jich posudźowanju tola jenož mała třeska, mały ludźik. A za małych tola wulki ničo wyše nima. Nětk pak su we wjele krajach też Němcy w mjeńšinje, haj we wšelakich też woni jenož mała třeska, wo kotruž so starać by po tutych „humanych zasadach“ wyšace było. Hdyž pak člowjek tajke zasady sam na sebje nałožene pytnje, potom dóstanje tola też skónčnje pomału hinajšoho přeswědčenja. Też w Pruskej zda so, zo tajke přeswědčenjo wosebje pola wyšnosće so předobywa. Su zwólniwe, też Serbam najwažniše žiwjeńske prawa spožčić a to wosebje w šuli. Wězo je to wšelakim němskim worštam, kiž tak lohcy ze swojeje kože a so do nowych mjezynarodnych wobstojnosćow zažiwić njemóža, jara njeluba a njewitana wěc. Wosebje nižšim zastojnikam, kotřiž mějachu hač dotal tola cyle hinajšu direktivu. Cyle wšak so tomu też nichtón dźiwać njebudźe. Tola tute woršty pytaja wotpohlady knježeństwa znjemóžnić z tym, zo Serbow jako jara strašny ludźik za Němcow šěršej zjawnosći předstajeja. Wosebje strašni bywaju tući Serbja přez swoje potajne a strašace poćahi k Čechам! A kelko pjenjez woni tola wot tam dóstawaju! Woprawdźe je tomu hižo tak złě, zo to samo zjawnje we „Wěstniku“ pisaja. Jedyn profesor z Brna . . . atd. Tole je witana wěc. Do „Börsen-Zeitung“ z njej a kaž na jene znamjo to šumi přez němske časopistwo. Kajki to strach za cyły wulki němski kraj! Bohudźak, zo smy tola něšto namakali, kuntworu na elefanta nawuduli a z wulkej ataku strašnych Serbow porazyli! We cyłym Budyšinje běchu so skoro wšitcy nastróžili. Tajcyle strašni tola ći Serbja su. Dyrbimy jim na porsty hladać. A hlejće, jedyn Budyšan je nowe hišće surowiše zapřisahanstwo wučušlił. „Češa su jenu z wulka rozpołoženu tajnu wójnu na wuswobodźenjo łužiskich Serbow organisowali!!“ Tak piše so w „Dresdner Nachrichten“ zańdźenu wutoru po słowje! Prěni běše češki ministerski president Šramek, kotryž ze swojej orelskej organisaciju prěni dźěl tuteje „wójny“ započa. Nětk je češki tydźenik „Nowa Praha“ surowje na bubonje zahrał k dalšej wójnje! Wabi češkich turistow sebi Łužicu wobhladać, tutón „jenički słowjanski kraj, kiž hišće nima swobody, hdźež pak ći młodźi basnicy Józef Nowak a Jan Skala a Mina Witkojc jimacu baseń nadźije spěwaju wo nowym lěpšim žiwjenju!“ Njehrozy tu surowy strach cyłomu němskomu ludej? Knježeństwo, knježeństwo: tutomu tak strašnomu ludej chceš ty žiwjenjo podležšić z tym, zo jomu ty w šuli móžnosć daš, serbsku rěč słyšeć a wuknyć a wobkhować? A to hišće samo pruske knježeństwo! Kajke su to tola wotpuće! Nowu ataku přećiwo Serbam, doniž žadyn wjacy njedycha, to je prawy recept. Potom mamy měr. My nochcemy ničo druhe hač jenož měr! Hač so pruske knježeństwo tola tajkim atakam njepodwoli? My wěrimy, zo su tam we knježeństwje mužojo wjetšoho horiconta a wjetšoho formata a sprawnišeje wutroby.

Spěchujće wudaco

Wosadnika

znajmjeńša z tym, zo swój přinošk za towarstwo ss. Cyrilla a Methoda zapłaćiće! Na 1929 su hakle wot 1500 sobustawow 1049 Katolski Posoł zapłaćili!

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** „Jednota“ měješe zańdźenu njedźelu derje wopytanu měsačnu zhromadźiznu w Serbskim domje, kotraž bu wot předsydy wotewrjena a nawjedowana. Najprjedy wuspěwachmy za nahle zemrětoho sobustawa Michała Krawca ćichi Wótčenaš a słyšachmy potom rjany přednošk knjeza wyššoho wučerja kantora Rězaka. W duchu pobychmy z nim na nowym wulkim mosće, na torhošću z radnicu, w domje, w starym seminaru, na tachantstwje a prjedawšim senioraće a skónčnje w hrodźe. Krótkoho časa dla dyrbješe so přednošk tu skónčić. Nadźijomnje bórzy pokročowanjo słyšimy. Nětko jednachmy wo přichodnym póstniskim swjedźenju. Wotměć budźe so přichodny štwórtk, 27. februara, wječor we 8 hodź., w towaršowni na Garbarskej hasy. Nadźijomnje budźe wopyt prawje sylny.

Z Radworja. Zašłu njedźelu 16. februara 1930 wotmě naše towarstwo młodźencow swój załoženski swjedźeń pola Topolinskec. Knjez kapłan Handrik witaše wšěch přitomnych nanajpřećelnišo a spomni, zo ma so hra „Na wuměnku“ předstajić. Hižo lěta 1902 bu tute dźiwadło na samsnej łubi pokazowane. Ale runje naše časy potrjebuja też wučby, kotrež tutón rjany wudźělk † knjeza fararja Wingera poskićuje: Njedajće duchej cuzbarstwa a brójenja do našich serbskich domow zaćahnyć! Hrajerjo a hrajeńki su wěc nanajlěpje wuwjedli. Wšitcy, wosebje pak dźěd a wowka, Michał a Hańža, Matka a knjeni Šewcowa wustupichu khwalobnje. Přitomni sćěhowachu hrje ze wšej skedźbnosću a po kóždym jednanju běše mócny přiklesk. Towarstwu młodźencow a joho wobhladniwomu nawjednikej, knjezej kapłanej, słuša kemšacy dźak za tak rjanu powučacu zabawu. Přecy dale po nastupjenym puću! W přestawkach piskachu wosadni hercy rjane narodne spěwy. Sława!

Z **Radworja.** Nazymu lěta 1929 běše so hižo 25 lět minyło, zo knjez wučeŕ Nawka w šuli skutkuje. Swoje wotkhadne pruhowanja na katolskim seminaru w Budyšinje pak je 9. měrca 1905 złožił. Dźiwajo na to běchu joho sobudźěłaćerjo na našej šuli zašłu srjedu 19. febr. popołd. pola Brylec na łubi zarjadowali wulki jubilejny swjedźeń. Wšo wotmě so nanajrjeńšo: rjany słónčny dźeń, bohaty wopyt staršich, dźěći a dalšich hosći. Cyle nowa hra bu předstajena a to w 3 dźělinach: Kak je so naša wjesna šula w běhu lětstotkow wuwiłała. Hra je dosć zajimawa a stawizniscy ważna. Snadź wohladamy ju bórzy čišćanu, trjebaj w měsačniku: „Łužica“. W přestawkach poréča też knjez jubilar přitomnym wjacy króć jako prawy wučeŕ. Dźak wjelewažonemu knjezej Nawcy a wjele zboža za wšón dalši přichod!

Z Radworja. Swój 25lětny mandźelski jubilej (sležborny kwas) swjećeštaj dźensa tydźenja tudomnaj Klimanec mandźelskaj, to je: kowarski mištr Michał Klimant z (Różanta) a joho mandźelska Marja rodźena Libšic z Radworja, rodźena na statoku, na kotrymž mandźelskaj hišće dźensa hospodaritaj. Kwasna hosćina najbližšich přiwuznych a někotrych přeprošenych hosći w jeju domje zjednoći.

Z Mitkec pola Radworja. Sobotu 15. małoho róžka podeńdźe našu wjesku wohnjowe njezbožo. W młynkec (korčmarjec) kólni wuńdźe wječor w 11. hodźinje Boži woheń. Płomjenja přeskoćichu bórzy na susodny Kocorec statok, kotryž so tak spěšnje paleše, zo Kocorec mandźelskaj lědma ze žiwjenjow wućeknyštaj. Ze skotu poradźi so, jenož kruwu wukhować; drobny skót (kozy, husy, kury a pos) so sobu spalichu. Też domjaca nadoba a drasta wostaw płomjenjach. Njezbožo běše ćim zahubniše, dokelž z wjesnjanow skoro nichtón doma njeběše; přetož wjesna wohnjowa wobora swjećeše runje w trochu zdalenych Smochćicach swój załoženski swjedźeń. Dokelž běchu wotpalene twarjenja stare a tohodla za wopalnu pokładnicu nizko wobličene a dokelž mějachu Kocorec też nutŕkownu nadobu jenož nizko zawěsćenu, poćeŕpichu z wohnjom wulku škodu. Ze sykawow dósta prěnje myto Smochćičanska, druhe Hornjowunjowska. Woheń bu bjez dwěla zatyknjeny. Je móžno, zo je sebi někajki njedočink bjezswědomity „žort“ sčinił, zo w Mitkecach něšto zapali, zo by woborje jeje swjedźeń skazył.

Z **Khróšcic.** Swój 58. załoženski swjedźeń wuhotowa zańdźeny tydźeń naša „Jednota“. Hačrunje mamy nětkole wšudźom dosć swjedźenjow, běše so tola nahladna ličba přećelow a česćowarjow serbskoho spěwa na Wjeńkec žurli zešła. Předsyda, knjez žiwnosćeŕ Grofa, powita lubych hosći a rozestaja jim ważnosć a rjanosć serbskoho spěwa. Naš njesprócniwy dołholětny wjednik „Jednoty“, knj. wyšši wučeŕ kantor Hila, přepoda też tutón raz knjezej wučerjej Lipičej nawjedowanjo khorow. Běchu z dźěła ruske ludowe spěwy, kotrež bě knjez wučeŕ Lipič za mužske khory připrawił. Kóždy raz mytowachu kedźbliwi připosłucharjo spěwy z mócnym přikleskom. Wosebje spodobachu so někotre duety a solospěwy wot knj. Grofy, knj. wučerja Čornaka a knj. Brězana. Za němskich hosći spěwachu so tři němske ludowe spěwy. Po předstajenju bě hišće składnosć k wjesołej rejcy, kotrejež hudźbu Kamjeńska měšćanska kapała wobstara. Wšěm wopytowarjam wostanu tele hodźinki njezapomnite, dokelž też Weńkec dobra kuchinja móžeše hosći derje spokojić. Njech wostanje „Jednota“ dale swěrna narodnomu spěwu a njech spěwaja jeje sobustawy też w domje Božim k česći Božej a k pozběhowanju cyłeje wosady.

Ze **Sernjan.** Radupodawanjo za maćerje wotměje so wutoru, 25. februara, popołdnju w 3 hodź. pola Kórjeńkec. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z **Ralbic.** Zańdźenu njedźelu 16. februara měješe naše spěwne towarstwo „Lilija“ we wjesnej žurli jara derje wopytany spěwny a dźiwadłowy wječor. Před měšanym khórom njestoješe tón króć ze swojim „kiješkom“, kaž smy to w Delanach zwučeni, zasłužbny dołholětny dirigent knjez wyšši wučeŕ Hajna. Wón přebywa tukhwilu na lěkowanju w sanatoriju w Zhorjelcu. Na joho městnje nawjedowaše spěw knjez wučeŕ Čornak. Khór přednjese 6 měšanych spěwow: „Hanka ta serbska“, „Zapal ćki“, „Ha moja mje maćeŕka“, „Maći stara, njeswarćo“, „Běž, sotŕička, do zahrodki“ a „Hačrunje doły, hory“. Spěwaše so wěsće a z dobrym wurjekowanjom a tuž připosłucharjo też z mócnym přikleskom njelutowachu. Po prěnim spěwje powita předsyda towarstwa, knjez tyšeŕ Brojeŕ, zwjeseleny nad bohatym připosłucharstwom, wšitkich z jadriwymi słowami, wosebje wosadnych duchownych a hosći z Khróšcic, Rakec a Kulowa. Hdyž bě posledni spěw, miłe zynki na serbski kraj, doklinčał, poréča knjez arcyměšnik Žur k zhromadźenym. Spominaše na swojoho luboho přećela knj. wyššoho wučerja Hajnu, dźakowaše so knj. wučerjej Čornakej, kiž je zwólniwje swoje mocy towarstwu wěnował a ze swojim derje nawučenym khórom tak z česću wobstał. Wón skónči swoje słowa přejo, zo by dobry duch, kiž so jewi w našich serbskich spěwach, njezahinył a „Lilija“ w tutym zmysle dźěłała. 2. dźěł wječora (běše to tón wjetši) wupjelni činohra „Wjesna kralowna Lenka z Pazdźeŕnje“. Powučacy kruch je wušoł z pjera knjeza kapłana Handriki, kotryž tu sam być njemóžeše, dokelž měješe doma wosadny swjedźeń. Hra njeje lohka, dokelž ma dołhe rozmołwy a też někotre wustupy su dosć přiwótřene. Dźiwadłowy wotdźěl „Lilije“ zmišterwa wšě tute možne strachi. Róle běchu njewšědnje derje nawuknjene a hrajerjo a hrajeńki činjachu swoje naj-

lěpše a tuž so njewostudźi připosłuchać, hačrunjež traješe hraćo na 3 hodźinki. Naspomnić so hišće dyrbi, zo běše sćěnu (Wićazec kubło) jedyn stary sobustaw „Lilije“ z wušiknej ruku namolował. Tak běchu wšitcy w towarstwje přinošowali z woporniwej myslu k rjanomu swjedźenjej a přihotowachu tak wšěm přitomnym lube hodźinki wokřewjenja. Po dźiwadle běchu hišće reje za wopytowarjow wječora. — Kaž słyšimy, je knjez wyšši wučeŕ Hajna tak daloko zasy wulěkowany, zo móže sanatorij bórzy wopuščić. Bóh dał, zo by skěrje lěpje zasy strowy a čiły so wróćił do domizny.

Z **Kamjenca.** Přepytowanjo wokřewjenja potrěbnych dźěći z gmejnow Kamjenskoho hamtskoho hejtmanstwa stanje so lětsa: 1. w Połčnicy 5. měrca; 2. we Wulkich Rědarjecach 12. měrca; 3. w Kamjencu 19. měrca; 4. w Kinsbórku 26. měrca; 5. w Pančicach 1. apryla. Wšo trěbne so před přepytowanjom wozjewi.

Koncert „Lipy Serbskeje“ w Pančicach.

Pančanska „Lipa“ zasy raz spěwaše, to rěka, w zjawnym koncerće wustupi. Lětsa bě ji kmańše wjedro spožčene, hač loni, hdźež „psa njeby wuhnał“. Tute spěwne towarstwo ma dobroho mjena w klóštrskej wokolinje, zcyła w Serbach. Wuznamnje pěstuje serbski spěw a přinošuje tak k zdźerženju Serbstwa w tamnych kónčinach, hdźež so hižo khětro cuzbari. Rozmnožuje našu kulturu, štož nětřiši předsyda, knjez wučeŕ Bejmak, we swojich powitanskich słowach nadrobnišo rozłoži. Witaše Serbow a Němcow we woběmaj rěčomaj, zawda w duchu wšěm ruku, kotřiž běchu z blizka a z daloka přikhwatali, samo z Hajnic, z Radworja a z Budyšina. Pokaza na ważnosć spěwa, z kotrymž so wězo też rěč pěstuje. Mamy jich tola nadosć a je hódnje, zo so zdźerža. Byrnjež najmjeńši ludźik na swěće byli, mamy tola wulki pokład w našich spěwach. Tón ma a dyrbi so zdźeržeć. To by z wulkej škodu za našu kulturu było, by-li so hdy pominył. Njesebičnje dźełaja naše spěwne towarswa na swojim polu. To ma so zjawnje připóznać. Jich dźěło ma wulkeje kulturneje ważnosće. Přeješe bohatomu připosłuchařstwu wjele wjesela při serbskim spěwje a zabawje a k lětu na zasywidźenjo.

„Lipa“ ma přecy bohaty program. Sola, duety, tercety, kwartety a khóry wotměnjachu so w pisanym rjedźe. Wězo bychmy rad něšto měšanych khorow słyšeli, ale to je so w poslednim wokomiku někak rozrazyło, a tuž bě tón raz bohata ličba mužskich — na wšě wosom. Za to pak radowachmy so na měšanych kwartetach, dwójcy wobsadźenych, a to z Kocorowoho „Naléća“. Wosebiteje noty dósta koncert přez sobuskutkowanjo knježnow Frajšlagec z Hornjeje Hórki a Liski Smolerjec z Budyšina. Tutaj serbskaj „syłobikaj“, po cyłych Serbach a dale derje znataj, stej rad widźanej hosćaj w Pančicach a porjeńšitej hižo lěta dołho koncerty „Lipy“. Swój krasny dosytny hłós daštej słyšeć w solach — „Brězyćka přede wsu“ wot Kocora, „Žedźenjo“ a „Złote přeća“ wot Krawca a južnosłowjanske narodne spěwy wot Ludwika Kuby — w duetach — Morawske narodne pěsnje — w terceće — „Při jězoru“ wot Krawca a w kwarteće — „Na trawičku“ a „Spěw wo pčołkach“ wot Kocora. Žněještej mócny přiklesk. Też dalše poskićenja, kaž „Ptači kwas“ wot Krawca a mnohe khóry kwitowaše připosłuchařstwo z wulkim dźakom. Wosebitoho zaćišća činješe, hdyž so při khórje „Hdźe statok mój?“ cyła žurla pozběhny a přitomni manifestačnje spěw, kiž je sej hižo dosć hódnosće narodneje hymny pola nas nadobył, z postanjenjom počesćichu. Rjany koncert wuklinča z mócnym Słodeńkowym khórom „Traće Serbstwa“ — po słowach knjeza fararja Šewčika „Trać dyrbi Serbstwo, zawostać a čestne mjeno wobkhować“ — a pozběhaše so kaž swjata přisaha k njebju. Dźaknje ma so připóznać, zo je „Lipa“ mnohich pomocnikow w bližšej wokolnosći namakała. A tak bě 23. žałoženski swjedźeń „Lipy“ wospjet manifestacija za serbski spěw a hudźbu.

5 hr. za Katolski Posoł

danja so hinak hač 5 hr. za swětne wjesela!

Do eksercicijow!

We swojim najnowšim wokolniku „Mens nostra“ piše naš Swjaty Wótc takle: Z hłubokej radosću w našej duši spominamy na njebjeske wopokazy hnadow a njewuprajomne wjesołosće, kiž smy w duchownych zwučowanjach nazhonili. Z nich čerpachmy swětło a móc, zo bychmy wolu Božu spóznali a dopjelnili. Tole čitaš w mjenowanym pastyrskim lisće. Njebjeske wopokazy hnadow a njewuprajne wjesołosće, tak mjenuje Swjaty Wótc płody eksercicijow.

Dwě najważnišej prašenji.

Kak rěkatej najważnišej prašenji? Što měniš? Też dźensa hišće rěkatej najważnišej prašeni: Z wotkel přińdźemy a hdźe dźemy. A tak budźe to też w přichodźe. Što pak da ći na tutej prašenji wotmołwu, kotraž móže će woprawdźe spokojić? To jeničcy zamóža eksercicije. W nich wuknje duša zasy toho lubować, kiž je puć, wěrnosć a žiwjenjo.

Za koho su eksercicije?

Z krótka: eksercicije su za wšitkich. Su za wulkich a małych, za młodych a starych. Su za młodźeńcow, za knježny, za žony a muži. Wšitcy wuńdu z tuteje japoštolskeje šule womłodnjeni, posylnjeni na ćěle a duši. Hižo swjaty Hieronim piše na wosobnu křesćanku Gelanciju: Wuzwol sebi přihodne městno, kiž je zdalene wot hary swójby, hdźeš by ty wućek namakała, kaž w přistawje. Tam rozpominaj swjate pismo, budź horliwa w modlenju . . . A njeprajmy to, jako bychmy će wot twojich wotwjesć chcyli. Nawopak!, chcemy, ty dyrbiš runje tam wuknyć, kak maš so přećiwo swojim zadźeržeć.

Zawrjene eksercicije

budźa wot 9.—13. měrca za knježny, wot 16.—20. měrca za žony a wot 22.—26. měrca za młodźencow a to w našich Worklecach. Wšěm znata khorownja je swoje durje wotčiniła, zo bychu tam naši Serbja móhli so skrućić we eksercicijach. We posće, khutnym času našoho cyrkwinskoho lěta, budźa tam w serbskej rěći tajke dźeržane, kaž je to „Posoł“ hižo wozjewił. Wšitcy su wutrobnje přeprošeni, so na tutych duchownych zwučowanjach wobdźělić. So wě, zo cyle darmo njebudźe. Za jěsć, leženjo, tepjenjo ma so na khorownju něšto zapłaćić. Bjez woporow wšak njeńdźe. Zawrjene eksercicije, to ma rěkać: kiž tajke eksercicije činja, přebywaja čas eksercicijow w zawrjenych rumnosćach domu a njekhodźa domoj.

Do eksercicijow! to budź naše hesło, wy młodźi a wy starši! Zamołwće so we Worklečanskej khorowni. Wona chce być w najnowšim času też jedyn wustaw spomoženja za njesmjertne duše.

Pobožny Wosadnik.

Z tajkim mjenom pomjenowa M. Hórnik w lěće 1889 prěnje wudaćo našeje kemšaceje knihi, kotraž je mjez tym we wšěch katolskich serbskich wosadach sebi domjace prawo dobyła. Nic jako wěc ju mjenowaše, ale jako jenu wosobu — jako žiwy, skutkowny staw serbskich wosadow. Z dobrym prawom a wjesołym dźakom prajimy też my knizy „Naš Wosadnik“, wšak je tola nam z woprawdźitym přećelom, ze spušćomnym wučerjom a ze swěrnym towaršom. Wosadnik nas přewodźa wot dźěćacych dnjow — lěto wot lěta — hač k zbožownomu kóncej zemskoho žiwjenja. Z nim khodźimy kemši. Wón je swědk, hdyž hody nowonarodźenoho Wozbožerja čłowjestwa na swět radostnje witamy, abo hdyž serbski křižeŕ jutry na pyšnym konju

z wótčinskim juskom z rowa stanjenomu Zbóžnikej hołduje. Z Wosadnikom ćehnjemy w křižowym tydźenju wo Bože žohnowanjo prošo wokoło domizniskich honow, z nim khwatamy tak rad do našoho serbskoho Róžanta. We Wosadniku pytamy a namakamy pomoc a pokoj, hdyž starosć nas njeměrni, hdyž strach nam hrozy, hdyž horjo nas tyši. Haj, pobožna serbska mać bě dawne lěta před swojej smjerću postajiła, zo ma so ji něhdy jeje „luby Wosadnik“ do kašća pod hłowu położić. Z nim chcyše tłać a z nim spać, doniž Boži hłós ju překrasnjenu zbudźi. Katolski Serb je ze swojim Wosadnikom we wutrobje wuzko združeny. Kmótr wěnuje mótej k prěnjomu swjatomu woprawjenju, a nawoženja njewjesće před wěrowanjom pyšnu knihu „Wosadnik“. Pobožny Wosadnik je a njech wostanje za nabožne žiwjenjo serbskomu dźěśću něžny počatk a mučnomu starcej najwěśiši dočatk!

Dobra wěc hlada sprawnoho časa. Dźensa so „Pob. Wosadnik“ w swojim štwórtym wudaću přihotuje a za krótke tydźenje móže kóždy Serb nowu kemšacu knihu dóstać. Wona wopřija runja 1.—3. wudaću dwaj dźělaj: modlitwy a kěrluše. Wo prěnim dźělu so pozdźišo poreči. Slědowacy nastawk přednjese zdobnje

stawiznu serbskoho katolskoho kěrluša.

Dołhe lětstotki su zašłe wot časa, hdyž serbscy prawótcojo jako młodźi křesćenjo prěni serbski kěrluš zaspěwachu hač do lěta 1889, hdyž Hórnik swojim lubym Serbam k jich spomoženju a Bohu k česći prěnje wudaćo „Pobožnoho Wosadnika“ poskići.

Z wotkel mamy serbske kěrluše?

Wone su:

a) hymny, psalmy, antifony z łaćanskoho a grekskoho texta přeserbśćene;[1])
b) cuzorěčne — němske,[2]) łaćanske,[3]) słowjanske[4]) — kěrluše přeserbśćene;
c) serbske originale.[5])

Što je kěrluš?

Kěrluš je cyrkwinski spěw, kotryž so

a) při Božej służbje (liturgiji) — w katolskim zmysłu při woporje Božeje mšě — w cyrkwi wot kemšerjow zhromadnje spěwa, abo
b) docyła při nabožniskich wukonjach: před a po prědowanju, při nabožniskich wobkhodach — při procesijonach a putnikowanju — na křižowym puću — při póstwječorach a pohrjebach — zhromadnje abo wot jednotliwych spěwa.
c) Kěrluš mjenujemy tež spěw, kotryž so na pobožnu legendu abo zaručenu cyrkwinsku podawiznu złožuje — złožuje-li so pak jenož na pobožnu ludowu powěsć abo powědančko, potom rěkamy tajkomu spěwej „pokěrluš, pokěrlušk“, kotryž njeje duchowny spěw, ale ludowa pěseń.

Prěnja družina kěrlušow złožuje so na wěrnosće wěry, kaž su wuprajene w japoštołskim wěrywuznaću (dogmatiske); kěrluše za róčne časy, za Božu mšu atd. Wone wozjewjeja Božu wulkosć, swjatosć, móc a miłosć, wone rozpominaja čłowjesku nizkosć a hrěšniwosć, też čłowjesku dostojnosć a čłowjeka časne a wěčne powołanjo.

Dalša družina kěrlušow pokazuje puć a srědki k docpěću zbóžnosće: w kročenju za Khrystusom (t. r. ze sebjezaprěwanjom, z pokutu, z wojowanjom prećiwo njepřećelam ćěła a duše, z dowěru na Boha, z lubosću k bližšomu). Wona prosy wo Bože hnady, dźakuje so za Bože dobroty a pokoja w horju, stysku a tyšnosći.

[1]) Waldowa „Jězusowa Winica“ zapisuje 57 čisł., Swětlik 23 čišł.
[2]) Su to wosebje ranše, wječorne, pohrjebne a druhe kěrluše.
[3]) Stała maćeŕ bolosćiwa — Tón dźeń o dźeń toho hněwa a dr.
[4]) We Božim mjenje ćehnjemy — O mócny, sylny ryćerja — Te ćěło chcemy pohrjebać a dr.
[5]) Wjeselće so wšitcy wěrni — Khwała budź Bohu wěčnomu — O zdoba wyššich měšnikow a dr.

(Su to rańše a wječorne, prózstwowe, khwalbne a dźakowne kěrluše). Třeća družina kěrlušow raduje so nad jandźelemi jako zbóžnymi duchami, nad předkhadźacymi stawami čłowjestwa, kiž su swój žiwjeński puć zbóžnje dokonjeli (nad swjatymi) — zhladuje na jich přikładnosć a woła so wo jich zastupjerstwo pola Boha.

Hdy a hdźe je prěni serbski kěrluš zaklinčał, to wuslědźić so nihdy njeporadźi. Zo pak su Serbja, tak ruče hač běchu za křesćansku wěru dobyći, też křesćanske nabožniske spěwy zanošowali, na tym nichtó njedwěluje. Pobožna podawizna powěda, zo je japoštoł łužiskich Serbow, swj. Beno — spóznawši Serbow hibitu lubosć k spěwanju — młodych křesćanow nabožniske spěwy wučił. (Jomu připisujetej so kěrlušaj: „Jene rjane dźěćatko“ a „Tón dźeń je jara radostny“.) Zo je so to stawało, je jara wěrje podobne a by w tajkim padźe serbske kěrlušowanjo w tamnym času (1066—1106) swój spočatk měłe.

III. zlět župy „Jan Arnošt Smoleŕ“.

Dźensa sobotu, 22. a jutře njedźelu, 23. mał. róžka t. l., woswjeći so w Drježdźanach, we hłownym měśe sakskoho swobodnoho stata, třeći zlět horjeka mjenowaneje župy, kiž zjednoća wšě serbske towarstwa Budyšskoho wokrjesnoho hejtmanstwa a města Drježdźan.

Sobotu, 22. mał. róžka, wječor we 8 hodź. powitanski wječor w hośćeńcu knj. Zmija na Christianowej drózy.

Njedźelu dop w 9 hodź. hłowny wotjězd wšěch serbskich towarstwow, sokołskich jednotow, lubych krajanow a krajankow do Drježdźan hač na Wettinske dwórnišćo.

Dopołdnja w 11 hodź. zeńdźenjo w rumnosćach „Volkswohlsäle“ Dresden-A., Ostraallee. Hnydom přizamknje so tomu wobhladanjo zajimawosćow města Drježdźan. Wobdźělnicy zarjaduja so do skupinow po 30—40 wosobow pod jenym nawjednikom a to tohodla, zo by kóždy něšto rjanoho widźał a słyšał.

Knjez wučeŕ Zahrodnik z knjezom Šołtu wjedu do radnicy;
knjez moleŕ Kowarŕ do wobrazowarnje;
knjez Pěčka do přirodopisnoho muzeja (coologiski wotdźěl);
knjez Kmječ do historiskoho muzeja;
knjez Helas do ludowědnoho muzeja;
knjez hudźbny dir. Bj. Krawc do Albertinum (postawy, stare sochi, monumenty atd.);
knjez Žur do katolskeje cyrkwje
a dalši knježa hišće do wšelakich druhich městnosćow.

Popołdnju w 2 hodź. pruha spěwarjow w rumnosćach „Volkswohlsäle“, tohorunja sokołskoho družstwa a sokołkow.

Popołdnju w 4 hodź. započnje so prěnjotny porjad župnoho swjedźenja. Wšě přihoty za njón su so dokonjałe, tak zo zaruči woprawdźe rjane hodźinki dušownoho wokřewjenja.

Wječor wot ½7 hodź. započnje so reja ze serbskej meju. Zabawa.

Njedźelski lisćik do Drježdźan płaći 3,10 hr. Wobhladanjo rjanosćow města je darmo. Zastup na swjedźeń za tych, kiž z Łužicy přijědu, wosebje nizki. Kóždy sobustaw towarstwa njech sebi přityknje towarstwowe znamješko.

Njewostańće doma zady khachlow sedźo, ale bjeŕće žiwje dźěl na kulturnym skutku za narod.

Česćmy to, štož smy wot našich wótcow namrěli, zo bychmy hódni byli je wobsedźeć.

Katolscy Serbja!

Njezabudźće na Waše najwažniše towarstwo ss. Cyrilla a Methoda!

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Swjaty Wótc wotdźerža we Sikstinskej kapali 81ětne wopomnjeco nastupjenja bamžowoho tróna. Wón njeseše při tym k prěnjomu razej krasnu cankatu albu, jomu před krótkim hakle přez italskoho krala darjenu. Na swjatočnosćach wobdźělichu so šwedski kral, 23 kardinalow, sobustawy bamžowoho dwora, diplomatiski korps a zastupjeństwo romskoho zemjanstwa.

Swj. Wótc woswjeći wosobinscy nowu redakciju z čišćeńnju dźenika „Osservatore Romano". Při tym předstajichu so jomu wšitcy dźěłaćerjo w čišćeńni. Swjaty Wótc wobhlada sebi cyłu čišćeńnju a zwoli do zhromadnoho fotografowanja z redaktorskim wjednistwom.

Pietro Gasparri, dołholětny wjednik bamžowskeje zwonkowneje politiki, je po 15 lětnym žohnowanym skutkowanju wysokeje staroby dla skónčnje swoju službu złožił a so na wumjeńk podał. Wón běše zasłužbny radźićel a najwyšši zastojnik dweju bamžow. Po smjerći swojoho prěnjoho knjeza, Benedikta XV., wobkruči joho nětčiši Swj. Wótc we swojim zastojnstwje, jara žadny pad w stawiznach bamžowych politiskich kruhow. Tele wuznamjenjenjo pak běše derje zasłużene, tola wuspěch joho dźěławosće bě njewšědny. Wón je cyrkwinske wobstojnosće dozrjadował, we wšelakich krajach zwjazujo mjez nimi a Swjatym Stołom konkordaty abo podobne zwjazki (modus vivendi mjenowane). To sta so z Francózskej 1920, z Letiskej 1922, z Bajerskej 1924, z Pólskej 1925, z Litwinskej a Rumunskej 1927, z Češkej a Portugalskej 1928, z Němskej a Italskej 1929. — Njewšědne překhwapjenjo za cyły swět přinjesy lateranski zwjazk, z kotrymž so ćežke romske prašenjo z jenym dobom wotstroni — Japoštołske delegatury założichu so pod kardinalom Gasparrijom 1919 w Japonskej, 1920 w Albanskej, 1922 w Estonskej a w Khinje, kaž też w Južnej Africy a 1925 w Indo-Khinje. Pódla toho dźěła pak je kardinal też wědomostnje dźěłał. Wón wudawa nowy kodex kanoniskoho prawa — hobrske to dźěło. Tola za njoho jenož móžne; wón dźě je předsyda a prezes kardinalskeje komisije za kanoniske prawa, a to z lěta 1917 sem, prjedy běše přez 13 lět sekretař tejele ważneje komisije. Tak je sebi kardinal swój wumjeńk ćežcy dosć zasłužił, w meji t. l. budźe swoje 78. narodniny swjećić móc. — Tu je jónu zasy jasnje spóznać, zo napinace duchowne dźěło človjeka młódnoho zdźerži, město toho zo by jomu zeškodźało. — Też cuze knježeństwa su wotstupjenomu statnomu sekretarej wysoke wuznamjenjenja pósłali, tak Francózska wulkokřiž čestneje legije a Rumunska swój najwyšši rjad. —

Njesměrne zakhadźenjo bolšewikow přećiwo wěrje a wěriwym, jich njesměrne swjatorubjenstwa, putanja duchownych a wěriwych, njech su to šismatikojo abo katolikojo, zawrjenjo Božich domow po wjele stach, wotstronjenjo njedźelow, a nuzowanjo dźěłaćerjow, zo bychu so jako bjezbóžni zapisać dali. Wšě tele k njebju wołace njeskutki su so tak daloko rozpřestrěłe, zo Swjaty Wótc z njewšědnej krutosću a wótrosću přećiwo tajkomu zakhadźenju zjawnje wustupi. Swjaty Wótc wobroćuje so na kardinala Pomfili, swojoho generalnoho vikara, z nadawkom, zo by na 19. měrca wujednańsku Božu mšu k dosćčinjenju za wšě w Ruskej wobeńdźene njeskutki přihotował. Božu službu wotdźerži Swjaty Wótc sam. Zdobom napomina wšěch wěriwych na cyłej zemi, zo bychu so na tutym dnju z nim zjednoćili a zhromadnje z nim swoje modlitwy a dobre skutki k wotpokućenju bolšewikskich njeskutkow Bohu woprowali. —

Namołwjenjo Swj. Wótca je mócny wothłós po cyłej zemi namakało. Hnydom wustupichu też wjednicy druhich wěrywuznaćow z podobnymi namołwjenjami, kaž na př. wjednik jendźelskeje cyrkwje arcybiskop Kanterbjerski a kardinal Bourne, wjednik jendźelskich katolikow a druzy wuznamni mužojo. Ruska katastrofa njeje žane prašenjo ruskeje nutřkowneje politiki, wona je z wulkim strachom za cyły kulturny swět. Z nim dyrbi so kóždy zdźěłany kraj zaběrać. Kaž so zda, budźa tři nawječorne wulkomocy zhromadnje pola ruskoho knježeństwa protest zapołožić přećiwo joho njepočinkam a njeskutkam. Tajku kročel njebudźe Stalin cyle wotpokazać móc, njecha-li so dospołnje wosamoćić. Tónle duch zapusćenja, kotryž je tajke njewuprajomne njezbožo na cyłu Rusku přinjesł, njeje so we Ruskej narodźił. Wón wukhadźa z Němskeje. Tu je so tónle strašny materialismus narodźił. Karl Marx běše jomu z wótcom. Z francózskich stawiznow a z jendźelskoho hospodarstwa je sej Marx swoje błudne zasady čerpał a do swěta stajił. Wbohi ruski lud dyrbi nětko zrudne sćěhwki tajkeje błudneje wučby na sebi začuwać. Ruski lud je wěriwy lud, ćerpi pak němje a bjez přećiwjenja. Wón nima tajkich rjekow, kaž na př. Mexikanska, hdźež skónčnje martrarski duch katolikow złu wolu knježeństwa dobyćerscy přewiny. Zo bychu tola skónčnje europejske ludy z ruskich podawkow wučbu do so brali a za tym hladali, što woprawdźe přinjesy zbožo a spokojenjo ludam, kaž jenotliwcam, mjenujcy žiwa wěra do Boha Knjeza.

Němska dóstanje nowoho nuncija. Swjaty Stoł je dotalnoho nuncija w Budapesće, monsignora Orseniga, za nuncija w Berlinje pomjenował.

Katolikojo „złotych brohow" w Africy pósłachu Swjatomu Wótcej ryzyzłoty różowc, zhotowjeny ze złota tamneje krajiny.

Ratarska šula z wotdźělenjom za holcy w Budyšinje

Za šulske lěto, kotrež so jutry 1930 započnje, so **připowědźenja za 2 a 3 połlětne,** kaž też za **holče wotdźělenjo** bórzy wuproša. Rozjasnjenjo podawa

wjednistwo.
Prof. dr. Schellenberger.

Cyrkwinske powěsće.

Radwoŕ.

Wěrowani (1930): Waltař Petermannec z Budyšina a Hana Čórlichec z Měrkowa. — Jurij Žurec z Kamjenjeje a Hana Brankačkec z Radworja. — Jan Paškec z Hórkow a Madlena Wěrabic z Radworja. — Jurij Mičkec z Khasowa a Hana Mrózec z Ralbic. — Jurij Rjeńčec z Měrkowa a Hilža Schönec ze Ślezskeje. — Waltař Uchliržec z Budyšina a Hilžbjeta Pawlušec z Radworja.

Zemrěći (1930): Michał Šćapan z Radworja, 77 lět. — Marija Delanec z Boranec, 64 lět. — Marija Bjaršowa z Radworja, 63 lět. — Marija Grubertowa (rodźena Mawkec) z Radworja, 49 lět. — Marija Liščyna z Radworja, 55 lět.

Za cyrkej kralowny swjatoho różowca w Radworju su dale darili: Hańža Klimantec z Radworja 20 hr., na Žurec-Brankačkec kwasu w Radworn 30 hr., na Uchliržeć-Wićazec kwasu w Radworju 40 jhr. (Na kwasach, kotrež tu njesteja, njeje so hromadźiło.)

Njebjelčic.

Křćenja (november a december 1929): Beno Mikławš m. s. Jurja Šwejdy, žiwnosćerja w Serbskich Pazlicach. — Hilžbjeta Margot, m. dź. Pawoła Čornaka, młynka w Njebjelčicach. — Beno Józef, m. s. Jana Dźisławka, dźěłaćerja w Serb. Pazlicach. — (1930): Jan, m. s. Pawoła Hěblaka, dźěłaćerja w Pěskecach. — Pawoł Jan, m. s. Jakuba Kuby, khěžkarja w Pěskecach, (křćeny w Kamjeńcu).

Wěrowanja (1930): Jakub Leńš, hospod. pomocnik z Njebjelčic a Madlena Šafrec (Wowćerec) hospoza w Njebjelčicach, wukhadźa z Różanta. — Mikławš Šołta z Wotrowa, ryćerkubleŕski nawjedowaŕ we Wutołčicach a Hańža zwud. Wawrijowa, kubleŕka w Njebjelčicach. — Mikławš Bělk, khěžkaŕ w Pěskecach a Hana Šołćic, hosp. pomocnica w Pěskecach.

Zemrěći (1930): Mikławš Wałda, žiwnosćeŕ w Serb. Pazlicach, 26 l. 2 m. — Jurij Kral, kubleŕ a hosćencaŕ w Serb. Pazlicach, 52 l. 9 m. 25 dn.

Towarstwowy powěstnik.

Khróšćicy. „Serbosław“ zmĕje njedźelu jutře 23. februara wječor w 7 hodź. měsačnu zhromadźiznu ze swĕtłowobrazami pola Wjeńkec.

Domowina. Hłowna zhromadźizna budźe njedźelu 23. měrca přip. w 12. hodź. w Budyšinje w Serbskim Domje. Dźeński porjad: 1. Rozprawy, a) předsydy, b) županow, c) pokładnika. 2. Nowowólby cyłoho předsydstwa. 3. Přednošk. 4. Domowinski zlĕt we Rakecach. 5. Namjety. 6. Wšelčizny.

Předsydstwo Domowiny.
J. Šewčik, předsyda.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lĕto 1930.

Kk.: 180.—187. z Radworja: farař Jakub Nowak, kapłan Jurij Handrik, Jan Šenk, Michał Domaška, Michał Rječka, Mikławš Pawluša, Kosmos Pjekař, Hana Šejdźina; 188.—193. z Bronja: Jurij Měškank, Jan Wencl, Jan Juřk, Rozalija Čemjerowa, Mikławš Hańčik, Jurij Ledźbora; 194. z Lutowča: Jan Zora; 195. z Khasowa: Marja Bĕtcyna; 196. z Khelna: Michał Bjarš; 197. 198. z Kamjenjeje: Michał Rječka, Jurij Wićaz; 199. z Now. Bronja: Jakub Pjech; 200. z Marije-Sněžna p. Rychnowa w Čechach: frater Michał M. Šmitk; 201. z Banec: Michał Zynda; 202. z Libonja: Jurij Ćorlich; 203. z Baćonja: Marja Šimanec; 204. z Ćĕškec: Mikławš Buk; 205. ze Šunowa: Pětr Handrik; 206. z Banec: Hana Forchowa; 207. z Bonn-Enderich: Pawoł Kaczor; 208. z Lipska: Jakub Bjeńš; 209. z Budyšina: Marja zwud. Krawcowa; 210. ze Słoneje Boršće: Jan Kĕtan; 211. Dźĕchorjec: Jan Rječka; 212. 213. z Ralbic: Jurij Kućank, Michał Brĕzan; 214. z Koslowa: Mikławš Kupka; 215. z Nowoslic: Jurij Bjeńš.

Porjedźeńka: Čo. 157. ma rĕkać: knj. Michał Wićaz z Konjec.

Sobustawy na lĕto 1929.

Kk.: 1033.—1036. z Radworja: N. K., J. G., J. B., J. M.; 1037. z Radw. Haja: J. B.; 1038. z Boranec: J. M.; 1039. z Miłkec: P. M.; 1040. z Now. Bronja: J. P.; 1041. z Khasowa: P. H.; 1042. z Lutowča: J. Z.; 1043. z Banec: M. Z.; 1044. z Libonja: J. Č.; 1045. z Nowoslic: J. B.; 1046. 1047. z Ralbic: J. K., M. B.; 1048. z Koslowa: P. K.; 1049. z Łazka: J. B.

Sobustawy na lĕto 1928.

Čo. 1147. P. H.; čo. 1148. J. R.

Dobrowólne dary za Wosadnik:

Kk.: kubleŕ Jan Mjeń z Ćemjerc 6 hr.; J. B. 3 hr.

Płaćizny rĕznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 17. februara 1930.

Woły: 110. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rĕzneje hódnosće hač do 6 lĕt 56—59 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 44—49 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 37—42. 4) Mjenje picowane wšĕch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 314. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rĕzneje hódnosće 54—58. 2) Połnomjasne, młódše 46—52. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 40—45. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 354. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rĕzneje hódnosće 48—52. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rĕzneje hódnosće hač do 7 lĕt 54—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 36—43. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 40—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 28—33. 6) Husumske z pastwy 22—26. **Ćelata**: 665. 1) Najlĕpše wukormjene 75—80. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 68—73. 3) Špatne 60—66. **Wowcy**: 642. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—68 2) Starše wukormjene 55—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 50—54. 4) — . **Swinje**: 2774. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lĕt stare 78—80. 2) Wukormjene 76—78. 3) Mjasne 74—76. 4) Špatne 75—77.

20. februara 1930.

Ćelata (578): 1) 78—83. 2) 72—76. 3) 65—70.
Swinje (390): (přez 300 pt.) 1) 80—82. 2) (240—300) 76—78. 3) (200—240) 74—78 4) (160—200) 75—77.

Wupjerki
jenož najlĕpše twory:

80 cm	šěroke	. . m	**2.20**
100 cm	„	. . m	**2.75**
115 cm	„	. . m	**3.—**
130 cm	„	. . m	**3.50**
140 cm	„	. . m	**3.70**
160 cm	„	. . m	**4.25**

Tuńše hódnosće, kaž tež zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składže.

5470 metrow wupjerka
smy w jenym lĕće rozpředali, štož je najlĕpši dopokaz hódnosće našeje twory!

Andr. Kasper
(mějićel: A. Pilopp)
w Budyšinje / Burglehn 11.

Zjawny dźak
swj. Mariji
za dóstatu strowotu!

Vogtlandske Madras-**gardiny,**
přikrywy na sofy, łoža, blida a diwany, wóskowanki, łožowe šaty
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10
— Posłužujemy serbscy. —

Nawĕštki
w „Kat. Posole“ maja
stajnje wuspĕch!

Serbski Hospodař
ratařske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!
Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spĕchowacu picu
„Jajko“
Předawaja wšudźom w dźĕlbach
po 5 puntach . . . za 1.— hr.
po 10 puntach . . . za 1.90 hr.
po 25 puntach . . . za 4.50 hr.
a po centnarjach . . za 17.50 hr.
Mały wudawk so bohaće wupłaći
Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za puchoŕ a jĕrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšĕch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Vogtlandske wumĕlske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu
Agentury: **w Khróšćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**
Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zbĕhać po potrĕbnosći.
Zadanja pjenjezy z 5—8 procentami
Telefon 3506 a 3507.

„Jednota", tow. katolskich Serbow w Budyšinje

wotměje přichodny **štwórtk, 27. februara,** wječor we 8 hodź. w „Katolskej towaršni" swój

póstniski swjedźeń.

Wšěch lubych sobustawow a přećelow „Jednoty" přeprošuje na tutón swjedźeń nanajwutrobnišo

předsydstwo.

Swob. zjednoćeństwo kat. wučerjow serb. Łužicy

zmje **srjedu, 26. II. 1930,** popołdnju w 4 hodź., na Khrósćanskej šuli ważnych winow dla **wurjadnu zhromadźiznu.** Wšě sobustawy su prošene, po możnosći přitomne być. Předsyda.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Swojim znatym a přećelam wozjewjamoj z wjesołej a džaknej wutrobu, zo je so namaj wutoru 18. małoho rózka džowčička

Karin Hilžbjeta

narodźiła.

W Berlinje N. 58, Ahlbeckerstr. 22
19. 2. 1930.

Jan Skala a mandźelska Elza.

„Kat. Bjesada" w Njebjelčicach

wuhotuje **póstnicy pónđźelu 3. měrca** wječor w 7 hodź. w hosćeńcu w Njebjelčicach swój

założeński swjedźeń

ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Hrać budźe so

„Wjesna kralowna Leńka z Pazdźerńje".

Wšěch přećelow Bjesady, serbskoho spěwa a dźiwadła z blizka a daloka wutrobnje přeprošuje

Předsydstwo.

Wróćiwši so wot rowa mojoho swěrnoho mandźelskoho, našoho nana a bratra

Michała Krawca

w Budyšinje,

kotryž bu w 56. lěće swojoho žiwjenja nahle z tuteje časnosće wotwołany, wuprajamy přewodźerjam, wosebje wykodost. knj. fararjej Sprenclej a tow. „Jednoće", kaž tež wšěm za bohatu wěncowu pychu a za wšu zemrětomu wopokazanu lubosć

„Zapłać Bóh luby Knjez!"

W **Budyšinje,** 18. febr. 1930.

W mjenje zrudźenych zawostajenych

Marja zwud. Krawcowa
rodź. Kórjeńkec
a dźowka.

Na Khrósćanskim swjatym polu ma sparnu komorku naša předroha dźowčička a lubowana sotřička,

čestna knježna

Marja Henčlec z Kozarc,

kotruž je sebi Boža miłosć tak zahe, w meji žiwjenja — 21 lět staru, do raja zbožownych wuzwoliła.

Wróćiwši so wot jeje zažnoho rowa, wuprajamy hłubokohnući za wšě dary lubosće a skutki česćownosće, nam při jeje khorołožu a při wotkhadźe z časnosće přebohaće wopokazane, wšitkim **wutrobne „Zapłać Bóh luby Knjez!"** Horcy dźak budź knjezej kapłanej Hórnikej za přikładne přihotowanjo njebohićkeje do njebjeskeje domizny, wšitkim druhim pak za wulkotnu wěncowu pychu, za tak mnohi pobožny paćeŕ na póstwječorach a tak bohaty dopřewod k wěčnomu wotpočinkej. Wosebity dźak słuša wjesnej młodźinje a towarstwu knježnow kaž tež dobrowólnym spěwarjam z „Jednoty".

W **Kozarcach,** na dnju pohrjeba 13. mał. rózka 1930.

Žarowacaj staršej,
zrudźenaj bratr a sotra.

Božemje, Mańka luba, serbska zemja budź ći mjehke pósłańčko!

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

9. čisło. | W Budyšinje (Bautzen), 1. měrca 1930. | 68. lětnik.

Póstnicy.

„Juchej! dźensa su póstnicy“, zawoła Korchec Michał a pohonč pola Ryćerjec, hdyž póstnicnu njedźelu rano z łoža skoči. Hdyž bě spěšnje někotre „Wótče naše“ wuspěwał, nastaji so do konjeńca a powědaše při tym při sebi: „Po kemšach kupju sebi něšto dobrych trubkow. K nyšporu dźensa njepóńdu, ale chcu so wuležeć. Dźensa je w korčmje keklija. Póńdu tam hižo na wječor. Konjom móže třećak sypnyć, dam jomu něšto za to, wšak mam. Dźensa chcu so narejwać hač do jutřišoho ranja. Jeli budźe so jena mi lubić, wupiju z njej blešu wina, wšak mam. A byrnjež so też dźensa wotunkał, wšak mam.“

Kózlikec Kata, jeničká holca bohatoho zahrodnika, dźěše z wulkimi kemšacymi knihemi nimo Ryćerjec kubła w krótkich němskich sukničkach a hladaše skradźu spod wulkoho kobłuka do Ryčerjec dwora, hač jich pohonča njewuhlada. Mysleše při sebi: „Dźensa je pastyŕski list. To so wuspju. Cyłe popołdnjo chcu so pyšić, dokelž dźensa abo jutře dyrbju Korchec Michałej hłowu zamućić, zo so slubimoj. Dlěje njecham wjacy čakać.“

Po Božej mši stupi stary knjez faraŕ na klětku. Njeměješe pastyŕskoho lista sobu, pak bě jón duchowna wyšnosć pozdźe wotpósłała, pak so póst z nim zapozdźił. To pak knjezej fararjej nječinješe žanych wobćežnosćow, dokelž kóždy pjatk rozpominaše swjate sćenjo přichodneje njedźele. Hdyž po přečitanju swjatoho sćenja z prědowanjom započa a nic z čitanjom pastyŕskoho lista, tak naćahowachu ludźo šije, wosebje Kózlikec Kata. Měješe to za swoje prawo, při čitanju pastyŕskoho lista spać, wona pak spaše kóždy raz też na prědowanju. Za to wšak so djaboł staraše, zo njeby słowo Boże do jeje wutroby přišło a tak Bohu służiła, ale jomu.

Korchec Michał pak bě lubowaŕ słowa Božoho a hłuboki zaćišć činješe na njoho dźensiše prědowanjo. Knjez faraŕ rjekny: „Runje sće słyšeli: Jězus wza dwanaćoch k sebi a dźeše k nim: Hlej, dźemy horje do Jeruzalema, a wšitko budźe dokonjane, štož je wot profetow pisane wo Synu człowjeka. Přetož budźe pohanam podaty a wusměšany, šwikany a popluwany, a wuświkawši joho, morja joho, a na třećim dnju stanje wot mortwych. Stó chce z was so přizamknyć k dwanaćom a z Jězusom horje hić do Jeruzalema, nic pak do Sodoma, kaž to dźensa wšelacy bohužel sčinja.“ Korchec Michał so zatorhny, bě jomu kaž by hłós w sebi słyšał: Hdźe póńdźeš ty dźensa, do Jeruzalema abo do Sodoma?

Prědaŕ pokročowaše dale: „Ně, lubowani, nic do Sodoma ale pójće sobu do Jeruzalema, zo byšće widźeli njeskónčnu lubosć našoho Zbóžnika a ju přecy dospołnišo spóznali. W zahrodźe Gethsemane porazy luby Jězus z jeničkim słowom wojakow, zo wšitcy na zemju kaž mortwi padźechu. Wón jim pokaza, zo so dobrowólnje a njenuzowany pohanam poda. Lubosć bě, kotraž joho k tomu pohnu a z čisteje lubosće k nam da so wusměšeć, šwikać a popluwać. Z horceje lubosće k nam woprowaše swoje swjate, njewinowate žiwjenjo w njeskónčnych bolosćach za nas hrěšnikow. Praj, luby křesćano, hač ma něchtó wjetšeje lubosće k tebi hač luby Jězus, kiž swoje žiwjenjo za tebje dawa? O, hdy by ty škričku wěrneje lubosće k swojomu Zbóžnikej měł, dha njeby wjacy wusměšował tych, kiž jomu swěrnje służa, dokelž wo tutych je wón prajił: Štóž was zacpěje, mje zacpěje. Ty njeby joho wjacy šwikał ze swojimi hrěchami, ty njeby joho wjacy popluwał z njećistymi rěčemi, z klećom a z tamanjom. — Swjate pismo dale praji: A woni z toho ničo njezrozemichu, a te słowo bě zakhowane před nimi, a njerozemjachu, štož bu prajene. Tak je bohužel też dźensa słowo Boże před mnohimi zakhowane, wosebje před tymi, kiž je docyła njesłyša. Su hižo před prědowanjom wotešli, kaž to husto činja, dokelž njejsu dźěći swětła ale swěta. Też ći je njezrozemja, kiž tu spja. Też tu sedźi někotryžkuli slepy, kiž khodźi po šěrokim puću hrěšnych wjeselow a njewidźi zahubu, kotraž jomu hrozy. Prošće też wy slepi ze želniwej wutrobu a wołajće: Jězuso, syno Davidowy, smil so nad nami! Haj, luby Jězuso, smil so nad nami, zo bychmy wšitcy widźeli a spóznali twoju wulku lubosć k nam! Daj, zo by so naša wutroba z lubosću k tebi zahoriła a zo bychmy će sćěhowali, na puću twojich swjatych kazni tebje khwalo. Cyły serbski lud, wuhladawši z lubosće ćerpjacoho Jězusa, njech da Bohu

khwalbu. Amen." — Při tym Kózlikec Kata wotući a khwataše po paćerjach hnydom prěnja z cyrkwje. Korchec Michał rozpominaše hišće dlěžši čas Bože słowo a wopušći cyrkeŵ jako jedyn z najposlednišich. Při cyrkwinskich durjach stoješe křinka z drjewjanym čornuchom. Do křinki da pjenjez, za kotryž bě chcył sebi dobre trubki kupić, a mały čornuch kiwaše jomu dźak pohanskich dźěći. Mało ludźi bě dźensa na nyšporach, mjez nimi bě pak Ryčerjec pohonč. Domoj přišedši njeńdźeše do korčmy, ale čitaše „Žiwjenjo swjatych", spisane wot fararja Dučmana.

Póstnicy wječor přińdźe Kózlikec Kata po najnowšej módźe zdrasćena abo nic zdrasćena — ludźo prajachu poł naha — na kekliju do korčmy. Po tutej běchu reje, na kotrež so Kata dawno wjeseleše. Běchu pak tam skoro lući dobri pacholjo, kiž tuteje wopički kedźbu njemějachu. Dyrbješe so tohodla spokojić, zo jej Wóznikec Pětr wows wotkupi a z njej rejwaše, wo kotrohož hewak žana holca njerodźeše. Kurješe mjenujcy žadławy tobak, tak zo sylnje wot njoho ćehnješe. Hdyž junu hercy popřestachu, wza Cibanec Michał swój kłobuk a zawoła: „Lubi towaršojo, widźu, zo Kózlikec Kata sebi njemóže ani wjacy drasty kupić, tuž dyrbi te žatko zymu mrěć. Njech so kóždy smili a da šerpatku, zo bychmy jej tak pomhali." Krejčeŕwjena wuleća Kata ze skakańcy. Korchec Michał pak dźěše póńdźelu na Božu mšu za wotemrětych. Wutoru bě Najswjećiše wustajene a najwjetši čas dnja přebywaše wón pola luboho Jězusa. Na wječor pak dźěše knjezej fararjej a prašeše so joho wo radu a pomoc, kak mohł jako bratr do misijónskoho rjadu zastupić, a powědaše, kak je njedźelske předowanjo joho k tomu pohnuło. Knjez farař, kotryž bě runje rozpominał, kak su póstnicy, tutón zbytk pohanskich hrěšnych zawjeselenjow, najlěpše žně za djaboła, wjesele poskoči při Michałowych słowach a rjekny: „O kak rjenje by było tu mjez Serbami, hdy by kóžde předowanjo jenož jenu jeničku dušu za Boha dobyło. Tebi, o Božo, budź dźak a khwalba, zo sy moje słabe słowa požohnował. Deo gratias."

Politiski rozhlad.

Schober.

Rakuski zwjazkowy kancler Schober bywa za Rakusku wuznamna wosoba. Hdyž přewza zwjazkowe wjednistwo, stoješe Rakuska před nimo měry strašnej domowskej wójnu. Sylnje wobronjene stojachu domowske wobory přećiwo čeŕwjenomu zwjazkowomu škitej, přihotowane k rozsudnej krwawnej wójnje. Tola Schoberej so poradźi, na njekrwawnym puću rakusku wustawu přeměnić a wobnowić, a z tym zminy so kraj surowomu krejpřeleću. Hdyž běše z tym doma měr a porjad zwěsćił, poda so do Haaga. Wšěm statam, wosebje podležanym, so tam wulke ćeže napołožichu. Schoberej, jako jeničkomu, so poradźi, pjenježnych płaćenjow so zminyć a Rakusku wot ćežkoho břemja wotškodźenskich płaćenjow wuswobodźić. To běše nimo měry wulki dobytk. Tehdom běše wosebje Italska cyle zjawnje za Rakusku wustupowała. Italska ma swoju wosebitu politiku, kiž je jako „il sacro egoismo" zdobnje znata. A tu wona Rakusku trjeba. Jeje njepřećel k ranju je Južnosłowjanka. Tu je Italska hižo dospołnje zapřadła a wobstupiła. Madźarska běše prěnja, kotruž Italska doby. Też Bołhařsku je za sebje dobyła a ju přez wuzki swójbny zwjazk mjez woběmaj knježeŕskimaj swójbomaj hišće kručišo zwjazała. Też Rumunsku jako swoju łaćonsku sotru je sebi zwěsćiła. Tohorunja Greksku. W Albanji stoji Italska z woběmaj nohomaj na balkanskej zemi. Jenička Rakuska dyrbješe so hišće dobyć. Za tajki zwjazk Italska wotškodźenske milijóny rady woprowaše. Při njedawnym wopyće Schoberowym w Romje so tutón zwjazk swjatočnje podpisa. Hač budźe tajki zwjazk Rakuskej spomóžny? Italskej wězo. Tola ma Italska hišće druhoho sylnišoho njepřećela. To je Francózska. Po ličbje wobydleŕstwa so stataj runatej. Wobej matej 41 milijónow wobydlerjow. Za krótki čas je Italska po ludnosći Francózsku dosćahnyła. A bórzy ju přesćěhnje. Francózska ma kraj, Italska za swoju rosćacu ludnosć nic. Jeničcy Tripolis. To je přemało. Francózska wobsedźi wot atlantiskoho morja sem cyłu wulku Afriku hač daloko k ranju. Za tutym krajom žedźi Italska, zo by tam swoju rosćacu ludnosć zasydliła. Tohodla tuta napjatosć mjez woběmaj statomaj, tohodla žadanjo Italskeje na konferency dla pomjeńšenoho łódźstwa w Londonje, wo runowahu swojoho łódźstwa z francózskim. Tohodla pyta za přichod sylnoho zwjazkarja. To ma być Němska. Rakuska ma tu być z posrědnikom. Tohodla je Schober tak spěšnje po swojim Romskim pućowanju do Berlina jěł. Tam je so wo přichodnej konstelaciji wulkomocow w Europje jednało a nowe dalokosahace přihotowało. To wězo so njestanje wot dźensa na jutře. Ale Mussolini je muž wulkoho formata a dalokich mysli. Schober je wosoba, kotryž ma tute dalokosahace ideje sobu přihotować a přewjesć pomhać. Z tym bywa stojišćo Rakuskeje nimo měry ważne a pozběhnjene. Tu pak přihotuje so za krótši abo dalši přichod stojišćo Rakuskeje mjez němskimi ludami, kotrež wotpowěduje joho wjedniskomu stojnišću w joho sławnym času srjedźowěkowym.

Francózska.

Tu je dotalne knježeŕstwo Tardieu wotstupić dyrbjało nic zasadnoho přećiwnistwa dla. Jenož cyle njewočakowany a njewužadany připad to běše, zo při po prawym dospołnje pódlanskim prašenju wosta w mjeńšinje. To su wšitcy wulke woči činili, dokelž to woprawdźe nichtón chcył a wočakował njebě, najmjenje zapósłancy sami. Tuž běše wšo njemało nastróžane, hdyž so tajki wuspěch pokaza. Što nětk? To bě dobra rada droha. Lěwe strony běchu tutu krizu zawinyłe. Tuž dyrbjachu nětk hladać, nowe knježeŕstwo wutworić. Wjednik radikalnych, Chautemps, nowe knježeŕstwo zestaja. Wutoru je so francózskej komorje předstajiłe. Tola při prěnim wothłosowanju hižo padny. Z 277 hłosami wosta přećiwo 292 w mjeńšinje. Nětk zasy nowoho muža pytaja, kotryž by nowe sylne knježeŕstwo zestajał. Jako tajkoho mjenuja zasy jónu Brianda. Tón wšak je też w tym wušikny a nazhonity.

Pokutny dźeń za Rusku.

Wšitke woršty luda w Italskej zajimuja so žiwje za přesćěhanjo křesćanow w Ruskej. Hačrunje je prawosławny metropolit Sergius wozjewjał, zo Ruska cyrkeŵ njepřesćěha, tola nichtó joho słowam njewěri. Najskěrje pokutna Boža mša našoho Swjatoho Wótca na dnju swjatoho Józefa, 19. měrca, w cyłym křesćanskim najbóle katolskim swěće žiwy wothłós zbudźi. Hižo dotal su so někotre putniske ćahi w Romje zamołwili, zo budźa so na tutym dnju na swjatočnosći wobdźělić. Tutón protest bjez dwěla historiskeje ważnoty dóstanje. Mnozy italscy biskopja su přikazali, zo dyrbja w jich biskopstwach w hodźinje swjatočneje bamžowskeje Božeje mšě ze wšěmi zwonami zwonić; tute zwony dyrbja po móžnosći wšě ćazane a wot wyšnosće wzate zwony, kotrež su nětk woněmiłe, někak narunać. — Prawosławny archimandrit Simeon je też wozjewił, zo metropolit Sergius docyła wjerch prawosławneje cyrkwje njeje, ale zo je po cyrkwinskim prawje to metropolit Pětr, kiž je hižo štyri lěta jaty a wupokazany w Sibiriskej, hdźež su też druzy bližši sobudźěłaćerjo zemrětoho patriarcha Tichon. W zańdźenym lěće běchu 200 biskopow, kotrymž běchu swobodu wzali, mjez nimi su 105 na znatych Solowjetskich kupach. Metropolit Sergius stoji na čole małeje skupiny biskopow, kotřiž su w lěće 1927 sowjetskomu knježeŕstwu swoju loyalitu wuprajili. — Też evangelska wyšša cyrkwinska rada staropruskeje unije je připoručiła, zo ma so prěnju njedźelu posta, 9. měrca, we wšěch cyrkwjach w modlitwje na potłóčenych křesćanow w Ruskej spominać z wosebitej prósstwu.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Towařstwo „Jednota“ swjećeše štwórtk wječor w „Katolskej towaršni“ póstnicy. Běše jara rjenje. Městopředsyda, knjez kapłan Nowak, wutrobnje hosći witaše. Chcychmy najprjedy swinjo rězać; tež wbohim měšćanam, kiž su tola wšitcy jónu ze wsy do města přišli a kiž wědźa, kak rjenje je, hdyž so swinjo rěza, styskaše so po słódnym połćiku a krupjanych kołbasach z kisykałom. Wězo chcychu Jednoćenjo jenož jene swinjo za wšěch hromadźe rězać, zo by čućo jeničkeje wulkeje swójby we towařstwje při zhromadnej wječeri so hišće bóle posylniło. Při hubjenych časach dyrbjachmy pak so z lěpšim přichodom tróštować, njech tež někotromužkuli sleny w hubje so zhromadźachu. Ale hdyž tež hač ke kormomu swinjeću njedosahny, tak dosahny tola k wjesołej rejcy. A to byšće widźeć dyrbjeli, kak to naši Budyšenjo rozemja, wosebje, hdyž Bermich piska: To běše, kaž w rjanym času młodosće a prěnjeje lubosće. Pola nas njerejwaja jenož młodźi, ći wšak tež, ale pola nas maja tež starši niže 80 lět prawo, haj, samo wěstu winowatosć k rejewanju. Wyše toho běchu so młodźi Jednoćenjo za dobru zabawu postarali. Zajimawje wědźeše nam pućowacy wo swojim njedawnym zeživjenju na železnicy powědać, haj, nic jenož powědać, ale wón nam samo w činu žiwje před woči staji „stawiznu wo kufru“. „Smolana ławka“ přecy hišće skutkuje, dokelž je na stary, ale wěčnje młody motiv lubosće zbita. „Płokańca a saznik“ drje staj po barbje zastupjerjaj dweju napřećiwnych swětow, ale hdyž človjek bliže přihladuje, widźi, zo mataj běła płokańca a čorny „fajeripl“ tola samsne začuwanja. „Ach, kak su te časy złe“ słyšachmy z wulkim zajimom; ale hdyž človjek to wot druhich słyši, potom njeje poł tak złě. „Krasne wobrazy“ zhotowješe sławny knjez fotograf, fotografował je holčku „wopičku“ a bura „bojaka“, pólcaj bě njestrašny. Hrajerjam a hrajeńkam, kotříž su nas tak derje zabawjeli, najwutrobniši dźak! — Smy so wšitcy jara smjeli, druhdy samo tak, zo mohł so človjek puknyć. Rejwali smy ze zapałom, kaž mutlički. Zaspěwali sej tež smy tam a sem tajku ryzyserbsku. Wuspali smy so hubjenje. — Haj, to běchu rjane póstnicy: z rejemi a kekliju, ale bjez hejdušneje.

— **Staršiski wječor šulerjow kat. natwarjaceje šule** zjednoćeše štwórtk wječor staršich, šulerjow, wučeřstwo a česćowarjow katolskeje wučby we swjedźeńskej žurli katolskoho seminara. Samo poslednje městno bě wobsadźene. Knjez rektor stud. rada dr. Löbmann powita přitomnych z wutrobnymi słowami a rozłoži, kak so šula a staršiski dom zbližujetaj k spomožnomu cyłkej; jenož tak natwari so strowy duch a skutk k lěpšomu wobeju stronow. Orchester šuleńkow a šulerjow hudźeše pod nawjedowanjom knj. stud. rady C. Englera. Knj. cand. Waltař Lachnit zaspěwa z přewodom orchestra ariju z „Počasow“. Měšany khór šule zaspěwa spěwčk „Tam delka w dole“. Khór wodźeše knj. Lachnit. Dźakne a rozprawjace słowa knj. rektora běchu z wuzynkom staršiskoho wječora, kiž z nowa pomhaše k zbliženju šule a staršiskoho doma.

Z Radworja. Tež „Hudźbna Jednota“ chcyše swojoho sławnoho nawjedowarja, knjeza wučerja Nawku, k jubilejej počesćić. Tuž běše zašłu wutoru tež wulki swjedźeń pola Brylec. Tohorunja jednota „Sokoł“ a „Ratařski dorost“ so k zbožopřećam přizamknyštaj. Sława zarjadowarjam swjedźenja!

Z Khróšćic. Zańdźenu njedźelu měješe „Serbosław“ swoju měsačnu zhromadźiznu. Přednošk ze swětłowobrazami bě knjez předsyda přewzał. Na płachće jewjachu so wšelake rubježne a wódne ptaki. Najzajimawše a najrjeńše wobrazy poskićichu hołbje. Wšěm přitomnym je so přednošk jara spodobał. Wo tym swědčeše žiwa rozmołwa. Druhi dypk jednaše wo přihotach za župine a domowinske wólby. Trěbne namjety so zapodachu. Wosadna zhromadźizna „Serbosława“ wupadnje tón króć, dokelž che ju towařstwo młodźencow zarjadować. Tuta zhromadźizna z přednoškom jenoho missionara budźe njedźelu 9. měrca pola Wjeńkec. Póndźelu, 10. měrca ma so poskićenjo we Worklečanskej šuli wospjetować.

Z Khróšćic. Poslednju wutoru wotmě so w našej šuli posedźenjo wubjerka a předsydstwa powołanskoho šulskoho zwjazka. W sćěhowacych wólbach wuzwoli so knjez wjesnjanosta Kokla za předsydu a knjez kubleŕ Wrobl z Čornec za joho naměstnika. Pismawjedźeŕ bu knjez wučeŕ Lipič a zwjazkowy pokładnik knjez wučer Pjetaš. Jena gmejna je hišće wot lěta 1928 přinošk za zwjazk dołžna. Wona ma so kruće napominać. K prěnjomu aprylej přińdźe na powołansku šulu nowa wučeŕka. Předsydstwo chce prózstwu na wokrjesny šulski hamt zapodać, zo by wšitko při starym wostało. Trěbny khamor za wuwučowanske srědki a knihi za šulerjow ma so wobstarać. Na kóncu wobhladachmy sebi šulsku kuchinju. Wšitko bě w najlěpšim porjedźe.

Z Khróšćic. Radupodawanjo za maćerje wotměwa so tu srjedu 5. měrca popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z Pančic. Wčora, pjatk 28. februara, swjećeše naš lěkaŕ knjez dr. med. Mikławš Rachel swoje 75 narodniny. Tuž jomu tež Posoł najhorcyše zbožopřeća wupraja. To so ćim radostnišo stawa, dokelž je wón stary, swěrny woteběraŕ a čitaŕ našoho časopisa. Kóždu sobotu wječor, hdyž Posoł do joho jstwy přikhadźa, pohlada ruče do njoho, kaž jomu čas to dowoli. Knjez dr. Rachel dźěła mjez swojim ludom 45 lět. Jomu njeje jenož činić wo ćělnu strowotu; ale jako prawomu křesćanskomu lěkarjej jomu na wutrobje leži tež dušina strowosć khorych. Spóznawši khorosć, kotraž so přez alkohol a nikotin do serbskoho ludu dobywa, wojuje hižo lětdźesatki přećiwo tutymaj jědomaj. Bohužel padaja joho khutne napominanja na kamjeńtnu rolu. Kak boli to joho lěkaŕsku wutrobu, widźicy, kak hižo jědojte płody w našim serbskim kraju zrawja! — Sławne Janske kupjele su swědk idealnoho zmyslenja našoho lěkarja. Zawěrno ćeŕnjowy puć měješe kročić, doniž njedocpě zaměr, kotryž běše sebi stajił. Z Božej pomocu přewiny wšě njehody. Na Boha so knjez Rachel we wšěch připadach dowěrja. Ani jenitki króć drje wón njedźelsku winowatosć njezakomdźi. Što je nad khudymi činił, so přewažić njehodźi — wšak je wšo w knihach žiwjenja zapisane! Dobru, wjesołu serbsku bjesadu lubowaše wón stajnje; wona joho w ćežkich hodźinach pozběhowaše. — Bolosćiwy připad joho z tym potrjechi, zo dyrbješe na wčorawšim narodnym dnju swoju sotru k rowu přewodźić. Bóh spožč našomu česćenomu knjezej lěkarjej zasy dospołnu strowosć a zbožowny wječor zeńskoho žiwjenja! Na mnohe lěta!

Z Rózanta. Njedźelu, 23. małoho rózka, hnydom po něšporje wotmě naše towařstwo katolskich młodźeńcow swoju hłownu zhromadźiznu, kotraž běše derje wopytana. Po powitanju přitomnych přez knjeza prezesa deklamowaše najprjedy towařš Pawoł Matka baladu „Gerowy woheń“ wot Józefa Nowaka. Jomu přizamknу so towařš Pawoł Juŕk z deklamaciju „Założenjo klóštra Marijineje Hwězdy“ wot Ćišinskoho. Dale přednošowaše towařš Jurij Klimant wo sadařstwje. Přednošk bě za wšitkich jara zajimawy, powučacy a našim hospodařskim wobstojnosćam přimérjeny. Nětko kročeše so k wólbam. Naš dołholětny starši, towařš Mikławš Kokla, swoje zastojnstwo złoži, dokelž druhe powołanjo nastupi. Na joho město bu towařš Pawoł Matka wuzwoleny. Zapisowaŕ zwosta towařš Jurij Klimant; joho zastupnik bu towařš Pawoł Juŕk. Za pokładnika wuzwoli so tow. Pawoł Mögel a za joho zastupnika towařš Pawoł Nuk. Zastojnstwo knihownika přewza towařš Jakub Šołta a jako khorhojnik zwosta towařš Pawoł Mögel. Knj. prezes přeješe nowomu předsydstwu zbožo do přichoda. Na zhromadźiznu Domowiny so dwaj sobustawaj postajištaj. Zhromadne swjate woprawjenjo budźe 1. njedźelu apryla. Knjez prezes dopomni tež na exercicije we Worklecach. Skónčnje so hišće přichodna zhromadźizna postaji, za kotruž

so přednošk přilubi, tež so přeprošenjo katolskeje Bjesady w Njebjelčicach přečita. Z postrowom „Budź khwaleny Jězus Khrystus“ so zhromadźizna skónči.

Z **Kamjenca.** Kaž kóžde lěto, tak wuhotuje tež lětsa póstnicy njedźelu wječor w 6 hodź. w hotelu „Stadt Dresden“ Kat. Kasino swój póstniski swjedźeń z koncertom, dźiwadłom a rejemi. Lětsa wustupi hišće jedyn kumštaŕ (kuzłaŕ) z Drježdźan, zo by hosći hodźinku dołho zabawjał. Kóždy je luboznje přeprošeny a witany. Čisty wunošk loterije je za nowotwar našeje sotrownje postajeny.

Župa Michał Hórnik.

Nalětnja hłowna zhromadźizna župy

budże

njedźelu, 16. měrca 1930, pop. ½4 hodź. w Khróśćicach

pola Wjeńkec ze sćěhowacym porjadom:

1. Krótke zdźělenja.
2. Přednošk knj. wučerja J. Měškanka-Radworskoho: „Nowy duch a nowy dych do serbskoho towaŕstwowoho žiwjenja“.
3. Wólby župinoho předsydstwa.
4. Namjety. Tute maja so, jeli móža so z cyła wuradźeć, pisomnje hač do 13. měrca županej připósłać.
5. Wuradźowanjo wo znatych 10 prašenjach, kiž je župine předsydstwo w čisle 4 „K. P.“, 25. wulkoho rózka, str. 29 a 30, wozjewiło, tak daloko, kaž nam časa zbywa.

Kóžde župje přisłušace towaŕstwo ma na kóždy pad zastupjene być. Přirunajće 10. dypk wozjewjenjow w Posole! Jedna so wo nowowólby za župu a Domowinu.

Bohate wobdźělenjo wšěch do župy słušacych towaŕstwow na tutej zhromadźiznje je kaznja narodnoho sebjewědomja! Wšěch należnje přeprošuje

předsydstwo.
Jurij Delan, župan.

Župiny swjedźeń w Drježdźanach.

22. a 23. małoho rózka.

Loni swjećeše so we wulkim rozměrje 50lětny jubilej „Jednoty“ a lětsa hižo zasy podobny swjedźeń w sakskej stolicy. Drježdźanske towaŕstwa — Jednota, Čornobóh a Hromadnik — słušeja dźěn do župy „Jan Arnošt Smoleŕ“, a jeje předsydstwo wobzamkny, lětny zjězd w Drježdźanach zarjadować a tak tamnym Serbam swoju lubosć a přikhilenosć pokazać. Su toho hódni. Dźěłaja woprawdźe přikładomnje na narodnym polu a njestoja w ničim łužiskim towaŕstwam wróćo, haj, maja so w mnohim bóle bědźić, hač my w domiznje. Zo tam čiłe serbske žiwjenjo knježi, móžachmy so husćišo přeswědčić. A kak kruće zapřimnychu znaći zarjadowarjo a nawjednicy při wuwjedźenju swjedźenja! Bjez jich wulkeje pomocy wězo njeby so tak derje poradźił. A tak dźěłachu łužiscy a Drježdźanscy přećeljo ruku do ruki. A wuspěch? Dyrbimy jón runje won přemóžacy mjenować. Z woprědka drje zarjadowarjo z wěstym strachom do přichoda hladachu, hač so też lud w bohatej ličbje zeńdźe. Wuhotowanjo tajkoho swjedźenja je też z wulkimi pjenježnymi wudawkami zjednoćene. A kotre towaŕstwo chcyło w nětřišej hospodaŕskej nuzy, kiž so też do towaŕstwowych kruhow dobyła, to na so wzać.

Swjedźeń župy „Jan Arnošt Smoleŕ“ je so wulkotnje poradźił. Kelko dźěła a prócy je župan, knj. P. Krječmar, ze swojimi přećelemi w Drježdźanach — na čole naš narodowc knjez Bjarnat Krawc a druzy předsydojo towaŕstwow — měł! Hižo sobotu běše so rjana čŕjódka domjacych a „wukrajnych“ Serbow w serbskej korčmje na Křesćanowej drózy (pola knjeza Zmija) zešła k zahajenju swjedźenja, k serbskej zabawje. Mnohich rjanych słowow je so tam rěčało, stari a młodźi zawdachu sej wospjet rucy k zhromadnomu dźěłu za lube Serbstwo. Nowa zahoritosć wuronješe z młodych a starych wutrobow, a tutón předzynk zbudźi nowu nadźiju za dalše poradźenjo swjedźenja.

Na njedźelskim ranju a dopołdnja přiwožowachu ćahi wulke syły Serbow z Łužicy. Na Wettinskim dwórnišću a přizamknjejo w žurli „Volkshaus“ witachu so Drježdźany a Łužica. Bórzy zhromadźichu so po skupinach, zo bychu sej rjanosće sakskeje stolicy wobhladali, pod nawjedowanjom Drježdźanskich přećelow — kk. Krawc, Helas, Rječka, Kmjeć, Kowark a druzy. Kóždy měješe swój program a mnoho smy widźeli. Za to też tu jim wutrobny dźak.

Dalši swjedźeński porjad započinaše so ½5 hodźin we wobšěrnych rumnosćach „Volkswohlsäle“ na Trabantskej wulicy. Knježna Zahrodnikec strowješe krajanow we wjazanej rěči. Loni nazymu hišće serbski njemóžeše. Při němskej maćeri je dobry serbski nan ju za krótki čas našu rěč nawučił. — A w Budyšinje?

Kak smy sebi Jězusa dobyli.

Běše wulka radosć za mnje, hdyž smědźach cyłu rjadownju, 30 wjesołych hólcow, a runje telko wjele zbožownych hólcow, na jich najrjeńši dźeń žiwjenja přihotować.

Za ruku smědźach je wzać a k Zbóžnikej wjesć.

Tute čłowjeske kwětki, wonjate ze słódkej lubosću a błyšćatej swjatej radosću. . .

Najprjedy dźěch k znatomu burej Wjeseli. Tomu zdźělich moje potajnstwo: Moje prěnjowoprawjeńske dźěći dyrbja sebi Jězusa dobyć!

A dokelž běše Wjesela 1870 sobu we wójnje był a też tam pódla, hdźež su Paris dobyli, zwjeseli joho to nimo měry, zo chceja junu zasy něšto hódne dobyć, a to hišće w tajkej swjatej wójnje.

„To je jara rjenje, knjez faraŕ!“ rjekny Wjesela, „tajka wójna mohła čas žiwjenja traś! Potom by zawěsće měr a pokoj we čłowječich wutrobach bydlił, a to po cyłym dalokim swěće. Bjez Genfa a ludowoho zwjazka.“

Na druhi dźeń khwataše woprawdźe hižo Wjeselic Michał z wulkim połnym měchom najrjeńšoho pšeńčnoho zorna do šule.

„Dźěći, wy wšitcy wěsće, zo so na Zbóžnika, Jězusa Khrystusa, kotryž ma was tak njeskónčnje lubo a rady, přihotujemy. Ma was wo wjele lubšo, hač nan a maś, bratŕa a sotry! Wšěch ma jenak rad a lubo, khudych a bohatych.

Ale dźěći, hdyž je Jězus tak lubosćiwy, tak dobry, tuž dyrbimy tež my něšto za njoho činić, zo bychmy sebi joho samoho dobyli. Najradšo da so wón wot dźěći zajeć.“

To chcychu so hólcy hnydom do dźěła měć; přetož za dobyće su stajnje hotowi. Wójnu rad mjez sobu wjedu a napinaja wšě swoje mocy k dobyću. — Ale Jězusa dobyć? Kak bychu započeli, njemóžeše sebi najwušikniši wojowaŕ wumyslić — ćim mjenje hakle ćiche, měrne holcy — a šěsćdźesać swětłych wóčkow hladaše prašejcy na mnje.

„Lube dźěći! Prěnjowoprawjeńske dźěći dyrbja wo wjele posłušniše być, hač wšě druhe.“

„Ale“, wopraša so mały Juŕk, „kak dha smy sebi potom Jězusa dobyli?“

„Sćerpnosć, mały přećelo! Nětko sćěhuje hakle to najrjeńše, lube dźěći: Na kóncu přihotowańskoho časa — někotre dny před swjatym woprawjenom — zhromadźimy my wšitke zornjatka wot cyłych dźěći a damy je sotram do klóštra. Tute zhotuja potom z tutych zornjatkow tamne sněhběłe woblatka, kotrež wy potom k prěnjomu swjatomu woprawjenju dóstanjeće.

Njewěŕće mi, kak njeskónčnje budźe so Jězus wjeselić, hdyž budźe joho měšnik do tutych woblatkow powołać, kotrež sće wy sami ze samych dobrych skutkow nahromadźili. Ani to najmjeńše njeje pola njoho zabyte!

A kak wulke dyrbi waše samsne wjeselo być, lube dźěći, hdyž so wam k prěnjomu razej waš luby Jězus na jazyk połoži, cyle waš Jězus, kotrohož sće sebi same dobyłe!

Wšelacy serbscy starši nimaja telko mocy a kruteje wole, zo bychu swojich dźěći ródnu rěč nawučili. Dźěći we swojim njerozomje nochcedźa a słabi starši so jich woli podćisnu.

W dalšim witaše knj. Bjarnat Krawc w serbskej a němskej rěči. Naspomni, zo bě tu něhdy też serbska zemja. Z teje doby je nam zwostał jenož spěw łódźnikow, kiž čołmy na Łobju ćahachu. Tu dźěłachu też serbscy wótčincojo, kaž Łušćanski, Pful a nětko też knj. konsistorialny rada Kral (na swjedźenju přitomny, kaž też knjez farař Knježk z Mišnja). Mjez hosćemi witachmy přećela serbskoho luda, knj. pof. dra. Meichu, češki konsulat a jenoho zastupjerja znutřkownoho ministerstwa. Ze zapalom přednjese znaty serbski recitator, knj. moleŕ Kowař, Ćišinskoho pěseń „Ródnej zemi" a knježna Liska Smolerjec spěwaše ze swojim rjanym hłosom někotre narodne spěwy, přewodźane na klawěrje wot knjeza Krawca. Potom wustupichu „Sokoljo" k prostnomu zwučowanju a k symboliskomu předstajenju. To načolnik Zwjazka, knj. wučeŕ Měškank, nadrobnišo rozłoži, što ma to předstajeć. Knjez wučeŕ Jenč z Poršic bě klavěrny přewod přewzał.

Krasny wobraz poskiči na to spěwny khór, holcy we swojich pisanych drastach. Běše 60 ludźi sylny a spěwaše pod nawjedowanjom knjeza wyššoho wučerja Słodeńka wjacore 4 a 5 hłósne ludowe spěwy, zwjetša zestajane wot hudźbnoho direktora Krawca. Khór wustupi dwójcy, wosebje lubješe so hosćom „Lubka lilija". Tutón spěw dyrbješe na mócne žadanjo připosłuchařstwa — běše jich tola na 1000 ludźi přitomnych, Serbow, druhich Słowjanow a Němcow — wospjetować.

We swjedźeńskej rěči wukhwalowaše župan, knjez Pawoł Krječmař, kiž ma na dobrym poradźenju drje najwjetšeje zasłužby, Serbow lubosć k swojomu ludstwu. Łužica bě do Drježdźan přišła a wopyt płaćeše Drježdźanskim Serbam, kotřiž w skutkach swoje narodne prócowanjo pokazuja. Wobroći so też w němskej rěči na přitomnych a zasudźowaše najnowiše šćuwanjo přećiwo Serbam. To so z časami wospjetuje, dokelž nas a naše prócowanja njeznaja. Po skóńčenju rěče wuspěwachu zhromadźeni domowinski spěw „Hdźe statok mój", štož we wšitkich hłuboki zaćišć zbudźi.

Nětko wustupichu sokołske sotry Budyšskeje Jednoty. Do zwučowanja přednjese bratr Šewčik z Komorowa sokołske hesło „Smy Sokoljo". Pod nawjedowanjom načolnika bratra Meltki z Poršic wukonjachu Sokołki swoju wěc najwubjernišo. Knjez wučeŕ Wjela hudźbu přewodźeše. Też knjez redaktor jimaše so słowa. Napominaše Serbow, swoju rěč a ludnosć hajić a pokaza, kak su też Drježdźany k zwjazkej serbskich towařstwow přinošowałe. Na to wustupichu naši rejwarjo a rejwařki z dźesać narodnymi rejemi, kotrymž bě mištr B. Krawc trěbnu hudźbu připrawił. Wubudźichu wulkoho zajima pola wšitkich. Při tym wuzběhny knjez župan joho hudźbne dźěło při zestajenju rejow. Na kóncu swjedźeńskoho porjada dźakowaše so wšěm, kotřiž su z ruku a z wutrobu krasny swjedźeń zmóžnili. Češke spěwne towařstwo „Hlahol", kiž knjez B. Krawc nawjeduje a někotři Serbja w nim sobuskutkuja, postrowi Łužičenjow z wjacorymi serbskimi spěwami a doda hišće někotre češke, za čož so Serbja z wulkim přikleskom podźakowachu. Postrowy běchu pósłali kk. profesor dr. Arnošt Muka a mandźelska, wyššaj fararjaj Zarjeńk a Domaška, redaktor Skala w Barlinje, farař Šewčik z Khróšćic a wokrjesny hejtman Buk w Drježdźanach, kiž daše „swojich krajanow" wosebje strowić. -- Nětko přizamkny so wjesoła rejka, ke kotrejž 16 muži Malešanskeje Sokołskeje kapały w sokołskej drasće hudźachu. To bě mnohim njewšědny napohlad. Wězo je postup, hdyž serbscy hercy do Drježdźan, do města sławnych hudźbnikow, přijědu a tu piskaja. Su pak sej samo tu připóznaća nadobyli, štož budźe za nich zawěsće nowy pohon, so dale wudospołnić.

„Kulturny dźeń" — tak móžemy župny swjedźeń bjeze wšoho hordźenja mjenować — je nimo. Serbjo su swoje ludstwo w mnohich wukonjach pokazali — w rěči, spěwje, hudźbje, sokolenju a rejach. To su wurazy a dopokazy našeje kultury, jeneje kultury, kotrejež zdźerženjo je woprawdźe hódne za cyłe človjestwo. Tohodla dyrbi so wšomu zadźewać, štož tutu kulturu niči. Z dźěla činja to Serbjo sami, hdyž w cuzbařskich towařstwach sobuskutkuja, haj, je nawjeduja, serbsku rěč wutłóčuja a Serbam cuzoho ducha zašćěpuja. Wo wjele kmańši njejsu ći Serbjo, kotřiž tajke wot Serbow a druhich wuhotowane njeserbske swjedźenje ze swojim wopytom počesća a tak cuzbařstwu połěkuja. Dyrbimy so wšoho wzdać, štož móže nam někak narodnje škodźeć. Naše ludstwo je strašnje wohrožene. — Toho hišće so mnozy Serbja domasali njejsu. Drježdźanski swjedźeń je wospjet manifestacija za naše Serbstwo a z nowa dopokaz, zo chce naše ludstwo, tuta słowjanska wosebitosć, žiwe być a wostać.

Woprawdźe dobyłe! — Prajće mi, njewjeseliće so hižo, lube dźěći?"

„O haj, o haj!" klinčeše wotmołwa z přezjenym hłosom.

„A chceće sebi wy Jězusa dobyć?"

„Haj, haj!" wołachu wšitcy k druhomu razej.

„A też potom, byrnjež pusłušny być druhdy ćežko bywało?"

„Haj, haj, haj!" wołachu wšitke nadobo.

„Dobre, dźěći! Jězus je to nětko słyšał — hnydom dźensa započnjemy!"

Woprawdźite napřemo wojowanjo so započa.

A Wjesela dyrbješe hišće jedyn měch pšeńcy pósłać, dokelž prěni njedosahaše.

A hdyž so zbožny a radostny dźeń přibliži, běchu wšě tyzki połne — a kóžde zornjatko wopřiješe wjele potajneje, dźěsćowskeje lubosće k Jězusej. — Miłosćiwe sotry přihotowachu z radostnej wutrobu běłe woblatka, w kotrychž Zbóžnik swoje dźěći k prěnjomu razej wozboži.

Mali wojowarjo pak njesćerpnje na tutón radostny dźeń čakachu a wyskachu njepřestawajcy:

Nětk luby, luby Jězusko
Smy dobyli sej tebje;
So z lubosću wšo stało jo,
O, pój nětk skoro dele!
Ći wěčnu swěru slubimy,
Dokelž ty zboža wjele
Nam z njebja sćeleš dele.

Pobožny Wosadnik.

— 2. Předtym. —

Spěwało je so w serbskich Božich domach dawno prjedy hač buchu prěnje čišćane spěwařske wudate. W tamnym času namakachu so w cyrkwjach a šulach rukopisne spěwařske, přetož serbski duchowny a wučeŕ bě nuzowany, sebi přełožki serbskich kěrlušow sam přihotować abo wotpisować. Je drje wašnjo wobstało, zo kantor-spěwař z khora štučku kěrluša předhraješe abo předspěwaše a lud potom za nim spěwaše. Čerstwy pomjatk strowoho burskoho ludu sebi słowa a hłós duchownych spěwow jara bórzy přiswoješe a wobkhowa. Kěrlušowe rukopisy ze 17. a 18. lětstotka su so tam a sem jako žadnostki wobkhowałe. Kěrlušowe texty su pak na jednotliwe łopjena do knihow zapisane. Jenu tajku žadnu knihu narych w tachantskej knihowni. Jeje titul rěka:

Serbske khatolske,
wot te mene Boha wotztza ha Sěhna
ha Swatoho Ducha
Khěrlusche,
kijz ßo na te ſſ. Roczne Tzaße habo tez Hewak
wſchedne ha pſchez Czewo Leto ſpewaju.
Tez Mariy Maczery Bozey ha tez Proſchtwamy.
Petrus Kokula.
Czinene Letcze Teho Kneza
yeden Tauſent ßedom ſtow ha jena ſchtertzete.

Cyła zběrka wopřija 84 serbskich kěrlušow. Potom sćěhuje:

Waschńo,
Ka ßo po tey Kazni Teye ſ. Khatolſkeye Czerkwy
nedzelu Ha S. dczen Habe Teſch hewach Ta Bohza wſcha
pobozne ſwoſchecz derbi.

Na pokazku podam prěnju štučku rańšoho kěrluša:

Ton dczen Ton Satzey Tu Czemnu Notz,
duſcha Ta dcze S Czewom won ze ſpanya
Kualy Boha Swoyoho Kneza.
Czy ßwetſchy yandczelo
dawaya Temu Knezu Czeſtſch ha Kwalbu
Czyna yomu yeho wollu.
Nebeßa ha zemya Ha te Moryo
dawa Temu Knezu Czeſtſch ha Kwalbu,
kyz won ſchytko Sdczerczy.

* * *

Prěnje čišćane katolske spěwarske — němske — wuda w lěće 1537 propst Michał Vehe w Halle:

„Ein New Geſangbüchlein Geyſtlicher Lieder ...."
Gedruckt zu Leiptzigk durch Nickel Wolrab. 1537.

Kniha wopřija 52 kěrlušow.

Druhe wobšěrniše katolske spěwarske wuda w lěće 1567 Jan Leisentrit, tachant w Budyšinje.

Titul je tajki:

Geiſtliche
Lieder vnd Pſalmen / der Alten
Apoſtoliſcher recht vnd wargleubiger Chriſtlicher
Kirchen, ſo vor vnd nach der Predigt / auch bey der
heiligen Communion / vnd ſonſt in dem haus Gottes,
zum theil in vnd vor den Heuſern / doch zu gewön-
lichen zeiten / durchs gantze Jar / ordentlicher weiß
mögen geſungen werden. / Aus klarem Göttlichen
wort / vnd Heiliger geſchrifft Lehrern / Mit vorge-
henden gar ſchönen vnterweiſungen / vnd Ausle-
gungen der Ceremonien / Gott zu lob vnd ehre /
Auch zur Erbawung vnd Erhaltung ſeiner heili-
gen allgemeinen Chriſtlicher Kirchen /
Auffs fleiſſigſte vnd Chriſtlichſte zu-
ſamen bracht, gemehret vnd
gebeſſert
durch
den Ehrwürdigen Herrn Johan
Leisentrit von Olmutz / den Eldern /
Thumdechant zu Budiſſin etc., etc.
Gedruckt in Budiſſin durch Hans Wolrab 1567.

Kniha podawa 250 kěrlušow a 147 melodijow.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Kaž móžemy we wšelakich nowinach čitać, přihotuje najskěrje Swj. Wótc powołanjo powšitkownoho koncila do Roma. Posledni koncil njemóžeše — kaž je našim čitarjam snadź wědome — swoje dźěła dokónčić, dokelž dobywaše so runje tehdom sardiniske wójsko do Swj. Města.

Nowy němski nuncius msgr. Orsenigo narodźi so 13. hodownika 1873 w San Carlo w Milanskej arcydiecezy. Gymnazijalne lěta přeživi w Monca a theologiske studije wotby na Milanskim duchownym seminarje. Po dóstatej měšniskej swjećiznje (5. julija 1896) dźěłaše w dušepastyrſtwje. W lětach 1908—1910 běše wón jedyn ze sobudźěłaćerjow prelata Rattija, nětčišoho Swj. Wótca, a wudawaše z nim hromadźe časopis „San Carlo Borromeo". Do njoho napisa wón mjez druhim też žiwjenjoběh swj. Karla, kotryž so we wosebitej knižcy wuda. Tale kniha doby sebi wulke připóznaco w Italskej. Pozdźišo napisa wón hišće wulku monografiju wo Lacodairu Lamenaisu a Julijanje apoštotu a wo Ocanom, wulkim lubowarjom swjatoho Vincenca. W lěće 1922 dósta Orsenigo hódnosć arcybiskopa a bu do Hollandskeje pósłany jako internuncius. Tam wušiknje skutkowaše a přesydli so po někotrych lětach do Budapešta. A nětko wuměni tele městno ze zamołwićišim w Berlinje.

Wulki tydźenik češkich katolikow „Burske Hłosy" podawa zajimawe wopisowanjo wójny z atheistiskim, to je z njewěrjacym do bohawučeŕstwom. — We Hlawnowicach započachu liberalni wučerjo wójnu přećiwo nabožinje. Wjednik šule, wěsty Nans, připoruči, zo maju so wšě kříže ze šulskich jstwow wotewzać a na jich městno — kak překlepanje! — powěšeć khorhojčki knježeŕstwa. Starši, to zhoniwši, pósłachu hnydom na wjednika deputaciju maćerjow ze žadanjom, zo maja so kříže zasy do šulskich jstwow wróćić. Hdyž so wjednik ze swojej wotmołwu dliješe, złožichu radne maćerje hnydom rucy k samopomocy. Zastupichu do šulskich jstwow a spójšachu kříže zasy na swoje městna. Knježeŕstwowe khorhojčki wostajichu we měrje wisajo. Wučeŕstwo so wězo na skutku maćerjow njezwjeseli. W jenej klasy wotstronichu z nowa swjaty kříž. Na druhi dźeń wróćichu so maćerje zasy do šule a zaměstnichu kříž na joho stare městno, při čimž jón hnydom na khorhoj powsnychu. Njewěriwcy zapodachu nětko wulke pismo na knježeŕstwo z próstwu, zo by maćerje pokhostać dało dla zbudźenja zjawnoho njeměra. Jědnaće maćerjow staji so před sud. Po wjacyhodźinskim přepytowanju wusprawnichu sudnicy maćerje z rozsudom, zo mějachu maćerje prawo, za swoju wěru wustupować a zo njejsu při tym žanych nasylnosćow wobešli. Su tola też w Čechach hišće sprawni sudnicy.

Wo ruskim hubjeństwje je Mnichowski kardinal dr. Faulhaber krasne prědowanjo džeržał, z kotrohož našim čitarjam sćěhowacej wotrězkaj podamy: „Nabožne a póćiwe położenjo w dźensišej Ruskej, w tym kraju bjez Boha, poskićuje wohidny wobraz: Lud bjez njedźele, dokelž dyrbi tydźeń być bjez nabožnoho wuraza, kaž to hižo Francózojo junu pospytowachu při swojej wulkej revoluciji po lěće 1789. Dźěći bjez hodow. Poslednje hody běše samo njewinowaty božodźěsćowy štom podhladny, a hdźež bu nadeńdźeny, so hospodarjej krute khostanjo napołoži." W knizy, wot prof. Berga wudateje, čitamy wšelake wuprajenja bolšewikow samych. Tam stoji też sćěhowace wuprajenjo Leninoweje wudowy: „Mamy 7—8 milijónow bjezdomnych dźěći, z kotrychž su jenož 80000 we wustawach zaměšćene. A tele wustawy (asyle) su při tym hišće zrudne dosć. Wobstojnosće w nich su njewopisajomne. Potajkim k njebju wołaca nuza dźěći. Młody dorost bjez kluda, poddaty wopłojacym jědam, přihotowacy so na rubježnistwo. Z wulkoho dźěła wjaza so do kolonow Dźiwušow, kotrež ničа poslednje zbytki nabožiny w zjawnym a — tak daloko hač je to móžno — też w swójbnym žiwjenju. Mandźelstwo a swójbne žiwjenjo stojitej na hłubšim skhodźeńku hač w někajkim wotležanym kućiku najćěmnišeje Afriki. Mandźelske a njemandźelske maćerſtwo stej jenak mało waženej, zničenjo njenarodźenoho žiwjenja je přez zakoń z lěta 1920 dowolene, kóždy mandźelski smě swoje mandźelstwo — też bjez dowolnosće druhoho dźěła — rozwjazać přez přispomnjenjo w mandźelskim registrje; wón smě dwaceći dalšich „mandźelstwow" zapisać dać, jenož zo njezabudźe wušmórnjenjo staroho zwjazka. Mrějaci su bjez duchownoho a bjez wšoho trósta nabožiny. Žarowace kěrluše profety Jeremija šumja nad tajkimi rozpadankami nabožnoho žiwjenja: „Wulka kaž morjo je twoja nuza. Rozmjetane na rozpućach su kamjenje swjatnicy. Dźěći žałosća za wothladanjom a za słóncom a nichtó tu njeje, štóž by jim to podawał." Tajka je potajkim zasada: „Nabožnosć je privatna wěc", hdyž jeje zastupjerjo dóstanu do rukow kozakski křud, zo bychu jón přewjedli." — Hospodarscy budźe komunismus drje bórzy dospołnje wjazny. Ruska ma 146 milijónow wobydlerjow, 83% bydla na kraju. 140 milijónow hektarow zemje je so zemjanstwu wzało a buram přepodało. Wosyta rola sowjetskich republikow wučinja třećinu wosytych rolow cyłeje zemje. A tónle njewuprajomnje płódny kraj je dyrbjał zawjesć hižo w měrcu 1929 khlěbowu kartu a dźensa ma też zasy mjasowe kartki. Němscy a šwedscy burja su wućahnyli, dokelž při dźensišich dawkach móža drje tam zawutlić, tola nic žiwi być.

5740 Němcow wróćichu so do Němskeje wostajiwši we starej domiznje cyłe swoje zamoženjo. Nětko powědaja we swojej nowej domiznje wo bankroće komunistiskoho burstwa: „Sće nam připowědźeli, zo nam pšeńca zakćěje a wuhladali smy jenož njerodź. Sće nam přilubili paradiz na zemi a dožiwjachmy helu. Sće nam přilubili zamožitosć a nazhonili smy nuzu. Sće k nam rěčeli wo swobodźe ale waša diktatura njedowoluje ženje — hižo po wuprajenju Lenina — swobodne słowo.“ Kraj bjez Boha — kraj bjez žohnowanja. A k tomu krejlačni knjezykojo. Tajki krawny regiment dopomina na najhórše časy na našej zemi. Dopominamy so na słowo profety: Čakachmy na dobre knjejstwo a hlej — krawny regiment. Čakach na sprawnosć a hlej — k njebju wołaca njekmanosć a njesprawnosć.

Čičerin so nakazał na smjertnym łožu? Kaž „Dźenik Póznjański“ piše, stoji cyła bolšewikska Ruska pod zaćišćom poważaceje powěsće. Čičerin, jedyn z najsławnišich jeje wjednikow, je pósłał na centralny wubjerk komunistiskeje strony dopis z prostwu, zo by so joho mjeno wušmórnyło ze zapiska sobustawow. Čičerin je ćežcy khory a drje wjacy dołho žiwy njebudźe. Wón je we służbje bjezbóžnoho knježeŕstwa přetrjebał swoje mocy a budźe dyrbjeć bórzy zamołwjenjo dawać wo swojich skutkach. Tuž bjez dźiwa, zo je so zasy dopomnił na wěčnoho Boha a zo so strachuje před joho sprawnym sudom. Wón je prosył, zo bychu k njomu pósłali jenoho duchownoho. Wězo so joho próstwa njedopjelni. Tajku hańbu njebudźe knježeŕstwo dopušćić, zo jedyn z najwosobnišich sobustawow knježeŕstwa so na smjertnym łožu nakaza. (Čičerin je jenički sobustaw staroruskoho zemjanstwa mjez bolšewikskimi knjezykami.) Tohodla stoji njezbožowny muž pod krutej kontrolu hłownoho komiteja. Bolšewikojo wudźeržuja wjele stowtysacow čušlerjow (špionow) a kóždy wobhladniwy człowjek stoji tam pod strašnym dohladom. K tomu hišće přińdźe, zo je Čičerin napisał „Dopomnjeńki“ ze swojoho žiwjenja, kotrež budźa wězo jara zajimałe. Tych so knježeŕstwo wězo jara boji a by je rad zničiło. Ale njemóže je dóstać. Su we wukraju skhowane a wuńdu po smjerći spisaćela do šěrokeje zjawnosće.

W **Olštinje** zemrě nahle warmijski biskop dr. Augustin Bludan, nimale 68 lět stary. Wón běše naslědnik biskopa Handrija Thiela a nastupi swoje zastojnstwo 1908.

Zwjazk kat. žónskich Južneje Ameriki poda Swjatomu Wótcej jako jubilejny dar krasnu mapu z 25 krasnymi pergamentami. Na pergamentach su wumjełscy namolowane wopony južnoamerikanskich republikow z pohladkami rjanych krajinow. Dale je podata statistika žónskich zwjazkow, swětnych a klóštrskich.

Wšelčizny.

Nazareth dóstanje elektriske wobswětlenjo. Civilisacija kroči spěšnje doprědka, wosebje tež w Palästinje, hdźež so Židźa pod jendźelskim škitom spytuja rozšěrjeć. Nazareth, dźensa městačko 7000 wobydleri ličace, dóstanje elektriski prut z Haifa při morju. Cyłu montažu zapłaći Jendźelska wězo na požčonku.

Spěchujće wudaco

Wosadnika

znajmjeńša z tym, zo swój přinošk za towarstwo ss. Cyrilla a Methoda zapłaćiće! Na 1929 su hakle wot 1500 sobustawow 1056 Katolski Posoł zapłaćili!

Towarstwowy powěstnik.

Eksercicije we Worklecach. We Worklečanskej khorowni wotměja so w posće swjate eksercicije (serbski) a to wot 9.—13. měrca za knježny, wot 16.—20. měrca za žony a wot 22.—26. měrca za młodźeńcow. Eksercicije započnu so na prěnim wot mjenowanych dnjow wječor w 7 hodź. a skónča so na poslednim rano. Zamołwće so z časom we Worklečanskej khorowni, hdźež też bliže wo zarunanju zhoniće.

Drježdźany. Serbja w Drježdźanach a wokolnosći so wutrobnje na serbske kemše njedźelu 9. měrca rano we 8 hodź. w kapali w Taschenberg-Palais přeprošuja. Spowědź wot 7 hodź. — Winowatosć kóždoho katolskoho Serba je, so wobdźělić.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 216. ze Zdźěrje: Hańža Rostokec; 217. z Brěmjenja: Hana Wjeršowa; 218. 219. z Kamjenca: farař Jurij Rjeda, Madlena Šusterowa; 220.—224. z Khrósćic: Jurij Brězan, Jakub Sěrc, Jurij Wałda, Jurij Winger, Jakub Wjacsławk; 225. 226. z Nuknic: Jakub Kral, Pětr Lešawa; 227. 228. z Hórkow: Jakub Kubańka, Jurij Šustyŕ; 229. 230. ze Zejic: Jakub Krawčik, Michał Česla; 231. 232. z Wudworja: Marja Bělkowa, Jakub Leider; 233. 234. ze Smječkec: Michał Rjeda, Jan Šołła; 235. z Kopšina: Jan Běr; 236. z Lejna: Michał Eiselt; 237. z Worklec: Hańža Domanjowa; 238. ze Stareje Cyhelnicy: Jakub Werner; 239. z Now. Jaseńcy; Hańža Nowakec.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 1050. z L.: F. Š.; 1051. 1052. z W.: J. K., J. R.; 1053. z Ł.: M. N.; 1054. z K.: J. W.; 1055. z N. J.; H. N.; 1056. ze Z.: M. Č.

Dobrowólne dary za Wosadnik:

Kk.: Jakub Krawčik ze Zejic 1 hr.; Jurij Leider z Wudworja 1 hr.; arcyměšnik Pawoł Šołta z Lubija 1 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 24. februara 1930.

Woły: 157. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 55—60 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 46—51 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 37—42. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 286. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 55—58. 2) Połnomjasne, młódše 47—53. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 42—47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 276. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 48—51. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 56—60. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 37—43. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 42—50. 5) Mjenje a špatnje picowane 30—34. 6) Husumske z pastwy 26—28. **Ćelata**: 748. 1) Najlěpše wukormjene 75—80. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 68—74. 3) Špatne 55—65. **Wowcy**: 632. 1) Młódše a stare, wukormjene 64—68. 2) Starše wukormjene 55—60. 3) Mjenje wu-

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu
Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**
Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.
Zadanja pjenjezy z 5—8 procentami
Telefon 3506 a 3507.

kormjene (Märzschafe) 50—54. 4) — . **Swinje:** 2714. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 79—80. 2) Wukormjene 77—79. 3) Mjasne 75—76. 4) Špatne 73—74.

27. februara 1930.

Ćelata (690): 1) 74—80. 2) 67—73. 3) 62—66.
Swinje (1306): (přez 300 pt.) 1) 78—79. 2) (240—300) 76—77. 3) (200—240) 74—75. 4) (160—200) 70—73.

Serbski Hospodař

ratařske wulkowikowanske towařstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!

Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu

„Jajko“

Předawaja wšudźom w dźělbach

o 5 puntach	. . . za	1.— hr.
po 10 puntach	. . . za	1.90 hr.
po 25 puntach	. . . za	4.50 hr.
a po centnarjach	. . za	17.50 hr.

Mały wudawk so bohaće wupłaći

Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

„Kat. Bjesada“ w Njebjelčicach

wuhotuje **póstnicy pónđelu 3. měrca** wječor w 7 hodź. w hosćeńcu w Njebjelčicach swój

załoženski swjedźeń

ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Hrać budźe so

„Wjesna kralowna Leńka z Pazdźerńje“.

Wšěch přećelow Bjesady, serbskoho spěwa a dźiwadła z blizka a daloka wutrobnje přeprošuje

Předsydstwo.

Wupjerki

jenož najlěpše twory:

80 cm	šěroke . .	m	**2.20**
100 cm	„ . .	m	**2.75**
115 cm	„ . .	m	**3.—**
130 cm	„ . .	m	**3.50**
140 cm	„ . .	m	**3.70**
160 cm	„ . .	m	**4.25**

Tuńše hódnosće, kaž też zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składźe.

5470 metrow wupjerka

smy w jenym lěće rozpředali, štož je najlěpši dopokaz hódnosće našeje twory!

Andr. Kasper

(mějićel: A. Pilopp)

w Budyšinje / Burglehn 11.

Klamy z bydlenjom

su k wotnajeću w Budyšinje na Žitnych wikach 15.

Dalše zhoniš na farje při serbskej cyrkwi.

Nawěštki

w „Kat. Posole“ maja

stajnje wuspěch!

Vogtlandske Madras-gardiny,

přikrywy na sofy, łoža, blida a diwany, wóskowanki, łožowe šaty

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

— Posłužujemy serbscy. —

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchoř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

W Khrósćicach, hdźež je tak wjesołe hodźiny přebyła, wotpočuje w rowčku, kotryž před něhdźe 20 lětami jeje lubej maćerćy posledni wotpočink da, nětk hižo też w jeje najrjeńšich młodych lětach naša přeluba sotřička, wnučka a swakowa

čestna knježna

Rozalija Pjechec z Miłoćic.

Wróćiwši so wot tutoho tak drohoho rowa, wuprajamy wšěm, kotřiž jej a nam w tutych zrudnych hodźinach poslednju česć a lubosć wopokazachu, **wutrobne „Zapłać Bóh luby Knjez!“** Wosebje płaći to wysokodostojnomu knjezej Alfonsej, kotryž ju na puć do wěčnosće derje přihotowa, knjezej kapłanej Kurcy a Worklečanskim miłosćiwym sotram, kotrychž lubosć ju w najćežšich hodźinach přewodźeše, knjezej propstej Mačekej a kongregaciji knježnow w Marijinej Hwězdźe za přewodźenjo a sobustawam „Jednoty“ za hnujacy spěw.

W **Miłoćicach,** na dnju pohrjeba, 22. mał. róžka 1930.

Žarowace sotry a bratr, ćety, wuj a swakoju.

Božemje, luba Zalka, budź nětk tam při lubej maćerćy a lubym nanku dale tak wjesoła, kaž běše přecy we twojich rjanych Miłoćicach!

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoreč̆ak čo. 3895.

10. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **8. měrca 1930.** | **68. lětnik.**

Wot samoho khlěba njeje člowjek živy.

Kaž bychu za dźensiši dźeń pisane byłe, za naše žiwjenjo a za wobstojace poměry, tak nas jimaja wšelake słowa Swjatoho Pisma. Mjez druhimi też tute: Wot khlěba samoho njeje člowjek živy. Njeje to wodych za dźensiše hubjene a ćežke časy w městach a na wsach. W městach knježi bjezdźěłosć, nuza na bydlenjach, na wsach małe płaćizny hospodarskich wupłodow a drohota za wšědny dźeń trěbnych potrjebow.

Wšědny khlěb je symbol, wuraz wšědneje a najnuznišeje potrjeby. Bjez wšědnoho khlěba njemóžemy živi być.

Na druhej stronje pak je khlěb znamjo a symbol materije napřećo duchownym kubłam. Khlěb a duch jako zastupjerjaj dweju swětow. „Wot samoho khlěba njeje člowjek živy“ znamjenja, zo člowjeski duch njemóže so ze zemskimi kubłami samymi živić a wobstać. Zapadujemy dźeń a hłubšo do materije, a dźeń a ćežšo je, z njeje so zasy wudobyć. Jenož to hišće płaći, štož móžeš widźeć a přimać, štož móžeš jěść a pić, wopraw=dźite kubła ducha pak přecy bóle na płaćiznje pozhubuja, kaž su to prawo a prawda a wěrnosć.

Naš Bóžski wučeř nam dźensa w swjatym sćenju rozjasnuje: Wot khlěba samoho njeje člowjek živy, ale wot kóždoho słowa, kiž wukhadźa z erta Božoho.

Słowo Bože je potajkim też cyroba? Je jědź, kotraž člowjekej žiwjenjo zdźeržuje? Runje tak kaž wšědny khlěb a hišće we wjetšej měrje.

Dokelž je naš swět na tute słowo Bože zabył, je žiwjenjo tutoho swěta wohrožene. Přez materialismus je samo tak daloko dóšło, zo je kultura Europy wohrožena. Hižo su so wěšćerjo namakali, kotřiž wo přichodnym wulkim problemje pisaja a praja: Kaž bě 19. lětstotetk so bědźacy ze socialnym prašenjom, tak budźe to 20. stotk z „kulturu“. Snadź sće sami hižo słyšeli wo znatej knizy stawizniskoho filosofa Oswalda Spenglera: „Untergang des Abendlandes“. We njej pokazuje Spengler, zo je naša europska kultura smjerći poswjećena, jeli zo so njeporadźi, člowjestwo z nowymi idealami dobyć. Wěsće też tu płaći słowo Khrystusowe: „Wot samoho khlěba njeje člowjek živy.“ Křesćanscy filosofojo wšak nochcedźa Spenglerej cyle prawje dać. Woni praja — a to z prawom — zo ma křesćanska wěra też dźensa hišće dosć mocy, Europu před zahinjenjom zakhować. Tu je potajkim słowo Khrystusowe hižo doprědka jako rozsudźace spóznate. Mócne a wulke ludy su hižo wěrnosć tutoho Bóžskoho słowa na sebi začułe, dopominam na starych Grekow a Romjanow. Ludy, kotrež cyłu zemju wobknježachu, sebi skónčnje myslachu, z khlěba samoho živi być móc; a tohodla jich wulka katastrofa, zahiń a zničenjo.

Je dha naša kultura woprawdźe ze słowa Božoho wurostła? Słowo Bože a kultura, je mjez woběmaj docyła zjednoćacoho? Skoro so zda, kaž by toho njebyło. Ale prašam so: Štó je naše prěnje šule założił? Njeběchu to křesćanscy mniša a duchowni? Njejsu tući zdobom z křesćanstwom też wědomosć a kulturu nam posrědkowali? Haj, hdyž woni w sćinje swojich do njebjes sahacych cyrkwjow też šule twarjachu, su z tym też wulkotny skutk kultury dokonjeli, na čož so dźensa tak lohcy zabywa. A mysliće snadź sebi, zo so dźensa kultura a cyrkeŵ wjacy njeznjesetej? To by krótkowidźomnosć była, tajke něšto myslić. Něhdy je cyrkeŵ kulturu k nam přinjesła a dźensa by cyrkeŵ napřećiwnica kultury była, to zda so cyle wopaki być. Haj, my sebi zwěrimy prajić: Prjedy njebudźe z našej młodźinu lěpje, prjedy njebudźe zasy swěrnje k swójbje, statej a wyšnosći stać, prjedy hač so z našich cyrkwjow njewulinu nowe kužoły žohnowanja do našich šulow. Šulska ławka a cyrkwinska ławka słušatej hromadźe, dyrbitej zhromadnje dźěłać na wukubłanju ducha a wutroby, rozoma a duše našeje młodźiny.

Cyrkeŵ je našu kulturu wopłodźała přez lětstotki. Štó dha je twarił prěnje europske university? Njeběchu to bamžojo? Haj to je jenož połne wukubłanjo, hdźež je rozom zwučowany, ale też wutroba njeje zabyta, hdźež so pódla wědomosće też na swědomjo dźiwa, hdźež so wědomosć a swjata wěra znjesetej. Areopag wučeřskeje posłuchańje a Sion wěry dyrbitej swjatu dwojicu tworić. — Naše stajnje wjetše kina a rjeńše dźiwadła našoho časa njejsu hišće z dopokazom za

wyššu kulturu, dyžli mějachu ju naši prjedownicy. Wjetše banki, rjeńše hotele, wobšěrniše błudnicy njejsu hišće měridło za wyššu a bohatšu kulturu. Njech so tež wuhenje našich twornjow přecy wyše a wyše wupjeraja, njech samo wysokosć našich cyrkwjow přetrjechja, kulturnu hódnotu našich domow Božich z tym hišće njedosahnu a wjele mjenje přetrjechja.

Naša kultura je hłuboko wohrožena, na tym nichtó z jasnym wóčkom njedwěluje. Druhe prašenjo je, hač naša kultura zasy wotkhori? Tež tute spóznaćo khorosće je dobry dopokaz za wustrowjenjo. Bohužel wšak wšitcy hišće k tutomu spóznaću přišli njejsu a snadź tež ženje k tomu njepřińdu. Techniku wšak njesměmy ženje z kulturu zaměnić a přeměnić. Technika je zwonkowna, kultura znutřkowna. Technika je wobknježenjo materije, kultura wobknježenjo ducha. Technika je awtomobil, lětadło, radio, kultura je nadknježstwo ducha nad nizkim človjekom a joho požadliwosću.

Kak dha w tutym nastupanju w Serbach stoji?

Husćišo hač hdy prjedy móžeš tež pola nas słowo kultura słyšeć. Wuprajimy z tym wšitko, štož je našoho razu a štož našu ludnosć wopřija.

Ale při słowje kultura myslimy tež na pócćiwosće wutroby. Běchu naši wótcojo snadź bohatši na kulturje wutroby abo smy my bohatši? Zwotkel syćimy našu kulturu a ju pozběhnjemy? Wot khlěba samoho njeje człowjek živy. Hdyž by kultura była zwonkowne bohatstwo, potom mějachmy w času inflacije snadź najwjacy pjenjez, a z tym najwjacy kultury. Tola kóždy někak mudry drje bórzy tutu hłuposć dowidźi.

A wosebje jako narod njemóžemy so hinak syćić hač wot Božoho słowa, t. r. wot wučby Khrystusoweje. Na to tež my přemało myslimy. Tež za naš narod płaća powšitkowne zasady za zdźerženjo narodow.

Wot khlěba samoho njemóžemy so živić, wosebje nic dźensa, hdyž je joho w Serbach tak mało, a hdyž hospodarske wobstojnosće zdźěla tak bjeztróštne leža. Tež nic z pokładami minjeneje doby, ale dyrbimy khwatać ke kužołej živeje wody, ke Khrystusej, kotryž móže nam nowu móc do našich wuskhnytych žiłow wobradźić. Kaž je wón zdźeržeŕ za kóždoho jednotliwca, tak tež za cyły narod. Živjenjo po joho swjatych kaznjach a zasadach je jenički puć k zdźerženju a zakhowanju našeje kultury a našeje ludnosće. Kaznje Bože su stajnje měte a maja dźensa ludy zakhowacu móc. Hdyž ludy wot Boha a Božich kazni wotpadnychu, padnychu tež jako narody do zahuby a zničenja.

Njezapomńmy na to: Nas njezakhowaja druzy před zahinjenjom, hdyž so sami njezakhowamy, njezakhowamy přez hłuboku wěru a přez živjenjo z wěry.

Praja nam, zo njemóžemy wobstać bjez swojeje kultury. To je wěsće prawje: Bjez swojeje ludnosće a serbskoho swojoraza njemóžemy Serbja zawostać. Praja nam, zo dyrbimy ze wšej mocu na to dźěłać, zo bychmy so najzdźěłaniši narod Europy stali, a tak woči swěta na so złožili. Wěsće je to rjany dócpěch, dobyća hódny, ale druhe prašenjo je, kak jón dócpějemy. Na žanym druhim puću, hač kotryž je nam naš Zbóžnik woznamjenił prajo: Wot samoho khlěba njeje człowjek živy, ale wot kóždoho słowa, kotrež wukhadźa z erta Božoho. Na naše wobstojnosće přenjesene rěka to: Wobstaćo našoho luda njewotwisuje wot khlěbowoho prašenja a hospodarskoho, też to je trěbne, ale tysac króć nuzniše je nabožne prašenjo a prašenjo pócćiwosće w jenym ludźe. Bjez khlěba njemóže žadyn narod wobstać, ale wjele mjenje hišće bjez wjazanja na Bože słowo, wukhadźace z Božoho erta.

Serbske prašenjo je najprjedy nabožne prašenjo.

Masaryk — 80 lět.

7. měrca woswjeći sławny president česko-słowakskoho stata, Tomaš G. Masaryk, swoje wósomdźesaćiny. Tomaš G. Masaryk je woprawdźity wótc swojeje wótčiny. Joho njesebičnomu a wobstajnomu dźěłu je so přede wšěm poradźiło, česko-słowakskomu ludej samostatnosć přinjesć. 1850 rodźeny jako syn khudoho słowakskoho ratarja je so Masaryk přez njesprócne dźěło stał w lěće 1882 profesor na Pražskej universiće, hdźež je wuwučował hač do započatka swětoweje wójny, hdyž dyrbješe do wukraja ćeknyć. We wójnje je mjez diplomatami Francózskeje, Jendźelskeje a Ameriki samostatnosć swojeje wótčiny přihotował.

Też łužiscy Serbja přeja wulkomu prěnjomu presidentej T. G. Masarykej z wutroby zbožo. Hakle před krótkim je nowa brožurka wušła, spisana wot Vladiměra Zmeškala: T. G. Masaryk a Lužice. W njej wopisuje spisowaćel wšě poćahi mjez česko-słowakskim presidentom a Łužicu. Jako Lipsčanski student je so Masaryk zeznał z našim Janom Bohuwěrom Pjechom w tamnišim češkim towarstwje. Masaryk sam wopisuje, kajki zaćišć je na njoho tutón prěni łužiski Serb činił. Do Łužicy sameje zajědźe sebi wón w lěće 1884, hdyž wopyta našoho wótčinca Michała Hórnika a so 10. augusta do pomjatnika Maćicy Serbskeje zapisa. Joho zapis rěka w serbskej rěči něhdźe takle: „Njeje nam woprawdźe najwažniši nadawk, zakhować swoju rěč, ale chcemy być pócćiwi a zdźěwani, a tohodla mamy w česći rěč swojich prjedownikow, přetož nimamy za swoje žadosće lěpšoho a lubšoho srědka, dyžli maćerskeje rěče.“ Tute Masarykowe słowa maja też dźensa hišće płaćiwosće a su „z wjednikom za łužiski program“. Mjez druhim wopisuje spisaćel wopyt serbskich spěwarjow pola knjeza presidenta, při přileżnosći serbskoho zajězda w lěće 1922. Tute wotmołwjace słowa knjeza presidenta maja a wobkhowaja ważnosće za naše dźěło, přetož pokazuje w nich na dźensiše poměry našeje narodnosće w Němskej. Dwě ważnej knizy T. G. Masaryka buštej też do serbšćiny přełożenej přez knjeza Jurja Wićaza; stej to „Nowa Europa“ a „Słowjenjo po wójnje“. -- Knjezej Zmeškalej smy za knižku jara dźakowni.

Politiski rozhlad.

Nowe dawki?

Smy zasy jónu w kritiskim času živi. Kaž je znate, maja so naše wójnske a wotškodźeńske płaćenja po nowym Youngowym planje rjadować. Tutón plan ma so nětko w němskim sejmje připóznać a přiwzać. Z tym hakle wón za nas płaćiwosće dobudźe. Dokelž změjemy po nim lětnje na dwě milijardźe hriwnow dobyćerskim statam płaćić, stoji w sejmje centrum a bajerska ludowa strona na stojnišću, prjedy, hač móžemy tute lětne płaćenjo po Youngowym planje přijeć a přewzać, dyrbja so najprjedy němske financy zrjadować. Človjek by měnił, zo je to jeničke możne stojnišćo. Tola na tute noworjadowanjo němskich financow so nichtó rady njezwaži. Nowomu němskomu financnomu ministrej Moldenhauerej hišće 360 milijonow pobrachuja, zo by lětny etat do runowahi přinjesł. Kak tute zwjesć. Tola też wón žadyn druhi wupuć njewě, hač zasy jenož nowe dawki. Nimamy dha my w Němskej hišće dawkow dosć. Z wotkel dha dyrbja nowe dawki přińć, hdyž ani stare zapłaćić njemóžemy? Njeje dha w cyłej Němskej nichtó, kiž by na jeničku możnu ideju přišoł, wudawki pomjeńšić. Hdyž nimam telko dokhodow, potom njemóžu wšak telko wudać. To je tola zasada, kotraž za kóždoho człowjeka płaći. A za stat wona njedyrbjała płaćić? Njeje to woprawdźe bjez rozoma, zo stat z krajemi lětnje wjacy hač 20 miliardow trjeba? Prjedy, hdyž smy w dowójnskim času pjenjez dosć měli, ani połojcu telko přetrjebali njejsmy. Ale prjedy běchu tam, hdźež nětkle 20 a 30 zastojnikow sedźi, tři, štyrjo byli a wšo dodźěłali a swoju wěc činili. A tak je ze wšěmi druhimi wěcami. Smě a móže stat z pjenjezami, kotrež najprjedy ludźom skoro hač ze sameje krewje wucyca, takle brojić? Abo njeje to wopradźite brojenjo a hrěšne wonmjetanjo? Čohodla tu nichtó na ideju njepřińdźe, wudawki wob-

mjezować? Što so wosebje na wysokich mzdach w Němskej płaći. Dyrbi w nětčišim času woprawdźe jedyn statny zastojnik po statysacach dóstawać. A wšelacy direktorojo w našej industriji a bankowych wulkowobkhodach, dyrbjaći samo po milijonach za lěto dóstać. Tam so broji a won mjeta, deleka pak so potom krótči a lutuje. Njeby na času było, zo by stat tu raz za prawym hladał. To bychu wumožne nadawki byłe. Ale wězo dyrbi najprjedy sam přikładny być. Tak to njemóže na žadyn pad dale hić. Nic wjacy dawkow, ale na kóždy pad dele z dawkami. Je znižić, to je jeničke prašenjo časa. Pomjeńšić wudawki, to je najprěniše a najhłowniše, pomjeńšić znajmjeńša na dowójnski poměr. Na žadyn pad njemóžemy wjacy wudawać, hač do wójny, tehdom, hdyž smy pjenjezy měli. A tu žane skorženjo njepomha. Hdyž nimamy pjenjez — a zo žanych nimamy, to tola hakle dopokazać njetrjebamy — njemóžemy sebi wšelake wudawki popřeć. To płaći też za stat. Je woprawdźe na času, zo so tu dospołne a radikalne přeměnjenjo stanje. Cyły lud na to čaka.

W Francózskej

maja zasy nowe ministerstwo. Je to dźewjatnate wot skóńčenja wójny sem. Po Chautempsowym padźe přewza Tardieu nadawk, nowy kabinet zestajeć. To so jomu też poradźi. Kónc tydźenja jón wón komorje předstaji. Briand ma w nim zasy zwonkowne ministerstwo. Tardieu mjenuje swój kabinet: hospodarski kabinet. Z tym chce prajić, zo najwjetšu ważnosć na rozrisanjo hospodarskich prašenjow kładźe. Wón přilubja dospołne přetworjenjo dotalnoho dawkowoho systema. To je wězo słowo, kiž wabi. Z nim sebi hnydom cyły lud dobudźe a přećiwnikam najwótrišu bróń wozmje. Wězo zależi wšo na tym, kak tuto slubjenjo přewjedźe.

W Španiskej

je, kaž so bóle a bóle spóznawa, Primo de Rivera wopor swobodomulerskich intrigwow so stał. Tući běchu so zwjazali, španisku měnu wothódnosćić. Hačrunjež je Španiska přez wójnu so pjenježnje zesylniła, hačrunjež ma španiska statna banka nimo měry sylne złote składy, wot něšto měsacow španiska peseta stajnje bóle spadowaše. Podarmo pytaše banka jón skrućić. Zdobom započa so šćuwańca přećiwo diktatorej. Hdyž bě peseta srjedź januara wo połojcu spadła, běše to wina, zo Primo wotstupi. Joho naslědnik Berenguer diktaturu zběhny. Nětko pak přińdźechu z wukraja revoluciske elementy, kiž tajki njeměr a njepokoj do kraja přinjesechu, zo dyrbi so, kaž praja, hnydom diktatura z nowa zawjesć, zo by kraj přez cuzych zawjednikow nješkodował a swoje dotalne wulkotne wuwića njepřetorhnył.

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. W tudomnej cyrkwi poby zańdźenu sobotu w nocy zasy jónu paduch. Njeprošeny hósć je so też tón raz po zdaću wječor do twarjenja zamknyć dał a w nocy potom swoje dźěło započał. Wjele zboža pak při tym měł njeje; přetož z 3 piksow je jenož jenu wočinił a też we tej při časćišim wuprózdnjenju mało namakał. (Piksy so kóždu njedźelu po něšporje prózdnja. Tohodla njech tam wěriwi swoju jałmožnu dopołdnja abo připołdnju hač do něšpora składuja!) Paduch drje też docyła woprawdźity „nutrłamar“ był njeje; přetož njeměješe ani kleščow, zo móhł groćany sačk nad woknom wotzhibnyć a tam wulězć. Tohodla dyrbješe durje wot nutrka wutłóčić a so tak skóńčnje z cyrkwje dobyć. Wulkeje škody potajkim ani na pjenjezach, ani na wěcach načinił njeje. Dokelž pak je tajke w-cyrkwi-wostawanjo tola wohidna wěc, budźa cyrkwinske durje na tajkich dnjach, hdźež wječor něšpor njeje, přichodnje w štyrjoch hodźinach zamkane.

Z Różanta. Póstnicy wutoru ma hnadowna cyrkej 13-hodźinske modlenjo před wustajenym Najswjećišim. Tute česćowanjo Bójskoho Wumožnika je so we wutrobach wěriwych hłuboko zakorjeniło a tak běše dźeń krasny dopokaz, zo mamy też dobre cyrkwinske póstnicy, bohate na radostnych skutkach swjateje wěry. Lětsa běše porjad w tym přeměnjeny, zo so dopołdniša Boža mša z assistencu wuhotować njemóžeše, kaž je hewak wašnjo. Dale njemóžeše kemše w 11 hodź. Ralbičan knj. kapłan swjećić, kaž je to hewak zwučeny, dokelž běše w swojej cyrkwi zastojnscy zadźewany Dobroćiwje wupomha tu knjez farař Rjeda. Wječor w 7 hodź. běše skóńčaca pobožnosć z prědowanjom knj. administratora P. Romualda, kotryž wo prawym modlenju khutne słowčka poréča. K lěpšomu zrozumjenju tutych nuznych wučbow njech je prajene, zo je w poslednim času w Sernjanach cuza zaprajeŕka ludźom swoje kumšty pokazowała. Prědař rozestaja jasnje, što ma so wo tajkich počinjenjach dźeržeć. Cyrkej připóznawa, zo ma so pola nazhonitoho lěkarja pomoc pytać. Nihdy nanihdy pak njeje dowolene, dwělomne wosoby na pomoc wołać. A wo tajku so tu jedna, kaž je to wot powołaneje strony dopokazane. Zaprajenjo je hrěšna přiwěra a wostanje to, byrnjež bychu so też swjate mjena při tym trjebałe. To też djabol čini. Naša pomoc je w mjenje Knjeza, t. r. pola Boha a tych, kiž je wón sebi wuzwolił. Prědař skónči z nadźiju, zo Bóh swój hněw wot wšitkich tych wotwobroći, kiž su na tute njeprawe wašnjo radu pytali, dokelž su snadź tola w njerozomje jednali a prošeše, zo bychu so wěriwi stajnje z njekhabłacej dowěru modlili Bohu wšohomócnomu a sebi tak wěrnu pomoc wuprosyli.

Z Pančic. Radupodawanjo za maćerje wotměwa so tu pjatk, 14. měrca, popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Ze **Šunowa.** Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměwa so srjedu, 12. měrca, popołdnju w 2 hodźinomaj w Šunowje pola Eiseltec a ½4 hodźin w Smjerdźacej pola Krawcec. Lěkař budźe přitomny.

Z Ralbic. Popjelnu srjedu buštej na našim pohrjebnišću dwě wosobje k poslednjomu wotpočinkej khowanej, 24lětna knježna Hańža Mikličec ze Šunowa a 46lětna Marja Šnajderowa rodź. Handrikec, mandź. Mikławša Šnajdera ze Sernjan. Wobej buštej do khorownje w Budyšinje dowjezenej, hdźež pak bórzy na to wumrěštej. Tak je hruba smjerć rubiła staršimaj dźowku w najrjenšich lětach a mandźelskomu přezahe mandźelsku a mać dźesći. Z tutymaj ćełomaj je ličba pohrjebow w běhu 6 dnjow na 6 přišła, něšto, štož drje so we wosadźe njepomni. Štwórtk před tym bu khowana w starobje něhdźe 82 lět Khata zwud. Suchowa rodź. Delanec, nětko w Ralbicach, a pjatk w starobje 85 lět Madlena zwud. Žurowa rodź. Rachelec w Ralbicach. Njedźelu bě khowanjo dźesća a wutoru bu swjatej zemi přepodaty njeboh Jakub Wowćerk, žiwnosćer w Sernjanach. Wšitcy zemrěchu derje přihotowani na puć do wěčnosće. Wosadni a dalši přećeljo a znaći wopokazachu drohim zemrětym w bohatej ličbje poslednu lubosć jich přewodźejo, k rowu. Njech wotpočuja w měrje! Nam žiwym pak njech su tute wopory smjerće prědowanjo, zo smy próch a do prócha so zasy wróćimy.

Z Kamjenca. Pola tudyšoho hejtmanstwa je zaradźerńja za sadarstwo a zahrodnistwo zarjadowana. Wona je kóždy prěni štwórtk měsaca, dopołdnja wot 10—12 hodź. we jstwě čo. 22 wotewrjena. Dokelž so tu kóždomu nastupajo sad a zahrodu darmo radźi, je tuta zaradźerńja powšitkownje wohlubowana. Też wo přichodnych powučenjach w sadarstwje so rozjasnja. Gmejny budźe zawěsće kurzus štomarjow zajimać, ke kotromuž móža dźělbjernicy podpjeru dóstać. Wosebje zajimować budźe bědźenjo z nalětnimi škódnikami.

Z pola. „Wšitke ptački přišłe su.“ Tuta pěšnička njeje drje hišće cyle dopjelnjena; přetož wjele drobnych spěwarjow přebywa hišće w ćopłych krajach. Tola započatk z jich přikhadźenjom je so stał. Škórc a skowrončk stej hižo doćahnyłoj. Škowrončk je powšitkownje lubowany ptačk, wo škórcu pak su nahlady jara wšelake. Hdyž wšak joho w měrcu jako prěnjoho pósła naléća witamy, haj, so też nad joho hwizdanjom wjeselimy, joho

sadarjo w času zralych wišnjow hižo tamaja. A štóž chce nazymu bozanku, slowki abo pózdnje krušwy njezežrane wukhować, zawěšće wšědnje zdychuje, zo jeno bychu škórcy skoro ćahnyłe, z wotkelž su přišłe. A při tym je pola nas hišće na wšě możne wašnjo škitaja. A čohodla to? Jeničcy k tomu, zo bychu sebi Italjenjo ćim wjacy tučnych pječenjownałójić a potom za drohe pjenjezy zasy k nam předawać móhli. — Ach, kak hłupi my tola smy!

Póstnicy w Njebjelčicach.

Junu wob lěto zeńdu so sobustawy „Katolskeje Bjesady“ a jich hosćo k wjesołej zabawje. Po prócy połnym dźěle chce so człowjek raz zawjeselić. To potom dźěło zasy lěpje tyje a skrući sobustawstwo. Lěta dołho je póstniska póndźela dźeń, na kotrymž woswjećuje swoje założeńske swjedźenje. W dnjach karnevala, hdźež bychu ludźo we wulkich městach z wjesołosću najradšo z kože wujěli, žołmuje radosć też na wsach. A hdyž „Bjesada“ přeprošuje, hosćo rad khwataja do Njebjelčic. Tam knježi rjane serbske žiwjenjo. To je, štož na našich wjesnych swjedźenjach pytamy. Mnozy drje wočakowachu někajke karnevalske předstajenjo. Tu khwilu ćehnješe struchłohra před našimaj wočomaj přez deski, kotrež swět woznamuja, nam pokazaja, što może so w swěće wšitko stać.

Nětčiši předsyda, knjez kubleŕ Łusćanski, złožowaše so w swojich powitanskich słowach zdźěla na předwjedźacu hru, kiž nam struchły dóńt njewěriwoho a bohahanjacoho człowjeka předstaja. Nochcemy tajcy być. Chcemy naše katolstwo sej raznje škitać po zasadach katolskoho skutka. Ale też našu kulturu pěstować a hajić. Wšě naše dźěło dyrbi so stawać k Bohu česći a Serbam k wužitku.

Do powitanja zaspěwa nam mužski khór pod nawjedowanjom knjeza kantora Renarja wjacore serbske spěwy. Při tajkich a druhich (wosebje cyrkwinskich) składnosćach stupi hromadže a porjeńšuje swjedźenje, štož dyrbi so dźaknje připóznać. Na to sćěhowaše činohra „Wjesna kralowna Leńka z Pazdźerńje“, drje jara powučacy ale też ćežki kruch, kiž sej wubjernych mocow wužaduje. Na tajke dźiwadło měli so jenož wupruhowani hrajerjo zwažić. Dołhe samo- a dwojoréče (mono- a dialogi), kotrež so w hrě wobeńć njehodźa, skutkuja wostudłe, hdyž so z přisłušnymi gestami njepřewjedu. Dźaknje dyrbi so připóznać, zo wšitcy hrajerjo so prócowachu, ze swojej rólu přezjene přińć a ju w duchu autora předstajić. Wězo réčachu tu wšelake wobstojnosće sobu, kotrež předstajenjo poćežowachu, tohorunja jewišćowe njedostatki.

W přestawcy poréča knjez wyšši wučeŕ Słodeńk z Pančic, so w mjenje hosći za powitanjo dźakujo. Nawjazowaše na słowa předsydy wo serbskej kulturje. Rozłoži nadrobnišo tute słowo a rěšeše kruće za zdźerženjo našeje kultury, našoho ludstwa, kotrež so jewi w rěči, pismje, spěwach, rejach, drasće, we wšelakich nałožkach a w sokołstwje. Mnozy, samo Serbja, je niča. Wosebje škódne su cuze towarstwa mjez Serbami. Zwonkownje drje so zda, zo Bóh wě kelko so tola nam Serbam dawa. Ale wšelake tajne mocy ke škodźe ludstwa dźěłaja. Naše ludstwo je wohrožene.

Też knjez farař Mič jimaše so słowa. Pokaza na wuzke zwiski mjez nabožinu a narodom. Woboje mamy sebi hajić. To je duchowna kultura. Ta pak so na př. nětko w Ruskej z nohomaj tepta. Štož na Boha dopomina, dyrbi won ze statnoho zarjadnistwa, haj z wutrobow człowjekow. Cyrkeŵ a wěriwi maja žałostne časy přećerpjeć. Napominaše, kruće k wěrje a narodej stać.

Po skóńčenju předstajenja zabawjachu so młodźi a stari při wjesołej rejcy. Kaž wulka swójba je „Bjesada“. Najrjeńšo so jewi to na swjedźenju. W zhromadnym dźěle z druhimi wosadnymi zjednoćenjemi dopjelnja swój ważny nadawk, mjenujcy škitać před njewěru a njenarodnosći. Tute dźěło je potu najlěpšich hódne. K lětu na zasywidźenjo!

Za eksercicije we Worklecach.

Kaž je hižo wjacy króć wozjewjene, wotměja so we posće we Worklečanskej khorowni zawrjene eksercicije (serbski) a to wot 9.—13. měrca za knježny, wot 16.—20. měrca za žony, wot 22.—26. měrca za młodźencow.

Knježnow a žonow je so hižo telko zamołwiło, zo je postajena ličba překročena. Budźe so tohodla hišće jedyn druhi kursus za knježny wotměć a to wot 30. měrca hač do 3. apryla.

Eksercicije za knježny njedźelu 9. měrca započnu so wječor w 7 hodź., tohorunja też za młodźencow sobotu 22. měrca wječor w 7 hodź. Eksercicije za žony njedźelu 16. měrca pak a też te za knježny njedźelu 30. měrca započnu so hižo ½7 hodź. Kónc eksercicijow je za wšitkich na poslednim wot mjenowanych dnjow rano.

Do eksercicijow njech sebi kóždy a kóžda sobu přinjese Wosadnik a knižku Kročenjo za Khrystusom.

Zamołwće so z časom we Worklečanskej khorowni, hdźež też wšo dalše dla zarunanja zhoniće.

Na wjacore naprašowanjo njech je tu wotmołwjene, zo so pozdźišo też tajke eksercicije za našich muži zarjaduja.

Što činjach tebi?

Swjatočna ćišina martrownoho tydźenja wobdawaše stare, wot wšoho swěta wotleżane městačko. Wone běše jako són ze zašłych časow srjedźnoho wěka. Měješe škitace murje, šěre wěže a wutwarki na khěžach. Na studnjach pozběhachu so z wjedra sčornjene, kamjeńtne postawy swjatych: Mać Boża z Jězusdźěćatkom, swjaty Jurij, swjaty Měrćin. Wokna běchu z różemi zastajene, kiž so po šěrych murjach dele plećechu.

Měsłačko wopyta zrědka cuzbnik; ale ći, kotřiž běchu sem přišli, wotkhadźachu z hnutej wutrobu. Wobkuźłaca rjanosć ćichoho swěta jich jimaše. Běchu to molerjo, kotřiž z wotewrjenymaj wočomaj wobdźiwachu krasnosć kwětkow a różow, do kotrychž bě městačko zapředźene. Zasy přikhadźachu khori na čuwy, zesłabjeni wulkoměsćenjo, kotrychž čuwy so w miłej, ćichej, krasnej přirodźe kupachu.

Někotre dny přebywaše tu blěda, ćmowje zdrasćena žónska. Jeje wysoke čoło a jeje woči swědčachu wo wulkim, nadobnym duchu, za wysokim pytacym.

W jednorym hosćeńcu běše sebi do krasneje zahrody won wotnajała dwě swětłej jstwičcy. Před woknom kčěješe bóz a joho kitki so módrjachu kaž różowe mróčele. Škowronćki a sołobiki spěwachu w zahrodźe napřemoh swoje krasne spěwy. Tulpy pozběhowachu swoje žołte a čerwjene a běłe keluški do błyšća a ćišiny złotoho naléča.

Knjeni pak sedźeše cyły dźeń při pisanskim blidźe a popisa łopjeno za łopjenom. Dźeń běše so nakhilił. Tu połoži hłuboko wodychujo pjero z ruki. Směrki padachu na zahrodu, třěchi a wěže.

„Dźakowano Bohu“, rjekny ćiše při sebi, mjez tym zo so ji wóčcy radostnje zabłysknyštej. „Kniha je dokóńčena a sym přeswědčena, z toho dobudu sebi wulku sławu. Hnydom jutře dyrbi do čišćerńje. Hišće ženje njeje duch žónskeje něšto wotemrěte, přetłate, poteptane z přiwěrkami a slepymi spóznaćemi spowróćał. Praji so, jenož mužski duch zamóže njebjo nadběhować. Chcu jim pokazać, zo może też žónski duch njebjo nadběhować a něštožkuli spowróćeć.“

Wona wza wšitke łopjena do ruki a wokošeše je; wšak běchu płód dołhich měsacow, w kotrychž so jeje duch cyle do potajnstwow zanuri. Někotru zakrasnjenu nóc je dźěłała na tutej knizy, kotraž dyrbješe być skutk jeje žiwjenja. Při rańšim switanju zwjeze so husto jeje čoło mučne na popisane łopjena. A nětk je ji sława wěsta. Skutk je dokonjany, z kotrymž so započina błyšćaty čas sławy a česće. Wěšće wědźeše, zo budźa mnozy za tutej knihu hrabać: khutni myslerjo, kotřiž budźa wobdźiwać

Wam, kiž wy w bližšim času do eksercicijow zastupiće, daj Bóh zbožo a žohnowanjo!

Spěchujće wudaćo

Wosadnika

znajmjeńša z tym, zo swój přinošk za towarstwo ss. Cyrilla a Methoda zapłaćiće! Na 1929 su hakle wot 1500 sobustawow 1056 Katolski Posoł zapłaćili!

Pobožny Wosadnik.

Předspomnjenej knihi — drje němscy spisanej — stej tola za serbsku hymnologiju ważnej, dokelž běštej podłožk a studźeń za serbske kěrluše. Prěni přełožeŕ, kiž je z njeju čerpał, je wěsty Gregorius D . . . . . Wón wuda w lěće 1590 knižku — wěnowanu tehdyšomu tachantej Gregoriusej Leisentritej (1589—1596) — a wozjewi wósom kěrlušow. Podam štučku prěnjoho kěrluša:

My Werimy doienoho Boha uebes Seme Stworicela kiz So Je nam Dal Kwotcewi, Zo bychmy Joho Decj bylj, Won ce naß Kuſdj Zaß Skublatz Celo Duſchu wobarnowaſch ne SboZu ſchemu Wobarac, Zana ſloſc So nam nima ſtac Won ſo Sanaß Stara Paſse Wachuje Scho Joho bozej mozy Je.

Serbske spěwarske

17. a 18. lětstotka.

Po dalšich 100 lětach zetkamy so z horliwym měšnikom, přeswědčenym Serbom, znamjenitym znajerjom serbskeje rěče a njewustawatym spisowaćelom, kaž je lědma štó prjedy njoho. Je to Jurij Hawštyn Swětlik (hl. „Krajan“ 1929, str. 25). Tři a dwaceći lět (1688—1711) prócowaše so, zo by dokonjał přełožk cyłoho Swj. Pisma (staroho a nowoho Zakonja). W lěće 1690 spisa: „Swate Zczena, Lekciyone ha Epiſtle na te Nedzele / ha Swate Dne toho czewoho Leta.“ W lěće 1721 wuda knihu: „Vocabularium latino = serbicum, to yo Waczenſkich Swowow na Serbſku Rez Pzewozeno.“

Na Swětliku wopominamy tež wudawarja prěnich serbskich spěwarskich. Hižo k swojej knizy: „Swate Zczena“ přida wón zběrku: „Nekotrych ſtarych Katholſkich Kerluſchow na Serbſku Rez tak tu netk pſcheſtawenych“. Su to 15 kěrlušow. Šěsć lět pozdźišo pak poskići wón katolskim wosadam serbskeje Łužicy prěnje dospołne spěwarske z 88 kěrlušami:

+
I H S
Serbßke Khatolſke
Kherlusche
kiz ßo na te
ss. Roczne Tzaße
habo tez hewak
Wſchedne ha pzez Czewe Leto
ſpewanu.
Cum licent. R. Rmi (Tit.) D.D. Loci Ord.
MARTJNJ FERDJNANDJ Brückner
a Brückenſtein / Episcopatus Misnensis
per utramque Lusatiam Administratorio Ecclesiastici etc.
Tzisczane Letu toho Kneza
1696.

W druhim wudawku lěta 1720 rozmnoži ličbu kěrlušow na 103 z přidawkom khwalbnoho kěrluša „Te Deum laudamus“ z Waczenskoho na Serbſku Rez pzewozenoho.

Měrćin Golian (hl. „Krajan“ 1929, str. 11), nimo měry płódny serbski spisowaćel, kotryž pokorny w swojich spisach swoje mjeno njezapisowaše, běše sebi čestne přimjeno „Dobroćeŕ wótčiny“ dobył; wšak wón tola wšě swoje knihi a mnohe listna wukładowanjow „knihu ceremonijow a rozrěčowanjow“, „knihi k rozwučowanju luda a młodźiny“ cyle za swoje pjenjezy wudawaše. Wot njoho mamy tež wobšěrnu knihu: „Wincza Jezuſowa, To je Te Nowe Paczeracze ha Kherluſchacze Knihi, wo kotrechz ſu k namakanu Pobozne Raniſche, Weczorne, Kemſchacze, Spoyedne ha druhe Strowem ha Khorem yara wuzitne Paczere . . . Staremi ha Nowemi Kherluſchemi z lěta 1747.“ (1764: druhe wudaćo.)

Druhu (po Swětliku) ważnu staciju we wuwiću, naprawjenju a přisporjenju katolskich serbskich kěrlušow tworješe Michał Wałda (hl. „Krajan“ 1929, str. 21). Wupłody dotalnych katolskich kěrlušnikow wužiwawši, slědźeše, hromadźeše a přełožowaše tež cuze kěrluše. Za podłožki służachu jomu wosebje Ślezske a Drježdźanske nowe katolske spěwarske. Tež z druhich spěwarskich čerpaše, někotre kěrluše pak sam „po swojej dobrej mysli“ zestaja. Tuž Wałda — wot swojich rowjenkow „vir religiosus et aestimatus ab omnibus“ z česću mjenowany — prěnju swoju zběrku zjawnosći poda w lěće 1785 zdobom „powniše kěrlušowe knihi“ přilubjejo. Hižo za dwě lěće wuda potom swoju: „Spewawa Jezußowa Wincza, to je duchowne ha powne Kherluſchowe Knihi Bohu k Tzeſczi, ha tem hornowuzißkim Khatolſkim Serbam k Poboznoſczi ha k ſchednomu Wuzitku — Nawſchitke wroczne, ha druhe Tzaße, na te Swate Dne, ha nawſchitke Potrebnoſcze atd. — w Letu toho Kneza 1787.“

---

wótrosć jeje mysličkow, młodźency, kotrymž budźe witane swobodne wužiwanjo žiwjenja, žony, kotrymž wot Boha pósłana ćeža mandźelskeje swěry a lubosće so přećežka zda a kotrež w dźiwjej žadosći žadaja za zakazanymi płodami.

Wšitke tute hrózbnosće stoja w knizy wot žónskeje spisaneje: „Bóh je mortwy, wón je jenož són, jenož bajki prjedownikow; swět žanych zakonjow njeznaje; jenož jenitke prawo wobstoji: swoboda ducha, požadosćow a dźiwich wužiwanjow.“

Žónska stłóči swoje palace čoło na woknowu škleńcu. Ju přewza nadobo někajka njemóc w mysličkach, kajki powrót wuskutkuja jeje słowa we swěće. Wona změje jako spisowaćelka błyšćate mjeno, jeje wobraz debja mnohe časopisy, wo jeje žiwjenju pisaja nowiny kaž wo sławnych wjerchach a kralownach. Njeličomne syły ludu čitaja jeje knihu kaž nowy evangelium.

Tu zakłapa so do duri. Hosćencaŕ zastupi a rjekny přećelnje: „Hnadna knjeni je sebi přała, zo bych ji kóždy raz wozjewił, hdyž je někajka swjatočnosć w martrownym tydźenju. Dźensa je srjeda, w cyrkwi swjatoho Jakuba wotměje so wječor rjana pobožnosć k česći Jězusowoho ćerpjenja. To chcych wam prajić.“

Žónska so podźakowa. Wona chcyše w tutym małym, hišće cyle nabožnym městačku widźeć, kak wěra na lud skutkuje. Za nju dźěn bě nabožnosć hižo dawno wotbyte stojnišćo. Jeje duch pozběhuje so sam ze sebje. Sama wćipnosć ju wabješe, zasy junu widźeć, kak katolska cyrkeŵ po jeje wudawanju najnadobniše dny martrownoho tydźenja swjeći.

Hnydom poda so na puć. Před hosćencom stoješe awto połne pućowanskich korbow. Hněwnje pohlada na njón. „Nowi hosćo, kotřiž tu jenož njeměr wubudźuja, hdyž běch tola dospołnoho měra dla sem přićahnyła.“ — „Su nowi hosćo přišli?“ wopraša so pinčnika. „Jenož dwaj“, hnadna knjeni, „knjez ze swojim synom. Připokazach jomu bydlenjo w cyle druhim kóncu, tak zo was mylić njebudźe.“ So podźakujo žónska kročeše dale. „Knjez z jenym hólcom, štó móže to być? Njech jo! Dźens wječor při jědźi wšak jeju wohladam.“

Zwony zwonjachu. Dźěći a dorosćeni khwatachu we črjódach do ćichich domow Božich. „Kak wěriwe je tola tute wotležane městačko“, mysleše žónska. „Zawěsće, nichtón doma njewostanje, wšo khwata do cyrkwje.“ Cyrkwička swjatoho Jakuba leži na druhim kóncu města. Dyrbješe na štwórć hodźiny hić, prjedy hač tam dóńdźe. Słónčko Boži domčk dźěše. W powětře něšto wisaše, štož ju k myslenju nućeše.

(Přichodnje dale.)

Kniha je do štyrjoch dźělow założena a wopřija 659 kěrlušow. Wona je płód wulkeje lubosće a njesprócneje pilnosće, a tola njenamaka we wšěch serbskich wosadach spušćomnych přećelow. Što bě wina? Z prěnja bě kniha sama na sebi přewobšěrna — tohodla předroha — a za kemšerjow, kiž mějachu hač do wosadneje cyrkwje daloki puć hić, wobćežna. Z druha bě to kniha bjeze wšěch trěbnych a přisłušnych modlitwow, tak zo dyrbjachu ludźo wosebitu modleńsku knihu sobu ke mši nosyć. Tajkej njedostatkaj zawinyštaj bórzomne šćěpjenjo.

Domowina

přeprošuje wšitke serbske towarstwa na swoju

hłownu zhromadźiznu

23. měrca 1930 w Serbskim Domje w Budyšinje.

Započatk připołdnju 1/2 1 hodźin.

Porjad: 1. Rozprawy. 2. Wólby. 3. Přednošk. 4. Wšoserbski zlět w Rakecach. 5. Namjety. 6. Wšelčizny.

Přistup a prawo rěčeć na hłownej zhromadźiznje ma kóždy, kiž je sobustaw towarstwa, Domowinje přizamknjenoho. Prawo hłosować a wolić pak maja nimo sobustawow předsydstwa a wubjerka jenož społnomócnjeni zastupjerjo towarstwow, kotrež su swój přinošk hač na 1929 sobu zapłaćiłe. Zastupjerjow scelu towarstwa z 30 abo mjenje sobustawami po 1, z 31—60 po 2, z 61—100 po 3, z wjacy hač z 100 sobustawami po 4, je-li połny wotpowědowacy přinošk A a B płaća. Zwjazki atd. maja za swój přinošk (10 hr.) po 1 hłosu. Towarstwa maja swojich zastupjerjow wolić a jim pisomnu połnomóc dać. Ma-li žadyn zastupjer druhich zastupjerjow swojoho towarstwa zastupować, ma tež wot tutych pisomnu połnomóc měć. Namjety na přeměnjenjo wustawkow maja so hač do 10. měrca, druhe namjety hač do 16. měrca pisomnje předsydźe zapodać, ma-li so wo nich na hłownej zhromadźiznje jednać.

A nětk, lube serbske towarstwa, do dźěła za hłownu zhromadźiznu našu. Přińdźće wšitke a přinjesće sobu čiste płomjo wótčinskeje lubosće, zo by wšitko so stało Bohu k česći a serbskomu ludej k spomoženju!

J. Šewčik, předsyda.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Swjaty Wótc přija před krótkim Turatija, wjednika fašistiskeje młodźiny. Kaž je wědomne, žada Mussolini za młodźinu wojeńsku disciplinu a wojeńske wotćehnjenjo tež za młode holcy. Dyrbja eksercěrować a třěleć atd. Swjaty Wótc wězo njemóže tajke jenostronske a njerozomne wukubłanjo pokhwalić. Wón je so w jenej swojich poslednich encyklikow wótrje napřećo tomu wuprajił. Kaž so być zda, chce Mussolini Swjatomu Wótcej k woli być a wotćehnjenski plan předźěwać dać. Tohodla pósła Turatija k bamžej. Swjaty Wótc je so dołho z nim rozmołwjał. Powěda so, zo też Mussolini k audiency do Vatikana přińdźe. —

Koncilska kongregacija je na wšěch biskopow předpisma podała dla zdrasćenja žónskoho splaha. Wone wobšija 12 artiklow. Biskopam, fararjam, nanam, wjednikam šulow a wustawow napołoži so winowatosć, zo bychu na čestnosć zdrasćenja holcow a žonow kedźbowali. Njehódnje zdrasćene žónske njesmědźa so připušćeć k swjatomu woprawjenju; tež njesmědźa w tajkej drasće kmótřić pola křćenjow a firmowanjow. Samo z cyrkwjow smědźa so wuhnać.

Kardinal Merry del Val je nimale nahle zemrěł. Wot lěta 1914 sem, to rěka, wot smjerće swojoho bamža Pia X., njewustupowaše kardinal wjacy politiscy, tola ličeše k najnahladnišim a najpopularnišim kardinalam w Romje. Wón běše basiliski arcyměšnik swj. Pětra, město, kotrež debješe jako prjedownik kardinal Rampola.

Merry del Val wuńdźe ze španiskoho zemjanstwa. Wón narodźi so w lěće 1865 w Londonje, hdźež běše joho nan ze španiskim pósłancom. Jako młody duchowny zastupi do akademije Dei Nobili Ecclesiastici w Romje, šule, z kotrejež wukhadźeja bamžowi diplomatojo. Hižo we swojim 30. lěće skutkowaše w diplomatiskej służbje; 35 lět stary dósta hódnosć arcybiskopa a zastupowaše Swj. Stoł při krónowanju krala Edwarda VII. w Londonje. Po smjerći wulkoho Leona bu wón za sekretara konklavy pomjenowany. Tu spózna joho nowy bamž Pius X. Wón powoła joho, 38 lět staroho prelata, na najwosobniše městno Swj. Stoła, za prosekretara a pozdźišo za sekretara. Na kardinala pozběhnjeny w lěće 1903, běše wón přez wjele lět dołho najmłódši sobustaw Swj. Kolegija. Wón běše też po dołhim času prěni cuzbnik na tutym ważnym městnje. Tola běše so bórzy tak dospołnje romskoho ducha nasrěbał, zo za rodźenoho Włocha (Italčana) płaćeše. W lěće 1922 běše też jedyn z kandidatow na bamžowy stoł. — W času joho knježenja rozpadny francózske knježeństwo dospołnje ze Swj. Stołom. Tam wukonješe swobodne mulerstwo swoje kumšty we wozboženju ludnosće. Pod dźiwim Clemenceauwom a pod fanatiskim Combesom buchu cyrkwje wurubjene, klóštry zapusćene a rjadownicy do cuzby rozehnaći. Přez tajku njerozomnu politiku womłódni pak cyrkej w kraju. Duchowni dobychu na horliwosći a japoštowskim duchu, kaž to prjedy dołho było njeběše. Pontifikat Pia X. běše pak nimale cyle złożeny na swjatosćenjo człowjestwa a njezaběraše so wjele z wulkej politiku. — Po smjerći swojoho knjeza, wotstupi Merry del Val ze swojoho zastojnstwa a wjedźeše ćiche žiwjenjo nabožnoho duchownoho. Joho rjane mužske wobličo, joho hibićiwe žiwe wašnjo přiwobroćachu jomu stajnje kedźbliwosć a lubosć Romjanow. Z joho smjerću je cyrkwinski senat wurjadnoho muža, człowjeka wysokeje kultury a předewšěm duchownoho, zhubił, za kotrohož swědči najlěpje fakt, zo je tohole muža Swjaty Wótc, bamž Pius X., lubował.

Italska. Milanski kardinal Schuster je po zdaću jara horliwy a dobry pastyr swojeje diecezy. Wón hotuje so na dohladowanjo (visitaciju) swojeje cyłeje diecezy. K tomu wuda najprjódcy wosebity pastyrski list. We nim wupraja so wo swojich wočakowanjach a wo swojich wotpohladach. Wón wě, zo we farach, hdźež njeje wšo w dobrym rjedźe, może wina zależeć na wosadnych, kaž też na fararju. Tohodla chce swoju kedźbnosć złožić na swjatosćenjo duchownych, tola też na wobstojnosće mjez wěriwymi. Arcybiskop zasudźuje kruće, zo so njedźela wjacy tak njeswjeći, kaž prjedy, wón šwika njepřihódne drasćenjo žónskich, njepóćciwe reje a zhromadne kupanjo wobeju splahow atd. Strowa duša w strowym ćěle je jenož móžna na zasadźe křesćanstwa.

Najzasłužbniši cyrkwinski rjad za kulturne wuwićo człowjestwa je drje rjad Salezijanow, założeny přez swjatoho Don Boska. W južnej Americy wudźeržuje rjad cyłu kopicu obserwatorijow, wustawow za wěsćenjo wjedra. Dalše tajke wustawy ma rjad w Japanskej, Khinje, Indiskej a w Siamje. Don Boskowi synowje dobychu sebi pak też druhe zasłużby. Woni twarjachu puće a drohi přez pralěsy a činjachu z tym tute krajiny hakle přistupne. Přez rěki a wulke wodźiska twarjachu mosty. W kraju Ecuador (južna Amerika) natwarichu přez pralěs 80 km dołhu drohu. To je dalokosć kaž wot Budyšina hač do Khoćebuza. Před tymle dźěłom běše so samo knježeństwo strachowało. Jedyn salezijanski wótc pućowaše přez cyłu južnu Ameriku na dwě lěće dołho přez ćmowy, młhowy a lódzymny kraj. W měsće Magellan, nimale na samym połodnišim kónčku Ameriki, założichu salezijanscy misijonarojo wulki muzej. Tam wustawaja rostliny a zwěrinu tamnoho lodojtoho kraja, kaž też brónje, grat, debjeńki a drastu tamnišich Indijanow. Přez jich kulturne dźěło su tamne kónčiny, kotrež běchu před 50 lětami hišće puste a prózdne, za kulturu so wotewriłe. Ličba wobydleństwa zrosće wot 5000 na 300.000. „Augsburgska Postzeitung“ ma tohodla prawje, hdyž pišе: „We wšelakim

nastupanju su sebi Salezijanojo w kulturje wjacorych krajow podobne zasłužby dobyli, kaž mnichojo srjedźnoho wěka, kotřiž do pralěsow našoho kraja přinjesechu ciwilizaciju a kotřiž skludźichu dźiwich pohanow do přistojnych a zdwórliwych křesćanow."

Němski misijonar P. Bjarnat Tönies je so jako lětaŕ wuwučić dał a je nětko prěni lětaŕ mjez misijonarami.

W Francózskej wožiwja zasy njepřećelski duch přećiwo křesćanskej šuli a duchownym rjadam. W sejmje stej lěwica a prawica nimale jenak sylnej. Lěwica ma wotpohlad, za cyły kraj přewjesć jednotnu (wězo njewěriwu) šulu. Tohodla maja katolikojo wšu winu, kedźbliwi a přezjeni być.

Češka hrabinka Chotek dari Swjatom Wótcej 400 różowych pjeńčkow, wšo rjane a wosebite družiny. Wšelake su cyle nowe a noša mjena po kardinalach, na př. róża Piffl (po Winskim kardinalu), róża Šulte (po Khelnjanskim kardinalu). Swjaty Wótc je dar z dźakom přijał a da różowe pjeńčki do swojeje zahrody wusadźi.

Stara serbiska kralowna Natalija (wudowa po kralu Milanje a maś zamordowanoho krala Alexandra) je w Parizu do katolskeje cyrkwje přestupiła a zdobom do klóštra zastupiła. Wona je wězo hižo stara — nimale 70 lět.

Z města Chillan w republicy Chile je so spodźiwne zjewjenjo maćerje Božeje z hory Karmel stało, a to pola jeneje wosobneje knjenje, kotraž runje drasćičku za postawu Pražskoho Jězus-dźěćatka šiješe. Zjewjenjo traješe na poł hodźiny. Swědcy běchu nimo naspomnjeneje knjenje někotre druhe pobožne žónske.

Towaŕstwowy powěstnik.

Radwoŕ. „Serbski Ratański Dorost" za Radwoŕ a wokolinu ma srjedu 12. měrca 1930 wječor w 7 hodź. pola Kralec swoju hłownu zhromadźiznu. Dla jara ważnoho porjada (rozprawy, wólby atd.) je winowatosć kóždoho sobustawa, zo so na hłownej zhromadźiznje wobdźěli. Tuž wšitkich z dypkom wočakuje **předsyda.**

Njebjelčicy. Serbski Rat. Dorost za Njebjelčicy a wokolinu změje přichodnu wutoru, 11. nalětnika (nic njedźelu, kaž bě prjedy wučinjene), wječor we 8 hodź. (hnydom po nyšporje) w Herbskej grychće w Njebjelčicach ważnu zhromadźiznu z přednoškom knjeza wyššoho wučerja Słodeńka z Pančic. Wšitke sobustawy maja so na zhromadźiznje wobdźělić. Bratrowske towaŕstwo w Khrósćicach so na ważnu zhromadźiznu z tutym přeprošuje. Tohorunja su nam druzy hosćo lubje witani. Přińdźće w bohatej ličbje! **Předsydstwo.**

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 240.—244. z **Budyšina:** Madlena Bokowa, Jurij Korjeńk, Khata Kochec, Jan Hajnca, Jan Brusk; 245. z Ratarjec: Michał Handrik; 246. z Nowoho Łuzca: Jakub Šejda; 247. z Banec: Jurij Gyž.

Dobrowólne dary za Wosadnik:

Kk.: Jurij Korjeńk z Budyšina 1 hr.; Jan Hajnca z Budyšina 1 hr.; Michał Handrik z Ratarjec 1 hr.; Jurij Cyž z Banec 1 hr.

Pčołaŕske towaŕstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny".

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowaŕnje za měsac februar.

Wyšina nad morjom	Čopłota Cels. Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměń ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca: Přiběrk w gr. 1	2	3	Wotběrk w gr. 1	2	3	Hromadže w kg	Wulět na dnjach	Nošeńske dny	Zwotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	—7,0	+6,0	+ 2,3	—	—	—	250	250	350	0,850	3	—	—	12,0

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 6. měrca 1930.

Ćelata (566): 1) 75—80. 2) 70—74. 3) 62—68.
Swinje (507): (přez 300 pt.) 1) 76—77. 2) (240—300) 74—75. 3) (200—240) 71—73 4) (160—200) 72—73. Rancy: 66—69.

Serbski Hospodaŕ
ratańske wulkowikowanske towaŕstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!
Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu
„Jajko"
Předawaja wšudźom w dźělbach
po 5 puntach . . . za 1.— hr.
po 10 puntach . . . za 1.90 hr.
po 25 puntach . . . za 4.50 hr.
a po centnarjach . . za 17.50 hr.
Mały wudawk so bohaće wupłaći
Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe"

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu
Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**
Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.
Zadanja pjenjezy z 5—8 procentami
Telefon 3506 a 3507.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pucheř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Zjawny dźak
maćeri Božej
a swjatomu Antonijej
za wusłyšenjo!

Nawěštki
w „Kat. Posole“ maja
stajnje wuspěch!

Vogtlandske Madras- **gardiny,**
přikrywy na sofy, łoža, blida a diwany, wóskowanki, łožowe šaty
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10
— Posłužujemy serbscy. —

Wupjerki
jenož najlěpše twory:

80	cm	šěroke . .	m **2.20**
100	cm	„ . .	m **2.75**
115	cm	„ . .	m **3.—**
130	cm	„ . .	m **3.50**
140	cm	„ . .	m **3.70**
160	cm	„ . .	m **4.25**

Tuńše hódnosće, kaž też zešite *wupjerki a hłowaki stajnje na* składze.

5470 metrow **wupjerka**
smy w jenym lěće rozpředali, štož je najlěpši dopokaz hódnosće našeje twory!

Andr. Kasper
(mějićel: A. Pilopp)
w Budyšinje / Burglehn 11.

Po krótkej khorosći zemrě njenadźicy zańdźenu sobotu ze swjatymi sakramentami posylnjena w swojich najrjeńšich lětach naša horcolubowana dźowka, sotra a njewjesta

čestna knježna

Hańža Mikličec

ze Šunowa.

Wšitkim, kotřiž su na póstwječorach za jeje dušu so modlili a ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje towarstwu knježnow, wuprajamy z tutym

wutrobny dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“.

W **Šunowje,** na dnju pohrjeba, 5. měrca 1930.

Hłubokozrudźeni zawostajeni:
Staršej, bratraj, sotra a nawoženja.

Wróćiwši so wot rowa mojeje droheje mandźelskeje, našeje starosćiweje maćerje, lubeje dźowki, sotry a ćety

Marje Krawcoweje

rodź. Handrikec,

kotruž Bóh nahle a njenadźicy, tola derje přihotowanu přez swj. sakramenty, w starobje 45 lět, do swojeje wěčnosće wotwoła, wuprajamy za mnohe dopokazy wutrobnoho dźělbraća přez paćeř a k-rowu-přewodźenjo wšěm najwutrobniše

Zapłać Bóh luby Knjez!

W **Sernjanach,** 5. měrca 1930.

W mjenje wšitkich zrudźenych zawostajanych
Mikławš Krawc
z dźěśćomaj.

Swojej lubej njeboćičkej towaršcy,
čestnej knježnje

Hańži Mikličec

ze Šunowa

zawdawamy poslednje božemje do jeje zažnoho rowa a přiwołamy ji: „Na zasywidźenjo w njebjeskim kralestwje!“

Na dnju pohrjeba, 5. 3. 1930.

Šunowska młodźina.

Wróćiwši so wot rowa našeje w starobje 82 lět 6 měsacow 13 dnjow 24. małoho rózka dopołdnja 1/2 11 hodź. ćiše w Knjezu zemrěteje, ze swjatymi sakramentami derje wobstaraneje ćety a sotry

Khaty zaw. mandź. njeboh Mikł. Suchoho,

bywšoho kublerja w Njebjelčicach,

wuprajamy z tutym wšitkim, kotřiž su zemrětej w jeje dołhej khorosći kajkuškuli lubosć wopokazali, na póstwječorach za jeje khudu dušu so modlili a ju k rowu přewodźeli, z hnuteje wutroby **„Zapłać Bóh luby Knjez!“** Dušu zemrěteje poručamy do pobožnych modlitwow wěriwych.

W **Ralbicach a we Wětenicy,**
na dnju pohrjeba, 27. 2. 1930.

W mjenje žarowacych:
Jakub Čornak, kubleř.

Wróćiwši so wot rowa našeje nam tak droheje, dobreje maćerje a přichodneje maćerje, lubowaneje sotry, wowki a ćety

Madleny zwud. Žuroweje

rodź. Rachelic w Ralbicach,

kotruž je Bóh luby Knjez w starobje 85 lět ze swjatymi sakramentami derje přihotowanu do wěčnosće wotwołał, wuprajamy wšitkim, kotřiž njeboćičkej w jeje wysokej starobje lubosć wopokazowachu, za jeje khudu dušu so na pustych wječorach modlachu a ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźachu, wosebje też nošerjam **wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez!“**

W **Ralbicach,** na dnju pohrjeba, 28. 2. 1930.

W mjenje zrudźenych zawostajenych
w **Ralbicach, Pančicach a Sernjanach**
Pětr Žur.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeŕ, Před šuleŕskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoŕečak čo. 3895.

11. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **15. měrca 1930.** | **68. lětnik.**

Po zemskich bědach njebjeske wjesela!

Nichtó njezamóže sej jasnosć překrasnjenoho Zbóžnika na Taborje předstajeć. Joho Bóžska natura, kiž běše tu na zemi wot człowjeskosće zawodźena, přeswětleše joho swjate ćełło, a Bóžski błyšć předobywaše so přez joho drasty, runje kaž so při rańšich a wječornych zerjach słónco přez mróčele błyšći. Tři wučomnicy, kiž běchu přitomni, začuwachu při tom zbóžnosć kaž dotal hišće ženje. Najwyšši skhodźeńk dócpě jich radosć, hdyž njebjeski Wótc swědčeše: „Tónle je mój lubowany Syn, na kotrohož maće słuchać!“ Tak spóznachu tři japoštołjo najjasnišo, zo je Jězus z Božim Synom, wučerjom a zakonjedawarjom Nowoho Zakonja a cyłoho swěta. Swjaty sćenik Lukaš piše, zo wosrjedź tuteje krasnosće Jězus na horje Tabor z Mójzesom a Elijasom wo swojej blizkej **wopornej smjerći** rěčeše.

Tak widźimy, zo Jězus samo w tutej hodźinje překrasnjenja na swój wumóžeński skutk mysleše a zo za nim žedźeše. Stoji tu před nami Nowoho Zakonja Wulki měšnik, pola kotrohož je ćerpjenjo a překrasnjenjo njerozdźělnje zwjazane. Chce předewšěm wěru japoštołow skrućić, zo so njebychu pozdźišo na Wolijowej horje nad nim pohóršowali a snadź wěru docyła zhubili, hdyž joho w tajkim poniženju a ćerpjenju widźachu. Chcyše pak jich tež pohnuwać, zo bychu wjeseli byli we wšěch ćežach časnoho žiwjenja, hdyž tola smědźa w njebjesach tajku zbóžnosć wočakować, kajkuž jim Jězus na Taborje někak wotkrywaše.

Štóž tute swjate sćenjo z wěriwej wutrobu hłubšo rozpomina, začuwa bórzy, zo je najebać błyšćatoho zwonkownoho razu za struchły póstny čas jara přihodne. Zbóžnika, kajkohož nam póstny čas pokazuje, swět njerodźi. Što měł swětny duch ze Zbóžnikom, kiž je khudy, zacpěty, přesćěhany, kiž so krew poći, kiž bu šwikany, z ćernjemi krónowany, kiž za nas ćežki kříž njeseše, kiž bu křižowany a do rowa skhowany, započinać? Zbóžnika, kiž hłódnych syći, khorych hoji a mortwych budźi, bychu wšitcy přispóznali, haj bychu sami bolšewikojo z mocu za krala wuwołali. Ale Jězus běše so swojomu ludej tehdom, hdyž běše pjeć tysac ludźi w pusćinje nasyćił, za tutu česć rjenje podźakował ćeknywši jim mjelčo na horu. A hdyž nazajtra tute syły ludu z pusćiny za nim do synagogi w Kafarnaumje přińdźechu, wotpokaza jich zasy ze słowami: „Wy mje pytaće, dokelž sym was z khlěbami nasyćił. Njeprócujće so pola mje wo časny khlěb, ale wjele bóle wo jědź, kotraž zwostawa k wěčnomu žiwjenju, a kotruž wam pozdźišo dam.“ A hdyž dale wułožowaše, zo budźe jich dušam swoje mjaso a swoju krew podawać, wopušćichu joho wšitcy ze słowami: „Tuta rěč je surowa, što móže ju słyšeć?“ Cyły lud joho, dźiwajo na khudobu a poniženosć, zaćisny a na kóncu joho křižowaše. Ale Jězus powědaše wučownikomaj, kotrajž z nim do Emausa dźěštaj: „Njedyrbješe Khrystus to ćerpjeć a tak zastupić do swojeje krasnosće?“ (Lukaš 24, 26.)

Tónle Jězusowy žiwjeński puć, połny přećiwjeni, ma być też naš puć. „Służownik njeje wjetši dyžli knjez. Hdyž su mje přesćěhali, budźa też was přesćěhać.“ (Jan 15, 20.) W póstnym času dyrbimy dokładnišo a časćišo dyžli hewak k Jězusowomu křižu zhladować, dokelž so Zbóžnikowe ćerpjenjo njehodźi dźělić wot nakónčnoho překrasnjenja. K jutrownomu překrasnjenju dóńdźe tón, kiž je w pósće po Božej woli duchownje a ćělnje ćerpjeł. Čim krućiše twoje posćenjo a sebjezapřećo w póstnym času, čim pokutniše twoje swjate spowědźe a čim woporniwiše twoje swjate woprawjenja, ćim bohatša budźe jónu twoja njebjeska kwasna hosćina! Čim khutnišo a husćišo sy w Božim domje Jězusowy křižny puć khodźił, ćim radostniši budźe w njebjesach twój wobkhad z Božim jehnjećom! Čim nutrniše twoje póstne modlitwy, ćim wjeselše budźa twoje njebjeske spěwy! Zbóžni su khudźi w duchu, zbóžni su ćichomyslni, zbóžni su, kotříž so rudźa, zbóžni su, kotříž su hłódni a łačni po sprawnosći, zbóžni su měrniwi! Twoja ćělna khorosć budźe, hdyž ju sćerpliwje njeseše, twoja dušina strowota. Hdyž bywaše na zemi sprawnoho a njesebičnoho swědomja dla zacpěwany, budźeš w njebjesach ćim wyšše česćeny. „Zbóžni su, kotříž přesćěhanjo ćerpja sprawnosće dla.“ Hórke nazhonjenja w njesebičnej służbje za cyrkew a česće-

hłódne nadpady, kotrymž su ći wudaći, kiž přisłušnosćiwe a njedźakne dźěła za wukhowanjo wbohoho serbskoho ludu njewotpokazuja, nas njezatrašeja, ale budźa nam jónu z njemałym pokojenjom. Čim mjenje na zemi človjeske česće pytaće, ćim wjetšoho přispóznaća nadźijejće so pola Boha Knjeza. Tabor nam praji: „To dyrbi tak być a hinak njemóže być!“ Překrasnjeni jónu budźa, kiž su w bědźenju a w horju po swědomju njebojazni a wutrajni byli.

Politiski rozhlad.

Komunistojo.

Wot ruskich bolšewikow je wukaz wušoł, zo maja so komunistojo wšěch krajow trochu bóle hibać, haj, zo je na času, zo bychu też w druhich krajach tutón tak „žohnowany“ *bolšewismus zawjedli. Njepósćelu a njepodawaja* tola swoje ruske pjenjezy, zo bychu je druhdźe w měrje a pokoju zwužiwali. Z nimi ma so světowa revolucija spěchować a přewjesć. Doma w Ruskej ludźo tradaja a po tysacach a milijónach hłodu mrěja. W lěće 1922 je w Ruskej 20 milijónow ludźi hłodu wumrěło. Tola to bolšewikow njestara. Za to nimaja pjenjez. Njech mrěja! Pjenjezy trjebaja a nałožuja bolšewikojo za wukrajnu propagandu. Nětkle pak su runje rozmjerzani, hdyž je Swj. Wótc jich djabołske přesćěhanjo wšoho křesćanstwa po cyłym wulkim ruskim kraju wotkrył. We swojich złobach nětk doma hišće hórje zakhadźeja. Swojim wukrajnym płaćenym agentam pak su poručili, hospodarsku krisu znjewužić a wšěch ludźi bjez dźěła a w nuzy do njeměrow wuwabić a tak wšudźe revoluciju přihotować a přewjesć. Tuž su wěste dny za demonstracije postajili. Ludźo dyrbja w stajnym njeměrje wostać. A tajkich je wšudźe dosć, kotřiž njeměr a šmjatańcy trjebaja, zo bychu něšto dobyć a so trochu wobohaćić móhli. 6. a 13. měrc běštaj k tajkim demonstracijam postajenej. Kaž w Sakskej su też druhdźe knježeństwa tajke demonstracije zakazałe. Tuž su tute bolšewikske pospyty so we wšěch krajach dospołnje njeporadźiłe. Dźěłaćerjo su wšak wšudźom też hižo dosć derje wobhonjeni, kajki bolšewikski paradiz je. Za tajke wobstojnosće, kajkež we Ruskej pod bolšewikskim knježeństwom su, so kóždy strózby a rozomny človjek dźakuje. Po tysacach ći khudźi dźěłaćerjo z tutoho „paradiza“ čěkaja. Na kolena padaja a wótře so k Bohu modla, hdyž su z tuteje ruskeje hele wučeknyć móhli, też hdyž su wšo zhubili a jenož swoje bědne žiwjenjo wukhowali. Bóh škitaj nas před tajkim hubjeństwom! Woprawdźe wbozy to ludźo, wbozy křesćenjo. My chcemy na nich spominać, za tutych bědnych našich křesćanskich bratrow w tutych dnjach swjatoho posta a ze Swjatym Wótcom so modlić, zo by Bóh jim skrótšił čas tutoho surowoho domapytanja. Přichodnu srjedu, na dnju swj. Józefa, mócnoho patrona swjateje cyrkwje, hdyž budźe we Pětrowej cyrkwi w Romje Swj. Wótc wopor Božeje mše za swobodu a zbožo ruskoho ludu woprować, chcemy też my pjelnić naše domy Boże a při Božej mši z křesćanami cyłoho swěta w samsnej prózstwje na Boha so zjednoćić.

Rozpaduje němskosejmowa koalicija?

Skoro so tak zdaše w tutych dnjach. Socialdemokratojo tłóča na spěšne přiwzaćo Youngowoho plana. Rozrisanjo financnoho plana ma wróćo stupić. Nawopak pak zasy *centrum žada, zo ma na kóždy pad so najprjedy kruty* financny program wujednać a přijeć, prjedy hač směmy so na ćeže Youngowoho plana zwjazać. Němska ludowa pak njemóže a nochce Moldenhauerowy financny plan přijeć, *njewidźi žanoho wupuća a wotstupi. Tu zapřimny* němski president Hindenburg sam, hrožeše předsydże centra, zo wo Youngowym planu, jeli so jenož z małej wjetšinu přijima, lud rozsudźić da, slubi pak, zo financny program so přewjedźe, *dyrbjał-li samo swoje wustawne prawa wužić.* Z tym zda so centrej financny program zwěsćeny, zo swojim sobustawam swobodu da, za Youngowy plan při druhim a třećim čitanju hłosować. Tak je nětk tutón plan so we němskim sejmje přijał.

Schacht.

Předsyda němskeje banki, Hjalmar Schacht, kiž je we Parizu Youngowy plan sobu wudźěłał, njeje z dalšimi jednanjemi spokojom. Po joho měnjenju je so tutón plan při pozdźišich dalšich jednanjach tak pohubjeńšił, zo wón za njón zamołwjenjo wjacy njesć njemóže. Je to swojoho časa hižo při dokónčnych jednanjach w Haagu sobuzdźělił. Před samym přiwzaćom w němskim sejmje je swojomu wotpokazowacomu měnjenju najsylniši wuraz dał z tym, zo je dla tutoho wukónca předsydstwo němskeje banki złožił. Prjedawši kancler dr. Luther je so na joho město powołał.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Šulske dźěći budźa přichodny pjatk puščene. We wosebitych nabožnych přednoškach bu dźěćom w minjenym tydźenju hišće raz jasnje ideal křesćanskoho žiwjenja před woči stajeny a wola k dobromu předewzaću pohnuta. Njedźelu 23. měrca budźe cyrkwinska swjatočnosć w serbskej cyrkwi při Božich službach 1/28 hodź. Wječor 1/28 hodź. wuhotuje towarstwo młodźencow wosadny swjedźeń. Dobyty je rěčnik z Drježdźan, kotryž budźe wo prašenjach młodźiny rěčeć a swětłowobrazy ze žiwjenja našeje sakskeje młodźiny pokazować. Też dźiwadło budźe so poskićić, kaž turnowanske wustupy.

Z **Budyšina.** Njedźelu 9. měrca wuhotowa naša tachantska šula wječor za starših. Tutón wječor běše zdobom jako rozžohnowanski wječor za wotkhadźace dźěći mysleny. W nimoměry bohatym programje pokazachu dźěći, što běchu w běhu lěta w šuli nawukłe. Pod wjednistwom knjeza wučerja a kantora Šołty spěwachu ze šule wotkhadźace holcy a zasłužichu z dobrym přiměrjenym přednoškom a wurazom wutrobny a zahorjeny přiklesk wšěch přitomnych, kiž běchu so jara bohaće k wječorej w Kat. towaršni zešli. K spěwam přidružichu so deklamacije, kotrež běchu holcy pola swojoho rjadownoho wučerja, knj. Adlera, nawukłe. Wjele připóznaća doby też předstajenjo małoho směška wot Hans Sachsa „Bur a kruwjacy paduch“, kotrež bě knjez wučeŕ Šenk hólcow nawučił. Zajimawe a holčomu razej přiměrjene běchu rytmiske rejki poslednjeje holčeje rjadownje z hudźbnym přewodom knjeza wučerja Wencla. Też dwě ludowej reji rejowachu holcy z wulkej wustojnosću. Mjez poskićeńkami rěčeše knjez šulski wjednik Rěčka-Hajničanski wo zhromadnym dźěle starših a šule. Pokazowaše na sobudźěło starših w staršiskej radźe, šulskim wubjerku, w podpjeranju młodźiny też we wosadnym a towarstwowym žiwjenju. Přednošk, z mnohimi přikładami ze wšědnoho žiwjenja a z mnohimi wosobinskimi nazhonjenjemi seleny, wubudźi pola připosłucharjow zajim a namaka zwólniwe wutroby. K započatkej, kaž też na kóncu, poděka knjez šulski wjednik Wjerab k zhromadźenym wo zaměrje wječora a namołwješe k spomožnomu a rozomnomu sobudźěłu ze šulu. Njech je tutón wječor nowa kročel k dalšomu zhromadnomu dźěłu na zbožu našich šulskich dźěći!

Z **Budyšina.** (Postajena ličba posłucharjow na pedagogiskimaj institutomaj.) Štož je so hižo w zańdźenych dnjach wot wšelakich časopisow wozjewjało, je nětko też hamtscy wobkrućene, mjenujcy, zo ma so ličba posłucharjow na pedagogiskimaj wustawomaj w Drježdźanach a Lipsku kruće postajić. To je so stało z tym, zo je so ličba na 250 studowacych na kóždym wustawje pomjenowała. Jako winy su mjenowane: Rumy su jara wuzke. Při dotalnym hubjenym pjenježnym położenju dyrbi so powjetšenju wobstojacych zarjadow a wučerskoho kollegija zadźewać. Powyšena ličba studowacych by też pola studowacych k přecy wjetšim dźěłowym napinanjam a njepřihódnosćam wjedła. Wyše toho dyrbi so na to dźiwać, zo mjenowanej wustawaj do jeničkoho powołanja, mjenujcy do

wučerskoho, wjedże. Ličba pak njebudże so na te wašnjo postajić, zo so prěni 250 přiwozmu, ale zo so mjez wšěmi přizjewjenymi najlěpši po wobdarjenju a dotalnych wědomostnych wuspěchach přiwozmu.

Z Baćonja. Naš cyrkwinski kantor, knjez kubleŕ Michał Delan, swjeći w tutych dnjach započatoho posta jubilej swojoho pjećadwaceći-lětnoho skutkowanja jako cyrkwinski kantor. Hdyž běše 29. decembra lěta 1904 něhdyši kantor, knjez kubleŕ Mikławš Kral, kiž bě zdobom też wjesnjanosta, wumrěł, bě joho naslědnik, tehdom hišće za tute čestne zastoństwo jara młody kubleŕ Michał Delan z Baćonja. Wot tehdomnišoho knjeza kantora Jana Symanka namjetowany, bu započatk swjatoho posta do swojoho nowoho čestnoho zastoństwa přez knj. fararja Libša zapokazany. Minjene 25 lět wšak su dopokazałe, zo běchu sebi Baćońćenjo prawoho muža zhladali, spěwarja a kantora, kiž je wšě lěta na to hladał, zo by so Bohu w cyrkwi woprawdże dostojny kěrluš zanjesł. Ale kaž w cyrkwi, je wón też při cyrkwinskich wobkhadach a prócesijónach, wosebje też při jutrownych, na rjany spěw, přistojne zadźerženjo a zdrasćenjo hladał, tak zo dźensa Baćoński prócesijón sobu k najlěpšim słuša. — Přejemy knjezej jubilarej z cyłeje wutroby wjele zboža, zo by hišće mnohe lěta po starym zwučenym dostojnym wašnju cyrkwinski spěw nawjedował Bohu k česći, wěriwym k pozběhnjenju!

Z Khrósćic. Zańdźenu njedźelu běše do našeje wjeski přikhwatał knjez farař Klemens Hartweg z Mariahillskoho misijónskoho zjednoćeństwa. Jara wulka syła młodostnych kaž też dorosćenych bě na tutón přednošk wo misijónach přikhwatała, zo by z napjatosću wulożowanjam česćenoho knjeza rěčnika připosłuchała. Knjez farař Hartweg je 21 lět w južnej Africy přebywał, z wotkelž nam też jara zajimawe swětłowobrazy předwjedże. Kaž dźěn móže sebi człowjek jara lohcy myslić, putaše dźěl přednoška, hrózbnosće a strašnosće tamnišeje krajiny přez strašne zwěrjata a přez dźiwich čornuchow, připosłucharjow najbóle. Na kóncu dźakowaše so knjez misijonaŕ wosebje knjezej kapłanej Młónkej, kotryž je jomu přednošk ze swojim přihotom hakle zmóžnił.

Z Khrósćic. Naše wučerstwo bě na tydźeń mjez 2.—9. měrcom staršich šulskich dźěći do šule přeprosyło, zo bychu so přeswědčić móhli wo wědomostnych wuspěchach swojich dźěći a cyłych rjadownjow. Dotal běchu tajke přeprošenja přecy jara mało wuspěcha měle, tola lětsa bě cyle njewočakowanje wjele staršich, druhdy też dalokoho puća a zanjechanoho domjacoho dźěła njehladajo, na šulsku wučbu přišło a sćěhowachu z wulkim zajimom jednotliwym rjadowniskim wuwučowanjam. Tak je prawje! Štó dha by wjetšoho prawa a wjetšoho zajima na tym měł, što twoje dźěćo w šuli wuknje a kak so tam zadźerži, hač ty luba maći, a ty luby nano. Haj, tuta swjata jednota mjez šulu a wučerjom a dźěśćom so njesmě ženje roztorhnyć, haj, nawopak dyrbi so wšo činić, zo by zajim w tutym směru hišće rostł.

Z Jasenicy. (Zapozdźene.) Póstnicy póndźelu přeprosy naša Katolska Bjesada, kaž kóždolětnje, swoje sobustawy k swójbnej zabawje z kofejom a přikuskom. Knjez předsyda Nowak-Horjanski witaše z wutrobnymi słowami přitomnych, wosebje wysokodost. knjezow fararja Šewčika, kotryž nas při kóždej składnosći počesći a z rjanym a powučacym přednoškom zwjeseli, a kapłana Handriku-Radwořskoho, kotrohož běše Bjesada wosebje přeprosyła. Na to předstaji so dźiwadło „Pomoc w nuzy“ wot knj. kapłana Handrika. Hra je dźensišomu časej a runje našim poměram tak prawje přiměrjena a zawostaji hłuboki zaćišć pola přitomnych. Cyle wěsće namaka wona puć do druhich towarstwow. Knjez kapłan Handrik poděča krótke słowa, dźakujo so Bjesadze za přeprošenjo a hrajerjam za prěnjotne a wubjerne předstajenjo wot njoho w cuzbje wobdźělaneje hry, hdźež dyrbješe z krawjacej wutrobu widźeć, kak so jedyn statok po druhim Serbam zhubi a to husto dosć ze samsneje winy. Namołwješe wšitkich pilnje a wutrajnje dźěłać, při tym pak Boha wo hnadu a žohnowanjo prosyć, potom zawěsće so njetrjebamy strachować wo přichod. Po tym porjedźichu nam naše hrajeŕki kofej, kotryž běše korčmarjec mać mjez tym nawariła. Při tym widźachmy brodutruharja na jewišću, štož wulke smjeću zbudźi. Z kěrlušom k česći maćerje Božeje skónči so prěni dźěl. Wjesoła rejka zdźerža nas w přikładnej přezjednosći hišće někotre hodźinki.

Z Njebjelčic. (Serbski Ratařski Dorost w narodnym dźěle). Wšelake serbske towarstwa maja so z přećiwnosćemi bědźić. Pak wukhadźuja tute z cuzoho, pak ze swojoho

Što činjach tebi?

(Pokročowanjo a skónčenjo.)

Wosamoćena žónska . . . „Haj“, praješe sebi, „wosamoćena, wopušćena sym najebać wšoho. Najebać wšěch tych tysacow, kotřiž moje skutki z palacym čołom čitaja a z toho zbožo a njezbožo pija. Najebać wšeje česće, z kotrejž mje posypaja.“

A tola njesmědźeše to tak być. Přetož žónska, kotraž tu tak sama kroči do bližaceje nocy, ma wonka w žołmjacym swěće dwě wutrobje, kotrejž jej bliže słušachu, hač wšo druhe we swěće. Wona běše mandźelska a mać, wona měješe mandźelskoho a syna; ale běše wobeju wopušćiła.

Bjezwólnje přelećachu jeje myslički won ze staroho městačka do zdaleneje Němskeje, hdźež tutej dwaj bydleštaj, kotrymajž dyrbješe wona wšitko być, a kotrejuž sama wot so storći. Wot so storćiła?

„Haj, to je to prawe słowo“, rjekny sebi. „Štóž jenomu zadźewa, zo by so wudospołnił k wyššim wěcam, toho dyrbimy poteptać a wustorkać, zo bychmy so wot njoho wuswobodźili.“

Jeje muž, bohaty człowjek swěta, kotryž so hišće kruće wěry swojich prjedownikow dźerži, njeje ju zrozemił. Jeje počinanjo njeje přihódne žónskeje, jeje knihi ze sławu mytowane su na kóždy pad djabołske. Tak běše jej wón junu w hněwje rjekł.

„Tak prajiš ty?“ znapřećiwi jomu. „Njetrjebam z tobu ničo wjacy powědać. Wot dźensa su naju puće dźělene, mje ženje wjacy njenamakaš, a moje dźěćo wozmu sobu.“

„To so nanihdy njestanje“, wotmołwi wón, „při tebi by zapadnyło do bjezdna njewěry a bjezbóžnosće.“

Kaž sprostnjena, jomu do wočow hladaše. Tuž so wón nadźiješe, zo so wot dźěśća njebudże dźěłić móc. Tola běše so mylił. Wutroba žónskeje běše tak stwjerdła, tak zymna a sebična, zo samo najćežše wukonja, štož hdy žana mać zamóže. Wona wopušći muža a dźěćo a bě sem přićahnyła, do tutoho zakhowanoho swěta, hdźež chcyše samotnje žiwa być swojomu bjezbóžnomu zamérej.

„Wosamoćena žónska! — Wopušćena žónska!“ klinčeše ji do duše, mjez tym, zo zwony bolosć martrownoho tydźenja wozjewjachu. — Z pokhilenej hłowu kročeše do małeje cyrkwički.

— — — — — — — — —

Do ćichoho hosćeńca běštaj so mjez tym nowej hosćaj zasydliłoj. Běštaj to muž, snano 30 lět, a joho 8lětny syn.

Spodźiwne rěče nan a syn mjez sobu wjedźeštaj.

„Nano, měniš, zo tudy zasy našu mać namakamoj?“ prašeše so dźěćo.

„Zawěsće, mój syno; hišće dźensa ju wohladamoj!“

„Ty sy mi rjekł, zo je mać khora a je tohodla wotjěła, zo by so wustrowiła. Čohodla nam tak dołho ničo njepisaše? Čohodla docyła ničo wo sebi słyšeć njedaše?“

Nan činješe, jako by tele prašenjo docyła njesłyšał. Ale dźěćo so z nowa prašeše. Skónčnje wotmołwi nan: „Dźěćo, su to khorosće, kotrež potrjebuja dospołneje samoty, zo by człowjek na wšo zańdźene cyle pozabył. Myslu sebi, zo mać tudy bórzy zasy wustrowi.“ Wón wostaji hólca samoho we jstwě a dźěše dele. Chcyše z hosćeńcarjom

Pobožny Wosadnik

budźe w bliższich dnjach dočišćany; potom so spěšnje knihiwjazarjej přepoda. Njepřińdźe-li ničo njenadźite napřeki, dha móže sebi nanajpozdźišo k hermankej kóždy nowy Wosadnik kupić. Prosy so należnje, zo by so tak dołho wosebje też ze zelenym štwórtkom dočakało.

---

lěhwa, štož je najhórše. Hižo při założenju, loni w juniju, činjachu so tudomnomu Ratařskomu Dorostej ćežoty, kotrež pak su zahorići młodźencojo přewinyli. Pomału ale wěsće rosće, a runje w našich dnjach je japoštołsku ličbu docpěł. — Zańdźenu wutoru wotmě swoju hłownu zhromadźiznu w „Herbskej grychće“, na kotruž běchu też druzy zajimancy, wosebje hospodarjo, přeprošeni. Sudźo po wopyće, njezda so jich a druhich zajim za Ratařski Dorost a tehdomniši přednošk pře wulki być. Tola bě k wjeselu wšěch přitomnych jedyn towařš z Delan přikhwatał, hdźež ma drje so bórzy nowa wotnožka założić. Też wosadny knjez farař počesći zhromadźiznu ze swojim wopytom. Horliwy předsyda, knjez Jurij Wrobl ze Serbskich Pazlic, witaše přitomnych a poda rozhlad wo dźěwałosći towarstwa we zašłym lěće, z kotrehož dowidźachmy, zo je pilnje skutkowało. Postrow z Dalkow, hdźež tukhwilu črjódka serbskich młodźencow a knježnow na studijach přebywa — mjez nimi jedyn sobustaw tudomnoho Dorosta, Jurij Łušćanski z Njebjelčic — so přečita. Zhonichmy, kak wobšěrna je jich dźěławosć. Rozwučuja so też w lubej maćerščinje a zeznaja so tak bóle z jeje rjanosćemi, maja tam serbske časopisy. Tak knježi w dalokej cuzbje rjane serbske žiwjenjo. Čuja so tam doma. Z rozšěrjenym duchownym wobzorom wróća so do swojeje domizny. — Potom jimaše so knjez wyšši wučeŕ Słodeńk słowa. Najprjódcy wukhwalowaše zmužitosć wosadnych młodźencow, zo su sej, njedźiwajo přećiwnosćow, powołansku organizaciju na narodnym zakładźe wutworili a přispomni, zo su němske towarstwa mjez Serbami sobu hozdźe k narodnomu kašćej našoho ludstwa. Hdźež so tute zakorjenja, tam dźe ze Serbstwom a z narodnym čućom wróćo. Pokaza to na wšelakich zrudźacych přikładach. Po tutych zawodnych słowach dońdźe k swojomu woprawdźitomu themje: „Wo zemskej kulturje“ a pokaza tu wosebje na ważnosć lěsa. Rozłoži ju z hospodarskoho, ethiskoho a narodnoho stejnišća, kak wulki wliw ma lěs na lud a kraj. Pokaza, kak je ćicha hola wukhowała nam naše serbske wjeski, kak je wosebje Zejleŕ ju w mnohich pěsnjach wukhwalował (přečita wšelake basnje), kak je lěs kulturu pozběhnył, byrnjež joho přećiwjeŕka była. Do swojoho přez hodźinu trajacoho přednoška spleće wšelake historiske podeńdźenja z našich bližšich lěsow. Bohužel su mnozy Serbja swoju holu předali a wućahnywši ze swojoho, bědźa so po swěće, kaž w hrě „Dubičanski kowaŕ“. Z dźakom přija so powučacy přednošk. — Też knjez farař Mič poreča k młodostnym, wuzna swój zajim na towarstwje a prošeše sobustawy, dale w zwisku z druhimi wosadnymi towarstwami wostać. Mamy so brónić za přichod, nabožne a narodne čuće přisporjeć, być cyły čłowjek. Ratař je najbóle wot Boha wotwisny, wuzběhny pobožne zmyslenjo našich prawótcow a přispomni, zo towarstwa njejsu tu jenož dla zabawy, wjeselow a swjedźenjow. W dalšim rěčeše za spomožne skutkowanjo we wosadźe. Na kóncu posedźenja jednaše so wo nalětnim swjedźenju, kiž traš budźe so w běhu rjaneje meje w Njebjelčicach wotměć.

Z Worklec. Exercicije za žony, njedźelu 16. měrca, a za knježny, njedźelu 30. měrca započnu so hižo wječor ½7 hodź. — Exercicije za młodźeńcow započnu so sobotu 22. měrca, wječor w 7 hodź. a skónča so srjedu 26. měrca rano. — Za młodźencow, kiž štempluja, je so wučiniło, zo njetrjebaja na dnju exercicijow kołkować; dyrbja pak sebi wot swojoho knjeza fararja wobswědčić dać, zo so na exercicijach wobdźěla. Na wobswědčenju ma stać: mjeno, wjes a kontrollne čisło. Tute wopismo ma so přichodny raz při štemplowanju předpołožić. — Kóždy a kóžda, kiž so na exercicijach wobdźěli, njech sebi Pobožny Wosadnik a Kročenjo za Khrystusom sobu přinjese.

Ze **Serbskich Pazlic.** Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu wutoru, 18. měrca, pop. ½3 hodź. w hosćencu. Lěkaŕ budźe přitomny

Serbske spěwarske 19. lětstotka.

Mjez tym zo Budyšinska a Radworska wosada wobnimale 100 lět Waldowu wobšěrnu „Spewawu Jezußowu

---

samym poreče. Hosćeńcaŕ přińdźe a cuzbnik so jomu předstaji: „Snadź sće hižo moje mjeno w cuzbniskej knizy čitał. Swobodny knjez z B . . . Přińdźech sem, zo bych swoju mandźelsku wopytał.“

„Ach, tama hnadna knjeni, kotraž je přecy tak sama, kotraž cyły dźeń, we swojej kamorcy zamknjena, sedźo pisa? O, kak budźe so wona zwjeselić!“ —

„Mam jenož jene přeco, chceće mi jeje komorku pokazać? Ja mam naju syna sobu, tuž chcemy ju překłapić!“

„Hnadna knjeni je runje na póstnu pobožnosć wušła.“

„Do cyrkwje?“ Hłós knjeza zdaše so dwělowacy być. Wón pak so wobknježi a rjekny: „Nó prawje! Ćim wjetše budźe překłapjenjo, hdyž so wróći.“

Hosćeńcaŕ dowjedźe wobeju do komorki. Dokelž pak so hižo ćmić poča, zaswěći jimaj swěcu a so wotsali. Tomu njepřińdźe ani na mysle, zo snadź móhłoj tole cuzej čłowjekaj być, kotrejž z tamnej žonu ničo činić nimatej. Běše tak dowěrliwy, zo bě jomu njesprawnosć a jebańštwo njemóžne.

Knjez sydny so za blido; syn hladaše mjelčo na njoho. Žadyn wobraz nihdźe wokoło. Je snadź wona woprawdźe cyle na naju zabyła? To njemóžeše wěrić. Pře wulka bě junu jeju lubosć była. Junu, prjedy hač bu zasypana tuta lubosć z njerjadom a sebičnosću, ze žadosću za česću, z wotcuzbnjenjom Boha we wutrobje joho žony. Wón wuhlada před sobu łopjena, kotrež běše wona popisała. Wza je do ruki, snadź nadeńdźe někajki sład wo tym, štož je jeje wutroba w poslednim času začuwała. Podarmo! Wón čitaše; a štož wón čitaše, běchu wohidne słowa cyle moderneje žónskeje, kotraž je so wšoho wotrjekła, štož woprawdźitu žónsku rjanosć debja: jednore a ponižne zmyslenjo, dowěra k Bohu, žadosć za domom a swójbu. Wšitke hrózbne myslički, kotrež jomu hižo prjedy swoju žonu wotcuzbnjachu, namaka je tudy z nowa.

Stupi k woknej a hladaše won do ćmoweje nocy, njewědźo sebi rady. „Božo w njebjesach!“ zdychowaše ćežko při sebi. „Što zamóže jednać mjez namaj?“

W cyrkwičcy swjatoho Jakuba zybolachu so swěčki, powětr bě napjelnjeny z woruchom a różowej wónju; pišćele šumjachu swoje zrudne, žałosćace hłosy dele do zhromadźenete črjódki wěriwych.

Cyrkwička swjatoho Jakuba běše khuda, stara, šěra, sćeny wot wjedra rozmokane. Ale lud modleše so tu najradšo. Wona zrudźenym potajny kućik poskićeše, hdźež móžachu so we swojich nuzach wupłakać před swojim Bohom.

„Mój ludo, mój ludo, što činjach tebi a z čim tebje zrudźich? Wotmołw mi!“ Tak zaklinča hłós spěwarja. A lud wotmołwi z prózstwu: „Swjaty Božo! Njesmjertny Božo! Smil so nad nami!“

Wón spěwa dale: „Wuwjedł sym tebje z Egiptowskeje, podnuril sym wójsko Faraonowe do čerwjenoho morja, z manna sym će nasyćał w pusćinje, napojał sym će z wodu ze skały: ty pak sy mje powyšił na zdónku kříža.“ A přecy zasy a zasy šumješe prózstwa ludu přez cyrkwičku wo smilnosć: „Swjaty Božo! Swjaty njesmjertny Božo! Smil so nad nami!“

W cyle ćěmnym kućiku, zlehnjena na stołp, stoješe

Winczu t. j. Kherluſchowe Knihi" wužiwaštej, sebi tamne serbske wosady Golian-owu „Winczu Jezußowu" wyše važichu, a to wosebje tohodla, dokelž bě wona dospołna kemšaca kniha z modlitwami a kěrlušami.

Tuž bu wona w lěće 1807 njepřemjenjena znowa čišćana (Ralbičanske kemšace knihi mjenowana). Wona poskićuje na prěnich 222 stron trěbne modlitwu, kotrymž su dale 104 kěrlušow přidate.

W lěće 1836 bu wudata trochu wobšěrniša „Jezuſowa Wincza, to jo: Modlitarſke ha ſpewarſke Knihe" (tak mjenowane Wotrowske). „Wona podawa najwužitniše modlitwy a litanije za wšitke časy a należnosće" (254 stron) „a wšelake kěrluše (132 čł.), kotrež so w serbskich wosadach spěwaja."

Třeće, znowa rozmnožene wudaćo Golianoweje knihi sta so w lěće 1853 (t. mj. Khrósćanske) pod titulom: „Jezuſowa Wincza . . . w kotrejž so namakaju wužitne paćerje, modlitwy a litanije (308 stron); ze wſchemi ſtaremi a nowemi Kherluſchami" (143 čisłow).

Spomnjene knihi wupokazuja wjacy abo mjenje wšelaki wobsah (tež w jednotliwych kěrlušach), wšelaku naréč, wšelaki prawopis a wšelake zrjadowanjo. To pak běše z přičinu, zo so po něčim do njerunosće textow tež rozdźělnosć melodijow zadoby.

Jednotnosć běše nuzna. Lud sam to dźeń a bóle začuwaše. Ale katolske wosady k jednotnosći dowjesć — štó by to zamohł? Móžeše so to poradźić jenož wosobje, kotraž měješe w Serbach cyłotnu nahladnosć a dowěru. Tajka wosoba bě Michał Hórnik. Za swój zaměr, wšěm katolskim wosadam jednotne spěwarske podać, zwěsći sebi Hórnik njedźiwajo na swoju krutu posiciju tola do časa přihłósnosć serbskich duchownych, serbskich wučerjow, cyrkwinych spěwarjow = kantorow a hewak zamóžnych mužow z ludu.

Pódla pak tež wěste wobstojnosće předewzaty joho cyl spěchowachu:

1. Tři předspomnjene kemšace knihi běchu docyła wupředate, nowe wudaćo w postarskej formje lud sam wjacy njerodźeše, tež k tomu srědkow njeměješe.

2. Jurij Łusčanski běše w lěće 1877 knihu wudał: „Nowa Jezuſowa winica, to je kniha z najtrebniſchimi nabożnym powuczenjom a z powſchitkomnymi a woſebitymi pobożnoſczemi atd." — Bě to kniha bjez kěrlušow. Lud drje knihu rad witaše ale njerady tam kěrluše parowaše, a za spěwarskimi žadaše.

Prawy wokomik wužiwši zhotowa Hórnik bjez wšoho komdźenja přidawk Łusčanskowej knizy:

„Mjeńše spěwarske knihi za katolskich Serbow"
w lěće 1878. -- 95 stron.

Hižo lěto pozdźišo sćěhowaše
„Pobožny Spěwař. Mjeńše spěwarske knihi z modlitwami."
196 stron.

W knižcy poda dwaj nowej kěrlušaj, přeserbsćenej wot fararja Dučmana:

„So pozběhńće, wy woči k wołtarjej"
a „O Jězusowa wutroba".

Prěni pospyt běše so Hórnikej derje poradźił; wón bě lud za swój wotpohlad dobył. Nětk pak z wučenej pilnosću a wutrajnosću serbske kěrluše dale přehladowaše, rjadowaše a porjedźeše, a w lěće 1889 poskići Serbam swój:

„Pobožny Wosadnik. Modlitwy a kěrluše za katolskich Serbow." 300 + 250 stron.

Pódla hižo znatych kěrlušow přiwza 4 nowe kěrluše wot fararja Dučmana a 14 kěrlušow wot fararja Kubaša. — Krasna to kniha, kotraž nabožniske trěby a přeća wěriwych połnje spokoja! Tehdyši biskop dr. Franc Bernert wěnowaše ji wysokopastyrske słowo takle:

„Poručujemy „Pobožnoho Wosadnika" wužiwanjo w katolskich serbskich wosadach . . . za zjawnu a domjacu Božu službu z tym přećom, zo by z powšitkownym wužiwanjom toho samoho jednota a swěra katolskich Serbow w jednej swjatej katolskej a japoštołskej wěrje z Božej pomocu so spěchowała."

Pjate čisło Kat. Posoła lěta 1894 podawaše zrudnu powěsć: „Serbski narod je swoju najrjeńšu pychu zhubił. Joho najnutrniši přećel, joho rozswětleny wjednik, joho woporniwy wótc, kiž bě hotowy, wšo, štož tudy měješe, za njón dać — wjacy njeje." Na dnju 22. februara 1894 bě naš Hórnik swoje bohaće žohnowane žiwjenjo skónčił. Hórnik wumrě, ale žiwy wón wostanje w swojich skutkach. Joho wopomnjećo žohnuje tež „Pob. Wosadnik" a z nim wšitcy, kiž jón zdobnje wužiwaju.

---

wosamoćena žónska. Wona bě z wćipnosće přišła; ale kak bu jej nětkle wokoło wutroby? W mozhach so ji muśeše. Njemóžeše wobraz křižowanoho Zbóžnika wotbyć. Ji bu, jako by Knjez a Bóh z krawjacymaj wočomaj prošo na nju zhladował; ji so zezda, zo ze křiža swojej rucy za njej wupřestrjeła.

Wona woči stronu wotwobroći — wšak je to jenož fantazija, błudny wobraz. Ćežko wodychny. Ale njemóžeše z mysle wotbyć zrudne žałosćenjo: „Mój ludo, mój ludo, što činjach tebi?" Přecy zasy a zasy žehlachu a palachu tute porokowace słowa ju do swědomja. Wutroba so poča horić, hač snano tute słowa wosebje ji njepłaća?

„Što činjach ja tebi? Dach ći ducha połnoho žadanja za wěrnosću a rjanosću, — ale ty sy mój dar znjewužiwała k mojomu wusměšowanju a wohanjenju. Powołach će za mandźelsku do domu nadobnoho a derjezmyslenoho muža, ale ty joho wopušći. Dach ći lubozne dźěćo, podarmo płaka wosyroćene w cuzbje wo swoju mać. Što činjach ja tebi? Réč!"

A wona njewědźeše ničo wotmołwić na wšě tute poroki.

Pobožnosć so skónči. Měšnik so hotowaše, lud požohnować. Wšitcy so poklaknychu. Hačrunjež so žónska prosta počinješe, so tola na kolena zwjezy. Njewopisajomna móc sćahny ju k zemi a błyšć w běłej hostiji zakhowanoho Boha zaswěći ji mjez woči. Hižo hašachu swěčki, wšo so wotsali. Jenož wona tu hišće zwosta a ćicho klečeše we kućiku. Dokelž zwónk wrota zamkaše, stany wona a kročeše pomałku přez prózdne dróhi domoj.

Při durjach čakaše hižo hosćeńcař na nju. Połny radosće zdźěli jej nowinku: „Mysliće sebi jenož, hnadna knjeni, štó je sem přišoł! Tola nochcu ničo přeradźić. — Pójće jenož nutř!"

Nastróžana khabłaše a přimaše so wobłoženja. Kaž z błyskom přejě ju myslička: „Dyrbjał snano tu mój mandźelski być? Je wón přišoł, mje pytać, — mje, kotraž sym joho njeswěrnje wopušćiła — mój mandźelski a moje dźěćo?"

Lědma bě po skhodźe horje, dha wotewrichu so durje jeje komorki a dźěćacy hłós zajuska: „Maći, maći!" a jeje synk wobjimaše ju. Z njetajenej lubosću dźeše k njej: „Ow, nětko drje sy zasy strowa a póńdźeš zasy z namaj domoj? — Abo wostanjemoj někotry čas tudy při tebi."

Tu rozrazy so poslednja lodźana škruta w jeje wutrobje. Też wona wobja swoje dźěćo z lubosću, kotraž běše w jeje wutrobje zakhowana pod popjełom so žehliwa, nětkle pak z płomjenjom wuprasny. W samym wokomiku wokoši ju jeje mandźelski, ani słowčka njeprajo.

Wobaj začuštaj w sebi swjatočne wobnowjenjo mandźelskeje swěry a lubosće.

Mjez tym, zo synk spicy wo wustrowjenej maćerćy sonješe, powědaštaj sebi mandźelskaj hišće dołho do nocy. Hdyž běštaj sebi doréčałoj, stany žona, zhrabny swoje pisma, čisny je do khachli — skutk mnoheje prócy. Kaž woheń za mjeńšinu jeje bjezbóžne dźěło zniči, tak běše we wokomiku rozłamane jeje bjezbóžne zmyslenjo. Zhubjena duša namaka zasy prawy puć, wujednana z Bohom, ze swójbu, ze swojim swědomjom.

Nad Hórnikowym herbstwje stražowaše po nim naš hišće derje znaty praelat Jakub Skala.

Po dwanaćich lětach bě prěni nakład Pob. Wosadnika rozpředaty. Skala wuda jón w lěće 1900 k druhomu razej, jomu 16 kěrlušow přidawši, mjez nimi spěw „k česći swj. swójby", „k česći swj. Aloysia" a „k česći ss. Cyrilla a Methoda". Też zapisa wón pod čo. 335 tón wot Kulowskoho fararja Krause přeserbsćeny kěrluš: „We Božim mjenje ćehnjemy".

Za dźewjeć lět hižo bě třeće wudaćo nuzne, kotrež też praelat Skala přihotowaše. Dźensa pak je štwórty nakład dokonjany, kiž so katolskim Serbam jako jutrowny dar lubje poručuje.

Z cyrkwje a swěta.

Z **vatikanskoho města.** Je powšitkowne přeswědčenjo, zo budźe mjezynarodny eucharistiski kongres w Karthago jedyn z najwažnišich kongresow, kotrež su so hač dotal wotměłe. Hačrunje Swj. Wótc swojoho delegata za kongres hišće pomjenował njeje, rěči so wo tym, zo dóstanje tónle ważny nadawk kardinal Gasparri, bywši statny sekretař. Njedyrbjało-li jomu móžno być dla joho wysokeje staroby, tule bamžowu representaciju na kongresu přijeć, by so potom dale jednało wo kard. Lepécierom a Sbarrettijom.

Stary přiwěrk w Italskej praji, zo smjerć jenoho kardinala stajnje dowjeduje k smjerći hišće dweju druheju. W tychle dnjach zemrěštaj dwaj purpurataj, kardinal Merry del Val a Pewsi. Nětko je zasy ćežko skhorjeł 74lětny kardinal Bisleti. Tuž drje so nad nim też dopjelni stare prajidmo.

Dotalny statny sekretař Gasparri chce wudać nowy katechismus, za kotryž hižo lěta dołho maćiznu hromadźi. Při wobdźěłanju tejele materije nałožowaše samsnu methodu, kaž při swojej wulkej knizy wo cyrkwinskim prawje. Swój naćisk připósła wšěm kardinalam, biskopam, generalam cyrkwinych rjadow a theologiskim fakultam, kotrež jón přehladawši swoje přispomnjenja k njomu činjachu. Na podłožku dóstatych korekturow wudźěła kardinal nowy naćisk. Poslednja redakcija wuwjeduje so wot wosebiteje komisije, kotraž swoje listna podawa Swj. Wótcej. Prěnje wudaćo budźe łaćonske. Wopřijeć budźe tři dźěle: 1. Zakładne elementy wěrywuznaća w 30 prašenjach z wotmołwami (za dźěći). 2. Za dorosćenych postajene wukładowanjo wšěch wěru nastupacych prašenjow (tohorunja w formje prašenjow a wotmołwow). 3. Dospołne zestajenjo katolskeje dogmatiki zwjazane z wułoženjom apologetiskich a liturgiskich prašenjow.

Nětčiši general Salezijanow je P. Rinaldi. Wón wukhadźa z městačka Luza-Montferrat. Tele město je jara płódne na měšniskich powołanjach. Nic mjenje hač 41 Salezijanow wukhadźeja z njoho, 17 z nich mjenuja so Rinaldi.

Němska. Towarstwo zbóžnoho Alberta Wulk. w Kölnje prócuje so wo joho swjatoprajenjo; hromadźi tohodla wšě wobrazy a swjećatka z podobiznu swjatoho. Štóž něšto tajke wobsedźi, njech je pósćele na adresu: Dr. Heribert Scheeben, Köln-Riehl, Th. Schwann-Straße 32.

Pod wjednistwom biskopa dr. Schreibera je so w Berlinje wubjerk wutworił za zdźerženjo a dalše wutworjenjo wšěch wot njeboćičkoho dr. Sonnenscheina do žiwjenja zbudźenych spomóžnych wustawow. Tajke su na přikład Berlinska katolska ludowa wysoka šula (stoji tukhwilu we 8. lětniku), akademiska čitarnja S.S.S., sekretariat za socialne studentske dźěło, historiske towarstwo za Bramborsku, akademiski dźěławy hamt, posrědnistwo za dźěło a za bydlenja, zaradźerńja za katolske žiwjenjo w Berlinje atd.

2. februara zemrě w Berlinje na sćěhwkach njezboža prof. univerzity dr. Józef Marpuardt w 67. lěće swojoho žiwjenja. Wón zaběraše so wosebje ze asiskimi rěčemi, kaž z armjeniskej, perziskej a druhimi podobnymi rěčemi. We swojej młodosći běše so na khwilu wot cyrkwje wotkhilił, tola namaka so bórzy zasy k njej wróćo. Měšnik, kiž joho pohrjeba, wukhwalowaše joho dźěćowsku pobožnosć, z kotrejž často dosć cyłej wosadźe najlěpši přikład dawaše. Často přistupowaše z wosadnymi k blidu Božomu. Snadź je joho wulka wědomnosć wróćo dowjedła do klina cyrkwje.

Československa. Kanonik dr. Remiger při cyrkwi swj. Vita w Prazy bu za druhoho swjećacoho biskopa Pražskeje diecezy pomjenowany. Pražska arcydieceza wobstoji połojcu z Němcow, tohodla běše druhi swjećacy biskop za Němcow nuzny ćim bóle, dokelž je biskop dr. Frind hižo khětro wobstarny.

W Prazy je do žiwjenja stupiła liga swj. Wjacsława. Wona chce nabožne žiwjenjo čěskoho naroda womłodźić a rozmnožić. Na čole towarstwa stoji dr. Janda, dotalny sekretař swj. Wjacsławoho wubjerka.

Namjet čěskoho a němskoho katolskoho duchownstwa, zo by so wutworił cyłk wšěch katolskich politiskich stronow, njehodźi so do skutka stajić, dokelž češka katolska ludowa strona sobu njećini, přetož stoji w knježeństwje. Wotmysleny blok wšěch katolikow dyrbješe mjenujcy napřećo knježeństwu raznje wustupować, zo bychu so žadanja katolikow skerje lěpje dopjelniłe wosebje w prašenjach wukubłanja młodźiny.

Francózska. Nowy Parižski kardinal Verdier je sebi spěšnje powšitkownu lubosć a přikhilnosć dobył. Wón prócuje so też wo polěpšenjo poćahow mjez cyrkwju a knježeństwom. Tak je na přikład officielnje wopytał presidenta republiki a druhich wuznamnych wjednikow knježeństwa. To je jomu wjele přikhilnosće pola knježeństwa přinjesło. Prjedawši ministerski president Louis Barthou wuzběhuje we swojej nowinje „Les Annales", zo su wopyty kardinala pola presidenta a wuznamnych wjednikow knježeństwa wšudźom najlěpši zaćišć zbudźiłe. Republika móže jenož dobyć, hdyž načolnikaj cyrkwje a stata w lubosći z hromadnej wótčinje sebi rucy zawdawatej. „Jenož sektěrarjo móža na tym nastork brać. Tola ćim hórje za nich, hdyž njejsu ničo zabyli a ničo přiwukli."

Iriski narod witaše swjatočnje swojoho prěnjoho japoštołskoho nuncija. President Cosgrave wuzběhowaše w swojej powitanskej naréči njedźělomnu přezjednosć iriskoho naroda z katolskej wěru. Kaž smy přešli přez wěki minjenych wójnow a hórkosćow a při tym sebi wobkhowali naše narodne ćuće kaž też našu romsko-katolsku wěru, tak dyrbi to dale wostać hač so zapisuje poslednje łopjeno stawiznow našoho naroda. Žadyn druhi lud na zemi njeje tak wjele přećerpił za swoju wěru, za přezjednosć swojoho nabožnoho přeswědčenja z Romom, a žadyn druhi lud njebu tak wupruhowany we swojej wěrje ke křesćanskim idealam a k Swj. Stołej, stawizny žanoho naroda njezwisuja tak kruće ze stawiznami cyrkwje, kaž stawizny iriskoho martrařstwa za swjatu cyrkej.

Iriscy biskopja su wšě sportske wuběhowanja na njedźelach a swjatych dnjach zakazali, zo bychu swojomu narodej zdźerželi dobre wašnjo swjatosćenja njedźele.

Jendźelscy katolikoju wojuja wo byćo a wobstaćo swojich kěćejacych katolskich šulow. Wotpohlady knježeństwa měrja so na zhromadnu šulu za wšěch staćanow, kaž dźěn su podobne hibanja też pola nas. Jendźelscy katolikoju njebudźa pak sebi swoju šulu z rukow wuwinyć dać. To je zhromadne hesło za přichod.

Amerika. We Washingtonje wobsedźi amerikanske knježeństwo wulku zjawnu knihownju. Do njeje je Swjaty Wótc rjanu posyłku přez swojoho delegata Fumasoni-Biondi pósłał. Mjenujcy fotografiske łopjena wšěch starych bamžowych dopisow (bullow), wot kotrychž so originale we Vatikanje khowaja. Wězo je to drohotny dar. Je mysleny jako wotrunanjo za přećelne přijeće bamžowych bibliotekarow w Americy.

Smě dźěćo we swojej mósničcy też pjenjezy měć?

Wězo, dokelž prózdna mósnička mało pomha! Tola wšelacy mi přihłosować njechadźa. Ale je woprawdźe nuzne, zo sebi dźensiši dźeń też něšto zasłužiš. Tola hišće ważniše je, zo zamóžeš ze swojimi kroškami a hriwnami też hospodarić. Tole dyrbi dźěćo hižo wot małosće wuknyć. A staršej mataj tute prócowanja ze wšej swěru wobkedźbować a dohladować. Tu wšě prózdne rěče njedosahaju. Skutki a přikłady trjebamy! Kóžde dźěćo je zbožowne, hdyž smě takle něšto pjenjez při sebi měć. Staršej pak dyrbitej sebi cyle doraznje žadać, zo wo swojim nuknicowanju też jimaj zamołwjenjo dawa. Tak nawuknu hižo dźěći hospodarić. Njechadźa-li pak starši so wo tajke wěcki hódnje zajimować, dha lubuški spěšnje nawuknu brójić a přečinjeć. Wězo je powaha kóždoho dźěsća hinaša. Jene na přikład placki ani widźeć njemóže, ćim mjenje hakle jěść, druhe tutym zawjednikam ženje njewućeknje. Skazy sebi husto dosć žołdk a je potom khorowate, kipre. Něšto pak kóžde dźěćo rad rymza — tuž dawajće jim wjele sadu. Po času zabudu tak na khłóšćeńki! Wučće je, zo sebi sami wuliča a rozličuja, što takle za njetrjebawše wěcy wšědnje, wob tydźeń, měsac, lěto mojedła jenož po 2 pj. rozmjetaju. Pokažće, što móhli sebi za tute nahromadźene pjenježki hižo po něšto lětach kupić. Kajke dobroty móhli tu dźěći khudym, kajke dary k Božej česći wopokazować! Jeli pak ma dźěćo druhdy też wulke žadanki a přeća, přez lutowanjo je sebi zmóžni. Nětkle dawaju ludźo wulke zelene štwórtki. Lubi kmótřa, njezabudźće tola też na dańske knižki a dajće tam dźěsću kóždolětnje snadź 2 hriwnje připisać. Za 14 lět budźe to rjana hromadka za lubuška, kotryž na službu ćehnje! Raz běše małe dźěćo 1 hriwnu zhubiło. Mać pytny, zo toho dla dale zrudne njeběše, dokelž hódnosć 1 hr. njeznaješe. Mać pak běše wobhladniwa dosć. Tuž połoži na blido pokrutu khlěba, něsto całtow adt. powědajo: „Tole wšo bychmy móhli za twoju zhubjenu hriwnu nakupić." Nětko hakle so dźěćo poča rudźić — płakaše. A hdyž hišće mać dale praješe: „Z pječwami mohła so khuda susodźić swójba něšto króć nasyćić", měješe dźěćo hižo krute předewzaćo: Pjenjezy chcu sebi k rjadu brać a nic za hrajki wužić. Wězo njechamy też pozabyć, zo dźěći nimamy ke skuposći a nahramnosći wukubłać. Ně, hospodarić a lutować dyrbja w dobrym a najlěpšim zmysle słowa!

Wšelčizny.

Kaž němske nowiny pišu, su w Němskej w běhu jenoho lěta 16480 ludźi swoju ruku złóstnje na so złožili. To su wob dźeń 45 samomordarstwow, potajkim kóžde poł hodźiny jene. Strašna to ličba. W Europje stoji Němska w tutym zrudnym socialnym prašenju na druhim městnje. Prěnja je njezbožowna Ruska. Dalše wobdźělniki su Češka, Litwa, Awstriska, Estonska, Šwajcarska a Danija. — Kaž widźimy, potrjechi tele njezbožo wosebje protestanske krajiny ze sylnym liberalismom. Njewěra rubi človjekej nutřkownu zepjeru, a we časach nuzy a hubjenstwa zapadnu tajcy človjekojo lohko do zadwělowanja.

* * *

Lutherowi potomnicy w Americy su, kaž daloko hač su znaći, katolikojo. Před krótkim zemrě w Baltimorje muž z mjenom Luther, kiž wukhadźa, kaž amerikanske nowiny wudawaja, w runej liniji wot Luthera. Wón běše spodźiwnje na němskoho Luthera spodobny. Joho syn je katolski duchowny a benediktin. Baltimorska katolska nowina wobtwjerdźa, zo w Americy na 20 swójbow z mjenom Luther wobstoja a zo su wšě katolskoho wěrywuznaća.

* * *

Hdźe su najwjacy žonow žiwych? Najskeršo w Lotyskej. Tam přinđe na 1000 muži 1145 žónskich. Za njej sćěhuja Estonska, Portugalska a Ruska. Najmjenje žónskich je w Argentinskej. Do njeje nawožuja so złóstniscy najwjacy žónskich z Europy přez wikowarjow ze žiwymi tworami. Najwjetša runowaha knježi w Belgiskej. Tam přinđu na 1000 mužskich runje 1000 žónskich. Tam dyrbi potajkim kóžda Jěwa namakać swojoho Hadama.

* * *

Najwjacy „marijonetnych" klanko-dźiwadłow na swěće je drje we Češkej. Tam sebi je jara waža. Praha ma na wšě dźesać tajkich dźiwadłow, kotrež też na wysokim skhodźeńku wumjelstwa stoja. Najlěpše drje je dźiwadło „W kralestwje lalek" we měšćanskej knihowni zaměšćene. We cyłej Češkej su na 500 klanko-dźiwadłow.

* * *

Dowěrny hólčec. Baniž Julius II. (1503—13) bě sebi naćisk za nowu cyrkej pola twarskoho mištra Bramante w Romje skazał. Bramante zhotowiwši naćisk pósła swojoho małoho syna z nim k bamžej. Swj. Wótcej so naćisk hnydom tak jara spodobaše, zo wšón rozwjeseleny k hólčkej rjekny: „Pój, luby hólčko, tule ke mni. "A wotewriwši kašćik, kotryž běše nimale połny złota, dźeše dale: „Hólčko, hrabń do toho złota a wzmi sebi, štož ze swojej ruku wopřimnyć zamóžeš." — Dowěrny pohlada hólčk swj. Wótcej do wočow a rjekny: „Swj. Wótče, hrabń ty radšo do kašćika: ty maš wjetšu ruku!"

* * *

Młoda mandźelska italskoho trónoho naslědnika Humberta Marija Józefa je swojomu mandźelskomu pěknu „pomoc" do domu sobupřinjesła. Mjenujcy 150 milijonow frankow. Trónowy naslědnik dostawa tola też swoju lětnu apanažu jako prync a ma sam swoje zamóženjo a k tomu hišće we Racconigi pola Turina swój krasny hród. A tón je jedyn z najwjetšich hrodow na cyłej zemi. Tak budźetaj młodaj mandźelskaj drje k najbohatšim monarchiskim pryncam na cyłej zemi słušeć. Nadźijomnje nałožitaj pjenjezy prawje derje; nuzy je dosć na swěće, a tohodla też přileżnosće dosć za skutki křesćijanskeje miłosće. — Bohatstwo wjaza, t. r. přinjesy přisłušnosć sobu za dobre skutki.

Towarstwowy powěstnik.

Zwjazk Serbskoho Ratarskoho Dorosta. Wubjerk Zwj. S. R. D. zeńdźe so njedźelu hnydom po zhromadźiznje župy „Michał Hórnik" ke krótkomu, ale jara ważnomu posedźenju w Khrósćicach. Wšitkich sobustawow wubjerka wutrobnje přeprošuje předsyda Z. S. R. D.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 248. z Lipska: praelat Jakub Stranc; 249. z Falkensteina: insp. Mikławš Pawlik; 250. z Budyšina: Jakub Bisolt. **Wotrowska wosada:** 251.—263. z Wotrowa: farar Jurij Křižank, cyrkw. wuč. Beno Cyž, Pawoł Brycka, Jurij Bulank, Pawoł Bulank, Pawoł Čornak, Jakub Hajdan, Michał Kral, Hańža Kubicowa, Jakub Rjeda, Pawoł Šołta, Jan Wawrij, Jakub Wrobl; 264.—266. z Kašec: Jakub Cyž, Erich Plehn, Mikławš Šustyr; 267.—273. ze Žuric: Jan Lipič, Jakub Cyž, Jurij Cyž, Hańža Cyžowa, Jurij Rjeda, Marja Krawžina, Jurij Šěrak; 274. 275. z Now. Dwora: Madlena Handrikowa, Jakub Šewčik; 276.—278. z Khanec: Michał Młynk, Jurij Pjech, Hana Weidlichec. — 279. z Baćonja: Mikławš Smoła; 280. z Haslowa: Pawoł Vicka.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 1057. z Budyšina: J. B.; 1058.—1061. z Wotrowa: J. Ž., N. N., M. D., M. M.; 1062. z Kašec: N. N.; 1063.—1065. ze Žuric: M. K., J. R., M. K.; 1066. z Now. Dwora: M. H.; 1067. z Haslowa: J. M.

Dobrowólne dary za Wosadnik:

Kk.: praelat Jakub Stranc z Lipska 3 hr., twarski inspektor Mikł. Pawlik z Falkensteina 3 hr., Hańža Cyžowa a Marja Krawžina ze Žuric po 1 hr., Marja Rjedźina z Kašec 2 hr., Jakub Hajdan z Wotrowa 2 hr., N. N. z Baćonja 3 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 13. měrca 1930.

Ćelata (651): 1) 82—87. 2) 74—80. 3) 65—72.
Swinje (558): (přez 300 pt.) 1) 75—76. 2) (240—300) 73—74. 3) (200—240) 71—73 4) (160—200) 72—73. Rancy: 66—70.

Za lubosćiwe zbožopřeća, z kotrymiž dobri přećeljo a znaći, towarstwa a wjesnej gmejnje, klóštr a šula na dnju mojich 75. narodninow na mnje spominachu, wuprajam wšitkim z tutym swój

horcy dżak.

Dr. Mikławš Rachela.

W Pančicach a Janskej kupjeli,

12. měrca 1930.

W nakładże towarstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušle:

Kwasne basnje a někotre druhe

ze wšelakich pjerow

wudał Michał Nawka.

Płaćizna 50 pj.

Žiwjenjo Swjatych

na měsac januar

spisał † farař Jurij Libš.

Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.**, za njesobustawow **60 pj.**,

Dóstanjeće je w **Donnerhakec knihićišćerni w Budyšinje.**

Před šuleŕskimi wrotami 21.

Wupjerki

jenož najlepše twory:

80 cm	šěroke	. . m	**2.20**
100 cm	„	. . m	**2.75**
115 cm	„	. . m	**3.—**
130 cm	„	. . m	**3.50**
140 cm	„	. . m	**3.70**
160 cm	„	. . m	**4.25**

Tuńše hódnosće, kaž też zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składże.

5470 metrow **wupjerka** smy w jenym lěće rozpředali, štož je najlepši dopokaz hódnosće našeje twory!

Andr. Kasper

(mějićel: A. Pilopp)

w Budyšinje / Burglehn 11.

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

Ratarska šula z wotdźělenjom za holcy w Budyšinje

Za šulske lěto, kotrež so jutry 1930 započnje, so **připowědźenja za 2 a 3 połlětne,** kaž też za **holče wotdźělenjo** bórzy wuproša. Rozjasnjenjo podawa

wjednistwo.

Prof. dr. Schellenberger.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Našim lubym křižerjam:

Jutrowne kěrluše

su z nowa wušle. Płaćizna **50 pj.**

Kobalc & Suchy

Nowa Wjeska — Kukow

podzemńske dźěła a twarby

Jakubašowaj naslědnikaj.

Poručamoj so k wuwjedźenju wšěch podzemńskich twarbow. Wosebite dołholětne nazhonjenjo mamoj we wotwodźenju polow, w twarjenju wodowodow, runanju, wotwodźewanju, w ryću studnjow a we wšěch zemńskich dźěłach.

Z dobrym wuspěchom **wodupytanjo** a rozbuchowanjo skałow.

Při potrjebje prosymoj wo zdźělenjo a kóždomu radłubje darmo radźimoj.

Dopisnica na **M. Suchy w Kukowje pola Pančic** dosaha.

Serbski Hospodař

ratarske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!

Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu

„Jajko“

Předawaja wšudźom w dźělbach

po 5 puntach	. . .	za	1.— hr.
po 10 puntach	. . .	za	1.90 hr.
po 25 puntach	. . .	za	4.50 hr.
a po centnarjach	. .	za	17.50 hr.

Mały wudawk so bohaće wupłaći

Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchoŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy z 5—8 procentami

Telefon 3506 a 3507.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěšiki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorčak čo. 3895.

12. čisło. | W Budyšinje (Bautzen), 22. měrca 1930. | 68. lětnik.

Serbske kralowny rjanosće.

Póstna pojědź za naše rjanolinki a hordolinki.

Njedawno hakle to bě. Tu sedźachu w Budyšinje po napinacej zhromadźiznje hišće někotři mudračkojo při šklenčy piwička a powědachu sebi, što so wšo we lubych Serbach, wosebje nětko we swjatym posće, stawa a tu přispomni, jara khutnje na tamnych hladajo, jedyn z nich: Stajnje, hdyž zasy do Serbow přińdu, wróćam so zrudniši domoj!

Tele słowo bě, kaž by mječ so zakłół do serbskeje duše, kaž by sylny wichor ruł a zakhadźał po serbskich wjeskach, jako by torhał a wjerhał wo zwjerški serbskoho nabožnoho a narodnoho žiwjenja a počinał hižo krony łamać wot prjedy krutych serbskich štomow.

Haj, też w Serbach milina hraje a na serbskim wobzorje so strašnje zabłyskuje . . .

Njejsće hižo widźeli a strachoćiwje přihladowali, jako před njewjedrom so mócny wichor zběha, zešerjeny skót a lud z pola domoj khwata, ptački bojaznje swoje hnězda pytaja a na njebjesach čorne mróčele honja a tu a tam so hižo strašnje zabłyskuje? Mać zaswěća swjećenu swěčku a rucy stykuje k modlitwje: Božo, budź hnadny a miły, škituj pola, statki a wodaj nam naše hrěšne winy . . .

Tak też w Serbach milina hraje, strašna, hrožaca a ničo dobroho njelubjaca . . .

Tu ma zasy Posoł na straži stać, bywać z narodnym jandźelom pěstonom za swój drohi, luby lud!

Dźensa jenož jenu mysličku, zo by napismo k swojomu prawu a k česći přišło. Z Berlina, tutoho djabliskoho kotoła wšoho njedobroho, so nam piše, zo su tam jara mudru mysličku wulahnyli, zo bychu Serbam na wšě časy spomhali k nowej česći a k sławje, předewšěm chcedźa pruskim Serbam w Delnjej Łužicy, tutym wbohim kurjatkam a syrotam a wopušćenym wowčkam, k nahladnosći, k česći a — k bohatstwam (tak?) dopomhać. A kak to? Nastajejće wuši, serbske rjanolinki a hordolinki, zo wam ničo njewotkapnje wot tuteje nowinki!

Berlin chce tutym wbohim Serbam na njewšědne, dotal njewusłyšane wašnjo pomhać. Namjetuje, zo maja sebi Delnjołužičanki swoju kralownu rjanosće wolić, a to nic same a z ćicha, ale z najwjetšim aparatom swětowoho tamtama. Tak by so nawalił do našich rjanych Błótow wšón błóćany njerjad wulkoměšćanskoho parfüma a serbske holčki, kotrež za tutej dostojnosću žedźa, wuwołane być za kralownu rjanosće, dyrbjałe potom před wćipnymi a žadosćiwymi wočemi židowskich posudźowarjow hakle na wšelake pikantne wašnjo dopokazać, zo su woprawdźe rjane a zo so hodźa za tutu česć. To je při cyłej kekliji to najzrudniše a wohańbjace za naš lud, zo měł so tu wustajeć hrěšnej njewólnosći a požadliwosći, zo by sebi tak dobył jara struchłu a zakhódnu krónu, kaž swj. Pawoł piše.

Też w našich serbskich stronach zawěšće někotraž-kuli za tym žada a łóji, być z kralownu rjanosće we swojej wjescy, we swojim přećelstwje, snadź we wosadźe. Wšo móžne a njemóžne čini, zo by swoju rjanosć wšěm dopokazowała, tu prawu a njezakhódnu rjanosć wšak ma mjenje kedźbu a njestróži so, hdyž by jeje dušina rjanosć škody poćerpjeła a w bitwach wo nju wobškodźena a wohidźena była.

Kak je so we swěće tajkim kralownam rjanosće šło, chce Posoł jim k tróštej a k powučenju wupowědać.

Na słónčnym rjanym lěćnym dnju — před něšto lětdźesatkami to bě — kročeše wobkuzłaca rjana, swižna, młoda žónska po holi francózskeje Auvergne. Wumělcej, kiž ju wuhlada, rysowarjej Roty, zdaše so wona jako wožiwjena móc młodosće. W njej namaka, štož pytaše: dawno požadany idealny wobraz rjanosće zwoprawnjeny. A tak bu Marija — tak rěkaše — po cyłym swěće znata „syjeŕka“ na najrjeńšich francózskich pjenjezach. Bě wumělcej dowoliła, zo jomu za model stoješe. Tutón model pak so bórzy zhubi we wšědnym žiwjenju. Za 20 frankow model stać, njemóžeše ju tola zežiwić. Młodosć so miny. Wona bu zasy, štož bě prjedy była: po swěće dundaca předawaŕka. Ze swojim wotemrěwacym rjemjesłom też sama wokhudny. Po lětach a dnjach jako stara, khorowata žónska, hdyž bě do najwjetšoho

hubjeństwa přišła, wobroći so na swoju wyšnosć wo pomoc — něhdy sławna syjeŕka! Jeje prósťwa, w nuzy a khudobje, bě podarmotna, zhubi a wotwoła so bjez wusłyšenja. Haj, hdyž chcyše staruška wo swojich lěpšich dnjach a prjedyšej rjanosći powědać, jej ani to njewěrjachu. Mějachu ju za přemyslenu a zmotanu we hłowje. Nětko, nic hišće předołho, je w swojim hubjeństwje, čěłnym a dušinym, zahinyła. A po jeje smjerći so wěrnosć wukopa: zo bě to woprawdźe była něhdy idealna figura francózskoho kraja, kiž z połnymi rukami syješe!

Serbske kralowny rjanosće! Wukńće tola z tutoho powučacoho přikłada: wša rjanosć je jako trawa a kćenjowy pupk, kaž Swj. Pismo praji. Pupk wotpadny a trawa zblědny.

Druhi přikład! Jendźelska kralowna rjanosće, Maud Hall, mjez 50000 pyšnymi a wumyslenymi kandidatkami wuzwolena, kotruž po tym francózski hrabja a indiski prync za mandźelsku požadaštaj, bě jako hrajeŕka we kino docyła hłowu zhubiła. Cyle kruće wšak pola žaneje rjanosće hłowa njestoji. Nětko je we swojej wrótnosći a njewusłyšanej pyšniwosći z najwjetšich klamow Londonskich 118 — pisaj sto a wosmnaće — žónskich drastow kradnyła a bu tohodla k třom měsacam jastwa zasudźena. Sudnik jej radźeše, zo ma nětko přileżnosć, w čišinje a samoće sebi rozmyslić, kak zakhódna je wša pyšniwosć a njetrěbny wšón nowočasny frinkot a brinkot w drasćenju.

Što wam praji, serbske kralowny rjanosće, kotrež njemóžeće kamory a šranki połne dóstać z nowočasnym naporjadkom, kiž maće w času najwjetšeje khudoby serbskoho ratarstwa luxus dwojeje drasty: serbskeje ke kemši khodźenju a němskeje k wokoło jórdowanju, a ani nan nima telko kuraže, zo by tu prawe słowo prajił. Rozomny młodźenc ze serbskoho dorosta njebjerje sebi tola tajku „direktrizu“ najnowšich módow za žonu, ale jednorje a našomu časej přiměrnje drasćenu rozomnu serbsku holcu.

Třeći přikład! Kabel z New=Yorka přinjesy nam njedawno powěsć, zo je 25lětna Miss Roberta Storey ruku na so złožiła, swoje młode žiwjenjo tak zrudnje skónčiła. Što wona bě? Jeje cyle wurjadna rjanosć běše stajne a wšědne powědanjo po wulkim měsće Londonje w prěnich powójnskich lětach. Jednoroho pokhoda — jeje nan bě jednory jastwownik — snadneje zdźěłanosće, a nic wosebiće inteligentna, přińdźe tuta „rjanosć“ najprjedy na swětło jako přistajena w někajkej korčmje. Pozdźišo wot wumělcow „wuslědźena“ — nowočasne wumělstwo je tola jenož hónťwa za tajkej dźiwinu — přińdźe bórzy jako „piwowa“ — też w Serbach znate zastojnstwo — do Rules sławnoho hosćenca, za posypami mórskimi, hdźež so wot dołhich lět sem skhadźowachu hrajerjo, wumělcy, literatojo a tajcy enthuziastojo, to su ludźičko, kiž wědźa z kóždeje róžički měd comać. Mnichowski Šwabink! Klinči drje přehnate, je pak čista wěrnosć, běchu tam ludźo, kotřiž jenož přińdźechu do tutoho lokala, kiž je cyle mały a jenož po małych skodźeńkach přistupny, a so tam sobu do rynka stupichu, jenož zo bychu móhli krótku khwilku z jenym wóčkom na tute rjane „dźěćo“ pohladać. „Bobbie“, tak běchu jej narjekli, přeńdźe potom do Revuedźiwadła. Njemóžeše wšak ani spěwać, ani rejwać, ale Revue měješe też městna za holcy, kiž běchu „jenož rjane“. Z tutej Revue dźěše Bobbie do New=Yorka, złama swój kontrakt, a zo njeby do Londona wróćo dyrbjała, přistupi tak mjenowanomu „korej rjanosće“ w dźiwadle „Ziegfeld Follies“. Za někotry čas zhubi we swětowym měsće knježstwo nad swojim žiwjeńčkom a přińdźe cyle do wulkeje wody New-Yorkskoho žiwjenja. Khorosć a bjezdźěławosć swoje dočinichu. Nětko ju namakachu w bydlenju molerja, z hłowu tčacej we płunowych kachlach. Jeje móšnja wopřija 5 cent. (pjenježkow). Pódla njeje ležeše prózdna Whisky-bleša. Palenc bě jeje posledni trošt.

Hdy by nam móžno było, nic z Ameriki a Londona tajke powěsće čerpać, ale ze stawiznow wšěch zhubjenych existencow, kiž z našich serbskich wjeskow wućehnjechu na popad rybow do wšelakich wulkich městow — o, to by zrudna krónika serbskeje lohkomyslnosće była, hdyž zhubichu w měsćanskim Babelu wšitko: ćěło a dušu, wěru a narod, strowotu a pokoj swědomja. Jenož serbske mjena nětčišich měsćanskich wobydlerjow nam to zakhowaju. Kelko maćerjow doma płakaše, ale podarmo! Kelko nanow stłóči do dłónje ćežku hłowu jich njerozomnych dźěći dla, kelko dobrych wjesnych wučerjow podarmo warnowaše před tajkej měsćanskej zaslepitosću, kelko starosćiwych fararjow sylzy ronješe při memento za žiwych a zdobom mortwych, spominajo na wšěch z wosady, kiž so zhubichu Bohu, wěrje, ludej, wosadźe a staršimaj.

O, to drje su sobu najzrudniše serbske stawizny.

A dźensa je wjetši strach dyžli hdy prjedy! Na jenej stronje: serbske ratarstwo njemóže wjacy jich wšěch zežiwić a njewědźa, hdźe z nimi. Na druhej stronje: doma so jim njelubi. Město, zo bychu so wob čas z mjenje kroškami spokojiłe, ze snadnišej mzdu wušłe, wjacy sebjezaprěwanja pokazałe, bóle lutowałe, mjenje brójiłe, nadběhuja swoje hłupe maćerje, zo jim dadźa do městow, bjez wšoho škita, dohlada, snadź bjez słowčka powučenja a z ćichim namołwjenjom: hladaj, kak dale přińdźeš! Tajkich prjedy rysowanych rjanosćow a Bobbiekow mamy dosć.

Štwórty přikład, tón raz z Pólskeje. Zrudnu dohru měješe wólba kralowny rjanosće za Pólsku, kotraž so přewjedźe wot třoch wulkich Waršawskich nowinow. Po wozjewjenju wólbnoho wunoška zatřeli so jena z njewuzwolenych: 22lětna Irena Wierzbicka. Wona bě mjez 5000 poskićenymi do wužšeje wólby přišła, bu pak potom wot wubjerka wumělcow a spisowaćelow, kiž tutu kekliju nawjedowachu, bjez myta wotpokazana. To njemóžeše přewinyć a so zatřeli. Njeby mudrišo było, tajki kult samoho ćěła — a wo ničo druhe so njejedna — přez statne zakonje zakazać?

Kóždy někak z tym znaty tola wě, zo so zwjetša z cyła njejedna wo woprawdźite zwěsćenjo rjanosće, ale wo cyle druhe wěcy. Protekcija, prostitucija a wšo móžne tu prěnju rólu hraje.

Zo towarstwa „zwěrjatkow“ wustajeńcy kanarikow a druhich ptačatkow — naše dla też kokošow — swětej pokazuja, móžemy zrozemić.

Zo pak naš čas kralowny rjanosće woli a w mjenje „ludu“, kotryž je horstka Židow a horstka njehornoho mužskoho wupluska při tutym dźěle, to je po prawym za čłowjeski rozom a naš kulturny čas hudančko a wrótnosć zdobom.

Swjaty Jan Złotohort praji wo žónskej rjanosći: Bóh je rjanosć spožčił, zo by wón wobdźiwany był, a nic přez to křiwdźeny a rozhněwany. Njeći jomu za to žane tajke křiwdy jako wotrunanjo, ale służ jomu zdźeržliwje a pócćiwje! Rjanosć ći Bóh spožči, zo by myto za pócćiwosć přez to powyšił. Njeje tosame, pócćiwa wostać, hdyž so wjele wo tebje torha, bjez toho, zo by wot někoho spytowana njebyła. Praj, što maš wot twojeje rjanosće dobytka? Z cyła žadyn! Nawopak! Wjacy wojowanjow, wjacy strachow, wjacy křiwych posudźenjow, podhladow a předsudkow! Njeje žadyn wuznam, zo je jena rjana a druha nic. Wuznamne je pak to, zo je jena, hačruniž njerjana, tola pócćiwa, ta druha, hačruniž rjana, tola njepócćiwa.

Překrasńmy potajkim Boha też přez swoje ćěło! Wostajmy so wšěch srědkow a wabidłow k dobyću rjanosće! Su to njetrjebawše a njerozomne wěcy. Njewoćehńmy muži k tomu, zo jenož na rjane wobličo hladaja!

Ty chceš rjana być? To też ja chcu. Ale ja přeju ći rjanosć, kotruž Bóh pyta, za kotrejž kral žada (Swj. Pismo). „Jeli wobsedźiš błyšć dušineje rjanosće, Bóh požaduje za twojej rjanosću. Nimaš=li pak tutu znutř=kownu rjanosć, ale druhu, potom će Bóh zacpěwa.“ Tak swjaty Jan Złotohort.

Nětkle běchu we Worklecach swjate exercicije za knježny a dale hišće budźa. Swjate exercicije su najlěpša składnosć za serbske holcy, sebi njezakhódnu rjanosć přiswojić.

Naš čas je tak khutny a wosudny za serbski lud, zo dyrbjało w klinje serbskeje swójby so woprawdźe něšto druhe pěstować, hač njerozomny kult swětoweje rjanosće. Też njeje po křesćanskich nahladach, hdyž šport stajnje wukhwaluje, zo přinoša k rjanosći ćěła. Je to joho nadawk?

Serbske prašenjo — pisaše njedawno cyle prawje Posoł — je najprjedy nabožne prašenjo. Kak zdźeržimy so jako Bohu swěrny, nabožny lud? Jako tajkich je nas jenož Bóh stworił a jako tajkich chce nas měć.

K tomu słuša, zo so prócujemy też jako lud a cyłk wo njezakhódnu dušinu rjanosć. Wšě wopičenjo, keklowanjo a hrajkanjo z ćělnej rjanosću, wothladajo wot prěnjotneje dušineje rjanosće, budź nam wohidne a wšón serbski lud dyrbjał tajke nowe pohanstwo mjez nami wotpokazać. A wšě združenja, hdźež so skhadźuje naša młodźina: towarstwa młodźiny, Dorost, Sokoł, studentstwo wosebje, ma za naš hospodarscy, narodnje a nabožnje nimo měry khutny čas swjaty nadawk, zo skutkuje přikładnje, zo wuči prawu rjanosć zańć měć, česćować, lubować a sćěhować. jn.

Politiski rozhlad.

Hindenburg podpisa.

Kaž smy hižo tydźenja pisali, je němskostatny sejm Youngowe plan, wo kotrymž je so tak dołho jednało a telko pisało, přijał a tohorunja też z nim zwisowace němsko-pólske zrěčenjo. Też němskokrajna rada jón přija. Zo pak by zakońskeje płaćiwosće dóstał, dyrbješe jón też němskostatny president Hindenburg podpisać. Wón też hnydom plan podpisa. Zdobom wozjewi poselstwo, kak ćežko je jomu to było jón podpisać, ale kak je to tola činił z hłubokoho přeswědčenja, zo wón woznamjenja lěpšinu za němski lud, a zo je tak nastupił jenički możny puć. Napomina pak, nětk też wšu domjacu rozkoru pohrjebać a we woprawdźitej přezjednosći wšě mocy zastajić za přichodne zbožo kraja a ludu. Hdyž też je tute napominanjo hłubokoho wothłosa namakało po cyłym kraju, njejsu tola ći najradikalniši wšoněmcy wokoło Hugenberga a Hitlera z presidentom Hindenburgom spokojom, woznamuja joho jako swojoho najhóršoho njepřećela a připowjedźuja jomu najwótriše wojowanjo. Kóždy trochu rozomny človjek móže nad tajkim počinanjom jenož z hłowu wić. Wostrózbnjeny wotwobroći so kóždy wot tuteje woprawdźe bjezrozomneje a bjezzamołwijomneje radikalskeje politiki, kiž móže nam jenož wjele hórše wobstojnosće, haj woprawdźitu zahubu přinjesć. Mjez tym je Hindenburg nětk też němsko-pólske zrěčenjo podpisał. Tute je drje hospodarske zrěčenjo, tola na prěnim městnje je wone, kaž němske nowiny pišu, politiske zrěčenjo, dokelž „ma Němcam w pólskim kraju zemju a eksistencu zdźeržeć.“ Wosebje pak přinjese zrěčenjo němskej industriji wulki dobytk, kotrejž so nětk hranicy wulkoho pólskoho kraja wotewrja. Ratarjo wšak so z připušćenjom pólskich ratarskich wupłodow nimale wohroženi čuja. Tola drje naše ratarske produkty hižo nižšeje płaćizny docyła dócpěć njemóža. Tute wuwićo pak přinuća, spěšnišo hač wšo druhe so zjednoćić a to nic na politiskim podłožku, ale na jeničkim wuspěšnym — hospodarskim. Jenož hospodarske prašenja našich ratarjow jednoća, wšě politiske jenož šćěpja a rozkorjeja a njepřinjesu ratarjam w Němskej žanoho wuspěcha a žaneje pomocy. Tuž wy, ratarjo, njedajće so zaslepić wot politiskich fantastow. Njech woni rěkaju Hitler abo hinak. Hospodarska nuza was tłóči. Hospodarske prašenjo je, kiž was wšěch zajima a jednoći. To je potajkim prawa póda, na kotrejž móža wšitcy so zjednoćić. Tak šležscy ratarjo nětkle so organisuja. Tam je hubjeństwo hišće wjetše. Tworja małe jednotki. Dźesaćo maja swojoho dowěrnika. Na toho maja wšitcy so wobroćić. Hdyž rěznik přińdźe, ma k njomu hić. Tón jomu praji, hdźe móže skoćo dóstać za postajenu płaćiznu. Nihdźe druhdźe je njedóstanje. To su strowe započatki. Prječ z tymi, kiž jenož cycaja. Tute pijelcy tomu, kiž dźěła, ničo njedadźa, a kiž wěc trjeba, ju dosć wysoko zapłaći. Čohodla telko posrědnikow, kiž wěc jenož podroža a wšón dobytk nutř tyknu? Najkrótši puć wot producenty ke konsumentej! To je nadawk ratarskich organisacijow. Jeničcy tajke trjebamy. Potom budźe so wšěm lóže dychać też pod nowym Youngowym planom!

Primo de Rivera.

Dołholětny španiski diktator je nahle zemrěł. Po joho wotkhadźe španiski lud přecy bóle spózna, što je wón jomu był a kak je wón lud znutřkownje a hospodarscy skrućił a zběhnył. Spad španiskich pesetow maja druhe mocy — wukrajni swobodomulerjo — na swědomju. Cyły lud

Wo swoje samsne wobsedźeństwo.

W blidarni wonješe wšo za jědlu a khójnu. Złota pruha so khowacoho słónca dobywaše so přez zaprózene wokna, hraješe sebi na swětłych piłach a wobswětleše też dwě pilnje dźěłacej wosobje, kotrejž hač do kulkow w drjewowych třeskach stoještaj a cyle ćicho swoje dźěło wukonještaj.

Jeju mjezwoćo přeradźi, zo staj wonaj bratraj. Starši běše lědma tricete lěto překróčił; joho wysoka sylna postawa bě wot ćežkoho dźěła hižo potulena, a hłuboka khutnosć wotpočowaše na joho mjezwoću. Młódši pak zdaše so bjezstarostny, žiwjenjazradny človjek a móžeše lědoma być dwaceći lět stary. Nadobo přewza joho někajka njespokojnosć, położi tružowu stronu a rjekny k swojomu bratrej: „Jano, bych rad někotre słowa z tobu poreč̌ał!“

Tuta rěč joho wubudźi ze swojoho myslenja; wón ze swojim dźěłom pozasta, pohlada na swojoho rozhorjenoho bratra a wopraša so z měrnym hłosom: „Ty sy rozhorjeny, bratře; što je so ći stało?“

„Wot nanoweje smjerće sem je so pola nas wšo tak spodźiwnje přeměniło“, wotmołwi Anton, młódši bratr, z mjerzacym hłosom. „Ty sam sy cyle hinaši človjek, Jano. Prjedy poreč̌a ty husto přećelne słowčko ze mnu, zehra sebi samo druhdy mały žort abo zaspěwa wjesoły spěw — a nětko, hdyž sy nanowe wobsedźeństwo přewzał, sy tak ćichi a sam za so, a tola smój za tute šěsć měsacow wjacy nadźěłałoj, hač prjedy za cyłe lěto! Njewustawace dźěło je tebi jeničke wokřewjenjo. Hdyž so wječor k měrej podam, dźěłaš sam hišće dale; hdyž rano přińdu, sy tu hižo dawno. Što ma to rěkać? Za časy njeboho nana smy so krutoho porjada dźerželi a smy wšoho na dostatk měli!“

Khwilku Anton mjelčeše čakajo na wotmołwu. Jako pak Jan ze zrudnym wóčkom na njoho pohlada, z wóčkom, w kotrymž bě pytnyć zakhowana bolosć, starosć a zrudoba, rjekny milišo: „Jano, mi so zda, zo tebi njeje prawje, zo sym doma wostał a zo njejsym nihdźe w cuzbje pobył, kaž ty. Tohodla sym sebi wotmyslił, jutře rano so do cuzby nastajić.“

Z dobom wožiwi ćežke ćěło staršoho a z woběmaj rukomaj wobja młódšoho bratra prošo: „Jara so myliš, Antonje, jeli sebi to mysliš; něšto druhe puta moju wutrobu měsacy dołho, tak zo so druhdy boju, zo na duši a ćele skhorju. Dźens wječor chcych tebi swoju należnosć do-

je zadyrkotał při powěści wo tak nahłej smjerći Primo de Rivery. W hotelu w Parizu, hdźež přebywaše, joho zańdźenu njedźelu Boža ručka zaja. Z njewšědnymi česćemy domizna mortwoho diktatora přija. Wón mortwy znowa zesylni a wobnowi po cyłej Španiskej diktatorisku mysl a monarchisku ideju.

Masarykowe 80. narodniny.

Praha płowaše zańdźeny tydźeń we woprawdźitym morju swětła a radosće woswjećejo 80. narodniny swojoho prěnjoho presidenta, swojoho wótca wótčiny. Wosebitu raznosć pokazowaše dźeń sedmoho měrca. Češka stolica błyšćeše so we swjedźeńskej pyše. Ze wšěch domow zmahowachu so khorhowje a khorhowčki. Wokna kupnych domow běchu wudebjene z wobrazami a bistami presidenta. Město swjećeše swojoho najzasłužbnišoho staćana, lud swojoho wótca a wjednika. Tola dźeń měješe też na druhe wašnjo swój wosebity wuraz. Češka njeběše narodny dźeń swojoho presidenta pozběhnyła na skhodźeńk poswjatneho dnja. Ně, běše jón stajiła pod hesło dźěła. W rańšich hodźinach jězdźace tramwaje — wupyšene z njeličomnymi khorhowčkami w narodnych barbach — běchu napjelnjene z dźěławym ludom khwatacym do swojich dźěłarnjow. We wosmej hodźinje wotewrichu so wšě klamy a pisarnje. Wšudźom so dźěłaše kaž hewak na dźěławych dnjach.

Popołdnju rozwi pak so njewšědne žiwjenjo. Na wulicach města jewjachu so montury Orelow, Sokołow, třělcow a njeličomne crjódy češkich a sławakskich žónskich přibyłych do stolicy ze wšěch kónčinow Česko-Słowakskeje. Přihotowachu so na hołdowanski ćah na Hradčany ke knjezej presidentej. W třećej hodźinje započa so z ćahom. Na joho čole kročeše wyšši měšćanosta stolicy Karel Baxa ze swojimi zastojnikami, Sokoljo we ćerwjenych bluzach sćěhowachu. Do nich měšachu so zelene třělcow a módre Orelow. Hudźbne orkestry sćěhowachu montury. President přija manifestaciju na předworje hrodu Hradčanskim. Hród a dwory přećahnywši wotsalichu so z druhimi wrotami dele do města. Hač do šesteje hodźiny (potajkim na tři hodźinje dołho) ćehnješe hołdowanski ćah bjez přetorhnjenja nimo knjeza presidenta.

Z tajkej hobrskej manifestaciju dokónči Praha swjatočnosće 80. narodninow swojoho prěnjoho staćana, kiž je cyłe swoje žiwjenjo poswjećił dźěłej za swój narod a za swoju wótčinu.

Kak staja so knj. prof. Masaryk ke katolskej cyrkwi? To je prašenjo, na kotrež bychmy rad wotmołwu dóstali. Njeje pak lohko, rozsudźace słowo wo nim podać.

Pobožny Wosadnik

je doćišćany a hižo knihiwjazarjej přepodaty! Njepřińdže-li ničo njenadźite napřeki, móže sebi nanajpozdźišo k hermankej kóždy nowy Wosadnik kupić. Prosy so należnje, zo by so tak dołho wosebje też ze zelenym štwórtkom dočakało.

Prof. Masarik wuńdże z worštow liberalneje husitskeje, katolikam njepřećelscy smysleneje intelligency. We swojich młodych lětach — tak piše Rychnowski we předsłowje swojeje knizy wo presidenće — wobhladowaše wón katolsku wěru jako duchowne njewólnistwo a wustupowaše za dźělenjo mjez wědomnosću a nabožnej wučbu. Hišće w lěće 1907 pisaše wón: Sym za dźělenjo cyrkwje a stata na wšěch polach, kulturnych a towarstwowych. Sym za njecyrkwinsku njewujazanu wyššu moralnosć. Tola k cyle druhim wusudam přińdże socialog Masaryk. Znaty basnjeŕ Capek wusłyša wot tehdom hižo z presidentom bywacoho prof. Masaryka zdychowančko: Njemóžu sebi wobrazować človjeka bjez znajomnosće Khrystusa a joho wučby. Štóž njeznaje křećanstwo, je cuzbnik we cyłej našej kulturje. Nabožina je posledni moment w duchownym a kulturnym žiwjenju a tohodla je nabožinska wučba w šulach a praktiske žiwjenjo po nabožinje za mnje z wulkim problemom woćehnjenja.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Boże służby w kapałcy Franciskankow: Njedźeiu, 23. měrca, je rano we 8 hodź. Boža mša z předowanjom, wječor w 6 hodź. požohnowanjo a potom počesćenjo reliquije swj. křiža. — Wutoru, 25. měrca, jako na dnju swj. Marije přizjewjenja, je rano 1/2 7 hodźin mjelčaca Boža mša; we 8 hodź. wulke kemše z předowanjom. Na to rjadniske ceremonije: złożenjo wěčnych slubow jeneje sotry a jeje zadrasćenjo. Wječor w 6 hodź. požohnowanjo.

Z **Budyšina.** Pjatk dopołdnja w 9 hodź. zeńdźechu so wotkhadźace dźěći tachantskeje šule po swjatočnych kemšach, na kotrychž k swjatomu woprawjenju přistupichu, ze swojimi staršimi w auli, zo bychu so ze swojimi wučerjemi rozžohnowałe. Hnydom za započatku spominaše knjez šulski wjednik Wjerab na knjezow jubilarow a wučerjow. Knjez wučeŕ Rjeda je před 25 lětami swoje wučeŕske pruhowanjo złożiwši do zastojnstwa zastupił a jako wučeŕ skutkował w Różeńće, Šěrachowje a we Wostrowcu, doniž

---

wěrić, dokelž so nadźijam, zo je nam hrožacy strach zbožownje přetraty . . . Chcemoj dźensa z dźěłom zastać; pój sobu do zahrody."

Hižo so słónčko na Boži domčk hotowaše a ćichi měr rozlěhowaše so po zemi wokoło. We bozowym kěrku khowachu so ptački a lubozna wóń sapaše z rjadkow, kotrež běchu z nalikami a resedu posadźane.

Pomałku khowaše so słónco; hišće junu wuliny wone swój złoćany błyšć dele na zemju poslednomu postrowej po dokónčenym dźěle.

Jeju domčk, wobrosćeny z winom, kupaše so w tutym krasnym swětle so khowacoho słónca; woknowe šklenčy błyskotachu so we pomjenjatych barbach. Přez wotewrjene kuchinske wokno zaswěći wótra pruha na staru žónsku, kotraž po kuchini khodźeše.

„Luba maći", rjekny k njej Anton ćiše ćežko wodychnywši, „kak krasnje, kak swjatočnje je tudy w Božej stwórbje!"

Bratr Jan wotućiwši ze swojoho sonjenja přida: „Kaž městno wotpočinka, kaž mały paradiz zda so mi być naša zahroda, naš statok. Před šesćimi měsacami stojachmy před zrudnym wosudom při samym buchmy wuhnaći z wótčinskoho domu!"

„Što, nas z domu wuhnać? Z našoho wobsedźeństwa?" Nastróžany hladaše Anton na swojoho bratra. —

„Hdźež widźachmy jenož přezjednosć a derjemšćo, předźeše so pomałku tak zrudny wosud na nas", rjekny Jan z třepotacym hłosom a k pokojenju połoži swojomu bratrej ruku na ramjo. „Strašny njepřećel wačeše so do našoho domčka jako nan zemrě, a hižo běše wón połojcu našoho wobsedźeństwa pózrjeł — naš nan běše so podał do hraća, Antonje!"

„Jano —", zastróžanomu bratrej stupi krej do wobliča, „chceš ty womazać mjeno našoho nana?"

„Ně, ně, lubši bratře. Moja lubosć a česćownosć k wotemrětomu nanej wostawa jenajka kaž prjedy", wobkrući Jan. „Hdyž je wěc přetrata, chcu ći starosć wupowědać, kotraž bě nas při samym wo wšo přinjesła a nas skóncowała."

Jan pokročowaše: „Tydźeń po nanowej smjerći dóstach list wot wikowarja z drjewom B . . . . Hnydom podach so k njomu a tutón zdźěli mi z krótkimi słowami, zo je jomu naš nan wjetšu ličbu pjenjez dołžny. Jako so nad tym jara dźiwach, pokaza mi dołžny list z nanowym podpismom, rjekny mi też, zo je so nan wot někotrych lět sem po-

njepřińdże k jutram 1914 jako wobstajny wučeŕ na tachantsku šulu. Knjez wučeŕ Krječmaŕ swjeći tohorunja tute jutry jubilej swojoho statnoho zastojnstwa. Před krótkim hakle smy měli jubilej knjeza wučerja Adlera. — W běhu swjatočnosće spěwachu a deklamowachu dźěći z wulkej wustojnosću. W někotrym wóčku zyboleše so sylzyčka při spominanju na zašłe rjane šulske lěta. Ze šule su wustupiłe 24 hólcow a 20 holcow. Bóh žohnuj ze šule wotkhadźacych!

Z **Budyšina.** (Woheń) Policija poda wo wohnjowym njezbožu na Šprjewinej hasy tule rozprawu: Woheń wudyri štwórtk popołdnju 1/45 hodź. w domje za tajkich, kiž samsnoho bydlenja nimaju. Na wozjewjenjo wohnja w tutym času policija hnydom wohnjowu woboru alarmowaše. Woheń, kiž běše na hornjej łubi wudyrił, so ruče rozšěrješe, zo so třěcha dospołnje wotpali. Na hašenju wobdźěli so nimo měšćanskeje wohnjoweje wobory też papjerniska wohnjowa wobora. Dale běštej też hišće woborje z Ratarjec a Sćijec přikhwatałoj. Bohužel so też 67lětna samotna wobydlerka Gruhlina při wohnju z kurom zajědojći, na čož wobžarujomna wokoło 3/46 hodź. w papjerniku, hdyž běchu ju sobustawy dźěłaćerskeje samaritskeje kolony donjesli, wumrě. Wěcowne pospyty na zasywoživjenjo njemějachu přećiwo wočakanju žanoho wuspěcha. Za wšitkich wobydlerjow tutoho domu dyrbješe so druhdże přebytk pytać. Nakhwilnje jich we turnowarni na Kamjeńtnej hasy zaměšćichu. Kak je woheń nastał, njeje hišće znate. Nastata škoda je khětro wulka.

Z **Radworja.** Z 1. aprylom wopušći našu šulu naš knjez wučeŕ Měškank, zo by swoje zastojnstwo w Komorowje přewzał. Też stat přecy bóle lutuje, tak so stanje, zo změje naša šula wot jutrow mjenje rjadownjow, hač je dotal měła. Z tym pak je jena wučerska móc mjenje trěbna. Kaž słyšimy, budże knjez Měškank też hišće w Zdźěri někotre hodźiny šule přewzać. Knjezej wučerjej Měškankej přejemy wjele zboža też do joho nowoho skutkowniśća!

Z **Radworja.** Zańdźeny tydźeń wumrě tu w 86. lěće swojoho žiwjenja ratarski inspektor Winkler. Wón hospodarješe wot lěta 1888 sem na tudomnym knježim dworje a to woprědka za † hrabju z Einsiedel, po joho smjerći za joho wudowu a naposledku za joho dźowcy, hrabincy Hilžbjetu a Hanu. Za jeju časy Winkler po něhdże 40-lětnej służbje swoje zastojnstwo swojomu synej Felixej Winklerjej přepoda. Tehdom wotkazaštej hrabincy ryćerkubło wujej baronej z Welck z Drježdźan. Tutomu pak so hospodarjenjo na joho zličbowanjo njelubješe. Tohodla knježi dwór přenaja, a to najenkej Ehlichej z Drježdźanskeje krajiny. (Přispomnjenjo: hrabinka Hilžbjeta we wójnje krótke stawizny hnadownoho městna Liesse, kotrež běše tudomny wojak sobu domoj přinjesł, za Posoł z Francózskeje rěče přełoži.)

Z **Khróšćic.** Wot pjatka hač do njedźele (21.—23.měrca) su w našej šuli ryzowanske dźěła, kiž su dźěći w tak mjenowanej wučbje za zwučenosć nawukłe, wustajene, też ručne dźěła našich holcow. Njech je wustajeńcy prawje wulki wopyt spožčeny — 1. hapryla, pop. w 2 hodź., přijimaju so tu małe dźěći, hólcy póndźeja knj. wučerjej Pjetašej, holcy knj. wučerjej Lipičej do šule. Trěbne tity wobstara šula. W nowym šulskim lěće změjemy při našej šuli 11 rjadownjow. 7. a 8. lěto póndźetej hromadu, dokelž poslednje lěto dosahacu ličbu nima, zo mohło samo jenu rjadownju tworić. Šulska wyšnosć je też něšto hodźinow wjacy přizwoliła, kiž so na hornje lěta rozdźěla. W běhu lěća so tu też statne wučerske městno wupisa; přetož mamy na našej šuli jenož 3 statnych 2 njestatnej a 3 wupomocnych wučerjow. Dla přetwara abo přitwara našeje šule njemóžemy hišće ničo wěstoho zdźělić.

Z **Worklec.** Štwórtk před tydźenjom zeńdźechu so tu statni a njestatni wučerjo našich serbskich katolskich šulow Kamjeńskoho wokrjesa. Też zastupjerjow Jitrowskeje a Wóslinkskeje šule widźachmy. Knjez wyšši šulski rada Krawc poda wšelake rozjasnjenja k wuwučowanskimaj planomaj. Powšitkowny plan Kamjenskoho wokrjesa wobsahuje 2 dźělaj: za zakładnu šulu (prěnje 4 lěta), za horni skhodźeńk (poslednje 4 lěta). Ke kóždomu předmjetej słyšachmy dobre wužitne pokiwy. Wosebje njech je tu přispomnjene k powšitkomnemu změrowanju, zo móža holcy też w turnowanskej sukni sokolić. Za kóždu šulu sćěhuje nětk nadawk, zestajeć a wudźěłać za swoju šulu wuwučowanski plan a jón připósłać šulskomu dohladowarstwu do Kamjeńca. Za serbsku wučbu je so wudał wosebity serbski plan. Zajimawa je sada: Serbske hodźiny maju so za serbske a němske dźěći hromadźe dźeržeć a tak připrawić, zo mataj wobaj dźělaj wužitk. Na kóncu su naspomnjene knihe za wučerjow. Też čitanjo „Raja“ so należnje poručuje. Tak njech zbudźitaj nowaj planaj wjetši lóšt a lubosć k šulskomu dźěłu za naše lube serbske dźěći.

Z **Ralbic.** Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměje so wutoru, 25. měrca, pop. 3/43 hodź. w Ralbicach pola Brěžanec, a 1/24 w Sernjanach pola Korjeńkec. Lěkaŕ budże přitomny.

Z pola. W swjatym pósće so wjele kózłopiwa toči. Też w Serbach. Hač so to z khutnym časom znjese a što bychu tomu naši pobožni prawótcojo prajili, wo tym nochcemy so tu dale rozmołwjeć. Při kózłopiwje so wězo stanje, zo tu a tam jedyn trósku hłuboko do karanćka pohlada a alkohol potom hłowu a rozumćk zamući. Móžno też, zo tajkoho kozoł zbodźe, při tym runowahu zhubi a leži tam kaž krokawa. Hórje je, hdyž sej při padnjenju mozy strase,

---

žadosćiwje hraću podał. Hač je wón njezbozo měł, abo su joho wojebali, to wón njewě; dyrbjach jomu stajnje pjenjezy požčować. Nětko pak jo wón sam do ćěsnosćow přišoł a tak dyrbi swoje pjenjezy zezběrać. Nan je jomu we swojim času dom a dwór jako rukowanjo zapisał, a toho so wón nětko dźerži.“

Ćežko zdychujo womjelkny Jan khwilku, Anton pak so ani njepiknywši kedźbnje připosłuchaše. Jan poŕěča dale: „Što sym při tajkej struchłej powěsći ćerpjeł, dźensa wjacy wopisać njemóžu. Z kóždym wokomikom widźach so přibližować njezbožo: Naše wobsedźeństwo, naš ródny dom do cuzych rukow! Ja prošach a wopřisahowach drjewowemu wikowarjej, zo by mi dał něšto časa. Skónčnje mi přizwoli poł lěta, zo bych někajki wupuć namakał . . . Jducy domoj běše jara zyma a sněh piskaše pod nohomaj. Ze zadwělowacej wutrobu pohladach horje k hwězdnomu njebju a pomyslich při sebi: „Božo, kak móžeše nam napołožić tajke horjo!“ Tola bórzy so změrowach a sym tutón křižik jako pruhowanjo na so wzał, kotrež dyrbješe so přewinyć.“

„A mać? . . . Wě wona też, što je nan činił?“ wopraša so Anton strachoćiwje.

„Mać ničo njewě, ani njesmě to zhonić; žadyn sćěn njesmě jeje pobožne dopomnjeća na nana pokhmurić!“ wotmołwi Jan khutnje. „Tola posłuchaj dale: Jako so zasy domoj wróćich, myslach tak a hinak, kak bych wěc zawjedł, ale bjez wuspěcha. Skónčnje so přeswědčich, zo móže nas jenož samsne, njewustawace dźěło wumóžić. Tuž sym so stajnje starał za nowe skazanki, wšudźom wokoło sym prosył wo dźěło, a při wšěm sym so dowěrjał na Boha. A bohate žohnowanjo bě mzda mojeje prócy! Jomu so wšědnje dźakowach za strowotu a sylnej rucy. Někajki njewidźomny pohoń ćerješe mje k njesměrnomu dźěłu. Njezwěrich sebi ani mjeńšiny wotpočnyć. Ty, luby bratře, podpjeraše mje z cyłej swojej mocu. Bóh pak žohnowaše naju prócowanjo. Nětko zrozemiš, zo mi na žortowanjo, spěwanjo a hwizdanjo njeńdźěše. Štyri dny hišće — a postajeny dźeń tu je, na kotrymž maja pjenjezy hotowe ležeć. Maličkosć hišće jutře dóstanu, a potom mam wšo hromadźe. Za štyri dny potajkim budże statok bjez dołha naš. — Luby Antonje, kak nětko moje zadźerženjo posudźiš?“

Wón cyle hnuty wotmołwi: „Luby bratře, wodaj mi moje prjedawše porokowace rěče!“ *m. a.*

přećisnu so w nopje a njeleža potom wjacy na prawym městnje. Potom wšak bjez dźiwa, zo wjacy prawje myslić njemóže, přińdże na wšelake pryzle. husto dosć też tajki, kiž hewak „wodu zamućić“ njemóže. Je hižo wjele, hdyž tajki skurjeny někak domoj dočampa a žona jeho lubje powita, t. r. jeli njeje radšo so k měrej podała a na nócnoho hawrona nječakała. Druhdy pak ma tajki hišće mocy, zo so samo w nocy do dźěła da. Kózłopiwo njepowjetši jenož zmužitosć a kurażu, kiž so druhdy k njehańbitej hubje wurosće. Zmjetaja sej wšelake njewušnosće do hłowy, štož strózwy zamołwić njemóže. Z toho su hižo wšelake njeluboznosće, njepřećelstwa a skóržby nastałe. Kózłopiwo dawa też nowych mocow. To dopokazachu njedawno tři kumpanojo, kotřiž běchu so tuteje alkoholoweje mocy nasrěbali. Njewědźachu, što bychu ze zbytnymi mocami započeli a tuž so dachu do dźěła. Znosychu wšě możne walčki, šćěpki, stokoncy a hrjady do srjedź wjesnoho puća a jón zašlahachu. Ćěmna nóc bě jim z pomocnikom. Runje tam jězdźa wjele autow. Što to jich stara. Njech někajke salto mortale přez barikady činja. Wulkotne barikady bychu Barlinskim komunistam najwjetšu česć činili. Dobroćiwi wjesnjenjo drje je nazajtra rano z časom wotstronichu. Potom hakle so winikarjo domasachu, kajku hłuposć su zworali a kajke njezbožo mohło z tym nastać. Třojomužstwo bórzy wuslědźichu. Nadźijomnje jich kocor dźensa wjacy njedrapa. Khiba wopička?

Hłowna zhromadźizna župy „Michał Hórnik“.

Zańdźenu njedźelu wotmě naša župa swoju hłownu zhromadźiznu, na kotruž bě so nahladna ličba zastupjerjow serbskich katolskich towarstwow zešła. Předsyda, knjez farař Delan z Baconja, powita wšěch nanajwutrobnišo, rozestaja nětčiši khutny čas a kajke nadawki ma kóždy za swój lud. Přeješe, zo by serbskomu ludej rjeńši čas zeskhadźał. Župan poda dalšu rozprawu wo skutkowanju župy w běhu minjenoho lěta, a poda zdźělenki, kotrež přitomni z wulkim zajimom přijachu. Na to sćěhowaše přednošk knjeza wučerja Měškanka z Radworja: „Nowy dych a nowy duch do našoho towarstwowoho žiwjenja“. Dźěleše swój přednošk do dweju dźělow: Naš přichod su naše dźěći! Za nje dyrbimy nałožować serbske „zahrodki“. Potom dyrbimy žadać obligatorisku wučbu za naše dźěći w elementarnych šulach. Wukńmy wot našich wótcow, žiwych a mortwych, zo bychmy byli z dobrymi wjednikami jónu sami. Poréča też wo politicy. Potom, hdyž změjemy wukubłany lud, pónźemy rjanomu přichodej napřeco. Přednošk namaka powšitkowne připóznaco. Nětko kročachmy k wólbam. Dotalny župan, knjez farař Delan, a joho zastupowar, knjez Guda-Hrubjelčanski, złožištaj swoje zastojnstwo. Po dlěžšej rozmołwje dojedna so zhromadźizna na sćěhowace wosoby: Jako župan wuzwoli so knjez kapłan Hórnik z Khróšćic, za městopředsydu knj. Jan Guda z Hrubjelčic a za sekretara knjez Jurij Lešawa z Kozarc. — W mjenje „Domowiny“ dźakowaše so knjez farař Šewčik dotalnomu županej za joho pilne 3 lětne dźěło. Réčeše też wo našej posmjertnej pokładni, a prošeše, zo bychmy so wo nowych zawěsćerjow starali.

Zastupjer towarstwa „Bratrowstwa“ w Kulowje namjetowaše, zo ma so jónu zhromadźizna župy też w Delanach wotměć. Zhromadźizna wza namjet na wědomjo. Réčachmy wo přinošku towarstwa za „Domowinu“. Wobzamkny so jenohłósnje, zo ma župa na hłownu zhromadźiznu „Domowiny“ namjet podać, zo by so přinošk A wotstronił a zo ma so jenož přinošk B płaćić. Dokónčne słowo poréča nowowuzwoleny župan. Wupraji nadźiju, zo by joho dźěło za serbski katolski lud spomóžne było a přeješe, zo bychu towarstwa w přezjednosći hromadźe skutkowałe. Tak jenož dóńdże naša župa k postajenomu zaměrej.

Wokoło 7 hodź. skónči so zhromadźizna, kotraž njech wostanje dalši skhodźeńk k spomožnomu dźěłu za lud a narod.

Prěnje serbske eksercicije.

W minjenymaj tydźenjomaj wotměchu so, kaž bě so wozjewiło, we Worklečanskej khorowni a kapałcy za knježny a žony zawrjene eksercicije. Knježnow wobdźěli so 30, žonow 28. Eksercitantki ze wsy khodźachu na nóc domoj a też někotre druhe nocowachu pola znatych we wsy. Wšitke druhe běchu w khorowni „doma“. Wobaj kursaj nawjedowaše wjeledostojny knjez arcyměšnik Žur. Při spowědźi wupomhaštaj dobroćiwje kk. farař Mič a kapłan Młónk. Sobotu 22. měrca zastupja młodźency do eksercicijow. Tute dźerži wjeledostojny knjez farař dr. Jakubaš. Woběmaj knjezomaj mištromaj eksercicijow słuša najwjetši dźak nic jenož wobdźělenych ale wšitkich katolskich Serbow. Žohnuj Bóh jeju dźěło za njesmjertne duše. Eksercicije za knježny 30. měrca započnu so wječor 1/2 7 hodź.

Z cyrkwje a swěta.

We vatikanskim měsće wotmě so w basilicy swj. Pětra swjatočny pohrjeb kardinala Merry del Val. Na nim wobdźěli so 21 kardinalow, bratr a sotrowca zemrětoho, sobustawy diplomatiskoho korpsa a wjele arcybiskopow a biskopow. Španiski pósłanc zastupowaše krala Alfonsa. Swjatočny requiem dźeržeše kardinal Zambini a modlitwy při kašću 94 lětny dekan swj. kollegija kardinał Vanutelli. Swój posledni wotpočink dóstanje zemrěty służownik Pija X. cyle blizko při rowje swojoho lubowanoho knjeza. Też hódny pomnik so jomu staji, to je Swj. Wótc hižo přilubił.

Nowy němski nuncius je njedźelu 9. měrca swoje dotalne městno w Budapešće wopušćił a so wot tam do Roma podał. Rozžohnowanjo z wuherskim narodom běše jara wutrobite. Wulka syła ludu přewodźeše po kemšach nuncija na dwórnišćo. Tu běchu so zastupjerjo knježerstwa, duchownstwa a diplomatiskoho korpsa zhromadźili. Wšitcy sławjachu we swojich narěčach nuncija, na čož wón sam z hnutymi słowami wotmołwi, so dźakuje za přijeće, kotrež je tu w Budapešće namakał, a přeje wuherskomu narodej zbožowny přichod. Też na puću přez Wuhersku běše nuncijus na wjele dwórnišćach z předmjetom najwutrobnišich hołdowanjow ze strony zhromadźenoho luda. Nuncijus wostanje khwilu w Romje, zo by tu wot swojoho předstajenoho a zdobom prjedownika w Berlinskej nuncijaturje, nětčišoho statnoho sekretara kardinala Pacellija, dóstał pokiwy za dalše skutkowanjo na nowym ćežkim městnje.

Swjaty Wótc přija we wosebitej audijency štyrjoch duchownych z Argentiniskeje, kotřiž w Romje studuja zasady a praktiske puće za zawjedźenjo katolskeje raznosće a to na příkładźe italskich wobstojnosćow. Swj. Wótc poda jim někotre pokiwy a dobre rady, złožo na nich sćěhowace słowa: „Dobru měješće mysl, přijeć tu k nam a wohladać, kak su sebi Italjenjo organisowali katolski skutk, zo byšće potom dźak wašich pilnych studijow we swojich diecezach doma zawjedli, štož sće tu nawukli. Tola to njeje posledna mudrosć, wšo, štož tu widźimy, doma dospołnje nałožować, dokelž kóždy kraj ma swoje potrjeby. Tu w Italskej na příkład su sobustawy katolskoho skutka rozdźěleni po naturskich wotdźělach: do wotdźělow muži, młodźeńcow a akademikow, a do wotdźělow žónskich, knježnow a akademičkow. Wosebje je ważne, zo akadomikojo přisłušeja wotdźělam młodźeńcow a akademički žónskej młodźinje; tola žada jich duchowny wobsah za wutworjenjo wosebitych rjadow za nich. Dokelž z worštow akademikow maja wuńć wjednicy za přichod za naše katolske žiwjenjo.“ Spomniwši na swoju encykliku „Ubi arcano“ poda Swjaty Wótc wobmjezowanjo katolskoho skutka, mjenujo jón sobudźěło lajkow we japoštołstwje cyrkwineje hěrarchije. Wujasnjejo doda Swj. Wótc: „Réčo wo sobudźěle lajkow na polu japoštołstwa dyrbi so na prěnim městnje měrić na to, zo su tuči lajkojo dobri křesćenjo. Dokelž je cyle njemóžno sobudźěłać we japoštołstwje, hdyž człowjek sam njeje na to přihotowany. Też žadyn duchowny njemóže dźěłać

na swjatosćenju dušow, jeli njeje sam swjaty. Dokelž nichtón njemóže dale podawać, štož sam njewobsedźi. Z naložењom tutych zasadow wurosće za naše diecezy wulke spomoženjo, čohož so horco nadźijamy." — Za Italsku je katolska raznosć hižo přinjesła dobre płody. Mužska katolska młodźina je w běhu poslednich 7 lět we swojich zwjazkach wubudźiła na 5400 duchownych powołanjow. Połojca z nich zastupi do swětnoho duchownstwa, druha połojca rozdźěli so na dalšej dwaj dźělaj k lěpšomu misijónskoho a klóštrskoho duchownstwa. Wo katolskej žónskej młodźinje njechamy hakle rěčeć; tuta je hišće wjele wjetšu ličbu duchownych powołanjow we swojich zjednoćeństwach wubudźiła. Dale spominaše Swjaty Wótc na to, kak je hižo w času swj. japoštołow znata była katolska raznosć, to je sobudźěło lajkow w Knjezowej winicy. Skónčnje napominaše Swj. Wótc k wutrajnomu, sćerpliwomu dźěłu. Pomału dyrbimy postupować, nic nadobo wšo spowaleć chcyć, ale dźěłać dyrbimy pospochi a bjez wustaća.

Francózska. 25. februara móžachu šesćo francózscy biskopjo swój sleborny jubilej woswjećić, mjez nimi kardinal Lucon w Reimsu. Tući knježa dóstachu před 25 lětami biskopsku swjećiznu přez bamža Pia X. W Francózskej běše tehdy runje wudyriła kulturna wójna. W běhu poslednich 25 lět je wězo w francózskej znutřkownej politicy so wjele přeměniło. Tola z tamnych złych časow je wostała wulka khudoba francózskich fararjow, wosebje wonka na kraju je w najwjacy farskich domach nuza z knježićerjom. Wšak běše knježeństwo tehdom cyrkej dospołnje wurubiło. Samo Bože domy buchu gmejnam do wobsydstwa přepodate. Za nje je nětko tute wobsydstwo z wulkej ćežu. Cyrkwje dyrbja so też porjedźeć a tajke dźěła su najbóle khětro drohe. Gmejny pak so zapowěduja, za cyrkwje tajke ćeže přewzać. Sćěhwk je, zo wšelake cyrkwje pomału rozpadnu. Tohodla su nětko nowe towarstwo za cyły kraj założili ze zaměrom, škodu ćerpjace cyrkwje wuporjedźeć.

Pólska měješe w minjenym lěće 1929/30 na 17655 wosobow duchownoho rjada. Z nich běchu 14099 katolskich duchownych (mjez nimi łaćonskoho wobrjada 11602, grjekskoho 2432, ormianskoho 65, prawosławnych 2943, protestantskich 574 a mohamedanow 39). Katolske duchownstwo rozdźěluje so po stronje hěrarchije na 46 biskopow (arcybiskopow a kardinalow), 357 kanonikow, 229 theologiskich profesorow, 6619 fararjow, 354 administratorow, 2859 kapłanow, 2632 alumnow, 648 rjadownikow a 155 konsistorialnych zastojnikow.

We Wilnje wotměwachu so njedźelu 16. měrca zjawne protesty katolikow přećiwo přesćěhanjam wěriwych we bolšewikskej Ruskej. Wobdźělnicy mějachu křiže přityknjene, zhotowjene k dopomnjeću a k počesćowanju w Ruskej zamordowanych prelatow Butkiewiča a Mirskoho. Křiže buchu w cyrkwjach po wulkich kemšach poswjećene a rozdźělene.

Z njezbožownej Ruskej nawaluja so stajnje nowe črjódy burow do Pólskeje tu wućek a zežiwjenjo pytajo. Za Pólsku je to wulka ćeža a zdobom też wěsty strach. Pólske knježeństwo je so na Ligu narodow wo pomoc wobroćiło. Tohodla wšelake nowiny warnuja před přijećom ćěkancow do kraja, dokelž mohła so z tym Pólska zaplesć do šmjatańcow z bolšewakami.

Amerika. We Washingtonje, stolicy Zjednoćenych Statow, je mjez diplomatiskim korpsom wjetšina katolska. Mjez 55 pósłancami su 30 katolikojo — jendźelski pósłanc Sir Esme Howard je jara zasłužbny katolik, tohorunja francózski (znaty basnik Paul Claudel). Wšě pósłanstwa liča do hromady 420 wosobow, mjez nimi su 236 katolikojo.

Mexiko. Katoliko pósłachu swojomu nowomu presidentej Pasqualej Oric Rubio přez arcybiskopa msgr. Leopolda Ruiz, japoštołskoho delegata, sćěhowacy zbožopřejacy telegram: „Je za mnje wulka česć a z dobom też wjeselo a přijomna winowatosć, Wam z tutej zdźělenku jako japoštołski delegat wuprajić moje sprawne zbožopřeća na dnju Wašoho zapokazanja do wuznamnoho městna presidenty republiki. Prošu, zo byšće přiwzali tele zbožopřeća też w mjenje prelatow, duchownstwa a wobydlerstwa provincije Michoakans, kotřiž su sebi wědomni, kak wysoko ma so važić česć, syna kraja Michoakans pozběhnjenoho widźeć na najwyše městno wótčiny. Wobkrućam Wam, zo budźemy Was podpjerać a Wam wšu česć wopokazować. Zdobom je za mnje też wosobinscy wulke wjeselo, Wam swoje přeća a swoje česćowanjo wuprajić směć. Budu so za Was modlić, zo by Bóh Wam wobradźił radosć, zo byšće přez Waše knježenjo spěchowali měr a derjemjeńco we našim kraju. Njech wšohomócny Bóh Was škita. Leopoldo Ruiz.

Wšelčizny.

Što so najwjacy zjě a najwjacy wupije. Běrny (neple abo zemjaki) je jědź, kotraž so we Němskej najwjacy wužije. W jenym lěće zjě so tu na hłowu 415 kg. Po nami kroči Češka z 355 a Ruska z 349 kg. Najsylniši jědźcy kleba su Belgičenjo. Zjědźa wob lěto na hłowu 278 kg, za nimi přińdu Francozojo z 250, Holandojo, Wuherjo a Čechojo z 200 kg, a na kóncy stoji Němska z 158 kg a Świca z 130 kg na hłowu a lěto. — Najwjacy čaja wupija Jendźelčenjo z 4,1 kg wob lěto na hłowu. Holandojo wupija na hłowu w přerězku 1,6 kg, Němcy 0,97 kg, Amerikanojo 0,4 kg a Francozojo 0,04 kg. Kofeja wupije so najwjacy w Danskej z 6,8 kg na hłowu wob lěto a najmjenje w Jendźelskej z 0,35 kg na hłowu. Němska přetrjebuje lětnje 1,7 kg na hłowu. Holandojo pija rady kakao. Wupija wob lěto 5,6 na hłowu, Němcy jenož 1 kg na hłowu.

* * *

Sobuželnosć. Duchowny knjez zastupi do železniskoho woza a posydny so na jeničke prózdne městno. Jomu napřeco sedźeše překupski pućowar. Lědma zo bě tón duchownoho knjeza dopóznał, pomikota z wočomaj na druhich pućowacych, kaž by rjekł: Kedźbujće! a dźeše k duchownomu: „Duchowny knježe, wěsće wy hižo najnowšu nowinku?" Knjez wotmołwi z krótka: „Ja dźensa njejsym hišće do žaneje nowiny pohladał." Na to zasy pućowar: „Wšudźom so hižo wo tutym podawku wjele powěda. Čert je mjenujcy dźensa w nocy wumrěł!" Bjez dołhich mysli wućahny knjez móšničku a poskići pućowarjej sleborny pjenjez a rjekny: „Ja mam stajnje ze syrotami sobuželnosć. Wzmiće tónle pjenjez jako miły dar we wašej zrudobje!" Na to powšitkowny směch a pućowar zhubi so bórzy do druhoho wotdźěla.

* * *

Mudra wurěč. Młoda žona po kwasu: „Ale Jano, kajki ty tola sy! To so ja tola nadźała njejsym. Lědma tydźeń, zo smój woženjenaj, a ty 'žno maš žadosć za swojimi towaršemi!" A młody muž wšón horliwy na to: „Nó haj, najlubša, chcu jim jenož wupowědać, kak zbožowny ja sym. To mje najbóle ćěri."

* * *

Dwaj, kiž staj so radźiłoj. Pruskoho krala Bjedricha II. prošeše nahladny wučeny wo wěstu rjanu faru. „Kajki sće wy krajan abo měšćan?" wopraša so kral. Knjez wotmołwi: „Majestosć, sym rodźeny Berlinjan." Na to zabórča kral: „Hm, ći Berlinjenjo zwjetša wjele hódni njejsu." Knjez pak so z tym zatrašić njeda, ale měnješe khroble: „Majestosć, ja pak tola znaju dweju Berlinjanow, kotrajž staj so derje radźiłoj." „Koho z tym měniće?" prašeše so kral khětro wćipny. Knjez pak dźeše: „Tón prěni sće wy, majestosć, a druhi je moja maličkosć." Kral so wusmja a připokaza jomu požadanu faru.

Towarstwowy powěstnik.

Khrósćicy. Nawječorny wokrjes „Sokoł" změje přichodnu wutoru (na swj. Mariju) wječor 1/28 hodź. pola Natušec swoju 1. štwórćlětnu zhromadźiznu. Njech su wšitke jednoty, wosebje pak Haslowska, zastupjene.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 281. ze Židowa: Jan Rab; 282. 283. z Drježdžan: Hańža Winarjec, Monika Cyžec; 284.—286. z Hajnic: farař Jan Cyž, šulski wjednik Pawoł Rječka, Hana Zarjeńkec; 287. z Mnišońca: Pětr Žur; 288.—292. z Bělčec: Jurij Ela, Marja Jakubašowa, Korla Martin, Jan Měrćink, Madlena Rězakowa; 293. 294. z Ralbic: Michał Narćik, Pětr Brězan; 295. z Konjec: Jakub Hanski; 296.—298. ze Šunowa: Pětr Kurjat, Mikławš Rjelka, Jakub Wels; 299. z Nowoslic: Pětr Cyž; 300. 301. z Koslowa: Pětr Wowčeŕk, Jurij Wowčeŕk.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 1068. Ralbic: M. N.; 1069. 1070. ze Šunowa: M. R., M. R.; 1071. z Konjec: P. Ć.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 17. měrca 1930.

Woły: 161. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 52—56 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 42—47 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 37—40. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) *Husumske z pastwy* — . **Byki:** 283. 1) *Połnomjasne*, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 52—56. 2) Połnomjasne, młódše 46— 1. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 42—45 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 317. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 45—49. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—56. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 36—41. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 40—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 30—34. 6) Husumske z pastwy 26—28. **Ćelata:** 824. 1) Najlěpše wukormjene 77—83. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 68 75. 3) Špatne 56—65. **Wowcy:** 599. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—68. 2) Starše wukormjene 52—56. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 43—50. 4) — . **Swinje:** 3201. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 68—70. 2) Wukormjene 66—68. 3) Mjasne 64—65. 4) Špatne 62—63.

20. měrca 1930.

Ćelata (677): 1) 82—87. 2) 74—80. 3) 65—70.

Swinje (464): (přez 300 pt.) 1) 68—69. 2) (240—300) 67—68. 3) (200—240) 65—66. 4) (160—200) 62—63. Rancy: 60 64.

W nakładze towarstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušle:

Kwasne basnje a někotre druhe

ze wšelakich pjerow

wudał Michał Nawka.

Płaćizna 50 pj.

Žiwjenjo Swjatych

na měsac januar

spisał † farař Jurij Libš.

Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.**, za njesobustawow **60 pj.**,

Dóstanjeće je w **Donnerhakec knihićišćerni w Budyšinje.**

Před šulerskimi wrotami 21.

Wupjerki

jenož najlěpše twory:

80	cm šěroke	. m	**2.20**
100	cm „	. m	**2.75**
115	cm „	. m	**3.—**
130	cm „	. m	**3.50**
140	cm „	. m	**3.70**
160	cm „	. m	**4.25**

Tuńše hódnosće, kaž tež zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składze.

5470 metrow wupjerka

smy w jenym lěće rozpředali, štož je najlěpši dopokaz hódnosće našeje twory!

Andr. Kasper

(mějićel: A. Pilopp)

w Budyšinje / Burglehn 11.

Gardiny, vitraže, zawěški,

wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,

dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

Našim lubym křižerjam:

Jutrowne kěrluše

su z nowa wušle. Płaćizna **50 pj.**

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za puchež a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Serbski Hospodař

ratarske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!

Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu

„Jajko“

Předawaja wšudźom w dźělbach

po 5 puntach	. . . za	1.— hr.
po 10 puntach	. . . za	1.90 hr.
po 25 puntach	. . . za	4.50 hr.
a po centnarjach	. . za	17.50 hr.

Mały wudawk so bohaće wupłaći

Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

Kedźbu! Z tutym k wobkedźbowanju dawam, zo njeby nichtón wopačne rěče wo mojej žonje rozšěrjał, přetož bych tajkoho na kóždy pad před sudnistwo žadał. **Jakub Šewčik w Nowym Dworje.**

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy z 5—8 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotolska hasa 11

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

13. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **29. měrca 1930.** | **68. lětnik.**

Baćonjowa ćeta.

Bě po Khrósćanskej zhromadźiznje župy Michał Hórnik.

Njeběch posledni, hdyž so wotsalich a tola bě hižo khětro šerjaca ćmička, hdyž z korčmy na puć wustupich. Wšelacy kročachu abo jězdźachu na swojich wbohich njedźelskich wehiklach nimo po puću. Napřećo korčmje běštaj so młodaj človječkaj stupiłoj a pozdatnje hišće druzy pódla, ćmička Bohu dźakowano njedaše nikoho spóznać, čim bóle bě bohužel słyšeć, štož sebi młodźi ludźo powědachu, wosebje, dokelž při poriku holca jara wótře swój hłós słyšeć da a dołho, hačrunіž na tamnej stronje kročo, słyšach wječornu rozmołwu. Zawěsće, dokelž bě ćicho, su to też druzy derje słyšeli. A štož sebi tutón porik powědać měješe, bě tak njehańbite, zo so hańbowach, zo dyrbju to słyšeć. Njewěrju, zo je něchtó z nimokročacych na tamnej stronje puća młodych ludźi rozećěrił, kaž by so słušało.

To bě potajkim wječorna zabawa we swjatym posće a štož sobu najzrudnišo, sta so tak bjez wšeje hańby a čuća za to, zo dyrbja tola to wšitcy słyšeć, kotřiž po puću nimo jdu. Hewak so mazanosć a njehańbićiwosć khowa w ćmowych kutach. Tu so wupjeraše srjedź wsy, hdźež dyrbi někotryžkuli nimo hić. To je wječorny wobraz z katolskeje wsy srjedź swjatoho posta. Nima Posoł prawje, hdyž wóndy pisaše, zo so strašnje zabłyskuje koło wokoło? Njedyrbjało to móžno być, zo so wjesna policija też trójku wo to stara, što so po wječorach na wsy stawa? Haj, tu so swěcy zaswěćeja na wsy, zo njeby zapřah wonjezbožił a kolesař do přěrowa zajěł. Hdźe pak su škitańske naprawy, zo so zjawnje dobre mjeno wsy njewohani a njewohańbja přez tajki mazany, njekničomny prak a tutón so njezaćěrja tam, hdźež słuša — do swinjacych khlěwow? My bohužel swoje katolstwo pokazujemy bóle w cyrkwi nutřka, a wonka smy často wšo druhe a jenož nic to, štož dyrbjeli być. Njesłuša to sobu do „katolskoho akcijóna“, do katolskoho skutka, zo počinamy swoje serbske wsy rjedźić před tajkim mazanym prakom, zo nam njezasmjerdźa dale wjes a powětr? A to płaći wo w š ě ch našich wosadach bjez wuwzaća. Wězo je tam najhórje, hdźež je wjetša wjes. Často słyšimy, zo runje najdźiwiše holcy runje najradšo do najwjetšeje wsy so přistajeja, dokelž tam je najwjacy k łójenju a najwjacy žiwjenja.

Počinajmy po našich katolskich wsach so lěpje starać wo to, što so tam wšo po wječorach stawa. Čeledź słuša wječor do domu. A nětkle je telko wubjerka na čeledźi, zo sebi katolska hospoza njebudźe tajku ćetku zdźeržeć, kotraž nic jenož po nocach, ale po wječorach wokoło brudźi ze wšěmi móžnymi wuběćemi.

Serbscy hospodarjo a serbske hospozy! Nětkle zaprimńće kruće, hdyž maće móc w rucy! To by khort był, zo njebychmy swoje wsy wurjedźić a čiste zdźeržeć móhli!

A što dyrbi k tutym słowam hornje napismo? Někotryžkuli praji, zo je hornje napismo posledni sćěhwk tajkoho njehańbitoho wječornoho a nócnoho łaženja. Móže być, njetrjeba pak też. Posoł chce dźensa ze swojim napismom něšto druhe wuprajić.

Dołho drje wěcywustojnym wułožować njetrjebam, štó je ze słowom Baćonjowa ćeta měnjeny. To njeje Baćońska ćeta. Dokelž kóžda Baćońska ćeta hišće njeje Baćonjowa ćeta.

Wěsta Baćonjowa ćeta, z mjenom Hilžbjeta Bruger, je štyrceći lět dołho swoje čestne a zamołwjenja połne zastojnstwo baby wukonjała a nětko na wumjeńku je ze swojich dźenikow a nazhonjenjow wudała knihu, kotraž móže so woprawdźe widźeć dać a mnohi profesor a wučeny knjez njeby tajku knihu zamohł napisać. Wšón swět khwali tutu babinu knihu, dokelž je z nazhonjenja spisana a wopřija najlěpšu křesćansku ludowu mudrosć. Kak maja so młode a też stare holcy zadźeržeć, hdyž so hinak wobeńć njehodźi, zo jich žiwjenjo z druhim splahom hromadu zwjedźe, je nam tuta praktiska a kritiska ćeta na rjanym přikładźe pokazała, z kotrohož chce Posoł čerpać, zo njetrjebał so dale mjerzać na njepřistojny wobkhad młodych ludźi po njedźelskich wječorach w serbskich wsach.

Wopisuje nam primicu a kwas zdobom we wsy. Józef swjeći swój duchownski kwas a joho sotra Finka,

po prawym Józefinka, kwas. Bjez dźiwa: cyła wjes sobu swjeći a juska. Ze wšěch woknow a třěšnych wuhlatkow smahuja so khorhowje. Puće a šćežki do čista wumjećene a ze zelenym liščom posypane. Před kóždym domom stoja zelene brěžki, mejki. Pletwy wija so w šěrokich wobłukach wot wokna k woknu a wšudźom strowja kćějate róže. Kaž na Bože Ćěło stoja małe družki, wěncowane a w běłych drasćičkach před šulu a čakaja na swjatočny wokomik, zo směrdźa młodoho knjeza z domu do cyrkwje k prěnjomu woporej Božeje mšě přewodźeć. Hudźbne kapały a towarstwa su so zestupałe k špalirej. Bože słónčko měni derje a swoje zybolace pruhi wuliwa na swjatočny dźeń. Wšo so wjeseli a swjeći sobu. Tak zrědka dźěn też bywa, zo bratr a sotra swjećitej zdobom swój kwas.

A Finka je zbožowna njewěsta. Je derje trjechiła. Druhi direktor a překupski wjednik wulkeje twornje je sebi ju zhladał. Wšitcy we wsy jej zawidźa. Kak su sebi tola druhe wjesne maćerje — cyle, kaž pola nas — a druhe wjesne holcy wšu prócu dawałe, zo bychu tohole ptačka popadłe do swojich prudłow, podarmo! A jej, kotraž z cyła za nim ženje hladała njeje, kotraž we swojej hłuposći sebi ani na to ženje mysliła njeje, připadny wulki lós.

Słyšiće z toho něšto, wy serbske holčata, kiž sebi nohi a pjaty wotběhaće za tym a tajkim . . . kom, kiž woprujeće čas, pjenjezy a samo česć, zo byšće sebi joho popadłe, wěsće, kak je też pola was často wša próca podarmo a druha, pěkna, šwarna, khuda, snadź njenahladna holca z małoho domčka je ta zbožowna njewěsta a wy wjezeće kołmaz! Čohodla to? Też dźensa hišće płaći: mandźelstwa so w njebjesach wjazaja. Jenož cyle struchłe, zbědnjene a wukćěte na zemi wot starych žonkow. Prawe mandźelstwa pak njejsu wuběhane na zemi, wuprošene z telko dobrymi słowami, wulišćene tak a hinak, za płotami a rejwanskimi łubjemi — o, zo byšće skónčnje rozom wužiwałe a wustrózbniłe wot khorosće łójenja nawoženje po křiwych a njećestnych pućach, wšě njerozomne libjata, kiž chceće so ženić na wšón gwałt, kaž Glawšec kmótra praji, a zo by nam miły Bóh wobradźił mudriše a rozomniše maćerje, kiž njebychu swoje holčki, lědoma ze šule, z mocu tłóčiłe nawoženjam do rukow. Jenož hłupikojty nawoženja na tajki manövr nutř padnje, druhi dźe so smějo dale.

Štož druhdy w Serbach wot stron hłupikojtych maćerjow nazhoniš, je pře wšu měru. Wjetše njezbožo njemóže so tajkej maćeri w mandźelstwje stać, hač zo jej Baćonjowa ćeta přinjesy do domu mału holčku. Ta bjez toho, zo chce maćeri hłowčku zawjerćeć, jeli nic w šulskich lětach, potom wěsće, hdyž přińdu hłupe lěta wokoło žeńtwy. Štóž je hdy widźał, kak so maćerne wóčko swěćeše, kaž dračowa kholowa, hdyž někajki khadla pohladny na jeje Finku, wě, zo Posoł přewjele njepraji.

Haj, maćerje su, kotrež so ani njestróža, swoje holčki na puće hańby pokazać, jenož, zo by so někajki blečk namakał. O hrózbny Boži sud, kiž na tajke Sodomske maćerje čaka, kiž we swojej zaslepitosći ani njewidźa, zo wšón serbski swět z porstom na nje pokazuje a wone tola šwórčo, bórčo dale khodźa po kemšacych pućach.

Wróćmy so zasy k Fincy, kiž dźensa swjeći swój kwas! Też za njej padachu wot stron zjebanych towarškow a lózych wjesnych hubow tajke a hinajše přispomnjenja, tola wona so wo to njestaraše a dźěše swoju šćežku njemylenu dale. Tak bě sebi runje přez swoje rune, sprawne, njetajene, njelišćace wašnjo dobyła muža, hačruniž ženje na to njemysleše.

A što pisa babička dale? Je tak žortniwje a rjenje, zo chce wam Posoł to wupowědać. „Też ja sym pódla při dźensišej swjatočnosći“, praji. Je dźěn jara, jara zrědka, zo też babu k tajkej swjatočnosći, kaž dźensa, přeproša. Haj, na křćizna, to so wě. Tam mje wobeńć njemóža. My baby smy wšak kaž pjaty hozdźik hewak. Přińdu po nas, hdyž dyrbi być a sej pomhać njemóža. Ale hewak su smjerć wjesołe, hdyž nas njetrjebaja. Hladaja nam radšo do khribjeta hač do woćow. Prawje wšak to njeje, tola k zrozemjenju! Prawa, dobra baba je po prawym prawa wosadna maćerka. Wě wo wšě wjesne starosće, wo wšu nuzu lěpje kaž štó druhi we wsy. Čohodla potajkim njedyrbjała też pódla być při wšěch wjeselach a dobrych dnjach we wosadźe? Tak je jej dźensiši wjesoły kwasny nan prajił, hdyž sam po nju přińdźe, zo by ju na kwas dowjedł. Strach, zo nětko wšitcy kwasny nanojo tak činja a baby lutych swjedźenjow dla wjacy k měrej njepřińdu a swoje babine winowatosće zanjechaja, njej wšak tak wulki.

Finka bě sebi dźensiši, jeje a bratrowy kwasny dźeń, dospołnje zasłužiła. Nimo Józefa, kiž z njej zdobom swój duchowny kwas swjeći, běštaj hišće dwaj bratraj na wyššich šulach, starša sotra chcyše so ženić a tři młódše dźěći tu też hišće běchu. Tuž 15lětna Finka so sama rozsudźi, sebi zasłužbu pytać, zo by swojomu bratrej z pjenjezami wupomhać mohła. Zawěsće dopokaz dobreje a woporniweje sotřineje wutroby! Bóh je też jeje wotmysł widźomnje žohnował a modlitwa bratrowa swoje dočiniła. Baba rěčeše z wobsedźerjom fabriki a też z direktorom, hač njebychu Finku do bürowa wzali. Njebě tehdy hišće wašnjo, tak młode holcy přijimać.

Jeje nan jej tři wěcy wosebje na wutrobu położi při zastupje do noweje służby: 1. Njedaj sebi ničo lubić, 2. Njedaj sebi ničo darić a 3. Njedaj so wot nikoho něhdźe přeprosyć!

Woprawdźe tři złote wučby też za naše holcy! Njedaj sebi ničo lubić, wězo njeje z tym jeje knježstwo měnjene, ale wša tajka cwólba, kiž rad na hońtwu khodźi za hłupymi holcami.

To je też tajka zrudna, ćmowa strona w serbskim zjawnym žiwjenju. Štó njeby so hižo na tym pohóršował, hdyž je něhdźe koncert, skhadźowanka abo druha zjawna zabawa, zo so serbski lud zeńdźe, lědoma, zo su zwuki wuklinčałe, tu so hižo kaž wjelki na žratwu pušća naši a druzy hólcy na hońtwu za tej a druhej husycu. Rozomnoho człowjeka to hižo grawa, kak tuta njekmanosć přiběra a před zjawnymi wočemi, też přeprošenych duchownych, wučerjow a druhich hosći, kotřiž rad při sebi widźa, so počina wobkhad mjez młodym ludom, zo často druhe njezbywa, hač mjerzaty woteńć. Tu je reforma trěbna a to tak khětře kaž so hodźi. Što pomha, hdyž so w cyrkwi, doma, w towarstwach napomina, kak ma so młody lud zadźerżeć, hdyž při zjawnych zawjeselenjach wšo zasy torha a k dračej njesy, štož je hort duchownoho, wučerja abo nan a mać dźěsću zašćěpił? Wobkhad młodoho ludu žada sebi nuznje druhe metody. Serbskim holcam pak njech so zapisa za wuši słowo: Njedajće sej ničo lubić!

Po tutych třojich nanowych wučbach so Finka swěru měješe. Ze wšelakimi słódkosćemi a małymi darami pytachu so druzy młodej holcy bližić. So dźakuju, wotmołwi stajnje, njedam sebi zasadnje ničo darić. Přeprošowachu ju tam a druhdźe. Zasy: dźakuju so. Jdu, hdźež ja chcu a štož trjebam, kupju sebi sama. Wy pak sće tola jara staromódna, ju škrějachu. Ně, wotmołwi, sym tak modern, zo mam telko kuraže, to činić, štož ja chcu a nic, štož druzy chcedźa. Aj, kak so počina, zasy rěkaše, my tola wšitcy wot jeneje wopicy wukhadźamy. A wona: Zo bu z wopicy człowjek, hišće nichtó widźał njeje. Ale, zo móža ludźo wopicy być, ja wšědnje widźu a nazhonju. Přiwuzny wobsedźerja fabriki bu raz tak khróbły, zo chcyše ju pomajkać. A što wona? Prošu, praji, trěnjo wisa w gardarobje. Jako hadrješćo so njedam wužić za waše mazane porsty. Tajka hinajša krokawa, jenož hišće wotraženy při sebi

bórčeše. Tola, respekt před njej rosćeše. Mějachu ju za damu a kóždy so na kedźbu bjerješe, jej na njepřistojne wašnjo so bližić. To dźěše tak dale, zo skónčnje njepřińdźe direktor fabriki k jeje nanej a wo jeje ruku prošeše. Kak daloko su wšelake serbske Finki hišće zdalene wot tuteje njewěsty na primicnym dnju jeje bratra!

Hdyž Posoł dźensa tole pisa, je runje swj. Józefa. Kaž so powěda, je swj. Józef prawy muž k brašćenju rozomnych a dobrych serbskich mandźelstwow. Někotraž-kuli njewěsta je hižo na joho dobru wutrobu kłapała a nic podarmo. Raz klečeše njewěsta w cyrkwi před wołtarjom a swjećećom swj. Józefa a zasy należnje prošeše wo joho pomoc, zo by jej bórzy nowoženju přiwjedł. A hlejće, dołho njetrjebaše prosyć. Swjaty Józef bě ruče pomhał. Zady wołtarja bě so nawoženja, zwónk sam, skhował, wuskoči a praji: Swj. Józef mje k tebi sćele, zo by sebi mje wzała! A woprawdźe, tomu tak bu. Bu zbožowna zwónkowa a stajnje wokoło wołtarja swj. Józefa so šmóraše a třěješe a rjedźeše. Pohlada tež k njomu horje šeptajo: Měj dźak, měj dźak, ty pomocniko z nuzy!

Wobkhad młodoho ludu w Serbach je prašenjo našeje wěry a našeje česće! Njezabudźće to, hólcy a holcy. jn.

Politiski rozhlad.

Ważne nadawki.

Ratarstwu pomhać a financy do rjada přinjesć, to stej nětkle najwjetšej a najważnišej nadawkaj němskoho kraja a němskoho sejma. President Němskeje, Hindenburg, je po podpisanju němsko-pólskoho dojednanja, kotrež wosebje němskej industriji lěpšiny, němskomu ratarstwu pak ćeže a starosće přinjese, na to pokazał, zo ma nětk industrija nadawk, na wosebite wašnjo ratarstwu pomhać. Tuta pomoc ma so po wosebitym programje za rańšu Němsku, wosebje tamnišim porańšim němskim ratarjam, kaž w rańšej Pruskej a w pomjeznych krajach při Pólskej ležacych poskićeć. Dwajadwaceći milijónow hriwnow maja so najprjedy za nich postajić. Też ratarstwu w zbytknej Němskej ma so pomhać. Wosebje ma so na to dźiwać, zo bychu ratarske wupłody dale njespadowałe ale ratarjej joho prócu a risiko kryłe. Tuž je so před něšto časom hižo cło na dowoz wukrajnoho žita a pšeńcy zawjedło. Tola podarmo. Žitne płaćizny su hišće dale spadowałe. Nětk maja so cła na pšeńcu, wows atd. hač na 12 hriwnow powyšić, monopol za majs so zawjesć. Tutón namjet je so nětk w němskim sejmje w třećim čitanju přijał. Nadźejmy so, zo so wěcywustojni zasy mylili njejsu a zo ratař znajmjeńša za přichodne žně, dokelž poslednje hižo dawno wjacy w joho bróžni njejsu ale pola spekulantow na nětk wobzamknjene podroženjo a dobytk čakaja, telko dóstał, zo mohł z česću wobstać a so zeživić. Druhi wulki nadawk je, němske financy do rjada přinjesć. Wo tym so hižo lěta dołho powěda a wuradźuje. Tola při tym je Němska stajnje bóle do dołha lězła a swój dołh z amerikanskimi požčonkami płaćiła. W němskokrajnej kassy pobrachuja 1 800 milijónow hriwnow. 500 milijónow Krengerowe zapalki přinjesu, 700 milijónow mamy po nowym Youngowym planu lětsa mjenje płaćić. Tohodla pak hišće sta milijónow dołha wostanu. Te maja so hač k 1. aprylej kryć. Jeli němskokrajny sejm to njedokonja, potom zastupi, kaž je němski president Hindenburg hrozył, wuznamny staw a srědki so zwjedu bjez parlamenta po 48. artiklu němskeje wustawy. To by wězo žałostna plista była za cyły naš parlamentariski system, kotryž tak a tak hižo přewulkeje nahladnosće nima. Tuž nětkle němski sejm ze wšej mocu za wupućom pyta. Cyłe poł mandla nowych financnych programow so jomu podtykuje. Kotry budźe najlěpši? Jara derje wšak žadyn njesłodźi, dokelž žadyn hinajši wupuć njepokazuje hač — nowe dawki. Kak pak to zasy před wolerjemi zamołwić? Nowe dawki wšak so derje wobzamknu, ale to dźěn su te šeridło, z kotrymž žanoho człowjeka njedobudźeš, ale jenož zešeriš. A tola zasy nowe dawki wobzamknu. Dźěra ma so zatykać, zo so hišće wjacy zahubnjeje wody do wohroženeje łódźe němskoho stata njedobudźe. Tuž wjeselmy so na 1. apryl.

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Pjatk tydźenja swjećeše tudomna wosada rozžohnowansku swatočnosć za dźěći, kotrež su šulu wukhodźiłe. Naličichmy jich runje 25. Wobdźělnicy běchu so z generalnymi spowědźemi na swjedźeń přihotowałe. Na dnju samym stupichu před wołtař, hdźež so jim hišće jónu we wosebitym předowanju rjanosć čistoty rozłoži, a puć, kotryž k jeje zdźerženju wjedźe. Na to wuspěwachu rozžohnowanske a poswjećeńske modlitwy. Potom dóstachu swjate woprawjenjo. Khwalbny kěrluš z požohnowanjom swjedźeń skónči. Póndźelu wospjetowaše so podobna swjatočnosć za 15 holcow, kotrež z pokročneje šule wustupichu. Wone běchu sebi wosebitu spěwanu Božu mšu k wuprošenju knježniskeje čistoty skazałe. Na to dóstachu też wone zhromadnje swjate woprawjenjo. — Na woběmaj dnjomaj wotmě so potom rozžohnowanjo w šuli. Njech so młodźinje wšě při tutej składnosći wuprajene prózstwy wo zdźerženjo jeničcy ważnoho počinka čistoty dopjelnja! To so ji poradźi abo nic, za tym hač budźa so přileżnosće k njećistoće, wosebje dowěrnoho wobkhada z druhim splahom, zdalować. Jeli by to njećiniła, njech sebi wšu dalšu prócu zalutuje. Potom je wšitko druhe podarmo. Tohodla ji přejemy, zo by prawy puć wuzwoliła a na nim wostała!

Z Khrósćic. Ważny dźeń za dźěći Khrósćanskeje šule, kotrež su lětsa ludowu šulu wukhodźiłe, běše pjatk zańdźenoho tydźenja. Hižo rano na Božich służbach přistupichu zhromadnje k blidej Knjezowomu, a wosadny knjez farař Šewčik rozestaji jim w narěči ważnosć tuteje hodźiny za přichod žiwjenja. Też městno jich wuwučenja, do kotrohož 8 lět khodźachu, přeprosy swojich wotkhadźacych k wosebitej swjatočnosći. Běše jich 21, kotrež šulu wopušći. W powitanskich słowach postrowi knjez šulski wjednik Lipič nahladnu ličbu starších a hosći, mjez nimi knjeza wyššoho šulskoho radu Krawca. Wšelake basnje w serbskej a němskej rěči, kotrež běchu hodźinje dźělenja přiměrjene, prajichu dźěći z dobrym wurazom. Też zhromadne spěwy porjeńšichu swjedźeń w šulskej jstwi. Knjez wučeř Heidrich rěčeše wotkhadźacym wo dźěśćowskej swěrje, dopomni jich na starosće a prócowanja starších, a napominaše jich k swěrnomu dźakej napřećo swojim wukubłarjam. Tohorunja móžachu też lětsa, kaž hižo w prjedawšich lětach, někotři šulerjo a někotre šuleńki myto dóstać, rjane knihowe dary, kotrež so z danje wotkazanoho zamóženja knjeza kantora Hile kupichu. Šesćo dóstachu tajke myto za pilnosć w běhu šulskich lět: Kmječ z Khrósćic, Mrós z Wudworja, Brojeř z Łušća; Šwejdźic z Jasenicy, Ryńčkec z Khrósćic a Rjehorkec z Wudworja. Ze zhromadnym spěwom „Rjana Łužica“ skónči so swjedźeń, kiž drje wostanje tym při wotrězku žiwjenja stojacym njezapomnity. — Wy pak, kiž sće do zjawnoho žiwjenja stupiłe, służće Bohu, wostańće swěrni synojo a swěrne dźowki katolskeje cyrkwje, a hódni našich wótcow, našoho serbskoho ludu!

Z Khrósćic. Wutoru, na swjatu Mariju, zeńdźe so črjódka serbskich sokołow w Khrósćicach pola Natuša k zhromadźiznje. Wučeř Pjetaš powita wšěch nanajwutrobnišo ze sokołskim postrowom „Na zdar“. Naše sokołske dźěło je na prěnim městnje ćěłozwučowanjo. Čohodla njeby so hodźało w našim serbskim krajiku tak přewjesć, kaž maju to naši słowjanscy bratřa? We wokrjesu założi so ćěłozwučowanske družstwo, kotrež nawjeduje horliwy načolnik br. Šołta z Njeblelčic, a zeńdźe so prěni króć njedźelu 30. měrca po nyšporje w Khrósćicach pola Natuša. Rozprawa zhromadźizny načolnikow so přečita. Z tuteje widźimy, kak mnoho dźěła na nas čaka. Kaž kóžde lěto,

tak woswjeći so też lětsa wokrjesny dźććacy swjedźeń, kotryž budźe 14. septembra w Khrósćicach. Dale namjetowaše so w zhromadźiznje a so jenohłósnje přiwza, zo bychu so wšitcy sokoljo njedźelu 6. jutrownika w Różeńće k zhromadnym pobožnosćam zešli. — Ze sokołskim spěwom: „Hoj horje serbski sokole“ skónči so derje wopytana zhromadźizna. Njech serbski Sokoł přecy dale tak dźěła, k Bohu česći a k lěpšomu serbskomu ludej. Na zdar! J. K.-K.

Z Khrósćic. Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměje so tu srjedu 2. apryla popołdnju w 2 hodź. we wjesnym hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Z Kamjenca. (Wokřewjeńske zaradźenjo.) Pjaty rozmołwjeński dźeń wotměje so póńdźelu, 7. apryla 1930, popołdnju w 2 hodź. w Pančicach w młodowni. Přepytanjo a radźenjo je darmotne. Invalidna karta ma so sobu přinjesć.

Hłowna zhromadźizna Domowiny.

Domowina, centralny zwjazk serbskich towarstwow wotmě njedźelu, 23. měrca w Serbskim Domje swoju hłownu zhromadźiznu. Ze wšěch kóncow serbskeje zemje běchu pilni a swědomići narodni prócowarjo, kotřiž w towarstwach našu narodnosć dźerža, so zešli k wuspěšnomu dalšomu dźěłu za naš narod. Z tym, zo nimamy žanych druhich pocyłkownych organisacijow, kotrež bychu dźěło za serbsku wěc tak na starosći měle, kaž Domowina to ma, zaleži ważnosć a z tym też dźěławosć našeje najwjetšeje a najšěršeje organisacije, Domowiny. Móžemy z połnym prawom rjec, zo je Domowina swoje wulke nadawki w prawym duchu zapřimła a jara spomožnje dźěłała za naš wohroženy narod. Nadawkow wšak ji tohodla hišće telko zbywa, zo sama ani njewě, hdźe najprjedy zapřimnyć.

Zdobom su tajke hłowne zhromadźizny zastupjerjow za naše towarstwa wukubłanske hodźiny. Kaž hewak nihdźe tak móžeš tam, hdźež so wo našich potrěbach wotewrjenje rěči najwjacy wuknyć, kak bychmy dyrbjeli našej narodnej nuzy wobarać. Tohodla bě jara zwjeselace, zo běchu zastupjerjo w tak bohatej ličbje so zešli, tak zo bě sala našoho narodnoho domu wobsadźena hač do poslednjoho stólčka. Wěsće zwjeselace znamjo, ale poprawom by dyrbjał cyły narod we swojich hłownych dźěłaćerjach tam zastupjeny być.

Z wutrobnymi słowami witaše prěni předsyda, knjez farař — Khrósćanski zhromadźenych, kotřiž běchu jako zawodny a zahajacy spěw zanjesli „Rjana Łužica“. A směmy sebjewědomi wuznać, zo duch tutoho spěwa knježeše nad prócu a dźěłom 5 hodźiny trajaceje zhromadźizny. Jako prěni dypk stojachu na dźeńskim porjedźe rozprawy. Předsyda, knjez farař Šewčik rozprawješe wo dźěławosći zańdźenoho lěta. Jene towarstwo bu do zwjazka nowe přiwzate: Evangelske towarstwo serbskich wučerjow. Župa „Michał Hórnik“ wopřija tón čas 36, župa „Jan Arnošt Smoleŕ“ 24, župa „Handrij Zejleŕ“ 6 a Delnjołužiska župa jene towarstwo. Domowina je znowa wutworjenjo Serbskeje Ludoweje Rady přewzała, a k zbožownomu wuspěchej dowjedła. Předsyda spomina na słónčny dźeń poswjećenja pomnika „Kocorowoho“ w Zahorju. Peticija za obligatorisku serbsku šulu je přez pilne subudźěło Domowiny dotal 9000 podpismow zwjedła. Tři dźiwadła móžachu, wot Domowiny nakładowane, swoje dźěło na serbskim jewišću zahajić. Hospodarski rozhlad běše jara spokojacy. Knjez předsyda skónči rozprawu z dźakom na wšitkich sobudźěłaćeri, wosebje županow. Z připóznawacym přikleskom dźakowaše so zhromadźizna za rozprawu.

Na to sćěhowachu rozprawy župow. Župa „J. A. Smoleŕ“ pokazuje na swoje zjězdy w Klukšu a Drježdźanach, župa „Michał Hórnik“ na swój zjězd do Prahi, župa „H. Zejleŕ“ na narodne poměry. Wo pjenjezach poda rozprawu knjez direktor Klos jako pokładnik.

Sćěhowachu wólby, w kotrychž měješe so wolić předsydstwo. Prěni a druhi předsyda, knjez farař Šewčik a knjez Bart, złožištaj swoje zastojnstwo. Woběmaj wupraji so wutrobny dźak ze strony zhromadźizny. Nowe předsydstwo je sćěhowace: prěni předsyda knjez farař Křižan w Klukšu, druhi knjez kapłan Nowak w Budyšinje, pokładnik knjez direktor Klos.

Na to přednošowaše knj. župan Krječmaŕ wo serbskim towarstwowym prašenju. Pokaza nam jasnje wobraz zańdźenosće w našim towarstwowym prócowanju. Daje rozwi dźěło a wašnjo dźěła w serbskim towarstwje. To je wěsće polo, na kotrymž móže a dyrbi Domowina swojim towarstwam pokiwy k płódnomu dźěłu podawać. Snadź móhła ważne přednoški na wosebitych łopjenach

Jutře wón přińdźe!

Ćěmne swětło wobswětleše jstwu staroho Měrćina a dobywaše so do ćmowoho zymskoho wječora.

Wokoło ćopłych khachli sedźachu zhromadźeni wjesnjenjo wuradźujcy mjez sobu wo wšěm, štož wjesny lud zajimowaše.

Pod wołtaŕkom měješe swoje městno Měrćin, stary a suchi muž, kaž wuprochnjeny štomowy zdonk. We wsy mějachu joho skradźu za někajkoho błaznjaka. Pod tajkim błudnistwom měješe wbohi starc mnoho ćerpjeć.

Nichtó joho prawje njelubowaše, ale kóždy khodźeše jomu z puća. — A tola wukhadźeše z ćichoho muža někajka potajna móc, kotraž přecy zasy a zasy ludźi z mocu k sebi ćehnješe, hač to chcychu abo nochcychu. — Tak běchu so na tutym wječoru zasy pola njoho zešli.

Ale dźensa běše tu nadpadnje. Do myslow zanurjeny kurješe kóždy swoju dymku. Časnik na sćěnje tikotaše njemyleny swoje „wěčnje, wěčnje“.

Po dłóžšim mjelčenju wza Pětr Šewc dymku z huby a postanywši, přetorhny ćišinu: „Měrćinje, chcu so će něšto woprašeć, štož mi dawno hižo na myslach leži: We swjatym Pismje, pola swjatoho Pawoła, stoji napisane, zo Jězus bórzy zasy přińdźe! Nětko je hižo skoro dwaj tysac lět nimo a Jězus hišće přišoł njejo! Praj mi wšak, čohodla nětko njepřińdźe?“

Sebjewědomje sydny so Šewc zasy na swój stólc, měnjo, zo je so něšto mudre woprašał.

Nasta bojazna ćišina. Kóždy pomysli sam při sebi, zo Měrćin tón króć žaneje wotmołwy njenamaka. Wšitkich woči běchu na njoho złożene. Tón mjelčeše cyły čas. Na joho mjezwoču pak bě widźeć, zo wotmołwu přihotuje. Skónčnje postany, kaž profeta staroho zakonja. Joho woči so zabłysknyštej; swoju ruku kaž na přisahu pozběhnywši, rjekny z jasnym hłosom:

„Jutře, mój přećelo, jutře wón přińdźe!“

Kaž błysk, přejědźechu kóždoho tute słowa. Jedyn so začeŕwjeni, druhi zblědny, třećomu wusuny so dymka z huby. Wšitcy hladachu na Měrćina, pak jedyn na druhoho.

Měrćin wospjetowa swjatočnje: „Jutře, haj, jutře, mój přećelo, přińdźe Jězus sam!“ — Někajka hrózba přeběža wšitkich. Mnoho běše Měrćin hižo wěsćił, štož bě so dopjelniło. Hač so tole dopjelni?... Hač Knjez woprawdźe po někoho přińdźe...? Nichtó njezwěri sebi ani wótře dychać. We jstwi bu přecy hrózbnišo. Skónčnje jedyn stany a wotsali so mjelčicy. Jomu sćěhowaše struchle jedyn po druhim.

Nazajtra stoješe Šewc we swojich zastarskich wulkich nawočach před kněžnymi durjemi. Wčerawša strachoćiwosć bě so zhubiła a tuž so směješe: „Ha—ha, tón zawjerćany Měrćin! Dźensa přińdźe Jězus?! Dźensa tam žaneje mróčele k delestupjenju nima. Njebjo je tak čiste a jasne, kaž škleńca, zo ani mróčałki njenamaka, po kotrež mohł so dele zwjesć.“

Hišće njebě cyle dohanił, tu přistupi cyle błěda, wurudźena žónska z małym khuduškim dźěśćom k njomu: „Hladaj, nano, Francl njemóže daloki puć do šule w tak ćeńkej, wotnošenej drasćičcy w tajkej surowej zymje hić. Daj mi tola ...!“

„Čiń, zo nutř přińdźeš, z twojim Francom! Ničo wjacy,

wudawać kaž też programy za dźěławe zhromadźizny. Wjacy sebjewědomoho a na zaměr přiměrjenoho dźěła do našich towarstwow! Njesměmy też zabyć wukubłanske dźěło našich zjednoćeństwow za dorost. Runje tak ważne prašenjo, kotrež dyrbi wosebje naše šěrše organisacije pódla towarstwow zajimać. Ani dźěći njesměmy w našim dźěle zapomnić. — Jara zajimawy a ważny přednošk bu z wulkim zahorjenjom, kiž so w mócnym přiklesku jewješe, přiwzaty. Knjez kapłan Nowak pokaza so dźakujo na ważnosć přednjesenych předmjetow, kotrež budźa wěsće pokiwy w dalšim dźěle Domowiny za našu narodnosć.

Přeńdźemy k namjetam. Wšoserbski zlět budźe 13. julija w Rakecach, hdźež „Lipa“ swoje abrahamowiny swjeći. Po namjeće knjeza fararja Šewčika zapołoži Domowina swój železny fond 1200 hriwnow. Po namjeće župow zarjaduje so přinošk na sćěhowace wašnjo: Połojcu přinoška A dóstanje w přichodźe Domowina, druhu połojcu župa, přinošk B a přinošk zwjazkow Domowina. Wšelake druhe namjety běchu hišće na porjedźe, wo kotrychž so rěčeše, ale buchu dla njekompetency a wužšoho zajima na předsydstwo wotpokazane.

Na kóncu spominaše hišće knjez farar Šewčik na 76. narodniny knjeza rady dra. Muki 10. měrca. Po wjacy hač 5 hodźin trajacoho dźěła skónčichmy zhromadźiznu ze zhromadnym spěwom „Hdźe statok mój“.

Prěnje eksercicije młodźencow.

„Khwilki samoty a mjelčenja njejsu khwilki němoty. Tehdom k nam rěči Bóh a naša duša.“ — Tutu mysličku čitach jónu něhdźe w žiwjenjospisu swjatych.

Khwilki samoty ... Klinči to spodźiwnje a někotryžkuli snadź nad tutej sadu z hłowu wije. Ale — je to woprawdźitosć! Wulke wěcy njerodźa so w hołku a tołku měsćanskich wulicow. Hižo stary grekski filosof Pythagoras wotdźěleše swojich šulerjow wot swěta, zo bychu njemyleni a za ćichim pytali złote zornješka prawdy a wěrnosćow. Też Aristoteles zarjadowa swoju akademiju w zahrodach, hdźež so hara městow njepředoby. Mójzesa dowjedźe Bóh do pusćiny, zo by tam słuchał na hłós Boži. A sam Syn Boži, zo by nam přikład zawostajił, přeby 40 dnjow a nocow w samoće.

Křesćanske eksercicije su tajke dny samoty a mjelčenja. „Eksercicije su dźensa jenička šula dospołnoho, hłubokoho křesćanskoho žiwjenja“, praji Swjaty Wótc Pius XI. Też pola nas w Serbach je tajka šula nanajnuzniša. Naš serbski lud je drje hišće tón stary, dobry, pobožny lud, khodźi porjadnje na Bože służby, pjelni też hewak swoje křesćanske winowatosće, ale tola — budźmy sprawni — je tu mnoho njestrowoho, powjerchnoho, połojčnoho.

Eksercicije přeměnja človjeka cyle w joho najhłubšej znutřkownosći. A tohodla je horce přeco, nas wšitkich rozšěrić dźensniše eksercicijowe hibanjo też po našich katolskich Serbach. Kóždy katolski Serb (Serbowka) dyrbjał znajmjeńša jónu we swojim žiwjenju do šule Božeje zastupić a so na třidnjowskich eksercicijach wobdźělić. Započatk je so hižo stał. A tym duchownym dobroćerjam, kotřiž su tomu nastork dali a prěnje serbske eksercicije z cyła we Worklecach zarjadowali, słuša naše horce „Bóh Zapłać“!

Po eksercicijach za knježny a žony wotměchu so wot 22.—26. t. m. prěnje serbske eksercicije za młodźencow. Zańdźenu sobotu, 22. t. m., zhromadźi so we Worklečanskej khorowni 21 serbskich młodźencow, 10 z Ralbičanskeje, 6 z Khrósćanskeje, 2 z Njebjelčanskeje, 2 z Wotrowskeje a 1 z Baćonskeje wosady. — Hdźe zwostawa Radwoř? — Wšitke naše woršty běchu zastupjene — wot studenta a dźěłaćerja hač k burskomu synej. Ale wšitko stare swěrne wobliča, z wjetšoho dźěła wšitko znaći młodźi prócowarjo ze serbskoho narodnoho žiwjenja, načolne hłowy z towarstwow młodźencow, Sokoła a Ratarskoho Dorosta. To nas wosebje zwjesela!

Eksercicije młodźencow přewza lubosćiwje knjez farar dr. J. Jakubaš z Drježdźan. Wón tute duchowne zwučowanjo sobotu wječor ze swjatočnym nyšporom zahaji. Wozjewi dźeński porjad a poda wšelake nuzne pokiwy „swojim młodym přećelam“, kaž nas stajnje mjenowaše. So wě, zo sej też krute silentium (mjelčenje) wuprosy. To dźěn je jena z hłownych wuměnjenjow swj. eksercicijow, kotrež wuspěch zaruča.

Zawěsće budźe našich čitarjow zajimać, něšto z dnjowoho porjada zhonić. Potajkim naš bě tajkile: Rano 1/2 7 hodź. stawać, w 7 hodź. Boža mša, 3/4 8 hodź. snědać, 1/2 9 hodź.

---

hač wo pjenjezy žebrić! Wudrějeće mi posledni krošik, wy drapa!“ Zaprasny durje a wostaji ju stojo.

Tutón Šewc běše wam žurči skupc, kotryž žonje a dźěsću najradšo ani dórtka jědźe njepopřa.

Roznjemdrjeny biješe hozdźiki do wulkich škórni: „Klep — klep! Měrćinje! Dźensa wón hišće njepřińdźe! Klep — klep!“

Tu zakłapa so z waha do duri; prošeŕ prošeše wo mały dar.

„Što, prosyć! Wy prózdnicy, wy klinki-bijerjo! Jeli so hnydom z procha nimaš, psa na tebje wušćuwam, wostudły dundako!“

Hišće hladaše Šewc za prošerjom přez wokno, hdyž susod nimo dźěše a joho přećelnje postrowi.

Šewc pak so njepodźakowa; joho wóčko so z hněwom horješe: „Ně, ně, mój přećelo, tak ruče so njepodćisnu! Ženje tebi njezabudu, zo sy mi Hańžu wotwjedł. Naju přećelstwo je rozwjazane na wěčne!“ — Na tajke wašnjo zakhadźeše Šewc cyły dźeń při sebi.

Wječor, jako so prěnja hwězda na njebju zazyboleše, běhaše Šewc khěžku wot khěžki, zo bychu so wječor zasy wšitcy pola Měrćina zešli. Dźensa chcyše tutomu swjatomu Měrćinej prawje rjenje nós wótrěć wčerawšoho wěšćenja dla. Běše woprawdźita hańba, kak wčora jedyn za druhim mydło wjezeše. Dźensa dyrbja zhonić, što naš šewc dokonja.

Drje njerady, ale bóle z wćipnosće, dźěchu z nim, a prjedy, hač so stary Měrćin dohlada, běše jstwa połna hosći. Wšitcy so zesydachu a z napjatej kedźnosću wočakowachu dźensišu rozmołwu. Bórzy stany Šewc dobyćerscy a rjekny hordźe: „Na, mój Měrćinje, pak sym błazń, pak chceš so z nami błaznić! Je dha wón dźensa přišoł, Zbóžnik? — Haj abo ně! — Ty wěšćako!“

Přitomnych tute ranjace rěče palachu a žehlachu, a wotwobroćachu so wot tutoho hanjacoho rěčnika. — Stary Měrćin pod wołtarkom mjelčeše. Wšitkim zdaše so, jako by wěčna lampka před bolosćiwej maćerju na njoho njebjeski błyšć wuliwała. Skónčnje postany a jako woprawdźity profeta rjekny ze swjatočnym hłosom: „Pětrje, dźensa je Jězus sam pola tebje pobył, a to na tři razy! Sym joho sam přez wokno widźał.

K prěnjomu razej, Pětrje, jako tebje twoja wboha žona wo ćopłe woblečenjo za swojoho syna prošeše — a ty jimaj před wočomaj durje zaprasny — widźach jasnje, kak Jězus před zawrjenymi durjemi stoji.

K druhomu razej, Pětrje, jako prošeŕ wo dar, wo łžičku ćopłeje poliwki prošeše; — tak dyrbješe Jězus zrudny a hłódny dale hić.

A k třećomu razej, Pětrje, jako twój susod nimo twojoho wokna dźěše a će přećelnje postrowi. Ty pak sy staru hidu a hněw wobnowjał a lubosć teptał. Tu dźěše Jězus k třećomu razej zrudny nimo tebje!

Pětrje“ — Měrćin so zruna a z hrimotacym hłosom dźeše: „Luby přećelo! Na tři razy poby Jězus dźensa pola tebje! Přetož, štož sće jenomu z najmjeńšich mojich bratrow činili, to sće mi činili! — Wón dyrbješe kóždy raz zrudny woteńć. Wěrne wostanje Boże hroženjo: ‚Štóž joho njepřijima tudy na swěće, toho też wón njepřijima we wěčnosći!‘ —.“

m. a.

prěni přednošk, w 10 hodź. zhromadne čitanjo (z „Kročenja za Khrystusom“ abo z „Křesćanskeje młodosće“), 1/2 11 hodź. druhi přednošk, 3/4 12 hodź. přepytowanjo swědomja a počesćowanjo najswj. sakramenta wołtarja, w 12 hodź. wobjed, w 2 hodź. křižowy puć, 1/2 3 hodź. třeći přednošk, w 4 hodź. swačina, 1/2 5 hodź. swj. różowc, w 5 hodź. posledni přednošk, w 7 hodź. wječeŕ, 3/4 8 hodź. nyšpor z wječornej pobožnosću. Mjez jednotliwymi přednoškami swobodny čas, w kotrymž smědźachmy so w zahrodźe překhodźować. Kaž widźimy: wobšěrny, jara bohaty porjad. Ale za kóždoho k wutraću. Wo někajkej wostudźe so rěčeć njehodźi, ale wšitkim so tute tři dny pře ruče minychu. A hdyž so po skóńčenju jenotliwcow za resultatom a powšitkownym zaćišćom prašach, běchu sej wšitcy w tym přezjeni, zo běchu tute eksercicije woprawdźe krasne, pokojne, dotal njedožiwjene dny, woprawdźite duchowne wokřewjenjo! Zwostanu nam njezapomnite. Njerady dźělichmy so z městna, hdźež bě so telko dobrotow, symješko w prawoho zboža do młodych wutrobow zasyło.

A z dźaknej wutroby so z nowa pjera přimam, zo bych też tudy horcy dźak wšěch wobdźělnikow lubym dobroćerjam tołmačił. Prěni a najwjetši dźak našomu eksercicijowomu mištrej, knjezej fararj drej. Jakubašej za tak wuběrne rozwučenjo swjatych wěrnosćow. Horce „Bóh zapłać“ Worklečanskim miłosćiwym sotram za wšu lubosć a starosć, za woprawdźe přikładnu hospodliwosć. Worklečanska khorownja je z cyła najidealniše městno za tajke eksercicije, něšto přihodnišoho sej ani předstajić njemóžemy. Kemšacy dźak słuša też knjezej kapłanej Kurcy, a nic naposledku też knjezej baronej z Fürstenberk, kiž je nam zcyła tute eksercicije zmóžnił. —

A wy, lubi młodźi přećeljo — zbožowni wobdźělnicy, njezabudźće na swoje slubjenja a předewzaća, rozsywajće płody tutych swj. eksercicijow po cyłych katolskich Serbach! Budźće wšudźe wšitkim z přikładom! Wšudźe! Wšudźe sće trěbni. Serbski narod trjeba tajkich cyłych muži, trjeba wašeje energije. Ale najpotrěbniši budźe a zwostanje waš znutřkowny, hłuboki, wědomy a praktiscy přewjedźeny katolicismus! —*čl.*

„Pobožny Wosadnik.“

4. wudaćo.

Nawěški w „K. P.“ čo. 8—11 t. l. nas přepokazuja, kak daloki a wobćežny puć so naše serbske katolske „spěwarske“ w běhu dołhich lětstotkow bědźachu. Haj to běše a to też dźensa hišće jo woprawdźite bědźenjo: za spisaćelow-kěrlušarjow wo předmjety, słowa a hłosy — za wudawarjow wo čišć knihow a jich rozšěrjenjo do ludu. Nic dosć na tym, zo naši kěrlušnicy swoje duchowne mocy do służby stajachu, ně, woni k wšomu tomu też swoje pjenjezy přidawachu. Za evangelskich Serbow starachu so wot započatka łužisko-krajne stawy, a też runje dokonjane 35. wudaćo jich „spěwarskich“ zapłaći krajna wyšnosć. Tajku lěpšinu my našim sobukrajanam zawěrno popřejemy; tola směmy zdobom pokazać na zadźěwki a ćeže, z kotrymiž my katolscy Serbja wo tak swjatu nabožnu a tak ważnu narodnu należnosć bjeze wšeje podpjery woporniwje wojujemy. (NB. Tu khwilu wočakujemy žedźiwje jara nuznu připomoc za 4. wudaćo „Wosadnika!“) Njedźiwajcy na wšě přećiwki dobychmy. Wjeselmy so, zo mamy z nowa zaso našu zhromadnu kemšacu knihu, kiž nas katolskich Serbow w cyrkwinskej służbje tak rjenje do zbožownoho cyłka zjednoćuje a kotruž wšě naše wosady sebi z jenajkej swěru waža a z jenajkej lubosću lubuja. Dźak Bohu! a dźakne wopomnjećo mjenam: Swětlik, Golian, Wałda a Hórnik!

Na jich derje wuspytanym załožku tworješe praelat Jakub Skala 2. a 3. wudaćo „Wosadnika“ a po nim nětk złoži wšu prócu, dokładnosć a wuważnosć knjez šolastik Jurij Hejduška na 4. wudaćo, kotrež so Bohu k česći a k spomoženju dušow lubym Serbam w tutych dnjach do rukow podawa.

Za II. dźěł „Wosadnika“ kěrluše wuzwoli sebi knjez šolastik štyrjoch přisudnikow jako sobudźěłaćerjow. Zhromadnje postajichu sebi za swoje dźěło wěstu zaměrnu čaru.

1. Roztwar (disposicija) za kěrluše a čisłowanjo kěrlušow a po možnosći też jich text maju njepřeměnjene wostać, zo mohł so pódla nowoho nakłada třeće wudaćo njemylnje dale wužiwać.

Kniha stwari so (kaž dotalna) do třoch hłownych dźělow:

A. Powšitkowny dźěl,

kotryž wopřimuje: 12 čo. rańšich, 7 čo. wječornych a 31 čo. kemšacych kěrlušow. Pod čo. 24A zapisa so jako „Druha Boža mša“ we wšěch wosadach zdomnjeny spěw: „O Božo, w prochu ležimy.“ Dale sćěhuja: 5 čo. kěrlušow před prědowanjom a 9 čo. po prědowanju, 7 čo. pokutnych kěrlušow a 15 spěwow k česći najswjećišoho sakramenta (k tomu hišće 7 čo. w „Přidawku“.) — Dokelž měješe dotalny „Wosadnik“ přełožk łaćonskeje hymny „Pange lingua“ dwójcy (čo. 81 a 83), bu čo. 81 wuwostajene a pod čo. 81A ze „spěwom swjatoho Domaša Akwinskoho na swjedźeń Božoho Ćěła“ zarunany. Khwalbnych a dźaknych kěrlušow namaka so tu 11 čo. (a w přidawku 1 čo.), prózstwowych kěrlušow 11 čo. (a w přidawku 4 čo.), pokojacych kěrlušow 6 čo. (a w přidawku 2 čo.)

B. Wosebity dźěl

podawa: adventske kěrluše: 12 čo., hodowne: 15 čo., na nowe lěto: 2 čo., na swj. Třoch Kralow: 3 čo., na najswj. mjeno Jězus: 5 čo., Swj. Swójbje: 2 čo. (334 a 348 w přidawku), póstne kěrluše: 21 čo., jutrowne: 14 čo., na Bože spěćo: 4 čo., swjatkowne: 6 čo., na najswj. Trojicu: 3 čo. (a čo. 337 w přidawku), na Bože Ćěło: 2 čo. (a 7 čo. w přidawku), na Wutrobu Jězusowu: 3 čo., na kermušu: 1 čo., na swjedźeń Khrystus-kral nowy kěrluš čo. 347 w přidawku. K česći swj. Marije bě dotal 40 kěrlušow zapisanych, přidachmy dalše 4 čo. jako serbske originale. Dale přizamknu so 32 čo. k česći Jandźelow a Swjatych a też swj. křiža.

NB. Kěrluš čo. 254: „O słódka Knježna wšěch knježnow“ smy skrótšili, kaž jo to w swojim času hižo njeboh Hórnik započał.

C. Wobzamknjenjo.

Byrnjež z póstwječornych a pohrjebnych kěrlušow so sydom wuwostajiłe, zbywa tu hišće 27 čo. wěsće dosahacych. Čo. 296 dale skrótšene.

Za serbsku chroniku mjena kěrlušnikow (z 4. wudaćo):

Libš Jurij: čo. 24A přeserbsćił po němskim.
Libš Jurij: čo. 81A přełožił po łaćonskim.
Libš Jurij: ćo. 352 (Spěw kardinala Geissela) přełożił po łaćonskim.
Bart-Čišinski: Pěsnił čo. 350 a 351.
Nowak Józef: Pěšnił čo. 347.
Nawka Michał: Pěsnił čo. 348 a 349.
Čo. 353 přeserbsćene po němskim.

2. Abstraktne, njejasne a dwělne wurazy (n. př. čo. 178[12], 179[5], 204[11], 280[2] atd.) wopačne konstrukcije sadow a mylne časowanja słowjesa (avrist, futurum) smy po možnosći z lěpšimi formami zaměnili. Zastarske a cuzoréčne słowa smy wumjetali: štunda čo. 172, 238, 246, 258 atd. štrafa, štrafować čo. 45, 76, 260 a dr., racha čo. 260, łóšt čo. 84, rachnować čo. 75, regirować čo. 10, martra (druhdy ćwěla, hewak wostałe,) horje woprować čo. 159, horje stajić čo. 241, horje zeńć čo. 250, 245, horje stawać, horje budźić čo. 47, 33 a dr.

NB. Tola rozsudźichmy so po dalšim naprašowanju w jutrownych kěrlušach, jako wosebje do pomjatka zakorjenjenych, dotalne słowa „stanył jo horje“ njepřeměnjene wostajić.

3. Artikle (kotrež serbska rěč dźěn njeznaje, lud pak husto zmylnje nałožuje) su w najwjacy padach wotstronjene. Hdźež pak so kěrluš z artiklom započnje (čo. 39, 47, 90, 91 a dr.), abo hdźež směło: tón, ta, te, woznam demonst. pronoma zastupować, je słowo wostałe.

4. W jara mnohich kěrlušach bu dotalne njeprawe metrum porjedźene. Sta so pak njenapadnje z přesunjenjom słowow (čo. 26, 32, 33 atd.) pak z přetworjenjom cyłoho hrónčka.

Poručny a radźomny postup w rěči, prawopisu a we wjazbje je so stał. Hłubšo sahate přeměnjenja bychu pornoběžne wužiwanjo nowoho wudaća „Wosadnika“ a prjedawšich joho nakładow njezmóžniłe. Kritiski rěčespytnik bjez předsuda směł pak z wukonjenymi porjedźenkami so spokojić, wopomniwši, zo je njepřiměrnje ćežšo, text we wjazanej rěči dokładnje porjedźeć dyžli w běžnej rěči, kaž to nanajwustojnišo spisany modleński dźěł „Pob. Wosadnika“ jasnje dopokazuje.

Serbskomu ludej přinarodźene wjeselo k spěwanju wostań dale přez pobožne kěrlušowanjo do Božeje służby stajene a z tym swjatosćene! Njech swjate słowa a zahorjace a hnujate hłosy runja lubowonitomu kadźidłej ke khwalbje Božej k njebjesam so znošujetej — do wšoho žohnowanoho přichoda! js.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Swjaty Wótc přija započatk swjatoho posta Romskich póstniskich prědarjow, zo by jim pokiwy dał, na čož dyrbjeli při swojich prědowanjach wosebje kedźbować. Lětsa wobroći jich kedźbliwosć na wukubłanjo młodźiny. Swj. Wótc skoržeše, zo naš čas nima wjacy tón wliw na młodźinu, kotryž by dyrbjał měć, a to tohodla, dokelž starši swojim dźěćom přewjele wole wostaja. To stanje so najčasćišo we prašenju, hdy a kak dołho směje naša młodźina so wukhodźować, wosebje na wječorach. Młodźina nima docyła wjacy česćownosće před staršimaj. Často dosć začuwa přitomnosć staršeju runjewon jako mylacu. Tohodla dyrbjeli póstni prědarjo staršich na jich winowatosće napřeco młodźinje kedźbnych činić.

Testament njeboh kardinala Merry del Val bu 2. měrca přez notara vatikanskoho města wotewrjeny. Kardinal je propagandu za hłownu herbinu postajił. Herbstwo ma so nałožić k podpjerje khudych misijonow. Bělu sutanu bamža Pia X. — tu běše kardinal po smjerći bamža wot joho přiwuznych dóstał — kaž też zběrku złotych pontifikalnych mincow přepokaza jendźelskej wyššej šuli Ushaw College, hdźež běše njebo kardinal studował.

Propaganda je wudała nowu statistiku wo katolskich misijonach na cyłej zemi (z wuwzaćom Australskeje a Neuseelandskeje, kotrejž do misijonskich krajow njesłušatej.) Podate ličby poćahuja so na lěto 1927. Misijonske duchownstwo wobstoji w 46 174 wosobach: 12 592 měšnikow, 5110 bratrow a 28 112 sotrow. Z měšnikow je 8038 misijonarow a 4305 domorodnych, wot zbywacych njeje narodnosć znata. Wěriwych je we wšěch misijonskich krajach hromadźe 13,3 milijonow dušow. Też dźěłaja w misijonach 51 507 katechetow, 38 679 wučerjow a 25 684 křćenikow. Ličba cyrkwjow a kapałow wučinja 45 826. Nowa statistika podawa k prěnjomu razej też ličbu lěkarjow a wuwučenych wothladarjow khorych. Lěkarjow běše 226 a wothladarjow 855. Misijony wudźeržuja 31 418 šulow z 1,5 mil. šulerjemi. W 691 khorownjach buchu w lěće 1927 wothladanych 283 503 khorych. Dalše wustawy su 1848 haptykow, 1525 syrotnicow z 81 240 syrotami, 300 špitalow za starych ludźi, 81 wustawow za wusadnych a 134 za druhich khorych.

Wuherska biskopska konferenca zaběraše so z ważnymi prašenjemi. Wuzběhnjemy jenož wuradźowanja dla lěpšoho přewjedźenja njedźelskoho měra. (We wšěch krajach so pokazuje podobne hibanjo. Njedźela ma zasy dóstać swój wuznam jako dźeń měra a służby Božeje. Njesmě so wonječesćić z prózdnymi zabawami abo podobnym zaběranjom.) Dale so wobzamkny, zo ma farař prěnju winowatosć, so starać za khudych swojeje wosady. Fara wótcow Dominikanow w Budapešće je tónle nadawk přikładnje přewjedła.

Českosłowakska. Wubjerk zwjazka němskich katolskich duchownych, kotryž na 1300 sobustawow wopřija, je zapodał na knježeństwo krute wobskórźbowanja dla wjacy hač špatnoho přewjedźenja zakonja so zaběracym z měšniskej mzdu. Duchowni dóstanu w Českosłowakskej samo na sebi jara snadny pjenjez k zeživjenju a tón so jim hišće jara njeporjadnje wupłaćuje. Tak je knježeństwo jara njerodne nastupajo přewjedźenja swojoho postajenja dla mzdow, tola hnydom hotowe, duchownym ćežke khostanjo napołožić, jeli zo junu zakomdźa, w prawym času někajki formular wupjelnić a zapodać. Podobny protest zapodachu duchowni Litoměričanskeje diecezy přez biskopa dr. Großa. Z dobom žadaja duchowni, zo bychu so wšitcy katolscy zastupjerjo sejma zjednoćili do cyłka. Tak bychu dóstali za přewjedźenjo swojich sprawnych žadanjow wjele wjacy mocy. W prašenjach wěry a nabožiny dyrbjeli katolscy zastupjerjo wšěch narodow přezjeni być.

Južna Amerika pokazuje zwjeselace postupowanjo katolskoho skutka. Nimale 100 lět dołho běše wěra w tutych po prawym tola katolskich krajach lědma ćerpjena. Knježeństwa běchu nimale bjez wuwzaća swobodomulerske. W běhu někotrych lět so wobstojnosće dospołnje přeměnichu. Katolikojo wotućeja. Staty Južneje Ameriki postupuja materielnje mócnje. Bohatstwo přiběra. Brasiliska ma dejmanty, kofej, čaj a drohotne drjewa. Argentiniska plahuje pšeńcu a skót, Chile wšě móžne płody a wina, Peru wuwožuje swoje kalijowe sele a guano atd. Z połnócneje Ameriki ćišća so njewěriwi Jendźelčenjo do tychle krajow a z nimi zastupjerjo wšěch móžnych sektow. Čim bóle so tele sekty wupjeraja, ćim bóle wotućeja katolikojo. Z dobom nawjazuja so přecy lěpše poćahi ze Španiskej. Južna Amerika ma dźěn tusamu rěč kaž Španiska a Portugalska. Tak jewja so zwjeselacy postup wot Panamaskoho kanala hač dele k juhej k lodowym brjoham sławneje Magelhanskeje drohi, wot atlantskoho hač k wulkomu oceanej.

Sewjerna Amerika. Najmłódši arcybiskop cyłoho swěta je drje msgr. Mac Guigan w diecezy Regina w Kanadźe. Je hakle 36 lět. Je pak derje tak, dokelž dósta najćežšu diecezu. Kanadski „Ku-Klux-Klan“, njewěriwe nacionalne towarstwo, šćuwa tak njehańbićiwje w knježeńskich worštach, zo je sebi knježeństwo wotmyslilo, jendźelsku rěč za cyły kraj jako knježacu rěč předpisować. Hač dotal je narańša Kanada francózskoho jazyka a nawječorna jendźelskoho, potajkim knježitej hač dotal w Kanadźe dwě rěči. Druha starosć kanadskich biskopow je wotmyslene połóženjo dźělenja mandźelstwow. Biskopska konferenca je napřeco tajkim kaženjam zhromadny pastyrski list wudała. W nim so wěriwi na to dopomnjeja, zo jim njeje dowolene, ani wot parlamenta, ani wot knježeństwa sebi wuswobodźenjo wot mandźelskoho zwjazka wuprosyć.

Wšelčizny.

Kotry lud lutuje w cuzbje najbóle? Najzlutniwiši su Italčenjo. Woni póscelu wob lěto domoj do wótčiny na 800 milijonow hriwnow. Polacy stoja na druhim městnje, tola móža jenož na 150 milijonow nalutowanych pjenjez domoj póslać. Němcojo scelu lětnje na 100 milijonow do wótcnoho kraja.

* * *

Małoho Janka wopraša so něchtó: „Janko, ty tola też pilnje paćerje spěwaš, kotra paćeŕ je dha tebi najlubša?“ — Jank wotmołwi sprawnje: „Paćeŕ k blidu.“

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. „Jednota“, tow. katolskich Serbow, ma jutře njedźelu, 30. měrca, wječor we 8 hodź. w katolskej towaršni **měsačnu zhromadźiznu.** Wšitkich wutrobnje přeprošuje předsydstwo.

Khrósćicy. „Serbosław“ změje přich. njedźelu 30. měrca pop. 1/24 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu ze zajimawym přednoškom.

Różant. Nawječorny wokrjes prosy katolskich Sokołow, zo bychu so we bohatej ličbje při zhromadnym woprawjenju a křižowym puću, njedźelu, 6. 4., rano w 6 hodź. w Różeńce wobdźělili. Zarjadnistwo.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 302.—303. z Budyšina: Marja Mjenjec, Mikławš Čórlich; 304. z Hrubjelčic: Jan Zibař; 305. 306. z Baćonja: cyrkw. wučeŕ Mikławš Cyž, Jurij Kral; 307. 308. z Wotrowa: Michał Kral, Michał Łusčanski; 309. ze Žuric: Jurij Wjeńka; 310. z Krjepjec: Mikławš Koch.

Sobustawy na lěto 1929.

1072. z Hrubjelčic: J. Z.

Dobrowólny dar za Wosadnik.

Knjez dr. jur. Jan Cyž w Khoćebuzu 3 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 24. měrca 1930.

Woły: 132. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 51—56 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše ~~wukormjene~~ 42—47 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 37—40. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 312. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 51—55. 2) Połnomjasne, młódše 45—50. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 42—45. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 275. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 44—48. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—56. 3) Starše wukormj. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 36—41. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 40—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 30—34. 6) Husumske z pastwy 26—28. **Ćelata**: 870. 1) Najlěpše wukormjene 80—85. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 70—78. 3) Špatne 62—68. **Wowcy**: 575. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—68. 2) Starše wukormjene 56—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 45—54. 4) — . **Swinje**: 2873. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 69—70. 2) Wukormjene 68—69. 3) Mjasne 66—67. 4) Špatne 64—65.

27. měrca 1930.

Ćelata (847): 1) 76—83. 2) 70—75. 3) 60—68.

Swinje (563): (přez 300 pt.) 1) 67—68. 2) (240—300) 66—67. 3) (200—240) 64—65. 4) (160—200) 63—64. Rancy: 60—62.

Wjele zboža a Božoho žohnowanja
přejemy našej prjedawšej wučeŕcy, čestnej knježnje
Mariji Mětkec z Kašec
k jeje 50. narodninam a
999999 króćnu hrimotacu sławu!
Wjesna młodźina w Kašecach.

Našim lubym křižerjam:
Jutrowne kěrluše
su z nowa wušłe. Płaćizna **50 pj.**

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za puchoŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

W nakładze towarstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušłe:

Kwasne basnje a někotre druhe

ze wšelakich pjerow wudał Michał Nawka.

Płaćizna 50 pj.

Žiwjenjo Swjatych

na měsac januar

spisał † farař Jurij Libš.

Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.**, za njesobustawow **60 pj.**,

Dóstanjeće je w Donnerhakec knihićišćeŕni w Budyšinje. Před šuleŕskimi wrotami 21.

Křižeŕske knižki, postawy / swěčki, křiže / różowcy, swjećatka a **woprawjeńske wopomnjeća** nadobnje na wubjerk.

Wolij k swěćenju w znatej dobrinje poruča

B. Möller

Kulow, cyrkwinska dróha 4

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

Serbski Hospodaŕ

ratařske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!

Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu

„Jajko“

Předawaja wšudźom w dźělbach

po 5 puntach	za	1.— hr.
po 10 puntach	za	1.90 hr.
po 25 puntach	za	4.50 hr.
a po centnarjach	za	17.50 hr.

Mały wudawk so bohaće wupłaći

Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 4½—7 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy
česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoróčak čo. 3895.

14. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **5. apryla 1930.** | **68. lětnik.**

Swjaty křižo!

Na njedźeli ćerpjenja zakrywa cyrkeŵ we swjatym sobužarowanju křiže a wołtarne wobrazy. Hišće hłubšo do duše dyrbi wěriwy křesćan wot nětka wobraz křižowanoho Zbóžnika sebi zaćišćeć, w najhłubšej duši a wutrobje dyrbi rozpominać hórke ćerpjenjo a swjatu smjerć Khrystusowu na křižu. Štož snadź sy zanjechał dotal na rozkatym duchu swjatoho póstnoho časa, nětkle maš poslednjeje přileżnosće za swoju njesmjertnu dušu so starać, na ćerpjacoho Wumóžnika zhladujo.

Kříž sebi postaj srjedź swojeje wutroby, zo by też ty dobył w tutym znamjenju; kaž je Konstantin zwonkowne dobyćo dobył, tak dyrbiš ty znutřkowne dobyćo dobyć.

Je swjaty kříž w Serbach hišće česćowany abo bywa też wón přecy bóle zanjechany? Česćowanjo swjatoho křiža zwisuje wěso z tym, kak hłuboko je wěra w ludźe a w joho wutrobje zakorjenjena. Cuzy spóznaje, zo je w katolskim kraju abo katolskej wokolinje, hdyž widźi při pućach a mjez polami křiže postajene.

Pólne křiže su symbol našoho serbskoho katolskoho krajika.

Něhdźe před zašłymi lětami je z njezbožom domapytany bur abo starosćiwa burowka slub činiła, w nuzy połnej hodźinje. Hdyž bě Bóh joho prózstwu wusłyšał a křižik wot swójby wotwobroćił, natwarištej kříž při puću, a k nohomaj Křižowanoho napisaštej wěnowanjo abo pobožne hrónčko.

Druhdźe zasy bu něchtó z čisteje lubosće k Bohu hnuty, jako zwonkowne znamjo swojoho česćowanja Božu martru postajić na swojim polu blizko puća. Swjaty kříž, znamjo lubosće Božeje, dyrbješe też druhich z płomjenjom lubosće napjelnić a zahorić.

A zasy druhdźe dopomina kříž na hórke dny, hdyž bu mandźelskimaj dźěćo w smjerći wzate. Z křižowanym staj kříž njesłoj a jón přewinyłoj. Jenož kříž je hišće zwonkowne znamjo jeju swjatoho wopora a znjesenja. Też wo njezbožu nam naše pólne křiže husto zjewjeja abo też na wopor padnjenoho syna we swětowej wójnje.

Tute pólne křiže njejsu přecy wulke wumělstwa a njetrjebaja wšak też być. Mnozy ludźo nimo nich khodźa a Křižowanoho strowja, někotři lěnje, někotři pobožnje a pozastanu ke krótkej pobožnej modlitwje. Štóžkuli pak sebi přez tajku pobožnosć njebjesku zasłužbu doby, dyrbi ju z tamnym dźělić, kotryž je joho k tomu pohnuł, kříž postajiwši.

Z křiža trónuje Zbóžnik. Jako kral trónuje nad zemju. Polo a hono, lěs a kwět, rola a zorno, wšitko jomu słuša. Bóh je knjez a wobsedźeŕ, rólnik je najeńk Boha toho Knjeza. Joho słowu posłucha rola a spłodźa žito w bohatej měrje, po joho woli zapowědźi rola burej wočakowany wupłód.

Kralej posłuchatej dźensa hišće kaž jónu wětr a njewjedro, runje tak swěrnje a bjez komdźenja kaž jónu na jězorje Genezareth. Tohodla też pobožny Serb so modli: „Ja sym dźěłał, Apollo přiliwał, ale Knjez je žohnował.“ Tohodla tón ničo njeje, kiž syje a kiž přiliwa, ale tón, kiž žohnuje. Ty pak sy Boži pomocnik a joho sobudźěłaćeŕ, hač sy ty bur abo wotročk, ty sy Knjezowa pomocnica, dźowka a srjeńca, kiž směš wonka we płodźacej stwórbje polo wobdźěłać.

Štož narosće, Bohu słuša, jenož k wužiwanju je človjekej přewostajene. Čohodla sy potom hišće zawistny na swojoho bližšoho, na swojoho susoda? Čohodla mórkotaš na krupybićo a njeporadźene žně? Njetrjeba Knjez na druhe wašnjo za swojoho najeńka so starać, hdyž pola njenjesu, štož dyrbjałe?

Abo kak mohł so zważić, hdyž Knjez z křiža na tebje zhladuje, lěnje a njerodnje dźěłać? Njeje lěpje, radšo też mjez dźěłom tam a sem swojej woči horje k njebju pozběhnyć, a joho wo wolóženjo a pomoc prosyć? Budź přeswědčeny, přińdźeš=li jako ponižnje prošacy a nizka prošaca, pósćele ći wěsće pruhu wozboženja do wutroby.

Pólny kříž podawa wočerstwjacu móc kóždomu, ketryž w horcoće napinanja k njomu horje zhladuje. Samotnomu pućowarjej, wo poł nocy nimo křiža překhadźacomu, da nowu móc a khrobłosć. Mnozy, so na nócny njeskutk měrjacy, buchu nadobo wohańbjeni a wróćichu so domoj, njeskutka so wostajiwši. Jim bě, kaž bychu słowa Knjezowe jim do wuši klinčałe: „Pře=

ćelo, čomu sy přišoł?“ Samón Khrystus, kotrohož wobraz tam wisa, přińdźe jónu jako sudnik žiwych a mortwych. Zbóžny potom, štóž so njetrjeba křiža bojeć, jewjacoho so na njebju, dokelž je kříž čas swojoho žiwjenja lubował a jón strowił na wšitkich swojich pućach.

Pólny kříž k nam rěči: „Khrystus, wčera a jutře a na wěki!“ Njejsy też ty róža na polu, kotraž dźensa je a jutře zwjadnje pod kosu žnjeńcarja? Kelko raz sy sam hižo wusyw a žně, lěćo a zymu so minyć widźał? Kak dołho dha hižo je, zo će staršej sobu na polo wzaštaj a kwětki k hrajkanju daštaj, mjez tym zo samoj pilnje dźěłaštaj? Abo kak dołho je so hižo minyło, zo sy kaž jónu Habakuk žnjeńcam jědź na polo nosył? Nětko dźěłaš dawno hižo sam na polu sobu a mysliš samo na swój přichod. Ach, bórzy přińdu časy, hdyž sam wjacy njebudźeš. Potom też twój rowowy kříž na kěrchowje rozpadnje. Cuzy ludźo budźa tu na polu dźěłać a žortować — a pólny kříž budźe tu přecy hišće stać. —

Cyle zwaha potom nowe mysle, mysle wěčnosće we twojej duši zestupja. Khrystus, knjez nad rolu, na kotrejž stojiš, budźe jónu twój sudnik. Z lubosće k tomu kiž na křižu wisa, čuješ so winowaty, něšto za njoho činić. Tohodla rěčiš sam při sebi: Stajnje chcu khodźić w Božej přitomnosći. Hač doma dźěłam abo hač na polu; hač wob dźeń swoje powołanske winowatosće dopjelnjam abo hač so po dźěłu dnja tróšku wočerstwuju: stajnje chcu tak jednać, kaž bych k nohomaj Zbóžnikowymaj był a wón na mnje zhladował. Khrystus je posudźowaŕ mojoho počinanja, kužoł mojeje mocy, žórło mojoho wokřewjenja! Najćežše dźěło chcu we wobliču křiža započeć a też mój wokřew dyrbi tajki być, zo bych jón w blizkosći křiža wužiwać mohł. A zo bych to też w žiwjenju woprawdźe dokonjał, tohodla chcu druhdy k pólnomu křižej pućować a so tam pomodlić.

Zo pak by Zbóžnikej też zwonkowny dopokaz swojeje lubosće přinjesł, móžeš na wosebitych dnjach swjaty kříž wěncować a debić. Wobsedźerjow pak chcu prosyć, za kříž so starać, zo trjebaj z křižom też jich statok a jich znutřkowne bohatstwo njeby škody ćerpjało. Njech je kříž za tebje dźensa puć pokazowaŕ k njebjesam!

Politiski rozhlad.

Nowe knježeŕstwo.

Přez nóc je stare knježeŕstwo ze socialdemokratom Müllerom na čole padnyło. Joho samsna strona je tutón pad zawinyła. Njemóžeše a nochcyše so dojednać dla prašenja podpjery za dźěłonjemějacych. Pak wšo — pak ničo, po tutym hesłom so dźensa wjele jedna. A to je to wopačne a njemóžne. Što nětk? Ma so sejm rozwjazać a domoj póslać a lud nowych, lěpšich zapóslancow do sejma wupóslać? Abo ma so po wuwzaćnym § 48 knježić? Abo ma so hišće raz spytać, někajke knježeŕstwo zestajeć? Sejm nětkle rozwjazać, je njemóžna wěc. Najprjedy dyrbja so najnuzniše financne prašenja někak rozrisać, předewšim dyrbi so ratarstwu pomhać. To su prašenja, kotrež so njehodźa wo měsacy wotstorčić. Tu ma so hnydom jednać. Wjednikej centrumskeje strony w parlamenće, dr. Brüningej, bu nadawk, nowe knježeŕstwo wutworić. A hlej, za njecyłe 48 hodźinow měješe Brüning nowy kabinet zestajany. Tak spěšnje so to hač dotal hišće žanomu poradźiło njeje. Nowy rekort potajkim. A chcychu też jomu hižo ze smjertnym zwónčkom zazwonić. Němski president Hindenburg chcyše, zo by na kóždy pad předsyda němskozemskoho zwjazka „Landbund“, Schiele, ministerstwo ratarstwa přewzał. Němskonarodni pak, kotrychž zapóslanc Schiele bě, sobunječinjachu. Tuž Schiele swoje zapóslancstwo złoži a z němskonarodneje strony wustupi a přewza tute tak nimo měry ważne ministerstwo ratarstwa jako wjednik a předsyda wjesnoho zwjazka. Je jako tajki wěsće powołana wosoba, nětčišomu hubjenstwu, kotrež je cyłe naše ratarstwo potrjechiło, wotpomhać. Što pak budźa nětko němskonarodni činić. Hugenberg, wjednik němskonarodnych, nochce so spokojić z tutym knježeŕstwom, ke kotromuž socialdemokratojo wjacy njepřisłušeja ale jeničcy tak mjenowane „měšćanske“ strony. Chce też tute knježeŕstwo rozbić. To je samsna devisa: pak wšo — pak ničo. Komu może z tym pomhać? Ratarstwu? Najwjetša škoda by to zawěsće za cyłe ratarstwo było, byli so tute knježeŕstwo powaliło a ratarska pomoc zasy na dalše měsacy wotstorčiła. A nowowólby, kotrež bychu potom sćěhować dyrbjałe, bychu snadź te sylnišu wjetšinu za ratarsku pomoc přinjesłe? To drje tola nichtón njewěri. Ale dosć pjenjez by to zasy płaćiło.

Nowe knježeŕstwo

je so też w Pólskej wutworiło. Tam je Pilsudski, pólski maršal, sylny muž. Wukonja tak rjec diktatorisku móc. Hdyž běše kabinet Bartelowy po prawym cyle snadneje wěcy dla wotstupić dyrbjał, je wyšk Sławek, dobry přećel maršalowy, nadawk dóstał, nowe knježeŕstwo wutworić, štož so jomu bórzy poradźi. Tute knježeŕstwo tworja hač do dweju zasy wšitcy dotalni ministrojo.

Youngowy plan w francózskej komorje.

W francózskej komorje su nětkle dołho a wótrje wo tak mjenowany Youngowy plan jednali a wuradźowali. Francózski ministerski president Tardieu měješe nimale ćežke stojnišćo, jón zakitać. Skónčnje pak so w nócnym posedźenju wot soboty na njedźelu — w Parizskej komorje jara wjele a najwuspěšnišo w nocy dźěłaju — z wulkej wjetšinu 527 hłosow napřećo 38 přijał, hdyž běše Tardieu z tutym prašenjom zdobom też prašenjo dowěry zwjazał.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Sobotu 5. apryla wuswjeći najdostojniši knjez biskop dopołdnja w 9 hodź. sćěhowacych knjezow na měšnikow: Franc Engel z Drježdźan, Janowoho města, Alois Eberle z Pfullendorf w Badenskej, dr. phil. Józef Karp z Elberfelda a dr. phil. Ota Spülbeck z Aachen.

Z Budyšina. Naše wosadne towarstwo „Jednota“ wotmě zańdźenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu w katolskej towaršni. Wopyt bě poměrnje snadny; hač bě wjedro přejara wabjace? Knjez předsyda kantor Sołta wotewri zhromadźiznu z kěrlušom: „Stała maćeŕ bolosćiwa“. We joho zawodnych słowach dyrkotaše starosć wo wohroženu narodnosć a spadowace cyrkwinske žiwjenjo. Napominaše přitomnych k lubosći za kubła drohe, namrěte po swojich wótcach. Jenož w jednoće a sobudźěle, doma a a w cyrkwinskim žiwjenju je nam móžnosć data, naše swjate kubła zdźeržeć. Widźomnje hnući přijimachu přitomni razne słowa swojoho wjednika. Knjez šolastik Jurij Hejduška přednošowaše na to wo druhim dźělu swjatoho posta, a to wosebje wo njedźelach „lætare“, ćerpjenja a bołmončcy, nam rozestawajcy zmysł a zaměr cyrkwinskich wobrjadow a liturgiskich textow. Z widźomnym zajimom sćěhowachu zhromadźeni słowam swojoho duchownoho radnika. Knjez předsyda witaše na to hišće dweju studowacych, kotrajž so w Drježdźanach na wučerske powołanjo mjez swojim ludom so přihotujetaj, knjezow Kubaša a Winarja. Pokazowaše na ważnosć a nuznotu, z narodnymi prašenjemi też hižo w času studijow so zabjerać, ze swojim ludom a joho potrjebami so zeznać, zo by pozdźiši wučeŕ też k spomoženju swojoho naroda skutkować mohł. Na to nasta žiwa rozmołwa wo wšelakich bóle abo mjenje palacych prašenjach našoho cyrkwinskoho a narodnoho žiwjenja. Chcemy po móžnosći na mejskich nyšporach swjatočnosć z wjacyhłósnym kěrlušom porjeńšić. Zo pak so ludej njeby přileżnosć k spěwanju wzała, stanje so to jenož na njedźelskich pobožnosćach. Dale chce knjez kantor też Jednoćanow k wuwučenju našich kěrlušow k zhro-

madnomu spěwanju powołać. Naši Serbja su ze wšěch serbskich wosadow změšani, a tohodla też na kěrluše tamneje abo druheje wosady złožene. Też jutrowni křižerjo chcedźa so k zhromadnomu přespěwanju kěrlušow zeńć. Po tutych a druhich zajimawych předmjetach, kotrež zhromadźiznu žiwje putachu, móžeše knjez předsyda płódnu zhromadźiznu wokoło 1/2 11 hodź. skónčić.

Z Budyšina. Powšitkowny Němski Zwjazk za žónske, Budyšske towarstwo, zarjaduje štwórtk, pjatk a sobotu we „Krónje“ wustajencu pod hesłom „Žonjace wumělstwo a zamóženjo“. Wustajene su też mnohe katolske wěcy, kaž ryzma, ze złotom bohaće wušiwany baldachin a druhe, za kotrež je biskopske paramentowe towarstwo zamołwite, pod wjednistwom knjenje Hajnoweje. Też dźěła knjenje Runge, kotraž tohorunja z jara wustojnej ruku na polu cyrkwinskoho wumělstwa so prócuje, su zastupjene. Wustajenca pak je też ze wšelakimi wumělskimi poskićenjemi zjednoćena. Nas zajima wosebje pjatkowne, na kotrymž budźetej knježnje Smolerjec a Frajšlagec serbske ludowe spěwy zanjesć. „Nadźija“ předwjedźe też tudy zasy swoje serbske reje a Budyšske Sokołki poskića rythmiske zwučowanja. Sobotu w 3 hodźinach so wustajenca z koncertom skónči.

Z Dalic. 13 létny šulski hólčec Šlecec namaka zańdźeny pjatk na hornjej łubi staršiskoho domu w kamoru revolver. Při hrajkanju ze strašnym nastrojom, wutrěli nadobo, a kulka trjechi hólčeca njezbožownje wyše wóčka. Knjez lěkar Krawc z Wulkeje Dubrawy znjezbožonemu prěnju pomoc poskići. — Starši, je to nowe napominanjo na was: Njadajće swojim dźěćom z tajkim strašnym gratom sebi hrajkać a brónje a woheń wukhowajće před swojimi dźěćimi, prjedy hač so njezbožo stanje. Hdyž je so njezbožo stało, je pře pozdźe.

Z Radworja. „Katatolska Bjesada“ wotmě zašłu njedźelu (30. měrca) pola Kralec swoju lětušu hłownu zhromadźiznu. Předsyda, knjez kapłan, witajo přitomnych, zdźěli dźeńsku porjad. Bu přijaty. Sobustawy přikhadźachu hišće też w běhu jednanjow a so też zasy wotsalowachu. Wjetši porjad mohł tola na hłownej zhromadźiznje knježić. Zapisowar poda přehlad wo lětnym dźěle towarstwa. W minjenym lěće su też wólby byle, a to hnydom na tři léta. Tuž wolić njetrjebachmy. Na léto 1929 poda pokładnik zličbowanjo. Tute budźetaj knjezaj kěbětar Bjeńš a Jurij Brankačk-cyrkwinski pruhować a na přichodnej zhromadźiznje potom rozprawjeć. Dale běše hišće rozmołwa wo poslednim założeńskim swjedźenju. Dopowědowanjo pak njebu hišće dokónčene, dokelž běše čas jara pokročił. Skónčnje dyrbja so wubjerkownicy jednotliwych wsow hišće wobhonjeć, kak daloko chcedźa komdźacy płaćerjo dale sobustawy „Bjesady“ wostać. Kajke nowe towarstwowe znamješka dyrbja so nětko skazać, dotalne su dowubrane, njebu hišće postajene. Na kóncu njech su starši hišće na to dopomnjeni, zo bychu so swojim dźěćom pilnje na łaćonskim spěwanju „Bołmońčku“ w cyrkwi wobdźělić dali. Loni běše so jara mało zešło. Z horta njewinowatych dźěći chce Jězus, najwjetši přećel dźěći, też nutrnje khwaleny być. Lubi starši, wopomńće to!

Z Khrósćic. Poslednju njedźelu zeńdźechu so sobustawy „Serbosława“ k měsačnej zhromadźiznje. Knjez stud. phil. Jurij Henčl z Kozarc přednjese nam wšelake rjane legendy wo swj. Wjacsławje. Zhonichmy joho žiwjenjoběh a druhe ważne podawki. Dale rozpominachu so někotre wosadne a cyrkwinske należnosće. Też naš luby knjez zapósłanc Špitank rěčeše wo wšelakich khutnych prašenjach dźensišeje politiki. Wosadny knjez farař doda, štož bě nowoho čitał wo Tereziji Neumanec z Konnersreuth. Tak plećeše so zajimawa zabawa hač nimale do 7 hodź. Přispomnjene njech je też tu, zo zhromadźiznu črjódka horliwych studentow wopyta. Prawje tak! Woni wudospołnuja wobraz našich serbskich zhromadźiznow.

Z Khrósćic. Khrósćanska nalutowarnja powoła zańdźenu njedźelu swoju 72. hłownu zhromadźiznu. Předsyda knjez Lebza-Wuješ móžeše bohužel jenož snadnu ličbu wopytowarjow powitać. Zličbowar, knjez Skala, přečita bilancu lońšoho ječa, wobrot wučinješe 1 270 801.57 hr. Sobustawow je tu khwilu 403. Do předsydstwa buštaj z nowa wolenaj knjezaj Wjeńka z Khrósćic a Lisnar z Łusča, do dohladowarstwa knježa Natuš z Khrósćic, Domš ze Smječkec a wyšši wučer Słodeńk z Pančic. Na tutej zhromadźiznje dyrbješe so też nowy statut němskoho krajnoho zwjazka přiwzać. Dokelž pak bě zhromadźizna słabje wopytana, wotstorči so tutón dypk na wurjadnu zhromadźiznu w bližšim času. Na kóncu napominaše hišće knjez předsyda k zlutniwosći a k dobrym hospodarjenju w dźensišim ćežkim času.

Z Khrósćic. Wutoru popołdnju w 2 hodź. bě při našej šuli swjatočne přijimanjo nowych šulskich dźěći. 25 hólcow a 26 holčkow překročichu tu k prěnjomu razej šulski proh. Šulskej jstwě běštej rjenje wudebjenej. Za to běchu so wučerjo pilnje postarali. Khwalba a připóznaco jim! Wězo njepobrachowaše też dutkowy štom. Pisane dutki bimbachu so na nim. A za mnohich dźěći bě to cyle wěsće najhłowniše. Přejemy małym šulerjam a starosćiwym staršim wjele zboža do přichoda. — K 1. aprylej přińdźe k nam nowa wučeńka za powołansku šulu, knježna Šwopic z Budyšina, dźowka knjeza wyššoho wučerja Šwopy při tachantskej šuli w Budyšinje. — Za zastupjerja statnoho wučerskoho městna, kiž ma so w bližšim času wupisać, pomjenowa so knjez wučer Beno Šołta, nětko hižo pola nas wučacy.

Ze Šunowa. Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměje so srjedu 9. jutrownika popołdnju w 2 hodź. we Šunowje pola Eiseltec a 1/2 4 hodź. w Smjerdźacej pola Krawcec. Lěkar budźe přitomny.

Z Pančic. Dlěje hač lěto je při našim wjesnym zarjadu sirena připrawjena, kotraž při Božim wohnju wjesnjenjam powěsć wozjewja. Jenož w nocy bě dotal ćežko sirenu posłužować. Woheń dyrbješe najprjedy knjezej wjesnjanosći wozjewjeny być, prjedy hač móžeše tón hakle znamjo wohnja dać. Nětko su też na domskim knjeza klempnarja Mittaga připrawu natwarili, z kotrejž móže kóždy při wohnju wot tud sirenu trubić. Po możnosći dyrbi so też knjezam wjednikam motorskeje sykawy powěsć dać, su to knježa Bejma a Hawš z Pančic a Woleńk z Kukowa. Mjenowani maja też telefon, a to čisła: 235, 332, 212 Pančicy. Před njetrjebawšim trjebanjom so warnuje. Tajki njedočink móže khostany być z khostanjom hač do 150 hr.

Z Pančic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu pjatk 11. jutrownika popołdnju w 2 hodź. we wjesnym hosćeńcu. Lěkar budźe přitomny.

W Filipowje (Filippsdorfje) bu minjenu wutoru 1. apryla P. Handrij Hamerle, měšnik z rjadu redemptoristow, pohrjebany. Sobotu 29. měrca rano 1/4 7 bě zbóžnje tam w 94 lěće žiwjenja zemrěł. Daloko a šěroko bě tónle wysokodostojny duchowny znaty. Bě nadobny, njesebičny a pobožny měšnik, njewustawacy w prócowanju za zbožo dušow. Jako rjadowy duchowny bě za přikład swojim rjadowym sobubratram wo swěrnym a wobstajnym wobkedźbowanju wustawy a přikładowny w dopjelnjenju winowatosćow. Jako wustojny wjednik novicow, rektor a dołholětny provincial ma wón wulke zasłužby wo swoju provincu, haj wo cyły rjad. Po wumrěću česćowachu joko wěriwi hižo kaž zbóžnoho. Joho pohrjeb bě kaž dobyćerski ćah. Joho přećel, provincial z Wina, měješe swjatočny rekwiem a pohrjeb. Wulka syła duchownych joho přewodźeše, kotřiž běchu so z blizka a daloka zešli, jomu poslednju česć wopokazać, kaž też črjódy wěriwych. Bóh budź joho myto! R. i. p. — K tomu chcemy też hnydom přizamknyć wozwjewjenjo ekserciijow, kokrež so tam w běhu tutoho léta wotměwaju: Za duchownych: 7.—11. julija, 4.—8. awgusta, 25.—29. awgusta. Za žónske w překupstwje (předawarki) a zastojnički: 9.—13. junija. Za sobustawy III. rjadu (mužskich a žónske): 27. junija hač 1. julija. Za wučerjow a akademikow: 9.—13. awgusta. Za wučeńki: 17.—21. awgusta. Za mužskich a młodźencow: 7.—11. septembra.

Za žony a holcy; 18.—22. meje; 22.—25. junija; 26.—30. septembra a 5.—9. oktobra. Za sodalki: 13.—17. julija, 31. awgusta hač 4. sept. Eksercicije započnu so wječor a skónča so rano mjenowanych dnjow. Přizjewjenja maja so stać: An das Redemptoristen-Kolleg in Philippsdorf (Nordböhmen).

Worklečanske eksercicije su skónčene.

Naše eksercicije — prěnje tajke zawrjene duchowne zwučowanja w serbskej rěči — su nětko nimo. Zańdźeny štwórtk rano 3. apryla skónči wjeledostojny knjez arcyměšnik Žur swjatočnje eksercicije knježnow, započate njedźelu 30. měrca. Eksercitantki — běše jich 25 było — zawdachu sej wutrobne božemje. Překhětř přińdźe hižo hodźina dźělenja. Tutón posledni kurzus, kaž też prjedawše kursa, su dopokazałe, zo maja zawrjene eksercicije mjez Serbami wjele přećelow a nadźijamy so z połnym prawom, zo jich ličba w přichodźe hišće postupuje. Wobdźělenjo běše njewočakowane sylne. Za knježny dyrbješe so hišće druhi kurs zarjadować. Eksercicije wotměchu so po tutym rjedźe: wot 9.—13. měrca za knježny, wot 16.—20. měrca za žony, wot 22.—26. měrca za młodźencow a wot 30. měrca hač do 3. apryla hišće jónu za knježny. Wobdźěliło je so 55 knježnow, 28 žonow a 21 młodźencow. Wjednikaj eksercicijow běštaj wjeled. knjezaj arcyměšnik Žur za žony a knježny a knjez farař dr. Jakubaš za młodźencow.

Dotal běše ličba tych mała, kiž běchu nětkdźe zawrjene eksercicije (Filipow, Drježdźany) sobučinili. Zo su naši Serbja w tutych njedźelach w tak nahladnej ličbje w eksercicijach pobyli, to mamy so předewšitkim našej Worklečanskej khorowni dźakować. Wona je so jako najpřihódniše městno za eksercicije wopokazała. Kapałka je tak přećelnje wuhotowana. Pilne rucy miłosćiwych sotrow běchu ju hišće wosebje rjenje wupyšiłe. Jstwy za nocowanjo su pěkne, za jěsć je najlěpje postarane. Też hrodowski park je wobdźělnikam wotewrjeny. Tuž bjez dźiwa, hdyž kóždy z wobdźělnikow na dny Worklečanskich eksercicijow z najwjetšim spokojom spomina. Zo bychu wšitkim najbohatši wužitk za čas a wěčnosć přinjesłe. „Khrystusej służić, Bohu służić“, to je hesło eksercicijow. Za tutu krasnu službu přihotuja človjeka. Khrystusej służić, to pak dyrbi być też hesło za kóždoho křesćana, njech je žiwy na kajkimžkuli městnje. Worklečanske eksercije maja tak nimoměry ważny nadawk dopjelnić.

Zawěsće smědźa tu na podpjeru wšitkich sprawnych katolskich Serbow ličić. Jenož potom budźe so z nich w połnej měrje Bože žohnowanjo wuliwać móc do našich swójbow.

Pobožny Wosadnik.

We wjacorych poslednišich čisłach „Kat. Posoła“ smy čitali zajimawe powučace nastawki wo serbskim kěrlušu a joho stawiznach. Wěcywustojny znajeŕ serbskoho kěrluša je tute nastawki spisał. Wosebje buchmy znowa dopomnjeni, kak wulcy zasłužbne dźěło je tola prěni wudawaŕ Pobožnoho Wosadnika, šolastik Michał Hórnik, dokonjał, zo za serbske katolske wosady Łužicy jednotnu modleŕsku a spěwaŕsku knihu zawjedźe. Starši ludźo mjez nami budźa so hišće derje dopomnić wědźeć, kajke wobćežnosće a zadźewki to sobu přinjese, wosebje při zhromadnych swjedźenjach, hdyž kóžda wosada hišće spěwaše swoje kěrluše a swój wosebity hłós.

Wěcywustojny rozprawjeŕ wo serbskim kěrlušu je we swojich nastawkach wosebje też nadrobnišo rozpisał, po kajkich zasadach je so štwórte wudaćo spěwnoho wotdźěla Pobožnoho Wosadnika złožowało. K tutym wobšěrnym wěcownym wuwjedźenjam nimam ničo přidać — mam pak za swoju winowatosć, zjawnje připóznać tamnu wulku pomoc, kotruž su někotři knježa při zhotowjenju kěrlušacoho wotdźělenja Pob. Wosadnika wudawarjej poskićili. Swěrnje su při tutym dźěle pomhali: wysokodost. knj. kapłan Józef Nowak, kk. wyššej wučerjej a kantoraj Jan Symank a Jan Rězak a knj. Jurij Šołta, wučeŕ tachantskeje šule. Posedźenjow bě wjele; wšitcy běchu tu, hdyž dźěło wołaše. Wšitkim knježim słuša horcy dźak. Bóh luby Knjez jim zapłać, štož su tu k joho česći činili.

Njech je krótke słowčko nětko też hišće přidate wo **prěnim,** wo **modleńskim** dźěle Pobožnoho Wosadnika. Powšitkownje dyrbi so prajić, zo je modleńska kniha, kajkuž je ju šolastik M. Hórnik něhdy mištrscy zestajał, we wšěch hłownych dźělach njepřeměnjena wostała. Jenož někotre přidawki je sebi wobstaraŕ štwórtoho wudaća Wosadnika dowolił, štož wobsah nastupa, a někotre přeměnjenja, štož nastupa formu; posledniše smědźeše sebi wón dowolić dźiwajo na to, zo je serbska rěč na zakładach, położenych wot našich wulkich a zasłužbnych rěčespytnikow, rjany rozrósť a rozkćěw nazhoniła.

Přidała je so nowomu wudaću dalša woprawjeńska pobožnosć. Měnju, zo je z tym woprawdźitej potrěbnosći wotpomhane. Dóstawanjo swj. sakramentow je w našim času na zwjeselace wašnjo přiběrało. Zawěsće budźa wšitkim, kotřiž časćišo k blidu Knjezowomu přistupuja, rozmnožene woprawjeńske modlitwy witane.

Přiwzata bu dale wosebita pobožnosć wo zasyzjednoćenjo křesćanow w jednej wěrje. W cyrkwi wotměwa so za docpěćo tutoho nadobnoho zaměra modleńska oktava wot 18.—25. wulkoho rózka, też modli so cyrkej w tymle duchu na wěstych postajenych swjedźenjach cyrkwinskoho lěta. Wona tu sćěhuje přikład swojoho bójskoho założerja, kiž so we wyššoměšniskej modlitwje za swojich modleše, zo bychu wšitcy jedne byli.

Rozmnožene buchu też modlitwy, kotrež so při Božim rowje spěwaja. Dokelž pobožni Serbja wot starodawna sem rady Boži row wopytuja a při Božim rowje rady dlěžši čas w ćichej nutrnosći přebywaja, budźa zawěsće wjesele za tutymi nowymi modlitwami přimać.

Pobožnosć k „Maćeri Dobreje Rady“ je wudospołnjena. Modlitwy k tamnym Swjatym, kotrychž Serbja rady za patronow swojich nowonarodźenych wuzwoleja, su tohorunja rozmnožene.

Přeměnjenjow je wobstaraŕ nowoho wudaća so po možnosći wostajił. Te pak, kotrež su přewjedźene, zdachu so jomu być woprawdźe woprawnjene. Wosobinski naměstnik je so w lauretanskej litaniji a w druhich, hdźež so dotal hišće wužiwaše, wotstronił. Skónčenja hłownych litanijow, kotrež su za cyłu cyrkeŕ připóznate, su so přeměniłe, zo bychu wot cyrkwje postajenej formje wotpowědowałe, kaž daloko njeběchu hižo w prjedawšich wudaćach porjedźene.

Z tym budź krótki rozhlad wo přidawkach a přeměnjenjach, kajkež štwórte wudaćo Pobožn. Wosadnika pokazuje, skónčeny. Wšitcy, kotřiž su na nowym wudaću Wosadnika dźěłali, su sebi wědomi, zo jich dźěło njeje dospołne. Hdźe so namaka skutk człowjeskeje ruki abo człowjeskoho ducha, kotromuž njebychu přiwisowałe słabosće a njedospołnosće? Njedźiwajo wšitkeje skedźbliwosće wědźa so stajnje zmylki, budź rěčne budź prawopisne, wukhować. Wobstararjo nowoho wudaća smědźa drje tohodla też z tym ličić, zo budźe so znowanarodźeny Wosadnik nic jenož z kritiskim, ale też přećelnym wóčkom pruhować. Też šibak-ćišć, kotryž w ćišćeŕskich dźěłach swoju rólu hraje, je tam a sem w nowym Wosadniku samopašnje dźěłał. Tak je nam na přikład derje znate, zo my w Serbach njećesćimy swjatu Mariju Madelnu — ale Mariju Madlenu.

Skónčam swoje přewodne słowa k Pobožnomu Wosadnikej, kotryž so k štwórtomu razej nastaja na puć do katolskich serbskich wosadow, z přećom, kotrež předsłowo k tutomu wudaću wopřija: „Njech „Pobožny Wosadnik“ pozběhuje serbske wutroby k Bohu, njech je pohonja ze swojimi modlitwami a spěwami k horliwej khwalbje Božej, njech jim posrědkuje měr a pokoj, njech je nawjeduje k prawej dowěrliwej prózstwje wo Božu hnadu a pomoc. Daj to Bóh!“

Jurij Hejduška,
scholastikus.

Generalny abt z Roma w Mairijnej Hwězdźe.

Pančicy, 2. jutrownika 1930.

W zašłych dnjach mějachmy žadny wopyt w našim klóštrje. Wot joho wobstaća sem — potajkim před nimale 700 lětami — je drje prěni króć, zo je najwyšši předstojićeŕ cisterciensich klóštrow naš klóštr wopytał. Znata klóštrka krónika wot P. Alexandra Hitschfela wo tym znajmjeńša ničo njepisa. Generalny abt z mjenom Dom Maria Franciskus Janssens, rodźeny Nižozemjan, přińdźe ze Osekskim prelatom drom. Šarnaglom, hdyž bě najprjódcy klóštry Hohenfurt, Porta Coeli pola Tišnovic, Osek a Marijny Doł wopytał. Swjatočnje witachu zwony wysokoho hosća do wsy a klóštrske duchownstwo a zastojnicy postrowichu joho podwólnje. Byrnjež tutón wopyt žana visitacija we wšědnym zmysle njebył, dha sebi tola wšitko nadrobnje wobhlada, štož rjadnika zajimuje, zcyła w tak wysokim zastojnstwje. Wšudźe joho přecelnje a wutrobiće witachu, w konvikće a we wustawje, potajkim knježny a dźěći. Strowjachu joho w němskej a francozskej rěči, samo we wjazanej. Knježa duchowni rěčachu z nim zwjetša łaćonscy. Wšitcy běchu překwapjeni, hdyž so wjacy króć w běžnej němčinje podźakowa. Pódla tuteju rěčow wobknježi hišće italsku, francózsku, nižozemsku (hollandsku) a z wulkoho dźěla tež jendźelsku.

Do joho powołanja za generalnoho abta — tuta wólba stawa so přez klóštrskich wótcow, kaž so předstejićerjo tutych klóštrow mjenuja — běše abt klóštra k Našej lubej knjeni Pont-Colbes w Versaillesu w Francowzskej. Narodźi so w Tilburgu we Nižozemskej 20. mał. rózka 1882. Spěšnje je najwyšši hierarchiski (cyrkwinski) skhodźeńk dócpěł. Z 42 lětami bu hižo abt a tři lěta pozdźišo dósta hižo najwyššu dostojnosć w rjadu cisterciensow. Tak steji we najlěpšich mužskich lětach, je zróstny človjek a zwjeseli so pječa kruteje strowoty. Jako rjadnik dopjelnuje swoje winowatosće jara swěrnje a we wosobinskim wobkhadźe je lubosć sama. Joho posměwkowanju, kotrež jomu nastajnje wokoło hubow hraje, móže so z ćežka štó zapowěsć. Je daloko po swěće wokoło přišoł, nazhonjeny muž a je tež we swětnych rěčach doma.

Na njoho čakaja ćežke nadawki. Štyri wulke plany maja so w přichodźe přewjesć. Přeja sej cisterciensow do Boliviskeje (w Južnej Americy), do Chineskeje a na wjacore městna w Sewjernej Americy. Najwjacy wuhladow na wuwjedźenjo ma tak mjenowany „Mississipiski projekt". Tamniši biskop w St. Louis (w Missouriskim staće Zjednoćenych statow) ma wotpohlad, při brjohach wulkeje rěki Mississipi, w „Salcea Hall", ratarsku šulu założić a ju pod nawjednistwo cisterciensow stajić. W tutej krajinje dyrbješe so hišće jene sydlišćo wutwarić. Za nje běchu hižo wjacy knježnow z tudomnoho klóštra postajene a dyrbjachu tam loni wućahnyć. Njedóstachu pak dowolnosće k zastupej do kraja, dokelž bě ličba hižo połna a móža sej hakle po lětach na to myslić. Tež dalše wobstojnosće njejsu hišće dozrawjene a tak njeje tukhwilu wuhladow, zo so do Ameriki přesydla.

Za to pak so generalny abt z druhim projektom zaběra. Kanadske knježeŕstwo je zwólniwe, cisterciensow přiwzać a je woběmaj rjadomaj (potajkim mužskim a žónskim rjadnikam) po 800 hektarach (to je na 3000 kórcow) přilubiło, zo móža sebi klóštr a wšo trěbne tam wutwarić.

Z tutoho krótkoho naćiska hižo kóždy dowidźi, kelko dźěła na nowoho abta čaka. Při swojim wopyće je so wo wšěm jara khwalobnje wuprajił, štož je tu widźał a słyšał. Wězo měješe wulkoho zajima za klóštr, joho znutŕkowne a zwonkowne zarjadowanjo, khwaleše dobroho ducha, kiž w nim knježi, měješe tež khwalobne słowa za pobožny zmysł wobydleŕstwa. Zo bě jomu cuzy lud, my Serbja, napadni, so samo rozumi. Bě drje wo Serbach hižo něšto słyšał a nětko móžeše lud a kraj bliže zeznać. Serbska drasta so jomu tež jara lubješe. Bychu-li so wutoru rano po Božej mši serbske modlitwy spěwałe, by tež serbsku rěč zeznał. Wo tym wšěm chce Swjatomu Wótcej w Romje nadrobnje rozprawjeć. A tak změjemy nowoho posrědnika w Romje, hdźež so bórzy wróći. Z awtom poda so do Drježdźan a wot tam do klóštra Waldsassen. Z dźaknej wutrobu sćěhowaše wobydleŕstwo joho wotkhad a přeješe jomu z połnej wutrobu, zo bychu so mnohe předewzaća a předmjety, kotrež na njoho čakaja, k lěpšomu rjadu a k zbožu človjestwa přewjedle.

Serbska Ludowa Banka w Budyšinje, Wojerecach a Khoćebuzu.

Tutón naš narodny wustaw je po posedźenju dohladowarstwa swoju rozprawu za lěto 1929 wudał a powołał hłownu zhromadźiznu na dźeń 23. apryla 1930 w 9 hodź. dopołdnja do Serbskoho Domu w Budyšinje. Lětna rozprawa nam praji:

„Smy wobzamkli zličbowanja na lěto 1929 a smy po wotpiskach postajili wunošk na 21 110.22 hr. Namjetujemy rozdźělenje dividendy w 8% kaž loni.

K předležacej bilancy mamy sćěhowace přispomnić:

W lěće 1928 su so nalutowańki powjetšiłe wo 50%, w lěće 1929 wo něhdźe 20%, štož je z dopokazom hubjeńšich wobstojnosćow, ale zdobom pokazuje tola poměrnje dobry a spokojacy postup našoho wustawa.

Ličba kontow je so powjetšiła wo 803 a ličba přistajenych wosta samsna jako loni.

W poměru z přeběracymi srědkami powyšichu so sćěhowace bilančne ličby w aktivach: pokładnja, dobromĕća pola bankow, hódnostki a dołžnicy. Konto nadoby so přispori z kupjenjom knihowanskich a ličeŕskich mašinow a konto ležownosćow z přikupjenjom Mehnertoweje ležownosće w Budestecach. Powyšenjo wudawkow zawinowachu wysoke dawki na powyšeny akcijowy kapital, powyšenjo tarifnych mzdow a to, zo smy knihiwjednistwo přeměnili a k tomu dyrbjeli material přikupić.

W lěće 1929, kaž wot wšoho spočatka, mějachmy dobre wobkhodne poćahi z Centralnym zwjazkom ratarskich družstwow w Prazy, kotryž ma přećelniwe zrozumjenje za naše hospodarske wobstejnosće.

We wobkhodnym lěće 1929 běchu hospodarske wobstojnosće němskoho kraja wjele wobćežniše, kaž w lěće 1928. Wosebje ćežke bě położenjo ratarstwa. Wunošk ratarstwa so pomjeńši přez nižše płaćizny joho produktow, ćeže pak wostachu samsne abo so powjetšichu. Tež dźěłanske wobstojnosće běchu hubjeńše hač w lěće 1928. Z tym so zesłabi kupowanska móc wobydleŕstwa a wjazny wobkhod a rjemjesło, twory so njemóžachu wotbyć. Sćěhowachu zrěčenja a konkurzy. Pod tutymi wobstojnosćemi ćerpješe wězo tež bankowy wobkhod. Nalutowanki njepřiběrachu w dotalnej měrje a často bjerjechu so z danje. Smy wobkedźbowali, zo je někotryžkuli pjenjezy zběhał, dokelž so boješe, zo so němska hriwna zasy wothódnosći. Němska měna je założena na samsne wašnjo, kaž wšě druhe złote měny, a je internacionalnje zwěsćena. Wothódnosćenja hriwny njetrjebamy so bojeć, wosebje nic nětkole po zrjadowanju statnych financow. Zo je hriwna skrućena, je nam tež to z dopokazom, zo su wšě płaćizny w poslednim času spadowałe, zo so potajkim wjacy njeliči z walutarnym rizikom.

Poručamy hłownej zhromadźiznje, zo by wobzamkła, rozdźělić wunošk, kaž sćěhuje:

4% dividendy po wustawkach	hr.	10 000.—
4% naddividendy	„	10 000.—
přednošk za nowe lěto	„	1110.22
zuma	hr.	21 110.22

*

Z rozprawy a bilancy dowidźimy, zo je Banka kónc lěta 1929 wo pjaty dźěl wjacy nalutowankow měła hač kónc lěta 1928 a zo je jeje likwidnosć jara dobra. Dale zhonimy,

zo ma dobre zwiski z wulkim wustawom, Centralnym zwjazkom ratařskich družstwow w Prazy, kiž ma we swojim zwjazku přez 2500 wjesnych nalutowařnjow. Přećelstwo a dohlad tutoho wustawa je nam z wulkim spokojenjom. Namjet rozdźělenja 8 procentowskeje dividendy akcionaram banki je z dopokazom, zo je Banka w lěće 1929 z dobrym wuspěchom dźěłała a budże tež dale dźěłać.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Na dnju swj. Józefa wotmě Swjaty Wótc w přepjelnjenej basilicy swj. Pětra prostnu a pokutnu Božu mšu dla surowoho přesćěhanja křesćanow w bolšewikskej Ruskej. Nimale wšitcy romscy kardinalojo, mjez nimi nowy arcyměšnik při swj. Pětrje, kardinal Pacelli, a kardinal Sincero, sekretař kongregacije za orientalske cyrkwje, běchu přitomni. Dale tež mnozy zastupjerjo ruskich ćeknjeńcow, mjez nimi sobustawy starosławnych ruskich zemjanskich swójbow, kaž na př. wjerch Wokoński z mandźelskej (staj do katolskeje cyrkwje zastupiłoj), wjerchojo Bariatinsky, Swiatopołk-Mirski, Yusupow a druzy zastupjerjo ruskeje inteligency kaž tež wjele zastupjerjow ruskoho duchownstwa. Boža mša swjećeše so na bamžowym wołtarju nad rowom swj. Pětra. Spěwarjo bamžoweje kapały zanjesechu wšelake motety a hudźba bamžowskeje gardy zanjese při přežohnowanju hymny z kuple Michelangela. Po Božej mši wuspěwachu psalm 58 a 78, litaniju wo Wšěch Swjatych a na kóncu psalm 69 a 129 („z hłubiny wołam so tebi, Knježe"). Potom zaklinčachu zwony swj. Pětra a skónčnje buchu z ložije swj. Veroniki k česćowanju pokazowane najdrohotniše relikwije basiliki swj. Pětra: dźěl swj. křiža, swj. lebija a wobraz bójskoho Zbóžnika. To su njepřirunajomne pokłady, kotrež hižo basnik Dante w 12. lětstotku w swojim paradizu sławješe. Swjatočnosć zawostaji najhłubši zaćišć pola přitomnych. Za ruskich ćeknjeńcow zarjadowa so w cyrkwi powšitkowna zběrka. Vatikanska zjawna nowina „Osservatore Romano" piše, zo bě bamžowska Boža mša na swj. Józefa, patrona katolskeje cyrkwje, podobna křižnej wójnje. „Row sw. Pětra móže tež dźensa hišće jimać a zbratřić ludy. Žiwe protesty, kotrež wšědnje přikhadźeja z cyłoho swěta jako wotmołwa na namołwjenjo Swj. Wótca k škitej přesćěhaneje nabožiny w sowjetach su najlěpši dopokaz za to. Jenož wóčko Boże móže wobličić zapusćenja, kotrež so stawaju nad njesmjertnymi dušami w hobrskich krajinach Ruskeje. Khostanjo za tajke njewuprajne přestupjenja budże so runać tymle njesměrnym złósćam. Dźensiše modlitwy bamžowe kaž wšě druhe njeličomne pobožnosće na cyłym swěće su swjatočnosće k potwjerdźenju prawa Božoho nad čłowjestwom."

Kardinal Pacelli dósta nowy dopokaz přikhilnosće Swj. Wótca. Wón bu pomjenowany za arcyměšnika při basilicy swjatoho Pětra, štož běše hač dotal był njebośički kardinal Merry del Val. To je jara wysoke počesćowanjo poměrnje młodoho kardinala. Arcyměšnik je najwyšši duchowny při basilicy a stoji w rjedźe hnydom za Swj. Wótcom.

Kónc měrca wotmě so we Vatikanje wulki koncert před 5000 přeprošenymi hosćemi. Swjaty Wótc sam běše přitomny z jědnaćemi kardinalami a diplomatiskim korom. Hdyž bamž do žurle zastupi, zanjesy khor bamžowu hymnu. Program wobsahowaše nowe komposicije mištra Perosija. Khor nawjedowaše Molinari. Po koncerće wudźěli Swjaty Wótc orchestrej bamžowske požohnowanjo. Tónle koncert běše po 60 lětnej přestawcy zasy prěnje swětne wustupjenjo vatikanskoho khora.

Swjaty Wótc dósta wot italskoho knježeřstwa jako jubilejny dar drohotnu albu. Wona bu zhotowjena w statnej šuli za zhotowjenjo wumělskich cankow w Murawje blizko Bjenatkow. Canki, kotrež su k albje přišite, su pře wšu měru drohotne. 31 lět dźěłachu na nich 130 dźěłaćerkow pod nawjedowanjom 22 mištrkow wušiwanja. Hromadu-zestajenjo cankow k dospołnomu cyłkej žadaše sebi hišće dalše 6 měsacow dźěła. Kelko by tuta alba we swobodnym překupstwje płaćiła?

W trónowej žurli Vatikana wotdźerža kongregacija ritow swoju generalnu zhromadźiznu. Na njej bu přednjeseny material za kanonisaciju zbóžnoho Teofila Dakorte, założerja rjadu bosymnichow, zemrětoho lěta 1740.

Za japoštołskoho delegata w Carihrodze (Konstantinoplu) bu pomjenowany msgr. Margotti, z dobom na arcybiskopa wuswjećeny. Nowy 41 lět stary delegat napadny jako młody duchowny w Bologniji přez znajomnosć mnohich cuzych rěčow a přez horliwe duchowne žiwjenjo. Bamž Benedikt powoła joho do Roma do kongregacije za narańše cyrkwje. Jako wurjadny znajeŕ słowjanskich rěčow za Dunajom bu přidruženy nowej cyrkwinskej komisiji za ruske należnosće.

Swj. Wótc je msgr. Pizzarda, sekretara kongregacije za wurjadne cyrkwine należnosće, k kódnosći titularnoho arcybiskopa (Cyrruskoho) pozběhnył. Msgr. Pizzardo je tak rjec prawa ruka statnoho sekretara kardinala Pacellia, potajkim jara ważna a wjele zamóžaca wosoba w bamžowej kuriji. Wón běše pod nuncijom Frühwirtom w Mnichowje, hdźež je tež němsku rěč nawuknył. Wot 1929 je wón sekretar kongregacije za wurjadne cyrkwine należnosće.

W **Neaplu** zawrjechu najsławnišu cyrkej cyłoho města — basiliku swjateje Klary, dokelž je třěcha tak dodźeržana, zo je k zasypnjenju hotowa.

Cyrkej San Chiara je kóžde lěto ze swědkom wulkotnoho dźiwa wožiwjenja krewje swj. Januarija. San Genaro, tak mjenuja joho Neapolitanojo, běše prěni biskop Neapla. Wumrě martrařskeje smjerće. Joho zewrjena krew — khowana w škleńčanej bleši, ambuli — wožiwja junu wob lěto na dnju swjatoho biskopa. W swjatočnym procesijonje přinjesu relikwije swjatoho z kathedrale do San Chiary a bliža je wustajenej ambuli. Bórzy počina sydnjena krew so kužolić a žołmić..

Francózska. Zwjazk katolskich studentow běše wobzamknył, zo maja joho sobustawy na dnju swj. Józefa přistupić zhromadnje k swjatomu woprawjenju, zo bychu so zjednoćili ze Swj. Wótcom prošo Boha za zaslepjenu Rusku. Parižcy studenća přistupichu jenomyslnje přewodźani wot wutrobnych přećow arcybiskopa kardinala Verdiera w basilicy Najswj. Wutroby Jězusoweje na Montmartrje k Božomu blidu.

Norwegska je dóstała krajana za biskopa. Srjedź měrca pomjenowa Swj. Wótc msgr. Olafa Offerdhala za japoštołskoho vikara Norwegskeje. Nowy biskop narodźi so 1857. Wón běše z wotprědka lutherskoko wěrywuznaća, přestupi pozdźišo do katolskeje cyrkwje a studowaše w Romje bohosłowstwo. Po wuswjećenju na měšnika běše z profesorom na wyššej šuli, pozdźišo přestupi do dušepastyrstwa a běše skónčnje propst fary swj. Olafa w Oslu. Po přesydlenju dotalnoho japoštołskoho vikara dr. Smita do Roma skutkowaše msgr. Offerdhal jako provikar kónc lěta 1928. Norwegska ma 3 milijony wobydlerjow, mjez nimi wokoło 3200 katolikow. Na 1000 katolikow bydla w Oslu. Duchownych je w kraju 36 misijonarow a mnoho duchownych knježnow (wot swj. Józefa), kotrež wosebje w khorownjach a šulach skutkuja.

Zjednoćene Staty njeznaja žaneje podpjery za katolske nabožne zarjadowanja, ani za šule, ani za cyrkwje njedóstanu katolikojo žanoho złamanoho pjenježka. Tohodla je z dawna najhórša starosć katolikow ta, kak bychu nuzny pjenjez za wšě kulturne žadanja zwjedli. Před 11 lětami je pjenježnik Sullivan jara dobru mysličku přewjedł. Wón założi mjenujcy nowe towařstwo abo klub a přepoda jomu nadawk zběhanja dobrowólnoho cyrkwinskoho dawka. Sobustawy towařstwa so na to wjazachu, zo kóždu njedźelu we swojej farskej cyrkwi wopruja 1 dollar. Tele towařstwo ma dźensa 2 milijonaj sobustawow, kotrež so rozdźěluja na 6000 cyrkwjow. To je połojca wšěch katolskich cyrkwjow w kraju. Z tym je fararjam starosć za zběranjo dobrowólnych darow wotewzata.

Wot njedźele 6. jutrownika
su
nowe Wosadniki

w **Donnerhakec čišćeńi** k dóstaću:

za **4,50 hr.** wosadnik z čerwjenym rězkom I. družiny
„ **5,50** „ „ „ „ II. „
„ **7,—** „ „ ze złotym rězkom I. „
„ **8,—** „ „ „ „ „ II. „
„ **10,—** „ „ „ „ „ pyšnje wjaz.

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćic.

Křćeni: 12. 1. Hańža, m. dź. Jana Młynka w Lejnje; 23. 1. Hana, m. dź. Michała Cyža w Kukowje; 26. 1. Herta, m. dź. Roberta Kündigera w Klóštrje Marij. Hwězdy; 6. 2. Rudolf, m. s. Pawoła Šołty na Horje; 9. 2. Terezija, m. dź. Jana Rynča w Miłoćicach; 16. 2. Jurij, m. s. Pawoła Brězana w Khrósćicach; 20. 2. Terezija, m. dź. Jurja Handriki we Worklecach; 20. 2. Marja, m. dź. Jurja Pjekarja w Miłoćicach; 25. 2. Hana, m. dź. Michała Bejmy w Třoch Khežach; 2. 3. Marja, m. dź. Pawoła Zyndy w Now. Bóšicach; 3. 3. Beno, njem. s. Hildy Nowakec w Now. Wjescy; 3. 3. Jan m. syn Michała Ryćerje w Jaseńcy; 6. 3. Terezija, m. dź. Jakuba Krawca w Lejnje; 9. 3. Richard, m. s. Richarda Wójnarja w Pančicach; 9. 3. Monika, m. dź. Bjarnata Nowaka na Horje; 10. 3. Lejna, m. dź. Jurja Kindermana we Wudworju; 16. 3. Jurij, m. s. Michała Budarja w Jaworje; 16. 3. Madlena, m. dź. Jana Wawriki w Swinarni; 23. 2. Měrćin, m. syn Rudolfa Rengerja w Khrósćicach; 18. 3. Hendrich, mandź. s. Pawoła Čornaka w Hórkach; 20. 3. Beno, m. s. Jurja Šołty w Jaseńcy; 20. 3. Josef, m. s. Mikławša Šěraka w Miłoćicach; 27. 3. Josef, m. s. Michała Rychtarja w Kukowje.; 30. 3. Jurij, m. s. Jurja Hadanka we Wudworju.

Zemrěći: (1929) 24. dec. Bjarnat Nukec z Dobrošic 7 m. 21 d.; (1930) 22. jan. Jakub Hejduška z Hórkow 67 l. 7 m. 20 d.; 24. jan. Hana Cyžec z Kukowa 2 d.; 25. jan. Hana Neumanowa z Kukowa 77 l. 7 m. 9 d.; 1. febr. Jurij Čornakec z Jaseńcy 13 l. 4 m. 13 d.; 9. febr. Marja Henčlec z Kozarć 21 l. 10 m. 20 d.; 19. febr. Rozalia Pjechec z Miłoćic 20 l. 11 m. 3 d.; 20. febr. Hilža Mětec z Hatow 1 l. 4 m.; 25. febr. Kata Hajnšowa z Kanec 81 l. 6 m. 8 d.; 25. febr. Jurij Kućank ze Smječkec 76 l. 7 m. 27 d.; 26. febr. Mikławš Šěn z Noweje Wjeski 63 l. 3 m. 24 d.; 6. měrca Jan Nowakec z Noweje Wjeski 1 l. 11 m. 19 d.; 10. měrca Lejna Kindermanec z Wudworja 1/4 hodź.; 25. měrca Beno Nowakec z Noweje Wjeski 1 m. 1 d.

Towařstwowy powěstnik.

Radwoŕ. Serb. Rat. Dorost za Radwoŕ a wokolinu ma přichodnu njedźelu, 6. apryla, dop. hnydom po kemšach, pola Kralec krótku, ale jara ważnu zhromadźinu. Wšitkich sobustawow wočakuje předsystwo.

Baćoń. Tow. serb. kat. młodźeńcow ma jutře njedźelu, 6. apryla, pop. w 3 hodź. w młodowni swoju generalnu zhromadźiznu. Dla ważnoho porjada zhromadźizny ma kóždy přitomny być. Budźe so tež přednošować wo našich prěnich exercicijach. Starši.

Khrósćicy. Towařstwo knježnow předstaji Bołmončku wječor 1/28 hodź. we Wjenkec žurli „Bernadetu Lourdesku“, cyle nowu a rjanu hru wo nastaću swětoznatoho hnadownoho městna a přeprošuje k tomu wšěch česćowarjow Maćerje Božeje, wosebje pak wosadne holcy, kotrež su lětsa šulu wukhodźile.

Drježdźany. „Jednota“, tow. kat. Serbow w Drježdźanach, přeprošuje na hłownu zhromadźiznu, wutoru, 8. IV. 1930, wječor 1/29 hodź. do towařstwowoho hosćeńca „Bayrische Krone“, na nowym naměstnje 14. Wo bohate zeńdźenjo so prosy, dokelž su ważne wuradźowanja. Předsydstwo.

Zwjazk spěwnych towařstwow. Zhromadna pruha je přichodnu njedźelu (6. apryla) popołdnju 1/24 hodź. w Serbskim Domje. Přepruhować budźe so cyły 3. dźěl a wšelake kruchi z 1. a 2. dźěla. Žadyn spěwař njesmě so wotwlakować. Trjebamy wšitke mocy jaza nuznje. Njezabudźće noty „Naléća“ sobu přinjesć. Z dypkom so započina. Hłowny dirigent.

Kulow. Towařstwo katolskich serbskich młodźencow ma njedźelu 6. apryla po nyšporje ważnu zhromadźiznu. Wšitkich młodźencow wosady wutrobnje přeprošuje
předsydstwo.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 311. z Nowoho Łužca: Cyrill Mikan; 312. z Češkec: Jakub Hicka; 313.—315. z Khrósćic: šulski wjednik Jan Lipič, Jan Krons, Michał Zur; 316.—322. z Kozarc: Mikławš Henčl, Jakub Leider, Hańža Lipičowa, Pawoł Khěžka, Hana Kmječowa, Jurij Matek, Jurij Serbin; 323. z Jaseńcy: Mikławš Handrik; 324. z Now. Jaseńcy: Jan Handrik; 325. z Łuha: Handrij Cyž; 326. ze Zejic: Hana Jakubašowa; 327. z Hory: Beno Vicka; 328. z Worklec: Pawoł Kocor; 329. z Prawočic: Pawoł Cyž; 330. z Now. Jaseńcy: Marja Bukowa; 331. ze Zdźerje: Jurij Wincař.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 1072. ze Ž.: M. D.; 1073. z Kh.: M. Ž.; 1074. z H.: B. V.

Dobrowólny dar za Wosadnik.

Knjez frater Rainer w Hadamar 3 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 31. měrca 1930.

Woły: 116. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 52—56 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 44—48 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 38—40. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 248. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 52—56. 2) Połnomjasne, młódše 46—50. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 42—45. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 290. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 46—50. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—56. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 38—43. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 40—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 32—36. 6) Husumske z pastwy 27—30. **Ćelata:** 813. 1) Najlěpše wukormjene 77—83. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 69—75. 3) Špatne 60—68. **Wowcy:** 813. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—67. 2) Starše wukormjene 55—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 45—54. 4) — . **Swinje:** 652. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1 1/2 lět stare 66—68. 2) Wukormjene 65—66. 3) Mjasne 64—65. 4) Špatne 63—64.

3. apryla 1930.

Ćelata (829): 1) 78—83. 2) 70—77. 3) 62—68.
Swinje (393): (přez 300 pt.) 1) 70—71. 2) (240—300) 69—70. 3) (200—240) 67—68. 4) (160—200) 63—64. Rancy: 57—61.

Serbski Hospodař

ratařske wulkowikowanske towařstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!

Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu

„Jajko“

Předawaja wšudźom w dźělbach

po 5 puntach . . . za 1.— hr.
po 10 puntach . . . za 1.90 hr.
po 25 puntach . . . za 4.50 hr.
a po centnarjach . . za 17.50 hr.

Mały wudawk so bohaće wupłaći

Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

Križeńske knižki, postawy / sweczki, křiže / różowcy, swjećatka a woprawjeńske wopomnjeća nadobnje na wubjerk.
Wolij k swěćenju w znatej dobrinje poruča
B. Möller
Kulow, cyrkwinska dróha 4

Gardiny, vitraże, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Zwjazk spěwnych towarstwow

wuhotuje srjedu po jutrach, 23. apryla 1930, w rumnosćach „Złoteje Krony"

wulki koncert.

Předwjedźe so Kocorowe oratorium „Naléćo".

Pódla sylnoho khora budźa znamjenići solistojo sobuskutkować.

Hižo nětko přeprošujemy wšitkich lubowarjow serbskoho spěwa a hudźby na tutón wurjadny koncert.

Zarjadnistwo.

Smolerjec knihićišćeŕnja a knihaŕnja

zap. družstwo z wobmj. ruk. w Budyšinje.

Sobustawy zap. družstwa z wobmj. ruk. „Smolerjec knihićišćeŕnja a knihaŕnja" w Budyšinje z tutym po §§ 24 a 25 družstwowych wustawkow na

srjedu, 30. apryla t. l., ½16 hodź.,

do žurle „Serbskoho domu" w Budyšinje, na Lawskich hrjebjach čo. 2, na

porjadnu hłownu zhromadźiznu

přeprošujemy.

Dźeńsk i porjad:

1. Lětna rozprawa předsydstwa a dohladowaŕstwa a rozprawa wo pruhowanju knihow.
2. Wobzamknjenjo wo bilancy abo wobličenju dobytka a wotbytka.
3. Wuswobodźenjo předsydstwa a dohladowaŕstwa.
4. Wólba sobustawow předsydstwa a dohladowaŕstwa po §§ 23 a 29 2 a 30 wustawkow.
5. Namjety a naprašowanja.

Bilanca na 1929 budźe wot 15. apryla t. l. w našej „Serbskej knihaŕni" na Lawskich hrjebjach čo. 4 k dowidźenju a přehladanju za sobustawy družstwa zjawnje wupołožena.

Sobustawy maja so na hłownej zhromadźiznje z předpołoženjom sobustawskich knižkow abo na hewak wěryhodne wašnjo wo swojej wosobje wupokazać. Zastupjenjo přez druhich njeje připuščomne.

Dohladowaŕstwo družstwa „Smolerjec knihićišćeŕnja a knihaŕnja".
Arnošt Holan, předsyda.

W nakładźe towarstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušłe:

Kwasne basnje a někotre druhe
ze wšelakich pjerow
wudał Michał Nawka.
Płaćizna 50 pj.

Dóstanjeće je w **Donnerhakec knihićišćeŕni w Budyšinje.** Před šuleŕskimi wrotami 21.

Nawuknywši
šwalčistwo
poručam so česćenomu wobydleŕstwu cyłeje wokoliny. Po žadanju přińdu też do domu.
Hańža Juŕkowa w Swinaŕni.

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pucheŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Jutrowne kěrluše
za našich serbskich křiżerjow płaća **50 pj.**

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe"

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 4½—7 procentami

Telefon 3506 a 3507.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

15. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **12. apryla 1930.** | **68. lětnik.**

Stała maćeŕ bolosćiwa . . .

Franciskan Jacopone da Todi († 1306) spěwa we swojim nutrnym: Stabat mater (= Stała maćeŕ . . .) wo hłubokej žałosći a lubosći, z kotrejž je napjelnjena była wutroba maćerje Božeje pod křižom. — Wulkotny to wobraz dušinych a wutrobnych zwjazkow mjez maćerju a synom.

Syn Boži — mać Boža: Krasny to přikład za křesćansku mać a jeje dźěćo! Tu dyrbja naše serbske maćerje wuknyć, studować! Wuknyć, kak swěrnje maja dopjelnjeć winowatosće maćeŕstwa, z kotrohož wurosće jim njesměrnje wulke zamołwjenjo. Přetož maćeŕny wliw na dźěćo, maćeŕne poćahi k dźěsću twarja zakład, wot kotrohož wotwisuje zbožo abo njezbožo swójby, cyłoho ludu, cyłoho človjestwa.

Kóžda mać drje njetrjeba přetrać tajke hórkosće ze swojim dźěsćom kaž mać Boža. Ale njeje drje też ani jeneje maćerje na cyłym swěće, kotraž njeby dóńt (wosud) swojoho dźěsća měła sobunjesć. Mać a dźěćo staj ćělnje a duchownje zjednoćenej wot prěnjoho wokomika žiwjenja. — Maćeri su napołožene wšě bolosće a starosće jeje dźěsća. W bolosćach přińdźe człowjek na swět. Bědne a strašne su prěnje tydźenje a měsacy joho žiwjenja; stajny boj mjez žiwjenjom a smjerću. A wěsće by smjerć porjadnje dobyła, njebyli starosćiwa maćeŕna lubosć młode žiwjenjo woporniwje škitała. — Ale też hdyž dźěćo wotrosće: mać je a wostanje joho škitaŕka a joho wućek. Wona njezastorči też njeporadźene dźěćo, kotrež je snadź přez hrěch a njeskutki puć Božich kaznjow wopušćiło, zatamane wot swojich sobučłowjekow. Ně, potom sćele hišće pobožnišo a nutrnišo ze sylzojtym wóčkom a bolosćiwej wutrobu swój paćeŕ k njebju, zo by bolosćiwa maćeŕ Boža, kotraž ma dospołne dorozumjenjo za wšě starosće swětnych maćerjow, posrědkowała před trónom swojoho Bóžskoho syna.

Ale bohužel zeńske maćerje dźensiši dźeń husto zabudu na swoje maćeŕske winowatosće. Wone wjacy njeznaja bolosćiwu maćeŕ pod křižom; wone wjacy njestaraja so wo toho, kotryž je też za nich na křižu poslednju kapku swojeje swjateje krewje woprował; wone njewidźa wjacy we swojich dźěćoch njesmjertne duše, za kotrež su jónu před Bohom zamołwite. — To njepłaći snadź jenož tam wonka we swěće, we wulkich městach tym maćerjam, kotrež wjacy kemši njekhodźa, kotrež su snadź hižo z cyrkwje wustupiłe, ně, to płaći we wěstym zmysłu też našim serbskim maćerjam. — Wšitcy wěmy, zo je wójna a revolucija też do našoho serbskoho kraja přinjesła wěstoho swobodnoho ducha, nic swobodnoho w dobrym zmysłu słowa, ale zajědojćenoho wot njewěry. Wězo zwonkownje so to hnydom tak jasnje njepokaza. Ale pod tutej starodawnej zwonkownosću knježi duch w našich swójbach, w našim zjawnym žiwjenju, kotryž žerje kaž zerzawizna na zakładźe našoho nabožinskoho žiwjenja. Přetož: to njedosaha, zo kóždu njedźelu dźemy kemši, kaž smy to wot małosće zwučeni; — k popołdnišomu nyšporej khodźić hižo su mnozy zabyli —; to njedosaha, zo rano a wječor so khětře kusk pomodlimy — wšědne zhromadne paćerje, też do jědźe a po jědźi, njejsu wjacy „modern“. A někotryžkuli, kotryž swoje nabožne winowatosće zwonkownje dopjelnja, čini to jenož tohodla, dokelž je tak zwučeny a zo njeby swojim sobučłowjekam nadpadnył.

Tola tamny wopačny swobodny duch našoho časa jewja so we swojej woprawdźitosći najjasnišo pola młodźiny. Na njej móžemy najlěpje wšě te nowočasne brachi wobkedźbować. — A štó zamóže jim najlěpje zadźěłać?

Naše serbske křesćanske maćerje! — Naše maćerje maja — dźens hišće bóle hač hewak hdy — swjatu winowatosć, swoje dźěći w dobrym nabožnym duchu woćahnyć. To njewobstoji jenož w tym, zo dźěći křiž činić a „Wótče naš“ spěwać nawuknu, ně, kubłać a krućić dyrbi so w serbskich katolskich swójbach wopraw=dźity pobožny duch, zastajeny na zakład Božich a cyrkwinskich kazni, po přikładźe swjateje swójby we Nazareće. K tomu słuša zhromadny swójbny paćeŕ; k tomu słuša zhromadne swjate woprawjenjo, znajmjeńša w róčnych časach; k tomu słuša też, zo mać swoje dźěći rozwučuje w nabožinskim žiwjenju, jim čita z dobrych serbskich nabožnych knihi a pismow, z Jězusoweje Winicy, z Wosadnika, z Katolskoho Posoła atd.; k tomu słuša,

zo mać swoje dźěći nawuči na słowo posłuchać a tak położi zakład k autoriće, kotruž ma młodźina přećiwo staršim, duchownym, wučerjam a wšěm dorosćenym wobkedźbować; k tomu słuša, zo mać swoje dźěći wo=ćehnje k jednoromu, zlutniwomu žiwjenju a wot wšoho započatka zadźewa wulcyčinjenju a přečinjenju.

Maćerne dźěło njepřestanje tež potom, hdyž su dźěći šuli wurostli; ně: małe dźěći, małe starosće, wulke dźěći, wulke starosće. Maćerne słowo, maćerna rada dyrbi dale stražować na jich njewinosći, jeje přikład a paćeŕ zwarnować před wšěm duchownym zajědojćenjom.

Tak hodźi so potom tež spěchować narodny duch strowoho a raznoho Serbowstwa, kotryž twari na na=božnej, wot starosćiweje serbskeje maćerje wutworjenej kulturje, kulturje dobreje serbskeje ludnosće. — Naše dotalne snadne wuspěchi w narodnym dźěle nas namołwjeja, zo njejsmy na cyle prawym puću hišće byli.

Přichod našoho małoho serbskoho luda zależi potajkim na našich serbskich maćerjach. Njech nam wone woćahnu strowu, nabožnu a idealnu młodźinu. To pak so jenož dócpěć hodźi, hdyž so naše maćerje njepře=stawajcy prócuja, po přikładźe bolosćiweje maćerje Božeje wšě winowatosće swojoho maćerstwa swěrnje a woporniwje dopjelnjeć. —

Politiski rozhlad.

Serbja wuzamknjeni?

Jara zajimawe a mało zwjeselace wěcy dla nas Serbow wotkrywaju zapósłane k. hudźbnoho direktora B. Krawca a k. redaktora J. Skale w Serbskich Nowinach. Što je so stało? 9. měrca podawaše srjedźnoněmski škričkowak „Mirag“ serbski kwas. Samo na sebi cyle dobra a khwalobna wěc. Čohodla njedyrbjało so tež wo Serbach, jich nałožkach a wašnjach atd. w škričkowaku rěčeć? Abo lěpje hišće woni sami wo sebi rozprawjeć a swoje wumětstwo a kulturu šěrokej zjawnosći pokazować a podawać? Kak smy so tola zwjeselili, hdyž smy 16. julija 1927 prěnje serbske zynki w radiju zasłyšeli, hdyž na tutym dnju we Frankobrodźe n. M. naša sławna spěwarska skupka „Luměr“ pod nawjedowanjom mištra Krawca naše serbske spěwy w serbskej rěči spěwaše, a hdyž je wospjetowaše w Brnjan=skim sćelaku lěto pozdźišo: 29. julija 1928! Tuž smy witali powěsć, zo tež w našim sakskim Drježdźansko-Lips=čanskim sćelaku zasłyšimy něšto wo Serbach a serbski spěw. Tola wšěch je tute předwjedźenjo njemile zjebało a njespokojiło. Cyle wěsće je kóždy słuchaŕ samsne za=čuća měł kaž k. redaktor Skala a móže kóžde joho słowo podpisać. To płaći dosłownje wo přednošku hewak tola seriosnoho znatoho spisowaćela k. Findeisena, to płaći bohužel tež wo spěwje z němskim přednoškom. Njemile překwapjeni pak a hłuboko ranjeni a rozhorjeni smy wšitcy přez rozjasnjenja, kajkež naš k. hudźbny direktor B. Krawc, so škitajo, we swojimaj zapósłanymaj podawa. Z nich zhonimy, zo je skupka „Luměr“ před lětom tež w našich Drježdźanach samsne spěwy w škričkowaku spěwać dyrbjała, kiž běše hižo z wulkim wuspěchom w Frankobrodźe a we Brnje spěwała. Wšo běše wučinjene, přihotowane. Nadobo běše to serbske předwjedźenjo njemóžne a zakazane. Kaž je znate, ma kóždy sćelak politiske přisydnistwo we wjed=nistwje, kotrež nad bjezporočnym předwjedźenjom w politi=skim zmysłu stražuje. Tute zakaza, w Drježdźanskim sće=laku serbscy spěwać! Serbske předwjedźenja so na daloki přichod wotstorčichu. Hdyž měješe so nětk lětsa wo serb=skim kwasu přednošować, mějachu so naše serbske spěwy -- němscy spěwać! Tući politiscy přisydnikojo w srjedźo=noněmskim škričkowaku stoja potajkim na stojnišću: „Wy Serbja jako saksky staćenjo njesměće w sakskim radiju serbscy spěwać“. — Wy, Serbja, sće wuzamknjeni!! Nje=móžemy wěrić, zo naše sakske knježeŕstwo na samsnym stojnišću stoji! Je wěc našich zapósłancow a tež powoła=nych organisacijow, naše knježeŕstwo na to kedźbne činić. Kaž je znate, budźe zwjazk serbskich spěwarskich towar=stwow srjedu po jutrach w Krónje w Budyšinje wulke serb=ske oratorium „Naléćo“, tute najwjetše a najdospołniše dźěło našoho K. A. Kocora, spěwać. To je rjana přileżnosć, zo so powołane kruhi raz wo rjanosći a bjezstrašnosći naše=je serbskeje hudźby a serbskoho spěwa přeswědča. Potom so zawěsće tež puć namaka, zo mohło so „Naléćo“ bórzy wospjetować a w Drježdźanskim sćelaku wulkej zjaw=nosći k powšitkownomu spokojenju předwjesć. Tež my Serbja nochcemy wuwzaći być a wuzamknjeni wostać, ale podźěl brać po swojej móžnosći na nowočasnych wupłodach čłowjeskoho ducha!

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** W ratařskej šuli wotmě so wot 7.—11. IV. sadařski kurzus za wučerjow bližšeje a dalšeje wokoliny. Z našich serbskich šulow běchu zastupjene: Khrósćicy, Radwoŕ, Komorow p. Kl., Klukš a Malešecy. Wobdźělichu so 12 wučerjo. We swojej powitanskej rěči spomni knj. dir. prof. Schellenberger, zo dyrbi so zajim a lubosć za sadařstwo hišće wjele bóle zbudźować. Telko časa dyrbja naši burja woprować, zo bychu swoje sadowe štomy stajnje w najlěpšim porjedźe měli. Wjesni wučerjo maja być w tutym pijoněrojo. Maja hić z dobrej radu a přikładom doprědka. Wjednik kurza běše knjez ratařski rada Umhauer. Kóžde dopołdnjo wotmě so theoretika, popołdnju pak prakti=ske dźěło. Wobdźělnicy su sebi tež sadowe plantaže w Sćijecach a Małsecach wobhladali a w nich dźěłali.

Z Khrósćic. Kaž zhonichmy, chce tudomne Wóskec kubło Budyšska piwařnja kupić, zo by je za swoje zaměry wužiwała. Jednanja njejsu hišće dokónčene. Do jenoho hospodařskoho twarjenja so lodařnja zatwari. Dotalny skład piwařnje w Khrósćicach je khětro dodźeržany. Piwař=nja chcyše jón potorhać a nowy natwarić. Mjez tym pak je so radźiło, rjane burske kubło kupić! Wěčna škoda! Nic jenož jene serbske kubło měnje, ale tež burska swójba je so z tym zhubiła, kiž by so mohła ze swojimi tu derje žeźiwić.

Ze **Serbskich Pazlic.** Pućowanske zaradźenjo za maćerje wotměje so wutoru, 15. apryla, pop. 1/23 hodźin w Serbskich Pazlicach a w 4 hodź w Pěskecach. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z **Kamjenca.** Hamtske hejtmanstwo pisa: Zo by so wšelakim njedostatkam w dróhowanju wotpomhało, je wo=krejsny zwjazk měsćanskim a wjesnym radam wukaz při=pósłał, kotryž wot 1. apryla płaći. Potrěbnym dróhowarjam smědźa so jenož připokazma na zastaranjo za wodnjo abo za nóc přepodać. Pjenjezy njedyrbja so dróhowarjam dawać, dokelž so z wjetša přepija. Přez tute nowe zarjadowanjo dyrbi so prošenjo po khěžach wotstronić. Prošeŕstwo dźěn je samo na sebi po zakonju § 361 Z. 4 zakazane. Należnje so prosy, zo so prošerjam njebychu wjacy pjenjezy dawałe, ale zo bychu so do zastarařskich statokow abo k měsća=nostam pokazali.

Z **pola.** Pjatk tydźenja běše w Budyšskim hosćencu „Krónje“ swjedźeń za žony. Na programje stojachu tež serbske narodne reje. Tute tam zawěsće njesłušachu; přetož serbske wašnja njejsu k tomu, zo bychu Němcam jich swjedźenje wukormić a jich móšeń pjelnić pomhałe. Chcedźa-li Němcojo serbske reje widźeć, njech jenož na serbske swjedźenje přińdu! Wosebita njepřisłušnosć pak běše to, zo so tež katolske holcy nětkle w posće na tym wobdźělichu. Zawěsće by towařstwo Nadźija, hdyž dyr=bjachu so tam reje pokazać, evangelskich holcow dosć mělo, kotrež bychu to wuwjesć mohłe. Wosebity pohóršk pak su tam katolske holcy z tym dawałe, zo su tež při potom sćěhowacych powšitkownych rejach bjez hańby a swědomja sobu rejowałe, měsćanske a wjesne, němscy a serbscy zdrasćene; tajke, kiž w měsće słuža, a tajke, kotrež běchu tam ze wsow wosebje přišłe. Wy maćerje! wy snadź sće doma różowc spěwałe, waše dźowki pak su mjez tym w Budyšinje na rejach wokoło jězdźiłe! nětkle w posće!

Z **Biskopic.** Biskopčanska nowa cyrkwička je skónčnje też nětk nowe zwony dóstała, kotrež najdostojniši knjez biskop jutře, bołmončku, swjatočnje woswjeći. Cyrkwinska swjatočnosć započnje so popołdnju w 2 hodź. Po swjećiznje je pobožnosć, při kotrejž Budyšska „Cäcilija“ cyrkwinske spěwy přednjese. Popołdnju w 5 hodź. je mała skhadźowanka přećelow a hosći w „Třeleńi“.

„Pój, witaj naléćo!“

Srjedu po jutrach, potajkim runje na swjatoho Jurja, hdźež sej nošerjo tutoho mjena wotpowědnje zbožo přeja, kaž też druzy jim, hdźež — znajmjeńša po ludowym prajenju — štyrinohate wobydlerjo našich łužow a hatow so z pahrota (šlama) k nowomu žiwjenju wukramosća a swoje jenohłósne kwory kwor, kwak a rekekeks słyšeć dadźa, na tutym dnju hotuja so serbske škowronćki, syłobiki, zyby, drózny, škórcy a kaž ći spěwni zastupnicy Božeje stwórby wšitke rěkaja na

wulki wurjadny koncert.

Přikhwataja z wjeskow a městow, z pola, lěsa a hole do Budyšskeje stolicy a chcedźa tu spěwać a juskać na přemo a khwalić Boha we swojej stwórbje, wosebje naléćo. Po protycy hižo tu dawno je. Lětsa je z dypkom 21. nalětnika do přirody zastupiło a čini hižo tydźenje dołho wšu česć swojomu mjenej. Bjez dźiwa, zo bu nalětni čas mnohim pěsnjerjam z předmjetom za drohe lyriske wupłody a hudźbnicy so pjera přimachu a to do spěwa a hudźby zestajachu, štož pěsnjeŕ začuwaše. A tak stej so tamnaj kongenialnaj duchaj, našej sławnaj wótčincaj

Zejleŕ a Kocor

zjednoćiłoj k dźěłu a nam zawostajiłoj njezakhodne pokłady we swojich pjećich počasach. Drje přećiwo wšej mathematiskej zemjowědźe, kiž jenož ze štyrjomi liči, stej serbsku literaturu a hudźbu wobohaćiłoj, štož swojoho runjeća pyta. Hač je nětko Zejleŕ nastork k swojej wulkej lyriskej pěsni „Počasy“ wot pěsnje jendźelskoho basnika James Thomson — a z mjenom „Seasons“ dóstał, wužiwał pak ju wěsće njeje. A tak su „Počasy“ so žórliłe samostatnje z joho nadobnoho ducha a je w Kocoru wumjełca nadešoł, kiž je joho hač do poslednjeje mysle zrozemił. Naše spěwne towarstwa z Budyšina, z Bukec, z Hornjeje Hórki, z Radworja a z Lichanja su so skónčnje na „Naléćo“ zmužiłe, kiž je drje so 1894 k poslednjomu razej pod nawjedowanjom komponisty spěwało. Potajkim běhu človjeskoho žiwjenja njejsmy wjacy najrjeńšu parlu „Počasow“ słyšeli. Tuž je bjez dźiwa, zo Serbja a Němcy ze samym zajimom na předwjedźenjo „Naléća“ čakaja. Spěwarjo pilnje studuja, zo bychu z česću před zjawnosću wobstali. Zajimałe je, zo jenički wnuk, knjez wučeŕ Kocor w Budyšinje, sobuskutkuje k sławje swojoho dźěda. Na Serbach zaleži, hač su hódni swojoho wulkoho syna, kiž je swoje cyliče žiwjenjo na pozběhnjenju duchowneje kultury mjez nami skutkował. Jutrowna srjeda dyrbi być manifestacija

serbskoho spěwa a hudźby.

Wobšěrnej žurli „Złoteje Krony“ dyrbitej być přepjelnjenej z česćowarjemi našoho sławnoho hudźbnika. Samo zastupjerjo „Mirag“ chcedźa być ze swědkom žadnoho kulturnoho skutka a tak ze serbskej kulturu so zeznać. Snadź budźe so pozdźišo „Naléćo“ w radiju spěwać a tak cyła Němska a dale jeje mjezow wo byću Serbow słyšeć. — Na tutym wurjadnym dnju njesmě nichtó doma wostać! — Na swjatoho Jurja — wšitcy do Budyšina!

Wozjewjenjo. Prošu swojich duchownych sobubratrow a też druhich, zo bychu mi bórzy zdźělili, hač so w našich serbskich wosadach postawy, wobrazy abo druhe wěcy na swjatoho Wjacsława dopomnjace, namakuja. Też wo Šěrachowje, Wostrowcu, Königshajnje Seitendorfje bych rad tajke zdźěleńki měł. **Redaktor Nowak.**

Eksercicije za knježny we Worklecach.

Wot 30. měrca hač do 4. apryla wotměchu so tudy zawrjene eksercicije za knježny. Wobdźělichu so na nich 25 knježnow z Khróščanskeje, Ralbičanskeje, Kulowskeje a Radwořskeje wosady. Eksercicije nawjedowaše wysokodostojny knjez arcyměšnik farař Jakub Žur-Ralbičanski. Wón rozłoži nam w krasnych přednoškach wohidnosć hrěcha, wosebje njećistoty, dawaše dobre rady, kak mamy so wšitkeje přileżnosće, kotraž k tymsamym wjedźe, zdalować, nic na lesne wabjenja zawjednikow posłuchać, kotříž našu rjanosć wukhwaluja z djabołskim wotmyslenjom, zo bychu nam najrjeńšu dušinu rjanosć wudrěli. Wša čělna rjanosć je hinita a bjez hnady Božeje njepłaća wšě bohatstwa a kubła swěta ničo, přetož wšitke swětne kubła, nahladnosće a sławy přewodźeja nas jenož hač ke kromje rowa a potom so pominu. Dale nawjedowaše nas k dobrej żelnosćiwej spowědźi. Poskićeše nam też wosebitu wučbu wo hódnym dóstaću swjatoho woprawjenja. Dale wułožowaše knježnam, kotrež maja wołmyslenjo, do swjatoho mandźelstwa zastupić, kak njesměđźa hladać jenož na zwonkowne hinite kubła, ale sebi wuzwolić pócćiwoho, nic hordoho, přečinjatoho a njepřistojnoho młodźenca. Wosebje dyrbja so zdalować měšanoho mandźelstwa. Rěčeše też wo wšelakich druhich pócćiwosćach, kotrež jako dobre křesćanki trjebamy.

K pomocy běštaj přikhwatałoj wysokodostojnaj knjezaj Michał Mič, farař w Njebjelčicach, a Mikławš Młynk, kapłan w Khróśćicach. Štwórtk rano posylnichmy so hišće junu ze swjatym khlěbom a hišće raz napominaše nas wysokodostojny knjez w krasnym rozžohnowacym přednošku k zmužitomu, njebojaznomu kročenju za našim njebjeskim nawoženju. Po wuspěwanju khwalbnoho kěrluša dóstachmy sakramentalne požohnowanjo a swjatočnosć bě skónčena.

Bóh tón Knjez lubuje wjesołe knježny, tuž dachmy so wšitcy hromadźe wotmolować a potom dźěchmy snědać. Tu so nam njenadźicy přitowarši wysokodostojny knj. kapł. Michał Cyž, štož nas wulcy zwjeseli. Krótki čas pobychmy hišće we wjesołej zabawje a potom so rozžohnowachmy pod wutrobnym dźakprajenjom z wysokodostojnymi knježimi a miłosćiwymi sotrami, kotrež běchu so tak derje za naše ćělne derjemćo postarałe. Z dźakom spominachmy też na knjeza hrodowskoho kapłana Franca Kurcu, kotryž bě wšo zarjadował. Hišće junu wšitkim, kotříž so kažkuli za nas postarachu: Zapłać Bóh tón Knjez! Swoje towarški pak postrowjam: Mějmy so po dobrych słowach, zo bychmy so něhdy w njebjeskej domiznje zasy widźeli. To daj nam wšitkim Bóh luby Knjez!

Towarstwo Pomocy za studowacych Serbow 50 lět.

Naše spomožne towarstwo wobsteji lětsa 50 lět. 27. měrca 1880 woćišća so w „Serb. Nowinach“ nastawk našoho półskoho přećela A. J. Parczewskoho, z kotrymž wón Serbow napominaše, sebi tajke za potrěbnych studowacych podpjerace towarstwo założić, z kajkimž su sebi druhe słowjanske ludy ze swojeje duchowneje nuzy wupomhałe. Hižo 31. měrca so we hłownej zhromadźiznje Maćicy Serbskeje komisija wuzwoli, kotraž měješe założenjo nowoho towarstwa přihotować a wustawki wudźěłać. 19. różownika bě zhromadźizna komisije a přećelow wotmyslenoho towarstwa. Wustawki so přijachu a towarstwo so dozałoži. Nětko je so poł sta lět minyło. Wjele tysac je mały serbski lud za swojich potrěbnych studowacych nahromadźił. Tola wothódnostnjenjo pjenjez je towarstwu nimale cyłe joho zamoženjo zebrało. We dźensišich hubjenych časach je wjacy potrěbnych studowacych, hač prjedy, a mnohe městna su z Němcom wobsadźene, hdźež bychmy Serba trjebali. — **Tuž spominajće, lubi Serbja, wšitcy na „Towarstwo Pomocy“ a podpjerajće je w jubilejnym lěće wosebje darniwje! Zawěsćujeće z tym sobu serbski přichod.**

President Masaryk rěči k dźěćom republiki.

Tež dźěći ze wšelkich krajinow Českosłowakskeje přińdźechu presidentej Masarykej zbožo přeć k joho 80. narodninam. K nim poréča na to Masaryk w českej, słowakskej, němskej, ruthenskej a wuherskej rěči:

„Přeju wam přede wšěm strowotu. Človjek ma winowatosć, strowy być, jenož tak móže druhim pomhać a njebudźe druhim k wobćeži. Zakhowajće swoje ćěło a wobydlenja čiste. Wukonjejće sport a njebojće so před powětrom, wodu a słóncom. Pomhajće bližšomu, přejće kóždomu jenož dobre. Mamy někotre narodnosće, kóždy pak dyrbi swoju rěč a swój lud lubować. Při tym dyrbi na to dźiwać, druhomu so zbližić a joho zrozumić. Wukńće rěč susoda, wostańće strowe a stańće so přistojni človjekojo. Njewěm, što bych wam wjacy přeć móhł. Z Bohom!“

Prašamy so, hdy bu w Němskej tajke słowo z najwyššoho městna rěčane?

Konnersreuth, kročel do katolskeje cyrkwje.

Tež nětčišomu, Bohu wotcuzbnjenomu swětej zjewi so Boža miłosć a hnada w jasnym swětle. Njech pytaja tysacy a tysacy swoje zbože a wozboženjo wonka we hołku a tołku swěta — přebywaja tola jenož při wuprózdnjenych studnjach — woprawdźite zbožo je jeničcy doma w zwisku z katolskej cyrkwju. Tohodla njech rěči dźensa nam Serbam podawk, kiž so sta loni, hdyž běše znate městačko Konnersreuth žórło spodźiwnoho nawróćenja do klina swjateje cyrkwje.

We Winje přednošowaše jedyn farař wo swojich wopytach tutoho městačka, hdźež bydli knježna Terezija Neumannec, a rozestaji swojim připosłucharjam dźiwy, kotrež su z dźěla šěrokomu swětej znate. Tute přednoški běchu wopytane wot wulkeje ličby wěriwych, ale tež dwělowarjo, samo njewěriwi přikhadźachu wězo wćipnosće dla, zo bychu posłuchali na wěrnosće a podeńdźenja z Konnersreuth.

Mjez tutymi běše tež 37lětny žid, kiž hižo we swojich poslednich 12 lětach žanomu wěrywuznaću njepřisłušeše, ale so cyle njezbožowny čuješe. Tutón prošeše po přednošku fararja, zo by, je-li zasy do Konnersreuth přińdźe, joho njeměr a njepokoj duše modlitwam wobhnadźeneje knježny poručił. Měšnik bě zwólniwy próstwu rady dopjelnić, a Terezija Neumannec tohorunja přilubi, za žida so modlić. 1. meje zańdźenoho lěta běše židej, jakož bě so w joho duši rozjasniło, jakož bě swětłosć ćmu joho duši rozehnała, měješe w samsnym času wulku žadosć, zo by bórzy přiwzaty był do katolskeje cyrkwje. Po dobrym, swědomitym rozwučenju we wěrnosćach wěry móžeše poł lěta pozdźišo swj. sakrament křćeńcy dóstać, a Terezija Neumannec běše kmótra při tutym sakramenće znowanarodźenja, dokelž běše přeswědčeny, zo jenož přez jeje pać bě móžno, tule njezasłuženu hnadu dóstać. Sam chcyše so ji podźakować za zbožo, kotrež měješe nětko we swojej duši, so podawši pěši wot Wina do Konnersreuth. — Po 17dnjowskim pućowanju dońdźe 15. januara t. l. k swojej duchownej dobroćelcy, njemóžeše pak ju widźeć, dokelž bě ćežcy khora. Měješe runje tehdom ćerpjeć za ćežcy padnjenu holcu, kaž bu ji zjewjene, ale z dnjom, na kotrymž tale wosoba z Bohom wujednana zemrě, zasta tež jeje ćerpjenjo. A kak hórke běchu jeje bolosće, kotrež jako pokutu za tamnu wosobu přiwza! W najwjetšim ćerpjenju, ke kotrymž so hišće zymica přida, žadaše w lačnosći wodu. Přiwuzni jeje próstwu dopjelnichu; tola bjez toho, zo by kapku wody k sebi wzała, wotpokaza ju zasy. Jazyk a dźasni běštej wuskhnjetej a ranjenej. Na ranjo 16. jan. běše Terezija cyle strowa, njemóžeše pak wulkeje słabosće dla do cyrkwje k swjatomu woprawjenju hić. Tohodla přinjese tamniši wosadny farař swj. woprawjenjo do jeje bydlenja, kotrohož móžeštaj prjedy mjenowany Winski farař a nowonakazany žid přewodźeć. Z wupřestrjenymaj rukomaj wočakowaše Terezija we swojej komorcy Zbóžnika. Hdyž swjate woblatko wuhlada, běše jeje wobličo kaž překrasnjene, wšitke slědy prjedawšoho ćerpjenja so zhubichu, widźi w najwjetšej zbóžnosći nětko swojoho Zbóžnika jako dźěćatko. Po dóstaću swjatoho woblatka zhubi so wone nadobo z jeje jazyka, bjez toho, zo by je pózrěła, dokež njemóže hižo wjacy lět dołho najmjeńše jěsć a pić. Nětko móžeše Terezija wšitko rjec, štož ji Zbóžnik pod wobličom khlěba přitomny praji. Jasnje powěda wo wulkej hnadźe, kotruž žid přez swj. křćeńcu dósta, hačrunjež hišće njewě, zo je tež wón hižo w jeje jstwi přitomny, wuzna pak, zo dyrbi so spřećelić z tamnym nowonakazanym židowskim haptykarjom Rothšild-om, kiž so tutón čas w Eichstätt na bohosłowstwo přihotuje. Čas 8 mjeńšinow so miny, tuž wotući kaž z hłubokoho spara, a wu-

Złote zornjatko.

Před Bohom w njebju stoješe junu duša. Ta bě cyle rjana a čista. Bóh połoži duši lubozny pokład do rukow. Pokład bě tak krasny a drohotny, zo duša jón z woběmaj rukomaj kruće dźeržeše, zo njeby jón zhubiła. Bě to drohotna parla, kotruž sebi sobu na zemju wza. Tutu skhowa do nježnoho ćělka dźěsća, kotrež so na zemi w bohatej swójbje narodźi. Ludźo, kotříž na dźěćo pohladachu, prajachu, zo je dźěćo jara lubozne.

Dźěćo rosćeše, hrakaše sebi, wuknješe a dósta wšitko, za čimž joho wutroba zdychny. Hólčec wotrosće na muža a bu jara mudry. Za wšitke swoje bohatstwa nakupi sebi wědomostnych knihow, pućowaše po swěće a přidoby sebi mnoho pokładow. Studowaše wšě wědomosće; ale njebě jomu hišće dosć. Wón wědźeše wjele, ale chcyše přecy hišće wjacy wědźeć. Při swojich starosćach pozaby, štož bě w młodosći činił: rano a wječor so poklaknyć před křižowanym Zbóžnikom, kiž wisaše pódla łoža; wón pozaby poréčeć lubosćiwe słowčko ze swojej maćerju; a wón pozaby wudźělić wot swojich kubłow a ze swojej wědomosću człowjekam k wužitkej być.

Haj, wón pozaby so samo wjeselić na Božej stwórbje. Wón sedźeše, wuknješe, pytaše. — Ze swojim rozomom přijimaše tysacore myslički, ale wumjeta je zasy won, přetož štož pytaše, njenamaka.

„Ty sy khory, mój syno“, rjekny junu mać. Ale wón so ji wusmja a pokaza ji swoje strowe stawy.

„Měnju to hinak, mój syno! Twoja duša je khora.“

„Duša? Što mam z dušu? Ženje hišće žaneje duše měł njejsym!“

„Tak réčeć njesměš, mój syno! Ty sy wšě pokłady swojeje duše do swěta won wumjetał. Ty sy je wutorhał z korjenjemi, město zo by sebi je hajił a twojim sobučłowjekam wot jich kćenjow a płodow sobu wudźělał. Ze swojej wolu chcyše wšo sam za sebje, ze swojim rozomom sy wjele nawuknył, ale swojim sobučłowjekam ničo pomhał njejsy.“

Tu posłuchaše bohaty muž, dokelž běše joho duša woprawdźe khora; wotemrěta hišće njebě.

„Kak dyrbju to činić, zo bych sebi zasy pokładow nahromadźił do swojeje duše?“

Stara maćerka pohlada jomu kruće do wóčka. „Prjedy hač pokłady swojeje duše zasy dóstanješ, dyrbiš pokład pokazać, kotryž kruće zamknjeny dźeržiš. Přetož w potajnym wón podusy wšitko, štož khowaš we swojej duši.“

„Kak dyrbju to činić, maći?“

Jenož před křižowanym Zbóžnikom so poklakń a praj: „Wěrju do tebje, o mój Božo; přetož ty sy wjacy hač swět; a moja wědomosć njeje ničo před twojej wulkosću.“

Na to njepraji bohaty muž ničo wjacy. Wón wudźělowaše ze swojoho zamóženja druhim. Wón wustrowi

hladawši přitomnych w komorcy, so luboznje posměwkuje. Hdyž Winski farař wukřćenoho žida ji předstaji, powjeda z nim, wot njoho zhoniwši wulke zbožo přisłušnosće k swjatej cyrkwi. Na kóncu poda jomu wšelake wopomnjeńki sobu do domizny.

Započatk februara wróći so prjedawši žid do Wina, hdźež bu na zhromadźiznje z wulkej radosću powitany, rěčeše tam na powšitkowne přećo připosłucharjow, kak bě jako pokutnik daloki puć wot Wina do Konnersreuth šoł, a kak so nětko zbožowny čuje, zo smě sobustaw katolskeje cyrkwje być, tele njewuprajomne zbožo, za kotrež ma so wosebje Bohu a wobhnadźenej knježnje w Konnersreuth dźakować. —

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. W lěće 1929 wudźeržachu runje 40 statow swoje zastupjeństwo při Japoštołskim Stole, 19 statow maja w Romje swojoho wulkoho pósłanca abo ambusatora a 21 jenož swojoho pósłanca. Tak ma na přikład němska republika w Romje swojoho ambusatora a Bajeńska swojoho pósłanca.

Jerusalemski patriarch msgr. Barlassina spožči kardinalej Pacellijej wulkokřiž rjadu Swjatoho Rowa a připósła jomu insignije tohole rjada.

Přecy zasy pisaju nowiny wo tym, zo budże Swjaty Wótc bórzy za lěto 1931 wupisać **nowy koncil.** Na tajke něšto pak so myslić njehodźi, dokelž swětowy koncil ma być dospołnje přihotowany a to je tak hobrske dźěło, kotrež so njehodźi wob lěto zhotowić. Tuž drje hišće z koncila ničo njebudże. Wězo dźěła so we Vatikanje stajnje na tutych přihotach.

Po přečitanju dekreta za swjatoprajenjo zbóžneje **Katyrny Thomasec** spomni Swjaty Wótc we swojej naréči na stojnišćo křesćana napřećo dźiwam. Wón praješe: Kóždy wěriwy křesćan je winowaty, zo by sćěhował přikłady swěry napřećo Bohu, kajkež nam poskićuja swjeći Boži, wosebje hdyž Bóh sam je jich připóznał přez dźiwy. Kóždy človjek, tež najjednoriši a najsłabši, zamóže wulke skutki wuwjesć, je-li Bohu swěrny.

Kongregacija „Propaganda Fide“ wuda njedawno spis, w kotrymž běchu zestajene wšě spomožeńske skutki misijonarow k lěpšomu bědnoho a khudoho ludstwa w misijónskich krajach. Po tutym zestajenju wudźeržuja katolscy misijonarojo 691 khorownjow a 1848 haptykow, 1525 wustawow za syrotow, 81 kolonijow a wustawow za wusadmnohich ze swojim lěkarstwom a wudźěleše mnohim dobru radu.

Ale to jene, so poniżnje poklaknyć, to nječinješe. Njeměješe žanoho časa k tomu, dyrbješe so dźakownym ludźom pokazać, dyrbješe sebi sławu přiwyskać dać a swoju hordosć při sebi powjetšić. Wón čuješe so jako kral a měješe sebje samoho za najwjetšoho knjeza.

Tak skutkowaše dale, dóniž njewumrě.

A jako wón wumrě, pytny, zo pobrachuje jomu pokład; ale njewědźeše wjacy kotry. A nětko bě tež přepozdźe.

Joho duša stupaše horje před trón Boži. Měješe cyle khuduški woblek na sebi a joho cyła krasnosć bě so pominyła. Duša pozběhny swojej rucy k njebjeskomu sudnikej a tón wočini jej kaž zlemjenej škorpawje.

„Što njeseš mi wróćo?“ praša so Bóh.

Wbohej duši wukulichu so sylzy, hdyž zaskorži: „Ničo, hač tute złote zornjatko, Knježe. Ty połoži je mi do rukow a přinjesu ći je wróćo; přetož jako človjek njejsym je namakał.“

Tu wza jomu Bóh drohotny dar z ruki, a hlej, złote zornjatko běše dźěsćowska a sylna wěra do Boha, a błyšć, kotryž z njoho wukhadźeše, běše poniżnosć.

Nětko wědźeše duša, što jej brachuje. Ale — přepozdźe. *b. w.*

Za Klóštrsku wokolinu:

„Wosadniki“ su dóstać pola
knj. wyššoho wučerja Słodeńka w Pančicach.

nych, 299 domow za starcow a 134 špitalow. W misijónskich krajach přebywaju znajmjenje na 30 lět 1156 duchownych, 400 rjadownikow a 2301 klóštrskich knježnow, na 15 lět pak 3294 duchownych, nimale 1000 rjadownikow (klóštrskich duchownych) a 4604 knježnow. Kak bohate prudła žohnowanja wuliwaju so přez tele dźěło cyrkwje na misijónske kraje.

Marmorowy pomnik Swjatoho Wótca Pia XI., kotryž ma so postajić w Desio, ródnym měsće bamža, je hotowy a budże přez Swjatoho Wótca samoho poswjećeny. Je to prěni pad, zo so postaja pomnik bamža w času, hdyž je bamž hišće žiwy.

Němska. W Němskej přestupichu w lěće 1927 (po najnowišej statisticy) 7910 wosobow do katolskeje cyrkwje; 4663 katolikow přestupichu do druhoho wěrywuznaća a 37 202 njezbožownych katolikow dachu so jako „bjez wěrywuznaća“ zapisać, wotpadnychu potajkim dospołnje wot wěry. —

Znaty bajeński klóštr Ettal (znaty wšěm wopytowarjam Oberammergauskich hrow) budże lětsa 600lětny jubilej swojoho wobstaća swjećić.

Město Wetlzar, při rěcy Lahn ležace, budże wopomnjećo 750lětnoho wobstaća woswjećić. Wetzlar běše přez wjacy stow lět sydło najwyššoho němskoho sudnistwa (Reichskammergericht).

Paderbornski biskop dr. Klein woswjeći 21. měrca swój 40lětny měšniski jubilej. Wón narodźi so w lěće 1865 a bu 21. měrca 1890 na měšnika wuswjećeny, skutkowaše potom dołhe lěta w Bochumje a druhich městach Ruhrskeje krajiny. 1912 bu wón za generalnoho vikara Paderbornskeje diecezy pomjenowany a w naléće 1920 za biskopa wuzwoleny. Bórzy dóstanje nětko arcybiskopski pallium, hdyž je přez konkordat joho biskopstwo na arcybiskopstwo powyšene.

Biskopske słowo katolskim towarstwam. Biskop dr. Sproll-Rottenburgski rěčeše w Ellwangen wo katolskim skutku. Při tym so tež na katolske towarstwa wobroći z wosebitym napominanjom. Joho słowa maja tež za naše poměry ważnosće: „Z kóždeje zhromadźizny njech so sobustawojo duchownje a pócćiwostnje pozběhnjeni domoj wróća. Katolske towarstwa, kotrež wjacy žanoho positivnoho dobytka nimaja, jenož hišće zabawje służa, nimaja žanoho prawa wjacy na wobstaćo. Kóžde towarstwo, kiž je sebi swojoho zaměra wědome, dyrbi dobyćerśku móc pokazać. Towarstwa za pičkow njetrjebamy. Prašenjo alkohola je sobu najważniše prašenjo katolskoho skutka. Hdźež alkohol knježi, wotemrě a zatepi so bórzy wšo wyšše.“ — To njepłaći jenož za naše nabožne, ale płaći to tež za naše narodne towarstwa!

Swjaty Wótc pósła italskomu trónowomu naslědnikej, kiž je skhorjeł, wutrobne přeća za polěpšenjo a za bórzomne wotkhorjenjo.

Italski wulki wučenc Markoni běše před krótkim z pomocu radijoweje stacije swojeje łódźe „Elektra“ 3000 elektriskich swěcow w australskej stolicy Sydney zaswěćił. To sta so přez powětr na hobrsku dalokosć 16 000 km. Swjaty Wótc pósła jomu wutrobne zbožopřeća. Markoni je wunamakał škrěčkoweje telegrafije.

Kardinal Gasparri wopyta na dnju 25. měrca italskoho krala, zo by so jomu předstajił jako ryćeŕ rjada Annunciaty a so zdobom podźakował za tele wysoke wuznamjenjenjo.

Poslednja sotra njeboho bamža Pia X., **Marja Sarto,** je ćežcy skhorjeła. Swj. Wótc, kiž je zastaranjo za zawostajenu přewzał (Pius X. njeje swojim domjacym ničo zawostajił), stara so wótcowscy za khoru. Lěkaŕ dyrbi jomu kóždy dźeń referować, kak z khorej stoji.

Z Francózskeje. Wulki dźěl wuznamjenjenych mytow francózskeje akademije w tutym lěće přińdźe na nabožne dźěła a spisy duchownych. Katolski spisaćel Henri Massis dósta wulke literarne myto, 10000 frankow wučinjace, za dźěła „wo wuzběhnjenej aspiraciji". Też buchu šesćo katolscy stawiznarjo z mytami wuznamjenjeni.

Nuza na duchownych w Francózskej. W Francózskej ličimy na 37000 wosadow a 36000 farow. Wot tutych su 12000 farow bjez duchownoho. Wot lěta 1903 móžemy kóžde lěto wobkedźbować, zo 400 duchownych wumru a na wotpočink du. Za nich pak njeje žanoho dorosta. Tak je położenjo w Francózskej dźeń a hubjeńše.

Amerikanska protestantska cyrkej pozhubuje sylnje na žiwjeńskej mocy. Před krótkim je so přez wotmołwy na pisomne prašenja zwěsćiło, zo su wot 200000 protestantskich cyrkwjow na 60000 „mortwych". To rěka, w tutych cyrkwjach njeje so w běhu lěta ani jena Boža służba wotměła. 7000 z nich su tak dodźeržane, zo do hromady padaju. Wina na tajkich wobstojnosćach njeje wšak khudoba. Wšelake sekty su bohatše hač Ford abo Rockefeller. 1928 mějachu na 600 milijonow dollarow zhromadnych dokhodow. Wjednicy sektow praja, zo maja jich sobustawy wjetši zajim za kina, dźiwadła, radio a jězby z awtami hač za Bože służby. K tomu přińdźe, zo je přewulka ličba sektow (je drje jich na 500 wšelakich) ludźi cyrkwi khětro wotcuzbniła. Človjestwo přeměnja přejara swoje „přeswědčenjo", hač je skónčnje docyła njezhubja. Zrudny sćěhwk rozšćěpjenja we wěrje! Wěrnosć móže jenož jena być. — Podobne zrudne nahonjenja činješe profesor Northwestern-university, kiž běše na wjacy hač 1300 protestantskich duchownych a studowacych bohosłowcow rozesłał listna ze 56 prašenjemi. 700 fararjow jomu wotmołwi (111 methodistow, 104 lutheranow, 63 presbyteranow, 50 baptistow, 50 kongregalistow, 49 evangelskich, 30 episkopalnych a 243 zastupjerjow druhich sektow). Wotmołwy běchu wjacy hač zrudźace. Najwjetši dźěl přeješe najwažniše wěrnosće křesćanstwa: Najswjećišu Trojicu (20 % duchownych a 56 % studentow), Božu wšohomóc (13 % duch. a 36 % studentow), přeznaturske porodźenjo Jězusa (29 % duch. a 75 % studentow) atd. Nazrudnišo skutkuje fakt, zo su studenća, potajkim přichodni duchowni, wo wjele hórši hač dotalni předarjo Božoho słowa.

Dźećel z trawu je kmańši hač samón dźećel.

Čim bóle ratarjowa nuza přiběra, ćim bóle ma so pytać, wot přěstrjenje, bjez toho, zo by so wjacy pjenjez, časa a mocy přetrjebało — wjetši a wěsćiši wunošk docpěć. Jedyn tajki srědk wobstoji w tym, zo so trawa do dźećela syje. Poměra tajkoho měšenja bywa něhdźe: 75% čerwjenoho, 10 % šwedskoho, 5 % běłoho, 5 % žołtoho dźećela a 5 % trawow (wosebje pasnik = phleum). Tale měšenca přinjese wšelake lěpšiny:

1. Zamóže so wjedrej lěpje přimjerić. Dokelž suchota a mokrota na wšelake trawy a dźećele wšelako skutkuje, změjemy při kóždym wjedrje wěsty wunošk, pak wot toho, pak wot druhoho symja.

2. Dokładniše wužiću pódy. Wšelake rostliny lubuja wšelaku zemju. Strach wumjerznjenja je snadniši.

3. Wutk je nadobniši. Při picowanju njeje samón bělk rozsudźacy, ale też wšelake bělkowiny. A to namaka so w trawitym dźećelu.

4. Tajke naměšane symjo powšitkownje dróžše njeje, hač čisty dźećel.

5. Syno so lóžo dźěła. Přez zasytu trawu njeleži dźećel tak kruće, a tuž prjedy wuskhnje, štož jo pola dźećela wosebje važne.

6. Je bjezškódniša pica. Wot młodoho dźećela howjazy skót lóhcy bubni, a na to zahinje. Při trawjanym dźećelu jo tón strach wo wjele snadniši.

Z krótka: Měšeńca z dźećela a trawy wunjese lěpši, wěsćiši a wyšši dobytk hač čerwjeny dźećel sam.

F. Honig, ratarski assessor.

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny"

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za měsac měrc.

Wyšina nad morjom	Čopłota Cels. Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	2	3	Wotběrk w gr. 1	2	3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Zwotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	—3,0	+18,0	+8,0	—	—	380	300	300	350	0,730	9	2	wot wjerby	28,0

Měd spodźiwnje skutkuje. Zo je to woprawdźe wěrno, bu w poslednjej wójnje dopokazane. W jenej khorowni bu khorym k jědźi porjadnje měd dawany. Skutkowanjo bě woprawdźe napadne. Khori so powšitkownje polěpšichu, ale też — štož bě najspodźiwnišo — jich rany žijachu wo wjele spěšnišo hač pola druhich wojakow, kotřiž měd njedóstawachu.

Zapósłane.

(Bjez zamołwitosće redakcije.)

Wulki dźěl čitarjow „Kat. Posoła" je snadź hižo raz čitał abo słyšał wo łužiskim burskim zwjazku (Lausitzer Bauernbund). Što tute zjednoćenjo po prawym je a što chce?

Je to zwjazk srěnich a małych ratarjow k škitej powołanskich zajimow. Samo na sebi wěsće nic wopačne. Što pak čini tónle zwjazk? Njecham tu pisać wo wšelakich přednoškach na zwjazkowych zhromadźiznach, poskićenych wot komunistiskich sejmowych zapósłancow, kotrymž wězo wšo na tym zaleži, sebi prawje wjele přećelow za swoje powróćace ideje dobyć, ně, chcu jenož z organa tutoho zwjazka nastawk serbskej katolskej zjawnosći k wědźenju podać. Tónle spěw je woćišćany w časopisu łužiskoho burskoho zwjazka čo. 4 1930. Podam jón w němskej rěči:

Die „Rote Bauernfahne".

Kampflied der werktätigen Bauern.

Wacht auf, ihr Arbeitsbauern,
Empor aus eurer Gruft!
Reißt ein des Geldsacks Mauern —
Das Sturmjahrhundert ruft!
Es ist des „Bundschuh" alter [Schrei —:
Gen Ziehknechtschaft u. Schinderei!
Die „Rote Bauernfahne"
Macht unsern Boden frei.

Heraus, ihr „armen Bauern",
Los auf die Herrenbrut!
Nicht länger mehr soll dauern
Des Geldsacks Übermut.
Gen Fürsten, Banken, Klerisei —
Faschistenpack und Kumpanei!
Die „Rote Bauernfahne" usw.

Herbei, ihr Elendssklaven,
Von Sichel und von Pflug!
Denn, brave Stimmviehnarren —
War't ihr schon lang genug.
Macht Schluß mit aller Gaukelei!
Schlagt eure Ketten selbst entzwei!
Die „Rote Bauernfahne" usw.

Zum Bündnis reicht die Hände
Dem Proletariat!
Gemeinsam macht ein Ende —
Dem faulen Ordnungsstaat!
Kein Stoßgebet noch Litanei —
Beendigt unsre Sklaverei
Die „Rote Bauernfahne" usw.

Ergreift die roten Fahnen —
Gen Wucher, Bodenraub!
Macht wahr das Lied der Ahnen:
Das „Lied vom Herrenstaub".
Wo Stadt und Land in einer [Reih' —:
Ist's aus mit jeder Tyrannei.
Die „Rote Bauernfahne" usw.

Lubi serbscy ratarjo! Njerěča tute słowa dosć zrozemliwje? Móže katolski Serb tute kołwrótnosće za dobre spóznać? Ně — tak daloko hišće njejsmy. Njech tući mudračkojo z jich wědomosću w Berlinje abo w čerwjenej Ruskej wostanu, my wostanjemy swěrni synojo našich dobrych serbskich wótcow, kotřiž su też wšelake ćežke časy přeživili a su wostali tola dobri křesćenjo a swěrni staćenjo.

Też předsyda tutoho krejčerwjenoho zwjazka dyrbjał sebi tute słowa junu překłasć, snadź budźe jomu potom tola na swojim čestnym serbskim mjenu wjacy zaležane, hač druhdy w Berlinje abo hewak něhdźe sobu za swoje ćežcy zasłužene kroški ważnoho muža hrać.

Tuž cyle raznje wróćo! To ženje serbskim ratarjam — też małym — k zbožu njedopomha!

Jurij Měrćink w Haslowje.

Wšelčizny.

Krawcec Hanka běše w šuli wulku titu dóstała, ale ju też nimale cyłu samsne popołdnjo zjědła. Tuž rjekny mać: „Hanka, skhowaj sebi tola něšto na jutřiše!“ Hanka na to: „Ale maći, sy tola wóndanjo prajiła, zo človjek dźěło, kotrež móže dźensa dokonjeć, njedyrbi na jutřiše wotstorkować.“

Towarstwowy powěstnik.

Towarstwam młodźencow zdźěluju, zo su wustawki za naše towarstwa w našej čišćerni před Šulerskimi wrotami 21 dóstać. Płaća 10 pjenježkow. Prošu lube towarstwa, na to dźiwać, zo ma kóždy sobustaw wustawki.

Zwjazkowny prezes.

Zwjazk spěwnych towarstwow. Jutře njedźelu, 13. apryla, popołdnju z dypkom w 4 hodź. jara ważna zhromadna pruha zasy w Serbskim Domje. Štóž ma něšto wobstarać, njech to do pruhi čini, zo so njeby pruha přez zažše wotendźenjo kazyła. Přińdźće wšitcy! Też solistojo. Nic na noty zabyć. Hłowny dirigent.

Khrósćicy. Towarstwo knježnow předstaji bołmońčku wječor 1/2 8 hodź. we Wjenkec žurli „Bernadetu Lourdesku“.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 332. z Drježdźan: Hana Dürlichec; 333. ze Šunowa: Jakub Rjelka; 334. 335. z Konjec: wyšši wuč. Mikławš Hajna, Jakub Wałda; 336. 337. z Budyšina: Mikławš Rychtař, zatojnik Jurij Hejduška; 338. z Hornjeje Kiny: Michał Hórnik; 339. z Insbruka: stud. phil. Pawoł Hórnik; 340 ze Šandawy: Franc Bjarš; 341. z Lubija: Jakub Hajna.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 1076. M. H.; 1077. H. Č.; 1078. M. Č.

Nowe Wosadniki

su w Donnerhakec čišćerni k dóstaću:

za **4,50 hr.** wosadnik z čerwjenym rězkom I. družiny
„ **5,50** „ „ „ „ II. „
„ **7,—** „ „ ze złotym rězkom I. „
„ **8,—** „ „ „ „ „ II. „
„ **10,—** „ „ „ „ „ pyšnje wjaz.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 7. apryla 1930.

Woły: 144. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 54—59 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 44—50 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 38—42. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 278. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 53—57. 2) Połnomjasne, młódše 46—51. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 42—45. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 411. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 47—51. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 53—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 39—44. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 42—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 33—37. 6) Husumske z pastwy 27—30. **Ćelata**: 789. 1) Najlěpše wukormjene 80—86. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 72 78. 3) Špatne 65—70. **Wowcy**: 970. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—66. 2) Starše wukormjene 54—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 42—50. 4) — . **Swinje**: 2707. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1 1/2 lět stare —71. 2) Wukormjene 70—72. 3) Mjasne 69—70. 4) Špatne 67—68.

10. apryla 1930.

Ćelata (989): 1) 85—89. 2) 78—84. 3) 70—76.
Swinje (661): (přez 300 pt.) 1) 70—71. 2) (240—300) 69—70. 3) (200—240) 68—69. 4) (160—200) 67—68. Rancy: 60—64.

Jutrowne kěrluše

za našich serbskich křižerjow płaća **50 pj.**

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchoŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Serbski Hospodaŕ

ratarske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!

Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu

„Jajko“

Předawaja wšudźom w dźělbach

po 5 puntach	za	1.— hr.
po 10 puntach	za	1.90 hr.
po 25 puntach	za	4.50 hr.
a po centnarjach	za	17.50 hr.

Mały wudawk so bohaće wupłaći

Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola

Kurt Erler w Budyšinje

jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 4 1/2—7 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Zwjazk spěwnych towarstwow

wuhotuje srjedu po jutrach, 23. apryla 1930, w rumnosćach „Złoteje Krony"

wulki koncert.

Předwjedże so Kocorowe oratorium „Naléćo".

Pódla sylnoho khora budża znamjenići solistojo sobuskutkować.

Wšitcy lubowarjo serbskoho spěwa a hudźby so na tutón wurjadny koncert nanajwutrobnišo přeprošuja. — Započatk 1/28 hodź. — Wotewrjenjo pokładnje 1/27 hodź. Poměrnje nizki zastup. Čisłowane městna su doprědka na předań w Smolerjec knihařni.

Zarjadnistwo.

Křižeŕske knižki, postawy / sweċki, křiże / różowcy, swjećatka a woprawjeńske wopomnjeća nadobnje na wubjerk.

Wolij k swěćenju w znatej dobrinje poruča

B. Möller

Kulow, cyrkwinska dróha 4

Radwořska

cyrkwinska łuka pola Holešowa ma so znowa přenajeć. Nadrobnosće zhoniš na farje.

Ralbičanska nalutowařnja

ma bołmońčku popołdnju 1/24 hodź.

hłownu zhromadžiznu

w Ralbicach.

1. Bilanca 1929. 2. Wólby. 3. Wšelčizny.

Bohaty wopyt wočakujetaj

předsydstwo a dohladowařstwo.

Kedźbu! Kedźbu!

Přińdu pónđźelu 14. apryla na **jutrowny hermank**

do Kulowa

ze samokowanymi **łopačemi, motykami, sekerami, hrabjemi** a wšelakim druhim ratařskim gratom.

Sym Serb a prošu wo podpjeru.

Awgust Bartko

z Delnjeje Kiny pola Budyšina.

Towařstwo knježnow w Khrósćicach

wuhotuje **bołmońčku wječor w 7 hodź. we Wjeńkec žurli** khutnomu časej přiměrjeny

swójbny wječor

Hrać budże so

„Bernadeta Lourdeska",

rjana hra wo nastaću tamnoho znatoho hnadownoho městna. Też swětłowobrazy budża widźeć, mjez nimi też swjaty skhód, po kotrymž je ćerpjacy Jězus kročił.

Towařstwo přeprošuje z tutym wšěch česćowarjow Maćerje Božeje a swojich přećelow. Zastup budże nizki!

Mojim česćenym woteběrarjam kwědźenju dawam, zo hač do młodych jutrow też cyły dźeń doma předawam. **Marja Bělkowa** we Wudworju.

W nakładże towařstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušłe:

Kwasne basnje a někotre druhe

ze wšelakich pjerow wudał Michał Nawka.

Płaćizna 50 pj.

Žiwjenjo Swjatych

na měsac januar

spisał † farař Jurij Libš.

Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.**, za njesobustawow **60 pj.**,

Dóstanjeće je w **Donnerhakec knihićišćerni w Budyšinje.**

Před šuleŕskimi wrotami 21.

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

K hermankej w Budyšinje!

Hobrski wubjerk!

Wosebje tunje hermanske płaćizny.

Woblečenja za mužskich 35.—, 45.—, 52.—, 65.— hr.

Woblečenja za pachołow 18.—, 25.—, 30.— hr.

Ryzy baworske loden-mantle a gumijowe mantle.

Poslednje nowosće w lumperjakach a knikebokerach.

Woblečenja za woprawjeńske dźěći 20.-, 25.-, 28.- hr.

Pachołace a dźěćace woblečenja 8.-, 12.-, 14.-, 22.-, 25.- hr.

Wosebje tunje kholowy wot 4.50 hr.

Nowosće we nalětnych mantlach za žony a holcy.

Franc Mrštny, Bohata hasa 4.

Njedźelu wotewrjene wot 1/2 11—12 hodź. a 1/2 2—6 hodź.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

16. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **19. apryla 1930.** | **68. lětnik.**

Jutry 1930.

Póst nimo je, zwón jutrowničku wita.
Štom pupki ćěri, zelenja so žita,
A trawa rosće, kćeja kwětki prěnje,
Hdyž sněh je roztał, słónco swěći rjenje.

Dźens jutrowničku Khrystus stany z rowa,
Kiž telko ćerpjeł bě. Je žiwy znowa.
Swět joho khwali dźensa wumóženy,
Zo z mortwych stany jutry překrasnjeny.

A serbski křižeŕ konje pyši sebi.
Ze złotym gratom, ze židu joh' debi,
Jom' hriwy pleće, česa joho — myje,
Zo wotpočink sej skoro njepopřeje.

Kóń křižeŕski, kak hordźe dźensa kroči
Po serbskich honach, hdźež so hewak poći,
Hdyž křižeŕ na nim spěwa alleluja
A njeličomne syły přihladuja.

Lud serbski spěwa dźensa z křižerjemi
A prosy, khwali Boha z kěrlušemi,
Hdyž z wěžow horjestanjenomu zwonja,
Zo žohnował by Serbow drohich hona.

To jutry su, hdyž nałožk serbskoh' ludu
So wospjetuje, doniž Serbja budu.
Haj, Serbja! zakhowajće nałožk rjany
A serbski kraj b'dźe wěčnje žohnowany.

P. Wićaz.

Njehorješe so naju wutroba, hdyž po puću z namaj rěčeše?

Jutrownička! Kajke to słowo połne radosće za małych a wulkich. Sym přeswědčeny, zo pak ju tež nihdźe rjeńšo a dostojnišo njeswjeća, hač w našich katolskich Serbach, kaž so tež nihdźe tak nutrnje w martrownym tydźenju z ćerpjacym Jězusom njezjednoćuja, kaž naš dobry lud to tola we swojej wulkej wjetšinje hišće čini. A runje tohodla je ta jutrowna radosć tak čista a wulka. W zymnej cuzbje sym to wosebje začuwał. Tam sebi swoju jutrownu radosć kóžde lěto překrasnjach ze spomnjeńkami na domiznu, kak sym jako dźěćo jutry sobu swjećił. Jutrownu sobotu w nocy swjećeše so Zbóžnikowe horjestaćo w cyrkwi. Najprjedy běše łaćonski nyšpor. Po hodźinu dalokim nócnym puću běch jako dźěćo při nanje na khorje sej wusnył. Mócny wutřěl mje wubudźi. Knjez farař běše při Božim rowje, napřećiwo kotromuž sedźach, radostnje zaspěwał: Khrystus dźens horje stanył je! A z durjemi a na skhodach praskaše wutřěl za wutřělom, samo w cyrkwi. Staruški knjez farař njeseše Najswjećiše we złotej wulkej monstrancy pod krasnje wušiwanymi „njebjesami". Z kóždoho boka sapachu před nim wutřěle. Wšón třepotaše. Tola nic z bojosću před třělenjom ale pod ćežu swojich 80 lět. Widźomnje radowaše so nad praskanjom a třělenjom, kotrež po kěrchowje a cyłej wokolnosći do mócnych akordow zwonow a do radostnoho kěrluša wosadnych so měšeše. W procesijónje kročachu jenož mužojo za Najswjećišim po kěrchowje. Žony we swojich běłych płachćičkach klečachu ze zaswěćenymi swěčkami na rowčkach tych swojich. Lubozny, krasny to napohlad. Haj, wy, kiž tam spiće w tych rowčkach: Khrystus je horjestanył, też wy jónu stanjeće z tutych swojich rowow. Alleluja! —

A popołdnju křižerjo! — Ale ně. Wo křižerjach tola pisać njechach. Wšako tola tak kóždy wě, kak

rjany a hordozny je procesijón našich křižerjow. Nima drje runjeća daloko a šěroko. Njech jich alleluja ženje njewuklinči w našich serbskich wosadach!

Wróćo tuž k našomu napismej. Zasy moje mysle do zańdźenosće khwataja. Kóždu njedźelu a swjaty dźeń by naša mać hižo rano w 4 hodź., w zymje we 5 hodź., z lubej susodźinku khwatała na rańše do hodźinku zdaleneje farskeje cyrkwje. Lědma by so wona wróćiła, bychmy so wšitcy druzy nastajili na puć kemši, my dźěći bychmy šli z nanom. Po puću by nam nan zwjetša powědał wo swj. sćenju, kotrež budźe dźensa z klětki čitane. Myslach sebi, zo je do „Krajana" hladał. Tam dźěn běchu sćenja napisane. Prajach jomu to raz. „Ně", wón wotmołwi, „móžu wam na kóždu njedźelu lěta swjate sćenjo z hłowy rjec." My dźěći to skoro wěrić nochcychmy. Wzachmy sebi protyku a pruhowachmy nana. A woprawdźe, wědźeše nam na kóždu njedźelu lěta prawe sćenjo mjenować. Zhladowach nětk kišće z wjetšej česćomnosću na swojoho nana. Hač je wjele tajkich nanow mjez nami?

Z wjetšej radosću pak nam ženje swjate sćenjo wukładował njeby, hač jutrownu póńdźelu. „Njehorješe so naju wutroba w namaj, hdyž po puću z namaj rěčeše a pisma namaj wukładowaše?" Tele słowa by z tajkej znutřkownej a widźomnej jutrownej radosću wuprajił, kaž by wón sam jedyn z teju dweju wučownikow był, kiž do Emausa dźěštaj. Wot toho časa mam na tymle swj. sćenju swoje wosebite spodobanjo. Chcemy tuž khwilku při nim pozastać. Hodźi so mi jara za naš dźensiši čas.

Taj wučownikaj běštaj zrudnaj a njewědźeštaj, što započeć, dokelž jeju nadźije běchu zničene, kotrež běštaj na Jězusa stajałoj. Wšo zhubjene. Žana nadźija wjacy! Tak sej mysleštaj. Podobna zrudoba jima naš burski lud. Inflacija, wysoke dawki, nizke płaćizny joho produktow niča jene kubło po druhim. Myslachmy sebi, zo wójna, zo powójnski čas naše hospodarstwo a wšě naše wobstojnosće polěpši. A runje nawopak je přišło. Zničene su naše nadźije. Hrózbne bjezdno wotewrja so před našimi wočimi. Hižo stojimy na joho kromje. A tola. Kaž so zrudoba teju wučownikow do wjesela přewobroći, móže a budźe tež nam po struchłym martrownym tydźenju radostna jutrownička popřata. Naš lud dyrbi sebi jenož teju wučownikow za přikład wzać. Dyrbi předewšim wopušćić te bjezbóžne město Jerusalem. Srěbamy přewjele měšćanskoho powětra do so. Tón je jědojty. Hdźe su te jednore burske jstwy našich wótcow? Wšo je po měšćansku wupikane: wosobne meble su wustorkałe naše přitulne polcy a ławki. Špundowanjo je barbjene, -ně, samo z linoleum, haj, samo z přěstrěwkami pokładźene. Wokna su zawěšane z drohimi gardinami a cankami. A kajke pychańtwo z drastu! Najhórše pak při tom je, zo so tež měšćanski duch a měšćanske wašnja wupjeraja w našich domach a statokach: lěnjosć, kłóšćenjo, lóštańtwo, nabožna liwkosć, njepócćiwosć, njeposłušnosć, njewěra, cuzbańtwo. Tohodla, luby ludo serbski, won z Jerusalema, hdźež tež dźensa hišće Khrystusa křižuja. Prječ ze wšěm skaženym měšćanskim duchom a wašnjom. Wróćo do luboznoho Emausa, wróćo ke kuzłapołnej kulturje wjesnoho žiwjenja našich wótcow. Won z tych měšćanskich kinow a korčmow, won z tych měšćanskich murjow hładkich a lestnych „přećelow" a znatych, a nutř do ćichoho Emausa, do swjatnicy farskeje cyrkwje. Tam, a nic za piwowym blidom, pytajmy pomoc a trošt.

Wučownikaj dźěštaj hromadźe, nic kóždy sam za so, a rozmołwještaj so wo Jězusu. Tak dyrbimy tež my skónčnje přestać, kóždy sam za so a po swojej hłowje khodźić a dźěłać. Dyrbimy hromadźe stać, so zjednoćić. Hdy bychu wšitcy serbscy burja so zjednoćili do krutoho hospodarskoho zwjazka a hdy bychu w nim wo Jězusu rěčeli, to rěka, hdy bychu w duchu křesćanskeje lubosće a přezjednoty dźěłali, by so tež jim Jězus přitowaršił, to rěka, Bože žohnowanjo by přewodźało jich wuradźowanja, dźěła a prócy.

Haj, Bože žohnowanjo! Bohužel naš čas sebi je mało waži. Někotryžkuli bur staja wjetšu nadźiju na swoju mudrosć a na přikupny hnój, hač na Bože žohnowanjo. Do korčmy nosy wón swój dawk, wuheń mjećerjej wón bjez mórkotanja płaći za to, zo je sazy wotškrabał, ale dawk swojej cyrkwi zapłaćić, njedźelu swoju šerpatku do móšnički woprować, to jomu wjacy trjeba njeje. Bjez dźiwa, zo Bože žohnowanjo nimo njoho dźe. Taj wučownikaj zawěšće žanej bohačkaj njeběštaj, a tola nuzowaštaj Jězusa, ani zo byštaj joho znałoj, zo by sobu k wječeri šoł. Posłuchaštaj dźěn tak rady na joho wukładowanjo swjatoho pisma, Božoho słowa. Hlejće, lubi Serbja, čińće też tak. Byrnjež wukhudnyli, budźće hospodliwi, darniwi z lubosću k Jězusej. Starajće so wo lubu hospodu za Syna Božoho mjez wami. Waša farska cyrkeŵ je joho hospoda. Njedajće jomu tam nuzu ćerpjeć, zo njeby hubjeńšo a khudši w njej bydlił, hač wy we swojich domach. Woprujće rady za swój Boži dom a joho potrěbnosće. A ważće sebi jón. Pobožnje a kedźbliwje posłuchajće na prědowanjo — kajka hańba, hdyž serbski bur abo burski syn po Božej mši před prědowanjom ćěka a tak hišće też pohóršk dawa swojej čeledźi a cyłej wosadźe! — na Božej mši přednjesće Jězusej wšě swoje należnosće a połožće w duchu sebje a tych swojich na měšnikowu patenu, zo byšće wšo, štož sće a maće Bohu woprowali, komuž tola wšitko słuša. Potom budźe Jězus też wam łamać khlěb žiwjenja. Waše woči so wotewrja. Horić budźe so z lubosću k Jězusej waša wutroba. Wšón stysk a strach a ból so minje. Po martrownym tydźenju tohole khutnoho časa zaswitaja nam radostne jutry. A dyrbjała-li też dźensiša nuza hišće dlěje trać a so powjetšić: z Božej hnadu wšitko přewinjemy a přenjesemy. A je-li nic prjedy, dha minje so za nas naš martrowny tydźeń tola we smjertnej hodźinje. Je-li Jězus nas přewodźał po tutym dole sylzow, wotewrja so nam potom we swětle wěčnosće naše woči a z radosću budźemy spóznać a wuznać z horjestanjenym Zbóžnikom, zo dyrbjachmy wšitko to wustać a ćerpjeć, zo bychmy nutř hić móhli do wěčneje krasnosće!

Politiski rozhlad.

Ratarjo wodychnu.

Hdyž běchu w němskim sejmje socialdemokratojo ze wšěmi mocami sławny Youngowy plan přećišćeli, nasta nětk najnuzniše prašenjo, najprjedy němske financy do rjada přinjesć a zdobom też nanajbóle wohroženomu němskomu ratarstwu na pomoc přińć. Tola tu so woni nabojachu. Přetož z nowymi dawkami też woni nowych wolerjow dobyli njebychu a za ratarstwo wšak čerwjeni hewak ničo wyše nimaja. Tuž wuzwolichu lěpši dźěl zmužitosće: tłóchnychu. W kopřiwach so njech druzy zwožahaja. Swarjeć na wšo a wšo zatamać, je stajnje lóžo było. Za dwaj dnjaj pak postany hižo nowe knježerstwo bjez nich. Centrumc dr. Brüning wza wotežki do rukow. Hrožeše z diktaturiskim nałoženjom sławnoho § 48 a z rozpušćenjom parlamenta. Měješe wjetšinu parlamenta přećiwo sebi, nimo socialdemokratow a komunistow też němskonarodnych. Palace financne a ratarske prašenja dyrbjachu so spěšnje rozrisać. Dósta wjednika němskich ratarjow, Schiele, do swojoho kabineta. Zwjaza wobě prašeni w tak mjenowanym „junktim", tak zo dyrbješej so wobej nadobo přiwzać abo wotpokazać. Z tym rozdwoji Hugenbergowu němskonarodnu stronu, hdyž Hugenberg so za njoho wuprajić nochcyše. Přinući sylny ratarski dźěl tuteje strony swojim žadanjam, kiž tola napřećo ratarskej pomocy hłosować njemóžachu. Tak so Brüningej poradźi, za swoje žadanja za naše ratarstwo kaž też za mjenje rozwjeselace nowe dawki

trěbnu wjetšinu, hdyž tež jenož někotrych hłosow, zwjesć a z tym zdobom tež cyły parlamentariski system před woprawdźitej katastrofu wukhować. Tež ratarjo nětko wodychnu w pozběhowacej nadźiji, zo přiwzaty Schielowy ratarski program budźe wuspěšny. Po nim ma žito 12 hr., pšeńca 16 hr., swinje 75 hr. po centnarju płaćić. To wšak so posłucha! To by cyłe ratarstwo wodychnyło.

Komunistojo

su wulcy w ničenju a torhanju. Wšo wobstojace dyrbi so zničić a potorhać. Wosebitu prócu přiwobroća młodźinje. Ta je stajnje za něšto nowe a njesłyšane lohcy dobyta a zahorjena. Ta dźěn tež daloko njewidźi a njepřewidźi wukónc a sćěhwki. To je woprawdźe znjewužiwanjo dźěćaceje njezrawosće. Tak su komunistojo we wšelakich městach młodźinu přinućili, cyrkwje womazać a ze wšelakimi komunistiskimi hesłami přećiwo nabožinje, namórać. W Berlinje su nětkle małe šulske dźěći přinućili k stawkowanju. Wone ćahachu po měsće a wusměšachu policiju a wučerjow, docyła wšu wyšnosć a autoritu. Što z tajkich naśćuwanych dźěći budźe? Čohodla stat tajke něšto ćerpi? Je najwjetši čas, zo so tu woprawdźe něšto stanje. Hewak budźe tež pola nas tak kaž w njezbožownej Ruskej, hdźež hižo 10 hač 14lětne dźěći so zjawnje swojich staršich wotrjekuja a přisahaja, zo budźa ze wšěmi srědkami přećiwo nim jako swojim najhóršim njepřećelam wojować! To je woprawdźe kónc wšoho čłowjestwa!

Wotbrónjenjo na morju.

Wot započatk januarja hač do nětkle je so w Londonje konferenca dla wotbrónjenja na morju wotměwała. Pjeć najsylnišich namórskich wulkomocow so na njej wobdźěli. Jendźelska, Francózska, Italska, Amerika a Japanska. Wjacy razow hrožeše konferenca rozpadnyć. Stajnje so zasy nowe přećiwjenja a ćežkosće wukopachu. Wosebje Francózska njechaše přidać, zo by Italska runosylna z njej była. Skónčnje so znajmjeńša tři wulkomocy Jendźelska, Amerika a Japanska na wěsty trajny poměr w namórskej sylnosći bitnych łódźi dojednachu. Z tym ma so njerozomnomu a njesměrne pjenjezy ničacomu napřemo brónjenju na morju zadźewać.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Knjez kapłan Jurij Feuerer, kotryž je štyri lěta dołho w Lipsku jara spomožnje w dušipastyrstwje skutkował, je dlěžši dowol dóstał, zo by najprjedy strowotnje so zasy zhrabał. Po tym dóstanje dowol za studium w Freiburgu w Br.

Z Khrósćic. Towarstwo knježnow wotmě zašłu njedźelu rjany swójbny wječor. Wjeńkec žurla běše bohaće wobsadźena. Knj. M. Wingerjec swoje towarski a hosći lubje powita. Přiměrjena deklamacija wo ćerpjenju Khrystusowym so dostojnje přednjese. Na to sćěhowaše nabožna hra: „Bernadeta Lourdeska“, wot našoho nadźijepołnoho basnika P. Wićaza zeserbsćena. Dźiwadło předstaja nam w hnujacych wokomikach, kak swj. Marija Lourdeska (město w južnej Francózskej) prózstwy a modlitwu slepeje holčki Otilije z Wallhajma wusłyša a jej zaso widźenjo da. Haj, sama jeje mać, kiž wot dźiwow Božich ničo wědźeć nochcyše, wobroći so a čini z dźowčičkomaj dźakny procesijon k swjatomu městnu. Po štwórtym jednanju přednjese so hišće prolog, kiž poćahi mjez Lourdeskej a Róžeńčanskej maćerju Božej nawjaza. Wšitcy wot nas njezměja zbožo, zo bychu junu do Lourdesa pućować móhli. Ći njech so tu w Róžeńće pomodla a swj. Mariji swoje należnosće wupraja. Też dźěći při tutej hrě sobuskutkowachu, wone wožiwjachu wobraz. Wšitkim sobuskutkowacym pak wutrobny dźak za poskićenjo; su swoju wěc derje činili. Horce „Zapłać Bóh“ słuša też lubomu spisarjej hry. Po přestawcy wobhladowachmy sebi hišće stojacy film wo měsće Rom. Knjez kapłan Hórnik nam wobrazy rjenje rozpowěda. Dlěžši čas pozastachmy při wobrazu: „Cyrkej swj. Pětra“ a při „Swjatym skhodźe“. Po nim je Khrystus kročił, hdyž bu k smjerći zasudźeny. Samo krawe blaki z joho swj. ranow su tam pod kristalnej škleńcu widźeć. Na kóncu swjedźenja wupraji hišće prezes towarstwa, knj. farař Šewčik, wšitkim wopytowarjam a sobudźěłaćerjam wutrobny dźak. Potom zaspěwachmy kěrluš: „Stała maćer bolosćiwa“. Tak je tuta rjana hra swoju „prěnicu“ swjećiła a cyle wěsće sebi črjódku lubowarjow dobyła.

Z Khrósćic. Dotalny wobsedźeŕ je swój dwór, we kotrymž ma Budyšska piwarnja dlěžši čas hižo swój skład, na našoho wjesnjana knjeza Brězana předała. Nowy wobsedźeŕ tukhwilu skład dale piwarni přewostaji. Zwjeselace pak je, zo rjana městnosć srjedź wsy ležana, dale w serbskich rukach wostanje. Njebrójmy z našimi statokami a našej rolu! Nimamy jeje wjele, a hdyž też to hišće zhubimy štož mamy, što z nas potom budźe? Naša narodnosć je zwjazana na naše serbske wsy a statoki, kóždy cuzy klin je smjertny klin do našoho ludnoho cyłka.

Ze Sernjan. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tónkróć hakle wutoru 29. apryla popołdnju w 3 hodź. pola Korenkec. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z Ralbic. We wurjadnej swjedźeńskej radości swjeći lětsa naš křižeŕski procesijón jutry. Joho dołholětny wjednik knjez kantor Jurij Čornak jěcha 50. raz jako křižeŕ sobu. Bóh mytuj jomu tutu swěru we służbje Božej.

Z Wotrowa. Naš dotalny druhi wučeŕ, knjez Ignaz Schwarz, je do Lipska na druhu katolsku šulu přesadźeny. K nam je přišoł knjez wučeŕ Alfons Beckel, dotal we Berbisdorfje pola Kamjenicy. Knjez Beckel nam njeje cyle njeznaty, je prjedy hižo někotry čas w Njebjelčicach skutkował a tam też trochu serbscy nawuknył. Přejemy jomu spomožne skutkowanjo pola nas.

Wulki koncert — Oratorij „Naléćo“.

Zasy bliži so wurjadny swjedźeń našoho serbskoho narodnoho žiwjenja a prócowanja: serbski oratorij našoho sławnoho komponisty K. A. Kocora. Cyle wěsće wobdźěli so cyły serbski lud na tutym sławnym swjedźenju, tak z lubym dźakom připóznawajo prócowanjo našich lubych spěwarjow. Kóždomu Serbej budźe hišće posledni koncert w nazymje w „Keheleŕni“ w pomjatku. Tola su so tam wěcy stałe, kiž so při bližšim koncerće na žadyn pad wjacy stać njesmědźa. Wšelacy wopytowarjo z našeje serbskeje młodźiny hišće njeznaja wulku rjanosć našoho serbskoho spěwa, hewak bychu so lěpje zadźerželi. Při poslednim koncerće sedźachu prjedy dopisowarja nastawka 3 serbske knježny a dwaj pachołaj. Jich wašnjo srjedź koncerta bě woprawdźe škandalosne. Tući młodźi ludźo za spěw docyła žaneje kedźbnosće njemějachu. Stajnje něšto hromadźe šukotachu a šeptachu, a samo sebi fotografije wobhladowachu a při tym druhich hosći do koła wokoło tak mylachu. Někotre razy so nimale wótře smějachu a běchu tak woprawdźe k pohořškej hosćom, kiž z kedźbnosću na spěw posłuchachu. Knježny běchu w katolskej serbskej drasće. Tajcy hosćo njech tutón raz radšo doma za khachlemi wostanu.

Luba serbska katolska młodźina! Přińdź w bohatej ličbje na nalětni koncert. Wěsće budźe so kóždomu spodobać. Ale tole sebi spomjatkuj:

1. Přińdź w prawym času na koncert, zo njeby druhich mylił.
2. Posłuchaj na spěw, zo by rjanosć spěwa zeznał, jeli ju hnydom njespóznaješ, prócuj so z wutrajnosću. Budźeš mytowany!
3. Budź cyle z ćicha a zadźerž so jako přistojny čłowjek. To sy našim spěwarjam, kiž su telko prócy nałožili, dołžny.
4. Zadźerž so cyle z ćicha a njemyl druhich, a njebudź tak pohorškej, też nic němskim wopytowarjam koncerta. Škodźał by tak sebi samomu a našomu narodej.

Hdźež so spěwa, tam je radosć, tam je serbske narodne žiwjenjo a wjeselo!

Tak přińdź, luba serbska młodźina, na koncert a wopokaž dobry serbski raz w tym, zo z kedźbnosću posłuchaš na naš luby narodny spěw! — Naposłuchaj a nasrěbaj so serbskoho spěwa a potom spěwaj doma, luba serbska młodźina, naše rjane spěwy, zo nam naš luby narod nihdy njezańdźe! To daj Bóh! —a.

„Naléćo“ bórzy nam zaklinči!

Srjedu po jutrach, 23. apryla, wječor 1/2 8 hodź., zaklinči tutón najrjeńši oratorij „Naléćo“ wot K. A. Kocora w salomaj „Złoteje Krony“ w Budyšinje. Po pěsnjach našoho tohorunja wulkoho ludowoho basnika Handrija Zejlerja je Kocor w lěće 1860 tutón swój mjez docyła šesćimi najwuznamniši oratorij stworił. W nim wotbłyšćuje so tak dokładnje a za wutroby posłucharjow zahorjacy rjany, žiwjenjo a radosć, dychacy počas naléća. Mištr Kocor zhotowi tute dźěło jako swój třeći swětny oratorij z 30 čisł. w třoch dźělbach wobstojacy, kotrohož partitura 72 foliostronow wobsahuje. Tute joho krasne dźěło je so dotal docyła dwójcy w Budyšinje z wulkim wuspěchom spěwało, prěni króć 9. oktobra 1861 a druhi króć 1. oktobra 1879. Wulki zaćišć zawostaji wosebje posledniši přednošk a žněješe wulku khwalbu.

Nětko ma so tutón sławny oratorij k třećemu razej cyły předwjesć. Zwjazk serbskich spěwnych towarstwow so tutomu nadobnomu dźěłu wěnuje. Wustupi pod nawjedowanjom swojoho dirigenta knjeza wyššoho wučerja Słodeńka. Jako solistojo skutkuja sobu nam Serbam derje a khwalobnje znaći: operna spěwarka knježna Eliška Belzec z Drježdźan, spěwańska wučerka knježna Herta Šönfelderec z Budyšina, knježna Dora Frajšlagec z Hornjeje Hórki, knježna Alica Smolerjec z Budyšina, knjez kantor Polak z Budyšina, knjez kantor Krawc z Hornjoho Wujezda, knjez Emil Šlamař z Budyšina a knjez wučeŕ Jenč z Poršic. Na křidle přewodźa naš hudźbny mištr knjez Bjarnat Krawc-Drježdźanski. Mjenowane wosoby, kaž tež wulki měšany khór, kiž so z woporniwej lubosću k nadobnej wěcy swěrnje k pruham skhadźuje, rukuja nam, zo so oratorij „Naléćo“ derje předwjedźe.

Zastupne lisćiki su dočasa k dóstaću: w Serbskej knihańi w Serbskim Domje, w Guderec koncertnym domje na Seminarskej drózy, w Jeremiasec hudźbnym domje na Kěžorskej drózy a w Foersterec filiali na Kěžorskej drózy. — Snadniša ličba čisłowanych městnow je tohorunja dóstać, tute su wosebje tež za staršich ludźi myslene. Tuž so radźi, sebi dobre městno zwěsćić a sebi z časom lisćik wobstarać.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Bamžowe město je kaž mrowjacy twar w naléću. Wšo so hiboce, dźěłaćeŕki a dźěłaćerjo běhaja do wšěch kónčin. Runje tak je tež we vatikanskim měsće. Na 1000 dźěłaćerjow su tam najimani. We wšěch rózkach so twari a přeměnjuje. Twarja: nowe dwórnišćo, radijowu staciju, nowu wobrazowu galeriju, bydlenja za nowych zastojnikow, nowu elektrisku centralu, fabriku za zhotowjenjo mozajikow (wobrazow z barbojtych kamuškow) nowy póst a telegrafowu centralu. Twarske dźěła budźa znajmjeńša dwě lěće trać.

Njedawno wupraji so **Swjaty Wótc** wo dźiwach a wědomosći sćěhowaco: „Je cyle zmylnje, prajić, zo je so čas dźiwow z časom wědomosće wotmjenił. Ně, móže so samo wobkrućić, zo je človječa wědomosć do służby dźiwow stupiła. Dokelž w prjedawšich časach so ženje z wěstosću rjec njehodźeše, tu předleži dźiw! kaž so to dźensa z lohka dopokazać hodźi.“

Swjaty Wótc postaji přez wosebity „Motuproprio“, zo ma so komisija za Rusku wot komisije za orientalske cyrkwje wotdźělić. Za wjednika noweje ruskeje komisije bu biskop d' Herbigny, dotalny sekretaŕ kongregacije za orientalske cyrkwje, postajeny. Swj. Wótc pokazuje we swojim dopisu na to, zo je wosebje tute wotdźělenjo jara třěbne, dokelž su so wobstojnosće w Ruskej kětro pohubjeńšiłe. Tohodla ma so wosebita komisija z ruskimi poměrami zaběrać. — Snano budźe bórzy nuzne, za Rusku zasy wose-

Sotra Beata a jeje wopor.

Sotra Beata běše wša zamyslena, njeběše docyła přitomna z myslemi na horjestaću, njesłyšeše samo, hdyž měšnik při wołtarju „Stanył je horje Jězus Khryst“ zaspěwa. Mysleše jenož na zadwělowacu, zabłudźenu dušu, kotraž leżeše hišće w putach smjerće kaž w rowje. Při žiwym ćěle, ale bjez nadźije.

Přez zwuk jutrownych zwonow a přez šum piščelow słyši jenož hłós předstojićeŕki: „Tuta nochce žanoho tróšta! A je tola ta najnjezbožowniša mjeze wšitkimi!“

Bjez tróšta a njezbožowna na wysokim swjedźenju radosće a nadźije! Sotru woběhuje hrózba. Z dźěsćowskej dowěru sćele jenu prózstwu za druhej k wołtarjej, hdźež stoji stanjeny Zbóžnik z dobyćeŕskej khorhowju — tež za tutu zabłudźenu dušu.

A hdyž stanjeny Jězus potom sam k njej přińdźe a hdyž bě jeje wutroba wša přemožena ze zbóžnej radosću jutrow, zašepta sotra nastróžena: „Nic nic, mištrje, nic nic! Sym tola twoja wowcka a mam so tak derje při tebi. Ale hlej na tamnu wbohu wowcku w ćeńjach! Tutej daj wšitko! A k tomu hišće moje žiwjenjo, Knježe, jeli to chceš!“

Sotry du runje k jědźi. Sotra Beata bu wot wrótnicy wołana: „Tu je runje posoł přišoł, kotryž so za jastwownej sotru praša“, rjekny tuta k njej. „Dyrbiće hnydom na čisło 45 přińć.“

Sotra zawyska z radosću. Čisło 45? Hač dotal bě jej na wšě prošenja zamknjene. Tam bydleše tuta najnjezbožowniša mjeze wšěmi — jeje najwjetša bolosć a starosć!

Khwatajo kroči sotra Beata přez hasy. Před wysokim, ćmowym twarjenjom tłóči na zwónčk. Za něktore mjeńšiny kroči po wuzkej khódbje, dóniž njepřińdźe do ćěmneje komorki. Žana komorka w klóštrje njeje tutej runja. Njeswjećena kaž kólnja. Ćěmne duchi maja tu swoju domiznu.

W rózku leži človjek na drjewjanej ławcy. Čorne włosy su cyle krótko přitřihane a mjezwočo cyle zmorśćene.

Sotra přistupi bliže k ležacej a poskići ji ruku. „Zbožowne jutry!“

Ležaca so pozběhny a wudźěraše na sotru, kaž by zjewjenjo widźała. „Stawaja dha duchi zańdźenosće z rowa?“

„Dźakuju so wam, zo dašće mje zawołać“, dźeše sotra. „Přińdźech tu z wutroby rady.“

„Wěsće dha tež, zo sym bjezbóžnica, kotrejež dych was hižo womaza?“ wotmołwi žónska a wobroći so k sćěnje. Napohlad čistoty wohańbi ju nadobo.

„Njewěsće dha, zo mam was tohodla tak jara lubo, kaž ma tež nas Zbóžnik tych najlubšo, kotrychž duše su khore?“

Žónska wobroći so zasy k sotře a hladaše dołho na nju. A tež sotra Beata hladaše hłuboko do dźiwjoho mjezwoča wot ćerpjenja a winy a porokowacoho swědomja zmorśćenoho.

Potom přimny ju za ruku. „Luby Božo, sy to woprawdźe, Hilža?“ Sotra čuješe sama, kak blědnje. Čisło 45 zatřepota.

„Haj moja Marja, ja sym tamna horda Hilža. Sy ty što hinašoho wote mnje wočakowała?“

Sotra Beata, tuta hnadobna samaritanka, so bórzy zaso zhraba.

bite dobročinske wustawy wutworić, zo by so wuhłódnjeny lud z pomocu skutkow křesćanskeje lubosće před zahinjenjom wukhował. Knježeŕstwo přikrótčuje stajnje přez kartki přidźělene racijony za jenotliwcow. Pódla khlěba wudźěluje so tež mjaso na khartki, a to po małych šlebjertkach wot 100 gramow na wosobu. Při tym je to najzrudniše, zo jenož najkmańši dźěłaćerjo, t. r. najspušćomniši komunistojo, dosć wulke racijony dóstanu. Štóž njeje zapisany sobustaw komunistiskeje strony, njedóstanje k zežiwjenju trěbne potrjeby w nuznej měrje. Tajki wbohi dyrbi hladać, kak z wulkim pjenjezom ze swobodnoho wobkhoda něšto dóstanje. (W Ruskej pak njewobstoja nimale žane swobodne wobkhody wjacy. Na wšěch wobkhodach stoji napisane: „Knježeŕstwowa předawarnja“. Tam pak trjebaš kartku.)

Milanski biskop dr. Schuster je rozkaz wudał, zo ma so brevier swj. Ambrozija, kotryž so w Milanskej diecezy trjeba, kritiscy přehladać a zo maja so po móžnosći stare texty z nowa wobnowjeć. Tute dźěło přepokaza so mnicham abtaje Maria-Laach, kotraž pod wjednistwom abta Ildefonza stoji.

W Němskej so zańdźene lěto 56088 ćěłow spali. Najwjacy spalenjow sta so w Duringskej — 24,5%. To je štwórty dźěl wšěch w Duringskej wob lěto zemrětych. Křesćanske přeswědčenjo njezda so w Srjedźo-němskej pře krute być, štož je bjez dźiwa. Přetož tam knježa „nacijonalni socijalistojo“, pod wjednistwom w poslednich tydźenjach často mjenowanoho dr. Fricka.

Z Konnersreuth. Po wozjewjenju Bajeŕskoho kuŕěra, ćeŕpi Thereza Neumanec, kaž w předkhadźacych lětach, tak tež zasy lětsa w martrownym tydźenju na wosebite wašnjo. Krew so ji zasy z bluznow, rukow a nohow dobywa, kaž tež z ranow ramjeni. Tež krawne sylzy roni wobhnadźena ćeŕpjeŕka, kaž w prjedawšich lětach. Wšitke wopyty su tukhwilu pola Therezy zakazane.

Francózska. Přez wulke powodźenjo Južn. Francózskeje je nabožny duch mjez ludom mócnje wožiwił. Z hromadami ćahaše lud před howrjace dźiwje wody a wołaše njepřestawajcy k njebju: „Parce nobis, Domine! — Zwarnuj nas, o Knježe!“ Tak modleše so lud na př. we wsy Villemur pjeć hodźinow dołho při najsurowišim njewjedrje, so k Bohu wołajo. A hlej, skónčnje spadowachu wody a wjes bu wumóžena. W druhich wsach ćahachu ludźo k nabožnym kapałkam Maćerje Božeje a prošachu tam wo wuswobodźenjo z wulkeje nuzy. A njeprošachu podarmo. W tajkich strašnych hodźinach začuwa človjek raznje swoju słabosć napřećo dźiwym mocam přirody.

Pólska. Runje tak prócuje so Pólska wo swjatoprajenjo zbóžneje Bronisławy, dźowki hornjošlezsko-pólskeje zemje. Nadźijomnje dopjelni kongregacija ritow woběmaj narodomaj swoje horce přeća.

Wuheŕska žada sebi nowu swjatu. Prócuje so wo swjatoprajenjo zbóžneje Marhaty, rodźeneje z wuheŕskeje stareje kralowskeje swójby Arpadow. Ze sameje swójby wukhadźa tež swjata Hilžbjeta.

Italscy duchowni přepytowachu we swojich póstnych prědowanjach wužitnosć katechisma. Bamž mjenuje katechismus „knihu kralowu“ kotraž so jenož přetrjechi přez Swjate Pismo, nastupajo swojeje ważnosće. Prěni wučerjo katechisma su starši. W někotrych krajinach Italskeje ćahaja klinkajo dźěći po dróhach a njeso před sobu swj. kříž. Na wsach wołaja: „Nanojo a maćerje, rozwučće waše dźěći w katechismje; njećiniće-li to, budźeće něhdy ćežke zamołwjenjo před trónom Božim dawać dyrbjeć.“ W italskich farskich cyrkwjach wotdźeržuje so kóždu njedźelu katecheza za dźěći.

Naše knježny

su lubje přeprošene do Dalkow pod Gnězdnom w Pólskej, zo bychu tam někotre měsacy wyššu ludowu šulu wopytali. Maja tam přileżnosć, so powšitkownje zdźěłać, kaž tež we wšelakich hospodarskich a ratarskich předmjetach dale so wudokonjeć. Wjednik Dalčanskeje ludoweje university je wysokodostojny knjez dr. Ludwiczak. Serbske knježny njetrjebaja ničo płaćić za bydlenjo a jěść, kaž tež žanoho šulskoho pjenjeza. Wyše toho maja w lěće zhromadny wulět k morjej a tak přileżnosć, sebi rjany kruch swěta wobhladać. Knjez Ludwiczak je wulki přećel našoho naroda, kotryž so na wšě możne wašnjo prócuje, nam

---

„Wbohi človječe! Hdy bych to wjedźała, zo sy to ty, kotraž mi zastupić do komorki njeda!“

„Nanihdy njebych prjedy wotešła. Bohu dźak, zo će namakach! Nětko pak mi praj, z čim mózu ći jako towarška domizny posłužić.“

„Ty so mje tola ani njewopraša, čohodla sym tudy?“

„Čohodla to dyrbjała. Widźu tola, zo sy njezbožowna. A chcu ći rad pomhać.“

„K pomhanju mi wjacy njeje. Widźiš, sym zhubjena na ćele a duši. — Hdyž dźensa rano zasłyšach jutrowne zwony, to . . . to njemóžach wjacy wutrać. Tohodla dach tebje zawołać.“

Sotra wza płakacu do swojeju rukow a tróštowaše ju z pokojacymi słowami: „Wupłakaj so, wboha towarška! Tute sylzy želnosće wumyja twoju dušu čistu. Wonka hižo čakaja jandźeljo Boži z kwasnej drastu.“

Cyle ćicho běše w komorcy. Wobej tak wuzko hromadu zjednoćenaj a tola přez swěty dźělenaj, spominaštaj na zbóžniše jutry junu we dźěsćowskich lětach, hdyž we swojej wjesnej cyrkwičcy zanošowaštej radostne alleluja.

Chceš, zo by nawukła twoja duša zasy wyskać jutrowne alleluja?“ dźeše sotra dale.

„Njewěš, što ŕěčiš. Njewěš też, što je hrěch. Ale ja -- ja wěm.“

„Njeprašam so tola za twojej winu. Wočakuješ dha wot tak nieskónčnje smilnoho Boha mjenje, hač wote mnje, joho służownicy? Njeznaješ tamne słowa smilnosće: ‚Tak daloko hač je zdalene njebjo wot zemje, tak daloko wote mje chu zestorčić waše hrěći‘?“

Zasy bě cyle ćicho w komorcy. Jenož hórki płač hrěšnicy. Wonka lubozny spěw ptačkow, wyskanjo dźěć a mjedźane zwuki jutrownych zwonow.

„Najprjedy bě moja hordosć . . . lohkomysłnosć . . . njepoměrnosć . . . . Njeposłuchach wjacy staršimaj a dušepastyrjej, hanjach jich. To bě k mojomu njezbožu . . . Ty wěš. — Potom přińdźe město . . . a hrěch . . . haj, hrěch. A potom . . . o Božo!“

Wótče płakajo žadaše tuta tak ćežko pruhowana žónska wo wuswobodźenjo z dušineje čwěle.

„Je twój muž hišće žiwy?“ prašeše so sotra, zo by ju na druhe mysle złožiła.

Tu zakry Hilža swoje wobličo a žałosćeše: „To dźěn je — wón běše kmańši dyžli ja — a też starši. — Bě mi na puću. — A potom . . .“

„Njepraj ničo wjacy“, přetorhny ju sotra. „A tola je smilnosć Boža wjetša hač twoja wina!“

Hilža, napjelnjena z jutrownej hnadu, njehóršeše so wjacy, jako sotra po měšnika khwataše a jako khostancy we jastwownej kapałcy spěwachu:

Z twojej krewju wučisćeni
Khwatamy, o Božo, k tebi.
Ty sy naša nadźija!
Swoju krew ty za tych rozla,
Kiž će jenož hanja, směša,
Božo, lubosć njeskónčna.

Druhi dźeń jutrow swěćeše słónco do měrnoho wobliča mortweje, kotraž namaka přez pokutu hnadu Božu.

Dwě njedźeli pozdźišo njesechu też ćěło z klóštra miłosćiwych sotrow. Bóh běše přijał wopor miłosćiweje sotry.

m. a.

pomhać. Naši starši njedyrbjeli swojim dźowkam tutu přileżnosć dalšoho wukubłanja nimo hić dać. Štóž by zajima za kurzus, kotryž so 1. meje započnje, měł, je prošeny, so na redaktora „Kat. Posoła“ wobroćić.

Salus infirmorum.

Duch často w nocy bjezspańnej so rudźi,
Za wolóženjom, wumoženjom žada,
Hdyž ćežko je nam, droha dobra rada,
Hdyž ćerpjeć mamy hrěšnikojo khudźi.

Hlej k njebju, hdźež so hwězdow błyšći wjele,
Z tam wolóženjo, wumóženjo kiwa,
Hdźež duša něhdy budźe wěčnje žiwa.
Bóh widźi naše horjo z njebjes dele.

A strowjo khorych, maćeŕ Jězusowa,
Nas wusłyši, hdyž dowěru k njej mamy.
A hdyž pod zakit ji so poručamy,
Nam pomoc wuprosy rad pola Boha.

Marija, tróšťarnica, mnohim pomha,
O kelko Serbow je tež wustrowiła
A hrěšnych duši, kelko wuhojiła,
Hdyž w cyrkwi zdychowachu abo doma.

Kaž w Lourdesu, tak w Róžeńće nas słyši,
Hdyž prosymy we kajkejžkuli nuzy,
Kiž prosy ju, jej nihdy njeje cuzy.
O njezadwěluj, hdyž će horjo tyši.

O strowjo khorych, ty sy mjez Serbami
Też swjatnicu sej swoju wuzwoliła.
Tam wusłyšiš tych, maćeŕ miłosćiwa,
Kiž proša z dowěru a ze sylzami.

O serbske knježny, do Róžanta nošće
Mać Božu rady, w družčej drasće dźiće,
Wěnc póćiwosće k jeje česći wijće,
Za serbski lud a za sebje tam prošće.

Naš serbski Lourdes Róžant wostać budźe,
K Mariji tam so wšědnje wołać chcemy,
Hdyž do Róžanta z procesjonom dźemy,
Zo wěru zdźeržała by w serbskim ludźe.

P. Wićaz.

Zapósłane.

Bjez zamołwitosće redakcije.

K wozjewjenju „Z pola“ w poslednim čisle „Kat. Posoła“ sćele nam předsydstwo serbskoho towarstwa „Nadźije“ w Budyšinje tutu wotmołwu: Rejwański kruh serbskoho towarstwa „Nadźije“ je na tamnym dnju z přileżnosću wustajeńcy žonjacoho dźěła w Krónje jenož w žiwym pokazał runje jako spěwarcy a sokołki našu kulturu, kaž su to wustajene drasty w morwym činiłe. Zo njejsmy Němcam móšnje pjelnili a smy runoprawnje z nimi wosebity wječor za naše wustupjenje měli, dopokazuje też darmotne pohosćenjo Radwořskich dźěći na samsnym dnju popołdnju. Předwjedźenjo serbskich rejow na jewišću, kiž je za sobuskutkowacych khutne kulturne a narodne dźěło było a žane zawjeselenjo, je wosebje k zeznaću našeje kultury mjez Němcami přinošowałe, dokelž su je mnozy widźeli, kiž hewak składnosće k tomu nimaju a su je dźaknje přijeli. Argument, zo njech Němcy na serbske swjedźenje přińdu, chcedźa-li něšto serbske widźeć a słyšeć, so do dźensišoho časa wjacy njehodźi; my Serbja so njesměmy sami wotzamkować, chcemy-li w Budyšskim kulturnym žiwjenju słowčko sobu rěčeć. Z předwjedźenjom serbskich rejow na jewišću je był program rejwanskoho kruha skónčeny. Zo su potom někotre Serbowki so na zjawnych rejach wobdźěliłe, za to so tola wjednistwo „Nadźije“ njemóže zamołwite činić, ale su tola wšitke dorosćene a same wědźa, što so słuša a što nic.

Předsydstwo serb. tow. „Nadźije“ w Budyšinje.
A. Dučman, předsyda.

Wšelčizny.

Farař, kotryž ze swojej dotalnej faru ze wšelakich winow wjacy spokojom njeběše, wotmysli sebi, zo budźe so ćim skěrje ćim lěpje wo druhe městno zamołwjeć. A hdyž běše potom druha fara wuprózdnjena, dźěše hnydom ke knjezej biskopej, zo by so wo nju należnje zamołwjał. Biskop pak z cyła rady njewidźeše, zo s· joho duchowni wjele přeměnjachu, wotradźeše jomu a dopominaše też na słowo Domaša Kempinskoho, zo přeměnjenjo městna člowjeka zrědka wozbožnje· Skónčnje rjekny: „Knjez Farař, waša nětřiša fara je pornjo nowej na wětřikojtej horje wopraw-dźity paradiz!“ Na to wotmołwi farař pozdychujo, dokelž běchu wosebje strowotne přičiny, kotrež joho pohnuwachu, rucy styknywši: „O zo by tola jandźel z wohniwym mječom z njebjes přišoł a mje z tohole paradiza wuhnał!“ Tute žortniwe słowa pomhachu: biskop připokaza jomu nowe městno.

* * *

Małaj hólcaj spěwaštaj hromadźe klečicy, ale kóždy sam zaso, swój wječorny paćeŕ. Wowka sedźeše pódla, zo by na njeju kedźbowała. Běše runje njedźela do hód. Tohodla też bratraj swoje hodowne přeća wopominaštaj. Młódši bratr powědaše cyle ćiše Božomu dźěsću swoje próstwy. Druhi wjetši pak rěčeše z wótrym hłosom. Tuž rjekny młódši k njomu: „Čohodla ty tak wołaš, Jurjo? Bóh, luby Knjez tola ćežko njesłyši.“ — Bratr na to: „To ja wěm — ale wowka ćežko słyši!“

* * *

To snadniše. Čěkanc přiběža wječor wšón wujachleny Pampuchecom do khěže a zetka tu Pampucha w khěži. „Knježe Pampucho, budźće prošeny, překhowajće mje na khwilu we wašim domje, pólcaj je mi za pjatami!“ Pampuch: „Haj, to rady chcu, ale dyrbiće sebi potom moju dźowku za žonu wzać!“ W samym wokomiku wuskoči Pampuchowa dźowka ze jstwy do khěže a ze šerjatoho wobliča wulkej woči wuwalejcy zašćowka kaž rjećaznik na swojoho nana: „Přińdźeš dha skónčnje, stare powrjestło, abo kak dołho dyrbju hišće čakać?“ Potom zasy do jstwy. Čěkanc pak rjekny na to: „Ach ně, knježe Pampucho, sym sebi z khwatkom rozmyslił. Póńdu radšo zasy. A popadnje-li mje pólcaj, potom drje mi lětko abo dwě přismudźa. Ale tej dwě lěće drje so też pominjetej!“

* * *

Wšelako. Sudnik přesłyšuje nócnoho harowaka: „Přede wšěm dyrbju so was prašeć, kak daloko je korčma wot wašoho domu zdalena. Prajće mi z prawdu, kelko puća je mjez wašim domom a korčmu?“ „O haj, knježe sudniko, to chcu cyle z prawdu wuznać: To je jara wšelako. Za tym hač du. Du-li z domu do korčmy abo z korčmy domoj.“

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. „Jednota“, towarstwo katolskich Serbow, ma njedźelu, 27. apryla (swjedźeń Maćerje Dobreje Rady), zhromadne swjate woprawjenjo.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 342. z Dźěžnikec: Pawoł Krawc; 343. z Budyšina: Hana Pjetašowa; 344. z Khrósćic: kapłan Mikławš Młynk; 345.—354. z Worklec: wučeŕ Pawoł Kokert, Jakub Brankačk, Mikławš Dźisławk, Pětr Čornak, Jurij Handrik, Mikławš Krječmaŕ, Mikławš Lebza, Jakub Mencl, Hańža Salowscyna, Jurij Šnajder; 355. 356. ze Hórkow: Pawoł Brězan, Mikławš Hejduška; 357. 358. ze Smječkec: Jan Šnajder, Marja Tryčcyna; 359.—360. z Łuzča: Jan Bejmak, Awgust Šworak.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 1079. z D.: P. K.; 1080.—1081. z B.: D. M., M. H.; 1082. z L.: J. Š.

Dobrowólny dar za Wosadnik.

Knjez Mikławš Hejduška z Hórkow 1 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 14. apryla 1930.

Woły: 139. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 53—58 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 43—49 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 37—41. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 297. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetše rězneje hódnosće 53—57. 2) Połnomjasne, młódše 46—51. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 42—45. 4) Spatne —. **Jałojcy a kruwy**: 362. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 47—50. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 53—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 39—44. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 42—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 33—37. 6) Husumske z pastwy 27—30. **Čelata**: 2211. 1) Najlěpše wukormjene 78—83. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 70—76. 3) Špatne 60—68. **Wowcy**: 713. 1) Młódše a stare, wukormjene 61—66. 2) Starše wukormjene 50—58. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 42—50. 4) — . **Swinje**: 3879. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 70—71. 2) Wukormjene 69—70. 3) Mjasne 68—70. 4) Špatne 60—64.

Zwjazk łužisko-serbskoho studentstwa

přeprošuje wšěch swojich přećelow na

jutrownu skhadźowanku

jutrownu pónjelu, 21. t. m.

do **Njeswačidła.**

Popołd. w 3 hodź.: Studentsko-ludowa zhromadźizna.
Wječor w 7 hodź.: Towaršna zabawa.

K tomu wšitkich wutrobnje wita

hłowny starši.

Nawěštki w „Katolskim Pósle“ maja stajnje wuspěch!

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 4½—7 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

W nakładźe towarstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušłe:

Kwasne basnje a někotre druhe

ze wšelakich pjerow

wudał Michał Nawka.

Płaćizna 50 pj.

Žiwjenjo Swjatych

na měsac januar

spisał † farař Jurij Libš.

Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.**, za njesobustawow **60 pj.**,

Dóstanjeće je w **Donnerhakec knihićišćerni w Budyšinje.**

Před šulerskimi wrotami 21.

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

Smolerjec knihićišćerńja a knihaŕnja

zap. družstwo z wobmj. ruk. w Budyšinje.

Sobustawy zap. družstwa z wobmj. ruk. „Smolerjec knihićišćerńja a knihaŕnja“ w Budyšinje z tutym po §§ 24 a 25 družstwowych wustawkow na

srjedu, 30. apryla t. l., ½16 hodź.,

do žurle „Serbskoho domu“ w Budyšinje, na Lawskich hrjebjach čo. 2, na

porjadnu hłownu zhromadźiznu

přeprošujemy.

Dźeński porjad:

1. Lětna rozprawa předsydstwa a dohladowaŕstwa a rozprawa wo pruhowanju knihow.
2. Wobzamknjenjo wo bilancy abo wobličenju dobytka a wotbytka.
3. Wuswobodźenjo předsydstwa a dohladowaŕstwa.
4. Wólba sobustawow předsydstwa a dohladowaŕstwa po §§ 23 a 29 2 a 30 wustawkow.
5. Namjety a naprašowanja.

Bilanca na 1929 budźe wot 15. apryla t. l. w našej „Serbskej knihaŕni“ na Lawskich hrjebjach čo. 4 k dowidźenju a přehladanju za sobustawy družstwa zjawnje wupołožena.

Sobustawy maja so na hłownej zhromadźiznje z předpołoženjom sobustawskich knižkow abo na hewak wěryhodne wašnjo wo swojej wosobje wupokazać. Zastupjenjo přez druhich njeje připuščomne.

Dohladowaŕstwo družstwa „Smolerjec knihićišćerńja a knihaŕnja“.

Arnošt Holan, předsyda.

Jězdne koła,
gumijowe wobruče,
kolesowe dźěle,
płaćizny hódne pola
bratrow Thomas
w Budyšinje, kamjentna hasa 16.

Pytam k 1. meji porjadnu **serbsku katolsku holcu,** nic staršu hač 19 lět. Wuswědčenjo so žada.
Tryčkec konditorńja
w Khrósćicach
pódla cyrkwje.

Zjawny dźak
swjatomu Józefej
za wusłyšenjo!

Dźak
swjatomu Antonijej
a zbóžnomu Feliksej
za wusłyšanu prósstwu!

Hłowna zhromadźizna „Maćicy Serbskeje“.

Srjedu, 23. apryla, pop. 1/2 3 hodź. w žurli Serbskoho Domu w Budyšinje.

Dnjowy porjad: 1. Rozprawy.
2. a) Nowe evangelske spěwarske. Knjez wyšši farař Zarjeńk.
b) Nowy „Pobožny Wosadnik“. Knjez kantor Symank.
3. Poswjećenjo 50lětnoho wobstaća towarstwa Pomocy.

Wo bohaty wopyt prosy **předsydstwo.**

Wječor wulki koncert „Naléćo“ w „Krónje“.

Zwjazk spěwnych towarstwow

wuhotuje srjedu po jutrach, 23. apryla 1930, w rumnosćach „Złoteje Krony“

wulki koncert.

Předwjedźe so Kocorowe oratorium „Naléćo“.

Pódla sylnoho khora budźa znamjenići solistojo sobuskutkować.

Wšitcy lubowarjo serbskoho spěwa a hudźby so na tutón wurjadny koncert nanajwutrobnišo přeprošuja. — Započatk 1/2 8 hodź. — Wotewrjenjo pokładnje 1/2 7 hodź. Poměrnje nizki zastup. Čisłowane městna su doprědka na předań w Smolerjec kniharni.

Zarjadnistwo.

Serbska Ludowa Banka
w Budyšinje

přeprošuje swojich akcijonarow na

10. porjadnu hłownu zhromadźiznu,

kotraž wotměje so

srjedu, 23. apryla 1930, dopołdnja w 9 hodź., w žurli Serbskoho Domu w Budyšinje, Lawske hrjebje čo. 2 ze sćěhowacym dnjowym porjadom,

1. Předpołoženjo lětneje rozprawy a bilancy z wobličenjom dobytka a wotbytka na lěto 1929.
2. Wobzamknjenjo wo připóznaću zličbowanjow a rozdźělenju dobytka.
3. Wuswobodźenjo dohladowarstwa a předstojićerstwa.
4. Narunańska wólba dohladowarstwa.

Serbski Hospodař
ratarske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!

Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu

„Jajko“

Předawaja wšudźom w dźělbach

po 5 puntach	za	1.— hr.
po 10 puntach	za	1.90 hr.
po 25 puntach	za	4.50 hr.
a po centnarjach	za	17.50 hr.

Mały wudawk so bohaće zapłaći

Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pucheř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Nowy „Pobožny Wosadnik“

je w Donnerhakec čišćerni dóstać:

za **4,50 hr.** wosadnik z čerwjenym rězkom I. družiny
„ **5,50** „ „ „ „ II. „
„ **7,—** „ „ ze złotym rězkom I. „
„ **8,—** „ „ „ „ „ II. „
„ **10,—** „ „ „ „ „ pyšnje wjaz.

Wróćiwši so wot rowa swojoho dobroho mandźelskoho, našoho luboho, starosćiwoho nana, přichodnoho nana· bratra a dźěda

Jakuba Handrika,
žiwnosćerja w Radworju,

wuprajamy z tutym wšitkim, kotřiž su joho w ćežkej khorosći wopytowali, na pustym wječorje za joho dušu so modlili a joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje Radworskomu wojerskomu towarstwu a „Kat. Bjesadźe“ za k rowu-přewodźenjo naš

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez!“

W **Radworju** a **Hodlerju,** na dnju pohrjeba, 13. apryla 1930.

We hłubokej zrudobje
Hańža Handrikowa, mandźelska,
a dźěći.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeŕ, Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoreč̆ak čo. 3895.

17. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **26. apryla 1930.** | **68. lětnik.**

Młode jutry.

Powšitkowna zahuba póććiwosće je so hłuboko też do katolskich, haj samo našich serbskich katolskich wosadow dobyła. Pšeńca a pjanka dźěn stej na swěće přecy hižo hromadźe byłoj a cyle wěsće też wostanjetej. Tohodla sebi też my druhi zakoń za nas žadać njemóžemy. Ale to je najhórše, zo ma husto pjanka wjacy žiwjeńskeje mocy dyžli pšeńca. Duch swěta je přecy duchej Khrystusowomu napřećiwny był.

Naš čas je we wěrje liwki. Něhdy bě to hinak, jónu bě wěra kralowna na swěće, žiwjenjo jednotliwcow kaž też narodow bě z duchom Khrystusowym překisane. Nabožne zajimy běchu najwyšše a najprěniše. W našich dnjach je husto runje nawopak. Dźensiši dźeń knježa husto dosć jenož zemske nizke zajimy. Přez same zemske zmyslenjo tepimy so stajnje bóle w materialismu. Krótka modlitwa rano, jeli zo docyła časa k tomu zbywa, rozpjeršena Boža mša na njedźelach, k nyšporu wěso też wjacy časa njeje, tohorunja nic k słyšenju wjacy Božich mšow, kaž to naše maćerje hišće rady činjachu. Haj też to so w katolskich Serbach hižo stanje, zo człowjek samo też ani wjacy na njedźeli kemši njeńdźe.

Ale naš čas je hišće hórši, hač jenož liwki, wón je też njewěriwy. Přecy bóle so minu wěrnosće swjateje wěry z wědomja človjekow a zakłady wěry su podtočene a podmlěte. Haj nic jenož nam wot Boha wozjewjene wěrnosće padaja, ale też samo wěra we wutrobje človječej kabła. Do Boha nochcedźa wjacy wěrić, do njesmjertneje duše njewěrja. Po nich njeje człowjek ničo druhe hač zwěrjo, tohodla też njetrjeba so hinak zadźeržeć, z tym so njetrjeba wo póććiwosć starać a prócować.

Naš čas je wěrje njepřećelny. Njemóže widźeć, zo na swěće hišće ludźo su, kotřiž maja wěru we wutrobje, a zo su z tym zbožowni. Poslednju škričku wěry by najradšo też poslednjomu wěriwomu hišće z duše rubił. Tohodla wusměšuja cyrkeŵ a jeje zastupjerjow, hdźež pak so sylniši čuja, tam samo wěru zjawnje přesćěhuja, kaž to dźensa w Ruskej na surowe wašnjo widźimy. Mužowje swobodneje wědomosće prócuja so z wulkimi słowami dopokazać, zo je Swjate Pismo a wša nabožina łža a lesć. Kaž wulka falšowańja dźěła dźensa njewěra we swěće.

Tajki swět je a my njemóžemy na tym wjele přeměnić, runje kaž njemóžemy ze swěta ćeknyć. Wšě skóržby a skorženja ničo njepomhaja. Jene pak móžemy a dyrbimy činić: Dyrbimy so njetrjebawšoho wobkhada z tutym njewěriwym swětom wzdać. Njeposudźujće to jako bojaznosć, też nic jako njelubosć napřećo druhim. Křesćanska mudrosć sebi to žada. Njewěriwa towaršnosć a njewěriwe pismowstwo też najlěpšoho człowjeka po času zlemitej a nabožnje skóncujetej. Stajna kapka też najtwjerdši kamjeń, byrnjež zornowc abo marmor był, wužłobi. Štož naši přećeljo praja, to po času też nam do mjasa a kosći přeńdźe. Štož je tu prajene na nabožnym polu, to płaći też přenjesene na narodne naše położenjo. Wobstajny a njetrjebawši wobkhad z přećelemi druhoho nahlada njebudźe nas narodnje spěchować, ale najbóle też nas do samsnoho njeserbskoho zmyslenja přinjesć.

Wulkoho stracha za wěru dla, je cyrkeŵ swojim dźěćom też wšě mandźelske zwjazki z njewěriwymi zakazała. Mandźelstwa mjez křesćanami a njekřesćanami su docyła njemóžne. Maš to za njesprawne? Hdyž by za to měł, by z tym dopokazał, zo sy z nabožnej liwkosću hižo natyknjeny. Hdyž by dyrbjał do domu zastupić, w kotrymž na mór khory leži, by to bjez waženeje winy činił? Abo by so z drastu tutoho khoroho woblekał? Njeje hišće hłupišo a njeswědči hišće wo mjenje zamołwjenju, njewěriwych do swojoho towaŕstwa přijeć a z nimi wobkhadźować?

Mamy w Němskej dosć padow z woprawdźe najhóršimi sćěhwkami měšanych mandźelstwow, tak zo drje dźensa njeje trjeba wjacy wo tym hišće pisać. Wěcownje myslacy by stajnje tajke mandźelske zwjazki zatamał, ale jenož z lubosću zajaty a zaslepjeny njewidźi bjezdno a njezbožo, do kotrohož njezbožowny běži. Njech je wobkhad z tajkim człowjekom też hewak dosć přijomny, tudy maš prěnju winowatosć, so za swoju dušu starać. Bohudźak smy w katolskich Serbach dotal před měšanymi mandźelstwami přelutowani byli. Jenož

tak smy dotal swoju wěru wukhowali a z wěru też narodnosć. Kajke sćěhwki pak bychmy njesć dyrbjeli, hdyž by też pola nas so jónu tuta jědojta waka měšanych mandźelstwow zahnězdźiła? To by zawěrno naša nabožna a naša narodna smjerć była, kotrejž nas nichtó wjacy wutorhnył njeby. We swojej předwidźiwosći je Bóh luby Knjez nas před tutej měšeńcu zakhował, wědźo, zo jenož ryzy katolscy a ryzy serbscy před nawalom cuzeje zmyslenosće so wudźeržimy. Cuzy klin by za nas był smjerć.

Kaž wobkhad z njewěriwym, ma so też čitanjo njewěriwych knihi a spisow posudźować. Napřećiwja-li so to, štož čitaće, wašej swjatej wěrje, potom ćisńće knihu do wohnja, njech je tak rjenje spisana kaž chce, a njech je tak rjenje zwjazana kaž žana druha. Njećerpće też cuze spisy, nowiny a časopisy we swojich katolskich domach. Wone zawjedu bórzy was a waše dźěći a wy to ani njepytnjeće. Njejsmy my w tutym nastupanju husto dosć najwjetši błaznja? Jěd, kotryž dyrbi nas morić, haj morić našu njesmjertnu dušu k wěčnej smjerći, zapłaćimy hišće z našimi ćežko zasłużenymi kroškami. Naša wěriwa nowina pak móže za to spać hić a zahinyć. Kak krótkowidźomni tola ludźo husto w tutym nastupanju su. Woni woprawdźe dale njemysla, hač stoja. Z najmjeńšich wosobinskich winow wotskazaja swój „Posoł", kotryž bě jim dotal drohi, kiž je jim dotal pomhał sobu škitać našu wěru a nabožinu. Hižo husćišo je so žadanjo wuprajiło: Žadyn katolski serbski dom bjez Posoła a tola su přecy hišće tajke swójby. Druhe nowiny so woteběraja, ale najwažniša nowina za nich, domorodna po wěrje a narodnosći, njesmě do jstwy a do swójby. Njebudźa też tute wobskórźby jónu płaćić pola sprawnoho sudnika?

Młode jutry njech su pruhowanjo, hač smy naš křćeński slub dźerželi. Křćeński slub je naš wjednik přez naše žiwjenjo. Njech młode jutry, naše katolske wědomjo a swědomjo w nowej wótrosći nam pokazaja naše winowatosće, kak mamy so pasć cuzoho swěta. Njech pak su młode jutry też wobnowjenjo ducha prěnich křesćanow mjez Serbami.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** Na tachantstwo přińdźe z 1. meju knjez kapł. dr. Alois Wolf z Kamjenca jako tachantski vikar a wučeŕ na měšniskim seminaru w Smochćicach, do Kamjeńca nowowuswjećeny knjez dr. Józef Karp z Elberfelda. Dale budźa přesadźeni w samsnym času knježa: Jan Derksen, dotal kapłan w Žitawje, za kapłana do Lipska Propstoweje cyrkwje, nowoměšnik Alois Eberle za kapłana do Žitawy, Christian Köhler do dwórskeje cyrkwje w Drježdźanach, dr. Ota Spülbeck za kapłana do Kamjenicy swj. Jana Nep., kapłan Hendrich Theele z Gery do Pěrny, kapł. Ławrjenc Zentgraf do Cwikawy.

— Třeći raz su lětsa naši křižerjo swoje radostne alleluja srjedź města Budyšina zanjesli. Jěchało je 30 zapřahow. Wuznamne bě, zo je knjez Jurij Lebza ze Słon. Boršće, kotryž Božu martru w našim nowym křižeŕskim procesijonje nosy, lětsa 40. raz docyła jěchał. Z knjezom Čornakom-Ralbičanskim je w swojim času samsne jutry k prěnjomu razej jěchał. Přejemy knjezej Jurjej Lebzy strowosć a čiłosć, zo by też hišće dalše lěta Božu martru Budyšskoho křižeŕskoho procesijona njesć mohł.

Z **Radworja.** Jutrowne jěchanjo tu zasy po zwučenym wašnju wotměchu. Křižerjow naličichmy: Baćońskich 29, Budyšskich 30 a Radwořskich 32 přahow. Pola Radwořskich też 4 konje tudomnoho knježoho najeńka Elicha sobu dźěchu. Před wjele lětami, hdźež Budyšenjo hišće w Radworju sobu jěchachu, běštej też jónu tachantskej konjej pódla, a to w drohotnych wuzdach, w kajkichž wone za časy biskopa Mauermanna (wokoło lěta 1840) husto z Budyšina do Drježdźan a nawopak khodźachu. Při tychle jězbach pokazowaše so posledni raz zwonkowna pycha, z kotrejž Budyšscy tachantojo prjedy wustupowachu. Biskop Mauermann jězdźeše do Drježdźan zwjetša ze 4 konjemi, 2 służownikomaj a předjěcharjom, potajkim z 5 konjemi a 3 abo 4 służownikami. Tehdomniši dołholětny tachantski pohonč, pozdźiši khěžkaŕ „Wiese-Nowak" z Noweje Jasenicy, mi jónu powědaše, zo biskop Mauermann rady w skoku jězdźeše. Hdyž by pohonč konjom k wodychnjenju khwilku pomału hić dał, by biskop bórzy z woza na njoho zawołał: „Jakubje, wjezymy hnój?" Potom by Jakub wědźał, zo maja konje zasy spěšnišo stupać. (Wjacy čitaj w knižcy „Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow" abo zkrótka „Serbske cyrkwinske stawizny", kotrež w Donnerhakec knihićišćeŕni abo też w kóždej expediciji „Posoła" (na farje) za 2 hriwnje dóstanješ). Pozdźiši biskop Wahl pak jězdźeše w Drježdźanach z dróžku druheje rjadownje. Tak so časy a człowjeske nahlady přeměnja! — Jutrownu sobotu dóstachu policajske zarjadnistwa serbskeje krajiny wot ministerstwa tajnu powěsć, zo so komunistojo na to hotuja, zo bychu křižeŕske wobkhady kazyli. Woprawdźe też někotre ćežite awta z tutymi wozbožerjemi człowjekow a z čeŕwjenymi khorhowjemi (z Drježdźan?) do Budyšina přijědźechu. Tola tamniša policija jich před kronpryncowym mostom tak dołho zadźerža, doniž Budyšscy křižerjo do Čemjerc wotjěchali njeběchu. Škoda, zo do Radworja njepřijědźechu. Bychmy njeprošenych hosći hódnje překlepali, zo jich tak bórzy zasy koža swjerbiła njeby!

— W našej cyrkwi jutrowničku w nocy zasy spodźiwny kemšeŕ poby. Wón je zawěsće na horjestaćo přišoł, běše pak so wo něhdźe 3 hodźiny zapozdźił. Tuž namaka cyrkej wězo zamknjenu. Dokelž pak chcyše swoju nutrnu žadosć za cyrkwinskim woporom tola na kóždy pad spokojić, załeze po zwučenym wašnju (sedmy abo wosmy raz) z woknom do cyrkwje. Ale přisłowo, zo ženje jene mjerzanjo same njepřińdźe, so też tu dopjelni; přetož hdyž běše so mužik ze sylnej nadźiju na bohaty popad skónčnje nutř skrosnował a woporny kašćik z wopačnym klučikom wočinił, namaka jón — prózdny, cyle prózdny. To běše wězo njelube překwapjenjo, hdyž sebi za wšu prócu ani pakćika cigaretow kupić njemóžeše. Tuž drje dyrbi swoje dźěło nětko něhdźe druhdźe spytać!?

Z Hodlerja pola Radworja. Tudomny kubleŕ Mička před jutrami z tym do njezboža přińdźe, zo we Wjelkowje pola sedłarja ze swojim kołom z dwora na drohu wujědźe. Tu pak w samsnym wokomiku awto napřećo přijědźe, kotrež joho zhrabny a jomu ruku złama.

Z Khrósćic. Po starym, serbskim wašnju wotmě so też tu prócesijon našich křižerjow. Zdaše so zwotpředka, zo budźe lětsa jutrownička khětro dešćikojta, ale popołdnju mějachmy najrjeńše słónčne wjedro. Připołdnju w 1 hodź. hromadźeše so ćah „Khrósćanskich" křižerjow a jěchaše přez susodne wsy do blizkoho Klóštra. Jich běše na 87 zapřahow. Po nyšporje přijěchachu „Klóštrscy", naličichmy tu na 25 zapřahow. Wšěch přihladowarjow, młodych a starych — njeběchu tón raz lětsa přewjele cuzych z městow přikhwatali — zwjeseli rjany napohlad křižerjow w pyšnej drasći, a mócnje klinčeše radostne „alleluja" k njebju. Też mějachmy někotrych knjezow jubilarow: kk. Jurij Dučman z Khrósćic a Jakub Leider z Kozaric wobdźělištaj so 25. raz při jutrownym jěchanju, knjez Jurij Skala z Khrósćic, zdobom kantor při procesijonje, wobdźěli so 30. raz. Też na tutym městnje jim wutrobne zbožopřeća. — Nastupajo Wóskec kubło ma so porjedźić, zo njeje žadyn cuzy je kupił, ale zo wobsedźeŕ kubło dale zdźerži pod mjeńšim wobsedźeństwom.

Z Ralbic. Lětuša jutrownička běše za Ralbičansku wosadu wurjadny swjedźeń. Na njej wopominaše so dołholětna cyrkwinska służba dweju mužow, kotruž běštaj z najwjetšej swěru wo wosadnym žiwjenju dokonjałoj. 35 lět je tomu, zo khěbětaŕ wuměnkaŕ k. Michał Čornak-Konječanski swoje čestne zastojnstwo w farskej cykwi zastawa. Hačrunjež hižo 83 lětny tola hišće porjadnje z móšničku

khodźi a za wosadne potrěbnosće hromadźi. Pódla toho čini „Michałec dźěd“ też hisće zwónka, zwonjo wšědnje we wjesnej kapałcy k „jandźelej knjeza“. Druhi zasłužbny wosadny je knj. kantor Jurij Čornak, kubleŕ we Ralbicach. Lětsa je wón 50. raz jako křižeŕ sobuječhał w jutrownym prócesijónje. 39. lěto wón jón nětko wodźi spěwajo ze swojim přijomnym hłosom k česći horjestanjenomu Zbóžnikej. Runje tak dołho też w farskej cyrkwi kantori. Tajka swěra dyrbi so připóznać a wosada to činješe na dostojne wašnjo. Po dopołdnišich swjatočnych Božich służbach wěnowaše wjeledostojny knj. arcyměšnik Žur při wołtarju dźakne słowčka knj. kněbětarjej, jomu z dobom zbožo přeju za čas a wěčnosć. Poda swojomu woporniwomu pomocnikej před zhromadźenej wosadu ruku přeju, zo by Bóh luby Knjez jomu z wěčnymi kubłami wšitko mytował. Wosada pak knj. Čornakej dari krasne swjećo swjateje swójby. Duchowna wyšnosć — biskopski ordinariat — běše dołholětnomu kněbětarjej wosebite pismo připósłała, w kotrymž so swědomita służba w joho zastojnstwje khwali a z wulkim dźakom připóznawa. Po tutym swjedźeńskim wopominanju w cyrkwi zazwonichu zwony, zo bychu křižerjam znamjo dałe k zhromadźenju. W pyšnym kole zestupowaše so nětko wokoło postawy křižeŕski ćah na wjesnym naměstnje. Jedyn z prěnich běše tu złoty jubilaŕ knj. kantor Čornak. Joho debješe złoćany wěnčk ze seklu. Wjeledostojny knj. arcyměšnik Žur wuzběhny we swojej narěči, kak wurjadny to dźeń za procesijón, hdyž joho wjednik so dźensa 50. króć sobu wobdźěli. Přečita připóznawanske pismo biskopskoho ordinariata na knj. kantora a wjednika a přepoda w mjenje duchowneje wyšnosće swjećatko swj. Cecilije z wěnowanjom. Wot wosady dósta knj. jubilaŕ pyšny wosadnik. Też Boža martra běše k wjeselu swojoho nošerja ponowjena a tak swjatočnje wuhotowana — běše to dar knj. Narćika-Ralbičanshoho. Wosadny knjez faraŕ móžeše zhromadźenym křižerjam a wosadnym zdźělić, zo je naš nadostojniši knjez biskop z Berlina připósłał telegram zasłužbnymaj knjezomaj, w kotrymž jimaj swój dźak tołmači a zbožo přeje. To běše wulcy překhwapjace. Knjez arcyměšnik běše najdostojnišoho knjeza na jutrowničku do Ralbic přeprosył. Zastojnskich dźěłow dla pak njemóžeše najdostojniši knjez biskop woteńć. Njeje pak na přeprošenjo zabył a je z cuzby postrow pósłał. To nas zwjeseli. Hižo so pomróčene njebjo wujasnjowaše, a tak nastaji so dołhi ćah našich křižerjow z wjesowej myslu na puć do Kulowa. Też křižerjo wuznamjenichu swojoho jubilarja. Při wječornym wobkhadźe procesijona přepoda knj. Žur-Šunowski w mjenje křižerjow knj. Čornakej na 70 cm wysoku postawu najswjećišeje wutroby Jězusoweje. Po kěrlušu „Luba swjata Katyrna“, kiž so při cyrkwi spěwa, poréča knjez kantor hnuty nad njewočakowanym počesćowanjom a tak mnohimi wopokazmami dźakownosće a připóznaća dźakne słowčka k wosadźe a wjeledostojnomu knjezej arcyměšnikej Žurej. Wón praji, zo sebi tajkich česćow zasłužił njeje. Ně, to wěmy, zo wobaj knjezaj Čornakaj njejstaj hladałoj při wšěm swojim tak dołholětnym zastojnstwje připóznaća a sławjenja. Staj swoju winowatosć činiłoj za česć Boha toho Knjeza. Staj swojej lubowanej wosadźe służiłoj. Bóh zdźerž nam jeju też dale hišće w strowosći a w dotalnej służbje mnohe lěta. Knjez kantor Čornak dźěn hišće njeje tak stary najebać joho złotoho wěnca. Je prěni króć sobuječhał, hdyž běše ze šule a njeje wjacy žanu jutrowničku wuwostał. A knjez kněbětaŕ Čornak, stary wojak, je hišće přecy žortniwy a dobreje mysle. Na tym so my sobu wjeselimy. — Ralbičanski procesijón běše lětsa jara sylny. Běše 119 křižerjow. W Ralbicach njebě ani konja doma wostało. Kulowskich naličichmy 192. Buchu w Ralbičanskich dworach ze starej hospodliwosću přiwzaći. Pola jednoho hospodarja je jich 35 k wobjedu było! Bože słónčko je tola hišće tak rjenje zaswěćiło. W Ralbičanskim procesijónje ječhaštaj dwaj křižerjaj 25. raz sobu: hospodarjaj Michał Rachel z Ralbic a Michał Čornak z Nowoslic.

Z **Kozarc.** Po tak rjanym płódnym Božim dešćiku, za kotrymž dołho naše hona žadachu, zaswita nam krasna jutrownička, na kotruž su so wšće naši křižerjo prawje wjeselili a při swojim procesijónje so za tak miłe wokřewjenjo našich polow Bohu dźakowali. Je to jedyn z našich najrjeńšich serbskich nałožkow, takle zjawnje horjestanjenomu Zbóžnikej khwalbu spěwać a wo Bože žohnowanjo prosyć, kiž wšće też na cuzych hłuboki začišć čini. A też naši serbscy hospodarjo wjedźa sebi jón dosć ważić a kóždolětnje so na tutym wobjěchanju wobdźěla. Smy hižo móhli wobkedźbować, zo bě tak někotry debjeny ze slěbornym wěncom, haj samo dočaka tón abo druhi tajki złoty jubilej. Tak slěbornje dyrbjachmy lětsa wobwěncować našoho wjesnjana knjeza kublerja Jakuba Leidera, kiž 25 lět ze wšěmi druhimi so wobdźěla na tutym nabožnym jěchanju. Wěnčk drje jomu nichtón žadyn njebě spletł, tola je sebi jón wšće sam z tym najrjeńši nawił, zo tak čiše dokonja štwórć sta jutrowničkow k wjetšej česći Božej. Přejemy jomu wot wutroby wjele zboža, zo by za 25 lět so na nim błyšćiło złote „50“.

Z **Njebjelčic.** Bóh běše nam wobradźił krasnu jutrowničku. Čohož so nichtón nadźał njebě, so sta. Po hroznym dešćikowym wjedrje martrownoho tydźenja móžachu

---

K młodym jutram. **Wutřihajće sej!**

Najswjećišomu sakramentej „Adorate“.

Wot swj. Domaša Aquinskoho. 100 dnjow wotpuska po swj. woprawjenju.

Spěwam klečo k tebi, Božo potajny,
Kiž pod podobomaj tu sy přitomny.
Tebi z cyłej wutrobu so podwolam,
Wěrjo w swojej khudobje so pozhubjam.

Widźenjo, słód, čućo w tebi myla so,
Słyšenjo mi wěstosć dawa za wšitko.
Wěrju, štožkuli Syn Boži prajił je.
Ničo njej' nad joho słowo wěrniše.

Na křižu tam joho Bójstwo skhowa so,
Tu pak z dobom zakryte je čłowjestwo.
Tola swěru wuznawajo woboje
Prošu, štož će złóstnik želny prosył je.

Błuznow dźěn kaž Domaš tudy njenamkam,
Tola za Boha će mam a wuznawam.
Čiń, zo bych ći wěrił dale krućišo,
Nadźijał so, lubował će swěrnišo.

Wopomnjećo swjate smjerće Knjezowej',
Khlěbje, žiwjenjo, kiž dawaš čłowjekej,
Spožč, zo moja duša by so žiwiła
Z tobu a přec' na tu słódkosć mysliła.

Dobry pelikano, Jězu Knježe tu,
Nječistoho zmyj mje z krewju swojeju,
Kotrejež by samo kapka jenička
Cyły swět wot wšeje złósće wotmyła.

Jězu, na kotrohož hladam skrytoho,
Dopjelń ty mi, wo čož prošu zdychujo:
Zo bych tebje njeskrytoho w njebjesach
Widźo woprawdźe był zbóžny w krasnosćach.
Amen.

8. 6. 28. Přeł. M. Nawka.

so naši křižerjo při najrjeńšim wjedrje zhromadźić a na puć podać. Připołdnju ½1 hodź. zhromadźichu so wosadni křižerjo wokoło cyrkwje. Běše jich na 35 zapřahow. Mjez nimi běše też křižeŕ, kiž nošeše sćěborne 25 na wutrobnje. Běše to knjez kubleŕ Jan Žur z Njebjelčic. Po požohnowanju koni wotjěcha procesijón do Wotrowa. Mjez tym přikhadźachu Wotrowčenjo k nam, 32 zapřahow. Wječor ½6 hodź. wróćichu so naši křižerjo domoj. Knjez farař Mič witaše jich po skónčenju wobkhada zasy do wosady a spominaše na to, kak Bóh wosebje spohladuje na jich wobkhad, štož wuznamjeni z rjanym wjedrom. Też přeješe jubilarej w mjenje křižerjow a wosady zbožo, podźakowa so jomu za rjane horliwe wobdźělenjo 25 lět na jěchanju a wupraji zbožo za přichod też k złotomu jubilejej. Tak je so wšitko derje poradźiło. Ludźi běše so tu dosć k nam nawaliło.

Z Njebjelčic. Po poručnosći a přeću šulskeje organisacije wotdźerži so kónc meje abo započatk junija zhromadźizna staršiskich radow w Khrósćicach. Čini so hižo nětkle na to kedźbliwe, zo bychu towarstwa na to dźiwałe ze swojimi swjedźenjemi.

Ze Sernjan. Zaradźenske hodźiny za maćerje wotměja so tu wutoru, 30. hapryla, pop. w 3 hodź. pola Kórjeńkec. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z Kulowa. Naš dotalny knjez kapłan Jurij Gruchmann je wot duchowneje wyšnosće do Namsławy přesadźeny. K nam přińdźe jako kapłan nowoswjećeny měšnik knjez Erich Šoltysek, narodźeny z Pólskeje. Joho staršej bydlitej nětkle we Wojerjecach. Wjeselimy so, zo je nam duchowna wyšnosć knjeza pósłała, kotryž naš lud lubuje a a kotrohož je hižo w alumnaće napominała, zo by našu łužisku serbsćinu nawuknył, zo by pozdźišo mjez katolskimi Serbami w Kulowje skutkować móhł. Jako rodźeny Polak dźěn je też z poměrnje lohkim dźěłom serbscy nawuknył. Wšće tak bórzy w praktiskim dušepastyŕstwje hišće nawuknje, štož we Wrótsławskim alumnaće njeje dowuknyć mohł. Wjeselimy so jara, zo ma duchowna wyšnosć we Wrótsławje telko lubosće też k jeničkej serbskej wosadźe w šěrokej diecesy, zo so tak wótcowscy za dušepastyŕstwo w maćeŕnej rěči stara. Knjez arcyměšnik budźe ze swojimi serbskimi wosadnymi wšće z wulkej wjesołosću pomocnika do wosady witać. — Jutrownych jěcharjow bě lětsa pola nas 100 zapřahow.

Z pola. Hdyž Serbam swjatej ptakaj bać̆on a škowrončk tu hižo dawno stej, je nětko skónčnje też třeći z nich doćahnył, łastojčka. Něchtón, kiž běše jenej łastojčcy nitku wokoło nóžki zwjazał, móžeše wobkedźbować, zo woznamjenjene ptačatko sydom lět dołho do joho dwora přikhadźeše; potom wuwosta.

Do Serbow. Kaž hižo druhe lěta, tak poskića so też lětsa składnosć, z awtom do Filipowa dojěć. Wosebje staršim ludźom je z tym móžno, w běhu jeničkoho dnja tele hnadowne městno wopytać. K pjenjomu razej pojědźe awto pjatk, 2. meje, rano w 4 hodź. z Khrósćic a wróći so zasy po mejskim něšporje. Štóž chcył so wobdźělić, ma so zamołwić pola wjednika awta, knjeza Wićaza w Kukowje, abo pola Čornakec w Khrósćicach na pósće. Też za druhe dny jězby so zamołwjenja přiwozmu. Płaćizna za puć wučinja 5 hriwnow.

Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje.

Z dawna sem je jutrowna srjeda dźeń hłowneje zhromadźizny našoho wědomostnoho towarstwa Maćicy Serbskeje. W bohatej ličbje, nimale 100 Maćicarjo běchu so z blizka a z daloka zešli, zo bychu wo dźěle a prócowanju a wuspěchu towarstwa słyšeli. Předsyda, knjez justicny rada Herman, zhromadźiznu w 3. hodźinje wotewri a spominaše w zawodnych słowach na wuznamne swjedźenje z našoho narodnoho žiwjenja, na poswjećenju Kocorowoho pomnika w Zahorju, na jubilej knj. wučerja Nawki z Radworja, na 75. narodniny swěrnoho Serba a Maćicarja knj. Krony z Bukec, kotryž bu za čestnoho sobustawa M. S. pomjenowany. Knjez wyšši justicny rada Cyž je swoje 70. lěto a knjez kubleŕ Młynk z Ćemjerć swoje 84. lěto dócpěł. Ze smjerću smy knjeza fararja Mateka z Barta zhubili, nowych je so 7 zamołwiło. Na to sćěhowachu rozprawy jednotliwych wotrjadnikow a to sekretara, zarjadnika domu a museja, pokładnika, knihownika, knihiskładnika a archivara. Rozprawy budźa wozjewjene w časopisu M. S. Tutón prěni

Nježadaj za njesprawnym kubłom!

Rjana burska wjes leže̊še na skłonje wulkeje hory, wobdata wot krasnych łukow a lěsow.

Jenoho dnja nazymu měje̊še cyła wjes njemało nuzne. Wokoło šule běchu so zhromadźiłe wšě wjesne towarstwa, zo bychu počesćili muža, kotryž běše so jako měsćanosta hižo 25 lět za zbožo swojeje gmejny z wosebitej zahorjenosću a dźěławosću starał, a dźensa swoje 60. narodniny swjećeše.

Józef Daniel rěkaše tutón bur. Joho skutkowanju dźakowaše so cyła wjes, zo běše so spěšnje rozwiła. Pod joho zastojnstwom bě dóstała wodowód, milinu, nowu šulu a cyrkej. Hdyž bu Daniel za měsćanostu wuzwoleny, běše we wsy hišće wšo po zastarskim, a dźensa słušeše do najrjeńšich a najbohatšich gmejnow cyłoho kraja.

Za to wopokaza jomu dźensa dźakowna gmejna najwjetšu česć, dźensa, hdyž wón stoješe na předwječoru swojoho žiwjenja.

Wot swojich sobuwjesnjanow važeny a česćeny, prěni muž we wsy, wobsedźeŕ najrjeńšoho kubła z najkrasnišimi lěsami, zbožowny na swojeju dźěsći — syna a dźowku, kotrajž jomu prawe wjeselo činještaj, móžeše sebi rjec, zo je měł stajnje zbožo, ale zo je też wšě hodźiny swojoho žiwjenja derje wužił a potajkim njeje był podarmo žiwy. Joho słowo płaćeše pola wysokoho a nizkoho, koždy pytaše pola njoho radu; často bu přez joho posrědnistwo njeluba zwada wujednana.

Dwaj mužaj we wsy njeběštaj joho přećelaj: bratraj Jurij a Michał Wrobl, herbaj před 30 lětami nahle zemrětoho bura Handrija Měrćina.

Na dnju, na kotrymž běše Měrćin nahle zemrěł, přińdźe Daniel k tutymaj bratromaj, kotrajž běštaj jeničkaj herbaj a zdźěli jimaj, zo je wot jeju wuja před dwěmaj dnjomaj joho lěsy kupił a zo staj chcyłoj nazajtra k prawiznikej hić, kup zapisać. Prašeše so tuž bratrow, hač chcetaj tute wučinjenjo připóznać.

Tutaj čłowjekaj běštaj hač dotal jara khudobnje žiwaj byłoj a běštaj hižo dołho na tute rjane wobsedźeństwo čakałoj. Nochcyštaj lěsy předać. Při tym też wostaštaj, jako jimaj Daniel zdźěli, zo je so tehdom wujednanjo před swědkom stało.

Daniel wobskorži tamneju mužow, dokelž jomu kup zaprěještaj. Wón a joho wotročk, kotrohož běše z pjenjezami wobtykał, wotpřisahaštaj před sudom, zo je so kup w swojim času prawomócnje wujednał a zo staj chcyłoj na druhi dźeń k prawiznikej hić dla zapisanja.

Bratraj dyrbještaj wšitke wudawki njesć, dokelž běštaj kup zadźeržałoj. Dokelž pak jimaj wěc k jwěrje podobna njebě, skorženštaj dale, přěhraštaj pak we wšěch instancach a tak přěhraštaj nimale wšo, štož bě jimaj Daniel za lěsy zapłaćił.

Tak bu nětko Daniel wobsedźeŕ najrjeńšich lěsow. Bratraj Wroblaj pak buštaj wot toho časa sem joho njepřećelaj.

Wonaj běštaj přeswědčenaj, zo je Daniel swojoho wotročka, kotryž běše so bórzy po tym zhubił, derje zapłaćił a joho k wopačnej přisazy nawabił. Wobkrućić pak to njemóžeštaj a tak dyrbještaj mjelčeć, też hižo tohodla, dokelž běše Daniel widźany muž.

Ze šule ćehnješe ćah, prědku z hudźbu, k Danielowomu dworej. Před dworom wšitcy zastachu a zaspěwachu

dypk přez měru dołho traješe, čohoždla mnozy hižo dočasnje zhromadźiznu wopuščichu. Wupraji so ze srjedźizny zhromadźenych razne přeco, zo bychu w přichodźe tajke rozprawy so po času trochu wobmjezowałe. Cyle prawje!

Jako druhi dypk sćěhowaštej nětko přednoškaj. Knjez wyšši farař Zarjeńk w Khwaćicach přednošowaše z wulkej zahorjenosću a z mócnymi słowami, so na prjedy hižo wozjewjene nastawki w „Pomhaj Bóh“ a „Serbskich Nowinach“ złožujo, wo nowych evangelskich „Spěwarskich“, kotrež buchu na njedźeli Laetare k prěnjomu razej w cyrkwinskej służbje trjebane. Nowy wudawk je wobstarała evangelska prědarska konferenca; z jeje srjedźizny bu wubjerk wuzwoleny, kotryž je kóždu póndźelu swědomiće a swěrnje so skhadźował a wuradźował. — Jako druhi přednošowaše knjez kantor Symank wo nowym 4. wudaću našoho „Pobožnoho Wosadnika“. Pokaza wosebje na katolskich wótčincow, kotřiž su sebi wosebite zasłužby wo Wosadnik dobyli. Su to Swětlik, Golian, Wałda, Hórnik a Skala. Nowe wudaćo je nawjedował knjez šolastik Hejduška. Jomu też na tutym městnje za dźěło a prócu najwutrobniši dźak! Jednotliwe wěcy njetrjebamy tu wjacy wospjetować, wšak je knjez wyšši wučeŕ wo tym hižo w našim časopisu rozprawjał na dokładne wašnjo.

Knjez farař Urban přida přednoškej wěste wobmyslenjo dla Spěwarskich w Šwabachskim pismje. Namołwješe Maćicu při wotmyslenym nowym wudaću we łaćonskim pismje nad tym strażować, zo njebychu so žane zmylki, rěč nastupace, wjacy přewzałe. Dla wšelakich njejasnosćow w našim prawopisu měła Maćica wubjerk rěčespytknikow postajić, kotřiž bychu w dwělomnych padach rozpominać a wuradźować dyrbjeli. — Knjez předsyda wozjewi na tutym městnje hišće, zo je njemjenowany knjez myto wo 100 hriwny wustajił za dokładny nastawk wo křižerjach. Nastawk měł so hač do nazymskeje zhromadźizny zapodać. — Knjez farař Nowy z Khoćebuza rozprawješe wo narodnym dźěle a prócowanju w Delnjej Łužicy, wosebje wo zlětomaj we Wětošowje a Žylowje. Přeprošowaše też z dobom na jubilej 50lětnoho wobstaća Maćicy Delnjołužiskej, 10. augusta tutoho lěta.

Jako 3. dypk stoješe na programje wosławjenjo pjećdźesaćlětnoho wobstaća „Towarstwa Pomocy za serbskich studowacych“. Knjez wučeŕ Kral-Zarěčanski, jako předsyda jubilejnoho towarstwa, nawjedowaše tutón dźěł. Spomni na założenjo a na założeri. Knjez kapłan Nowak přednjese k tutej přileżnosći zbasnjeny prolog, pokazowacy na ważny nadawk towarstwa. Knjez farař na wotp. Rjeda přednošowaše na to wo stawiznach. Knjez farař je sam był 30 lět předsyda a wjednik towarstwa Pomocy. Knjez wyšši wučeŕ Polan wukonja nětko hižo 25 lět zastojnstwo pokładnika. Maćica Serbska je jubilejnomu towarstwu 300 hriwnow dariła, też jednotliwcy su po mocach składowali, po 10 a wjacy hriwnach.

Městopředsyda, knjez farař Cyž, kiž bě druhu połojcu wotwołanoho knjeza předsydu zastupował, skónči zhromadźiznu wokoło 1/27 hodźin.

Wulki koncert „Naléćo“.

W napjatosći khwapaše hižo měsacy a tydźenje dołho doprědka kóžda dobra serbska wutroba, zbožo a poradźenjo přeju přilubjenomu koncertej. Nětko je naša duša pozběhnjena nad tak wulkotnym narodnym a wumělskim skutkom, kotryž bu wot zwjazka spěwarskich towarstwow a jednotliwcow dokonjany.

Rjany a swjedźeński začišć wubudźeštaj ze zelenju a płatwu w narodnych barbach wěncowanej wobrazaj našeju narodneju mištrow Korle Augusta Kocora a Handrija Zejlerja, kotrajž staj ze swojim zhromadnym dźěłom, hudźbnym a basniskim, z pokłada swojoho z Boha wobdarjenoho ducha wulkotne, haj, genialne dźěło, oratorij „Počasy“ nam dariłoj. Změjemy docyła mało druhich wumělskich twórbow też na kóždym druhim polu wumělstwa, kotrež so runaja tutomu dźěłu našoho mištra Kocora.

Ze wšěch kónčinow serbskeje zemje běchu hosćo na wuznamny koncert do Budyšina přikhwatali. Wosebje bohaće bě tón raz Delnja Łužica zastupjena, też mnozy Serbja mjez Němcami skutkowacy, kotřiž běchu popołdnju na Maćičnej zhromadźiznje so wobdźělili, běchu přišli. Samo z wukraja běchu někotři naši drozy přećeljo přišli, słyšeć wupłody serbskoho ducha a wumělstwa. Naše wyšnosće

---

tam zastančko. Jako poslednje zynki doklinčachu, podachu so knjez farař a gmejnska rada do domu, hdźež jich Daniel ze swojimaj dźěsćomaj wutrobnje přija, hdźež jomu čestne wopismo přepodachu.

Knjez farař dźakowaše so w dležšej narěči w mjenje wšěch wjesnjanow za njewustawace a wuspěšne skutkowanjo we wosadźe.

Naposledku přeprosy Daniel wšitkich na mału hosćinu.

Mjez přihladowarjemi běše muž přitomny, kotrohož nichtón njespózna. Běše to wulki, suchi človjek, ze starobu abo ćežkej khorosću khětro potuleny. Joho blěde, khorowate wobličo wobdawaše běła broda, tupje a mučnje zhladowaštej joho wóčcy. Na rjemjenju wisaše mały wačok a ruka zepjeraše so kruće na sylny kij. Tak stoješe wón zady čŕjódow a hladaše na swjedźeński ćah a zawohlada też muža, kotromuž płaćeše tuta česć. Jako so lud rozeńdźe, dźěše też wón pomałku do małoho hosćeńca wo nócnu hospodu prosyć.

Jako Daniel na druhi dźeń po swojim zwučenym wašnju do lěsa dźěše, zetyka so ducy z tamnym cuzbnikom.

Daniel pohlada jenož z boka na njoho; a jako chcyše nimo njoho hić, postrowi cuzbnik: „Dobre ranjo, přećelo!“

Daniel pozasta, wobroći so a pohlada kruće na muža, kotryž zdaše so jomu cyle njeznaty być. Tuž wopraša so z krótka: „Štó sće?“

Přez joho blěde mjezwočo přeńdźe hórki posměwk, a z dybawym hłosom wotmołwi: „Njejsym wjacy na so spodobny? Wěrju to hnydom; mi so njeje tak derje šło, kaž tebi. Ale na twojoho něhdyšoho wotročka tola njejsy cyle zabył!“

Kaž błysk přejědźechu Daniela tute słowa. Běše pak to jenož na wokomik, potom so zasy zhraba. Měrnje wotmołwi wón: Mój stary wotročk! Ně, tebje njebych wjacy zeznał. Što će wjedźe sem?“

„Žadosć za domiznu, přećelo, kotraž mi rubi strowotu, a nadźija, zo snadź směm tudy zbytk žiwjenja měrnišo dožiwić hač w cuzbje. W měsće, hdźež sy mje pósłał, dźěše so mi njewuprajnje hubjenje. Najebać wšoho dźěła a lutowanja nahromadźich hakle nětko trěbny pjenjez, zo móžach so wróćić do swojeje domizny. Dźěłać wězo nětko wjacy njemóžu, ale myslach sebi, mój přećel, kotromuž k woli wopuščich swoju lubu domiznu, mje cyle wěsće njezastorči.“

„Jeli pak to činju, dokelž smój tehdy so dojednałoj, zo so ženje wjacy njewróćiš a dokelž ći też hódny pjenjez sobu dach?“

Tu pohlada wón zrudny na swojoho knjeza.

„To ty nihdy njećiniš, přećelo, hewak . . .!“

„. . . hewak . . .? zawoła Daniel hrubje na njoho a stupi kročel bliže k njomu, tak zo joho sylna, strowa postawa hrožeše, mučnoho potłóčić. „Hewak! Jano“, tak rěkaše wotročk, „mjelč a njeréč dale! Dżensa njestoji před tobu wjacy tamny młody jednory muž. Abo měniš snadź woprawdźe, zo tu človjeka namakaš, kotryž tebi wjacy wěri, hač mi? Abo chceš snadź zbytk swojoho žiwjenja w jastwje dožiwić?“

Tu zwjeze so cuzbnik kaž wot błyska poraženy a joho blědej hubje šeptaštej: „Wěm, wěm derje, mój přećelo, zo sy wulki muž, sym to wčera widźał. Nochcu ći přeblizko přińć. Prajach ći to hižo, zo mje jenož žadosć za domiznu ćehnješe — swoju młodosć a strowosć wostajich w cuzbje.“

Přichodnje skónčenjo.

běchu zastupjene přez knjeza wokrjesnoho hejtmana dra. Waentiga z Budyšina, knjeza wokrjesnoho hejtmana Buka z Drježdźan, knj. hamtskoho hejtmana Sieverta, měšćanostu dra. Förstera, k. superintendenta Fröhlicha.

Wulkotny, hdyž tež ćežki nadawk bě sebi tón raz předsydstwo našich spěwarskich towarstwow z předwjedźenjom Kocorowoho oratorija „Naléćo“ na so wzało. Poł sta lět njeje so tute mištrske dźěło našoho prěnjoho hudźbnika wjacy dospołnje wuwjedło; tohodla wšitcy z wulkej pjatosću na koncert čakachu. Najwjetše zasłužby tež tón raz je sebi dobył naš njesprócny a woporniwy dirigent dotalnych koncertow, knjez wyšši wučeŕ Jurij Słodeńk. Hobrske dźěło woprawdźe je, třebne mocy zwjesć a khory nawjedować, kotrež su jenož mało přileżnosće měli, zhromadnje so wuwučować.

Oratorij „Naléćo“ wobstoji z třoch dźělow, kotryž kóždy jednotliwy zasy z wšelakich solospěwow, duetow, tercetow, kwartetow a khorow wobstoji, kotrež so stajnje mjez sobu wotměnjeja. Mócnje a sylnje zahaji zawodny khór k počasam swjedźeńskomu wječorej:

Stwórba Boža, swjaty templo,
Wotewŕ twoje wrota mi ...

W sylnych, stajnje so stupowacych, w juskacych a šumjacych akordach zběhaše so zawodny khór horje k njebjesam, stupaše do kóždźičkeje wutroby a jimaše ju ze swojim sylnym kuzłom prěnjeje hudźbneje khmanosće. W hódnym slědu přizamknychu so nětko poskićenja jednotliwcow, kotřiž z wysokim wumělstwom swoje spěwne khmanosće pokazachu: Běchu to operna spěwarka knježna Hilža Belzec z Drježdźan, wučeŕka za spěw, knježna Šönfelderec z Budyšina, Dora Frajšlagec z Hornjeje Hórki, knježna Alica Smolerjec z Budyšina; knjez kantor Polak z Budyšina, knjez kantor Krawc z Hornjoho Wujezda, knjez Emil Šlamař z Budyšina a knjez wučeŕ Jenč z Poršic. Tute wubrane mocy zwěsćichu přemožacy wuspěch cyłoho wječora. Wšitkich nawjedowaše z wěstosću a sylnej ruku knjez wyšši wučeŕ Słodeńk, kotryž so prócowaše, wšě rjanosće originala też słuchacomu wuchej připosłuchari poskićić. Za tute woporniwe a mištrske wjednistwo budź našomu dirigentej też tudy naše připóznaćo a naš horcy začuty dźak wuprajeny. Tohorunja je nam swjata winowatosć, też našomu zasłužbnomu direktorej, knj. Bjarnatej Krawcej z Drježdźan, so wutrobnje dźakować za joho techniscy dokonjany přewod na klavěrje. Joho mištrska ruka někotruŕkuli słabosć zawodźeła a spěwnomu wumělstwu hakle poslednju dokonjanosć dała.

Hižo prěni dźěl pokaza rjanosć Kocoroweje komposicije. Předmjety tutoho dźěła su přede wšěm přiroda, młodosć a jutry. Druhi dźěl, wopřijacy přede wšěm wusyw, pućowanjo a nadźiju běše też wěste stupnowanjo we wumělskim přednošku. W tutym dźělu rozradowa wutrobu jasny a nježny sopran knježny Belzec z Drježdźan, kotraž tu swoju wyšinu dócpě. Spěwnje najlěpši dźěl, wosebje za khór, bě posledni třeći dźěl; nětkle hakle bě rosćacy a přiběracy a so rošěrjacy raz joho powšitkownych khorow w cyłym rozměru słyšeć. Zawodne khory su najbóle połne, skónčace sylne, dramatiske a dynamiske. Posledni dźěl je też najžiwiši we wotměnjacych so wobrazach. Po luboscinskej „Hdy bych ja była rózička“, skorži khora w stupacym naléće, na čož nadźija mile dycha w slědowacym zhromadnym spěwje. Ženialny je wosebje też čołmiski spěw. Stupaše nam přirunanjo ze znatym „Santa Lucia“ do mysli. Wěsće so naš spěw njetrjeba před swojim južnym bratrom hańbować. Škoda, zo je hewak tak mało hdy słyšeć! Mištra pokazuje też wječorny spěw „Pój wječoro k nam rjany“, kotryž ze swojim miłym razom, jenož wot mužskich spěwany, wulkotnje wječorny měr a pokoj do wutroby kuzłuje. Wěsty wěršk dócpěje oratorij ze staroznatym, ale wobkuzłacym „Z dychom swjatoh' Jana“, zo by so potom w skónčnym khorje rozpłunył do khora, połnoho sylnoho začuća a zwjazacoho zemski swět z nadzemskim. Hišće jónu komponist wšě swoje začuća kaž w jenčkim wobrazu hromadźi. Tutón skónčacy khór dopomina nas po předmjeće žiwje na kónc „Meje“. Kak to juska, kak so to mócnje roznošuje, zo by w jasnym błyšću a zynku wuklinčało:

Derje, derje je na zemi — přetož rjana kćeje meja,
lubosć dawać, lubosć brać, — ale wostać njemóže,
ze spěwom a radosćemi — róže spadnu, lěta dźeja,
młode lěta wěncować; — praja spěšnje božemje.

Njech z tym njejsu počasy zaso na 50 lět wotbyte! Ale njech je poradźeny a pozběhowacy swjedźeń „Naléća“ pohon k předstajenju też druhich počasow!

W přirodźe naléćo! — Naléćo w spěwje! — A narodne naléćo?

Jutrownička w Marijnej Hwězdźe.

Cylički martrowny tydźeń šerješe wjedro. Z dźěla so z čurami kidaše a lačna zemja třebnu włožnosć srěbaše. Samo Wulki pjatk hišće žanych wuhladow na rjeńše wjedro njebě. Wšelacy hižo so z myslička po ludowym prajenju stowarišchu: Kajkiž pjatk, tajki swjatk. Ale tón króć k wjeselu wšěch, kotřiž so na hordoznym dnju jutrow raduja, njetrjechi. Njedźelu rano wisaše njebjo hišće połne šěrych mróćelow. Wokoło připołdnja předrě so słónco a sćeleše dys a dys swoje ćopłe pruhi na zemju, doniž so w běhu popołdnja docyła wuwjedri. Njebjeska módrina zhladowaše na tysacy ludźi, z kotrymiž so puće a drohi čornjachu. Wosebje w popołdnišich hodźinach, hdyž Khrósćanski procesijón doćeže. Jich bě 88 zapřahow, tudomnych 25. Druhe lěta je hižo jich wjacy było. Wšelacy wobsedźerjo so wotwlakuja.

Lětsa bě tu žadny wopyt. Prjedawši sakski kronprync, nětčiši wysokodostojny P. Jurij, bě z knjezom fararjom Čornakom z Radeberka přikhwatał. Kaž je znate, je hakle po wójnje so rozsudźił, swoje žiwjenjo Bohu woprować a montěronku zaměnić z talarom. Najprjódcy studowaše we Innsbrucku, pozdźišo w Romje, hdźež je sej wotmyslił, do jezuitskoho rjadu zastupić. Tukhwilu studuje hišće při swojich 35 lětach w jezuitskim kollegu w Falkenburku, městačku w Nižozemskej. Joho přećelnosć a pokornosć dobywa jomu wšitke wutroby a w znatej ponižnosći khila so kóždomu, wšo jene, hač znaty abo njeznaty. Wobdźiwać dyrbimy joho dobry pomjatk, so samo na maličkosće dopomni, kotrež su so před lětami stałe. W pózdnišich popołdnišich hodźinach wopuščištaj klóštr. Wobrjad jutrownoho jěchanja bě na wysokoho hosća najhłubšoho zaćišća zawostajił. Hižo je slubił, bórzy zasy přińć, snadź na dnju swjatoho Bjarnata, hdyž traš budźe tu prědować. Jeli nic lětsa, dha k lětu wěsće.

Zajimawy bě też wopyt amerikanskoho profesora a joho mandźelskeje z Pittsburka w Pennsylvanskej. Wobaj studowaštaj w Berlinje, wón physiku a wona, zo by so ji čas minył, stawizny. Při tym je wězo też na Serbow přišła, samo na nałožk křižerjow. Tón chcyštaj do swojoho wotjězda do Zjednoćenych Statow sej wobhladać. A tuž běštaj wosebiće z Berlina tu dojěłoj. Mandźelska je čěskoho pokhoda, narodźiwši so w Cleveland (w Americy) wot čěskeju staršeju a tohodla tak wulki zajim za nas Serbow. Mnoho chcyštaj wo nich a jich nałožkach, wosebje wo křižerjach, wědźeć. Budźetaj wo Serbach we wulkich amerikanskich nowinach pisać. A to wosebje tutoho rjanoho nałožka dla. Hdyž sej jón cuzy tak waža, ćim bóle dyrbjeli to sami činić. Tuž měł so kóždy prócować, tak česćownje hač móžno jón přewjesć. K tomu słuša pak też spěw. Wšelacy z cyła wšelake kěrluše njeznaja a tola so na konje zmuža a při tym němoho hraja. Rjanoho začišća to runje njećini. Klóštrski kantor bě sej wjesołe alleluja khětro wysoko zaspěwał, zo jomu wšitcy do tutych hudźbnych wyšin sćěhować njemóžachu. Kak wohańbuje při swojej wysokej starobje mnohich młodych. Kruće dźerži hłós a raznje zanošuje kěrluš, zo klóštrske murje rža. Na tym so přihladowarjo raduja. Po nim měli so wšitcy měć.

Dźiwajo na rjane wjedro bě so tu mnoho ludu našło. Džaknje ma so naspomnić, zo je so wšo bjez njezboža přewjedło. Při žiwym a zdźěla strašnym wobkhodźe awtomobilow a motorskich kolesow — tutej modernej jězdźadle přewažitej hladajcy, tak zo běchu wšitke městna a dwory połne — měješe policiski dohlad nadosć dźěła. Njech je wobdźělenjo křižerjow k lětu hišće bohatše.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. 25 sowjetskich astronomow (hwězdarjow) běchu před krótkim na Swjaty Stoł wotewrjeny list zapodali. W nim žadachu, zo bychu so sudniske akty přećiwo wučencam srjedźnoho wěka: Galilejej, Kopernikej a Keplerej šěrokej zjawnosći přepodałe. Na to wotmołwja jim „Osservatore Romano“: Wudawanjo, zo je cyrkwinski sud (inkwizicija) snadź z Kopernikom (pólskim wučencom) abo Keplerom (němskim wulkim hwězdarjom) někak so zaběrał, je cyle zmylny. Wěrno je, zo staj Luther a Melanchton Kopernika a joho nowu wučbu wo hwězdach přimałoj a zatamałoj, z katolskeje strony pak so to činiło njeje. Kopernik je samo swoju wulku knihu bamžej Pawołej III. wěnował. Naspomnjena kniha bu wšak na krótki čas na indeks stajena, tola bórzy zasy z njoho wušmórnjena. Štož Galileja nastupa, je k spodźiwanju, zo wučeni mužojo — štož chcedźa tola sowjetscy hwězdarjo być — ničo wo tym njewědźa, zo je cyrkej sudniske akty wo nim hižo před 50 lětami zjawnosći wudała. Wone buchu přez profesorow Favora a Ciona předźěłane a wozjewjene. Docyła dyrbjało tola też znate być, zo su wšě bamžowske archiwy za wědomostne přepytowanja wotewrjene. Tohodla běše wotewrjeny list bolšewikskich hwězdarjow cyle wyšacy a za nich jara wohańbjacy.

Rjad Dominikanow chce so w přichodźe wjacy misinam wěnować, hač je so to dotal stało. Rjad ma 6000 mužskich sobustawow, z kotrychž na 700 w misijónach źěłaja. Žónski wotdźěl rjadu ma wo wjele wjacy misijonarkow. W přichodźe dyrbi kóžda prowincija znajmjeńša jedyn misijón přewzać.

Kaž so z Roma piše, je Swj. Wótc na dźeń 19. meje posedźenjo tajnoho konsistorija postajił, kotromuž pozdźišo zjawny konsistorijum sćěhuje. Na tajnym konsistoriju budźa nowi kardinalojo pomjenowani a na zjawnym dóstanu potom kardinalski baret abo kłobuk. Koho Swj. Wótc do Swj. Kolegija powoła, njeje wězo hač dotal znate. Na prěnim městnje mjenuje so předsyda bamžoweje komisije za narańše cyrkwje biskop Michał d' Herbigny, wulcy zasłužbny knjez, kotrohož wopytowarjow Wjelehródskich zjězdow derje znaja. W naspomnjenej kongregaciji za narańše cyrkwje su też kardinalojo ze sobustawami. Tohodla je też nuzne, zo je předsyda kongregacije też z kardinalom. Dalši kandidatojo su msg. Rossi, titularny arcybiskop a sekretař bamžoweje kongregacije za koncile msgr. Serafini.

Němska. 20 kardinalow a 700 biskopow su pola Swj. Stoła prózstwu zapodali, zo by so skónčnje zbožny Albertus Wulki za swjatoho wuprajił. Zbožny Albertus běše tak wušikny physikař, zo joho wšelacy ludźo za kuzłarja dźeržachu. A při tym běše wulki bohosłowc a samo Regensburgski biskop.

Limburgski biskop dr. Kilian je zestarjeny a khorowaty. Tohodla přida jomu Swj. Wótc pomocnika a zastupjerja we dotalnym Wiesbadenskim fararju dr. phil. a theol. Hilfrichu. Z dobom pomjenowa tutoho za titularnoho biskopa Sebastobolskoho.

Kölnjanske (nad Rhynom) **misijónske towarstwo** wobdari mjez druhim też našu Mišnjansku diecezu z rjanym darom, mjenujcy z autom, snano za duchowny seminar w Smochćicach.

Z **Berlina** so piše, zo so w najbliższim času cirkumskripcionska bulla Swj. Stoła wozjewi, přez kotruž so postaja mjezy nowoho Berlinskoho biskopstwa. Přez tule bullu budźe nowe biskopstwo woprawdźe postajene, wobkrućene a nowy biskop pomjenowany. Z tym zwisuje wězo też wobsadźenjo Mišnjanskoho biskopstwa.

W Belgiskej wadźa so francózscy rěčacy Walonojo z Flamami, kotřiž maja němsku narěč. Dotal wobknježeše francózski jazyk nimale cyły kraj. Skónčnje pak su Flamojo po dołhim ćežkim bědźenju swoje prawa sebi wubědźili. Nětko pak počina flamske hibanjo pře daloko sahać, tak zo cyrkwinska wyšnosć do hibanja zapřimnje. Duchowny wjednik flamskoho „Landbunda“ je swoje zastojnstwo jako sekretař złožić dyrbjał. Mechelnski arcybiskop kardinal van Roey warnuje we swojim pastyrskim lisće khutnje před radikalismom na narodnym polu. Flamam porokuje so, zo napřećo cyrkwinskej wyšnosći wojuja, wozjewejo we swojich časopisach přileżnje wšelake tukanja přećiwo cyrkwinskej wyšnosći. Wěriwym so tohodla zakazuje, zo njebychu tajke nacijonalistiske časopisy ani čitali, ani podpjerali. Flamscy starši, kotřiž za swoje dźěći wučbu we maćerśćinje žadaju, dóstanu swoje přeća we wobłuku dotalnych zakonjow dopjelnjene. — Z wojowanja spóznajemy zasy, zo je radilism na narodnym polu wšudźe škódny, dokelž znjemóžni dobre poćahi k susodej druhoho jazyka.

Jendźelscy a iriscy katolikojo su lětuši swjedźeń swj. Patrika z wosebitymi swjatočnosćemi wobešli. Jendźelscy katolikojo počinaju sebi wědomi być, kak wjele maja so iriskim katolikam dźakować. Iriska je nabožna wučeŕka cyłoho čłowjestwa. Iriski narod bu rozbrójeny po cyłym swěće. Wšudźom pak buchu Irojo podłóžka nowych katolskich wosadow. To widźimy jasnje w Jendźelskej, Šottiskej, Americy a Australiskej. Bjez Irow zawěšće njeby cyrkej w tak mnohich krajinach rozšěrjena była.

„Sowjetska nabožna swoboda“. Po dopisach z Moskwy je sowjetski komisarijat „prawdy“ sćěhowacy wukaz wudał: „Domy Bože maja so wotedać k lěpšomu gmejnskich hospodarskich należnosćow po zasadach powšitkownje płaćacych (to rěka: tele wotedaćo je wuswobodźene wot hewak płaćacych statnych dawkow). W padach, hdyž so naspomnjeny wukaz njepřewjedźe, maja so domy modlenja zawrjeć a wuswojić k lěpšomu stata. W tajkich padach maja so gmejnscy zastojnicy z jastwom khostać a jich zamoženjo konfiskować. — Skónčnje dopomina sowjetski komisarijat, zo su po nowych postajenjach kruće zakazane wšě nabožne wobrjady a skutki w Božich domach. Tónle zakaz poćahuje so wosebje na swjedźeń jutrow, dokelž je nowy wukaz hnydom do skutka stupił.

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. „Jednota“, towarstwo katolskich Serbow, ma jutře njedźelu, 27. apryla (swjedźeń Maćerje Dobreje Rady), zhromadne swjate woprawjenjo.

Khróšćicy. „Serbosław“ změje njedźelu, 27. apryla, pop. 1/24 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu z prednoškom.

Ralbicy. Towarstwo młodźencow, wotdźělenjo Radlubin, ma jutře njedźelu, 27. apryla, po něšporje zhromadźiznu. Přednošk je přilubjeny. **Předsydstwo.**

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 361. z Konjec: Jakub Hrjehoř; 362. z Nowoslic: Mikławš Lebza; 363. z Koslowa: Marja Welsowa; 364. 365. z Njebjelčic: Mikławš Pjech, Mikławš Žur; 366. ze Serbskich Pazlic: Hańža Rječcyna; 367.—369. ze Smjerdźaceje: Jurij Wojnař, Marja Wićazec, Michał Nuk; 370.—372. z Rózanta: Jakub Domaška, Michał Krawc, Jurij Nuk; 373. z Pěskec: Jan Mjechela; 374. z Dobrošic: Hana Krawcowa; 375. z Drježdźan: D. dr. can. jur. farař Józef Jakubaš.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1083.: P. R. z P.; 1084.: P. Š. z S.; 1085.: J. S. z R.

Dobrowólny dar za Wosadnik.

Knjez kubleŕ Mikławš Žur z Njebjelčic 1 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 24. apryla 1930.

Ćelata (388): 1) 82—87. 2) 75—80. 3) 68—74.

Swinje (343): (přez 300 pt.) 1) 70—71. 2) (240—300) 69—70. 3) (200—240) 67—68. 4) (160—200) 60—64. Rancy: 60—64.

Procesijón do Filipowa.

Štwórtk, 1. meje, mamy w Khróśćicach rano w 5 hodź. kemše; potom w 6 hodź. woteńdźemy. **M. Narćik.**

Symjeńtne běrny:

Industrie, Preußen, Deo Sara, Richters Jubel, Centifolia
předawa
J. Delan w Hornim Wunjowje.

Dobroho, spušćomnoho
pohončа
pyta hnydom abo pozdźišo
Jurij Smoła
w Baćonju.

Jězdne koła, gumijowe wobruče, kolesowe dźěle,
płaćizny hódne pola
bratrow Thomas
w Budyšinje, kamjentna hasa 16.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopcjowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Nawěštki w „Katolskim Pósle" maja stajnje wuspěch!

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchеŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Serbski Hospodař

ratařske wulkowikowanske towařstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3590

Njesu Waše kury derje?!

Je-li nic, kupće hnydom njesenjo spěchowacu picu
„Jajko"
Předawaja wšudźom w dźělbach

po 5 puntach	za	1.— hr.
po 10 puntach	za	1.90 hr.
po 25 puntach	za	4.50 hr.
a po centnarjach	za	17.50 hr.

Mały wudawk so bohaće zapłaći

Dóstanjeće pola nas w Serbskim Domje w Budyšinje a w našim młynje w Delnim Wujězdźe

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khróśćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 4½—7 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe"

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Nowe Wosadniki

su w **Donnerhakec čišćeŕni** dóstać:

za **4,50 hr.**	wosadnik z čeŕwjenym rězkom		I.	družiny
„ **5,50**	„ „ „ „		II.	„
„ **7,—**	„ „ ze złotym rězkom		I.	„
„ **8,—**	„ „ „ „ „		II.	„
„ **10,—**	„ „ „ „ „		pyšnje wjaz.	

Sym so w Budyšinje jako
rěčnik
zasydlił a budu swoju praxis z knjezom justicnym radu Michałom Cyžom w Serbskim Domje wukonjeć.

Dr. Jan Dilger
dotal rěčnik a notar w Rólanach.

Na dnju 17. jutrownika pokhowachmy swojoho luboho mandźelskoho, našoho njezapomnitoho nana, přichodnoho nana a dźěda

Jana Wjerša,

wumjeńkarja w Smjerdźacej,

k poslednjomu wotpočinkej w ćichej zemi. Wosadnymaj knjezomaj duchownymaj za wjacykróćne domawobstaranjo w khorosći, wšitkim přiwuznym a znatym z blizka a z daloka, kiž na póstwječorach za joho njesmjertnu dušu so modlachu, wosebje Smjerdźačanskej młodosći, kaž też wšitkim, kiž njeboćičkomu poslednju česć a lubosć wopokazachu,

naš horcy dźak a nutrne „Zapłać Bóh luby Knjez!"

W **Smjerdźacej,** na dnju pohrjeba, 17. apryla 1930.

Zrudźena swójba Wjeršec.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadža kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorčćak čo. 3895.

18. čisło. | W Budyšinje (Bautzen), 3. meje 1930. | 68. lětnik.

„K nam přišła meja młódna, so hona zelenja“

— tak zasy klinči a brinči přez serbski kraj! Jutrowne zwony su wuzwoniłe swoje radostne, k njebju spějace Alleluja. A nětko zaklinča w rańšich zerjach a we wječornej ćišinje cunjo hrajo kaž Lorečanske zwóńčki na Pražskich Hradčanach serbske zwony swój swjateje Marijiny kěrluš: O, pójmy khwalić knjeni, kiž da płód žiwjenja! Serbski lud zasy khwata w starej swěrje a lubosći do swojich Božich domow, zo by khwalił, sławił Mariju, meje kralownu.

Za mjenom Jězusowym, wulcy khwalenym wěki na wěki, njeje serbskomu ludej žane druhe mjeno tak słódke a něžne, tak znate a lube, tak k wutrobje spinane a do duše zapołożene kaž tute mjeno Marija. Trjebaš jenož posłuchać, kak serbska maćerka tute mjeno wuči swoje dźěći. Trjebaš jenož posłuchać, kak tute mjeno klinči po serbskich dołach a horach, kak klinči po serbskich domach a w serbskich Božich domach. Sy hižo widźał serbske woči nutrnje a próstnje złożene k jeje swjatomu swjećeću, hdyž zaklinča na nyšporje abo po puću do Różanta jedyn z jeje najrjeńšich kěrlušow?

Wšudźom, wšudźom, pola wulkich a małych, we swěrnych, ćichich delanskich wjeskach kaž we wšěch horjanskich wosadach wokoło Budyšina abo Kamjenca klinči jenak rjenje, jenak pobožnje Marijiny kěrluš a w žanych zwukach njećuje so serbski lud tak doma kaž runje w tutych. W žanych zwukach njeje serbski lud tak přezjedny a zhromadny, tak skowany do cyłka, tak napjelnjeny z woprawdźe jenym dychom a duchom, hač, hdyž wón spěwa k česći Marije, njebjes kralowny!

Kak broji hewak naš lud ze swojim nabožnym a narodnym kapitalom, kak torha a k čeplu nosy hewak swoju najlěpšu móc — štož lubosć a swěru napřećo swojej njebjeskej maćeri nastupa, tu je wšitko při starym wostało. Bohu budź dźak! A zda so nam, jako by Serbow kralowna z wosebitym maćerskim zakitom šćitała, z krutym płašćom wodźewała swój lud, kiž jej z tajkej lubosću přiwisuje!

Kak rjenje so to pokaza w ličce Różeńćanskoho jubileja! Kak rjenje kóždolětnje z nowa w měsacu Marijinym! Tu njetrjeba žadyn duchowny, žadyn nan a hospodaŕ swojim kazać k něšporu! Tu běži wšo, štož nohi ma, „na mejski něšpor“, Tu kleča drobne dźěći wokoło Marijinoho wołtarja a ławki su přepjelnjene z pobožnymi česćowarjemi maćerje Božeje!

Tola, lubi Serbja a zahorjeni česćowarjo maćerje Božeje, njechamy sebi zamjelčeć, zo njejsmy z tym hišće dosć činili a mać hódnje česćowali, hdyž w jeje měsacu Bože domy pjelnjamy.

Na štomach Božoho dźěsća hody wisaja wšak też pozłoćane worjechi — ale nutřka su zhniłe. A we wjele zahrodach stoja krasne, pyšne štomy, kiž jenož krótki čas wóčko wokřewjeja, ale žanych płodow njenjesu.

Serbski lud njedyrbjał so runać tajkim zwonka pozłoćanym, nutřka pak prózdnym, snadź zhniłym worjecham, tajkim zwonka drje rjenje kćějacym, nutřka njepłódnym štomam.

Snadź tón abo druhi, tole čitajo, čoło moršćo a z ramjenjemi zaćahujo praji: Tu maće zasy Posoł! Najprjedy nas khwali, kak jara serbski lud mać Božu česći a jeje kěrluše zanoša a něšpory wopytuje a potom zasy njeje z nami spokojom. Ženje jomu prawje wutrjechić njemóžemy.

Wočakńće! Bórzy sebi doreěimy a sebi zrozemimy. Swjata mać Boža njesłuša tamnym „njemudrym knježnam“, kiž so wot zwonkownoho frinkota slepić dadźa. Strowjamy ju tola jako „najrozomnišu knježnu“. Swjata mać Boža so njeruna też tamnej serbskej maćeri, kiž so wot słódkich, lesnych słowow swojich dźowkow, prawych Jěwinych dźowkow, za nós wodźić a jebać dawa. Ně, wona nochce ze samymi prózdnymi kěrlušemi a byrnjež najrjeńši tenor był, česćena być, njecha, zo sebi za njej pjaty wotběhamy, drohi čas přečinjamy a při tom na najwažniše winowatosće a přisłušnosće napřećo njej zabywamy.

Naš lud njech tola derje rozeznawa mjez prawej a wopačnej, mjez płódnej a njepłódnej mejskej pobožnosću. Prózdnu słomu tola za mać Božu młóćić njechamy a też drjewo do lěsa nosyć njetrjebamy, to rěka: Dajmy sebi być rjanych słowow, hdyž skutki po tym njejsu. Słowo basnikowe: Słowa — to su lohke putki, pola muža waža

jenož skutki! płaći połnje też za swjatu mać Božu. Też pola njeje waža jenož skutki! Posoł je hižo před lětami naspomnił, zo so w Romje w cyrkwi swj. Hawštyna nadeńdźe nad hnadownym swjećećom maćerje Božeje we tutej cyrkwi rjane napismo: Twoja česć, swjata knježna, je twoje maćerstwo!

A runje w tak krasnym kěrlušu: K nam přišła meja młódna, wospjetuje serbski lud słowa: Kiž da płód žiwjenja!

A što čini, natyknjeny wot nowočasnoho pohanstwa, naš lud? Dawa wón, hdyž swoje swjate prawa wužiwa, po přikładźe maćerje Božeje też płód žiwjenja, abo njeběha do haptykow po to a druhe, njenosy sobu wšelake připrawy a naprawy, zo by zahanjał płód žiwjenja?

Njedawno słyšachmy z woprawdźitym nutřkownym wjeselom wo młodym prědarju, kiž z woprawdźitej kuražu swj. Jana na klětcy wustupuje přećiwo tutym nowočasnym praktikam a njezbožownym a naš lud kóncowacym počinjenjam, žiwjeńsku rěku zahaćeć a tola žiwy być, jako njeby so ničo stało.

Prajće, lubi so to maćeri Božej, kiž nam dari Jězusa, słódki płód jeje žiwota?

Prjedy rěčachu w Francózskej wo „systemje dweju dźěći". Dźensa njerěka hižo system dweju dźěći, ně, rěka hižo system j e n o h o dźěśća, haj samo ž a n o h o dźěśća a to w S e r b a c h!

Zo je w Berlinje wjacy psow a kóčkow hač dźěći, je znate, a zo tam woža město dźěći we wozach nowočasne maćerje psy a wopicy we wózyčkach po hasach, je też znate. Też je znate, zo su w Serbach nowomódne pohanske mandźelstwa, hdyž so z drohej němskej drastu wopičuja a swětej pokazuja, ale też za to so postaraja, zo jich mandźelstwo z dźěćimi so njeskazy.

Prajće, što chcedźa tajke serbske mandźelske před swjećećom maćerje Božeje? Što budźe jim tuta prajić? Što chcedźa tajcy Serbja na mejskich nyšporach? Što tajcy w spowědnych stołach? Tam stoji kaž kherub z płomjenitym mječom słowo: Prječ z tutoho městna! Tu nimaš ničo pytać!

A hladajće do Serbow! Hdźe stoji hospodarscy najhłubjeńšo? Hdźe wisy wšo k Rakecam a čakaja kóždy dźeń na wozjewjenjo w hamtskich nowinach, zo budźe zasy kubło sudniscy přesadźowane: Tam, hdyž je wjele dźěći abo hdyž je mało dźěći abo z cyła žane?

Lubi Serbja! Z „pralinami" a šokoladowymi bonbonami so naš lud njewustrowja, ale jenož z čistej wěrnosću, ze strowym burskim khlěbom njetajeneje Božeje wučby a kaznje.

Naš lud podawa tak často maćeri Božej słódke pralines a šokoladowe kuski, ale zapowě ji sćěhowanjo po jeje pućach.

Nad mnohim serbskim domom a wosobnym statokom, kiž šeri z wosobnymi, ale z prózdnymi jstwami, mohło so napisać słowo: Zbóžni, kiž khodźa po mojich pućach! A po kajkich pućach khodźa?

Dźeń kaž dźeń skiwla a so prašeja: Njebudźe to skoro hinak? A su so hdy prašeli: Njebudźe to skoro hinak z našim žiwjenjom? „Jenož žane dźěći!" Tak woła naš čas. Tak sobu woła naš zabłudźeny modern serbski lud. „Njecivilizowany" khudy, hłupy serbski lud rozmnoža so dale. Ale naš civilizowany, wosobny serbski lud ma helski strach, zo jomu dźěći dla wjacy njedosaha rum w Serbach, ma strach před porodom, strach před dźěśćom a předewšěm strach, zo mohła ličba dźěći jomu bjezstarostne, wužiwanske žiwjenjo kazyć a cyle zakazać. Strach před woporniwosću, strach před mandźelskej winowatosću, strach před swjatym powołanjom serbskeje maćerje, kiž by była wotbłyšć njebjeskeje maćerje!

A runje to, zo s e r b s k e m a n d ź e l s t w a njejsu wjacy to, štož něhdy bychu: k o l e b k i ale r o w y S e r b s t w a, runje to wučinja, zo z našim ludom rapid do zady dźe, zo naš serbski lud wjacy njezamóže spłodźić nowu generaciju přichodnych měšnikow. Dokelž njeposłucha na wšě napominace hłosy, zo ze swojej žiwjeńskej mocu takle surowje zakhadźa, njeje wjacy hódny, zo mohł Bohu stajić jako žiwy wopor Bohu poswjećenych měšnikow.

Nic naša materielna khudoba je wina na njedostatku serbskich duchownych w přichodźe, ně, to je zawinyła naša m o r a l i s k a k h u d o b a. Smy nakaženi cyle wot ducha, kiž je w němskim kraju z domom, a we tutym nastupanju smy woprawdźe němskonarodni, dokelž wšo enthusijastiscy sobu činimy, štož němskonarodny duch nam pokaza a tak póńdźemy z nimi sobu „spać", to rěka, wotstupimy z hańbu z jewišća prawa na žiwjenjo a druzy budźa jenož wo nami rěčeć, kiž něhdy žiwi běchu, ale njechachu dale žiwi być.

Haj, twarće muzeje a přihotujće škleńčane kamory za serbske drasty, ale też za serbske počinki! Bórzy po nich budźe, hdyž dale póńdźemy z němskonarodnym njepócćiwym duchom! W Pompeji pokazuja hišće postawy někotrych romskich wojakow, kiž překhwata žehliwa lava, so zwuliwaca z hory Vesuv. Kak tam zrudnje leža, cyle skamnjenjeni, z čerwjeno-žołtej barbu přećehnjeni! Tući wbozy! Tak budźa něhdy na nas Serbow pokazować, kak je nas woheń=bluwaca hora: strach před dźěćimi zničiła a do muzejow zahnała!

Ludy Europske, škitajće swoje najswjećiše kubła! Tak napisa před wójnu mócna ruka pod wobraz a chcyše z tym wuprajić, zo ma so Europa zjednoćić před „žołtym strachom", to je přepławjenjom wot ranja, wot ludow Japanow a Khinezow.

Tutón strach hišće dźensa nam hrozy. Tola wjetši je tón, kiž so mjenuje b ě ł a s m j e r ć, to je smjerć stow a tysacow njenarodźenych. Kelko přińdźe na naše konto? Njebychmy nowe wosady tworić, nowe Bože domy pjelnić móhli, hdyž bychmy tute sta a sta měli?

Wšitke hrube zapřimnjenja do naturskoho porjada, wšitke „nanuzowane wobmjezowanja", wšitke křiki wo pomoc za wbohe njewólnosći přewostajene maćerje, njezahaćene, wšitku zamołwitosć teptace znjewužiwanjo nizkich, splahowych požadanjow — to wšitko poćehnje do rowa němski lud — tak njepraji Posoł, ně, tak pisaja dawno hižo němscy spisowaćeljo. Posoł jenož přistaja: Z nim póńdźe sobu też serbski lud, jeli so jomu z časom woči njewotewrja.

Hladajće na statistiku. W němskim kraju přińdźe:

1875	na tysac	wobydlerjow	40,6	porodow
1885	„	„	37,0	„
1895	„	„	36,1	„
1905	„	„	33,0	„
1914	„	„	26,8	„
1925	„	„	20,6	„
1926	„	„	19,5	„
1927	„	„	18,3	„

W němskich wulkich městach z wjacy hač stotysac wobydlerjemi přińdźe 1927 na tysac wobydlerjow jenož hišće 14 porodow, w Berlinje samo, kiž ma w přerězku najmjenje dźěći, jenož 10,6 porodow při 12,1 zemrětych.

Njedawno čitachmy, zo bě samo w Budyšinje — nam so zda — loni wjacy zemrětych hač narodźenych. Samo stolica Serbow wotemrěwace město? A serbski lud?

Mjez jednotliwymi němskimi krajemi pokazujetej Saksko a Württembergska najnižše ličby porodow, wosebje katolske kraje kaž Westfalska, Bayerska, Hornjo=Šlezska najwyšše. Njechamy pak prajić, zo je tu wšo dobre. Jenož, zo w přirunanju z njekatolskimi tu lěpje stoji. Mjeznarodnje wobhladowane pokazuje statistika tutón wobraz. Na tysac wobydlerjow přińdźe žiwych narodźenych:

	1913	1925	1926
w Němskej	27,5	20,6	19,5
w Francózskej	18,8	18,9	18,6

	1913	1925	1926
w Jendźelskej	24,1	18,3	17,8
w Danskej	25,6	21,1	20,5
w Šwedskej	23,2	17,5	16,9
w Norwegskej	23,4	20,0	19,7
w Hollandskej	28,1	24,3	23,8
w Italskej	31,7	27,8	27,2
w Šwicy	23,1	18,4	18,2

Z toho móžemy sebi wuwzać wěrnosć a to zrudnu wěrnosć, zo Němska nam pokazuje najbóle rapidne, najspěšniše woteběranjo porodow. Jeli tak dale pójdźe, hodźi so čas wobličić, a wěcywustojni su to hižo wobličili, hdyž němski lud wjacy njebudźe, ale je wotemrěł. My so na tym njewjeselimy, ale chcemy wšěm z našoho ludu woči wotewrić, što z nami so stanje, jeli my sobu z Němcami za jedyn postronk dale poćehnjemy.

Hladajće do serbskich kulturnych časopisow, z čim so powołani wjednikojo serbskoho ludu zaběraju! Njechamy tu wěcy mjenować. Hewak jich rozhněwamy. Ale podormo smy dotal hłosy pytali, kotrež bychu na tutu krawjacu ranu pokazali a ludej wěrnosć prajili. Wosebje je to winowatosć duchownych wobeju wěrywuznaćow, dale swjata winowatosć narodnych politikarjow, lěkarjow, našich kulturnych zjednoćenjow.

Što pomha bać a sonić wo serbskich bajkach a basničkach, hdyž njeje žana bajka a basnička, ale surowa a hrózbna wěrnosć, zo naš lud wotemrěwa narodnje, hladajo na woteběracu ličbu porodow?

Za naš katolski serbski lud, kotryž z wěčnych wyšinow sebi swój rozsud a měru za tute najstrašniše znamjenja wotemrěća ludu bjerje, přińdźe hišće k tomu tute rozmyslenjo, zo po prawym njeje najbolostniša rana a starosć, zo mohł lud wotemrěwać — to je so tež druhim ludam tak šło — ale, čohodla naš lud wotemrěwa.

Wjetše njezbožo a hórša wina je a wostanje to, zo móže lud moraliscy tak hłuboko spadnyć, zo jenož mysli na bjezstarostne wužiwanjo a zo sebi wšě poskićeńki nowočasneje kultury popřeje, štož wězo darmo njeje ani za móšnju ani za dušu a tak potom praji: Nas žiwjenjo telko płaći, nam wjacy njedosaha, zo njeje wjacy ruma za najdrohotniši dar Boži, za dźěći.

Je dopokazana wěc, zo njejstej nuza a khorosć najprjedy winikaj, zo porody woteběraja, ale najprěńša wina je njemoralnosć a wosebje, zo naše maćerje sebi wšo druhe popřeja, wšě słódkosće a rjanosće, jenož nic dźěći. Nježenja so, zo by jim Bóh kaž israelskim maćerjam dźěći darił, ale ženja so, zo by hłupy muž je wot jenoho wjesela k druhomu wodźił a na nje wšón drastny plundr mjetał.

K nam přišła meja młódna: Zo by tola też w tutym nastupanju k nam přišła nowa meja, nowa płódna žiwjeńska meja, kiž nam dari zasy wjeselo na dźěsću!

O, pójmy khwalić knjeni, kiž da płód žiwjenja. O pójmy khwalić tajke maćerje, tajke swójby, tajke mandźelstwa, kotrež sćěhuja mać Božu w jeje płódnym maćerstwje, kotrež mać Božu jenož njekhwala z jazykom, ale w skutku a žiwjenju, kotrež česćuja nic jenož jeje knježnistwo, ale też jeje płódne maćerstwo.

O Marija wusłyš nas — za tutón zrudny čas!

Qua.

Politiski rozhlad.

„Češa a Serbja“.

Wot někotroho časa sem so wěste němske kruhi cyle nadpadnje zasy jónu z nami Serbami zaběraja a šerja němsku zjawnosć z wulkim strachom za wulki němski lud, kotrychž z našim wobstaćom jomu pječa hrozy. Hdyž też tajki strach před nami skoro směšnje skutkuje, je tola za nas wěc sama na sebi dosć khutna. Přetož wěste wotpohlady maja so z tym zawěsće dócpěć. Te pak njeleža drje tak jara pola nas samych, hač wjele bóle z wonka našich mjezow. Što je so stało? Najprjedy zešeri wšu němsku zjawnosć powěsć, zo je jedyn češki minister jako „knjez profesor z Brna“ po serbskej Łužicy pućował. Hdyž tajki minister pućuje — a njech so to też inkognito stanje — ma wón tola zawěsće někajki wotpohlad. A docyła po serbskej Łužicy! To je tola namasana politiska wěc! A při tym běchu wozjewjenja wo tym z češkeje strony po móžnosći woprawdźe spodźiwne! Štó móžeše to w Němskej wědźeć, zo dyrbjachu so knjezej monsignorej Šramekej jako wjednikej češkich katolikow doma z tym wobćežnosće přihotować? My pak smy tu potom poliwku wutunkać móhli, hdyž je so tute cyle njewinowate pućowanjo, wo kotrymž smy my sami hakle ważnišo z němskich nowin zhonili, jako witana přileżnosć tu přećiwo nam wužiło. Dale běše něchtón wuslědźił, zo běše Pražska illustrowana nowina „Nowa Praha“ wo nami Serbami jako jeničkim słowjanskim ludźe pisała, kiž njeje hišće swobodny, a namołwjała, tutón zajimawy lud a joho kraj wopytać a po nim pućować. To běše wězo zaječa pomazka! Tu tola widźiće, kajke poćahi su! Wulcy politiske! Lud bjez swobody. Wumožće jón! Njeje to cyle nuzne dalewuwićo prěnišeje sady? A woprawdźe je zasy něchtón wuslědźił, zo snadź so tola tajke něšto přihotuje! Peček je hižo poł Łužicy pokupił. Wšě wuhluwe jamy a wša wuhlonošna zemja w Hornjej a Delnjej Łužicy słuša hižo tutomn Pečekej. A štó je Peček? Je češki staćan. Woprawdźity a prawy žid! Je dyrbjał pječa raz list pisać na češke knježeństwo, w kotrymž je na to kedźbne činił, zo jomu tola Łužica skoro słuša a zo měła Češka tu dobru składnosć, z pjenjezami so wobdźělić, dawki jomu spušćić atd. atd. Žid tola we wšěm dobry „gschäft“ widźi. Hač je tomu tak było abo — štož so zda być wěrje podobniše — hač je něchtón jomu zeškodźić chcył, wěsće je to dobra přileżnosć, nam wbohim Serbam jamu ryć, čornišu hač wšě wuhlowe jamy po cyłych Serbach su, kiž spóżeraja njesmilnje našu zemju a naše kubła a statoki a město wuhnatych Serbow nasadźeja človječi wuplusk cyłoho swěta na prjedy ryzy serbsku zemju. A potom so nam hišće wumjetuje, kajke politiske aspiracije so tu přadu a kak strašny tutón serbski lud je a joho serbska zemja. To chce wosebje też wobšěrny nastawk dopokazać, kiž na prěnjej stronje wozjewjeja pod hornišim napismom „Leipziger Neueste Nachrichten“ we swojim wutornym wudaću. Po nich je so na wustajeńcy wobrazow sakskeje a pruskeje Łužicy dyrbjał lětak rozdawać, w kotrymž towarstwo „Adolf Černý“ wudawa, wojować nic jenož za škit łužiskich Serbow, ale też za jich samostatnosć a to najprjedy kulturnu. Njewěmy, što je na tym wěrne. Ale to je wěste, za swoju kulturnu samostatnosć my Serbja wustupujemy a wojujemy. A tu my runje tak wšě němske kaž też wšě češke aspiracije — dyrbjałe-li so něhdźe pokazać — na tutu našu samostatnosć cyle zjawnje a raznje wotpokazujemy. My sami we swojim domje rjadujemy a postajamy. My nochcemy a njećerpimy žane nadknježstwo z jeneje a šćuwańcu z druheje strony. My chcemy zjawnje a sprawnje žiwi być na swojej zemi, nic jako klin w němskim kraju, ale jako swojorazny lud, kiž z němskim ludom ma runoprawny podźěl na joho wysokej tysaclětnej kulturje!

Z Łužicy a Serbow.

Z Khróćić. Poslednju njedźelu zhromadźichu so sobustawy „Serbosława“ k swojej měsačnej zhromadźiznje. Knjez stud. phil. Wowčerk z Koslowa přednjese nam wjele zajimawoho wo narodnych mjenšinach w Němskej. Słyšachmy, zo też Frizojo, Danojo, Litwjenjo, Čechojo a Polacy tu w Němskej sydla, runje kaž my łužiscy Serbja, kiž maja so runje tak bědźić kaž my, zo bychu swoje prawo, wosebje kulturne dóstali. Rěčnik namjetowaše, zo by „Domowina“ z pomocu swojich towarstwow prawje ruče nowu serbsku statistiku přewjedła a tute dźěło jenomu studentej přepodała, kiž by to we swojich prózdninach wobstaral. Towarstwo „Serbosław“ tutón namjet podpjera a župinomu wjednistwu

pisomnje k wědźenju da. Knjez kapłan Hórnik rozprawješe wo posedźenju předsydstwa a wubjerka „Domowiny“ w Budyšinje. Rěčeše so wo serbskich kolonijach. „Serbosław“ chce jene dźěćo sobustawa na swoje wudawki pósłać do běskeje kolonije. Knjez Natuš prosy přitomnych, zo bychu naš „Sokoł“ prawje podpjerali a joho swjedźenje wopytali. Dale so wobzamkny, zo pojědźe „Serbosław“ 18. meje na župny swjedźeń do Łaza. Zhromadźizna bě derje wopytana, wosebje móžachmy wjele z našich studentow powitać.

Z Khróšćic. Za cyłu wosadu měješe zańdźena njedźela „Młode jutry“ wosebity wuznam. Na dopołdnišich Božich službach přistupi na 100 prěnjowoprawjeńskich k swjatomu woprawjenju, štož bě za wšěch přitomnych pozběhowacy wobraz. Hižo rano přikhwatachu tute zbožowne dźěći, přewodźane wot swojich staršich, bratrow a sotrow na šulu, hdźež so wokoło 1/2 8 hodź. zhromadźichu, hdyž so nastaji tutón swjedźeński ćah do cyrkwje. Při swjatočnosći wobdźělichu so też knježa wučerjo, kotřiž w našej šuli skutkuja. Po wotpołoženju křćeńskoho sluba dóstachu dźěći prěnje swjate woprawjenjo blizko před woltarjom, mjez tym zo starši a přiwuzni prěnjowoprawjeńskich při woprawjeńskej ławcy swj. woprawjenjo dóstachu. Dźěći přińdźechu popołdnju k swjatočnomu nyšporej, po kotrymž so jim hišće wosebite požohnowanjo wudźěli. Cyle wěsće wostanje wšitkim tale swjatočnosć njezapomnita.

Z Khróšćic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu srjedu, 7. meje, popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Z Marijineje Hwězdy. Młode jutry dźěchu 32 serbskich dźěći — 16 hólcow a 16 holcow — k prěnjomu swjatomu woprawjenju. Do rańšich zhromadźichu so w holčacej šuli a w swjatočnym ćahu, prědku khorhowje, ministrantojo a duchowny, ćehnjechu pod mjedźanymi zynkami zwonow do cyrkwje, kiž bě z pobožnymi wěriwymi přepjelnjena. Tu dóstachu wosebite městna. Spowědnu a woprawjeńsku wučbu mějachu drje serbsku, ale na jich najwažnišim dnju žiwjenja, na dnju prěnjoho swjatoho woprawjenja, prědowaše so jim němski, tohorunja dyrbjachu zjawne paćerje němski spěwać a też wotpołoženjo křćeńskoho sluba bě němske. Tak začuwachu hižo 8, 9 a 10 lětne serbske dźěći njewažnosć swojeje maćerščiny a też starši so dodźiwać njemóžachu, zo so potom w cyrkwi na serbsku rěč zabudźe a na nju so njedźiwa. Runje při tajkich nabožnych přileżnosćach dyrbjała so maćerščina na kóždy pad nałožować, kiž je tola rěč zmysła, wutroby a duše, je rěč, w kotrejž so Serbja z Bohom rozmołwjeja. To so też cyle derje hodźi, hdyž duchownaj serbsku rěč wobknježitaj. Hižo loni je so na tutón njedostatk skoržiło. Podobnje je, hdyž serbscy wučobnicy a čeladni we wosebitych hodźinach němske kěrluše wuknu a je přileżnje w cyrkwi potom spěwaja a tak swoje serbske zapomnja. Tuž je bjez dźiwa, zo při zhromadnym měsačnym swjatym woprawjenju mužskich wulka wjetšina serbske kěrluše njespěwa, dokelž je njemóže. Snadź z cyła „Pobožnoho Wosadnika“ nimaja a tuž jenož z němskimi knihami ke mši khodźa. Tajke a druhe njewjesołe wobstejnosće přinošuja k wutupjenju serbskoho zmyslenja a čuća a serbskosć je potom za mnohich jenož wjetški zwjeršnik. Na tudomne 95% katolskich Serbow mohło so bóle dźiwać, runje w cyrkwi a šuli, njejsu tola wěriwi a wobsydźerjo druheje rjadownje. Moralne prawo drje hišće też něšto płaći a to wosebje w katolskej cyrkwi.

Z Pančic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 9. meje, popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Jutrowna skhadźowanka w Njeswačidle

21. jutrownika 1930.

Spominajo na tak derje poradźenu hodownu skhadźowanku w Khróšćicach běše drje mi trochu zatrach, hdyž so přez nimale cyle přeněmčene Bóšicy k Njeswačidłej bližach, wopytać tam lětušu jutrownu a wohladać, kak z našim lubym Serbstwom stoji w tutej před 30 lětami nimale hišće cyle serbskej wsy. W hosćeńcowym dworje strowješe pak mje hižo tajka mnohosć wjesołych studowacych: „Smy tu derje zastupjeni, też lud a wjele našich zdźěłanych. Prěni strach so z tym miny a też ja so do nich změšach, być ze swědkom pilneje dźěławosće našich studentow, zajima luda też na popołdnišej zhromadźiznje a swěry našeje inteligency.

Wšitkich najwutrobnišo witajo zahaji hłowny starši, stud. phil. J. Henči, z našej narodnej hymnu zhromadźiznu, kiž mócnje po žurli a radostnje do serbskich wutrobow klinčeše. Z rjanej basnju Ćišinskoho „Jutry“ pohonjowaše stud. phil. J. Cyž k prawomu jutrownomu wjeselu. Nam z Khróšćic derje znaty knjez Pawoł Nedo z Wósborka pokročowaše we swojim přednošku „Naše ludowe pěsničkí“,

Njeżadaj za njesprawnym kubłom!

(Skónčenjo.)

Tu poča Daniel milišo rěčeć: „Derje, Jano, hdyž tak rěčiš, tak ći zrozemju. Wotnajej sebi stwičku, tola pak nic w mojej wsy, ale w pódlanskej. Na kóždym prěnim dnju měsaca dóstanješ swój dźěl, tak zo móžeš bjez starosće žiwy być. Sy mi zrozemił? A potom, Jano, smój wujednanaj.“

„Dźakuju so ći, přećelo, dźakuju so ći tysac króć!“

„Z krótkim postrowom kročeše Daniel dale. Jako bě do srjedź lěsa přišoł, pozasta. Sćahny sebi čapku a zetrě sebi pót z mjezwoča. Potom pak dźěše zasy cyle měrny dale. —

Jako Daniel na druhi dźeń we swojej pisanskej stwi sedźeše, zastupi stražnik a wozjewi, zo su lěsni dźěłaćerjo ćěło cuzoho muža namakali.

Daniel zawoła hnydom policiju a lěkarja a potom podachu so na městno, hdźež mortwy leżeše.

Na čož běše sebi Daniel pomyslił, běše wěrnosć. Stojachu před ćěłom muža, z kotrymž běše hakle před 24 hodźinami rěčał.

Lěkař wobkruči, zo snadź je na zlemjenjo wutroby abo ze słabosće wumrěł. W joho dybzaku namakachu jenož něktore hriwny pjenjez a amerikanski pas. We wačoku běše něšto stareje drasty.

Na to donjesechu joho do ćěłownje a na druhi dźeń rano hižo pokhowachu ćěło njeznatoho cuzbnika. Cuzy wandrowski, kotryž bu na swojim pućowanju wot smjerće překhwatany — njebě to dale žadyn ważny podawk, wo kotrymž so dołho powěda. Za něktore dny bě cuzbnik hižo zabyty, ale jenož Józef Daniel wědźeše, zo khowa mała hórka dobroho znatoho a nic žanoho amerikanskoho wukrajnika. Jenoho znatoho, kotrohož wosud runje we samsnym wokomiku ze smjerću překhwata, jako chcyše swojomu staromu knjezej napřeki stupić.

Nětk mysleše sebi Daniel, zo je z tutym wosudom wšitko wujednane, też joho njesprawnosć. Ale kak bě so w tym mylił, to dyrbješe přeruče nazhonić.

Pjeć njedźeli po tutym podawku daše Daniel w lěsu mnoho drjewa pušćeć. Dny dołho přebywaše wón ze swojim synom, ze swojimi służownymi a hišće z někotrymi druhimi dźěłaćerjemi w lěsach, kotrež bě njesprawnje na so torhnył.

Popołdnju, jako runje hobrsku jědlu pušćachu, porazy tuta Pawoła, Danielowoho syna, zo hnydom mortwy leži wosta. Nan zblědny kaž sćěna. Hodźinu dołho stoješe před ćěłom. Surowa rana na hłowje a zlemjenej wóčcy wobswědčichu přejasnje, zo je podarmo wša nadźija, zo je hasnyło młode žiwjenjo, joho nadźija.

Jako we wsy swjaty wječor zwonješe, přinjesechu ćěło domoj. W durjach wočakowaše Herta swojoho nana. A jako tutón próh přestupi, padny jomu wokoło šije a zawoła z płačom: „Nano!“

Nětko bu też joho móc zlemjena. Bjez mocy zwjeze

so wosebje na wjele ćežše polo melodijow złožujo. Čišina, kiž při přednošku knježeše, a pěkna kedźbnosć, z kotrejž připosłucharjo wuwjedźenjam sćěhowachu, běchu wšće najlěpše myto njesprócniwoho dźěła, mócny přiklesk pak připóznaćo a nowy pohon k dalšim tajkim skutkam.

Tola na skhadźowancy rěka posłuchać. Hižo nam z nowa přednošuje hłowny starši sam: Wostajmy, štož škodźi; čińmy, čińmy, štož so hodźi! Je bolostne, słyšeć naše stare brachi zababjene do nowoho, šumjatoho morja našich serbskich swjedźonjew, w kotrymž so husto dosć, kaž rěčnik měni, naše mocy zhubja. Wone spóžeraja wjele, wjele našich tak žadnych pjenjez, kiž mohłe so lěpje nałožić k podpjeranju studentstwa, kiž so bědźi z njedostatkom pjenježnych srědkow. Wosebje so wuzběhuje, zo njeje na evangelskej stronje tukhwilu ani jeničkoho bohosłowca. Tu pak njetči drje špak jenož we wobmjezowanych pjenježnych srědkach, ale hdyž je serbske studentstwo tak mócnje přiběrało a so k druhim předmjetam a powołanjam wěnuje a pjenježnje wudźerži, tak by tola też wšće móžno było, někotrych evangelskich a rjanu črjódku, kaž to něhdy běše, katolskich bohosłowcow wudźeržeć. Cyrkej a šula dyrbitej Serbstwo zdźeržeć, jeli tej wjaznjetej, potom drje wjacy njewućehnjemy. Přednošowar radźi ke krutomu znutřkownomu dźěłu we swójbach a towarstwach. Je nam škódne, hdyž z nanom a maćerju staw za naše Serbstwo wotemrěje. Ma być, štož so hodźi, hdyž nan a mać swoje dźěći w serbskim, křesćanskim duchu wukubłujetaj a byrnjež so swjedźenje njewopytowałe a žana serbska nowina so nječitała?

Po woběmaj přednoškomaj wuwi so prawje žiwa rozmołwa, jeli nic kruta kritika, štož bě z dosć dobrym dopokazmom, zo běštaj wobaj hódnaj, so z mysličkami zaběrać. Kocor so zakituje, serbske swjedźenje so wuzběhuja, zo su ważne a nic škódne. Hewak nochcu tu ničoho nasnomnić, dokelž sym kruće přeswědčeny, zo nochcyštaj přednošowarjaj nihdy nanihdy snadź dźěło našich narodnych prócowarjow znjehódnosćić. Zhromadźizna měješe woprawdźity raz sejmika, hdźež nichtó so tajić njetrjeba ze swojimi nahladami, kajkež sebi knjez stud. J. Cyž přichodnje žada a přeje.

Někotre lube słowa poručitaj knjez dr. J. Páta a knjez kantor n. w. Kalich. Dójšła bě też rjana ličba postrowow, kiž hłowny starši přečita. Do hewak strašneje čorneje lisćiny njetrjebaše so tón raz žadyn zapisać; je to postup. K zastupej do zwjazka so też někotři zamołwichu.

Hłowny starši so lubje wšitkim podźakowa a skónči zhromadźiznu z bratrowskim spěwom. Ja pak wopušćich žurlu z krutym přeswědčenjom, zo wšće njetrjebał tón, kiž před 40 lětami napisa pod napismom: Wostajmy, štož škodźi, čińmy, štož so hodźi, dźensa wjacy tak kaž tehdom skoržić: „Haj, tajke je dźensiše studentswo: njepřezjene, sebične, na skutkach khude a zymne přećiwo swojomu narodej!“ Ale wjeseli so wšće jako dźensiši protektor studentstwa nad bratrowskej přezjenosći, njesebičnej skutkownosći a čopłej lubosći přećiwo swojomu narodej. A hdyž w kóždym stawje serbskoho luda so mnoho wostaji, štož škodźi, a něštožkuli pak so ze wšej raznosću přewjesć pyta, štož so hodźi, to budźe dobra kročel doprědka k našomu lěpšomu.

K wječornomu zabawnomu dźěłu so rumna žurla nimale napjelni. Z nowa je witanjo. Studenća so sami gratu přimaju a skupina husleri nam rjenje zahraje; młody studowacy pak wubudźuje lubosć ze swojim: O lubuj, Serbo, serbski kraj. Mały khór studentow z pomocu někotrych Budyšskich a Radworskich knježnow bě zestajał a nawjeduje k. stud. Jurij Winař a poskići tři rjane spěwy: Reja w meji, Hdźe su mi banty čerwjene a čertowu reju. Młody dirigent, spěwarki a spěwarjo žněja zasłužene připóznaćo.

Znata recitatka knježna Měranka Lešawic rozwjeseli tak prawje ze swojim „Škórcom“ přitomnych. Tola studenća chcedźa sebi tu hriwničku też zasłužić. Rjany dwojospěw: „Hdy bych ja była róžička“ knježny Liski Smolerjec a k. st. Winarja je so wšće kóždomu spodobał, kaž też duett za huslički knjezaj Winarja a Lebla. Tola skhadźowanka bjez dźiwadła so njehodźi. Tuž zwjazkarjo předstaja hišće: Nankowe škórnje, a kóždy móžeše drje so tak prawje nasmjeć. Ale přeco hišće něšto, a to nowoho. Knježna M. Lešawic zarejwa přewodźana wot knjeza wučerja Jeńča na klawěrje rytmisku reju: Nalětne začuća, z čimž so też dawno čakacym spěšnym nóžkam porjad wotewri a studenća pěknje sami hudźachu.

Tak bě skhadźowanka w Njeswačidle we wšěch dypkach dosć bohata: Studentow na 70, inteligency a ludu dosć też při zhromadźiznje, žiwa zmohojta rozmołwa; wječor pak skoro přebohaty dobry program, wšitke dźěło a próca studentow samych. Njech też nětko njewuwostanu bohate płody, njech so w Njeswadčidle tak prawje dopjelni: „Wostajmy, štož škodźi; čińmy štož so hodźi!“ jlk.

---

so na stólc, zakry wobličo z rukomaj, a bolostny křik wudoby so z horta staroho muža.

Po smjerći swojoho syna bu Daniel cyle přeměnjeny. Dźěłaše drje hišće, njejědźeše pak skoro ničo wjacy a tak mnohu nóc njezańdźeli ani wóčka. Widźomnje hinješe, stawy skhnyjachu, licy běštej zblědnyłoj a włosy nadobo zešedźiłe.

Z bojosću a strachom zhladowaše Herta na swojoho nana a też cyła wosada tole pytny. Wšitcy jomu radźachu, zo by sebi pytał lěkarskeje pomocy. Ale wón wotpokazowaše wšu radu. „Moju khorosć njezamóže wuhojić žadyn lěkař“, kóždomu wotmołwi.

Běše to surowy wobraz človječeje zachodnosće, hdyž běše Józef Daniel hišće před krótkim zróstny, sylny a we połnej strowosći, khodźeše wón nětko za tak krótki čas z kijom, wšón zlemjeny a khory po wsy. Přespěšnje běše so wšo přeměniło, nichtó njebě so toho nadźał.

Jako zasy naléčo do kraja přićahny, běše Józef Daniel dokónčił swoje žiwjenjo. Hač do poslednjoho wokomika pak běše swěru wukonjał swoje zastojnstwo, kotrež njebě wotedał. Z joho dźowku Hertu žarowaše cyła wokolnosć.

Testament njebě Daniel žadyn zawostajił. Ale jako Herta kašćik pisanskoho blida wočini, namaka tam na nju pisany list, w kotrymž jej nan takle pisa:

Moja luba dźowka!

Hdyž budźeš tute rynčki čitać, budu hižo w rowje pódla maćerje a syna spać. Njeběch ženje prózdny we žiwjenju, wužich kóždy wokomik derje, służach mojej domiznje a wujednach so też z Bohom; nětko mózu w měrje hić. Jenož něšto hišće mam na tutym swěće zarunać, mjenujcy tole: Junu we swojim žiwjenju zmylich Bože puće a tak skućich surowu njeprawdu. Běše to tehdom, jako z Měrćinom, kotromuž joho krasne lěsy zawidźach, wo nje jednach, zo bych jomu je wotkupił. Nanihdy njemóžachmoj so wo płaćiznu wujednać, jako pak běchmoj so nimale dojednałoj, zemrě wón nahle w nocy. W straše, zo móhł lěsy nětko zasy zhubić, dach so torhnyć k bjezbóžnej kročeli.

Rjeknych mjenujcy, jako herbaj před sudom mi k woli być nochcyštaj, pod přisahu, zo smój so z Měrćinom dźeń před joho smjerću płaćiwje dojednałoj, z čimž lěsy za wěsty pjenjez mi předa. Mój tehdomniši wotročk, Jan Šołta, wot mje zapłaćeny, z přisahu wobswědči, zo je jako swědk pódla był.

Tuž dóstach tamne krasne lěsy a herbaj dyrbještaj zapłaćić wšitke sudniske wudawki. Jan Šołta pak, kotrohož derje zapłaćich, zapućowa bórzy po tym do Ameriki. Hačrunjež so žanoho přeradnika bojeć njetrjebach, sym to tola wšitke dny swojoho žiwjenja hórko wobžarował. Wot toho časa sem bě moje žiwjenjo jenož sama čwěla, ale prawdu wuznać a zasy wšo dobročinić, toho so hańbowach. Spytach to zapokućić přez swoje žiwjenjo. Dawach mnoho khudym a za druhe dobre skutki, dźěłach pilnje a swoje winowatosće dopjelnjach hač nanajswědomićišo.

Znamidło ze zastarskich časow.

W katolskich Serbach nadeńdźemy na wsach, w lěsnej swjatnicy abo na płonym polu kapałki, kotrež snadź wjesnjanam abo wobsedźerjej samomu jako městnosć modlenja służa abo na někajki wosebity podawk dopominaja. Tak bu při lěsu mjez Róžantom a Pěskecami kapałka natwarjena jako znamjo wujednanja. Złóstniske rucy běchu mjenujcy swjate woblatka w blizkej cyrkwi rubili a je na tamnym městnje bjezswědomiće rozmjetali. Nazajtra je pobožni kemšerjo tam namakachu. Podobna ale mjeńša kapałka stoji na Miłoćanskej hórcy. Je ji — znajmjeńša po němsku — swoje mjeno dała. Zhladuje drje na wysoku starobu. Prawótcojo prjedawšoho wobsedźerja Mětki — joho dźěd bě před wjacy hač 100 lětami žiwy — znajachu kapałku jenož w nětčišej podobje a nichtó njewě, hdy a čohodla je so natwariła. Žana lětoličba nam to njewujasni. Z toho widźimy, kak nuzne je, twaram čas nastaća přidać. Tak sebi ludźo wo kapałcy wšelako powědaja. Możno, zo bu z nabožneje mysle natwarjena. Druzy zasy měnja, zo je w času nastała, hdyž tu w 17. lětstotku strašny mór zakhadźeše. Snadź su so tu wjesnjenjo skhadźowali a Boha prosyli, zo by tutu ćwělu wot nich wzał. Po druhim powědanju je so k dźakej za wotwobroćenjo wójnskeje nuzy natwariła.

Njech je tomu kaž chce. Dospołnje so jeje spočatki wuslědźić njehodźa. Před krótkim stoješe hišće wosrjedź lěsa, wobdata wot wysokich štomow, a jeje městnosć bě z wjetša jenož domjacym znata. Na pohladnicy widźimy ju wotmolowanu, před njej klečo serbske družki na dompuću wot swjedźenja Božoho Ćěła w Marijnej Hwězdźe. Nětko je so wulki dźěl lěsa popušćał a hižo błyšći so nazdala něžny pomnik z dawnych časow we swětłych barbach. Nětčiši wobsedźeŕ, Šołćic swójba w Miłoćicach, stara so přikładnje wo nju a je ju rjenje ponowić dała. Mały twar je dobry kósny meter šěroki a ma z nowa wobarbjene škleńčane durje, kiž so hodźa zawrjeć. Postawje maćerje Božeje a Jězusdźěćatka, kiž zemsku kulu w ručcy dźerži, buštej před měsacami rozbitej. Złóstniske rucy běchu škleńcu z kamjenjemi rozbiłe a při tym postawje khětro wobškodźiłe. Jenej bu hłowa wotbita a druhej ruka. Dobra wjesna duša je wobej postawje zwuporjedźała. Wumělske kwětki pyša znutřkowny dźěl a ze wšěch přihotow rěči lubosć a česćownosć. Tutón Bohu poswjećeny blečk je z młodymi brězami a dubami wobsadźany a budźe so po času k idylliskej městnosći wuwić, ale też přiběraca młodźina po lětach kapałku wobrosć a tak ludźacym wočam wukhować. W prjedawšich časach su ju Wotrowscy křižerjo na puću do Njebjelčic, z kotrymž procesijonom so wotměnjeja, trójcy wobjěchali. W nowišim času su do hórki pěskowe jamy wuryli. Při tym su na človjeske kosće přišli. Z wotkel su so sem wzałe, wězo nichtó njewě. Z hórki maš rjany rozhlad. Ke krótkomu ranju wuhladaš Klóštrsku cyrkej z wysokimi swislemi a z dala kiwatej Khrósćanska a Bać ońska wěža. Po drózy so honja a stonaja awta a ridruja motorske koła. W dole šepta rěčka Jawora swój wěčnje młody spěw, a w ćichim lěsu soni kapałka, wobstražowana wot swěrnych dušow. Někotryžkuli dźe bjezdźaknje nimo a tola mohła jomu mnoho ze starych časow powědać. Tutón němy swědk budźe hišće stać, hdyž budźa nětčiše wjesne splahi dawno wotemrěte.

Kapałka je runje tak wjesny pokład kaž znata „Miłoćanska žaba“, kiž na druhej stronje wsy z ruminy so pozběha. Žadyn wjesnjan nochcył jeju parować jako znamidle ze starodawnych časow. A baja wě tak mnoho wo nimaj powědać. Njech něžna kapałka so trajacoho škita domjacych a cuzych zwjeseli, zo njebychu hrube rucy ju po rjanym ponowjenju wospjet wobškodźiłe.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Swjaty Wótc přija jutry něšto stow italskich ludowych wučerjow z Piemonta a z Lombardije. Při tym naspomni wulku ważnosć wučerskoho dźěła při ludowych šulach, přetož jedna so tudy wo wućehnjenju dźěći w katolskim duchu. Skónčnje wudźěli jim japoštołske žohnowanjo, spominajo při tym na to, zo žohnuje sobu wšitkich swěrnych wučerjow na swěće. Njech jich prócowanja přinošuja dalše wosławjenjo zasadow złożenych na nabožinu a cyrkej.

-- Dale wotmě so też tajne konsistorium, na kotrymž so 18 kardinalow wobdźěli. Na posedźenju skónčichu so přihotowanske dźěła za swjatoprajenjo zbóžnoho Teofila Dakorta a zbóžneje Khatyrny Thomasec. Kanonizacija sama wotměwa so w juniju. Swjaty Wótc naspomni při tym powšitkownu ważnosć tajkich zhromadnych wuradźowanjow, kaž so při swjatoprajenjach stawaju. Dale wuzběhowaše sprócniwosć, dospołnosć a dokładnosć tychle přepytowanjow, kajkuž cyrkej stajnje nałožuje při wšěch

---

Mějach při wšěm bohaty wuspěch a zbožo.

Moji sobuwjesnjenjo wšitko připóznawachu, štož za nich činjach, z twojej maćerju běch mnohe lěta zbožownje žiwy a z wami dźěćimi mějach też mnohe wjesela. Ale ćim bóle přesćěhaše mje moje swědomjo, dokelž tamna njepřemyslena kročel rubi mi najrjeńše dny a hodźinki žiwjenja.

Nětko móžeš sebi myslić, kak sym so stróžił, jako dźeń po tym, na kotrymž nakopichu mje moji wjesnjenjo z česću, zetykach tamnoho cuzbnika z Ameriki, mojoho něhdyšoho wotročka. Žadosć za domiznu běše joho přiwjedła zaso sem, wšitke joho nalutowane krošiki běše za wrócojězbu płaćił a tak so zetkach z nim jako z prošerjom. Zo by dale mjelčał, přilubich jomu měsačnje mału podpjeru, tak zo móžeše bjez starosće žiwy być. Ale předwidźiwosć Boža wobzamkny hinak. Hižo na druhi dźeń namakachu joho ćěło w lěsu. Nichtón joho njespózna, a ja mjelčach. Ja wodychnych, jako bych był wumóženy z najhórših putow. Tehdom myslach sebi, zo je wujednana wša wina, zo sym wuswobodźeny ze žałostnych putow.

Bě pak to błazniwa bludnosć. Bórzy po tym znjezboži naš Pawoł smjertnje runje w tych lěsach, kotrež běch sebi na njesprawne wašnjo wumocował. Nětko spóznach derje, zo wina hišće zapokućena njeje, ale zo dyrbi so hišće wusprawnosćić na tutym swěće. Přetož wusud njepřekhwata jenož mojoho syna ze smjerću, ale wón nabi też mi smjertnu ranu. Moja hordosć a moje wjeselo: posledni mojoho mjena namaka tak žažny row, moje žiwjenjo bu zlemjene a wočakuju moju poslednju hodźinu. Tebi pak, moja luba dźowka, napołožu nadawk: zarunaj tamnymaj bratromaj jeju škodu, kotruž ja jimaj načinich, w bohatej měrje; potom móžu w měrje před mojoho wěčnoho sudnika stupić. Budź k poslednjomu razej postrowjena wot twojoho nana.“

Kak spodźiwaštaj so Wroblec bratraj, jako jimaj jena służowna powěsć přinješe, zo sebi Herta Danielec přeje, zo byštaj hnydom k njej přišłoj, dokelž ma jimaj něšto ważnoho zdźělić.

Bratraj, też hižo šedźiwcaj, ale hišće čiłaj a strowaj mužaj, dóndźeštaj tam hnydom. Dołho so rozmołwjachu.

Nazajtra hižo rozeńdźe so překwapjaca powěsć po wsy; wšitcy z hłowu wijachu. Rěkaše, zo chce Herta do klóštra hić a tohodla je kubło Wroblec bratromaj předała. Znaći, přećeljo a susodźa přikhadźachu k njej a wotradźachu ji tole. Wona wotmołwi měrnje, zo jo sebi wšitko nanajlěpje rozmysliła a zo so wot jeje předewzaća wjacy njewróći, byrnjež ji samej ćežko było.

Hižo za tři njedźele přesydli so jedyn z bratrow na Danielec kubło. Herta wustaji pak wjetši pjenjez za tajkich, kotřiž su njewinowaće do nuzy přišli. Sama wopušći staršiski statok a zastupi do klóštra. Zo by nanowu winu njesła a zapokućiła, běše sebi tute čežke powołanjo wuzwoliła.

m. a.

beatifikacijskich a kanonizacijskich procesach. Tak dołho, hač je někajki porok hišće možny abo njejsu so wšě dwěle a čežkoty wotstronić hodźałe, tak dołho njemóže wo dokónčenju tajkoho procesa žana rěč być, tež potom nic, byrnjež so při tym wo wuznamnym służowniku Božim jednało. Pod pontifikatom 15. Benedikta předpołožichu so jenomu wučenomu protestantej na joho próstwu tute akty. Tutón njemóžeše so dodźiwać nad krutosću přepytowanjow, a hdyž so jomu zdźěli, zo tónle wot njoho přestudowany proces njehodźi so dokónčić, zbudźi w nim tuta njewuprošna krutosć cyrkwje tajki hłuboki začišć, zo sam do katolskeje cyrkwje přestupi. Wěriwi njech z tuteje sprócniwosće a krutosće cyrkwje za sebje nowu wučbu přiwozmu, zo bychu sami při přepytowanju swědomja krući a swědomići byli, a zo bychu na swojim swjatosćenju dźěłali z bojosću a wutrajnosću.

— Vatikanski „Osservatore Romano“ wozjewja nowu encykliku Swjatoho Wótca wudatu k česći swj. **Hawštyna** (abo Augustina). Cyrkej swjeći lětsa 1500lětne wopomnjeće smjerće wulkoho cyrkwinskoho wučerja. K joho česći zjednoći so swjatočnosć ze swětowym eucharistiskim kongresom w Karthago a to srjedź meje. Encyklika Swjatoho Wótca je łaćonscy spisana a zabjera so z česćowanjom Hawštyna jako wučerja cyrkwje a wulkoho swjatoho. Wopisuje wučbu swjatoho, kotryž je wjele wo autoriće napisał, kajkaž so pokazuje w bamžowstwje jako widźomnej hłowje w cyrkwi zjednoćenoho čłowjestwa. Dale wo poćahach mjez swětnym a duchownym knježstwom. Přeńdźo k přepytowanju křesćanskeje lubosće potwjerdźuje encyklika, zo njeje žanoho rozdźěla mjez přirodźenej a dobrowólnej lubosću. Skónčnje pokazuje nam postawu swjatoho biskopa Hipponskoho, kotrohož žiwjenjo móže nam służić jako přikład woprawdźe evangelskoho žiwjenja (to rěka žiwjenjo po swjatym evangeliju). Swjaty Wótc napomina tohodla duchownych a lajikow, zo bychu lětsa wosebje žiwjenjo a spisy wulkoho swjatoho biskopa a wučerja cyrkwje studowali.

Wobdźělnicy eucharistiskoho kongresa su so hižo na puć podali. Pólske nowiny pisachu wo wotjězdźe kardinala Hlonda z Póznanja přez Katowicy do Wina a Roma. Na dnju swj. Marka wotjědźe też pólski procesijón — 150wosobow wopřijacy — z Katowic do Khartaga. Wjednistwo wukonja sandoměrski biskop dr. Kubica. W Romje přizamknu so procesijónej kardinal Hlond a někotři druzy pólscy biskopja. — Też z Němskeje wotjědźe wosebity procesijón na němskej łódźi do Khartaga. Wobdźělnicy změja za čas kongresa swoje bydlenjo na łódźi. Khartago leži cyle blizko při morju a při dźensišim měsće Tunis. Mohamedanske a židowske wobydlerstwo mjenowanoho města su zwólniwje wulki dźěl swojich bydlenjow do służby kongresa stajili. Samo tuniski wjerch (begh abo bey) přewostaja swój hród k hospodowanju pobožnych hosći.

Němska. Nowy nuncius msgr. Caesare Orsenigo je pjatk, na dnju swj. Marka, do Berlina so přesydlił. Na dwórnišću powitachu joho knjez biskop dr. Schreiber jako zastupjer Berlinskoho biskopskoho stoła w mjenje katolskoho duchownstwa, a dr. Tattenbach w mjenje němskoho knježerstwa. Nowy nuncius wobknježi — kaž joho předkhadnik kardinal Pacelli — dospołnje němsku rěč. Němske knježerstwo je nowomu nuncijej spožčiło hódnosć zastupjerja diplomatiskoho korpsa — doyanat. Tukwilu měješe tule hódnosć ruski pósłanc jako najstarši mjez Berlinskimi diplomatami. Bamžowi nunciusojo pak su wšudźom zastupjerjo diplomatiskoho korpsa. Tohodla je němske knježerstwo też nětčišomu nuncijej zasy tele čestne zastojnstwo spožčiło.

W Ehrenbreitsteinje (pola Koblenca) zniči hobrski woheń dźěl klóštra kapucinow. Też klóštrska cyrkej bu čežko wobškodźena. Wohnjowa wobora měješe wulke wobćežnosće dla njedostatka wody, hačrunje deleka w dole hobrski Rhyn nimo města šumi.

Pólski statny president činješe před krótkim maćeri Božej na Jasnej Horje w Čenstochowje swój wosebity wopyt jako načolnik pólskoho stata. Klóštr witaše joho kaž w prjedawšich časach pólskich kralow, hdyž tući do Čenstochowa přikhadźachu. Před klóštrom běše wulki baldachin postajeny, pod kotrymž president z biskopom a klóštrskim priorom hołdowanjo klóštra a přitomnoho ludstwa přijimowaše. Na 70000 wosobow bě do města přikhwatało a hołdowaše z wulkim zahorjenjom swojomu statnomu wjednikej. W klóštrskej cyrkwi zanjese biskop dr. Kubina swjatočne „Te Deum laudamus“. Po połhodźinskej přestawcy woswjeći klóštrski prior zwonka cyrkwje swjatočnu Božu mšu a knjez biskop měješe swjedźeńske prědowanjo. Swjatočnosć skónči so z biskopskim požohnowanjom a ze starosławnej hymnu pólskoho naroda „Boże coš polske“, z wulkej zahorjenosću zanjesenej.

W Póznanju wotměwa so kónc junija (26.—29.) třidnjowski eucharistiski kongres pólskoho naroda pod protekciju kardinala primasa Hlonda.

W Lwowje bu před krótkim wosebita akademija za bohosłowcow narańšeje katolskeje rutheniskeje cyrkwje założena. Tu dyrbi so wosebje wučić wědomosć, kotraž zwisuje z narańšim ritom: liturgija, narańše cyrkwinske prawa, stawizny narańšich cyrkwjow, přirunowaca dogmatika a druhe.

Francózska prócuje so, zo by Alžěriskich mohamedanow za křesćanstwo dobyła. To je wězo jara čežka wěc. Tu zamóže jenož Boža hnada něšto nad twjerdymi wutrobami Afrikanow, něhdy tak zahorjenych katolikow, kotřiž přez 150 lět zmužiće so wobarachu před połměsacom Mohameda. Robertski biskop je tohodla za cyły francózski Marokko zhromadne prózstne modlenjo předpisał za wobroćenjo Mohamedanow. Namjetował je to domorodny prjedawši Mohamedan, kiž před dwěmaj lětomaj do klina swj. cyrkwje a nětko do rjadu Franciskanow zastupi. — Też my dyrbjeli njewustawajcy so modlić za rozšěrjenjo Bóžskoho kralestwa na zemi.

W Khinskej knježa tukhwilu zrudne wobstojnosće za misijonstwo. Rubježnicy a komunistojo nadpaduja misijonske stacije, wurubuja je a morduja służownikow Božich. W lěće 1923 buchu w Khinskej skóncowani 2 biskopaj a 22 duchownych. W poslenich lětach su so wobstojnosće wo wjele zhóršiłe. K powšitkownej njewěstości přitowarši so hłód w strašnych rozměrach. Nowiny pisaja, zo je přez dwaj mil. ludźi w poslednim lěće z hłodom wumrěło. Z toho zasy widźimy, kajke njezbožo njepřestawace wójny česćelakomnych generalow za kraj zawinuja.

Na kupach při Australiskej ležacych zemrě před krótkim klóštrska sotra Marija Therezija Noblet. Před wósom lětami bu w Lourdesu spodźiwnje wustrowjena. (Tamniši lěkař Boissarie je we swojej knizy „Wustrowjenja w Lourdesu“ dźiw wobšěrnje wopisał) Knježna Noblet poda so po jeje wustrowjenju do misijonow. Tu założi nowy misijónski rjad „Kongregaciju Małych Sotrow Papuanskich“. Mjenuja so też „Służownicy Knjeza“. Rjad ma tukhwilu 16 knježnow, 5 nowickow a 3 postulantkow, wězo jenož Papuankow, domorodnych tamnych dalokich mórskich kupow.

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. Młoda Jednota: Knježny maja štwórtk, 8. meje, wječor we 8 hodźinach měsačnu zhromadźiznu w Serbskim Domje. Přilubjeny je přednošk ze swětłowobrazami. Předsydstwo.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 376. z Haslowa: Jurij Zynda; 377. z Češkec: Jan Lipič 378. z Čornec: Jurij Wrobl.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1086.: Z. H.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 28. apryla 1930.

Woły: 155. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 56—60 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 47—53 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane

starše 38—44. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 335. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 55—58. 2) Połnomjasne, młódše 48—53. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 43—46. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 395. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 48—53. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—60. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 41—46. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—52. 5) Mjenje a špatnje picowane 35—39. 6) Husumske z pastwy 27—30. **Ćelata**: 926. 1) Najlěpše wukormjene 76—82. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 68—74. 3) Špatne 56—66. **Wowcy**: 494. 1) Młódše a stare, wukormjene 63—68. 2) Starše wukormjene 54—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 42—50. 4) — . **Swinje**: 3267. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 65—67. 2) Wukormjene 67—68. 3) Mjasne 64—66. 4) Špatne 56—60.

30. apryla 1930.

Ćelata (692): 1) — . 2) 73—79. 3) 63—70. 4) 55—60.

Swinje (407): (přez 300 pt.) 1) 66—67. 2) (240—300) 66—67. 3) (200—240) 63—65. 4) (160—200) 56—60. Rancy: 56—60.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 4½—7 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe"

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

„Jednota" towarstwo katolskich Serbow w Budyšinje ma jutře **njedźelu,** 4. meje,
měsačnu zhromadźiznu
w Katolskej towaršni. Přednošk změje knjez wyšši wučeŕ kantor J. Symank. Wšitkich lubje přeprošuje
předsydstwo.

Jězdne koła, gumijowe wobruče, kolesowe dźěle,
płaćizny hódne pola
bratrow Thomas
w Budyšinje, kamjentna hasa 16.

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna ławska hasa 10

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pucheŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Wěrowańske pjerśćenje,
wšitke kwasne dary, kaž regulatory,
budźaki, kuchińske a jstwine časniki
poruča nanajtuńšo
Jurij Menzel
serbski časnikaŕ w Dobrošicach.

Serbski Hospodaŕ

ratařske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3510

Poruča
symjeńtny dźećel a runklicu
zaručene originalne symjenja najlěpšeje kajkosće, **symjentny hróch** a **woku, trawowe symjenja,** wšěch družin **hnojiwa, cement** a **wapno.**

Ze swojoho młyna w Delnim Wujezdźe
Telefon čo. 13.

Pšeńčnu, ržanu muku, picowańske muki, wotruby, ržany, ječny, wowsny a kukuricowy (majsowy) **šrót,** torhanu a cyłu **kukuricu,** wšo we zaručenych najlěpšich kajkosćach. **Brikety, wuhlo** a **koks** po cyłych wagonach a też w mjeńšich dźělbach z našich składow.

Wosebje pokazujemy na naše specialne měšane picy spěchowace njesenjo jejow a rosćenjo prosatow a młodoho skotu, hdyž mloko njedosaha.

Twory sćelemy z našimi čežitymi awtami do kóždeje wsy, je-li 60 cent. jeneje abo wšelakich družin so nadobo skazaja.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje, wowki, sotry, swakoweje a čety

Hany zwud. Dürlichoweje rodź. Kuškec
z Budyšina

wuprajamy přećelam a znatym za wšitku jej wopokazanu lubosć w jeje dołhej khorosći, kaž za wopytanjo póstwječora a za k-rowu-přewodźenjo

najwutrobniše „Zapłać Bóh tón Knjez!"

W Budyšinje, na dnju pohrjeba, 29. apryla 1930.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeŕ, Před šuleŕskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćeŕnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoreč̆ak čo. 3895.

19. čisło. | W Budyšinje (Bautzen), 10. meje 1930. | 68. lětnik.

Nawrót na jězor.

Wot Giovani Papini.

Nětko, hdyž je so drama z najhłubšej bolosću a najwyššim zbožom skónčiło, so kóždy na swoje městno wróća: syn k nanej, kral do swojoho kralestwa, wyšši měšnik k swojomu krawnomu woporej, zhromadźizna přihladowarjow do swojeje wočakowaceje mjelčizny; rybacy wróća so k swojim syćam.

Tute z wodu wukusane syće — přez suwanjo nad čołmskej kromu, hdyž je njewšědnje ćežka ćeža. napinaše, roztorhane — kak husto běchu płatane a zašiwane, porjedźane a znowa sukane! Rybacy človjekow běchu je na brjozy Kapharnaumskim ležace wostajili, za nimi so wjacy njewobhladajcy; nichtón pak je njebě skónčnje zasy zwuporjedźał a skhował, so starajo kaž tón, kiž je doma, kiž wě: són je krótki, ale hłód traje tak dołho kaž žiwjenjo. Symanowa žona, nan Jana a Jakuba, dwójniči bratr Domašowy: woni běchu ćiskajomne a ćahace syće wukhowali; štó wě k čomu su hišće raz kmane! Tute mje znajmjeńša na zdalenych dopomnja a mi přiwołaja: woni so wróća! Tamne kralestwo drje je rjane, ale hdy dha přińdźe? Jězor je tež rjany a ma wjele rybow! Swjata je swjatosć, ale človjek njeje wot samoho ducha žiwy. Ryba w škliček̆y je hłódnomu lubša hač kralowski stoł za lěto.

Wobhladniwosć pjecakow, na doma so dźeržacych kaž móch kamjenja, bě na khwilu prawo dóstała. Rybacy tu zasy běchu; človječi rybacy běchu so do Galileje nawróćili a přimachu so starych syći. Wón sam bě tak poručił, kiž bě jich wot domu jako swědkow swojeje hańby a swojeje krasnosće wotwjedł. Woni njeběchu na njoho zabyli, ženje na njoho njezapomnja; přecy wo nim rěčachu, mjez sobu a z kóždym, kotryž chcyše na nich posłuchać. Ale Zjewjeny bě sam prajił: w Galilejskej so zasy widźimy. Tak dha běchu z njezbóžneje Judeje wotešli, prječ wot nahłeje mjacy, kiž bě cyle w mocy swojich k mordarstwu přikhilenych kurwownikow; woni běchu puć, wjedźacy do wjesołoho zbóžnoho kraja, zasy nastupili, hdźež bě jich dušiłójeŕ z mocu lubosće jónu dobył. Nětk dźěn běchu tež rjane, tute domčki, kiž běchu w mokrym jězorskim powětře swoju prěnju barbu zhubiłe; čerstwe šaty wějachu na nich kaž běłe khorhowje; młoda trawa so zeleni k nohomaj murje; pod blidom, kotrež su stari z ponižnymaj rukomaj běłe wumyli; rjana je tež pěc, kotraž kóždy tydźeń jónu ze sazojtoho wuhnja škrě bluwa. Rjana je ćicha wjeska, skoro kaž by při woprawdźitym morju ležała; skupki brunych nahich hólčatkow rejuja rejku; słónco smudźi runje wot horjeka na naměstno; měchi a kisty stoja w kólnjach; smjerd zhniłych rybow přikhadźa kóžde rano z rańšim wětřikom do wsy. Ale předewšěm rjany bě jězor; we jasnych rańšich hodźinach módry kaž kamjeń türkis z blakami kaž wot kamjenja beryl; na mróčelacych popołdnjach šěry kaž ze šifra; žłobina z mlokowoho opala z hyacinthowymi smuhami a dypkami při zapadźe słónca, kiž wutrobu tak mile jimaja; we hwězdnych nocach ćmowa sćinina, přez kotruž swěcy šerja; při jasnym měsačku pak kaž slěbro, žadosć wubudźace. Při tutym jězoru, położenym kaž wobaracy zajězd do zakuzłanoho kraja zboža, tu běchu jich woči jónu rjanosć swětła a wody k prěnjomu razej nazhoniłe, nadobnišu hač ćežka zeńska póda ze swojimi mazanosćemi, a tola mjenje njepřećelna hač woheń, čołmiki ze swojimi štyrirózkojtymi płachtami, z wotsedźanymi wjesłowanskimi ławkami, z prawidkom čorlatčeŕwjenym: wone běchu jim wot dźěćacych dnjow hišće lubše dyžli tamna druha domizna: běła kruta sćěna, kotraž so jim při brjozy jako bydlenjo poskićeše. Njeskónčne hodźiny dołheje khwile a napjatosće, hdyž človjek ničo druhe njećini, hač hlada, kak so woda błyšći, kak so syće zatřasuja, kak so njebjo zaćmowi: najdlěžši puć běchu přejěli ze swojim jednorym khudym žiwjenjom.

Hač do toho dnja, hdyž bě mócny knjez, hišće khudši dyžli sami, jich powołał k pomocnikam přeznaturskoho strachow połnoho skutka. Wutorhnjeni ze zwučenoho žiwjenja běchu so z tutym płomjom po mocach sobu płomjenili; ale nowe žiwjenjo je jich potom potepłało jako winowe kiće w kadźi, kaž wolijowe jahody we wolijeńcy, zo z jich jěrych wutrobow sylzy lubosće a sobuželnosće kapachu; ale wěrne sylzy hakle přińdźechu,

hdyž na nopownišću kříž sahaše; a nadźija płomjenješe hakle potom z nowa, hdyž křižowany zasy přińdźe a khlěb z nimi jědźeše.

Tak běchu so wrócili, něšto jenož w dopomnjeću skhowane nošo, štož dyrbješe dosahać, swět přetworić. Prjedy hač k poručenomu skutkej přeńdźechu, dyrbjachu toho, kotrohož lubowachu, na městnach lubych joho wohladać. Přińdźechu jako cyle druzy człowjekojo wróćo, měrniši a z wjacy myslemi dyžli prjedy, skoro jako cuzy; kaž bychu w kraju lotofagow pobyli, jako bychu z wučišćenymi wočemi widźeli nowinu, njerozdźělnje z njebjom zjednoćenu. Ale syće tu nětk přecy běchu, wisachu při sćěnje, a płachtate čołmiki čumpachu so w pohibje žołmow. Rybacy człowjekow stachu so zasy rybacy we jězorje, w styskanju za něhdy, snadź pak też za khlěbom. Sydomjo wučownicy Khrystusowi běchu wěstoho wječora w přistawje Kapharnaumskim hromadźe: Syman, mjenowany skała, Domaš, dwójniči bratr, Nathanael z Kana, Jakub, Jan a hišće dwaj druhaj. Syman rěči:

„Ja du ryby łójić!"

„Dźemy z tobu!" wotmołwjeja druzy.

Stupichu do čołmika a wotjědźechu. Ale woni ničo njepopadnychu w tutej nocy. Při switanju dnja bližachu so brjohej, kusk mjerzacy podarmo přečinjeneje nocy dla. Hdyž pak běchu hižo cyle blizko, widźachu we słabym swětle switanja człowjesku postawu, cyle při wodźe, kaž by čakała. Wučownicy pak njewěđźachu, zo bě to Khrystus.

„Dźěćatka", zawoła njeznaty, „maće něšto k jědźi?"

Woni wotmołwichu: „Ně".

„Wućisńće syć k prawicy łódźe, namakaće něšto!"

Posłuchachu a za krótki čas bě syć tak połna, zo mějachu nuzu, ju wućahnyć. Wšitcy dyrkotachu, přetož běchu hižo zhudali, štó tam čakacy bě.

„Je Knjez", praji Jan k Symanej.

Pětr wobleče so ruče swoju drastu, kiž bě so slekł, a ćisny so do wody, zo by jako prěni tam přišoł. Čołmik pak bě lědma dwě sćě łochći wot kraja a tak běchu sydmjo w někotrych wokomikach wokoło Knjeza. Nichtó so joho njewopraša: štó sy? přetož běchu joho spóznali.

Politiski rozhlad.

Schober.

W tutych dnjach wita Rakuska z wosebitej radosću swojoho zwjazkowoho kanclera Schobera domoj. Wón wróća so z wuspěšnoho pućowanja do Pariza a Londona. Kaž je hišće znate, běše Schober najprjedy hósć Mussolina w Romje był. Italska ma wosebity zajim, zo by Rakusku za sebje dobyła. By ju rady přećiwo Južnosłowjanskej wužiła. Tuž su tehdom rakuskoho kanclera w Romje z wulkej česću witali. Na to je Schober officielnje Berlin wopytał. Při tutym wopyće so pisaše, zo mohła Rakuska być móst mjez Italskej a Němskej. A nowa politiska konstellacija wulkomocow so na wobzoru pokaza. To wječorne wulkomocy, wosebje Francózsku a Jendźelsku, znjepokoji. Dokelž pak Rakuska wobej hospodarscy trjeba, je nětk Schober też officielnje Pariz a London wopytał. A też tam je z wulkimi česćemi był powitany. Francózska je jomu samo wulki kříž čestneje legije spožčiła — podawk to hač dotal njemóžny a njesłyšany. Też jendźelski kral je joho z wulkej česću přijimał. Tak je pomjeńšena Rakuska nadobo wšudźe jara ważena a widźana. Z tym so też joho hospodarske stojnišćo polěpša. Tuž bjez dźiwa, zo su wróćacoho kanclera z wosebitym česćenjom domoj witali.

Španiska.

W Španiskej je póńdźelu k njeměram dóšło. W Madridźe je atheistiski profesor Unamuno w jenym kinje wótru republikansku rěč měł. W njej je cyle zjawnje wotstronjenjo krala Alfonsa žadał. Z tutej rěču běše radikalnych studentow rozhorił a za so dobył. Ći na twarjenjach lěkarskeje fakulty tři čerwjene khorhowje wupowsnychu a na přiwołanu policiju kamjenje a třěšne cyhele mjetachu. Wšelacy komunistiscy dźěłaćerjo so jim přidružichu. Policija dyrbješe skónčnje třělby wužić. Tute nasylnosće so wšudźe wótrje zasudźuja. Akademiski senat je na wěsty čas universitu zamknył.

Gandhi jaty.

Šesty dźěl cyłoho człowjestwa bydli w Indiskej, kiž ma 319 milijónow wobydlerjow. Wšelake ludy ju wobydla. Na 300 wšelakich rěčow so tam rěči. Nimo měry bohaty kraj je stajnje mócne narody wabił, so joho zmocować. Skónčnje je Jendźelska swoje knježstwo nad cyłym njesměrnje wulkim a bohatym krajom wupřestrěć a wobkrućić wědźała. Njesměrne bohatstwa je z njoho wuwjedła. We nowišim času pak joho wobydlerjo bóle a bóle wotućeja a jendźelske nadknježstwo stajnje bóle začuwaju. To nětk wosebje bolšewikojo wužija, přećiwo jendźelskomu knježeństwu komunistiske hibanjo wuwabić. Mahatma Gandhi njeje komunista. Je wjednik domorodnoho hibanja za samostatnosć Indiskeje. Na njekrawne wašnjo chce tu dobyć: přez resistencu a boykot. Boykot najprjedy na sól, kiž je jendźelski statny monopol, a dale na wšě jendźelske a docyła wukrajne produkty. Wón je přećiwo nasylnosćam. Tola je přećiwo joho woli hižo ke krejpřeleću dóšło. Tuž su joho Jendźelčenjo zajeli. Najwótrišo přećiwo tutym wosebje wot komunistow naškaranym zběžkam wustupuja. Při tym wužija mudrje jedyn lud přećiwo druhomu, mohamedanow přećiwo bramanam.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. „Jednota" wotmě njedźelu w towaršni porjadnu měsačnu zhromadźiznu, kotraž běše zaso derje wopytaha. Předsyda spomni najprjedy zemrěteje knjenje Dürlichoweje, kotraž běše swěrna a pilna sobustawka a sobuzałožerka towarstwa. K jeje česći wuspěwachmy ćichi „Wótčenaš". Potom słyšachmy přednošk knjeza wyššoho wučerja kantora Symanka. Powědaše nam wo česćenju swj. Marije a kak so k jeje khwalbje zjednoćachu architektojo, ryzowarjo a komponisća. Tak nastachu tamne krasne twary, spěwy a wobrazy. Wot poslednich běše knj. kantor wjetšu zběrku sobu přinjesł. Móžachmy widźeć, na kak wšelake wašnjo su so wot wumjělcow wšě podawki ze žiwjenja swj. Marije rysowałe. Powědaja wšitke wo wulkej čećownosći a hołdowanju swj. Marije. Přednošk běše jara rjany a zajimawy a smy knjezej kantorej wosebity dźak dołžni. Knj. kantor Šołta poručа potom hišće wo šulskich wobstojnosćach katolskich šulow a to dźiwajo na šulsku njedźelu, kotraž je wot wyšnosće zarjadowana. Předsyda pokaza, kak dyrbi so dźěćo runje na zakładze maćerneje ryče nabožnje skrućić, zo by też potom, hdyž je staršiskomu domej a šuli wurostło, wostałe nabožnje a narodnje cyły człowjek. Do towarstwa zastupichu knježa: póst. rjad. Handrij Lorenc, pismikistaj. mištr Jakub Rječka, dźěłaćer Jakub Šołta, pohonč J. Kral. — 1. junija woswjećimy w towaršni naš załoženski swjedźeń.

— Towarstwo knježnow wotmě zańdźeny štwórtk swoju měsačnu zhromadźiznu w Serbskim Domje. Najebać špatnoho wjedra bě so rjana črjódka swěrnych młodych Jednoćankow zešła. Ze zhromadnym kěrlušom „Chcemy jenej knježnje spěwać", kotryž přitomni wuspěwachu, bu zhromadźizna zahajena. Po powitanskich słowach, kotrež wosebje tšom nowym płaćachu, napominaše knjez kapłan Nowak jako prezes přitomne knježny, zo bychu wot swjateje Marije, kralowny meje, wukłe a sebi ju za přikład a směr swojoho žiwjenja wzałe. Dźeń za mać so bliži. My njetrjebamy hakle statnoho dnja za našu winowatosć napřeco našej maćeri, hdyž tola kóždy dźeń spěwamy we swojim paćerju „Dyrbiš nana a mać česćować". Rozprawu wo poslednjej zhromadźiznje bě z wulkej wustojnosću napisała knježna Krawcec. Wuradźowachmy wo mejskim wuléće

ze zhromadnym awtom do Njebjelčic 18. meje. — Po tutych a druhich wozjewjenjach a wuradźowanjach přednošowaše knjez prezes wo swojim pućowanju přez Hornju Ślezsku do wulkoho hnadownoho města Pólskeje, Čenstochowy, do Krakowa, selowych podkopkow Wjelički a do pólskich Tatrow, Zakopanego a Mórske Oko. Přednošk přewodźachu a wobrazowachu wjacy hač sto rjanych pisanych wobrazow. Ze zhromadnym spěwom „Hdźe statok mój“ skónči so zhromadźizna.

— Dokelž je zwonkowny katolski kěrchow při Mužakowskej drózy nimale wobsadźeny, budźe w bližšich lětach husćiše wuživanjo Mikławška za pohrjeby trěbne. Tohodla su wšitke rowy na Mikławšku z léta 1910 a prjedy, kotrež njejsu w swojim času wobnowjene abo podlěšene, wuwołane. Wšě rowy, kotrež njejsu za štyri njedźele po tutym wozjewjenju abo po 20 lětach leženja po předpismje wobnowjene, zhubja wot toho časa swoje prawo. Tute rowy budźa zrunane a k dalšim khowanjam přewostajene. Wuzamknjene je podlěšenjo rowow na wotdźělach A I, A II a L, kotrež budźa wobšěrnišich přetwarjacych dźěłow dla zawrjene. Po porjedźe kěrchowa je tež dowolene, sebi jedyn abo wjacy rowow doprědka kupić a tak sebi zwěsćić. Poručujemy to bórzy činić, dokelž je ličba tajkich rowow jenož wobmjezowana. Na samsne wašnjo su tež na zwonkownym kěrchowje wšě dźěćace rowy z léta 1915 a prjedy wuwołane.

Z Radworja. Póndźelu popołdnju přećeže hrimančko tudomnu krajinu. Běše po zdaću snadne a tola přinjese žiwnosćerjej Mejnertej w susodnym Khelnje wulku škodu. Mjenert z kruwomaj na polu dźěwaše. Runje běše kruwje na khwilku stejo wostajił, zo by někajke ručne dźěło na druhim kóncu pola dočinił. Tu so zabłyskny, Bože njewjedro dyri a zarazy wobej kruwje. Spodźiwnomu Božomu wjedźenju, zo běše trochu zdaleny, ma so Mejnert dźakować, zo njezranjeny wosta.

Z Budestec. Wyšši stražny mištr Lenk z Budestec zetka wutoru wječor ½10 hodź. ducy ze Zahorja do Lejna muža z nadpadnje wulkim nakhribjetnikom. Po khwilcy zetka samsnoho muža, ale nětko bjez nakhribjetnika, čohoždla joho zadźerža a so za papjerami wopraša. Prašany wućahny na to křćeńske wopismo na přisłušnika češkosłowakskeje republiki wustajene. Na to přepyta stražny mištr mužowu drastu, a namaka k najwjetšomu wobdźiwanju pola njoho wótry mječik, na čož „pachoła“ zaja. Do Lejna před Maršnerec hosćeńc dosedši, hdźež chcyše wyšši stražny mištr swojoho towarša k pomocy zawołać, dyri joho zajaty ze wšej mocu do strony a ćekny. Hačrunjež wyšši stražny mištr za nim třěli, poradźi so jatomu ćeknyć. Nětko pytachu za nakhribjetnikom, w kotrymž namakachu wěcy, štož móže człowjek při nutřłamanjach derje trjebać, a wyše toho hišće wjele kradnjenych wěcow — najskěrje kradnjene. Policija pilnje dale slědźi, a to najprjedy, komu su wěcy kradnjene. Nadźijomnje so ji poradźi, strašnoho pachoła zajeć.

Ze **Šunowa.** Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměje so w Šunowje srjedu, 14. meje, pop. w 2 hodź., w hosćencu a ¼4 hodźin w Smjerdźacej pola Krawcec. Lěkař budźe přitomny.

Z **Kamjeńca.** 4. meje 1914 zemrě w Miłoćicach na dnju domawobstaranja w 71. lěće žiwnosćer Jakub Deleńk a bu 7. meje jako 30. ćěło tamnoho lěta w Khrósćicach pokhowany. Zawostajene dźěći wjesela so dźensa hišće, zo bu luby nan domawobstarany. Mjez tym je před krótkim w Drježdźanach na sćěhwkach suroweje wójny joho syn Michał Deleńk zbóžnje zemrěł. Po woli zemrětoho su herbja 300 hriwnow za wustaw swj. Jurja woprowali. Wutrobny dźak! -- Kajke myto hakle we wěčnosći za wšu prócu a starosćiwosć při domawobstaranju khorych za přiwuznych, hdyž tući po mnohich lětach hišće spominaja z dźakownosću na domawobstaranjo swójbnych!

— Wot wokrjesnoho hejtmanstwa w Budyšinje dósta wosadny farař, knjez Jurij Rjeda, dowolnosć hromadźenja za wustaw swj. Jurja. Jenož škoda, zo je farař dla nowoho knjeza kapłana stajnje na dom sputany a tak w swojich dokhodach mócnje škodowany, dokelž su hromadźenja pola druhowěriwych jenož w meji dowolene.

Porjedźeńka. W nastawku z Marijneje Hwězdy w poslednim čisle „K. P.“ je naspomnjene, „zo mohło so na tudomnych 95 % katolskich Serbow bóle dźiwać, wosebje w cyrkwi a šuli . . .“ K tomu mam přispomnić, zo so w našej šuli serbska wučba dospołnje po zakońskich postajenjach podawa a so wšo čini, zo bychu serbske dźěći

Wo łuku.

Młody burski syn dyrbješe do dwě hodźinje zdalenoho lěsa na dźěło. Jako běše rano po snědanju a hižo w durjach k woteńdźenju hotowy stoješe, napominaše joho mać: „Wokrjep so ze swjećenej wodu, zo by strowy na ćěle a duši so wrócił!“

Syn so směješe: „Tam wonka sym wšoho tak wěsty, kaž doma při tebi. Njejsu tam žani rubježnicy, žane dźiwje zwěrjata, hewak pak ničo njewěm, čohož bych so bojeć dyrbjał!“

„Štó wě, kajke njezbožo snadź tam na tebje čaka!“ zawoła mać za nim a wokrjepi joho ze swjećenej wodu, prajo: „Zły duch wabi wšudźom a byrnješ so wěsty čuł!“

Jako młodźenc přez krasnu nazymsku krajinu kročeše, dopomni so nadobo na maćerne słowa. Dyrbješe so smjeć: Haj, druhdy njedźelu je to tak bóle strašne. To čakaja karty a plampate a hanjace rěče towaršow, kotřiž maja druhoho za bojaznika abo za błazna. — Čakaštej tam samo dwě čornej wóčcy na njoho. Hdy by to mać wědźała, to njeby za cyłu nóc ani wóčka zańdźeliła.

Tola na tutym samotnym puću čakaše jenož wostuda na njoho, hdyž běše druhdy wšo z kurjawu poćehnjene. Dźensa zda so jomu mały paradiz być.

Tu wisachu kěrki połne lěsnych worješkow, kotrychž móžeše sebi bjeze wšoho stracha našćipać, kelkož chcyše. Něšto dale nadeńdźe słódne čorne jahody; tute běchu tak čorne a słódke, kaž tamnej čornej holčej woči, ale cyle bjezstrašne a tež nic jědojte. Nětko kročeše přez ćmowy jědlowy lěs. Cyle sam do so zanurjeny, poča so nadobo strachować, zo snadź je puća zmylił, tak derje hač běchu jomu jón wopisali. Běžeše spěšnišo, zo by bórzy z lěsa wušoł. Tu wuhlada słónco, kaž walčk wot žehliwych rukow zběhany přez wjeński štomow a wšitke kaž z płomjenjom palace porsty pokazowachu na čerwjene třěchi dwora, kotryž stoješe srjedźa, podobny na hród. Došedši hač na kromu lěsa, hladaše spodźiwajo na kubło. Wosta stojo a rjekny při sebi, zo něšto tak wulkotnoho hišće widźał njebě.

Krasny bě wuhlad do koła wokoło, tu lěs, tam krasne pisane łuki, pódla pluskotaca rěčka a do koła wokoło wupřestrěwachu so mnohe wjeski. Přez ćěmne lěsy błyšćachu so módre hory. Tamny dwór pak bě kaž króna tutoho luboznoho krajika. Čohodla njestoji tu žadyn hród? Čohodla njeje wobsedźeŕ knjez nad cyłym krajom? Hdyž wón na tak rjanych dnjach, kaž dźensa, so před swój dom stupi, dyrbi začuća měć kaž wjerch. Bě woprawdźite wokřewjenjo, wobhladać sebi wšu krasnosć wokoło dwora. Wšo w najrjeńšim rjedźe, kaž bychu wosobny wopyt wočakowali. Pomału kročeše młodźenc nimo dwora. Jako na dźěło dóńdźe, zdaše so jomu, zo stoji na městnje, na kotrymž budźe jónu z knjezom. Wjeseleše so hižo na wróćo-puć a zo móže tu w běhu někotrych njedźel dwójcy nimo tutoho paradiza hić — tak mjenowaše kubło w mysli. Přetož krasny dwór wołóži jomu často wšitke ćeže.

Tež krasna nazyma so bórzy miny a lěsne worješki a čorne jahody mějachu kónca. Tołsta kurjawa začěmni krasny wuhlad a zyma mjetaše sněhowe mjećele do mjezwoča. Jako so młodźenc k dworej bliže, njemysleše wjacy na hrozne wjedro. Kroči přecy pomałšo a pomałšo,

swoju maćerńu rěč derje nawukłe a sebi ju potom też ważiłe. Zo so to pola wšitkich pozdźišo njestawa, na tym su towarstwowe a hospodarske wobstojnosće wina. Šula pak sebi za to njemóže, hdyž so serbska rěč w cyrkwi dosć njewobkedźbuje.

Wjednistwo šule w Pančicach.

Zlět Domowiny w Rakecach

13. julija 1930.

Zańdźenu njedźelu zeńdźe so šěrši wubjerk za přihoty k wšotowarstwowomu zlětej, kiž so tu 13. julija wotměja. Knjez farař Křižan-Klukšanski posedźenjo nawjedowaše a předpołoži přitomnym wobšěrny swjedźeński porjad. Prjedy hač so z nim nadrobnišo zaběrachu, wobhladachu sebi městnosć, hdźež ma so swjedźeń wotměć. Najprjódcy myslachu sebi na torhošćo. Ale te so ze wšelakich winow za njepřihódne wopokaza. Lěpje hodźi so k tomu športownišću při Nowowjesnjanskej drózy. Za nje so wobdźělnicy jenohłósnje wuprajichu. Słuša z dźěla šulskej gmejnje, z dźěla turnarskomu towarstwu. Tuž ma so z nimaj jednać. Do lokalnoho wubjerka wuzwolichu so kk. měšćanosta Keller, farař Riota, kant. Rjelka a cyłe předsydstwo „Lipy“ a „Sokoła“. Swjedźeń dyrbi tola być z dobom wopomnjeński dźeń wjesnoho serbskoho towarstwa, kotrež je so před 50 lětami pod Bjarnatom Krawcom założiło. Z tutoho časa zbywataj hišće sobustawaj kubleŕ Šudak z Komorowa a murjeŕ Mička z Rakec. Tutón wuznam budźe so też na swjedźeńskim znamješku jewić: „Domowinski zlět a 50lětny jubilej Lipy — wRakecach 1930“. Dale přisłušeja wubjerkej wšitcy županojo, kk. wyšši wučeŕ Słodeńk, wučeŕ Měškank a hospodarski pomocnik Guda jako zastupjerjo organisacijow, tohorunja wězo funkcijonarojo Domowiny. Z wobšěrnoho porjada chcemy jenož něšto naspomnić: Započatk postaji so na 1 hodźin, towarstwa powitaja so na torhošću, w 2. hodźinje swjatočny nyšpor, počesćowanjo zemrětych a padnjenych sobustawow Lipy, po tym swjedźeński ćah po wsy, snadź ze swjedźeńskimi wozami, a dalša swjatočnosć na športownišću, kaž naréče, zhromadne spěwy a wosebite spěwnoho zwjazka, sokołske předwjedźenja, narodne reje, swjedźeński přednošk knjeza wuč. Wjele atd. Kenclija budźe w hosćencu „K Hwězdźe“, hdźež ma so kóžde přikhadźace towarstwo zamołwić. Tam też dóstanje swoje čisło za swjedźeński ćah. Prjedawše taflički njech so sobu přinjesu. Štóž žanu wjacy njewobsedźi, njech so bórzy na knjeza župana Krječmarja wobroći. Wubjerk so nadźija, zo so wšitke towarstwa wobdźěla, zo by swjedźeń prawy dobry zaćišć činił. Ma dźěn być wospjet wuznamna manifestacija za naše ludstwo a z dobom też počesćowanjo jubilejnoho towarstwa. Njech so towarstwa hižo nětko rozsudźa. Do časa dóstanu so swjedźeńske znamješka za 40 pjenježkow, te pak dyrbi towarstwo zhromadnje skazać. — 13. julija hesło: Do Rakec!

K nam meja přišła młódna...

Rjana meja, měsac radosće, wokřewjacy wšitke wutroby! Rjana meja, měsac, kiž je poswěćeny najzbóžnišej knježnje maćeri Božej. Kćějata meja, womłodźenjo cyłeje Božeje stwórby. Kćějata meja, měsac wjeselow a kwasow.

Z dawna sem hołduja katolscy Serbja w rjanej meji kralownje meje, maćeri Božej, Mariji. Hižo prěnjeje meje, hdyž njewěriwy lud hołduje druhim idealam, ćahnu katolscy Serbja we swjatočnym procesijónje do Filipowa, wjesele zanošujo naše serbske kěrluše. Z tym dopokazuja, zo znaja wysoki ideal, česćić a khwalić maćeŕ Božu. — A wječor khwataja zasy we wšitkich wosadach mnozy k mejskomu nyšporej. O, zo bychu naši katolscy Serbja tutón počink zdźerželi a přecy zasy spěchowali! Tak dołho, hač serbski kěrluš našich serbskich křižerjow a serbski kěrluš našich serbskich pućowarjow we swjatočnych procesijónach přez naše hona klinči, tak dołho Bóh luby Knjez nas njewopušći, a serbski lud wostanje žiwy. O, serbski ludo, zdźerž počinki swojich prawótcow a Bóh budźe z nami a z našim lubym narodom.

Tola nětko słowčko mejskim wjeselam a našim serbskim kwasam. Serbski kwas — kelko radosće je w nim. O, kak rjany to napohlad: Čestny nawoženja a čestna njewěsta, słóncy a čestnej swataj a syła serbskich družkow, jako wjednik luby serbski braška. Tola so też bohužel

---

hladaše, hač wuskočišłaj jomu nimale woči přez płót a widźeše přecy krasniše wěcy. Doma powědaše potom swojim přećelam a znatym wo tamnym dworje za lěsom.

Mjez tym pak, zo tam wšědnje nimo kročeše a stajnje sebi wšo dokładnje wobhladowaše, bu też wón wot nutŕka wobkedźbowany. Burowa dźowka njemóžeše sebi předstajić, zo móže sebi človjek rjanych twarjenjow dla nimale woči wuhladać. Bu wot błyšćatych woči wša zakuzłana, přińdźe do zahrody a k płotej, jako młodźenc nimo dźěše, wćipnosć ju k tomu nawabi, z nim porěčeć, a skónčnje měješe słódke zbožo, junu při hroznym wjedrje sobu do jstwy zastupić směć.

Tam hakle so jomu zalubi. Nutŕka w dworje a we jstwi běše wšo tak krasne, zo dyrbješe to z bolosću wopušćić. We swojej radości wuzna wón, kak so jomu tutón dwór lubi a zo žanoho krasnišoho namakać njemohł po cyłym kraju a jomu so zda, być tu z wotročkom, je hižo zboža dosć, ale być tu z knjezom, by dyrbjała tajka radosć być, zo ani w nocy njeby z radosću wusnyć mohł. Burej spodobaše so tutón sylny, młody mužski, kotryž ma tak wulki zajim za wšo, na čož běše sam hordy. Wón pytaše jenoho tajkoho přichodnoho syna, kotryž sebi to waži, a dokelž sebi joho dźowka mysleše, tutón je za nju na spodźiwne wašnjo postajeny, njedliješe so wón dołho z dowolnosću, a młodźenc běše za krótki čas wobsedźeŕ tutoho krasnoho kubła, štož sebi prjedy při wotućenym sonjenju njeby zwěrił přeć.

Wón měješe nětko hospodarsku žonu a bórzy też čŕjódku strowych dźěći. Wón ważeše sebi to wšitko a hdyž chcyše junu tak prawje zbožowny być, potom kročeše won do polow a na łuku, a joho wóčko zhladowaše w njewuprajitej zbožownosću na krasne hona a dwór.

Swojoho najstaršoho syna nawuči, sebi wšo z časom ważić, kaž sebi to wón waži. Hdyž joho mać na wopyt přińdźe, bu wona ze styskom napjelnjena, jako jej wón wšu joho krasnosć pokazowaše a so tak zbožowny čuješe, a byrnjež so zdaše, kaž by žanu mysličku na swoju žonu a dźěći abo hewak na něšto druhe měł, joho mysle běchu jenož złożene na łuki a pola. Tak jara hač jomu też joho zbožo popŕa, tak boješe so też, zo sčini sebi to za swojoho Boha. Wona pomasa do krjepjałki, ale tuta bě prózdna a zaprózena. Syn to widźeše a so wusmja: „Wot toho časa hač sym tehdom bjez njeje moje zbožo namakał, to do njeje wjele wjacy njedźeržu.“

Mać pohlada pruhujcy na njoho a potom rjekny: „Hdyž jenož njejsy hišće cyle na Boha zabył! Abo je twoja wutroba też tak sucha a zakurjena? Ale to dźensa hišće njewěrju, zo sy tehdom bjez swjećeneje wody twojomu zbožu napřećo šoł!“

„Pój sebi radšo moje hona wobhladać!“ přetorhny ju jeje syn, a wjedźeše ju won do polow, a wotehna tak wšu bojosć a strach z jeje wutroby. Ale lědma běše so wot njoho dźěliła, tu dobywaše so strach z nowymi mocami do wutroby.

Běše snadź joho mać k njomu pósłana, zo dyrbi być na straži?

Hač dotal běše był sam wokoło swojich honow a nadobo dyrbješe so z jenym druhim dźělić!

(Přichodnje skónčenjo.)

naše serbske kwasy přecy bóle a bóle po modernišim wašnju wuhotuja, a z tym serbski narodny raz minje.

Lubaj młodaj slubjenaj! Mataj-li wotpohlad, do swjatoho mandźelstwa stupić, a waš nan abo mać wuhotuje wamaj kwas; tola dźeržtaj kruće na to, zo je waju kwas — serbski kwas. — Luby nawoženja! Njepřidaj ženje, zo twoja njewěsta přistupi k wołtarjej w cuzej drasće, ale w pyše serbskeje knježniskeje borty. — A ty, luba njewěsta, sy w knježniskej borće ideal wšitkich twojich lubych kwasnych hosći. Jako swataj sebi wubjertej dweju přistojnych čestnych hólcow. Na nimaj je wjele zaležane, kajkoho razu waju kwas budźe. Družkow wuproštaj sebi jenož knježny w čestnej, pyšnej, serbskej, katolskej drasće. Bohužel sebi mnozy slubjeni takle mysla: „Na naju kwasu dyrbja tež 2 abo 4 družkow w němskich „klejdach" być, to je tola bóle modern!"

Ale kak husto so nabožny a narodny raz z tym zhubi, zo su družki w němskej drasće tak wuhotowane a zdrasćene, zo woprawdźe cyły kwas ze swojej drastu wohańbja, dokelž po jich modern „módźe" so njemóža hinak tworić. Husto dosć so tež praji, zo dyrbja tež družki w němskej drasće być, dokelž su z přećelstwa, towarstwa, towarški atd. Ale to su wurěče! Chcedźa-li być kwasne družki, njech so wobleku serbsku družču drastu, a kóždy kwasaŕ a kwasarka budźe z radosću je witać, bóle, hač husto w njehańbitej cuzej drasće.

Tuž potajkim, lubaj nawožeń a njewěsta, na serbski kwas słušeja jenož serbske družki.

Lubaj čestnej swataj! Hdyž staj na tute čestne městno na serbskim kwasu wuprošenaj, budźtej to z wěstej hordosću a dobrej wjesołosću. Na wamaj zaleži, kajki je kwas, hač serbski narodny a z tym přistojny, abo hač ze wšitkimi cuzymi hłuposćemi. Na wamaj wotpočuje tež wěsty dźěl kwasa, kwasne reje. Dźeržće na kóždy pad kruće stare dobre počinki při rejach, kaž je přecy było. Z prěnjom: Přecy njech wostanje při tym, zo so njewěsta tři razy přez swaty na reje wjedźe. Na tutym prastarym počinku so wjele postorkuja; čohodla, to njewěm. Myslu sebi, zo tući ludźo měnja: „To tola modern njeje!" Tohodla njech je, kaž so po starym zwučenym wašnju słuša.

Na rejach husto dosć swataj družki abo tež potom njewěstu do rejow wołatej: „Čestna njewěsta ... abo čestna družka ... „šenkwać sej pój". Tute słowo „šenkwać" wohańbja cyłu reju. Čohodla nic: připić — abo: do reje pój — abo: sy prošena do reje atd.

Štož reje samo nastupa, lubaj swataj, dźeržtaj na to, zo hercy jenož naše lube stare reje piskaja. Kak wohańbity je napohlad, hdyž serbske holcy tango, šimi, foxtrot a podobne reje rejuja. Wšak je jich telko rjanych starych rejow. A mnozy kwasni hosćo, kiž wjacy do młodźiny njesłušeja, tam a sem tež jenu „štučku" sobu so zawjerća. Hewak su nuzowani na waše hłupe „suwanjo" přihladować. Tak, lubaj swataj, je waju winowatosć, tež na staršich kwasnych hosći dźiwać, zo je tež jim možno, sobu rejwać, nic jenož myslić, zo su reje jenož za młodźinu. Lubaj swataj, dźeržtaj na to, zo hercy jenož naše lube serbske pěsničky piskaja. Tež w tym leži serbski raz. Serbski herc mi jónu praješe: „Serbske pěsničky su přetrjebane, nětko dyrbi jenož ‚najnowši šlager' być!" Zrudny dóńt našoho časa!

Hišće jenu ważnu wěc: Hdyž so na kwasu „Mandźelstwo" spěwa, dyrbjał po prawym kóždy swat tón spěw z hłowy móc. Husto dosć stanu so při spěwanju „mandźelstwa" telko pryzlow a njepřistojnosćow, zo je woprawdźe cyły krasny spěw wohańbjeny. Kak krasnje, luboznje a khutnje je tola cyłe žiwjenjo wot wěrowanskoho wołtarja sem w tym spěwje „Mandźelstwo" spěsnjene.

Tohodla, lubaj swataj, luba serbska młodźina, spěwaj tež tutón krasny kěrluš tak přistojnje, kaž so to dostojnosći tutoho spěwa přisłuša. Najrjeńšo so spěwa, hdyž hercy jenož jenu štučku hudźa, a potom kwasni hosćo sami dale spěwaja.

Lube serbske družki! Njech je waše zadźerženjo na kwasu tajke, kaž je to dostojnosći wašeje druščeje drasty přiměrjene! Husto dosć dyrbjach tu wjele wopačnoho wobkedźbować. Z prěnjom, hdyž sće swědcy při wěrowanju, tak zadźeržće so tež přistojnje, kaž so to před Bohom słuša, přetož tola před tabernaklom stojiće! — Čohodla maš ty serbska družka němske knihi w rukomaj? Njeje swjaty rózarij abo naš serbski wosadnik wjele rjeńši; a serbska družka wobkowaš serbski raz. Na wěrowanskej Božej mši móžeš potom znajmjeńša naše serbske kěrluše sobu spěwać. Junu mějach tu přileżnosć słyšeć, kak serbske družki němske spěwy spěwachu, hdyž po kofeju khodźachu. To je tola hańba, kaž my Serbja njebychmy dosć spěwow měli. Potajkim wobkhowajće wšudźom serbski raz ze wšej krutosću. Potom sy hakle hódna serbskeje katolskeje wěrowanskeje družki.

Luby serbski braška, tebi jako wjednikej serbskich kwasow dowěrjamy z nowa wšitke naše dobre, stare počinki serbskoho kwasa. Budź kruty w tutym nastupanju a wobaraj so ze wšej mocu wšomu cuzomu, škódnomu a njemoralnomu.

A wy lubi Serbja, luba serbska młodźina! Słowčko też wam, kiž sće na kwas přeprošeni. Čohodla při kwasnym wobjedźe tak změrom, t. r. tak němje, tak bojazliwje? Tam a sem drje něšto muži sebi „jedyn" ćisnu, zo skoro nimaja časa k wobjedej. — Čohodla při wobjedźe hrać? Budźće tola na kwasu w dobrej přezjenosći a bratrowskej lubosći zhromadnje wjeseli. Dobra serbska bjesada je tola rjeńša, hač hižo při wobjedźe „škot" placać. — Ty, luba młodźina, spěwaj naše lube, dobre serbske spěwy! Hdźež so spěwa, tam je radosć, a tam tež žane wopačne myslički njeknježa. A tak spěwajmy a spěwajo kwasujmy.

Nětk, luby serbski katolski ludo, wobkedźbuj tute sady; njech je měsac meja a tež w cyłym lěće: serbski kwas — serbska raznosć! — My Serbja mamy wšu winu, so hordźić před cyłym swětom z našim narodom a z našej lubej drastu. Njech w serbskim ludźe z nowa so přisporja pócćiwosć, dźěławosć a dowěra k našomu lubomu serbskomu narodej. To daj Bóh! —a.

Wo ważnosći maćerneje rěče.

Najdostojny knjez biskop Stanisław Okoniewski-Pelplin wuda k 10lětnomu wobstaću swojoho biskopstwa pastyrski list, a to z wosebitym wurazom, pokaza na ważnosć maćerneje rěče. Pólska je kraj narodow. A wšitke narody dyrbja maćernu rěč sebi ważić, ju hajić a pěstować z jenajkim prawom Polacy a Němcy.

Podawamy z tutym wulcywažene biskopske słowa:

„Słyšće, što sebi dźensiši dźeń wot was žada! Pěstujće swoju maćernu rěč! a mějće ju w česći! Je wurjadny dar Boži, je kruch wótcnoho kraja a dźěl swojeje historije. Kak wulke su pokłady, kotrež w maćernej rěči a z njej přewzašće! Jako česćehódne zawostajenstwo přepodachu wam tusamu waši prjedownicy. Maćerna rěč bě jim wjednica we wojowanjach za wěru a wótcny kraj. Z tutej rěču dźěłachu, ćerpjachu a wumrěchu. W njej zawostajichu přichodnemu narodej swoju historiju, bohatstwa swojich mysli a wutrobow. W njej khwalachu Boha a zawostajichu wam swoju swjatu wěru.

A wy, lubowani wosadni, wołašće w tutej rěči k prěnjomu razej swojej staršej a mjenowašće swjate mjeno Bóh. We wjesołej hodźinje sće w tutej rěči Bohu dźak prajili a w bědach wołašće wo móc a tróšt. W tutej rěči totoleju waše dźěći a powědaju wam wo swojich dźěćacych činkach. W njej spěwaju k Bohu tomu knjezej a darja jemu swoje dźěsćowe wutrobički. Swojim synam a dźowkam pak dowěriće w maćernej rěči kaž w drohotnym, złotym bóńku swoje potajnstwa, kiž w duši khowaće. Je wjazadło, kiž swójbnych w lubosći jednoći, wjazuje přećelnje susodow, wjazuje wjes ze wsu a skónčnje cyły lud k jenomu bratrstwu. Mějće potajkim swoju maćernu rěč w česći! Njewonječesće ju!

Dobra kniha ma być z čestnym lubym hosćom we wašim domje. Hromadźće so husto w kole swójby k zhromadnemu čitanju, spěwanju a rozmołwjenju.

Sćenikojo powědaju nam někotre słowa Jězusa cyle tak, kaž z Jězusoweho erta wuńdźechu „Abba“, „Wótče“! Tak wołaše Zbóžnik swojoho wótca na Wolijowoj horje. A we smjertnej wopušćenosći na křižu modleše so: Eli, eli, lama sabaktani?“ Mój Božo, mój Božo, čohodla sy mje wopušćił?“ Kak njewobhodnjomne su nam tute słowa Wumóžnika! To bě maćerna rěč Wumóžnika!

Tak hajće sebi a česće swoju maćernu rěč. Lubosć k njej pak njesmě we was hidu a napřećiwosć přećiwo druhim rěčam a ludam wubudźić. Přetož też jim je jich maćerna rěč hódnostny dar Boži. Je jich dobre prawo, zo ju sebi haja a pěstuja. Też na nich je maćerna rěč njezarujomne namrěwstwo swojich staršich a prjedownikow, hódnotne a njespušćitne swójbne kubło. Štó móhł jim za zło měć, hdyž sebi to lubosćiwje škituja? Žiwjenjo dawace a žiwjenjo zdźeržace mocy a hódnoty wobsahuje za nich. W tutej rěči so wotćahnychu, wěra a wašnja so přez nju do nich zakorjenichu. Tuteje rěče zynki njedaja w swójich dušach nanowym, maćernym, duchownym a wučerjowym słowam wumrěć, dźerža dušu w čežkej hodźinje na runym puću a swěru k slubej wěry. W tutej rěči rosće a wuwiwa so jich dušine žiwjenjo. W tutej rěča k Bohu a Bóh k nim. Staršich poslednje słowo na smjertnym łožu w tutej rěči přewodźa jich přez cyłe žiwjenjo jako sylna móc a škitacy duch!“

Tute złote słowa, luby serbski ludo, zakhowaj sebi do swojeje wutroby a měj so po nich!

Tute słowa njech też hrěja wutroby našim wyšnosćam!

Z cyrkwje a swěta.

Běła hostija znošuje so nad čornej časći zemje při eucharistiskim kongresu w měsće Kartago. Tónle swětowy kongres je najwažniše podeńdźenjo zańdźenoho a přichodnoho tydźenja. Ze wšěch kónčinow swěta su so česćowarjo najswjećišoho sakramenta w połnócnej Africy zešli, zo bychu nadknježstwo Khrysta-Krala nad „čornej“ ćěmnej Afriku wobkručili. — W krasnej kathedrali Kartagiskej wotpočuje ćěło kardinala Lavigerija (Lavižerija), wulkoho misijonara Afriki a přewinjerja najnjekničomnišoho wotročstwa, kotrež dźensa jenož potajnje a po křiwych pućach hišće sebi wopory wužaduje. Tu we sewjernej Africy zakitowaše junu před 1500 lětami swjaty Hawštyn swjatu cyrkej před žadławymi błudami tamnych wěkow, tu prědowaše něhdy swjaty biskop Cyprijan. Tola krasnje rozwita afrikanska cyrkej poćerpi dospołne zahubjenjo přez dźiwje wójska Mohameda, kotrež z wohnjom a mječom njesmilnje wutupichu, štož křesćanske mjeno nošeše. A fanatiska ruka moslemska wotpočuje hišće dźensa nad njezbožownym kraju, hačrunjež Francózska runje 100 lět dołho hižo nadknježstwo nad krajom wobsedźi. — Eucharistiski kongres budźe po zdaću wulkotnje wopytany. Z Francózskej sameje su na přikład 60 biskopow a na 2000 duchownych přizjewjene. Też druhe narody budźa poměrnje derje zastupjene. Z Pólskeje su tam dojěli kardinal primas Hlond z 5 druhimi biskopami, 60 duchownymi a na 100 lajikami. Mjez pólskimi biskopami wustupuje wosebje přećelna wosoba knjeza biskopa Przezdzieckoho, kiž swoju wótčinu stajnje na Wjelehródskich zjězdach zastupuje Samo z Khiny a z Indijskeje su so hosćo připowědźili. — Wo kongresu samym přichodnje dale rozprawjamy.

Z vatikanskoho města přikhadźa z dobroho žórła spodźiwna powjesć. Bolšewikojo su pječa spytali zapřisahu přećiwo Swjatomu Wótcej našparać, a to na 19. měrca, runje hdyž Swj. Wótc wujednański wopor přećiwo bolšewikskim žadławosćam w Swj. Pětrje woprowaše. Do basiliki běchu so mjez pobožnym ludom też 3 agentki nutř dobyli, předrasćeni do drastow klóštrskich knježnow. Kóžda wobsedźeše revolver, wodźety přez šěroke rukawy habitow. Na zbožo spózna bamžowa policija bórzy, a to hižo do kemšow, spodźiwne ptački, zaja je a znjemóžni tak wukonjenjo wotmyslenych ćmowych skutkow.

— Za měsac junij su sćěhowace swjatoprajenja wotmyslene: **6 kanadiscy martrarjo** z rjadu Jezuitow, kotrež buchu mjez lětomaj 1642 a 49 přez tamnišich Indijanow zamordowani; dale zbóžny **kardinal Belarmin**, zemrěty 1631; zbóžna **Lucia Filippini**, założerka kongregacije pobožnych wučerkow, zemrě 1732; zbóžna **Katyrna Thomasec**, španiska knježna z rjadu swj. Augustina.

Też **Němska** dóstanje bórzy nowoho swjatoho: česćehódnoho bratra **Konrada z Altöttinga**. Joho swjatoprajenjo ma so wěsće hišće lětsa wočakować.

Přihoty za **zbóžnoprajenjo bamža Pia X.** su dokónčene. Akty wopřijeja na 2000 stronow.

Swjaty Wótc je wšěm třom wotdźělam rjadu Franciskanow japoštołski dopis připósłał. Wón jedna wo woswjećenju 700lětnoho jubileja smjerće swjatoho Antonija Paduanskoho, kiž je 13. junija 1231 zemrěł. Bamžowy list dopomina na swjatočnosće, kotrež so před 4 lětami wotměwachu w Assisi k česći swjatoho Franca. Wón mjenuje swj. Antonija wjelelubowanoho wučobnika khudoho z Assisija. Dale postaja Swj. Wótc, zo ma jubilejne lěto k česći swj. Antonija so 13. junija 1931 započeć a ma hač do 30. meje 1932 trać; dnjej, na kotrymž so před 700lětami kanonizacija dźiwyčinjerja Paduanskoho sta.

Swj. Wótc spožči přez „Motu proprio“ bamžowej komisiji „Pro Russia“ dospołnu swobodu. Z tym je wona wuswobodźena z wobłuka orientalskeje kongregacije.

Němska. Marijanska kongregacija dobywa sebi stajnje nowe sobustawy mjez studowacej młodźinu. Tukhwilu su na 6000—7000 gymnazijastow zapisane sobustawy kongregacije. Pódla bajerskoho krajowoho zwjazka wobstoji druhi za nawječornu a srjedźnu Němsku.

Němska njewěriwa dźěłaćerska strona (proletarische Freidenker) běše loni nazymu wosebje sylnu agitaciju za wustupy z cyrkwje zarjadowała. Docpěć dyrbjachu so na 20000 wustupow. To so njeje cyle poradźiło, hačrunjež měješe agitacija dosć wulki dobytk. Woprawdźe wustupi hač do konc měrca 1930 w Berlinje samym 10790 wosobow. To je cyle strašna ličba. W Berlinskej diecezy wustupichu w lěće 1929 na 6263 katolikow z cyrkwje. 128 wustupjenych zastupi do protestanskeje cyrkwje, zbytne tysacy wostachu „bjez wěrywuznaća“. Do katolskeje cyrkwje zastupichu 721 wosobow, mjez nimi 689 z protestantskeje cyrkwje, wyše toho zastupi 151 wustupjenych zasy do cyrkwje. (Za město Berlin same płaća sćěhowace ličby: wustupy z cyrkwje 5719, přistupy do cyrkwje 579, z nowa zastupy 142)

Češka. Před krótkim zemrě w Prazy basnik Alois Jěrasek 78 lět stary. Wón měješe mjez češkim ludom sławne mjeno jako spisowaćel, tola měješe jako zahorjeny Husita špatny wliw na wjesny lud. Joho najsławniše dźěło „Temno“ je přez swoju wopačnu tendencu mnoho hary mjez ludom načiniło.

— W němskich dźělach Češkeje wustupuje nowa sekta „potomnicy a japoštojo Pawoła a Jana“. Wona je snadź wotšćěpka adventistow.

Pólska. Město Póznań přeprošuje na prěni narodny eucharistiski kongres Pólskeje. Kongres wotměje so wot 26.—29. junija. Wotewrjeny budźe přez wulke biskopske kemše kardinala Hlonda z prědowanjom Waršawskoho biskopa dr. Antona Šlagowskoho. Štwórtk, pjatk a sobotu wotměwaju so dźěławe posedźenja. Njedźelu na Pětra a Pawoła wotměje so wulki procesijón přez město na stadijón. Tu wotdźerži so potom (eucharistiska) Boža mša k česći Najswjećišoho sakramenta pod hołym njebjom.

Holandscy katolikojo wustupuja wosebje raznje přećiwo bolšewikskim žadławosćam, wobeńdźenym nad wěriwym ludom. We wšěch wjetšich městach wotdźerżachu so protestne zhromadźizny, z dźěła přizamknychu so tajkim wustupam też druhowěriwi. W prěnjej komorje wuzna

minister Beelaerts, zo je knježeŕstwo wotmyslene mělo nawjazanjo wuzšich wobkhodnych poćahow z Ruskej, tola je křesćanstwa dla přez njekmane přesćěhanja bolšewikskoho knježeŕstwa wot toho wothladało.

Nowina „De St. Jansklokken“ je wuslědźiła, zo nawjacy duchownych powołanjow nastanu we swójbach z wjele dźěćimi. Wona rozpósła prašenja na 75 rjadnikow, a dósta wot tutych wotmołwu, zo su woni w přerězku ze swójbow z 9 dźěćimi wušli. Z tychle swójbow pak wuńdźechu woprawdźe wjele wjacy duchownych powołanjow, mjenujcy 152. W přerězku přińdźechu potajkim na swójbu 2 powołani.

W Španiskej a Portugalskej wojujetaj zemjanstwo a katolska raznosć zhromadnje přećiwo njewěrje, kotraž so też tam ze wšěch stronow do kraja dobywa. Hrabja Rodriguez San Petro wuzna před krótkim sćěhowace: „Stat a cyrkej stej dwě twjerdźiznje, kotrejuž dyrbimy so dźeržeć a zakitować“! Wosebje wustupować dyrbi so přećiwo tak mjenowanomu „lajcismej“, kotryž je we francózskej cyrkwi wulku škodu načinił. Naspomnjeny rěčnik wuzna so zjawnje za Krala kralow a wobswědčeše wolu španiskoho zemjanstwa k wojowanju za katolsku raznosć.

Jendźelska. Najwjetša cyrkej budźe hač dotal nowa Liverpoolska kathedrala. Wopřija 12 000 ludźi. Dale dóstanje 27 wołtarjow a k tomu tak rumne kapały, zo bychu na př. wšitcy jendźelscy biskopja nadobo so w nich zdrasćić móhli. Wulki wołtař budźe 3½ metra wyše podłohi postajeny a budźe widźomny na wšě strony. Cyrkej ma 5 łódźow a wulki předrum (portikus). Tutón budźe stajnje wotewrjeny a w zymje rjenje wutepjeny, zo bychu w nim měšćanscy khudźi, wosebje w nocy wućek namakali. Na prědkownej stronje cyrkwje so wulka postawa Khrysta-Krala postaji, kotraž budźe w nocy wobswětlena.

Zapósłane.

Dyrbimy tola trochu raznje na „Zapósłane“ w čisle 15 12. 4. 1930 „K. P.“ wotmołwić, štož Łužiski burski zwjazk nastupa. Hdyž so tam pisa, zo su na zhromadźiznach jenož komunistojo přednošowali, so dopisowař khětro myli. Pola tutoho zwjazka ma kóždy ratař prawo přednošować, tola jenož wo ratařstwje, hospodařstwje, zakonjach, dawkach, docyła wo wšěm, štož ratařstwo nastupa. Při tym su w našim zwjazku wězo rěčnicy wšelakich stronow přednošowali, tola nic jeničkeje strony. Naš zwjazk wězo přecy dobrych a sprawnych rěčnikow pyta, kotřiž maja zajim za srěnich a małych burow. Při zapodanjach na krajny kaž też němski sejm a politiske strony wězo bórzy spóznajemy, štó ma za ratařstwo, wosebje srěnje a małe, zajima abo nic. Štož časopis łužiskoho burskoho zwjazka nastupa, je drje dopisowarjej tamnoho „Zapósłanoho“ jako sobustawej zwjazka tola znate, zo njeje naš organ, ale wozjewjeński organ němskokrajnoho burskoho zwjazka a jomu přizamknjenych zwjazkow. Też předsydstwo je hižo wjacy razow dla wšelakich nastawkow na prawym městnje protest zapodało.

Tebi, luby Jurjo, drje by trěbne było, zo by 23. měrca na wjesnu sobustawsku zhromadźiznu přišoł, hdźež je so też wosebje tuteje nowiny (čo. 4) dla jednało. Hdy by tu swojoho muža stajił, by so přepokazał, što předsyda a předsydstwo tutomu a druhomu pisanju praji a kak je posudźuje.

Smy w kritiskim času žiwi, kotryž drje so hišće wo wjele zhórši, tola Bóh luby Knjez, kiž kraje a ludy wodźi, drje zasy kmańše časy wobradźi. Pomyslimy sebi jenož na wulki rynk dawkow a přecy hišće nowe, hdyž ani stare dopłaćić njemóžemy! Njeje dha w cyłej Němskej nikoho, kiž by kaž po wójnje znaty minister Erzberger tajku dawkowu reformu zhotowił, zo by wot khudoho dźěłaćerja hač do najwjetšoho bohačka kóždy swój přiměrjeny dawk sprawnje płaćił? Potom docyła tak daloko přišli njebychmy. Też swoje nalutowanki by kóždy zdźeržał a też inflacije bychmy so po Erzbergerowym programje zminyli, też powójnske ćeže bychu so cyle hinak zarjadowałe. Tola tajki sprawny minister bu zamordowany. „Kat. Posoł“ čo. 36 3. sept. 1921 piše: „Kak daloko je tola skaženosć!“ — to sebi junu přečitaj, štó joho wotstroni a čohodla!

Naš łužiski burski zwjazk je hubjenych hospodařskich położenjow dla założeny a ma wosebje nadawk, srěnje a małe ratařstwo škitać.

Štož předsydu zwjazka nastupa, je tutón na hłownej zhromadźiznje němskokrajnoho burskoko zwjazka 26. měrca 1930 w Berlinje jako katolik napřećo wšelakim nastawkam w burskej nowinje, kotraž so nam wot tam připósćele, kruće wustupił a też pisomnje protest zapodał, tola nic wulkoho muža hrał.

Tebi, jako sobustawej łužiskoho burskoho zwjazka, městno předsydy radlubje přewostaju. 7. junija su nowowólby. Přewzmi junu tute městno, potom spóznaješ, zo je njedźak swěta mzda.

Łužiski burski zwjazk hač do nětka krejčeŕwjeny był njeje, přetož kajkež sobustawy, tajki zwjazk.

Łužiski burski zwjazk, zap. tow.
Jurij Bermich, 1. předs.

Towařstwowy powěstnik.

Jednota, tow. kat. Serbow w Drježdźanach přeprošuje wšěch Serbow w Drježdźanach a wokolinje na serbske kemše njedźelu 25. meje rano we 8 hodź. w kapali Taschenberg-Palais. Spowědź wot 7 hodźin.

Pčołarske towařstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.
Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za měsac apryl.

Wyšina nad morjom	Ćopłota Cels. Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn važenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	2	3	Wotběrk w gr. 1	2	3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Zwotkel noša	Deščowa mnohosć
210	—2,0	+28,0	+18,7	950	100	1650	450	1050	2350	1,150	17	8	w. štom. kčenjow	80,7

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 379. z Budyšina: wyšši sekr. Mikławš Holka; 380. z Ćemjerc: Jan Młynk; 381. z Marijneje Hwězdy: propst Maks Maček; 382.—387. z Pančic: wyšši wućeŕ Jurij Słodeńk, Michał Bryl, Jan Pawlik, Madlena Rjenčec, Madlena Šulina, Jurij Jakubaš; 388.—392. z Kukowa: Jurij Rab, Jurij Šołta, Madlena Wawrikec, Mikławš Rjenč, Michał Šołta; 393.—402. z Miłoćic: Jurij Pjetaš, Jurij Pětranc, Jurij Šlosař, Jurij Pól, Jakub Wornač, Pětr Nowotny, Michał Šěrak, Jan Kokla, Madlena Fulkec, Michał Šiman; 403. ze Swinafnje: Jan Mikela.

Dobrowólny dar za Wosadnik.

Knjez kubleŕ Jan Młynk z Ćemjerc 2 hr; njemjenowana z Budyšskeje wosady **10** hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 5. meje 1930.

Woły: 163. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 54—57 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 44—50 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 35—40. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 446. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 52—54. 2) Połnomjasne, młódše 46—49. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 42—44. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 389. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 45—49. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 50—55. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 38—44. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 43—47. 5) Mjenje a špatnje picowane 33—38. 6) Husumske z pastwy 26—30. **Ćelata**: 1288. 1) Najlěpše wukormjene 69—74. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 60 65. 3) Špatne 50—58. **Wowcy**: 639. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—66. 2) Starše wukormjene 55—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 45—52. 4) — . **Swinje**: 3324. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 62—63. 2) Wukormjene 63—64. 3) Mjasne 60—63. 4) Špatne 56—60.

8. meje 1930.

Ćelata (507): 1) 74—80. 2) 65—72. 3) 60—64. 4) — .
Swinje (405): (přez 300 pt.) 1) 64—65. 2) (240—300) 65—66. (3 (200—240) 63—64. 4) (160—200) 56—60. Rancy: 48-54.

Jednota „Sokoł“ w Khróśćicach
wuhotuje **18. meje** wječor 1/28 hodź.

zjawny sokołski swjedźeń.

Sokołske předstajenja a dźiwadło:

Dźiwotworny kłobuk.

Potom su reje. — Wšěch lubych bratrow a Serbow wutrobnje přeprošujemy.

Towarstwo serb. katolskich młodźencow w Róžeńće

přeprošuje wšitkich swěrnych Serbow na swój

swjedźeń

kiž so wotměje **11. róžownika w Bjeńšec korčmje w Sernjanach**

Hrać budźe so:

Khodojta

wot Marje Kubašec

Potom su reje jenož za wopytowarjow swjedźeńskeje hry

Započatk swjedźenja je 1/28 hodźin

Předsydstwo

Drjewjane křiže a rowowe pomniki

z dubowoho drjewa zhotowja tunjo

R. Waurik, drjewodypc, Budyšin, Zadnja bohata hasa 20.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Wšě čišćerske wěcy
wuhotuje derje a spěšnje
Donnerhakec čišćerńja.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Wěrowańske pjeršćenje,

wšitke kwasne dary, kaž regulatory, budźaki, kuchińske a jstwine časniki

poruča nanajtuńšo

Jurij Menzel

serbski časnikaŕ w Dobrošicach.

Serbski Hospodaŕ

ratarske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3510

Poruča

symjeńtny dźećel a runklicu

zaručene originalne symjenja najlěpšeje kajkosće, **symjentny hróch** a **woku, trawowe symjenja,** wšěch družin **hnojidła, cement** a **wapno.**

Ze swojoho młyna w Delnim Wujezdźe
Telefon čo. 13.

Pšeńčnu, ržanu muku, picowańske muki, wotruby, ržany, ječny, wowsny a kukuricowy (maisowy) **šrót,** torhanu a cyłu **kukuricu,** wšo we zaručenych najlěpšich kajkosćach. **Brikety, wuhlo** a **koks** po cyłych wagonach a też w mjeńšich dźělbach z našich składow.

Wosebje pokazujemy na naše specialne měšane picy
spěchowace njesenjo jejow a *rosćenjo prosatow a młodoho skotu,* hdyž mloko njedosaha.

Twory sćelemy z našimi čežitymi awtami do kóždeje wsy, je-li 60 cent. jeneje abo wšelakich družin so nadobo skazaja.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pucheŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khróśćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 4½—7 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpózdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorčćak čo. 3895.

20. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **17. meje 1930.** | **68. lětnik.**

Janaj.

Njeje njesmilnišoho wuja, kaž redaktorec wuj je. Stajnje, wodnjo a w nocy mysli na swój Posoł a łóji za nowymi sobudźěłaćerjemi a, je-li tajkich namakał, njewostaji jim měra, doniž zasy do čornidła njetunknu abo k swojej pisacej swěrnej służownicy so njesydnu — służownicy nic jako wosobje ale mašinje — a něšto našmórnu.

Často je dźěn to njedźakna a wostudła wěc. Tola sebi praja: jeli jich dobre słowa tež jenu jenitku serbsku dušu w lubosći k wěrje a narodej posylnja a zdźerža, njejsu podarmo pisane.

Wšak by tež naš Knjez jeneje duše dla hišće raz na swět přišoł a ju na křižu wumóžił, by-li to trěbne a nuzne było.

Praja wšak wšelacy: ludźo tajke wěcy nječitaja a hrabaja radšo za bóle pocokorwanej cyrobu. Njech je tomu kaž chce. Za spisowaćela waži a płaći před Bohom a joho swědomjom joho dobra wola a lubosć k cyrkwi a narodej, kiž jomu zasy pjero do ruki tłóči a nic snadź khwalba a připóznaćo pola ludźi. Hižo pohanski basnik Horac je to wuprajił, zo so křidłam ludoweje khwalby dowěrić njesměš. Njesu će, štó wě, do kajkeje mazaneje łuže a derje wutepjeneje hele. Napisa słowa: hidźu tónle njekničomny lud a njedam jón k swojej koži blizko. Měni z tym tajkich ludźi, kotřiž dźensa wołaja: Hosanna tebi, serbski spisowaćelo a jutře: na křiž z tobu!

Tohodla je za serbskoho spisowaćela lěpši zaměr, dźěłać k Božej česći a Serbam k spomoženju a nic, zo by za Serbow khwalbu žebrił a ju ženje nadešoł. Tola, hdźe sym zajěł ze swojim „zawodnym nastawkom"!

Chcych wo Janomaj pisać a tule dyrbjach zrudnje skónčić!

Wo Janomaj? Štó to staj? Janow je wjele na swěće a tež w Serbach. Tež tajkich, wo kotrychž snadź z cyła hódź njeje, zo jich mjenuješ, znajmjeńša nic we serbskim časopisu a druhich, wo kotrychž so hodźi tež pisać, hdyž swjeća na swj. Jana runje swoje 70. narodniny, ale wo kotrychž budźa so bóle powołane mocy torhać, hač naš zrudny skribenta.

Potajkim jenoho Jana sym mjelčo z měcha wusypnył, pisajo wo: „swjatym Janu". Zańdźeny pjatk swjećeše cyrkeŵ wopomnjećo swjatoho Jana Nepomučanskoho. Posoł so wjeseli, zo Krajan wuzběhuje tónle dźeń ze šěršim ćišćom.

Ach, kelko Serbow budźe hišće živych, kotřiž so při naspomnjenju swj. Jana wjesele posměwkuja, prajicy: Haj, tehdy běch tež w Prazy na wopyće pola našich studentow a to běchu tola hinaše časy, hdyž nas wjeseli a pryzlojći studenća wodźachu w tychle dnjach po złotej Prazy a nam stowěžatu maćerku Prahu w najlěpšim swětle pokazowachu, wšě rjanosće a pokłady, wšě rumnosće a potajnstwa, wosebje, hdyž běše krasna wustajeńca w Prazy. Někotryžkuli Serb je so w tajkich dnjach w Prazy zabłudźił, nic po hasach, nic we swojim serbskim swědomju kaž dźensa, ale při dobrym słódnym piwje a čerwjenym winku. Tola swjaty Jan je kruty patron mjelčenja a tuž mjelč duša a teř so radšo we lubych dopomnjenjach!

To běchu tola krasne, złote časy, dny wokoło swj. Jana, a hdyž měješe serbski seminar luby wopyt ze Serbow.

Wot ranja hač do wječora dyrbješe wopyt nóžkować po Pražskich wulicach a hewak kruty prezes tón króć wóčko zańdźeli, hdyž so wopyt tróšku zapozdźi do starych murjow wróći.

Najradšo khodźachu naši Serbja na Hradčany, wobhladowachu sebi tamniše krasnosće a suwachu po špihelowych salach, haj, serbska maćerka so na hładkim podnožku wobsuny a padny — hišće nic tak złě, hač hdyž njenazhonity wbohi wopyt ze Serbow na dompuću w palacym słónčku padny do rubježnikow pola „Domaša" a dyrbješe za lačnych studentow worćiznu zapłaćić abo druhi króć — bě w zymje — w korčmje U Jěžišku na „Spalenej" bě so přehladał a město, zo by potajne městno wopytał, po kamjeńtnym skhodźe ridrowaše runu smuhu do pincy dele. Drje na smjerć nastróžany, ale hewak na ćěle a duši njewobškodźeny, wumasa so zasy po skhodźe horje.

Haj, te krasne, zawite, hładke a škropawe puće po Prazy wokoło!

Hdyž běchmy tam zasy w lońšim lěće, ach, kak so nam styskaše a to njebě žana Praha wjacy, hdyž běchmy tam kaž syroty a nic wjacy we swojim domje! Njezhubmy nadźiju rjanu, zo wróća so zasy złote časy, zo mamy swój seminar zasy! Prjedy njech wuskhnyje mój jazyk, hač zo na tebje wjacy njebych pomnił, lubodrohi serbski seminaro!

Na dnju swjatoho Jana du mysle wjele Serbow wróćo do Prahi a žana móc nam tute wopomnjećo wzać njemóže.

Chcych po prawym hišće něšto pisać wo swjatym Janje, tola nastawk njesmě předołhi być, hewak mi kožu naměrja a trjebam hišće něšto ruma za wopomnjećo druhoho Jana. Tež tón sebi zasłuža dźakowne słowo.

Štó tón je? Snadź ani jedyn mjeno njezhuda!

Wón njeje wjacy mjez nami tudy na zemi, ale Bóh dał, mjez nami w lubosći w druhim lěpšim kraju. To je njeboh knjez farař Just.

Je snadź jenitki, wo kotrymž wěm, zo měješe za mjenapatrona swj. Jana Nepomučanskoho. A kak je sebi swojoho mjenapatrona wažił! Kelko podobnoho na tutymaj Janomaj nadeńdźemy!

Dopomnju so hišće, kaž by dźensa było, hdyž swjećeše njeboh farař Just swój sleborny měšniski jubilej.

Joho dźakna wosada, kiž joho na rukomaj nošeše a dźensa hišće při joho zažnym rowčku sylzy roni, bě jomu wuhotowała krasnu swjatočnosć. Wo dopołdnišej cyrkwinskej nochcu rěčeć. Jenož wo popołdnišej.

Jako swjedźeński rěčnik na njej wustupi joho blizki wuj a dobry přećel, njeboh knjez direktor tachantskeje šule, Nowak.

A wěsće wy, wo čim rěčeše? Chcył z cyłym swětom na přemoh sadźeć, zo njeby nichtó do časa wuhudał myslički joho swjedźeńskeje rěče. Snadź prajiće: hm, wo čim hodźi so rěčeć na měšniskim jubileju hač wo krasnym a zamołwitym powołanju, być z měšnikom mjez dobrym ludom? Drje so hodźi wot najnowšoho časa na tajkich jubilejach też wo druhich wěcach rěčeć, na přikład, zo je Bóh Knjez raz jednać dyrbjał mjez čertom a žónskej a z woběmaj krótki proces činił: staji žonje čertowu hłowu na hłowu a čertej žonjacu hłowu a tak zwosta hač do nětka — wo tajkich wěcach wězo jenož wumjelcy dokonjeja na jubilejach rěčeć.

Wo čim rěčeše pak njeboh knjez direktor? Hinak joho serbski lud njeznaje, hač z tutym mjenom. Rěčeše na swjatočnym dnju wo spowědźi! Wy snadź z hłowu třaseće prajicy: njelepe to tema! O, jara so myliće! Tuta swjedźeńska rěč — to bě swjata khwila za swjedźeńsku zhromadźiznu. Hižo, što wón spočatk swojich słowow tak rjec k zakitanju swojich słowow do časa praji, je hódź, zo dźensa Posoł na to spomina.

Wukhwalowaše jubilara jako přikładnoho spowědnika za čas swojoho měšniskoho skutkowanja. Drje je spowědny stoł stoł mjelčenja a dyrbi to wostać a tuž je też tema swjedźeńskoho rěčnika jara ćežke a riskantne — tola to njedyrbjał njeboh knjez direktor być, kiž bu też nad nim z mištrom. Pokazowaše najprjedy na powahu swj. Jana Nepomučanskoho jako ćichoho, swědomitoho a horliwoho duchownoho a kak bu wón swjaty martraf za „spowědny sigil“ za mjelčenjo wo wšěm, štož zwisuje ze swjatej spowědźu.

A nětko nam rysowaše njeboh knjeza Justa jako hódnoho wučownika swojoho mjenapatrona, pokazujo na to, kak je runje spowědny stoł za čas žiwjenja jubilarowoho był najwuznamniše polo najpłódnišoho skutkowanja. A my wšitcy běchmy přeswědčeni, z ničim a ze žanym druhim přednoškom njemóžeše postawu jubilarowu joho wosadźe bóle zbližić kaž runje z tutym. Njeboh farař Just njebě muž, kiž by muža hrał a chcył wulkoho muža hrać, kiž by hrody spowalał a wulke znamjenja činił mjez ludom, kaž wo swjatym Šćěpanu rěka. Bě ćicha, pokorna, wjesoła, ponižna, swědomita, často dosć předobroćiwa duša — tak prawje stworjeny za swoju delansku wosadu.

A tola, njeje po Božej woli najdlěje w Ralbicach skutkował, ale w Khrósćicach jako kapłan — štyrnaće lět dołho. Dźensa by snadź někotryžkuli młody duchowny so stróžił, by-li doprědka wědźał, zo budźe jomu 14 lět ćežkoho a napinacoho kapłanstwa jako pokuta napołożenych. Ale tu w Khrósćicach je wón, njeboh knjez farař Just, kaž kóždy druhi w dobrej šuli był a nawuknył zastojnstwo spowědnika dospołnje spóznać a horliwje zastarać. Jenož njerad da jomu Khrósćanska wosada do Delan ćahnyć, derje wědźo, što na swojim knjezu kapłanu zhubi. Sam sym joho tam přewodźał. Připrědku wšak so też wón wšěm njespodobaše w Khrósćicach, kaž zwjetša pola wšěch duchownych w Serbach. Dyrbja so hakle na so zwučić.

Wón bě prěni, kiž na „kole“ počinaše jězdźić, haj připrědku samo na wysokim velocipedu a tak je tutón ponižny knjez jako młody knjez w Khrósćicach něšto króć na wysokim konju posedźał. To pak jomu tyło njeje kaž kóždomu, kiž so na wysokoho konja sydnje. Dyrbješe něšto króć spěšnišo dele, kaž bě jomu lubo. A hdyž wobodrjeny do cyrkwje přińdźe, so młody knjez ludźom njelubješe. Pozdźišo, hdyž nětčiše koła nastachu, też wón ze swjatym Pawołom prajo, wotpołoži, štož bě dźěsćowske a bu muž a wupruhowany mištr z kołom. Też swoju trubku rad kurješe a kóždomu studentej, kaž njeboh Zejleŕ, rad poskići. To pak su jenitke słabosće porunjo žohnowanomu měšniskomu skutkowanju.

Štož pak joho lubosć k jězdźenju na kole nastupa, chce Posoł k zakitej naspomnić stawizničku z druhoho kraja. Młodym měšnikam bě při wotkhadźe ze seminara regens prajił: zo mi njebudźeće z kołom jězdźić: 1. je to njestrowe a 2. přez cyrkeŵ zakazane. Młody měšnik, do wulkeje wosady přesadźeny jako kapłan, měješe so swědomiće po tutych słowach. Ženje njezaléze na koło, hačrunjež bě hewak smjerć rad na nim jězdźił. Raz — bě w nocy — zwoni z wotmachom: skoku, skoku, knjez kapłan! tu a tu je Boža ručka zajała, sydńće so spěšnje na moje koło, hewak ju wjacy žiwu njenadeńdźeće! Što činić? Koho posłuchać: regensa abo tutoho? Sydźe so na koło a móžeše khorej hišće poslednje Bože wolijowanjo wudźělić. Tutón podawk powědaše kapłan pozdźišo swojomu knjezej biskopej a tón joho přećelnje na ramjo klepajo praji: je wšak zakazane, tola jězdźće dale w Božim mjenje! Tak je też njeboh knjez farař Just wšěm na kole jězdźacym duchownym připrědku ćežke puće rubał a dopomhał, zo dźensa nichtó wjacy so njepohóršuje nad tym.

Dosłowo! Janaj rěkaše napismo. Wobaj staj lubuškaj serbskoho ludu hišće po smjerći, a što wam prajitaj? Ważće sebi spowědny stoł! Z tym najlěpje spěchujeće žohnowane wopomnjećo wobeju Janow. Njezabudźće pak też, štož w nowym Wosadniku stoji wo spowědźi: Přečitajće sebi sami kedźbliwje strony 70—73! Na přikład: Njekedźbuj na spowědanjo druhich! Sy-li něšto zasłyšał, dyrbiš wo tym mjelčeć — a Posoł přistaja, też wo swojej spowědźi maš mjelčeć! Njepraji Swj. Pismo: swjate so njesmě psam mjetać, to rěka, swjate potajnstwo ludźom k rozčastkowanju mjetać, zo bychu swój hněw na mjelčitoho spowědnika rozkidali, mjez tym, zo bychu starej bladźe do swědomja rěčeli!

Nic jenož wo swjatym mandźelstwje rěka: to je wulke potajnstwo, runje tak mjelčiwy je sakrament dostojneje spowědźe. jn.

Politiski rozhlad.

Nowowólby w Sakskej.

Mějachmy w Sakskej naprawičny kabinet Bünger, doniž jón samsne strony njepowróćichu. Wot toho časa bědźa so, nowy kabinet wutworić. Demokratojo běchu jara rad so z čerwjenymi nasadźowali a tak mjenowanu „wulku koaliciju“ wutworili. Tola ani němscy ludowcy ani socialdemokratojo nochcychu sobu činić. Nětk su w našej „jasnej Sakskej“ na mudry wupuć přišli, knježeŕstwo nic z parlamentnych stronow tworić ale cyle „neutralne“ knježeŕstwo zastojnikow wutworić. Štyrjo zastojnicy maja tute sakske knježeŕstwo tworić, z ministerskim presidentom dr. Schieckom na čole. Tu pak nětk narodni socialistojo nochcedźa sobu činić. Chcedźa z komunistami a socialdemokratami tutomu lědom wutworjenomu knježeŕstwu swoju njedowěru wuprajić a z tym nowowólby wunuzować. Što móža z tym dócpěć. Jeničcy to, zo lěwe strony we Sakskej knježeŕstwo do rukow dóstanu. Dotal su prawe a lěwe strony jenak sylne. Rozsudźace stojnišćo maja narodni socialistojo. Z tutym stojnišćom docyła ničo započeć njewědźa. Je to zrudnje a směšnje zdobom. Při nětčišej wulkej bjezdźěławosći a powšitkownej njespokojnosći tola jenož strony njespokojnosće hłosy dobudu a z tym rozsudźacu wjetšinu zapósłancow. To pak woprawdźe wjacy žane šiki njejsu!

Malta.

Malta je mała kupa w srjedźnym morju, přileżaca blizko italskej połkupje. Lětstotki dołho běše wona sydło malteskoho rjadu křižownikow, doniž Jendźelska w napoleonskich wójnach přileżnosć njewuži, tutu strategiscy jara ważnu kupu do swojich rukow dóstać. Kupa ma wokoło 300000 wobydlerjow, kotřiž italskomu podobny dialekt rěča. Nimo tutoho bywatej officielnej rěči italska a jendźelska. Nětčiši zastupjeŕ Jendźelskeje, Lord Strickland, pak so prócuje jendźelsćinje stajnje wjacy prawow přicpěć. Při tym je spodźiwne, zo wón sam ani Jendźelčan njeje. Je po nanje iriskoho, po maćeri italskoho pokhoda, w Italskej wukubłany. Tak so wot tamnišich wobydlerjow, kotřiž su skoro wšitcy italskoho pokhoda, jako renegat wobhladuje. Je drje też katolski, tola je přešoł k swobodnym mulerjam a wot toho časa hidźi a přesćěha wšu nabožinu. Dokelž su wšitcy wobydlerjo katolscy, wjedźe swoje wótre wojowanjo zdobom přećiwo rěči a wěrje. Tajkomu wustupowanju wězo Maltesojo změrom njepřihladuja. Też biskopja njemóža k tomu mjelčeć. Tuž knježi wulke rozhorjenjo na kupje Malta. Wobroćeja so na Italsku. Ta wšak boji so politiskich šmjatańcow a mjelči. Wobroćeja so we swojej ćěsnosći na Swjatoho Wótca. Tón njemóže mjelčeć. Žada wot Jendźelskeje wotwołanjo tutoho zasakłoho swobodomulerja. Jendźelska pak joho kryje. Z toho je napjatosć nastała mjez Swjatym Stołom a Jendźelskej. To je hižo tak daloko dóšło, zo chce Jendźelska swojoho pósłanca při Swjatym Stole, Chiltona, wotwołać a jako pósłanca do Chile přesadźić, bjez toho, zo by nastupnika pomjenowała. Swjaty Wótc dyrbi to ćerpjeć, přetož njemóže njeprawdu nihdy prawdu mjenować, też hdyž to Jendźelsku nastupa, ale dyrbi jako dobry njebojazny pastyŕ też jej napřećiwo prawo a sprawnosć žadać za jomu dowěrjene stadło.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Knjez kapłan Pawoł Grofa, prjedawši Radworski kapłan, kotryž je khorowatosće dla dłeżši dowol měł, je so nětko po krótkim přebytku w Berlinje do Nowoho Města pola Sebnic podał, zo by tu so lěkujo, tola z dobom też Bože służby wobstaraŕ. Wjeselimy so, zo je tak daloko so zasy zhrabał, a přejemy jomu dospołne wustrowjenjo. Trjebamy a budźemy serbskich duchownych nuznje trjebać.

-- (Za wobkhod swobodna njedźela). Njedźelu, 1. junija budźa w Budyšinje wobkhody wotewrjene, zo bychu sebi ludźo, kiž dźěławy dźeń khwile nimaja, swoje trěbne wěcy wobstarać móhli. Swjatki su blizko, hdyž je něštožkuli nowoho zasy trěbne. Wobkhody su wotewrjene: dopołdnja wot ½11—12 hodźin a popołdnju wot ½2—6 hodź.

Z Jasenicy. Kaž skoro we wšěch wokolnych wsach, wuhotowa sebi też naša wjesna młodźina zańdźenu njedźelu, 11. meje swój mejski swjedźeń. Wokoło ½4 hodź. ćehnjechu w rjanym ćahu přez wjes z krasnje wupyšenej meju, kotruž jězdny ćah nawjedowacy njeseše, hač na Handrikec žurlu. Holiča w pyšnej serbskej drasće. Bermichec kapała k tomu pěknje serbske štučki a reje hudźeše. Ze „Zelena ta meja“ skónči so derje poradźeny swjedźeń.

Z Różanta. 11. rožownika woswjeći towarstwo katolskich serbskich młodźencow w Różeńće swój swjedźeń, kaž kóžde lěto, w Sernjanach. Štóž je kóžde lěto swjedźeń tutoho towarstwa wopytował, dyrbi wuznać, zo je so tute přez wobstajne zaměrne dźěło wjednika přecy bóle duchownje rozwiwało a wyšši skhodźeńk „serbskoho skutka“ docpěło Tuž jomu nezaleži na tym, zo by ludej jenož někajku. pryzlatu wěc poskićiło, ale wjele bóle so prócuje, lud z dobrymi płodami serbskoho pismowstwa zeznamić. Do tutych słuša zawěsće „Khodojta“, dźěło Marje Kubašec. Kaž kóžda hra, tak też tuta hakle dospołnje skutkuje, hdyž so na jewišću předstaja. Žada wšak sebi dobre mocy, kotrež zamóža też wšě ćežše hry přewinyć. Towarstwo same wšak tutu hru wuwjesć njemóžeše, ale bě sebi dobre pomocnicy wubrało, kotrež so pilnje wuwučowachu, so dospołnje do swojich rólow zažiwichu a tak žiwje zrudnje jimacy čin zańdźenych lětstotkow wobrazujo předstajachu. Ale też wustup młodźencow njeměješe ničo směšnje přehnatoho, kaž móže to člowjek husćišo při njewučenych hrajerjach widźeć, ale žiwjenjej wotpowědowacoho. Z napjatej kedźbnosću sćěhowaše připosłuchaŕstwo hru a swjata ćišina knježeše po cyłej žurli. Njech so też małe njedospołnosće pokazachu, kaž při spěwje khodojtow, při wustupje kleskatych žonow, tola bjez toho, zo by skutkownosć na lud pohubjeńšiła. Rjenje skutkowaše spěw Běłuše, hnujacy bě wustup błudničkow. Tute małe holčki wustupowachu ze swojimi lampkami tak přinarodźenje a njebojaznje a zanošowachu swój spěw tak wěsće a luboznje, zo so kóžde wucho při tym wokrewi. Wutrobny dźak knjezej kantorej, kiž je tak derje je wuwučił. Cyła hra dychaše žiwjenjo, kuzłaŕske mocy běchu so rozpinałe a wobkuzwachu připosłuchaŕstwo, tak zo tute na kóncu zdychowaše: škoda, zo je kónc! Ludo serbski hladaj, ty maš hry połne čina a žiwjenja, połne nadobnych mysli a skutkow! Tuž njehrabaj za cuzymi, kotrež su prózdne a swoju słabosć zakrywaja z płachćikom njehornych pryzli, kiž naš lud ničo a poniżeja. To je duchowny jěd, kiž so bohužel też našomu ludej poskićuje wot towarstwow, kiž sebi njewaža swoju serbsku narodnosć a z tym też wjacy njedźiwaja na zasady swojeje wěry.

Z **Pančic.** Spočatk nětčišoho šulskoho lěta je so tu orthopaediske sokolenjo (posłownje: runaŕske ćełozwučowanjo) zawjedło a to zwonka šulskoho porjada. K tomu zaměrej su so wjacore šulske gmejny zjednoćiłe, kaž Pančicy, Khrósćicy, Worklecy, Njebjelčicy a Wotrow. Na pohnuwanjo wokrjesnoho zwjazka zeńdźechu so zastupjerjo tutych gmejnow před někotrymi tydźenjemi w Pančicach a wuprajichu so zasadnje za zawjedźenjo tajkoho ćełozwučowanja. Při přepytowanju dźěći přez šulskich lěkarjow je so wupokazało, zo mnohe dźěći na njerunosći abo zezhibnjenjo rjapa a wšelakich wurostkow ćerpja, na kotrež so starši, samo ani mać, w młódšich lětach njedohladatej. Hakle pozdźišo so tutón njedostatk wukopa a dyrbi so spytać wotstronić. Husto dosć du potom k runarjej. Toho chce tute wosebite ćełozwučowanjo narunać. Wězo su k tomu wšelake narjady trěbne, kotrež maja zjednoćene gmejny zwjesć. Wudawki staja so přez 300 hriwnow, ke kotrymž maja gmejny 200 hriwnow přinošować, zbytk je wokrjesny zwjazk přewzał. Sokoli so w skupinach, holcy a hólcy dźělene. Po potrěbnosći so wučeŕka też jednotli-

wje z dźěćimi zaběra. Tu wukonja to němska wučerka. Wokrjesny zwjazk je spóznał, zo by so k tomu serbska lěpje hodźała. Bohužel tukhwilu žaneje nimamy. Tu su wuhlady zastojnstwa za serbsku studowacu, kiž by so na tutym polu wosebje wudospołniła. Z wjetša wobdźěluja so na ćěłozwučowanju dźěći nižšich rjadownjow, kotrež němsku rěč tak daloko njemóža, zo bychu němskej wučercy dospołnje dorozemiłe. Tukhwilu wobdźěluje so 18 hólcow a 29 holcow a to z Pančičanskeje šule 11 hólcow a 12 holcow, z Wotrowskeje 4 hólcy a 4 holcy, z Khrósćanskeje 2 holcy, z Worklečanskeje 3 hólcy a 11 holcow, z Njebjelčic za čas žane, potajkim wšo hromadźe 47 dźěći. Wone su po lěkarskich wopismach wubrane. Z toho sćěhuje, kelko na njerunosć rjapa ćerpja. Zawěsće hišće wšitke njejsu. Tuta poměrnje wulka ličba k rozpominanju nuzuje. Kelko wurosćenych ludźi mamy potom w starših lětach! Kotre dźěćo ma so na tutym nowočasnym ćěłozwučowanju wobdźělić, postaja šulski lěkar. Wězo wočakuje so wot starših, zo tomu žanych zadźewkow nječinja. Też na to so dźiwa, zo přez nje šulska wučba njećerpi. Zwučuje so tukwilu póndźelu a štwórtk; za dźěći, kotrež dopołdnja do šule khodźa, popołdnju a nawopak. Trěbne rumnosće su w „Młodowni“. W lěće sokolja na hornjej łubi a w zymje budźa w pozemskich rumnosćach, kotrež so wutepić hodźa, zwučować, dokelž so z wjetša w lohkej drasće stawa. Narjady su swójstwo wobdźělenych gmejnow.

Z Ralbic. Zańdźenu njedźelu wotmě so w našej cyrkwi troji nyšpor. W 2 hodź. běše porjadny nyšpor z mejskej pobožnosću. W 4 hodź. wurjadny mejski nyšpor za němskich wosadnych a w 6 hodź. dósta cyrkej měšćanski wopyt. Budyšske towarstwo knježnow běše sebi ze swojim prezesom, wjeledost. knj. kapł. Wjacsławkom, do Ralbic wulećało. Wulětnicy mějachu na wosebite přeco krótku pobožnosć z požohnowanjom. Tak zaklinča tute njedźelske popołdnjo bóle hač hewak kěrluš k česći Božej a ke khwalbje najzbožnišeje knježny.

Z Njebjelčic. Prjedawše Swejdźic kubło je wutoru 6. meje po sudniskim přesadźowanju do rukow knjeza Jakuba Cyža ze Žuric přešło. Nowy wobsedźeŕ je hnydom hospodarstwo přewzał. Wjeselimy so, zo je kubło tak w našich rukach wostało, a zo je zasy katolski Serb je dobył. Nowomu hospodarjej přejemy z wutroby wjele zboža.

Z Njebjelčic. Lońše lěto zjednoći so čŕjódka našich młodych ratarjow a założi sebi zjednoćeństwo: „Serbski Ratarski Dorost“. Hač dotal wupjeraše so tu „Junglandbund“, kiž našu młodźinu z cuzym duchom napjelni. Tak je so nětko we wosadze kročel k narodnomu pozběhnjeju stała. — Zańdźenu njedźelu wuhotowa tutón Dorost sebi swój prěni założeński swjedźeń. Předsyda Dorosta, Jurij Wrobl ze Serbskich Pazlic, powita rjanu ličbu hosći, wosebje też wosadnoho knjeza farara a susodne ratarske towarstwa. Spominaše na ćežke časy ratarstwa a namołwješe towaršow w krutej nadźiji do přichoda do prědka hić. Potom wuspěwa so zhromadny spěw Ratarskoho Dorosta. Nětko přednjese Jan Pjech z Njebjelčic zrozemliwje a ćućiwje młodym ratarjam zbasnjeny rjany prolog. Prolog bě knjez wučeŕ Wuješ ratarjam připrawił. Też na jewišću wustupichu naši synoju a předstajichu wjeselohru: „Hońtwa za mužom“ wot Muki. Mnozy stejachu hakle prěni raz na jewišću. Z wulkej wušiknosću wustupowaše Debik a doby sebi přiznaćo. Wšitcy běchu swoje mocy nałožowałe. Tak je so swjedźeń derje poradźił, a nadźijomnje zdźerži so też we našej ratarskej młodości nabožny a narodny duch, zo njeby so pokhilił cuzomu wliwej.

Ze Serbskich Pazlic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so wutoru 20. meje popołdnju 1/2 3 hodź. we wjesnym hosćeńcu. Lěkar budźe přitomny.

Župny swjedźeń we Łazu.

Z wěstym zatrachom dźe serbski narodowc do Pruskeje, hdźež Serbstwo w duchownych putach stona. Najlěpši dopokaz mějachmy na župnym swjedźenju we Łazu. Při wójnskim pomniku stoješe čŕjóda hólcow a poskićachu přikhadźacym hosćom nyšporske porjady w němskej rěči, tola wědźo, zo su přikhadźacy Serbja, hdyž mjez sobu serbski rěčachu. Na naprašowanjo, hač móža serbski, so wšitcy k tomu wuznachu z wuwzaćom jenoho, kiž bě syn wučerja. Też dalša młodźina na wsy rěčeše jenož němski

Wo łuku.

(Pokročowanjo a skóńčenjo.)

K połdnju ležace susodne kubło běše lětdźesatki dołho było we wšelakich rukach. Srjedź pěskojčnych polow a zanjerodźenych łukow běše w hubjenym času nimale cyle rozpadnyło. Nowy kupc zasydli so nětko zasy na nje, pytaše wšudźom wokoło za prawom a předewšém za cyle sprawnymi mjezami. Wón wobkrući, jena łuka na hórcy horjeka słuša hišće jomu. Tuta łuka bu z kóždym lětom mjeńša, hač so naposledku cyle zhubi. Bur wotehna swojoho susoda ze sekeru, kotryž chcyše wokoło swojeje mjezy stołpy nabić.

Susod dźěše na sudnistwo a nětko hakle přińdźe to najhórše. Bur dyrbješe, jeli chcyše dobyć, łžeć a swoje swědomjo womazać. Dyrbješe rjec, zo je joho zemrěty přichodny nan měznik na samsnym měsće namakał, hdźež dźensa stoji. Ale přińdźe hišće hórje. Dyrbješe na swoje łžě přisahać, z tym wumóži swoje wobsedźeństwo, při čimž potepta swoju dušu a ju z wopačnej přisahu womaza.

To njebě ničo lohke za njoho. Jomu bu horco, jako so z kruće pruhowacym wóčkom sudnika zetyka, jako před wupřestrjenymaj rukomaj křižowanoho Zbóžnika a před miłym błyšćom dweju swěčkow swoju ruku pozběhny. A jako so potom domoj wróći a na tutym puću jomu napřeco lěsne worješki a słódne jahody kiwachu, njemóžeše so wokřewić na Božich darach, hdyž bě hakle runje Boha za swědka swojich łžow brał. Wokoło joho wutroby wijachu so tołste powjazy a haćachu jomu dych. Dopomni so, kak bě tehdom so maćeri wusmjał, jako wona jomu powědaše, kak je wšudźom wustajeny spytowanjam. Na njoho běše łakało zboža . . abo tola spytowanjo? Tute poslednje słowa wospjetowaše na wjacy razow a joho woběhowaše zyma.

Jako tak samlutki kroči přez ćemny lěs, počinaja być joho wóčcy mokrej; rad by so zlehnył na štom, zo by so tak prawje wupłakał, přetož doma swojej žonje njemóžeše ničo wuskoržić. Ale boješe so, zo by joho štó widźał a tak khwataše dale. Wšo joho šerješe, kóžda łužička, kóždy kerčk. Mysleše wšelako, hač njeby někak móžno było, so zasy z tutych ćežkich putow wuswobodźić a swoje swědomjo sebi wołožić. Tak přińdźe domoj. Słónco wobswětleše ze swojim miłym a złotym błyšćom dom a dwór, łuki a pola. Jomu běše, kaž postrowja joho tute krasne kubło jako swoje wumóžerja před podtłóčowanjom.

Dwór zdaše so jomu runje tak krasny być, kaž tehdom, jako bě jón prěni króć widźał. Tak krasny so wón jomu dźensa zdaše, kaž by přišoł po mnohich lětach z dalokeje cuzby po njeznjesomnej žadosći za domiznu. Zahwizda sebi wjesely spěw, pohlada tak do cyle njewinowaće wyskatych wóčkow swojich dźěći, kotrež přiběžachu jomu napřeco. To so wšo sta we wokomiku, jako wuhlada swoje rjane kubło.

Ale wón dyrbješe po tym hišće husto přez tamny ćemny lěs a tak mnohe dušine čwěle. Dyrbješe za swoje kubło a łuku płaćić, kaž dyrbi kóždy človjek za jene zbožo płaćić a joho wina wołaše so před swjatym křižom za dosćčinjenjom. Joho susod njeporokowaše a njepraji jomu ani słowa, ale tak husto hač joho zetka, wupluny před nim, hač bě sam, hač wonka na polu, hač před cyrkwju, abo hač hewak něhdźe. Tute něme zacpěćo njeseše wón z kóždym lětom ćežšo. Bur dźěše swojomu susodej z puća, hdźežkuli móžeše, ale husto zetka joho tam, hdźež sebi mysleše, zo je jomu wućeknył.

mjez sobu. Wot dźěći zhonichmy, zo w šuli ani jeničkoho serbskoho słowčka njesłyša a zo je so jim samo zakazało, serbski rěčeć. Starši ludźo, luźi dobri Serbja, česća a waža sebi rěč, nałožki a wašnja wótcowske. A młodźina? Kaž tajke narodne přemĕnki, njewědźo, čeji su a komu słušeja. Wbozy starši! Chcedźa swoju narodnosć zdźeržeć, ale němska šula ničuje serbske ludstwo. A bórzy po nim budźe, jeli so dorosćeni bóle tutomu namócnomu přeněmcowanju njenapřećiwja. Tu ma wjesne towarstwo, kiž horde mjeno „Handrij Zejler“ nosy, wobšĕrnoho a ćežkoho dźěła. Štyrjo němscy wučerjo skutkuja dźeń wote dnja w njeserbskim duchu na dźěći. Tute njezwĕrja sebi w šuli, samo w přestawkach, serbski rěčeć, sebi myslo, zo so to njeby němskim wučerjam lubiło. A tym nochcedźa do črjopka stupić.

Dodźiwać so njemóžachmy w cyrkwi — na nyšpornej pobožnosći —, zo spěwny wotrjad serbskoho towarstwa tak rjenje serbske kĕrluše, jedyn- a štyri-hłósnje, spěwaše. Tu jewja so wliw towarstwa. Dyrbja při tajkich a druhich přileżnosćach serbski čitać wuknyć, štož jim pruska šula zapowědźa. Němski wučeŕ drje jich hudźbnje nawjeduje, štož so dźaknje připóznawa. Njeje pak jim to, štož by jim serbski był. Za to rěčeše knjez farař Malink w přikładnej serbsćinje natwarjace słowa we swojim swjedźeńkim prědowanju a přiwoła pobožnym připosłucharjam „jubilate“, wjesel so w Knjezu, napřećo. Je dźĕn serbsćinu hakle pozdźišo nawuknył a je w njej doma kaž joho prjedownicy. Z joho pomocu mohło so Serbstwo we Łazu pěstować a tak bórzomnomu wotemrĕću zadźĕwać. Wĕzo njemóže potom w krótkich paćerjacych hodźinach to dobre činić, štož je šula zanjechała.

Dalše njepřećelstwo pokaza so při swjedźeńskim ćahu. Na čole kročeše wotdźĕl hwizdarjow němskoho turnarskoho towarstwa. Tuta črjódka Serbow, kotřiž su tam bohužel sobustawy tuteje nas ničaceje organisacije — kaž tež druhdźe — njedaše so wottrašić, sobuskutkować při serbskim swjedźenju, byrnjež jim to předsyda, němski wučeŕ, zakazał. Tajcy dźĕn wšudźe w Serbach njeserbske družstwa załožuja abo je podpjeraja a přinošuja k wutupjenju našoho ludstwa. Tosame nadeńdźemy w Sakskej. Samo jedyn serbski wučeŕ hraje wulku rólu načolnika we wĕstym turnarskim towarstwje. Sokołstwo jomu najskerje hódź njeje. Liči pak so tohodla do „dobrych“ serbskich wučerjow, byrnjež pomhał swoje ludstwo ničić.

W swjedźeńskim ćahu widźachmy cyłe gmejnske předstojićerstwo. Tež krajny rada bĕ swojoho zastupjerja pósłał. Snadź by sam přišeł, njeby-li zadźewany był. Mózno, zo je přeprošenjo přepozdźe dóstał.

Na swjedźeńskej łucy strowješe najprjódcy wjesnjanosta knjez Błaža a potom župan knjez Haješ w serbskej a němskej rěči rjanu syłu přitomnych. Nimale kopa Sokołow wustupi k prostnomu zwučowanju z hudźbu, a tuta narodna falanksa wubudźi wosebje pola Němcow spodźiwanjo. Njemóžachu so dodźiwać, zo ma Serbstwo tak derje wutworjene Sokołstwo. Rjany začišć činješe, hdyž naši junacy do areny po taktach pokhoda kročachu a tam, kaž tež Sokołki, swoje ćelne kumšty pokazowachu. Knjez Riota napominaše we swojej swjedźeńskej rěči z raznymi słowami k lubosći domizny a ludstwa. Krasnje zaspěwa měšany khór „Zernička“ z Lichanja pod nawjedowanjom k. wučerja Janki štyrihłósne spěwy a zašćĕpichu so do wutrobow připosłucharjow. Wšitcy wudźeržachu w miholacym dešćiku. Předsyda Domowiny, knjez farař Křižan, přeješe w dosłowje zo by tutón rjany swjedźeń dobre płody přinjesł hač do dalšich časow.

To je tam jara nuzne. Dźiwajo na dorost počina tam narodna wĕc katastrofalna być, hdyž dźěći skoro wjacy serbski njerěča. Tu so zahubne dźěło němskeje šule hladajcy pokazuje. Serbsku wučbu buchu sebi tam žadali, nimaja pak wučerjow. Zbytni serbscy tča Bóh wě něhdźe w Němcach. Zrudne wuhlady za přichod! Tu mělo towarstwo kruće zapřimnyć a serbske hodźiny za młodźinu załožić. Knjez farař by wĕsće tute ważne domowinske dźěło přewzał k zdźerženju Serbstwa. Je pjeć mjeńšinow do dwanaćich. Přepaseny čas — nihdy njewróći so zas'. Hewak budźe za někotre lěta ze Serbami hotowe — z najmjeńša we Łazu, něhdušoho skutkowanišća Handrija Zejlerja, kotrohož hłowne mjeno towarstwo a župa nosytej, a hdźež nětko Hańža Budarjowa swoje pěsnje

---

Hdy by so tutón zbožowny bur wonka w dalokim swĕće z nim zetkał, by so jomu wuznał: Tamna łuka je twoja, přisahach wopačnje. Wzmi sebi ju zasy, ale přestań mje nětko čwĕłować! Ale hdyž so wón w lĕsu, w cyrkwi abo w nocy we łožu na to dopomni, so tute myslički zasy do wšĕch rózkow swĕta rozehnachu, tak ruče hač wuhlada swoje kubło, swoje hona. Tutych dla dyrbješe znjesć zacpĕću, wone běchu toho hódne, haj, wone běchu hišće wjetšich čwĕłow hódne.

Po někotrym času překhwata joho surowe njezbožo, joho tři dźěći zemrěchu na natykowacu khorosć. Joho žona zemrě přez tutu surowu bolosć a zrudobu na zlemjenjo wutroby. Tam na pohrjebnišću stoješe wón dołho so njehibajcy kaž kamjeńtny pomnik, njeskorżeše a njepłakaše, ale na joho mjezwoču pokazowachu so znamjenja njewopisomneje bolosće. Jako so wón z pohrjebnišća wróći, stoješe tam susod a wupluny před nim. Tu wukulichu so jomu skónčnje sylzy a wótře žałosćo při sebi dźĕše domoj. Slubi we swojej bolosći, tamnu łuku wróćo dać, ale jako zasy wot jenoho pola k druhomu dźĕše, bu joho wutroba zasy wołožena. Susod zasta joho dale čwĕłować, joho najstarši syn lubowaše runje tak kaž wón swoje pola, łuki a dwór. Wonaj njepowědaštaj ženje wo zemrĕtej maćeri a dźěćimi, njepowědaštaj ženje wo ničim druhim, jenož wo polach, hródźach a łukach. Žónska, kotraž běše joho podarmo wo mału požčonku prosyła, běše jomu hnydom do wočow rjekła: „Tebi tež ničo wjacy sobu dać njebudźa hač šěsć deskow!“ Na to wotmołwi wón: „To ničo nješkodźi, ale dwór wostanje cyły a njedźĕleny w jenej rucy.

Jako pak so potom smjerć wo joho durje kłapaše a wón bu njedźele dołho na khorołožo sputany, haj samo woslepjeny, tu wróći so tamna čwĕła zasy. Měšnik přińdźe husto, napołoži jomu pokutu, njesprawne kubło wróćić, hewak njemóže jomu wodać. To bur slubi, ale wotstorkowaše to přecy dale.

Smjerć sedźeše jomu hižo na jazyku, spicy zdaše so jomu, kaž by joho dobra mać wuplunyła před nim. Wón prošeše wo swjećenu wodu a da so stajnje pokrjepić, zo by wotećĕrił złych duchow. Nadobo zawoła swojoho syna a poruči, zo bychu wšitcy jstwu wopušćili. Zasy a zasy so prašeše, hač su wšitcy won a hač su durje zamknjene. Hdyž syn wobkruči, zo je so wšitko stało, jakož sebi přeje, poča ze smjerću so hižo bědźo powědać, što běše zawinył: „Syno, dyrbiš łuku zasy wróćo dać, hewak njemóžu w měrje wumrĕć.“

Syn přińdźe wot wonka kaž by joho nan přišoł, hdy by móhł hišće junu won hić, cyle napjelnjeny wot wjesela nad joho rjanym dworom, wot joho hódnosće a rjanosće runje posyčeneje łuki: „Ale nano“, rjekny syn po khwilcy, to je tola runje naša najrjeńša łuka, a cyły dwór je zničeny, hdyž łuku wot njoho dźělimy!“

A dołho mjelčeštaj wobaj w hórkim bědźenju za někajkim wupućom. Hižo mysleše syn při sebi: Rjeknu jomu jenož, zo łuku dam, tak móže w měrje wumrĕć! Tu wudoby so hišće z mrějaceho erta joho nana: Ty maš prawje! Wutraju hižo ... tam w heli, tón woheń . . !

Wupřestrě so a wumrě.

Syn zawoła ludźi, wšitcy přikhwatachu a krjepjachu joho ze swjećenej wodu, stajichu tam Božu martru a dwě swĕčcy. Mortwy wudźĕraše na třepotace swĕtło swĕčkow, kaž jedyn, kiž widźi něšto hrózbne. Syn začini jomu wóčcy a dźĕše zaso won na swoju łuku. *m. a.*

do serbskeje zjawnosće sćele. W spominanju na njoho dybjałe so wšitke mocy k wótčinskomu skutkej zjednoćić. Je najwjetši čas!

Wjerć mje pola herca!

Z tutym napismom je njedawno nowy serbski zešiwk z nakładom Friedrich Hofmeister w Lipsku wušoł. Kniha nas jara zajima, dokelž wopřija 15 našich serbskich ludowych rejow, kotrež su hromadźene, z klavěrnym přewodom a wopisanjom reji wudate wot našoho hudźbnoho direktora Bjarnata Krawca a wot knježny Měranki Lešawic. Zešiwk pak ma z tym wosebiteje ważnosće też zwonka serbskich mjezow, zo je knjez Krawc z dobom też němski přełožk wobstaral, a tak naše reje też z dobom Němcam přistupne sčinił. Wobalkowy wobraz je zhotowiła knježna Hanka Krawcec, dźowka wudawarjowa. Wobraz předstaja serbskoho herca z dudami a holčku w drasće evangelskich Hornjo-Łužičankow.

Smy na zešiwk hižo čakali, dokelž smy jón trjebali. Wosebje po wójnje wotući w Němskej kaž też druhdźe wosebite duchowne hibanjo mjez młodźinu, kotraž chcyše stare namrěte kubła duchowneje, hudźbneje a też rejowanskeje kultury zdźeržeć a zabyte a pokhowane pokłady ludowoho wumělstwa a swojorazneje kultury zasy wuhrjebać, trjebać a přichodnym splaham podać. Dwaj němskej pomnikaj, wosebje ludowy spěw zašłych dobow zakhowacy, staj „Spielmann“ a „Zupfgeigenhansl“. Nowy splah nochcyše ničo wědźeć wo nowych z južneje Ameriki pokhadźacych „suwakach“ abo „šiberach“. Ludowe reje dyrbjachu z dobom też murja być napřećo mjenowanym modernym suwakam z jazzowej hudźbu, hołdowace njeskludźenym požadosćam. Prěni posrědnicy běchu srjedźne, moraliscy njewěste woršty wulkoměstow. Němscy biskopja drje napřećo nim wustupowachu, njepóćiwosći tak wobarajo. „Nowočasne reje“, tak woni pisachu, „skoro wše najnižšoho pokhoda, pócćiwosć a hańbićiwosć wohrožace, njesmědźa pod žanymi wuměnjenjemi, też nic we wosobnišej formje, dlěhe ćerpjene być.“

Ale najebać wulkeje wumělskeje hódnoty a moraliskeje kmanosće njemóžeše tola ludowa reja nad nješkwarnej nowočasnej reju dobyć. Też pola nas Serbow bě wše prócowanjo podarmo. Naše ludowe reje dźěn běchu so skoro docyła zhubiłe, ale w prěnich powójnskich lětach běchu so też walčik, šotska a pólka bjez mała zhubiłe. Prašamy so, što bě wina, zo so ludowa reja njepředobudźe? Přede wšěm drje bě ćežko, nowu ludowu reju nawuknyć, z druha pak, a to so hišće najważniše być zda, zo němska ludowa reja po nastaću do druhoho lětstotka słušeše a človjekam 20. lětstotka wjacy w krewi, mysli a čuću njeležeše. W dwěmaj swětomaj žiwy być, wob tydźeń we wulkoměsće a industriji, a njedźelu w srjedźowěkskim, bě wěsće njemóžne.

Ale dopomńmy so hišće raz na to, kajka dobyćerska móc w tamnych nowočasnych rejach ležeše! Najebać toho, zo njeběchu z najwosobnišoho pokhoda a zo njestojachu na kulturnej wyšinje, su tola bórzy cyły swět dobyłe. Nic jenož w zapadnej Europje, kotraž tak jako dekadent płaći, też konservativna Jendźelska, komunistiska Ruska, fašistiska Italska, pokročna Amerika, haj samo žołta a čorna rasa přijimachu nowe reje. Žane fašistiske zakazy a žane Fordowe wustajene myta njezamóchu ničo napřećo nim, też nic zakazy Fuldaskeje biskopskeje konferency za čiste katolske kruhi. Njesměmy wšak też to přewidźeć, zo je so nowočasna reja pornjo swojomu njezwuzdźenomu započatkej dźensa tola hižo wo wjele polěpšiła.

Štož za němske poměry płaći, płaći z wulkoho dźěla też za nas. Hač też my docpějemy jónu, zo so jenož zasy naše narodne reje rejuja? Z ćežka drje. Ale to dyrbjeli docpěć, zo z najmjeńša naše narodne reje njezańdu. W tym nastupanju je naš ważeny knjez hudźbny direktor ze swojej pomocnicu Měranku Lešawic wulku službu nam wopokazał. Wěsće naše towarstwa, podobnje kaž je towarstwo „Nadźija“ w Budyšinje to hižo do wudaća činiła, do swojoho dźěławoho a swjedźeńskoho programa też serbske narodne reje přiwozmu, kaž tam dotal hižo narodny spěw pěstuja. Tak smy z wudaćom našich prěnich 15 ludowych rejow, kotrež maja wšě přidate dospołne wopisanjo, wulku kročel doprědka. Štóž ma dobru wolu, móže nětko na tutym polu dźěłać. Smy přeswědčeni, zo budźa wosebje naše towarstwa knježnow z radosću za tutej cyrobu přimać, přetož pohib a rythmika ćěła stej jim tola wosebje přinarodźenej. Tohodla z nowej zahorjenosću do tutoho narodnoho dźěła!

Serbski kwas je dotal z wosebitej lubosću pěstował naš narodny spěw a našu narodnu reju. Z wěstosću směmy wočakować, zo też w přichodźe serbski kwas wostanje swědomity a dobry přećel serbskoho naroda, kotryž njecha nas tupić, ale kotryž chce nam zdźeržeć a zakhować naše swjate narodne kubła.

Naša młodźina, mužska a žónska, je a wostanje pěstowaćel našeje narodneje reje!

Njesprócniwymaj wudawarjomaj naš a cyłoho serbskoho luda najwutrobniši dźak! Přetož wjele prócy a dźěła je woprawdźe trěbne było, dóniž smědźachmy z lohkej prócu sebi naše reje přiswojić!

Z cyrkwje a swěta.

Tunis. Eucharistiski kongres započa so srjedu 7. meje z wulkim procesijónom, na kotrymž so 5 kardinalow, 100 biskopow, wjele duchownych, ministrow a druhich knježeńskich zastojnikow, wjele duchownych a swětnych hódnosćarjow a k tomu mnoho tysac ludźi wobdźělichu. Powitanska zhromadźizna wotmě so pod hołym njebjom před wulkej krasnej kathedralu. Zawodnu rěč měješe stajny sekretař kongresow, knjez biskop Namurski, msgr. Heylen. Za nim wustupi legat Swj. Wótca kardinal Lepicier, kiž dopis Swj. Wótca na kongresu we francózskej a łaćonskej rěči přečita. Bamžowy dopis zaběra so ze swj. Hawštynom, wonym duchapołnym a duchamócnym afrikanskim biskopom, kotrohož wopomnjeću ma lětuši kongres wosebje spěchować „Swjaty Hawštyn je muž Božeje předwidźiwosće k spomoženju človjestwa nimale wšěch lětstotkow pósłany. Kóždy čas dóstanje wot Boha swojich wuznamnych mužow. Za swj. bamžom Klimantom, za sławnymi cyrkwinskimi wučerjemi, kaž swjatymi Irenejom, Hilarom, Athanazijom, Cyprijanom, Ambrozijom, Basilijom a Hěronimom spožči Boža miłosć swětej jenoho swjatoho Hawštyna, muža spodźiwneje mudrosće, wulkeje ponižnosće a swjatosće. Po swojej njewuslědźomnej radźe dopušći Bóh, zo swj. Hawštyn, syn swj. Moniki, podnuri so we swojej młodosći do błudow a hrěchow. Čohodla to? Drje tohodla, zo by přichodny wučeŕ Božeje hnady přichodnym splaham na sebi samym pokazał človječu słabosć też wulkich duchow, słabosć, kotraž stajnje na mocach přiběra, čim bóle pobrachuje na křesćanskim wukubłanju a wutrajnym modlenju. Wosebje w młodostnych lětach je tónle strach wulki. Tola syn swj. Moniki njemóžeše zapadnyć do bjezdna wěčneje zahuby. Wón posłuchaše na prědowanja swj. Ambrozija, z kotrychž čěraše přeswědčenjo, zo namaka za sebje jenož pomoc w klinje katolskeje cyrkwje. Tak zaswita junu skónčnje tutón zbožny dźeń, na kotrymž joho doby Boža hnada. Swjaty Hawštyn běše pozdźišo hnujacy přikład dźěsćowskeje poddatosće napřećo swj. cyrkwi. Wot njoho wukhadźa tute přisłowo: „Rom je rozsudźił, rozmołwa njech je skónčena.“ Joho spisy wo Božej Trojicy, wo wobknježenju swěta přez Božu předwidźiwosć, a druhe su hač k dźensnišomu dnjej wostałe njewučerpajomne žórła duchowneje wědomosće. Wosebje pak je swjaty Hawštyn wukładowaŕ a sławjeŕ Božeje hnady. Joho płomjenita lubosć k Bohu, joho ponižnosć, joho spěchowanjo rjadownoho žiwjenja — wón sam je założił tři klóštry a zawjedł klóštrske žiwjenjo na afrikanskej zemi, spošćo rjadownikam dobru praktisku regulu — su swjatoho Hawštyna pozběhnyli k najwjetšomu cyrkwinskomu wótcej a wučerjej. Lětuši eucharistiski

kongres ma wosebity nadawk, joho wopomnjeco z nowa wožiwić mjez wšěmi katolskimi narodami zemje." To su najwažniše mysle z bamžoweje encykliki wo swjatym Hawštynje. Na prěnim dnju kongresa měješe kardinal Hlond hłownu Božu mšu, na kotrejž wudźěli dźěćom, zwoblekanych w běłočerwjenej drasće, swjate woprawjenjo. Popołdnju běše wućah 7000 dźěći, w rukach palmy njeso, do staroho Amfiteatra Kartagiskoho, hdźež běše na 30000 wobdźělnikow zhromadźenych. Wječor zhromadźi so cyła ličba w kathedrali, hdźež so pobožnosće přez cyłu nóc wotměchu. Polacy dóstachu česć, zo smědźachu nócne modlenjo k Najswjećišomu sakramentej w pólskim jazyku započeć.

Njedźelu 11. meje skónči so kongres z wulkej pontifikalnej Božej mšu a ze sćěhowacym procesijónom k česći Najswjećišoho sakramenta. Bamžowy legat, kardinal Lepicier, dźakowaše so na kóncu wobydlerstwu města Tunisa za lube přijeco a za wopokazanu wuznamnu hospodliwosć na tak wulkej syle wobdźělnikow kongresa. Hospodliwosć je čim wyše k waženju, hdyž wopominamy, zo je krajne wobydlerstwo nimale čiste moslemitske.

Z vatikanskoho města. Wjerch Alexander Wolkoński, prjedawši wosobinski adjutant cara Mikławša II., bydli hižo lěta dołho we Swjatym Měsće. Wón wobsedźeše něhdy wulke kubła w Ruskej, je pak přez rewoluciju wšo zhubił. Joho žona je mjez tym zemrěła a dźěći su wotrostłe a sebi dobre zastojnstwa na šěrokim swěće dobyli. Stary wjerch bydli ze swojej sotru hromadźe we cyle patriachalnych wobstojnosćach. Wobaj staj so před lětami do katolskeje cyrkwje wróćiłoj a wjedźetaj měrne a jednore žiwjenjo. Wjerch Alexander studuje na swoje stary dny theologiju a dóstanje tele dny poslednju swjećiznu. Wón zastupi potom do ruskoho kolega a do bamžowoho instituta za orientalske cyrkwje. Wjerch Wolkoński je 55 lět stary a budże nadźijomnje cyrkwi hišće mnohe lěta służić móc.

Italski minister za wobkhod je wšěm italskim biskopam, kotřiž chcychu na eucharistiski kongres do Kartaga dojěć, darmotnu jězbu na wšěch statnych železnicach přizwolił.

Pariz wosławi zańdźenu njedźelu swjatu Johannu d' Arc, wudebjejo domy z pletwami a khorhojemi w narodnej trikolorje w bamžowych a starofrancózskich barbach. Tež kathedrala „Notre Dame" běše swjatočnje wudebjena. Z kamjeńtnych stołpow wisachu dołho khorhoje běło-módre ze złotymi lilijami a běło-žołte bamžowske. Wobdźělenjo wobydlerstwa běše wurjadnje sylne. Na naměśće, hdźež je wulki pomnik swjateje postajeny, zhromadźichu so dopołdnja w 9 hodźinach knježerske woršty. Z boka pomnika stejachu dwě kompaniji wójska z khorhojemi. Z dypkom dźewjećich přijědźeštaj načolnik ministerstwa Tardieu a wójnski minister Magindt. Wobaj położištaj krasnej wěncaj k nohomaj postawy. Na to wotmě so defilacija 3 regimentow (pěški, artilerija a kěraserы) a sylnoho wotdźěła wójnskich ranjenych. — Připołdnju w 11 hodź. wotmě „action française" kotryž njebě so dopołdnja wobdźělić směł, swój wosebity swjedźeń.

Španiska přihotuje so, zo by něhdyša kralowna Isabela česć wołtarjow dóstała. Wona běše poslednja kastiliska kralowna a woženi so z poslednim Aragoniskim kralom Ferdinandom. Přez tutu žeńtwu nasta nětčiša Španiska (1479). Isabella běše duchapołna wjerchowka a škitarka Kristobala Kolumba, kotryž z jeje podpjeru puć do Ameriki namaka (1492). Přez jeje wušiknosć a zmužitosć buchu španiscy Moriskojo do Afriki wuhnaći a cyła Španiska wróći so ke křesćanstwu, hdyž běše přez 700 lět Mohamedanej służiła. Pódla toho běše Isabella přikładna maćer a křesćanka, kotraž je mnohe skutki křesćanskeje miłosće dokonjała.

Španiski kral Alfons je lětsa na pobožnosćach martrownoho tydźenja w Sevilji so zjawnje wobdźělił. Wón nošeše při swj. wobrjadach khorhoj bratrstwa maćerje Božeje Montserratskeje. Na Wulkim pjatku předpołoži jomu kardinal-primas po počesćowanju Swjatoho Kříža smjertne wusudy. Kóždy tajki wusud běše z čornym bantom wobwity. Chce-li kral amnestiju spožčić, wumjeni wón čorny bant z běłym. Tele zjawne kralowske wobdźělenjo sta so lětsa k prěnjomu razej po 33 lětnej přestawcy.

Portugalske knježerstwo ma wotpohlad, Paduanskej kathedrali, hdźež je ćěło swj. Antonija pokhowane, darić modelródnoho domu swj. Antonija w Lissabonje, hdźež so swjaty lěta 1195 narodźi. We vatikanskich kruhach so powěda, zo Swj. Wótc sam do Padua k rowej swj. Antonija dojědźe.

Mexikanske knježerstwo je cyrkwinskej wyšnosći farske archiwy, kotrež buchu 1926 z namocu wuswojene, zasy wróćiło. W staće Tabasca, hdźež ma zatrašny njepřećel cyrkwje Thomas Garrido Canabal hišće móc w rukomaj, traja přesćěhanja dale.

Staršiske žohnowanjo.

Jako francowski kral Ludwig knježeše, dósta joho pobožna dźowka na běłej njedźeli prěnje swjate woprawjenjo. Prjedy hač so kralowska swójba do hrodowskeje kapałki poda, dowjedźe mać swoju dźowćičku k nanej a rjekny k njej: „Dźěćo, poklakń so před twojim nanom a proš joho wo požohnowanjo."

Tu pozběhny kral swojej rucy a rjekny hnuty: „Z hłubokosće swojeje wutroby žohnuju tebje, moje dźěćo, a proš Boha, wón chcył tebi hnadu spožčić, zo by tute swjate woprawjenjo prawje hódnje dóstać móhła. Twoja wutroba je čista a njewinowata, tohodla budźe twoja prózstwa też spodobna. Proš tohodla na Božej mši Boha za swoju mać a za mnje. Njezabudź ženje, moje dźěćo, zo je swjata wěra kužoł zboža a trósta we wšitkich přećiwnosćach žiwjenja. Takle, nětko dźi w žiwej zahorjenosći k wołtarjej, hdźež wačakuje će Jězus. Přepodaj jomu twoju cyłu wutrobu!"

Njeby to rjenje było, hdy by kóžde dźěćo před swojim swjatym woprawjenjom swojich staršich wo jich požohnowanjo prosyło? Runje staršiskomu žohnowanju je Bóh najwjetšu móc dał. Starši dyrbja na zemi Bože město zastać. *m. a.*

Wšelčizny.

Šewski wučownik: Mištrka, hdyž na wašu hubu pohladam, so kóždy raz na hosćenc w Berlinje dopomnju." — Mištrka: „Kak toma?" — Wučownik: „Na tutym stoji napisane: W nocy a wodnjo wočinjene!"

* * *

Něhdźe zetkaštaj so farař a lěkař na puću do hosćeńca. Žortnje měnješe lěkař k fararjej: „Ale knjez farař, tónle puć tola do njebjes njewjedźe!" Zdobnje wotmołwi jomu farař: „Wězo nic, knjez doktor, hewak drje was zawěśće zetkał njebych."

Towarstwowy powěstnik.

Khrósćicy. Jednota „Sokoł" wuhotuje 18. meje wječor 1/2 8 hodź. zjawny sokołski swjedźeń. Sokołske předstajenja a dźiwadło: Dźiwotworny kłobuk. Potom su reje. — Wšěch lubych bratrow a Serbow wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Wotrow. Towarstwo katolskich młodźeńcow we Wotrowje ma njedźelu 18. meje pola Juršec kehelekulenjo a třělenjo wo myta. Wšěch Serbow z blizka a z daloka k tomu wutrobnje přeprošuje předsydstwo.

Jednota, tow. kat. Serbow w Drježdźanach přeprošuje wšěch Serbow w Drježdźanach a wokolinje na serbske kemše njedźelu 25. meje rano we 8 hodź. w kapali Taschenberg-Palais. Spowědź wot 7 hodźin.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 404. z Łahowa: Jakub Nawka; 405. 406. z Wotrowa: Michał Herman, Jan Šrama; 407. z Kašec: Jurij Rjek; 408. z Njebjelčic: Jurij Žur (kublef).

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1087.: N. N. z K.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 12. meje 1930.

Woły: 109. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 56–60 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 47—52 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 37—42. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 290. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 54—58. 2) Połnomjasne, młódše 50–54. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44–48. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 298. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 49–53. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 53—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 41—47. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 46—50. 5) Mjenje a špatnje picowane 36–40. 6) Husumske z pastwy 29–33. **Ćelata:** 883. 1) Najlěpše wukormjene 77–82. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 70–76. 3) Špatne 60—66. **Wowcy:** 764. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—65. 2) Starše wukormjene 50—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 45—52. 4) — . **Swinje:** 3001. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 64–65. 2) Wukormjene 65–66. 3) Mjasne 64–63. 4) Špatne 56—60.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 4½—7 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Drjewjane křiže a rowowe pomniki
z dubowoho drjewa zhotowja tunjo
R. Waurik, drjewodypc, Budyšin, Zadnja bohata hasa 20.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pucheŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Wšě čišćeŕske wěcy
wuhotuje derje a spěšnje
Donnerhakec čišćeŕnja.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Serbski Hospodaŕ
ratařske wulkowikowanske towařstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3510

Poruča
symjeńtny dźećel a runklicu
zaručene originalne symjenja najlěpšeje kajkosće, **symjentny hróch** a **woku, trawowe symjenja,** wšěch družin **hnojidła, cement** a **wapno.**

Ze swojoho młyna w Delnim Wujezdźe
Telefon čo. 13.

Pšeńčnu, ržanu muku, picowańske muki, wotruby, ržany, ječny, wowsny a kukuricowy (majsowy) **šrót,** torhanu a cyłu **kukuricu,** wšo we zaručenych najlěpšich kajkosćach. **Brikety, wuhlo** a **koks** po cyłych wagonach a też w mjeńšich dźělbach z našich składow.

Wosebje pokazujemy
na naše specialne měšane picy
spěchowace njesenjo jejow a rosćenjo prosatow a młodoho skotu, hdyž mloko njedosaha.

Twory sćelemy z našimi čežitymi awtami do kóždeje wsy, je-li 60 cent. jeneje abo wšelakich družin so nadobo skazaja.

W meji žiwjenja wotwoła Boža předwidźiwosć našu towařšku, čestnu knježnu

Hańžu Henčlec ze Smječkec.

Při jeje zažnym rowje žarujemy ji přiwołajo do wěčnosće: „Spi w dobrym měrje!“

W Smječkecach, 14. meje 1930.

Smječkečanska młodźina.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje dźowki, sotry, swakoweje a ćety

Madleny Kmjećec rodź. z Jawory,

kiž je štwórtk, 8. meje, po ćežkej khorosći derje wobstarana na puć do wěčnosće we Worklečanskej khorowni zemrěła a zańdźenu njedźelu w Khrósćicach pokhowana, wuprajamy wšitkim přećelam a znatym, wosebje pak Worklečanskim sotram a Klóštrskomu knježstwu za mnohe wopokazane lubosće **najwutrobniši dźak a horce „Zapłać Bóh tón Knjez“.**

We Worklecach, Pančicach, Brěznej a Drježdźanach,
na dnju pohrjeba 11. meje 1930.

Zrudni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěšćki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorčćak čo. 3895.

21. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **24. meje 1930.** | **68. lětnik.**

Čas rekordow.

Do najzrudnišich znamjenjow našoho časa słušeja njerozomne rekordy, kotrež so tu a tam w najwšelakorišim nastupanju postajeja, dobywaja, snadź też přehrawaju.

Do nich słušeja na přikład rekordy w „napřemoh jědźenju“, lěpje prajene napřemoh žra . . . Sam Hart z Florida je „swětowy mištr“ w jědźenju bananow. Za hodźinu spóžera 168 wulkich bananow. Louis Karansky z Chikago pobi rekord w jědźenju jeji. Muž z Wina zjě za hodźinu 69 tak mjenowanych „knejdlow“.

Zo maja wšelacy wjetši apetit kaž druzy, je so też w Serbach stało. Na přikład poruči žona mužej, kiž bě husycu wopjekła, husycu tak dołho, kaž swoje kruwy podeji, pilnje wobliwać. Hdyž zasy přińdźe za husycu hladać, bě ju jeje muž mjez tym zjědł.

W Bajeńskej sedźi runje připołdnju prawy Bajeński w korčmje za blidom a sebi cyłu swinjacu hłowu k wobjedu rozrězuje. Pódla přihladuje cuzy. Skónčnje cuzy so zmuži joho woprašeć: Ale, prajće mi, chcejće wy cyłu swinjacu hłowu sam zjěsć? Ně, ně, wotmołwja Bajeński: Ja tola też knejdle a kisały kał dóstanu a na to dawno čakam.

To pak njejsu hišće rekordy we wěrnym zmysłu słowa, ale dopokazy žohnowanoho apetita.

Tajke njerozomne napřemoh jědźenja, też na kwasach, kolancijach abo při piwnych bjesadach dyrbja so też druhdy w Serbach stać, su pak njehódne rozomnoho człowjeka a křesćan so wot nich wotwobroća. Bože dary su Bože dary a nic k tomu, zo by je za rekordom wrótny swět znjewužił ke škodźe swojeje strowoty, hdyž často khudy nima też w Serbach, z čim by so nasyćił.

Cyrkeŵ cyle druhe rekordy pokazuje. Swjaty póst nam praji, zo je so naš Knjez 40 dnjow a 40 nocow posćił, wězo nic, zo by rekord postajił, ale zo by za naše hrěchi, też za hrěchi rekordnoho wožrałstwa, dosć činił. Wo zbóžnym Mikławšu z Flüe a druhich swjatych a zbóžnych wěmy, zo su lěta dołho bjez kóždeje jědźe byli, z wuwzaćom swj. woprawjenja. Też naš čas nam tosame pokazuje na Thereziji w Konnersreuće.

Druhe, wězo cyle amerikanske rekordy z tutoho kraja do njebjes postupowacoho njerozoma nam nowiny rozprawjeju, na přikład, zo wóndy so w jenym měsće zarjadowa napřemoh comanjo z mlokowych blešow kaž dźěći z gumijowymi „nučemi“ a z babyjowymi měchami na hłowje. Štóž prěni swoju blešku na tute wašnjo wutrubi, doby rekord a joho mjeno přinjesechu z wulkim pismom nowiny a wšón amerikanski swět so dźiwaše nad tajkim rekordom! Nic mjenje duchapołny, ale ćim strašniši rekord wumyslichu tamniši studenća. Dwaj a dwaj čapnyštaj so na zemju mjez kolijemi železniskeje čary a čakaštaj na ćah z połnej paru so bližacy. Štóž zamóžeše najdlěje wudźeržeć, so ćaha a přejědźenja njebojo, bě dobył. Kak worakawa hrajka ze swojim žiwjenjom!

Sudnik A. H. Hitchies w Arkansas je najwyšši rekord w dźělenju mandźelstwow postajił z tym, zo na jenym dnju 33 dźělenjow wupraji a 9 druhich namjetow wotpokaza.

Kak cyle hinak klinči rekord, kiž při założenju cyrkwje naš Zbóžnik postaji. Štož Bóh zjednoća, njech człowjek njerozdźěla — tak praji a nimale 1900 lět dołho njeznajachu mjez katolikami z cyła dźělenjo mandźelstwa. Mandźelscy wostachu zjednoćeni też při najbóle napřećiwnych powahach a w mnohich ćežkotach a pruhowanjach. Skoro 1900 lět bjez jenoho dźělenja mandźelstwa — to je też rekord. Štó sćěhuje tajki přikład w času, hdyž samo zawěsćenjo přećiwo dźělenju mandźelstwa zawjedu? Komu je snadź znata ličba roztřasenych mandźelstwow, kotrež swjaty Klimant Dwořak, swjaty farař Vianney z Ars zasy naprawi? Štó wě, kelko zwadow a njepřećelstwow, też w mandźelstwje, je swj. Franc Saleziski wurunał a wujednał? Štó mohł wuhudać, kotre woprawdźite rekordne ličby móže swjata cyrkeŵ napokazać za swjatosćenjo mandźelstwa a što je wona też bohazabyćiwomu swětej přez to sylzow a pjenjez zalutowała?

Swět znaje dźensa druhe rekordy: Štó zamóže najdlěje rejwać, kelko dnjow a nocow su wowrótnjene pory pospochi rejwali, haj samo w jenym padźe je nam znate,

zo na tajki por čakaše před rejwanskim lokalom wóz, kiž rejwacy por wjezeše runu smuhu do wrótnicy. Haj, to je prawy dom za tajkich rekordžračkow! Tež za kurjerjow, hrajerjow z kartami, na huslach, na klavirje atd. so rekordy postajeja a my w Serbach znajemy „hrajeŕske bole“, na kotrychž serbscy hračcy maja časa a pjenjez dosć, so na škatturnirach wobdźělić. Su so tajcy tež hižo na turnirach wobdźělili, hdyž rěkaše, kak dołho wutraješ w cyrkwi, kelko króć khodźiš k něšporu wob lěto, kelko króć sy njedźelski wječor doma był při swojej lubej mandźelskej a swojich dźěćoch? Přismolene kholowy na korčmaŕskich stólčkach, nadute plampace huby, kelko hrěchow přećiwo česći, sprawnosći a lubosći su často tež rekordne ličby našich přisydłakow a što so wšo po nocach tam stanje? Słyšachmy njedawno, zo je raz na jeje wěrowanskim dnju w płachćičcy jěła njewěsta rano z kołom kemši, zo by so před wěrowanjom posylniła z Božim khlěbom a z korčmy wustupi tajki nócny dundak, njewěstu z koła nuzujo a ju njepřistojnje wobćežujo. Njejsu to tež zamołwjenja połne znamjenja našoho časa?

Štó je so hižo raz za tym prašał, kelko miłosćiwych sotrow a kotre najdlěje při khorołožach ćežko- a na smjerć khorych wudźerža a to — bjez nócnoho spara a najmjeńšoho wobćežowanja? Za to swět woči a wuši nima a žanu statistiku njewjedźe, haj, je hišće rani we zjawnosći. Njedawno bě, zo so přećiwo katolskim miłosćiwym sotram na zjawnej zhromadźiznje šćuwaše a bórkaše a nichtó njezwěri sebi słowčko za nje rjec. Tu stany jednory dźěłaćeŕ a praji takle: Njejsym katolik a njemóžu tež rěčeć. Telko pak wam praju: Loni bě moja žona ćežcy khora a moje dźěćo tež. Džensa je moja žona strowa, dźěćo tež, ale wothladowaca sotra je njeboh. A nichtó njemóžeše słowčka wotmołwić. Su so hižo wše te klóštrske wosoby ličiłe, kotrež najdlěje wudźeržachu w khorownjach za tuberkuloznych, we wrótnicach a při najbóle hubjenych mjez hubjenymi? Za to rekordne ličby njewobstoja. O tola: W knizy žiwjenja!

Kaž je znate, njezamóža Europjenjo dlěje kaž pjeć lět w žahacej ćopłoće Aequatorowoho słónca wutrać. Sće hižo hdy a hdźe čitali, kelko katolskich misijonarow w służbje cyrkwje tam dlěje wosta? Štó liči ličby a znaje mjena tych měšnikow a knježnow, kotrež najwjacy lět přebywachu mjez wusadnymi, mjez khorymi na lepra a jich wothladowachu a dušepastyŕscy wobstarachu? Kotre swětowe nowiny wo tym słowčka pisaju?

Póstnicy so lětsa z premijemi wuzběhowachu najrjeńše maski dźěći. Štó płaći premije za tajke serbske dźěći, kotrež swoje kroški njepřečinja, lutuja a za to wopruja za pohanske dźěći? Njedawno pisaše Posoł, kak so za kralowny rjanosće premije wustaja. Štó je hižo tajke kralowny rjanosće mjenował, kiž maja najrjeńšu, najčisćišu wutrobu? Štó mjenuje tež w našim kraju mjena tych, kiž za čas žiwjenja swojim staršim ani najmjeńšu zrudobu njenačinichu, swojomu bližšomu najmjeńšu křiwdu nječinjachu, ani złamanoho njesprawnoho pjenježka sebi njepřiswojichu, za čas žiwjenja ani jene zełhaŕne słowčko njewuprajichu, Boha za čas žiwjenja ani z jenym ćežkim hrěchom njerozhněwachu?

Za rekordom zažrany swěće! Napokaž nam twoje ličby! My je mamy! Wočinjejće jenož katolsku legendu swjatych! Čitajće w „aktach swj. martrarjow“! A tež dźensa hišće tajcy su. Štóž je we swjatym lěće w Romje na misijónskej wustajeńcy był a tam widźał, wě, zo tež dźensa hišće naša cyrkew swjatych płodźi. Konstantin Kempf wuda knihu z napismom: Swjatosć cyrkwje we 19. stotku. Wón w njej mjenuje 289 wuznawarjow, z kotrychž je hižo 25 wot cyrkwje pozběhnjenych k česći wołtarjow. Wot martrarjow poslednjoho lětstotka je hižo 227 zbóžnych prajenych. To su naše rekordy! A mjenowany duchowny pisa: Wuprajamy, zo tež we našich časach je katolska cyrkew runje tak płódna na swjatych, kaž hdy prjedy. Hdyž dźensa sebi ludźi wobhladaće, na železnicy, awtach abo druhdźe, skoro kóždy ma špórtsku nowinu w rucy a dopomnjamy so na staroho filozofa Diogena, kiž na běłym, swětłym dnju z latarńju ludźi pytaše, mjenujcy rozomnych ludźi. Dźensa je wšo kołwrótne za rekordom, za špórtom, za swětowym tamtamom. Chcemy ludźi, woprawdźitych wulkich ludźi pytać, njesměmy jich pytać tam, hdźež dźensa swět jich pyta, na městnach rekordow, ně, dyrbimy jich pytać tam, hdźež so Boże, wěčne rekordy postajeja a bija, ale zdalene wot swětowoho hołka, we samoće a ćišinje, jenož před Bohom a joho jandźelemi.

My dyrbimy wotwuknyć, za nětčišim swětom hanjeć a z nim do jeneje truby trubić, na jene kopyto bić. Naš lud a naš čas dyrbi zasy wědźeć, zo klóštrska knježna, kiž 6 dnjow a nocow pospochi při mrějacym, kiž je na natykowacu khorosć khory, stražuje, wjacy dokonja hač tón, kiž na motorowym kole jězdźi napřemoh abo je jako dobyćeŕ wušoł z 6dnjowskoho napřemoh jězdźenja.

Najwyšše a najlěpše rekordy so bija a dobywaja na cyle druhim polu, kaž swět w špórtskich nowinach wutrubja.

Na kóncu hišće někotre rekordy. Rěka, zo je Němska khuda kaž čert. Dopokazy: W kobłaŕni Graditz płaći so za woćehnjenjo jenoho konja 56859 hr., we Trakehnen 68944 hr. Wšelake napřemoh jězdźace towaŕstwa (Rennverein) dóstanu wot stata 9400000 hr. podpjery za lěto. Bemberg-židowa industrija płaćeše 7 dohladowarjam w lěće 1925/26 tantiemy kóždomu po 210000 hr. Dohladowaŕske rady dóstachu za to, zo so na někotrych posedźenjach wobdźělichu, kóždolětnje 30000 hr. Druhe póstny su hišće lěpje płaćene. Robert Gutmann wot Drježdźanskeje banki ma 35 tajkich rjanych póstnow. Oskar Schlitter (němska banka) 50, swobodny knjez z Oppenheim (Khelno) 65, Louis Hagen 65 a tak dale. Jakub Goldschmidt (Diskonto) 94 městnow, dr. Fischer, předsyda Hansa-zwjazka, 89. Berlinskomu dirigentej opery poskići město — z mjenom Bruno Walter — mzdu stotysac hriwnow a při tym 5 měsacow dowola, k tomu hišće extrahonorar 40—50 tysac hr. za wustupy jako hósć při statnej opery. Hladajće, tak swět rekordy postaja a to w Němskej! Hewak pak khudomu kóždy krošik wudrěja.

Naš čas ma nuzne, zo by so wróćił k rozomnym rekordam, rekordam zlutniwoho hospodarjenja, rekordam sprawnosće napřeco khudym, bědnym a tym, kotrymž je najprjedy wšo wudrěł.

A my w Serbach? Zdźeržmy swój rekord jako sprawny serbski lud! Tu je strach, zo druzy přińdu a nas pobija ze swojimi rekordami, zo napokazaju lěpše, rjeńše ličby kaž my.

Štwórtk swjećimy Božoho stpěća. Štož horjeka je, to pytajće! Njepłaći to tež nam? Njepytamy přewjele deleka tudy na zemi?

Njebudźmy lačni za prózdnymi rekordami, na přikład, zo we swěće stajimy swojoho muža, zo wšo sobu činimy, kóždu nowočasnu wrótnosć a hłuposć.

Budźmy rekordni Serbja w lubosći k Bohu a k swojomu ludej!

Nam so zda, zo smy často woprawdźe rekord dobyli mjez wšěmi ludami, štož nastupa swoje zahanjeć, swoje směšić, swoje teptać a za cuzym běhać. Cuzomu khlěbej rěkamy přecy całta a swój dobry serbski, burski khlěb, swoju narodnosć zacpěwamy. To je tež rekord, ale jenički swětowy serbski rekord. Škoda, zo na to premije njesydaja a so njewusypaja!

Najlěpši rekord pak budź a wostań: sursum corda, hesło přichodnoho štwórtka! Njećińmy so wopićki před swětom, budźmy rjekojo před Bohom! jn.

Politiski rozhlad.

Nowowólby w Sakskej.

Tuž smy w našej lubej Sakskej zasy jónu tak daloko, zo dyrbimy sebi swój sakski sejm z nowa wuzwolić. Skoro runje před lětom běchmy sebi dotalny wuzwolili. Tehdom běše wusud němskokrajnoho suda sakski parlament rozwjazał. Nětkle je dotalny sejm swoju smjerć sam swjatočnje wobzamknył. Socialdemokraća a komunisća běchu hižo dawno měnjenja, zo měł wumrěć a so pohrjebać. Njemějachu mjenujcy w nim trěbnu wjetšinu a tuž so knježeše bjez nich. To so jim wězo njelubješe. Tola też naprawne strony njemějachu wjetšinu. 46 socialdemokratam a komunistam stojachu 46 zapósłancow prawych stronow napřećiwo. Rozsudźace słowo mějachu 4 narodni socialisća. Či dotal z prawymi stronami dźěchu. Tola nadobo so jim to wjacy njelubješe. Přidružichu so lěwymaj stronomaj. A hdyž socialdemokraća namjet stajichu, zo měł so sejm rozpuščić a z nowa wolić, dachu jim a komunistam swoje hłosy a tak bu zańdźenu wutoru sakski sejm rozwjazany. Žadyn rozomny človjek tajku politiku njewopřimnje. Runje nětkle mamy tak ćežki čas, telko bjez dźěła a bjez pjenjez. Mnozy z nich swój hłós w tajkim času z rozmjerzanjom najradikalnišim stronam dawaju. To staj komunistiska a narodnosocialistiska. To pak je cyle wopačna politika. Wšo zatamać a potorhać je stajnje lóže było hač twarić. A tola: Njeje naš čas hižo dosć potorhał a zničił? Njeje najwjetši čas, zo so zhrabamy a zasy natwarjeć počinamy? Dyrbi hišće wjacy so zničić? Njejsmy ničo nawuknyli? Z rjanymi a wulkimi słowami nam njeje posłužene? Što mamy my Serbja činić? My mějachmy w dotalnym sejmje po dołhich lětach, prěni króć po wójnje skónčnje zasy swojoho zastupjerja. Běše to přichodny syn našoho dołholětnoho zapósłanca, njeboho Kokle-Lisaka, knjez kubleŕ Jakub Špitank ze Zejic. Na lisćinje wjesnoho luda smy joho přećišćeli. Štóž někak w zjawnym žiwjenju stoji, wě, što je tutón jedyn zapósłanc za nas woznamjenał, wě, kak je knjez Špitank za jene jeničke lěto wědźał, sebi nimo měry widźane a wliwne stojnišćo připrawić, kak wuspěšnje je tam skutkował a kak mnoho nam wuskutkował. K tomu njejsu wulke rěče w sejmje trěbne. Wjele važniše je dźěło we wšelakich wubjerkach a wosobinski zwisk. Tu pak je, a to budź z najhorcyšim dźakom našomu serbskomu zapósłancej knjezej Špitankej tu we wšej zjawnosći a z najwjetšim připóznaćom prajene, knjez Špitank je był prawy muž na prawym městnje. Najlěpje bychmy jomu zawěsće tutón swój dźak wuprajili z tym, zo bychmy jenohłósnje joho zasy wolili. Najwažniše za nas Serbow je, zo smy w sejmje zastupjeni, zo mamy swojoho samsnoho zapósłanca. Nichtón nas tak zastupować njebudźe a njemóže a nichtón naše wobstojnosće tak njeznaje kaž muž našoho ludu. Tu pak rěka, přezjedni być. Přezjednosć je najwažniše při tutej wólbje. Serbskoho zapósłanca za serbski lud! To je naša parola. W tym chcemy być přezjedni. Jenož w tajkej přezjednosći dobudźemy.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Naše towarstwo katolskich serbskich knježnow, kotrež je wotrjad našoho wosadnoho towarstwa Jednoty, zarjadowa na přeprošenjo knjeza fararja Miča njedźelu 18. meje popołdnju wulět do starosławnych Njebjelčic. Nahladna ličba knježnow móžeše z awtobusom po dwěmaj hodźinomaj so sobu na puć nastajić, mjez tym, zo dyrbješe druha połojca knježnow, dokelž njeměješe „swobodnu njedźelu“, doma wostać. Wjesoły spěw klinčeše přez serbski kraj, luboznje napjelnjeny ze słónčnej złotej pruhu. W Njebjelčicach knjez farař a fararjec kuchařka hosći nanajpřećelnišo witaštaj a ze słódnym bunacym a hišće słódšim přikuskom hospodowaštaj. Tajke něšto bě samo za hewak slědnych měsćanskich něšto cyle wosebite! Po kofeju je Měsćanski knjez kapłan wšěch „molował“, zo bychmy też hišće w pozdźišich časach rjanu dopomnjeńku na rjany Njebjelčanski mejski wulět měłe. Knježny wobhladachu sebi na to cyrkeŵ a kěrchow a wjes, też wopytachu přiwuznych a znatych. 1/2 8 hodź. bě mejski nyšpor, ke kotromuž běchu wšitke knježny přikhwatałe, zo bychu z wosadnymi zhromadnje Bohu česć dawali a sławu Marijinu z pobožnym kěrlušom zanošowali. Po rjanym nyšporje bě zhromadny wječor wšitkich knježnow Njebjelčanskeje wosady a Budyšskich w Žurec korčmje. Cyła rumna sala bě nimale z knježnami wobsadźena. Ze zhromadnym spěwom „Hdźe statok mój“ bu skhadźowanka zahajena. Po prologu Njebjelčanskeje knježny jimaše so knjez farař Mič słowa, kotryž z wutrobnymi słowami Budyšskich do wosady witaše a wosebje knježnam ideal najzbožnišeje knježny k sćěhowanju před woči staješe. Knjez kapłan Nowak dźakowaše so na to za wutrobne witanjo a šćedriwe pohosćenjo na farje. Dale rěčeše wo strachach, kotrež dźensa nam wosebje hroža a wo nadawkach našich towarstwow za knježny. Bóle hromadu stać, wšitke knježny słušeja do wosadnoho towarstwa a nic jenož někotre.

Zawostaństwo.

„Wěš, wotmołwy njemóžu ći dźensa hišće dać. Z tajkimi prašenjemi daj sebi hišće časa być. Praju ći to pozdźišo junu. To wěš, tajka ważna wěc njehodźi so tak spěšnje rozsudźić.“ Do wočow činješe Hilža jara khutnje, ale při sebi mjelčo so jomu wusmja. Někajkoho pachołka tak za nós powodźić, to je sama radosć!

Franc běše Hilžu z reji domoj přewodźał. Lubowaše ju z cyłeje wutroby, a tak běše so jeje dźensa woprašał, hač chce być joho žona. Hilža běše z małoho kubła, ale bě, kaž ludźo to prajachu, kusk horda a khětro jara wumyslena. Měješe też jara bohatu ćetu, kotraž měješe rjane wulke kubło a dokelž běše Hilžiny nan jenički bratr tuteje burowki, mysleše sebi Hilža hižo nětkle, zo je cyłe wobsedźeństwo jeje a tak móžeše sebi hižo nawoženjow wolić a też kusk za nós wodźić. Hilža mysleše sebi z wěstosću, zo změje pozdźišo junu rjane, bjezstarostne žiwjenjo. Doma wězo wjele njedźěłaše. Wšě starosće a dźěła přewostaji swojej starej maćeri. Wšě maćerne prošenjo, zo by so też trošku hibała, bě podarmo. Lohka Hilža sebi ani njepomysli, zo by maćeri druhdy popomhała, kotraž najebać wšoho mjerzanja, kotrež ji jeje dźowka načini, tola zaso z hordosću na nju zhladowaše, ju zapleńći a jeje brachi njewidźeše.

Hilža hladaše so smějo na Franca, wón pak so wopraša: „Haj, njemóžeš dha mi woprawdźe rjec, hač maš mje rady abo nic, Hilža? Myslu sebi, zo móžemoj junu tak prawje zbožownaj hromadźe być.“

Hilža činješe wězo jara khutne mjezwočo a wotmołwi zamyslena:

„Wěš, Franco, žeńtwa je jara khutna wěc, rjeknje mać přeco. To njemóžeš so hnydom za wokomik rozsudźić. To jedna so tola wo zbožo naju cyłoho žiwjenja. Chcemoj 'nož hišće khwilku čakać. Wšak móžeš so mje junu zaso woprašeć. Dźi a njehladaj tak hroznje. Mam wšak će woprawdźe lubo, Franco, ale mału khwilku hižo dyrbiš šće čakać.“

We swojej wutrobje pak so jomu wusmja: „Toho hišće khwilku za nós powodźu! To so mi runje lubi. A wón, to hakle je hłupy kopoł, zo to njepytnje abo njewidźi, zo mam joho tak za błazna.“ A jako so tak při sebi wjeseleše, wobroći so Franc zrudny a dźěše dale.

„Njebudź tola tak ruče na hłowu dyrjeny, Franco, mam wšak će woprawdźe lubo,“ spytaše wona joho zaso wujednać. Dyrbju sebi tola wěc najprjedy trošku rozmyslić, dokelž ma mać přeco telko wustajić nad wami młodymi hólcami. Ale přińdź jenož zaso po mnje rejwać, chcu wšudźom z tobu sobu hić.“

Bjez słowa dźěli zo Franc wot njeje a dźěše pomałku dele do wsy. Haj, hdyž njeby tak jara rjana była. A tak lubosćiwje móžeše ze swojimaj jasnymaj a smějatymaj wóč-

Towařstwa njejsu jenož za někotre pobožne, ale za wšě. Też naši starši dyrbjeli bóle na to dźiwać, potom budźe też towařstwo zasy k zbožu za swójbu. Štwórta a šesta kaznja wostanjetaj zakład dalšoho zboža. Po basni młodeje Njebjelčanki sćěhowaše dźiwadło „Krótkowidźaca Wórša". Po khutnych słowach prezesow mějachu knježny po někotrych hórkich kapkach tak też hišće trošku cokoroweje wody. A kotra holca so njeby rad kusk posmjała a wjesoła pobyła? Někotre spěwy hišće zaklinčachu a zahorichu wutroby ze swjatym zapalom. Po skónčacych słowach knjeza hosćićela hišće poslednju „Hdyž, sotry, bližša hodźinka, nas wot was dźělić budźe". Potom krótke rozžohnowanjo. Motor hižo pupotaše. Božemje, wy towařski Njebjelčanske, božemje a wutrobny dźak, knjez farař, za lube pohosćenjo . . . a słódne plincy!

Z **Khrósćic.** Zasy je jónu po sokołskim swjedźenju. Jeli nětk nałoženu prócu a snadny wopyt mjez sobu wotwažeš, je to jara špatne myto. Wjacy běchmy wězo wočakowali. Ale to njesmě jednotu wottrašić, w dotalnych kolijach dale dźěłać. Wšak kóždy Sokoł wě, za čo so wopruje. Program poslednjoho swjedźenja bě derje zestajeny. Zwučowanja na prěkušu měnjachu so ze wšelakimi skupinami. Br. starosta Wićaz wšitkich nanajwutrobnišo na swjedźeń powita. Potom přednjese br. Kocor rjany prolog: Serbska zemja. Hra: „Dźiwotworny kłobuk" so wšěm jara spodobaše. Hraješe so nimale žiwje, tak zo so nikomu wostudźiło njeje.

— Při našej katolskej šuli je wučerske městno wupisane. Wobknježenjo serbskeje rěče so žada. Zamołwić maju so pola knj. šulskoho rady w Kamjencu hač do 15. junija. Ženjeny wučer namaka rjane bydlenjo we wsy.

— Dwójcy za sobu je so z tuteje Hórnikec korčmy jězdne koło pokradnyło, bjez toho, zo bychu paducha lepili. Njezamołwite je wašnjo, nětko na mejskim nyšporu swoje koleso wonka při kěrchowskej muri stejo wostajić. Z tym so paduchom najlěpša składnosć poskići, koło kradnyć. Tak budźmy w přichodźe na straži.

Z Ralbic. Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměje so w Ralbicach wutoru, 27. meje, pop. 3/43 hodź. pola Brězanec, a 1/24 hodź. w Sernanjach pola Kórjeńkec. Lěkař budźe přitomny.

Kantor Jan Symank — 70 lět.

Póndźelu, 19. meje woswjeći městopředsyda našoho towařstwa swjateju Cyrila a Methoda w čělnej strowoće a duchownej čłosći swoje sydomdźesaćiny. Na tutym dnju běchu joho krewni přećeljo a přiwuzni, ale też mnozy druzy, zastupjerjo wšelakich serbskich zwjazkow a zjednoćeństwow, swój puć na Wilhelmowu dróhu w Budyšinje złožili, zo bychu jubilarej w mjenje serbskoho luda zbožo a žohnowanjo Bože do přichoda přeli. Też naše towařstwo je swojomu městopředsydźe zbožo přało, ale tohodla hišće też naš towařstwowy organ „Kat. Posoł", byrnjež su druzy też jako prěni přišli zbožo přeć, so hišće skhrobla a swoje nutrne „Daj Bóh zbožo!" zanošuje.

Knjez kantor Jan Symank njeje serbskomu katolskomu ludej njeznaty, hdyž tola pokhadźa wot swěrneju katolskeju serbskeju staršeju z dobreje serbskeje wjeski, a hdyž je skutkował čas swojoho žiwjenja w srjedźiznje serbskoho katolskoho luda. We Wotrowje so narodźiwši, studowaše na katolskim seminaru w Budyšinje. Tehdy założichu sebi seminarisća serbske towařstwo „Władu", zo bychu so we swobodnym času też ze swojej maćerščinu bliže zeznali, kaž też z nadawkom, jónu jako serbscy wučerjo skutkować mjez serbskim ludom. Njech běchu tute hodźiny z mnohimi woporami wukupjene, tak běchu tola zdobom žohnowane z Božim žohnowanjom. Knjez Hórnik, hewak hižo z čežkim dźěłom přećeženy, wuwučowaše a zbudźowaše tehdy młodych studowacych, w zastoństwje, kotrež ma nětko joho prjedawši wučomc Jan Symank jako wučer serbskeje rěče a literatury na Budyšskich srjedźnych šulach. Hižo jako student je so jubilar žiwje za swój lud zajimał a za joho kraj a joho wědu. Znaje tak serbski krajik ze wšěmi pućikami a sćežkami, kaž z čežka něchtó druhi ze samych pućowanjow. Je so prócował hłuboko pohłubić do potajnosće serbskeje duše w njesprócnym pilnym dźěle.

Wot lěta 1882 skutkowaše najprjedy jako wučer we Zdźěri, wot lěta 1884 w Khrósćicach a wot 1886 w Čornecach. Hdyž bu w lěće po nowotwarje Baćońskeje šule Čornečanska do noweje cyrkwinskeje wsy Baćona přepołožena, bu při njej prěni wučer. Tak je knjez kantor Symank nimale štyrceći lět (1886—1924) w Baćońskej wosadze skutkował, jako jeničk wučer, kiž je z wulkej swědomitosću a pilnosću serbski dorost kubłował w bohabojosći a lubosći k swojomu narodej. Tam je spóznał čežkosć a zamołwitosć, ale też rjanosć wučerskoho powołanja. Zhromadnje z knjezom fararjom Libšom a pozdźišo z knjezom fararjom Delanom je wón nabožnje, narodnje a hospodarscy wjele za naš lud dźěłał, za čož chcył joho Bóh luby Knjez w njebjesach jónu bohaće mytować!

W lěće 1924 poda so na wotpočink do Budyšina. Ale njedyrbješe a njesmědźeše za tak pilnoho a dźěławoho

---

komaj, tak přećelnje a dowěrliwje na jenoho pohladać, zo dyrbiš sebi myslić: Wona lubuje će z cyłeje wutroby a potom tola zasy přemyslić a zasy přemyslić a wotstorkować. — Hač je jeje mać woprawdźe tak kruta? — Ale joho Hilža budźe, to docyła hinak móžno njeje. Přetož w swojej wutrobje měješe krute přeswědčenjo: Hilža ma mje lubo a sebi docyła druhoho njewozmje hač mje.

Franc běše w powołanju hajnk. Jako so na druhi dźeń z wyššim hajnkom zetka a tutón jomu dźěło za přichodny dźeń wozjewi, hladaše tutón khwilku zamysleny při sebi, potom rjekny:

„Franco, njewěm, kak móžeš tak hłupy być, zo nastajnje za Hordźić Hilžu běhaš! Na wšěch rejach jenož při njej sedźiš a kóždy raz też z njej domoj dźeš. Njemóžu drje na Hilži ničo wustajeć, je jara rjana a přećelna holca. Ale wěš — žel mi to čini, zo sy tak z cyłej dušu do njeje so zanorił, přetož wona njeměni z tobu tak sprawnje, kaž sebi to mysliš. Tebje ma wona jenož za błazna, kaž je to mnohich druhich hižo měła. Spušć so na to.

Franc hladaše trochu mjerzacy wokoło so a rjekny:

„Nó — jedyn budźe jej tola junu prawy — a myslu sebi, zo budu to ja."

„Ale to so khětro myliš!" rjekny wyšši hajnik. „Tón budźe Hilži prawy, kotryž ji hnydom połny wóz pjenjez sobu přiwjeze. Wěr mi, Franco, ja znaju tajke knježničk. Hilža che měć junu hromadu pjenjez, jenož zo by móhła dobre dny wužiwać. To za tajkoho khudoho rawsa, kaž ty sy, ničo njeje. To daj sebi być."

Hilža joho za błazna měć, joho za nós wodźić — to njeje móžno! Ně, to wón kruće wěri, zo Hilža joho woprawdźe tak lubuje, kaž wón ju. Mjerzacy na wyššoho hajnka dźěše do lěsa. Lědma běše někotre kročele šoł, zetka so z rjanej młodej holcu, ze Sprawnikec Leńku. Při nimohiću postrowištaj so z krótka a Franc so wopraša: „Hdźe tak spěšnje, Leńka?"

„Hdźe ja du? Staru Wićazowu wopytać; njesu jej něšto krušwow sobu, dokelž je rady jě."

Franc kiwny z hłowu a dźěše swój puć dale. „Haj, haj, k starej Wićazowej — tam so cyłe stare horbate přećelstwo tłóči, kóžda chce přecy pola njeje bóle widźana być a lěpje stać, a to je Sprawnikec Leńka też jena wot tychle lišćatych." Jara drje so wo Leńku ženje zajimował njeje, ale zo móže tuta też tajka lesniwa a lišćata być, to njeby jej ženje přicpěł.

Też Hilžina mać běše so na Leńku dohladała, hdyž k starej Wićazowej dźěše a zo ma něšto w papjerje zawalene. Wona pohlada njeměrnje na Hilžu, kotraž sedźo wušiwaše, a rjekny: „Dyrbiš też zasy junu k ćeće horje hić. Druzy tam přecy běhaja. Ty pak tam skoro ženje njeńdźeš. Móžeš tam też junu něšto donjesć. Tajkele

Kěrluš: Aeterne rex altissime.

1. O Kralo wěčny, najwyšši,
Kiž wěriwych sej wukupi —
A kotromuž smjerć zničena
Najwjetšu sławu přepoda:[1])

2. Ty spěješ sławnje nad hwězdy,
Tam z wulkej mocu wołany,
Kiž nade wšěm maš wot Bójstwa,[2])
Nic wot swojoho človjestwa.

3. Zo troja stwórba swětowa,
Haj njebjes, zemje, podzemja,
So tebi klaka podata
A za Boha će wuznawa.

4. A widžo zarža jandželjo,
Kak zbóžnje smjertnym stanje so:
Za mjaso — mjaso pokući,
Bóh knježi, Bóh — syn človječi.

5. Budź naša radosć na zemi
A w raju myto po smjerći,
Kiž cyły swět dźe w mocy maš
A swětnu radosć přesahaš.

6. Tuž nutrnje će prosymy,
Zo wodał wšitke winy by.
O pozběhń kóždu wutrobu
Ze swojej Božej miłosću.

7. A hdyž so zjewiš w jasnosći
Nam jako sudnik w mróčeli,
Nam khłostanja spušć winojte
A krony wróć nam zhubjene.

8. Budź, Jězu, tebi česć, kiž knjez
A dobyćeŕ spě do njebjes,
A Wótcej česć a Ducheji
Budź wjeršnom' wěki na wěki. Amen.

[1]) Abo: Smjerć přewinjena přinjese / Ći dobyćo najsławniše. [2]) Abo: Ty nad hwězdy so powyši / Z tej mocu, kiž nad wěcami / Maš wšitkimi sam wot Bójstwa.

Přełožił M. Nawka. 27. 5. 29.

muža hišće wotpočink być. Hdyž bě joho prjedy wučeŕske powołanjo na intensivnišim serbskim dźěle wobarało, smědźeše nětk cyle so swojomu serbskomu dźěłu přiwobroćić. Dźensa stoji ze swojimi 70 lětami w połnym narodnym dźěle, kaž jedyn młody, jako městopředsyda towaŕstwa ss. Cyrila a Methoda, jako archivar Maćicy Serbskeje a wosebje też jako wučeŕ serbskeje rěče a literatury na seminaru a gymnaziju.

Namołwjany wot njeboh Hórnika, je kantor Symank wudał knihu: „Hłosy k Pobožnomu wosadnikej“ a „Knihu za pišćele“. Tak je wón dźěło, kotrež bě knjez Hórnik započał, naše kěrluše słownje wudawši, skónčił a krónował. Nětko hakle mějachmy naše kěrluše, wot nětka hakle móžachu je we wšěch serbskich wosadach přezjednje Bohu Knjezej zanošować. Ale joho zajim za naš kěrluš njebě z tym wučeŕpany, dale zaběraše so pilnje z našim cyrkwinskim spěwom, z našimi kěrlušemi. Tak bě wón powołany, na nowym wudaću Pobožnoho Wosadnika sobudźěłać. Wón sam je nam we swojim času w našim „Pósle“ wo nowym wudaću, kaž też wo joho stawiznach jako znajeŕ rozprawjał.

Tak a na mnohe druhe wašnjo je jubilar dźěłał a so prócował za naš droholubowany narod. Mjez druhimi chcu jenož hišće naspomnić, zo bě dołhe lěta předsyda Swobodnoho Zjednoćeństwa katolskich serbskich wučerjow. Dźensa je soburedaktor „Łužicy“. Możemy woprawdźe pytać za mužemi, kotřiž su z tajkej pilnosću a swěru dźěłali. Na nim pak widźimy też žohnowanjo njewustawacoho dźěła a porjadnoho žiwjenja. We swojich 70 lětach je hišće młody a čerstwy, kaž młodźenc. Haj, samo na wumjeńku nima hišće měra, ale dźěła a skutkuje přikładnje za swój narod w towaŕstwje ss. Cyrila a Methoda, Maćicy Serbskej, Bancy. Wobšěrne a ćežke dźěło dźensa hišće wotpočuje na joho ramjenjomaj. Njech je jomu hišće mnoho lět spožčene! Bóh Wjeršny daj jomu a wobkhowaj jomu mocy ćěła a ducha, zo by kantor Symank hišće wjele dźěłać mohł za narod, kiž ma hewak tak mało swěrnych dźěłaćeri. Jónu pak mytuj Bóh jomu joho lubosć a w lubosći dokonjane dźěło.

---

rjane kubło, kaž wona ma, to dyrbiš sebi ju ważić a wokoło njeje prawje rjenje činić, zo je dóstanješ.“

Hilža so směješe. „Ach, maći, telko tute stare wostudłe šerjenjo winojte njeje, zo sebi nohi za njej wotběham! To móža tam druzy běhać tak jara kaž chcedźa. Kubło mam hižo tak wěste kaž hewak něšto. To lubowaše wona nana přejara, hač zo by mje nětko zastorčiła. Sym tola jeje jenička najbližša ćeta a tohodla wotkaza mi też wšitko. To njech tam běha, štóž chce. Dóstać tola ničo njemóža. Ta „stara“ 'šće sebi tola na wumrěćo njemysli“, zdychny Hilža.

„Hdyž to tak derje wěš, zo Wićazoweje kubło dóstaneš, tak móžeš tola junu Francej prajić, zo chceš sebi joho wzać a njetrjebaš nastajnje na bohatoho Liškec Antona myslić, kotryž ma hnydom dźesać holcow nadobo. Franc je tola tak sprawny človjek, při tym změje so žona rjenje.“

„Dźi 'nož dźi, z twojim Francom!“ wotmolwi Hilža. „To mi trjeba njeje, zo sebi tajkoho khudoho hajnka wozmu. A wěš, naposledku bychu hišće rjekli: Ta tajkele wulke kubło dóstanje a tola žanoho druhoho muža njenam'ka, hač khudoho hajnka, kotryž ničo nima. Ow jej, to mi docyła na mysle njepřińdźe. Bohatšoho sebi hižo wupytam a też dóstanu a to dźesać za jenoho. Liškec Anton je runje tajki prawy za mnje. Hdy 'nož by ta „stara“ skoro wumrěła, potom bych sebi joho hnydom wzała!“

(Pokročowanjo.)

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Swj. Wótc woswjeći 12. meje swoje mjeniny, dźeń swj. Achilesija, wulkoho wojaka a martrarja. Wón bu šćaty na kěžorowy přikaz a je pokhowany w katakombje swj. Domicylle. — Na dnju běštej Vatikan a bazilika swj. Pětra swjatočnje wobswětlenej. Swj. Wótc dósta wurjadnu mnohosć zbožopřećow z cyłoho swěta. Też diplomatiski korps złoži jomu swoje wutrobne přeća.

— Vatikanske město dóstanje **wulku radijowu staciju**, kotraž budźe snadź započatk přichodnoho měsaca dotwarjena. Jeje poswjećenjo stanje so snadź njedźelu 29. junija, na dnju swj. Pětra a Pawoła. We vatikanskich kruhach rěči so, zo budźe Swj. Wótc sam na dnju wotewrjenja přez nowy radijo rěčeć. Wšitke swětowe radijowe stacije roznoša swojim posłucharjam bamžowu narěč.

Afrika. Eucharistiski kongres je ke kóncej. Hłowny dźěł nowinow wo nim wjacy ničo njepisa. Naš „Posoł“ pak chce hišće na někotre podeńdźenja tohole mócnoho wuznaća njekabłaceje wěry do Najswjećišoho sakramenta spominać. Wosebje hnujaca běše pobožnosć dźěći. Na 8000 do běłeje drasty zdrasćenych dźěći začahny na druhim dnju kongresa, palmy w rukach njeso, w najrjeńšim porjedźe

do rozpadankow staroho amfiteatra. Tu stoji wosrjedź dźiwadła hobrski kamjeńtny křiž k dopomnjeću na tysacy swjatych martrarjow, kotřiž su tudy swoju krew za Khrystusa knjeza rozleli. Tu woprowaštej zhromadnje swjata Perpetua ze swojej njewólnicu swj. Felicitas swoje žiwjenjo. Dokoła wokoło tohole sylnoho křiža zestupachu so dźěći a zanjesechu swjatočnje sławny kěrluš: „Sym křesćan!“ wuznajo z tym swoju wěru k Najswjećišomu sakramentej, wustajenomu horjeka na estradźe, hdźež běše něhdy loža za senatorow a druhich wysokich zastojnikow. Wokoło wołtarja sedźachu 8 kardinalow a přez sto biskopow. Za wołtarjom stoješe jako čestna straža črjóda harcerjow (Pfadfinderjow). Po pobožnosći dźěći wotmě so hnydom swjatočny nyšpor w přitomnosći 60 tysac wěriwych. Na wšěch pobožnosćach wobdźělichu so też mnoho muselmanow. — Najhłubši začisć zbudźi zhromadźizna mužskich na pózdnym wječoru pjatka. Muže, njeso zaswěćene swěcy, ćahnychu do amfiteatra. Khór harcerjow a Běłych Wótcow zanjese wulkotny spěw: „Martrarjo na arenach!“ Biskop Thisier (ze Chailon na Marne) prědowaše wo swjatej eucharistiji jako žórłu pokoja za jednotliwcow, za swójby a za narody. A potom šumješe z horta zhromadźenych tysacow mócne Credo mjez starymi murjemi dźiwadła horje k njebjesam, samsne njesmjertne wuznaćo wěry, kotrež je něhdy swjatych martrarjow do rjekowskeje smjerće wjedło a kotryž je nam nětko triumfalny a dobyćerski spěw. Po wuspěwanym „Magnifikat“ wudźěli kardinal Verdier požohnowanjo z Najswjećišim. Tale pobožnosć bě najrjeńša cyłoho kongresa. — Na lětušim kongresu běše Pólska njewšědnje sylnje zastupjena. Pólski pósłanc we Washingtonje, knjez minister Putaski, spominaše na to při pólskim wotdźělu kongresa ze sćěhowacymi słowami: „Što zastupujemy my Polacy, tak bohaće tu přitomni, na tymle mjezynarodnym kongresu? Što smy my w zańdźenosći přinošowali za eucharistiski kult z našeje narodneje duše, z našimi pěsnjemi, z našej narodnej myslu, što dawamy dźensa a što móžemy dać w přichodźe? Předewšěm móžemy potwjerdźić (bjez hordosće, dokelž nimamy to ze samsneje zasłužby, wjele bóle z Božeje lubosće), zo je narodny duch naš wosebje hotowy, wěrnosć katolskeje cyrkwje rady přijimać a ju njeskaženu zdźeržeć. Kult ‚Maćerje Božeje, Kralowny Krony Pólskeje‘ wuprajamy hižo w našej najstaršej pěsni „Boga Rodźica“, nastatej w najhłubšim srjedźowěku, je dale kročił přez cyłe naše stawizny. Kult swjateje eucharistijie, wosebje so pokazujo w času wojowanja z protestantismom, je tohorunja powšitkowny. Wo nim wupraji so w 16. stotku njezapomnity prědar Pětr Skarga: ‚Wótrosć a wulka złósć našich njepřećeli, kotřiž nam tónle sakrament hanjachu, wubudźi we nami hišće wjetšu horliwosć k njomu‘. A druhe runje tak žiwe znamjo pólskoho eucharistiskoho kulta je to, zo nihdźe w žanym druhim narodźe swjedźeń Božoho Ćěła tak powšitkownje a z tajkej swjatočnosću so njeswjeći, kaž runje w Pólskej. Nimo tutych znamjenjow powšitkownoho česćowanja Božoho w eucharistiji hišće to jene, na čož rady spominam, zo je zwjazane z narodnym ćućom. Tak zbudźi wosebje spěwanjo kěrluša „Swjaty Božo, Wulki Mócny“ powšitkowny płač žónskich a najhłubše pohnućo mužskich. W tymle spodźiwnym přizynku ćućow, štó mohł rozeznawać, hdźe je kónc lubosće k drohej wótčinje a hdźe započatk rezygnacije čistej a wuzwolenej mjez přikhilnosću k zemskim wěcam a žadosću za Bohom? — Tak njejsmy tu přišli z prózdnymi rukami do mjezynarodnej zhromadźizny česćowarjow eucharistiskoho Boha. Přinošamy kužoł našeje narodneje wutroby, połneje čisteje wěry a horcoho podaća do służby Khrystusoweje.“

Pólska zhubi w zańdźenym tydźenju dweju wuznamneju mužow. W Češinje (Teschen) zemrě cyle nahle a njenadźicy bywši druhi biskop Katowicki, dr. Lisiecki. rodźeny 1880 w Póznanju. Studowaše hižo w młodych lětach we wukrajnych gymnazijach a skónčnje w Póznanju theologiju. Lěta 1904 wuswjećeny, skutkowaše wot prědka w dušepastyrstwje. Tola wuznamjenješe so při tym přez njewšědnu dźěławosć: we wosadźe, w towarstwach, jako spisowaćel spomožnych ludowych časopisow, jako dirigent młodostnych spěwarskich zjednoćenjow; z tutym měješe nadosć dźěła. Bjez dźiwa, zo tohodla na cyrkwinskich hódnosćach bórzy postupowaše. 1910 powoła joho biskop do Póznanja, skutkowaše potom jako dekan na wšelakich městnach, bu zapósłanc w Barlinskim sejmje, profesor w Gnježnju a komornik při metropolitanskim kapitlu a skónčnje (1926) biskop w Katowicach po biskopu Hlondu. W Katowicach wšak pře wjele wjesela dožiwił njeje na tutej žehliwej pódźe nacijonalistiskoho wojowanja.

Zapósłane.

Přez zapisany list sebi Łužiski burski zwjazk wote mnje žada, zo słowo „krejčeŕwjeny zwjazk“, kiž w mojim zapósłanym 12. 4. 1930 w „Kat. Pósle“ wuprajich, wróćo wozmu. Tak mojedla, bjeru tute słowo zjawnje wróćo a přewostajam serbskej katolskej zjawnosći, tón prawy barbowy hornc wuzwolić, zo by so wobraz hódnje wokrasnił.

W 19. čisle „Kat. Pósła“ wotmołwi mi tutón zwjazk, zo so mylu, měnjo, zo na zwjazkowych zhromadźiznach jenoż komunisća přednošuja. Prošu tola należnje, zo byšće sebi prjedy moje zapósłane prawje přečitali a potom hakle kritiku wuprajili. Ženje njejsym prajił, zo tam jenoż komunisća rěča, ale pisach wo wšelakich přednoškach — t. r.: wo někotrych. Sam sym tajke přednoški słyšał a też druzy móža wobkrućić, zo je w tychle wot komunistow poskićenych přednoškach hłowny dypk był bolšewikski paradiz w Ruskej. Wón so z najwjetšej horliwosću wukhwalowaše a hida a njespokojnosć so mjez našim ludom wusywaše. Dźakujemy so za tutych japoštołow bolšewisma, njech tola tući do sowjetskeje unije du, hdźež maja hižo tak rjany paradiz přihotowany, nas pak njech ze swojim nowym evangelijom na pokoj wostaja. Štož zwjazkowe zapodanja na politiske strony nastupa, měnju, zo su komunisća tute žadanja najpřećelnišo přiwzali a też skónčnje sejmej předpołožili. Wšak so jim wo jedyn namjet wjacy abo mjenje njejedna, derje wědźo, zo sebi z tym zasy někotrych přećelow dobudu.

Łužiski burski zwjazk ma za trěbne, wosebje wuzběhnyć, zo sym ze sobustawom tutoho zwjazka. To sym. Zastupich do njoho złožujo so wosebje na § 4 wustawkow, kotryž předpisuje politisku a nabožinsku neutralnosć. Dźiwnuška pak je to dźensa neutralnosć, zawěšće po tutym měnjenju też mócny Stalin w ruskej politicy a nabožinje neutralnje skutkuje! Mam pak za přeradu, dale mjelčeć, a to wosebje jako sobustaw, hdyž so na tak grawoćiwe wašnjo přećiwo našej cyrkwi a docyła přećiwo wšej porjadnosći šćuwa. Abo njeje snadź to šćuwanjo, štož so w zwjazkowym časopisu čo. 5 1930 pisa pod napismom: „Der Kreuzzug des Papstes gegen Sowjetrußland“? Drje nadrobnje dosć so tutón časopis (kotrohož skazaŕ a rozšěrjeŕ łužiski burski zwjazk je) tam wupraja, hdyž protest Swjatoho Wótca jako kapitalistiske šćuwanjo přećiwo ruskim dźěłaćerjam rysuje. Tutym njekničomnosćam dyrbjeli potom hišće mjelčeć, abo snadź na jenej wjesnej zhromadźiznje trošku na to poswarjeć? To wšak sym we wužšej rozmołwje hižo wospjet činił, ale z kajkim wuspěchom? Do powětra sym rěčał. Tuž ničo njezbywa, hač za krućišej brónju přimać. Drje je předsyda zwjazka z někotrych eksemplarow naspomnjeny nastawk wurěznył, ale što to pomha? Runje tak derje, kaž je so nastawk do mojich njehódnych rukow zaběžał, je też w druhich wsach, wosebje w evangelskich kónčinach roznošeny był. Też někajki protest w Berlinje žanoho wosebitoho wuspěcha njezměje; tu dyrbi so raznišo přećiwo tajkej njehańbićiwosći wustupić. Žadam sebi jako sobustaw (jeli łužiski burski zwjazk njecha być „krejčeŕwjeny“!) hnydomny wustup z němskokrajnoho burskoho zwjazka. Wšěm katolskim sobustawam a też předsydźe zwjazka pak přiwołam: „Wočinjejće woči, prjedy hač je přepozdźe!“

Jurij Měrćink.

Towarstwowy powěstnik.

Ralbicy. Tow. młodźeńcow „Radlubin“ ma dźensa njedźelu, 25. meje zhromadźiznu. Njech wšitcy přindu.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kn.: 409. z Hrubjelčic: Jakub Měrćink.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1088. M. H.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 22. meje 1930.

Ćelata (800): 1) 75—82. 2) 69—74. 3) 60—68. 4) 55—58.
Swinje (435): (přez 300 pt.) 1) 63—64. 2) (240—300) 65—66. 3) (200—240) — . 4) (160—200) — . Rancy: — .

Politiski wubjerk

našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda přeprošuje sobustawy

na zhromadźiznu, njedźelu 25. meje,

popołdnju w 4 hodź. w Khrósćicach pola Wjeńkec.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchef a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Wěrowańske pjerščenje,

wšitke kwasne dary, kaž regulatory, budźaki, kuchińske a jstwine časniki

poruča nanajtuńšo

Jurij Menzel

serbski časnikař w Dobrošicach.

W nakładze towarstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušłe:

Kwasne basnje a někotre druhe

ze wšelakich pjerow wudał Michał Nawka.

Płaćizna 50 pj.

Žiwjenjo Swjatych

na měsac januar

spisał † farař Jurij Libš.

Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.**, za njesobustawow **60 pj.**,

Dóstanjeće je w **Donnerhakec knihićišćerni w Budyšinje.**

Před šulerskimi wrotami 21.

Marja Runge

wumjelska wušiwarnja za paramenty

w Budyšinje, Lubijska droha čo. 9

poruča so k zhotowjenju a k wuporjedźenju wšitkich **paramentow, ryzwow, pluvialow a khorhowjow.**

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

Bilanca k 31. decembrej 1929.

Bilanz per 31. Dezember 1929.

Aktiva		Passiva	
Pokładnja, Cassa	558,28 hr.	Wěrićeljo, Gläubiger	67538,62 hr.
Póstowy šek, Postscheck	514,37 hr.	Mać. Serbska Masch.	18204,00 hr.
Mašiny, Maschinen	17040,92 hr.	Podźěle družstwa, Genossenschaftsanteile	24860,02 hr.
Pismiki, Schriften	10052,05 hr.	Reservne fondy, Reservefonds	5262,18 hr.
Nadoba w stajeřni, Setzerei-Inventar	1295,02 hr.	Přenošk z lěta 1928, Vortrag v. 1928	400,68 hr.
Powšitkowna nadoba, Allgem. Inventar	3075,27 hr.	Dobytk, Gewinn	1917,91 hr.
Ćišć., papjera a ćišć. listna, Druckerei, Pap. u. Druckb.	9481,09 hr.		
Knihikupstwo skład, Buchhandlg. Bestand	29132,81 hr.		
Now. papjera a žadanki za naw., Zeitung, Papier, Inserat.-Aussenst.	7769,04 hr.		
Žadanki, Außenstände	39264,56 hr.		
	118183,41 hr.		118183,41 hr.

Smolerjec knihićišćerńja a knihańja

zap. družstwo z wobmj. ruk.

Schmalers Buchdruckerei u. Verlagsbuchhandlung e. G. m. b. H.

Arnošt Bart Ernst Barth — **Dr. Bl. Posedel** Dr. Bl. Posedel — **Rěčnik a notar Wićaz** Rechtsanwalt u. Notar Lehmann

Bestand Ende 1928:	72	Genossen mit	96	Anteilen und	9600	RM. Haftsumme
Zugang 1929:	2	Genossen mit	40	Anteilen und	4000	RM. Haftsumme
	—	Genossen mit	126	Anteilen und	12600	RM. Haftsumme
Summa:	74	Genossen mit	262	Anteilen und	26200	RM. Haftsumme
Abgang 1929:	1	Genosse mit	9	Anteilen und	900	RM. Haftsumme
Bestand Ende 1929:	73	Genossen mit	253	Anteilen und	25300	RM. Haftsumme

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 4½—7 procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupuječe stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Jednota
towarstwo katolskich Serbow

za Budyšin a wokolinu

swjeći
njedźelu 1. junija swój

28. założeńskí swjedźeń

w Kat. towaršni w Budyšinje
Zap. z dypkom we 8 hodźin

Wšitkich lubych Serbow z blizka a z daloka wutrobnje přeprošujemy **Předsydstwo**

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubowaneje dźowki a sotry

Hańže Henčlec

ze Smječkec,

kotraž je 9. meje po dołhej khorosći, ze swjatymi sakramentami derje přihotowana, 17 lět stara zemrěła, wuprajamy wšěm, kotřiž zemrětu w dnjach khorosće wopytachu, swój **najwutrobniši dźak.** Wosebje so dźakujemy knj. kapłanej Młynkej za domawobstaranjo. Smječkečanskej młodości pak a wšěm druhim za modlitwy a přewodźenjo k rowu nutrne **„Zapłać Bóh tón Knjez."**

W **Smječkecach,** 13. meje 1930.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Po Božej njewuslědźitej radźe je nam nahle wumrěła w 63. lěće swojoho žiwjenja naša luba mandźelska a sotra

Marja Lebzyna

rodź. Hajnec ze Słoneje Boršće.

Khowanjo budźe njedźelu připołdnju 1/2 12 hodź. na Mikławšku. Dušu wotemrěteje poručamy do pobožnych modlitwow přećelow a znatych.

W **Słonej Boršći,** 22. meje 1930.

Jurij Lebza, mandźelski,
Hana Hajnec, sotra.

Procesijón do Krupki!

Pjatk, 6. junija, rano w 5 hodź. Boža mša we Wotrowje, potom wotkhad. W Pěrnje swačina we „Wettiner Hof". W Bergleshübel w „Goldner Stern" přenocujemy. M. Narćik.

Serbski Hospodař

ratařske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3510

Poruča

symjeńtny dźećel a runklicu

zaručene originalne symjenja najlěpšeje kajkosće, **symjentny hróch** a **woku, trawowe symjenja,** wšěch družin **hnojidła, cement** a **wapno.**

Ze swojoho młyna w Delnim Wujezdźe
Telefon čo. 13.

Pšeńčnu, ržanu muku, picowańske muki, wotruby, ržany, ječny, wowsny a kukuricowy (majsowy) **šrót,** torhanu a cyłu **kukuricu,** wšo we zaručenych najlěpšich kajkosćach. **Brikety, wuhło** a **koks** po cyłych wagonach a też w mjeńšich dźělbach z našich składow.

Wosebje pokazujemy
na naše specialne měšane picy
spěchowace njesenjo jejow a rosćenjo prosatow a młodoho skotu, hdyž mloko njedosaha.

Twory sćelemy z našimi ćežitymi awtami do kóždeje wsy, je-li 60 cent. jeneje abo wšelakich družin so nadobo skazaja.

Drjewjane křiže a rowowe pomniki

z dubowoho drjewa zhotowja tunjo

R. Waurik, drjewodypc, Budyšin, Zadnja bohata hasa 20.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho nana, přichodnoho nana, dźěda, bratra a swaka

Jana Augusta Wrobla,

wumjeńkarja w Budyšinje,

kotryž bu štwórtk, 15. meje, w starobje 77 lět do wěčnosće wotwołany a kotrohož zańdźenu pónđźelu na Mikławšku pokhowachmy, wuprajamy přećelam a znatym, kotřiž jomu lubosć wopokazachu, na póstwječorje za njoho prošachu a joho k rowu přewodźachu, wosebje wysokod. knjezej kapłanej Nowakej a towarstwu „Jednota"

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez"!

W **Budyšinje,** na dnju pohrjeba, 20. meje 1930.

Zrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

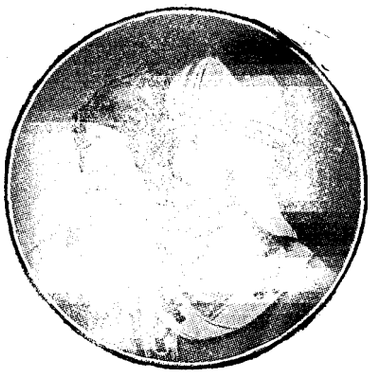

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučer, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoróčak čo. 3895.

22. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **31. meje 1930.** | **68. lětnik.**

K prěnjomu junijej.

Tu je mi „Posoł“ zasy něšto zworał a naškarał. Chcych swojim Serbam někotre dobre słowa prajić na puć do nowoho měsaca a tute čisło „Posoła“ nosy na čole dźeń 31. meje.

Njeje „Posoł“ za swojich Serbow swjatočnje woblečeny njedźelski časopis, kiž ma jim njedźelu, dźeń Knjezowy, wosłodźić a sporjeńšić, abo je za tych, kiž jón sobotu wječor po swjatoku sobu bjeru do korčmy?

Čohodla nosy na sebi sobotne čisło a nic, kaž by so słušało, rjenje wuhotowane njedźelske? Njeje najwjacy Serbow, kiž jón njedźelu po kemšach hakle na woči dóstanu? Praji wšak so: Sobota je dźeń joho naroda, hdyž hišće ćopły z pjecy přińdźe. Ale to dźěn też njepřitrjechi. Sym kaž myška z klučowej dźěrku hladał a tu bě „Posoł“ hižo pjatk wječor hotowy. A hdyž smědźach hišće za wulkim blidom na tachantstwje sobu sydać a z wulkeje šklě jěść — dźensa by so to samo zakazało, dokelž tak wulkich šklow tam wjacy njeje — ležeše „Posoł“ jako nowonarodźene dźěćatko stajnje pjatk wječor na blidźe a wulcy knježa tyknychu sebi jón pod pažu, zo bychu sebi jón zaryli do swojich wysokich aktow a na njón zabyli, doniž zasy nowe čisło swětło swěta njewohlada.

Sobota je tak prawy přemjeńk za luby „Posoł“. Nichtó tutomu wujej dobry njeje, khiba Budyšcy wosadni, a kiž na hermanku pobychu a dokelž w Budyšinje jara mało wo Serbach rodźa, ze swojej butru a z jejemi zasy domoj ćahnychu. Haj, tak so wbohim Serbam w Budyšinje dźe: na wikach wo nich njerodźa a druhdźe też nic, khiba jenož na financnym hamće.

A što měł „Posoł“ swojim čitarjam na spočatku nowoho měsaca dobroho prajić? W knizy knihow čitamy tute słowa: je čas k sadźenju a čas, hdyž so pleje, haj, z mocu so zasy wot lózyskeje ruki to, štož bu z prócu sadźane, wutorha. Na časy zničenja a potorhowanja sćěhuje zasy čas nowoho wukćěwa a natwara. Čas wójnow měnja so z časami złotoho pokoja. Bože skutki pak wostanu wěki na wěki. A Bóh z nowa zasy to, štož bě zašło, stwori a tworja.

Tute słowa su tak prawje pisane za nětčiše časy a za nětčišich ludźi. Napominaja nas, zo bychmy też w tajkich časach powšitkownoho powróta, přewala a rozwala, hdyž so to, štož bě spody, spowróća a na zjawne přińdźe, hdyž kaž wulka šumjaca woda naš čas stare hódnoty sobu bjerje a zamućene zmohi wšón njerjad na zwjerch přinjesu, wobkhowali krutu, sylnu, haj skalnu dowěru.

Hdyž w našich dnjach wobkedźbujemy, zo přez tak hłuboko přimace spowróćenjo wobstojacy porjad čłowjeskoho towarstwa, haj samo wšoho zjawnoho žiwjenja po zdaću khabła, haj so ponurja, hdyž wšitko so zatřasuje a hdyž naš čas w porodnych hronach nowoho porjada bolostnje stona, hłuboko dycha a zadwělnje so spyta z njoho wuswobodźić — potom pokazuja so strašne znamjenja na wobzoru nabožnoho žiwjenja a cyrkwinskoho porjada.

Čim hłubšo pak su dušine mocy zatřasene a rozwalene, ćim wjetši strach hrozy njenazhonitym a bóle zwjeršnje założenym powaham, zo w jich duši wotuća dwěl a njedowěra, haj, zo počinaja zadwělować na křesćanskim žiwjeńskim porjedźe.

To je čas — kaž je Zbóžnik doprědka prajił —, zo satan čłowjekow spytuje a saje, kaž so pšeńca přesaje. Při tym dźěla so pluhi wot złotoho zorna. Tak su stajnje w čłowjeskich, swětowych a cyrkwinych stawiznach, časy zjawnoho powróta, z dobom časy, hdyž so „duchi“ dźěla. W tajkich časach ćahaja po kraju falšni profetojo, japoštołojo njewěry a wotwija swoje khorhowje, zo bychu za swoju khorhoj wabili, zajimowali, łójili a hromadźili wšěch, kotřiž su w tajkich časach hłowu zhubili, z tym, zo jim wšo móžne barbja, narěča, lišća a podtykuja.

W tajkich časach smy dźensa žiwi. Wobhladujće so jenož w Serbach! Po žałostnych a hrózbnych zapusćenjach swětoweje wójny počina so nowa časowa doba, nowe politiske twórby, nowe zarjadowanja wšudźom. Hdyž dno pod nohomaj so nimale na wšěch přestrěnjach zhubjuje, wostanje skała Pětrowa njezatřasena? Budźe cyrkeŵ woprawdźe wukhowana před powšitkow-

nym powrótom? Přetraje křesćanski žiwjeński porjad tajku swětowu katastrofu? Tak so mnozy bolostnje prašeja. Tajke prašenja słyšiš też w Serbach.

Haj, mamy hižo tute časy „depopulatae religionis“, to je: zwuludowjeneje, zwukorjeneje, wšudźom zwustorkaneje, stajnje do kućika zahnateje, přecy směšeneje, stajnje teptaneje, wot horjeka a deleka jenak zacpěteje nabožnosće a wěry.

Stajnje pokazuja na to, zo je so křesćanstwo we wójnje jako njemócne wupokazało, zo njezamóžeše njesprawnosći wobarać, žadławe krejpřeliwanjo skóńčić atd., kaž wšě tute rěče rěkaja.

Jako njeby Khrystus sam přichodne zapletki a spowróty we wulkich smuhach z jasnymi profetiskimi słowami doprědka prajił a nas z dowěru k Bohu a znutřkownej njepowalnej krutosću wobrónił!

Njedźiwajmy so tuž nad rozwalom a mućenjom našoho časa!

Khrystus to je, kiž je předpowědźił: „Hdyž pak zasłyšiće wo wójnach a zběžkach, njestróžće so! To dyrbi so prjedy stać. A hišće njeje hnydom kónc.“

Khrystus je, kiž je prajił: „Narod zběhnje so přećiwo narodej a kralestwo přećiwo kralestwu.“

Khrystus je, kiž je prajił: „A dokelž je njeprawda nadobyła, wustudnje lubosć mnohich.“

Časy Khrystus předpowědźi, zo samo wuzwoleni, hdy by móžno było, bychu zawjedźeni byli do błuda.

Potom pak Khrystus napominajo přistaja: „Štóž pak wutraje hač do kónca, tón budźe wumóženy!“

Tute słowa dyrbjeli sebi naši Serbja w nětčišich časach dźesać króć wob tydźeń předstajić, kaž by z cyła jara spomóžne było, hdy bychu so lěpje w swjatym pismje doma čuli a zeznali, hač stajnje Drježdźanske, Lipsčanske, te a druhe nowiny spóžerali, wot kotrychž často ničo nimaja, hač zo z nowym hněwom rano stanu a z kisałym wobličom po wsy běhaja. Mjenje mudrować wo wulkej politicy, wjacy dźiwać na swoju dušu a so posylnjeć w dowěrje a swjatej sylnosći a křesćanskej wutrajnosći!

Wšelacy skoro tak činja, jako by z nětčišej nuzu wšo za nich zhubjene było, jako njeby ničo druhe za nich płaćiwosće mělo na swěće, hač jich kubło, jich skót, jich pola. Póńdźa woni abo chcedźa woni z nimi do njebjes?

Nětčiši čas dyrbjał jim tola woči wočinić, zo su tola hišće druhe hódnoty a druhe kubła, hač jenož dwór a statok.

A snadź je też nam Bóh wobradźił tutón čas, zo bychmy spóznali, kak jara smy so zaryli do mazaneje pjeršće, zadźernyli do přewulkich swětowych starosćow, a zo nam płaća joho słowa: Ty — serbski — błaznje, dźensa w nocy žadam twoju dušu wot tebje. A wot twojich kubłow, čeje to wšo potom budźe, hdyž tu wjacy njebudźeš?

Tak stupi před was, lubi Serbja, w tutych časach swjata cyrkej. Wostańće swěrni Khrystusej, swojomu Knjezej a Bohu! Wostańće swěrni wutrobje Jězusowej hač do poslednjoho wodychnjenja!

Kajke njezbožo, kajka zrudoba a bolosć, hdyž by so dźěćo samopašnje wottorhnyło nanowej wutrobje, so dźěliło wot dobreje wutroby swojeje maćerje! Njeje tysac króć hórje hišće a z najwjetšim njezbožom za čas a wěčnosć, hdyž by serbska duša so wotrjekła wutroby Jězusoweje?

Najprjedy su Serbja wulki templ stajili wosrjedź swojoho kraja Jězusowej wutrobje, a nětko, dokelž dyrbja něšto wjacy wutrać a přećerpjeć, kaž hewak, dokelž wo jich móšnju dźe, bychu najradšo Jězusowej wutrobje wupowědźili swěru a posłušnosć a lećeli za přibohom mamona, hačrunjež dyrbjeli sebi wuznać, zo přez to też z jenym dnjom zbohatnyli njebychu.

Tuž njeposłuchajće na tajkich, kotříž klepaja do wašich durjow, a chcedźa najradšo wam pokradnyć to najwyšše a najdróžše, zbožo, zo sće dźěći wěry a cyrkwje.

Njesłyšiće, kak dumpaja a buchaja do wašich durjow?

Su to waši stari, ale nětko skaženi towaršojo. Su to tajcy, kotříž chcedźa, zo bychu Serbja w politiskim swěće wulku rólu hrali a doma wšo přisadźili. Njeje to runjewon směšnje, zo my mały, khudy, wšudźom wopušćeny ludźik činimy tak, jako njeby bjez nas w dalokim swěće šło? Bjerće so też nakedźbu před njewěriwej, před socialistiskej a komunistiskej, też před kóždej jenostronskej politiskej nowinu, kiž měni, zo cyłkej służi, hdyž jenož jenu worštu, jene powołanjo znaje a zastupuje. Kóždy chce žiwy być a kóždy dyrbi też žiwy być, to je wola Boža.

Dale klepa do wašich durjow hrěch w nowočasnym wobrubjenju a woła: prječ z Božimi kaznjemi. Su wunamakanjo človjekow. Človjek je sam swój sudnik a sebi zakoń. Štož mi tyje, štož mje doprědka dowjedźe, to je za mnje zakoń! Klepa dale do wašich durjow hida a rozhorjenjo mjez jednotliwymi stawami a worštami, mjez zastojnikami a burstwom a hrozy jeno črjopy zazawostajić.

Dale wěmy, kak też pola nas zjawna nječistota swoju hłowu zběha, do zbožownoho mandźelskoho žiwjenja nosy čěrw roztočenja a woła: chcemy žiwi być, kaž přinarodźenosć sebi to žada. Čistota a zdźerživosć je přemocowanjo človjeskeje přinarodźenosće.

A skónčnje klepa do wašich durjow měsac junij a pokazuje was na najswjećišu wutrobu Jězusowu, kotrejž maće so dowěrić.

My chcemy być lud Jězusoweje wutroby, to rěka: jej podaty, ju sćěhowacy a jej so dowěrjacy lud.

W hłubinach Jězusoweje wutroby su zapołožene pokłady, kiž móža naš čas a lud wustrowjeć.

Wutroba Jězusowa, spomóženjo na tebje so nadźijacych, smil so nad nami! Budź naša nadźija, budź naša pomoc! jn.

Politiski rozhlad.

Wšudźe dołh a prózdne zaki . . .

Štož su naši prjedownicy w tutym spěwje wuprajili, to płaći w hóršej měrje dźensa. Štó by tutón spěw dźensa njespěwał? Nětk jón też naše statne wyšnosće spěwaja. Němskokrajna kasa je prózdna. Wupadki wobličichu so do jutrow z 300 milijónami hr. Z wulkej nuzu so tutón deficit z nowymi dawkami na piwo atd. wuruna. Běše wosebje přez wulke požadanki zawěsćenja dźěłaćerjow před bjezdźěławosću nastał. Nětkle pak so wukopa, zo deficit njewučini 300 milijónow, ale zo je zrostł hižo na 750 milijónow hriwnow. Najwjacy dopłaćeńkow trjeba spomnjene zawěsćenjo, mjenujcy 450 milijónow, k tomu wužada sebi krisowa podpjera tohorunja 150 milijónow wjacy. K wšomu su dawki a cła na 130 milijónow mjenje wunjesłe. Bjez dźiwa! Što nětk? W Berlinje sebi hłowu łamaju. Započnu z tym trochu pozdźe, ale započnu. Tola nic z tym, zo hladaja statne wudawki, kotrež na 26 milijardow hr. wučinjeja, něhdźe pomjeńšić, ale nowe dokhody maja so pytać a zwjesć. Přinoški k zawěsćenju před bjezdźěławosću maja so na 4,5 % powyšić. To by 220 milijónow hr. wjacy wunjesło. 90 milijónow ma podlěšene kontingentowanjo cigaretow wunjesć. K dokhodnomu dawkej ma so 1 % přirazyć a město dotalnych 10 % so 11 % zběrać: tak mjenowany nuzowy wopor. By na 100 milijónow wunjesł. Też wobrotny dawk ma so na 1¼ % powyšić. Skónčnje pak, jeli zo to wšo njedosaha, ma so ličba zapósłancow wot 490 na 384 pomjeńšić z tym, zo ma so přichodnje jedyn zapósłanc do němskostatnoho sejma hakle z 80000 hłosami wuzwolić, město dotalnych 60000 hłosow.

Italsko-francózska napjatosć.

Přecy bóle so napjatosć mjez Francózskej a Italskej přiwótřa. Prjedy hač Italska runje w tutych dnjach před 14 lětami do swětoweje wójny sobu zapřimny, běše so ji w 13. artiklu Londonskoho wujednanja, kotrež běše so 26. apryla 1915 mjez Jendźelskej, Ruskej, Francózskej a Italskej podpisało, za to zarunanjo přez kolonije w Africy přilubiło za tón pad, zo dobyćerjo němske kolonije dóstanu. Tute přilubjenja pak so Italskej napřećiwo njejsu wuwjedle. Italska dósta jeničcy cyle snadne wurunanjo swojich mjezow w Africy a jeničcy Jendźelska přewostaji ji wěsty dźěl rańšo-afrikanskich kolonijow přileżacy italskej koloniji Somali. Přez to čuje so Italska zjebana a to wosebje přez Francózsku. 652000 mortwych je wójna Italskej wužadała, nimo toho hišće 400000 wobškodźenych a 1 milijón ranjenych. To wězo Italsku boli a roznjemdri. Tutej rozhorjenosći je Mussolini nětkle wótry wuraz dał. Z nimo měry wótrymi słowami wón tute jednanjo zasudźuje a hrozy, zo Italska swoje dobyćo wudospołni a runjež też z krawnej mocu było. Njeda so wjacy dlěje norić a swoje dobyćeńske płody do stajnje dalšoho přichoda wotstorkować, kaž to wosebje Francózska nětk na wšě 11 lět hižo čini. 300000 su we Milanje na městnje před krasnym domom Mussolinowym słowam słuchali a jim z horcej krwju přijuskali. Też italske časopisy rěča w samsnej wótrej rěči. Wěc njeje bjezstrašna a wonja za nowej wójnu. Italska njeje z Versaillskim měrom, přez kotryž so jeje ji date přilubjenja njejsu dopjelniło, spokojom. Mussolini hrozy jón rozbić. To by hnydom wšě kraje, kotrež też z Versaillskim měrom spokojom njejsu, na swojej stronje měł. To Francózojo derje wědźa. Tuž hižo pomału kludźi a brjózdźi a měruje. Zawěsće so Italskej přećo dopjelni na někajke wašnjo, hač zo by strašna a surowa wójna snadź nastała. Italska so spokoji a z tym budźe wěc wotbyta. Tak Italska dócpěje, štož je chcyła. Mussolini wě, prawe wokomiki prawje wužić.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Runje so sleborne kwasy wšudźom we Serbach swjeća. Też my w Budyšinje cyle bjez nich njejsmy. Tak swjećeše zańdźeny pjatk knjez Michał Rjeda ze swojej mandźelskej Hańžu rodź. Korjeńkec z Ralbic wopomnjećo 25lětnoho mandźelstwa. — W Khrósćicach swjećeše sleborny kwas knjez žiwnosćeŕ Jan Rynč ze swojej mandźelskej Hanu, rodź. Pjekarjec. W samych dnjach woswjeći sleborny kwas žiwnosćer knjez Pětr Symank ze swojej mandźelskej Marju, rodź. Běrec. Njech Bóh luby Knjez wšěm złotym mandźelskim też w druhej połojcy k złotomu kwasej zbožo a swoje žohnowanjo wobradźi!

Z Khrósćic. Wubjerk a předsydstwo našeje šule zeńdźe so zańdźeny pjatk połnoličbnje z wuwzaćom knjeza zapósłanca Špitanka ze Zejic. Po wutrobnym powitanju přez knjeza předsydu, měsćanostu Koklu z Khrósćic, přečita zapokazańsku lisćinu za nowu wotrjadnu wučeŕku, knježnu Šwopec z Budyšina. Postajenjo nowoho štwórtoho wobstajnoho wučeŕskoho městna słyšachmy ze zajimom. Za turnarske naprawy k orthopediskomu zwučowanju w Pančicach je naša šula 50 hriwnow přinošowała. Ministerium za ludowe wukubłanjo je našej šuli na namjet knjeza wokrjesnoho šulskoho rady nowy radijowy nastroj Telefunken přizwoliło. Šulska pokładnja přinošuje za njón 100 hr., hódny je nastroj 500 hriwnow. Pokładnik, knjez wučeŕ Pjetaš, rozprawješe wo pjenjezach. Wokrjesny šulski zarjad njeje dźělenjo rjadownje B přizwoliło, tohodla mysli wubjerk na nowotwar, jeli šula někak přijomnu podpjeru wot stata dóstanje. K dotalnomu naćiskej knjeza architekty Cyža maja so hišće druhe požadać. Wučeŕstwo prošeše wubjerk wo přizwolenjo wjetšoho přijomnoho městna za sokolenjo, čohoždla běše so z knjezom Wjeńku hižo jednało, tola njemóžachmy ničo wěstoho dowuradźić. Posedźenjo bě 4 hodź. trało.

Z Khrósćic. Rada za maćerje wotměje so tu srjedu 4. junija popołdnju w 2 hodź. we wjesnym hosćeńcu. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z Pančic. Naša gmejska „khěžka“ abo lěpje naš „Gmejski Dom“ je skónčeny, wón stoji njedaloko „Młodownje“ při křižniku Kamjencskeje a Jaworskeje dróhi na „Ladku“. Rum je za 4 swójby, tola na jene bydlenjo ma prawo póst, kotryž je we swojim času w starym „pósće“ wobydlenjo za gmejnu přewostajił. Nowy dom płaći z 13 metrow hłubokej studnju a rjanej zahrodu 30000 hriwnow, hospodarske twarjenja płaća 3000 hriwnow. Twaŕ je nawjedował knjez architekt Cyž w Khrósćicach.

Z Marjineje Hwězdy. Hdyž cyrkwine zwony wčera připołdnju wot 12—1 z krótkimi přestawkami swój mjedźany hłós słyšeć dachu, wědźachu wobydlerjo klóštrskeje krajiny, zo je jena knježna zemrěła. Nahła smjerć potrjechi Hanu Rychtarjec — ze swojim klóštrskim mjenom Justina. Dokelž rano k zwučenym Božim službam njepřińdźe, hladachu za njej a namakachu ju w smjertnym bědźenju w jstwinym stole sedźo. Dny prjedy bě wšitke swoje klóštrske winowatosće dopjelniła. Žaneje skórźby njepřińdźe přez jeje ert, zo so ćělnje strowa nječuje. Duchowna

Zawostaństwo.

(Pokročowanjo.)

A woprawdźe, na wojeŕskim swjedźenju sedźeše Liškec Anton při Hilži. Wbohi Franc bu wot zrudoby skoro wšón přemóženy. „Je tola tak lubozna a přećelna holca, moja Hilža — a tajke něšto móže mi načinić!“

Jako Hilža na druhi dźeń róže we zahrodcy šćipaše a Franc tam runje nimo dźěše, wosta tam stojo a rjekny:

„Njemóžeš mi hišće žaneje wěsteje wotmołwy dać, Hilža?“

Hilža pohlada na njoho a rjekny so smějo: „To so njehodźi, Franco. Njewzmi za złe. Ale hladaj, ty nimaš ničo a ja też ničo nimam. To dyrbiš sam wědźeć, zo so to njehodźi, hdyž wobaj ničo nimamoj.“

„Ale Hilža, dóstanu bórzy rjane zastojnstwo. Wyšši hajnk je ze mnu jara spokojom a chce mje za wyššoho hajnka postajić. Dóstanu też rjane bydlenjo, to wšak by so namaj lubiło.“

„Haj, tebi drje by so to lubiło,“ směješe so Hilža. „Ale ja . . . tajke małe stwički! Ně Franco, to dyrbiš hižo za druhej hladać, kotraž z tobu do twojich myšacych dźěrow poleze. Tajkich holcow drje maš tu runje z hromadami, to njetrjebam runje ja być. Na mnje sebi njetrjebaš wjacy myslić, to je wšo podarmo!“

„Ně, — toho woprawdźe wjacy hódna njesy, zo sebi na tebje myslu — ale Hilža — to hišće junu wobžaruješ — snadź hórcy wobžaruješ!“

Franc wobroći so a dźěše khwatajcy dale. Hilža hladaše so smějo za nim.

„Je to hłupy wosoł. Na, nětko mam k najmjeńšomu měr před nim. Joho dla 'šće so naposledku Liškec Anton na mnje rozhněwa, hdyž stajnje za mnu běha.“ A lohkomysłna Hilža smějo do domu zastupi.

Jeneho dnja w juniju běše jara horco a tužno. Popołdnju počahny so njebjo z tołstymi mróčelemi a ćežke njewjedro rozlehny so po cyłej wokolinje. Dešć přewobroći so do krupow, kiž klepotachu sylnje do třěchow a woknow. Stara Wićazowa běše swjećenu swěčku zaswěćiła, zezačinja wšě wokna a potom hladaše z durjemi za njewjedrom. Tu wuhlada wyššoho hajnka, kotryž runje k njej dźěše. Wićazec kubło leżeše na małej hórcy, něšto kročeli zdalene wote wsy, blizko lěsa a poskićeše pućowarjej witany skhow před tajkim njelubym wjedrom. Hajnk bě wjesoły, jako ze swojim psom pod suche přińdźe.

„Cyle derje, Wićazowa, zo sće sebi tu tak blizko při lěsu statok natwarili, zo móža tu ludźo wukhow namakać při tajkim hroznym wjedrje!“

pomoc bě mjez tym dójšła, ale po někotrych mjeńšinach wudycha swoju njesmjertnu dušu w přitomnosći knjeza propsta a wjacorych knježnow. Zemrěta narodźi so we Georgswalde (w Českej) 20. meje 1858, je potajkim před krótkim swoje 72. narodniny swjećiła. Z 22 lětami zastupi do klóštra. Po pruhowanskim lěće bu 29. augusta 1882 swjatočnje zadrasćena a z profesom 21. novembra 1883 dokónčnje do klóštrskoho rjadu přiwzata. Tak je přez 47 lět rjadej służiła, a to pod třomi hnadnymi knjenimi — Bernarda Kasper, Hana Lang a Bernarda Sterz — a swěrnje swoje klóštrske winowatosće dopjelniła. Swjedźeń jeje klóštrskoho mjena swjećeše lětnje 7. oktobra. Dołhe lěta bě z wučeřku za ručne dźěła w holćacym wustawje. Jeje prjedawše šuleŕki — też serbske — budźa so rady a wjesele na swoju něhdyšu wučeřku dopomnić. Jeje ćělne powostanki buchu srjedu popołdnju w 3 hodźinach na knježnacym kěrchowje pokhowane. Měr a pokoj jeje khudej duši!

Słowčko wo eksercicijach.

Z najwjetšej zrudobu su nas napjelniłe powěsće, kiž nam powědaja wo tamnym surowym přesćěhanju křesćanstwa w Ruskej. Štož ma tam wěra do Boha nětkle přětrać, to hodźi so jenož přirunać z najćežšimi časami w běhu lětstotkow. Zwjazk bjezbóžnikow, před něšto lětami we sowjetskej Ruskej założeny, so khwali, zo je w lońšim lěće 5000 cyrkwjow a 2300 modleŕnjow zawrjeć dał. W Moskwje samej bě w poslednich 12 měsach 73 cyrkwjow na rozkaz wyšnosće zamknjenych. A hač skónc tutoho lěta maja wšě cyrkwje Ruskeje — je jich na 50000 — do towaršownjow a kólnjow přeměnjene być. Dokelž zwonjenjo měr dźěłaćerja kazy, kaž praja, dyrbja wšitke zwony na industriju přeńć. Tele podawki nam dosć praja. W Ruskej ze swojim prjedy tak nabožnym ludom so dźensa wěra jenož njezacpěwa, ale so niči na djabołske wašnjo. Krasne ruske cyrkwje ze swojimi kulowatymi wěžemi so k swětnym zaměram znjewužiwaja, haj wottorhuja. A wšě tute ćmowe, hanibne dźěło čini jenož mała horstka ludźi. Su to wotročcy djaboła samoho. Woni knježa dźensa w Ruskej. Prjedy hač jich móc złamana njebudźe, njebudže też lěpje za swjatu wěru.

Bohu budź dźak, hdyž tute ćerpjenja we swojim kraju nimamy. Móžemy z paćerjom našim přesćěhanym wěrybratram pomhać. Tuž njebudźmy małomyslni. Ćežke časy žadaja krutych muži. Nětkle, hdyž njewěra hromadźi swojich muži, dyrbi też Bože kralestwo krutu zepjeru měć na žiwej wěrje křesćanskich rjekow. Hižo horstka tajkich Božich wojownikow zamóže dźiwy činić, Tohodla nuznje trjebamy eksercicije, duchowne zwučowanja wot bamžow tak należnje poručene. W nich spóznawa křesćan, što tola na swojej swjatej wěrje ma. Tutu wěru dyrbimy sebi hajić a pěstować, jeli dyrbi jeje swětło wšitke puće a časy žiwjenja prawje rozswětlić. Dny eksercicijow su tohodla derje naloženy čas. W starym zakonju so nam powěda wo bohuswěrnym mužu Gedeonje. Z hobrskim wójskom wućahny na sylnoho njepřećela pohanskoho. Tola do bitwy wjedźeše jenož črjódku — 300 muži. Druzy běchu so wrócili. Z tutej jomu swěrnej horstku doby Gedeon. Hdźe je pola nas tajka njepowalna črjódka? Dwaj njepřećelaj so też na nas měritaj: njewěra a liwkosć. Hdźe su ći, kiž chcedźa swojej wěrje a cyrkwi swěrni być ze wšej wutrobitosću? Wotmołwa njewuwostanje, haj my tu smy. Bohu budź dźak! Eksercicije su tu wubjerny srědk, so zasy wobnowić we swojim cyłym křesćanskim katolskim zmyslenju. Jich najwyšši zaměr je, zo by eksercitant na kóncu hnadowpołnych dnjow ze swjatym Pawołom mohł prajić: „Nic ja sym žiwy, ale Krystus je we mni žiwy!“

Hdy bychmy jenož prawje wjele tajkich měli, kiž bychu tak rjec móhli! Swjaty bamž Hrjehoŕ praji: Čłowjeski duch je kaž woda. Hdyž so popadnje, potom so hromadźi a žada horje: přetož chce tam wróćo, zwotkelž je přišła. Daš-li pak ji běžeć, potom so zhubi, dokelž so bjez wužitka do hłubiny rozběži. Podobnje je też z čłowjeskim duchom. Eksercicije su ta wulka móc, kotraž hromadźi mysle čłowjeske. Dyrbiš sebi stajnje toho wědomy być, čohodla sy tu na zemi. Krótke su twoje lěta. Tola to njebudźe před Bohom ruzsudźić twoje wěčne žiwjenjo, hač běchu lěta dołhe abo krótke. Ale na tym budźe zależeć, kak sy swój čas nałožił. A tu ći eksercicije mysle hromadźa, k čomu sy tu na zemi.

Smě so khwalobnje wuznać, zo su mnozy mjez Serbami hižo ważnosć eksercicijow spóznali. Naše Worklečanske dny su wšitkim hišće w najlěpšim dopomnjenju. Da-li Bóh, chcemy tam też zasy dalše zarjadować. Njech su tu też zdźělene eksercicije na druhich městnach:

W Hoheneichen, Hosterwitz, Post Pillnitz b. Dresden su tajke wot 11. hač 16. junija za muži.

W klóštrje Marijnym Dole, Post Ostritz i. Sa., wotměja so eksercicije za žony wot 19. hač 23. junija, dale wot 14. hač 18. awgusta a wot 11. hač 15. septembra. Za knježny budźa tam eksercicije wot 26. hač 30. junija, wot 7. hač 11. awgusta a wot 17. hač 21. septembra.

W Filipowje (Filippsdorfje) budźa eksercicije po tutym rjedźe: Za duchownych wot 7.—11. 7., 4.—8. 8., 25.—29. 8. Za žónske w překupstwje 9.—13. junija. Za

---

„Snadź byšće šalku ćopłoho kofeja wupił? Přinjesu wam hnydom“, rjekny Wićazowa.

„To rad' wozmu. Wićazec mać přecy dobry kofej wari.“

Stara Wićazowa drje wo khwalbu njerodźeše, ale při sebi so tola wjeseleše, zo jeje brunu jušku tak khwala. Hnydom dźěše do kuchinje a přinjese cyłu kanu kofeja a k tomu hišće taleŕ słódkich pampuchow.

Hajnk so směješe: „Nó, nó, k Wićazowej je hódnje hić, ta hnydom połne blido nanosy. To hižo kóždy znaje. Tu žadyn prózdny njewoteńdźe. A mi je to też dźeńsa witana wěc, sym mjenujcy tak hłódny, zo móhł hnydom ludźi nadpadować.“

K tutomu sprawnomu čłowjekej měješe stara Wićazowa wosebitu dowěru a tohodla dowěri jomu też wšě jeje należnosće, a pytaše radu pola njoho. Też dźensa měješe ważne prašenjo za njoho na wutrobje a to bě, ke komu by swoje kubło zapisać dała. Wona powědaše jomu:

„Hladajće junu, knjez hajnko, mam jenož jenu jeničku z mojoho krejnoho přećelstwa a to je Hordakec Hilža. Je wšak hewak jara přećelna holca, ale wona zwěša najradšo wšo na so, a njemóžu za tym přińć, kak pola njeje z dźěłom stoji. Mać ju wězo dokhwalić njemóže a ludźo praja zasy hinak. Hilža je z małeho kubleška, ale za tym sym hižo dawno přišła, zo sebi wjele na so być zda a zo jenož na wulcyčinjenjo mysli a hdyž potom na wulke kubło přińdźe, potom snadź hišće hłupišo počina, hdyž wo ničim ničo njerozymi, a z tajkim počinanjom by bórzy wšo k Rakecam zajěło. Tajke něšto je so hižo mnoho razow stało. A to nochcu, zo by na moje kubło přišoł žid abo hewak někajki jebak.“

Hajnk mysleše khwilku při sebi, potom rjekny:

„Hordakec Hilža njeje runje žana wopačna holca. Ničo złoho wšak na nju nichtón rjec njemóže. Trósku wjesoła holca wšak je a zo wšě hólcy za njej běhaja, za to sebi njemóže, dokelž je rjana holca. Zo pak na drastu wjele rozmjeta, to wšak je wěrno, ale — myslu sebi, młode holcy drje nětkole wšě do rjaneje drasty wjele dźerža, mysla sebi, zo so na rjanu drastu skěršo pachoł přimaznje. To so potom hižo da, hdyž změje muža a hłowu połnu starosćow. Ale kak z dźěłom a z lutowanjom stoji, wo tym ničo rjec njemóžu a na ludźace rěče njehodźi so posłuchać. Najlěpje by było, hdyž bych wam radźić dyrbjał, wzmiće sebi Hilžu na někotry čas k sebi, potom hnydom sama widźiće, kak z njej stoji. Wy sće tola dosć překlepana žónska. To hižo bórzy někajku přičinu k tomu namakaće.“

A přihódna přileżnosć so też bórzy poskići. Wićazoweje dźowka skhorje nadobo a wona trjebaše hnydom druhu.

sobustawy III. rjadu: 27. junija hač do 1. julija. Za wučeŕki: 17.—21. awgusta. Za wučeŕjow a akademikow: 9.—13. awgusta. Za mužskich a młodźeńcow: 7.—11. sept. Za žony a holcy: 22.—25. junija; 26.—30. sept. a 5.—9. oktobra. Za sodalki: 13.—17. junija a 31. awg. hač do 4. septembra.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Rom ma na wšě 300 cyrkwjow, mjez nimi woprawdźite parle wumjelstwa. Tola zdźerženjo tajkich towaŕskich pokładow je jara droha wěc. Tohodla je direktor bamžoweje galerije so na kongres za romske studije z prostwu wobročił, zo by so z joho podpjeru założiło zjednoćeństwo „Přećelow cyrkwinskoho wumjelstwa". Tele towaŕstwo by mělo tŕoji nadawk: 1. ma knježeŕstwowu komisiju za zdźerženjo cyrkwjow města Roma podpjerać; 2. kedźbnosć zbudźeć za tajke cyrkwinske twary, kotrež su we swojim wobstaću wohrožene; 3. by mělo pomhać zwjesć srědki k porjedźenju.

Němska ma lětsa też swój jubilej: biskopska kathedrala w Speyeru wobstoji 900 lět. Rjana staroba to za cyrkej, kotrež maja powšitkownje tola dlěžše žiwjenjo hač jednotliwy čłowjek. Jubilejne dny běchu w meji za diecezanske towaŕstwa a budźa w juniju za němsku młodosć a w juliju z wulkim eucharistiskim kongresom za cyłu Němsku. Za cyły čas jubileja je připrawjena wustajeńca při domje, wobsahowaca literaturu wo tejle cyrkwi, dale wustajeńca křesćanskoho wumjelstwa a knihi a wustajeńca towaŕstwa katolskich žonow „křesćanska domizna".

Němskim protestantskim kruham počina switać, zo ma klóštrske žiwjenjo a wosebite česćowanjo Maćerje Božeje tola wulki wuznam za woćehnjenjo młodźiny a za wobnowjenjo moralnoho žiwjenja naroda. W bajerskim wokrjesu „Unterfranken" wobstoji rjad „humilijatow", kotryž je założił prěni protestantski klóštr na němskej zemi. Je to woprawdźity mužski klóštr. Mnichojo wotpołoža tŕoji slub, wotrjeknjejo so mandźelstwa, wosobinskoho wobsydstwa a swobodneje wole. Mjenuja so tercijary swj. Franciska (potajkim rjadownicy třećoho rjadu). Założeŕ je profesor Heiler w Marburgu. Tónle klóštr ma so wutworić jako symjo za druhe podobne. Wočakuje so wot njoho mócny wliw, wosebje za dobyćo žónskoho splaha. „Marija čista, nježna knježna, nam woživi znowa nabožnosć na narodnym žiwjenju jako přikład wěčneje žónskosće, kotryž nas poleṕšuje a pozběhuje." Tak pisaja protestantscy spisaćeljo. Katolske strony dwěluja sylnje na poradźenju tajkich pospytow. Dokelž česćowanjo najzbóžnišeje knježny je bjez hłubšeje podłohi tak dołho, hač pobrachuje přeswědčenjo, zo je swjata Marija wjacy hač „nježna knježna", zo je wona njezranjena Maćeŕ Boža.

Kónc apryla móžeše **klóštr Ettal** we Hornej Bajeŕskej 600 lětny jubilej swojoho założenja swjećić. Wón bu natwarjeny přez kejžora Ludwiga-Bajerskoho. Před 100 lětami zběhnjeny a zapusćeny, bu přez barona Kramer-Kletta kupjeny a zaso Benediktinam přepodaty. Ći su jón zaso rjenje wutworili a wobnowili.

W **Póznanju** zemrě nahle prelat a bamžowy komornik Mayer, probst fary swjatoho Měrćina, tajny radźićel, dekan atd. Jako wulki organisator a wumjelski twarc je wón wjele dokonjał: swoju farsku cyrkej je rjenje wutwarił a wumolował a druhi wulki Boži dom w jenym předměšće wulkoměsta natwarił. Při tym běše nowočasny čłowjek a zarjadowaše jako prěni faraŕ w Pólskej a w Póznanju dušepastyrstwo po modernych potrěbnosćach. Tak je sebi wulke zasłužby za swoju wótčinu dobył.

Awstriska. Winske mužske towaŕstwo měješe swoju hłownu zhromadźiznu. Kardinal Piffl měješe při tym prědowanjo wo rozsudnym boju našoho časa. Bój mjez křesćanstwom a materialismom (přibójstwom našoho časa) přiběra dale a bóle na wótrosći. Zmij materialisma chce nas pożrjeć. My katolikojo wojujemy wo wobstaćo našeje prastareje (přez tysacy lět stareje) křesćanskeje kultury, kotraž so zepjera na zakładne wěrnosće našeje wěry. Wojujemy wótrje wo wobstaćo wšěch wyššich kubłow: wo swobodu na moralnym polu (póćiwosćow), wo wobstaćo křesćanskeje swójby, wo křesćanske wopŕijećo „přisłušnosće". My dobudźemy wójnu, jeli wobsedźimy prawu dowěru na dobyćeŕsku móc našeje swjateje wěry a jeli nam njebudźe pobrachować na přezjednosći, woporniwosći a zmužitosći za wuznaćo našeje wěry.

W **Južnosłowjanskej** je swobodne muleŕstwo khětro wjele na mocach dobyło pod nowym knježstwom. Położenjo katolskoho duchownstwa je so stajnje pohubjeńšiło. Wšě prostwy na knježeŕstwo wo polěpsenjo mzdow běchu podarmo. Też njesměrne wulke dawki so njeponižichu. — Běłohród (Belgrad) dóstanje krematorium, pokelž chcedźa swobodni mulerjo swoje ćěła palić dać.

Italska a **Spaniska** wotdźeržitaj wulke počesćowanjo swj. Hawštyna. Město Pavia dóstanje mjezynarodny klóštr Augustinow pod nawjednistwom generalnoho priora.

Francózska. Hnadowne městno Lourdes je lětsa wosebje jara wopytane. Ze wšěch katolskich krajow přikhadźeja prócesijony: z Iriskeje, z Jendźelskeje, z Hollandskeje

---

Tu pósła po Hilžu, zo by hnydom k njej přišła, dokelž ma něšto ważne z njej poręčeć. Hilža pak mórčeše:

„Mam hnydom na wšěch stawach dosć, hdyž dyrbju stajnje za tej starej ... běhać, to móže hišće khwilku čakać, prjedy hač tam póńdu."

„Stó wě, što ma ći ćeta ważnoho rjec," rjekny mać. „Dyrbiš hnydom hić. To wěš, tu njesměš zacpěć."

„Haj, hdy bych to wědźała, zo chce mi kubło zapisać dać, bych tam hnydom šła," rjekny Hilža.

„A to drje ničo druhe njebudźe, čohodla by tam hewak dyrbjała přińć," pohonješe ju mać.

Hilža staji so swoju kapu a wobwjaza sebi čistu falu a dźěše k „starej" horje. Po puću mysleše sebi: Wot dźensišoho sem budźe wšo moje rěkać." W tutej nadźiji přińdźe k ćeće, ale kak so stróži, jako winu zhoni, čohodla dyrbješe přińć. Hnydom měješe dobru wuręč na tutu njesłyšanu žadosć stareje ćety. Hilža wiješe z hłowu a łžeše z wobžarowanjom:

„Wulki Božo! Haj, hdy by so to hodźało. Kak rad' bych tu k wam horje přišła a ći z nuzy pomhała. Wšitko bych za tebje dźěłała, luba ćeta. Ale hladaj, nětkle runje so to njehodźi, hdyž je mać přeco tak khorowata. Lěkaŕ je rjekł, zo dyrbju so za to starać, zo mać njeby trjebała na žadyn pad ničo dźěłać. Ma jara słabu wutrobu. Hewak móže junu na zlemjenjo wutroby wumrěć, jeli so přejara napina. A tak dyrbju doma so za wšo sama starać, wšo sama dźěłać, wot zažnoho ranja hač do pózdnjoho wječora. Ty docyła njewěš, kak wjele starosće z maćerju mam. Njesměm ju też dołho samu wostajić, hewak wona hnydom zasy dźěła. Kak rady bych tu přišła, ale to so njehodźi."

Mudra, stara žónska připosłuchaše cyle měrnje. Dwělowaše jara na tym, hač móže jeje młodej ćetcy wšo wěrić, štož jej tu powědaše, ale to njeda pytnyć, zo jej njewěri. Rjekny jenož, zo tola ženje wo khorowatosći jeje maćerje ničo słyšała njeje. Hewak tola njeby jej kazała, někotre njedźele jej wupomhać. „Dóstanu hižo někoho druhoho," rjekny cyle měrnje a mysleše pódla na Sprawnikec Leńku. To je dobroćiwa a sprawna holca. Ta cyle wěšće přińdźe.

Hilža wupi swój dobry kofej a zjě khětro wjele kuskow dobroho tykanca a potom stany z nowymi wuzamołwjenjemi: „Njewozmi to za zło, wěŕ mi, za swoje žiwjenjo rad bych při tebi wostała, ale to so woprawdźe njehodźi. Hladaj, kak so kóždy raz wjeselu, hdyž móžu na někajku hodźinku k tebi hić, ale doma sym nětkle kaž přiwjazana. Dyrbju spěšnje zasy domoj, zo mać tola ničo njedźěła. Ale njepraj to nikomu ničo, kak z maćerju stóji. Lěkaŕ je mi kruće připoručił, zo nikomu ničo njerjeknu, zo mać to njeby rozhoriło."

(Přichodnje dale.)

a Belgiskeje a wězo też z Francózskeje sameje. Za přichodne měsacy wočakuja so dalše sto tysacy pobožnych, samo wulki procesijon z Ameriki. — Położenjo francózskich katolikow jo so z nowa pohubjeńšiło. Njewěriwcy w sejmje su wobzamkli, zo ma rozwučenjo w srjedźnych (njewěriwych) šulach być cyle darmotne. Katolikojo wudźeržuja swoje samsne katolske swobodne šule za swoje pjenjezy. Při tym pak maja statne šule ze swojimi dawkami sobu zdźeržeć. Nětko čini jim stat ze swojej darmotnej šulu wulku konkurencu. Francózska je paradiz za swobodne muleŕstwo. Tale cwólba ma statne zarjadnistwo we swojich pazorach a spytuje wězo wšudźom katolikow na wsě możne wašnjo škodować.

Amerika. Katolske unversity w Zjednoćenych Statach dóstachu mócnu podpjeru přez zběrku biskopa Schrembsa. Clevelandska universita dósta na pr. 2½ milijonow dollarow do zakładnoho fonda. Washingtonska universita za rozšěrjenjo swojeje knihownje 140 tysac dollarow. W Americy je dźensa tohorunja wulka hosdodarska kriza. Kraj ma při wšěm swojim bohatstwje na 3,7 milijonow dźěłaćerjow „bjez dźěła", kotrychž dyrbi sobu zeživić. Tuž je wopornjwosć we kruhach zamožićišich tola wjetša hač pola nas.

Nowe wólby do sakskoho sejma.

Přez njeswědomite zadźerženjo wšelakich stronow bu sakski sejm rozpušćeny. Přede wšěm mamy so za to dźakować narodnym socialistam. Też nam Serbam nětk ničo druhe njewostanje, hač so z nowa za stronu wobhladować, kotraž by naše žadanja za swoje sčiniła a naše zajimy w sakskim sejmje zastupowała. Tohodla zeńdźe so w herbskej grychće w Khrósćicach njedźelu 25. meje naš politiski wubjerk, zo by wo tutym najwažnišim prašenju rozpominał a so za najlěpše rozsudźił. Přitomni wubjerkownicy wuprajichu so jenohłósnje, zo dyrbimy też lětsa zaso, kaž smy loni z wuspěchom činili, za „Sakski wjesny lud" hłosować. Wěso też tón raz sebi naš wubjerk pisomne zaručenjo našich zajimow žada, kaž je so też hižo wot zemrětoho knjeza zapósłanca Schreibera žadało. Naš kandidat, kotryž dyrbi na kóždy pad na wuhladne městno na wólbnej lisćinje přińć, wěso njemóže nichtó druhi być, hač naš dotalny zapósłanc, knjez kubleŕ Špitank ze Zejic.

Hižo pónźdźelu na to běchu stronine wuradźowanja w Drježdźanach, hdźež buchu naše žadanja přijate. Knjez kubleŕ Špitank přińdźe na žadane wuhladne městno. Tak kóždy katolski Serb hižo dźensa wě, koho ma wolić a njetrjeba sebi tydźenje do časa hižo hłowu łamać, zo by skónčnje prawoho muža wuzwolił. My wěmy, što je knjez Špitank w poslednim lěće za nas był. Wšitke wobmyslenja, snadź před lětom wobstojace, je ze swojim mnohostronskim dźěłom a wosebje z waženymi poćahami z wjedniskimi sejmowymi wosobami rozećěrił. Z wulkej wušiknosću je nas na cyrkwinskim, hospodarskim a socialnym polu zastupował. Nic jenož snadź burow, ale też dźěłaćerjow, hdyž buchu Hórčanske skały zamknjene a dźěłaćerjo bjez dźěła. Naš zapósłanc je tu z wulkim socialnym zrozemjenjom nowe poćahi nawjazał, kotrež — Bóh dał — bórzy też k wočakowanomu wuspěchej dowjedu.

„Sächs. Volkszeitung" wšak wo skutkowanju katolskoho zapósłanca w Drježdźanach wjele začuła njeje. W 118. čisle piše, zo je knjez zapósłanc Špitank jónu w sejmje so słowa jimał, „zo by katolske zastupował", ale hižo někotre rjadki dale piše: „Tři katolikojo sedźachu w tutym sejmje — ale katolska Saksa njeje wo tym ničo začuła." My tutu logiku cyle njezrozemimy. Móžemy jako katolscy Serbja wšak z woprawdźitej radosću wuznać, zo smy spomožne skutkowanjo našoho zapósłanca začuli. My so nadźijamy z połnym prawom, zo budźe wón też tón raz zasy do sejma wuzwoleny.

Wutrobne přećo

našomu swěrnomu bratrej a čestnomu nawoženi **Pawołej Smoli** a joho čestnej njewěsće **Marji** rodź. Šmitkec ke kwasej.

✣ ✣ ✣

Swjata hodźina so bliži
Wamaj, čestnaj slubjenaj,
Dźens Bóh z njebjes k Wamaj rěči:
„Dźeržtaj swoje slubjenja!"

Ważny dźeń dźens nastupitaj
Pola swjatoh' wołtarja.
Swěrnosć, kiž sej zaručitaj,
Dźeržtaj swój čas žiwjenja!

Słónco lubosće njech swěći
Stajnje w Waju wutrobje,
Wěra, nadźija njech pyši
Waj' we swjatym mandźelstwje.

Njech też Wamaj serbska zemja
Stajnje swjata wostanje,
Tak też žohnowanjo z njebja
Wamaj swěrne wostanje.

Serbski duch budź z Wamaj zdobnje,
Serbska rěč njech městno ma,
To b'dźe pycha w Waju domje,
To b'dźe Waju škit a mzda.

Kaž te kwětki w Božej stwórbje
Něžne kćěja zdebjene,
Tak we Waju domje budźe
Kćěć też radosć, wjesele.

Koło bratrow Wamaj přeje
Strowosć, dołhe žiwjenje,
Zo też jónu swjećić móhłoj
Złoty kwas tu hromadźe!

Serbske katolske towaŕstwo młodźencow w Baćonju.

O luby Jězuso, budź a zwostań přecy za mnje tón Jězus mojoho prěnjoho swjatoho woprawjenja!

Mała Marja bě dobre dźěćo. Swoju maćeŕ lubowaše wosebje. Tuta měješe rjany nałožk, swoje dźěći kóždy wječor před lehnyćhićom požohnować. Běchu pak so wone, kaž so to husto mjez dźěćimi stawa, junu mjez sobu zwadźiłe, dóstachu najwjetše khostanjo: dyrbjachu bjez maćeŕnoho požohnowanja do łoža hić. Mjez tym, zo tamne dźěći khostanjo bjez wosebitoho začuwanja znjesechu, njemóžeše Marja nanihdy bjez maćeŕnoho křižika wusnyć. Mjelčo přiwači so zasy do jstwy, płačo wo wodaco prošo, padny před maćerju na kolena a njestany prjedy, doniž njedósta maćeŕne požohnowanjo.

Běše na předwječoru Marcynoho prěnjoho swjatoho woprawjenja. Přińdźe wša zbóžna wot swjateje spowědźe domoj a móžeše nětko přez cyły čas hač do lehnyćhića při maćeri być.

„Njechaš mi nětko hišće prajić, što dyrbju jutře rano před swjatym woprawjenjom sebi myslić abo činić, maći?" prošeše Marja.

„Najprjedy, lube dźěćo", wotmołwi wona, „njeréč njetrjebawši jducy do cyrkwje, njehladaj wćipnje wokoło so, ale budź ćicha a měj swoje mysle hromadźe. Hdyž so potom wokomik přibliži, zo budźeš dóstać swojoho Jězuska,

mysli sebi, zo twój swjaty jandźel pěston će wozmje za ruku a wjedźe će k lubomu Jězuskej. Wšak sy swojoho jandźela pěstona stajnje česćowała — z kajkej radosću budźe tebje wón tohodla na twojim najrjeńšim dnju žiwjenja přewodźić. — Při kehelkach klečo potom proš mać Božu prawje z wutroby:

Luba maćeŕ njebjeska,
Daj mi twojoh' Jězuska,
Před hrěchami tež škitaj mje,
zo Jězus při mni wostanje.

Mać Boža ći joho přez měšnikowej rucy rady poskići, tak rady, kaž junu swjatomu Józefej a pobožnym pastyrjam w Bethlehemskej hródźi. Kaž tehdom jandźeljo žłobjo wobstražowachu, tak budźa woni tež tebje wobstražować. Z nimi modl so lubomu Jězuskej, hdyž wón na twojim jazyku wotpočuje, a proš prawje nutrnje: O luby Jězusko, budź a zwostań přecy za mnje tón Jězus mojoho prěnjoho swjatoho woprawjenja!" *m. a.*

Wšelčizny.

Kak Kukowčenjo we swojej wěrje do mudrych mužow, kiž móža wjacy hač khlěb jěsć, posylnjeni buchu.

Tydźeńska Nowina 1843, str. 71.

Jenomu Kukowčanej bě móšeń z pjenjezami prječ a wón pósła tohodla k mudromu mužej, zo by wón sem přišoł a paducha namakał. Wón też hnydom přińdźe, wobhoni so wo tutej należnosći hač najlěpje, wjerćeše křidu a kluč, wočinješe swoje knihi a tak dale — a dźeše naposledk: Tón paduch je w domje. Wšitka čeledź a wšitcy domjacy buchu nětk zhromadźeni a wón rěčeše takle k nim: Słyšće mje, moji ludźo, te kradnjene pjenjezy ma jedyn wot was. Žane přepytanjo ja činić njesměm, dokelž wyšnoska paršona njejsym a mój špihel, kiž paducha pokaže, sym sej doma zabył. Jowle maće wy pak kóždy stwjelco słomy, kotrež je žohnowane; kotryž je paduch, toho stwjelco budźe přez nóc stawčk porsta přirosć a potajkim dlěžše hač te druhe — hlejće, nětkle su wšě jenak dołhe. Jutře rano budźemy měrić. Nazajtra rano přinjesy kóždy swoje stwjelco a mudry muž je měrješe. Wone běchu sebi wšitke rune, hač do jenoho, kotrež wo stawčk porsta krótše běše, hač te druhe. Tón paduch běše je z bojosću wo tak wjele přitřihnył a so sam na te wašnjo přeradźił. Mudry muž pak wjedźeše tu wěc přewobroćić přez to, zo je swoje žohnowanjo z wopečicu prajił — potajkim je te jene paduchowe stwjelco so dyrbjało wo stawčk porsta přikrótčić. Paduch da te pjenjezy zasy — a Kukowčanam njewuděči nětk nichtó, zo tón muž wšitko wě — tón lesny šibak!

* * *

Wćipne prašenjo. Duchowny knjez pućowaše ze železnicu k swojomu přećelej. Mjez druhimi pućowarjemi běše też něhdźe wosobna žónska, kotraž nastajnosći wo wěrje, wo klóštrach, wo duchownych směšne, šćipate naspomnjenja činješe. Duchowny knjez so wo to docyła njestarajo, hladaše z woknom do polow a njepikny ani słowa. Skónčnje zwaži so ta žónska też na knjeza, so prašejcy: „Knjez farař, tole bych měniła, dyrbi was tola zajimować, a wy njeprajiće ani słowčka?" Knjez pak wotmołwi: „Ja spominam runje na te wubjerne słowa biblije w štwórtej knizy Mójzesa 22, (tam powěda so, kak je profeta Bileam na wóslicy jěchał a wóslica je zastawši počała rěčeć.) Žónska pak so wćipnje wopraša: „A kak rěka tute hrónčko, směm-li so prašeć?" Knjez na to: „Hdyž wóslica rěčeše, mjelčeše profeta." A też žónska womjelkny.

* * *

Wustojna służobna. Wosobna knjeni sebi nowu służobnu přistaji a při prěnim zetkanju rjekny k njej: „Ale to wam hnydom ze wšoho spočatka na wutrobu položu: hdyžkuli so wam křiwje radźi — ja wšak so nadźijam, zo budźe to jenož z rědka — zo něšto rozłamaće, abo rozbijeće, hnydom mi to wozjewće! Komdźenjo a tajenjo by mi docyła njelube było." „Ach, luba knjeni," wotmołwi nowa służobna, „ja was tola nastajnosći z tajkimi naličkosćemi mylić a přesćěhać njemóžu."

* * *

Wjeksowa machawka. Muž ze wsy zastupiwši pola časnikarja kładźeše jomu časnikowu machawku na blido. „Tule, mištrje, wuporjedźće mi tu machawku, njech płaći, štož płaći, zo by toho hubjeństwa pola nas doma skónčnje kónc było." „Ale, luby přećelo, z tej machawku samej tola njemóžu ničo započeć. Hdźe dha maće časnik?" — „Ach, mištrje, časnik je hišće cyły. Sym hakle dźensa, hdyž z domu woteńdźech, do njoho pohladał. Cyła črjóda koleskow tam je a žane njeje puknjene abo złamane. To budź pokoj. Jenož ta wjeksowa machawka njecha wjacy machać, to móžemy z njej započeć, štož chcemy."

* * *

Dobra kuchařka. Kuchařka je swojej knjeni kofej přinjesła. Lědma pak knjeni jón powopta, zmorščí čoło a rjekny: „Kofej je dźensa sylniši, čohodla to?" „Ach, ně wšak, knjeni, sym jón wariła kaž hewak přecy." Knjeni hišće jónu powoptawši: „Wězo je tójšto sylniši!" Na to kuchařka: „Ach, wodajće, knjeni, to sym so ze wšěm khwatkom přehrabła a město wašoho kofeja swój přinjesła. hnydom to wuporjedźu."

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 29. meje 1930.

Woły: 131. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 55—59 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 45—50 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 35—40. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 413. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 53—55. 2) Połnomjasne, młódše 48—51. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 334. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 47—50. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 53—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 40—45. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 46—51. 5) Mjenje a špatnje picowane 33—37. 6) Husumske z pastwy 27—31. **Čelata:** 919. 1) Najlěpše wukormjene 75—82. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 69—74. 3) Špatne 60—68. **Wowcy:** 614. 1) Młódše a stare, wukormjene 60—64. 2) Starše wukormjene 50—56. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 45—48. 4) — . **Swinje:** 3221. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 61—62. 2) Wukormjene 63—64. 3) Mjasne 62—64. 4) Špatne 50—55.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe"

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Towařstwowy powěstnik.

Swobodne Zjednoćeństwo Kat. Wučerjow Serbskeje Łužicy změje přichodnu srjedu, 4. junija, popołdnju 1/24 hodźin porjadnu zhromadźiznu w Pěskecach. Pokračujemy we wuradźowanjach posledneje zhromadźizny. Dla ważnych jednanjow prosy wo bohaty wopyt

předsyda.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 410. z Berlina: dr. med. Hańža Kubašec: 411. z Budyšina: Hańža Hermanec; 412.—414. z Wotrowa: Jurij Rychtař, Pawoł Rychtař, Marja Krawčikowa.

Sobustawy na druhe lěta.

1929: čo. 1089; 1928: čo. 1149; 1927: čo. 1158.

Procesijón do Krupki!

Pjatk, 6. junija, rano w 5 hodź. Boża mša we Wotrowje, potom wotkhad. W Pěrnje swačina we „Wettiner Hof". W Bergieshübel w „Goldner Stern" přenocujemy.

M. Narćik.

Jězdne koła
jednotliwe dźěle k tomu
gumije
płaćizny hódno pola
Thomasec bratrow
Budyšin, Kamjeńtna dróha 16.

Staršu hospozu
za dom pyta
Jurij Lebza
we Słonej Boršći.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchoř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Jednota towařstwo katolskich Serbow

za Budyšin a wokolinu

swjeći
njedźelu 1. junija swój

28. założeńskí swjedźeń

w Kat. towařšni w Budyšinje
Zap. z dypkom we 8 hodźin

Wšitkich lubych Serbow z blizka a z daloka wutrobnje přeprošujemy

Předsydstwo

Swobodne Zjednoćeństwo kat. wučerjow serb. Łuž.

změje **srjedu, 4. junija,** popołdnju 1/24 hodź. porjadnu zhromadźiznu w Pěskecach. Pokročujemy we wuradźowanjach poslednjeje zhromadźizny. Dla ważnych jednanjow prosy wo bohaty wopyt

předsyda.

Wróćiwši so wot rowa swojeje lubeje mandźelskeje a sotry

Marje Lebzyneje

rodź. Hajnec ze Słoneje Boršće,

kotruž je Bóh tak njewočakowanje k sebi powołał, wuprajamoj hłubokohnutaj wšěm, kotřiž su na póstwječorach za nju so modlili, w tak bohatej ličbje ju k rowu přewodźeli, nošerjam, Budyšskej Jednoće a Boršćanskomu wojeńskomu towařstwu, wysokodostojnomu knj. šolastikej Hejdušcy, kapł. Nowakej a Wjacsławkej, knj. kantorej Šołće, knj. kubl. G. Młónkej a mandźelskej a joho dźěsćomaj, kotřiž běchu namaj na wšě wašnjo k pomocy,

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh".

We **Słonej Boršći,** na dnju pohrjeba, 25. meje 1930.

Jurij Lebza, mandźelski,
Hana Hajnec, sotra.

Po dołhej ćežkej khorosći a skónčnej operaciji w Budyšskej khorowni zemrě štwórtk připołdnju, 22. meje, derje wobstarana ze swjatymi sakramentami, moja horcolubowana mandźelska, naša luba sotra a ćeta

kubleŕka Madlena Miklowa rodź. Wóskec

w starobje 55 lět a bu zańdźenu njedźelu na Khrósćanskim kěrchowje swjatočnje z konduktom pokhowana. Wuprajamy wšitkim přećelam, wjesnjanam a znatym za wopytanjo na póstwječoru, za bohate přewodźenjo k rowu, kaž za pychu wěncow a za druhe wopokazma lubosće swój

najnutrniši dźak a horce „Zapłać Bóh luby Knjez".

Ty pak droha zemrěta, spi w měrje we wótcnej zemi!

W **Swinarni, Radworju a Jaworje,** na dnju pohrjeba, 25. rožownika 1930.

W mjenje zrudnych zawostajenych

Jan Mikela, kubleŕ.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

23. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **7. junija 1930.** | **68. lětnik.**

Swjatkowny kěrluš.

Lětuša khłódna, ale płódna meja bě hižo samón dźakny kěrluš k swjatomu Duchej Stworićelej, Duchej pružnoty a płódnoty, Duchej žiwjenja a mocy, Duchej lubosće a šćedriwosće.

Z kak dźakownym wóčkom spohladowaše wěriwy, Bohu so dowěrjacy serbski ratař na swoje hona a pola, widźo wšudźom darniwu ruku swojoho njebjeskoho zežiwjerja! Kaž bohahanjenjo a čorny Kainowy njedźak ma so posudźować, hdyž druhe nowiny pisachu, zo bur wočakuje lětsa njeporadźene, hubjene žně, dokelž ratařske wupłody wjacy prócy njepłaća a za to njestoja, hdyž ratař z nich směšnje tuni pjenjez wuwikuje.

Bóh nam tola najprjedy wobradźa swoje žohnowanjo a wotewrja swoju smilnu ruku, zo by nas nasyćił, a nic, zo by z nas wutworił bohačkow a pjenjezžračkow! Móže być, zo je prjedy někotryžkuli na to pozabył a měnił, Bože žohnowanjo je za njoho jenož tohodla, zo by sebi zaki natykał a druhim tradać dał. Dźensa tola też slepy widźi a dyrbjał dowidźeć, zo nas štwórta prózstwa Wótče=naša: naš wšědny khlěb daj nam dźens, ma woćahnyć k spokojnosći, zlutniwosći, ponižnosći a wot nas wotdźeržować wšu nahrabnosć, twjerdosć, hordosć, wulcyčinjenjo a přečinjenjo.

Tuž khwali prawy, naše dla staromódny ratař, hdyž přeńdźe swoje žohnowane hona, Božu lubosć, khwali Ducha Swjatoho, kiž zwuliwa swoju stworićelsku móc na joho pola, łuki a zahrody a pobožnje stykuje swojej wudźěłanej, mozlatej rucy k dźaknej modlitwje k Duchej Swjatomu.

Haj, prawy serbski bur a Duch Swjaty dyrbitaj być přećelaj.

Tak přihotuje Duch Swjaty samón swoje dźěći na swój swjedźeń, na swjatki. Drje je njeluba a łoskoćiwa wěc, hdyž maš tři njedźele do swjatkow pisać wo swjatkach. K tomu słuša wjacy hač profetiskoho dara a wšě włosy ći prjedy zwupadaja, hač to prawe trjechiš.

Pisaš wo rjanych, słónčnych swjatkach a swjatki so, kaž před něšto lětami, tři dny pospochi kida Boži dešć z njebjeskich studnjow kaž z kanami, potom so wšón serbski swět ći směje a praji: swjatkowny spisowaćel je rozom zhubił, hdyž tajke swjatki khwali. A nawopak też njeje wo ničo lěpje. By=li hrozne, pancate, mačate swjatki pućowarjam do Różanta wěšćił, će zawěsće w Różeńće pola swjateje Marijineje studnički z nowa wukřćija. Tuž njeje zawěsće dobrota, w Posole tři njedźele doprjedy čitarjam słódku hubu načinić njewěstych swjatkow dla.

A tola, spytajmy lětsa — posledni raz! Wšak Duch Swjaty wě, zo też to ma służić k joho česći a ke khwalbje joho mjena mjez nami!

Haj, zasy Posoł swój hłós pozběhuje, zo by serbski lud namołwjał k wjetšej lubosći k Swjatomu Duchej. Hdy by jenož naš lud Swjatoho Ducha tak česćił, kaž wón němskoho ducha česći mjez sobu, kaž wón wojeńskoho ducha w sebi, kaž wón towarstwowoho ducha mjez sobu, kaž wón tajkoho a hinašoho ducha w Serbach česćić wě a rozemi!

Potajkim na tym njepobrachuje, zo naš lud njeby wědźał, zo „duch je, kiž wožiwja“ a pismik mori. Stupće so raz na wječor k woknam našich korčmow, tu najlěpje spóznajeće, kajki duch a kak duch našich Serbow wožiwja, tu hara a zwada klinči po nócnej ćišinje a pokazuje: duch Serbow wožiwja.

A nětko hišće za čas wólbow! Kelko duchow budźe, kiž naš lud zasy wožiwja? A budźa to wšo dobre, rozomne, křesćanske, na powšitkowne zbožo dźiwace duchi? My so bojimy, zo Swjaty Duch lětsa swjatki njezměje nad tajkimi duchami, kiž drje joho mjeno noša ale joho ducha nimaja, swoje połne spodobanjo.

Kotrychž Duch Swjaty wodźi — to su dźěći Bože, praji Swj. Pismo. Duch Swjaty chce też pódla być ze swojej lubosću, ze swojej wěrnosću, ze swojim duchom, hdyž so na naš lud rozpušća wšě te wólbne duchi a chcedźa „nowoho ducha“, nowe žiwjenjo, nowy přichod z tutymi wólbami nam polubić.

Tuž Posoł přeje k lětušim swjatkam swojim Serbam z najlěpšeje wutroby, zo sebi wot Swjatoho Ducha wuproša prawoho ducha, mjenujcy „Ducha k rozeznawanju duchow“. Snadź praja: što Posoł tu pisa? Ducha k rozeznawanju duchow? Kajki to je? Swjaty

Pawoł piše a dźesatu njedźelu po swjatkach z klětki słyšiće: „Kóždomu dawa so zjewjenjo Ducha k wužitku“. Duch je tu z wulkim pismikom „D“ pisany, potajkim Duch Swjaty měnjeny. Wšě druhe duchi, tež serbske duchi dyrbja sebi lubić dać, zo jich z małym pismikom „d“ pisamy. Njech so hórša pola najwyššoho wujednawacoho suda w Lipsku, pomhać jim ničo njebudźe.

Potajkim kóždomu, tež kóždomu z nas dawa so jako dar Ducha Swjatoho wot joho ducha, jeli to zwólniwje přijima. A dale praji swj. japoštoł: druhomu „rozeznawanjo duchow“. Potajkim hižo wón wědźeše a dyrbješe skoržić, zo su wšelake duchi na sweće a zo je nam nuznje trěbny dar, zo tute duchi prawje rozeznawamy. Tež w Serbach su so zahnězdźiłe wšelake duchi a so mjez nami wupjeraja. Bohužel naš lud přecy jich njespóznawa a prawje njerozeznawa. Tuž trjeba dara wot Ducha Swjatoho, zo by tute wšelakore duchi, kiž nas šerja, prawje rozeznawał.

Před swj. spowědźu so někotryžkuli prawje modli: přińdź, Ducho Swjaty, rozswětli mój rozom, zo bych swoje hrěchi prawje spóznał. Derje! Kak by było, hdyž njebychmy so tak modlili jenož před swojej spowědźu, ale tež hewak, na přikład we wólbnym času, zo by nam tež tu spóznać dał naše hrěchi, tež politiske hrěchi?

Swjatki su „lěčny swjedźeń“ Božeje přirody. „Duch žiwjenja“ ma so z połnej mocu, ze wšěm swojim swětłom a horcym płomjenjom zwulinyć z njebjes na swoju njewěstu, na zemju. We swětłych, ćopłych pruhach ma dele sapać na swjatočnje zdrasćenu zemju, so kołsać a kolebać na złotych, ćežkich stwjelcach našich žohnowanych honow a runja žehliwym jazykam dyrbja so k swjatkam w našich zahrodach čerwjenić a žehlić swjatkowne róže a wša serbska zemja ma być kaž wupřestrěny pisany, barbojty płašć, hdyž dźemy swjatki do Różanta, strowić krasnu, nježnu njewěstu Ducha Swjatoho. Haj, swjatki su a wostanu też při dešćikowym wjedrje kaž k njebju spějacy a sapacy kěrluš Božeje stwórby k jeje Stworićelej a Bóžskomu mištrej. Wšo je tak rjec napojene z juskom a wyskom, wšo skaka a spěwa, wšo zynči a brinči — wša serbska zemja ze swojimi žołmjacymi polami, tučnymi łukami, kćějacymi a so pisanjacymi zahrodami — jedyn jenički kěrluš ke khwalbje a sławje tutoho najwjetšoho mištra w Serbach.

Tak swjeći Boža přiroda swoje swjatki w Serbach a wšo daloko a šěroko wuklinča k zhromadnej khwalbje k Duchej Swjatomu.

Před lětami pisaše Posoł k swjatkam: škoda, zo so njehodźi do Serbow nowa cyrkej stajić. Ta dyrbjała poswjećena być Duchej Swjatomu. A redakcija přispomni: čohodla nic? We Worklecach abo druhdźe by to jara rjenje było. A njedawno słyšachmy, zo dyrbja so w Serbach w přichodnym času tři nowe cyrkwje twarić. Bóh dał, zo z nich jena by nosyła titul: cyrkej „Ducha Swjatoho“ w Serbach.

Swjatki modli so swjata cyrkej: Wuposćeleš swojoho Ducha a wšitko so stwori a wobnowiš wobličo zemje!

Tak su swjatki krasne, haj Bóžske rańše zerja stawiznow nowoho swěta a nowoho człowjestwa. Duch wěrnosće přińdźe k nam a nawuči nas wšitku wěrnosć. Boži Duch zestupi na zemju a kaž howrjacy wichor wotmjeće a zaćěri ze zemje z hrěchami poćeženeje njezbožownoho swětowoho ducha wšudźom tam, hdźež so wutroby wotewrichu joho hnadźe a lubosći.

A kaž tehdy, tak dźensa.

Duch Swjaty a — jeničcy wón — je we wšěch časach ludy wuwjedł a pozběhował k wyšinam woprawdźe duchownoho žiwjenja, je wulke a zbožowne činił, mjez tym, zo duch swěta stajnje ponižuje a hubjo skutkuje na žiwjenjo człowjekow a ludow.

Też pola našoho serbskoho ludu jedna so jeničcy wo to: kajki duch naš lud powjedźe w přichodźe? Hižo su tu strašne symptomy, bolostne znamjenja, zo naš lud so přecy bóle wotwobroća wot wěrnoho ducha, wot swjatkownoho Ducha Božoho a zo so pleńči z duchom našoho časa a našoho zanórjenoho swěta. Hewak njeby běhał za přibohami, hewak njeby rejwał wokoło zełhańnoho a wšudźom so wupěracoho ducha swěta.

Njech lětuše swjatki přešumja něšto wot ducha prěnich swjatkow naš lud! Hdyž po Božej mši prědar we sakristiji čakajo na swój puć na klětku słyši přez połnu cyrkej woprawdźe šumić a howrić swjatkowny kěrluš k Swjatomu Duchej, tu joho dušu nowe wjeselo přećehnje a k njebju zdychuje. Kaž nětkle naš lud zahorjenje spěwa k Swjatomu Duchej, takle dyrbi šumić a howrić přez serbski kraj a přewzać z mocu cyły serbski lud woprawdźity swjatkowny Duch:

Zwumywaj wšo mazane,
Pokrjepej, štož suche je,
Bolace wšo zahojej.
Zhibuj, štož je woprostło,
Zhrěj a wuhrěj zymne wšo,
Zabłudźene nawodźej!

Duch Swjaty sam wě, kelko je pola nas mazane, zo dyrbjał wón zwumywać, kelko je suche, zo dyrbjał pokrjepjeć, kelko bolacoho zahojeć, kelko sprostnjenoho zhibować, kelko zhrěć a zabłudźene serbske duchi, hłowy a rozomčki zasy na prawy puć dowjesć!

Nic wot wólbow samych wotwisuje nowy přichod a byrnjež za štyri njedźele zasy šli wolić. Čas wólbow je čas žnjow za korčmarjow. Tam so horce hłowy zapyrja, tam so nowy swět stworja, nowe duchi rozpušća a za blidom sebi korčmař rucy tłóči, sebi prajo: mojedla mohłe kóžde štyri njedźele wólby być. Wšón rozomny swět so wotwobroća wot tuteje keklije, kiž so mjenuje demokratiski parlamentariski system. Ně, lud honja do wólbow, zo bychu zasy nowi přišli a tam na tribünje sejmowej swoju mudrosć předawali a sami něšto časa z dijetami derje žiwi byli. Jeli nowy duch njepřińdźe do swěta, do kraja, do ludźi, potom jim a nam wšě wólby ničo njepomhaja. Swět je dźensa hišće tón kaž před wójnu a kaž před sto lětami a tysac. Jenož ludźo su wólbrniši a hłupiši. A tutych ludźi móže jenož Duch wot horjeka wustrowić, Duch mocy a swjatosće a nic duch našich parlamentow. Duch Swjaty je cyle njeparlamentariski, to rěka, wón so wot jich łžow a prózdnych zwadow a njeskutkownych skutkow z grawanjom wotwobroća.

Ducho Swjaty, póšćel lětsa swojoho ducha do serbskoho ludu! Jeničcy Ty zamóžeš nas z nowa stworić, zamóžeš wobličo našoho ludu po Twojim duchu wobnowić!

Posoł lětsa wospjetuje, štož je před wjacy lětami pisał: Też před wólbami a při wólbach nima na prěnim městnje stać naša móšeń, zbožo statoka a hospodarstwa, ale wěc a zajimy Ducha Swjatoho.

Što by nam pomhało, bychmy-li samych zastupjerjow swojoho powołanja přećišćeli, parlament pak był z wjetšej, njepowalnej połojcu z njewěriwcow a zasakłych přećiwnikow Ducha Swjatoho? A woni nad nami surowe komando měli? Ruska budź nam stajnje wučba wodnjo a w nocy!

Tuž, lubi Serbja, rubajće Duchej Swjatomu wšudźom, hdźež móžeće, šćežki! Duch Swjaty dyrbi nutř do našoho wšědnoho domjacoho žiwjenja. Duch Swjaty dyrbi nutř do našich swójbow. Duch Swjaty dyrbi nutř do našich šulow a Duch Swjaty dyrbi nutř do našoho wšoho zjawnoho žiwjenja a wobkhada!

Posoł pak slubi, zo chce z kralom Davidom we swjatych dnjach lětsa so ćim nutrnišo modlić za swój horcolubowany serbski lud: Twój duch, Ducho Swjaty, njech wjedźe wšón serbski lud na Twojich pućach! jn.

Politiski rozhlad.

Naš kandidat.

Jednotliwe strony so k wólbam přihotuja. Zjednoćenjo stronow porjada njeje so zasy dócpěć hodźało. Nawopak pokazuja so nowe strony a stronki ze swojimi kandidatami, strony, kotrež hač dotal w sejmje ani hišće njeběchu. Słabše so ze sylnišimi wjazaja a zjednoćuja. To lětsa też sakske centrum čini, hdyž so z hospodarskej stronu zwjaza, zo tam joho kandidat na pjatym městnje stoji. Z tym wón jenož přikład našoho politiskoho wubjerka sćěhuje, kotryž je so hižo při poslednjej wólbje ze sakskim wjesnym ludom zwjazał a na joho lisćinje našoho serbskoho katolskoho kandidatu, knjeza kublerja Jakuba Špitanka ze Zejic, přećišćał. Też za tutu wólbu wostanje při loňšim wujednanju. Po tutym je strona sakskoho wjesnoho ludu zasy našoho dotalnoho zapósłanca knjeza Špitanka na wěste město stajiła. Sakski wjesny lud měješe při poslednim wolenju w kóždym wólbnym wokrjesu wosebitu lisćinu. Nětkle pak je wona za tutu wólbu za cyłu Saksku jenož jenu jeničku, přezjednu lisćinu postajiła, na kotrejž je naš kandidat, knjez Špitank-Zejičanski, na štwórtym městnje. Sakski wjesny lud měješe w dotalnym sakskim sejmje pjećoch zapósłancow. Tuž je tola wěste, zo knjez Špitank na štwórtym městnje wěsće přeńdźe. Wězo rěka nětk za nas, přezjedni być, a so nic šćěpić a k wšěm móžnym druhim stronam so přiwobroćeć, chcemyli zasy swojoho serbskoho katolskoho zapósłanca w sakskim sejmje měć. A to my tola chcemy a dyrbimy přewjesć. Tuž hladajće so falšnych profetow. Politiski wubjerk našoho towarstwa ss. Cyrilla a Methoda je na swojim posedźenju w Khrósćicach 25. meje jenohłósnje knj. Špitanka za swojoho a našoho kandidatu postajił. Tuž mějmy so po tutym derje rozmyslenym postajenju swojich wupruhowanych wjednikow. **My katolscy Serbja a z nami zawěsće też zasy w bratrowskej přezjednosći wšitcy evangelscy Serbja budźa 22. junija wolić knjeza Špitanka-Zejičanskoho na lisćinje sakskoho wjesnoho luda!** Njech prawa přezjednota nas dowjedźe k wěstomu dobyću!

Važne přeměnjenja.

W němskej diplomatiskej służbje so važne přeměnjenja stanu. Naš dotalny pósłanc w Londonje, dr. Sthamer, je hižo 75 lět stary. Dźesać lět je tam z wulkej wušiknosću a z dobrym wuspěchom skutkował. Běchu to najćežše lěta, hdyž rěkaše, z dotalnym njepřećelom zasy nawjazać poměrne a dobre poćahi. To je so jomu derje poradźiło. Tuž joho też knježeństwo dźeržeše a joho na wusłužbu njepósła. Nětk pak dyrbi so tola skónčnje joho próstwa wo wupřehnjenjo dopjelnić. Ćežko běše, na tak važne městno prawoho muža postajić. Ménja, tajkoho w knjezu z Neurath, dotalnym němskim pósłancu w Romje, měć. Wón je w Romje fašisma wuspěšnje skutkował. Hač so jomu samsne w Londonje, tutym zymnym a wostrózbnjenym měsće poradźi, dyrbi čas pokazać. Na joho městno do Roma je postajeny knjez von Schubert, dotalny statny sekretar we zwonkownym hamće.

Indiska.

Wo Indiskej móžeš nětkle w němskich nowinach mnoho čitać. Žane čisło njeje, zo by tam wo zběžkach a roćenjach pisane njestało. Kaž pak wukrajne němske časopisy, na přikład Winske, pisaju, njeje w cyłej wulkej Indiji wo zběžku abo wjetšim hibanju ničo pytnyć. Wustupjenjo husto mjenowanoho Ghandi bě wšak też po němskich rozprawach nimale dźěćace a směšne. W Londonje so tohodla žadyn człowjek njerozhori. Jendźelske časopisy wo tym ani njepisaju. Jendźelćenjo wšak su překlepani dosć, zo bychu sebi kužoł najlěpšich dokhodow a bohatstwa někak wohrozyć dali. My pak mamy hišće mjenje přičiny, dla tajkich „wohroženjow“ so rozhorić.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Hłowny zwjazk za burskich dźěłaćerjow wotmě zańdźenu njedźelu w katolskej towaršni swoju lětušu zhromadźiznu. Po předkhadźacym posedźenju předsydstwa wotewri knjez wokrjesny předsyda Scheffel z Budyšina zhromadźiznu mnohich deligowanych postrowjejo. Jako wjednik jednanjow bu postajeny knjez Rynč z Wichowow. Poda so rozprawa wo dźěle a skutkownosći zańdźenoho lěta. Jako hłowny přednošk poskići knjez Scheffel „Dźěłaćerske prawo nałożene na burstwo a lěs“. Wukhadźejo z našich ćežkich dźěłaćerskich poměrow wobswětli wosebje nastaćo našich socialnych zakonjow. Też dźěłaćer dyrbi zakonje, na njoho so poćahowace znać, hewak móže lohko přez to škodu ćerpjeć. Zhromadźizna traješe wot $^1/_2$11 — 3 hodźin popołdnju.

Z Radworja. Wulke dźěło chce naša wjeska dokonjeć. Cyły dołhi puć wot knježoho hata přede wsu hač blizko k farje nimo stareje šule dawa na cyle wustojne wašnje z kamuškami wusadźować. Hačrunjež dźěło hižo někotre njedźele traje, njebudźe tola do swjatkow dokónčene. Wyšnosć tajke zaměry derje podpjera. Tola by něštožkuli druhe nuzniše było. K tomu pak pjenjez njepřizwola, kaž na přikład za płót nimo noweje šule. Dźěćace radki a wšě

Zawostaństwo.

(Pokročowanjo.)

Wićazowa hladaše khutnje a přemyslujcy na Hilžu. Potom so wopraša:

„Kak dołho dha hižo je mać khorowata?“

„To je hižo dołhi čas“, rjekny Hilža. „Tak dołho hač sym ze šule, dyrbju wšitko sama dźěłać. Za to so ja postaram, zo ma mać rjane žiwjenjo a so napinać njetrjeba.“

Hilža so wotsali. Wićazowa hladaše za młodej, wjesołej holcu a mysleše při sebi: „Takle, moja ćetka, nětko wěm cyle derje, kak při tebi z dźěłom stoji. Ty njetrjebaš na žane štyri njedźele přińć.“

Hdyž Hilža domoj přińdźe a maćeri powědaše, kak bě ćeći naréčała, bě tuta jara wjesoła, zo ma Hilža tak dobre dopomnjećo a radźeše ji: „To tam bórzy zasy k njej póńdźeš. Hdyž so tak kusk wokoło njeje liščiš, potom maš wěste, zo je wšo twoje.“

„Ach, njetrjebam tola přecy za njej běhać“, ménješe Hilža. „Sym tola jeje najbližša ćeta, a mi připadnje wšitko samo wot so. Ani hodźinki nochcyła tak hłupa być, zo bych tam k njej šła a so za nju dréła. Wěš, hić mi tola njeby nihdźe dała, na žane reje, do kina abo hewak něhdźe. Što sebi ta jenož mysli; tam ani tydźenja wutrała njebych.“

Při tym wosta. Wićazowa dyrbješe sebi druhu pomoc pytać. Sprawnikec Leńka přińdźe něšto pozdźišo k njej a jako so ju Wićazowa wopraša, hač njecy chcyła na někotry čas k njej přińć, přija wona to z radosću, ménjo: „Maćeri budźe to hižo też prawje. Je tam tola hišće wjacy holcow doma.“

Hižo na druhi dźeń přińdźe Leńka na służbu. Stara Wićazowa njetrjebaše to wobžarować, zo bě sebi Leńku wzała; tuta bě rano prěnja a wječor poslednja. Za cyły dźeń so ani njezastaji a Wićazowa wobdźiwaše njepřestawajcy, z kajkej wobhladniwosću a rozomnosću Leńka swoje dźěło započa a skónči. A jako wyšši hajnik zasy junu k Wićazowej přińdźe, njetrjebaše tuta wjacy swoju brunu jušku warić. Jeje młoda pomocnica ju samo w dźěle přetrjechi.

Mjez tym zo so Franc přecy hišće mjerzaše, zo bě joho Hilža tak hordźe wotpokazała, rozjasni so tola joho wobličo kóždy raz, hdyž přecy wjesołu, pilnu a přećelnu Leńku wuhlada.

„Runje kaž by mi była moja luba dźowka, je mi Leńka“, rjekny Wićazowa přecy. „Je to woprawdźe Bože žohnowanjo, hdyž ma człowjek na stary dźeń někoho, kotryž so za njoho stara, tak zo móže też kusk wotpočnyć.“

* * *

druhe sadźeńki na polu takle jenož škoduja. Z wjetša maja tola ludźo wokoło kóždoho domu też płót, muričku abo druhu zawjeru.

Z Jawory. Zańdźeny štwórtk bu dźěłaćeŕ Jakub Winkler na Khrósćanskim kěrchowje pokhowany. Zemrěł bě na sćěhwkach njezboža w Kamjencskej khorowni. Njedźelu připołdnju dźěše po sykanjo na rězańcu. So wobsunywši padny po krótkim skhodźe dele a dyri z hłowu tak njezbožownje na twjerdu zemju, zo sebi nop napukny a tył strašnje wobškodźi. Dowjezechu joho do khorownje, hdźež wjacy k sebi njepříndźe. Hižo nazajtra zemrě. Na 33 lět služeše pospochi pola jenoho tudomnoho bura za pohonča, tam nadosć hubjenych časow přeživiwši. Tola tutón njeměješe za trěbne, swojoho swěrnoho złužownika z khorownje domoj dowjesć a ćěło jenu nóc hospodować, hdźež je živy jene človjeske živjenje nutř a won khodźił. To činjachu druzy a pokazachu tak swoju křesćansku lubosć, wo kotrejž so hewak wjele powěda.

Ze Žuric. Póndźelu popołdnju w druhej hodźinje wudyri w Lejmanec kuble nahle Boži woheń. Dołho njetraješe a přitwark stoješe w hustych płomjenjach. Telefoniscy buchu susodne wohnjowe wobory a sykawy na pomoc powołane a tak dołho njetraješe a běchu tam 10 sykawow dojěte. Prěnjej myće dóstaštej Porchowskej, motorska sykawa, dobrowólnej woborje słušaca, kaž też druha gmejska. Z Ramnowa a Klóštra běštej nimo Porchowskeje motorskej na pomoc přijěłoj. Dźěło prěneju sykawow bu z wuspěchom mytowane, wšak mějachu wjesny hat blizko, z kotrohož móžachu nadosć wody brać. Tak so poradźi blizki Krawčikec statok před zničenjom wukhować. Na dobre zbožo też wětřik runje jara přijomnje stoješe. Też přitwarkej mjezowace twarjenja běchu z tołstymi wopalnymi murjemi wobdate a masivne. Wyše toho běchu so mnozy pomocnicy zešli, kiž kruće zapřimnychu a tak lohcy twarjene domske wukhowachu. Woheń je nastał z tym, zo je šěsćlětny šulski hólčec so runje ze šule wróćiwši, swojim towaršam pokazać chcył, kak so khodojty pala. Lubi starši, khowajće před małymi dźěćimi derje zapalki, kiž móža za waš dom rozsudne njezbožo přinjesć, Njech je runje tutón připad zaso wučba za to, kak mamy so před wohnjom škitać.

Z Pančic. Radupodawaujo za maćerje motměje so tu pjatk, 13. junija, popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z Kamjenca. Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměje so srjedu, 11. junija, popołdnju w 2 hodź. w Šunowje pola Eiseltec, a 1/24 hodź. w Smjerdźacej pola Krawcec. Lěkaŕ budźe přitomny.

Swobodne zjednoćeństwo katolskich wučerjow w Pěskecach.

Do wjeski, kotraž podarmo swoje mjeno nima a hižo cyły kruch do serbskeje hole saha, běše sebi Zjednoćeństwo katolskich wučerjow zańdźenu srjedu wulećało. Je sobu najzdaleniša wjes k wječoru serbskoho krajika. A byrnjež dosć wotležana była, njedachu so swěrni Radwoŕčenjo (hnydom 5) wot dalokoho puća wottrašić. Też druzy nic, a tak so 16 sobustawow ke khutnomu wuradźowanju zeńdźe. Z kłóšćeńkami přikryte blido, wot darniweje ruki Njebjelčanskoho jubilara spožčene, kiwaše přikhadźacym a hišće druhoho so jim poskići. Oficielny dźěl so z narodnej hymnu a z powitanskimi słowami předsydy, knjeza wučerja Jakubaša, zahaji. Přizamkny hnydom dźak daríćelej a zapisowaŕ, knjez wučeŕ Bejmak, přečita protokoll zhromadźizny w Khrósćicach 26. małoho rózka. W přehladźe sobustawstwa so wupokaza, zo ma Zjednoćeństwo tukhwilu 61 sobustawow a to 35 wučerjow a 26 duchownych. Předsyda zdźěli, zo je w mjenje towaŕstwa jenomu z najstaršich sobustawow, mjenujcy knjezej kantorej Symankej, k joho sedmdźesaćinam zbožopřeća wuprajił. Z dalšich zdźěleńkow njech so wuzběhnje, zo so też serbske šule z němskimi časopisami za dźěći a z druhim přepławja. Chcemy tola najprjedy swoje domjace wěcy podpjerać. „Swój k swojomu!“ Při tym so na to pokaza, kak so cuzy duch a wliw do serbskoho luda ze wšěch kóncow žerje a mnozy z našich zdźěłanych tomu polěkuja. Dźěćom a młodźinje smělo so bóle serbske wědomjo zašćěpić, też staršomu dorostej to ničo škodźało njeby. Dyrbja serbsku historiju (stawizny) zeznać, też lud a kraj. Při tym hrajetej přirodo- a zemjespis wulku rólu. Matej so dźěćom w serbsćinje podawać, zo njebychu wobkhudłe na serbskich wurazach (mjenach za rostliny a zwěrjata). Što nam tola hižo naše přisłowa wšitko praja, wosebje wo roboće a podobnych kwaklow, pod kotrymiž su stari Serbja ćěłnje ćerpjeli a rowjeńcy duchownje. Připózna so nuznosć přiručnych knižkow za naspomnjene předmjety. Najprjedy přihotuje so jena za přirodospyt, kotrež dźěło k. Kubaš-Radwoŕski přewozmje, kk. Nawka a P. Romuald budźetaj jomu k pomocy. Přeješe so, zo bychu naše šulske dźěći bóle po serbskim kraju pućowałe a tak jón lěpje zeznałe.

Wjele je so wo přepołoženju prózdninow, snadź po přikładźe južnišich krajinow pisało a rěčało. Towaŕstwo ma nětčiše zarjadowanja za naše wobstojnosće za najpřihódniše. W dalšim rozprawješe předsyda wo wubjerkow-

---

Lěto běše so minyło. Jenoho ranja namaka Leńka Wićazowu nimale morwu w jeje stólcu sedźo. Zawołany lěkaŕ spózna zlemjenjo lěweje strony. Leńka rudźeše so nimoměry nad tak nahłym ćežkim skhorjenjom swojeje hospozy a wothladowaše ju z hnujacej starosćiwosću a lubosću.

Jako pak też Hilža wo khorosći ćety zhoni, přikhwata k njej z wjesołej nadźiju, zo drje snadź „stara“ skoro wudycha. Njeposłuži pak jej z ničim, ale rozkazowaše jenož, přepyta wšě kamory a stwy, wšě kućiki hač do pincy dele. Jako pak so Wićazowej poča zasy wědomjo wróćeć, so Hilža hnydom wotsali. Stara ćeta pak wosta na cyłej lěwej stronje zlemjena a njemóžeše łožo wjacy wopuśćić. Tak měješe Leńka wšu starosć a zamołwjenjo sama njesć a wona wukonja wšě tute ćežke winowatosće z wobdźiwajomnej swědomitosću, wobhladniwosću a njesprócniwej pilnosću. Wyšši hajnik wopyta hišće wjacy króć swoju dobru staru znatu, při kotrejž je tak mnohu přećelnu hodźinku přeživił. A jako też Franc druhdy nimo dwora dźěše, widźeše stajnje Leńku jenož wjesele při dźěle. Druhdy też khwilku při njej pozasta, jako tuta w zahrodcy dźěłaše, a poréča z njej někotre słowčka. Leńka poča so jomu přecy bóle a bóle lubić. Druhdy při hubjenym wjedrje, hdyž na wyššoho hajnika wonka čakaše, zawoła joho Leńka do jstwy nutř, wosta pak jenož mału khwilku při nim a khwataše potom zasy k swojomu dźěłu.

Při sebi wobžarujo hladaše Franc za pilnej holcu a bjezwólnje poča přirunować mjez Leńku, kotraž mysli jenož na swoje dźěło a winowatosće, a Hilžu, kotraž z wjetša jenož sedźo wušiwaše, najhusćišo pak ničo njećinješe.

„Nó, što měniš nětko?“ prašeše so joho junu wyšši hajnik. „Njeje Sprawnikec Leńka cyle hinaša holca, hač twoja zapleńćena, wupikana Hilža?“ —

Měsacy zańdźechu Leńcy při dźěle a starosći wo wbohu khoru. Hilža přińdźe też druhdy pohladać, kak ze „starej“ stoji, njewosta pak tam ženje dołho.

Jónu pak přińdźe nadobo powěsć, zo je ćeta wumrěła. Leńka běše ju rano we łožu morwu namakała. Hilža a jeje mać přińdźeštej hnydom na kubło. Dokelž so žadyn testament namakał njebě, bu Hilža, jeje najbližša ćeta, herbina tutoho rjanoho kubła.

Leńka wopušći hnydom po pohrjebje službu, hdźež běše so starała, dźěłała a prócowała, kaž za swoje, dokelž stara Wićazowa běše jej była kaž z druhej maćerju. Hilža pak započa nětko swoje hižo dawno wužadane knježstwo wukonjeć. Jeje mać přewza pak wšitke dźěło a starosć. Z woprědka dźěše wšitko njemylnje dale, jenož čeladnym so wjacy njespodobaše.

nym posedźenju Zwjazka katolskich wučerjow w Sakskej w Drježdźanach a kwitowaše dźaknje, zo je zwjazk naš namjet dla serbskeje wučby na wyššich statnych šulach w Budyšinje, Lubiju, Biskopicach a Kamjeńcu, wosebje pak na paedagogiskich institutach w Drježdźanach (nastupajo lektorat) doraznje podpjerał. Wo to je so też prjedawši zapósłanc knjez Špitank w Zejicach jara starał a pomhał wěc k zbožownomu wukóncej dowjesć. Dla zběrki (fonda) za katolskich studowacych na tutych paedagogikach so wobzamkny, zo so towarstwo na njej wobdźěli, přewostajo kóždomu sobustawej. Tola nochcemy na 50lětny jubilej našoho Towarstwa Pomocy zabyć a je ze wšej mocu podpjerać. Při tym so přeješe, zo by so při rozdźělenju pomocy wosebje na narodnu hódnosć prószwarja dźiwało.

Dale so prošeše, zo bychu tola wšitcy katolscy wučerjo a duchowni k zjednoćeństwu přistupili a tak ze zhromadnymi mocami nadawki za šulu a lud dopjelnić pomhali. Hižo raz wobzamknjeny zhromadny wulět do Mužakowa z autobusom budże so jenu srjedu do wulkich prózdnin wuwjesć. Wospjet so hišće na wulki skład belletristiskich serbskich knihi pokaza z přećom, zo bychu so kupowałe a mjez ludom rozdźělałe. Kruće zasudźowaše so dźěławosć serbskich wučerjow w organisacijach, kotrež našomu ludstwu škodźa. Knjez Měškank činješe přitomnych na serbski kurzus kedźbnych, kotryž so mjez wulkimi a nazymskimi prózdninami (kóždu srjedu) wotměje. Zajimcy chcyli so pola njoho zamołwić. Příchodna zhromadźizna budże 16. pražnika w Radworju w Kralec korčmje. Z dźakom za pilnu sobudźěławosć skónči předsyda zhromadźiznu 1/49 hodźin a přitomni zaspěwachu jako pohoń k nowomu dźěłu „Hišće Serbstwo njezhubjene“. Też šćedriwomu daricelej wunjese so třikróćna wjacyhłósna sława. Zabawa plećeše so dale a mnohe serbske šulske należnosće so naréznychu. W zhromadnym dźěle a docyłnym dorozemjenju mjez wučerjemi a duchownymi je nam wotpohladny wuspěch za naše wohrožene ludstwo zwěsćeny. Jenož w přezjednosći tči naša móc — tu a druhdźe.

28. załoženski swjedźeń „Jednoty“ w Budyšinje.

Budyšske katolske wosadne towarstwo „Jednota“ swjećeše zańdźenu njedźelu 1. junija swój załoženski swjedźeń w katolskej towaršni. Kaž přecy na swjedźenjach „Jednoty“, bě też tón raz sala derje napjelnjena, by wšak też hańba była, hdyž tak wulka wosada njeby swoje jeničke serbske towarstwo wopytowała na zhromadźiznach, kaž też swjedźenjach.

„Domčk mój luby, złoty tudy“ rozlehny so z miłym, cunim a lubym zwukom jako zawodny 4hłósny khór po sali a sahaše hłuboko do wutrobow připosłucharjow. Na zakładże tutoho spěwa stojachu też powitanske słowa předsydy a dirigenty knjeza kantora Jurja Šołty. Njech je ći „twój domčk“ luby a swjaty. Njezapomń na swój dom, na swoju domsku rěč, na swoje domjace wašnjo, na swój domčk, kiž je twoja wěra a twój narod, njezabudź na swoje wosadne towarstwo „Jednotu“! Witaše też zapósłancow druhich towarstwow, tak přede wšěm „Jednotu“ Drježdźansku.

Po dalšim 4hłósnym spěwje „Ha cyła wjes so skhadźuje“, přednjesy knježna Marja Šołćic wustojnje, z dobrym zwukom a jasnym wuprajenjom baseń „Naša rěč“, zbasnjenu wot Svatopluka Čecha w Ćišinskowym přełožku. „Janowe wuznaćo“, tenorowe solo z našeje serbskeje operety „Smjertnica“, přednjesy knjez pismikistajeŕ Měrćink z rjanym mjehkim hłosom. Sćěhowachu měšane khóry „Młodeje Jednoty“: „Hołbik to je rjane zwěrjo“, „Mróčel kapa“, „Čołmiski spěw“. Wšitcy běchu z wustojnym spěwom jara spokojeni. Dźakujemy so knjezej dirigentej kaž też joho swěrnym spěwarkam a spěwarjam wulcyšnje za poskićeńki. Kak tola wosebje spěw, žiwy a zežiwjeny spěw dycha telko rjanosće a telko mocy a žiwjenja. A njech sy hižo telko raz jón spěwać słyšał, přecy zasy nowe truny w twojej duši sobuklinča a wotućeja. Zo běchu mužske hłosy słabšo zastupjene, drje zależi na tym, zo mamy docyła mjenje mužskich w našich kruhach hač knježnow, kotrež su w našich towarstwach młodźiny zdonk a žro. Bychmy so wjeselili, hdyž by też „Jednota“ swoje spěwarske mocy jednoćiła k trajnym spěwnym pruham, a hdyž by potom nahromadźene pokłady na spěwnych swjedźenjach nam pokazała. Knjez pismikaŕ Pawoł Hajna zahra nam na huslach, wot knjeza kantora přewodźany, „Meju“ wot A. Gillis a allegretto z opery „Euryanthe“ wot Webera. Za rjane poskićenja bychu někotři „njeposłucharjo“ wjacy zrozumjenja měć móhli! Hdyž bychu lěpje kedźbowali, potom bychu też z časom wjacy wokřewjenja dobyli. Też při druhim dźěle su zasy někotři wosebje w zadnim kóncu sale ze swojim wěčnym šukotanjom druhich mylili. Njeje to runje dopokaz za wysoku zdźěłanosć našoho posłuchařstwa. W Budyšinje dyrbjeli tola nětk skoro tak daloko być, zo so tajke njezdźěłane počinanjo na žadyn pad wjacy njestanje! Też na wsach móžeš tajke něšto husto słyšeć.

Jako dźiwadło bě sebi „Jednota“ wupytała směšk „Swjatowitowa swjatnica“. Hra je přełožk wot njeboh A. Sommera, kotryž pak je hru cyle na serbske poměry

---

Hilžina mać móžeše so jenož krótki čas zwjeselić swojoho zboža; bórzy skhorje ćežcy a hižo za někotre dny donjesechu też jeje ćěło na pohrjebnišćo. Nětko stoješe Hilža we swojim knježstwje cyle sama, žanoho dźěła zwučena, a dokelž ničo njerozemješe, přeréča so ze starym swěrnym wotročkom a ze spušćomnej dźowku. Młoda čeledź pak běše njesprawna a lohka a tohodla ju bórzy wuhna. A tak měnješe stajnje z čeledźu, ale přistojna čeledź njemóžeše znjesć jeje horde wašnjo a dźěše sama ze służby. Hilža njewědźeše sebi žaneje rady wjacy, kak by so z tutych ćežkich starosćow wuswobodźiła. Dopomni so skónčnje na Sprawnikec Leńku, kotraž wšo tak derje rozemi, snadź by jej tuta pomhać přišła. Hinak běše sebi wězo tu wěc předstajała, běše sebi mysliła, hdyž budże wulka burowka, potom změje rjane bjezstarostne žiwjenjo kaž hrabinka, a wšě zawjeselenja budże sebi směć dowolić. Ale kak běše so surowje myliła! Tu čakaše na nju jenož dźěło, starosć a mjerzanjo we wšěch rózkach. Sebi po Leńku hić, běše za nju ćežke přewinjenjo, ale też poslednja nadźija, chcyła-li so zasy trósku zhrabać.

Leńka njemóžeše so we swojej dobroćiwosći zapowěć, dźěše tam hnydom a w krótkim času běše zasy wšitko w najlěpšim rjedźe. Jeje służba pola tak hordeje a wobužneje hospozy njebě runje lohka, ale w dopomnjeću na swoju prjedawšu hospozu, staru Wićazowu, kotraž běše ji woprawdźe maćerscy zmyslena, přewiny Leńka wšě wobćežnosće. Wědźeše, z kajkej lubosću wona na swojim kuble wisaše a kak by ju bolało, hdy by je dźensa widźała, kak je za tak krótki čas zanjerodźene. Z lubosće k njej prócowaše so wot zažnoho ranja hač do pózdnjoho wječora.

Wyšši hajnik dźěše hišće husto nimo dwora, ale njezastupi tam ženje wjacy. Franc pak nadźiješe so přecy, zo so jomu tola jónu přileżnosć poskići, poréčeć někotre słowčka z Leńku, ale tutón zbožowny připad so tak spěšnje njedopjelni. Franc běše nětko wyšši hajnik, měješe rjane bydlenjo a tuž poča wožiwjeć w joho wutrobje žadosć, sebi žonu wzać a tuta dyrbješe być Sprawnikec Leńka.

Skónčnje poskići so jomu přileżnosć, zo Leńku w lěsu zetka. To zdaše so Francej jako dar z njebjes, a hnydom wuzna jej swoje horce žadanjo, hač chce być joho mandźelska. Błyšćaty posměwk jewješe so na wobliču młodeje holcy. Hižo dawno začuwaše we sebi horcu lubosć k Janej. Leńka wědźeše derje, zo Franc też tak měni, kaž rjeknje. A tola njemóžeše jomu hišće wěsteje wotmołwy dać. Zrudna wotmołwi jomu: „Luby Franco, hišće dźensa bych z tobu šła, móžeš mi wěrić. Ale khwilku dyrbju hišće pola Hilže być, zo by so bóle do swojoho hospodarstwa zažiwiła. Też chcu sebi hišće něšto nalutować.“ (Příchodnje skónčenjo.)

přihotował, tak zo so jara derje za nas trjebać hodźi. Hdyž też na činje njeje dale bohata, kaž też nic na hłubokich myslach — štó wšak by poslednje też wot žortniweje hry wočakował — tak tola skutkuje přez žortniwy wobsah. Čin je tón, zo je so knjez referendar Lubowak do knježnički Hanki zalubował. Ale tutón luby knjez referendar přesćěha samo na hasy cyłe Hancyne přećelstwo, jeje sotru Marju, kiž je wudata na serbskoho spisaćela dra. Mudraka w Budyšinje, kaž też Hancynu staršu ćetu Hańžku. Wěc přinjese cyły rynk wjesołych wustupow. Zo je so wěc tak derje radźiła, ma so „Jednota" dźakować wosebje wušiknym a pilnym hrajerjam a hrajeŕkam kk. Hajnje a Nowotnomu a knježnam Symankec, Pječakec a Koklic. Hru je nawučił knjez Hajna.

Jako 3. dźěł sćěhowachu reje. Bermichec kapała wukonješe swoje dźěło z wulkej horliwosću a hišće wjetšej pilni wjerćerjo a rejowlačne rejwaŕki. Stari a młodźi móžachu so do syta (myslimy sebi to znajmjeńša, dokelž jedyn wjerćak na druhi sćěhowaše) raz narejować.

Njech je założeński swjedźeń nowe pohnućo za swědomite dźěło w měsačnych zhromadźiznach!

K suchim dnjam w swjatkownym tydźenju.

Swjaty Klimant Dwořak, wulki japoštoł města Win, so rady z dźěćimi rozmołwješe, wězo we wšej swjatej lubosći. Tak so raz z hólčkom zezna, kotrohož nan běše nahladny a bohaty měšćan. Swjaty powědaše: „Haj, też cyrkwine kaznje mamy prawje wobkedźbować, takle na přikład je zakazane, pjatk mjaso jěść. Tajki wopor mamy rad z lubosću k Zbóžnikej přinjesć, hdyž je tola na jenym pjatku swoju hórku smjerć na křižu poćerpił." Dźěćo so nad tajkimi słowami dosć spodźiwaše, hdyž tola doma wšitcy pjatk mjaso jědźachu. Tuž nětko nanej tole rjekny: „Wot nětka njebudu wjacy pjatk mjasne jědźe k sebi brać." „A čohodla nic?" „Dokelž je to swj. cyrkeŵ zakazała." „Štó pak je tebi tajke powědał?" „Knjez P. Dwořak." Tajke słowa wězo nana njejsu přeměniłe, ale wón hólcej hrožeše. Tutón pak kruće při swojim wosta. Nan tuž rozhněwany tole zawoła: „Dźi mi z wočow, a dźensa nimaš mi docyła ničo wjacy jěść." Mać běše w kuchini a wo wšěm zhoni. Chcyše nětko dźěśću jejka zwarić. Ale to synk njeda, prajicy: „Nan je mi tola přikazał, zo dźensa docyła ničo wjacy k jědźi njedóstanu. A P. Dwořak je prajił, zo mamy staršich posłuchać. A ja wšak cyle derje dźensa hišće bjez jědźe wutraju." Mać pak khwataše nanej powědajo: „Chceš dha, mužo, woprawdźe, zo dyrbi so hólc cyły dźeń posćić? Skónčnje nam hišće skhorje." To pomhaše. Nan zawoła synka, prajo: „Nětko wěm, kak posłušny być chceš. Tuž pojěz to, štož tebi mać zwari. A w přichodźe njetrjebaš ženje wjacy pjatk mjaso jěść." A tak bu. Cyły wosobny dom wobkedźbowaše wot nětka swědomiće póstnu kaznju. Nan běše so dał powučić a bu přeswědčeny, zo je za nahladnosć swj. cyrkwje jenož spomóžne, hdyž jeje kaznje też wobkedźbujemy. Dźěćo budźe też pozdźišo 4. kaznju Božu wěsće zańć měć, hdyž nětkle staršej samaj wšudźe dobry přikład dawataj. Haj, nan też samo knjeza P. Dwořaka prošeše, hač njesměd̄źał jich hólčk snadź jomu k wołtarjej służić. A wěsće je pachoł směł tutu jandźelsku službu zastarać. Tuž wostanu hišće też dźensa słowa swj. pisma zawěrno wěrne: „Khwalu tebje wótca, zo sy to zakhował před mudrymi a wučenymi — móličkim pak sy je zjewił, dokelž tak so zespodoba před tobu." (Luk. 10, 21.)

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Sobotu 31. meje je S. Wótc cyle ćiše swoje narodniny woswjećił. Wězo běchu ze wšěch stronow swěta „groćane" zbožo přeća dójšłe. Wosobinscy wuprajachu swoje přeća sobustawy bamžoweho dwora a diplomatiscy zastupjerjo při Vatikanje. Bamžowi gardistojo hordźachu so we swojej „gala-garniturje" a khorhowje zmahowachu nad bamžowym měšće. Wječor wodźerža bamžowa wyšša šula za hudźbu koncert, při kotrymž běše też S. Wótc přitomny. — 12. meje, na dnju swojich mjeninow poswjeći S. Wótc nowy salesijanski institut w Romje a pomjenowa jón po sebi „Pinsowy institut". Z dobom woswjećichu Salesijanojo złoty jubilej swojeho přebywanja we Swjatym Měšće. — Kolleg propagandy je do swojoho nowoho doma na „Janiculu" začahnył. Twarjenja su po zdaću jara wobšěrne, ležomnosć wobšija na 11 hektarow.

Němska. Bamž je Speyerskeho knj. biskopa Dr. Ludwika Sebastiana za bamžowoho trónowoho assistenta pomjenował.

Kölnjanska dieceza je dóstała nowu modleńsku knihu cyle nowočasneho wobsaha. Kniha njewopřija wjacy žane tak mjenowane „Bože mšě", jenož modlitwy za Bože mšě, kotrež su cyle připrawjene cyrkwinskej liturgiji. Nimale wšě texty su wzate ze Swjateho Pisma; wosebje bohaće zastupjene su modlitwy po psalmach. Za to dósta kniha štyri missow z cyrkwinskim khoralom.

W Augsburgu zemrje w 89. žiwjenskim lěće biskop Dr. Maximilian Lingg, wulcy zasłužbny knjez.

Wuherska je so w prěnjej połojcy apryla hódnje na swój lětuši jubilej (swj. Emerika) přihotowała. We wšěch 50 cyrkwjach swojeje stolicy Budapešta wotdźeržachu so swjate misijony. Skónčene buchu ze zhromadnym swjatym woprawjenjom. Na 200 tysac swjatych woblatkow buchu wudźělene. Na 20 tysac wotestatych katolikow buchu zasy za cyrkeŵ dobyći. Pódla wotdźeržowachu so eksercicije za policistow a za sejmskich zapósłancow atd. Wuherska wobnowja so widźomnje nabožnje. Do wójny hordźeše so ze swojim liberalismom, zacpěwajo wěru a nabožnosć. Přěhrata wójna je dobry přewrót zmóžniła. Lud je so zasy na Boha Knjeza a na swoju dobru katolsku zańdźenosć dopomnił.

Pólska žaruje za wulkim sławjerjom Tatranskich krasow, sławnym spisowaćelom Władysławom Orkanom. Joho swjatočny pohrjeb 16. meje w Krakowje wuwi so k wulkotnej manifestaciji za zemrětoho. Na čole pohrjebneho ćaha njesechu hobrski wěnc, darjeny wot statnoho presidenta. Z karpatskich horow běchu joho wobydlerjo, górale — horjenjo — z hromadami do Krakowa přikhwatali, tohorunja měšćanske zastupjerstwa ze Zakopana a druhich tatranskich městow, zo bychu k poslednjomu měrej přewodźeli muža, kiž je ze swojim wušiknym pjerom sławu podhalanskich góralow njesł do šěrokoho swěta. Kašć njesechu so wotměnjejo górale a wojacy połka třělerjow podhalanskich. Za kašćom kročachu njeličomne črjódy žarowanskoho ludu. Pobožny jednory lud česćuje hišće swojich wulkich mužow.

Francózska. W Reimsu zemrě tamniši arcybiskop, kardinal Lucon w 88. lěće swojoho žiwjenja. W Reimsu skutkowaše wón wot lěta 1905 sem. We swětowej wójnje bu joho mjeno po cyłym swěće znate. Zmužity arcybiskop zwosta na swojim městnje, też hdyž bu Reims wot njepřećelskoho wójska předobyte. Hižo w lěće 1914 přinjesy jomu knježeński president Poincaré wosobinscy officěrski kříž čestneje legije do Reimsa. Kaž je znate, poćerpi krasna biskopska kathedrala ćežke wobškodźenjo přez wójnske bombardowanjo. Po wójnje płaćeše najwjetša lubosć zemrětoho swojej kathedrali. Z wulkimi pjenježnymi woporami — najwjetši dźěl dósta z Ameriki, Rockefeller dari jomu jedyn milijón dollarow — wuporjedźeše arcybiskop wulkotny Boži dom dospołnje, tak zo so zasy błyšći w starej krasnosći.

Muše napřemoh lětajcy swědkaj.

W hosćinskej zelenej zahrodźe sedźeše na wječor črjódka lěčnych pućowarjow ze wšelakich stronow za blidom při škleńčcy piwa. A zabawjachu so wo přiodach a njehodach zańdźenoho dnja. Też mnohi dušny žort dawaše so pódla na wiki a wokřewješe ducha a podnurješe wšelake njelube nazhonjenja po pućach wob dźeń pěknje do zabyća. Na wšěm posledku nasta też rěč wo wulkej hubje, kajkuž

sebi někotři ludźo rady torhaja, wosebje, hdyž wo wěcach rěča, kotrež prawje njerozemja. Tu nadobo měšeše so też Baworjan, kiž bě hač dotal mjelčał, do wjesołeje rěče a dźeše khětro rozsudnje a wótře: „Ja sym přeswědčeny: Barlinska huba — najwjetša huba na swěće!“ To słowo zbudźi wězo wosebitu kedźbnosć a wjesołosć.

Jenički Barlinjan mjez tej črjódku čuješe so hnydom, zo by Barlinskeje česće dla zaskočił a so wobarał; tuž rjekny: „Luby knježe, to dyrbiće znajmjeńša hnydom też dopokazać, hewak je tute słowo njelubozna křiwda, a to čim wjetša, hdyž tak towaršnje a wjesele so zabawjejcy hromadźe sedźimy!“

„Haj, haj“, wotmołwi na to zmužiće Baworjan, „to ja też chcu hnydom dopokazać. Z cyła je ta wěc hižo dawno dopokazana. Dwě muše stej tomu swědkaj. Radźiće-li, lubi knježa, mi khwilku ćiše připosłuchać, chcu wam tu wěc nadrobnje rozpowědać: W hosćinskej zahrodźe sedźeše na wječor, runje kaž my dźensa, při škleńčcy piwa, trochu zdaleny wot druhich hosći, samlutki za blidom Barlinjan. Mučny wšak bě so wob dźeń nakhodźił a zažny běše hišće nawječor: tohodla zdrěmny ćiše, a zdrěmnywši, powočini hubu. To běrješ tej sebi hnydom dwě šamałej muše k wužitku a khowaštej so khroble kóžda do jenoho kućika joho huby. A zabawještej so, kaž to muchow wašnjo je, zynčicy, zawjertujcy so a z nóžkami sebi přeběrajcy a też z nowa sebi wulećawši do koła w skoku, kóžda zasy do swojoho kućika. Skónčnje zazynča mucha w prawym kućiku trochu zrudnje: „Luba towařška, mi je najebać naju wjeselo tak zatrach. Njeje też tebi? Tu namaj mjenujcy wo žiwjenjo dźe! Tón muž trjeba nahle swoju hubu zamknyć — a po namaj by było!“ — „I, hłuposće!“ wotmołwi mucha we lěwym kućiku. „Ja toho muža znaju: to je Barlinjan. Wčera tu wón też hižo sedźeše, a ja słyšach, kak sam wuzna, zo je z Barlina přišoł. Hdyž pak Barlinjan jónu hubu wočini, ju tak spěšnje zasy njezamknje. Tuž budź bjeze stracha, luba towařška, tu wo žiwjenjo njehrajemoj. — Ale poskhaj wšak, luba towařška, ja mam dušnu myslička. Kak dha by było, hdy bychmoj takle na přemoh lětać pospytałoj? Njeby so ći to lubiło? Při tym też lohcy na swój wumysleny strach pozabudźeš. Što dha k tomu měniš?“ — „Ow, na přemoh lětać, to by so mi jara lubiło. To sym hnydom pódla!“ wotmołwi tamna: „To so bóle khwila minje. Kak dha ty poprawym měniš?“ — Tuž wotzynča ji zasy lěwa mucha: „Ja měnju takle: polećimoj na přemoh kóžda ze swojoho hubinoho kućika do druhoho. Kotraž prěnja doleći, dóstanje cyłu kapku cokorowoho khofeja, kotruž hromadźe namakamoj, a smě ju sama wulizać. Ći hosćo tamle mjenujcy jara dobry khofej pija, kaž sym hižo wuslědźiła. Je ći tak prawje?“ — „Haj, haj, cyle prawje. To by też jara rjenje było“, wotmołwi prawa mucha. — „Dobre! Tuž posłuchaj! Ja budu hač do tři ličić, a potom wobej nadobo zlećimoj. Kóžda ma, do nowoho kućika přelećawši, hnydom zawołać: ‚Juchhej, ja tu sym!‘ Sy wšitko zrozemiła?“ — „Haj, haj, wšitko rozemju.“ — Tuž potajkim kedźbu! Jena, dwě, tři!“ A muše nadobo wobej zlećeštej. Za wokomik abo dwaj zazynča hižo lěwa mucha nětko w nowym kućiku huby wjesele a wótře: „Juchhej, ja tu sym!“ Hakle dobry wokomik pozdźišo zazynča też prawa mucha nětko w lěwym kućiku trochu zrudnje: „Juchhej, ja tu sym!“ — Na to běše khwilku ćicho. Kóžda mucha drje so we swojim nowym kućiku trochu rozhladowaše. Po khwili zazynča w lěwym kućiku mucha: „Luba towařška, ty sy dobyła! To ći ja prěć njemóžu, ani też prěć njecham. Česć, komuž česć słuša! Ale praj dha mi tola, luba towařška, kak sy ty lećała? Hdyž ja prěki po hubje z prawicy na lěwicu lećach, tebje tola njezetkach. Hdźe dha sy ty po prawym lećała?“ — „Hahaha!“ wusmja so tomu prawa mucha. „Też mucha dyrbi za wušomaj měć! Ja mjenujcy, prjedy hač zlećachmoj, so po hubje trochu rozhladnych. Tutón puć prěki po hubje zezda so mi hnydom pře dołhi. Tuž sunych so w prawym wokomiku pod wuchom za hłowu a lećach tam prěki dale — tutón puć je mjenujcy pola Barlinjana krótki — a běch prěnja we swojim nowym kućiku. Rozemiš nětko?“ — „Ach, nětko ja rozemju. Nětko ja wěm, kak so wšitko ma!“ wotmołwi lěwa mucha. „Nětko sym też dopóznała: Barlinska huba — najwjetša huba! To chcu sebi za čas žiwjenja spomjatkować.“

„Tole je mój dopokaz, lubi knježa“, skónči Baworjan, so šibale posměwajo, „a ja njewěrju, zo budźe něchtó mój dopokaz powalić móc!“

Wjesoła črjódka hosći da so na to do radostnoho směcha, a też Barlinjan směješe so sobu. To běše nanajmudrišo. Z tym bu ta wěc hnydom wučinjena. R.

Towařstwowy powěstnik.

Khrósćanski Ratařski Dorost wuleći sebi druhi dźen swjatkow, 9. junija do Błótow. Wotjědźemy rano w 4 hodź. wot Khrósćic přez kupjel „Marienborn“, do Wojerec k Božim službam. **Předsydstwo.**

Pčołařske towařstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za měsac meju.

Wyšina nad morjom	Čopłota Cels. Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	2	3	Wotběrk w gr. 1	2	3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Zwotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	+3,°	+26,°	14,2	3800	1500	3300	2400	1600	2200	+ 2,400	7	20	z łukow	77,3

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 415.—418. z Khrósćic: Mikławš Kral, Michał Šlosar, Jakub Žur, Hana Kobalcowa; 419. 420. z Łuzča: Jakub Lěsnar, Hana Ryćerina; 421.—423. z Wudworja: Mikławš Šejda, Jurij Nowak, Madlena Koklina, 424. ze Smječkec: Michał Hanski; 425. z Nuknic: Mikławš Jawork; 426. z Lejna: Mikławš Ledźbor; 427. z Jaseńcy: Mikławš Just; 428. z Worklec: Jakub Ridl; 429. z Budyšina: Józef Šěrak.

Sobustawy na druhe lěta.

1929: čo. 1090, 1091, 1092; 1928: čo. 1150.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 2. junija 1930

Woły: 85. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 57—61 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 47—52 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 37—42. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 337. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 55—57. 2) Połnomjasne, młódše 48—53. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 256. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 50—54. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 54—59. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 40—45. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 46—51. 5) Mjenje a špatnje picowane — . 6) Husumske z pastwy — . **Ćelata**: 1614. 1) Najlěpše wukormjene 78—85. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 70—77. 3) Špatne 62—68. **Wowcy**: 438. 1) Młódše a stare, wukormjene 60—66. 2) Starše wukormjene 50—55. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 45—48. 4) — . **Swinje**: 3489. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 62—63. 2) Wukormjene 64—66. 3) Mjasne 64—66. 4) Špatne —. Rancy 51—56.

Procesijon do Albendorfa.

Kaž kóžde lěto, chcemy tež lětsa procesijon do Warty a Albendorfa zarjadować. Wotjědźemy **pónjdźelu, 23. junija,** rano 7,14 hodź. z Budyšina. Wróćimy so pjatk, 27. junija, wječor 5,30 do Budyšina.

Štóž chce so wobdźělić, chcył so bórzy zamołwić pola J. Heiny w Nowym Dworje (Neuhof b. Bischofswerda-Land) abo pola Jak. Ledźbor w Kukowje pola Pančic.

Wóčny lěkař dr. Rězak zapućował.

Wěrowańske pjeršćenje,
wšitke kwasne dary, kaž regulatory, budźaki, kuchińske a jstwine časniki
poruča nanajtuńšo
Jurij Menzel
serbski časnikař w Dobrošicach.

Na sćěhwkach njezboža zemrě zańdźenu pónjdźelu dopołdnja w Kamjeńcskej khorowni dźěłaćeŕ

Jakub Winkler

w starobje 65 lět, rodź. w Nowej Wjescy, służiwši 33 lět w Jaworje, a bu štwórtk w Khrósćicach pokhowany. Wuprajamy wšitkim přećelam a znatym za přewodźenjo k rowu naš **najwutrobniši dźak,** wosebje knjezej kublerjej Krawčikej za přewjezenjo ćěła do Jawory a potom k rowej, kaž tež knjezej měšćanosće Šnajderej za přiwzaćo drohoho zemrětoho do swojoho domu.

W **Nowej Wsy,** na dnju pohrjeba, 5. junija 1930.

Zrudni zawostajeni.

W nakładze towarstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušłe:

Kwasne basnje a někotre druhe
ze wšelakich pjerow
wudał Michał Nawka.
Płaćizna 50 pj.

Živjenjo Swjatych
na měsac januar
spisał † farař Jurij Libš.
Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.,** za njesobustawow **60 pj.,**
Dóstanjeće je w **Donnerhakec knihićišćerni w Budyšinje.**
Před šulerskimi wrotami 21.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Jězdne koła
jednotliwe dźěle k tomu gumije
płaćizny hódno pola
Thomasec bratrow
Budyšin, Kamjeńtna dróha 16.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za puchoŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Wróćiwši so wot rowa swojeje lubeje mandźeldźelskeje, našeje dobreje maćerje, dźowki, sotry a swakoweje

Hańže Nowotnikoweje,

kotraž bě po dlěžšej khorosći w starobje 35 lět we Wrótsławskej khorowni po operaciji ćiše wudychała, wuprajamy wšitkim za mnohe dopokazy křesćanskeje lubosće a sobužarowanja, za rjanu wěncowu pychu a za bohate k-rowu-přewodźenjo nutrne **„Zapłać Bóh luby Knjez!“** Hnuty dźak tež wysokodost. knjezej arcyměšnikej Šołće za tróštne słowa při rowje kaž tež knjezej kantorej Jäkelej za pozběhowacy spěw.

W **Dubrjeńku,** 28. meje 1930.

Zrudźeny mandź. Jakub Nowotnik
a dźěći **Marja, Hana, Jan, Jakub.**

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoréčak čo. 3895.

24. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **14. junija 1930.** | **68. lětnik.**

Na Bože Ćěło.

W lěće 1911 je njeboh knjez Winger ze swojej złotej, płomjenitej wutrobu a ze swojim mištrskim pjerom do Posoła zawodny nastawk k swjedźenjej Božoho Ćěła spisał. Joho wuwjedźenja su woprawdźe hódne, zo je dźensa po 19 lětach z nowa wóćišćimy. Spisaćel bě tehdy farař w Lubiju. Red.

Božoho Ćěła w Serbach — Božoho Ćěła tu w Němcach — kajke to bjezdno mjez woběmaj!

Tam pola was wšo swjeći, knjez a wosada, cyrkej — a wša stwórba Boža, kóždy domčk a kóžda duška.

Pola nas — wuja twornje, frunča kolesa — wrjeskotaja ćežke wozy a wšo so ćěri na dźěło, wšo khodźi w dźěłanskej drasće — bohužel tež mnohi katolik. Pjenjez je jomu lubši hač Bóh luby Knjez a Boža miłosć. Za skórćičku khlěba dawa słódkosć Božoho blida. Z wuměčemi chce so wuzamołwjeć, kaž ći hosćo, kotřiž běchu na kralowsku wječeř přeprošeni.

„Nuknicu sym kupił, dyrbju wuńć a ju wohladać.“ — „Pjeć přahow wołow sym kupił — a du je spytać.“ — „Žonu sym sebi wzał, a tohodla njemóžu přińć.“ Tajka je diaspora — a tak tu swjeća swjate dny. Hdy by Polakow njebyło, šeriło by w cyrkwi z prózdnymi ławkami. Polak wšak je ryzy Słowjan, a słowjanska duša je tajka pokorna, pobožna, połna wěry a lubosće Božeje, a tohodla so też swjedźenje swjateje wěry nihdźe horliwišo njeswjeća hač w słowjanskich krajach.

Też Łužica je słowjanska, też serbski ludźik je hałžka na słowjanskej lipje — a tuž też Serbja so tak kruće swjatych dnjow dźerža — tuž je też na Bože Ćěło w Serbach tak rjenje.

Tam njejsće ze swojej radosću zawrjeni do domu Božoho, něhdźežkuli dosć ćěsnoho. Cyły serbski kraj wotewrja wam šěroko wrota. Cyłu stwórbu móžeće napjelnić ze swojim wjeselom.

A čas je přihódny. Po swjatkach je najrjeńša doba cyłoho lěta. Přiroda je w połnym rozkćěwje a wabi nas won do pola a lěsa. Hody z wjetša panca abo zyma třěska. Nikomu so z domu njecha. Jutrowničku też druhdy krjepi, sněh přelětuje. Dołho wonka njetraješ. Kermušu hižo něhdźežkuli mrózy khodźa, swjatki pak a na Bože Ćěło je wšón kraj kaž Boži raj. Módre njebjo, zelena wša zemja, wšudźe kćenja — wšudźe wóń, wšudźe šćekot, spěw a pleskot. Bože słónčko hišće njeżaha, njesmudźi a njesmali kaž wožně, a lodowi muže wjacy nješerja.

W najrjeńšim času swjeći cyrkej też najrjeńši swjedźeń. Róčnica założenja Najswjećišoho sakramenta drje by Zeleny štwórtk był. Ale tón dźeń poćeše so Jězus krwawny pót, započa so joho ćerpjenjo — tajki dźeń je přestruchły. Tuž je cyrkej swjedźeń Najswjećišoho sakramenta přenjesła do swjatkowneje zbóžneje doby, zo by połne było naše wjeselo.

A štóteżto so njeby wjeselił? Kak juskaše kral David a z wjesołosću rejwaše, hdyž kašć sluba do nowoho stana přewodźeše — z kajkej radosću witachu syły ludu Jězusa, hdyž na wóslicy sedźo do Jeruzalema ćehnješe — kak hakle ma so křesćanska duša wjeselić, hdyž swojoho Zbóžnika z cyrkwje do wsy přewodźa, hdyž knjez z Najswjećišim dźe žohnować serbske hona, statoki.

Swjedźeń je to nad swjedźenje. Tuž też wočakuje pyšena kaž njewjesta wosadna cyrkej a cyrkwinska wjes

Naš kandidat do sakskoho sejma je
Jakub Špitank na lisćinje **6**
Sakski wjesny lud!

swojoho nawoženju, swojoho Zbóžnika. Z trawu, z kwětkami je zasłany, z brězyčkami po bokomaj wobrubjeny kóždy pućik, po kotrymž Jězus póńdźe. Mjehcy budźe stupać joho noha a žadyn próšk ju njewomaza. Z wónju wopojeny je wšón powětr, přesakły wšón z kadźidłom. A kak rjenje zwonja zwony — zmahuja so korhowje, hdyž z wobkhadom dźe wosada k wołtarkam. Kaž na morju žołmy du njepřehladne syły pobožnoho ludu za Božim Synom. Z płachćičkami wšo so běli, družki kćěja z różemi. Wóčko so ći zaswěći, hladajo na wšu pychu, na čestnu serbsku drastu — a wutroba so rozšěrja.

A přečo tajke wjeselo a pyšenjo? Njech wam wotmołwju z kralom Davidom:

„Wopomnik swojich dźiwow postaji smilny a dobroćiwy Knjez; cyrobu poskići tym, kotřiž so joho boja.“

Takle spěwaše psalmista wopominajo dźiwy Bože, z kotrymiž bě Knjez něhdy izraelski lud přez pusćinu wjedł. Z njebjeskim khlěbom bě tehdy Bóh swój lud na spodźiwne wašnjo 40 lět živił. Skličku tajkoho khlěba khowachu sebi židźa za wopomnik w kašću sluba.

Też nam křesćanam je Bóh tajki wopomnik swojich dźiwow zawostajił w Najswjećišim sakramenće. Wězo je wšo spodźiwne, štož wukhadźa z Božeju rukow, kóžde symješko, kóžde stworjeńčko. Nichtó joho njedozhuda. W kóždym skutku Božim tći njedoslědźite potajnstwo. Ale najwjetše z nich, dźiw wšěch dźiwow Božich, je Najswjećiša Swjatosć. Kajke drobne, njenahladne, pokorne je swjate woblatko — a tola je wulkotniši skutk Boži, dyžli njebjo ze wšěmi swojimi hwězdami. Kaž monstrancu wěnc drohich kamjenjow, tak wobdawa Najswjećišu Swjatosć wěnc dźiwow Božich. Wopomń, što je Zbóžnika zamohło, zo při nami zwosta we wobličwomaj khlěba a wina! Njeje-li to woprawdźity dźiw lubosće Božeje?

Kaž dźěćo za maćerju, tak žada człowjeska duša za wobličom Božim. Z Božoho horta je wušła, Boža je dźowka, na Boha je zapodobna, z Božoho wobliča je wzata. A tuž ju ničo na swěće njespokoji — tuž so jej styšće na zemi, nima-li Boha při sebi, we sebi. Kak zamochłany, wobožny a wostudły bu kral Saul, hdyž bě so Bože wóčko jomu zaćmiło. „Człowjeska wutroba je za Boha stworjena a bywa njeměrna, jeli njewotpočuje we Bohu“, dźeše swjaty Hawštyn. A daj jej wšitke kralestwa swěta a jich krasnosć, njenasyćiš ju, zapowěš-li jej Boha.

Ale njespokoja so z tym, zo by we swojich myslach a žadosćach Boha nosyła. Doniž we człowjeskim ćěle bydli, chce też swojoho Boha z wočomaj widźeć, z rukomaj so joho dótkać, ze zmysłami joho wobsedźeć, chce joho słódkosć woptać, joho swjatu přitomnosć začuwać.

Tohodla twarjachu hižo pohanjo swojim přiboham swjatnicy a wołtarje, poswjećowachu jim hory a swjate haje, zo bychu byłe Bože přebytki. Zo bychu z Bohom so zjednoćili, zo by Boža móc do nich stupiła, woprowachu přiboham a wužiwachu woporne dary. Z woporami bě stajnje woporna hosćina zjednoćena. A njech je człowjek kajkižkuli, njech so khwali z njewěru, bjez Boha njewutraje, a njecha-li so k Bohu Wjeršnomu modlić, kłoni so přiboham. Z rjećazami lubosće je Bóh człowjesku dušu k sebi připutał. Dokelž nas lubuje, ćehnje nas k sebi. „Z wěčnej lubosću sym tebje lubował a smiliwši so k sebi ćahnył.“ (Jer. 31, 3.)

A chceš-li widźeć stopy Božeje lubosće, rozhladuj so po swěće. Naše dla rozpja njebjesa nad nami — natwari wšón Boži swět, nakopi horišća, wužłobi doły, wudoby kužoły a wowłóži zemju z rěkami. Naše dla napjelni morjo z wodami, rozjasni njebjo z hwězdami. Naše dla wichory duja a mróčele do kraja hnuja. Naše dla dešć kapa, rjosa skhadźa. Naše dla rostu štomy a zela, kćěja kwětki. Naše dla napjelni powětr z ptačkami, zemju ze zwěrjatami, wodu z rybami. Dokelž nas lubuje, zašćěpi nam swój wobraz do duše, do wutroby, přińdźe z njebjes k nam dele na zemju, bu kaž naš, mjaso z našoho mjasa, krej z našeje krewje, kósć z našeje kosće, naš bratr, naš krejny přećel.

Kral Salomon so njemóžeše dodźiwać, zo Knjez zestupi do swjatnicy, kotruž bě jomu natwarił.

A wulkotny bě to dom Boži. Něhdźe 180000 ludźi bě 7 lět dołho dźěłało, zo by so Bohu statok stajił, kajkiž njeměješe w swěće runjeća.

A hdyž bě twar hotowy, hdyž jón poswjećichu, modleše so Salomon: „Knježe Božo izraelski! Ničo njeje twojoho runjeća w njebjesach a na zemi. Njebjesa će njewobsahnu, ćim mjenje tónle dom, kotryž ći natwarich.“

Ale kajki hakle to dźiw Božeje miłosće, zo bu Syn Boži staw hrěšnoho człowjeskoho splaha, khuda zemska wačka? — Ale też w tym so njebě hišće Boža lubosć wućerpała.

We człowjeskej postawje wosta na swěće jenož 33 lět — a jenož rowjency směrdźachu z nim wobkhadźeć — a z tych też jenož wobydlerjo slubjenoho kraja, stawy wuzwolenoho ludu. Małohdy sčini kročel přez mjezy židowskoho kraja a pokaza so pohanam.

A tola lubosć Boža njeznaje mjezow, narodow. Za kóždoho so hori. A z wohnišća tuteje lubosće narodźi so Najswjećiša Swjatosć.

„Před swjatym dnjom jutrow wědźeše Jězus, zo je přišła joho hodźina, zo by přešoł z tutoho swěta k Wótcej; lubowawši swojich, kotřiž běchu na swěće, je jich lubował hač do kónca.“ (Jan 8, 1.) Tak započina swjaty Jan stawiznu wo poslednjej wječeri. Dokelž nas hač do kónca lubuje, założi najswjećiše potajnstwo. W człowjeskej postawje njemóžeše pola nas zwostać. Kaž židźa, tak bychu jich wučownicy, też dźensiši bjezbóžny prak Jězusa na křiž bili, hdy by so jim pokazał. Zo by so jim wukhował, přewobleče so. Wusleče so człowjesku postawu — a wobleče so njenahladnu suknju khlěba a wina. Wěriwe wóčko joho też w tymle předrasćenju znaje, bjezbóžnik přeńdźe njespóznawši joho.

Doniž w człowjeskej postawje po swěće khodźeše, njezamóžachu joho přemnozy wohladać — we wobličwomaj khlěba a wina je nam wšudźe blizki. Hdźežkuli je katolska cyrkwička, tam swěći so wěčna lampa před tabernaklom, tam bydli Bóh wosrjedź swojoho ludu.

A zo so nichtó njeby bojał, k njomu přistupić, zo njebychmy z Izraelitami prosyli: „Knjez njech njerěči z nami, hewak wumrjemy“, je sebi Bóh w Najswjećišej Swjatosći wobliču zawodźeł, je so ponižił hač pod ludźi, wobleknywši so postawu khlěba a wina. Tajki njetrjeba před durjemi našeje wutroby stojo wostać — móžemy joho přijimać a wužiwać, móže być naša cyroba za wšón čas a za wšu wěčnosć.

Praj, njeje to woprawdźe dźiw wšěch dźiwow Božich? Nimaš-li z psalmistom wuznać: „Wopomnik swojich dźiwow postaji smilny a dobroćiwy Knjez, cyrobu poskići tym, kotřiž so joho boja.“

Tale lubosć Boža, kajkaž je so nam w Najswjećišej Swjatosći zjewiła, je kužoł našeje radosće na Bože Ćěło. Ničo człowjeka tak njewozboža kaž lubosć. Přečo dźěćo tak na staršimaj wisa, přečo je słomjana khěžka, hdźež so narodźi, jomu sto króć dróžša, dyžli wšě měšćanske hrody, přečo jomu suchi khlěb doma lěpje słodźi hač w cuzbje tykancy a pampuchi? Lubosć staršeju wšo pozłoća, pocokoruje. A w Najswjećišim potajnstwje mamy zawdawk Božeje lubosće. A tohodla je Božoho Ćěła tajki zbóžny dźeń.

Njech płomjo Božeje lubosće z tabernakla też do našich často tak zymnych wutrobow sapa a je rozpyri; njech so Boža lubosć spochi z našej lubosću zetkawa. Před tabernaklom klečo sylnješe so swjaty Franc Xaver na swoje misijonske dźěła, před tabernaklom wuwotpočowa so po dokonjanym dźěle. Wot tabernakla njemóžeše so swjaty Aloysius dźělić. Też my wobstupmy

kaž žiwa murja swjaty stan na wołtarju, zo nam Jězus njewoteńdźe, zo nam wěčnu lampu njehasnje.

Časy njejsu słódke. Nic jenož šule — też cyrkwje bychu nam bjezbóžnicy wzali. Hladajće do Francózskeje, Portugalskeje. Štož tam dźensa, na nas dóńdźe snadź jutře, za jutřišim. Ale podarmo budźe njepřećelow złoba. Mócniša dyžli hida je prawa lubosć. Wšitko lubosć přewinje. Lubujmy so, njedajmy so! Wužiwajmy, kaž to Swjaty Wótc přeje, často a hódnje Jězusowe ćěło, joho swjatu krej, a dóńdźemy zbožownje, kaž něhdy Elias, hač na swjatu horu Horeb, do njebjeskoho kralestwa.

„Štóž moje mjaso jě a pije moju krej, změje wěčne žiwjenjo.“ Amen.

Politiski rozhlad.

Njedźelu, 22. junija, su wólby!

Čas spěcha. Hižo je po swjatkach. Z khwatkom bliži so wólbna njedźela. 22. junija budźemy do sakskoho sejma wolić. Štó smě wolić? Kóždy, kiž je 21 lět stary. Kóždy hólc a kóžda holca. Nic jenož smě wolić, ně: dyrbi wolić. To njeje jenož joho prawo, to je też joho winowatosć! Někotryžkuli snadź mysli a praji: na mojim hłosu tola njezaleži. Što ja z mojim jenym hłosom chcu? Hač ja jón wotedam abo nic, to tola wjele prajić nima. Jedyn hłós! Tón tola při tych statysacach ničo prajić nima! Tuž ja radšo doma wostanu. Njech sebi to ći druzy wučinja. Ja tola ničo přeměnić njebudu. By-li ty takle myslił, by to cyle wopak było. Kak husto smy runje we našim času dožiwili, zo je runje wot jenoho jeničkoho hłosa wotwisało, hač je so wěc přećišćała abo nic. A runje w našej Sakskej je politiske położenjo tajke, zo móže kóždy hłósrozsudźacy być. Ty prajiš, našoho serbskoho kandidatu, knjeza Špitanka Zejičanskoho, my tola tak a tak přećišćimy. Joho mjeno stoji na lisćinje wjesnoho luda na štwórtym městnje. Wjesny lud je dotal w sakskim sejmje pjećoch zapósłancow měł. To je potom tola štwórte městno cyle wěste. Čłowjek by sebi myslił. Tola njezabudźmy, zo je wjesny lud před lětom nastał a prěni króć wolił. Snadź su też tutu joho lisćinu loni wšelacy wolili, kotřiž su ze wšěmi druhimi stronami njespokojni byli a w tutej njespokojnosći loni nowu nastatu stronu wjesnoho luda wolili. Ći lětsa, hdyž zasy jena nowa strona nastanje — a mamy tola zasy tajku —, jara lohcy zasy k druhej, nowej přeńdu. A my tu potom z našim kandidatom sedźimy. Tuž budźemy wěsće so mócnje napinać dyrbjeć. Kóždy hłós budźe ważny. **Wot jenoho jeničkoho hłosa móže wotwisować, hač budźe Špitank woleny abo nic.** Při tajkej njewěstosći dyrbimy wěsće hić. Nichtó njesmě při wólbje doma wostać. **Kóždy a kožda dyrbi njedźelu 22. junija wolić hić** a křižik sčinić na ličbu **6**, to je Sakski wjesny: „Sächsisches Landvolk“. Tuta lisćina započnje so z mjenom Schladebach-Wurzen. Jako štwórty tam stoji knjez kubleŕ Špitank ze Zejic. To je naš serbski kandidat. Tuž njerozbrójmy swoje hłosy na wšě móžne a njemóžne strony. **Wšitcy** w přezjednosći, katolscy a evangelscy, wulcy a mali, stari a młodźi **wolmy 22. junija lisćinu 6, swojoho serbskoho kandidatu, knjeza Špitanka!**

Rumunska ma nowoho krala.

Po smjerći rumunskoho krala Ferdinanda měješe joho naslědnik być joho syn krónprync Karl. Tehdom knježeše w Rumunskej liberalna strona wulkowobsedźerjow a industrialnych. Pod khorym kralom Ferdinandom wukupi wona wšu móc. Impulsivny krónprinc njebě ji witany. Wuži joho nic bjezporočne žiwjenjo, zo joho k tomu přinućichu, zo so tróna wzda k lěpšomu swojoho małoho synka Michała. Wón sam dyrbješe kraj wopušćić a běše cyłe štyri lěta pod wšědnym mjenom w Francózskej žiwy. W Rumunskej dyrbješe mjez tym liberalna strona wotstupić a burska strona pod ministerstwom Mauin přewza knježeŕstwo. Ta žadaše za woprawdźitym kralom. Hdyž nětko zańdźeny pjatk so krónprinc Karl ze swojoho Francózskoho wuhnaństwa nahle z lětadłom wróći, joho dotalne knježerstwo a cyły lud z wulkej radosću witaše. Swjatki joho spěšnje zwołany zejm z 485 napřećo 1 hłosej za Rumunskoho krala wuwoła. Jako Karl II budźe nětk knježić nad Rumunskim ludom.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Też lětsa swjatki je so nahladny prócesijón pjatk rano z Wotrowa do Krupki nastajił. Wjedro bě khětro horce, tak zo su putnicy wjele potu přeleć dyrbjeli, prjedy hač su přez hory do doła k swjatnicy swjateje Marije dóšli. Też domojpuć je jenak słónčny a rjany był. Bohužel

Zawostaństwo.

(Skónčenjo.)

Franc hladaše w prěnim wokomiku zrudnje na nju, potom pak rjekny wjesele: „Hdyž jenož chceš mje měć, Leńka, potom čakam, kaž dołho chceš. Junu budźemoj tola swojej. Hdyž 'noż tebi sćerpnosć njewuńdźe.“

„Mi sćerpnosć njewuńdźe,“ wobkrući Leńka, „čakam a byrnjež hišće dwaceći lět było, dokelž mam će tak jara lubo, Franco.“

Franc da ji ruku a z krótkim postrowom dźělištaj so w zbožownej nadźiji.

Hižo měsacy dołho běše tuta wosada bjez duchownoho. Stary farař běše nahle zemrěł, a też nowy, kotryž bě tam postajeny, běše nadobo ćežcy skhorjeł a po měsacy dołhim khorowanju dyrbješe skónčnje swoje zastojnstwo złožić. Namkachu so wšelake zadźěwki, prjedy hač bu nowy farař pomjenowany. Hakle po dźewjećich měsacach zhoni wosada, zo nowy farař přińdźe. Z radosću pyšachu wjes, cyrkej a farski dom z rjanymi pletwami, a cyła wosada zhromadźi so k powitanju.

Też Hilža běše sebi nowu drastu po najnowšej módźe nakupiła. Wona wobhladowaše so w špihelu zady a prědku a wot wšěch bokow: „Jako burowka dyrbju so hižo widźeć dać.“

Před krótkim hakle běše ju Leńka na to kedźbnu sčiniła, zo z hospodarstwom wšědnje wróćo dźe. Hilžine wulcyčinjenjo načini z kóždym dnjom wjacy dołha a byrnješ so Leńka bóle prócowała, dźěłała a lutowała. Hdyž ji Leńka rjekny, zo dyrbi bóle zlutniwa ze wšěm być, wusmja so ji Hilža jenož a rjekny: „Dočakaj hišće khwilku, bórzy budźe to cyle hinak. Liškec Anton hižo dawno z jenym wóčkom na mnje hlada. To wšak b'dźe bórzy kwas. Potom poćahnu z nim sobu do joho korčmy a Anton móže pódla wobdźěłać moje kubło, a jeli potom wjacy w dosahacej měrje njewunjese, je předamoj. To Anton derje rozemi a ja změju potom hromadu pjenjez.“

Tajke rěče přeréznychu Leńcy kóždy raz wutrobu. Rjane kubło, kotrež bě hižo lětstotki w rukach tuteje swójby, kotrež bu wot swojich prjedownikow tak wysoko ważene a tak sprócniwje a swěru wobdźěłane, dyrbi snadź přeńć do cyle cuzych rukow! Ćežka starosć a zrudoba tyšeše jeje młodu wutrobu.

Kak rjany by jeje přichod hižo nětkle před njej stał, hdy by mohła na stronje swojoho luboho Franca zbožowne žiwjenjo wjesć. A hdy stanje so junu woprawdźitosć? Byrnjež drje ji starosć wo Hilžiny dwór njeby k tomu zadźewała, zańdźe hišće tola mnoho časa, prjedy hač změje swoju njewjesćinsku nadobu nakupjenu, dokelž dyrbješe sebi kóždy pjenježk sama zasłužić! — —

Drje běše ji stara ćeta, hdyž běše ju z tak njesebićnej woporniwosću a lubosću w jeje khorosći wothladała, wjacy

njemóžemy žanu dokładnišu rozprawu wo Krupčanskim prócesijónje přinjesć, dokelž nam žana dóšła njeje, štož wěso redakcija a čitarjo jara wobžaruja.

Z Budyšina. Serbske wučeŕske towaŕstwo wotmě zańdźenu srjedu dopołdnja zhromadźiznu w Serbskim Domje. Najważniši předmjet bě wudaćo nowoho spěwnika za šulski dorost. Wot najwyššeje šulskeje wyšnosće, kaž też wot wokrjesnoho hejtmanstwa je so podpjera přilubiła. Dale rěčachmy wo Přewodniku a Raju. Dale spominaše so na to, zo dyrbjeli přezjene pomjenowanjo rostlinow, zwěrjatow a kamjenjow měć, za čož zhromadźizna wěstych wučeri z tutym nadawkom počesći. Na kóncu wobhladachu sebi kk. wučerjo naš musej pod wjednistwom wyššoho wučerja knjeza Wjeraba.

Ze Serbskich Pazlic. Radupodawanjo za maćerje budźe tu wutoru, 17. junija, popołdnju 1/23 hodźin w hosćeńcu.

Z Drježdźan. Njedźelu 15. junija, dopołdnja w 9 hodź. woswjeći w nadawku najdostojnišoho knjeza biskopa arcyměšnik Bodenburg nowy dom gymnasija swj. Bena. Mjenowany budźe dom na Winskej drózy 33, Christianeum po najdostojnišim knjezu biskopu. Po poswjećenju budźa hosćo přez nowe rumnosće wjedźeni, zo bychu nowu dominu gymnasiastow sebi wobhladali.

Z pola. W našej wosadźe su loni na Bože Ćěło a lětsa Swjatkowničku z wobroćakom syno wobroćeli, druhi swjaty dźeń su kopili a třeći domoj brali. W Różeńće smy wutoru jenož 3 abo 4 hospodarjow widźeli, hewak žony, dźěłaćerjow a šulske dźěći, kotrež su też khorhowje njesłe. Prašamy so woprawdźe khutnje, hač bě lětsa Swjatki trjeba, syno dźěłać? Myslimy sebi tola, zo mamy dosć rjany čas, zo njebychmy trjebali na tajke wašnjo dźeń Knjezowy, haj samo wulki róčny čas tak wonječesćić. Abo njetrjebamy dha wjacy Boha Knjeza docyła? A njetrjebamy so wo joho swjate přikaznje docyła wjacy starać? Čohodla pak potom hišće na Bože žohnowanjo čakamy? Njeje hišće kóždy serbski hospodaŕ dopóznał, zo tola předewšěm trjebamy Bože žohnowanjo. Kak pak chce Bóh Knjez tajki dom a statok žohnować, w kotrymž so joho kaznje swjate njedźerža? Njeboli kóždoho wěrnoho křesćana wutroba při tajkim počinanju? Njezabudźće tola to, kajki přikład, abo lěpje, kajki pohóršk dawaće swojim wjesnjanam! A što knjez faraŕ k tomu praji? — Wěmy drje, zo wutora njeje přikazany swjaty dźeń, tola wěmy też, zo je to dźeń, poswjećeny wosobje najzbóžnišej knjeżnje, hdźež su naši wěriwi prjedownicy do Różanta khodźili a tam maćeri Božej wšě swoje należnosće předstajeli. Njech su woni za nas wučerjo! x

Lubi dźěłaćerjo!

Wy hotujeće so na wólby. Ale zo też p r a w j e voliće! Też za was, serbscy dźěłaćerjo, njeje žana druha wosoba, kotraž wam waše přeća sprawnje w sejmje přednjese, hač knjez

Špitank-Zejičanski.

Njeje wón swoje zrozemjenjo za socialne prašenjo najlěpje pokazał, hdyž je z wliwapołnymi wosobami w sejmje jednał a prosył, zo bychu Hórčanske skały zasy dźěło měli, přez ćož by našim skałarjam najlěpje pomhane było. Knjez Špitank je sebi w sejmje w krótkim času telko nahladnosće dobył, zo joho słowo něšto płaći.

Potom pak też njezabudźće na swoju wěru. To je a wostanje prěnje. Tohodla sće też wy we swojim swědomju zamołwići, zo swój hłós žanej stronje njedaće, kotraž je wěrje njepřećelna.

Lubi serbscy katolscy dźěłaćerjo, wy dopjelniće swoju swjatu winowatosć jenož potom, hdyž voliće

lisćinu 6, sakski wjesny lud,

kotraž ma knjeza **Špitanka-Zejičanskoho.**

Z cyrkwje a swěta.

Swjaty Wótc dósta nowy krasny samokhod, zhotowjeny wot němskeje firmy „Mercedes-Benz“. Wěcywustojni wukhwaluja jón jara. Zastupjeŕ firmy dr. Niebel ze Stuttgarta je wóz wosobinscy Swj. Wótcej přepodał a bamža wjacy króć po vatikanskej zahrodźe wokoło wozył. Wězo je

---

króć slubiła: „Leńka. wša twoja rjekowska lubosć njedyrbi wostać ći njepłaćena. Ty staraš so za mnje, kaž moje samsne dźěćo to lěpje njeby mohło — ale też ja postaram so za tebje, kaž za swoje dźěćo a budźeš z tym hižo spokojom.“ Tola po jeje smjerći njenamaka so žadyn testament, a Leńka, njebě sebi ženi ani pomysliła, zo něšto dóstanje. Wšě tute starosće tyšachu jeje młodu wutrobu, hdyž pomysli na swoju khudobu Njeměješe pak k tomu dołho hišće dosć srědkow, a tak bě jeje nadźija, so skoro z Francom zjednoći, hišće daloko wot njeje zdalena.

Powitanska swjatočnosć bě ke kóncej a nowy faraŕ zažiwi so też hnydom do swojich winowatosćow. Běše přećelniwy a jara swědomity knjez a tak doby sebi bórzy lubosć a přikhilnosć cyłeje wosady.

Po někotrych dnjach přińdźe knjez faraŕ też na Wićežstwo. Hilža posłuži jomu hnydom z dobrym winom a přikuskom.

Tutón pak rjekny, zo nima žanoho časa, so komdźić, dokelž ma hišće mnoho wobstarać, ale přińdźe ji jenož prajić, zo je při přepytanju pisanskoho blida swojoho prjedownika testament prjedawšeje wobsedźerki namakał.

Hilža so khětro postróži. Cyle wšće je zemrěta za swoju swěrnu wothladaŕku něšto zawostajiła a budźe jej nětko dyrbjeć na pjenježk wupłaćić. Tohodla wopraša so spěšnje fararja: „Maće snadź testament sobu, knjez faraŕ? Tak prošu, dajće jón mi, zo bych jón přečitała.“

Hdyž jenož by jón w rukach měła, potom by sebi hižo pomhać wědźała.

„Dokelž běše pismo zalěpjene, pósłach je po zakońskim prawje na sudnistwo, z wotkelž sebi mysłu, bórzy poslednju wolu wašeje ćety zhoniće,“ rjekny faraŕ.

A tak so też sta, hišće překhětře za Hilžu. Při wotewrjenju testamenta zhoni Hilža, zo je Leńka powšitkowna herbina. Ji bu wotkazane jenož něšto pjenjez. Jeje hněw přećiwo jeje ćeće bě njewobmjezowany. Leńka dósta wot sudnistwa připósłane, zo je herbina cyłoho kubła. Ji bu, kaž by ju błysk pohłušił, w prěnim wokomiku njemóžeše tak překłapjacu powěsć zapřimnyć. Jenož Hilžine dźiwne zadźerženjo praji ji to jasnje. Bě to wězo za Leńku jara bolostne, dokelž bě přejara sobućućiła a dobroćiwa, zo dyrbi najbližšu ćetu, kotraž běše sebi hižo dawno wšo za swoje sčiniła, z kubła wotehnać. Wšelako bě hižo při sebi mysliła, zo by Hilži zmóžniła, wostać na kuble, tu nadobo da ji jenoho dnja knjez faraŕ list wot zemrěteje, kotryž běše hišće w pismach swojoho prjedownika namakał. List bě na Leńku pisany, w kotrymž Wićazowa Leńku prošeše, zo by wona dwór jako drohe zawostajeństwo přewzała a zo je njeby ženje z rukow dała, ale zo by derje hospodariła na nim a je w runje tak dobrym porjedźe zdźeržała, kajkež je přewozmje Wona wě, zo da swoje zawostajeństwo do dobrych rukow. Ženje sebi njepřeje, zo by Hilža, jeje najbližša ćeta,

bamž tute rjane powjetšenjo swojoho wozowoho parka z horcym dźakom přijał.

— Swjaty Wótc budźe w krótkim času do wšěch kónčinow swěta telefonować móc. Bamžowy telefonowy hamt je po dołhim dźěle nimale dotwarjeny. Dźěła nawjedowaše inženěr Leoni, sobustaw mjezynarodnoho towarstwa za dalokorečak. Dźěło njebě lohke. Vatikan wobsedźi na 11 tysac žurlow a jstwow. Tute hobrske rumnosće su poněčim w běhu wjele lětstotkow nastałe. Tohodla pobrachuje twarej jednotliwy plan, tež murje su z wulkoho dźěla jara sylne a tołste, kotrež dyrbjachu so na wjele městnach přetočić. W cyłym palacu su so nětko 600 aparatow připrawiłe. Wšě su přizamknjene romskej centrali. Wot tud stoja vatikanskomu statej italske, francózske, jendźelske a druhe linije k służbam. Tuž móže Swj. Wótc we swojej dźěłarni do wšěch kónčin wulkoho swěta rěčeć. Joho aparat je ryzyzłoćany a z parlinu wukładźeny. — Podobny drohotny aparat dósta kardinal Pacelli.

W lěće 431 wotdźerža so w **Efezu** jara ważny koncil, hdźež bu błudna wučba Nestorija zasudźena a z dobom wěra do dwojej natury knjeza Jězusa a bóžskoho maćerstwa najzbóžnišeje knježny Marije rozjasnjena. Wopomnjećo tutoho wulcy ważnoho rozsuda ma so k lětu swjatočnje wobeńć. K tomu je so wosebity wubjerk wutworił, a to pod nawjednistwom kardinala Pomfilija.

Zemrěty Augsburgski biskop dr. Maximilian Lingg bě cyle wuznamny muž. Na joho pohrjebje wobdźěli so wulka syła dźakownych diecezanow w přitomnosći Faulhabera a ministra Helda. Měsćanska rada wotdźerža k česći zemrětoho žarowanske posedźenjo w radnicy. — Njeboh biskop bě we swojich młodych lětach wukubłar bajeńskich pryncow, kaž też prjedawšoho španiskoho krala Alfonsa XII. Nimo toho běše sławny wučeŕ cyrkwinskoho prawa w Bambergskim duchownym seminarje. Wšitcy starši duchowni bambergskeje diecezy su něhdy k joho nohomaj sydali. Biskopski stoł swj. Ulricha w Augsburgu je zemrěty na 28 lět debił. Swoju wulku diecezu je stajnje sam pasł: přez 400 tysac dźěći je firmował, na 800 měšnikow je woswjećił, štyrjom biskopam a šesćom abtam je wudźělił biskopsku swjećiznu, w Dillingach natwari krasny nowy seminar a rjanu ličbu nowych cyrkwjow, wjesnych a měsćanskich je konsekrěrował. Augsburgska dieceza je pod joho wjednistwom mócny postup činiła, cyrkwinske žiwjenjo je so pozběhnyło, měsćanska rada města Augsburga wobdźěli so hižo wot wjele lět sem korporativnje při procesijónje na swjedźenju Božeho Ćěła; hdyž biskop lěta 1902 do Augsburga so

Našim žonam a knježnam!

Naš žónski splah njeby najradšo z politiku ničo činić měł. Ale to dźensiši dźeń wjacy njeńdźe, tež kóžda žónska dyrbi wolić hić. Kóždy hłós jenak wjele płaći a wot jeničkoho hłosa druhdy wjele wotwisuje.

Jedna so tola runje wo naše najswjećiše kubła, kotrež su wosebje wutrobje našich maćerjow a knježnow drohe a swjate, wo zdźerženjo katolskich šulow a přećelne počahi mjez cyrkwju a statom.

Štóž ze swojimi dźěćimi derje měni, dyrbi 22. junija wolić hić, a też prawje wolić

lisćinu 6, sakski wjesny lud,

na kotrejž je naš zapósłanc knjez Špitank-Zejičanski.

přesydli, njebě ničo wot tutych zarjadowanjow. Dźens ma město 80% katolikow, prjedy měješe jich wjacy lětstotkow dołho lědma 50%, a před 400 lětami běše nimale dospołnje k wučbje Cwinglija wotpadnyło. Njeboćički biskop bě muž měrneje powahi. Ženje njedowoli swojim měšnikam, wotmołwjeć na přimanja z druheje strony a namołwješe jich stajnje, zo bychu ze wšěmi kruhami wobydlerstwa w dospołnym měrje a přezjednosći žiwi byli. Tak je joho smjerć w cyłej diecezy wulke žarowanjo wubudźiła.

Češka. Katolska nowina „Slovak“ wozjewja swojim čitarjam, zo w Češkej potajna kulturna wójna, wosebje we ludowych šulach, knježi. Arcybiskop Kordač skorži we swojim poslednim pastyrskim lisće, zo je w Češkej na 10 tysac wučerjow, kotřiž cyle zjawnje a zasakle přećiwo wěrje dźěłaja. Katolske šule, kotrež su sebi wěriwi Słowakojo za swoje pjenjezy natwarili, bjerje knježerstwo do swojeje režije, zo by do nich njewěriwych wučerjow zasuwać mohła. Słowakscy biskopja postajichu tohodla,

---

hdy na kubło přišła, přetož z njej by začahnył tam cyle nowy duch, a přichod cyłeho kubła by był wohroženy.

Nětko běchu wšě dwěle pola Leńki zhubjene. Pósledniu wolu zemrěteje dyrbješe dopjelnić a česćić a kubło přewzać.

Nětko pomysli sebi Leńka na bórzomnu žeńtwu z jeje Francom. Tutón bě wšón zbožowny, hdyž tajku powěsć zhoni.

Hačrunjež Leńka wědźeše, zo njemóže ničo porjedźeć, běše ji tola Hilže nimo měry žel, jako widźeše, kak tuta z dwora ćehnje. Ani hodźiny dlěje njechaše tam Hilža wjacy być, ale začahny hnydom do swojohoródnoho domu, kotryž drje bě přenajaty, ale w kotrymž měješe wučinjenjej dwě jstwi. Prěnje štož zhoni, jako do wsy přićahny, běše, zo je Liškec Anton po slubje a z tym spadny ji poslednja škrička nadźije na rjany, błyšćaty přichod. Džělo, lutowanjo a starosće stojachu před njej kaž trašace šerjenja a wona widźeše hišće jenož jedyn wupuć, wućeknyć tutomu běrnomu přichodej — a to bě, wróćić so jeje junu tak hordźe wotpokazanomu Francej. Jeje hordosć drje so tomu khětro přećiwješe, — tola młody wyšši hajnk ma dobru zasłužbu, rjany statok, cyle derje móže wón žeziwić žonu a wona by měła při nim rjane, bjezstarostne žiwjenjo. Po krótkim z nutřkownym wojowanju běše sebi kruće wotmysliła: Na kóždy pad dyrbi a chce być knjeni wyšša hajnkowa, je to tola też cyle rjany a přihódny titul. Junu zetyka so z Francom ducy do cyrkwje a bjez wšoho komdźenja dowěri jomu swoju należnosć: „Před někotrym časom sy so mje prašał, hač chcu być twoja žona, Franco. Tehdom hišće njemóžach ći žaneje wěsteje wotmołwy dać. Njemóžachmoj so tola do ničoho woženić. Nětko pak maš dobre zastojnstwo, tuž móžu ći swoje „haj“ dać.“

W połnej nadźiji hladaše na młodoho hajnka. Ale kaž błysk porazy ju hórka wotmołwa:

„To so bohužel wjacy njehodźi, Hilža ty sy mje tehdom, jako so će prašach, tak raznje wotpokazała. Nětko sym sebi druhu zhladał a při tej wostanu.“

Nimale bjez dycha a w njewopisajomnej rozhorjenosći wopraša so joho: „Kajku dha sy sebi to zhladał? Njeje tu tola wjele přistojnych holcow.“

To bórzy zhoniš“, rjekny Franc so smějo. Dźensa připowědamoj so prěni króć.“

A Hilža, tak hórko mylena přez jeje hordosć, słyšeše nětko k swojej najwjetšej zrudobje so připowědać Franca ze Sprawnikec Leńku.

Na pohrjebnišću při rowje stareje Wićazoweje stoješe Leńka so modlo w horcej dźakownosći za jeje dobroćerku. A z dźěsćowskeje wutroby sćeleše wona jene „Zapłać Bóh tón Knjez“ po druhim, za drohu zemrětu, za jeje wulke a njewočakowane zbožo, kotrež wnžiwaše hromadźe ze swojim Francom.

m. a.

Hymna: Sacris solemniis.

Wot swj. Domaša Aquinskoho.

Swjedźenjej swjatomu druža so wjesela.
Wšitcy njech z wutrobu wyskajcy spěwaja.
Stare njech wotstupi, njech so nětk wobnowja
Wutroby, słowa a počinki.

Wječeŕ so poslednja spomina z radosću,
Na kotrejž Khrystus da po starym zakonju
Bratram te jehnjatko, kaž wótcy činjachu,
A khlěba bjez kisa pšeńčnoho.

Jako pak předznamne jehnjo bě zjědźene,
Ćěło bu Knjezowe wučomcam podate
Wot njoho kóždomu jako wšěm cyličke.
Wuznawamy to z hordosću.

Živnosć tak khabłacym ze swojim ćěłom da,
Napoj pak zrudźenym z krewju sam wotkaza
Prajo: Kelch wzmiće tu, moju krej podawa,
Wšitcy z njoho pijće ju.

Takle Knjez założi wysoke potajnstwo
A jomu postaji za służbu měšnistwo
Lutke, zo živiło z nim so a wot njoho
Živnosć by wěriwym dawało.

Jandźelski khlěb so sta z khlěbom tu [człowjekam.
Njebjeski khlěb też da kónc wšitkim znamjenjam.
Kajka wěc spodźiwna: Khudy tu wotročk sam
Knjeza poniżny požiwja.

Jenoho w Trojicy Boha će prosymy:
Wopytaj tak nas ty, kaž tebje česćimy.
Po swojich pućikach wjedź nas, hdźež spěchamy,
K swětłu swojomu w njebjesach.
Amen.

Přeł. M. Nawka.

---

zo ma so při wšěch pobožnosćach porjadnje wo to prosyć, zo njebychu dźěći w šuli swoju wěru přisadźili. Też katolske towarstwa dyrbja so stajnje wo zdźerženjo katolskich šulow prócować. Samo dźěćom přikaza so, wšědnje wo zdźerženjo katolskich šulow so modlić. Wotstronjenjo wurjadnych strachow požaduje nałožowanjo wurjadnych srědkow. President Masaryk porokowaše cyrkwi, zo njemóže sebi mjez ludom dosć nahladnosće dobyć a dawa najwjetšu winu duchownym, wudawajo, zo nimaja snadź dosć zdźěłanosće. Morawska katolska nowina „Našinec“ jomu na to wotmołwja, zo katolscy duchowni dlěje studuja kaž na př. juristojo, zo so nabožina w Čechach tak mało waži, zaleži na špatnych zakonjach kraja. Duchownym so na kóžde wašnjo dźěło w šulach poćežuje. Też mzdy za duchownych su tak směšnje nizke, zo móža so ze mzdu šulskich domownikow a železniskich stražnikow přirunać. Bjez dźiwa tohodla, zo njezdźěłany lud duchownych po dokhodach posudźuje. — Za to pak so też w Čechach přecy a přecy nowe sekty tworja. W Prazy wudawa so jena pisarka, z mjenom Slavikova, samo za „bamža“ a wudźěla też japoštolske požohnowanjo „urbi et orbi“. Zo je też swoju wěriwu wosadu namakała, njeswědči runje za rozjasnosć čěskoho dorosta.

Pólska. W Póznanju wotby so njedawno wulka nabožna swjatočnosć při přenjesenju relikwijow swj. Don Boska do tamnišeje cyrkwje Salezijanow. Swjate powostanki tohole lubowarja młodźiny, wobstojace z dźěła joho ćěła, běše z dowolnosću Jap. Stoła provincial Salezijanow, P. Anton Hlond (bratr knjeza kardinala Hlonda) z Turina do Waršawy přiwjezł. Wot tud přewjezychu so do Póznanja. Tu wočakowaše wulka syła wěriwych drohotny dar. Šulske dźěći, nabožne towarstwa a pobožny lud wobsadźichu dróhi, přez kotrež dyrbješe swjatočny ćah nimo hić. Prelat Stychel přija wosrjedź duchownstwa powostanki na dwórnišću a ze swjatočnej hudźbu wjacorych kapałow přenjesechu so do farskeje cyrkwje Salezijanow. Tam wustajichu so k zjawnomu česćowanju wěriwych. Skónčnje přenjesechu do cyrkwje swj. Khatyrny, hdźež budźa pokhowane.

Město Krakow přihotuje so na swojoho cyle wuznamnoho basnika **Jana Kochanowskoho.** Lětsa je so runje 400 lět minyło, zo běše so tónle tworićel pólskeje basniskeje rěče narodźił. Před nim Polacy jenož łaćonscy basnjachu. Kochanowski nałožowaše jako prěni pólski jazyk, a to hnydom z tajkim wumjełstwom, zo so dźensa k najwjetšim pólskim basnikam liči. Tohodla wobdźěla so pólski narod a cyły zdźěłany swět živje na wopomnjeńskich swjatočnosćach. Hižo su přez 7000 wuznamnych hosći swoje wobdźělenjo přizjewili, a to hosćo z Francózskeje, Italskeje (tam je Kochanowski lěta dołho studował), z Jendźelskeje, z Němskeje, z Češkeje, z Južnosłowjanskeje, z Wuherskeje a z Lotyskeje; samo z Ameriki přijědźe jedyn delegat. Mjez referatami, kotrež budźa tam podate, su šěsć cuzy wučeńcy přewzali; Francózscy dwej, po jenym jedyn Čech, Rumun, Wuher a Wukrajnik.

Kohož hospodarska nuza tłóči, wol lisćinu 6

Sakski wjesny lud!

Njebudź česćelakomny.

Něhdźe w zastarsku nasta njepřećelstwo mjez štyrinohatymi a lětacymi stworjenjemi a připowědźichu sebi wójnu. Law zawoła hromadźe kozy, sorny, jehlenje, woły, ćělcy, wósły, dźiwje swinje a štož hewak štyri nohi ma. Mały kralik zawoła też hromadźe ptački, wulke a małe a štož ma křidleška a lěta: muchi, kuntwory, šmicy, čelčki, čmjely wosy, šeršenje atd. Šeptny při tom liška mjedwjedźej do wucha: wujo, daj wšak dobre słowo za mnje, zo mi w tutej wójnje kral čestnu służbu dowěri. K wójnskej radźe so zeńdźechu štyrinohače. Tole bě mały kralik zhonił a přikaza kuntworje: Leć tam do lěsa k wječoru a nastajej wuši, što sebi tam naši njepřećeljo wuradować budźa. Wona tam lećeše a sydźe so na lisćo a posłuchaše. Mjedwjedź stany a rjekny: Lubi přećelo, nuza w našim kraju je wulka a strach nam njemały hrozy; wójsko našoho njepřećela je sylne a njestejimy jedyn za wšitkich a wšitcy za jenoho, dha nas potrjechi haniba a krjudowanjo. Praša so też: što je mjez nami kmany k prěnjomu wyššomu našoho wójska? Što je překlepany dosć? Prajće mi, koho wy za tejele čestneje służby dostojnoho dźeržiće? (Liška stupaše při tym na poslednjej nohi, woblizowawši so po tutej česći.) Što je k tomu kmany? Wšitcy wołachu: Liška, Liška! Łopuš ma dołhu, na khorhoŵ podobnu, hdyž ju do loft[a]

dźerži. Liška dósta tu česć, po kotrejž so běše woblizowała a rjekny: Kedźbujće na moju łopuš! Steji ta runje horje, dha přimajće njepřećela a njepřepušće žanoho, kotrohož do pazorow krydnjeće. Powisnju pak ju, dha bježće, tehdom stoji hubjenje z nami; ale tak daloko žno přińć njedyrbi. — To wšo wupowěda kuntwora swojemu kralej.

Jako so nazajtra rano šěrješe, nasta wulki hrimot, wołanje a křičeńca, přetož na woběmaj stronomaj hotowachu so k bitwje. Mały kralik přikaza šeršenjej: Ty šeršenjo, sydnješ so liščy pod łopuš a kałaš ju tam tak jara, hač móžeš! Šeršeń bě posłužny. Jako wón lišku prěni raz kłó, rjekny wona třepotajo k wjelkej (tón pódla njeje stoješe): Wu . . wu . . wujo, mo . . mo . . mojich plecow so žehliwa kula dótkny; pohladaj wšak tola, hač žane prječ njeje. Wjelk: Žuj wšak žuj! Wšak hišće žaneje třělby słyšeć njeje. To ći praju, zo łopuš runje horje dźeržiš, hewak će zežeru! Liška dźeržeše łopuš runje horje, ale zakusnywši zuby wulkeje bolosće dla. Šeršeń kłó ju zasy a to dwójcy a łopuš ji padźe k zemi; tola ju hnydom zaso pozběže rjeknywši: dwě žehliwej kuli mje tam zaso trjechištej; to drje wšo krwawi; mi budźe so zecnyć. Wjelk rjekny: z łopušu do lofta, hewak ći něšto k nuchanju dam! Sylzy jej do wočow stupachu a wona zdychowaše mjelčo: Ach čestne městno čini kisałe žiwjenjo! Kak mje tam to pali! A zaso kałaše šeršeń a to wjele razow pospochi. To njebě žane wutraćo; wona ćěrješe, zo bě smuha za njej. Jako štyrinohače to widźachu, myslachu sebi: wšo je zhubjene a běžeše kóždy tak wjele hač zamóžeše a přěhrachu tak.

Tohodla postajichu lišku před sud a wuprajichu tajke sudźenje: Dokelž smy twojedla do hańby přišli, dha njesměš ty na zemi bydlić, ale dyrbiš sebi bydlenje do zemje wudrapać a njesměš wodnjo z njoho a štóž će w nocy nadeńdźe, smě će skóncować; psy, wy dyrbiće wosebje na nju dźeržeć. A tak je hač do dźensišoho dnja. Liška pak kóncuje wot tohole časa lětaki a štyrinohače, na čimž móže dobyć.

Wšelčizny.

Mudrišo. Khory muž je so lěkarjej přepytać dał a na to pisaše jomu lěkař strowe krjepki. „Ale prošu, knjez doktor, njenapišće mi tola boždela hórkich krjepkow. Přećiwo tym by so mój žołdk na wšě strony wobroćał, haj šija by so mi zadźerjowała!“ — „Ach“, měni na to lěkař, „to wšak njeje tak złě z tymi hórkimi krjepkami. To jenož zańdźelće woči a myslće sebi, zo je to piwo a šlap! póžerće je, a njebudźa was wjacy trašić!“ — Khory pak wotmołwi: „Knjez doktor, to mi radšo łahwičku abo dźesać dobroho piwa napišće! Ja chcu sebi rady pódla myslić, zo su to strowe krjepki a bjez bojosće pić.“

* * *

Mudry braška. Pětrušec Jan a braška dźěštaj hromadźe z wjesołeje bjesady. Janej bě so nimo měry lubiło, tuž běše hišće ducy po puću jara zrěčniwy. A dźeše k brašcy: „Tebi, braška, chcu so wuznać: Kaž to nětkle pola nas po domje je, to skoro njeje wjacy po dobrym! Žona dyrbi do domu! Sym so hižo wšelako po njewjestach rozhladował, ale nihdźe praweje njezetkach. Njemóžeš dha mi ty radźić, braška?“ „Ow, Jano, to wšak bych ći ja derje brašćić wědźał. Ty tola Mudrochec Madlenu znaješ. To je ći holca! A dušna a pilna! A rjane pósłanjo też sobu dóstanje. A k tomu tučnu móšničku. Ale štož je to najwažniše: mudra ći Madlena je za dwejoch! To by tajka prawa za tebje była, Jano!“

* * *

Njenadźita wotmołwa. W mnohich wsach w Hollandskej plahuje so wjele swini. W jenej tajkej wsy stoji też wulki klóštr Jezuitow. Něhdy srjedź lěća přińdźechu někotři cuzy wosobni mužojo sebi tu wjes wobhladować. Stojicy srjedź wsy hladachu do wšěch rózkow a kutow. Připadnje zetka jich na wjesnym puću Jezuita. Jedyn z pućowarjow Jezuitu blizko wuhladawši pokhmuri čoło a rjekny cyle wótře, zo běše po cyłym puću słyšeć: „W tutej wsy tola ničo druhe njezawohladaš, khiba swinje a Jezuitow!“ Jezuita pak wotmołwi njebojaznje: „Ja sym Jezuita, wy pak njejsće. Potajkim słušeće wy zawěsće do teje druheje družiny.“ Tajkeje wotmołwy drje so cuzbnik nadźał njebě.

* * *

Hólčec, kiž měješe za wušomaj. Khudy hólčec bu wot swojich staršich na faru pósłany, zo by knjezej fararjej k joho mjeninam zbožo přał. Farař chcyše hólcej wjeselo sčinić, wza sleborny toleŕ do praweje, papjerjany pjećhriwnař do lěweje ruki a rjekny: „Nětko wuzwol sebi, Handrijo, to abo to!“ Hólčec pokazowaše z porstom na toleŕ a ze słowom „tule rjenje zawalić, zo njezhubju“ na pjećhriwnař.

* * *

Překupc: „Je waša mać doma?“ — Dźěćo: „Ně, ta je před hodźinu na pjeć mjeńšinow k susodźinej šła.“

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 430. ze Słoneje Boršće: Michał Winkler; 431. 432. ze Sernjan: Mikławš Čornak, Jurij Megel; 433. z Róžanta: Jakub Frencl; 434. 435. ze Smjerdźaceje: Michał Kral, Pětr Kubaš; 436. z Dobrošic: Jurij Mič; 437. z Pěskec: Jurij Korjeńk.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 9. junija 1930.

Woły: 56. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 60—64 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 49—54 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 39—44. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 198. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 57—59. 2) Połnomjasne, młódše 50—55. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 246. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 50—54. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 56—59. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 43—48. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 48—54. 5) Mjenje a špatnje picowane 35—40. 6) Husumske z pastwy 35—40. **Čelata:** 1179. 1) Najlěpše wukormjene — . 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 82—87. 3) Špatne 75—80. **Wowcy:** 445. 1) Młódše a stare, wukormjene 64—67. 2) Starše wukormjene 57—62. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 50—56. 4) — . **Swinje:** 3351. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 58—61. 2) Wukormjene 61—63. 3) Mjasne 60—62. 4) Špatne —. Rancy 49—52

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupuječe stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Komuž staj swjata cyrkej a křesćanska šula lubej, tón **njesmě 22. junija doma wostać,** ale **dyrbi** wolić lisćinu

Sakski Wjesny Lud,

hdźež stoja dobri křesćanscy mužojo, wosobnje na wuhladnym městnje naš luby **Jakub Špitank!**

Politiski wubjerk

tow. swj. Cyrilla a Methoda

změje

na **Bože Ćěło** pop. w 5 hodź. **w Khrósćicach**

nuznu zhromadźiznu.

Wšitcy dowěrnicy njech wěsće přińdu!

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Nowe Wosadniki

su w **Donnerhakec čišćeŕni** dóstać:

za **4,50 hr.** wosadnik z čeŕwjenym rězkom I. družiny
„ **5,50** „ „ „ „ II. „
„ **7,—** „ „ ze złotym rězkom I. „
„ **8,—** „ „ „ „ „ II. „
„ **10,—** „ „ „ „ „ pyšnje wjaz.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za puchoŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Procesijon do Albendorfa.

Kaž kóžde lěto, chcemy tež lětsa procesijon do Warty a Albendorfa zarjadować. Wotjědźemy **póndźelu, 23. junija,** rano 7,14 hodź. z Budyšina. Wróćimy so pjatk, 27. junija, wječor 5,30 do Budyšina.

Štóž chce so wobdźělić, chcył so bórzy zamołwić pola J. Heiny w Nowym Dworje (Neuhof b. Bischofswerda-Land) abo pola Jak. Ledźbor w Kukowje pola Pančic.

W nakładze towarstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušłe:

Kwasne basnje a někotre druhe

ze wšelakich pjerow wudał Michał Nawka.

Płaćizna 50 pj.

Živjenjo Swjatych

na měsac januar

spisał † faraŕ Jurij Libš.

Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.,** za njesobustawow **60 pj.,**

Dóstanjeće je w **Donnerhakec knihićišćeŕni w Budyšinje.**

Před šuleŕskimi wrotami 21.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Wšě čišćeŕske wěcy
wuhotuje derje a spěšnje
Donnerhakec čišćeŕnja.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dothe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Wólbne zhromadźizny

wotměja so

njedźelu, 15. junija, pop. 1/2 4 hodź. w Khrósćicach,
„ „ wječor we 8 hodź. w Ralbicach,
Bože Ćěło, 19. junija, pop. w 4 hodź. w Pančicach,
„ „ „ pop. w 6 hodź. w Kamjenej pola Radworja
„ „ „ wječor we 8 hodź. w Rakecach.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěšćki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorčak čo. 3895.

25. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **21. junija 1930.** | **68. lětnik.**

Naš kandidat do sakskoho sejma je **Jakub Špitank** na lisćinje **6**

Sakski wjesny lud!

Měrne a wěrne słowo wo cyrkwinym dawku.

Nowočasne dušowpastyrstwo dyrbi sebi nowe puće rubać a spytać, po tutych khodźić.

K tutym nowočasnym pućam słuža tak mjenowane farske abo wosadne nowiny, kiž farstwo (Pfarramt) wudawa a mjez swojimi wosadnymi rozdźěla.

Znaty serbski farař wudawa tak hižo třinate lěto tajku nowinu za swoje wosadne dźěći a je ju wukřćił z woprědka něšto spodźiwnym mjenom: Na horu, němski: Berg-an. Zawěsće tohodla, dokelž joho nowa cyrkeŵ z faru leži na hórcy a puć wjedźe woprawdźe na horu horje.

Też je sebi při tym myslił, zo je joho dušepastyrske dźěło kaž by wozył ćežke kamjenje na horu. Často dyrbi pohonč ze swojim zapřahom zastać, dyrbi wodychnyć, nowe mocy srěbać a dźěło je njedźakne a wobćežne, prjedy hač z telko fórow kamjeni nastawa hotowy twar.

Po přikładźe tutoho serbskoho fararja ze swojim Berg-an mysli sebi druhi tohorunja na wudaćo tajkeje nowiny a, zo njeby tamny farař ze swojim titulom cyle wosamoćeny stał, dyrbi joho nowina rěkać: Berg=ab, po horje dele. Zawěsće wjedźe z joho cyrkwje puć po horje dele, ale z dušowpastyrstwom njedyrbjało takle hić.

Bohužel samo na wsach, samo w dobrych serbskich wosadach druhdy rěka: Berg-ab, po horje dele, hdyž nima wosada wjacy dosahace zrozemjenjo za to, štož naš čas sebi wot dobroho wosadnoho žada.

K tomu słuša zrudny kapitl wo cyrkwinym dawku.

Što pisa nětko serbski farař swojim n ě m s k i m wosadnym wo cyrkwinym dawku? Nješkodźi ničo, hdyž serbscy kemšerjo też z toho něšto za sebje nawuknu!

Pisa takle:

Cyrkwiny dawk njeje woprawdźe ničo rjane. (Telko skupych serbskich pobožnych wosadnikow při tym z hłowu přihłosuje.)

My duchowni wěmy wšak sami to jara derje. Božo, što bychmy za to dali, hdy by so lěpje dźensa dyžli jutře cyrkwiny dawk zběhnył a wšitcy móhli příchodnu njedźelu z klětki wozjewić: Hospodarske a pjenježne wobstojnosće našeje farskeje wosady N. N. su so dźak Bohu přez dobrowólne dary našich wosadnych tak polěpšiłe, zo smědźachmy so rozsudźić, cyrkwiny dawk zběhnyć!

Kak bychmy so my duchowni nad tym zwjeselili! Wot kelko mjerzanja, hary a starosćow bychmy zdobom přez to wuswobodźeni byli!

Telko njesprawnych porokow a wobskórźbow, telko winy k šćuwanju přećiwo cyrkwi, telko zrudnych njezrozemjenjow by z tym z puća zrumowane było!

Ale čohodla tak njeje? Čohodla cyrkwiny dawk njespadnje? Haj, tute čohodla! Ja ći wotmołwjam:

1. Cyrkeŵ dyrbi k dopjelnjenju swojich dušowpastyrskich nadawkow, duchownych a lajikow (organistow, zwónkow a druhich) postajić a za jich. zeživjenjo so postarać.

2. Cyrkew dyrbi swoje Bože domy a druhe zarjadnistwa křesćanskeje lubosće k bližšomu zastarać a k tomu potrjebuje materielneje pomocy.

Přecy njebě cyrkwinoho dawka w nětčišej formje. W prěnjej cyrkwi přinjesechu a přinošowachu wěriwi zdobom, hdyž kemši přińdźechu, dobrowólnje swoje dary a położichu tute jako zwonkowny wuraz swojoho wopora a wopornoho zmyslenja na wołtař. (Tohodla praji Knjez: Hdyž swój wopor k wołtarjej přinjeseš.) Pozdźišo dósta cyrkew kubła a so jej připokazachu założby wot pobožnych, dobroćiwych křesćanow abo jako poslednja wola po jich smjerći připadnychu. Tohodla bě cyrkwi móžno, ze swojoho kubła a wobsedźeństwa a z tych k tomu hišće přikhadźacych dobrowólnych darow wěriwych wšě materielne wudawki njesć.

Tute časy pak su nimo. Jeje swětne wobsedźeństwo je jej stat we wšelakich krajach wzał w tak mjenowanej „säkularizaciji". Drje přewza stat za to we wšelakich stronach winowatosć, za přisłušne zežiwjenjo biskopow, tachantskich kapitlow, fararjow atd. so starać a k tomu tola přinošować. Za pomocnych duchownych (kapłanow atd.) a swětnych přistajenych, za cyrkwine potrěbnosće a za wšo, štož z tym zwisuje — tak mjenowane wudawki za cyrkwiny kult — dyrbješe so wurubjena a wokhudnjena cyrkew z małymi wuwzaćemi sama postarać. Cyrkew to činješe před wójnu z dźěla z pomocu jeje pobožnych założbow (Stiftungen). Z inflaciju pak je wona tute přisadźiła.

Cyrkew potajkim potrjebuje materielneje pomocy, chce-li swój wot Khrystusa jej daty nadawk dopjelnić.

Hižo w starym zakonju dyrbješe wuzwoleny lud dźesatk wotedawać za Levijowych synow, kotřiž w swjatnicy służachu. Tute prawo dźesatka wobstoješe też jako woprawnjene w křesćanskim času. Hdyž w 6. lětstotku farske wosady nastachu, so dźesatk powšitkownje zawjedźe a wot wěriwych jako jich winowatosć žadaše. Hač hłuboko do 19. lětstotka, potajkim přez 1300 lět, so dźesatk zběraše za cyrkwine wudawki a potrjeby.

Tuž njeje cyrkwiny dawk něšto cyle nowe, dokelž bě stary dźesatk cyrkwiny dawk a prjedawšim časam přiměrjene wašnjo wotedaća cyrkwinoho dawka. Cyrkew je tohodla stajnje sebi tute prawo wuměniła za Bože služby, za zežiwjenjo jeje duchownych a druhich jeje zastojnikow kaž też za druhe jej přistojace nadawki, wot wěriwych dawki zběrać. To wupraja też kanon 1496 cyrkwinoho zakonika. To też wotpowěduje słowam swj. Pawoła, kiž pisa Korinthskim: Njewěsće, zo ći, kotřiž we swjatnicy dźěłaju, ze swjatnicy jědźa? A kotřiž wołtarjej służa, z wołtarjom so dźěla? Tak też Knjez postaji (Słyšće, Serbja, kotřiž wy cyrkwi to zapowědźiće, štož trjeba, přez to, zo so stajeće, dawki płaćić, zo je to postajenjo Bože po słowach japoštoła!), zo bychu ći, kotřiž evangelium wopowěduja, z evangelija žiwi byli. (1. Kor. 9, 13.)

Čohodla so nětko zběraja tute srědki, kotrychž cyrkej potrjebuje, z dawkowej cedlu a to přez financny hamt? Zo by Bóh chcył, zo cyrkew to njetrjebała činić! Haj, hdy by kóždy dobrowólnje telko přinošował k cyrkwinym potrjebam! Bóh chcył, zo by kóždy k cyrkwinym wudawkam telko sam bjez financnoho hamta dobrowólnje wotedawał, zo by cyrkew mohła wšě wudawki kryć bjez toho, zo by krute přinoški postajeć a přisłušny dawk a joho wotedaćo organizować trjebała! Ale my wšitcy wěmy, zo je mjez ludźimi dźensišoho časa a wěriwymi cyrkwje prěnich křesćanskich časow, kotřiž swoje dary położichu k noham swj. japoštołow, kotrychž swj. Pawoł khwali, dokelž so tak khwalobnje postaraja za cyłk, za powšitkownu cyrkew, jara, jara wulki rozdźěl. A z nětčišimi wobstojnosćemi přirunane, njeby to runjewon wulka njesprawnosć była, by-li cyrkew jenož dobrowólne dary zběrała? Tak bychu přecy zasy jenož ći sami dawali, kotřiž rad dawaja a sami hospodarscy tak derje njestoja kaž druzy, kotřiž so stajnje wotwlakuja. Njeby to woznamjenjało, njesprawne přelutowanjo a přeńdźenjo telko mjenje woporniwje zmyslenych a při tym financnje pornjo tamnym wjele lěpje so stojacych cyrkwinych stawow? (Přisp.: To su jara dobre a wěrne myslički tutoho knjeza. Hladajće, lubi Serbja, njeby-li cyrkwinoho dawka było, potom by cyrkew jenož wužiwała, haj, znje wužiwała dobru wolu tajkich, kotřiž přecy dawaju a rad dawaju, a tym njeby móhła blizko stupić, kotřiž ničo njedawaju a so stajnje wuréča: wšak druzy dawaju. Tute farizejstwo tola cyrkew podpjerać njemóže. Nimamy w Serbach samo tajkich, kotřiž bychu we wosadźe a też w cyrkwi wulku rólu hrali a sami nochcedźa cyrkwi to dać, štož jej słuša!) Ale cyrkwiny dawk je přewysoki, tak praja někotři. Woprawdźe přewysoki?

Wrótsławski farař pisa k tomu: Wěš ty, zo je cyrkwiny dawk mjeze wšěmi dawkami najnižši? Wučinja najbóle 10 % dokhodnoho dawka. Pola nas je něšto wyšša sadźba, dokelž je cyrkwina nuza wjetša kaž druhdźe. Dawk so zběra wot dokhodnoho dawka a nic, kaž někotři bledźa, 10 % wot dokhodow. Kak kruće a wótrje potajkim stat dawki nakładuje, kak mile cyrkew!

Wěš też ty, z kajkej swědomitosću so postaja wysokosć cyrkwinoho dawka? Kak nadrobnje, kak wobćežnje so před tym wuradźuje!

Katolski lud njeydrbi pjenježka wjacy na cyrkwinym dawku płaćić, hač je woprawdźe na kóždy pad trěbne!

Přewysoko cyrkwiny dawk? Wěš ty, što druhe zjednoćenja, dźěłaćerstwa, organizacije wot swojich sobustawow žadaja? Z wjetša tydźeńscy połdra abo dwě hodźinje dźěłaćerskeje mzdy! Prašejće so tajkich a woni wam to wobswědča! (Přisp.: To je za industrielne poměry. Pola nas prašejće so, što płaća naši ludźo do druhich pokładnjow, n. př. Landbund, politiske zjednoćenja, hońtwjerske zjednoćenja, wojerske towarstwa, za wšě możne wulkoměšćanske nowiny atd.)

Hodźi so tu woprawdźe prajić, zo cyrkew, kotraž dyrbi tola človjekej wjacy być kaž prjedy naspomnjene družstwa, něšto wyšše a swjećiše, kaž na př. někajke hospodarske abo politiske zjednoćenjo, woprawdźe sebi přewjele žada? Cyrkwiny dawk je so njesocialny mjenował. A tola njeje bóle socialnoho dawka, žanoho druhoho dawka, kiž by tak dźiwał na wosobinske poměry, kaž runje cyrkwiny dawk. Wězo móže so stać, zo jón někotři krućišo začuwaju kaž druzy. To pak njeje po woli cyrkwje a hodźi so na prawym puću wotstronić.

Wěš ty też, zo cyrkew jara dźiwa na tych, kotřiž su we ćežšich wobstojnosćach, kotřiž maja wjacy dźěći atd.? Přećiwo postajenomu cyrkwinomu dawkej, jeli so přewysoki zda, hodźi so tola też zakročić, wězo dyrbiš ktomu měć wěcowne winy a nic wosobinske.

Wěš ty też, zo duchowni swój cyrkwiny dawk płaća a też biskop?

Cyrkew ma wysoke a ćežke nadawki w nětčišim času. Je pósłana, zo by pokoj swětej přinjesła, kotryž swět sam dać njemóže. K tomu słuša też wšě jeje zarjadowanja, płaća jeje dźěła. K tomu pak mamy też my pomhać a to też ze swojimi pjenježnymi srědkami, nic samo z modlitwami. To je hłubši zmysł cyrkwinoho dawka..

Přichodnje skónčenjo.

Politiski rozhlad.

Hórčanske skały a naš zapósłanc knjez Špitank.

Kaž je človjek w minjenym času nazhonił, njewě přecy hišće wšesty dźěl našich dźěłaćeri, zo ma knjez kandidat a nadźijomnje też nowy zapósłanc wulki zajim za dźěła-

ćerjow. Wón ma za swjatu winowatosć, za wšón wjesny lud, wosebje za naš serbski wjesny lud wustupować. Njehlada při tym na powołanjo, hač je štó bur, rjemjesłnik abo dźěłaćeŕ. Najlěpje nam joho njesebične dźěło za dźěłaćerjow rozjasnjuje jednanjo z ministerstwom, zo by Hórčanskim skałam dźěło dało.

Lońše lěto w juliju běchu dźěłaćerjo w Hórčanskich skałach wšě skazanki spokojili, tak zo kónc měsaca žane dźěło wjacy njemějachu. W augusće dyrbjachu nětko hižo na skład dźěłać. Tola móžeće sebi myslić, zo to dołho njeńdźe, hdyž dyrbi dźěłodawaŕ 108 mužom mzdy płaćić, bjez toho, zo by sam čerwjenoho pjenježka dóstał. We mjenje Hórčanskich dźěłaćerjow je so knjez Kósk-Worklečanski w měsacu septembru na knjeza Špitanka wobroćił, zo by pola ministerstwa spytał, Hórčan skałam někajke dźěło dobyć. Knjez zapósłanc je to hnydom činił, na čož je knj. Knack k ministrej skazany był a wot njoho powučeny, kak ma so dale zadźeržeć a što ma činić. Minister hospodarstwa pak je cyłu należnosć potom ministrej financow přepodał, kotryž je w novembru zdźělił, zo njebudźe móžno, w běžnym lěće 1929 dla brachowacych pjenjez wjetši nadawk na Hórčanske skały zawdać. Do sćěhowacoho časa padnje wosebje organizowanjo Hórčanskich skałarjow do křesćanskoho dźěłaćerskoho zwjazka. Z knjezom dźěłaćerskim sekretarom Kladeckim je potom w 1930 naš knjez zapósłanc pola financnoho a hospodarskoho ministra był a jednał. Tehdy bu jimaj přilubjene, zo Hórki bórzy skazanku dóstanu. A tak so też sta. Tak móžeše wobsedźeŕ w minjenym lěće hižo nadźěłane kamjenje wotbyć, tola k dźěłu dale njedóńdźe. Hdyž bě sejm hižo rozwjazany, zhoni knjez Špitank, zo chce Saksko dla wulkeje nuzy na bjezdźěłosći wjetšu dźělbu dróhowych kamjeni rozdawać. Hnydom jědźeše knjez zapósłanc z nowa do Drježdźan a jednaše z přisłušnymi městami dla dźěła za Hórki. Na joho wosobinske prócowanjo je wón dobył, zo je rańša Saksko 68% wšěch skazankow dóstała.

Runje w posedźenju politiskoho wubjerka, štwórtk na Bože Ćěło w Khrósćicach móžeše nětko knjez zapósłanc zhromadźenym zwjeselacu powěsć zdźělić, zo su Hórki nowe dźěło dóstali, tak zo budźa w najbliższim času snadź zasy 100 ludźi dźěłać móc. Tak widźiwy njesprócne dźěło našoho knjeza zapósłanca w Drježdźanach, ale też pola dźěławoho hamta w Kamjencu mytowane z rjanym wuspěchom.

Štó druhi by tak za našich skałarjow wustupował a so prócował? Haj, to móžemy z dobrym swědomjom prajić, knjez Špitank je telko za dźěłaćeri činił, kaž by woprawdźe jedyn z nich był. Wón znaje dźěło a wě, što rěka dźěłać. Rozomny dźěławy křesćanski človjek ma a změje też přecy za nuzu swojoho sobubratra zrozemjenjo. Bohudźak, zo njetrjebamy pola nas hišće tu měru nałožeć, kaž pola wšelakich druhich zapósłancow, zo dźěłaja jenož za swój staw, při tym pak su slepi za najnuzniše potrěbnosće swojoho bližšoho.

Hdyž by w našim sejmje wjacy křesćanstwa knježiło, potom njebychu tajke wadźenja a rozkory bjez přestaća naš lud šćěpiłe.

Politiski wubjerk našoho towarstwa zhromadźi swojich dowěrnikow na Bože Ćěło popołdnju w 5 hodź. w Khrósćicach k poslednjomu posedźenju před wólbami. Knjez faraŕ Šewčik město zamołwjenoho prěnoho předsydy knj. Špitanka posedźenju předsedźeše. Knjez faraŕ poda přehlad wo jednotliwych stronach, kotrež mohłe našim wolerjam hłowy zawjerćeć a rozestaja jich zaměry a wotpohlady. Wšitcy so jenomyslnje wuprajichu za lisćinu 6, sakski wjesny lud, a za našoho kandidatu knjeza Špitanka-Zejičanskoho. W běhu zhromadźizny wopyta posedźenjo na krótke wokomiki też knjez kandidat sam, kotryž ze zhromadźizny w Pančicach do Kamjeneje jědźeše. Ze strony wubjerkownikow so přećo wupraji, zo by naš wubjerk też po wólbach swěrnje dale dźěłał a naš lud politiscy zdźěłał. Z najmjeńša dyrbjałe so wob lěto dwě zhromadźiznje wotměć. W běhu posedźenja so też lětaki na jednotliwych wubjerkownikow rozdźělichu, tuči je potom we swojich zastupowanych wjeskach rozdźěla. Posedźenjo je wšće k tomu służiło, zo buchu naši wubjerkownicy we wšelakich ważnych prašenjach zašmjataneje politiki rozwučeni, tak zo móža we swojich kruhach dale powučować. Z dowěru wočakuje naš politiski wubjerk dźensiše wólby. Wón je přeswědčeny, zo jenički prawy a jeničcy móžny puć kroči.

Kak Michał swoju Katu wojeba.

Ćibanec Michał běše so mjenujcy na dnju wódnoho muža narodźił a tohodla lubowaše najbóle mokrotu. W swojich młodych lětach njebě Michał ženje pića tradał. Ale jako běše joho knjez faraŕ z Haplakec Katu do mandźelstwa zapřahnył, joho jara husto wulka suchota čwělowaše

Na spodźiwne wašnjo měješe pak Michał pódla swojoho suchoho šlinka cyle mjehku wutrobu a tuta wutroba joho do najwjetšoho njezboža storči. Kata móžeše so mjenujcy nimo měry lišćić a rjenje činić. Michał bu tohodla druhdy wšón zawjerćany. Jenoho dnja bě joho tak zaslepiła, zo běše Michał swojej Katcy wšě prawa wotstupił, wona dyrbješe być z knjezom w domje—a też hišće kluče wot financnoho kamora běše jej dowěrił. K tomu přilubi ji, zo kóždy pjenježk, kotryž hdźe wuwikuje, jej woteda.—Na to slubi jomu Kata, zo budźe so swěru za joho suchi šlink starać, zo njetrjebał na suchoćinu ćerpjeć.

Michał dźeržeše swěru swoje slubjenjo, přetož joho financny minister móžeše nimo měry derje ličić. Kata pak běše (po dźensišim času měrjene) hišće 50 lět zady měsačka a tak njeda so w mnohich potrěbnosćach, kotrež běchu nuznje trěbne, přepokazać. Na tute wašnjo započachu so też za Michała jara suche lěta, kotrež jomu druhdy wšu žiwjeńsku radosć rubichu. Najebać pak wšitkich napinanjow njemóžeše wězo zhubjene knježstwo wjacy wróćo dobyć a z joho lačnosću bu z kóždym lětom hórje. Jenož sobotu, hdyž butru, jejka a twaroh a druhdy snadź hišće někotre młode hołbiki na wiki njeseše, wosta skradźu něšto za njoho. Ale joho Kata měješe khětro wótrej woči a tak też bórzy pytny, zo ju Michał khětro jeba. Tohodla sebi wotmysli, zo wot nětka sama na wiki póńdźe a wšo sebi sama wobstara.

Michał a Kata měještaj rjanoho woła. Wobzamknyštaj, hišće druhoho přikupić, hač do nazymy joho wukormić a potom předać. Dźeń prjedy hermanka přihotowaše sebi Michał wšitko, zo móhł z časom woteńć. Na to wočini Kata swoju hubu kaž lawske wrota a rjekny, zo wona na hermank póńdźe. Michał chcyše swoje prawo wobkhować a měnješe, zo su wiki a hermanki jenož za muža. Kata pokaza jomu swoje wulke zuby a měnješe: „Jutře ja pokažu, štó ma prawo."

Michał rjekny měrnje: „Jutře rano mje we štyrjoch hodźinach zawołaj!"

Wječor dźěše Michał zahe lehnyć. Jako na druhi dźeń rano woči wotewri, stoješe hižo słónco wysoko na njebju a Kata njebě wjacy doma. Wón ju wołaše, ale wotmołwy žaneje njedósta. Chcyše so kholowy wobuć, ale nihdźe je njenamaka. Wón přepyta wšě drastne kamory, wšudźe pak běchu jenož žonjace klunkery, ale nihdźe žadyn kruch mužaceje drasty. Chcyše do lódki pohladać, ale ta bě zamknjena a kluče prječ. Nětko wotewrištej so jomu woči. Joho Katka je na hermank šła a jomu drastu skhowała, zo by tak dyrbjał doma wostać.

Surowy hněw nadpadny wbohoho Michała, wón reješe zo cyły dwór rżeše; ale to bě wšo podarmo.

Dwór leżeše wosamoćeny horjeka na hórcy, dźěći žanych njeměještaj, dźowku běštaj prječ pósłałoj, dokelž móžeštaj swoje małe kubleško samoj wobdźěłać.

Michał zaléze zasy do łoža a přemyslowa leżo, kak by so wjećił. Nadobo so wusmja. Stany, wobleče so Kaćinu njedźelsku suknju a zwjaza sebi čerwjene rubiško wokoło

Našim žonam a knježnam!

Naš žónski splah njeby najradšo z politiku ničo činić měł. Ale to dźensiši dźeń wjacy njeńdźe, też kóžda žónska dyrbi wolić hić. Kóždy hłós jenak wjele płaći a wot jeničkoho hłosa druhdy wjele wotwisuje.

Jedna so tola runje wo naše najswjećiše kubła, kotrež su wosebje wutrobje našich maćerjow a knježnow drohe a swjate, wo zdźerženjo katolskich šulow a přećelne poćahi mjez cyrkwju a statom.

Štóž ze swojimi dźěćimi derje měni, dyrbi 22. junija wolić hić, a też prawje wolić

lisćinu 6, Sakski wjesny lud,

na kotrejž je naš zapósłanc knjez Špitank-Zejičanski.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. (Nowe rowniśća na Mikławšku.) Před něšto časom je so z dźěłom započało, přez kotrež dyrbješe so naraňši dźěł našoho starodawnoho Mikławška, hdźež móžeš po někotrych skhodźeńkach postupić, za nowe rowniśća připrawić. Pódla stołětnych rozpadankow cyrkwje swj. Mikławša wabješe tutón kućik wóčko ze swojej romantiku. Nětko pak su delni dźěł wurunali a horni dźěł z nowej něhdźe 2 metraj wysokej murju zapřeli, kotraž je ze zornowcowych stwórcowcow wuwjedźena. Z tym je so móžnosć k nowym rowam dobyła a rum za 5 nowych swójbnych rowniśćow, mjez tym zo je pódla nich hišće přileżnosć za rowy jednotliwcow, data. Měsćanska wosada změje tak přileżnosć, swojich lubych dale na Mikławšku khować, kotryž je z dawna sem posledni wotpočink našich wosadnych, dóniž njebu krótko před wójnu nowy kěrchow na Mužakowskej drózy přihotowany. Tu w khłódku starodawnych rozpadankow wotpočuja mnozy naši wótcojo a wótčincojo, mjez nimi naš Michał Hórnik.

Z Khrósćic. Na wólbnej zhromadźiznje zańdźenu njedźelu we wjesnym hosćeńcu rěčeše kanditat „Sakskoho wjesnoho luda“, knjez kubleŕ Špitank ze Zejic. Štož nam wo poslednim sejmje praješe, njebě jara zwjeselace. Jenož jedyn zakoń je přewjedł, ani etat dočinił. Karakterisowaše rozwjazanjo sejma a tamne strony, kotrež su tomu dopomhałe. Wosebje wottřaše narodosocialistow, tutych nowočasnych škrěčakow a herjekarjow, kotřiž ludźom wjele lubja a ničo njedźerža, kaž to jich zadźerženjo w poslednim sejmje dopokazuje. Su wězo přećiwo ratařstwu, dokelž bóle na swojich měsćanskich wolerjow dźiwać dyrbja. Hewak na židow swarja, ale su přećiwo wosebitomu dawkej na kupne domy, kotrež su zwjetša w židowskich rukach, w němskim sejmje hłosowali. Tak maja dwoje wobličo, runje kaž dwoje mjeno. Tu su nationalni, tam zaso socialistiscy — kaž je runje trěbne. A tajkim wjertawkam dyrbjał rozomny politikaŕ swoje hłosy dowěrić? W rozmołwje so rjane wěcki wotkrychu. Tak bu ze statnych zawěsćeńskich a dobroćelskich pjenjez prjedawša „Łužiska ludowa banka“ (Lausitzer Volksbank) podpjerana — je hižo dawno zwrěšćiła —, zo by so Serbska Ludowa Banka zničiła. Tohorunja bu młodownja w Pančicach z namjeznoho fonda přećiwo Serbam natwarjena. W dalšim přečita njehańbity list třoch „Hakenkreuzlerjow“, kotryž běchu na jenoho duchownoho pisali. Hišće druhe należnosće so narěznychu. Wšitcy drje buchu přeswědčeni, zo strona „Sakski wjesny lud“ (čo. 6 na wólbnej lisćinje) je prawa zastupjeŕka za nas Serbow. Tuž wolmy ju jenohłósnje!

Ze Sernjan. Zaradźeńske hodźiny za maćerje wotměja so tu wutoru 24. junija popołdnju w 3 hodź. pola Korjeńkec. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z Drježdźan. Na njedźeli Najswjećišeje Trojicy, kiž bě zdobom předwječor swjatoho Bena, woswjeći w mjenje najdostojnišoho knjeza biskopa knjez arcyměšnik Bodenburg

---

wušoł. Wón pohlada do hladadła a dyrbješe so wótře smjeć. Běše tola wulkotna žona; jenož čorna broda k tomu njestoješe. Mysleše zasy khwilku, što nětk. Skónčnje wza nožicy a wottřiha sebi brodu a wottruha so cyle rjany hładki. Jako běše hotowy, zwjaza sebi zasy čerwjene rubiško a pohlada zasy do hladadła, směješe so hišće bóle a bě sebi cyle wěsty, zo joho nichtón njezpóznaje a zo změja joho wšitcy za žonu.

Dźěše won do hrodźe, wotwjaza woła a ćěrješe joho na hermank. Hdyž bě hač na wiki dóšoł, hladaše strachoćiwje za swojej žonu. Skónčnje ju wuhlada, a to hišće z prózdnymaj rukomaj. Kata wobhladowaše sebi skót. Michał ćěrješe spěšnje swojoho woła nimo Katy. Jako tuta woła wuhlada, bě ji, kaž by ju něchtón storčił. Wona wołaše hnydom za Michałom: „Hej, ty ćeta! Dočakaj wšak ... Sy sebi tutoho woła kupiła, abo chceš hakle joho předać?“

„Toho móžeš dóstać“, rjekny Michał cyle dybawje.

„Sy ty dybawa?“ wopraša so wona.

„Cyle dybawa ... sym so w nocy nazymniła“ wotmołwi Michał.

„Dyrbiš škleńcu ćopłoho wina wupić, to šiju wuhładkuje. Što žadaš sebi za woła?“

„Šěsć stow hriwnow.“

„Ty sy hłupa! — Za tajkule kóčku? Tři sta za njoho dam. Kóždoho dalšoho słowa je podarmo“.

„Pjeć stow su mi hižo na njoho sadźili,“ jakotaše Michał a ćěrješe skoćo dale.

„Daj sebi tola rěčeć“, wołaše Kata za nim! Pjeć stow mojedla też dam.“

„Za to ći joho wostaju,“ rjekny Michał.

Jako Kata nětko pjenjezy ličeše, pohlada předawaŕcy krućišo mjez woči a rjekny: „Njewěm, ty zdaš so mi někak znata być!“

„A ty mi też“, dźeše Michał.

„Z wotkel dha sy?“

„Z Debiškowa.“

„Sy woženjena?“

„Wězo sym woženjena; doma mam khětro lózu žonu,“ přeplapny so Michał.

„Što, žonu maš?“ spodźiwaše so Kata.

„Ach smorže! Ja wšak so tak husto zamylu — lózoho muža mam doma,“ porjedźi Michał.

„Kak dha wam rěkaju?“

„Šibakec z Debiškowa, a ja sym Šibakec Marja.“

„Tak, tak? ... Čohodla dha to njejsy mužej dała na hermank hić?“

„Tón mi přewjele pije,“ zdychowaše Michał.

„Haj, mój też ženje dosć nima,“ směješe so Kata, „ale ja sym joho bórzy wotwučiła.“

„To pak ći ničo njepomha!“ wobkrući Michał, „to jo khorosć a ta pozdźišo zasy přińdźe, a potom je hišće wjele hórša. Tajki muž kiž junu pije, dyrbi porjadnje swój palenc dóstać, hewak jemu napósledku wjacy dodawanju njeje ... ja wěm, mi je so z mojim starym tak šło.“

„Nó, haj,“ měnješe Kata wša zamyslena.

„Božemje, ja dyrbju domoj,“ stonaše Michał, „hewak pak moja žona doma ze zubami na mnje křipi.“

„A zaso žno žona?“ směješe so Kata, ale Michał hižo ničo wjacy njesłyšeše.

Hižo bě wječor, jako Kata ze swojim wołom po horje dele kelpaše. Woła bě tunjo kupiła, dokelž bě rjany a cyle kaž jich doma w hródźi. Běše slepe zbožo měła.

nowy dom nowoho gymnasija swj. Bena w Drježdźanach, Winska droha 33. Wosebje bu swjećena gymnasialna kapała. Tomu so přizamkny swjatočna Boža mša, swjećena wot knjeza direktora Englerta. Jomu assistowaštaj kk. kapłanaj dr. Dittrich a dr. Sudbrack. Mnozy přećeljo gymnasija so na tutej prěnjej Božej mši w nowej kapali wobdźělichu. Po skónčenych Božich służbach rěčeše knj. arcyměšnik k zhromadźenym wo ważnosći nowoho domu za město Drježdźany, kaž też za cyłe biskopstwo. Dźakowaše so wosebje zwjazkej wótca Kolpinga, w kotrohož rumach je dotal gymnasij bydlił. Dalši dźak płaćeše wosebje towarstwej swj. Bonifacija, kiž je bohaće srědki přinošowało, zo je so dom dotwarić móhł. Kaž hižo pisachmy, nosy dom mjeno swojoho załožerja a rěka „Christianeum“.

Serbscy slubjeni a Krupka.

Swjatki pobychu Serbja zasy w Krupcy. To dopomnja nas na podawk, kotryž so před wjele lětami při tutej składnosći sta. Tehdom běštaj slubjenaj, nawoženja a njewjesta, kotrajž hromadźe njećestne žiwjenjo wjedźeštaj. Před wěrowanjom pak chcyštaj skónčnje swoje swědomjo do rjadu stajić, tola nic doma, ale w cuzbje. Tohodla nastajištaj so swjatki z prócesijónom sobu do Krupki. Jako pak so pućowarjo w Pěrnje přez Łobjo přewožowachu, zwróći so čołm, na kotrymž slubjenaj jědźeštaj a wšitcy so zatepichu. Hdyž pak so sobupućowarjo w Krupcy za zatepjenych modlachu, widźachu jich wokoło woltarja jako khude duše so znošować, ale slubjenaj njeběštaj pódla. Čohodla drje nic? Z jara jednoreje winy. Smjerć běše jeju w ćežkim hrěše překhwatała. Duž buštaj zatamanaj a njemóžeštaj tohodla mjez khudymi dušemi być.

Tuta podawizna je z powučacym přikładom za dźensišich slubjenych, kotřiž so husto podobnje na mandźelstwo přihotuja. A hdyž jich Bóh wězo też kóždy raz tak nadpadnje njekhosta, dha khostanjo tola přińdźe, a to z wjetša cyle njenadpadnje — jako njezbožowne mandźelstwo. Hdyž pak tomu tak je, potom móžemy hobersku ličbu njezbožownych mandźelstwow w našim času zrozemić. Přetož kak přihotuja so slubjeni dźensa najbóle na mandźelstwo?

Woni wjedu dołho, snadź lěta dołho, hromadźe njećestne žiwjenjo, tak zo su so hižo do wěrowanja naměli. Hdyž pak potom tola wobstojnosće mohł rjec k žeńtwje nuzuja, z wotkel dyrbi potom lubosć, z wotkel zbožo a žohnowanjo přińć?

Może dobry katolik nacionalsocialistow wolić?

Ženje a nihdy! Přetož to su ludźo, kotřiž chcedźa bjeze wšoho swědomja wobstojacy statny porjad powalić, zo bychu móc do swojich rukow dóstali. Nacionalsocialisća chcedźa diktaturu někotrych přepjatych šofinistow. „Napřećo židam a jezuitam!“ je jich hesło. Jako přepjeći nacionalisća bychu najradšo wosebitu **němsku cyrkej** wzali; katolska je jim přejara „mjezynarodna“ abo přejara „romska“. Pola nich ma jenož to hódnoty, štož je ryzy nacionalne. Jich přiwisk tworja z wulkoho dźěla politiscy jara njezrali. Też prjedawši komunisća su w jich rynkach, we wojowanskej methodźe so nacionalisća jara komunistam runaja.

Kóždy sobustaw našoho towarstwa swj. Cyrilla a Methoda je we swojim swědomju wjazany, zo narodnych socialistow njewoli!

Michał tčeše dawno zaso we łožu. Njepřestajnje so směješe a posłuchaše dys a dys, hač joho feldwebel skoro domoj njepřińdźe.

Nadobo poča so w hródźi zakhadźeć. W bližšim wokomiku přihna Kata čerwjena kaž rak do komory horje.

„Hdźe je naš woł?“ wołaše kaž złe njedobre.

„Nó w hródźi, hdźe dha by hewak był,“ wotmołwi Michał mjerzacy.

„Stare smorže je a nic w hródźi! Preč je ... Ale kajki dha ty dźensa sy? Hdźe maš swoju brodu?“

„Wotřihał ju sym! Dawno sym hižo při sebi zalubił, zo so do žni wotruham, a dokelž so mi dźensa tak wostudźi to mějach khwile dosć.“

„Ně, sy ty kusk hłupoho Hansa!“

„Wulku hubu měć drje móhł dźensa ja ... moja Katka, kaž sy so dźensa přećiwo mi zadźerżała, to ći ženje njewodam!“

„Dźi mi, a budź změrom! Hdźe je naš woł?“

„Hdyž w hródźi njeje, potom ja też njewěm hdźe je.“

„Njejsy dha ničo słyšał, wosole?“

„Ju, něšto so mi junu zezda, běše pak hnydom zaso wšo změrom.“

„Njejsy ani pohladał, štó tam je?“

„Drje sebi myśliš, zo mózu košlaty za ludźimi běhać!“

„Zo może človjek tak hłupy być, njeje k wěrje podobne! — To tu w swojim borle ležo hubu rozdaješ a daš sebi skót z hródźe pokradnyć!“

„Što so tebi jenož dźije? Štó dha by tu woła pokradnył?“

„Přepadnył so tu też nihdźe njeje, ty kopole!“

„Daj mi radšo moje kholowy, zo bych móhł pohladać.“

Kata wočini lódku a ćerješe zasy do hródźe. Michał zwobleka so spěšnje a khwataše za swojej Katu.

Wonka herjekaše Kata zasy na Michała. Tutón pak wobkrući, zo jo to jich stary woł. — Kata pak njedaše sebi to naréčeć. Po dołhim wobhladowanju a wuréčowanju skónčnje sama spózna, zo je swojoho woła na hermanku kupiła. — Michał so skoro pukny, tak so směješe, hdyž jomu Kata cyły podawk powědaše, wona pak z hněwom a ze złobami piščeše. Hnydom chcyše do wsy dele po pólcaja. Michał pak ji přiréčowaše: „Budź radšo změrom a njedaj so wusmjeć, změješ ke skodźe hišće hańbu. Wróco dóstać tola ničo wjacy njemóžeš.“

Kata njebě jenož za pjenjezami, ale też jara do česće. Před ludźimi do hańby přińć, njemóžeše přenjesć, radši chcyše na swoje pjeć stow hriwnow zabyć. A tak so skónčnje změrowa.

Pomhać pak sebi Kata tola njemóžeše, ale dźěše nazajtra do Debiškowa. Tam pak njeznajachu žane Šibakec kubło a žanu Šibakec Marju.

Połna hněwa wróći so zaso domoj. Tak husto pak hač swojomu mužej do mjezwoča pohlada, dopomni so na Šibakec Marju — wona sebi žiweje rady wjacy njewědźeše, što so to njećini. Jeje hněw z kóždym dnjom přiběraše. Za Michała započachu so nětko złote dny ze strašnymi njewjedrami. Wulkich powodźenjow pak so wón zdalowaše, dokelž měješe po nich nimo měry spěšny jazyk, přez kotryž móžeše so najhóršomu strachej wustajić. — Kata ženje překlepanstwo a lesć swojoho muža zhoniła njeje.

m. a.

Abo wěc je hišće hrózbniša: Wona z joho pomocu sćěhwkam nječestnoho wobkhoda zadźewa, haj je z mocu wotstroni, płaći tohodla dale za čestnu, khodźi dale družka a skónčnje wobaj cyrkej wobłžitaj a so čestnaj zwěrujetaj. A tak potom přińdźe, kaž to hinak přińć njemóže, jako Bože khostanjo zasy njezbožowne mandźelstwo. — Potajkim: jeničcy čestnje přečinjena młodosć móže človjekej nadźiju dawać, zo swoje zbožo w mandźelstwje namaka. Z tohole nazhonjenja njech křesćenjo tśoju wučbu čerpaja.

1. Tajcy, kotřiž su dotal swoje ćěło čestne wobkhowali, njech sebi tutu najrjeńšu pychu človječoho žiwjenja też dale wyše złota waža. Njech pak so přileżnosće k hrěšenju zdaluja, bjez čohož je cyle njemóžno ju wobkhować.

2. Tajcy kiž su dotal hromadźe nječestne žiwjenjo wjedli, njech so zawróća a hišće zbytkny čas k dostojnomu přihotowanju na zbožowne mandźelstwo wužija; njech pak so też, kaž so to słuša, nječestni wěruja; přetož lěpje, dźesać króć lěpje je, w nječestnej drasće, ale z čistym swědomjom k wěrowanskomu wołtarjej přistupić, hač wonječesćene ćěło čestnu drastu woblec a z tym cyrkej wobłžeć. Myslu sebi, zo dyrbjał nječestnoho nawoženju wěnčk na kłobucy do hłowy smudźić a nječestnej njewjesće borta zymny pót na čoło wuhonjeć!

3. Skónčnje pak njech też tajcy, kotřiž su so z nječestnym ćěłom čestni wěrowali a tak cyrkej wojebali, swój hrěch wosebje z tym zapokuća, zo jako starši swoje dźěći, jako knjejstwo swojich służownych abo hewak jim dowěrjenu młodosć k čestnomu žiwjenju nawjeduja a ju, je-li je so přehladała, k wěrowanju namołwjeja, kajkež ji słuša.

Přispomnjenjo. Stóž by wo prjedy naspomnjenym zatepjenju nadrobnišich powěsćow wjedźał, wosebje, hdy je so podawk stał, z wotkel staj slubjenaj byłoj abo štó je so hewak sobu zatepił, njech to redakciji wozjewi.

Kohož hospodarska nuza tłóči, wol lisćinu 6

Sakski wjesny lud!

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Kónc měsaca wotměje so tajny konsistorijum, na kotrymž so pomjenuje 5 nowych kardinalow. Su to sekretary třojich ważnych kongregacijow: arcybiskopja Marchetti, Serafini a Rossi, dale nowy arcybiskop Brasiliskeje stolicy Rio de Janeiro, msgr. Leme a Lilleski (Francózski) biskop msgr. Lienart. Z tym narosće ličba kardinalow zasy na 63, a to 31 Włochow a 32 druheje narodnosće. Někotre nowiny wozjewjuja, zo budźa z dobom dźesać nowych kardinalow pomjenowanych, štož pak wěryhódne njeje.

Swjaty Stoł njewobsedźi hač dotal hišće žanu łódź, štož wězo při někotrych padach wulke wobćežnosće čini. Tak dyrbješe na př. Swj. Wótc za swojoho legata za eucharistiski kongres w Chicago priwatnu łódź wotnajeć za jězbu do Ameriki. Lětsa chcyše Francózska z wójnskim křižakom bamžowoho legata do Karthaga přewjesć. Tola Italska njedowoli cuzomu křižakej do swojich mórskich přistawow a přewjeze skónčnje sama kardinala Lepisiera na swojim pancerniku „Citta di Napoli" na afrikansku zemju. Amerikanscy katolikojo, kotřiž njejsu hišće swój jubilejny dar na Swj. Wótca wotedali, wobzamknychu nětko, zo darja Swjatomu Wótcej mórsku łódź. Samsnu mysl mějachu też španiscy katolikojo, a su też hižo dary składowali. Wobaj narodaj staj so nětko zjednoćiłoj a darja zhromadnje luksusowu jachtu Swj. Stołej za officielne jězby. Bamž jedna hižo z knježstwom, zo by jomu mórski přistaw přewostajiło, kotryž by so za bamžowe potrjeby přihotować mohł.

Kaž italske nowiny pišu, bu w měsće **Parma překupc** z pjeć měsacami jastwa a 100 lirami **pokhostany,** dokelž je zjawnje přećiwo Swj. Wótcej ranjace wudma nałožował. Po nowym konkordaće maja so ranjenja Swj. Wótca runje tak kruće khostać, kaž ranjenja krala

Němska. Tukhwilny předsyda Bonifacijowoho towarstwa Mallckrodt předpołoži Swj. Wótcej rysy a wobrazy nowych cyrkwjow, kotrež je naspomnjene towarstwo w poslednim času natwariło. Při tym je towarstwo cyle nowe puće kročiło, natwari cyle jednore a tola rjane a přistojne Bože domy za poměrnje tuni pjenjez. Swj. Wótc pokhwali tulě kročel, měnjo, zo je za nas človjekow docyła njemóžna wěc, Bohu Knjezej hódne domy twarić. Dušepastyrstwo pak wužada sej wjele nowotwarow. Tohodla je lěpje, hdyž so město jeneje pyšneje, 2 abo 3 jednoriše cyrkwje natwarja.

— We **wubjerku za khostanske** prawa při němskim sejmje je so namjet němsko-nacijonalnych přijał, zo ma so přisaha w přichodźe wotstronić. Na jeje městno mělo „swjatočne zalubjenjo" přińć. Katolscy zapósłancy protestowachu přećiwo namjetej, tola bjez wuspěcha.

Durinski minister dr. Frick je šulske modlitwy zawjedł, kotrež su wuraz přepjateje politiki němskich ludowcow („Nacijow"). Wo modlenju w křesćanskim zmysłu pak žaneje rěče.

Awstriske klóštry Benediktinow zjednoća so do jenoho cyłka a chcedźa při tym krutu staru regulu swj. Benedikta zawjesć.

Na kupje Wörth w Dunaji wobškodźichu njekmanicy stary kamjeńtny křiž z l. 1552, wotrazychu nozy korpusej Khrystusowomu.

We **šwedskej prěnjej komorje** hóršeše so minister Lindskog na katolikow, zo sebi při wěrowanju měšanych porow wěrowanjo přez přisłušnoho duchownoho a zaručenjo katolskoho woćehnjenja žadaju. Tute žadanja — měni minister — su napřećiwne šwedskomu zakonjej, kotryž młodym mandźelskim w tychle prašenjach dospołnu swobodu wostaja. Spodźiwna napřećiwnosć, hdyž sebi človjek něšto žada, za čož ma prawo.

Norwegska přihotuje wustajeńcu k česći swjatoho Olafa w Nidaros (Drontjem), kotraž budźe w běhu cyłoho lěta přistupna. Wustajeńca budźe wšě dopomnjeńki swj. patrona norwegskroho kraja wopřijeć, kotryž runje před 900 lětami zemrě. Jubilejne swjatočnosće wotměja so w juliju po cyłym kraju.

Ruska. K dopomnjeću na před krótkim zemrětoho Fridjof Nansena, je sowjetska Ruska kupy „Kaiser-Franz-Josefs-Land" na „Fridjof-Nansen-Land" překrćiła.

Pólska. W Krakowje zemrě po ćežkich ćerpjenjach Sandowjerski biskop Maximilian Ryx, najstarši mjez pólskimi biskopami. W augusće zańdźenoho lěta woswjeći swój złoty jubilej měšnistwa; biskopsku hódnosć nošeše hižo wot lěta 1910 sem.

— Swjatkowny tydźeń wotmě Krakowska akademija wědomosćow hižo naspomnjenu swjatočnosć k počesćowanju 400 lětnoho narodnoho dnja Jana Kochanowskoho. Wón běše hač do časow Mickiewiča najwjetši basnjer pólskeje zemje. K zbožu pólskoho naroda běše wurjadnje nabožny muž. W Němskej a jeje susodnych krajach běše tehdom reformacija njesměrnu škodu načiniła. Hišće dźensa spěwa pólski lud Kochanowskoho „psalmy", wulcy mištyrski přełožk Davidowych psalmow. Na swjatočnosćach w Krakowje wobdźělichu so wjele stow wučeńcow ze wšěch europskich narodow. Z mnohich naréčow, běše wosebje zajimawy přednošk Berlinskoho profesora Brücknera wo wliwje pólskeje kultury na jeje susodow. — Kochanowski bě we służbje tehdomnišoho wulkoho krala Šćěpana Batora. Tutón kral je pokhowany na sławnym Wawelu w Krakowje. Tele dny, 10. junija, wotewrichu w přitomnosći kathedral-

noho kapitla a wobeju biskopow a mnoho wučencow kašć tutoho krala. Kašć so znowa wobnowi. Ćěło krala je derje zdźeržane: nop hišće z kožu a brodu wobdaty, na hłowje ma krónu, w rucy berło, při boku hłowy jabłuko a k nohomaj mječ. Ćěło położichu na khwilu, hač sarkofak wobnowja, do wosebje připrawjeneje křinje, kotraž bu zazyglowana.

— W Póznanju wotměje so wot 26.—29. junija prěni narodny eucharistiski kongres za cyłu Pólsku. Swj. Wótc je japoštołskoho nuncija we Waršawje arcybiskopa Marmaggija jako bamžowoho legata za Póznańske swjatočnosće postajił. Z přileżnosću kongresa wuda so wosebita medalija k dopomnjeću. Prof. Wysocki z Póznanja je naćisk za njón přihotował a knježeńska pjenjezarnja ju bije. Na jenej stronje pokazuje Khrystusa Knjeza, podawacoho swjate woprawjenjo pućowacomu, na wobrubje stoja słowa: „Ja sym khlěb žiwjenja!" Druha strona pokazuje wobraz Póznańskeje katedrale z napismom: „1. eucharistiski kongres w Pólskej. Póznań 26.—29. junija 1930."

Ruski (šismatiski) **patriarch Dionys**, tukwilnje w Pólskej přebywacy, je so z wosebitym dopismom na Swj. Wótca wobroćił. W nim dźakuje so wón w mjenje ruskoho naroda za bamžowe zjawne wustupowanjo přećiwo bolšewikskim surowosćam: „Na namołwjenjo Swj. Stoła su so zastupjerjo wšěch wěrywuznaćow na cyłym swěće jenomyslnje wuprajili přećiwo hač dotal njesłyšanym surowosćam bolšewikskich mócnarjow napřećo wbohomu ruskomu ludej. wobeńdźenym w tym wotpohladźe, zo by so z wutrobow wutupiło wšě nabožne čućo. Njeje wěrno, zo je ruski lud spokojom z wutupjenjom nabožiny ze zjawnoho žiwjenja. Mjelči jenož, dokelž je dospołnje zatrašeny přez njesmilnu surowosć komunistiskich zastojnikow." — Też na lětušich „Swjatkach" dowolichu sebi zwjazki „bjezbóžnikow" njehańbite wustupowanja. W Kijowje zarjadowachu na př. w prjedawšej sławnej cyrkwi swj. Włodźiměra maskowy bal. Na městnje wulkoho woltarja běše jewišćo připrawjene. Tam přednjesechu so wustupy, wohanjace křesćanstwo a wutupjace křesćanske čuća.

Z Roma. Njedźelu 29. junija započina Vatikanska radijowa stacija swoje skutkowanjo. Na tymle dnju rozpósćele Swjaty Wótc swój hłós po cyłej zemi. W Americy dźěła mnoho inženěrow hižo měsacy dołho na tym, zo bychu prawje jasne přijeće noweje radijoweje stacije Vatikanskeje dóstali. Wězo budźa też druhe stacije bamžowe słowa po swojich krajach rozesłać.

Wšelčizny.

Podobna přičina. Jastwowny dohladowař je přišoł jastwo přehladować a wobhladowaše sebi najprjedy běrstwa. W najposlednjej komorcy nadeńdźe hrěšnika, kotrohož běchu tu runje sadźili. Dohladowař wopraša so njedočinka: „Čohodla tu wy sće?" — A tón wotmołwi: „Runje z tej samej přileżnosću, kaž wy, knjez dohladowař. Sym swój nós do cuzych komorow tykał; jenož sym najhusćišo z wotewrjenym woknom nutř khodźił."

Dźiwna pokornosć. Pruski kral Bjedrich II. bě wojeńskomu wyšskej kralowski rjad spožčił a přepoda jón sam, Wyšk pak so hordźe pokornje wobaraše: „Waša Majestosć. tajki rjad směm jenož na bitwišću přijimać." — Kral pak wotmołwi: „Bjeŕ wón jeno a njebudź błazń a noš jón. Ja tola njemóžu joho dla něhdźe wójnu započeć!"

* * *

W hosćeńcu. „Nó, knježe, kajka je ta pječeń?" — „Jako wěcywustojny dyrbju prajić: prěnjeje rjadownje." — „Ach, wy sće rězniski mištr?" — „Ně, šewc!"

* * *

Krótki paćeŕ. Mała Leńka wopraša so dowěrliwje maćerje: „Maći, mój wšědny rańši paćeŕ je tak dołhi, njesměm ja radšo tón paćeŕ spěwać, kotrež so naša dźowka Madlena kóžde ranjo modli?" — Mać wćipna na to: „Što dha so Madlena modli?" — A dźěćo wotmołwi: „Madlena kóžde ranjo zdychnje: ‚Ach, luby Božo, zasy dyrbju stawać'!"

* * *

Wučenaj mužej. Wosobnaj knjezaj překhodźowaštaj so po měsćanskim zwěrjeńcu. Tu nadeńdźeštaj někajke zwěrjo, kotrež na šćežcy leżeše. „Tole je zawěsće awstraliska nopawa", měnješe jedyn. „Ta je sebi něhdźe wuležła".

„Ha—ha, to chce so mi smjeć!" znapřećiwi druhi. „Ně, ně, to je wšědna ješćerca." — W tutym wokomiku přistupi knjeni a zběhny sebi to zwěrjo. To běše jeje ručna tobołka.

* * *

Wuznaćo. Lěkaŕ jara přećelnje k małomu hólčkej: „Praj mi, hólčko, hdźe dha je ći najhubjeńšo?"

Z prawdu wuzna hólčk: „W šuli, doktorec wujo."

* * *

Štož sam njezamóžeš, to njewužadaj sebi też wot druhoho.

Towaŕstwowy powěstnik.

Khrósćanski Ratarski Dorost ma srjedu, 25. junija, we Wučkecach swoju měsačnu zhromadźiznu. Dla blizkoho swjedźenja dyrbi kóždy towaŕš přitomny być.

Předsyda.

Ralbicy. Towaŕstwo młodźencow swjeći njedźelu 29. jun. swój 15. założeński swjedźeń we Waldźic hosćeńcu w Ralbicach. Započatk we 8 hodź. Předstaji so hra „Dźěd Jakub". Potom reje. Wšěch lubych wosadnych, kaž też dalšich hosći přeprošuje **předsydstwo.**

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 438. ze Šunowa: Jakub Narćik; 439. z Ralbic: Marja zwud. Rachelowa.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 19. junija 1930.

Ćelata (718): 1) —. 2) 76—82. 3) 67—74. 4) 55—65.
Swinje (426): (přez 300 pt.) 1) 56—58. 2) (240—300) 60—61. 3) (200—240) 60—62. 4) (160—200) — . Rancy: — .

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeću „Złotej hwězdźe"

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Sy ty hižo wolić był?

1. **„Ach, wot mojoho hłosa njewotwisuje telko!“** Štóž tak rěči, pokazuje, zo je politiscy hišće cyle njezdźěłany, dokelž wot jeničkoho hłosa móže wotwisować, hač naš kandidat **Špitank** dobudže.

2. **„Ach, mi so wolić njecha, sym wot dźěła a horcoty mučny!“** Štóž tak rěči, je bjez wšeje zamołwitosće. Wot dźensišich wólbow wotwisuje, kajki budže na lěta naš sakski sejm a knježeŕstwo. Za swoju wěru a za nabožne wukubłanjo swojich dźěći, za póćiwosć we zjawnym žiwjenju — wo wšitkim budže přichodny sejm postajeć. Nimaš ty potajkim žanoho zajima? Potom pak mi njeměj za zło, hdyž će mjenuju človjeka **bjez swědomja!**

3. **„Ach, ja docyła njewěm, koho mam wolić!“** To ty přecy hišće njewěš abo njechaš wědźeć? Smy tola hižo w poslednim čisle Posoła dosć jasnje pisali, zo je so naš politiski wubjerk tow. swj. Cyrilla a Methoda, hdźež su najnahladniši mužojo našoho krajika, jenohłósnje rozsudźił za **lisćinu 6, Sakski wjesny lud.** Tam stoji na 4. městnje naš krajan, dobry katolski Serb **Jakub Špitank ze Zejic.** Tohodla so njedlij, ale dźi wolić, štož móžeš jeničcy ze swojim swědomjom zamołwić,

lisćinu 6, Sakski wjesny lud!

Reformne spódnje
poslešća a přešite
přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Wšě čišćeŕske wěcy
wuhotuje derje a spěšnje
Donnerhakec čišćeŕnja.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

W nakładze towaŕstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušłe:
Kwasne basnje
a někotre druhe
ze wšelakich pjerow
wudał Michał Nawka.
Płaćizna 50 pj.

Žiwjenjo Swjatych
na měsac januar
spisał † faraŕ Jurij Libš.
Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.,** za njesobustawow **60 pj.,**
Dóstanjeće je **w Donnerhakec knihićišćeŕni w Budyšinje.**
Před šuleŕskimi wrotami 21.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchеŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Nawěštki w „Katolskim Pósle“ maja stajnje wuspěch!

Zwnosć w Sł. Boršći čo. 6,
25 kórcow, ze žiwym a morwym inventarom, je hnydom na předań. Wšo dalše je zhonić tam pola wobsedźerja.

Po krótkej khorosći, derje wobstarana ze swjatymi sakramentami, zemrě zańdźenu wutoru moja horcolubowana mandźelska, naša luba sotra a ćeta

Madlena Rjekowa
rodź. Kralec

w starobje 53 lět a 8 měsacow, a bu pjatk na Wotrowskim kěrchowje pokhowana. Wuprajamy wšitkim, kotřiž su drohej zemrětej swoju poslednju lubosć na kotrežkuli wašnjo wopokazali, wosebje kk. fararjej Cyžej za domawobstaranjo a kublerjej Cyžej za k-rowu-wjezenjo, runje tak też nošerjam swój najwutrobniši dźak a **„Zapłać Bóh“!**

W **Kašecach, Wotrowje, Kukowje, Radworju, Khelnje, Drježdźanach a Fenlowje** (w Hollandskej), na dnju pohrjeba, 20. smažnika 1930.

W mjenje zrudnych zawostajenych
Jurij Rjek a dźowka Madlena.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki scelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučer, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

26. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **28. junija 1930.** | **68. lětnik.**

Wołaj a njepřestań wołać.

Tak rěči hižo w Starym Zakonju profeta. Zda so, jako bychu hižo tehdy ludźo zatykanej wuši měli a rad njeposłuchali na słowa, kotrež słyšeć njechachu. Dźensa to same hišće z wjetšim prawom płaći.

Drje je hižo Posoł na spočatku měsaca pokazał swojim čitarjam wosebity, wuznamny a čestny nadawk, česćować wosebje w našim času najswjećišu wutrobu Jězusowu a runje w tutej pobožnosći pytać a nadeńć swjate kužoły duchownoho wočerstwjenja a pokojenja w našim času.

Hdyž so z Radworja — a to z połnym prawom — namołwja kóždolětnje k wopytej Radwořskeje cyrkwje na njedźeli najswjećišoho rózarija a mnoho pobožnoho ludu so tam tehdy zeńdźe, hdyž na swjatoho Měrćina khwata naš lud do Njebjelčic a tam rad so modli a rad a wjele wopruje swj. Měrćinej, zo by hródź zakhował před njezbožom, hdyž so woła k wobdźělenju pobožnych pućowanjow do Albendorfa runje w tychle dnjach, do Filipowa, do Wölmsdorfa, hdyž naš lud sebi ważić wě puće do tajkich Božich domow, a byrnjež z woporami było, hdźež wočakuje, zo pomoc nadeńdźe w časnych nuzach, njeby to spodźiwna wěc była, hdyž by runje tamnu pomoc zanjechał a wotpokazał, kotraž so za njoho žórli z najpřeńšoho, z najwěsćišoho, z najbohaćišoho kužoła, ze studnje wšitkich hnadow, z najswjećišeje wutroby Jězusoweje?

Tuž njech zrozemi naš lud prawje a njepyta za tym sebične winy, hdyž w Posole so lětsa zasy na to pokazuje, zo so tutu njedźelu, njedźelu po swjedźenju najswjećišeje wutroby Jězusoweje, swjeći w Baćońskej cyrkwi titularny swjedźeń cyrkwje, to rěka, zo so tam swjatočnje wopomina, zo je tuta cyrkeŵ so wot našoho katolskoho ludu poswjećiła najswjećišej wutrobje.

Tohodla je też tutu njedźelu třinaćehodźinska pobožnosć z něšporom w 6 hodź. a z wobkhadom z Najswjećišim po kěrchowje.

Słyšachmy tele dny, zo někotři ludźo w Serbach počinaja nervozni bywać, hdyž samo na jich klětkach so słowčko praji wo tym, zo su sebi tola sami stajili pomnik najswjećišeje wutroby za so wosrjedź Serbow w Baćonju.

Čohodla njedyrbi so to w našim času wjacy prajić? Je to snadź wohańbjacy skutk za serbski lud, zo to tehdy dokonja? Abo měni wón, zo jenož za njoho płaća tajke městna, hdźež w časnej nuzy pomoc nadeńdźe?

W Posole čitachmy a w Różeńće Swjatki na klětcy słyšachmy, zo wšelacy běhaja k zaprajacym žonam a scelu košle a štó wě, što hišće. To so hišće płaći we našim času a za to njejsu póduše předrohe. A wo tym njedyrbjało so słowo rjec, zo je naš lud z natwarjenjom Baćońskeje cyrkwje tak rjec přewzał swjaty nadawk, zo też w tutej cyrkwi nětko pomoc pyta, potajkim tam, hdźež je sebi sam wuzwolił městno česćowanja najswjećišeje wutroby?

Wšak wěsće, zo Posoł před 46 lětami pisaše tole: A tohodla praju, zo so w Serbach wěrna pobožnosć k wutrobje Jězusowej dźěłić njehodźi wot tutoho zhromadnoho skutka, Baćońskeje cyrkwje.

Wona je prěnja cyrkeŵ, nic jenož w Serbach, ale też w cyłej Sakskej, kiž je wutrobje Jězusowej poswjećena. To je kaž do zabyća přišło.

Njech měsac wutroby Jězusoweje zasy z nowa wšu kedźbnosć, wšu lubosć tutomu widźomnomu pomnikej pobožnosće katolskich Serbow přiwobroća.

Tohodla rěka też tu: Wołaj a njepřestań wołać! Wołaj do serbskoho kraja, luby Posole, kiž sy z krewju swojeje wutroby pisał a dźěłał, so starał a bědźił runje wo tutón twar. Njeje žana druha należnosć, za kotruž je Posoł telko woporow na času, na móšni, na słowach a skutkach přinjesł, kaž Baćońska cyrkeŵ. Tohodla wołaj wšón serbski katolski lud, zo by lěpje kaž dotal wopytował swoju „narodnu“, swoju woprawdźe ludowu cyrkeŵ w Baćonju a tam w tutym měsacu a tutu njedźelu so poswjećał najswjećišej wutrobje Jězusowej.

Njedyrbjało žanoho Serba być, kiž njeby znajmjeńša raz za lěto pobył pola najswjećišeje wutroby Jězusoweje w Baćonju!

A njepřestań wołać! Naš lud ma wosebje we nětčišim času hospodarskeje nuzy za duchowne hódnoty, za njebjeske hnady, za wěčne pokłady zatykane wuši.

Njepřestań wołać, što ma Jězusowa wutroba w našim času a za naš čas woznamjenjeć!

Posoł pisa 21. junija 1884: Dopjelnjenjo swjatoho sluba je wuwjedźenjo Baćońskeje cyrkwje.

Dźensa so Posoł wšón serbski lud praša: Hdy, ludo serbski, dopjelniš ty swój swjaty slub, zo by přikhadźał do Baćonja tudy so modlić a poswjećić samoho a swoje dźěći najswjećišej wutrobje Jězusowej?

Znaty biskop pisa takle: W dwanaće lětach, kiž sym ja nětko biskop, sym ja kóždolětnje wot wosady k wosadźe pućował. Tu sym z wosebitej lubosću přecy słuchał runje na ludowy spěw. Z wotpohladom. Dokelž tam, hdźež so pěstuje ludowy spěw z prawym zrozemjenjom, tam so ze spodźiwnej jasnosću pokazuje też ludowe nabožne začuwanjo. Na wjele městnach sym nětko wobkedźbował, zo při wšelakich kěrlušach sylny, mócny ludowy spěw tak prawje so wudobyć a předobyć njemóžeše, (Płaći też w Serbach.) Hdyž pak so kěrluš k Jězusowej wutrobje zanjese, tu cyła wosada a to runje napadnje mužski swět z tajkej zahorjenosću a z tajkej nutrnosću spěwaše, zo dyrbjach modlenjo brevira zastajić a posłuchać na móc a doraz runje tutoho spěwa. Bě mi, jako też moje začuća tuta zahorjenosć wosadnoho spěwa sobu torha a sobu njese . . . Tak biskop. Też při swojich prědowanjach — pisa biskop — sym tosame nazhonił. Hdyž rěčach z klětki wo žohnowanjach Jězusoweje wutroby za swójbne žiwjenjo, wo mocy, kotruž tuta wutroba wosebje do mužskich wutrobow we wšěch wichorach a wojowanjach žiwjenja přinoša, wo tym, zo dyrbja tola wutroby mužske k tutej mužskej wutrobje Jězusowej so dowěrić a pola njeje pomoc pytać, potom přecy woči kedźbnišo ke mni spohladowachu. Bě mi, jako bych čitał we wočach tutych mužow słowo dźaka, zo smědźachu hłubšo spohladać do wutroby Jězusoweje, kak tuta biješe pod dźěłaćeńskim kitlom w Nazareće, kak wona rjekowscy wudźerža we wšěch tajnych a zjawnych nadpadach, wichorach a też njewuspěchach. Tajke pohladnjenjo do wutroby Jězusoweje běše za tutych muži kaž duchowny dobytk, kaž nutřkowne wokřewjenjo. Tak też je. Štóž hłubšo hlada nutř do Jězusoweje wutroby, za toho padaju z tuteje wutroby swětłe pruhi do swojich samych žiwjeńskich poměrow.

Serbscy mužojo! Přečitajće sebi tute słowa kardinalowe prawje kedźbnje. Wukńće z nich, zo sebi wuzwoliće pobožnosć k Jězusowej wutrobje jako swoju, za naš čas wosebje wuznamnu pobožnosć!

Přecy prajiće a to z njeprawdu: cyrkeŵ so přewjele ze žonami zabéra.

Hlejće, tu pola pobožnosće Jězusoweje wutroby maće jasny dopokaz, zo je to něšto za was, pohladać směć do hłubinow mužskeje wutroby Jězusoweje a kak tuta wutra we wšěch wichorach a nuzach!

Tuž, serbski ludo! Njedaj zwjadnyć pobožnosći Jězusoweje wutroby, wosebje w našim času, njezapomń na Baćoń a što ći praji w nětčišim času! Hdyž twoje wóčko widźi z daloka tutu wěžu, njech ći twoje duchowne wóčko pokazuje hłubiny wutroby Jězusoweje k serbskomu ludej. Kak mohła wona zabyć na tón lud, kiž jej tajki templ staji? Kak mohł naš lud na nju zabyć? jn.

Měrne a wěrne słowo wo cyrkwinym dawku.

(Skónčenjo.)

Wot 1. apryla 1930 katolske cyrkwine dawki, kotrež so hač dotal wot wjesnych běrkow financnomu hamtej přepokazachu a potom přez tutón na biskopski ordinariat do Budyšina pósłachu, po zapłaćenju pola wjesneje dawkownje druhe puće póńdźa. Wot nětka budźe so dwoji dawk zběrać: biskopski cyrkwiny dawk a wosadny cyrkwiny dawk. (Němski rěkataj dawkaj: Bistumskirchensteuer a Pfarrkirchensteuer. Serbski so tak lěpje praji a lud to lěpje zrozemi.) Biskopski dawk służi k wurunanju wšěch wudawkow, kotrež ma Mišnjanske biskopstwo na přikład za diecezanski zarjad, za joho studijowe wustawy atd. Wosadny dawk służi jenož ke kryću wšěch wudawkow, kiž maja jednotliwe wosady. Biskopski dawk, jeli je nuzne, też w tajkich padach zapřimnje, hdyž wosada při najlěpšej woli a po wučerpanju wšěch druhich móžnotow k wurunanju swojich wudawkow njezamóže sama k tomu třěbny wosadny dawk zwjesć. K zarunanju służi tak mjenowany cyrkwiny pjenjez: to su wšě dokhody z druhich kužołow, na přikład móšnička, stola při křćenjach, wěrowanjach, pohrjebach, dawk na hłowu, dawk na ležomnosć, wobličeny po jednotnych hódnotach (Einheitswert) atd. Biskopski dawk je wot biskopskoho ordinariata postajeny na 4% wot dokhodnoho dawka. Wosadny dawk budźe wězo w jednotliwych wosadach wšelakory, dokelž so po wosadnych poměrach a potrjebach wobliča. Při joho postajenju cyrkwine předstojićerstwo soburěči. Biskopski ordinariat ma wot cyrkwinoho předstojićerstwa namjetowanu procentualnu sadbu wobkručić a na to hladać, zo so njeby tutón dawk přejara rozdźělnje w jednotliwych wosadach postajał a wěstu najwyššu sadbu njepřekročił.

Tute nowozarjadowanjo zběranja cyrkwinoho dawka wukhadźa wot we wšěch němskich biskopstwach płaćiweje hłowneje zasady, zo je najprjedy winowatosć jednotliweje farskeje wosady sameje, zo ma za swoje cyrkwine wudawki třěbne srědki sama ze swojimi mocami nawdać, zo so jej pomocny přinošk hakle potom wot biskopskoho ordinariata přilubi, hdyž po rozsudźe biskopskoho ordinariata wudawki sama njesć njemóže.

Winowatosć, cyrkeŵ po swojich pjenježnych mocach podpjerać, potrjechja też tajkich wosadnych, kotřiž pak žadyn, pak jara nizki dokhodny dawk płaća.

Wšitcy tajcy wosadni a wsitke katolske žony, kiž su w měšanych mandźelstwach, su winowaći, jako zarunanjo za cyrkwiny dawk z dokhodnoho dawka, kiž je za nich přenizki abo z cyła njewobstoji, k postajenym terminam předpisany cyrkwiny pjenjez wotedać.

Bjez dwěla mohł někotryžkuli wosadny — myslimy sebi při tom na dorosćenych wosadnych — při hromadźenjach za swoju cyrkeŵ darniwiši a wutrobićiši być. (Přisp.: Płaći też za serbskich wosadnych. Jeni přecy dawaju, druzy so stajnje wotwlakuja.) Też, štož stolapjenjez nastupa, kiž so zběra při wěrowanjach, pohrjebach a křćenjach, hdyž su wjacy hač tři kmótřa, budźe přichodnje w kóždym jednotliwym padźe na to hladane. Kelko zwonkowneje pychi dożiwichmy při tajkich cyrkwinych swjatočnosćach! Ale cyrkwi da so předpisana stola jako cyrkwiny dawk jenož njerad, haj druhdy z cyła nic! Haj, wot cyrkwje sebi žadachu při tom wšě móžne počesćowanja a wuwzaća, ale potom feńka njezapłaćichu.

Za wobojí dawk su jako dawkowe terminy k wotedaću postajene:

15. meja 1930 jako 1. dawkowy termin
15. julij 1930 jako 2. dawkowy termin
15. oktober 1930 jako 3. dawkowy termin
15. februar 1931 jako 4. dawkowy termin

Wot postajenych terminow wotstupić, njeje dowolene. Ke kóždomu terminej ma so 4. dźěl biskopskoho kaž

wosadnoho cyrkwinoho dawka zapłaćić. Dawkipłaćerjo, kotřiž hišće k 1. abo 2. dawkowomu terminej nimaju připósłany wupokaz, kelko maja płaćić, maja mjez tym 25% swojoho lońšoho cyrkwinoho dawka wotedać. Prosymy wšitkich swojich wosadnych, zo bychu terminy prawje z dypkom a w postajenym času wobkedźbowali. Wšak chcedźa wšitcy, kotřiž za cyrkeŵ dźěłaju, na př. rjemjeslnicy, zastojnicy atd. też wot fararja w prawym času zapłaćeni być. Njetrjebawše reklamacije, kaž we druhich lětach, maja nětko same wot so zastać. Wšak bě tak, zo chcychu runje při cyrkwinym dawku lutować, druhdźe pak nic. Wšě dalše přeća wosadnych za swoju cyrkeŵ bychu so hodźałe ćim lóžo dopjelnić, hdyž wosada sama přez swoje přinoški cyrkwinu kasu k tomu zmóžni a wuhotuje. Hdyž smy nětko financielnje samostatni, dyrbimy też pokazać, zo mamy za swoju cyrkeŵ a jeje potrjeby zrozemjenjo a darniwu ruku. Nahladnosć a česć farskeje wosady budźe so też přichodnje w tym pokazać, zo přez swoje cyrkwine dawki z dypkom a wjesele přinošuja k tomu, štož cyrkeŵ k jeje žiwjenju trjeba. Njech naša wosada w přichodnym „na přemoh boju“ z druhimi wosadami z česću wobstoji! Tak pisa nowina Berg-an!

Tutón jara načasny a dobry nastawk njech też serbskim wosadam bywa z powučenjom!

Politiski rozhlad.

Špitank znowa do sejma wuzwoleny.

Z wěstym strachom hladachmy do přichoda, hdyž widźachmy, zo bu sakski sejm rozpuščeny. Z nim so też naš dotalny zapósłanc knjez Špitank z Drježdźan do swojich Zejic k swojomu zwučenomu lubomu ratarskomu dźěłu wróći. Khutnje so kóždy prašeše, hač so nam poradźi, joho znowa jako swojoho zapósłanca do Drježdźan pósłać móc. Z wulkej napjatosću smy dźeń wólbow wočakowali. Nětko mamy wěstosć, zo bu knjez Špitank znowa wuzwoleny a zo tak bórzy zasy sobu do sejma zaćehnje. Wuprajamy z tutym wšěm našim swěrnym wolerjam a woleŕkam, kiž su našu parolu swěrnje sćěhowali a so njejsu wot druhich slepić dali, naš najwutrobniši dźak.

Budźmy sebi wědomi a přeswědčeni, zo jenož we přezjednosći leži móc. Hdyž kóždy čini kaž chce a kóždy chce mudriši być hač druhi, potom na wěčne doprědka njepřińdźemy. Kaž dołho njejsmy jedyn cyłk, kaž dołho wšitcy jenoho muža njewolimy, tak dołho smy k politiskej njewólnosći zastorčeni a druzy móža z nami činić, štož chcedźa.

Bohudźak je wulki dźěł serbskoho ludu tute dorozumjenjo měł a je z přemóžacej wjetšinu našu wudatu parolu sćěhował a lisćinu 6 wolił. Bohužel njemóžemy to wot wšitkich prajić. Woni su za druhimi šli a sebi myslili, zo druzy z nimi lěpje měnja hač ludźo, kotřiž w jich srjedźiznje bydla a dźeń wote dnja z nimi wobkhadźuja. To wšak je wěčnje tak było, zo maja Serbja sympatije za cuzych, byrnjež jich ani dosć njeznali; swojim domjacym, swojim wupruhowanym, derje měnjacym mužom pak njewěrja. Wěrnosć tajkoho počinanja smy při tutych wólbach ze wšej jasnosću z nowa wobkedźbować móhli. Wosebje su to Zdźěř a klóštr Marijina Hwězda, z dźěła pak też wokolina a Ralbicy. Wěmy wšak prawje derje, zo tu njejsu jednori ludźo na tym wina, ale někotři jednotliwcy, kotřiž njewěrja, zo móže też katolski Serb w sejmje naše nabožne žadanja zastupować. Serbskomu ludej wšak z tym wulku službu wopokazali njejsu. Wosebje je tutón dźěł Serbow wolił lisćinu 4, hospodarsku stronu, na kotrejž stoješe wot sakskeje centrumskeje strony postajeny zarjadniski hamtman Müller z Drježdźan, kiž bě na 5. městnje wólbnoho wokrjesa Drježdźany-Budyšin postajeny. Hižo wot wšoho započatka bě jara dwělomne, haj skoro wuzamknjene, zo tutón centrumski zapósłanc jako wuzwoleny z wólbow wuńdźe, hdyž buchu w minjenym lěće w samsnym wokrjesu jenož štyrjo wuzwoleni. Haj, hdyž bychu katolikojo cyłeje Sakskeje joho wolić móhli, potom by wěc přecy hišće hinak stała. Tak pak so sta, čohož běchu so mnozy bojeli, zo centrumski kandidat přepadny. Kak daloko budźe hospodarska strona, kiž je přez centrum swoje 10. městno w sejmje dóstała — tak měni Sächs. Volkszeitung — zajimy centra zastupować, w najbliššim času nazhonimy. Tak je centrum k třećemu razej w najbliššej zańdźenosći njezbožo měł we swojich počinanjach. Bychmy so wjeselili, hdyž by skónčnje też jedyn centrumc do sakskoho sejma zaćahnył, kotryž by potom nam pokazał, što móže, dokelž Sächs. Volkszeitung z našim katolskim zapósłancom spokojom njebě a měnješe, zo njeje wjele wo nim w sejmje pytnyć było. Tola hižo dźensa na to pokazujemy, zo też jedyn centrumc sakski sejm njewobroći.

Spominaj na mnje.

„Hana, póńdźeš dźensa na reje?“ prašeše so młoda holca, cyle po najnowšej módźe zdrasćena, swojeje młódšeje towarški, z kotrejž so runje w durjach zetyka.

„Ja njesměm, Hańža; nan dowoli mi, za tydźeń jenož hodźinu woteńć; wón rjeknje, zo to za mnje dosaha . . .“

„Ow, kak kruty tola waš nan je! Mojej staršej so docyła wo mnje njestarataj.“

„Ja wjele prózdnoho časa nimam,“ skoržeše Hana. „Cyły dźeń rěka: dźěłać bjez wodychnjena, pak w kuchini, pak w zahrodźe abo při šiću. Ćeta Marja, kotraž je wot maćerneje smjerće sem pola nas, njepopřeje mi wokomika prózdnoho. Rjeknje přeco, dźěło je nam tak nuznje trěbne, kaž rybje woda. Ani čitać mi na dźěławym dnju njedowoli. Ty njewěš, kak so mi po knihach styska, Hańža.“

„Runje sym jenu tajku „amüsantnu“ stawiznu čitała! Knihu namakach w bratrowej komorcy a sym ju jomu wzała. Tu dyrbiš čitać! To so ći woči wočinitej, hdyž zhoniš, što so wšo wonka w swěće stanje.“

„Ale ćeta! . . A sym maćeri na smjertnym łožu slubiła, jenož dobre knihi a ženje mjelčo čitać.“

„To bě loni, a bě hišće dźěćo, a nětko sy młoda holca. A štož knihu nastupa: wěš, ja też žane wopačne knihi nječitam. To je jenož — amüsant a pikant —, kaž mój bratr to přeco praji, a žane rozne abo njekmane słowo we cyłej knizy njenamakaš. Smy tola stari dosć, zo dyrbimy też wědźeć, što swět je, što so w nim stanje a druhdy mózemy tola też słowčko k tomu rjec.

„Jeli kniha ničo wopačne njewopřija.“

„Ty mje raniš, Hana!“

„Tak požč mi knihu, luba Hańža. Moje stare dźěćace knihi mózu nimale wšě z hłowy a žane druhe njedóstanu.“

„Wboha! Tak sy tola hórje žiwa, hač žana knježna w klóštrje“ rjekny Hańža sobuželnje. Potom nuceše Hanu, z njej sobu po knihu dóńć.

Z napisma bě widźeć, zo je to přełožk z franzowskoho a hnydom dopomni so, kak je wučeŕka w šuli přeco napominała, so francowskich knihow a romanow zdalować. Ale wona njeměješe zmužitosć, swojej towaršcy knihu hnydom zaso wróćić. Wona chcyše tu „pikantnu a amüsantnu“ knihu jenož zwjeršnje přehladać, to drje jej tola njezeškodźi, sebi mysleše.

Wječor rjekny, zo ju hłowa boli, hač njesmě prjedy lehnyć hić. Zły wusyw mjelčenja a njeposłušnosće poča hižo skhadźeć. Hewak sprawna holca běše zełžała. Město zo by so před Božej martru poklakła a swoje wječorne paćerje wuspěwała, sydny so k woknej a čitaše. Zadosćiwje přeleća łopjeno za łopjenom. Kak wabjaca bě rěč, kak błyšćate běše wopisane žiwjenjo a joho wužiwanjo we swěće, štož bě za Hanu hač dotal zakhowane było. Jeje wutroba kłapaše sylnje, jeje hubje paleštej: ně kniha je woprawdźe rjana, tu dyrbi hač do kónca přečitać! Něšto stronow — tu začeŕwjeni so jej z hańby mjezwočo, ju poča grawać a začinj

Wjeselimy so a mamy woprawdźe winu so wjeselić, zo mamy zasy zapósłanca w sejmje, tola njepołožmy po dotalnym dźěle ľěni rucy do klina. Njech naš politiski wubjerk towarstwa ss. Cyrilla a Methoda nětk hakle tak prawje swoje wukubłanske dźěło mjez našim ludom dokonja. Přetož dosć a nadosć powučowanskoho a rozjasnjowacoho dźěła čaka tu na našich wubjerkownikow a dowěrnikow. Budźemy so tež sami prócować wo dźěle a prócowanjach našoho zapósłanca rozprawjeć a nadźijamy so, zo tež zapósłanc sam w přichodźe při přileżnosći k swojim wolerjam rěči a jim wo swojim skutkowanju rozprawja. Přetož to chcedźa naši ludźo a maja tež prawo, to wot njoho zhonić. Na přichodnej hłownej zhromadźiznje našoho towarstwa njech so naš politiski wubjerk z nowa postaji, zo by potom tež spomožnje skutkować mohł za našich lubych sobustawow.

Našomu zapósłancej pak přejemy, zo by w strowosći a čiłosći dźěłać mohł za naš narod, za naš lud, kotryž je joho jako kandidatu wolił. Prošmy Boha Knjeza za njoho, zo by spomožnje skutkował za naše nabožne, hospodarske a narodne zajimy!

Přewozmje Dietrich financne ministerstwo?

W němskim sejmje z tym łuča, zo minister Dietrich financne ministerstwo přewozmje. Wón je frakciji demokratiskeje strony nowy naćisk předłohow k wurunanju njedóstatka w hospodarskim planje předpołožił. Joho naćisk so prawidłam bliži, kotrež je socialdemokratiska strona wudźěłała. Po nich maju so wudawki znajmjeńša wo 100 milijónow zmjeńšić a so dokhodny dawk powjetšić. Dietrich nochce so nuzowoho wopora wzdać. Zastojnikam němskoho stata, krajow a gmejnow dyrbja so jako wosebity dawk z jich dokhodow 2 hač 3 procenty wotćahnyć. Hač do létnych dokhodow 2000 hriwnow dyrbja zastojnicy wot nuzowoho wopora wuswobodźeni być. Pódla toho ma so za wšě létne dokhody přez 8400 hriwnow dokhodny dawk wo 5 procentow powjetšić. Dietrichowe dawkowe plany pak hišće njejsu twjerdźe postajene.

Němska ludowa strona, demokratojo a hospodarska strona Dietrichowomu dawkowomu programej njepřihłosuja. Njedźiwajcy na to pak je so knježeństwo rozsudźiło, zo so žadanjam přećiwnikow financnoho programa njepodćisnje a zo jón, jeli zo budźe trjeba, **z pomocu stawa 48 němskeje wustawy přewjedźe.**

Bamž skhorjeł.

Naš Swjaty Wótc je zańdźeny tydźeń z nowa na swoje stare pucherjowe ćerpjenjo skhorjeł. Wosebje je so minjenu njedźelu khorosć zhóršiła, hdyž je bamž štyri hodźinsku napinacu Božu službu při składnosći swjatoprajenja wukonjał. We Vatikanje lěkarske zdźělenja z wulkej starosću wočakuja.

Druhi zlět lětadła z Europy do Ameriki.

Australiski lětar Kingsford Smith je jako druhi po stotniku Köhlu w zańdźenych dnjach wulki ocean ze swojim lětadłom „Južny križ“ přelećał. Na puću je lětar měł ćežke bědźenjo. Wosebje je na kupje Neufundland po přelećenju Cap Race ćežko z hustym dešćom wojować dyrbjał, we kotrymž je orientěrowanju zhubił. Jenož z pomocu swojoho radija, hdyž kompas wjacy njedźěłaše, je zasy swoje połoženjo spóznał. Dokelž bencin za joho třimotorsku mašinu njedosahaše, dyrbješe so na kupje před amerikanskim twjerdym krajom k zemi pušćić, ale po přijimje nowoho bencina je potom zbožownje do New-Yorka dolećał. Smith je swój zlět nanajwobhladniwšo zarjadował.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Domowina, zwjazk serbskich towarstwow wuhotuje njedźelu, 13. julija 1930 w Rakecach swój šěsty wšotowarstwowy zlět a zdoboin woswjećenje 50-létneho wobstaća Rakečanskeje „Lipy“. ½1—2 hodźin: Witanje towarstwow a hosći na torhošću. 2—3 hodźin: Swjedźeńske kemšenje (Solospěw a khórny spěw. Zběrka.) W 3 hodźinach: Wulki swjedźenski ćah. W 4 hodźinach: Swjedźenska zhromadźizna na zwučowanišću. (Prolog, khórne spěwy, powitanske słowa, postrowjenje přez předsydu. Woswjećenje khorhowje jubilejnoho tow. Rakečanskeje „Lipy“, kotraž 50 lět skutkuje. Swjedźeński přednošk knjeza wučerja Wjele-Bukečanskeho wo „Wukubłanju serbskoho dźěśća“. Sokolske předstajenja. Narodne reje. Dosłowo. Zhromadne spěwy.) Wot 7 hodźin budźa Reje w „Sakskim domje a w „Kačej korčmje“ ze sokolskej hudźbu. — Znamješka za swjedźeń po 50 pj. předawaju so tež doprědka w Budyšinje w Smolerjec kniharni na Lawskich hrjebjach 4. Při dešćowatym wjedrje wotměje so swjedźeńska zhromadźizna na škitanym městnje, kotrež so potom wozjewi. — Serbske towarstwa, Serbja, stari a młodźi, přińdźće wšitcy na wulku manifestaciju cyłeho serbskeho luda! (Hladaj tež nawěštk!)

---

knihu. Kak je możno, něšto tajke pisać a čitać! Bože kaznje stajeja tu na hłowu! Byštaj-li nan a ćeta wědźałoj, kajki zły njepřećel jeju lubuška horjeka w komorcy wobdawa! Khwilku sedźeše Hana ćiše. We jeje wutrobje wojowaštej dwě namocy: čistosć wutroby a žadosćiwa wćipnosć. Jeje wóčko hladaše po komorcy wokoło. Wóčko pozasta na wobrazu, kotrež bě wot swojoho pobožnoho měšnika dóstała, kotryž bě ju přihotował a dowjedł k prěnjomu swjatomu woprawjenju.

Ow, hdy by ju wón nětkle widźał! Hanje bě, kaž by ji něchtó wutrobu překłół. Ale zasy dobywaše so ji wćipnosć do wutroby a šeptaše: „Njecham ničo złe, chcu jenož wědźeć, kak so stawizna skónči! A najhórše tola čitać njetrjebam!“

Hižo poča z nowa čitać. Nadobo zasta. Kniha ji wupadny. Hana padny na kolena a zakry wobličo z rukomaj.

„Maći, maći!“ zawoła wótře, na poł wumóžena, na poł zastróžena.

Šlebjerdka běleje židy wupadny z knihi. Wěnc njezapomničkow běše na nju wušity a spody stojachu słowa we złotym pismje: „Spominaj na mnje!“

Bě to dopomnjeńka na njebohu mać. W dźěćacym njerozomje běše tole něhdy swojej towaršcy dariła. Žiwje zeskhadźa w jeje duši dopomnjećo na prócu maćerje, z kajkejž bě tuta jenu róžičku za druhej wušiwała. Maćerne słowo zahrimota do jeje swědomja: „Hdyž pozdźišo tute znamješko trjebaš, moje dźěćo, dopomń so na to, štož sy mi kruće słubiła: zo njechaš ženje žane hubjene knihi čitać!“ — Tehdy běše so płakajcy na maćerne wutrobno zlehnyła a słubiła: „Nihdy a ženje!“

A nětko so ji zabłyskny, zo ji mać njebě ničo wotmołwiła, ale jenož na ličko ju majkała. Ale na smjertnym łožu dyrbješe ji swjatočnje słubić. Tu bě Hanje, jako by mać z rowa za njej rucy wupřestrěła, ju škitajo a z lubosćiwym, zrudnym hłosom ju prosyła: „Spominaj na mnje! Spominaj na słub, kotryž wzach wot tebje sobu do wěčnosće!“

Jeje duša bě přewzata. Płakaše sylzy woprawdźiteje želnosće. Na druhi dźeń wupowěda wšo swojej ćeće a donjese špatnu knihu towarščy wróćo. Z jeju přećelstwom bě nětko wězo kónc k zbožu Hanineje njesmjertneje duše.

Dokelž je podawk wěrny, doda so tu hišće, što bě so z holcomaj stało.

Junu běštaj so hišće zetkałoj: w klóštrje Borromejkow w Potsdamje. Hańža wězo wjacy swoju prjedawšu towaršku njespózna; přetož wona, kotraž bě wšě požadosće swěta zwužiwała — běše wowrótniła, njewuhojomnje wowrótniła přez njepoměrne žiwjenjo. Měješe so po žiwjenju, kotrež běše wopisane w tamnej „pikantnej a amüsantnej“ knizy, kotrež mori njesmjertne duše. A nětko, hdyž bě do syta tutoho napoja napita, bě jeje rozom zajědojćeny — a jeje duša? . . . Ale Bóh je njeskónčnje smilny — a sotra Felicitas, jeje něhdyša towarška Hana, kotraž wowrótnjenu připadnje w klóštrje spózna, modleše so wšědnje za zhubjenu wowcku. *m. a.*

Wólbne wunoški w Budyšskim a Kamjenskim hamtskim hejtmanstwje.

Město abo wjes	1 Socialdemokratiska strona	2 Němsko-ludowa strona	3 Komunistiska strona	4 Hospodařska strona	5 Němsko-nacionalna strona	6 Sakski wjesny lud	7 Nacional-socialist. strona	8 Demokratiska strona	9 Strona za ludowe prawo	10 Starosocialistiska strona	11 Ludonacional. zjedn. němskoho stata	12 Komunistiska opposicija	13 Křesćansko-socialna ludoslužba
Budyšin	4688	2126	1319	2022	1734	241	3067	1116	139	299	328	34	606
Bart	83	9	—	19	35	43	36	6	6	—	2	—	5
Bělšecy	57	3	23	14	10	35	11	—	—	—	2	1	1
Boranecy	11	2	5	3	8	31	11	1	1	—	46	—	—
Bóšicy	23	2	11	9	3	163	35	4	—	2	—	—	2
Brězynka	11	4	21	12	4	40	18	—	—	—	1	—	—
Budyšink	10	5	3	4	18	11	1	2	—	3	—	—	—
Ćichońca	21	7	16	1	3	45	5	—	—	—	14	—	2
Dobrošicy p. Njesw.	1	1	1	4	1	99	6	—	—	—	—	—	—
Haslow	7	1	29	5	10	78	8	1	—	—	3	—	—
Hodźij	110	11	5	140	64	28	14	5	—	5	1	—	1
Kamjenjej p. Radworja	13	—	4	—	1	52	1	—	—	—	—	—	—
Khelno	17	4	9	3	1	46	4	—	5	1	39	—	2
Klukš	46	6	8	12	23	74	25	2	1	1	1	—	—
Krakecy	9	7	17	7	10	79	21	—	1	—	1	—	1
Łahow	21	2	36	7	19	90	31	3	—	3	26	—	—
Łuh	22	10	13	3	13	67	16	1	—	2	6	—	1
Łupoj	54	6	6	12	5	50	8	3	—	—	—	—	—
Łuzč	1	—	3	4	3	61	—	—	—	—	4	—	—
Měrkow	15	1	13	9	6	47	8	—	—	—	10	—	2
Njeswačidło	44	35	21	24	69	111	130	5	1	—	3	—	2
Poršicy	14	1	—	9	7	72	9	7	—	2	—	—	—
Pozdecy	1	—	—	3	4	48	2	—	—	—	1	—	1
Přěčecy	19	4	3	8	18	77	23	3	—	—	2	1	1
Radwoŕ	28	6	16	18	9	233	10	7	2	1	3	1	2
Šešow	11	2	7	3	4	40	32	6	—	—	—	—	—
Wulki Wosyk	13	3	4	14	46	63	2	—	—	4	8	—	—
Zdźěr	26	2	14	66	—	45	5	1	—	—	1	1	2
Kamjenc	2061	394	381	1213	292	35	509	203	21	58	301	34	158
Hórki	1	1	1	—	2	91	1	6	—	—	—	—	—
Jawora	2	—	3	2	—	25	17	—	—	1	—	—	1
Jělca	9	7	1	4	26	17	3	1	—	—	—	—	—
Kašecy	1	2	—	—	1	45	—	1	—	1	—	—	—
Kanecy a Swinarnja	2	—	—	13	—	51	1	—	—	—	—	—	—
Konjecy, Šunow a Nowa Smjerdźaca	10	1	7	69	1	135	6	3	—	—	1	—	2
Krjepjecy	9	1	1	3	3	34	17	—	—	—	—	—	—
Khrósćicy	6	1	3	19	3	201	17	4	—	—	—	—	2
Kukow a Pančicy	31	4	10	197	7	190	14	6	—	2	—	—	2
Lejno, Časecy a Zejicy	5	5	5	8	7	106	18	1	—	1	—	1	—
Mały Wosyk, Njeradecy a Nowy Dwór	12	2	1	2	19	26	10	2	—	1	3	—	—
Miłoćicy a Wětećna	5	2	4	13	—	67	3	1	—	2	—	—	2
Njebjelčicy	28	—	15	11	—	73	8	3	—	—	—	—	1
Nowoslicy	1	—	1	8	—	55	2	1	—	—	—	—	—
Nuknica Kopšin a Prawoćicy	—	—	—	—	5	72	6	—	—	—	—	—	—
Pěskecy	44	1	10	12	—	71	5	1	—	2	6	—	—
Ralbicy	—	1	2	26	—	97	—	—	—	1	—	—	—
Różant	3	—	—	2	—	56	4	2	—	—	—	—	—
Serbske Pazlicy	1	—	3	4	—	96	3	—	—	—	—	—	1
Sernjany a Hrańca	4	—	—	11	—	84	19	—	—	—	—	—	—
Smječkecy a Łuh	41	6	11	23	4	65	24	—	3	2	2	2	6
Smjerdźaca a Łazk	3	—	—	20	1	81	1	—	—	—	—	1	—
Worklecy, Tři Kněže, N. Wjeska a Haty	20	2	1	24	4	225	3	8	2	1	1	—	1
Wotrow a N. Městačko	2	3	2	7	4	87	1	2	—	—	1	—	3
Wudwoŕ a Kozaricy	15	8	3	9	2	94	7	1	—	1	—	1	—
Žuricy	1	1	—	2	12	64	—	1	—	—	1	—	—

Po zakładze wólbnoho wunoška budźa w sakskim krajnym sejmje sćěhowace strony zastupjene:

Socialdemokratiska strona . . **32** (dotal 33) zastupjerjow
Němsko-ludowa strona . . . . **8** (dotal 13) „
Komunistiska strona . . . . **13** (dotal 12) „
Hospodařska strona . . . . **10** (dotal 11) „
Němsko-nacionalna strona . . **5** (dotal 8) „
Sakski wjesny lud . . . . . **5** (dotal 5) „
Nacional-socialistiska strona . **14** (dotal 5) zastupjerjow
Demokratiska strona . . . . . **3** (dotal 4) „
Strona za ludowa prawo . . . **2** (dotal 3) „
Staro-socialistiska strona . . . — (dotal 2) „
Ludonacional. zjedn. němsk. st. **2** (dotal —) „
Křesćansko-socialna ludostužba **2** (dotal —) „

Budyšina. Biskopski ordinariat je po zarjadownju znutřkownoho ministra při přileżnosći wuswobodźenja Rhynskeje poručił, zo maja so na dnju 1. julija cyrkwinske zwony zwonić wot 12—1 hodźin.

— Štwórtk po 4 hodźinach so nad našim městom ćmowe mróčele sydnychu, tak zo bě w jstwach lědoma što widźeć. Potom so wulki wichor zběhny, kotryž wšak też na štomach z dźěla škody načini. Bohudźak nam krótke njestrašne njewjedro tola dołho wočakowany zliwkojty dešć přinjese. Też w nocy na pjatk je so hišće z dźěla bohaće dešćowało. Žita su wot sylnoho wichora a dešća trochu k zemi skłonjene.

— (Klóštr Franciskankow). Jara wuzki a mały bě dotal klóštr franciskankow při Borborinej drozy. Wot Swjatkow su započeli z přitwarjenjom nowoho dźěla, kotryž so dotalnym rumnosćam za knježny přizamkuje, tak zo budźe potom cyrkwičcyna wěža wosrjedźa klóštrskoho twarjenja. Wjednistwo přitwara ma architekt Kuchar we Budyšinje, twarske dźěło je po wupisanju dóstała jena Wjelećanska firma.

Z Khrósćic. Zaradźeńske hodźiny za maćerje wotměja so tu srjedu 2. julija popołdnju w 2 hodź. we wjesnym hosćeńcu. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z Ralbic. Štwórtk popołdnju wobradźi nam njebjeski hospodaŕ dawno požadany Boži dešćik pod sylnym hrimanjom. Bože njewjedro dyri do stareje krušwiny, njesčini pak žaneje škody — kiba, zo so khětrje stróžichmy.

Z Klukša. Štwórtk rano wokoło 1/4 4 hodźin znjezboži na Budyšsko-Klukšanskej statnej drózy wosobowy automobil. Na zboże ludźo do škody njepřińdźechu. Wjednik automobila je so najskěrje zawinjenja dróhi přepozdźe dohladaŕ. Hačrunjež wón spyta, wóz na bok storhnyć, so wón tola na lěwej stronje dróhi štomow šmórny. Při zraženju je so po zdaću wjednikej wodźidło z ruki wutorhnyło, zo wóz něhdźe 30 metrow dale do lěwoho přěrowa zajědźe. Wjednik so z woza wjerhny, sobujědźacy přińdźe pod wóz, tola wjednik joho wuswobodźi. Dokelž z elektriskoho kabela škrički wuskočichu, so bencin, kiž wuběža, zapali. Awto, kabrioletny wóz, so dospołnje spali. Budyšska awtowa pomoc pozdźišo spaleny wóz wotwjeze.

Rozprawa wo posedźenju Maćicy Serbskeje.

Předsydstwo Maćicy Serbskeje je so w juniju 1930 tři króć zešło, zo by so wo należnosćach Maćicy wuradźowało, a to 3., 6. a 13. t. m. Jednało je so mjez druhim wo tutych za šěršu zjawnosć zajimawych dypkach:

1) Na jutrownej zhromadźiznje so rozprawy maćičnych zastojnikow kritizowachu: rozprawy běchu jenomu njedosahace, druhomu zcyła njetrjebawše. Předsydstwo je měnjenja, zo maja so rozprawy na hłownych zhromadźiznach dale podawać, dokelž maja sobustawy prawo zhonić, kajke su poměry towaŕstwa, a wosebje Serbskoho Doma, tola po možnosći krótke, zo njebychu wuradźowanja, a wosebje wědomostne dźěła, zhromadźizny zadźerżowałe.

2) Na jutrownej zhromadźiznje so na to pokaza, zo je instanca trěbna, kotraž měła dwělomne prašenja serbskoho prawopisa rozrisować. Předsydstwu zda so rěčespytny wubjerk jako najpřihodniši; k tomu by so wubjerk dyrbjał wo někotre w serbskim pismowstwje nazhonite wosoby rozmnožić. Wubjerk dalše rozpomina a hłownej zhromadźiznje předpołoži.

3) Pruska statna biblioteka w Barlinje ma zajim za tibetske wěcy, kotrež so w našim muzeju khowaja. Předsydstwo ma za dobre, zo so tute wěcy, dokelž so pola nas wědomostnje zwužiwać njehodźa, zaměnja na wěcy, kotrež maja za nas Serbow ważnosć, na př. serbske spisy.

4) Dale so wobzamkny, k nazymnej zhromadźiznje Maćicy wustajeńcu wobrazow staršich sobustawow Maćicy a druhich wuznamnych Serbow zarjadować a přichodnje krótke rozprawy wo posedźenjach předsydstwa a wubjerka Maćicy w „Serbskich Nowinach“ wozjewjeć.

Maćica Serbska prosy swojich sobustawow należnje wo prawje pilne sobuskutkowanjo a zapósłanjo zajimawych wobrazow (podobiznow).

Ferijalna kolonija „Domowiny“.

Dźěći, kotrychž starši su ze sobustawom jenoho Domowinje přizamknjenoho towaŕstwa, móža sebi w tutym lěće na wočerstwjenjo do Pólskeje dojěć wob čas wulkich šulskich prózdninow. Ferijalnu koloniju zarjaduja serbskeje rěče mócni dobroćeljo Łužicy. Też wobhonjeny wjednik dźěći je zwěsćeny. Kóžde dźěćo, kiž je wočerstwjenja potrěbne, njech w přezjednosći ze staršimi to swojomu knjezej wučerjej zdźěli, kiž sebi potom radlubje ze „Serbskeje knihaŕnje“ požada připowědźeńske formulary. W Radworju ma připowědźeńske listna knjez wučeŕ Nawka, w Khróśćicach knjez wučeŕ Pjetaš, w Pančicach knjez wyšši wučeŕ Słodeńk. Też pola knjezow předsydow serbskich towaŕstwow su tajke dóstać. — Serbscy starši, póśćelće tola swoje dźěći do ferijalnych kolonijow, hdźež móža so wočerstwić po krutym šulskim času. Kak dźakowne su runje tute dźěći, kiž w zašłych lětach so smědźachu w tajkich kolonijach wokřewić a wšě so wróćichu zbožownje domoj, žane njezbožo so njesta. — W tutym lěće ma Domowina zbožo, zo smě wulku lubosć wužiwać a wjacy hač hewak do přebytka póslać. Nimo toho smědźa dźěći wot 8 hač 14 lět tutón raz so wobdźělić. Zamołwće tuž wašich lubuškow, přetož wudawki su cyle nizke. Zamołwjenja póśćelće na knjeza župana Krječmarja do Budyšina, Serbski Dom. Trěbne je lěkaŕske wobkrućenjo, zo njećerpi dźěćo na natykliwu khorosć. — Knjezow wučerjow, předsydow a dowěrnikow towaŕstwow pak prosymy należnje, zo bychu zamołwjenja hnydom do Budyšina póslali, dokelž je za zajězd mnoho předdźěłow trěbnych.

Zapósłane.

(Bjez zamołwitosće redakcije.)

Słowčko k wotmětym wólbam.

Druhdy k wěrje podobne njeje, što při wólbach wšo nazhoniš. Kak so samo katolscy Serbja přećiwo swojim zadźerża. Přehladaš-li wólbne lisćiny, w nich so wotbłyšćuje katolskich Serbow spodźiwne zadźerżenjo. Tak čitaš, zo bě w ryzy katolskej wjescy J. 17 Hitlerow. Znate je, zo su tutych burske swójby wolili a to runje sobu najhóršich njepřećelow katolskeje cyrkwje. W jich programje stoji: „Wołamy k wojowanju napřećo židam, swobodnym mulerjam, jezuitam a ultramontanismej“. Narodni socialisća su z dobom njepřećeljo ratařstwa. Su w němskim sejmje přećiwo powyšenju žitnych cłow hłosowali. Z nimi dyrbješe so wukrajna konkurenca zamjezować a znutřkowne nizke płaćizny trošku powyšić. Hitlerjo dyrbja bóle na swojich měšćanskich wolerjow dźiwać. Hač wjesny lud pod tym ćerpi, je jim wšo jene. Žedźa jenož za statnej mocu, njehladaja při tym na njemoralne srědki. Tamni katolscy Serbja w J. „Posoł“ a „Serbske Nowiny“ nječitaja, zo bychu so rozjasnili, kak z narodnymi socialistami soji.

W Z. su katolscy Serbja z wjetša hospodaŕsku stronu, kotraž bě z centrumom zjednośena, wolili, byrnjež swojoho serbskoho kandidatu měli. Při swojich šulskich należnosćach su so wjacy króć na Serbow wobroćili. Hač budźa we přichodźe pola nich a „wjesnoho luda“ wjacy zrozemjenja a podpjery namakać, hdyž nochcedźa z tutej stronu hić, budźe jara dwělomne. To samsne płaći we wsy M., kiž je w najbliższej wokolinje serbskoho zapósłanca. Lěta dołho woli so tam přećiwo Serbam, naščuwani wot wěsteje strony. Też tón raz. Běchu jich 197 hłosow za hospodaŕsku stronu zwjedli, hdźež jich kandidat Müller z Drježdźan na „cyle wěstym“ městnje stoješe. Wospjet je přepadnył. Hižo tři razy zasobu buchu wbozy wolerjo překhwapjeni, a přecy zasy honja jich k wólbje bjez wuspěcha. Domjacy so k tomu wabja. Přez rjemjeslniske towaŕstwo a kongregaciju skutkuje so na jich přiwuznych (Serbow). Jenož

z toho hodźi so wysoka ličba hłosow posudźować. Radšo da za druhu stronu, byrnjež jim politiski wubjerk swjateju Cyrila a Methoda jenu poskićił, hdźež serbski kandidat na woprawdźe wěstym městnje stoješe a bu też woleny, mjez tym druzy do měsačka hladaja. Čohodla na swojich njesłuchaja. Tym je cuzy Němc lubši, hač znaty Serb. Wot wjednika hospodarskeje strony w němskim sejmje, zapósłanca Drewitza, dyrbja sebi rjec dać, zo bě „zjednoćenjo z centrumom zmylka zo je to w evangelskej Sakskej njepřihódnje skutkowało." To je potajkim zasłużeny dźak za podpjeru, kiž je hospodarskej stronje znajmjeńša jedyn mandat wuskutkowała. Najradšo by centrumskich wolerjow wusměšował.

Centrumska strona je knjezej Špitankej porokowała, zo njeje dosć energiscy katolske zajimy zastupował. Tola je wšo móžne činił, štož so pod nětřišimi wobstejnosćemi docpěć hodźeše. Wjacy też jedyn Drježdźanski Němc wučinił njeby.

Tuta wólba je wospjet dopokazała, zo móžno njeje, horstku katolskich Serbow pod jedyn kłobuk zwjesć. Też w přichodźe nic. Byrnjež swojoho kandidata měli, poskaja radšo na cuzych a so po nich maja, byrnjež jich za nós wodźili. Hajwšak, kóždy so po swojim wašnju blaměruje.

Woleř lisćiny 6.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Jubilejne lěto Swj. Wótca kroči pomału k swojomu kóncej, w tutym měsacu skónči so swjatočnosć. Basilika swjatoho Pětra błyšći so we wurjadnej krasnosći, je ze swědkom wulkotnych swjatočnosćow. Runje nětko khopja so swjatoprajenja, kanonizacije swjatych. Njedźelu 15. junija bu cyle jednory a pokorny klóštrski bratr, Konrad Parzham pozběhnjeny do ličby swjatych katolskeje cyrkwje. Wón dóstanje při tym najwjetše česćowanjo w cyrkwi. Swjaty Wótc sam, kaž też wšitcy wjerchojo cyrkwje a lajikojo wšěch powołanjow, kłonja so wot nětka před tutym hač dotal tak jednorym mužom. Stó je Konrad Parzham? Hač do lěta 1894 cyle jednory klóštrski bratr, Franciskan w klóštrje Altötting. To je najsławniše hnadowne městno Bajerskeje. Do tamnišoho klóštra Kapucinow zastupi nowy swjaty lěta 1852 a dósta při zadrasćenju mjeno Konrad. Dokelž wukhadźa z delnjobajerskej wjeski Parzham, dósta po klóštrskej reguli přimjeno Parzham. Wot swojich předstajenych dósta hnydom ważne městno wrótnika. Dźěło lohke njebě. Zwónčk zwonješe nimale pospochi, znajmjeńša 200 króć za dźeń. Přikhadźachu klóštrscy bratřa z wonka, wobkhodnicy, putnicy, khudźi — druhdy kopa a hišće wjacy pućowarjow nadobo. Při tym měješe wjele k wobstaranju, k spomjatkowanju, k běhanju a k mjelčenju. Jenož strowy, mudry, swědomity a pokorny člowjek běše k tomule dźěłu kmany. Bratr Konrad wuwjedźe je na 41 lět dołho ze wšej swěru. Dwaj dnaj před smjerću dyrbješe guardijanej wuznać: „Nětko wjacy njemóžu." To drje je jenička skóržba była za wšě 41 lět. Joho wyšši wuznachu, zo swjaty njeje ženje na druhich skoržił, zo pak też na njoho nichtó skoržić njetrjebaše. 21. apryla 1894 zawrje Konrad swojej mučnej wóčcy k wěčnomu měrej. A nětko je tónle tak jednory pokorny muž hižo přiwzaty do ličby wjerchow swjateje cyrkwje, a joho mjeno je zapisane ze złotymi pismikami do knihow žiwjenja. Joho žiwjenjoběh móže nam wšěm dobra wučba być. Što je nowy swjaty wosebite dokonjał? Ničo. Jenož wšědne ćeže a křižiki je sćerpnje nosył a Bohu woprował, a skónčnje za to złotu njebjesku krónu dóstał.

— Njedźelu 22. junija běše kanizacija dweju zbóžneju žónskeju z Roma: zbóžnej Lucije Filipini a Kathyrny Thomasec. Při wobeju swjatočnosćach wobdźěli so mnoho wěriwych.

Němska. W Heidelbergu zemrě 79 lět stary najsławniši protestantski bohosłowc našoho časa, prof. Adolf Harnack. Wón přisłušeše k liberalnej stronje theologow a přeješe nimale wšě křesćanske dogmy. Tohodla sta so joho powołanjo na Berlinsku universitu přećiwo woli protestantskeje statneje cyrkwje. W Berlinje je Harnack wukubłował nimale cyłu nětčišu generaciju protestantskoho duchownstwa. Hačrunjež běše njewěriwy, je sebi tola njewšědnu zasłužbu wo wědomosć dobył. Wón běše najlěpši znajeŕ starokřesćanstwa. Joho hłowna kniha „Wo bytosći křesćanstwa" je so wjacy hač 20 króć nakładowała a bu do wšelakich cuzych rěčow přełožowana. Tale kniha je też posrědkowała rjane zakćěćo katolskeje kritiki starokřesćanskich lisćinow. Wosebje spomožnje pak skutkowaše kniha mjez protestantskimi worštami. Protestantska historija je połna „barbjenych" stawiznow a bajkow k lěpšomu dobroho mjena tak mjenowanych reformatorow. Harnack je njesmilnje tele njewědomostne wašnička zatamał a wusměšał a tak w jara wjele padach wěrnosći k dobyću dopomhał. Za to smy my katolikojo jomu też jara dźakowni. Ćěło tutoho najsławnišoho bohosłowca protestantskeje cyrkwje bu spalene.

Francózska. Pariz ma też swoju wosebitu pólsku cyrkej. Přez miłosć pólskoho primasa dósta tuta cyrkej drohotny pokład, mjenujcy relikwije po swj. Wojćechu. Pólscy duchowni — wróćo so z Kartaga do domizny — běchu je sobu přinjesli. Přepodaćo sta so z wulkimi swjatočnosćemi. Njeličomne črjódy wěriwych běchu so zhromadźili a wopokazachu swjatym powostankam patrona pólskeje zemje přisłušnu česćownosć.

Towarstwowy powěstnik.

„Jednota" w Drježdźanach přeprošuje wšěch lubych krajanow na wulět do Tharandt na „Burgkeller." Wotjědźemy 15^{22} wot hłowneho dwórnišča. Njedźelski lišćik płaći 70 pj. Bohate wobdźělenjo so wočakuje.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk. 440. z Genfa: Hańža Hanušec; 441.—442. z Njebjelčic: Jurij Leńš, Jurij Žur.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 24. junija 1930.

Woły: 143. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 56–59 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 49–53 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 44–47. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 434. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 53–56. 2) Połnomjasne, młódše 49–52. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44–47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 307. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 46–49. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 40—45. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—51. 5) Mjenje a špatnje picowane 34–38. 6) Husumske z pastwy 26–30. **Ćelata:** 964. 1) Najlěpše wukormjene 72–78. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 61–70. 3) Špatne 50–58. **Wowcy:** 708. 1) Młódše a stare, wukormjene 60–64. 2) Starše wukormjene 48–58. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 42–46. 4) — . **Swinje:** 2553. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do $1\frac{1}{2}$lět stare 54–56. 2) Wukormjene 57–59. 3) Mjasne 61—62. 4) Špatne —. Rancy 46–49.

26. junija 1930.

Ćelata (701): 1) 70—76. 2) 60–66. 3) 50–58. 4) — .

Swinje (426): (přez 300 pt.) 1) 55–57. 2) (240—300) 57–59. 3) (200—240) 60–62. 4) (160—200) 60–62. Rancy: — .

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

„DOMOWINA“, zwjazk serbskich towarstwow

wuhotuje

njedźelu 13. julija 1930 w Rakecach

swój

6. wšotowarstwowy zlět

a zdobom woswjećenjo 50lětnoho wobstaća

RAKEČANSKEJE „LIPY“

½1—2 hodźin: Witanjo towarstwow a hosći na torhošću — 2—3 hodźin: Swjedźeńske kemšenje (Solospěw a khórny spěw. Zběrka)

W 3 hodźinach: Wulki swjedźeński ćah — W 4 hodź.: Swjedźeńska zhromadźizna na zwučowanišću

Wot 7 hodźin su REJE w „Sakskim Domje“ a w „Kačej korčmje“ ze sokołskej hudźbu

Znamješka za swjedźeń po 50 pj. předawaja so tež doprědka w Budyšinje w Smolerjec kniharni na Lawsk. hrjebjach 4

Serbske towarstwa, Serbja, stari a młodźi,
přińdźće wšitcy na wulku manifestaciju serbskoho luda!

JEDNOTA, tow. katolskich Serbow w Budyšinje

z dobom tež **Młoda Jednota**

ma **jutře njedźelu 29. junija wječor we 8 hodź.**

měsačnu zhromadźiznu

w Serbskim Domje.

Wšitkich wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Radwořske farske pola

budźa nazymu z nowa přenajate. Štóž hišće stary wotnajeński pjenjez zapłaćeny nima, wězo žanych polow **wjacy njedóstanje.** **Farske zarjadnistwo.**

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za pucheŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Towarstwo kat. młodźencow w Ralbicach
swjeći
njedźelu 29. junija we 8 hodź.
we Waldźic hosćeńcu w Ralbicach
swój

15. założeński swjedźeń

Započnje so z dypkom Předstaji so ludowa hra:

„Dźěd Jakub“

Reje su jenož za wopytowarjow swjedźenja

Wšěch lubych wosadnych, kaž tež dalšich hosći, přeprošuje nanajwutrobnišo

předsydstwo

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

27. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **5. julija 1930.** | **68. lětnik.**

Swjaty Augustinus.

Lěto 1930 stoji pod hwězdu tamnoho wulkoho swjatoho, kotrohož mjenujemy Augustina abo tež Hawštyna. Wosebje tež lětuši swětowy eucharistiski kongres, kiž je w meji tutoho lěta w Tunisu a Kartago so wotměł, je nas pokazał na tutoho wuznamnoho cyrkwinskoho wučerja Aurelija Augustina, kiž je w lěće 430 we swojim biskopskim měsće Hippo wumrěł, a, kotryž tola ženje njewumrěje, přetož dźensa hišće po 1500 lětach po joho ćělnej smjerći stej joho duch a joho wopomnjeće žiwej. Kaž dołho budźe katolska cyrkeŵ wobstać, tak dołho budźe tež jeje najsławniši cyrkwinski wučeř, swj. Augustin, žiwy.

W lěće 354 bu wón w Tagaste w Numidiskej (13. nov.) narodźeny. Dźensa mjenuje so městačko Souk-Ahras w sewjernym dźělu francózskeje provincy Constantine. Joho nan Patricius bě sobustaw měšćanskeje rady, ale bě w skromnych wobstojnosćach žiwy. Wón bě pohan a hakle krótko před swojej smjerću móžeše so za swjatu křćeńcu rozsudźić. Cyle hinaša bě mać swj. Augustina, swj. Monika, kiž bě wot mała křesćanka a samo błyšćata hwězda na njebjesach křesćanskeje pócćiwosće.

Augustin bě jeničke dźěćo swojeju staršeju a jeju hordosć. Joho mjehka čućiwa wutroba, joho žiwa fantasija, joho lohke zapřimnjeće, joho žadosćiwosć za česću napjelnichu nana z najlěpšej nadźiju za přichod swojoho syna, kotrohož chcyše za rěčnika wuwučić dać. Po prěnich lětach wuwučowanja w Tagasće bu do města Madaura k dalšim studijam pósłany; tute městačko leži 24 km wot Tagaste. Swoje studije pak chcyše w Kartago, kotrež běchu Romjenjo zničili, kotrež pak bě z nowa natwarjene, dokónčić. Dokelž pak njeměješe joho nan trěbnych srědkow, dyrbješe syn najprjedy lěto domoj. Lěnjopasenjo přinjese nětko 16lětnoho młodźenca na wopačne puće. Wón je nam sam napisał we swojej sławnej knizy „Wuznaća“, što je tehdom wšitko hižo worał. Tam wón piše: „Što běše, štož mje rozwjeseli, hač lubować a zasy lubowany być. Ale njewosta při duchownym wobkhadźe; překročich jasny kraj přećelstwa; z bjezdna požadliwosće, z kužoła młodostneje mocy stupachu młhy a ćěmnoty a wobmróčichu a zaćěmnichu moju wutrobu, tak zo njezamóžach jasny błyšć lubosće wot ćmy požadliwosće rozeznawać.“ Po tym, štož wón sam wo sebi piše, sudźić, bychmy dyrbjeli sebi myslić, zo je jara hłuboko padnył do hrěcha. Też na druhich městnach Augustin jara ćmowe barby nałožuje. Tola, hdyž spominamy, što druzy wo nim sudźa a zo tu kruty swjaty sam wo sebi sudźi, smy nuzowani, trošku milišo posudźować.

Hdyž bohaty sobuměšćan z mjenom Romanianus nana pjenježnje podpjeraše, móžeše 17lětny młodźenc do Kartaga na dalše studije hić. A tu so nětko prjedawše hrajkanjo a lubkowanjo do hrózbneje khutnosće přeměni. Město Kartago bě młodoho człowjeka cyle přetworiło. Njehańbite hry a wustupy w dźiwadłach, hdźež njepócćiwosć w rěčach a pohibach knježeše, kaž też wobkhad z towaršemi, kiž běchu jenož wjeselu a zabawje a njepócćiwosći žiwi, wzachu jomu wšu dušinu krutosć. Joho wutroba bě napjelnjena ze samym zmysłojtym wjeselom a hordosću a žadosću za sławu.

Žónska, z kotrejž bě žiwy, porodźi jomu, kiž bě hakle 18 lět stary, syna, kotromuž da mjeno Adeodatus. Tola njesměmy też tudy, hačrunjež běchu wohańbjace wobstojnosće, na „najhóršu njehornosć“ myslić. Hewak njeby šismatiski biskop Vincentius joho pilnoho a pócćiwoho młodźenca mjenować mohł.

Tola rozpušćene žiwjenjo njespokoji Augustina. Wěsta kniha sławnoho romskoho rěčnika a basnika Cicera „Hortensius“ joho dušu mócnje přimny a joho ke khutnym myslam pohnu. Sam piše: „Nadobo zhiny kóžda hinita nadźija. Z njewuprajnym płomjom wutroby žadach za njezahinitej mudrosću a ja so podach na puć k tebi, o Knježe. Nic, zo bych z pjenjezom swojeje maćerje swój jazyk wótřił — běch hakle 19 lět, nana běch před 2 lětomaj zhubił přez smjerć — njećitach tamnu knihu; nic jeje rěč, ale wobsah knihi mje putaše . . .“ „Tohodla mje tamne napominanjo zwjeseli, nic so tej abo tamnej filosofskej šuli wěnować, ale mudrosć samu lubować.“

Při čitanju tuteje knihe doby zasy bóle tamna zmyslenosć, kotruž běštej mać a křesćanska wučba do

wutroby zapołožiłoj, a štož so njebě ženje cyle z joho duše zhubiło: Mjeno Jězusowe. Čitaše we Swj. Pismje, ale joho sucha łaćonsćina, tak daloko wot ładkoho słowa Ciceronowoho zdalena, njemóžeše Augustina putać. To njebě po joho słodźe. Też to so jomu njelubješe, zo křesćanstwo přecy zasy autoritu žada, dokelž bě wěrnosć a spóznaćo wěrnosće bjez wěry joho ideal. Też krute žadanjo čistoty so jomu njelubješe.

Štož wočakowaše a za čimž žadaše, mysleše nětko w Manicheismje nadeńć. Manicheismus poskićeše wěrnosć bjez wěry, porjeńšeše hrěchi mjasa, dokelž w człowjeskim ćěle něšto powšitkownje špatne wobhladowaše. W lěće 374 přestupi nětko k njomu. Ale wón wosta přecy jenož „auditor“ posłuchać a njesta so ženje „Wuzwoleny“. To dopokazuje, zo ženje z cyłej dušu k njomu njesłušeše, ale so też joho njewotrjekny. Joho pobožna mać, swj. Monika, wopłakowaše tutu kročel swojoho syna horcyšo, hač hewak maćerje ćělnu smjerć swojich dźěći wopłakuja a bě skoro njetróštna tohodla. Njepřestawajcy so modleše za njoho. Wšě prošenjo bě podarmo. Też jenoho biskopa, kiž bě prjedy sam Manichej był, prošeše, Augustinej so 'oližić a joho k wobroćenju pohnuć. Tola tón jej rjekny: „Wostaj joho tam a modli so za njoho. Wón wěsće sam při swojich studijach namaka, kajki je to zmylk a kajke bjezbóžnistwo!“ Hdyž pak so mać njechaše spokojić a z płaćom a ze sylzami prošeše, ze synom tola rěčeć, dźeše tutón poł mjerzacy: „Dźi jenož, přetož kaž wěsće sy žiwa, to njeje móžno, zo by syn telko sylzow zhubjeny był!“ Tohodla so wona dale nadźeše, hačrunjež njeměješe žanych wuhladow na wusłyšenjo swojeje prózstwy.

Po skónčenych studijach wustupi Augustinus w lěće 374 w Tagaste jako wučeŕ zrěčniwosće, ale hišće we samsnym lěće so do Kartaga přesydli, hdźež so jomu wjetše polo skutkownosće poskićeše. Mnozy jomu přihłosowachu, ale přecy bóle dwělowaše na manicheismje, přetož też pola „wuzwolenych“ widźeše wjele njekmanstwa.

Po času bu jomu też přez njezwuzdźene žiwjenjo studowaceje młodźiny žiwjenjo w Kartago zhóršene. Tohodla so rozsudźi, do Roma hić, Romscy studowacy běchu pječa lěpši. Joho mać chcyše syna do Roma přewodźeć. Tola w nocy wućekny maćeri na lesniwe wašnjo. Čežka khorosć jomu najprjedy njedaše dźěłać. Po wustrowjenju wotewri šulu zrěčniwosće, ale też tu bě so zaličił. Mnozy młodźency drje přikhadźachu, ale woteńdźechu před skónčenjom a njetrjebachu tak žadyn honorar abo šulski pjenjez płaćić. Tohodla so prócowaše wo nowe městno w Milanu. Přez jenoho manicheiskoho přećela so jomu to też poradźi. Po přikhadźe do Milana wobkhadźowaše najskěrje bórzy z Milanskim biskopom, swj. Ambrosijom, kotrohož lubosćiwa wosobnosć na njoho wot wšoho započatka wulki začišć činješe. „Počach joho lubować, nic jako wučerja wěrnosće, ale dokelž bě mi přećelnje zmysleny. Pilnje wopytowach joho prědowanja, nic wězo w prawej zmyslenosći a wotpohladźe, ale jenož, zo bych joho zrěčniwosć pruhował a zo bych so zwěsćił, hač tuta joho sławje so runa. Z napjatosću sćěhowach słowam joho rěče, za wobsah njemějach zajima. Joho přijomny přednošk mje wokřewješe.“ Tola po času też wobsah na njoho skutkowaše a přinjese jomu nowy njeměr. We swojim njeměru studowaše nětko z nowa filosofiju a to nowych platonikow a listy swj. Pawoła. Přińdźe tehdom katolskej wěrnosći hižo jara blizko, ale njeměješe hišće dosć mocy, před njej so kłonić. Wón drje słyšeše słowo Knjezowe: „Stań ze spanja, pozběhń so z mortwych, a Khrystus će wobswětli“. Tola wón wotmołwi: Hnydom, hnydom, wostań mje hišće khwilku. Tu zhoni wot swojoho krajana wo žiwjenju swjatoho Antonija, pustnika. Hłuboko hnuty ćěri do zahrody. Pod figowcom so k zemi ćisny a wuroni tam rěku sylzow. „Kak dołho hišće, kak dołho? Jutře a zasy jutře! Čohodla njeskónči so nětko moja čwěla?“ Tu wusłyša hłós dźěśća spěwacy: „Tole, lege“ — Wzmi a čitaj! A wón běži tam, hdźež je listy swj. Pawoła ležo wostajił. Wón wočini knihu a čita w njej: „Njekhodźće we wožrawstwje a wopiłstwje, nic w lěhach a njehańbitosćach, nic we zwadźe a zawisći, ale woblečće so Knjeza Jězusa Khrystusa.“ Nětko bě so rozsudźił. „Chcu so Khrystusej a joho cyrkwi poswjećić“. Joho mać, kiž je joho z Afriki do Milana sćěhowała, nad tym so wulcyšnje zraduje. Nětko je skónčnje jeje modlitwa wusłyšana. W lěće 386 złoži swoje powołanjo jako wučeŕ rěčniwosće a puću je ze swojej maćerju, ze swojim synom a „bratrom wutroby“ Aypius a druhimi do Cassiciacum na kubło swojoho přećela w blizkosći Milana. W khutnosći a pokuće so tudy na swj. křćeńcu přihotuje, kotruž ze swojim synom a z druhimi wot biskopa Ambrosija w Milanje dósta.

Joho wotpohlad bě, z přećelemi stajnoho zmyslenja zhromadnje klóštrske žiwjenjo wjesć. Zo by to přewjedł, pućowaše ze swojimi přećelemi do swojeje domizny. Na tutym puću wumrě joho mać, Monika, we Ostia. Z tuteje přičiny wosta hišće nimale lěto w Romje. W lěće 388 so do domizny wróći. „Druhi woteńdźech a druhi so wróćich“. A jako tutón druhi předa we Tagaste swoje po nanje namrěte herbstwo, rozdźěli je mjez khudymi a zhromadnje ze swojimi towaršemi wěnowaše so žiwjenju nabožnoho rozpominanja a literarnoho skutkowanja. W tutym času wumrě joho syn.

Započatk lěta 391 přińdźe Augustinus do Hippo, hdźež joho lud cyle njewočakowanje za duchownoho žadaše. Po dlěžšim wobaranju bu wot biskopa Valeriusa na měšnika swjećeny. Něšto pozdźišo, 3 abo 4 lěta, bu za pomocnika biskopa swjećeny a po smjerći Valeriusowej bu joho naslědnik. Też jako tajki wjedźeše dale klóštrske žiwjenjo ze swojimi duchownymi. Jako zrěčniwy prědaŕ a starosćiwy nan khudych a wopušćenych zahorješe wutroby swojich wěriwych.

Politiski rozhlad.

Po wólbach.

Čohodla smy w Sakskej nowowólby měli? Narodni socialisća su sebi je wunuzowali, hačrunjež mějachu ze swojimi 5 mandatami rozsudźace stojišćo. To jim njebě dosć. Tuž smy dyrbjeli wolić. Nětk maja narodni socialisća 14 zapósłancow. Su pak swoje prjedawše rozsudźace stojišćo zhubili. Wobstoji mjenujcy wulka móžnosć za wutworjenjo tak mjenowaneje wulkeje koalicije. Demokratojo, kiž su wšak jara zesłabjeni z wólby wušli, su stajnje hižo za njej wołali. Też socialdemokracija je so hižo za nju wuprajiła. Tola přistup jara pomjeńšeneje němskeje ludoweje strony njedosaha hišće k wutworjenju wjetšiny. Tuž prócuja so wo hospodaŕsku stronu. Tola ta so čeŕwjeneje koalicije wotwlakuje. Naprawe strony prócuja so nawopak wo wutworjenjo knježeŕstwa bjez čeŕwjenych. Tu su nětk narodni socialisća nadobo najsylniša strona. Tu rěka za nich nadobo: nětk pokažće, što móžeće! Tola tu hižo pokazuje so w jich kruhach prěnja wulka kriza. Kaž dołho běchu w opositiji a móžachu wołać: wšo wopak, wšo wopak, běchu wšitcy přezjedni. Nětk pak, hdyž dyrbja pokazać, što zamóža, hdyž dyrbja twarić, so nadobo wšelake měnjenja pokazuja. Tón njecha z tej stronu hić, druhi nic z tamnej, zasy druzy nochcedźa docyła žane jednanjo. Ani jich wjednik Hitler nima wjacy autority. Berlinscy a wot nich wotwisne časopisy w Sakskej zjawnje a najwótřišo přećiwo njomu pisaja. Hroža samo z wustupom z Hitlerjoweje strony a wutworjenjom noweje narodnosocialistiskeje strony. Kaž so zda, so tuta hižo twori. To je woprawdźe sama keklija. Też wo narodnych socialistach płaći: jenož słowa, wulke słowa. Hdyž pak k wěcy přińdźe, njezamóža ničo, njewědźa, što chcedźa. A tajkim je też někotryžkuli

z našich wolerjow swój hłós dał, kotryž chcyše mudriši być hač naši wupruhowani wjednicy.

Rhynska swobodna.

Posledni dźeń junija je posledni cuzy wojak porhynski kraj wopušćił. Prjedy hač Francózojo Rhynsku wopušćichu, da francózski komandant na row we wójnje padnjenych němskich wojakow we Wiesbadnje wulki ławrjencowy wěnc położić. Wobydleŕstwo je wšudźe z wulkej radosću hodźinu swobody witało a woswjećiło. Za dołhi čas začu zbóžnu radosć słowčka swobody. Su dźěn nadosć zhonili, što rěka, stać pod cuzej kwaklu tydźenje, lěta, lětdźesatk . . . Wšo žiwjenjo je w tajkim času zlěmjene. Tola kak wožiwi narod k woprawdźe nowomu žiwjenju, hdyž jomu zaswěći słónco swobody. Kak běchu za nim žedźili w ćežkej khwili. Tuž so joho raduja z čim zbožownišej juskacej wutroby. Z hłubin wutroby móža tam nětk spěwać: Swobodnosć, to słónco rjane, krasni njebjo porhynske! Też my začuwamy z nimi, kotřiž dyrbjachu dołho nosyć ćežke brěmjo njewólnosće, a móžemy sebi předstajić zbóžnosć słódkeje khwile, hdyž słónco swobody zaswěći a wokrasni a wozboži wšón kraj a lud. „Puć ćerpjenja, kotryž je porhynske wobydleŕstwo z pozběhnjenej hłowu Němskeje dla šło, je“, kaž němski president Hindenburg we swojim powołanju na němski lud při tutej składnosći praji, „dokónčeny, najwyšše kubło kóždoho luda, swoboda, zasy dobyta!“

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** Na swjedźenju swj. Pětra a Pawoła, zańdźenu njedźelu, wotmě naša „Jednota“ w Serbskim domje swoju měsačnu zhromadźiznu, kotraž běše dełje wopytana. Městopředsyda knjez kapłan Nowak sławješe swj. Augustina ze zahorjacymi słowami (hladaj nastawk w dźensišim čisle). Po wuspěwanju někotrych spěwow pokaza knjez předsyda na ważnosć serbskoho wučeŕskoho a duchownoho dorosta. Zhromadźeni přizwolichu za njón wosebity dar. „Jednota“ wobdźěli so 13. julija na zlěće Domowiny w Rakecach. Wotjědźemy z awtom připołdnju 1/2 2 hodź. wot serbskeje cyrkwje. Štóž chce sobu jěć, njech to wozjewi pak knjezej Zarjeńkej (šuleŕska hasa 8), pak knjezej předsydźe. Potom sławješe předsyda dołholětnoho zapisowarja našeje Jednoty, knjeza zastojnika Jurja Hejdušku a wupraji jomu w mjenje towaŕstwa wutrobne zbožopřeća k 25 lětnomu zastojnskomu jubilejej. Knjez Hejduška je jedyn z najswěrnišich a najpilnišich Jednoćanow. Zdobom haji a zanošuje knjez jubilar hižo mnohe lěta kóždu njedźelu serbski kěrluš w našej serbskej cyrkwi. Tohodla přepoda jomu „Jednota“ nowy „Pobožny Wosadnik“ z přećom, zo by knjez jubilar hišće mnohe lěta dźěłał a spěwał k česći Božej a Serbam k wužitku. Nětko poskići předsyda zhromadźenym zajimawy přednošk „Smjertna běda burstwa w Ruskej“. W zawodźe přednoška rysowaše rěčnik nětčišu hospodaŕsku nuzu ratafstwa w Němskej a pokaza, kak so sejm wosebje w poslednich měsacach prócuje, tutej nuzy wotpomhać. Bolšewikojo w Ruskej pak so prócuja, napjatnje burstwo we swojim kraju zničić. Ruski lud ma być w přichodźe jenož industrialny. Dźensa je w Ruskej hišće 82 % burow. Tak diktěruja mužojo w Kremlu. Za 5 lět chcedźa přewzać němsku, za 10 lět wječornu europsku a za 15 lět amerikansku industriju. Docpěli hišće hač dotal ničo njejsu, khiba zničili mnohe tysacy burskich statokow. Kak woni nětko tutych burow wuswojuja? Po žnjach přikhadźa na wsy wosebita komisija, zo by přehladała wunošk žnjow. Z woprědka namaka tale komisija — nawjednik je najbóle jedyn znaty mordaŕ — wšitko w porjedźe. Nadobo po někotrych dnjach zwołaju wosebitych burow k wjesnjanosći a to wječor wokoło 10 hodź. Bur je so po napinacym dźěle hižo k měrej podał a tak přińdźe cyle zasparny. Nětko joho přesłyšuja hodźiny dołho. Bur pak přecy a přecy zasy wobkruća, zo sebi njeje ničo wot žnjow skhował. Skónčnje jomu hroža z revolvrom. Nětko, hdyž jomu za žiwjenjom du, ze strachom praji, zo móže hišće něšto wjacy wotedać wot žnjow. Nětko dyrbi protokol podpisać, zo je kraj wojebał. Doma pak widźi, zo nima k wotedaću telko, a tohodla dyrbi wot druhich za drohe pjenjezy kupować. Skónčnje pak móže tola po wšelakich woporach, wosebje pjenježnych, postajeny dźěł wotedać a tak so khostanja zminyć. Ale běda! Za někotre njedźele burika zasy z łoža mjetaja; zasy tam stoja samsni wunuzowarjo. A zasy krjuduja burika, winuja joho, zo ma hišće dalše płody skhowane, wšak je hižo prěni raz přidał, zo je kraj wojebał. A bur dyrbi za postajeny čas pšeńcu wotedać. Wón prosy, wobkruća, zo jomu to njeje možno. Wšitko ničo njepomha, wón je wotsudźeny. Dokelž njemóže wotedać, jomu kubło wuswoja. Bura pak wupokazaja do lodowych pusćinow Běłoho morja. Tónle daloki puć dyrbi tam pěši činić, a husto dosć joho smjerć hižo po puću wot tuteje bědy wumoži. Druzy burja pak přińdu do komunow, to su kaserny, hdźež dyrbja tući wbozy hromadźe bydlić. Też jich kubła je kraj předał; při přesadźowanju drje běchu kupcy, ale woni mjelča, hewak maja tónsamy dóńt. Burske statoki dadźa potorhać, a na tajke wašnjo su so hižo wjele wsow zhubiłe. Zrudne je žiwjenjo tychle wuswojenych burow w komunje. Tu knježi zawisć, hida a mordaŕstwo. Wbozy, kotřiž su na swobodu a dźěło čas žiwjenja zwučeni, dyrbja tudy tradać w prózdnjeńcach. Dźěći, kotrež so w tutych proletariskich kasernach narodźa, wotwjedźe stat staršim, zo by je sam w bolšewikskim duchu wukubłał. Ruska ma kóžde lěto 3 1/2 milijona přirosta w porodach. Běda přichodnym časam, hdyž junu tući woprawdźići komunisća wotrostu!

Z **Budyšina.** 2. julija bě sudźenjo dźěłaćerja Korle Wilija Mohaupta, kotryž běše wobskorżeny, zo je 20. měrca t. l. z wotpohladom woheń na Šprewinej hasy 4—6 w asilu za tajkich, kiž su bjez wobydlenja, założił. Mohaupt bu w połnej měrje za winowatoho spóznaty a ke khostanju 4 lětneje khódy zasudźeny a čestne prawa buchu jomu na 5 lět wotrjeknjene. Přepytowanska khóda bu jomu w połnej měrje přiličena.

— (Njezbožo.) Wjetše njezbožo mohło so lohko stać srjedu wječor, hdyž znata korčmaŕka, knjeni Hokowa, ze swojim šumjelkom wječor w 7. hodźinje přez móst domoj jědźeše. Pornjo khěžcy za dawki zběrca założi motorski kolesaŕ z přiwozom do jeje wozyčka, kotryž bu na stronu wjerchnjeny, mjez tym, zo bu šumjel na khódnik storčeny, ale bjez ranjenja. Tak wěc hišće jara zbožownje wotběža!

— Ratafska šula zarjadowa minjeny tydźeń 2. dźěł sadaŕskoho kurza za wučerjow, na kotrymž so wšo dohromady 12 wobdźělichu, mjez nimi 5 Serbja. Praktiske a theoretiske dźěło so zbožownje wotměnješe. Znaty ratafski rada Umhauer bě wšěm z dobrym wjednikom. Spóznachmy wosebje dźěła, kotrež su tón čas runje nuzne, kaž wurězowanjo štomow a okulěrowanjo róžow a druhe. Jara zajimawy bě też srjedu wulět na přikładomne kubło we Pomorcach. Přikładomne njeje tute kubło jenož dla pruhowanja za hnoje a picowanjo, ale też w tym, kak móže sebi bur swoje ćežke dźěło w něčim wołožić. Widźachmy też połhodźinski film, kiž nam w skutku pokaza, kak so tute srědki też při praktiskim dźěle nałožuja. Dale wopytachmy też Hemplec sadaŕsku plantažu w Pomorcach, hdźež stoja we wulkej ličbje sadowe štomy, wosebje wišnje, kotrež w bližšich lětach wšće Budyšinskim wikam mnoho sadu přinjesu. Třeći dźěł kurza wotměje so w oktobru.

Z Radworja. „Katolska Bjesada“ měješe lětsa też hišće w smažniku (29. 4.) swoju měsačnu zhromadźiznu. Dla wobdźělenja na zlěće „Domowiny“ (w Rakecach 13. 7.) bu wuradźowane. Skónčnje bu sćěhowace dowujednane: Kóždy sobustaw dóstanje za wopytanjo swjedźenja 1 hr. z pokładnje wupłaćenu, jeli ma hižo swój přinošk zapłaćeny — hewak ma so hriwna hnydom sobu za přinoški wužić. Sobustawy, kotřiž z kołom pojědu, zeńdu so w 12 hodź. před faru. Też zajimawy přednošk smy słyšeli: knj. kubleŕ Cyž-Stróžišćan rozpominaše słowa Zbóžnikowe: „Mocy hele

cyrkej njepřewinu". Stajnje je dyrbjała drje wojować. Samo w Radworju su w 16. lětstotku stołětne bědźenja měli a nětkole běchu zasy wojowanja dla wěrywuznawaceje šule. Rěčnik spominaše dale na wšelake njedostatki, kotrež so runje dźensiši dźeń při wukubłanju dźěći pokazuja. Najwažniše su dobri wučerjo a modlitwa, kotruž namakaće w nowym wudaću „Wosadnika". Trjebamy swěrnych wučerjow tak nuznje kaž wšědny khlěb — potom tež šulu mocy hele njepřewinu!!! Čas běše hižo pokročił a tak budźe rozmołwa wo přednošku přichodnje. Njech nichtó tule zhromadźiznu potom njezakomdźi!

Z Łupoje. Naša nalutowarnja běše při přesadźowanju na lěto tudomny knježi dwór kupiła. Wěsty dźěl polow su nětko naši wjesnjenjo kupili, tak zo ma ryćerkubło hišće 500 kórcow. Tute je knjez kubler Lódny z Drobow kupił. Knjez Lódny je wosebje jako předsyda Minakałskeje nalutowarnje mnohim derje znaty jako dobry Serb. Je zwjeselace, zo je ryćerkubło nětko do serbskich rukow přešło.

Z Pančic. Zradźeńske hodźiny za maćerje wotměja so tu pjatk 11. pražnika popołdnju w 2 hodź. we wjesnym hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Z Ralbic. Njedźelu 29. junija woswjeći naše towarstwo katolskich młodźeńcow swój 15. załoženski swjedźeń. Hačrunje běše Janska kjermuša a w blizkich Pěskecach wulki kóncert, bě so tola rjana črjódka we Wałdźic hosćencu zežła. 1/29 hodźin započa so swjedźeński wječor z towaršnym spěwom: „Kaž błyšć rańšich zerjow . . ." Na to powita knjez starši wšitkich lubych přećelow młodźiny z blizka a daloka — samo Wotrowscy běchu tu přikhwatali. Deklamacija wot H. Zejlerja „Łužiska mysl" so derje přednjese. Prjedy hač so dźiwadło „Dźěd Jakub" započa, rozjasni hišćej prázes towarstwa knjez kapł. Cyž bliže předstajomnu hru. Wón nam pokaza, kak je runje wona dźensišomu času jara přiměrjena — byrnješ snadź też te napismo — Dźěd Jakub — tak jara wabjace njeobył. Tón kruch — ludowa hra z lěta 1848 — je nam napisał naš znaty njebóh zapósłanc — Michał Kokla. Dźěd Jakub je dobry duch cyłeje wsy. Jeho słowo stajnje płaći. Też nětkle, hdyž wšudźe rebelstwo swoju hłowu zběha, dźerža wjesni burja k dźědej, kiž wuči swěru k Bohu, k narodej a ke kralej. Wjesny klamar Mućak předuje tu nowu swobodu a je hižo někotrych za swoje powalerske ideje dobył. Do wsy je też cuzy agitator začahnył. Skónčnje so dźědej Jakubej poradźi, hrožacy strach wotwobroćić a serbsku swěru k wótcnemu krajej skrućić. Hra skónča z wulkim hołdowanjom, kiž cyła wjes dźědej wuhotuje. Po druhim jednanju poréča hišće wosadny knjez farar arcyměšnik Žur lube słowa k zhromadźenej młodźinje. Wón napominaše ju, kruće stać k swojej swjatej wěrje a sebi ważić swoju drohu narodnosć. Runje kaž tehdy, tak so też dźensa wšelacy cuzy do našoho krajika dobywaju, zo bychu našu wěru a naše Serbstwo zničili — so wě — też pod tej rjanej parolu noweje swobody. Tuž réka kruće stać, hromadźe dźeržeć! Nic wot wonka kiwa našomu ludej wumoženjo — ně tući cuzbnicy jomu jenož škodźa — jomu hišće to wozmu, štož wón ma. My dyrbimy sebi sami pomhać, zo sebi te swoje ważimy, te swoje česćimy. Na kóncu doda hišće knjez Dr. Škrabak, kiž je rodźeny komikar swój žortny přidawk k powšitkownomu zawjeselenju. Tak so rjane předstajenjo skónči. Wšitcy hrajerjo su sebi wulku prócu dawali a tuž słuša jim wšitkim horcy dźak. Dźěwajće tak dale lubi katolscy młodźency w Ralbicach, k Bohu česći a našomu ludej k spomoženju!

Ze Šunowa. Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměja so: srjedu 9. pražnika popołdnju w 2 hodź. w Šunowje pola Eiseltec a 1/24 hodź. w Smjerdźacej pola Krawcec. Lěkař budźe přitomny.

Z Kamjenca. Njedźelu 6. julija su w Kamjencu 1/211 hodź. kemše za Polakow. Z dobom je přileżnosć k swj. spowědźi. Knjez vikar ze Styp-Rekowski přijědźe hakle njedźelu do Kamjenca.

Modlitwa wo dešć.

Podawamy tu runje při dźensišej suchoće so přihodźacu baseń sławnoho pólskoho basnika Jana Kochanowskoho, na kotrohož jubilej smy też w našim časopisu njedawno spominali.

Wšoho dobroho Dawarjo, ty Hospodarjo wěčny,
Tebi zemja, spalena přez woheń słónčny,
modli so wo dešć, a zrudne zela pokhilene,
Ty nadźija woračow a žita tradacoho,

Wućišć mócne mróčele swěta ze swojej ruku,
a wone suchu zemju a štomy napoja
z wohnjom wuskhnyte. O kotryž sy ze suchej' skały
njesłyšane wubudźił, pokazaj dary swoje! [kužoły

Ty dawaš nócnu rosu, Ty w bohatej měrje
žiwu wodu dodawaš rěkam tradacym,
Ty bjezdna nasyćeš a nahrabne morjo,
z wotkelž maja hwězdy žiwjenjo a wóhniwy błyšć.

Hdyž Ty chceš — wšón swět we wodźe zapłowa,
a hdyž Ty chceš — wša woda kaž pjerko wotpłowa.

Z autom do Drježdźan na higijensku wustajeńcu.

Jězba je za lubowarja přirody wosebje zajimawa, jědźeš tola přez wotměnjace so hona, pola a wjeski, a na kóncu přez rjanu holu.

Z hole wujěwši, wuhladaš nadobo rjany wobkuzłacy wobraz, město Drježdźany leža před tobu. Po Budyšskej drózy do města přijěwši, zawinje so auto bórzy na lěwo a potom ruče přez móst nad Łobjom, Sakske naměsto, a dale po Elijasowej drózy k wulkej zahrodźe, hdźež je wustajeńca, a hižo stoji autobus.

Nětko ruče do wustajeńcy. Z woprědka widźiš zwjetša plakaty z njesmjernymi ličbami, jedna so tu wo socijalne naprawy a za nje a přez nje wudate pjenjezy a druhe srědki. Naspomnić ma so tudy wosebite wotdźělenjo za strowotu; warnuje so před tak mjenowanymi „kurpfušerjemi", karty-kładźacymi a zelowymi žonami, kotrež ludźom wšoho móžnoho a njemóžnoho narěča a husto dosć wjele hubjeństwa zawinuja.

Dale widźiš khorosće wšěch organow človjeskoho ćěła a jich lěkowanja; človjek njedyrbjał ženje pře pozdźe k lěkarjej hić.

„Tak mjenowany „Mia-spěšnje-warjak" zwari za 5—12 mjeńšinow mjaso, běrny a štožkuli chceš; to je wězo za naše hospozy a maćerje jara zajimawe, kotrež dyrbja sebi swój wšědny khlěb we twornjach a druhdźe zasłužić. Tutón hornc, w kotrymž je so jědź zwariła, móžeš z jědźu w nakhribjetniku sobu na dźěło wzać a dźerži so w nim hač do wobjeda ćopła a čerstwa.

Też wšelake mašiny za dom a ratarstwo móžeš tam wohladać, kotrež su cyle higieniscy připrawjene.

Dale ratarski statok ze wšej připrawu: jstwina a kuchinska nadoba, hródźe po najnowšim, khlěwy, konjeńc, wšudźe ze skotom, kaž też pjerizna. Potrjeby za předźělanjo mloka. Bróžeń a wšě móžne ratarske nastroje. Wšitko wězo we zmysłu wustajeńcy.

Zajimawa bě też wosebita wustajeńca druhich statow; skoro wšě kraje su tam na podobne wašnjo zastupjene, kaž Němska, wězo w małym wobłuku.

Maš tam też přileżnosć, so z wukrajnikami zeznać, kaž ze Šwejdami, Južnosłowjanami a Rusami.

Wobhladanja hódny je też tak mjenowany „kulojty dom" a zwonownja z mišnjanskoho porcelina, su tu na 80 małych a wjetšich zwonow, kotrež móžeš też bić słyšeć. Też dwě wulkej reklamowej wěži pyša wustajeńcu.

Skoro wšitke tam wustajene wěcy móžeš sebi kupić, maš-li dosć pjenjez sobu.

Hasa, na 500 m dołha z lutymi zaliwacymi a wodu pluwacymi kužołami, wječor wobswětlene z barbojtymi swěcami, poskićuje wobkuzłacy napohlad.

Čas khwata, je hižo 1/2 11 hodź., autobus čaka před wrotami. Tuž rěka spěchać, zo njebych skomdźił.

Při hrodowskej cyrkwi sydnu so posledni do woza a nětko dźe po znatym puću zasy domoj. Krótko po 12 hodźinach wróćichmy so do Budyšina, a hnydom nastajichmy so na dompuć.

Bohate žně a pomoc za ratařstwo.

New Yorkska jesuitska nowina „America“ zaběra so w čisle 24. 5. 30 z jara aktuelnym temom našoho ratařstwa. Namjetuje, zo bychu w přichodze direktorojo statnoho zarjada za ratařstwo na prózstwowych dnjach so na cyrkwinskim procesijónje wobdźělili; tam dyrbja z ratarjemi samymi wuprosyć pomoc njebjesku za ćežko wohrožene ratařstwo. Tak dobry kaž tutón namjet je, so nam tola jara ćežko přewjedźomny być zda. Njech wšak też naši zakonjedawarjo a naši ministerjo so zhromadnje a zjawnje na cyrkwinskich wobrjadach njewobdźěla, tak měni tuta nowina, wěste je, zo napominanjo k wosebitej ratařskej njedźeli sylny wothłós mjez wobydlerstwom namaka. We měsće Des Moines w minjenej nazymje namjetowaše ratařska konferenca, zo by so po přikładze a wašnju katolskeje cyrkwje 5. njedźela po jutrach jako wosebita „Ratařska njedźela“ wotměwa. President Hoover je hižo prjedy tajku njedźelu namjetował.

Nowina měni, zo by rozwučenjo wo ratařskich prašenjach, kaž je my katolikojo znajemy a posudźujemy, we měšćanskich wosadach jara derje činiło. We wjesnych wosadach bychu so dyrbjałe w prědowanjach dobroty a nadprawa ratařskoho žiwjenja wosebje wuzběhnyć.

Dale piše nowina: Jenička pomoc za ratarja je dźensa namakać w tym, zo so ratařstwo korporativnje zwjaza. Ratař dyrbi swoje wupłody zhromadnje předać, wón dyrbi organisowany być a swoje wupłody, kiž njetrjeba sam, derje wotbyć móc. Dyrbi organisowany być, zo by docyła wjacy wupłodźił a tuńšo, zo by plahował štož je runje třebne. To wšo je lohko zrozemić. Ale bur njemóže so organisować jeničcy na zakładze swojoho samsnoho wužitka. Samo Sowjet, kotryž ze samsnoho materialistiskoho stojnišća wukhadźa, dyrbi widźeć, zo joho plany njewjedu k žanym wuspěcham. Jenički zakład, na kotrymž móže so wuspěšnje a trajnje dźěłać, wostanje připóznaćo Boha Najwyššoho, Božeje předwidźiwosće a čłowjeskeje wotwisnosće wot Boha. Wšo druhe njeje a njebudźe žadyn trajacy zakład. Tohodla je najwyšša a poslednja winowatosć ratařskeje njedźele, zo ludźo spóznaja, ratařstwo je wot Boha čłowjekam date, čłowjek je wot Boha wotwisny a dyrbimy za dary Bože dźakowni być. Potom hakle dary Bože prawje pohódnosćujemy, hdyž je woprawdźe jako dary njewidźomnoho njebjeskoho Wótca přijimamy. Dokelž też na kraju dźensa tute spóznaćo wjacy njeje tak žiwe, kaž je to prjedy było, tohodla je z wulkoho dźěła žiwjenjo ratarjowe dźensa tak khude, zo wjacy njewabi.

Přirodu a dary přirody, swójbu a čłowjeka lubujemy a ważimy jenož potom, hdyž je začuwamy jako dary Bože. Runje mudrje wumyslene skutki čłowjeskeje wědomosće na polu nastrojoweje a chemiskeje industrije, tohorunja postup na wědomostnym a wotrjadowym polu jenož potom prawje posudźujemy, hdyž je wobhladujemy jako wupłód prěnjotneje Božeje ideje a mysle. Husto skoržić słyšiš, zo dźensiše žiwjenjo tak cyle zwonka cyrkwje stoji. Cyle druhoho měnjenja pak budźeš, hdyž něhdźe we wjesnej cyrkwi raz zeživiš liturgiju prózstwowych dnjow. Boža mša, kaž też litanija wšěch swjatych, kaž też wobkhad z požohnowanjom pólnych płodow přinjesu čłowjekej tamny čas zasy tak cyle blizko, hdyž čłowjekojo hišće hłuboko w duši začuwachu swoju wotwisnosć wot Boha Knjeza, tamny čas, hdyž hišće srjedź swojich starosćow a prócowanjow wšědnje začuchu wěrnosć a mudrosć „Pytajće najprjedy kralestwo Bože“. A runje to, zo tute wobkhady do časa naléća padnu, hdyž ma kóždy rucy połnej dźěła, hdyž je kóždy dźěłu zhubjeny wokomik drohotny, runje to pokazuje na ważnosć Božoho žohnowanja. Najprjedy spěwaj, potom dźěłaj.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Swjate Lěto je k swojomu kóncej doběžało. Po prawom měješe hižo swój kónc 31. hodownika 1929, bu pak přez Swj. Wótca hač do 30. smažnika 1930 wurjadnje podlěšene. Njedźelu 29. smažnika bu z poslednimi kanonizacijemi (swjatoprajenjemi) toho lěta swjatočnje skónčene. Rano we 8 hodź. započa so ćah duchownstwa do basiliki swj. Pětra. Najprjedy začahnychu rjadownicy, za nimi swětni duchowni a kapitle romskich basilikow. Skónčnje bliježeše so Swj. Wótc sam. Mjez špalěrom bamžoweje gardy a přewodźany wot zynkow slěbornych pozawnow a při žiwym hołdowanju přitomnych, hibaše so swjatočny ćah pomału k wulkomu wołtarjej swj. Pětra, hdźež běše sydło za Swj. Wótca připrawjene. Pontifikalnu Božu wotdźerža bamž sam. Swjatoprajeni buchu 8 francózskich Jezuwitow, misijonarow w Kanadze, kotřiž poćerpichu w 17. lětstotku za swjatu wěru bolostnu martrařsku smjerć. — Dale buštaj kanonizowanaj zbóžny kardinal Bellarmin, tohorunja sobustaw rjadu Jezuwitow, a franciskan Theofil da Corte. Hdyž Swj. Wótc „Tebje my Boha khwalimy“ zaspěwa, wotewrichu so zawěški před wobrazami nowych swjatych na wulkim wołtarju. Po starym wašnju přistupichu nětko zastupjerjo swójbow nowych swjatych a woprowachu Swj. Wótcej wšelakore dary, kaž swěčki, khlěby, dwaj sudkaj ze slěbra a złota z winom a wodu napjelnjenej a pozłoćane klětki z tujawkami a druhimi ptačkami. — Wulkotne je wobswětlenjo basiliki při swjatoprajenjach. Na 14000 elektriskich swěcow so swěći. Měra za přetrjebanu milinu wučinja na 200000 swěcow. Napohlad tajkoho błyšća je nimo měry krasny a wulkotny. Tohodla je kanonizacija też jara drohotna wěc. Přihoty za zbóžnoprajenjo bamža Pia X. su dokónčene, tak zo so bórzy z woprawdźitym procesom započnje.

„Bamžowy skutk za rozmnoženjo wěry“, to je prěnje a najwažniše misijónske towarstwo w cyrkwi, měješe loni 10 milijónow lěrow wjacy na dokhodach, hač lěto prjedy.

Z Roma. Póndźelu, posledni dźeń junija, wotdźerža Swjaty Wótc tajne konsistorijum, na kotrymž pjeć nowych kardinalow a wjacorych biskopow pomjenowa. Mjena nowych purpuratow smy našim čitarjam hižo zdźělili. Su to sekretař kongregacije za rozšěrjenjo wěry msgr. Marchetti Selvaggiani, msgr. Bosćan Leme da Silveira, nowy primas Brasiliskej a arcybiskop wot Rio de Janeiro, arcybiskop Raffaelo Carlo Rossi a arcybiskop Serafini, wobaj wysokaj zastojnikaj při Swj. Stole a nowy Lilleski biskop Archille Liénhart. — Swjaty Wótc spominaše hišće junu na swój złoty jubilej, na eucharistiski kongres w Kartagu, na přesćěhanja křesćanstwa přez bolšewikow a napominaše při tym wěriwych k pilnomu modlenju za přesćěhanych Rusow. Skónčnje spomni hišće na njeměry na małej kupje Malta. Tam je mjez jendźelskim knježerstwom a italskim domorodnym wobydlerstwom k wótrej wójnje přez wopačne wustupowanjo jendźelskoho gouvernera lorda Stricklanda přišło. Swj. Stoł a Maltačanskej biskopaj běchu nuzowani, wjacy króć do wojowanja zapřimnyć, k lěpšomu potłóčowanych katolikow. Swj. Wótc wobkrući z nowa, zo njejsu ani Swj. Stoł. ani biskopja na harje wina. Swj. Stoł njeměša so ženje do politiskich prašenjow, ale škita jenož moraliske zakonje.

Włochojo chcedźa so wšoho kleća a zakliwanja wotwučić. Su k tomu wosebite zjednoćeństwo założili. Trónowany naslědnik Hymbert je joho čestny předsyda. Towarstwo da hižo někotrych zakliwarjow pokhostać. Bamžowa nowina „Osservatore Romano“ piše: „Hdyž so w přichodze kóžde zakliwanjo z pjenježnym khostanjom napołoži, změje kraj bórzy telko wuzbytka, zo budźe swój znutřkowny a zwonkowny dołh bórzy zarunać móc, też wšě dawki znižić, a nimo toho změje hišće zbytny pjenjez

jako podpjeru za dźĕłonjemĕjerjow." — Po tym drje su Włochojo „čertowscy" zakliwarjo, a tohodla je najwjetši čas, zo so polĕpša.

Basilika „Portiunkula" w Assisi dósta wulku postawu (7 m wysoku) najzbóžnišeje njewoblakowaneje Knježny, kotraž bu z wonka na prĕdkownej stronje cyrkwje postajena. Statua je z bronzy lata a jara wumjelscy pozłoćena. Pozłotk darichu bohate swójby ze wšĕch kónčin swĕta.

Pólska woswjeći kónc junija swój prĕni narodny eucharistiski kongres w Póznanju. Na nim wobdźĕlichu so pod wjednistwom kardinala Hlonda nimale wšitcy pólscy biskopja — přez 40 bĕchu přitomnych. Wyše toho mnozy wukrajni arcypastyrjo, kaž Gdański biskop O Rourke, arcybiskop Geurre z Roma a druzy, a wulka ličba zastupjerjow pólskich kolonijow we wukraju, samo z Ameriki, bĕchu zastupjeni. Wobdźĕlenjo pólskoho luda bĕše wulkotne, tež knježeŕstwo bĕše přez wjacorych ministrow a generalow (mjez nimi wustupowaše wosebje stary česćehódny wójnski rjek general Haller) zastupjene. Tohorunja pólscy zemjenjo. Za presidenta kongresa wuzwoli so hrabja Adolf Bniński. Jako bamžowy legat skutkowaše Waršawski nuncijus arcybiskop Marmaggi. Dźĕłało je so wjele. Posedźenja wosebitych (8) sekcijow wotmĕwachu so porjadnje kóždy dźeń. Njedźelu na Pĕtra a Pawoła bĕše wulkotny procesijón přez krasnje wudebjene město — kóždy měsćanski twar pyšeše so, kaž kwĕtkojta zahroda — won do wulkoho stadijona, hdźež měješe kardinal Hlond wosrjedź cyłoho biskopstwa pontifikalnu Božu mšu. Na 3000 spĕwarjow, pod wjednistwom mištra Felixa Nowowieskoho, wukonjachu liturgiske spĕwy. Swjatočne „Te Deum" wuspĕwa duchownstwo. Najswjećiše njeseše bamžowy legat. Swjedźeńske dny zawĕsće bohate žohnowanjo přinjesu za woživjenjo swjateje wĕry.

Belgiska. Katolscy studenća założichu w Luwenje (Lawach) zwjazk katolskoho studentstwa, zo by so přezjednosć mjez wšĕmi ludami wutworiła. Tež sekretarijat za misijónstwo a socijalne prašenja so připrawi.

Francózscy katolikojo wojuja ze wšej raznosću za swobodne wuwiće katolskoho žiwjenja w kraju. Wosebje strachuja so wo wobstaćo swojich priwatnych farskich šulow. Knježeŕske šule su cyle njewĕriwe a spĕchuja bjezbóžnosć mjez młodźinu. Socijalistojo a swobodni mulerjo žadaja sebi, zo bychu so wšĕ priwatne šule zbĕhnyłe k lĕpšomu powšitkowneje knježeŕskeje šule, kotraž na suchoćinu ličby swojich šulerjow ćerpi. Z přičiny toho wotmĕja so wulke zhromadźizny — na 20 a wjacy tysac wobdźĕlnikow — katolskich mužow a namjetuja, zo ma so wot knježeŕstwa kóždy zakoń, kotryž napřeco katolikam wojuje, zakazać; dale praja: katolscy rjadownicy dyrbja runje te samsne prawa měć, kaž kóždy jednory staćan. Tu khwilu stoja hišće zwonka staćanskich prawow atd.

— Francózska ćerpi tež na stražnym njedostatku duchownych. We wšelakich diecezach wučinja dźensiša ličba duchownych lĕdma dwĕ třećinje dowójnskich ličbow.

Jendźelscy katolikojo maja tute samsne starosće dla wobstaća swojich farskich šulow, kaž francózscy. W delnjej komorje (sejmje) je načisk k nowomu šulskomu zakonjej zapodaty, kotryž wohroża strašnje dalše swobodne wuwiće dotalnych kćĕjacych farskich katolskich šulow. Katolikojo nałožuja wšĕ móžne srĕdki, zo bychu přijeće tohole zakonja znjemóžnili. Daj Bóh, zo by so jim to poradźiło.

Iriska. Přichodny swĕtowy eucharistiski kongres wotmĕje so w Dublinje, iriskej stolicy, kotryž budże w lĕće 1932. Z nim zjednoći so wopomnjeće a dobyće iriskoho naroda za křesćanstwo. To sta so před 1500 lĕtami. Lĕta 432 pósła bamž Celestin I. swj. Patrika na zelenu kupu Irisku. Za krótki čas doby wulki misijónar a dobroćeŕ iriskoho naroda cyły lud za wučbu Khrystusowu. Iriska bĕše potom přez wjele stow lĕt płódna rola za nowych misijónarow za swojich susodow a w najnowišim času je sebi iriski narod najwjetše zasłužby dobył za rozšĕrjenjo katolskeje cyrkwje w połnócnej Americy a w Australskej. Hłowny dźĕl amerikanskoho duchownstwa pokhadź hišće z iriskoho naroda. Po cyłym swĕće rozbrójeni Irojo wjesela so hižo do časa na přichodny eucharistiski kongres, na kotrymž so synojo tutoho sławnoho martrarskoho naroda zeńdu, zo bychu na swojej starej wótčinskej zemi česćowali Najswjećiši sakrament woltarja.

W Zjednoćenych Statach su katolikojo najsylniše wĕrywuznaćo mjez wšĕmi nabožnymi družinami. Protestantska cyrkej so stajnje dale rozdrjebjuje. Dźensa ma hižo přez 240 wšelakich „wuznaćow" abo „cyrkwjow". Za lĕto budźa zasyna 10 hač 20 nowych cyrkwjow założenych. Při tym šerja protestantske cyrkwje na njedźelach ze strašnej prózdnotu. Třećina (60000) wšĕch protestantskich cyrkwjow so praktiscy wjacy njewužiwa. 8000 cyrkwjow su přez cyłe lĕto zawrjene a wulki dźĕl z nich počina rozpadować. Katolske cyrkwje su derje wopytane. Wina na tajkich wobstejnosćach je horjeka naspomnjena rozdrjebjenosć we wĕrje. Naš Knjez a Zbóžnik je nam wot swojoho Wótca jako swój najdrohotniši dar „přezjednosć we wĕrje" wuprosył.

Kanada. We wulkoměsće Ottawa wudźĕli japoštołski delegat msgr. Józefej Gny biskopsku swjećiznu. Pater Gny je naslĕdnik wulkoho japoštoła Indijanow a Eskimow we lodojtych krajinach při sewjernym čopje, šedźiwoho arcybiskopa Gruwarda. Nowy biskop znaje derje pola swojoho nowoho skutkowanja. Bóh chcył joho prócowanja žohnować, zo by skerje lĕpje wšĕm sobustawam tamnych wbohich narodow při lodowym morju zaswitało swĕtło swjatoho evangelija.

Khina. Wótcojo Jezuića w Si-Ka-Wei připósłachu před krótkim Swj. Stołej lĕtnu rozprawu. W njej wuzbĕhuja spodźiwne wuwiće křesćanstwa w Khinje, wosebje katolskeje cyrkwje. W spočatku tutoho lĕtstotka wučinješe ličba katolikow cyłeje Khinskeje wokoło 700000, dźensa $2^1/_2$ milijona. W prĕnim štwórćlĕće tutoho lĕta so na 4000 křćenjow wudźĕli. Do misijonskich šulow khodźi na 50000 dźĕći. Wosebje zwjeselace je, zo sebi khinscy katolikojo pobrachowace Bože domy sami z pomocu swojich srĕdkow twarić počinaju a zo so wjacy na Europjanow njespušćeja. Stajnje knježace wójny mjez česćelakomnymi generalami su wšelakim provincam njesmĕrne škodowanjo přihotowałe.

Jězus, zakhowany w tabernaklu, žada za wšĕmi wĕriwymi.

W přisłowach Staroho Zakonja hižo čitamy: „Moja radosć je, bydlić mjez człowjekami." Jězus přebywa w spodźiwnym khlĕbje jandźelow na našich woltarjach, wodnjo a w nocy. Haj, nastajnje přeprošuje nas: „Pójće wšitcy ke mni, kotřiž sće sprócni a wobćeženi. Ja was wokřewju." Ale jara mało jich přińdźe. Njedźakni a liwcy du tak husto wob dźeń nimo domu Božoho — hdźež Jězus ze žadosću čaka. Ludźo ani njepomysla, zo tam bydli pomocnik, tróštaŕ a sudnik wĕčny. Woni husto tak z lohka nimo khwataju. Rano hižo zwón ke mši woła, hdźež Jězus při woporje Nowoho zakonja swoje hnady tak sćedrje wudźĕluje. Tak mnohi tutu hodźinku hišće přespinka! Jězus so wjeseli, zo smĕ być mjez nami ale my njezačuwamy radosće, być při nim a na hłós lubowacoho słuchać. Jako tehdom při poslednjej wječeri, so tež Jězus hišće w tabernaklu stajnje za nas modli jako wyšši měšnik — kotryž chce nas z njebjeskim Wótcom wujednać. Hižo swj. Franc z Assisi wučeše: „Dźiće husto Jězusa wopytać w tabernaklu jatoho." A swj. faraŕ Jan Vianny z Ars powĕda tole: „Robońan, kotryž zwjetša nimo cyrkwje na swoje wšĕdne dźĕło khodźi, zastupi stajnje tež na khwilku do domu Božoho. Grat wostaji wonka při durjach. Klečo so takle pomodli: Tu sym, o Knježe wšĕch knjezow. Ty wĕš, što tu chcu a što trjebam. Požohnuj mje a domjacych." Dźensiši čas znaje bóle zabawu, hry a towaŕstwa — mjenje cyrkej, tabernakel a Božu mšu. Swjaty Leonhard hižo žałosći: „O zaslepjeny swĕće — ty mysliš: jena Boža mša mjenje abo wjacy — křižowy puć hić abo tež nic — to nima ničo na sebi — to je maličkosć? Ow, nihdy nic." Pobožny duchowny raz před tabernaklom

klečo tole widźeše: Jězusdźěćatko wustupowaše w swjatej hostiji z ručkomaj połnymaj parlow a dejmantow — powědajo: „Hdy by jenož něchtó přišoł a mi tute pokłady wotewzać chcył.“ Tuž njekomdźmy so, wulku žadosć Zbóžnikowu spokojić. Změjemy wužitka za čas a wěčnosć.

Wšelčizny.

Njewšědne wašnjo. Kupc je sebi pola blidarskoho mištra wšelake kruchi domjaceje nadoby zwuběrał. Potom rjekny: „Bych te wěcy najradšo hnydom zapłaćił. Kelko wšo hromadźe wučini?“ — Mištr trochu zastróženy: „Luby knježe, to je mi tak njewšědne wašnjo — chcu so tola najprjedy pola wyšnosće naprašować wo wami!“

* * *

Prošeŕ: „O, luba knjeni, budźće tak dobra a dańće mi jene z wašich starych čriji!“ — Knjeni: „Ale človječe, wy dźěn maće nimale nowe črije na nohomaj!“ — Prošeŕ: „Ach haj, te dźěn su moje hubjeństwo; kaža mi mój cyły wobkhod!“

Towarstwowy powěstnik.

Młoda Jednota, wotdźěl knježnow, změje přichodny štwórtk, 10. julija, měsačnu zhromadźiznu wječor w 8 hodź w Serbskim Domje. Wšitke katolske serbske knježny su z tym wutrobnje přeprošene.

Předsydstwo.

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za měsac junij.

Wyšina nad morjom	Čopłota Cels. Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn waženoho kotča wot 1.—10.—20.—30. měsaca: Přiběrk w gr. 1	2	3	Wotběrk w gr. 1	2	3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošeńske dny	Zwotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	+7,0	+32,0	+21,7	15200	21650	12200	3450	3850	4050	+ 37,700	12	18	z akacijow z malenow	32,7

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 443. z Budyšina: Jurij Hejduška (Mikławšk); 444.—459. z Radworja: kant. Jan Andricki, wučeŕ Jurij Kubaš, Mikławš Brycka, Jan Winča, Michał Cyž (młynski), Jurij Brankačk, Jurij Domaška, Jurij Wićaz, Jan Gliklich (herc), Jan Polan, Marja Brankačkowa, Marja Grubertec (šwalča), Jurij Žofka, Michał Knobloch, Mikławš Paška, Mikławš Rajniš; 460.—463. z Boranec: Madlena Wićazowa, Jakub Wowčeŕk, Jakub Delan, Mikławš Pjetaš; 464.—466. z Kamjenjeje: Jurij Měrćink, Jan Winaŕ, Jurij Handrik; 467. z Hodlerja: Jan Wjeŕš; 468. z Lutowča: Marja Delankowa; 469. z Łuha: Mikławš Wólman; 470. z Měrkowa: Mikławš Herlich; 471. z Khelna: Hana Zopina; 472. z Bronja: Hańža Gliklichowa.

Sobustawy na druhe lěta.

1929: čo. 1093, 1094. 1928: čo. 1151, 1152. 1927: čo. 1159, 1160.

„DOMOWINA“, zwjazk serbskich towarstwow

wuhotuje

njedźelu 13. julija 1930 w Rakecach

swój

6. wšotowarstwowy zlět

a zdobom woswjećenjo 50lětnoho wobstaća

RAKEČANSKEJE „LIPY“

½1—2 hodźin: Witanjo towarstwow a hosći na torhošću — 2—3 hodźin: Swjedźeńske kemšenje (Solospěw a khórny spěw. Zběrka)

W 3 hodźinach: Wulki swjedźeński ćah — W 4 hodź.: Swjedźeńska zhromadźizna na zwučowanišću

Wot 7 hodźin su REJE w „Sakskim Domje“ a w „Kačej korčmje“ ze sokołskej hudźbu

Znamješka za swjedźeń po 50 pj. předawaja so też doprědka w Budyšinje w Smolerjec knihaŕni na Lawsk. hrjebjach 4

Serbske towarstwa, Serbja, stari a młodźi, přińdźće wšitcy na wulku manifestaciju serbskoho luda!

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 3. julija 1930.

Ćelata (562): 1) 66—73. 2) 58—65. 3) 50—55. 4) — .
Swinje (452): (přez 300 pt.) 1) 55—57. 2) (240—300) 57—59. 3) (200—240) 60—62. 4) (160—200) 60—62. Rancy: 45—49.

Wóčny lěkař **dr. Rězak**

so wróćił.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za pucheř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Wróćiwši so wot rowa mojoho lubowanoho mandźelskoho

Jakuba Mencla

z Worklec,

kotryž ze swjatymi sakramentami domawobstarany w starobje 78 lět zbóžnje zemrě, wuprajamy wšěm, kotřiž so za zemrětoho modlachu a joho k rowu přewodźachu, **nutrne „Zapłać Bóh tón Knjez“!**

We **Worklecach,** 26. junija 1930.

Khata zwud. Menclowa.

Wróćiwši so wot rowa mojeje tak zahe zemrěteje mandźelskeje, našeje předroheje maćerje a sotry

Hańže Wjacsławkoweje

rodź. Bermichec,

kotruž je Bóh luby Knjez w 34. žiwjeńskim lěće z črjódki drobnuškich dźěći k sebi wzał, wuprajamy kk. wosadnymaj duchownymaj kaž też wšěm, kotřiž su njeboćičku w khorosći wopytowali, za jeje khudu dušu na pustych wječorach so modlili, w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, a wosebje k rowu-nošerjam **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez“!**

W **Konjecach, Kamjencu a Haslowje,** na dnju pohrjeba, 29. junija 1930.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Štwórtk popołdnju 3/4 5 hodź. je ze wšěmi swj. sakramentami na puć do wěčnosće derje přihotowany po dołhim ćežkim ćerpjenju ćiše w Bohu swojim Knjezu zemrěł

wjeledostojny knjez farař

Mikławš Bjedrich

na wotpočinku we Worklecach, bywši farař w Ralbicach.

Zemrěty stoješe w 71. lěće swojoho žiwjenja a w 46. lěće swojoho měšnistwa. Joho duša poruča so do pobožnych modlitwow měšnikow a wěriwych.

W Ralbicach, 4. julija 1930.

Farske zarjadnistwo
J. Žur, arcyměšnik.

Khowanjo budźe njedźelu, 6. julija w Ralbicach. 1/2 11 hodź. officium a requiem, na to pohrjeb.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoróčak čo. 3895.

28. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **12. julija 1930.** | **68. lětnik.**

Farař Mikł. Bjedrich swjatočnje pokhowany. †

Štwórtk 3. julija na wječor roznjese so z Worklec struchła powěsć: Knjez farař Mikławš Bjedrich je wumrěł! Hačrunjež bě znate, zo běše joho strowota w poslednim času so pohubjeńšiła, dha tola powěsć wo smjerći wšitkich wutroby hłuboko jimaše. Što też njeby znał njebohčičkoho wjeledostojnoho knjeza fararja! Hižo joho postawa wubudźi khedźbnosć. Njeboh knjez farař Bjedrich běše wulki, sylny, ramjenjaty. A wšitcy znajachu też joho nježnu wutrobu. Běše wulcy čućiwa a mjehka. Wosebje wšak běchu joho w bohaće žohnowanym 25-lětnym měšniskim skutkowanju zeznali wěriwi Ralbičanskeje wosady, kotrejež farař je zemrěty był. Za nju je sebi njezakhódne zasłużby dobył. Čas joho žiwjenja běše też čas bědźenja ze zasakłej khorosću čuwow. Běchu khwile, hdźež też wosadni tutu khorosć ćežko začuwachu. Tola ničo njezamó wulku česćownosć a lubosć kipromu dušepastyrjej někak pomjeńšić. A dźeń pohrjeba njedźelu 6. julija je najswěrnišo pokazał, kak jara sebi wosada swojoho něhdyšoho dušepastyrja waži. Na jeje pohrjebnišću w Ralbicach je nětko na joho wosebite přeco k poslednjomu wotpočinkej pokhowany.

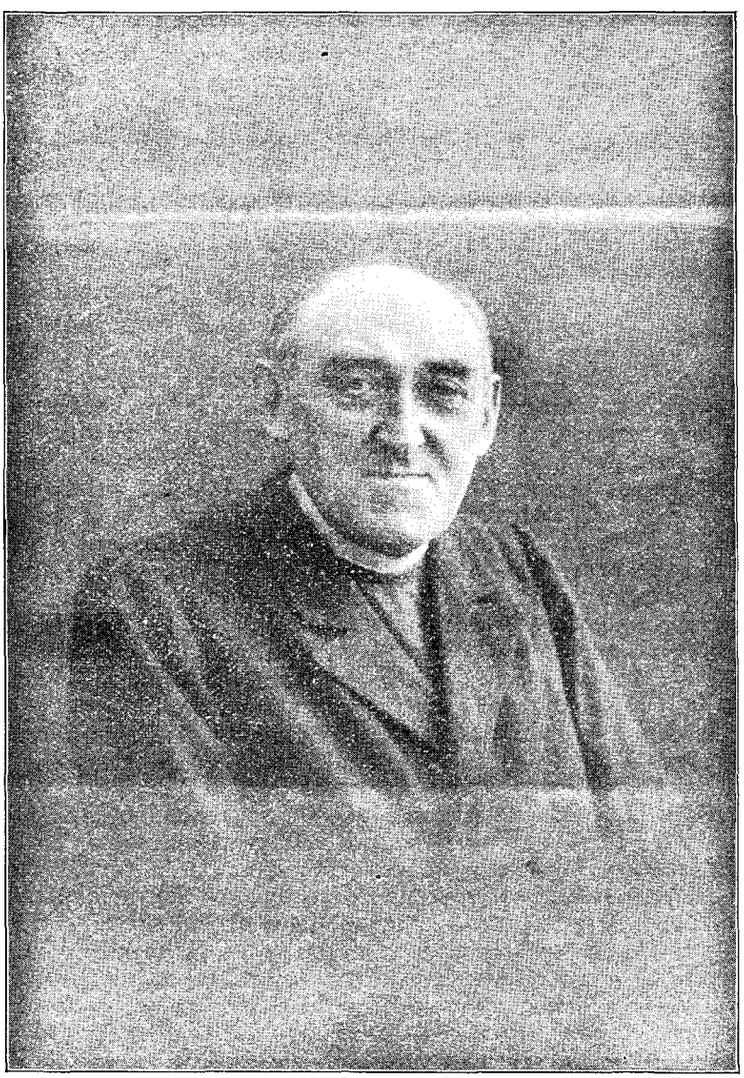

Pjatk wječor přewjeze wuj zemrětoho, k. Rachela-Ralbičanski ćěło z Worklečanskeje khorownje do Ralbic. Wosadnej duchownaj a wěriwi wočakowachu ćěło přede wsu a wjeledostojny k. arcyměšnik Žur powita zemrětoho z krótkimi słowčkami, prošo wěriwych wo nutrnu modlitwu za njebohčičkoho. Pod žarowacymi zwukami zwonow dowjeze so ćěło před faru. Mjez tym, zo duchownaj paćeř spěwaštaj, donjese so kašć do jstwy, a wosadni wotměchu prěni pusty wječor za zemrětoho měšnika. Też přez cyłu sobotu klečachu stari a młodźi při kašću, a tak je mnohi paćeř był wuspěwany k spomoženju joho khudeje duše.

Na swjatočnym khowanju, njedźelu 6. julija, wobdźěli so wosada we wulkej ličbje. Też Khrósćanska a Njebjelčanska běštej sylnje zastupjenej. Zo by duchownym sobubratram skěršo móžno było, na přewodźenjo přińć, bě so započatk pohrjebnych swjatočnosćow na 1/2 11 hodź. postajił. Kašć přenjese so wot sobustawow „Kat. Bjesady“ a cyrkwinskoho předstojićerstwa, přewodźany wot wulkeje ličby duchownych, wosadnych towarstwow a wěriwych z fary do cyrkwje. Tu wotmě so pod nawjedowanjom wjeled. knjeza prelata seniora M. Žura pohrjebne oficijum. Duchowni spěwachu, so wotměnjejo, posmjertne psalmy a lekcije. Na to wotdźerža knjez arcyměšnik J. Žur, něhdyši kapłan njebohčičkoho, z asistencu knjezow kapłanow Kurze a Młóńka pohrjebne rekwijem. Naši knj. kantorojo a wučerjo a druzy přednjesechu koral (spěw) na dostojne wašnjo a wopokazachu z tym najwjetšu lubosć

zemrětomu, kiž měješe tak njewšědny žiwy zajim za porjeńšenjo Božich službow.

Po dokonjanej Božej mši wudźěli so absolucija při kašću a potom zestupa so swjatočny ćah, zo by so ćěło k rowej donjesło. Na čole dźěchu towarstwa: wojerske, młodźency a Bjesada, wšitke ze žarowańskej seklu woznamjenjenej khorhoju, sćěhowachu spěwarjo a duchownstwo. Kašćej přizamknychu so přećeljo, miłosćiwe sotry a wěriwi. Wotewrjeny row, kiž měješe być posledni wotpočink drohoho zemrětoho knj. fararja, běše był row joho wjelelubowaneje maćerje. Pohrjebne modlitwy spěwaše wosadny knjez farař Žur, a khor wobrubi porjad ze serbskim spěwom. 15 duchownych stojachu při rowje swojoho njeboćičkoho sobubratra a zawdawachu jomu swoje poslednje božemje. Knjez farař Žur poréča we swojej narěči wutrobne słowčka k zhromadźenym. Poda žiwjenjoběh zemrětoho, wuzběhny najwažniše skutki dźěławosće z joho dušepastyrstwa. Na kóncu wupraji nutrny dźak za pobožne modlitwy, wosebity dźak přiwoła knj. baronej z Fürstenberg-Worklečanskomu a miłosćiwym sotram, kiž dźěn su so za njeboćičkoho wosebje w poslednich 8 lětach tak starali. Skónčnje zawda zapłać Bóh tón Knjez zemrětomu w mjenje cyłeje wosady, jomu přejo wotpočink w njebjeskim kraju měra.

Njech wotpočuje w měrje naš knjez farař Mikławš Bjedrich tam, hdźež naši wótcojo leža. Njech namaka po zemskich bědźenjach wěčnu zbóžnosć, njech dócpěje, wustupiwši z časneje domizny, kiž tak lubowaše, do krasnosće njebjeskeje domizny!

Farař Mikławš Bjedrich-Radlubin.

Naš serbski ludowy powědar je njeboh. Štwórtk 3. julija pop. 3/4 5 hodź. wudycha ćiše swoju dušu we Worklečanskej khorowni a njedźelu, 6. julija, na prěnej njedźeli měsaca, hdyž běše w Ralbičanskej cyrkwi štwórčlětna pobožnosć, kotruž bě njeboćički w swojej cyrkwi w swojim času jako farař k česći Jězusoweje wutroby zarjadował, smy joho ćěło swjatočnje pokhowali pod bohatym wobdźělenjom duchownych a wěriwych.

Mikławš Bjedrich narodźi so 29. septembra 1859 w Smjerdźacej. Joho nan Pětr Bjedrich, kiž měješe khěžku a bě šewc, běše hižo 23. julija 1859 wumrěł. Tak Mikławš swojoho nana widźał njeje. Joho mać Wórša rodź. Šołćic z Kulowa měješe ze swojimaj synomaj Michałom a Mikławšom sama cyłu starosć njesć. Derje je sebi jeju wukhubłała. Wobaj wukhodźiwši Róžeńčansku šulu, pobyštaj na šuli w Budyšinje a dźěštaj do Złoteje Prahi jako khowancaj našoho serbskoho seminara. Michał w lěće 1870, dyrbješe pak 1876 khorosće dla zasy Prahu wopušćić a 12. augusta 1876 wumrě w Pěskecach pola swojeje ćety a leži na Njebjelčanskim kěrchowje pokhowany. Mikławš dźěše 1873 do Prahi, khodźeše na Małostronski gymnazij a potom studowaše bohosłowstwo na tamnej universiće. W lěće 1884, 25. novembra, na swj. Khatyrnu, bu wot biskopa Bernerta na měšnika swjećeny. Joho prěnje zastojnstwo: bu z kapłanom w Ralbicach, zo by k pomocy stał zestarjenomu fararjej Jakubej Bjeńšej, kotryž je we wysokej starobje 81 lět, dźeń 12. novembra 1888 w Ralbicach wumrěł. Wot duchowneje wyšnosće za farskoho administratora Ralbičanskeje wosady pomjenowany, skutkowaše tu hač do kónc januarja 1890, w kotrymž času měješe herbstwo njehoh kanonika rjadować. W tutych młodych lětach swojoho měšnistwa měješe wjele dźěła, starosće a wobćežnosćow, ale wulcy wobdarjeny knjez kapłan Mikławš Bjedrich běše wšomu zrosćeny, hačrunjež hižo tež tehdom khorowaše.

Ralbičanska fara bu z knjezom fararjom Kubašom wobsadźena a naš knjez kapłan Bjedrich dźěše, wot wyšnosće pósłany, kónc januara 1890 do Njebjelčic kapłanić a tu měješe cyłe dźěło sam dokonjeć. Knjez farař a kanonikus Mikławš Smoła stoješe hižo we wysokej starobje, bě khory a hižo w septembru samoho lěta wumrě. Knjez kapłan bě nětko zaso tu w Njebjelčicach z administratorom. Hdyž bě wšitko zrjadował, so knjez Mikławš Bjedrich 16. decembra 1890 do Ralbic za fararja přesydli. Wón sam piše w Ralbičanskej cyrkwinskej khronicy: „16. decembra 1890 sym so z Njebjelčic do Ralbic přesydlił, hdyž bu 2 dnjaj před tym hakle mi zdźělene, zo je moja praezentacija za Ralbičanskoho fararja wobkrućena. Přińdźech ćiše do Ralbic na jenym dźěławym dnju, bjez swjatočnoho witanja, štož bě mi też prawje.“ Swjatočne zapokazanjo do farstwa so też njeje stało. Wón piše, hdyž bě hižo jene lěto tu z fararjom: „Ja sym cyle ćiše tu farař a dźeń a bóle so pokazuje, kak wěriwi swojomu dušepastyrjej přisłušacu česćomnosć a posłušnosć wopokazać so prócuja. Bóh žohnuj tute měrne posłušne a swěrne zmyslenjo wosady a wobkhowaj wosadu před wšitkim kažacym wliwom!“

Tu w Ralbicach je knjez farař Mikławš Bjedrich jara spomožnje skutkował. Wěža cyrkwje, kotraž je 1752 twarjena, njebě hišće dotwarjena. W lěće 1848 běchu hižo nad tym, wežu dale twarić, ale 1894 je to knjez farař Bjedrich hakle z wosadnym dawkom wuwjedł a wobstara do wěže 3 nowe rjane wulke, krasnje hłosowane zwony, 60 centnarjow ćežke za 8000 hr. z dobrowólnych darow nawdate. Při swjećenju zwonow 28. septembra 1894 dósta knjez farař powěsć zo bórzy pomoc dóstanje, joho prěni kapłan bě nowoměšnik knjez Michał Šewčik.

Kapłanojo bydlachu wot lěta 1866 na šuli, dokelž na fari njebě ruma dosć. Stara fara měješe dźěn wšo hromadźe 4 stwow w prěnim poskhodźe, štož bě přemało za fararja, za hosći a też hišće za kapłana. Deleka bě jenož ćeledźaca jstwa, kuchnja a jstwička za hospozu. Hdyž nětko też šula swoje rumnosće sama trjebaše, zmuži so knjez farař w lěće 1903 na nowotwar fary za wokoło 20000 hr., štož je wosada za 8 lět wotpłaćiła. Mjez tym bydleše knjez farař Bjedrich pola swojoho přećelstwa w susodstwje pola Hesec—Rachelic. W juliju 1904 přesydlištaj so farař a kapłan do noweje rjaneje rumneje fary. Ale knjez farař Mikławš Bjedrich tute wjeselo dołho wužiwać njemóžeše.

Khorowaty běše knjez farař Bjedrich hižo wot małosće sem. W lěće 1896 móžeše z ćežkej nuzu swoje farařstwo zastać. Pytaše w kupjelach Kolberg wustrowjenjo, štož běše so jomu trochu poradźiło. W lětach 1902 hač 1904 je wón zasy z połnej mocu w dušepastyrstwje dźěłał. W lěće 1905 pozastawaše zasy a 2. njedźelu awgusta samsnoho lěta z dźěłom nahle zasta, dokelž njemóžeše wjacy ani Božu mšu swjećić, ani předować. Štyri njedźele přebywaše we Worklečanskej khorowni, potom přesydli so do Teuscherowoho sanatorija w Drježdźanach, a hdyž tam wustrowjenjo njenamaka, před hodami 1905 do Běłoho Jězora pola Berlina, hdźež je hač do kónc oktobra 1922 přebywał. Za tónle dołhi čas je jenož jónu Božu mšu swjećić móhł; běše to jubilejska, na swj. Katyrnu 1909.

Dołho je přebywał w dalokej cuzbje a tola z cyłej wutrobu wisaše na swojich Serbach, wosebje Delanach. Hdyž so 1905 z Ralbic k lěkowanju poda, měješe nadźiju, zo bórzy wustrowjeny so wróći, a potom chcyše wuwjesć swoje wotmyslenjo, farsku cyrkej zwonkownje

a znutřkownje dospołnje wobnowić. Běše hižo dary na tute měnjenjo hromadźił. Fond hižo wokoło 10000 hr. wučinješe. Wšo běše tak daloko přihotowane. Ale knjez farař Bjedrich njemóžeše so lěta 1906 hišće wróćić a tuž prošeše swojoho kapłana, zo by wobnowjenjo cyrkwje dale spěchował a wuwjedł, štož je so po joho přeću wšo dopjelniło. Na swjatu Katyrnu 1906 stoješe Ralbičanska farska cyrkej we swojej rjanej pyše, z dobrowólnymi darami wosadnych a z wosady wukhadźacych — wšo hromadźe 42000 hr. — wobnowjena. Knjeza biskopa dra. Schäfera smy swjatočnje witali, kotryž je nam nowy wołtař woswjećił, ale knj. fararja Bjedricha njemóžachmy witać. Běše přecy zasy pisał, zo budźe na swj. Katyrnu domoj, běchmy hižo k powitanju wšo přihotowali, samo „Lilija“ měješe spěwy nawuknjene, ale knjez farař njepřińdźe. K powšitkownomu wobžarowanju dyrbjachmy wulki radostny swjedźeń bjez fararja wotměć. Kak rady běchmy joho tu měli.

Dołhi ćežki čas běše za njoho, tónle čas khorosće. Wšitcy, kotřiž joho w cuzbje wopytachu, dyrbjachu jomu wo joho lubych Delanach powědać, a to wosebje, kak je so wobnowjenjo cyrkwje poradźiło abo što Serbja činja. Wulki zajim za Serby a Ralbicy je wón wobkhował. Skónčnje jomu strowota zasy dowoli, zo móžeše kónc oktobra 1922, hdyž běše joho prjedawši kapłan lědma hakle w Ralbicach za fararja pomjenowany, so do Ralbic wróćić.

Ćiše přijědźe wón do Ralbic, tón raz pak jako farař na wotpočinku. 1. apryla 1908 běše swoje Ralbičanske farstwo złožił. Bydleše dlěžši čas tu pola swojoho přećelstwa, Hesec-Rachelic, hdźež bě so mjez tym wjele přeměniło, dokelž Hesec nan a mać běštaj wumrěłoj. Ale Hesec Michał, Khata a Hana swojoho wuja z wjesołosću witajo hospodowachu. Na druhi dźeń rano widźachmy na kemšach po dołhich 17 lětach zasy znate lube mjezwočo we swojej cyrkwi, a kak so wón tu rozhladowaše, wšo hinaše hač prjedy, hdyž bě wopušćił swoju wosadu. Wulcy so wjeseleše joho wutroba, hdyž namaka swoju cyrkej po joho přećach a pokiwach wobnowjenu, hačrunje bě molowanjo mjez tym zasy khětro poćerpiło. „Haj, lubuju pychu Božoho domu“, to bě joho hesło. Za čas swojoho fararjenja běše so derje za porjeńšenjo Božich służbow postarał. Tak je přecy zasy přećelow a darićelow namakał za nowe ryzwa, za cyrkwinske sudobja, šaty atd. Za wšelake nowe wěcy do cyrkwje je so za čas swojoho fararstwa wot wěriwych 5310 hr. nawdało.

Za 17 lět je joho strowota jomu dowoliła, jenož jónu Božu mšu swjećić. Do Ralbic so wróćiwši, započa na druhi dźeń zasy Božu mšu dźeržeć, štož je potom wšědnje hač do lěta 1927 činił, hdźež khorosć z nowa zapřimny a joho wobknježeše hač do smjerće. We Worklečanskej khorowni, do kotrejež běše 1923 so přesydlił, zo by tu wobdaty, wot lubosće miłosćiwych sotrow, swój wotpočink w měrje wužiwał a tam a sem też našim serbskim duchownym k pomocy był, je swoje žiwjenjo skónčił. Je nam hišće někotre razy w našich serbskich cyrkwjach poprědował. Wjele wjacy je towarstwa z rjanymi přednoškami zwjeselał, wšelake bjesady zabawjał z rjanymi powědančkami. Lubowaše pčołarstwo a tak też w Buššency pčołarjow z wěcywustojnym přednoškom zwjeseli. Haj, cyły serbski lud je zwjeselił z rjanymi powědančkami a směškami w našim „Posole“ a „Krajanu“.

Knjez farař Bjedrich běše serbski original, běše ludowy powědar. Znaješe derje stawizny serbskoho ludu a wosebje bě doma we swojich Delanach. Wo tym swědča hižo joho nastawki w „Kwětkach“ Pražskeje Serbowki.

Knjez farař Bjedrich běše pobožny měšnik, kiž čas a prócu za njesmjertne duše njelutowaše. Rady přebywaše w spowědnym stole, prědowaše wustojnje, wob dźeń wopytowaše pilnje Boži dom.

Bóh mytuj jomu nětko joho dźěło za cyrkej a naš serbski lud nadobnje z wěčnej njebjeskej krónu wjesołosće!

Idealna wosada.

Nad słowami dźensišeje njedźelskeje liturgije leži kaž najjasniši słónčny błyšć napominanjo Knjezowe: Lubuj swojoho bližšoho.

W epistli napomina nas swjaty Pětr: „Najlubši! Budźće jeneje mysle w modlitwje, sobuželniwi, lubowarjo bratrstwa, miłosćiwi, měrniwi, ponižni!“ W sćenju napomina Knjez sam: „Hdyž swój dar k wołtarjej přinjeseš a tam so dopomniš, zo ma twój bratr něšto přećiwo tebi, wostaj tam swój dar před wołtarjom a dźi najprjedy so zjednać ze swojim bratrom, a potom přišedši wopruj swój dar!“

W cyrkwinskej modlitwje pak k Bohu zdychujemy: „O Božo, wuliń do našich wutrobow nutrnosć twojeje lubosće!“

1. Za wšitkich křesćanow je Bóh Knjez tutu kaznju lubosće bližšoho dał, ale dźensiši dźeń so husto zda, kaž bychu ludźo tutu přikaznju trochu zapomnili. We prěnim křesćanstwje čitamy tajke hnujace a wutroby pozběhowace přikłady, wo kotrychž my w našich wosadach husto mało pytnjemy. Wo wosadźe Jeruzalemskej pišu stawizny Japoštołske, zo tam knježeše „bratrowske zjednoćeństwo“ a zo běchu „jeneje mysle a jenoho ducha“. Přečitaj sebi jenož hišće raz epistlu, kiž sy w kemšach dźensa słyšał! Wućehń sebi jenož swój „Nowy Zakoń“ ze swojoho kamora, hdźež je tuta nam droha kniha snadź předołho wosyroćena ležała. Zły swětny duch so też do našich wjeskow a swójbow přecy hłubšo dobywa. Kajku lěpšu napřećiwnu móc mamy dha, hač ducha Khrystusowoho, kotryž nam ze Swjatoho Pisma napřećo wěje? „Přetož, štóž chce wjeselo we swojim žiwjenju a dobre dny wohladać, wotdźeržuj swój jazyk wot złoho, a joho hubje njech njeřěčitej lesće! Zwiń so złoho a čiń dobre, pytaj pokoj a hoń za nim!“ Njejsu to woprawdźe razne a jasne słowa swjatoho Pětra, zo jasniše a razniše być njemóža?

Podobnje też swj. Pawoł wosadnych w Kolose napomina, z dobom pak też wšěch druhich wosadnych: „Woblečće dha so jako Boži wuzwoleni, swjeći a lubowani, nutrnu miłosć, dobrosć, ponižnosć, pokornosć, sćerpnosć. Znjesće so mjez sobu a wodawajće mjez sobu, hdyž jedyn napřećo druhomu skorži. Kaž je Knjez wam wodał, tak też ty wodawajće! Najprjedy so woblečće lubosć, kiž je zwjazk dospołnosće!“

Tuta lubosć mjez wosadnymi pak njesmě jenož we wutrobach wostać, ale dyrbi so też na zjawne jewić, wosebje we słowach a skutkach. Skutkowna dyrbi tuta lubosć być. Bohaty dyrbi nuzućerpjacomu wot swojoho bohatstwa sobudźělić,

2. Tuta lubosć słuša wosebje twojomu wosadnomu fararjej a duchownomu! Hdyž to też runje dosłownje we liturgiji dźensišeje njedźele njestoji, njemóžemy tola nad tym dwělować. Kaž běchu prěni křesćenjo wokoło swojich „staršich“, wokoło swojich „předstojićerjow“ zjednoćeni, tak dyrbja też dźensa hišće wosadni wokoło swojich duchownych być. W dowěrje a česćownosći dyrbja jich napominanja a warnowanja

posłuchać. Też za nich so modlić. Njeje pola nas přecy tak wašnjo było? A njeje to wašnjo cyłeje cyrkwje, na wosebitych dnjach za měšnikow so modlić? Wosadni dyrbja ze swojim duchownym sobudźěłać w šuli a towarstwach a docyła w zjawnym žiwjenju, sobudźěłać na zbožu njesmjertnych dušow, tak žada Swjaty Wótc w katolskim skutku. We swojich nuzach pak maće prawo, pola njoho sebi radu a pomoc pytać.

Duchowny je duchowny nan swojeje wosady. Ze swojej wosadu je zjednoćeny, pak póńdźe z njej do njebjes, pak póńdźe z njej do hele. To je zjednoćeństwo na žiwjenjo a smjerć, to je zjednoćeństwo, kotrež jónu samsny wosud a samsny dóńt zeživi.

Hdy by jenož dźensa mjez Serbami wšudźe tute měnjenjo knježiło! We swěće so zda, kaž by tam swjatosć a hódnosć měšnistwa dźeń a bóle so zhubjowała. Njeje też pola nas podobnje? Njećišći so tutón jěd materialistiskoho zmyslenja přecy bóle też do nas? Wobaramy tutomu duchej z cyłej mocu? Kak stoju znutřkownje k swojomu fararjej? Nic jenož, zo praju: „haj, my mamy dušnoho fararja", ale posłuchaš też na joho napominanja? Njedaj sebi swoju dowěru k njomu rubić! Pastyř a stadło słušatej hromadźe. Nic jenož starši a dorosćeni, ale też młodźina dyrbi so k swojomu duchownomu dźeržeć.

3. Lubuj też swoju wosadnu cyrkeŵ! To bě stare a spomožne wušnjo, hdyž kóždy křesćan swoju njedźelsku Božu mšu we swojej wosadnej farskej cyrkwi słyšeše. To bě něšto cyle hinaše: wosadna cyrkeŵ. To dyrbjało tam, hdźež dźensa wjacy njeje, z nowa so wašnjo stać! Kak rjenje je to we wosadach, hdźež je jenož jena cyrkeŵ a hdźež jenož do wosadneje khodźa! Što ma tam dupa, spowědny stoł, kehelki kóždomu rjec? Kak su tam wšě rozdźěle powołanja a zastojnstwa zběhnjene! Kak mócnje zjednoćuje zhromadny kěrluš a zhromadny paćeŕ! Haj, słušamy hromadźe, zhromadnje kročimy puć do njebjes! Tu jedyn druhoho k pobožnosći pozbudźuje a pohonjuje.

We swojej wosadnej cyrkwi swjeći so też za tebje kaž za cyłu wosadu kóždu njedźelu Boža mša. Tu khowa so swjate zjednoćeństwo při woporje Nowoho Zakonja, při Božej mši, kotraž nam zdźěluje najwjetše a najhłubše potajnstwo našeje swjateje wěry.

Naša wosadna cyrkeŵ dyrbi być naša domizna. Z psalmistu Davidom chcemy też my spěwać: „Kak so wjeselu, hdyž mi praja: Do domu Knjezowoho póńdźemy." Posłuchaj, kak će wołaja zwony k swjatnicy Knjezowej a joho swjatej służbje! Potom spěchaj z njeměra a wšědnoho roboćanskoho dnja do ćišiny swjatnicy Božeje! Tam swjeć ze swojej dušu najswjećiše wopomnjećo Khrystusoweje smjerće, ke kotrejž je joho lubosć dowjedła. Hdyž wječor nimo cyrkwje dźeš, kak so ći z ćěmnych woknow jasni kaž wječorna hwězda hwězdźička wěčneje swěcy!

Nowy čas nowe kliny do nas ćěri. Nowe směry a nowe mysle člowjestwo hłubšo a raznišo šćěpja. Też mjez nami so wšelakosć zmyslenja dźeń a jasnišo pokazuje. Hdźe potom za nas zwostanje zhromadnoho? Hdźe je potom za nas hišće městno, hdźež so čujemy jako jedyn cyłk, jako jena jednota? jako jene zhromadnistwo? Njeje to wosadna cyrkeŵ? Njeje to dźensa skoro jenož hišće jenička neutralna póda, hdźež móže hišće rosć zjednoćeństwo našoho ludstwa? Wosada njesmě być jenož teritorialny cyłk, ale woprawdźity duchowny cyłk! Nic jenož na papjerje w kartotecy njesmě tute zjednoćeństwo so pokazać, ale žiwe a woprawdźite a wěrne dyrbi być!

Wosadna cyrkeŵ je srjedźišćo wosady. Wona je srjedźišćo cyrkwinskoho žiwjenja. Srjedźišćo cyrkwje pak je wołtař, na kotrymž so Khrystus wšědnje za wosadnych wopruje, hdźež dyrbi też naše woporne žiwjenjo njedźelu so z nowa zapłomjenić. Při wołtarju pak stoji wosadny duchowny jako srědnik mjez Bohom a wosadu.

Modlmy so też my dźensa nutrnišo modlitwu: „O Božo, wulić do našich wutrobow nutrnosć twojeje lubosće!" Daj lubosć mjez sobu! Daj lubosć k twojomu měšnikej! Daj lubosć k našej cyrkwi!

Politiski rozhlad.

Lud bjez kraja.

Wo tym piše „S. V." čo. 153: „Lud bjez kraja je" tamne znate słowo, kotrež so rad na Němsku přez Versailliski přiměr wuwjazanu a potłóčenu nałožuje. Tola njeje to cyle prawje. Wězo smě so we wulkoindustrijelnych dźělach Němskeje wo ludnosći bjez kraja rěčeć, nic pak w ratařskich krajinach rańšeje Němskeje. Ličby to dopokaža: Po ličenju ludu w lěće 1925 přińdźe na kósny kilometer w našej Sakskej 333 wobydleri, w Rhynskej 294 a we Westfalskej 238, tola w Pomorskej jenož 62, w Rańšej

Susodaj.

Měrćin a Šołta běštaj susodaj. Přede wsu na małej hórcy steješej jeju dworaj. Wonaj widźeštaj sebi jedyn druhomu z woknom nutř. Hdyž měješe Měrćin njedźelu tučnu swinjacu pječeń na blidźe, hnewaše so wbohi Šołta kóždy raz surowje, dokelž wón tajku kłóšćenku docyła njeznaješe. Swinjaceje pječenje Šołta ani powoptał njebě. Joho čeledź dóstawaše samo na žnjach jenož butranku, štož bě z winu, zo bur husto dosć cyle sam na polu stoješe. — Pola Měrćina běše to wězo cyle hinak. Tam dóstawachu ludźo nadosć piwa a dobre jěsć, wuheń wisaše tam stajnje połny plecow. Šołta hospodarješe hišće přeco, kaž bě to prjedy za dźěda a wowku było — Měrćin wězo po nowej „módźe", měješe wšě nowočasne mašiny, a čeledź služeše też pola njoho lěta dołho. Tak bě Měrćin we wšěm nastupanju doprědka.

Wobhroda mjez jeju ležomnosću běše khětro dodźeržana, zhniły płót woznamjowachu jenož někotre žerdki. Swinje, kóčki, psy, kury a husy so wo njón njestarachu. Najwjetši pohoršk dawaše wulka krušwina, kotraž runje na mjezy stoješe a kotrejež hałzy na woběmaj stronomaj jenak dele wisachu, a wot kotrejež kóždy raz Měrćinowa čeledź a dźěći najpjedy torhachu. Tuta krušwina běše hižo wot dawneho časa přičina zwady mjez susodomaj była. Hižo prjedownicy mějachu jeje dla mnohu překoru mjez sobu.

Měrćin, kotromuž bě stajna zwada tutoho štoma dla woprawdźe njepřijomna, da sebi swoje wobsedźeństwo wumērić. A jako počachu měrić, so pokaza, zo štom, kotrohož dla bě tak mnoha zwada nastała, cyły w Měrćinowej zahrodźe stoješe.

Tajke měrjenjo so Šołće wězo njespodobaše a wón běžeše runu smuhu k prawiznikej. Tutón da sebi wšo nadrobne rozpowědać a popisa wjele stronow a měnješe skónčnje, zo Šołta cyle wěsće dobudźe. Hórje hač hdy prjedy zapyri so hnėw mjez susodomaj. Hdyž móžeše jedyn druhomu něšto prawje klubu sčinić, bě jimaj derje. Jenož dźěći susodow njeběchu njepřećeljo mjez sobu, ale wupowědachu sebi často mjez sobu, što bě so doma mjelčo wo druhim prajiło, štož husto dosć k nowym njeluboznosćam dowjedźe. A kóždy mysleše přeco, zo so jomu křiwda stanje.

Mjez tym dóńdźe k sudniskomu jednanju, při kotrymž Měrćin doby. Susod wujasni, zo bě krušwina w prjedawšich časach hišće dale nutřka w Měrćinowej zahrodźe stała hač nětko po nowym měrjenju — potajkim móžeše sebi Měrćin hišće kruch zahrody wot Šołty wužadać.

Tajku njeprawdu njemóžeše sebi Šołta lubić dać. Zaso khwata k swojomu prawiznikej. „Ta wěc njemóže prawa być, krušwina dyrbi wostać, kaž je była! Nětko póńdu dale, na krajny sud!"

„Derje", mysli prawiznik, dźěćom dyrbi so wola stać, moja škoda to też njebudźe! Za poł lěta wotmě so skóržba na krajnym sudnistwje, też Měrćin měješe swojoho prawiznika.

Pruskej 61, we Wječornej Pruskej 43 a w Meklenburskej 38. Meklenburska a Pomorska matej nětkle mjenje wobydleri hač l. 1870! Jenička Rańša Pruska je w lětach 1910—1925 135000 ludźi do přemysłowych krajow wotedała. Hdyž je potajkim rěč wo nuznosći němskich kolonijow: Tu su prěnje kolonijalne kraje, kotrež maja so wobsydlić. Hewak wutłóča pólscy sydlerjo, kotřiž su powšitkownje skromnišo žiwi, hač němscy, nas pomału ale wěsće z tutych wuludnjenych krajinow. Zo dyrbi so w času najwjetšeje bjezdźěławosće 130000 wukrajnych ratařskich dźěłaćerjow we rańšej Němskej do służby brać, je wohrožace znamjo. Znutřkowna kolonizacija je trěbna. Zasydlerske kredity a starosć wo čłowjeske zežiwjenjo ratařskoho ludu w rańšim kraju je tomu trěbne. Wot knježeřstwa Brüningowoho přewjedźena „pomoc rańšomu krajej“ je prěnja kročel k wuwjedźenju tutych tak nuznych nadawkow.“

Wotrodźenc je najhórši.

W Berlinskej „Germaniji“ čo. 298 wopisuje wěsty Józef Fischer swoje nazhonjenja jako jaty pola Francózow za čas Ruhrskoho wojowanja: „Dyrbju prajić, zo bě mój strach, kak budźa francózscy policajscy zastojnicy a stražnicy z politiskimi jatymi wobkhadźeć, cyle njetrěbny. Nawopak, njemóžach so ani dodźiwać nad lojalnym a korektnym zadźerženju Francózow. By-li woprawdźe jónu jedyn „rowdy“ mjez nimi był, kiž by z jenym z jatych hrubje zakhadźał, by wobskórźba pola wotpósłanca čerwjenoho křiža dosahała, zo by tutón na někotre dny do ćmoweje khódy zlećał a wuměnjeny był. A ženje wjacy tajkich jatych strażować směł njeby. My jeći pak móžachmy z wohańbjenjom wobkedźbować: Wot wšěch Francózow běchu najzdwórliwiši, najpřećelniši a najpřistojniši Parižscy a ći druzy prafrancózojo, tež ći, kotřiž běchu we wójnje w němskim zajeću byli. Najhórši čwělowarjo a drače běchu — čłowjek to njeby ani wěrił — Elzascy a Lothringscy. Mějachmy tu francózskoho žandarma, kiž běše lěta do wójny feldwebel při Berlinskim gardźinym regimenće, tak mjenowanym Elisabethskim, aktiv służił. Tutón běše jenički mjeze wšitkimi, kotryž sebi zwaži, nas z nohomaj kopać a najhrubšo čwělować. Tola bu za něšto dnjow hižo wuměnjeny a kruće pokhostany. . . .“ K tomu nowina přispomni: „Tute wobkedźbowanjo wobtwjerdźa z nowa, zo běchu najhórši wójnscy šćuwarjo přećiwo Němskej połněmcy, kaž na př. Lord Northcliffe a druzy. Tež Poincaré dźěn je Lothringski a ma za žonu Němcowku.“ — To je stara wěrnosć, najhórši přećiwo swojomu narodej su ći połojčni, ći wotrodźency. To njeje jenož pola Němcow tak!

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Móžemy našim Serbam, wosebje tym, kiž wokoło Budyšina a při Rakečanskej železnicy bydla, zwjeselacu powěsć zdźělić, zo je železniske zarjadnistwo Serbam wosebity ćah z Budyšina do Rakec poskićiło:

Z Budyšina	12,32	hodź.
Z Ratarjec	12,39	„
Ze Židowa	12,44	„
Z Małoho Wjelkowa	12,50	„
Z Radworja	12,59	„
Z Khasowa	13,04	„
Z Njeswačidła	13,11	„
Ze Šešowa	13,18	„
Do Rakec	13,24	„

Z **Radworja.** Naše towarstwo katolskich knježnow dojědźe srjedu, 2. julija. z autom do Sebnic. Ducy tam wopytachu też Šěrachow. Porjadny kěrchow sčini na holcy dobry zaćisć. Nadźijomnje też pola nas na pohrjebnišću bórzy tajki porjad knježi. Za to njech so kóžda postara. Potom jědźechu dale do Nowoho města. Tudy wopytachu swojoho prjedawšoho praezesa, wjeledostojnoho knjeza kapł. Grofu. Wobhladachu sebi też cyrkwičku a faru. Cyrkwička bu hakle 1928 dotwarjena a je swj. Herće poswjećena. Wot tam dźěše dale do Sebnic. Też tuhdy wopytachu cyrkeŵ swj. křiža. Je to krasny twar w podobje křiža. Dale dźěchu na blizku horu „Tanzplan“. Z wysokeje wěže móžachu sebi cyłu wokolinu wobhladać. Při jasnym słónčnym wjedrje bě „Sakska šwica“ a samo Budyšske hory widźeć. Też bliske hnadowne město Wölmsdorf wopytachu. Škoda, zo tam stajnoho duchownoho nimaja. Tuž maja tam za tydźeń jenož trójcy kemše. Wječor w 8 hodź. běchu zaso w Sebnicach. Přez Biskopicy wróćichu so zaso domoj. Wšěm tute rjane hodźinki w dobrym wopomnjeću wostanu.

Z Worklec. Zańdźeny tydźeń je nas naša miłosćiwa sotra w khorowni, wyšša M. Kharitas, wopušćiła. Na poručnosć swojeje předstajeneje bu wona přesadźena do Wrótsławja, hdźež budźe we wustawje za dźěći skutkować (Lehmdamm). Do Worklec je přišła prjedawša wyšša ze Hajnic, M. Blandina, kotraž je wutoru swoje nowe zastoństwo nastupiła. Wězo budźe za nju, kotraž je nětkle 6 lět

---

Na spodźiwne wašnjo wusudźi tuta instanca, zo mjeza wostanje kaž je była a do kruświny mataj so wobaj dźělić.

Tajke wujednanjo njemóžeše sebi nětko Měrćin lubić dać a tak dźěše dale na wyšši krajny sud. Na tutym bu wusud druheje instancy zaćisnjeny a tón prěnjeje přiwzaty, ale wudawki měještaj wobaj po połojcy płaćić.

A zwada traješe dale.

„Ja wutraju!“ rjekny Šołta.

„A ja też!“ dźeše na to Měrćin.

Nětko přińdźe hišće druha łoskoćiwa wěc na prěki. Wobaj dworaj měještaj jenu pěc hromadźe a ta stoješe na Šołtowym wobsedźeństwje. Tak dołho hač móžeše so człowjek dopomnić, měještaj wobaj jenajke prawo na pěc.

„Čakaj jenož“, mysleše sebi Šołta, „tebi hižo pokazam! We mojej pjecy drje ničo wjacy pjec njebudźeš!“

Šołćina běše khlěb pjekła. Někotre dny pozdźišo chce też Měrćinowa pjec.

W Hornjej Ślezyskej bywa wašnjo, zo po pječenju pak drjewo, pak len do pjecy k sušenju natykaja. Jako Šołćina zhoni — dźěći běchu ji to wupowědałe —, zo chce Měrćinowa pjec, da tuta hnydom pěc połnu lena natykać. „Takle, nětko móže Měrćinowa pjec, kaž chce!“

Hdyž nětko Měrćinowy wotročk drjewo přiwjeze, zo by pěc wupyrił, widźi pěc połnu lenu.

Što nětko činić?

Wotročk rjekny to burowcy a tuta cyle rozhorjena burej.

„A ty njewěš, što dyrbiš činić? Len dyrbi so hnydom zapalić, jeli jón njewućahaja! Dźi a praj jim, njeje-li len za poł hodźiny zwućahany, potom jón zapališ! Burowcy so hewak khlěb přehiba, tohodla je nuzne.“

Wotročk dźe k Šołćicom a rjeknje, kaž ma kazane.

„To njech so jenož spyta, mój len zapalić!“ rjekny Šołta. „Len wostanje w pjecy, dóniž suchi njebudźe!“

Wotročk wróći so z tutej wotmołwu domoj. Měrćin zawoła hnydom wšěch swojich muži hromadźe — běchu jich pjećo — a poda so k pjecy, hdźež hižo Šołta z jenym mužom — wjacy jich njeměješe — ze sekeru w rucy na njoho čakaše. Sylniša strona doby. Šołtowy wotročk też runje jara za swojoho knjeza njebě. Len bu zapaleny a we wokomiku sapachu płomjenja z pjecy. Na to bu pěc wupyrjena a khlěb móžeše so bjeze wšoho zadźewka napjec.

Wězo sebi Šołta tajke wumocowanjo lubić dać njemóžeše. Hnydom khwata zasy k prawiznikej, zo by Měrćina wobskorźił, dokelž běše jomu telko škody načinił.

Prawiznik mysli: „Přecy tak dale, mój Šołta, bórzy sebi po twojeju wołow přińdu!“

Skórźba bu dojednana. Šołta měješe wokoło pjeć stow a Měrćin nimale tysac hriwnow płaćić.

Šołta so surowje hněwaše. Wodnjo a w nocy přemyslowaše sebi, kak by zhubjene pjenjezy zasy dobył.

we wustawje za dźěći skutkowała, nowa skutkownosć najprjedy njezwučena, ale wěsće so bórzy zažiwi. Přejemy, zo by so ji pola nas lubiło mjez Serbami, hdyž změje tola we swojej khorowni stajnje wulki dźěl Serbow.

Z Ralbic. Naš knjez kapłan Michał Cyž bu wot duchowneje wyšnosće tón čas, hdyž je knjez farař Křižan khorowaty, do Wotrowa jako zarjadowař tamnoho farstwa postajeny. Wotrowčenjo su dyrbjeli w poslednim času, hdyž běchu bjez duchownoho, wšu ćežu wosyroćeneje fary znjesć. Na dlěžši čas běchu to wězo njeznjesomne wobstojnosće. Tohodla so Wotrowska wosada wěsće wjeseli, zo ma zaso duchownoho. Wosada, kotraž je poměrnje najwjacy duchownych serbskomu katolskomu ludej, kaž też němskej diasporje wobradźiła, sebi wěsće zasłuži, zo na nju při khorosći dotalnoho fararja dźiwaja.

Z Němcow. Zańdźenu sobotu zniči Boži woheń bróžnju ratarja Šołty (Pječki). Dźěći su sebi ze zapałkami hrajkali a zapalili. To njech je za mnohich wučba!

Ze **Serbskich Pazlic.** Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu wutoru, 15. julija, pop. 1/2 3 hodź., w hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Namołwjenjo na wšěch přećelow a spěchowarjow katolskeje wuznawanskeje šule!

Přez sakski zakoń wot 4. apryla 1923 je so wukubłanjo wučerjow na ludowych šulach, štož prjedy seminaram zaležeše, paedagogiskimaj wustawomaj při techniskej wysokej šuli w Drježdźanach a Lipsčanskej universiće přepodało. Samo na sebi dyrbi so tute nowe zarjadowanjo witać. Šěrokim worštam kat. wobydlerstwa pak je přez to jenož pod najćežšimi woporami zmóžnjene, swojich synow a swoje dźowki na wučerstwo studować dać. Hospodarske hubjenstwo nuzuje dźensa mnohich wučerskich studowacych, we swojich prózdninach sebi wšelakore dźěło (we twarstwje, we pisarnjach, abo druhdźe) pytać, zo bychu sebi swoje pjenjezy zasłužili. Próstwy na katolski wučerski zwjazk wo posrědkowanjo studijowych podpjerow so množa. Druhe zwjazki a zjednoćenstwa su wulcyšne pomocne skutki założiłe. Njehodźi so prěć, zo katolscy wučerscy studenća, kotřiž tajke cuze podpjery wužija, so husto też na wěste wašnjo wjazać dyrbja, tak zo je jim potom snadź poćežene swoje nabožne stejnišćo swobodnje wuznać. Čas je přišoł, zo też sakscy katolikojo dlěje wróćostać njemóža.

Dźiwajo na přiběracu nuzu katolskich wučerskich studowacych a na krutu nuznosć, zo też nowi akademiscy wukubłani wučerjo z katolskim ludom Sakskeje nutrnje a dowěrliwje hromadźe dźěłaja, je so katolski wučerski zwjazk we Sakskej z podpjeru katolskeje organizacije k wurjadnomu pomocnomu skutkej rozsudźił. Katolski wučerski zwjazk swjeći tele lěto 40-lětne wobstaćo a wužije tutu składnosć, zo by wšě kruhi, kotrež maja zajim na zdźerženju katolskeje wěrywuznawanskeje šule, kaž też na spěchowanju katolskeho wučerskoho dorosta k „Jubilejnomu składej“ namołwjał. Tute dary dyrbja so přiwobroćić 1928 założenomu Dr. Clemens Förster — Dr. Herrmann Rolle — wotkazanju, kotrehož dań so na hódnych a potřěbnych wučerskich studowacych katolskoho wuznaća jako studijowa pomoc rozdźěli.

Prosymy Was, naš pomocny skutk, kotryž je našim katolskim staršim a katolske wučerstwo studowacym wěnowany, přez šćedriwy dar podpjerać a pjenjezy na póstšekowe konto: Katholischer Lehrerverband im Freistaat Sachsen, Dresden Nr. 20733 přepokazać.

Krajny wubjerk katolskeje šulskeje organizacije, předsyda knjez překupc A. H. Mehring, podpjera najhorcyšo tute namołwjenjo. Sakske ministerstwo za dźěło a spomoženjo je tutu pjenježnu zběrku za „Jubilejny skład“ pod 25. 3. t. l. skhwaliło.

Swob. zjedn. kat. wučerjow serbsk. Łužicy:
Jakubaš, předsyda.

Katolski wučerski zwjazk w Sakskej:
Julius Rolle, předsyda.

Z cyrkwje a swěta.

Z **Vatikanskoho města**. Srjedu 9. pražnika zemrje tu po krótkim ćerpjenju kardinal Vanutelli, docpěwši wysoku starobu 94 lět. Rodźeny w Romje w lěće 1836, dósta biskopsku swjećisnu 1880 přez wulkoho Leona XIII. Běše po tym bamžowy legat w Carihrodźe (w Konstantinoplu). Při krónowanju ruskoho cara Alexandra III. zastupowaše Swjaty Stoł. Potom přebywaše jako internuncijus w južnej Americy a jako nuncijus we Lisbonje (Lissabon). Na kardinala pomjenowany, přesydli so Vanutelli do Roma a dźěłaše tu we wšelakich kongregacijach. Wón běše znaty jako přećel Mussolina a fašisma. Přez joho smjerć poniži so spadna ličba kardinalow na 62.

Swjaty Wótc je wosebitu encykliku k česći swjatoho Emerika wudał. Přez nju napomina wuherski narod, zo by swěrny wostał wulkim příkładam swojich swjatych patro-

---

„Hladaj tola junu, kajke tam we skale je — wotročk też druhdy w zymje njewě, što dźěłać“, rjekny jenoho dnja Šołćina.

Tajka dobra rada so Šołće też lubješe. Haj, skała, kotruž běše před někotrymi lětami wot gmejny za tuni pjenjez kupił, je tam hač dotal bjez wužitka ležała, ta snadź móže joho wutorhnyć.

A wot zažnoho ranja hač do pózdnjoho wječora tam nětko bur a wotročk dźěłaštaj.

Dokelž pak Šołta njechaše wotročkej wjetšu mzdu dać za tajke ćežke dźěło, rjekny tutón jenoho dnja: „Dźěłaj sebi swój čapor sam — ja du!“

Nětko dźěłaše Šołta pilnje sam dale. Bližeše so k jutram — dny buchu dlěžše — jako we wjesnym hosćeńcu „K třom dubam“ před wječorom cyła wjes při wjesołej zabawje hromadźe sedźeše. Też Měrćin tam běše. Nadobo zarža zemja.

„Tón raz je Šołta khětro sylny wutřěl natykał“, měnješe jedyn z přitomnych.

„Haj, tam wšak w žanym rózku wjacy njedosaha“, rjekny stary Khěžnik. W samsnym wokomiku wočinichu so durje a Šewcec Marja přiběža cyle bjez dycha nutř a rjekny: „Ludźo, runje je so Šołta w skali zarazył! Njejsće słyšeli třělić? Dwaj wulkej kamjenjaj ležitaj na nim a nozy stej jomu wottorhnjenej. Běžće tola a pomhajće jomu, štož je móžno!“

Měrćin bě prěni ze jstwy. Hosćeńcař da hnydom konja zapřahnyć; štóž měješe na wozu ruma, so sobu připowsny, a spěšnje jědźechu na městno njezboža.

Šołtowy najwjetši njepřećel, Měrćin, bě jomu prěni k pomocy.

Woprawdźe běchu jomu nozy a jena ruka wotraženej. Hdyž Měrćin kamjenjaj wot njoho wotwali, poskići so jomu hišće hrózbniši napohlad. Wbohomu běše so žiwot puknył. W samsnym wokomiku wróći so jomu wědomjo — bolosćow žanych njećuješe — a joho wóčko pohlada na swojoho najhóršoho njepřećela.

Widźomna radosć přejědźe přez joho wobličo a ze zlemjenym hłosom šeptaše: „Měrćinje — dyrbju wumrěć! Měrćinje — wodaš mi?“

„Přećelo, spokoj so! Měniš, zo bych ći hewak prěni k pomocy był, hdyž njebych ći hižo dawno wodał?“

„Zapłać ći Bóh luby Knjez, Měrćino — wodu — wodu!“

Mjez tym přijědźe też wóz z dalšej pomocu a Měrćin přinjese kłobuk połny wody, za kotrejž njezbožowny tak tradaše. Dźakowne pohladnjenjo zlemjenoho wócka běše mzda za Měrćina, mjez tym zo joho hubje hišće šeptaštej: „Zapłać ći Bóh, Měrćinje — budźće tu z Bohom — a postrow mi moju žonu a moje . . .“

Wjacy njezamó wbohi rjec — běše wudychał. —

Tak běše smjerć wujednała susodaj. *m. a.*

now Sćěpana a Emerika. Knježeŕstwo a wyšnosće namołwja, zo bychu ze wšěmi mocami dźěłali za dobre křesćanske woćehnjenjo luda, dokelž njezamóže pokročować k dospołnosći bjez nabožiny ani jenotliwc, ani narod. Za bamžoweho legata při hłownej swjatočnosći bu kardinal Sincero pomjenowany.

Nowy francozski kardinal Lienart — Lilleski biskop — budźe drje na wjacore lěta najmłódši mjez purpuratymi romskeje cyrkwje. (Dlěžši čas běše pólski primas Hlond Benjamin Swj. kolegija). Kardinal Lienert běše před dwěmaj lětomaj hišće jednory farař. Wón bu znate přez swoje wurjadne socialne skutkowanjo. We Lilleskej diecezy njechachu dźěłodałarjo (samo nic katolikojo) jednać ze zastupjerjami katolskich dźěłaćeŕskich zjednoćenjow (Gewerkschaften) hačrunjež bjeze wšěch skruplow zhromadnje dźěłachu ze socialistami. Napřećo tajkomu dźiwnomu zadźerženju wustupowaše msgr Lienart z njewěsćednej raznosću. Swjaty Wótc pokhwali joho wustupowanjo z wosebitym dopisom na kongregaciju koncilow a pomjenowa zmužitoho fararja za biskopa we Lilleskej diecezy. Nowy biskop postaji za swoju diecezu jara dobru zaměrnu čaru, po kotrejž mějachu so socialne prašenja posudźować. Kak jara sebi Swjaty Wótc tohole wurjadnoho muža waži, pokaza z tym, zo joho powoła do cyrkwinskoho senata. Wšě socialnje złožene woršty we cyrkwi witaja radostnje wurjadne počesćowanje zasłužbnoho dźěłaćerja w Knjezowej winicy. Wěsće přinjese mnohich dobrych płodow.

Italske knježeŕstwo ma wotpohlad, basiliku swj. Pawoła zwonka murjow stojacu, Swj. Stołej přepodać, tak ruče, hač budźe wobnowjenjo twara, za kotrejež dźěła je knježeŕstwo loni přez 3 milijóny lěrow postajiło, dokónčene. Zdobom přeńdźe tež mały klóštr swj. Onofrija do wobsedźenstwa Swj. Stoła. Klóštr wobsedźi hišće njepřeměnjomnu smjertnu jstwu wulkoho basnika Torquata Tassa z joho ručnej knihownju.

Němska wodźerži wot 12.—14. julija prěni eucharistiski kongres katolikow němskoho jazyka we Speyeru jako dźěl 1000-lětnoho jubileja tamnišeje krasneje kathedrale. Mnichowski kardinal Faulhaber je za bamžowoho legata za swjatočnosće pomjenowany. Wón běše prjedy biskop w Speyeru.

Wrótsławski kardinal namołwja wotdźerženjo eksercicijow za mužow bjez dźěła. Tajke eksercicije mějachu w druhich krajach dobry wuspěch. Su tež z wulkim wužitkom za ludźi samych. Cile wbozy ludźo maja wjele wólnoho časa a su wustajeni stracham njespokojnosće a nabožneje liwkosće. Tež maja so eksercicije zarjadować za młodych wučerjow a wučeŕkow.

Češka. Češcy biskopojo zaběraju so z prašenjom założenja centralnych duchownych seminarow, zo bychu so mocy wučerjow lěpje wužiłe a rozwučenjo duchownoho dorosta so pohłubiło. Wolomutski arcybiskop Prečan budźe swój duchowny seminar za duchowny dorost cyłeje Morawy wutwarić.

Češke organizacije za młodosć su mjez sobu wutworili organizaciju za młodu elitu. To dyrbja być wjednicy a wojowarjo katolskeje raznosće. Do towaŕstwow młodosće dyrbi zaćahnyć nowy duch. Sobustawy maja so zaběrać z nabožnymi, hospodaŕskimi a socialnymi prašenjemi na ryzy katolskej nabožnej podłozy. Organizacija nowoho zwjazka je kruta wojeŕska. Wona wobstoji tu kwilu z dweju legijow — „swj. Wjacława“ a „swj. Jana Nepomucskoho“ — Třeća „SS. Cyrilla a Methoda“ je we nastaću. Kóžda legija ma 300 sobustawow we małych wodźělach wot 3—5 sobustawow. Jenož tak móže so něšto dospołne docpěć.

Towaŕstwowy powěstnik.

Z Budyšina. „Jednota“, towaŕstwo katotskich Serbow, wobdźěli so jutře njedźelu, 13. julija, na zlěće Domowiny w Rakecach. Tež Młoda Jednota budź sylnje zastupjena! Pojědźemy z ćahom, **nic z awtom.** Wosebity ćah jědźe w 12.32 hodź., přichodny w 2,13 hodź. Njedźelski jězdny lisćik płaći 1.10 hr. **Předsydstwo.**

Zwjazk Serb. Rat. Dorosta. Namołwjam wšitke sobustawy Z. S. R. D., so wobdźělić na wšotowaŕstwowskim zlěće přichodnu njedźelu, 13. julija, w Rakecach. Zhromadźimy so z dypkom ½12 hodź. pola „Sakskoho Domu“ „Sächsisches Haus“. **Předsyda Z. S. R. D.**

Sokoł. Nawječorny wokrjes. Zhromadźizna štwórtk 17. 7. wječor we 8 hodź. w Pančicach. Knjez kapłan Nowak ma přednošk.

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 473.—480. z Ralbic: Wyšši wučeŕ kant. Jurij Šewčik, Hana Wjacsławkec, Mikławš Čemjera, Jurij Čornak (kubleŕ), Jakub Lebza, Pětr Žur, Jakub Korjeńk (čo. 43), Hana Kinkec; 481. 482. z Konjec: Jurij Čornak (Rachela), Mikławš Čóška; 483.—486. ze Šunowa: Michał Mět, Mikławš Šołta, Józef Kowc, Hana Krawžic; 487. z Nowoslic: Pawoł Cyž; 488. 489. z Łazka: Jurij Kral, Michał Žurk; 490. 491. z Koslowa: Jakub Čornak, Jurij Budaŕ; 492. z Kulowa: Pětr Šołta; 493. 494. z Němcow: Michał Lulak, Pětr Čórlich; 495. z Noweje Bukownje: Mikławš Ślich.

Sobustawy na lěto 1929.

Ča. 1095.—1100.

Dobrowólny dar za Wosadnik.

Knjez Michał Lulak z Němcow 1 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 7. julija 1930.

Woły: 96. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 57—61 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 50—55 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 44—48. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 37—41. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 308. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 55—60. 2) Połnomjasne, młódše 50—54. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—48. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 308. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 48—51. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 41—47. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—51. 5) Mjenje a špatnje picowane 36—40. 6) Husumske z pastwy 26—31. **Ćelata**: 753. 1) Najlěpše wukormjene 68—75. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 60—67. 3) Špatne 50—58. **Wowcy**: 808. 1) Młódše a stare, wukormjene 64—68. 2) Starše wukormjene 56—62. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 46—53. 4) — . **Swinje**: 2239. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 58—59. 2) Wukormjene 60—61. 3) Mjasne 63—64. 4) Špatne 62—64. Rancy 50—54.

10. julija 1930.

Ćelata (724): 1) 70—76. 2) 62—69. 3) 54—60. 4) — .

Swinje (619): (přez 300 pt.) 1) 59—60. 2) (240—300) 61—62. 3) (200—240) 64—65. 4) (160—200) 63—65. Rancy: 50—54.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dothe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchež a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

„DOMOWINA“, zwjazk serbskich towařstwow

wuhotuje

njedźelu 13. julija 1930 w Rakecach

swój

6. wšotowařstwowy zlět

a zdobom woswjećenjo 50lětnoho wobstaća

RAKEČANSKEJE „LIPY“

½1—2 hodźin: Witanjo towařstwow a hosći na torhošću — 2—3 hodźin: Swjedźeńske kemšenje (Solospěw a khórny spěw. Zběrka)

W 3 hodźinach: Wulki swjedźeński ćah — W 4 hodź.: Swjedźeńska zhromadźizna na zwučowanišću

Wot 7 hodźin su REJE w „Sakskim Domje“ a w „Kačej korčmje“ ze sokołskej hudźbu

Znamješka za swjedźeń po 50 pj. předawaja so tež doprědka w Budyšinje w Smolerjec knihařni na Lawsk. hrjebjach 4

Serbske towařstwa, Serbja, stari a młodźi,
přińdźće wšitcy na wulku manifestaciju serbskoho luda!

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Zjawny džak
Maćeri Božej
za wustrowjenjo!

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Wróćiwši so wot rowa njeboho

wjeledostojnoho knjeza fararja na wotpočinku

Mikławša Bjedricha

bywšoho fararja w Ralbicach

wupraja so wšitkim, kotřiž su njebohačkomu za čas žiwjenja lubosć wopokazali, za joho khudu dušu so modlili a joho w bohatej ličbje k poslednjomu wotpočinkej přewodźeli,

najnutrniše „Zapłać Bóh luby Knjez!“

Wosebity džak słuša Worklečanskim miłosćiwym sotram za dołholětne swěrne wothladanjo, česćenym spěwarjam za krasny spěw w cyrkwi a při rowje, nošerjam a wosadnym towařstwam za poslednje wopokazy lubosće. R. i. p.

W Ralbicach, dźeń 8. julija 1930.

Farske zarjadnistwo, J. Žur, arcyměšnik.
Žarowacy přećeljo.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeŕ, Před šuleńskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćeŕnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoreč̆ak čo. 3895.

29. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **19. julija 1930.** | **68. lětnik.**

Pobožna žónska skutkuje kaž měšnik.

Wšitcy wěmy, zo mamy so našej pobožnej maćeri na prěnim městnje dźakować, hdyž kročimy puć do njebjes. Nichtó nima na pozdźiše nabožne žiwjenjo człowjeka wjetšoho wliwa, dyžli pobožna a bohabojazna mać.

Runje lěto 1930, jubilejske lěto tamnoho wulkoho afrikanskoho swjatoho, Augustina, swjata Monika je nam najkmańši a najjasniši dopokaz za wěrnosć předstojacych słowow. Dopomnjeńka na joho pobožnu mać a maćeŕny paćeŕ stej bohawotcuzbnjenu wutrobu swj. Hawštyna Bohu Knjezej nawróćiłoj.

Naše wowki a maćerje běchu za někotrohožkuli z nas wjacy hač w cyrkwi swjećeny měšnik. Hdyž wone też njemóžachu ze žanej wosebitej swjećiznu so wupokazać, su wone tola jako z Boha wobhnadźene měšnicy w našich swójbach skutkowałe, a Bohu dźak hač do dźensa skutkuja. Běda nam, hdyž jónu so tute časy minu, z nimi so naša swětaznata pobožnosć a nabožnosć a docyła wěra z kraja pominje.

Žadyn khlěb z tamnych šěrokich kulowatych domapječenych njeby naša mać načała, prjedy hač njeje tři křiže z nožom na dno sčiniła. Hižo na ćěsto w dźeži sčini tři křižiki za z hłodańčkom, zo by Bóh žohnował ze swojim žohnowanjom cyłe pječwo. Ženje njesmě serbske dźěćo ani srjódku Božoho khlěba preč ćisnyć abo jenož k zemi padnyć dać, bjez toho, zo by ju nejzběhnyło. Tehdom, hdyž započatk wójny němscy wojacy do pola jědźo někotružkuli pomazku, dokelž ju přebohatych darow dla zjěsć njemóžachu, z woknom won ćisnychu, někotražkuli pobožna mać praješe, zo ludźo hišće wšitkón tón Boži dar srjódku po srjódcy jónu zasy zezběraja. Wjacy hač wěrnosć je so tutomu słowu stała, hdyž we wójnje samej hišće a po wójnje woprawdźity hłód we Němskej wudyri.

Dalši pobožny nałožk mamy w bołminje Bołmańčku swjećenej, dopominacej nas na našoho Knjeza a mištra. Na polach a w domje wšudźe ju namakaš, w našich pobožnych statokach, w jstwje a w bróžni, w hródźach a khlěwach.

Hdyž běchmy wosebje dušni, potom smědźachmy z maćerju abo też z wowku pućować na pobožne městno. Dopominam so hišće, kelko časa doprědka je mi njeboh mać slubiła, we wěstym času sobu do Filipowa pućować. Hižo jako dźěćo dźěch husto sobu do našoho hnadownoho městna Różanta. Jenož tak zašćěpi so hižo do mjehkeje dźěśćowskeje wutroby woprawdźe hnujaca lubosć a česćownosć k tutym wot Boha a joho swjateje maćerje wosebje wuznamjenjenym swjatym městnam. Hdyž snadź někotryžkuli tehdom, z rózarijom a Wosadnikom wuhotowany, njeje połnje ważnosć tutoho puća, dosć napinacoho, dopóznał, hižo ćělne napinanjo dopominaše dosć raznje na nadzeńske dócpěch próšnoho a pótnoho puća.

Móžemy drje z połnym prawom prajić, zo bě za někotrohožkuli mać abo też wowka, husćišo hišće wobej wjacy hač cyła wysoka šula ze wšěmi štyrjomi fakultami. Stary nazhonjeny knjez stajnje praješe, zo hakle serbske maćerje nowowuswjećenych duchownych, hdyž su so z dołhich studijow do swojoho serbskoho krajika wróćili, zasy prawu pobožnosć nawuča. Naše maćerje khowaja w sebi wšě pokłady Božich hnadow, kotrež wone w połnej měrje wotrosćacomu splahej přiwobroćuja.

Lědma je we swojich nutrinach dźěćatko podjała, započina so dušepastyŕstwo tuteje cyrkwi hišće njeznateje kwětki człowjestwa. Hdyž wona jako žiwy tabernakel stworićeŕskoho dźiwa Božoho wšitkomu wšědnomu a njeswjatomu we swojej duši wobara a swoju wutrobu nadzeńskim pohnuwanjam wotewrja, potom wěśće před sakramentom wody křćeńsku hnadu do wutrobički Božoho stworjeńčka płodźi. Hdyž so tuta swjatosć a hnadownosć jónu z našoho žónskoho splaha pominje, hdyž Khrystus z nowa w mužu a Marija w žónskej so znjećłowječi, potom naš serbski lud na smjertnej lisćinje stoji, potom je přišoł čas našoho přezažnoho narodnoho rowa. Štóž chce žónsku ponižić k hrajcy abo ke kruwje, za toho je Khrystus podarmo wumrěł, za toho je so Marija, žohnowana mjez žónskimi, podarmo wusylzosćiła pod křižom? Naši mužojo maja wšu swjatu winwatosć, na kóždej służbje Božej so modlić za naše domjace měšnicy,

za swjatosćeŕki našich domjacnosćow a za zdźerženjo hnadownosće Božeje. Z jich swjatosćenoho klina rostu też mužojo a rjekojo. Hdyž nadeńdźeće nadobnoho a swjatoho muža na swojim žiwjeńskim puću, potom maće wěsće też ćichu žadosć, joho mać spóznać a widźeć, kotraž je jomu zakład wšeje hnady do wutroby położiła a w nim tworiła.

Hdyž je swjećeny duchowny dźěćo we swjatej křćeńcy nad dupu hamtscy do zhromadźizny witał, poda je z nowa na lěta do nabožnoho zastaranja maćeŕnoho wróćo, bjez kotrohož njemóža wěčne kužoły we wutrobje dźěsćowskej ženje wotućić. Kak khětře je stykowanjo ručkow rano a wječor zasy wotwučene, zabyte před jědźu a po jědźi, hdźež maćeŕne měšniske napominace słowo brachuje.

Samo woheń a něsć běštej a stej dźensa hišće w Serbach swjatosćenej. Njeměješe někotražkuli wowka nimo swjećeneje wody też hišće swjaty woheń w domje? Tamny swjaty woheń, swjećeny jutrownu sobotu, bu do něsće założeny. Bě to w času, hdyž njebu kóžde ranjo założeny ze sowjetskimi zapalkami, ale hdyž bu wječor z popjełom zawodźety a rano z nowa rozpłomjenjeny. Tehdom bě woprawdźity lumen Christi cyłe cyrkwinske lěto w domje, tutón woheń cyle hinak hrěješe a wohrěwaše. Tehdom měješe kóžda žónska stajnje přihotowanu smjertnu swěčku k tróštej za mrějacych. Tak swěćeše woprawdźe wyšše swětło mrějacomu na puć do wěčnosće. A hdyž so hrimaše a błyskaše, potom zasy Pětrowska swěčka, zapłomjenjena z tutoho wohnja, so swěćeše a njewjedra wot lubowanoho statoka wotdźeržowaše. Horjeka pod třěchu pak leżeše wuhlo z tamnoho swjatoho wohnja jutrowneje soboty. We časach kulturnoho abo lěpje nabožnoho wojowanja we Němskej dyrbješe někotryžkuli bjez tróšta wobsedźerja štole z tuteje časnosće woteńć, dokelž bě puć k swjećenomu předaloki, ale wšitcy su z cyrkwju do wěčnosće wotešli, dokelž běchu so pobožne žónske za tutón katolski skutk swěrnje a ćiše přihotowałe.

Štóž dyrbješe so hižo jako studowacy zahe ze swojej maćerju a z klinom swójbinym rozžohnować, wě powědać wo hnadach dobreje maćerje. Hdyž bě korb hižo z trěbnym napjelnjeny, potom so wona hišće wopraša za rózarijom a kemšacej knižku a při rozžohnowanju ščini znamjo Křižowanoho na hólče čiste čoło, zo by łaćonsćina a greksćina zahe dosć pod swjećiznu maćeŕskoho žohnowanja přewzata była. Žadyn lisćik njepřińdźe do dalokeje cuzby, bjez toho, zo njeby pobožne napominanjo małoho studentku dopominało na wěrny humanismus zjednoćenja z Bohom a joho swjatej hnadu. Wěsće njeje tehdom swjećizna maćeŕska kóždomu we hłubinje duše spóznata była, někotryžkuli bě tehdom z nadutosću a hłuposću zaslepjeny, spóznaćo přińdźe přepozdźe.

Kak husto běchu naše maćerje japoštołojo měra mjez nanom a synom, hdyž su rozkory hładkowałe a rozhorjenja měrowałe, hdyž su hrožace pjasće tuliłe, rozzłobjene mysle tužiłe. Swětowe stawizny mało wo tym powěduja, ale hišće dźensa so stanu mnohe dźiwy a znamjenja, kotrež njejsu w šulskich knihach zapisane. W zadwělomnych wokomikach, hdyž žadyn mužski rozom wupuća njewědźeše, mějachu z Boha wobhnadźene žónske widźenjo profetiske. Nichtó njewě tak derje kaž rozomne žónske, kak derje a měrnje časy hłuboko nabite rany hoja. Khrystus sam je žónskim husto dosć najhłubše a najćežše potajnosće swojeje wučby sobudźělił a wone wutrachu při swojim mištrje też w joho najćežšich hodźinach, hdyž běchu mužscy enthusiasća swojoho mištra dawno wopušćili. Bethanija, tamne hnězdaško dźěławeje Marthy a rozpominaceje Marije, bě za Knjeza wotpočink po krutych bědźenjach wulkoměšćanskeje njewěry a twjerdosće wutroby. Dialektiska zrěčniwosć Kananitskeje žónskeje je junu samo tamnoho dobyćerja we wšěch duchownych wojowanjach předobyła. Žónske, wonjeswjećene w hołku a tołku žiwjenja a hrěcha buchu přez Knjezowu přitomnosć na puć Božeje sprawnosće pokazane, kaž tamna mandźelstwołamarka, kotruž z rukow jeje přećiwnikow wuswobodźi, kaž Marija z Magdala, kotruž z njerjedźe hrěcha k swojej najswjećišej wutrobje sćahny a kotrejž da nowu swjećiznu žiwjenja. Štož je najlubša wšěch žónskich, mać Jězusowa, tamna hojeŕka wšěch tyšniwych wutrobow za čłowjestwo w běhu lětstotkow činiła, njeje móžno wuprajić a napisać. Kak khudy je protestantismus, dokelž jeje swjećo wjacy před evangelskej wosadu so njebłyšći. Marija sylni wšitke dźěći Jěwine k pokornomu skutkej wumožeŕskomu nad čłowjestwom, kotrež so njemóže ženje womłódnić z mužskich bjedrow samych. K maćeri Božej, žohnowanej, wjesołej kaž sylzosćiwej, wućěkaja so dźensa hišće wše jeje splažne sotry, zo bychu před njej swoje wjeselo wuprajiłe a swoju bolosć wuroniłe.

Kóžda reforma w staće, w cyrkwi, w čłowjeskim towaŕstwje dyrbi so započeć ze swjatosćenjom žónskoho splaha. Kóžde zjednoćenjo rozpadnje, hdyž žónska wjacy njekorjeni w přeznaturskim žiwjenju. Naše maćerje a žónske dyrbja w našim času rozpadowaceje tradicije wostać lajiske japoštołki. Pola nabožnje skutkowaceje maćerje so započnje wjelesławjeny katolski skutk.

Politiski rozhlad.

Sakski sejm.

W našich šulach započinaju so prózdniny. Sejm pak budźe dyrbjeć započeć dźěłać. Ma dźěn hišće lětuši etat wudźěłać a přijeć. To wšak je nimale kisała wěc. Tola prjedy hač móže dźěłać, dyrbi sebi najprjedy předsydstwo dać, knježeŕstwo wutworić atd. Naš sejm wšak je, kajkiž je z wólbow wušoł, jara dźiwne stworjeńčko. Z wulkej nuzu a z wjele zbožom je so jomu před tydźenjom poradźiło, sebi předsydstwo wuzwolić. Dokelž pak njeje tak lohko, nowe myslički wupjec, wosta wón při starych a wuzwoli tohodla sebi swoje „wupruhowane“ lońše předsydstwo z nowa. Hdyž bě tak sejmowske předsydstwo wutworjene, stupi dotalne knježeŕstwo ze swojim presidentom Schieckom wróćo. Z tym nasta nowomu sejmej jara łoskoćiwy nadawk, nowe knježeŕstwo wuzwolić. Při tym ma so rozsudźić, hač dyrbi knježeŕstwo być z měšćanskich stronow zestajane abo ma so wutworić wulka koalicija. Zańdźenu wutoru so woleše. Tak mjenowane měšćanske strony běchu prjedawšoho hospodaŕskoho ministra dr. Krug von Nidda namjetowali, socialdemokratojo zasy swojoho zapósłanca Lipinskoho. Při wólbje dósta prěniši ze 96 hłosow 45, druhi 32. Tuž njebě žadyn woleny. Demokratojo nochcedźa z narodnosocialistami hić, też ludonarodni nic. Hewak běše Krug von Nidda woleny był. Ale čiń něšto, hdyž wšitcy njechaja. Čeŕwjeni zasy trjebaja k wjetšinje nuznje hospodaŕsku stronu. Ta pak njecha z nimi hić. Što nětk? Njeje móžno w Sakskej knježeŕstwo wutworić. Chcedźa hišće jónu spytać. Ale też to budźe drje bjezwuspěšne. Što pak potom? Potom chcedźa cyły sejm do dlěžšich prózdninow pósłać, zo by so tak hač do oktobra do prózdninow podał. Nazymu bychu potom zasy spytali, někajke knježeŕstwo wutworić, zo bychu potom tola skónčnje k prěnjomu tak nuznomu dźěłu pokročić móhli, a prjedy hač lěto so skónči, tola hišće lětuši etat wuradźili a přijimali. Sejm dźěn je tola skónčnje też za tajke dźěła wuzwoleny!

Němskokrajny sejm.

Też němskokrajny sejm w Berlinje ma swoje starosće a swoje wobćežnosće. Też wón je so na dźěło zwažił. Ale te wšak też jomu derje njetyje a docyła njesłodźi. Wot lońšoho lěta wón hižo na tym dźěła, loński deficit wurunać. Tola wón njeje k žanomu mudromu wukóncej dóšoł. Deficit wosta, haj wón so rozmnoži a hobrscy rosće.

Prjedy hišće poměrnje mały deficit wo něšto milijónow je so mjez tym wurostł na 1, haj na 1 1/2 milijardy. A stajnje hišće rosće. Njejsu dha w Berlinskim sejmje žane mudre hłowy? Přemudre a přewjele! Kóždy ma mudru mysličku a druhu njepřijima. Tuž so njemóža na tu prawu mysličku zjednoćić, kak bychu najkhětřišo deficit wotstronili. Mjez tym pak deficit běži a běži a wotběži spěšnje a tajnje kaž Něhdźečanska woda! Město, zo bychu tajnu dźěru namakali a zatykali, mysla přecy wjacy do dźěrowoho kotoła nutř leć, přecy nowe dawki. Přez nje je Moldenhauer hižo padnył a nětk so Dietrich z nimi bědźi. K dotalnym wotmyslenym nowym dawkam ma hišće wosobinski dawk přińć, nanajmjenje 6 hr. lětnje na kóždu wosobu. Jelizo sejm sobunječini, so tute knježeństwowe dawkowe předłohi z pomocu § 48 přijimaja. Nazymu ma potom wulka nowa financna reforma přińć, přez kotruž dyrbja so też dawki pomjeńšić a němske hospodarstwo zběhnyć. Jenož zo so nam potom zasy tak njepóńdźe kaž z tym žitom, kotrohož płaćizna měješe so też hač na 12 hr. zběhnyć. Khiba, zo to też hišće před lětušim womłoćenjom přińdźe. Potom chcemy rady mjelčeć.

Hindenburg a pruske knježeństwo.

Wótra napjatosć je nadobo nastała mjez němskokrajnym presidentom Hindenburgom a pruskim knježeństwom, a to přez wótry list, kotryž je prěniši pruskomu ministerskomu presidentej Braunej připósłał. W Porhynskej mějachu so na nowy tydźeń wulke swjatočnosće dla wuswobodźenja tutych krajow wot cuzych wójskow wotměć. Při nich chcyše so też Hindenburg sam wosobinscy wobdźělić a bě so też officielnje připowědźił. W tutym lisće pak tute připowědźenjo za pruske města wróco bjerje. To tohodla, dokelž so pruske knježeństwo dliji, zakaznju wróco wzać, přez kotruž bě swojoho časa Stahlhelm, zjednoćeństwo načolnych wojakow w Rhynskej a Westfalskej, zakazało, hačrunjež běše to za pad wuswobodźenja tutych krajow přilubiło. Němski president ma tutu zakaznju za njewoprawnjenu a tohodla njesprawnu a nochce, zo by so přez tajku njesprawnosć dźěl wobydlerstwa wuzamknył wot swjatočnosćow. Pruski president Braun pak ma dopokazy w rucy, zo je tute zakazanjo tola woprawnjene było a wuzběhnje, zo je so runje hižo wo zběhnjenjo tutoho zakazanja jednało, zo pak to jeničcy wot Stahlhelma samoho wotwisuje, zo pak je so wón hač dotal zapowěł, přilubjenjo podpisać, zo chce so w přichodźe wšoho wobstojacym zakonjam napřećiwnoho skutkowanja wzdać. Kaž wón to přilubi, so hnydom zakazanjo zběhnje. Tuž drje wjednistwu Stahlhelma ničo wyše njewostanje, hač tute po prawom so cyle samo wot so zrozemjace přilubjenjo podpisać a z tym zasy rozhorjenu zjawnosć změrować.

Narodne mjeńšiny w Němskej žadaja zastupjenjo w sejmje.

Zwjazk narodnych mjeńšinow w Němskej, kotromuž też my Serbja přisłušamy, je we swojim posedźenju 17. junija 1930 jenohłósnje sćěhowacu resoluciju přijał a němskostatnomu knježeństwu připósłał: Zwjazk narodnych mjeńšinow w Němskej prosy knježeństwa a zakonjedawace kruhi němskoho kraja a pruskoho stata, zo chcyše so postarać wo to, zo bychu narodne mjeńšiny wosrjedź swojich mjezow móžnosć swojoho samsnoho parlamentariskoho zastupjeństwa dóstałe. Wšudźe w susodnych statach Němskeje maja narodne, mjez nimi też němske, mjeńšiny tajke zastupjeństwo, hačrunjež maja z dźěla wjele mjenje wolerjow hač krajna a zemska lisćina mjeńšinow Němskeje. Z narodnymi ludnosćemi njemóže so wobkhadźeć kaž z rozšćěpjeńkami a dyrbja so zdobnje wuwzać z tamnych přećiwo rozšćěpjeńkam měrjenych wólbnych postajenjow. K wuwiću spokojaceje swobodnosće mjeńšinow słuša nanajprjedy za mjeńšiny móžnosć, swoje přeća a wobćežowanja w sejmach přednjesć móc. Wutworjenjo tuteje wot nas hižo wot započatka lěta 1926 žadaneje móžnoty njesmě so po našim měnjenju wjacy dale wotstorkować. W mjenje wjacy hač 70000 wolerjow prosymy wo bórzomny wuskutk. K tutej też wot nas podpisanej resoluciji njeje trjeba, něšto přispomnić. Resolucija sama za sebje rěči!

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Po dołhej ćežkej khorosći je minjenu srjedu dopołdnja 3/49 hodź. wumrěł knjez profesor Robert Plewka, bywši wučeŕ na prjedawšim katolskim wučerskim seminaru w Budyšinje. Rodźeny bu wón 3. apryla 1852 jako syn hłownoho šulskoho wučerja Józefa Plewki we Drježdźanach. Wopytowaše katolski progymnasij a pozdźišo katolski seminar w Budyšinje. Hižo před wotpołożenym pruhowanjom zrałosće skutkowaše jako vikar na katolskich šulach w Drježdźanach, Mišnje a Lipsku. W lěće 1874 wotpołoži w Budyšinje pruhowanjo a bu hišće w samsnym lěće stajny wučeŕ na šuli w Grimma a 1876 cyrkwinski wučeŕ w Annabergu. W lěće 1878 započa pedagogiske studije w Lipsku a 1880 přińdźe jako wučeŕ na katolski seminar do Budyšina, hdźež wosebje mathematiku, fisiku a chemiju přednošowaše. W lěće 1907 doby sebi titul a hódnosć profesora. W septembru 1918 dźěše po 38lětnym spomožnym wučerskim skutkowanju na zasłużeny wotpočink. — Njechamy też hišće zabyć, zo běše njeboćički 12 lět dołho organista při tachantskej cyrkwi w Budyšinje. Wot lěta 1900 bě čestny sobustaw domskoho khora Cecilije. — Profesor Plewka bě dobry a pobožny človjek, swědomity a pilny wučeŕ. Pohrjebany bu dźens, sobotu dop. w 11 hodź. na Mikławšku. Bóh daj jomu wěčny wotpočink!

Z Khróšćic. Zańdźenu póńdźelu wotmě šulski wubjerk swoje posedźenjo. Jednaše so wo šulskim přitwarje. Hač pak trěbny budźe, hdyž chce Wudwoŕ rady do Worklec a hižo z wokrjesnym šulskim hamtom w Kamjencu jednaja. Dale přejemy sej, zo bychu też Hórki, Dobrošicy a Koslow swoju nowu šulu bórzy dóstałe. Přez to bychu Khróšćan šulu něšto wosłabiłe a našej šulskej wosadźe by skónčnje nowy šulski přitwar zalutowany był. Što pomha wulka šula, hdyž potom w zymskim času wulki dźěl šulerjow hubjenych pućow a hroznoho wjedra dla wjele dnjow šulu zakomdźa. To wšitko dyrbja sebi wubjerkownicy derje přemyslić, prjedy hač telko pjenjez za nowy přitwar wudadźa. Tukhwilu su so 3 naćiski na šulski hamt zapodałe. Tam njech wěcywustojni rozsudźa a nam najpřihodniši twar poruča. Dale bě wjetšina za to, zo so kermušna póńdźela swjeći po namrjetym wótcow wašnju, potajkim bjez šule. Našej šuli pobrachuje wjetše zwučowanišćo. Tute bórzy w „Čornej" pola Prawočan puća dóstanjemy. — Jako statny wučeŕ při našej šuli wuzwoli so w tutym posedźenju jenohłósnje knjez wučeŕ Měrćin Čornak z Konjec. Wón po nazymskich prózdninach swoje nowe zastojnstwo nastupi.

Z Khróšćic. Na słabosć wutroby zemrě srjedu naš sanitetny rada dr. Bettkober. 1926 k nam z Pólskeje přińdźe, hdźež bě wjele lět skutkował. Też wjesny haptykaŕ před krótkim časom wumrě. Tak je Khróšćanska haptyka nimale wosyroćena a gmejna dyrbi za nowymi mocami na tutym ważnym polu slědźić.

Z Njebjelčic. Surowy wichor w zańdźenym tydźenju też w našej wsy sylnje zakhadźeše a zdobom mnoho škody načini. W farskej zahrodźe buchu sylne duby a lipy wutorhnjene a powalene, runje tak pódla cyrkwje stejace duby běchu wopor katastrofy. Też na pućach potrjechi někotre sadowe štomy.

Z Njebjelčic. (Nowe cyrkwine ławki.) Naš Boži dom dósta zasy nowu pychu. Hižo dawno bé so wo nowych cyrkwinych ławkach jednało. Stare běchu cyle dodźeržane a počinachu hižo kabłać. Najzrudnišo stoješe ze žonjacymi, do kotrychž bě so hrib dobył. Skónčnje wuradźowaše so, hdźe bychu so hodźało přijomne a praktiske ławki wudźěłać dać. Wšelake firmy zapósłachu swoje poskićenja. Cyrkwine předstojićerstwo přepoda pak bjez

dalšoho wuradźowanja dźěło wosadnomu blidarskomu mištrej Józefej Ledźbori ze Serbskich Pazlic. Tutón dźěłaše přez cyłu zymu na cyrkwinskich ławkach. Zańdźeny tydźeń so nowe nětko cyrkwi přepokazachu. Najprjedy bu dno z cementom počehnjene a na to rjane špundowanjo připrawjene. Na tute zestaja mištr Ledźbora nětko nowe ławki. Wone su z Amerikanskoho drjewa zhotowjene, kotrež je bjez sukow. Styl ławkow je cyle cyrkwi přiměrjeny. Su jara krasnje zhotowjene a praktiske k sedźenju a klečenju. Sydadło je zady a prědku wukelowane a za knihe je wosebity wotdźěl připrawjeny. Wšitke su ze swětłej žołtej barbu a z lakom počehnjene. Wosadni běchu khětro překhwapjeni, hdyž nadobo rjane ławki w cyrkwi wuhladachu. Ławki činja wšu česć swojomu mištrej, a tutón zasłuži sebi wosebite připóznaco. Je wulku prócu nałožował a zdobom wšitkich z dźěłom spokojił. Tak budźa stajnje rjane ławki khwalić swojoho wosadnoho blidarja. My pak z toho wuknjemy, zo njetrjebamy přecy do cuzby za firmami běhać, hdyž naši serbscy rjemjeslnicy tosamne dźěło dokonjeja. Njech sebi kóždy, kiž ma składnosć, rjane ławki wobhlada. Našim žonam pak přejemy, zo bychu nowe ławki prawje často wužiwałe a so we nich Bohu k česći modliłe. Zawěsće pak też nichtó njezabudźe swój wopor k hnadźe Božej wotedać. Tak njech stoja ławki lětstotki a njech swědča wo našej pobožnosći k česći Božej a našich njesmjertnych dušow.

Z Ralbic. Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměje so: w Ralbicach wutoru 22. pražnika popołdnju $^{3}/_{4}$3 hodź. pola Brěžanec a w Sernjanach popołdnju $^{1}/_{2}$4 hodź. pola Korenkec. Lěkař budźe přitomny.

Z pola. W wšelakich nowinach čitamy: Wutwar wustawa swj. Wojćecha w Kulowje. Maćerski dom swjatoho Borromeja w Trebnicach je wustaw swjatoho Wojćecha w Kulowje po cyle nowočasnych žadanjach přetwarić dał a wjednistwo tuteje khorownje lěkarjej za žonjace khorosće, dr. Fischerej w Kamjencu, dowěrił. Z tym je wotpomhane nuznym potrjebam wobydlerstwa. Přecy so živje wobžarowaše, zo bě wustaw swj. Wojćecha w Kulowje tak słabje wobsadźeny, město, zo w blizkej wokrjesnej khorowni we Wojerecach městna njedosahachu. A zo je so nawjedowace zastojnstwo we wustawje dr. Fischerej dowěriło, woznamjenja zbožowne rozrisanjo tutoho prašenja. Nawjednistwo Wojerowskeje khorownje ma znamjenity specialny chirurg a nawjednistwo Kulowskoho wustawa je w rukomaj po cyłej wokolinje připóznatoho wustojnoho specialnoho lěkarja za žonjace khorosće. Jako prěnja z pacientkow je so hnadna knjeni z klóštra Marijineje Hwězdy do wustawa swj. Wojćecha podała. Tak je so maćerski dom w Trebnicach khwalobnje postarał za wustaw swj. Wojćecha — Prašamy so: Štó smili so nad wustawom swjatoho Jurja w Kamjencu?

Wěnowanjo „staršomu“ tow. młodźencow,

kotromuž towaršojo na kwasu wobraz swjatoho Wjacsława darichu.

Ty wot nas dźeš — naš bratře drohi,
Ty božemje nam dawaš, swojim towaršam:
Tuž ćehń wšak z Bohom, nas njezabudź
A wbohi narod Serbowski!

„Dźak horcy“ dźens ći přiwołamy
Za pót a prócu w towarstwowym dźěle,
W kole bratrow, kiž će sćěhowachmy.

Njezapomń też dale nas a zwjazk naš luby
A proš, zo stali wšitcy bychu jako duby —
Njech čas so minje —
Naša lubosć bratrowska so njepominje —

Ty wjednik běše nam, ty wójwoda nam běše
Črjódcy małej, tola swěrnej.
Ty dobyćerscy doprědka nam dźěše
Ty Wjacsław bě, kiž sławje hołdowaše wěrnej!

Tuž přiwzmi wobraz bratrowskeje lubosće
Njech swjaty Wjacsław Tebje a nas dowjedźe
Přez bój nabožny a narodny
K dobyću wěčnosće!

Mandźelstwo.

Přez cyle snadnu wěc běše so Michał khětro rozhněwał. Připrawjachu sebi nowe bydlenjo a wón chcyše hozdźik do murje zaklepać. Hozdźik pak so zekřiwi, runje tak też druhi a třeći!

„To wšak njepóńdźe“, rjekny Marja, „wostaj tak“.

„Njepóńdźe? To dyrbi hić!“ wotmołwi Michał čerwjeny kaž honač a biješe z nowa hozdźe na samsne městno. Wšě so zekřiwichu.

Zasy rjekny Marja: „Štož so njehodźi, so njehodźi. Tuž tola wostaj a zaklepaj hozdźik druhdźe.“

Ale Michał při swojim wosta: „To pak dyrbi hić!“ a zbi na samsne městno stary mandl hozdźi křiwych. Potom so tak rozhněwa, zo wšě hozdźe na zemju ćisny a we swojej rozhorjenosći do sćěny biješe hač wšo ržeše.

„Što dha činiš, Michale?“ woła Marja. „Sćěna sebi tola za to njemóže. Njebudź tola wrótny.“

„Što, ja wrótny? Jara rjenje wot tebje. Potajkim za wrótnoho mje maš? Što sebi žony wšo njewumysla! Mojedla, tak čiń sebi swój čapor sama!“ zawoła njemdrje na Marju, ćisny jej klepak pod nozy a dźěše won.

Marja zblědny a stawy ju wjacy njedźeržachu, tuž sydny so sprócna na stólc. K prěnjomu razej běše Michał takle zakhadźał a prěni raz běše joho tak rozhorjenoho widźała. Potajkim běše wěrno, kaž běše jej Herta, jeje towaršska, rjekła: Michał je jara nahły, a nahły človjek je sama čwěla. Ženje njebych sebi tajkoho človjeka wzała, kotryž je k hněwej nakhileny.

Herći běše so Marja wusmjała, dokelž běše rěč, zo chce też wona Michała rad měć; tuž z njepopřećom powědaše — tak sebi Marja mysleše.

„Njetrjebaš wšak so jara smjeć“, běše jej Herta rjekła. „Ty wěš, što nahły človjek je. A hdy bych hakle samo po slubje abo krótko do kwasa něšto wo tajkim njepočinku pytnyła, bych lubomu běžeć dała. To je wjele lěpje, hač so z tajkim mužom zwjazać dać.“

Wšitko to stupi Marji nadobo do mysli, hdyž tu tak sama sedźeše. Kak móžeše so Michał tola takle jara zabyć! Kak móžeše na mnje takle rejić! Hdyž to hižo nětkle čini, tak krótko po kwasu, ty mój luby Božo, što hišće na mnje čaka!

Dołho sedźeše cyle poražena. Wona so čuješe ranjena, zjebana. Hdy by to prjedy wědźała, njeby sebi joho wzała. A tola lubowaše Michała z cyłeje wutroby; tajkule rozkoru bě za njemóžnu měła. Wša zamyslena wotewri knihu, kotraž na blidźe ležeše. Běše to knižka wo wukubłanju k mandźelstwu, kotruž běše jej jena towarška před krótkim dariła. Čitaše: Štóž chce zbožowny być, njesmě so ženić abo wudać. A zasy čita dale: Mandźelstwo je kaž stražnik. Mandźelstwo je kaž wěžnik. Mandźelstwo je kaž škitanska straža. Mandźelstwo je kaž mać khoroho dźěsća. Mandźelstwo je kaž pastyr Israela.

Zrudna połoži knihu na bok. K prěnjomu razej ze skhadźa jej we hłubokosći duše, što je mandźelstwo. Zo je to wjacy hač bě sebi nadźała, a zo sebi wužada wo

6. zlět Domowiny w Rakecach.

Pozběhowacy a pozbudźowacy swjedźeń su Serbja zeživili njedźelu 13. julija w Rakecach. Hódnje je so tutón 6. zlět wšitkich Serbow, tutón Domowinski, wšotowarstwowy wotměł a so swojim prjedownikam přizamknył. Tute zjězdy su so kóždolětnje wotměwałe, jenož loni njebě žanoho. Wosebitosće a powšitkownoho razu dla, kaž tež wobšěrnoho přihotowanskoho organisatoriskoho dźěła dla chce so nam za spomožniše zdać, hdyž so zjězdy w přichodźe njebychu kóžde lěto wotměwałe, ale kóžde druhe lěto. —

Pjećdźesaćlětne wobstaćo „Lipy Serbskeje“ w Rakecach bě bližša přičina, zo bě zlět w Rakecach. W přihotowanskim swjedźeńskim wubjerku běchu zastupjene Domowina, Lipa, cyrkej a wjes. Wubjerk měješe hobrske dźěło dokonjeć. Mamy so knj. předsydźe fararjej Křižanej a knj. županej Krječmarjej dźakować, kotrajž staj z přikładnej pilnosću a njesebičnosću so prócowałoj, wšo najlěpje za zlět přihotować. Dale je najpilnišo dźěłał předsyda Lipy, knjez Šewčik-Komorowski a stary serbski prócowař knjez Mička.

Bohate syły běchu hižo w připołdnišich hodźinach do Rakec dócpěli. Hačrunjež bě njebjo šěre a słónčko zaćěmnjene, přikhadźachu nastajnosći nowi hosćo, powitani na torhošću. Ze wšěch kónčin serbskoho kraja běchu Serbja w hromadach přišli, zo bychu swědkojo byli narodnoho swjedźenja, kajkohož w šěršim wobłuku w Serbach nimamy. Ze serbskeje hole a łužiskich hór, wot Kamjenca hač do Lubija bě Serbowstwo tam zastupjene, samo z dalokich Drježdźan.

W 2 hodź. bě swjedźeński nyšpor. Rakečanska rumna cyrkej bě bórzy hač do poslednjoho kućika połna, štož swědčeše wo nabožnym zmyslenju serbskoho luda. Pod wjednistwom knjeza kantora Rjelki přednjese cyrkwinski khór někotre spěwy, kotrež buchu z posaunami, z dźěła z pišćelemi přewodźane. Knjez wosadny farař Riota měješe swjedźeńske předowanjo, kaž tež nyšporne wobrjady. Za wotemrětych założerjow, kaž tež za zemrětych sobustawow Lipy, tež za tych we wójnje padnjenych, położi nětčiši předsyda Šewčik-Komorowski, čestny wěnc k nohomaj wołtarja jako znamjo česćowanja.

Na swjedźeńskim ćahu wobdźěli so 40 towarstwow z 18 khorhowjemi. Ćah kročeše po najwuznamnišich pućach wsy, kotraž bě nanajrjeńšo wupyšena. Sto čestnych wrotow z pletwami, tysacy zelenych mejkow wobrubjachu ¾ hodźiny daloki puć k športownišću. Wšudźe wjesołe, přećelne wobliča towarstwa witachu.

K swjedźeńskej zhromadźiznje bě so na športownišću wulka mnohosć ludu zešła, kotraž wulke jewišćo wot wšěch bokow wobdawaše. „Rjana Łužica“ zaklinča jako prěni spěw, jako slub lubosće na wótčinu. Po prologu, zbasnjenym wot knjeza župana Krječmarja, spěwaše sylny měšany khor pod wjednistwom knjeza wyššoho wučerja Słodeńka: „Stwórba Boža, templo swjaty“ wot K. A. Kocora a „Domčk mój luby, złoty tudy“ wot Klajbera-Słodeńka. Spěw namaka wothłós we wutrobach zhromadźenych. We mjenje župy a lokalnoho wubjerka postrowi lubych Serbow knjez župan Krječmař. Dale witaše knjez předsyda Domowiny farař Křižan. Pokaza na kulturny skutk Domowiny, na zhromadne nuzne dźěło w našich towarstwach, na ważnosć maćernjeje rěče. Też w němskich słowach witaše němskich hosći, kaž knjeza hamtskoho hejtmana Sieverta. Na to sćěhowaše česćenjo hišće žiwych założeri „Lipy“, to su knjez hudźbny direktor Bjarnat Krawc z Drježdźan, kotryž je jako młody wučeŕ tehdom towarstwo założił, knjez kubleŕ Šudak z Komorowa a knjez Mička z Rakec. Na to sćěhowachu zbožapřeća a postrowjenja na zwjazk a jubilejne towarstwo. Mjez druhimi poréča knjez dr. Sievert w mjenje statnych wyšnosćow.

Po zhromadnym spěwje „Hdźe statok mój“ rěčeše knjez wučeŕ Wjela-Bukečanski wo wukubłanju serbskoho dźěsća. Wukubłanjo je dźěło za lud, domowinu a wótčinu. Wosebje poručeše staršim najnaležnišo, swoje dźěćo też do serbskeje wučby słać. Hačrunjež bě wótřeréčak k posylnjenju réčnikowoho hłosa postajeny, ma so tola wobžarować, zo wulki dźěl zhromadźenych njeje přednošk dospołnje słyšał, zdźěla tohodla, dokelž bě réčak njezbožownje postajeny.

Zwučowanja sokołskich dźěći, sotrow a Sokołow běchu we wšěch dźělach jara radźene a z mócnym přikleskom witane. Pod nawjednistwom Budyšskeje „Nadźije“ rejowachu so 6 narodnych rejow. Spěwarjo poskićichu hišće někotre měšane khory a posauniski khór Rakečanski kwěćel narodnych hłosow, zestajanych wot knj. B. Krawca.

Wutrobny dźak wšěm, kotříž běchu nadobnomu skutkej w Rakecach přinošowali, tołmačeše knjez kapłan Nowak-Budyšski. Pokaza na ważnosć narodnych zjězdow, kotrež dyrbja płomjo narodneje zahorjenosće założić do wutrobow. W domach, swójbach, towarstwach a wosadach dyrbi so płomjo roznjesć a rozpłomjenić. Njech nam Rakečanski zlět stotore płody přinjese!

---

wjele wjacy, hač warić a rjedźić, a zo njeje jenož zhromadne žiwjenjo dweju wosobow. Při rozpominanju jej zeskhadźa, zo wone wšelake wobćežnosće přinjese; haj z nim hakle so woprawdźita lubosć započina.

„Mandźelstwo je kaž mać khoroho dźěsća.“

Nadobo dopomni so Marja, zo bě jej Michał junu prajił, zo su joho čuwy we wójnje jara poćerpiłe. A potom — wón dyrbješe tak młody hižo preč wot staršiskoho domu. Wón njeměješe nikoho, kotryž by jomu k pomocy był we wohidnym ćerpjenju.

„Mandźelstwo je kaž mać khoroho dźěsća.“

Marji so rozjasni: Ze zrudobu a hněwanjom žana mać swoje dźěćo wustrowiła njeje. Ně, na žadyn pad, a hdyž chcu Michałej w joho słabosći pomhać, dyrbju jomu k stronje stać a joho posylnjeć. Je-li rozhorjeny, dyrbju mjelčeć, a je-li hruby, dyrbju jomu z ćim wjetšim měrom napřećiwić. A hdyž wón po rozhorjenju hnydom słowa njenamaka, potom dyrbju ja započeć powědać. A bjez přestaća dyrbju so modlić za naju wobeju. Přetož joho duša je mi dowěrjena a tuž dyrbju ju pozběhować a kitać. To je mandźelstwo!

Marja stany. Zdobom bu změrowana a wjesoła a žedźeše za tym, zo by swoje wotmyslenjo hnydom do skutka stajić mohła.

W zahrodźe namaka swojoho muža. Khwataše k njomu a posměwaše so lubosćiwje na njoho. Wón wza ju za ruku a rjekny: „Ty přińdźeš prěnja?“ „Haj“, wotmołwi wona radostnje, „luby Michale, sym přišła ći pomhać.“

Zapósłane.

(Bjez zamołwitosće redakcije.)

K rozjasnjenju sćěhowace zjawnosći zdźělu:

W měrcu 1926 dóstach nadawk, zhotowić rysowanki a trěbne podłohi za powjetšenjo šule we Worklecach. Sym dźěła wukonjał. Pozdźišo bu też twarjene, za čož pak so mi nawjedowanjo a wuwjedźenjo přenjesło njeje. Na to pósłach šulskomu wokrjesej po zakońskim a zarunańskim postajenju zličbowanjo za swoje wukonjane dźěło. Šulski wokrjes zapłaćenjo zličbowanki wotpokaza, hačrunjež je Kamjenski wokrjesny šulski hamt płaćenjo wjetšoho pjenjeza podpjeral. Šulski wokrjes je wšudźe přećiwo mi wudawał, zo sebi z njeprawom zapłaćenjo žadam, dokelž so mi docyła žadyn nadawk stał njeje. Tuž běch nuzowany, na sudniske wujasnjenjo tłóčić. Krajny sud we Budyšinje je po dokładnym přepytowanju a po žadanju dobrozdaća wěcywustojnoho, kiž je za krajny sud w Budyšinje dopušćeny, moje skórźbne žadanjo za woprawnjene připóznał a šulski wokrjes k zapłaćenju zasudźił. Šulski wokrjes so z wusudom krajnoho suda w Budyšinje njespokoji, ale powoła so pola wyššoho krajnoho suda we

Drježdžanach. Powołanjo je so z wusudom 9. julija 1930 bjez dalšoho přepytowanja wotpokazało, zo ma powołaŕ płaćić. Nětko je z prawomócnym sudniskim wusudom zwěsćene, zo su moje žadanja połnje woprawnjene a zo njejsym ničo žadał, k čomuž njeběch prawa měł.

Architekt Cyž w Khrósćicach.

Z cyrkwje a swěta.

Swjaty Wótc rozpominaše při narěči w potajnym konsistoriju prašenjo kupy Malta a přesćěhanjo křesćanow w Ruskej. Wosebje wuzběhny nuzu na cyrkwjach na periferiji Swjatoho Města a propagandu protestantow w Romje. We wobrubje Roma nastawaja z kóždym dnjom nowe sydlišća, kotrež su wobsydlene z města samoho abo tež z kraja. Wulka ličba swójbow je bjez prawoho dušipastyŕstwa. Dotalna twarna dźěławosć, kotraž so na cyrkwje a farske domy počahowaše a zdźěla hižo wulki pjenjez požrě, njemóže wšitke žadanja dopjelnić. Swjaty Wótc pak so nadźija z pomocu wěriwych a dowěrjejo so předwidźiwosći Božej, zo so tola skutk nowotwara cyrkwjow w bližšim času na spokojace wašnjo rozrisa. Dopomni tež na to, zo wšelake sekty wot stata podpjeru dóstawaja, kaž je po prawom přez Lateranske wučinjenja zakazane. „Institut k zakhowanju wěry“ je w tutym bědźenju z cuzymi sektami wuběrnje dźěłał. Swjaty Wótc so nadźija, zo tutón institut z nowym, kotryž dyrbi wosebity nadawk nowotwara cyrkwjow a farow měć, spomožnje so zjednoći a tak palacy nadawk w bližšim času k zbožownomu skónčenju dowjedźe.

Ličba němskich a austriskich katolikow, kotřiž su w běhu jubilejnoho swjatoho lěta do Roma přiječi, wučinja 13500.

Kardinal Bertram Wrótcsławski je postajił, zo smědźa w přichodźe jenož khorhowje cyrkwinscy připóznatych a skhwalenych towaŕstwow cyrkwinsku swjećiznu dóstać a při cyrkwinskich swjatočnosćach so wobdźělić. Wuwzaća su jenož z pisomnej dowolnosću arcyměšnika dowolene, kotryž ma ordinariatej rozprawjeć a kotryž tež zamołwitosć njese. Přičina tutoho postajenja je, zo so samo zjednoćeństwa, před kotrymiž su biskopja warnowali, dale cyle swětne towaŕstwa, politiske nacionalistiske a samo socialistiske zjednoćeństwa wo cyrkwinsku swjećiznu prócuja, zo bychu ćim lěpje tež mjez katolikami swoju propagandu wjesć móhli.

We Winje bu njedawno zakładny kamjeń k nowomu „Domej katolskoho skutka“ położeny. Dotal je Winej tajki dom za zhromadne zkutkowanjo wulkich katolskich organisacijow brachował.

Winske „Małe cyrkwinske łopjeno“, kotrež 170000 dźěći čita, namołwješe njedawno přez wulkotnje złożene hromadźenjo markow k twarej noweje „Cyrkwje dźěći“ we předměšće, kotrež nima dosahacu ličbu cyrkwjow. Hdyž bychu so dźěći za tutón skutk zahorić dale, by to wězo puć był k wotpomhanju wulkeje nuzy na cyrkwjach.

Eucharistiski kongres w Speieru. Wot 12.—14. julija wotměchu so w Speieru wosebite swjatočnosće při přileżności 900lětnoho wobstaća tamnišoho kněžorskoho domu. Tomu so přizamkny tež eucharistiski procesijón, na kotrymž so katolikojo z cyłeje Němskeje wobdźělichu. Swój wjeŕšk dócpě swjatočnosć njedźelu we wulkim sakramentalnym procesijónje, při kotrymž buchu tež powostanki swjatoho Guida sobu njesene. Na swjatočnosćach so wobdźělichu kardinal Faulhaber z Mnichowa, biskopja ze Speiera, Pasawy, Luxemburga, Mohuča, Freiburga, Bamberga, Rottenburga, kaž tež swjećacy biskop Seydl-Winski. Tež prjedawši bajerski kronprync Rupprecht, kaž mnozy ministrojo so při ćahu wobdźělichu. Po wobkhadźe bě hišće wosebita swjatočnosć jako hołdowanjo wótčinje. Swjedźeńsku rěč měješe archivowy direktor Pfeifer, kiž na sławnu zańdźenosć Speierskoho kněžorstwa pokaza a k swěrje za wótčinu napominaše.

Dźeń katolikow w sewjernych Čecach. Sobotu, 19. a njedźelu 20. julija zeńdu so katolikojo sewjernych Čech k zhromadnomu skhadźowanju w Rumburgu. Protektorat je přewzał najdostojniši knjez diecesanski biskop dr. Josef Groß. Dźiwajo na nuzu je zjězd stajeny pod hłownu myslička: Wobnowjenjo křesćanskeje swójby. Jako rěčnicy su dobyći: biskop dr. Groß: Swójba, cyrkeŕ a stat; P. Cyril Fischer O. F. z Wina, japoštoł wjesołoho dźěćatstwa: Swójba, šula a towaŕstwo; dr. Trenkler z Liberca: Swójba a nowočasne směry; knježna Strachetinsky z Prahi: Swójba a Kharitas; kapłan Herzog z Lobosic: Swójba, ćělne a duchowne skrućenjo. Sobotniše popołdnjo budźe z wotrjadownymi posedźenjemi wupjelnjene. Sobotu wječor je powitanjo hosći w sali ludowoho domu. Njedźelu rano zhromadne swjate woprawjenjo, dopołdnja w 10 hodźinach budźa wonka při cyrkwičcy na Janskej hórcy swjedźeńske prědowanjo knj. Rektora Matiga z Grulich a pontifikalna Boža mša diecesanskoho knjeza biskopa. Popołdnju w 1^{30} hodź. budźe swjedźeński ćah.

„Cyrillo-Metodiska Maćica“ we Wołomucu wobsteji 30 lět. Wona zabjera so wosebje ze šulskimi prašenjami. Jako nowy nadawk postaji sebi: sylnišo wustupować za docpěćo konfesijonalnych statnych šulow (dotalna statna šula je woprawdźe dospołnje bjezbóžna), dale wudawanjo katolskich šulskich knihow, zestajenjo statistiki nabožnych šulskich wobstojnosćow, wudaćo lětospisow za šule, zo by so z tym znajomstwo wo katolskej šuli rozšěrjało.

Z Wuheŕskeje. Kaž hižo pisachmy, přinjese lěto 1930 Wuheŕskej wulki jubilej swjatoho Emericha, kotryž je patron kraja. Wěsće tute swjatočnosće pomhaja, nabožne a póćiwostne žiwjenjo w kraju pozběhnyć a wobnowić. Dotal su swjatočnosće z wulkim wobdźělenjom ludu so wotměłe. Wuheŕska akademija wědomosćow woswjeći wopomnjeće swjatoho přez wosebite swjedźeńske posedźenjo, w kotrymž president z Berzeviczy wo historiskej postawje swjatoho rěčeše, hrabja Apponyi wo „Napominanjach“ swjatoho krala Šćěpana na swojoho syna Emericha. W narodnym dźiwadle bu předwjedźena mysteriska hra „Kralowski syn z liliju“. Prócesijóny běchu z wulkimi syłami ludu přebohaće wobdźělene. Prócesijón Budapestskich žónskich do Grana měješe 20000 wobdźělnikow; w Gran je mjenujcy swjaty Emerich narodźeny. Prócesijón studentow do Stuhlweißenburg měješe 30000 wobdźělnikow.

Belgiska. We Mechelnskej katedrali je posmjertny pomnik za njebočičkim kardinalom Mercierom hotowy. Wón předstaja wulkoho cyrkwinskoho wjerćha na smjertnym łožu. Zhotowjeny bu přez pólskoho kapucina a wumjełca, něhdušoho officéra w němskim wójsku. Pomnik stoji we jenej pobočnej kapałcy, kotrejež sćěny su debjene z wobrazami ze žiwjenja njeb. kardinala. Kapałcyny wołtar je poswjećeny „Maćeri Božej, posrjednicy bójskich hnadow,“ kotrejež najwjetši česćowaŕ běše knjez kardinal. Kaž je našim čitarjam znate, běše kardinal Mercier zepjera, nadźija a horca lubosć wšěch belgiskich patriotow a zdobom wótry přećiwnik němskoho dobyćeŕskoho wójska a němskoho nadknježstwa.

Też francózscy katolikojo wojuja zmužiće přećiwo swobodnomu rozwučawanjo dźěći. Njewěriwe knježeŕske woršty su při dźěle, zo bychu dotalne wěriwe šule k lěpšomu statnych njewěriwych šulow wotstronili. Hłowny dźěł katolskeje młodźiny khodźi do priwatnych katolskich farskich šulow. Štatne šule namakaja mało přiwiska.

W Americy maja katolscy Irojo najlěpše zarjadowanjo swojich farskich šulow. Iriske farske šule su tak dobre, zo też mnozy protenstantojo swoje dźěći do nich ćelu. Irojo wudźeržuja też wosebitu „hólču brigadu“ katolskich skawtow (Pfadfinderjow), kotřiž su po cyłym kraju rozšěrjeni. Też wosobny kruh „Kolumbowych ryćerjow“ wobsteji k wulkomu dźělej z Irow.

W Kanadźe założi so „liga za poswjećenjo njedźelow“. Njedźelski swjaty měr ma so zasy krućišo přewjesć. Kóždy z tym dyrbi na njedźelach swoju winowatosć dopjelnić a Bohu swoju česć wopokazać.

Nawěštki w „Katolskim Pósle“ maja stajnje wuspěch!

Zapis knihow w knihiskładźe towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nabožne knihi:

Wosadnik, ze pyš. złotym rězkom 10 —
Wosadnik, ze złotym rězkom . 8,—
Wosadnik, ze złotym rězkom . 7,—
Wosadnik, ze čerwj. rězkom . 5,50
Wosadnik, ze čerwj. rězkom . 4,50
Nowy Zakoń (Łusčanski a Hórnik) njewjaz. 3,—
Jandźel pěston (M. Žur) . . . 1,—
Dobry křesćan „ čerwj. 2,50 złot. 5,—
Pój, Knježe Jězuso! (J. Skala) čerwj. 3,— złoty 5,50
Kročenjo za Khrystusom (J. Libš) čerwj. 3,— złoty 5,50
Kěrluše „Pobožnoho Wosadnika“ wjaz. 2,20
Hłosy za kěrluše „Pobožnoho Wosadnika“, zwjazane . . . 2,50
Hłosy serbskich kěrlušow z přewodom pišćeli, njewj. . . . 5,—
Pobožnosć na swj. skhodźe . . —,20
Novena k swjatymaj Antonijej a Franciskusej . . . . . —,40
Pobožnosć Maćeri Dobreje Rady —,10
Spowědny špihel za dźěći . . —,10
Modlitwa, z kotrejž swoje žiwjenjo Bohu poswjećiš . . . . —,20
Kěrluš na Božej mši . . . . —,10
Boža mša k Jězusowej Wutr. —,20
Swjećatko s. swójby z modlitwu 1,—
Žiwjenjo Swjatych (Januar) (J. Libš) . . . . . —,50

Wědomostne knihi:

Němsko-serbski słownik (Rězak) njewj. 10,— za stud.
„ 12,— „ sobust.
„ 16,— „ njesob.
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow kat. Serbow (Nowak) broš. 2,—
Kulow: město a farska wosada „ 1,50
Pismowstwo kat. Serbow (Dučman) . . . . . „ 1,—
Gesprächsbuch — rozmołnik (Šołta) . . . . . „ 1,20
Swětlikowy přełožk Biblije (B. Šołta) . . . . . „ 1,—
Wobraz † šolastika M. Hórnika —,50

Šulske knihi:

Katechismus (Rězak) . . . . 1,—
Bibl. Stawizny, małe (Rězak) . 1,—
„ „ wulke (Jakubaš) 1,20
Einst und Jetzt . . . . . —,60
Fibla (Na wsy) . . . . . 1,—

Zabawjace knihi:

Czestochowa (P. Šołta) . . . —,25
Bosniski kraj (P. Šołta) . . . —,35
Z duchom swobody (Nowak) 1,—
Legendy . . . . . —,20
Stara jabłučina . . . . . —,20
Plisty. Ducy z kowarnje . . —,20
Marja abo Wjelk w kralowskej holi . . . . . —,20
Serbskoho ludu myslički a nahlady wo serbskej swójbje . —,30
Čěski nan a serbski syn . . —,30
Bethlehemske dźěćatko a druhe legendy . . . . . —,20
Baje, baje basnički . . . . —,30
Konstantin wulki a Napoleon mały . . . . . —,10
Pěseń wo zwonu (Dučman) . —,30
Łužiski Serb . . . . . 2,—
Kwasne basnje (Nawka) . . —,50

Dźiwadłowe hry:

Petrolejowy kužoł . . . . . —,25
Prěnja hodownička . . . . —,15
Wodźan, spěwohra . . . . —,30
Křesćanka . . . . . —,30
Złote hrody . . . . . —,20
Genofefa . . . . . —,40
Dźiwotworny kłobuk . . . . —,40
Slepy Benjamin . . . . . —,20
Nócny stražnik . . . . . —,50
Krótkowidźaca Wórša . . . —,30

Tute knihi su dóstać w Donnerhakec knihićišćerni.

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

Křćeni: 6. 4. Marja, m. dź. Mikławša Bejmaka w Pančicach; 10. 4. Terezija, m. dź. Mikławša Lipiča w Kukowje; 27. 4. Jurij, m. s. Jana Rychtarja w Miłoćicach; 27. 4. Hana, m. dź. Jurja Šewca w Hórkach; 27. 4. Hana, m. dź. Jana Młynka na Horje; 28. 4. Pawoł, mandź. syn Jurja Brězana w Jaseńcy; 7. 5. Werner, njemandź. syn Marje Jonihsekec w Drježdźanach; 11. 5. Jan, m. s. Jurja Šwóraka w Jaseńcy; 14. 5. Terezija, njem. dź. Katy Winarec na Horje; 15. 5. Jurij, m. s. Mikławša Wawrija w Smječkecach; 15. 5. Jan, m. syn Mikławša Budarja w Kukowje; 15. 5. Hańža, m. dź. Jurja Herbricha w Jaseńcy; 25. 5. Hana, m. dź. Jana Handriki w Now. Jaseńcy; 27. 5. Jan, m. s. Jurja Lawa w Hórkach; 30. 5. Beno, njemandź. syn Marije Cóškec we Wudworju; 5. 6. Khrystina, m. dźowka Pawoła Kokerta we Worklecach: 12. 6. Jurij, mandź. syn Jurja Nowaka we Wudworju; 16. 6. Gerhard, m. s. Jurja Krječmarja we Wětrowje; 19. 6. Jan a Hana, njem. dwójn. Madleny Madlenšec w Janskej kupjeli; 24. 6. Hana m. dź. Jurja Bessera w Kkrósćicach; 26. 6. Hana, m. dź. Pětra Dobrowolskeho w Khrósćicach; 28. 6. Herta, njem. dź. Lejny Khěžkec w Now. Jaseńcy; 29. 6. Marta, m. dź. Jurja Fulka w Now. Jaseńcy; 29. 6. Hana, m. dź. Jakuba Krawca w Hórkach.

Zemrěći: 1. 4. Pětr Lubk z Hórkow 73 l. 21 d.; 24. 4. Pětr Woko z Hrańcy 74 l. 3 m. 12 d.; 8. 5. Madlena Kmječec z Jawory 43 l. 5 m. 23 d.; 9. 5. Hańža Henčlec ze Smječkec 17 l. 1 m. 6 d.; 22. 5. Madlena Miklowa ze Swinarnje 55 l. 1 m. 23 d.; 26. 5. duchowna knježna Justina Hana Rychtarec z klóštra Marijineje Hwězdy 72 l. 6 d.; 2. 6. Jakub Winkler z Jawory 64 l. 10 m. 27. d.; 17. junija Gerhard Krječmarec z Wětrowa 5 hodź.; 21. junija Marja Pjekarec z Miłoćic 4 m. 5 d.; 22. junija Jakub Mencl z Worklec 78 l. 3 m. 25 d.; 27. junija Hana Pječcyna z Kozarc 76 l. 10 m. 9 d.

Wěrowani: 21. 1. Jurij Tryčk, zamkař w Smječkecach z Marju Domanic, hosp. pom. we Worklecach; 18. 2. Jurij Handrik, skałař w Hórkach z Hańžu Kilankec służownej w Kozarćach; 29. 4. dr. Karl Thill, lěkař w Pančicach, z Marhatu Rjenčec, domjacej we Worklecach; 12. 5. Pawoł Wojnař, skałař w Nowej Wjescy, z Hańžu Wićazec, domjacej w Pančicach; 13. 5. Michał Pječka, skałař w Nowej Wjescy z Hańžu Bjedrichec, domjacej we Wětańcy; 14. 5. Bjarnat Buk, służowny we Worklecach z Hańžu Mikławškec służownej we Swinarni; 21. meje Mikławš Dźisławk, muleř, we Worklecach z Marju Ryćeric, służownej w Khrósćicach; 3. 6. Pětr Pječka, skawař w Nowej Wjescy z Marju Kochec, šwalču w Nowej Wjescy; 4. 6. Mikławš Maršner, skałař na Horje z Hanu Khěžkec, domjacej w Horyhajnku; 1. 7. Jurij Zarjenk, kubleř w Ralbicach z Hańžu Čornakec, domjacej w Hrańcy; 8. julija Michał Lebza, wojnařski mištr w Swinarni z Hanu Weidlichec, służownej w Kanecach; 9. 7. Jan Siebar, hospod. pomocnik w Hrubjelčicach z Hanu Hickec, domjacej w Hórkach.

Njebjelčicy.

(Měrc—junij.)

Křćeni: Hajnc, Jan, m. s. Bruna Günthera, krawskoho mištra w Njebjelčicach; Jurij, Měrćin, m. s. † Jurja Brojera, bywšoho khěžkarja w Serbskich Pazlicach; Mandlena, m. dź. Józefa Wjeńki, khěžkarja w Pěskecach; Hana, Madlena, m. dź. Jurja Zachona, khěžkarja w Serbskich Pazlicach; Jurij, Aloisijus, m. s. Jurja Lebzy, žiwnosćerja w Serbskich Pazlicach. — Wěrowani: Mikławš Buk, dźěłaćeř we Konjecach a Hańža Žurec, hospodařska pomocnica w Pěskecach; Michał Khěžka, dźěłaćeř z Worklec-Horykajnka a Hańža Statnikec, žiwnosćerka w Serbskich Pazlicach.

Katolski Posoł
słuša do kóždeje katolskeje serbskeje swójby!

Njezabudźće na swój Posoł!

1. Kóždy samostatny katolski Serb dyrbi „Katolski Posoł" woteběrać a čitać!
2. Swójbne powěsće njezabudźće wozjewić. My katolscy Serbja smy jena wulka swójba. Też w druhich wosadach su wašoho luboho wotemrětoho znali; snadź po powěsći w našim časopisu za njoho čichi „Wótče-naš wuspěwaja. Z dobom podpjeraš naše towarstwo.
3. Wo ważnych podawkach njezabudź dopisować; redaktor w Budyšinje njemóže nowinki ze wsow wědźeć.
4. Naš časopis přijima rady też nawěštki ze wsow. Naše nawěštki su dotal stajnje dobroho wuspěcha měle.

Towarstwowy powěstnik.

Sokoł. Njedźelu, 3. augusta zeńdu so katolske jednoty, zastupjene přez starostu a 1—2 sobustawow, w Ralbicach pop. w 4 hodź. we wjesnej korčmje.

Baćon. Tow. kat. młodźencow prosy wšě sobustswy, zo bychu so njedźelu 27. julija na wuléće do Hrodźišća wobdźělili. Wotjědźemy rano w 7 hodź. Wo bohate wobdźělenje prosy předsydstwo.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 496.—497. ze Zdźěrje: Hańža Markowa, Jan Šefer.

Dobrowólny dar za fond.

Knjez Jan Šefer ze Zdźěrje 1 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 14. julija 1930.

Woły: 95. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 56—60 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 48—53 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 42—46. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 37—41. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 456. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 52—57. 2) Połnomjasne, młódše 47—51. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 41—45. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 457. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 45—48. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—56. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 38—43. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 43—49. 5) Mjenje a špatnje picowane 32—36. 6) Husumske z pastwy 24—28. **Ćelata:** 1078. 1) Najlěpše wukormjene 65—70. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 58 64. 3) Špatne 50—58. **Wowcy:** 729. 1) Młódše a stare, wukormjene 65—69. 2) Starše wukormjene 59—64. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 50—58. 4) — . **Swinje:** 2472. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½ lět stare 60—61. 2) Wukormjene 62—63. 3) Mjasne 65—66. 4) Špatne 63—64. Rancy 52—56.

17. julija 1930.

Ćelata (670): 1) 65—71. 2) 58—64. 3) 50—56. 4) — .

Swinje (493): (přez 300 pt.) 1) 68—69. 2) (240—300) 69—70. 3) (200—240) 68—69. 4) (160—200) 66—67. Rancy: 52—56.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Nawěštki
w „Kat. Posole" maja
stajnje wuspěch!

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Serbski Hospodař
ratařske wulkowikowanske towarstwo
z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3510
Młyn w Delnim Wujězdźe — Telefon 13

Dóstachmy nowe posyłki
kołodźija a pjeluškow
po najtuńšich dnjow. płaćiznach
Mamy hišće na składźe:
bjezmonopolnu kukuricu, (majs), najlěpšu, cyłu, torhanu
a šrot hišće za jara nizke płaćizny

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Reformne spódnje
posleśća a přešite
přikrywy (Steppdecken)
w jara přimjerjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pucheř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Wróćiwši so wot rowa mojeje horcolubowaneje mandźelskeje, našeje dobreje maćerje a wowki

Marje Skalineje rodź. Glawšec

kiž bu wutoru nocy z Božej ručku zajata, wuprajamy wšitkim najwutrobniši dźak a **„Zapłać Bóh"** za wopytanjo na pustym wječoru a bohate k-rowu-přewodźenjo.

W **Pančicach, Barlinje, Drježdźanach a Budyšinje,** na dnju pohrjeba, 18. pražnika 1930

W mjenje hłubokozrudźenych zawostajenych
mandźelski a dźěći.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. -- Pokładnik: Jurij Šołta, wučeŕ, Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

30. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **26. julija 1930.** | **68. lětnik.**

Falšni profetojo.

Kaž dołho su ludźo na swěće, tak dołho su też wšudźe a stajnje wjednicy wustupowali, kotřiž su druhich za swoje nahlady a puće dobyć pytali. Jako pomocnicy, jako wumožnicy z kóždeje bědy a horja čłowječoho žiwjenja su druhim swoju pomoc poskićeli. Hižo we paradizu poskići tajki wjednik abo bóle zawjednik swoju móc čłowječomu splahej. Jako wjednik k zbožu, jako profeta jasnosće a swobody so jim předstaji. Ale swoje woprawdźite wobličo njepokaza, nic drje we wowčej drasće, ale we błyšćatej, jebawej, zawjednej drasće hadowej. A hdyž bychmy chcyli přepytować, kak husto su w běhu čłowječich stawiznow zjebani a wojebani byli, potom bychmy dyrbjeli skoro cyłe stawizny čłowjestwa wospjetować.

Tajcy profetojo su přecy wustupowali. Zwonkownje z pobožnym wóčkom tajachu w nutrinach jebawu wutrobu, wutrobu wjelkowu a za zubom hadowy jěd. Ale hdyž druzy spóznachu, zo su zjebani a woblesćeni a zawjeděeni, potom bě přepozdźe.

Ze starosćiwosću lubowaceje maćerje warnuje naš Zbóžnik, jeničcy wěrny profeta, jenički wěrny wučeŕ čłowjestwa swojich japoštołow před falšnymi profetami. Wón njewarnuje pak jenož jich, ale zdobom też wšitkich swojich sćěhowarjow, też nas.

Dokelž so falšni profetojo tak jara zababuja a swoje woprawdźite wobličo zatajeja, tohodla praji Zbóžnik: „Na jich płodach jich spóznajeće!“ Na žohnowanju, kotrež woni swójbam, cyrkwi, narodej přinjesu.

Wboha čłowječa wutroba! Tajcy profetojo su, haj dosć je jich, kotřiž ći předuja, zo jenož pjenjezy a zemske kubła čłowječu wutrobu wozbóžneja. Žiwy być, kaž by čłowjek jenož za zemju stworjeny był a žaneje njesmjertneje duše njeměł! Hišće nichtó njeje z tamnoho kraja wróćo přišoł, štó wě, hač docyła wěčnosće a hele a njebjes je! Kóždy je swobodny a móže činić štož chce! To su falšni profetojo, kiž takle rěča. Hlejće jenož na jich płody! Hlejće, na jich płodach jich spóznajeće! Přecy wjetša a wjetša njespokojnosć rosće mjez tajkimi, kiž su zastajeni jenož za zemske wužiwanjo. We swojim wužiwanju namakaja husto sami swoju smjerć, swoju přezažnu a njesměrnje zrudnu smjerć, zrudnu też za zemscy zmyslenych, wjele bóle zrudnu hišće za wěriwych křesćanow. Město wočakowaneje swobody namakaja wotročstwo, najhórše njewólnistwo pod křudom najwyššoho čwělowarja, djaboła. — Wěrny profeta Jězus wučí, zo z wopora narosće zbožo za čłowjeka. Štóž zakhowa swoju dušu a swoje ćěło čiste wot mazanosće hrěcha, tón je woprawdźe swobodny. Wěra do Boha a dźerženjo joho kaznjow je kužoł najkrasnišeje swobody ducha. Posłušnosć napřećo Bohu a autoriće pak zakład wšoho zboža we swójbje a narodach.

Ty młoda wutroba! Njenazhonjena na čłowjeskich dožiwjenjach a na čłowjekach samych, hladaj so ty wosebje falšnych profetow, kotřiž ći rěča: „Što tebje Bóh stara, ty sy młody, ty sy młoda, a dawno hišće njewumrěješ. Nětkle je najlěpši čas wužiwanja. Potom móžeš, hdyž sy stary, so zasy po Božich kaznjach měć. Nětkle je škoda twojeje rjanosće, twojeje mocy! Zawjedniske słowa falšnych profetow! Woni chcedźa će dźělić wot cyrkwje Božeje a wot joho swjećenych měšnikow, woni chcedźa će dźělić wot twojoho staršiskoho domu a wot twojeju lubeju staršeju. Ale hladaj na jich płody! Wonjeswjećena młodosć, njezbožowna lubosć, njezbožowne mandźelstwo! Žana modlitwa wjacy, hida napřećo Bohu, kotryž je wěčnu helu za tebje přihotował.

A hdyž tajki profet samo zabudźe, zo je žónska česć swjata a knježniska česć njezranita a mužska póćciwosć njebjescy rjana, tón je cyle falšny profet. Hlejće na jich płody! Woni wjedu zawjedźenu wbohu młodźinu do domu za khudych, do domu za błaznjow, do smjertneje wuzkeje komorki přezahe!

Wy dorosćeni, woženjeni! Njejsće hišće tajkich profetow zetkali, kotřiž wam rěčachu: Preč z mandźelstwom, křesćanskim mandźelstwom, kotrež so njeda dźělić, kotrež dyrbi čiste a swjate być! To njejsu twoji zbóžnikojo! To su wjelki we wowčich drastach. Bjez smilnosće a čłowječoho čuća teptaja woni z nohomaj wšě mandźelske zbožo, njesmilnje, bjezwutrobnje zbožo žónskich a maćerjow, teptaja z nohomaj swójbiny pokoj a dźěsćowsku njewinu, podrywaja

zrósť a kćěw ludow a narodow. A dosć jich je, kotřiž posłuchaja na hłós tutón zawjedniski. Přepozdźe spóznaja płody tajkich profetow na swojim samsnym ćěle a přepozdźe na swojej njesmjertnej duši.

Tajcy falšni profetojo su wosebje bolšewisća. W Ruskej je kraj bjez Boha, kraj hidy napřećo Bohu. Zbožo su chcyli přinjesć do kraja a lute njezbožo su přinjesli. Cyrkwje su tam zwotorhane a zapusćene a do kinow a varietejow přewobroćene, swjećatka swjatych su spalene, duchowni a duchowne sotry zamordowani a w khódźe, dźěći su bjez khlěba a bjez staršich, bjez swójby, bjez wšoho wukubłanja, mandźelstwo a swójba stej zahubjenej a hłubšo poniženej hač něhdźe pola někajkoho afrikanskoho dźiwoho splaha. Mrějacy su bjez duchownoho a bjez tróšta swjateje wěry.

Njejsu naši biskopja hižo dosć warnowali před bolšewismom, kotryž chce wšu křesćansku kulturu a wšu nabožinu zničić? Njeje naš Swjaty Wótc Pius XI. sam tutym falšnym profetam masku z wobliča torhnył? Ale dale so žołmuja mazane zmohi bolšewistiskoho ducha. Njejsmy tehdom ze socialistiskich a komunistiskich nowinow dosć jasnje spóznać móhli, zo je bolšewismus też w mysli mnohich w Němskej zakorjenjeny? Njejsu woni hižo swoje dźěło započeli a swoju wolu pokazali, hdyž su na murje wšelakich cyrkwjow pisali: „Nabožina je opium za lud!“

Njeje to wěrno, štož kardinal Bertram piše: „Też w našim wótcnym kraju pozběhuje antichrist swoju hłowu. Też w Němskej su wulke politiske strony, socialistiske a komunistiske kruhi, kiž dźěłaja, zo byštej křesćanske mandźelstwo a swójba zničenej byłoj, zo by młodźina wukubłana była w njepřećelstwje napřećo Bohu, a we hidźe wšeje nabožiny, a w zacpěću cyrkwje, zo bychu dźěći wottorhnjene byłe wot wšoho wliwa staršiskoho, zo by wukubłanjo młodźiny było bjez nabožiny, zo by njedźela była wonjeswjećena, mandźelstwa so lohcy rozwjazało a morjenjo dźěći w maćernym žiwoće dowolene było. To je zjawny a potajny bój přećiwo Bohu a bóžskej přikazni.“

Hladajće so falšnych profetow! Hladajće so japoštołow Luciferowych! Posłuchajće na wěrnoho profetu Jězusa! Čas je strašny, žołmy njewěry bija z mocu też wo naše brjohi, wo brjohi zemje serbskeje. Štó škita nam wěru a wěru našim dźěćom, hdyž my nic sami? Čas pasivnoho přihladowanja je nimo! Kručišo a wědomićišo hač hdy prjedy słušeće wšitcy, mužojo a žónske, naši młodźency a knježny na naše hrodźišća, škitać naše swjate kubła, wobarać nawalam njepřećelskich mocow!

A njezabudźće na to: **Naše nabožne a narodne mjezy su samsne! Naše nabožne a narodne brjohi su jena fronta, hdźež zmohi njepřećelske nas pózrjeć chcedźa. Hrodźišća, na kotrychž škitamy swoju nabožinu, su samsne, na kotrychž škitamy swoju narodnosć. Naši njepřećeljo su samsni. Naši nabožni přećiwnicy su najbóle też naši narodni přećiwnicy! A też nawopak!**

Politiski rozhlad.

Sakski sejm

je zańdźenu wutoru z nowa spytał ministerskoho presidentu dobyć. Ale njeje so jomu to radźiło, kaž hižo prěni króć nic. Tak dóstachu tón króć: Lipinski (socialdemokrat) 32, Weber (hospodarska strona) 31, Fritzsch (nacionalsocialist) 14, Renner (komunist) 13, Külz (demokrat) 3, minister znutřkownych należnosćow Richter 2, Lasse (Volksnac.) 1. Tak je so też tutón pospyt, před prózdninami hišće knježerstwo zestajeć, nimokulił. Sejm ma prózdniny hač do kónc septembra. Dale bu w sakskim sejmje rěčane wo zastaranju bjezdźěłnych z dźěłom. Ale też tute wuradźenjo bu po wšelakich wułožowanjach a swarjenjach bjez wuspěcha skónčene, też na tribinach běchu ludźo jara njeměrni, kaž smy to ze sakskoho sejma dawno hižo zwučeni. Zda so, kaž docyła njeby wjacy k dźěłu so zhrabać mohł. Za sejm tajke wobstojnosće njejsu runje jara zwjeselace. Hdyž su to „wuzwoleni“ sakskoho ludu, potom dyrbimy woprawdźe tajki kraj z joho „wuzwolenymi“ hłuboko wobžarować. Skoro so zda, zo parlamentarismus w Němskej wjacy njemóže dlěje wobstać a zo dyrbi nětk diktatura přińć. Jenož je nětko ćežko, štó dyrbi tón zbožowny być. Komunistojo a nacionalsocialistojo su namjet zapodali, zo ma so sejm z nowa rozwjazać. Hnydomne wuradźowanjo namjetow bu wotpokazane a na posedźenjo po prózdninach wotstorčene. Něšto nowe bu za to za sejmownju zarjadowane. W zastupje ma so wosebita tabula z mjenami wšěch 96 zapósłancow připrawić. Při zastupje do sejmownje ma zapósłanc sam abo też wrótnik taflički ze swojim mjenom wobroćić. Druha strona je hinaša, tak zo móže človjek nětk na prěnje pohladnjenjo widźeć, hač je něchtó w domje, abo hač njeje přitomny. Tak njetrjeba so hakle, kaž je dotal husto było, dołho pytać a prašeć, a skónčnje zapósłanc docyła w domje přitomny njeběše. Ale taflički wobroćić při zastupje kaž też při wotkhadźe zapósłancy njesmědźa zabyć, hewak też nowa tabula ničo pomhać njemóže.

Swjedźenje swobody při Rhynje.

Wuswobodźena Rhynska swjećeše započatk tydźenja swjedźeń radosće, zo su cuze wójska z kraja wućahnyłe. Hižo sobotu přijědźe president Hindenburg do Speiera, hdźež bu wot wyšnosćow kraja a města wulkotnje witany. Z howrjacym wyskom joho lud přija, hdyž na dwórnišću do awta postupi. Na torhošću před domom čakachu mnohe towarstwa. Biskop dr. Sebastian postrowi presidenta w cyrkwinskich durjach, na čož sebi dom wobhladachu. Na to sćěhowaše witanjo na radnicy. Nutřka we swjedźeńskim posedźenju, kaž też před zhromadźenym ludom Hindenburg někotre słowa připóznaća rěčeše. Wot Speiera jědźeše president přez Pfalzsku. Přińdźe do Deidesheim, Forst, Wachenheim, kupjele Dürkheim, Ludwigshafen. Wottud jědźeše z parnikom „Hindenburg“ do Oppenheim a Mohuča. Tudy powita joho Mohučski biskop Ludwig Maria Hugo. W Mohuču běchu njedźelu wulke swjatočnosće. Tu swjećeše Curtius wuswobodźenjo we wulkej rěči. Na to wotjědźe do Wiesbaden. Wutoru rano přijědźe Hindenburg z joho přewodom do Koblenca, witany z wutřělemi kanonow a zwukom zwonjacym. Popołdnju běchu wulke swjatočnosće, kotrež hač do wječora trajachu.

Wulke njezbožo

sta so wutoru wječor w Koblencu. Po swjedźeńskim wobswětlenju Rhynskich brjohow a twjerdźizny Ehrenbreitstein a Deutsches Eck khwatachu syły ludu po pontowym mosće (na čołmach natwarjeny móst) w Koblenc-Lützelskim městotnym přistawje domoj, hdyž so móst přećeženy zwjeze a ludźo do rěki padnychu. Přez 100 ludźi so tepješe. Hrózbne wo pomoc wołanjo ržeše přez ćmowu nóc. Po krótkich mjeńšinach běchu wohnjowa wobora, škitanska policija a druzy ludźo znjezbożenym k pomocy. Tak so poradźi mnohich před wěstej smjerću w zmohach wukhować. Zatepili su so přez 35 wosobow. Zrudny kónc! Ze swjedźenja radosće do smjerće w zmohach, njewočakowanje, nahle! President Hindenburg po zrudnej powěsći hnydom wšě dalše swjatočnosće wotpraji. W Koblencu knježi tak město wjesela a radosće zrudoba a horjo. W cyłej Porhynskej su khorhowje na sćežorach na poł dele pušćene. Kotrež runje hišće wjeselo wozjewjachu, žaruja ze zrudźenymi. Wopory njezbožа pokhowa město darmotnje.

Wólby do němskoho sejma.

Nowe starosće za jednotliwe strony nastawaju, hdyž je němski sejm přez § 48 zběhnjeny. Politiske strony wuradźuja a spytuja, kak bychu najlěpje činili, mało wole-

rjow zhubić a skěrje nowych přidobyć. Najmjenje trjeba so socialdemokratija a centrum bojeć, dokelž mataj tutej stronje swój wěsty zakład. Najstrašnišo stoji z němsko-narodnymi. Srjedu měješe předsydstwo krajnoho „Landbunda“ posedźenjo, w kotrymž bu postajene, swojich přiwisnikow napominać, zo bychu lisćinu „Landvolk“ wolili. Tuta strona chce wědomu politiku wjesć, kotraž so w prěnim rjedźe napřećo ničacym mocam marxisma měri. Też burstwo nochce dźěje wopor stroniskeje taktiki njepřezjedneje strony być. Też za parlamentariske wojowanjo wjesny lud nětko jako samostatny wustupuje. Też mjez skupinomaj Treviranus a Westarp, kotrajž staj so wot němskonarodnoho wjednika Hugenberga wotšćěpiłoj, je dojednanjo, zo chcetaj jenu konservativnu ludowu stronu wutworić. Dokelž je Landbund tak raznje powołansku mysličku jako najsylnišu wuzběhnył, měnja mnozy, zo so wón ze skupinomaj Treviranusa a Westarpa njezwjaza, mjez tym, zo su druzy runje napřećiwnoho měnjenja. Tak je přecy hišće móžno, zo tute tři skupiny tola při wólbach do němskoho sejma jako jedyn cyłk wustupja.

Woni so wot Hugenberga wotwobroćeja.

Štyrjo sakscy zapósłancy němskonarodneje sejmskeje strony su sejmskomu wubjerkej němskonarodneje strony swój wustup wozjewili, su to zapósłancy: Domsch, Hartmann, dr. Philipp a dr. Rademacher. Też sejmski zapósłanc, wyšši dwórski prědaŕ n. w. Dryander, kiž bu we wokrjesu Düsseldorf-wječor woleny, je z němskonarodneje strony wustupił. Sakscy wustupjerjo pisaja mjez druhim: Zo so artikl 48 nałoži, mamy tukhwilu za jenički puć, po kotrymž móže so we wobłuku wustawy nuzy němskoho luda zadźewać. Smy za njedowolene měli, hromadźe z komunistami a socialistami němskomu presidentej do rukow padnyć, hdyž wón prěni raz srědk nałoži, kotryž běchu sebi němskonarodni sami přeli. Pisarjo widźa móžnosć zhrabanja bjez katastrofalnoho zwrěšćenja.

Zemjerženjo w Italskej.

W nocy wot wutory na srjedu sta so w južnej Italskej wulke zemjerženjo, kotrež je wosebje we wokolinje Neapla wulku škodu načiniło a kotrež je samo wjele woporow na žiwjenju žadało. Najhórje bě wokoło města Melfi. Wokoło 1 hodź. w nocy buchu wobydlerjo z mócnymi zatřasenjemi ze spara wubudźeni a nastróžani pytachu swoje žiwjenjo před smjerću wukhować. Ale też na twarjenjach je wulka škoda nastała. Dotal je 1778 mortwych wozjewjenych, 4264 buchu zranjeni, wjacy hač 5000 domow je so zasypło. Z hłownoho města Neapla, kaž też z druhich městow bě pomoc přikhwatała. Přikrywy, woda, lěkarstwo a instrumenty wšelakich družinow, kaž też lěkarjo a sanitetny personal bu na pomoc pósłany. Hrózbny bě napohlad. Mnohe domy, mjez nimi też wjele cyrkwjow, je so hromadźe sypło. Też z observatorija na Vesuvje powěchu, zo je tam seismograf při rženju z pjerow wulećał. W Salermo je horni dźěl doma so sypnył a też wěrch so zwjesł. W Neaplu su so tři khěže zasypłe. Kaž dołho ludźo pomja, njeje so tam ženje tajke zemjerženjo stało.

Dorost, lud a stat.

Hdyž wo přihotowanju młodoho człowjeka za pozdźiše žiwjenjo rěčimy, myslimy najbóle na joho powołanjo, zo by derje přez žiwjenjo přišoł. To drje je jena strona přihotowanja za žiwjenjo, ale nic jenička. Też druha strona njeje mjenje ważna a wobstoji w přihotowanju za joho pozdźišu službu na swojim ludźe a narodźe. Z krótka: człowjek njeje jenož sam za sebje na swěće, ale też za człowjeske zjednoćeństwo, nic jenož za swoje privatne winowatosće, ale też za socialne, narodne. To je dźensiši dźeń ważniše dyžli hdy prjedy. W lětomaj 1918/19 je so nowa doba započała, hdyž je so ideja ludowoho stata do skutka stajiła. Lud jako tajki, narod we wšěch swojich sobustawach ma dźensa prawo, nad wosudom rozsudźić, tak abo hinak stawizny postajić. Wědomjo, zo je staw jenoho ludu, dyrbi so hižo do młodostneje duše hłuboko zašćěpić a zažiwić, zo by też w pozdźišim žiwjenju sebi stajnje wědomy był swojeje zamołwitosće napřećo swojomu narodej. Bóle a bóle dyrbimy też my Serbja, dyrbi też naša serbska młodźina spóznać, zo je serbska, zo je to něšto druhe hač němske, zo je serbski narod samostatny, wosebity narod ze swojimi stawiznami, ze swojej rěču, ze swojej kulturu a ze swojej samoraznosću.

Ale młody człowjek ma też winowatosće napřećo statej. Stat je rjadowaŕ zwonkownoho człowjeskoho zhromadnoho

---

Přeł. z němčiny Jurij Pauluša-Radworski:

Złoty kłobučk.

Wokoło lěta 1775 bydleše w Straßburgu wušikny dźěłaŕ hudźbnych nastrojow, z mjenom Michał Gizig. Joho nastroje běchu po cyłej Elsaskej a też w susodnych krajach jara znate a najbóle wuwołane. Wón jich jenož mało dźěłaše a je potom droho předawaše. Bě też wšudźe jako skupak znaty, tohodla sebi ludźo myslachu, zo je zamožity.

Gizig bě wudowc a njeměješe žanych dźěći. Tohodla přiwza swoju wnučku Hanu. Wona bydleše zhromadnje ze swojim wujom a ze służownej Lejnu. Nimo toho bě tam we wučbje Handrij, kotryž často samo mištra zastupowaše. Michał bě w kóždym nastupanju jara skupy, jenož tam nic, hdźež so wo wukubłanjo Hany jednaše, tam z pjenjezami njelutowaše. Rad chcyše, zo by Hana přez hraćo a spěwanjo so wuznamjeniła. Naléto Signar Gridelli, sławny italski spěwaŕ, w Straßburgu koncertowaše. Gizig tomu myto slubi, jelizo Hanu spěwać nawuči. Gridelli do joho zwoli a cyłe lěto wučeše nětko holcu.

Dokelž w kraju kóžde lěto sylna zyma zakhadźeše, napominaše Gizig spěwaŕskoho wučerja, zo by tola wotpućował, hewak mohł joho hłós přez zymu poćerpjeć.

Jako bě so na dompuć přihotował, zastupi k njomu Michał, so prašejo: „Što prajiće wo postupach wašeje šulerki?

Wón wotmołwi: „Wona je jara wobdarjena a je najkmańša šulerka, kotruž sym hač dotal měł. Jeničke je, zo jeje słaby hłós někajke dwaceći kročel daloko słyšeć njeje. To pak njemóžu ja, ani wona, porjedźić. Nětko hišće srjedu k poslednjomu razej přińdu, přetož wječory su hižo zymne. Baćony su k ćopłomu połdnju wotćahnyłe, ja chcu jich přikład sćěhować.“

„Wodajće, knjez Gridelli“, prošeše na to Gizig, „wy móžeće mi něšto k woli sčinić. Ale slubće mi z čestnym słowom, zo žanomu człowjekej tute potajnstwo njepřeradźiće.“

„Radlubje!“ znapřećiwi Gridelli.

„Potajkim wočakuju was srjedu wječor we 8 hodźinach. Chcu wam mjenujcy něšto přeradźić, štož pak nichtó druhi zhonić njesmě. Tutu zymu přijědu do Neapla a potom wam skónčnje potajnstwo wotkryju.“

„Derje tak, ale najpozdźišo!“ wotmołwi Gridelli. Na to so bórzy wotsali.

Hdyž so Gizig do swojoho bydlenja wróći, přistupi Hana, prajicy: „Luby wujo, jeli Handrij pře wjele dźěłać nima, móže mój piano zhłosować. Wón jara hubjenje dźe, knjez Gridelli bě z nim docyła njespokojom.“

„Čohodla to sama nochceš?“ so wopraša.

„Ach wujo, mojej rucy stej tak mjehkej, zo bych sebi je wot kluča wotłóčiła a potom njebych wjacy hrać mohła.“

„Nó haj, mojedla, pósćelu joho.“

Do dźěłaŕnje zastupiwši, přikaza Handrijej, k Hanje dóńć. Z wjesołym posměwkom poda so hnydom k swojej knjeni. Mjez tym zawrje mištr durje a wućahny z plěsniwoho kuta mały kašćik, na njón hladajo, zanuri so do ćežkich myslow. Hłosowanjo tón raz wurjadnje dołho traješe. Živa rozmołwa nasta při tutym dźěle. „Knježna

žiwjenja. Wón dyrbi zbožo naroda spěchować a pozběhować. Stat njeje móc, kotraž nad ludom a zwonka luda je, ale stat rosće z luda samoho. Lud hakle twori stat k ludnomu statej. Štož je w času absolutisma Ludwig XV. hordźe wo sebi prajił: „Stat, tón sym ja“, wuznawa dźensa lud sam wo sebi. Z toho so wotłožuje za młodoho człowjeka winowatosć, do stata so zrosć a so do dźěła we staće přihotować.

Też my Serbja njemóžemy přeco zwonka statnoho žiwjenja wostać. Njech smy też mały narod, jeli chcemy sobu stat tworić, jeli chcemy też swoje městno měć w našim staće, w Sakskej a Pruskej a Němskej docyła, potom dyrbimy swój dorost hišće wjele lěpje wo winowatości staćana rožwučić a na powołanjo staćana přihotować.

Hižo z docpětym 20. lětom dóstanje młody człowjek najwažniše prawo w staće, zo smě sobu wolić do sejma. Hdyž pak chce wolić, potom dyrbi wědźeć a znać, što chce kóžda jednotliwa strona, potom dyrbi přeswědčeny być wo swojej zamołwitosći napřeco swojomu ludej, potom dyrbi potřěbnosće swojoho luda kaž też stata znać. Móžemy na tym dwělować, hač móže młodźenc z 20 lětami powšitkownje k tomu kmany być, a swoju wólbnu winowatosć też ze zamołwjenjom wukonjeć. Dokelž ma tute prawo, dyrbi so też prócować, je k zbožu swojoho naroda wužić.

Też katolik ma wosebitu winowatosć, so na politiskim žiwjenju wobdźělić, so za nje zajimać a ze wšej prócu na nim sobudźěłać. Přez wučbu, wukubłanjo a wudźělenjo sakramentow su jomu wulke njezasłužene duchowne, pócćiwostne a nabožne hódnoty sobudźělene. Tute njeje dóstał jenož za wosobinske derjemećo, ale też za derjemećo a wozboženjo swojoho luda a stata. Młody katolik dyrbi so prócować, najprjedy sam hnadow swojeje swjateje wěry we bohatej měrje k sebi brać a potom so za to starać, zo bychu też druzy tute hnady dóstali. Wón dyrbi wuknyć, politiske podeńdźenja a wobstojenja w swětle swojoho swětonahladowoho stojnišća wobhladować, potom pak też po tym jednać. Za njoho je swjata winowatosć, do politiskoho zrozemjenja a dźěła sobu zarosć. W tutym zmysłu, so politiscy zdźěłać, je pódla nabožneje winowatosće za młodźenca najwosobniša winowatosć, kaž je to Swj. Wótc Pius XI. italskim studentam při jenej narěči wosebje wuzběhnył. To bě za nas po přewróće jara važne, zo smědźachmy pódla być, hdyž so nowe knježeństwo wutwori. Jenož tak bě možno, křesćanske elementy też do noweje němskeje republiki přinjesć a nowy stat z křesćanskim duchom znajmjeńša do wěsteje měry napjelnić. Młoda generacija dyrbi nětko na tym dźěłać, stare zdźeržeć a dale hišće wutwarjeć. Dokelž pak hakle zwjazk jenak zmyslenych k dobyću myslički dowjedźe, dyrbi młody człowjek też bórzy za tym hladać, hdźe so přizamknje, kotrej stronje swój hłós woteda, kotra strona je při joho zasadach złožena a zarjadowana.

Zo by do wuspěšneje politiskeje dźěławosće zrostł, dyrbi wěste jasne wóčko za potřěbnosće swojoho časa měć. Naš čas je wuznamjenjeny přez wosebje sylne wuzběhnjenjo socialnoho čuća. Za socialne prašenjo dyrbi dźensa hižo kóždy młody wěsty zajim měć. Kóždy człowjek dyrbi móžnosć měć, jako přistojny człowjek živy być. Wón dyrbi pak też wšudźe pytać Božu wolu w socialnym porjedźe widźeć, hewak móže lohko do njezbožownoho radikalisma zapadnyć, kaž do socialisma a komunisma.

Druhe wuznamne znamjo našoho časa je wjetše zrozemjenjo mjez jednotliwymi ludami. Njepřećelstwo mjez jednotliwymi ludami je k surowej katastrofje njećłowjeskeje wójny wjedło. Nazhonjenja we wójnje, kaž też perspektivy do přichodneje wójny, su człowječe mysle wot wójny wotwobroćiłe. Też naša młodźina, wosebje naša serbska młodźina, so njesmě tutym hibanjam młodych wutrobow zawrěć, ale sobu čuć a sobu dźěłać. Ludy su we swojim wuwiću a hospodarstwje jedyn na druhoho pokazane, jedyn wot druhoho wotwisne. Njeprědujemy tohodla žadyn słaby internacionalismus, ale zrozemjenjo też za druhe narody a wolu k měrej. Njeznjesliwe z tutym duchom měra su wšelake dźensa hišće wobstojace organizacije, kotrež su nošerjo ducha njepřećelskoho, kaž na př. Stahlhelm a dr., kotrež w duchu přeživjenoho wojeńskoho ducha njekřesćanskomu duchej hidy polěkuja. Skutkowne křesćanstwo dyrbi nas na prawy puć wjesć.

Z Łužicy a Serbow.

Ze Smochćic (a z Radworja). Cyrkwička tudomnoho měšniskoho seminara je njedawno nowe dohotowanjo dóstała, mjenujcy nowe wołtarne swjećo. Wone pokazuje, podobnje, kaž wulkowołtarne swjećo Budyšskeje tachantskeje cyrkwje, kak Jězus po swojim zmortwychstaću při

---

Hana“, rjekny Handrij, kruće na nju hladajo, „srjedu budźa moje sydom wučomnskich lět skónčene!“

Hana znapřećiwi: „Što to dale? Bojiš so snadź, zo će mój wuj jako pomocnika njepřistaji? Tola wěš, zo je z tobu jara spokojom.“

„Ow“, wotmołwi Handrij, „toho so njeboju, ale hlej, sydom lět je tola dołhi čas!“

„Hdyž před nimi stojiš, haj. Ale hdyž su nimo, so krótke być zdadźa. Mi je, jako by wčera było, hdyž běchmoj k prěnjomu swj. woprawjenju. Čas zda so tebi pola nas dołhi być, Handrijo?“ prašeše so Hana.

„Ně“, wotmołwi tutón, „ale Jakub ...!“ Dale njezamóh rěčeć, ze sylnym zwjertnjenjom sćahny trunu a sčini město C jene E.

„Jakub?“ prašeše so Hana, „Jakub wotkupi Esauej prěnjorodźeństwo za hróchowu poliwku; to bě tunjo. Wón we wikowanju wjacy rozymješe, hač ty. — Za wčerawšim chcyše ty husle za tři „loisdory“ předać, kotrež hewak třiceći płaća!“

Handrij so začerwjeni a při tym rozleća truna.

„Hlej, hdyž takle mój piano hłosuješ, budźe wuj zawěsće zły. Hdźe maš swoje mysle?“

Handrij započa płakać.

„Sy pak ty hišće dźěćacy!“ zawoła Hana hněwnje. „Pachoł, kaž ty sy, kotromuž budźe skoro broda rosć, stoji tudy a bječi kaž dźěćo. Jeli sym će zraniła, prošu wo wodaćo! Woprawdźe tak njeměnjach. Nětko hladaj zasy na mnje a so směj!“ při tym sćahny joho rucy wot wobliča.

„Knježna Hana, njebudźće tola napřeco mi tak kruta. — Jakub służeše sydom lět tohodla, zo by Rahel dóstał. Ale do mnje nichtó ničo njedźerži a to też ženje njebudźe.“

„A koho ja rodźu?“

„Knježna Hana, tuž dowolće mi, prošu, mištra Giziga wo wašu ruku prosyć!“

„Mojedla, ale dočakaj, hdyž budźe wuj dobreje mysle, štož so wězo zrědka stawa. Njeći pak sej nimo toho žanych starosćow, ale hłosuj pěknje; nochcemoj dźensa płakać, hdyž smój tola tak wjesołoj!“

* * *

Sćěhowacu srjedu dawaše Gridelli poslednje hodźiny swojej wučenicy Hanje. Na to so ze wšěmi rozžohnowa. Mištr hišće přispomni: „Potajkim dźensa wječor we 8 hodź. wěsće wočakuju.“

Gridelli, jara wćipny, zjewi so z dypkom. „Mištr Gizig bě z Hanu wušoł, dyrbi pak kóždy wokomik so zasy wróćić!“ rjekny Lejna. „Posydźće so prošu na khwilku při wohnju.“

Něšto mjeńšin pozdźišo zastupi mištr Michał. „Tak pójće hnydom ze mnu“, prajo knjezej Gridelli. A mjelčicy přez hasy khwatajo, wjedźeše joho do wulkeje cyrkwje.

Wječorna pobožnosć bě so runje skónčiła a wěriwi wukhadźachu z cyrkwje. Michał čakaše, dóniž cyrkej njezamknychu. Potom sunyštaj so z małymi durjemi nutř. „Wzmiće tudy městno“, přikaza Gizig, „ja pak na khór póńdu, zo bych tamnomu człowjekej rozkaz k hraću dał.

jězorje Genezaret Pětrej njebjeske kluče, to rěka: wjednistwo cyrkwje, přepodawa. Zhotowiła je swjećo pryncesna Matilda. — Kaž něhdy šulski direktor Ledźbora z Kulowa tamnišu wosadu z wołtarnymi swjećatami zastara, tak nětko pryncesna Matilda a hrabinka z Oer Mišnjanske biskopstwo.

Přispomnjenjo. Towarstwam a šulam, kotrež snadź chcedźa wulět do Radworja činić, zdźělujemy přileżnje, zo so z nim cyle derje wopyt měšniskoho seminara w Smochćicach zjednoćić hodźi. Jědźeš (tež z Delan) najlěpje na Baćoń. Wottam maš (runy puć přez Haslow) mału hodźinku do Smochćic. We wsy nawiń so na lěwu ruku do knježoho dwora. Tam prašej so w hrodźe (seminaru) za regensom k. Hajnom, kotromuž swój wopyt (z pomjenowanjom hodźiny přikhada) wozjeŵ. Jeli chceš sebi też ryćeŕkubło (skót a mašiny) wobhladać, přispomń to na swojim dopisu. Adresa rěka: H. Regens Hain, Priesterseminar, Schmochtitz bei Kleinwelka. — Seminar hodźi so jenož w prózdninach wopytać, hdyž tam wučomcy njejsu, to je: wot kónc julija hač do poł septembra. Cyrkwičku a kubło móżeš pak sebi wězo też w kóždym druhim času wobhladać.

Ze Smochćic do Radworja maš zasy mału hodźinku, a to takle: sy-li pěši abo z kolesom, móżeš ze Smochćic runy puć po šćežkach do Khelna (Cölln) a wottam po puću do Radworja jěć. Maš-li pak wóz abo awto, jěć po puću přez Wulke Přězdrjenjo (Großbrösern), Miłkecy (Milkwitz) a Hodleŕ (Schwarzadler). W Hodlerju dyrbiš hnydom zady prěnjoho dwora njepřewidny dźěl drohi překročić. Duž kedźbuj tam na awta a motorkoła. Wottam sy, wokoło Radworskoho wulkoho dwórnišća, za krótku khwilku w Radworju. (Małe zastanišćo je na druhej stronje wsy). — Też w Radworju je radźomne, zo so tam z dopisnicu (z naspomnjenjom hodźiny) doprědka na farje připowědźiš; přetož stara cyrkej (muzej) a křižna cyrkwička stej wšědnje zamknjenej a też w nowej (farskej), kotraž je wězo wočinjena, sam někotrejeżkuli zajimawosće njepytnješ, wosebje elektriskoho rozswětlenja njewohladaš. — Adresa za Radworʼ je: Radibor, A. Bautzen, Sachsen. — Ze Smochćic do Radworja na Wjelkow jěć, njemóżemy radźić.

Z Khrósćic. Naše towarstwo knježnow wuleća sebi njedźelu při najrjeńšim wjedrje z wulkim samokhodom do pruskich Serbow. W Kulowje wobhladachmy sebi rjanu zastarsku cyrkej. Je drje trochu zatwarjena a nic tak jasna a swětła, kaž Khrósćanska, ale khowa we sebi wjele rjanych a wumělskich wěcow. Knjez farař pokaza nam też rjane wobswětlenjo wołtarjow. — Přez Kulowc a Němcy khwatachmy do Wojerec. Rjane a čiste to město. Wosobniše hač Kulow. Hač pak su tam měsćenjo kmańši a zbožowniši, hač Kulowčenjo? Też tu zastupichmy do cyrkwje a wotměchmy w njej krótki nyšpor z požohnowanjom. Katolska cyrkej tam hišće dołho njewobstoji. Njeboh knjez farař Krawža-Kulowski je ju twaril a pobožni Serbja Kulowskeje wosady su joho při tym zdobnje podpjerali, kaž to też wšelake wěnowanja na woknach, stacijónach atd. wobswědčuja. Knjez farař wjedźeše nas potom do swojeje rjaneje a wulkeje zahrody. Wobdźiwachmy předewšěm krasne dalije, kotrychž tam tysacy kćějachu we najwšelakorišich barbach. Kóžda knježna dósta rjanu kwětku na wopomnjećo. Też park sej wobhladachmy a faru, kiž w nim leži. Po měsće jducy, złożichmy wšěch kedźbnosć na nas. Tajku čŕjódu młodych holcow w rjanej serbskej drasće drje Wojerecy hišće widźałe njeběchu. Měsćanske hordolinki wupadachu kaž syrotki a popjelawki pornjo našim pyšnym knježnam. Zo bychu tola wšitke naše holcy wědźałe, kak krasna jich narodna drasta je! Potom ju zawěsće žana njeby ženje z wohidnej dźensišej „němskej“ zaměniła. Wězo: „lokr“ žiwjenjo chce też „lokr“ drastu měć. . . . Bóh luby Knjez njech naše knježny a žony zwarnuje před tajkim „lokr“ zmyslenjom a drasćenjom dźensišoho skaženoho swěta. Mištr Kuba wšak ma prawje, zo je drasta wuraz znutŕkownoho zmyslenja. — — — Na torhošću zesydachmy so zasy do samokhoda a jědźechmy poł hodźinki přez rjanu Wojerowsku holu. W Burku powita nas přećelna Kmjećec swójba. Zesydachmy so za přihotowane blida a dachmy sebi khofej a tykanc nanajlěpje słodźeć. Zaspěwachmy sej też naše narodne spěwy. Po dokładnym wokřewjenju pokaza nam Kmjećec nan a syn jara zajimawu štomownju. Čłowjek so njemóże dodźiwać na tych wšelakorych štomikach a keŕčkach. Po tysacach stoja tu w dołhich rynkach, wulke a małe, lisćate a jehličkate, sadowe a pycharske štomiki a keŕčki. Tónle płaći jenož někotre pjenježki, tamón hriwnu, haj 5, 10, 20 hriwnow. Też 100, 150, haj, samo 300 hr. a wjacy je někotry štomik hódny. Zahony štomikow wotměnjeja so ze zahonami žita, wowsa a běrnow. Kmjećec štomownja

---

„Budźe to dołho trać?“ prašeše so Gridelli. „Dokelž njeje tudy pře ćopło, so strachuju, zo mohło mojomu hłosej zeškodźeć.“

„Za pjeć mjeńšinow sym zasy wróćo.“

„Je tam snadź Handrij horka?“

Bjez wotmołwjenja poda so Michał na khór. Gridelli joho z wóčkom sćěhowaše. Skónčnje bě horka. Hana sedźeše tu do wulkoho wobleka zdrašćena při pišćelach.

„Luby wujo, čohodla daš mi tak dołho čakać? Ja so skoro bojach!“

„Hłupe dźěćo. Bojeć? před kim?“ prašeše so wuj, ju wusměšejo.

„Što dyrbju ja nětko hrać?“

„Zahraj hodowne Gloria a k tomu spěwaj“, praji Michał a při tym swěčku zaswěći.

„Najprjedy dyrbiš mi slubić, přisahaj před Wumožnikom“ — Michał při tym na Božu martru pokazowaše — „zo ty žanomu čłowjekej njeprajiš, štož budźeš nětkole widźeć.“

„Ja přisaham“, praji Hana, kotraž njebě zwučena, swojomu wujej něšto znapřećiwić.

„Derje“, wón praji, „ty budźeš moja jenička herbina, Hana. Ja će bohatu a wuwołanu sčinju. Ale ty dyrbiš mjelčeć nawuknyć. Jeli pak ty tute potajnstwo přeradźiš, budźe khłostanjo surowe. Ja tebi mały kłobuček mjezwoči zwjazam.“

Nětko Michał kašćik wočini a z njoho złoty kłobuček wućeže. Z nim bě delnja połojca wobliča zakryta.

„Ja nětk dele póńdu,“ wón rjekny, „tak ruče, kaž na wołtarju zaswěćenu swěčku wuhladaš, zaspěwaj „Gloria“, a potom dočakaj, doniž zaso njepřińdu.“

Khwatajcy dźěše mištr po skhodźe dele a potom na wołtarju swěčku zaswěći.

„Posłuchajće nětko“, praji Michał ke Gridelli, kotryž chcyše runje kazać „změrom!“

Wutroba mištra tak wótře biješe, zo to skoro Gridelli słyšeše. Na pišćelach so hrać započa. Potom zazběhny so hłós, kotryž cyłu cyrkej z njebjeskimi zynkami pjelnješe.

Wobaj mužskaj posłuchaštaj bjez dycha. Hdyž so spěwać přesta, praji Gridelli: „Tuto njebě žadyn čłowječi hłós!“ a sylzy so jemu wukulichu.

„Sće hižo tak spěwać słyšał?“, prašeše so Gizig.

Ženje w mojim žiwjenju,“ wotmołwi Gridelli. „Ale njebě to hłós z njebjes? Prajće mi knježe mištrje, prajće što to spěwaše?

Wšak praješće, hłós z njebjes,“ praji Michał směšicy Gridelli sebi znamjo křiża sčini. „Njećińće žane směchi“, wón praji, „mje zyma wotřasuje, ja chcu woteńć.“

„Ja z wami sobu póńdu“, wotmołwi Michał wjesele. Wón jeho hač won přewodźeše a so potom z nim rozžohnowa. Potom so Michał zaso do cyrkwje wróći.

Won přišedši, dósta Gridelli zmužitosć, a ćipnosć w nim knježeše. Tuž wobzamkny, dočakać, zo by wobhladał, z kim Gizig póńdźe. Wón tam a sem khodźeše. Nadobo pak so dešćować poča a Signor Gridelli nochcyše sebi swój hłós skazyć. Tak so do swojoho bydlenja poda a nazajtra do Italskeje wotpućowa. (Přichodnje skónčenjo.)

nima daloko a šěroko runjeća. Kmjećec dźěd, rodźeny z Baćonja, hdźež też chcyše pohrjebany być, je tule štomownju zarjadował. W njej dźěła 35 ludźi. Dale ma 3 konje. W hródźi widźachmy 16 dójnych kruwow. Mloko płaći tam hišće 32 pj. litr, wězo w bleškach a hač do domu wožene. Wulcy spokojeni wróćichmy so, dźakowni hospodliwej Kmjećec swójbje, zasy domoj. Spěwajo přejěddźechmy Wojerecy. W Kulowje zastachmy pola dobroho serbskoho hosćeńcarja w „Němskim kěžoru", hdźež změja druhu njedźelu awgusta serbscy studenća swoju skhadźowanku. Wobhladachmy sej też jich rjanu nowu šulu. Też w Ralbicach pozastachmy, zo bychmy w cyrkwi, kiž nam knjez farař lubje wotewri, wječorny kěrluš wuspěwali a při rowčkomaj spominali na njeboh knjezow fararjow Bjedricha a Justa. Wječor w 10 hodź. běchmy zasy w Khrósćicach. Běše to jara rjany a zajimawy wulět!

Z **Bóšic pola Njeswačidła.** Tudomnej tworni na tónowe twory E. Alfred Barchmann bě njedawno spožčene, swój jubilej 25-lětnoho wobstaća swjećić. Njedźelu 20. julija běchu tomu 25 lět, zo bě Alfred Bachmann, hornčeński mištr hornčeńnju swojoho zemrětoho nana přewzał. Bóšečanska hornčeńnja je jena z najstaršich w našej Łužicy. W prěnich lětach buchu najbóle kachle palene, pozdźišo buchu też horncy zhotowjene. Wot lěta 1913 je twornja powjetšena a po nowočasnych žadanjach zarjadowana, tak zo je dźensa w horncach za dom jara wunošna. Też za róžowe horncy a twory zahrodnistwa je wosebity dźěl přidruženy. Samo přez sakske mjezy přińdźe wulki dźěl jeje tworow.

Z **Róžanta.** Towarstwo młodźencow wotmě minjenu njedźelu, 20. julija, swoju měsačnu zhromadźiznu na farje. Knjez prezes postrowi wšitkich z wutrobnymi słowami a předstaji přitomnym knjeza dra. Patu z Prahi, kotryž tu khwilu ze swojej knjenju mandźelskej w Serbach na wědomostnym pućowanju přebywa. Wón pyta informaciju za ethnografisku wustajeńcu přichodne lěto w Prazy. Knjez prezes administrator Romuald přepoda słowo knjezej hosćej, na čož so tutón słowa jimaše a w zajimawym přednošku wo zańdźenosći a přitomnosći našoho ludstwa rěčeše. Wšitcy Słowjenjo maja zhromadnu wulku domiznu z jenej rěču. Swjataj Cyrill a Method běštaj za wšěch Słowjanow japoštołaj křesćanstwa. Słowjenjo zrazychu z Germanami hromadźe, dokelž jich njerozemjachu, narjeknychu jim „Němi, Němcy". Germanojo pak narjeknychu Słowjanam „Venedi, t. r. ći z jasnymi włosami." Přez to, zo so Słowjenjo teritorialnje přecy bóle wupřestrěwachu, nastachu wšelakosće w rěči a dźělenjo jeneje, prěnjotneje rěče. W běhu časa zhubichu wšitke słowjanske narody swoju samostatnosć, hač do jeničkoho, Rusow. Po swětowej wójnje dobychu ju hakle wróćo, jeničcy łužiscy Serbja nic. Serbske prašenjo njeje dźensa musejalne, ale prašenjo žiwoho naroda. Na kulturnym polu maja też Serbja dźensa swobodu, za swój narod a lud dźěłać. Kaž maja Němcy we wukraju swoje prawa, tak dyrbimy je też my měć, nic jenož jako mjeńšina, ale samo jako samostatny narod, kotryž nihdźe nima maćerskoho wukhowa. Serbja so lojalnje k swojej wótčinje dźerža a za nju stoja. Tola Serbja też swoje kulturelne prawa za to ćim wuraznišo žadaja. Knjez prezes so z wutrobnymi słowami za zajimawy a powučacy přednošk dźakowaše. Spomni na to, kak sebi młodźi a też stari Serbja swoju maćernu rěč husto tak mało waža a hišće mjenje lubuja. Zwonka Serbow so hańbuja serbscy rěčeć. Spomni też, zo dyrbimy wšitcy hromadźe stać w serbskim skutku a k dźěłu wšudźe rucy sebi zawdać. Młodźenc Michał Kokla přednjese Ćišinskoho baseń „Na wumjeńku" z dobrym wuprajenjom a přisłušnym dozwukom. — Zhromadźizna bě derje wopytana, běchu tam wokoło 30. Tak je zhromadźizna zaso dopokaz, kak spomožnje runje Róžeńčanske towarstwo skutkuje.

Z Wotrowa. 17. julija je wysokodostojny farař Jurij Křižank, dóstawši wot duchowneje wyšnosće štwórćlětny dowol, do šlezskich hór do kupjele Lejno zapućował. W tutej kupjeli lěkuja z wodu na podobne wašnjo kaž w bajerskich kupjelach Wörishofnje. Wokolina je jara wočerstwjaca z wysokimi horami a hórskim powětrom. Wotrowčenjo njepomja, zo by jich farař hdy dlěžšoho dowola sebi wzał, nětko pak sebi to joho wosłabjena strowota najnuznišo žadaše. Bratra je přewodźała joho sotra knjeni Herta, zwud. Rječcyna. Přejemy knjezej fararjej bórzomne wustrowjenjo, zo by dale mohł dźěłać k Božej česći a spomoženju dušow.

Z cyrkwje a swěta.

Oberammergawske pasijónske hry buchu hač do 20. jun. wot 101 500 ludźi wopytane. Ze wšěch kontinentow běchu přikhwatali, zo bychu swědkojo tutych swjatych hrow byli. Wšo dohromady liča wopytarjow z tymi, kotřiž hišće přińdu, na 300 000. Mjez dotalnymi wopytowarjemi běchu 84 000 Němcow, 6923 Amerikanow, 6786 Jendźelčanow, z druhich krajow bě mjenje.

Jězby k Aachenskim swjatowstwam buchu 9. julija na swjatočne wašnjo zahajene. Swjate wěcy, kotrymž jězby wosebje płaća, su skhowane w drohotnym relikwariju z 13. lětstotka. Su to drasta maćerje Božeje, pjeluški Božoho dźěśća a bjedrownik Khrystusowy. Česćowanjo tutych swjatosćow je zawěsćene wěsće poslednje 1100 lět. Kóžde 7. lěto su stajnje z nowa wustajene a k česćowanju wěriwych pokazane. Hač do časa reformacije mějachu jězby do Aachena swětowy wuznam. Putnicy ze wšěch kónčin Němskeje, z Češkeje, Wuherskeje, Holandskeje, Flanderskeje, haj samo z wysokoho sewjera přikhadźachu, kejžorojo a kralojo wopytachu při tutej přileżnosći Aachen.

W Němskej njejsu njewěriwi ze swojim wuspěchom cyle spokojeni. Při přileżnosći konkordata su woni wjacy hač 6 milijónow lětakow rozdźělili, tysacy zhromadźiznow wotměli, w kotrychž su napřećo konkordatej šćuwali. Też dźensa so hišće žiwje wot jich strony dźěła w mnohich zjawnych demonstracijach. — W Ruskej maja lěpšu nadźiju, tam sebi mysla, zo zwjazk bjezbóžnikow ličbu swojich sobustawow wot 3 milijónow na 17 milijónow powyši we běhu časa hač do oktobra 1933. Tukhwilu wuwučuje zwjazk 10 000 funkcionarow, kotřiž dyrbja propagandu potom do kraja njesć. W cyłej zbytnej Europje ma swobodno-mulerska internacionala 1 660 000 sobustawow. Ličba tych, kotřiž su w Europje bjez wěrywuznaća, je 11 milijónow.

Swjate Lěto w Romje widźeše wšo hromadźe 543 putniskich ćahow ze 126 922 wobdźělnikami, při čimž njejsu jednotliwi putnicy ani sobuličeni, kaž też nic mjeńše skupiny. Z Europy běchu 196 putniskich ćahow ze 44 143 wobdźělnikami. Z Awstriskeje běchu 1767 wobdźělnikow, z Belgiskeje 6352, z Bołharskeje 28, z Češkosłowakskeje 828, z Francózskeje 14 947, z Grekskeje 67, z Jendźelskeje 620, z Južnosłowjanskeje 682, z Letynskeje 115, z Litawy 138, z Luxemburgskeje 600, z Malty 450, z Holandskeje 1715, z Polskeje 1684, z Portugalskeje 464, ze Španiskeje 2840, ze Świcy 1540, z Turkowskeje 75, z Wukrajiny 108, z Němskeje 10 479, ze Sewjerneje Ameriki 3175, z Italskeje 78 290.

Ličby njewěriwych. W dlěžšim nastawku we Winskim dźeniku „Reichspost" rozprawja P. Cyrill Fischer O. F. M., kotryž je znaty přez swoje njesprócniwe dźěło za rozwučenjo wo swobodnych mulerjach a „Kinderfreunde" z pomocu rozprawy minjenoho lěta wo swobodnomulerskich ličbach. Po tutym su proletariscy swobodni mulerjo w Awstriskej 1600 přiwisnikow zhubili. W 322 městnych skupinach zapisuje tutón zwjazk 42 000 sobustawow. Propagandne dźěło, wot centrale wotmyslene a też přewjedźene, njeje wotmysleny wuzbytk přinjesło. Wulka propaganda za wustupjenjo z cyrkwje dyrbješe dla cyle přeměnjenych politiskich wobstojnosćow (Heimwehr) wuwostać. Najebać toho pak su też w Awstriskej hišće 15 000 z cyrkwje wustupiłe. Hačrunje je so tutym njewěriwym mjenje poradźiło, wustupjenych do swojich organisacijow dobyć, su woni tola indirektnje dźěłali, zo su mnozy swojej cyrkwi bóle wocuzbnyli, haj so wot njeje dźělili. — Po powěsći „Atheist" su w Aw-

striskej wokoło 210000 bjez wěry, to su 3,2% wobydlerstwa, mjez tym zo běchu do wójny jenož 2 promille. We Winje su w tym času 8000 dźěći bjez nabožneje wučby. Tohorunja su runje telko dźěći we Winje, kiž ani swjateje křćeńcy njejsu dóstali. Zwjazk swobodnych mysleri je za tajke dźěći wosebitu wučbu zarjadował, hdźež wo žiwjenju wuwučuje.

Wšitcy su powołani.

„Maćerka, praj mi, hdźe je doł sylzow?“ Tak prašeše so mała holčka swojeje maćerje, jako běštaj po zwučenym wašnju hromadźe „Budź powitana kralowna“ wuspěwałoj.

„My wšitcy bydlimy w dole sylzow,“ bě maćerna wotmołwa, „my wšitcy to čujemy, jedyn mjenje, druhi bóle. Što to rěka, měć tutón doł za domiznu, su twojomu wóčku tute hórkosće hišće zakhowane; twoja wutroba hišće ničo wo bědach a hórkosćach njewě, kotrež će wobdawaju; ale też twoja hodźina junu přińdźe!“

„A potom maćerka“, prašeše so dźěćo dale, „što dyrbju potom činić; njejsym ja bohata dosć, zo mohła sebi we wšěm pomhać?“

Zdychujo hladaše mać na swoje dźěćo. „Ně, dźěćo,“ rjekny, „złoto a slěbro njezamóže ženje a nihdy, doł sylzow do paradiza přewobroćić, přetož tu su ćerpjenja, nuza a hubjeństwo, nad kotrymiž nimaja najdrohotniše pokłady swěta žaneje mocy. Štóž sebi mysli, zo móže sebi z pjenjezami dobyć zbožo, je so surowje zamylił. Mysli na moje słowa, dźěćo, a njezabudź je ženje, hdyž twoja hodźina přińdźe, hdyž začuješ, zo je doł sylzow też twoja domizna, potom njemysli jenož na swoje njezbožo a horjo, hladaj wokoło so na ćerpjenja druhich a budź kaž słónčna pruha, kotraž ze swojim swětłom a ćopłotu suši sylzy druhich.“

Lěta so minychu. Mać zemrě, zbožo młodeje holcy bu wot hrubeje ruki we jeje žiwjenskim kćěwje zničene a zamoženjo přisadźi. Nětko wědźeše Marja, tak rěkaše holca, što je doł sylzow. Nětko njesechu maćerne słowa złote płody.

„Potom budź kaž słónčna pruha, kotraž sylzy druhich suši“, tute napominanjo běše nětko zaměr jeje žiwjenja.

Wona njemóžeše žane wulke skutki wukonjeć, ani so na tajkich wobdźělić, ničo wukonjeć, z čimž by sebi dobyła wulke mjeno. Tola pak činješe wjele, njeskónčnje wjele; přetož wona měješe wosebity dar, wšelake njeličomne horja wuslědźić, kotrež přez snadne skutki woloži. Hdźežkuli jeje mocy dosahachu, bě k pomocy hotowa. Hdźež ze swojim słowom njemóžeše dopomhać, tam wědźeše bohatych k darniwosći pohnuć.

Mnozy měnja, zo su jenož wučeni a bohaći k tomu powołani, so starać wo zbožo swojich sobučłowjekow. To je cyle wopak.

Runje žony a holcy su wot natury nałożene, radosće a tyšnosće sobučłowjekow zeznać a sobučuć. Runje tohodla su też powołani, sylzy hubjenych a bědnych sušić. W khorownjach a podobnych wustawach mamy wjac sotrow hač mužskich. Tak zależi so žonam, w swójbje ze swojej słónčitej lubosću swěćić a wohrjewać.

Wšelčizny.

Bratraj. Kejžor Maximilian I. (1493—1519) wopyta něhdy městačko Hall pola Insbrucka a běše potom pola nahladnoho měšćana Michała Senfta z hosćom. Tu tłóčeše so prošeŕ k njomu a dźeše: „Prošu Wašu Majestosć wo bratrowski dar. Wšak smy wšitcy po Adamje bratřa, potajkim też ty a ja!“ Prošeŕ nadźiješe so wězo nadobnoho dara. Ale kejžor běše najskerje hinašoho měnjenja. Dari prošerjej jenož hoły pjenježk a rjekny k tomu: „Hladaj, zo tebi kóždy z twojich bratrow pjenježk dari, potom budźeš bórzy bohatši dyžli ja!“

* * *

Sprawny porjad. Wobsedźeŕ domu k swojomu najeńkej: „Wy potajkim sebi přejeće moju dźowku za mandźelsku? Nimam přećiwo tomu ani słowčka. Ale woprašeć so tola dyrbju: Maće dha hižo wobydlenjo?“ — Najeńk: „Nó ně, to hišće nimam, ale to so bórzy namaka. Mjez tym dźěn móžemoj tule w mojej dotalnej jstwi hromadźe bydlić.“ — Wobsedźeŕ: „Też přećiwo tomu nimam ani słowčka. Ale wuznać dyrbju tola z časom: Hdyž budźetaj dwaj hromadźe w njej bydlić, potom budźe dwójcy droha!“

* * *

Njewidźana wěc. K sławnomu bamžej Innoncej III. (1198—1216) přińdźe něhdy wysoki cuzy zastojnik, kiž běše wjele lět w Romje přebywał, zo by božemje prajił. Swjaty wótc wopraša so joho při tym: „Hdyž sće telko lět w Romje přebywał, sće drje tu też wšitko wohladał, štož je wohladanja hódne?“ — Zastojnik wotmołwi: „Haj, wšitko sym hewak widźał, štož mje zajimuje, jenož bamžowy stoł njejsym wuprózdnjeny widźał.“ Na to postany bamž měrnje ze swojoho stoła a rjekny so smějo: „Ecce la sede vacante!“ („Hlej wuprózdnjeny bamžowy stoł!“)

* * *

Stróžele. Mały abc-šuleŕ přińdźe pozdźe do šule. Přez płačk zamołwješe so, zo je mać skhorjeła. „Ow, što dha je so wašej maćeri zwadźiło?“ Hólčk, nětko khrobliši, hdyž swary njesydaše: „Ach, ničo dale. Nam je dźensa w nocy baćon małoho bratřika přinjesł. A mać je so baćona tak nastróžała, zo je skhorjeła.“

* * *

Dźiwi ludźo — ródniši ludźo. Misijonar khodźeše za swojich dźiwich po prošenju a prošeše wosebje wo staru drastu. „Dobry knježe, njebyšće dha mi něšto stareje drasty, kotruž wjacy njetrjebaće, darić móhł?“ — Knjez: „Ow haj, moja dźowka ma tu cyłu hromadu wotpołoženeje drasty, w kotrejž wjacy njekhodźi. Ale boju so, waši dźiwi so ju njebudźa woblekać a w njej khodźić chcyć.“

* * *

Napřemoh. W někajkim towarstwje wšelakich ludow hordźeše so Američan jara wótře: „O, my Američenjo smy sprawny, čestny lud! Z našeje srjedźizny wuńdźe sławny Jurij Washington, kotryž najmjeńšeje łžě prajić njemóžeše.“ — Lipsčanski měšćan pak joho porazy: „Ach, to je smorže pornjo nam Saksam! My móžemy wam łžeć, zo je hrozno, haj samo módrinu z njebjes zełžeć — ale njećinimy to!“

* * *

Nawoženja (jara čućiwje): „Haj, moja najlubša, budu tebje wěčnje lubować! Wěr mi to na słowo!“ — Njewjesta: „Što? Wěčnje lubować mje jenož chceš? To dźi jenož zasy, z wotkelž sy přišoł! Hdźež sy himbjeŕ zwotnošował, tam donjes popjeŕ też!“

Hamtske wozjewjenjo.

— (Škit zwěriny.) Sakske ministerstwo hospodarstwa je za čas wot 1. julija 1930 hač do 30. junija 1931 sćěhowacy porjad za škit zwěriny postajiło:

1. Jelenje smědźa so jenož třeleć w času po § 37 dowolenym. Najpozdźiši dźeń po třelenju dyrbi so hońtwjerskomu dohladowarskomu zarjadej wozjewić, splah, ličba jeleni, evt. też ličba rózkow, kaž też městno, hdźež bu zwěrjo třelene.

2. Sorniki smědźa jenož wot 1. julija hač do 15. oktobra třelane być, sorny jenož wot 16. oktobra hač do 30. nov. 1930.

Chce-li wobsedźeŕ abo najeńk wulku hońtwu zarjadować, hdźež so zwěrina do koła zhoni, dyrbi to dohladowarskomu zarjadej znajmjeńša 3 dny prjedy wozjewić, z dnjom a hodźinu, kaž też z městnosću, hdźež so hońtwa na sorniki stanje.

Towarstwowy powěstnik.

Worklečanske eksercicije. Wobdźělnicy Worklečanskich eksercicijow, kotriž su sebi fotografije skazali ale je hišće wotewzali njejsu, su prošeni, njech sej w bliższim času po nje dójdu.

Sokoł. Njedźelu, 3. augusta zeńdu so katolske jednoty, zastupjene přez starostu a 1—2 sobustawow, w Ralbicach pop. w 4 hodź. we wjesnej korčmje.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 498. z Dobrošic: Mikławš Nuk; 499. z Nowoho Města: kapłan Pawoł Grofa; 500—503. z Khrósćic: Handrij Wićaz, Michał Měrćink, Jakub Kokla, Marja Kóžnikowa; 504.–510. z Worklec: Marja Bětcyna, Jakub Glawš, Mikławš Kósk, Michał Kubaš, Jurij Rjeda, Mikławš Bik, Hana Žofcyna: 511. z Lejna; Jakub Wawrik; 512. z Jaseńcy: Michał Wincař; 513. z Hórkow: Jakub Pječka; 514. z Łuzča: Michał Wićaz; 515. ze Smječkec: Jan Henčl; 516. z Now. Jaseńcy: Michał Fulk.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1101, 1102.

Dobrowólne dary.

Kk.: Michał Měrćink z Khrósćic 2 hr., N. N. 1,25 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 21. julija 1930.

Woły: 104. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 58–63 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 48—54 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 42—46. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 372. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 53—58. 2) Połnomjasne, młódše 48—52. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 43—46. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 355. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeju rězneje hódnosće 46—51. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—57. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 38—44. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 43—50. 5) Mjenje a špatnje picowane 32—36. 6) Husumske z pastwy 24–28. **Čelata:** 748. 1) Najlěpše wukormjene 68—73. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 60 66. 3) Špatne 52—58. **Wowcy:** 1133. 1) Młódše a stare, wukormjene 65—79. 2) Starše wukormjene 58—64. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 52—57. 4) 42—50. **Swinje:** 2912. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 66–68. 2) Wukormjene 68–69. 3) Mjasne 69—70. 4) Špatne 66—67. Rancy 59–62

24. julija 1930.

Čelata (668): 1) 68—75. 2) 60—67. 3) 54—59. 4) — .
Swinje (737): (přez 300 pt.) 1) 65—67. 2) (240—300) 67—68. 3) (200—240) 69—70. 4) (160—200) 66—67. Rancy: 59–62.

Saisonske wupředawanjo

hač do 4. awgusta

PŁAĆIZNY ZNIŽENE

kaž hišće ženje

Prěnjotne płatowe a balmjane twory / Šaty

HILGER na Lotzestr. 20 I

ŽANE KLAMY! ŽANE KLAMY!

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Reformne spódnje posleśća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Serbski Hospodař

ratarske wulkowikowanske towarstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3510
Młyn w Delnim Wujězdźe — Telefon 13

Dóstachmy nowe posyłki
kołodźija a pjeluškow
po najtuńšich dnjow. płaćiznach
Mamy hišće na składźe:
bjezmonopolnu kukuricu, (majs), najlěpšu, cyłu, torhanu
a šrot hišće za jara nizke płaćizny

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe"

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za puchěř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Wróćiwši so wot rowa mojeje lubeje přezahe zemrěteje mandźelskeje, našeje lubeje dźowki

Madleny Missalec rodź. Panec

kotraž je po dlěšej čežkej khorosći, ze swj. sakramentami derje domawobstarana, w starobje 29 lět zbóžnje zemrěła, wuprajamy wšěm, kotřiž so za zemrětu modlachu a ju k rowu přewodźachu, najwutrobniši dźak a

„Zapłać Bóh luby Knjez".

W **Miłkecach,** na dnju pohrjeba, 9. julija 1930.

W hłubokej zrudobje
Pawoł Missala a mać.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

31. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **2. awgusta 1930.** | **68. lětnik.**

Pola swjatoho Franciska.

(Pućowanske dopomnjeńki k njedźeli „Porciunkulskoho wotpuska“.)

Přejara pomału jědźeše mi ćah. Přecy stojach při woknje, njesćerpnje hladajo, hač so bórzy wot daloka njepokaza Assisi. Trasimeniski jězor, w kotrymž Hannibal 217 lět do Khrysta romske wójsko pohnu ke khětro njepožadanej kupjeli, podobnje kaž Hindenburg Rusow w Mazuriskich jězorach, bě hižo wobjědźeny. Perugia (praj Perudźa), hdźež bě młody Franciskus něhdy wójnski jaty był a wulki bamž Leo XIII. dołhe lěta z arcybiskopom, bě so za khribjetom zhubiła.

Mócny hórski khribjet so skónčnje wot módroho njebja wuzběhowaše — Monte Subasio. A při joho khromje zdaše so, jako by małuške, šěre, zastarske, rozdrjebjene městačko chcyło k wyšinje so přidrapać — bě to Assisi.

Tu bě bratr Franc žiwy! Puć, kotryž nětko wjedźe wot cyrkwje Maria degli Angeli (swj. Marije k jandźelam) k městu horje, je tež wón njeličene razy khodźił. Na tajkim wóslatku, kiž runje tajku dwojokolesatu karu z mazanym wjesnym hólčecom na njej nimo nas ćehnje, je tež wón, wosebje w poslednich lětach, hdyž swjate bluzny na nohomaj joho jara boladu, často jěchał.

Na wjerškach tutych horinow, kiž so bruno na čerwjeń we słóncu swěća, rěčeše ze swojej čistotnej sotříčku, z kužoła so žórlacej wodźičku a tak ruče z kludnym wjelkom, tu prědowaše ptačatam a wopokaza swojim bratram „rubježnikam“ lubosć a dobrotu.

Wottud zaklinča franciskanski postrow, kiž dźensa hišće pyši mnohe domy w Assisi: Pax et bonum — Pokoj a spomoženjo, zapołoži so do wozboženych człowjeskich wutrobow a doby sebi wšón swět. Za pokojom wšak domizna tutoho japoštoła pokoja njewupada.

Skěrje měniš, zo maš twjerdźiznu před wočomaj, hdyž přecy wyše postupujo rozpadowace wrota, starodawne, šěre, bóle hrodźišćam přiměrjene měšćanske twarjenja před sobu widźiš, jako bychu z horu Subasio sobu k njebju spěłe.

Wosebje Rocca, tuta mócna, wysoko położena hrodowa rozpadanka, ze wšěch stron město wobknježejo, dawa Assisi někak tróckaty, wójnski, hruby wojeński raz. Dopomina na časy zašłych horcych wojowanjow, bólnych poražkow a wyskatych dobyćow.

Mało městow Umbriskeje ma tak stare stawizny kaž Assisi. Někotre dźensa hišće zdźeržane starožitnosće z předromskoho a z romskoho časa rěča wo starobje tutoho města, sahaceje hač do starodawnoho předčasa. Najwažniša tutych starožitnosćow je drobnuški Minerva-templik na torhošću. Jenož wo tutym templiku wědźeše Goethe powědać a nadrobnje pisać, hdyž 1786 Assisi wopyta. Pisa: Štož so we mni wutwori, hdyž tutón skutk sebi wobhladach, njehodźi so wuprajić a změje wěčne płody! Pyšne stołpički templowe běchu za pohana z Weimara važniše hač wšě te franciskanske městna, wo kotrychž ničo njewědźeše abo wědźeć nochcyše.

Městačko Assisi čini kaž nimale wšě italske wsy a nakrajne města khudy, njewjesoły zaćišć. Kněže su wšě bjez wobmjeta a pychi. Žane barbojte, pisane wokeńcy, zo bychu wokna wuzběhowałe, žane zawěški, zo bychu cuni, čisty domčk woznamjenałe! Dom njeje wšak za wšědnoho Włocha to, štož za nas doma. Za njoho je domčk jenož nócna khowanka, w njej so škita před njehódnym wjedrom. Wob dźeń přebywa Włoch wonka, pak před domom we swojej zjawnej dźěłarni, kiž na puć wjedźe, a nic do domu nutř, kaž pola nas, pak pod khěžinymi durjemi, hdźež žony a holcy swoje domjace dźěła wukonjeju: płokaja, warja, rjedźa, płataja, dźěći kumpaja, předrasća abo jim też skoćatka wuběraju. Wot wonka wjedu z wjetša wysoke, hubjene skhody do domow, kiž „kaž prošeŕscy mniša we swojich dodźeržanych kutach“ we wuzkich, křiwych, za wšěm wonjacych haskach stoja. (Moenius.)

Tute ćěmne, srjedźnowěkowe haski ze swojimi khutnje spohladowacymi wrotami wija so po nahłych skhodach horje hač k naměstej před domom (= biskopskej cyrkwju). Kóždy wokomik měniš, jako dyrbjał z tajkoho mazanoho kućika „błazeń w Khrystusu“, swjaty

Franciskus we swojej mazanej, zapłatanej kuće so pokazać, kaž je dom wot domu něhdy khodźił klepotajo ze swojimi drjewjanymi zandalemi, prošo wo cyhele za twar cyrkwje swj. Damijana abo wo wolij za wěčnu lampu.

W runje tajkej hascy to bě raz, hdyž so Franciskus wróći wosrjedź hewrjekacych a juskacych towaršow wot wjesołeje hosćiny domoj, zdobom zasta a kaž by ze swěta pozběhnjeny był runu smuhu k hwězdojtomu njebju wudźěraše. Što pak maš? prašeja so joho towaršojo. Kajkim myslam so dawaš wodźić? Sy wěsće zalubowany a mysliš sebi na swoje holičo? A što wotmołwja Franciskus? Woprawdźe, mam mysle na žeńtwu. Moja njewjesta je najwosobniša, najrjeńša a najbohaćiša holčka, kiž móžeće sebi jenož myslić! Hišće njewupraji, štó joho njewjesta je, ale před joho wóčkom stoješe madonna Povertá! knjeni khudoba, kotrejž chcyše so wot nětka w požadliwej lubosći podać.

Na swobodnym naměsće haruja Assisiscy hólčiska, cyle na brunjo spaleni, mazani, čornowłosačojo, kaž najrjeńši cygani. Hraja kopańcu. Kak by swj. Franciskus do tuteje črjódy so hodźał! Bě dźěn stajnje pódla, hdźež bě wjesoła hra, bě přecy prěni mjez nimi, stajnje na čole dźiwich hólčatow. Kak často je tute kućiki, rózki a haski, zawite skhodźeńki a ćmowe khowanki přeměrił ze spěšnymaj nózkamaj, tam so přez hłowu mjetał a skakał a hajsał! Joho bjezstarostne, khětro wótre smjećo kaž spěwne ptačato rżeše často přez ćežke, ćmowe wjelby a wobłuki wyše wrotow.

Nětko wotpočuje tutón spěwny ptačik, wjesoły „Boži herc“, kaž rěkaše, tak hłuboko deleka w ćěmnym rowniśću a dwě ćežkej hobrskej cyrkwi stej nad joho rowom natwarjenej. Haj, někotromužkuli, kiž tu bě a tutu hobrsku ćežu dweju cyrkwjow nad joho rowom wohlada, njechaše so to lubić. Tuta majestotna pycha tam mało přistoji małomu, ponižnomu bratrej Radosćiwej! Tam horjeka w „carceri“, na wyšinje hory, pod mócnym dubiskom, hdźež ptačata joho prědowanjam připosłuchachu, tam by snadź přihódniše městačko wotpočinka za tutoho japoštoła Božeje přirody było. Tajke k njebju spějace twarniśćo pak pokazuje lěpje na mócnoho swětnoho abo cyrkwinoho wjerćha, nic pak na najponižnišoho „wšěch Božich wotročkow“, na San Frančeska!

Třiceći, štyrceći metrow wysoko postupuja tu murje, kiž maja tutón twar wudźeržeć, stoja tu mócne stołpy, wjelbuja so šěroke wobłuki, galerije na połnócnej stronje města! Tu spaduja wuběžki hory Monte Subasio we mócnych skhodach abo terasach a tak nastawa šěroka rumna městnosć za twar. Na wumjełskim zakładźe pozběhujetej so dwě cyrkwi, jena nad druhej, mócne kampanile, zwońca a klóštr bratrow minoritow, mjeńšich bratrow, kaž rěkaju. Swětosławne freski abo na sćěnu rysowane wobrazy wot Giotto a Cimabue pyša wobej cyrkwi. Z podzemskeje cyrkwje, kiž ze swojim spodźiwnym swětłom wobkuzłuje a kaž z potajnej mocu dušu zababuja, wjedu dwoje skhodźeńki dele do krypty, jeli chceš, třećeje cyrkwje, hdźež je hakle 1818 namakany kašć swjatoho pod dwojim wołtarjom pokhowany. Kajke wjeselo, tu směć při powostankach tutoho lubuška Božoho swjećić wopor Božeje mše!

Blizko při cyrkwi San Francesko, na sobu najrjeńšim městačku w Assisi, je ćiše skhowany, kěrchow, a krasne pinije jomu khłódk poskićeja. Tu wotpočuja sobustawy třećoho rjadu z cyłoho swěta, pytajo tu posledni wotpočink.

Njemóžeš woprawdźe po žanej hascy w Assisi hić a njeby nadešoł pomnjeńki na tutoho najwjetšoho syna města! Tu w cyrkwičcy swj. Mikławša, tak skhowanej, zo ju sam njenamakaš, da swj. Franciskus bohatomu Bjarnatej z Quintavalle ze swj. sćenja spóznać joho powołanjo k žiwjenju khudoby a dospołnoho kročenja za Khrystusom. Tuta khuduška modleńja San Francescuccio je do kapały přetworjena hródź, w kotrejž so swjaty narodźi, kaž so powěda. Cyrkwička Chiesa Nuova pozběhuje so na městnje, hdźež stoješe nanowy statok. Hišće nam pokazuja kućik pod skhodom, hdźež Pietro Bernardone, joho kruty a skupy nan, swojoho synka někotre dny jatoho zadźerža, dokelž bě po nanowym měnjenju z pjenjezami brójił. Pjeć kupołow cyrkwinych dopominaju na joho pjeć błuznow Khrystusowych ranow. Tu stoji biskopski hród — słowo hród so lědoma přihodźa za nimo měry jednore a khuduške bydlenjo Assisiskoho biskopa, nětčiši je hižo před 90 lět — we kotrymž so młoduški Franciskus, wot swojoho nana před biskopom wobskorženy, zo nanowe kubło rozpjerša, swoju drastu wusleče prajo: Nětko směm woprawdźe so modlić: Wótče naš, kiž sy w njebjesach.

Tam je dom swj. Rufina, w kotrymž bu swjaty na mjeno Jana wukřćeny, při samsnej dupje, z kotrejež dźensa hišće woda znowanarodźenja so wužórla na Assisiske dźěći. Same dopomnjenja nad dopomnjenjemi!

Před tajkim Assisiskim palacom, kotryž přez swój masivny, zastarski zajězd dopomina na časy hordoznoho ryćerstwa Umbriskeje, wostawam stojo.

Hač to snadź bě w tutym wosobnym wjerchowskim domje, hdźež so sta znaty podawk, zo tam Franciskus zastupi a prošeše wo wolij za lampy cyrkwje San Damiano!

Bě w hrodźe jenoho swojich přećelow. Při hosćinje so zabawješe a norješe „złota młodźina“ Assisiska. Skleńcy klinčachu, tamburiny a činele ržachu a mandoliny cunje hrajachu. Karan w rukomaj, na bosy nahi, we wotnošenej zapłatanej kuće zastupi Franciskus, prjedyši znajeŕ najnowšich módow drasćacych, bohaty syn fabrikanty Bernardone. Tak přińdźe do domu swojoho něhdušoho přećela. Bojaznje přima za železnym kulojtym přimadłom před ćežkimi wrotami, stłóči swoju drobnušku postawu nutř z wotčinjenej škałbu durinej — swj. Franciskus měrješe 156 cm po wulkosći, nětčiši italski kral jenož 152 cm — a stupi do šěrokoho dwora ze samymi skhodźeńkami koło wokoło. Hdyž po trjepuškach kroči, słyši stary, znaty spěw, spěw, kiž sam je něhdy spěwał při ješćatym winku. Słyši hłós swojoho přećela, runje rěčo wo tryskach a šibałstwach, kiž wón a joho towaršojo, napjelnjeni ze słódkim winom, často skućachu, sobu z Janom Bernardone, a wšitcy za blidom přihłosowachu z wjesołym posměwanjom a hołkom.

Nakhwilu zda so jomu, jako by był ze wšěch stron wopuščeny. Mučny a poraženy dźerži so skhodźeńkowoho přimadła. Jako by so ćežka mhła na joho dušu lehnyła, bě jomu, zo bě něhdy sam kaž dźensa joho přećel Giulio při tajkich swjedźenjach z kralom, wobdaty wot šumjacoho přikleska, wobwěty wot kuzłańskich zwukow so jomu lišćateje hudźby, wopojeny wot sameje pychi a lutoho bohatstwa. A nětko? Dohlada so kaž připadnje na swoju wotnošenu, zakleksowanu kutu. Kral swjedźenjow — nětko z prošerjom? Čohodla to? K čomu to wšitko? Přečo so wzdać prjedyšich bohatstwow a zawjeselenjow? Čohodla tute směšne předrasćenjo, w kotrymž nětko po swěće khodźi? Nimaju ludźo prawje, hdyž jomu wumjetuja, zo je z woprawdźitym błaznjom? Njeje tajke žiwjenjo, kaž nětko žiwi, njerozomne, přehnate, njenaturske, snadź přiwuknjene, kaž so hrajeŕ na jewišću zwobleka do prošerja? Njejsu ći, kotříž runje tam horjeka w swjedźeńskej sali spěwaja a swoje žiwjenjo wužiwaju, tysac króć mudriši dyžli wón sam? Połna swětłosć je zwulinjena po wšěch skhodźeńkach, hdyž Franc po nich stupa dale, ale joho dušu wobja ćěmna nóc. Mój Božo, tak khodźu tola wopačne puće?

Durje do sale so wočinja. Kaž horcy krop kida so hańba po cyłym Francowym ćěle. Hdy by mje nětkle w tajkim drasćenju tudy wohladał mój stary přećel?

A kaž by joho złe njedobro wuhnało, leći po skhodźeńkach dele, wottorhnje z dźiwim wotmachom ćežke durje a wuleći na hasu. Hdźe nětko?

Haj, hdźe dźeš — tak so joho duša praša, kaž něhdy Knjez swjatoho Pětra.

A hlej! postróženy zastanje, wóčko wotewrja so we dźiwanju: křiž, wulki křiž zdobom přez ćěmnu nóc so zabłysknje před joho wóčkom — křiž cyrkwje San Damiano! Z němej bolosću a z bolosćiwym porokowanjom hlada na njoho z černjemi wobwite wobličo Jězusowe. A zasy klinči w Francowej duši: Čohodla wopušći Knjeza za swojoho służownika a wjerćha za joho poddatoho? Je jomu hórko a žel swojoho skutka. Zwjeze so k muri a z poslednej mocu zdychuje: Wulki, mócny Božo, mój Knježe, Jězu Khryšće! Rozswětluj mje a začěř ćěmnoty z mojeje duše! A zasy wusłyša joho Knjez kaž něhdy w San Damiano. Jasne swětło pada do joho duše. Tak jara tłóčace wokomiki, kiž kóždy k Bohu zasy wobroćeny zežiwi, su so zhubiłe. Słabosć ćěka, a Franc, kiž je so nanej stajił a so samo rubježnikow na Monte Subasio njenabojał, hańbuje so před sobu samym, před swojej bojazliwosću, před swojimi kwasowacymi přećelemi. Kruće přima za karanom a wróći so zasy po starym puću. Hižo kroči po marmorowych stupjeńkach a zastupi do rozswětleneje sale wosrjedź swojich wjesołych starych towaršow. Muzika so zatorhnje, kaž by błysk dyrił do hercow, spěw woněmi, pičcy hladaja ze spodźiwanjom na njewočakowany wobraz. A Franc stupi dosrjedź sale, wuznawa, kak słaby je tola prjedy był a prosy: Přećeljo, daŕće mi něšto kapkow wolija za khudoho Zbóžnika w San Damiano!

A nětko! Što je to do hruboho smjeća, kiž wot z winom napojenych hubow pičkow so słyšeć da! Francesko, ty sy wobłaznił! woła knjez domu a hosćićel, spóznajo w prošerju swojoho něhdušoho najlěpšoho přećela. A knježik w domje kiwa służownomu poručejo: Domašo, nakidaj wolija do mazanoho karana a dowjedź joho k wrotam dele, zo njeby wjacy našu wjesołu towaršnosć mylił!

Cyle poraženi sedźa młodźi pičcy před swojimi šklenćami. Je, jako by zdobom lódzymny wětr salu přećahnył. Dyrkotaja z hańbu a bojosću. Podarmo da šćedriwy hosćićel najlěpše swoje wina na taflu zestajeć a najdźiwiše štučki zapiskać. Joho přećeljo nochcedźa sobu činić. Prošeŕ ze swojim wolijowym karanom stoji hišće wosrjedź sale. (Přichodnje kónc.)

Politiski rozhlad.

Nowej stronje na prawicy.

Po rozpušćenju němskoho sejma su politiske strony w Němskej so tak přeměniłe, kaž sebi nichtó to do časa myslił njeje, ani myslić njeje mohł. Najprjedy přińdźe wulke přetworjenjo na prawej stronje. Hugenberg, wjednik němskonarodnych, bu wot wulkeje ličby swojich dotalnych swěrnych wopušćeny, jenož mała čŕjódka je jomu hišće swěrna wostała. Wutworiła je so nowa „Konservativna ludowa strona“ a „Křesćansko-narodna burska a wjesna strona“. Tutej dwě nowej stronje pak wudataj k wólbam do němskoho sejma zhromadnu krajnu lisćinu. Krajny minister za zežiwjenjo Schiele je so wjesnomu ludej přizamknył.

Nowa „Němska statna strona“.

Cyle njewočakujcy je so tuta nowa strona wutworiła. Hłowny faktor při wutworjenju tuteje strony bě wjednik demokratow Koch-Weser, kotryž je swoju stronu tak rjec předał na nowu, nic w tym zmysłu, zo joho sobuwjednicy ničo wo tym wjedźeli njebychu, ale tola bjez formalneje dowolnosće. Tak drje je demokratiska strona swoje žiwjenjo skónčiła a so też bórzy dospołnje rozwjaza. Njeby derje móžno było, hdyž demokratiscy wjednicy nowu stronu załoža, a potom ju zasy wopušća. Hač tuta nowa strona wjele přiwiska dóstanje a z wulkej čŕjódu zapósłancow do Berlina poćehnje, wšak dźensa njeje hišće prajene. W lěće 1928 měješe demokratiska strona hišće 26 mandatow, tola kaž je w poslednich lětach so minyła, njeby lětsa na wjacy hač 14 mandatow ličić mohła. Přeč což je nowa statna strona wosebje zesylnjena, je pomoc Mahraunowa, kotryž je ze swojim ludonarodnym krajnym zjednoćeństwom nowu stronu sobu założił. Też młodoliberalni du z nowej stronu. Tak snadź směmy wočakować, zo nowa strona ličbu mandatow demokratiskeje strony z lěta 1928 dócpěje. Hišće njeje rozjasnjene, kak so němska ludowa strona napřećo nowej stronje zadźerži. Wjednik dr. Scholz njeje sebi najskerje sam hišće jasny. Kaž nowiny pišu, njemysli wón na žane zrosćenjo z nowej statnej stronu. Ze starych němskonarodnych wšak strona też na žane wosebite zesylnjenjo ličić njemóže. Wjednik noweje statneje strony budźe mjez druhimi dr. Dietrich.

Centrum

pokazuje we wólbnych přihotach wosebje na to, zo je strona wěcownosće. Wutoru bě posedźenjo šěršoho předsydstwa, w kotrymž staj wjednikaj centra prelat Kaas a kancler Brüning rěčałoj a parolu wudałoj. Prelat Kaas pokazowaše: „Strona, kotraž najebać wšěch napominanjow přecy zasy spytowanju podleži, wěstym worštam němskoho ludu nadźije činić, kotrež nětčiše financne położenjo Němskejo njemóže dopjelnić, tuta strona njesłuša wjacy do fronty, kotraž chce naš přichod twarić, ale do rjadu ničerjow našoho ludu.“ Centrumska strona pokazuje přecy na to, zo wona ženje njeje krótkowidźacu stronisku politiku činiła, ale přecy so na křesćanskim swětonahladźe a na powšitkownym dobru cyłoho stata orientowała. Wona chce wěrnu a zamołwjenja połnu politiku. Politiska propaganda we wólbnym běhu njesmě jenož w tym wobstać, kajke dary chce kóžda strona swojim wolerjam za wotedaty hłós poskićić. Centrum chce ze swojim kanclerom na statno-politiske swědomjo swojich wolerjow apelować. Kaas pokazowaše też na to, zo sebi centrum wot socialnych demokratow někajke wupady na kanclera lubić njeda. Po joho słowach njeje mjez centrumskej stronu a kanclerom žanoho rozdźěła.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Wot 15. augusta budźa sćěhowacy knježa nowoměšnicy přistajini: Rudolf Anger z Kamjenicy jako zastupowacy kapłan při dwórskej a propstowej cyrkwi w Drježdźanach; Bjedrich Remy z Monzelen jako 2. kapłan při farskej cyrkwi swj. Jozefa w Kamjenicy; dr. phil. Klemens Tilman jako kapłan při farskej cyrkwi swjatoho Józefa w Drježdźanach-Pieschen.

— (Budyšski hermank.) Kaž w druhich lětach je też lětsa prěnju njedźelu w augusće hermank, kotryž wot soboty 2. hač do pónđźele 4. augusta traje. Dokelž na žitnych wikach nowe museum twarja a dokelž je přez to cyły wulki dźěl naměsta jako twarske městno hišće njepřistupne, budźe předawarski rum lětsa wosebje za hornčerjow trochu přikrótčeny. Też poprancowe budy njebudźa wjacy móc na torhošću samym stać ale budźa swój wuček pytać na Lawskich hrjebjach před Lutherowej šulu. Też rumnosć mjez šulu a dźiwadłom je za překupstwo reserwowana. Hewak so na porjadu hermanka ničo dale njepřeměni. Pokazujemy na to, zo su na hermankskej njedźeli měsćanske překupstwa po zwučenym času za wobkhod wočinjene.

Z Radworja. W klóštrje miłosćiwych sotrow w Trebnicach, z wotkelž sotry našich zasydlenjow přikhadźeja, wotměwachu so zańdźeny tydźeń wšelakore swjatočnosće. Prěni dźeń bu čŕjódka nowych sotrow „zadrasćena“ (do rjadu přijatych). Mjez nimi běše tudomna knježna Marja Šćapanec (Rječkec) z Radworja, kotraž klóštrske mjeno „Berlinda“ dósta. Nazajtra pak wotpołoži druha čŕjódka sotrow, kotrež běchu dotal sluby na někotre lěta činiłe,

wěčne, to rěka: na čas žiwjenja wjazace sluby. Tež mjez nimi běše dźowka našeje wosady, mjenujcy sotra Modualda, rodźena Nowakec z Khelna, kotraž tukhwilu w Budyšinje přebywa. — Z Khelna stej tež hižo sotře kubleŕ-Krawcec pola benediktinkow w Bonje nad Rhynom. W samsnym klóštrje tež knježna Dejec ze susodnych Miłkec přebywa. Dokelž je tam tež hižo starša knježna Ródlic z Njebjelčic, maja tam cyłe serbske sydlišćo. Z Khelna zastupištej nimo sotrow kubleŕ-Krawcec tež jeju ćeće sotře pjekaŕ-Krawcec do klóštra, a to jena do cistercijankow w Marijinym Dole pola Žitawy, druha do klóštra samsnoho rjadu we Waldsassenje w Bajerskej, kotraž pak je tam hižo w młodych lětach wumrěła. — Tak je Khelnjankow poměrnje wjele w klóštrach. Tež druhe, mjeńše wsy su tam po jenej knježnje pósłałe, tak n. př. Stróžišćo, Lutowč a hižo naspomnjene Miłkecy. Poměrnje khudże pak je tam cyrkwinska wjes Radwoŕ sam zastupjeny; přetož sotra Berlinda je za dołhe lěta joho prěnja zastupjeŕka w klóštrje.

Rozpominančko. Knježny Radwoŕske! Kak dha by było, hdy by so ta abo tamna, kotraž swoje zbožo w mandźelstwje podarmo pyta, do klóštra zastupić zmužiła? Njech sebi ta, kotraž je sebi zbožownje muža wuběhała, tohodla tola njemysli, zo je sebi z tym z wěstosću zbožo wušćipnyła; přetož kajke dha je to zbožo, hdyž snadź dyrbi so čas žiwjenja na njeswěrnoho mandźelskoho abo na worakawe dźěći hněwać, hdyž mohła město wjesołoho slěbornoho kwasa něšto pozdźišo wopomnjećo 30lětneje wójny swjećić? Wosebje wobžaruju — bohate njewjesty; přetož njech sebi wone tola njemysla, zo so młodźencam, kotřiž za nimi běhaja abo pisaja, wo jich wosobu jedna a nic wo jich zamoženjo. Młodźenc trjeba pjenjezy, a dokelž jich bjez žony njedóstanje, bjerje žonu sobu, wšo jene, hač ma přikhilnosće k njej abo nic. Je tak, kaž mi jónu khuda njewjesta praji: „Sym wjesoła, zo sym khuda. Potom tola wěm, zo sebi mje mój nawoženja z lubosće bjerje a nic pjenjez dla.“ — Widźach hižo wjele njezbožownych mandzelskich, ale hišće žaneje njezbožowneje klóštrskeje knježny. Te zbožo, kotrež katolskej młodźinje w mandźelstwje kćěje, te jich w klóštrje na wšěch pěskojčnych hórkach wita.

Z **Khrósćic.** Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu srjedu, 6. awgusta, pop. w 2 hodź. w „Herbskej grychće“.

Z **Pančic.** Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 8. awgusta, pop. w 2 hodź. w hosćeńcu.

Wšě dopisy na naš časopis njech so w času redaktorowoho dowola, wot 3.—23. augusta, sćelu na našu ćišćeŕnju:
Bautzen, Vor dem Schülertor 21.

Do Kulowa hotuja so serbscy studenća na hłownu skhadźowanku. Proša wo bohaty wopyt wšěch swojich poskićeńkow. Ale maja tež hišće druhu należnu próstwu a kłapaja z tutym na wšě sprawne wutroby hospodliwych serbskich swójbow. Ze znatej serbskej hospodliwosću wotewrjeja so jim wšudźe po cyłych Serbach přećelne domy. Njedwělujemy na woporniwej lubości Kulowskeje wosady a prosymy tuž wo lubosćiwe přijeće serbskich studowacych a darmotne hospodowanjo sobotu, 9., a wosebje njedźelu, 10. awgusta. Tola njećińće sebi z nimi žanu „wulku haru“, studenća dźěn so ze wšěm spokoja a wobkhowaja was tež bjez tykanca a bjez běłych łožowych poćehnjeni w trajnym lubym wopomnjenju. Zamołwjenja přijimatej towaŕstwje „Bratrowstwo“ a jednota „Sokoł“, kaž tež knjez korčmaŕ Měrćink w „Němskim kejžoru“ w Kulowje.

Ze Serbow. Hriby w našich lěsach jara derje rostu. Hdyž buchu nam dobre a bohate žně na čornych jahodach a malenach spožčene, směmy nětk tež hišće bohate hribowe žně wočakować. Po ćopłych dešćach minjenoho tydźenja rostu samo prawaki derje, wěso tež kozaki a druhe družiny w dobrej ličbje. Zo sebi nichtó ze słódnymi w butře pječenymi hribami žołdk njeskazy abo samo jědojte njewopječe!

Knjez kantor Pětr Hila — sydomdźesatnik.

50 lět w Khrósćicach.

Minjeny štwórtk woswjeći knjez wyšši wučeŕ na wotp. kantor Pětr Hila swoje sydomdźesate narodniny. Bóh Knjez je jomu strowotu a čiłosć do tutych wysokich lět spožčił, tak zo móže samo nětkle ze swojimi 70 lětami hišće derje cyrkwinsku službu zastać. Tak móžemy joho hišće kóžderanjo ze starej zwučenej dypkliwosću při pišćelach sedźo widźeć a kěrluše zanošować k ćesći Božej a pozběhnjenju wěriwych.

Narodźiwši so 31. pražnika 1860 w Šunowskim młynje přeżiwi swoje dźěsćowske lěta w lubym staršiskim domje delanskim. Wučeŕ Klajber pósła 13-lětnoho hólčeca, joho

Přeł. z němčiny Jurij Pauluša-Radwoŕski:

Złoty kłobučk.

(Pokročowanjo.)

Mištr Michał pósła Handrija, zo by něšto wobstarał. Mjez tym swoje graty rumowaše. Při tym sebi wjesele hwizdaše a spěwaše. Tuž sebi Hana wotmysli, so wo žeńtwje woprašeć. Ale při prěnim słowje rozhněwa so wuj, wołajo: „So z Handrijom ženić? Sy ty wobłudniła? Wón je khudy kaž Job a ty móžeš bohata być, jeli to chceš!“

„Tak“, wotmołwi Hana, „tuž mam potom za dwejoch pjenjezy!“

„Ně“, znapřećiwi Michał, „ja mam cyle druhe wuhlady za tebje. Z tym zamóženjom móžeš bohatoho zemjana abo snadź ryćerja dóstać!“

„Mój luby wujo! sym ći za twoju dobrotu jara dźakowna! Ale tohodla sebi nikoho wzać nochcu, hač Handrija. Tu sy na joho dźěło a na moje hospodaŕstwo zwučeny a zawěšće bychmoj spokojom byłoj, hdyž smětoj tebi pomhać a će pěstować. Što žadaš hišće kmańšoho? Handrija znaju wot młodosće sem; wón je syrota a też ja; mój hromadźe słušamoj. Njemysl naju dźělić!“

„Hana, přemysl sebi to derje. Hdyž sebi Handrija wozmješ, stoji khudoba před durjemi!“

„To je mi wšo jene; ale ty sy tola runje prajił, zo budu bohata!“

Michał nochcyše napřećo tej, kotrejž bě swoje potajnstwo wupowědał, pře kruty być. Wón po jstwje tam a sem khodźeše. Skónčnje před Hanu zasta a rjekny: „Posłuchaj, ja trjebam lěto k přemyslenju. Jeli, zo chceš potom hišće Handrija měć, do toho zwolu. Tola dwoje sebi přeju. Prěnje je, zo žanomu čłowjekej wo złotym kłobučku ničo njepřeradźiš!“

„Tuto sym hižo slubiła“, přetorhny joho Hana.

„A druhe, zo w tutym času zapućujemoj!“

„Zapućować?“ prašeše so hołćka, cyle wustróžana. „Kajkeje winy dla?“

„Chcu ći w najwuwołanišich městnach Europy spěwać dać.“

„Luby wujo, mysliš tak, kaž powědaš; jedyn ptačk ma tola hišće wjacy hłosow, hač ja!“

„Sy dha ty twoje spěwanjo wot wčorawšoho wječora zabyła?“

„Haj“, wotmołwi Hana, „mój hłós mi pod tutym hłupym kłobuku tak spodźiwnje klinčeše. Ale tón mi tak hłuboko na wuši přińdźe, zo to sama njesłyšach. Sym ja rjenje spěwała?“

„Krasnje, Hanka! — Posłuchaj: ty maš njewurjeknite zamóženjo w rukach. Złoty kłobučk, kotryž sy něktre wokomiki měła, je moje dźěło, płód třicećilětnych njesprócniwych dźěłow a płaćiznow. Tutón je drohotny nastroj, kotryž čłowječi hłós khětro přeměni a dźesać króć posylni. Twój hłós bě wčera po cyłej cyrkwi słyšeć.“

„Ale wujo, dha dyrbiš tola wjacy tajkich nastrojow wudźełać a potom droho předawać!“

duchowne talenty spóznawši do Budyšina na tachantsku šulu. Tehdom běše „hólčk“ pola pozdźišoho direktora Schönbernera, kotryž joho musikalnosć a joho złoty hłós spóznawši, joho też hudźbnje wuwučić daše. Pozdźišo studowaše na wučeŕskim seminaru, tola hižo w 5. rjadowni dyrbješe dla wučeŕskoho njedostatka jako wučeŕ do Čornec. Po złożenju pruhowanja w lěće 1879 přińdże na 10 měsacow jako wučeŕ do Šěrachowa, ale hižo 1. awgusta 1880 bu do Khrósćic powołany, tak zo je wčera, pjatk, 50 lět w Khrósćicach. W lěće 1883, 1. oktobra, dźěše tehdyši prěni wučeŕ a kantor Jakub Pjetaš na wotpočink, na čož joho šulske předsydstwo mjez třomi próstwownikami za cyrkwinskoho wučerja wuzwoli. Z nim běštaj so zdobom wo městno prócowałoj k. wučeŕ Brauner w Šunowje a k. wučeŕ Wjeńka w Róžeńće. Wot tutoho časa je też knjez Hila dirigent Khrósćanskeje „Jednoty“, kotruž je wšě te dołhe lěta rozwučował. W dźakownej modlitwje njech spominaja ći mnozy, kotřiž su w běhu tutych pjećdźesat lět wot njoho dobroty wučby w šuli abo druhdźe dóstawali. W lěće 1904 dósta přez kultusowe ministerstwo titul kantora a 1913 bu wyšši wučeŕ. Po wójnje a inflaciji dyrbješe z druhimi, hačrunje hišće čerstwy a strowy, na wotpočink hić, tola swoju cyrkwinsku službu sebi njeje dał wzać. Tak skutkuje wón hišće dźensa jako pilny cyrkwinski kantor a žana służba njeje jomu přewjele, hač je to njedźelu 3—4 króć, abo dźěławy dźeń hižo rano w 6 hodź. Horca woda, kotruž kóžde ranjo jako srědk womłodnjenja trjeba, je jomu přecy dobre służby wopokazała.

Ale też nimo šule je hišće mnohe dźěło a zastojnstwo zastarał. Dołhe lěta bě, kaž hižo spomnichmy, hudźbny nawjednik „Jednoty“. W Lejnjanskim burskim towaŕstwje skutkowaše 37 lět. Też w pčołaŕstwje je so jako wěcywustojny wopokazał a jako pčołaŕ swoje pčołki kubłał a wobstaral. Serbsku ludowu banku je sobu założił a je hišće dźensa w jeje dohladowaŕstwu.

Jako družku swojoho žiwjenju bě sebi zhladał Marju rodź. Běrec (Domanic) z Libonja, z kotrejž je wot lěta 1886 zhromadnje swój žiwjeński puć přez wjeselo a zrudobu, kotrejž w žanym domje njewuwostanjetej, šoł. Móžemy prajić, zo je kantor Hila wosobnosć, zrosćena z našeje serbskeje katolskeje domizny, za nju woznamjenja wón wěstu dobu. We swojej wulkej wobdarjenosći wot Boha, ze swojej strowotu kaž hobr, ze serbskej lubej wutrobu a ze swojim złotym hłosom stoji wón dźensa w našej srjedźiznje. Bóh Knjez w njebjesach płać jomu jónu wšu swěru a wšě dźěło, kotrež je wón dokonjał w cyrkwi, šuli, we Khrósćanskej wosadźe a našim ludźe!

„Hłupak, kajkaž tola ty sy“, swarješe wuj, „tak ruče, kaž něchtó tute wunamakanjo wuhlada, je wone za mnje zhubjene. Wón je też wudźěła, a potom je po mni. Ja chcu kłobuck najprjedy wužić a něšto z njoho zasłužić. Dźensa wječor wotpućujemoj. Móžeš so z Handrijom přec rozžohnować. Njepraj pak ničo wo twojim spěwanju a wo dołhim pućowanju, kotrež budźe snadź krótše, hač sym sebi je předewzał. Dyrbiš tak činić, kaž bychmoj dla wobkhoda wotešłoj.“

„Ale wujo, mój móžemoj sebi tola mjez sobu pisać, njewěrno?“

„Mojedla“, wotmołwi wuj, „ale ja dyrbju wšo přečitać! Ja přewostaju dźěłaŕnju, wobkhod a wšo druhe joho starości. Nětko Hana, móžu so na tebje spušćić?“

„Ow wěsće, luby wujo“, wotmołwi wboha holčka a wobja joho.

„Přihotuj sebi najnuzniše drasty“, přikaza Michał. „Zapućujemoj hnydom do Wina. Tam dyrbiš před kejžorku spěwać a potom ći tam židźany woblek kupju.

Hana wopušći dźěłaŕnju. Michał při sebi prajo: „Haj, dóstaneš drasty a juwele. Na wjesołosćach a swjedźenjach dyrbiš jenož žiwa być, a potom zawěsće na Handrija zabudźeš. Ja wšak nimam mysle, so tak khětř wróćić. Třiceći lět nad tajkej mysli dźěłać! Złoty kłobuk dyrbi mi milijón pjenjez přinjesć!“

Přichodnje skónčenjo.

Do serbskich Błótow

na delnjołužiski zjězd we Wětošowje njedźelu 10. aug.

Delnjo-łužiska Maćica Serbska woswjeći njedźelu 10. augusta we Wětošowje pola Khoćebuza swój jubilej 50-lětnoho wobstaća. Zdobom budźe tutón wurjadny swjedźeń Maćicy też „Powšitkowny domizniski a drastowy swjedźeń Delnjo-łužiskich Serbow“.

Němcy pokazuja za tutón swjedźeń wulki zajim. Kaž zhonichmy, přijědźe z Frankobroda wosebity železniski ćah, cyle wěsće budźe też Berlin bohaće na tutym swjedźenju delnjo-łužiskeje drasty zastupjeny, kaž přecy, hdyž so wo něšto swojorazne njedaloko Berlina jedna; wšako njeje z Berlina daloko do Wětošowa.

Ale też Hornjo-łužićenjo njedyrbjeli we Wětošowje brachować. Nam je Delnja Łužica sotra, ale my ju jara špatnje znajemy, a hišće mjenje so wo nju zajimamy a staramy. Kaž wboha přirodna sotra! Wot swojeje sebjewědomeje hornjołužiskeje sotry wopušćena, zabyta! Druhdy drje sebi my tam dojědźemy. ale jenož k zabawje, chcemy sebi podobnje kaž Němcy wobhladać tróšku rjanu delnjołužisku drastu z drohotnymi wušiwankami a rjanymi „łapami“, chcemy raz po Błótach w čumpatym čołmiku pojězdźić, wote mše jduce „rědne žowča“ widźeć, potom myslimy sebi, zo smy wulki skutk wótčinski dokonjeli, nětk njetrjebamy čas žiwjenja wjacy porsćika zhibnyć za Delnju Łužicu.

Kaž „Serbske Nowiny“ njedawno pisachu, tak je. My Hornjo-łužićenjo namakamy skěrje puć do Prahi, Běłohroda a Póznanja, dyžli do Khoćebuza. A tola njeje nam nichtó na swěće tak blizki, kaž Delnja Łužica. Woni su naši najbližši bratřa po krewi a pokhadźe. Na to zabyć njesměmy.

Njesměmy zabyć, zo so nam naši bratřa Delnjołužićenjo přecy bóle wocuzbuja. Němcy zjewjeja wšón mózny zajim za nich, wopytuja jich w jich wjeskach, při swjedźenjach, pisaja wo nich w jich nowinach, mjez tym, zo my mało, abo skoro žadyn zajim njepokazujemy. Njeby so tuta bjezzajimosć tola skónčnje zběhnyć hodźała, zo jena sotra wo druhej tak hrěšnje mało wě a so tak mało zajima? Njebyštej tutej krewnej sotře woprawdźe so na žane wašnjo někak zbližić mohłoj? Małe pospyty wšak su so w tym nastupanju stałe, a nochcemy dźensa na to zapomnić, ale dosahace njemóžemy wobstojace poměry mjenować. Njeby Wětošowski zjězd mohł nowy pohon k nowej wzajomnosći mjez Delnjej a Hornjej Łužicu być? Hišće njezadwělujmy! Hišće njepołožmy rucy lěnje do klina, ale hibajmy je w dźěle, zo so sotře stowaŕšitej, sotrujetej, kaž so słuša a kaž je prawje!

Wótčinski nadobny skutk nas woła. Z radosću čitamy wo towaŕstwje, kotrež so korporativnje do Wětošowa hotuje. Snadź so hišće druhe zhraba a na samy puć so nastaji. Njeby też za našu młodźinu to rjane polo skutkownosće było? Młodźina njeznaje tamneje reservacije, kaž ju pola staršich ludźi husto widźimy, młodźina so z ruku a wutrobu wita, hdźež so zetykuje a njehlada na rozdźěl pokhada a krajiny. Nječa ka też na našu młodźinu w tutym nastupanju wulki nadawk wótčinski?

Bratřa Hornjo-łužićenjo! Štóž někak móže, jědź do Wětošowa! Spóznajeće wěsće něšto cyle nowe, ale spóznajeće přede wšěm swoju delnjołužisku krewnu sotru, kotraž bě wam tak dołho njeznata. Nječa kajmy tak dołho, dóniž so officielnje wot nas wotrjeknje, zapomniwši swojoho słowjanskoho pokhoda a swojeje serbskeje kreje. Hdyž swjate płomjo narodnoho sebjewědomja so wjacy w jich duši njepłomjeni, hdyž so jim wědomjo wo našu přiwuznosć dźeń a bóle tupi, potom njewěmy, hdy přińdże dźeń skónčnoho wotpada. Potom pak njewinujmy jenož ju, našu sotru,

ale přepytujmy sami swědomjo, kelko smy sami wina na wotpadże a wjelepřeradże, kotruž chcył Bóh Wjeršny w njebjesach wot nas kaž wot njeje na wěčny čas wotwobroćić!

10. augusta, dźeń delnjo-łužiskich bratrow a sotrow, je też za nas ważny a rozsudny, a zamołwjenja połny.

Prózdninski zajězd do Prahi.

Nad lětušimaj prózdninskimaj zjězdomaj stoješe njezbožowna hwězda. Zajězd dźěći do Pólskeje je cyle do wody padnył; hač je tomu swjaty Bürokratius dopomhał abo njeje so dosć wobhladniwje dźěłało, budże so po času wukopać. Štož jězbu do Prahi nastupa, běchu hakle dokónčne přihoty mohł rjec někotre hodźiny do wotjězda hotowe. Trěbny zhromadny pas bě hakle póndźelu před wječorom w prawych rukach a dalši wukaz so hakle do Prahi pósła. Tak běchu trěbne formality skónčnje hotowe. Też dźěći zamołwjachu so skoro hač do poslednjoho dnja a wšelake zamołwjene docyła njepřińdźechu. Kotrež pak su nětko w Prazy, tym so jara lubi. Při wulkim měšćanskim wobkhodźe wšak je bjez dźiwa, zo so jedyn abo druhi mały pjerach zhubi, hdyž smy samo při zajězdźe wulkich staru žonu zhubili. Ale strach njetraješe dołho, zhubjenej wowcy přiwjedźe nam policija a tak bě čŕjódka zasy dospołna. Najważniše městnosće Prahi smy sebi hižo wobhladali kaž Vaclavske a Stare naměstno, Karlowy móst, Pětřin, Winsku zahrodu a w njej narodnopisny muzej, hdźež su Kubowe serbske wobrazy wustajene. Dźěći spóznachu hnydom ze Serbow znate wobliča. Na 60 metrow wysoka wěža poskića krasny wuhlad po krajinje. Hradčany a wšo, štož z nimi zwisuje, tamne drohotne cyrkwje a palasty, historiske pomniki a wulkotne twarby zawostaja na wopytowarjow najhłubšoho zaćišća. W běhu nimale 6 dnjow móžemy sebi wjele wobhladać, byrnjež też wšitko njebyło. Dźěći su derje zaměšćene w šuli na Lazarskej wulicy a najěść móža so do syteje wole. Někotre dźěći njejsu druhdy z knjezom nad wobjedom. Wšelacy su wot doma khětro zapleńčene, njejědźa to abo tamne, njeje jim to a druhe prawje. Tajkim je ćežko wutrjechić, wosebje hdyž so z cuzymi dźěćimi zeńdu. Z našej wuprawu hospoduja so tu dźěći z Južnosłowjanskeje, wosebje Słowincy, z kotrymiž so cyle derje zrěčimy. A tak začuwaja wšitcy, zo smy synojo jeneje maćerje, maćerje Slavije.

Prěni přewodnik po našim krajiku.

Dotal njejsmy jednotliwoho přiručnoho přewodnika přez naš serbski krajik měli, ani w němskej, ani w serbskej, ani w słowjanskej rěči. Štož mějachmy, bě „přehladna kharta serbskeje narodnosće a wobkhodniska kharta Hornjeje a Delnjeje Łužicy“, kotruž je Hajno Hantšo-Slepjanski w lěće 1919 w Budyšinje po Mukowej kharće „Łužiskich Serbow“ z léta 1886 wudał. Kharće bě přidaty alfabetiski němsko-serbski zapisk wšěch městnosćow we Łužicy. Hančo bě khartu ze zapiskom wudał, kaž sam w předsłowje piše, „k lěpšomu mnohich pućowarjow, kołojězdźerjow, łužiskich wobydlerjow a ludźi, za wěc so zajimowacych“. Nětko smy před krótkim też přewodnik ke karće dóstali w knižcy knjeza Vladiměra Zmeškala, kotryž je swojomu přewodnikej dał mjeno „Slovanskou Lužicí“, serbscy „Po słowjanskej Łužicy“.

Smy knjezej spisowaćelej, kotryž Łužicu sam derje z pućowanjow a z kulturnych prócowanjow w towarstwje „Adolf Černý“ znaje, z wutroby za rjanu přiručnu knižku dźakowni, kotruž je nam kaž cyłomu słowjanskomu swětej, za nas so zajimacomu, poskićił. Dźak też towarstwu „Adolf Černý“, kotrež je knižku nakładowało!

Na titulnej stronje debi knižku, kotraž je přiručna a praktiska we wulkosći, wobraz delnjołužiskeje basnjerki Miny Witkojc, kajkuž je ju molował južnosłowjanski molef Ante Trstenjak. Předsłowo, spisane we wjazanej rěči wot Karela Sedlačeka, je apostrofa na přewodnika: Ty, luba knižka, wjedź nas přez krasne kraje, hdźež Čornobóh z Bělbohom swědkaj stojitej atd.

„Powšitkowne pokiwy“, wot spisaćela samoho, nastupace pas, pjenjezy, přijězdy do Łužicy, dotalne přihotowanske knižki, čas pućowanja do Serbow, wašnjo spóznaća serbskoho narodnoho žiwjenja, železniske zwiski su jara powučace a praktiske.

Nětko sćěhuje popis jednotliwych krajinow serbskoho kraja. Dokładnje powučuje nas přewodnik wo měsće Budyšinje, jako metropoli Serbowstwa. Łužiske hory spóznajemy w sćěhowacym. Jara dokładnje wopisuje spisowaćel kakolski serbski kraj pod hesłom „Na zapad wot Budyšina“, krótši je slědowacy nastawk „Na wukhod wot Budyšina“. Dale sćěhuja napisma: Wojerjecy, Mužakowska hola, Slepo, Delnja Łužica, Khoćebuz, Picno, delnjołužiske Błóta, z Khoćebuza do Błótow, z Wětošowa do Błótow, Bórkowy z wokolinu, z čołmikami po serbskich Błótach.

Knižcy je přidaty porjad jednotliwych wobrazkow. Přez to, zo je knižka z 30 wobrazami z Łužicy debjena, wona na hódnosći wulcy dobywa. Najwjacy je knjez Zmežkal sam fotografował, druhe su reprodukcije molerja Ante Trstenjakowe. Z tym je knižka też rjany zwonkowny raz dobyła, tak zo móže so woprawdże widźeć dać.

Kelko je nas łužiskich Serbow?

Kotry Serb by na tute prašenjo hnydom dospołnjeje wotmołwy měł? K tutomu prašenju piše „Čechoslovak“ w 7. č. 1930:

Dokelž je so němska hamtska statistika stajnje prócowała, ličbu přisłušnikow narodnych mjeńšinow w Němskej wumělscy znižić, je trěbne — zo bychmy znajmjeńša minimalnje zaručene ličby dóstali — hamtske ličby we wěstym poměru zwjetšić. K zaćěmnjenju woprawdźitoho stawa služi też podźiwna ličaca praktika „dwojeje maćerskeje rěče“ (němskeje a mjeńšinoweje) zo bychu přisłušnicy tuteje kategorije k Němcam přiličeni być móhli. Ale samo z přiličenjom tuteje kategorije k narodnym mjeńšinam njedóstanjemy woprawdźitu ličbu jich přisłušnikow, ale wjele mjeńšu. Rozdźěl ličbow Łužiskich Serbow hibaja so mjez 60 do 250 tysac. Też ze strony jednotliwcow Němcow je ličba Serbow we wjele wyšich ličbach woznamjenjena, dyžli su hamtske ličby. „Frankfurter Zeitung“ 26. a 28. jan. 1928 piše, zo je Łuž. Serbow wjacy, zo njeje hamtska statistika sprawna a zo je privatna statistika zwěsćiła, zo je woprawdźita ličba Serbow wo 75—90 % wjetša, dyšli hamtska statistika pokazuje. C. M. Klötzel w „Berliner Tageblatt“ z 28. 3. 1926 staja ličbu Serbow we Łužicy na 100—120 tysac; socialdemokr. zapósłanc Wjela je w sakskim sejmje rjekł, zo hamtska statistika njeje sprawna, a zo je we wěrnosći skoro połojca wjacy Serbow atd.

Najlěpša statistika we swojim času bě privatna statistika prof. dra. Arnošta Muki z lětow 1880 a 1884; tehdy naliči dr. Muka łužiskich Serbow w Delnjej Łužicy 72410, w Pruskej Hornjej Łužicy 37303, w Sakskej Hornjej Łužicy 56354 a zwonka Łužicy 10902. Wšo hromadźe je potajkim łužiskich Serbow 176969, z tutych 166067 we Łužicy samej.

Spisowaćel Adolf Černý wozjewi w lěće 1900 spad łužiskich Serbow přez wotnarodźenjo wot wudaća Mukoweje statistiki z ličbu 20000; tak by była ličba w dominznje samej léta 1900 wšo hromadźe 146067, wšěch pak 156969. Hamtska němska statistika pak naliči léta 1900 jenož 116721, potajkim wo 30000 mjenje kaž je Černý wuličił. W lěće 1910 naliči hamtska němska statistika wšo hromadźe 111167 łužiskich Serbow, potajkim wo 5554 mjenje dyžli w lěće 1900. Bjerjemy-li tutu ličbu za woprawdźity spad přez wotnarodźenjo, móžemy woprawdźitu ličbu łužiskich Serbow w lěće 1900 na 150000 postajić. Ze zhromadneje ličby 111167, naličenych w lěće 1910 w Němskej, běše w Sakskej 43358, w Pruskej 67809 łuižskich Serbow. Poslednja němska hamtska statistika pokazuje z 15. junija 1925

w Pruskej 43326, w Sakskej 29085, wšo hromadźe potajkim jenož 72429, potajkim wo 40000 mjenje dyžli w lěće 1910. Hačrunjež systematiske wotnarodnjenjo njepomjeńšene dale traje, wosebje w Pruskej, a to wosebje w mało wuwědomnjenej Delnjej Łužicy, a světowa wójna ze swojimi bitwinymi zahubami wěsće njezbožownje skutkowała, ale přede wšěm nutrniši zwisk z cuzej wokolinu we wójsku, njemóžemy ličbu 40000 měć za woprawdźity spad Łužiskich Serbow — za samych 15 lět.

Hdyž wozmjemy, zo je 40000 woprawdźity spad Serbow a powjetšimy-li ličbu z lěta 1925 wo rozdźěl hamtskoho ličenja z lěta 1900 z ličbu Ad. Černoho ze samsnoho lěta — potajkim wo 30000 — dóstanjemy wokoło 100000 łužiskich Serbow w Němskej. Dokelž pak je ličba 40000 wotběrka njemóžnje wysoka, móžemy z woprawnjenjom z tym ličić, zo wěrny spad wot 1910 njeje 20000 překročił, tak zo móžemy dźensišu ličbu łužiskich Serbow we Łužicy měć za 120000. Ličba Serbow zwonka Łužicy je pola Muki podata na 10902, potajkim też dźensa znajmjeńša 5000, też hdyž ličimy z přinarodźenej assimilaciju tak małych łamankow. Dopokaz za to je ludličenjo w Zjednoćenych Statach Ameriki z lěta 1920, kotrež je naličiło „Słowjanow njerjadowanych“ 3624 z přispomnjenjom „skoro jenož łužiscy Serbja“. Tak by nětkle było wšěch łužiskich Serbow 150000. W tutej ličbje pak su jenož wosoby, kotrež wěsće k serbskej narodnosći so wuznawaja, nic kotrež su z wjetšoho dźěla wotnarodźene, kotrymž drje je wostał hišće wěsty zwisk z prěnjotnej serbskej narodnosću, kotrychž pak germanisacija z časom najskěrje dospołnje wukorjeni.

Z cyrkwje a swěta.

Z **vatikanskoho města.** „Osservatore Romano“ wobkruća officielnje, zo je kardinal Ceretti zdźědźił po zemrětym kardinalu Vannutelliju titul a hódnosć arcyměšnika basiliki „Santa Maria Maggiore“ wobkhowawši swój dotalny titul měšnika při cyrkwi swj. Cecilije. Arcyměšnikaj basilikow swj. Pětra a swj. Jana Lateranskoho staj kardinalaj Pacelli a Pomfili. Swjaty Wótc je z tutym pomjenowanjom kardinalej Cerettijej swoju wosebitu dowěru wopokazał, hdyž jomu přepokaza najprěnišu swjatnicu najzbóžnišeje knježny w cyłym křesćanstwje, kotraž wotměje w přichodnym lěće wulke swjatočnosće 1500lětnoho wopomnjeća wotměća Efezeskoho koncila, hdźež bu swjata Marija swjatočnje wěriwym předstajena jako Bóžska Maćeř.

Swjaty Wótc je na **wuheńskich biskopow** wotpósłał wosebitu encykliku wo 1000lětnym jubileju swj. Emerika. Swj. Wótc spomina we njej na křesćanske mandźelstwo a na křesćansku swójbu, kak je jenož přez nje zwěsćene křesćanske woćehnjenjo młodźiny. Bjez bojosće Božeje njemóže być rěče wo woprawdźe dobrym žiwjenju a bjez dobroho přikłada staršeju škoduje dobre woćehnjenjo dźěći.

We zarjadowanju najwyššich cyrkwinskich zastojnstwow w Vatikanje stachu so wjacore přeměnjenja. Tak bu kardinal Donato Sbarretti sekretar kongregacije swjatoho officija, kardinal Raffaello Carlo Rossi sekretar kongregacije konsistorija a kardinal Gulio Serafini prefekt konciliskeje kongregacije. We rjedźe wysokich bamžowskich zastojnstwow, na kotrychž čole stoja kardinalojo, je ze smjerću kardinala Vannutellija wuprózdnjene předsydstwo bamžoweje datarije, to je potajna kenclija Swj. Wótca.

Vatikanske město wudawa też pućowanske pasy we formje do kože wjazanych knižkow. Zwonka maja wone pozłoćany wopon nowoho bamžowoho knježeństwa. Podpisane su wot měšćanskoho gubernatora komandora Serafinija a načolnika wotdźěla civilnoho zarjadnistwa.

Němska. W Steylu zemrě sławny a zasłužbny misijonar P. Jan Schäfer, sobustaw rjadu Božoho słowa, docpěwši starobu 72 lět. Wón je założeŕ wulkoho misijonskoho doma St. Gabriel w Mödlingu pola Wina a katolskeje misije w prjedawšej němskej koloniji Togo. Dla ćežkeje khorosće dyrbješe so do Europy wróćić a dźěłaše tu dale jako nawjedowaŕ eksercicijow w Hollandskej, w krajinach při Rhynje a Ruhrje. W jeničkim lěće wotdźerža wón 28 tajkich kurzow. Připódla wudawaše knihe w němskej a łaćonskej rěči.

Misijonski zwjazk „Miva“ pósła do nawječorneje Afriki tamnišim misijonam 5 awtow a 2 motorskej łódźi. Pospyty z lětakami započa P. Schulte (Franciskan).

Wuheński primas kardinal Seredi je přikazał, zo ma so kóždolětnje na 21. a 22. juliju prědować wo nastaću zwonjenja „Jandźel Knjeza“. Tónle rjany nałožk zawjedźe w lěće 1456 bamž Calixtus III. k dopomnjeću na wulke dobyćo wuheńskoko wójska nad Turkami pola Bělohroda při Dunaju w lěće 1456. Wjednistwo wójska měještaj sławny general Jan Hunyadi a hišće sławniši misijonar a prědaŕ Jan Capistran. Dźakowna Wuheńska pozběhny syna naspomnjenoho generala, Matthija Corwina, na kralowski trón. Wobraz tutoho krala widźimy w Budyšinje wyše wrotow hrodu Ortenburg.

Norwegiska móžeše 29. julija 900lětny wopomnjeński dźeń martraŕskeje smjerće swojoho założerja a prěnjoho krala, swj. Olafa, wobeńć. Norwegiska běše hač do 16. lětstotka cyle katolski kraj. Pod wliwom Lutheroweje wučby wotšćěpi so kraj wot praweje cyrkwje. Dźensa je dospołnje protestantski, katolikow je tam jenož něšto přez 2000. Na jubilejnych swjatočnosćach su so też protestantojo wobdźělili. Hłowna kathedrala Norwegiskeje w katolskim času běše Drontjemska. Tam je też swjaty Olaf pokhowany.

Španiska a Portugalska stoještaj w zańdźenym měsacu pod hesłom „japoštołstwa modlenja“. Započatk měsaca wotdźerža so w Madridźe wulki kongres. Na nim wobdźělichu so 5 biskopow a 10000 wěriwych. 30000 dźěći přistupi k swj. woprawjenju. Nimale w tym samym času zeńdźechu so zastupjerjo katolskeje intelligency a katolskeje raznosće w portugalskej stolicy Lissabonje k ważnym wuradźowanjam. Dalše wutwarjenjo katolskeje raznosće a prawe woswjećenjo swjedźenja Khrysta Krala běchu najważniše předmjety přednoškow. Zdobom założi so mjezynarodny sekretariat za portugalske misijonstwo.

Amerika. Bostonski arcybiskop O'Connel piše w „Catholic Times“ přećiwo nowopohanstwu žónskoho splaha: „Žony našoho časa su so wotrjekłe jednoreje rjanosće, kotraž je herbstwo katolskoho maćerstwa. Je to też jedyn ze sćěhwkow reformacije, kotraž wušmórny z nabožnoho žiwjenja přikład najzbóžnišeje knježny. Tuž je bjez dźiwa, zo so žónski splah, wurubjeny swojoho přikłada, přecy dale a bóle zabłudźuje na strašne rozpuće.“

Amerikanska lěkaŕka dr. Hana Dengel, předstojićeŕka lěkaŕskeje stacije w misijonach, piše, zo bu w běhu jenoho lěta w jeje špitalu wjacy dźěći křćenych, hač we wšitkich susodnych misijonskich stacijach hromadźe.

Towaŕstwowy powěstnik.

Zwjazk katolskich serbskich młodźencow změje njedźelu, 7. septembra, swój zjězd w Baćonju.

Serbski Hospodaŕ
ratarske wulkowikowanske towaŕstwo z wobm. ruk. w Budyšinje. Tel. 3510
Młyn w Delnim Wujězdźe — Telefon 13

Dóstachmy nowe posyłki
kołodźija a pjeluškow
po najtuńšich dnjow. płaćiznach
Mamy hišće na składźe:
bjezmonopolnu kukuricu, (majs), najlěpšu, cyłu, torhanu **a šrot** hišće za jara nizke płaćizny

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 31. julija 1930.
Ćelata (645): 1) 70—76. 2) 60—68. 3) 55—60. 4) — .
Swinje (1549): (přez 300 pt.) 1) 66—67. 2) (240—300) 67—68. 3) (200—240) 68—70. 4) (160—200) 65—66. Rancy: 59 - 62.

Žnjeńske a hermanske dary
kupujeće w mojim saisonskim wupředawanju
nětkle tunjo.
Płaty a šaty.
Hilger, Budyšin
měj. E. Wilček
jenož na seminarskej drózy čo. 2.

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchеř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Jězdne koła,
jednotliwe dźěle k tomu, gumije
płaćizny hódno pola
Thomasec bratrow
Budyšin, Kamjeńtna dróha 16

Zjawny dźak
swj. Antonijej
za wusłyšenjo we važnych należnosćach.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Saisonske wupředawanjo
hač do 4. awgusta
PŁAĆIZNY ZNIŽENE
kaž hišće ženje
Prěnjotne płatowe a balmjane twory / Šaty
HILGER na Lotzestr. 20 I
ŽANE KLAMY! ŽANE KLAMY!

Serbske studentstwo

hotuje so na swój

Wulki wšostudentski-ludowy zjězd

dawno a wšudźe znaty pod zwučenym mjenom

Hłowna skhadźowanka

a woła jón na 9., 10. a 11. žnjeńca

do Kulowa!

Serbscy studowacy zjědu so tam hižo sobotu 9. žnjeńca popołdnju w 3 hodź.
k hł. zhromadźiznje ‚Zwjazka łuž. serb. studentstwa' a wječor skhadźuja so
k towaršnej studentskej zabawje.
Šěrše woršty serb. luda přikhwataja njedźelu popołdnju w 3 hodź.
na wšostudentsko-ludowu zhromadźiznu
a wulka žurla „Němskoho kejžora" napjelni so do poslednjeho kućika wječor 1/2 8 hodź.
při dźiwadłowym předstajenju
„Maruše"
najnowšeje serbskeje hry, wulkotneho dramata z wjesneho žiwjenja w 4 jednanjach
z rejemi na jewišću a po předstajenju na rumnej žurli. Póndźelu připołdnju pónju studenca ze wšěmi swěrnymi
na wulět nimo Šołćikec młyna, přez Dubrjeńk a Lubhosć do Sulšec; tam wječor
dozwuki. —

— Studowacy za cyłe tři dny wšitko darmo! —

:-: Hosćo płaća při dźiwadle 80 pj. zastupa. :-:

Za Zwjazk łuž. serb. studentstwa přećelnje wita
Hłowny starši.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.
Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami
Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe"

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Scholastikus Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětr. cyrkwi 9. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoměćak čo. 3895.

32. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **9. awgusta 1930.** | **68. lětnik.**

Pola swjatoho Franciska.

(Skónčenjo.) (Pućowanske dopomnjeńki k njedźeli „Porciunkulskoho wotpuska“.)

Njech su też w běhu časow Assisičenjo swojomu wulkomu měsćanej wšak w mnohim so njespodobnjeli, we jenym wostachu jomu swěrni, a w tym po nim činja kaž njewinowate dźěćo po druhim wuknje, a jako by so to samo rozemiło — w prošeŕstwje. Nihdźe so snadź telko njeprosy — khiba w Neaplu — kaž w Assisi. A nic jenož prošerjo, kotrymž hłód z wočow kukaše a khudoba z roztorhanych drastow, wupřestrěwachu ruku, prošo wo soldo, ně, też tajcy, kotřiž hižo po zwonkownym wuhotowanju lědoma nuzu a khudobu zeznachu, žadachu sebi za štó wě kajku službu swoju manča, swój připitk. Rjany šibałc so podarmo prócowaše, swoje wjesołe mjezwočo ze starosćiwymi fałdkami zakryć, prošo wuznajo: wumru z hłodom! Tutón rawsk z cyła za tym njewupada, zo mohł smjerći tak blizko być.

Na durjach jeneje cyrkwje stoješe wozjewjene: we domje, w kotrymž so sakruje a zeli, njemóže Knjezowe žohnowanjo bydlić, w tajkim njeje pokoj. Sakrować a zelić słuša do najhłownišich njepočinkow južnokrajanow a zwisuje z jich horcej krewju. Hižo wot někotrych lět wustupujetej cyrkeŵ a stat přećiwo tutomu njepočinkej. A hižo su dobre płody widźeć. Wšudźom su napisma: Nic zelić! Na plakatowych sćěnach wulkich městow čitaš: Njesakrujće! Štóž so z tym přehrěši, so ćežko khosta — wot stata! Njedawno dóstachu tři tajcy hrěšnicy w Pistoja kóždy dwě sćě lirow naměrjenych, dokelž běchu sakrowali. Bamžowska nowina Osservatore Romano (Romski wobkedźbowaŕ) k tomu pisaše: Jeli so wot nětka přestupjenja tutoho zakonja tak khostaja, změje stat za krótki čas telko srědkow, zo móže swój tu- a wukrajny dołh zapłaćić. Wšě dawki móža so wotstronić a hišće telko pjenjez zbywa, zo móža so bjezdźěławi podpjerać a jim so dźěło wobstarać.

Druha nowina k tomu přistaja: Njeby to też něšto było za němskich financnych ministrow, kotřiž w zadwělowanju sedźa před prózdnymi krajnymi a statnymi měškami a sebi podarmo hłowu łamaju, kak nowe dokhodne kužoły wuslědźa? Ale, wězo, kak mohł tajki stat stražować a dohladować nad swjatosćenjom mjena Božoho, kiž ma sam tak mało respekta před mjenom Božim, zo chce nabožnu přisahu wotstronić, tute swjatočne wołanjo k mjenej Božomu? Wězo dyrbimy přidać, zo je wotstronjenjo přisahi sleď a zrozemliwa kročel na puću, kiž republika we Weimaru nastupi.

Najněžniša swjatnica Franciskanskoho města je bjez dwěla San Damiano. Je dźesać mjeńšinow wot Porta Nuova (Nowe wrota) zdalena, cunje skhowana do lěsa ze samymi wolijowymi štomami, přesahowana wot čorno=zelenych cypresow — tam nadeńdźeš derje wukhowanu kolebku franciskanskoho žiwjenja — sobu najpřijomniše městno na Božej zemi. Leži něšto hłubšo kaž město same, a tola hišće tak wysoko nad dolnej runinje, zo maš tam šěroki, daloki rozhlad. Je jenož mało městnow, kiž su tak zbožowne, zo buchu přelutowane wot wšěch polěpšowacych a porjeńšowacych rukow človjeskich kepsakow, kiž so mjenuja diplomowani twarscy mištrja. Ruka Božoho stworićerja je zdobom ruka najwjetšoho wumjełca. Drje přistupichu tu w běhu časow někotre twary, tola žro wosta tosame. Za čas swj. Franciska stoješe tu khuda cyrkwička. Dotud donjese młody Franc swoje nutŕkowne wojowanja a wobmyslenja a dwěle, tu wuprosy sebi radu a móc. Tu to bě, hdyž raz rano z wosebitej nutrnosću Najwyššoho wo rozswětlenjo a spóznaćo Božeje swjateje wole nadběhowaše. A tu so sta, zo swjećo Křižowanoho, kiž na małym wołtarju stoješe, zdobom wožiwi. Trójcy wusłyša Franciskus z horta Zbóžnikowcho słowa: Va, Francesko, e ripara la mia chiesa, che cade — dźij, Francisko, a podtwaŕ zasy moju cyrkeŵ, kiž zapaduje. Franc tute namołwjenjo najprjedy po pismiku zrozemi. Pytaše z naprošenjom pjenjeżnych srědkow duchownomu spomhać při wuporjedźenju cyrkwički. Pokazuje so hišće woknješko, z kotrymž mjelčo pjenjezy mjetaše, zo mohł tamniši duchowny z wuporjedźenjom pokračować.

Pozdźišo wězo zapřimny hłubši, šěrši zmysł słowow Křižowanoho a nětko so do dźěła da, zo by Khrystu-

sowu cyrkeŵ, kotrejž tehdy jeje dźěći ćežke rany nabichu, ze założenjom swojoho rjadu zasy „natwarił“.

San Damiano bu też prěnja cyrkwička „dźowkow“ swj. Franciska. Tu nadeńdźe swjata Klara ze swojimi towařškami tamne „skhowane hnězdačko“, hdźež móžachu njemylene bydlić. Kak khuduške, cyle khuduške žiwjenjo tola prěnje Klariski tu wjedźechu! Z pohnutej wutrobu stoji kóždy před tajkim cyle jednorym klóštrom, zo bóle khudy być njemóžeše! Widźo tón snadny klóštrski khór, te hrube ławki, njećesane stoły a pulty — wšitko, štož Boha lubowace knježny wužiwachu, hdźež so modlachu a Boha khwalachu. Tu je hišće jich jědźeńnja, hdźež swoje snadne pojědźe wužiwachu: hišće tam stoja njelepe, ćežke blida a hrube stólcy kaž před sydom stami lětami. Do blida zarěznjeny křižik woznamjenja městno „hnadneje knjenje“. Tu je jich lěhańnja, hdźež stoješe smjertne łožo swj. Klary. Tu, z tutych wrótkow, wustupi Saracenam napřećo, hdyž chcychu klóštr nadběhować. Rad přikhadźeše swj. Franciskus do San Damiana k swojim duchownym dźowkam. Swj. Klara bě jomu w ćišinje klóštrskoho dwora mału różojtu zahrodku připrawiła, hdźež móžeše wot swojich wobćežnych a napinacych pućowanskich wukhodow wuwotpočnyć a so wokřewić při spěwje ptačatow a wukćěwje kwětkow w zahrodźe. W tutej zahrodcy to bě, hdźež wón prěnje štučki swojoho po cyłym swěće znatoho sobu najrjeńšoho, štož wot njoho mamy, tak mjenowanoho „spěwa k słóncu“ zbasni. Pozdźišo přesydlichu so joho dźowki do wjetšoho klóštra w měsće nutřka, hdźež so pozběhuje nad rowom założeńki klóštra, swj. Klary, rjana cyrkeŵ swj. Klary (S. Chiara). Tam pobychu też w Swjatym Lěće naši serbscy putnicy a wohladachu jeje njetłajite ćěło a dóstachu wot tamnišich knježnow mału dopomnjeńku. Hač ju hišće maja?

Z cyrkwju swj. Damiana napřemoh spěwa khwalbu swj. Franciskej w samych swjatych dopomnjeńkach cyrkeŵ swjateje Marije k jandźelam (Santa Maria degli Angeli). Tam deleka w dole, na poł hodźiny wot Assisi zdalenym, su hižo wosrjedź 4. stotka putnicy do Jeruzalema natwarili kapałku. Hdyž 200 lět pozdźišo swj. Benedikt ju raz wopyta, bě cyle rozpadana a da ju wuporjedźeć. Wot benediktinskich mnichow dósta pozdźišo Franciskus kapałku darjenu. Bě jomu najlubša ze wšěch. Tu bě, hdźež bě prědowanjo słyšał, kiž joho tak přeměni, zo wšo wopušći a Knjeza w khudobje sćěhowaše na puću. Zo by přecy mohł cyle blizko při kapałcy přebywać, natwari sebi blizko słomjanu khěžku. Tu so sta, zo wón, wot ćežkich spytowanjow přećiwo swojomu wuzwolenomu powołanju nadběhowany, so wali do ćeńnjow blizko rosćacych. Wottud pokazuje so w klóštrskej zahrodźe zahroda róži — bjez ćeńnjow. Naši putnicy ze Serbow su tajke widźeli a móžachu sebi dopomnjeńku domoj wzać. W tutej kapałcy dósta swj. Franciskus wot Boha Knjeza hnadu Porciunkula-wotpuska. K jandźelam so mjenuje, dokelž po nocach tam často zasłyšachu spěw jandźelow. Porciunkula rěka cyrkwička, dokelž jej Franciskus sam tute mjeno da: joho drje mały, tola najlubši podźěl na swěće. Tuta kapałka bu z hnadow połnym žórłom za cyłe człowjestwo a też naš serbski lud je swjatomu Franciskej horcy dźak winojty, zo smědźeše pić z tuteje studnje znowanarodźenja. Lětdźesatki dołho je naš lud w klóštrje Marijinej Hwězdźe dobywał tutón „totiesquoties“ wotpusk a też dźensa, hdyž maja farske cyrkwje wot Roma dowolnosć, njedźelu po 2. awgusće, tutón wotpusk we swojej cyrkwi swojim wosadnym přiwobroćić, móžemy wobkedźbować, kak serbski lud, njedźiwajo na čas žnjow, njedźiwajo na mučnotu a často horcotu, spowědne stoły wobdawa, zo by swoju dušu wučisćił za zastup Božeje hnady.

Pozdźišo so natwari nad Porciunkulskej kapałku a smjertnej calu swjatoho wulkotny kulotwar, nětčišo hnadowna cyrkeŵ, podobnje, kaž to widźachmy w Loreće a Maria Einsiedeln w Świcy.

Wottud, z Porciunkula, wukonješe swj. Franciskus swoje znate žohnowane wukhody po cyłej Umbriskej. Wottud je wuhlad na nahły „słonowy“ kribjet hory Subasio z ćmołym lěsnym naměstom, hdźež wón w tak mjenowanych Carceri (jastwo) swjaty póst přeżiwi. Na dwě hodźinje je puć hač tamnym Carceri. Kóžde dušine wokřewjenjo žada sebi najprjedy wopory. Tak też wopyt tutoho městna. Wuzki kamjeńtny horojty pućik, kotryž ani štomik nješkita před žahacym Božim słóncom, žada sebi ducha Franciskusowoho, ducha zaprěwanja a přewinjenja. Smy-li pak swój wotmysl dócpěli a tam dóšli, smy krasnje mytowani za wšu prócu. Čisty powětr, kiž kaž hojacy wolij dušu wokřewja, hłuboki pokoj tuteje lěsneje samoty, krasny rozhlad do wšěch stron, hnujace dopomnjenja staroho klóštrka — to wšo je bohate zapłaćenjo za ćežu postupa na horu.

Carceri — samoty, jastwa — mjenowaše so tuta skhowana zemja na narymjenju hory Subasio. Tu wot dawna Boha lubowace duše w ćichej samoće Bohu służachu. Franciskus lubje a rad postupowaše k tutym skaliskam a jamam w nich, zo by swj. póst tu přeżiwił. Powědančka a woprawdźite podawki so tu měšeja. Tu je studnja, cisterna, kiž też w najsušišim času njezaprahnje. Bóh wšak ju swjatomu dari. Tu je rěčnišćo, kotrejež šumjenjo wot spadowaceje rěki wón zastaji, dokelž joho bratrow myleše při rozpominanju. Tu stoji hobrski dub, pod kotrymž wón ptačatam prědowaše. Tu je skalne łožo, na kotrymž wón spaše, kruch drjewa, kiž bě jomu zahłwk za mučnu hłowu. Wšo je w tutym klóštrku tak wuzke a małke, zo lědoma z wuzkimi duričkami wutrjechiš a přewodźacy mnich će stajnje pomina: kedźbu, zo z hłowu njepostorčiš.

Bože słónčko bě hižo za domčk šło, dołhe sćiny krosnowachu so po horje, čerstwy wječorny wětřik skakotaše po lisćowych hałzach, hdyž z Carceri zasy do Assisi přińdźechmy.

Čohodla Posoł wo tym lětsa pisa? Serbski lud znaje drje swjatoho Franciska, ale nic tak, kaž by to za njón z wužitkom było. Też naš čas ma mnoho podobnoho na wobliču z tamnym lohkomyslnym časom. Přikłady, kaž swjaty Franciskus, pak nam pobrachuja.

Wukńmy tola wot njoho, też z našoho ćežkoho časa měd za swoju dušu srěbać, zo khudobu nimamy za nas dajacoho djasa, ale za lubu njewěstu, kaž wón. Wukńmy wjeselo měć na Božej přirodźe, lubosć k wšitkim człowjekam, wukńmy wjele parować a z mało wutrjechić, służmy Bohu, kaž je wón nas wučił!

Zo by swjaty Franciskus w našim ludźe namakał mnoho sćěhowarjow, wjele lubowarjow joho samotnosćow a počinkow! Jenož tak, hdyž kwětki šćipamy z čistoho wjesela kaž wón, potom budźemy też zasy zbožowni. Snadź też lěpši přichod wobradźi Serbam mały klóštrk swj. Franciska wosrjedź serbskich lěsow, zahrodow a horow.

Po Alf. M. Rathgeber: jn.

Politiski rozhlad.

Nowowólby.

Nětčiše nowowólby wužadaja po zdaću docyła nowe politiske postajenjo prawičnych stronow. Z wuwzaćom centra nětkle wšě prawične strony wulku krisu a přetworjenjo přeżiwja. Dotalni němskonarodni su do třoch stronow rozpadnyli. Wosebje jasnje widźimy to na dotalnej němskonarodnej stronje w Rańšej Sakskej. Jeje dotalni prěni třo zapósłancy běchu dr. Bang, kubleŕ Domš a sekretar Hartmann. Tući třo su so rozešli. Dr. Bang wostanje jako prawa ruka Hugenbergowa při tutym. Kubleŕ Domš jako zastupjeŕ ratařstwa steji na Schielowej stronje, kotraž přećiwo Hugenbergowomu přećiworatařskomu stejišću ratařske zajimy haji. Wón přeńdźe k stronje sakskoho

wjesnoho luda, z kotrejž smy my Serbja dźěn njedawno swojoho serbskoho zapósłanca z nowa do sakskoho sejma přećišćeli. Sekretar Hartmann je so nowowutworjenej konservativnej stronje hrabje Westarpa přizamknył. Demokratiska strona, kotraž běše wot swojich 78 zapósłancow hnydom po wójnje z kóždej wólbu nimo měry wjele zhubiła, je so hižo před wólbu cyle zhubiła a do nowowutworjeneje tak mjenowaneje „statneje strony“ spłunyła. Němska ludowa strona prócuje so wutworić stronu srjedźizny a je při tym do rozkory přišła z nowej statnej stronu. Lěwićne strony tajku znutřkownu krisu a přetworjenjo njejewja. Kak při tajkej měšeńcy a woprawdźe katastrofalnym położenju za naprawne strony wólby wupadnu, je skoro njedwělomne. Też za nas Serbow njeje situacija cyle wujasnjena. Smy drje do sakskoho sejma ze stronu sakskoho wjesnoho ludu šli. Tola jeničcy pod tym wuměnjenjom, zo swojoho serbskoho kandidatu dóstanjemy na wuhladne městno a joho přetłóčimy. Bjeze wšoho z tym pak na Berlinske wólby zwjazani njejsmy. Zawěšće pak je strona sakskoho wjesnoho luda našomu cyłkownje ratařskomu ludej zawěšće sympatiska. Też wona zawěšće naše wosebite ludowe położenjo dopóznaje, a tuž nam też do krajnoho sejma zawěšće, kaž jenož zamóže, napřećo přińdże. Politiski wubjerk našoho towarstwa, kotrohož předsyda naš zapósłanc knjez Špitank je, zawěšće wuspěšnje jednanja powjedźe; a też tak, zo budźemy też jako Serbja rady a přezjeni joho parolu sćěhować móc.

Khina.

Z Khiny přikhadźeju zrudne powěšće. Kraj tak walki po rozměru a po ludnosći kaž cyła Europa rozpaduje, dokelž nima žanoho sylnoho knježerstwa. Lěta dołho su tam jednotliwi generalojo, pod wliwom wšelakich europskich wulkomocow stojacy, mjez sobu krawnje a surowje wojowali, doniž Čankajšek wěstu přewahu njedósta a w Nankingu nowe knježerstwo njezałoži. Wosebje ruscy bolšewikojo stajnje a po zdaću wuspěšnje škaraju. K tomu přińdu žałostne tradanja a hłodumrěćo we wšelakich dźělach wulkoho kraja. Běchu tam jara hubjene žně. Železnica pak ma jenož wojakow wozyć a wójnje służić. Wuhłódnjeny lud hromadźi so w rubježnych cwólbach, kotrež města a wsy napaduja a wšo rubja a ničа a kóncuja. Tak su tydźenja wulke město Čangša, kotrež ma přez poł milijóna wobydlerjow, tajkele cwólby napadnyłe, wulke dźěle města spaliłe a po tysacach a tysacach ludźi skóncowałe. Wosebje je cyła južna Khina, kotraž je cyle bjez wójska, dokelž te w sewjernych dźělach wojuje, wot tajkich rubježnych cwólbow wohrožena, haj z nimi popławjena. Je tam sama anarchija. Čłowjek bjez wjednistwa a autority je hórši hač rubježne zwěrjo.

Arcyměšnik Jan Šołta †

Zańdźenu pónđźelu roznjese so njenadźicy zrudźaca powěsć, zo je wysokodostojny knjez arcyměšnik a farař Jan Šołta w Kulowje wudychał. Hišće někotrežkuli lěta bě mohł po čłowjeskim wobličenju we winicy Knjezowej tu na zemi skutkować — stoješe wón tola hakle w 64. lěće žiwjenja a 39. swojoho měšnistwa. Ale Bože rady běchu hinaše dyžli naše čłowjeske mysle. Měra jomu wot Božeje předwidźiwosće postajenych lět bě dopjelnjena — a tuž woteńdże na prawdu Božu.

Zasy je tak smjerć zapřimnyła do rjadu serbskich duchownych a wopor z jich srjedźizny sebi žadała — njedźiwajo na to, zo mamy wulki njedostatk na serbskich duchownych a zo je kóždy z nich nuznišo třebny dyžli hdy.

Hdyž nětko žarujemy wo dobroho serbskoho katolskoho duchownoho, chcemy hišće jónu swojej woči złožić na puć, kiž je naš luby, nětko zemrěty měšnik w zemskim žiwjenju šoł.

Wysokodostojny knjez arcyměšnik a farař Jan Šołta narodźi so 21. wulkoho rózka 1867 jako syn kruparja Jana Šołty w Kulowje na Hózkowskej drózy. Wukhodźiwši ludowu šulu w Kulowje a wustudowawši gymnasium we w Prazy, poda so do Wrótsławja, zo by so na tamnišej theologiskej fakulće studijam bohawučenosće wěnował. Wotpołožiwši theologiske pruhowanja z wuspěchom, bu 15. junija 1892 na duchownoho wuswjećeny. Jako nowowuswjećeny měšnik přińdże za kapłana do swojeje domjaceje wosady 26. smažnika 1892 a zwosta z Kulowskim kapłanom hač do małoho rózka lěta 1905. Potom skutkowaše najprjedy w Jasnej Horje w Hródkowskim wokrjesu (Grottkau) a pozdźišo jako farař w Birkenbrücku w Bóleslawskim wokrjesu.

Hdyž bě dołholětny Kulowski farař, knjez Krawža, zemrěł, bu wot duchowneje wyšnosće knjez Jan Šołta za joho naslědnika pomjenowany a 7. małoho rózka 1922 swjatočnje jako Kulowski farař zapokazany. Wosebity wopokaz dowěry dósta wot swojeje wyšnosće, hdyž bu we žnjeńcu lěta 1925 za arcyměšnika nowowutworjenoho Zło-Komorowskoho archipresbyterata pomjenowany.

Jenož krótki čas, něhdźe tydźeń, je zemrěty arcyměšnik na khorołožo sputany był. Wšitcy wěmy, kak je njeboh knjez Jan Šołta, štož ćělnu strowotu nastupa, čas žiwjenja křižik njesć měł — kak je jón wón njesł zmužiće, dowěriwje a podwólnje — nětko je jomu Bóh Knjez nad žiwjenjom a smjerću křižik we swojej dobroćiwej smilnosći wotewzał, spožčiwši jomu po krótkej khorosći zbóžnu smjerć. Tak su wšitke starosće, kotřiž mějachu wšitcy z nim derjeměnjacy joho ćerpjenja dla, nadobo mohłe wotmjelknyć.

Njebohi wysokodostojny knjez je poměrnje jenož krótki čas we swojej wosadźe jako farař skutkował. Wšitke swoje mocy je jej wěnował. Joho wosada je narodnostnje měšana, wobstoji z katolikow serbskeje a němskeje narodnosće. Je so prócował wšěm dać, štož jim přisłuša a štož bě k spěchowanju nabožnoho žiwjenja spomožne. Mjez druhim spokoji wón wšelake potrěbnosće a přeća serbskich wosadnych ze zawjedźenjom serbskoho prědowanja njedźelu na rańšich, serbskoho spěwa při hłownej Božej służbje na mjeńšich swjatych dnjach.

Pokhadźejo wot serbskeju staršeju je so stajnje jako syn serbskoho naroda čuł a wopokazował, lubował swój lud joho pobožnoho zmyslenja, křesćanskoho wobkhadźowanja, joho rjanych póććiwostnych narodnych wašnjow dla. Našoho hłownoho wědomostnoho towarstwa, Maćicy Serbskeje, běše wón dołholětny sobustaw. Na jeje hłownych zhromadźiznach a wuradźowanjach je so swěrnje, tak daloko jomu zastojnske dźěła njezadźěwachu, wobdźělał.

Nětko je po Božej woli zastojnstwo duchownoho pastyrja Kulowskeje wosady złožił. Wěčny dobry pastyř, kiž bě joho do swojeje służby zawołał, joho swěrnu pastyřsku starosćiwosć a dźěławosć zawěšće připóznaje a budźe ju mytować, wo to wšitcy prosymy a to jomu wšitcy přejemy, w njebjeskej domiznje z wěčnym mytom. R. i. p.

* * *

Česćownosć a dźakownosć napřećo zemrětomu arcyměšnikej pokaza so wosebje při joho swjatočnym pohrjebje. Štwórtk, 7. awgusta, buchu joho zemske powostanki swjatej zemi přepodate. Srjedu wječor hižo bě so joho ćěło do domu Božoho přenjesło. Štwórtk, 1/2 11 hodź. dopołdnja, spěwachu joho duchowni sobubratřa při marach officium po mortwych. K tomu přizamkny so swjatočne requiem.

Pohrjebne wobrjady wukonješe knjez farař a arcyvikar Pohl z Njedźichowa. Jomu assistowaštaj při swjatočnym requiem kk. arcyměšnikaj Kammel z Finsterwaldy a Žur z Ralbic. Pohrjebnu rěč w němskej rěči měješe knj. farař Pohl, serbsku knj. arcyměšnik Žur z Ralbic.

Nimo wulkeje ličby wosadnych přewodźachu zemrětoho měšnika 30 duchownych. Budyšske tachantstwo běše zastupjene přez wysokodostojnoho knjeza can. cap. cant.

Krječmara, klóštr Marijina Hwězda přez wysokodostojnoho knjeza propsta Mačeka, Kulow přez měsćanostu a město Wojerecy přez měsćanskoho radu Saliny. Też superintendent Köhler a evangelski duchowny z Kulowa běštaj přitomnaj; dale 11 miłosćiwych sotrow, mjez nimi prjedawša wyšša Kulowskeje khorownje, wyšša Bartolomea, nětkle w Löwenberku. Też farska wosada Birkenbrück, hdyž je njeboh knjez arcyměšnik dołhe lěta skutkował, bě žastupjerjow na pohrjeb pósłała, zo by swoju dźakownosć prjedawšomu dušepastyrjej wopokazała.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Žnjeński Budyšski hermank je nimo. Je skoro hižo z přisłowom, zo so Budyšski hermank dešćik dźe. Po wšelakich dotalnych nazhonjenjach nimaja tući wěsćerjo dešćika skónčnje cyle wopak. Něhdyžkuli su hižo wustajerjo tworow na Budyšskim hermanku mócnje zmokli. Njedźelu dopołdnja a w připołdnju njebjesa też zasy krjepjachu — hewak pak so směwaše Boże słónčko nad lětušim žnjeńskim hermankom. Njejsu-li traš wustajerjo a překupcy cyle spokojeni z wuspěchom, tak so njehodźi tónkróć wina přicpěwać wjedrej — wjele bóle by drje so měła připisować powšitkownej prózdnosći móšni.

— Wustawiny swjedźeń wšitkich Budyšskich wyšnosćow wotměje so, kaž je hižo znate, pónđźelu 11. augusta 1930, dop. 1/2 11 hodź. w měsćanskim dźiwadle. Swjedźeń zarjaduje so kaž dotal. Swjedźeńsku rěč změje knjez knihowniski direktor Marx. Budyšski koncertny a dźiwadłowy orchester swjedźeń z hudźbu porjeńši. Přistup ma kóždy. Darmotne zastupne kartki su dóstać w měsćanskej hłownej kancliji na radnicy.

Z Ratarjec. Čežke wobkhadne njezbožo sta so srjedu wječor w 9 hodź. na statnej drózy w Ratarjecach. W blizkosći nowych zasydleńskich khěžow zawoži překupc Hans Šlund z Biskopic ze swojim motorskim kołom do zapřaha. Šlund złama sebi při tym delnju prawu nohu. Prěnju pomoc poskići znjezboženomu w Sćijecach bydlacy sanitetnik wot čerwjenoho kříža. Na to bu ze sanitetnym awtom do Budyšskeje měsćanskeje khorownje přewjezeny. Wobkhadne njezbožа množa so dźeń wote dnja a žadaja sebi přecy wjacy woporow.

Z **Khrósćic.** Njeboh sanitetny rada dr. Bettkober, kiž běše zdobom naš šulski lěkař, je našej šuli cyłu kopicu wutykanych zwěrjatow, wosebje wjele rjanych ptačkow, zawostajił. Wón běše wulki lubowař hońtwy. Za dar jomu też na tutym městnje wutrobny dźak!

Z **Dobrošic** pola Njeswačidła. Njespušćmy nadźiju rjanu, zo dóstanjemy tu bórzy nowu šulu! Najpřihódniši čas nětkole je, ju wot předstajenych wyšnosćow raznje požadać. Njeskomdźmy jón. Wulki dźak budźe wšěm prócowarjam a zastajerjam wěsty. Kelko pjenjez bychu so mnohim z dźěła khudym staršim zalutowałe, hdyž njebychu jich dźěći wjacy na dołhim šulskim puću do Różanta drasty a wobuća kóncować trjebałe. Też susodne Hórki maja najwjetši zajim za nowu šulu. Jenož prawe městno njemóže so hišće namakać. Tejele snadneje winy dla su so jednanja rozbiłe. Škoda! Strowy rozom a přeswědčenjo, zo dyrbi so dobra wěc woprawdźe do skutka stajić, njech wšitkich při dalšim jednanju wobknježi. Mjenowanej wsy Dobrošicy a Hórki a z nimaj Koslow bychu rjanu syłu, 100 dźěći (po hamtskich wobličenjach), za nowu šulu měłe. Dale njezda so čas předaloko być, zo dóstanu Dobrošicy też swoju cyrkwičku. Cyle wěsće by wona bóle wopytana była, hač někotražkuli cyrkej w Němcach. Zjawna zhromadźizna, hdźež měłe so to a druhe dypki hišće trochu rozpominać, by tu jara nuzna a wužitna była!

Z Njeswačidła. Skótne wiki srjedu, 6. awgusta, běchu wulku ličbu kupcow přiwabiłe. Na wiki bě přiwjedźenych 120 kruwow, 28 ćelatow, 8 bokow, 150 prosatow a 10 běhakow, też někotre konje. Prosata so derje předawachu, płaćachu po 20—35 hr. Howjazy skót płaćeše po 300—700 hr. Po zdaću njejsu so jenož mjeńše zbytki rozpředałe.

Z Kamjenca. W běhu měsaca julija podachu so wot žandarmskich zastojnikow Kamjenskoho hamtskoho hejtmanstwa 766 wozjewjenjow a 11 wosobow bu zajatych. Wobskorženja poćahuja so na skřiwdźenja a zranjenja, padušstwa, překřiwjenja, wobšudźenja, falšowanja lisćinow, wobškodźenja wěcow, zapaleństwa, přeńdźenja přećiwo rybařskomu a hońtwjeńskomu zakonjej, hrube worakawstwa, skótčwělowanja, njehornistwa, přestupjenjo nadróznopolicajskich předpisow, přestupjenjo přemysłopolicajskich předpisow a přeńdźenja hewašich wozjewjenjow a rozjasnjenjow. Padušstwow bě 13 ćežkich a 26 jednorych wozjewjenych.

Z **Kamjenca.** Radupodawanjo za maćerje wotměje so srjedu, 13. awgusta, pop. w 2 hodź., w Šunowje pola Eiseltec a 1/2 4 hodź. w Smjerdźacej pola Krawcec.

Z **Bukec.** Při twarskich dźěłach namakachu tu we hłubokosći 40 cm čłowjeske kosćowcy. Kaž wěcywustojni měnja, jedna so tu wo powostanki wojowarjow, kotřiž su w bitwje pola Bukec padnyli a zwjeršnje pohrjebani byli. W nocy wot 13. na 14. oktobra 1758 bu w Bukecach zaměstnjeny pruski połk „Forkade“, Bjedrichej Wulkomu najlubši regiment, wot rakuskeju maršalow Dauna a Laudona překwapjeny a po hordźinskej woborje do čista zničeny. Při nócnym wojowanju padnyštaj też pruski pólny maršal z Keith a major z Langen.

Procesijón do Wölmsdorfa. Na tutym hnadownym městnje we Wölmsdorfje w susodnych Ćechach wotměje so srjedź augusta tydźeń dołho wulka swjatočnosć k česći maćerje Božeje. Štwórtk 14. žnjeńca rano 1/2 6 hodź. po rańšich kemšach woteńdźe procesijón z Khrósćic do Wölmsdorfa. Popołdnju wokoło 5 hodźin budźe powitanjo serbskoho procesijóna, kotryž budźe tam wot knjeza fararja Kětana ze Sebnic do hnadownoho městna přewodźany. Nazajtra (na swjatu Mariju) je w 6 hodź. Boža mša za Serbow a zdobom ze serbskim prědowanjom. Dokelž so tam Serbja na wosebite wašnjo počesća, namołwjamy wšěch, so w bohatej ličbje wobdźělić, a to po móžnosći hnydom z procesijónom. Hewak sebi před druhimi, kotřiž chcedźa nam česć wopokazać, sami hańbu načinimy! Njech wuproša pola kralowny njebjes bohate žohnowanjo za swój lud!

Našomu wulcywaženomu prezesej wysokodostojnomu knjezej arcyměšnikej a fararjej

Janej Šołće.

Kak zrudna powěsć za wšěch wšak to běše,
Kiž pónđźelu we wosadźe so roznjese:
Zo smjertny jandźel po pastyrja přińdźe
A rubi prezesa, najlubšoh' w našim towarstwje.

Za swojich serbskich młodźencow
Nam towarstwo je założił.
Přez štyri lěta prócował
So swěrnje za nas towaršow.

Na zhromadźiznach rjenje přednošował,
Nam radźił a nas wuwučował,
Před złym nas husto warnował
A k dźěłu narodnomu pohonjał.

Haj, kóždy młodźenc za to so Wam dźakuje;
Njech Bóh Wam wšitko wulcy mytuje;
Nas pak wjedźe přec' po dobrych pućach,
Zo widźimy so wšitcy raz we njebjesach.

Mikławš Kral z Koćiny,
předsyda tow. kat. młodźencow.

Wo hospodarskim położenju w sakskej Hornjej Łužicy

w prěnjej połojcy lěta 1930 piše Žitawska přemysłowa a překupska komora mjez druhim:

Hospodarska nuza, kotraž na němskim hospodarstwje wot lěta 1928 sem leži, njeje so dotal wołožiła. Prěnja połojca lěta njeje za Hornju Łužicu někajke polěpšenjo, ale jara čućiwe pohubjenšenjo cyłoho hospodarskoho położenja sobu přinjesła.

Němskostatna banka je wot spočatka lěta swoje dańske sadźby pospochi ponižała. Pjenjezy buchu tohodla přecy běžniše, a tola njeje so dosć móžnosćow, kaž to w časach hospodarskoho spadowanja bywa, poskićało, pjenjezy wěsće a wunošnje założić. Poniženjo dańskeje sadźby němskostatneje banki je tohodla nimale bjez wuspěcha wostało. Jenož wulkobanki, nic pak małe kreditne wustawy w městach a na wsach, su swoje dańske sadźby němskostatnej bancy přiměriłe. Wjele mjenje hišće su to nalutowarnje činiłe, kotrež su z wjetša hač do kónca junija na swojich sadźbach stojo wostałe. Tohodla też njejsu mohłe z podawanjom tunich hypothekow twarstwo wožiwić. Tohodla njeměješe twarstwo, runježli běše čas k twarjenju jara přihódny, dosahacoho dźěła.

Płaćizny za hrubizny (Rohstoffe) industrije su spadłe a tohorunja płaćizny za połhotowe a hotowe wudźělki, bjez toho, zo by so wotbytk tworow z tym polěpšił. Wukraj, kotryž Hornjej Łužicy před wójnu mnohe twory woteběraše, je powšitkownoho hospodarskoho klacanja dla jenož mało łužiskich tworow kupował. Ličba tych wobkhodow, kotrež móžachu wo spokojacym wuwožowanju rozprawjeć, je mólička. Najwjetši dźěl firmow njeje z wuwozom do wukraja spokojom a je dyrbjał spytać, wudźělki na tukrajnych wikach wotbyć. Tukrajne wiki pak njejsu mohłe přewulku mnohosć wudźělkow přetrjebać. Sćěhwk z toho bě, zo so z nuzy předawaše, z dźěla z tworami bróješe. Jenož snadna ličba firmow je połnje dźěłać mohła; pola mnohich firmow je so wobkhod nakhwilnje pozběhnył, powšitkownje pak su skazanki rědko dokhadźałe, tak zo so wobkhodne wobmjezowanja, skrótčenja dźěła a wotpušćenja dźěłaćerjow stajnje množachu.

Ličba dźěłonjemějerjow, kotraž we wokrjesu Žitawskeje komory srjedź decembra 1929: 22 487 wučinješe, je na tajke wašnjo strašnje zrostła. Wjeršk bjezdźěłosće pokazuje 15. februar 1930 z 34 132 dźěłonjemějerjemi. Wot toho časa je ličba na 26 440 spadła. Kajke hospodarske hubjeństwo so w tychle ličbach zjewja, spóznajemy hakle prawje, hdyž wopomnimy, zo su wosrjedź julija 1929 jenož 10 782 wosobow podpjeru bjezdźěłosće dla dóstawałe.

Poćežene běše měrne a wěste dźěłanjo w přemysłu a překupstwje też z tym, zo płaćizny hrubiznow na wšěch polach sylnje khabłachu. Najwažniše hrubizny a kolonialne twory su wot kónca zańdźenoho lěta sem, štož płaćizny nastupa, spadowałe.

Konkurzy a wurunanske jednanja njejsu drje runje w napadnej ličbje přiběrałe, tola je so pokazało, zo běchu dołžnicy strašnje zadołženi. Často hodźachu so žadanja wěrićelow jenož po 30 %, to rěka po třećinje, spokojić. Škody, kotrež tak wěrićeljo při tutych wurunanskich jednanjach poćerpja, su so stajnje powjetšałe. Tohodla je so we přemysłowych a překupskich worštach žadanjo wuprajiło, zo ma so porjad wurunanskich jednanjow skrućić. —

Nuza w ratarstwje je nam wšitkim znata. Rozpis Žitawskeje přemysłoweje a překupskeje komory pokazuje nam, zo też hospodarske położenjo přemysła njeje lohke. Powšitkowna hospodarska kriza je zastupiła a budże krutych naprawow trěbnych, ju přewinyć.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. W juniju přija Swj. Wótc na Damasowym dworje 4000 dźěłaćeri z Neaplskich a Milanskich stronow. Spominawši na swoje 74. narodniny, poručża Swj. Wótc z njewšědnej wutrobitosću k wobdźělnikam putniskoho ćaha. „Při tutej składnosći njemóžemy na to zabyć, zo so wosrjedź dźěłaćerjow a dźěłaćerkow narodźichmy, zo mjez nimi naša młodźina wotrosće a zo wšudźe w kóždym wotrězku našoho žiwjenja zetkachmy so ze swětom dźěła a prócy. To je naša radosć a naš tróšt. A hdyž smy tak zbožowni, wohladać was tu před nami, je wina na tym, wulke česćowanjo dźěła a wysoke měnjenjo, kajkež mamy wo dźěle. Njejsmy tola podarmo zastupjerjo Knjeza Jězusa, toho, kotryž — hačrunjež běše bójskoho pokhoda — chcyše bydlić wosrjedź spokojnych dźěłaćerjow. Khrystus Knjez je přez swoje bóžske prócy dźěło poswjećił, počesćił a wozbóžnił, sčinjo je k srědkej wukupjenja, powyšenja a — powučiwši nas wo joho zaměrje — k wotpokućenju našich hrěchow, k wudospołnjenju křesćanskich póćiwosćow, k modlitwje, kotraž zjednoćuje wšitko we lubosći, k srědkej k dobyću zasłužbow za njebjesa!" — Po tutym wurjadnym wukhwalenju dźěła, podźakowa so Swj. Wótc cyle hnuty za jomu poskićene dary, přepodate jako jubilejny dar. Přispomni k tomu: „Hačrunjež dyrbiće dźěłać, zo byšće móhli živi być, njejsće tola na swojoho Wótca zabyli, kotryž ma wjele synow a dźowkow, kotrež ćerpja nuzu na wšěm, za čož pobrachuja wšě srědki ciwilizacije, samo materijelne srědki!" Naměstnik Khrystusowy dźakowaše so też putnikam, kotříž chcychu ze studnje jubilejnoho pokłada čerpać, hačrunjež maja doma mnoho wotdźeržowanja a dźěła. Wón prosy tohodla Boha wo njebjeske žohnowanjo za wšěch dźěłaćerjow a dźěłaćerkow, za jich bratrow a sotry, za jich předstajenych a dźěłodawarjow, a, zo by jich wšědne dźěło wołožił a skrućił w nabožnym zmyslenju.

Němska. W Fuldźe započachu so 5. t. m. wuradźowanja biskopskeje konferency. Přitomni běchu drje wšitcy biskopja Němskeje, na čole 3 kardinalojo: dr. Bertram, dr. Schulte a dr. Faulhaber, dale Freiburgski arcybiskop dr. Karel Fritz, biskopja dr. Poggenburg z Münstera, dr. Klein z Paderborna, dr. Berning z Osnabrücka, dr. Schreiber z Mišna, dr. Bornewasser z Triera, dr. Hugo z Mainca, dr. Sproll z Rottenburga, dr. Barres z Hildesheima, dale zarjadowarjo diecezow, kaž kap. vikar dr. Spannenkrebs z Ermlanda, titl. biskop koadjutor dr. Hilfrich z Limburga, prelat Kaller ze Schneidemühl, gen. vikar Dittert z Mittelwalde (za pruski podźěl Prażskeje diecezy) a generalny vikar Nathan z Branitz (za pruski podźěl Wołomucskeje arcydiecezy). Wuradźowanja wotdźeržuja so w měšniskim seminaru.

Na pohrjebnišću Oblatow w Hünfeldźe pola Fuldy bu zańdźenu póńdźelu sławny misijonar a misijónski spisowaćel **P. Robert Streit** pokhowany. Narodźi so lěta 1875 w Stendalu Braniborskim, pozdźišo zastupi do misijónskeje šule Oblatow we Valkenburgu a skónčnje do šule w Hünfeldźe. Tu bu 1901 za měšnika wuswjećeny. Na to zastupi do redakcije misijónskoho časopisa Oblatow a pisaše pilnje w lětach 1904—10. Lěta 1911 założi Streit „mjezynarodny institut za misijónstwo" a wudawaše za njón misijónsku knihownju, kotraž wšě misijónske ćišće wopřimuje, ćišćane wot časow Gutenberga sem hač do dźensišoho dnja. Pjeć zwjazkow bě hač dotal wudał, pjeć dalšich je hišće wotmyslenych. Wudawar budże zemrětoho přećel P. Jan Dindinger. P. Streit dósta 1922 wot Münsterskeje uniwersity titul čestnoho doktora za misijónstwo. 1924 a 25 dźěłaše sobu na přihotowanju vatikanskeje misijónskeje wustajency. Tu bu z wjednikom vatikanskeje misijónskeje knihownje. Na wosebite přeću Swj. Wótca wuda wón „Misijónsku knihu Swj. Wótca" (1928 w Hünfeld), kotraž też na evangelskej stronje připóznaco dósta.

Amerikanska republika „San Domingo" je pola Swj. Stoła nowe pósłanstwo zarjadowała.

Wšě dopisy na naš časopis njech so w času redaktorowoho dowola, hač do 23. augusta, scelu na našu ćišćerńju:

Bautzen, Vor dem Schülertor 21.

Wšelčizny.

Strašne wěšćenjo. Mudrochowa mandźelska powědaše swojomu mužej při kofeju takle: „Potajkim jutře pojědu do města a kupju sebi nowy kłobuk, nowu zwjerešnu drastu a też nowe črije, wšitko po najnowšej módže. To změju potom rjenje k rucy, hdyž njedźelu k Šołćicom na kofej a bjesadu póńdźemoj. Ale kajke dha budźe wjedro jutře? Njewěš ty ničo, što wjedrowi wěšćerjo měnja?“ — Muž wotmołwi: „Hm, šklenca ničo dobre njewěšći. Pokazuje na wulki dešćik, błyski a hrimotanja, haj samo krupy ze sněhom a wichorom. Ja tebi njebych jutře z domu radźił.“

* * *

Nowočasny twar. „Nó, kak dha stoji z wašej nowej khěžu. Maće dha ju pod třěchu?“ — „So dźakuju. Haj, třěcha hižo na njej leži a sylna hypotheka tohorunja. Nadźijomnje hišće wokna zezasadźamy a kachle zestajamy, prjedy hač ćazar přińdźe.“

* * *

Wojakowy list. Luba Leńka! Ty so cyle wěsće prawje dźiwaš, zo tak dołho ći ničo pisał njejsym. Wot doma sym dóstał list. Pisali mi su, zo ma nan khory brjuch, dokelž je pił butřanki přewjele. Njemóže ničo zasłužić a mi ničo pósłać. Sym tohodla we wulkich wuskosćach, dokelž je mi jedyn paduch moje kholowy pokradnył. Wyšk je mi nětko prajił: „Zapłać nětko abo dóstanješ kłódu a kóždy dźeń dźesać na zadk.“ — Što mam nětko činić? Čertowe dźěło!

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za měsac julij.

Wyšina nad morjom	Čoplota Cels.			Přeměn važenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca						Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Zwotkel noša	Deščowa mnohosć
	Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přiběrk w gr.			Wotběrk w gr.							
				1	2	3	1	2	3					
210	+10,0	+35,0	+19,8	4900	400	150	3600	2050	1700	+ 1,900	22	6	z lipy	87,8

Towarstwowy powěstnik.

Zwjazk katolskich serbskich młodźencow změje njedźelu, 7. septembra, swój zjězd w Baćonju. Porjad: Popołdnju w 2 hodź. nyšpor z prědowanjom, potom zhromadźizna: „Cyrkeŵ a młodźenc“ (referuje k. kapł. Młynk); „Swójba a młodźenc“ (referuje k. kapł. Handrik).

Hłowny prezes.

Nawječorny wokrjes „Sokoł“ změje 21. septembra swój łučny swjedźeń za dźěći w Khrósćicach.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 517. 518. z Wotrowa: Michał Weclich, Hana Lebzyna; 519. 520. z Ralbic: Hana Brojerowa, Mikławs Dubawa; 521. 522. z Konjec; Pětr Brězan, Pětr Suchi; 523.—525. ze Sernjan: Mikławš Matka, Jakub Šołta, Jakub Korjeńk; 526. ze Smjerdźaceje: Mikławš Wjefš; 527. z Hrańcy: Marja Wokowa; 528. z Hórkow: Jakub Brusk.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1103.—1105.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 5. augusta 1930.

Woły: 104. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 59—63 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 48—55 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 42—46. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 312. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 56—59. 2) Połnomjasne, młódše 50—54. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 45—48. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 423. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 50—54. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—59. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 40—46. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—54. 5) Mjenje a špatnje picowane 33—37. 6) Husumske z pastwy 26—30. **Čelata:** 731. 1) Najlěpše wukormjene 68—75. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 60—66. 3) Špatne 52—58. **Wowcy:** 991. 1) Młódše a stare, wukormjene 64—68. 2) Starše wukormjene 52—58. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 45—50. 4) — . **Swinje:** 2059. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 70—72. 2) Wukormjene 72—73. 3) Mjasne —73. 4) Špatne 70—72. Rancy 62—66.

7. augusta 1930.

Čelata (600): 1) 70—76. 2) 62—68. 3) 56—60. 4) — .

Swinje (962): (přez 300 pt.) 1) 67—68. 2) (240—300) 68—69. 3) (200—240) —70. 4) (160—200) 65—67. Rancy: — .

Serbski Hospodař

poručuje k nazymnomu wusywej

derjećišćenu symjeńtnu rožku.

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

„Swój k swojomu!“

„Čohodla do daloka sahać, hdyž leži dobre tak blizko!“

Dawamy na wšě twory z małym wuwzaćom

5 % rabata.

Pola našich sobustawow dóstanjeće wšo, štož je we wšědnym žiwjenju třěbne. Njechamy Wam jenož jedyn króć posłužować, ale chcemy Was na přecy za dobrych wotběrarjow sebi zdźeržeć; tohodla předawaja naše sobustawy jenož twory prěnjeje kajkosće po přihódnych płaćiznach.

Z počesćowanjom

towarstwo za překupstwo a rjemjeslnistwo w Pančicach
rabatowa wotnožka (Rabattabteilung).

K nam su přizamknjeni a dawaja naše znamki:

W Pančicach: Pawoł Glawš, Jurij Wawrik, Rud. Kaiser, Jurij Hajnš

w Njebjelčicach: Jakub Kubaš

w Kukowje: Bruno Natuš, Pawoł Wornač

w Nowej Wjescy: Mikł. Dyrlich, Max Šmid

we Worklecach: Madl. Hilmanec, Jakub Rjelka

w Pěskecach: Jan Mjechela

w Rózeńće: Jurij Glawš, Michał Krawc

w Smječkecach: Mikł. Hejduška

w Lejnje: Bjarnat Wornač, Eug. Häcker

w Sernjanach: M. Kral

w Khrósćicach: Franc Natuš, Max Pöpel, Jurij Proska, Pawoł Hórbank

w Miłoćicach: Mikławš Šěrak

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchеř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Jězdne koła,

jednotliwe dźěle k tomu, gumije
płaćizny hódno pola
Thomasec bratrow
Budyšin, Kamjeńtna dróha 16

Knjez nad žiwjenjom a smjerću je našoho prezesa
wysokodostojnoho knjeza
arcyměšnika a fararja Jana Sołtu

póndźelu, 4. awg., do swojeje wěčnosće wotwołał. Wutrobnje so dźakujemy a wuprajamy zjawnje
„Zapłać Bóh luby Knjez!“
załožerjej a spěchowarjej našoho towarstwa.

W pobožnych paćerjach pak budźemy na našoho knjeza fararja spominać!

W **Kulowje,** na dnju pohrjeba, 7. awgusta 1930.

W mjenje towarstwa serb. kat. młodźencow Kulowskeje wosady:
Mikławš Kral, předsyda.

Dokonjawši swoje zemske pućowanjo, woteńdźe měrnje w Knjezu po krótkej khorosći ze swjatymi sakramentami domawobstarany mój lubowany mandźelski, naš swěrny nan a dźěd

Jakub Brěžan,

wumjeńkař w Khrósćicach,

swojeje staroby nimale 78 lět, do wěčneje domizny. Zańdźeny štwórtk pokhowachmy joho ćělne powostanki k poslednjomu wotpočinkej. Za wšitke wopokazy křesćanskeje lubosće a sobužarowanja hnući wuprajamy wšěm, kotřiž so za dušu zemrětoho modlachu, přećelam a znatym z blizka a z daloka za bohate k-rowu-přewodźenjo swój

najnutrniši dźak a „Zapłać Bóh“!

W Khrósćicach, Zejicach, Banecach, Nowym Łuzcu, Haslowje, Worklecach a Kukowje,
na dnju pohrjeba, 7. žnjeńca 1930.

Zrudni zawostajeni:

Marja zwud. **Brězanowa,** jako mandźelska,
Hańža Brězanec,
Jakub Brězan,
Mikławš Brězan,
Hana Liščyna rodź. Brězanec,
Madlena Libšowa rodź. Brězanec,
Jurij Brězan,
Marja Zelnakowa rodź. Brězanec.

Zańdźenu pónđźelu popołdnju 1/44 hodź. wotwoła po krótkej khorosći Bóh luby Knjez, wyšši měšnik, swojoho swěrnoho służownika

wysokodostojnoho knjeza

arcyměšnika fararja Jana Šołtu

w 64. lěće joho žiwjenja a w 39. lěće joho měšniskoho powołanja, derje wobstaranoho ze wšitkimi swjatymi sakramentami, do swojoho kralestwa.

Cyrkwinske předstojićerstwo a cyła Kulowska wosada žaruje wo swojoho njesprócniwoho pastyrja a prosy wo pobožny paćeŕ za drohoho zemrětoho.

W **Kulowje,** 4. awgusta 1930.

Šołtyšek,
kapłan.

Bulank,
městopředsyda cyrkwinskoho předstojićerstwa.

Wróćiwši so wot rowa

wysokodostojnoho knjeza arcyměšnika a fararja

Jana Šołty w Kulowje

wuprajamy **najwutrobniše „Zapłać Bóh“** duchownym sobubratram zemrětoho, miłosćiwym sotram, wosadnym towarstwam, wšitkim wosadnym, wopytowarjam póstoho wječora a nošerjam, kaž tež wšitkim, kotřiž su jomu kajkužkuli lubosć za žiwjenjo wopokazali. Tež dźakujemy so za wšu wěncowu pychu zemrětomu wěnowanu.

Prosymy wo modlitwu za dušu zemrětoho.

W **Kulowje,** 7. awgusta 1930.

W mjenje wšěch žarowacych přiwuznych:

Mikławš Šołta.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Scholastikus Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětr. cyrkwi 9. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoréčak čo. 3895.

33. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **16. awgusta 1930.** | **68. lětnik.**

W léću cyrkwinoho léta.

Boža přiroda wožiwja swoje połne naléćo w aprylu, meji a započatk junija. Hdyž je kwětkowa rjanosć a pycha w južnišich a w ćoplišich krajach hižo překćěta, potom hakle pola nas naléćo ze swojimi kuzłami zaćehnje a pomału hač do najwyššich stron horow, do samotnych łukow a ladkow so namaka. A hdyž maja hižo w dole deleka, w nižinach a runinach swoje žně, hdyž Boža přiroda tu dócpěła wjeršk léća, je hišće we skhowanych blečkach horow nalětny kćěw a nalětny zybol. Hakle w khětro pózdnim času léća zrawja na jich polach rědke a snadnuške pólne płody.

To je rytmus, kołoběh w Božej přirodźe, kaž jón kóžde léto z nowa dožiwimy. Tutomu běhu w stajnym kole, kaž nam přiroda to pokazuje, přidruža so cyle měrny a stajny běh cyrkwinoho léta.

Čas wot jutrow hač k swjatkam bě nabožniske cyrkwine połne naléćo a přinjese swojim dźěćom wobnowjene hnadowne žiwjenjo dušow.

Tydźenje po swjatkach pak, kiž so rozdźěleja na měsacy junij, julij, awgust a september, su tak rjec léćo cyrkwinoho léta: na jasnym, běłym dnju mamy skutkować z modlenjom a dźěłom, maja naše duše kaž pólne płody zrawić w žahacym, palacym słóncu a też při dešćach a zliwkach žiwjenja.

Słónčne léto a cyrkwine léto stej mjez sobu najwužšo zwjazanej. Cyrkwine přeznaturske žiwjenjo bjerje tak rjec do swojeje służby Božu přirodu samu, ju překrasnja a swjatosća, kaž sebi też prěni křesćenjo runje swětło wuzwolichu za znamjo Khrystusa a žiweje wěry do njoho, kaž samo stari pohanjo, wosebje też pohanscy Serbja, swoje naturske začuwanja a wožiwjenja w Božej přirodźe zaplećechu ze swojimi pohanskimi nabožnymi wobrjadami. Dźensa hišće so we wšelakich stronach na dźaknym swjedźenju za Boże žně snopy a pólne płody přinošeja do Božoho domu, zo bychu so tu Bohu woprowałe a do Božeje służby wzałe.

Léćo cyrkwinoho léta, čas wot swjatkow hač k suchim dnjam w septembru, je, runje kaž w Božej přirodźe, čas wobstajnoho zrosta a zrawjenja.

Nalětne róže a kwětki njebychu nam ničo pomhałe, njebychu-li wone w płodach léća swoje zdokonjenjo namakałe, swoju krónu nadešłe.

Stajnje so wospjetowace swjećenjo njedźele zhromadźa wěriwych k Božej służbje. Njedźela dźěći Boże z hary a drějeńcy wob tydźeń wumóža a jich wjedźe w swjatočnym drasćenju do Božoho domu, ke kužołam duchownoho zrósta a swjatosćenja, žiwi jich ducha z Božim słowom w njedźelskim prědowanju, w słyšenju njedźelskoho čitanja swjatoho sćenja, žiwi wosebje dušu w najswjećišej eucharistiji ze žiwym khlěbom njebjeskim.

Tak haji njedźela a dowjedźe přecy bóle k zrawjenju naš nabožny zróst. Žiwjenjo Božeje hnady, w naléću cyrkwinoho léta z nowa wubudźene, ma nětko pola nas zrawić, ma swoje płody pokazować, runje kaž štom we našej zahrodźe, runje kaž Boža trejda na polach, kaž winowa kić na winowym pjeńku. Tutón čas mjenuje so w cyrkwinej rěči: per annum, to rěka, přez cyłe léto.

Kaž to naše wóčko a našu wutrobu zwjesela, hdyž so po našich žohnowanych honach překhodźujemy, kaž je nastajne zrawjenjo, kiž na našich polach a łukach wobkedźbujemy, jenož znamjo wyšoho, lěpšoho zrawjenja a skónčnoho dozrawjenja našich dušow, tak zwjesela też tajki ćichi a měrny njedźelski překhod a rozhlad po liturgiji Božich mšow na njedźelach po swjatkach naše duchowne wóčko a bywa nam cyroba, duchowna jědź za naše duše.

Tohodla też Posoł wo tym pisa. To njeje žana slědźeńka a mjedowa pomazka za tajke slědne duše, kotrež pytaja w Posole stajnje měd za swoju wćipnosć, město sytneje pojědźe — bonbons k zabawje a něšto, zo mohł so khory nasmjeć, ně, to ma być stary, dobry njedźelski wobjed: sušene rjebleška a čorny wusmuš.

Wo zrawjenjo našich dušow so cyrkwi jedna. Kajke křesćanske zmyslenjo chce nětko cyrkeŵ w léću swojoho cyrkwinoho léta w našich wutrobach a w našim žiwjenju zezrawić dać? Njedźele po swjatkach rěča wjele wo našim horju, wo miłosći Božej, wo lubosći k Bohu a k bližšomu, wo dowěrje na Božu swjatu předwidźiwosć. Štóž nadobywa w lubosći k Bohu a bližšomu, w tajkej

duši so njehodźi prěć — njebjeske kralestwo pomału zrawja, kaž płód na štomje, kaž kić na pjeńku.

Čim bóle my Boha lubujemy kaž dźěćo swojoho nana a čim njesebičnišo my swojoho bližšoho lubujemy, njech je to nětko tón, kiž je nas doprjedy rozhněwał, njech je to naš politiski abo hospodarski přećiwnik abo nowočasny farizej, kiž měni, zo je sam prawy a sprawny a druzy wšitcy wotlěpjerjo, njech je to hordy, naduwaty zaducej, kiž by sebi prjedy khribjet złamał, hač by nam słowčko popřał, njech je to połmortwy při puću ležacy narodny njepřećel, abo na wić khory, na wić nětčišich politiskich a hospodarskich zrudnych wobstojnosćow khory, kotrež wšitcy wobžarujemy, ale dźensa k jutřišomu zdobom přeměnić njemóžemy, čim bóle my potajkim swojoho bližšoho lubujemy, to rěka, swoje katolstwo pokazujemy, zo tutu lubosć mjez sobu — bjez wuwzaća — hajimy a šamału sebjelubosć wukorjenjamy, kiž so kaž najhórša njehódź w zahrodkach našich wutrobow zahnězdźuje, čim bóle rosćemy, čim wjacy nadobywamy na duchownym zrawjenju w duchu cyrkwinoho lěta.

W modlitwach, oracijach, tak mjenowanych ćichich modlitwach abo sekretach tutych njedźelow po swjatkach woznamjenja so zhromadźene farske wosady, haj cyła cyrkeŵ, jako „zwjazk“, jako „swójba“. Tute zjednoćeństwo je we swojich sobustawach dušinje runje tak rozdźělene, kaž je to zwonkownje po ćěłach. Kaž w zahrodźe štomy wšelakich družinow stoja, kaž na samej łucy wšelake kwětki kćěja, kaž na polach wšelake płody zrawja, tak je też w cyrkwi Božej: tu kleči swjatobliwy staw cyrkwiny při hrěšniku, wěriwy při dwělowacym, so modlacy pódla zwučenoho klejerja, přiwěrkacy pódla prawowěriwoho, sebičny při njesebičnym, swjatosćeŕ njedźele při wonječesćerju Knjezowoho dnja, pokojny při zadźeraku, wěrnosćiwy pódla so mějo lesnoho dwojoréčnoho, čisty při nječistym, za pjenjezami hłodźacy při tajkim, kiž zacpěwa swětny mamon, swjaty pódla farizeja, sprawny při njesprawnym, zrudny při wjesołym pachołu, kiž wšo w róžojtym swětle widźi při tajkim, kiž stajnje w kisałym sudźe tči, prawy žonkaŕ při zasadnym njepřećelu słabšoho splaha, alkoholikaŕ ma při sebi swojoho antialkoholikarja, požadliwy při krutobliwym, lutowaŕ při přečinjerju, skrabosćak při wulkomyslnym a tak dale.

A wšěm je nadawk stajeny, zo maja zrawić, zezrawić, dozrawić, kóždy sam za so a wšitcy hromadźe jako zjednoćeństwo w Knjezowym kralestwje.

Cyrkeŵ njewustawa, we swojich čitanjach a modlitwach tutych njedźelow rjosu a słónčne pruhi Božeje hnady na duše wuprošować, kaž wona też prosy wo Boži dešć a Bože słónčko za naše pólne płody.

Wona přeprošuje k wulkej hosćinje wěrnosće we Božim kralestwje, wjeseli so, hdyž jena wowcka so wróći a nakaza, kaž pastyŕ, hdyž zhubjenu wowcku zasy namaka. Wona nas warnuje wótcowscy před zakisom a wučbu farizejow našoho časa, pokazuje nam Zbóžnika, kak wón dobroty wudźělejo dźensa hišće kroči mjez nami. Jene chce cyrkeŵ w našich wutrobach dócpěć, zo bychmy dozrawili přez wěrnu lubosć k Bohu a sobučłowjekam k dospołnym křesćanam. Wězo — to też cyrkeŵ derje wě — čłowjeska wutroba so ćežcy wobdźěła a prjedy so popadnychu ryby na jězorje Genezareth, hač tajka štuka w serbskim haće do syće skoči.

Njedźelske epistle abo čitanja, ż listow swjatych japoštołow wzate, rěča tohodla należnje a kruće k našim wuchom. Boži duch ma nas wodźić, rěka w nich, nic duch swěta, nic duch tuteje zemje, nic duch, kiž jenož sebje samoho znaje a nikomu prawo njeda.

Kóžda njedźela woznamjenja za prawe dźěćo cyrkwje khutne přepytowanjo swědomja. Wězo je jich wjele, jara wjele, kotříž do toho njepřińdu a swoju přitomnosć na njedźelskich Božich służbach k wšomu druhomu wužiju, jenož nic, zo bychu sebi na zakładźe Božoho słowa swědomjo přepytali, abo činja, kaž njedawno žona w . . . wosadźe, kiž po prědowanju wšitkim na kemšacej šćežcy powědaše: to wšo płaći našomu . . . Jej boždedla žane słowo! Tak wězo w duši žane stwjelco zrawić njemóže, hdyž w cyrkwi prědowanja słyšimy za druhich, jenož nic za so.

A dale, štož přepytowanjo swědomja nastupa při słyšenju Božoho słowa, ći najwjetši wumjelcy w cirkusu Barnum so tak wjerćeć, wić a lětać a přeskakować njemóža, kaž někotryžkuli kemšeŕ a posłuchaŕ na Bože słowo, hdyž počina Bože słowo we swojej hubje wjerćeć, hlada, kak by Božomu słowu kaž cłownikej na češkich mjezach z lesću wutłóchnył, hdyž wě so ze wšelakorymi wuréčemi kormić: kup nuknicy, přah wołow, młoda rjana žona — to su jenož někotre přikłady, kak wědźa so ludźo našoho časa, kiž su na wyššich šulach byli, zwinyć swojeje njedźelskeje winowatosće.

Tydźenje a měsacy zrosta a zrawjenja na našich polach su často wohrožene přez słónčne wupary, zliwki z krupobićom, přez to, zo je wobstajna suchota abo stajne dešće. Kóždy rataŕ to wě a też z tajkimi njezbožemi liči. Tohodla dyrbimy sebi Bože žohnowanjo wuprosyć a też zasłužić.

Njeje pak w nabožnym žiwjenju runje abo nimale tak?

(Přichodnje skónčenjo.)

Politiski rozhlad.

Swjedźeń wustawy.

Zańdźena póńdźela běše dźeń němskeje wustawy. Khorhoje na wšěch zjawnych twarjenjach na njón pokazowachu. We wšěch wjetšich městach wotměchu so swjatočnosće, kotrež na wuznam tutoho dnja pokazowachu. Najwjetša so wězo w Berlinje wotmě. Zańdźenu njedźelu popołdnju hižo běše we wulkim Berlinskim stadiju swjatočnosć. Na 7000 Berlinskich šulerjow a šuleŕkow předwjedźe w allegoriskej reji němske rěki a wuznam. Póńdźelu woswjeći knježeŕstwo w němskokrajnym sejmje dźeń wustawy w swjatočnym posedźenju, při kotrymž měješe minister znutŕkownych należnosćow dr. Wirth swjedźeńsku rěč. Němskokrajny kancler dr. Brüning wunjese ke kóncej sławu cyłomu w republicy zjednoćenomu němskomu ludej.

Msgr. Šramek 60 lět.

Češki minister msgr. dr. Šramek swjećeše zańdźenu póńdźelu swoje šěsćdźesaćiny. Wón je wjednik češkich katolikow, předsyda češkeje ludoweje strony, jeje założeŕ a wuspěšny a wulcyčesćeny wjednik. Pod joho wjednistwom je tuta strona jako jenička češka katolska strona so nimoměrnje wuwiła, tak zo je nětkle třeća najsylniša strona mjeze wšěmi politiskimi stronami w Čechach docyła. Wšelake a wuznamne časopisy roznošuja dźeń wote dnja katolsku ideju do ludu. Dokelž je časopistwo móc, je jomu msgr. Šramek wosebitu kedźbnosć přiwobroćił. Z małym je započał a z wulkimi woporami też na tutym polu. Ale też tu je z wulkim wuspěchom dźěłał. Tak je loni dotwaril za 20 milijónow češkich krónow čišćeńnju w Prazy, kotraž je jena z najmodernišich w cyłych Čěchach. Tuta je zjednoćena z domom charity, w kotrymž kóždy dźeń na 1000 ludźi wobjeduje, w kotrymž 300 młodych ludźi bydli, kiž je srjedźišćo ludowoho hibanja w Prazy. Po cyłych Čechach, Morawje atd. ma tuta strona swoju krutu hospodarsku organisaciju, kotruž stajnje dale wutworja. Tak je w jeničkim lońšim lěće jenož w Čechach na 70 nowych hospodarskich organisacijow założiła. Też młodosć je wón organisował pod samsnej křesćanskej katolskej ideju we wulkej ćěłozwučowanskej organisaciji „Orel“. Kak sylna a žiwa to organisacija, to smy loni na wšoworjolskim zlěće w Prazy widźeli, hdyž přez Prahu w imposantnym ćahu ćehnješe juskajo 35000 katolskeje orelskeje młodosće a hdyž wona předwjedźe we wulkim stadiju swoju móc před 120000 přihladowarjemi. We wšěm tym tči hobrske, wulcy

systematiske dźěło. Tola žadyn wuspěch bjez tajkoho dalokopředmyslenoho krutoho dźěła. Žana móc bjez krutoho hłubokoho zakłada. Tajke dźěło je Šramek wukonjał, tajke zakłady je wón kładł. Tuž wón woznamjenja program, wón woznamjenja móc. Wón je jedyn z mało muži we Čechach, kotryž je wot dźesać lět hižo z ministrom. We běhu poslednich dweju lět běše samo zastupjeŕ khoroho ministerskoho presidenty Šwehle a z tym wjedniska wosoba cyłych Čech. Přez njoho a z nim je sebi katolski lud stojišćo wudobył, kajkež do wójny nichtó za móžne měł njeby, z kotrymž ma dźensa kóždy politikaŕ w Čechach ličić. Na wuspěšne žiwjenjo človjek ze spokojenjom hlada. Msgr. Šramek to może. Też my jomu zbožo přejemy! Njech w strowosći skutkuje hišće mnohe lěta k zbožu češkoho katolskoho ludu!

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Póndźelu dopołdnja, 1/211 hodź., wotmě so w měšćanskim dźiwadle wustawiny swjedźeń Budyšskich wyšnosćow. Swjedźeńsku rěč měješe knihowniski direktor Marks. Wón rěčeše wo ludowym zdźěłowanju a joho wuznamje za stat. Rěčnik rozestaja w jednotliwych dypkach, čohodla je ludowe zdźěłowanjo nuzne, kajki ma wone nadawk, kajke su wašnja zdźěłowanja za wotrosćenych, što woznamjenja swobodne zdźěłowanje luda za stat. Swjedźeńska rěč namaka žiwe přihłosowanjo pola připosłucharjow, kotřiž běchu so we wulkej ličbje zešli. Knjez wokrjesny hejtman Dr. Waentig poděka potom hišće wo ważnosći noweje wustawy němskoho stata, pokaza wosebje na to, kak wulki nadawk je w swojim času wustawa dokonjała, hdyž rozpad němskoho stata hrožeše, njech też nětčiša wustawa njeje bjez njedospołnosćow. Hdźe by był skutk človjeskoho ducha, kotryž by tajke njeměł. Přemóžaca wjetšina němskoho luda připóznawa so k republikanskej statnej formje na demokratiskej podłozy. Njeje čas k tomu, zo so wo nju wadźimy, hdźež powšitkowna hospodarska nuza nas před hobrske nadawki staja. Politiske a hospodarske rozděłowanja dyrbjałe so přecy tak wjesć, zo ludowe zjednoćeństwo z tym njećerpi. Jenož jako sylne zjednoćenstwo budźe so lud Němskeje we tutym hospodarskim bědźenju zdźeržeć móc. W tym zmysłu wunjese sławu na němski lud a němsku republiku.

Z Budyšina. Poměrnje so w měšće Budyšinje lětsa mało twari, zawěsće pak mjenje, kaž w poslednich lětach. Wosebje so privatnych nowotwarow jara mało wuwjeduje. Měšćenjo dźiwaja na to, zo bychu swoje khěže wuporjedźeli — jich wobmjetk wobnowjeli a je rjenje wobarbili — njespokojeja so wjacy z tym, zo bychu je jenož wobělili, abo w barbje wobmjetka stojo wostajili. Z tutym wumolowanjom we wotměnjatych barbach, kotrež měšćanski twarski hamt namjetuje, dóstawaja Budyšske wulicy dale a přećelniši napohlad; samo wuzke zakhmurjene haski činja, hdyž su so pisanu drastu woblekłe, jara spodobny začišć. To so pokazuje wosebje na mjasowych wikach. Tu stoji česćehódna tachantska cyrkej, lětstotki stara. Jeje zwonkowny wodźěw je khutny; wona njeje woblečena do pyšneje barbjateje drasty. Wobmjetali su jeje murje a sćěny ze šěrym wobmjetkom, z kotrohož nahe lica kamjeni kruće do swěta hladaja. Do koła wokoło stoja khěže, přećelnu pisanu drastu woblečene. Tak nastawa začišć, jako by tachantska cyrkej tam stała, kaž znaty domizniski spěwaŕ praji, jako česćehódna, dostojna, khutna maćeŕ wosrjedź wjesołych, radowacych so dźěći. — Nowotwary, kotrež su lětsa započate, su při přihódnym wjedrje nimale daloko hižo wjedźene. Nahladny twar měšćanskoho muzeja je hižo zezběhany. Bórzy jón přikryja a zwobmjetaja. Potom wottorhaja rósty, do kotrychž je nětkle, mohł rjec zawaleny — a našomu wóčkej so předstaji twar w cyłej swojej mócnosći. Znutřkowny wutwar budźe zawěsće hišće dłěši čas trać. — Też přitwar Budyšskoho klóštra Franciskankow spěšnje postupuje. Hižo je kryty a też zdźěła wobmjetany. W oktobru, sebi mysla, budźe zwonkownje a znutřkownje dotwarjeny. Potom změja skónčnje duchowne knježny, kotrež so stajnje před Najswjećišim modla, też za nas wšitkich so modla, też za katolskich Serbow, wot kotrychž přecy mnoho přećelniwosće nazhonjeja, dosahace, swětłe a strowe jstwički. — Z twarskimi dźěłaćerjemi zetkawachmy so tele dny też w hali Budyšskoho dwórnišća. Běchu tu mócne rósty nastajeli, zo bychu wjeŕch srjedźneje hale zwuporjedźeli. Tam a sem běchu so dźěle wobmjetka wot wjeŕcha puščiłe, najskěrje stajnje so wospětowacoho zatřasowanja dla, kotrež přijězdźowace a wotjězdźowace ćahi sobu přinjesu. Cyły wjeŕch su dokładnje překlepali, a dźěle, kotrež hrožachu wotpadnyć, wobnowili.

Z Wulkeje Dubrawy. Pod wulkej bjezdźěłosći ćeŕpi Wulko-Dubrawska gmejna. W poslednim posedźenju gmejnskich zastupjerjow so wozjewi, zo stej wot wobydleŕstwa dwě třećinje bjez dźěła. Bjezdźěłosć wurosće so na katastrofu za gmejnu, jeli hamtske hejtmanstwo w prawym času srědki za nuzne dźěła njewustaji. Wysoka ličba dźěłonjemějerjow wujasnja so z toho, zo je Margarećina hěta dźěłaćerjow z dźěła puščała a Adolfowa hěta dźěło zastajiła. Kaž so z Berlina piše, budźe wot tych 85 milijonow, kotrež je němske knježeŕstwo za potuńšene a jednotne twarjenjo bydlenjow wustajiło, zo by so z tym dźěło za dźěłonjemějerjow postarało, Sakskej 10 milijonow přepokazanych. Wo rozdźělenju tutych pjenjez sakske knježeŕstwo hišće rozsudźiło njeje.

Z Njeswačidła. Na starym hrodźe w Njeswačidle přewjeduja so nětkle wšelake wobnowjeńske dźěła, kotrež Žitawska twarska firma Zeißig a Läuter z tudyšimi dźěłaćerjemi wukonja. Před krótkim je „domizniski škit“ přez swojich wěcywustojnych starodawny twar, kiž je w lětach 1721—1723 přez wójwodu Bjedricha Ludwika z Würtemberk-Teck w rjanym renaisanskim stilu natwarjeny, dokładnje přepytał. Při tym je so wukopało, zo strach wobstoji, zo stary hród so roztorhnje a zasypnje. Mócne twarjenišćo stoji mjenujcy na zakładach staroho wot ryćerja ze Schreibersdorf w 15. lětstotku natwarjenoho hroda. Kóncaj rjanoho hrodu pak přesahujetej tele stare zakłady a čišćitej so do zemje, tak zo strach roztorhnjenja cyłomu twarej hrozy. Ke škitej přitwarjeja so nětko sylne betonowe stołpy. Też druhe zwonkowne wuporjedźenja so přewjeduja, zo by so twar před rozpadom škitał. Dale dyrbja so w znutřkownym hrodźe wšelake drjewjane dźěle wobnowić. Tute twarske dźěła budźa dłěši čas trać.

Ze Serbskich Pazlic. (Njezbožo.) Hdyž wutoru tydźenja pohonč Langa, kotryž pola kublerja Haški w Serbskich Pazlicach služi, do konjenca zastupi, wuhlada tam patu z kurjatami. Tutu chcyše wón wuhnać, při tym pak wudyri kóń a přerazy jomu hornju nohu. Wbohi so hnydom zwjeze a padźe tak njezbožownje, zo kóń po nim teptaše. Při tym zrani jomu wobličo a złama jomu wěnc. Čežko zranjenoho da hnydom zawołany lěkaŕ do Worklečanskeje khorownje dowjesć. Tam lěkaŕ jomu rany zaši. Langa běše dźěławy a spušćomny čeladnik. Z nim a joho staršimaj maja wšitcy sobučuća. Haj, človjek njewě, kak dołho je čiły a strowy a kak ruče čaka na njoho njezbožo a smjerć.

Ze Serbskich Pazlic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu wutoru, 19. awgusta, pop. 1/22 hodź. w hosćeńcu. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z Kulowa. Za faŕskoho administatora Kulowskeje wosady bu pomjenowany wysokodostojny knjez Mikławš, Šołta, tukhwilu lokalist w Fürstenberku. Nowy administrator je syn Kulowskeje wosady; wón pokhadźa z Brěžkow.

Ze Šěrachowa. Wěži tudyšeje farskeje cyrkwi so nětkle dokładnje wuporjedźatej. K wuwjedźenju wobnowjeńskich dźěłow su dyrbjeli wysoke rósty nastajeć. Po dokonjanym wobnowjenju budźe cyrkej so ćim rjeńša předstajeć, kotraž tak hižo ze swojimaj dwěmaj wěžomaj začišć kathedrale čini. Mjez jutrami a swjatkami buštej křižaj a kuli na wěžomaj hižo znowa pozłoćanej a kónčkaj wěžow hač do zwóncy z wolijowej barbu wobarbjenej. Nětko dóstanjetej

wěži nowy wobmjetk a wobělenjo. Postajenjo róštow dokonja so skoro z kuzłarskej spěšnosću. W běhu 4 dnjow běštej wěži z wječornej fasadu cyrkwje zaróštowanej. Tute dźěło je wuwjedła Drježdźanska firma Klaus, kotraž so z požčowanjom a postajenjom róštow zaběra.

„Pastoralis officii Nostri".

Před lětom, 13. awgusta 1929, buchu w Berlinskim statnym ministeriju wobkrućene lisćiny, wopřijace wujednanjo mjez pruskim statom a Swjatym Stołom, wuměnjene. Lětsa na samsnym dnju, potajkim na lětnym wopomnjeću tutoho stawizniskoho podawka, je so w Romje japoštolski dekret podpisał a wozjewił, z kotrymž so pruske diecezy po wobzamknjenym konkordaće z nowa rjaduja. Kaž je znate, běchu w pruskim konkordaće jenož zakłady cyrkwinoho znowazarjadowanja położene: Paderborn a Wrótsław buštej na arcybiskopstwje powyšenej — Berlin a Aachen jako biskopstwje założenej. Wobmjezowanjo noweju arcybiskopstwow a biskopstwow měješe so přewjesć přez wosebity bamžowski dekret. Bližše wo wobsahu tohole ważnoho dekreta njeje hišće znate. Dekret je podpisany wot kardinała Rossi, sekretara konsistorialneje kongregacije a wot kardinała Frühwirta, kanclera swjateje romskeje cyrkwje.

Japoštołskomu nunciej w Berlinje, Dr. Cesare Orsenigo, je so wuwjedźenjo dekreta wot Swjatoho Wótca nawdało a zdobom wšitka trěbna połnomóc za to jomu so spožčiła. Wšitke zadźewki, kotrež traž bychu mohłe při wuwjedźenju nastać, móža wot njoho być wotstronjene. Tak powjedźe wot prjedawšoho Berlinskoho nuncia dr. Eugenio Pacelli započate dźěło nětčiši japoštołski nuncius dale. Tuž wobstoji nadźija, zo znowarjadowanjo cyrkwinskich wobstojnosćow w Pruskej na zakładźe nowoho bamžowskoho dekreta bórzy do skutka stupi. Njech wone służi k lěpšomu cyrkwje a stata.

Ważne bamžowske dekrety, kaž na př. horjeka naspomnjeny, rěkaja „bulle" a mjenowane bywaja stajnje po słowach, z kotrymiž so započinaja. Tak rěka nětčiša bulla: „Pastoralis officii Nostri", dokelž su to jeje zawodne słowa.

Hłowna skhadźowanka w Kulowje.

Před šesćimi lětami hrajachu serbscy studenća w Kulowje. Čohodla pak to zahrachu hižo zasy 10. žnjeńca „Marušu"? — Jadro skhadźowanki njeje zcyła dźiwadłowy wječor, ale zhromadźizna. Přecy zasy a zasy organ łužiskoserbskoho studentstwa „Serbski Student" skorži, zo nima šěrši lud za to zajima, zo tam njepřińdźe. Snadź pokaže hižo přichodna hodowna skhadźowanka, zo je wěsće hłowna wěc kóždeje skhadźowanki zhromadźizna. Jedyn z přichodnych čisłow „Serbskoho Studenta" nam wěsće něšto nowe w tutym nastupanju přinjese. Z druha chcychu studenća wěsće zasy do Bramborskeje, do Prusow. Tu je nuzne, přecy zasy jónu pokazać, zo Serbja też něšto móža, zo maja prawo na wobstaćo, zo bychu njezanjechali swojeje serbskeje rěče, ale spokojnje čakali, dóniž njepřińdu wjednicy. A skhadźowanka je na tutym polu swój wuspěch měła.

I

Sobotu w 15 hodź. zhromadźi so Zwjazk k swojej hłownej zhromadźiznje. Jenož štyrjo wuwostachu njezamołwjeni. Też cyła črjóda njezwjazkarjow bě přišła, tak zo bě jstwa dospołnje połna. Z narodnej hymnu wotewri starši Zwjazka knjez Jurij Henčl zhromadźiznu a přečita hnydom postrowy. Na to rěči knj. stud. Maks Rječka z Radworja wo wšelakich nadawkach studentstwa. Nowe směry, hižo dołho propagowane, maja so hłubšo a swědomićišo přewjesć. Wšitcy studowacy, budź akademikoju abo nic, maja zhromadnje bjeze wšoho horda dźěłać za swój studentski dom, rozšěrjeć zwjazkowe pohladnicy a pisać do swojoho organa „Serbskoho Studenta". Prawa towaršnosć bjeze wšeje nadutosće a hordosće dyrbi zmóžnić spomóžny zwjazk mjez wšěmi towaršemi, budże płodźić hišće wjetše hibanjo a dźěło w Zwjazku.

Knjez stud. Pawoł Wirt cyle přihłosuje słowam knjeza Rječki. Z dobrym přikładom a w towaršnej lubosći njech starši swojich młódšich towaršow sebi wotćahnu k swěrnym a zahoritym zwjazkarjam. Nadutosć wocuzbuje a rubi nam młode strachoćiwe wutroby, to je a budże přecy wěrno. Knjez stud. Rjenč skorži, zo studenća njepředawaja dosć zwjazkowych pohladnicow.

Po tutym dobrym přednošku sobustawa towarstwa Drježdźanskich akademikow „Bjarnata Krawca" přijimuje Zwjazk tute nowe towarstwo do swojeje srjedźizny.

Po tutym ważnym a swjatočnym wokomiku sćěhowachu najprjedy rozprawy funkcijonarow Zwjazka. Starši, knjez Jurij Henčl, zroprawja wo dźěle Zwjazka. Swoje nowe směry njemóžeše dospołnje přewjesć. Zo su zhromadźizny skhadźowankow najważniše dźěle cyłeje skhadźowanki, pokazaštej wobě skhadźowancy, hdyž bě wječorny swjedźeń bóle pódlanska wěc. Prěni zdźěłanski kurzus so wotmě na hodownej skhadźowancy w Khrósćicach. Poměry k „Towarstwu Pomocy" dozrjaduja so zawěsće bórzy. Za „Studentski Dom" so z ćicha dźěła. Też hłowny starši wupraji zjawnje, zo so pře mało za časopis „Serbski Student" pisa.

Sekretar knjez Stanisław Nawka z dźěła hišće pře hubjene wutworjenjo tutoho zastojnstwa strowje kritizuje.

Z rozprawy knihownika knjeza Rychtarja je dowidźeć, kak wjele knihow (106) přez losowanjo do luda přińdźe. Je to wěsće spomóžny skutk serbskoho studentswa.

Składnik knj. Jurij Rjeńč rozprawja wo předawanju Trstenjakowych pohladnicow.

Nětko rozprawjachu towarstwa, a to po rjedźe swojeje staroby. Starši „Society" knj. St. Nawka rozprawja skoro pře nadrobnje wo dźěławosći tutoho staroho towarstwa. Wosebje haješe so tu spěw, rěčniske wumělstwo a pućowanjo. Biblioteku zapisachu do kartoteki a předźěłachu stare wustawki. Rozprawa bě dołha a myslu, zo je starši chcył mały přednošk poskićić, kak so hodźi wuspěšnje we towarstwje dźěłać.

Knježna Ema Krawcec zastupuje Pražsku „Serbowku". Towarstwo bě so wosebje při słowjanskich a serbskich swjedźenjach aktivnje wobdźěliło, byrnjež by jenož 3 sobustawy měło.

We „Władze" njeje čiłoho živjenja. Starši nimaja po zdaću prawoho zajima, tola młódši so njebojaznje dźěła přimaja. Na kim a na čim to zależi? Nadźijomnje so ta wěcka bórzy přeměni.

„Swoboda" pak mócnje dźěła. Wosebje tu wjele spěwaja a jara wjele přednošuja. Po dołhim drěmanju stoješe pod staršim knj. Gerhardom Wirtom, nětko je nawjeduje knjez Rychtař z Rakec.

Na wyšinu zakładźe dźěłatej akademiskej towarstwje „Arnošt Muka" w Lipsku a „Bjarnat Krawc" w Drježdźanach. „Arnošt Muka" studuje basnika Ćišinskoho a dźěła khwalobnje a energiscy ze „Serbskim blidom" w Lipsku. „Bjarnat Krawc" spěwa a pućuje a podpjeruje serbske towarstwa w Drježdźanach. Tutej towarstwje wobdźělujetej so też wosebje při ćežšim dźěle Zwjazka, kaž w přednošowanju, hraću a spěwanju.

Na to rozprawješe nawjedowař hudźbnoho wotrjada knjez stud. Jurij Winař. Na wšěch skhadźowankach a swjedźenjach studentstwa a druhich towarstwow je studentska hudźba piskała. Samo spěwał je tutón wotrjad dwě a pjećhłósnje. Tola pobrachuje tu kaž wšudźe na spomóžnej centralizaciji („Studentski Dom!?").

Knjez Jurij Henčl poda rozprawu wo pućowanskim wotrjedźe. Towarstwa su pućowałe. Zwjazk sam přihotuje też zajězd do Słowakskeje, hnydom po hłownej skhadźowancy.

Wšě tute rozprawy wozjewja so w „Serbskim Studenće". Tuž radźu kóždomu, zo by sej tutón časopis skazał. Tu

zhonimy najlěpje hnydom z prěnjoho žórła wo dźěławosći našich studentow. „Serbski Student“ bywa tež přecy zajimawši a ličba woteběrarjow stajnje rosće. Haj, podpjerajće tež z tym swoje studentstwo!

Po tym sćěhowachu wólby. Za staršoho Zwjazka wuzwoli so z 29 hłosami (přećiwo 11) z nowa dotalny starši knj. Jurij Henčl. Joho podstarši bu knj. Maks Rječka, zapisowarka knježna Marja Domaškec z Radworja a pokładnik knjež Beno Špitank. Prěni raz wolachu so tež hnydom po namjeće staršoho za sekretara knj. St. Nawka, za joho pomocnika knj. Awgust Meltka, za knihownika knj. Wejzař a za redaktora knj. Maks Rječka.

Skoro dźiwje a husto dosć dźiwne debatowanjo mohło so přichodnje wostajić, njewuskoči tola ničo z toho, jenož, zo rubi čas.

Z tójšto namjetow so wotpokaza namjet knj. studenta Jurja Cyža, kotryž sej žadaše „čestny sud“ w Zwjazku, zo by wurunał njedorozemjenja mjez towaršemi. Starši Zwjazka rěčeše přećiwo tomu, mjez tym zo knj. Pawoł Wirt za njón wojowaše. Tež přećiwo namjetej knj. studenta Bj. Rachele, zo ma so Zwjazk zapisać dać jako „e. V.“, wuprajichu so wosebje srjedźni šulerjo, kotřiž so boja, zo jim přez to ćežkoty nastanu. Na to Bjarnat Rachela namjet tukhwilu wróco wza, prošo, zo by so starši Zwjazka wo tej wěcy wobhonił. Tež namjet staršoho, rozpuščić „Hłownu skhadźowanku“ so njepřiwza. Wěc je strašnje zašmjatana a wjetšina studentow zcyła njewě, kajkoho rozdźěla je mjez Zwjazkom a hłownej skhadźowanku, tak, zo wšitcy skónčnje spóznachu, zo to Zwjazk docyła njemóže a zo ma wěc hišće zrawić. Nadźijomnje je na přichodnej hłownej skhadźowancy dozrawiłe, zo so skónčnje tutón njedostatk wotstroni, kotryž Zwjazkej jenož škodźi, lěnim pak tyje. Po dlěžšej debaće starši Zwjazka namjet wróco wza. Namjet knjeza Bj. Rachele so jenohłósnje přija; potajkim njeměrka wjacy „starši Zwjazka“ ale „hłowny starši“. Je to prěnja a witana kročel — doprědka přećiwo wosebitej organizaciji „Hłowneje skhadźowanki“. Dale přiwza so namjet, zo zarjaduje Zwjazk zběrku k podpjeranju studowacych a přewostaji ju k rozdźělenju „Tow. Pomocy“, kotrež swjeći tola lětsa swój 50lětny jubilej. Při tutej debaće wobdźěli so tež knj. kantor Šołta. Namjet, počesćić njeboho spisowaćela Radlubina w Michałskich prózdninach, so jenohłósnje přiwza.

Do Zwjazka přiwza so 11 sobustawow. Z rozpominanja, hač maja so přiwzać abo nic, bě dowidźeć, zo drje změje so Zwjazk po přisłowje: „Najprjedy žnějmy a potom hakle plějmy!“ — Z tradicijonelnej štučku: „Bratrowstwo sej zawdawajmy“ skónči so zhromadźizna.

*

Wjesoły wječork bě wot Kulowčanow a Kulowčankow hubjenje wopytany, tak zo bě wulka sala jara prózdna. Wosebje rjany a originalny bě wustup tŕoch swjedźeńskich spěwarjow, kotryž wuhotowa tow. „Bjarnat Krawc“ z pomocu knjeza wučerja Mechele. Cyle prawje „Serbske Nowiny“ wo tym a dalšim pisaja: „Myslerjo, spisowaćeljo, komponisća, spěwarjo a hudźbnicy ze studentskich rjadow běchu so zjednoćili, zo bychu tu poskićili něšto originalnoho. Druhi rjany wustup bě posedźenjo towarstwa „Nan“, hdźež satěra mócnje přimaše do wšelakich rjadow serbskeje inteligency. Škoda pak, zo njebě žanych dalšich wustupow. Spěwaše so tež; tola nic pře derje. Čohodla tu njezapřimnje studentska hudźba? Pozdźe woteńdźechu studenća, tola daloko dyrbjachu někotři běžeć, přetož w Kulowje njenadeńdźechu dosć łóžkow! (Přichodnje skónčenjo.)

Wulki delnjoserbski swjedźeń we Wětošowje

(złoty jubilej delnjołužiskeje Maćicy)

10. žnjeńca 1930.

„Bratrowstwo sej zawdawamy w wótčinskich tych wutrobach, jednotu sej přisahamy k dobrom' skutkej w Łužicach.“

Pod tutym hesłom wuhotowa so krasny delnjoserbski zjězd a swjećeše delnjołužiska Maćica swój 50lětny jubilej. Delnjołužiscy a hornjołužiscy Serbja zetkachu so prěni raz w prastarym Wětošowje. Junu gronješe wobydleŕstwo w tutym městačku jenož w serbskej rěči. Z Berlina a z Frankobroda běchu tež Němcy w nahladnej ličbje přikhwatali. Serbja pak mějachu přewahu. To so wšo błyšći a pisani, krasne narodne drasty, a po serbsku so groni, rěči. Ze wšěch wsow a wjeskow su přikhwatałe lube serbske wobliča, haj samo z Janšowa, z Tureje. A k tomu Serbja z hole, ze Slepoho, z Wojerjec, z Wochoz! Tež jich narodne drasty pyša swjedźeński ćah. A skónčnje hornjołužiscy Serbja z Rakečanskeje wosady, „Lipa“ samo z khorhowju, tež z Budyšina běchu z awtom přijěli nimale wšitke sobustawy předsydstwa Maćicy Serbskeje. Z dobom běše tež Radwoŕ zastupjeny a samo z Njebjelčanskich a Klóštrskich kónčin widźachmy lubych znatych. Komu so njeby lubiła nježna drasta našich serbskich katolskich Serbowkow! Serbja z Błótow, z hole a z horow su sebi zawdali ruku. To ma so zapisać ze złotymi pismikami do serbskich stawiznow. Smy našim němskim bratram dźakowni, zo su sobu woswjećili 50lětny jubilej Maćicy Serbskeje. Jednotu sej přisahachmy k dobromu skutkej we Łužicach. Samo njebjo so rozjasni a słónco wuliwaše swoje ćopłe, jasne pruhi. A tak bě wšudźe wjesołosć a radosć!

W hrodowskim parku běchu popołd. w 2 hodź. serbske Bože służby. Knjez farař Běgař-Wětošowski namołwješe w swojim předowanju, zo by wostał serbski lud pobožny a bohabojazny a zo by sebi wukhował namrěte kubła swojich wótcow. Po tutym nastaji so swjedźeński ćah. Serbski pobratsch (braška) jěchaše jako prěni na swojim brunačku. Hercy piskachu mócnje, jenož přez jich směšne drasty kažachu ćah. Naše delnjołužičanki pak běchu woprawdźita pycha we swojich drastach. Kóžda wosada ma swoje samotnosće w drasće, podobnje kaž katolske Serbowki Hornjeje Łužicy.

W „Němskej khěži“ wotmě so potom swjedźeńska zhromadźizna Maćicy Serbskeje. Zahroda běše přepjelnjena z ludźimi. Mjez němskimi hosćemi widźachmy tež krajnoho radu dr. Eichlera z Koćebuza. Knjez farař Nowy z Koćebuza postrowi w němskej a serbskej narěči wšitkich najwutrobnišo a pokaza, zo dyrbimy wukhować naš serbski lud, wosebje tu w Delnjej Łužicy, hdźež mrěje. Njeje to poražace, hdyž mamy w našej dobje jenož serbskich analfabetow w Delnjej Łužicy? Dyrbimy so starać za Serbow ze statno-politiskich přičinow, z nabožnoho stojnišća a z powšitkownych přičinow. Wosebje wutrobnje powita měšćanosta města Wětošowa wšitkich. Hornjołužiscy Serbja wuprajichu wosebite zbožopřeća přez knjeza justicnoho radu dr. Hermana, předsydu Maćicy Serbskeje w Budyšinje. Městopředsyda Maćicy Serb., knjez farař Cyž, namołwješe w serbskej a němskej narěči k bratrowskej lubosći. Dalše zbožopřeća wuprajichu kk. dr. Páta a župan Krječmař.

Stawizniski přehlad Maschizy Serbskeje poda wótčinc knjez farař Šwjela. Pokaza, kak je so hižo farař Fryco w lěće 1791 prócował za swojich lubych Serbow, kak je 1847 J. A. Smoleŕ zbudźił přez „Casnik“ serbske wědomjo. Na Bože Ćěło 1880 bu Maschiza Serbska założena. Prěni předsyda běše farař Tešnař, kantor Jordan zapisowař. A sławny delnjołužiski basnik Mato Kósyk je stajnje dźěłał a spěwał za swój lud. Naš wótčinc dr. Arnošt Muka je sobuzałožeŕ delnjołužiskeje Maćicy Serbskeje.

A nětko sćěhowaše koncert — ryzy serbski. To skoro za mózno nimaš, jenož serbski. Po wuspěwanju zhromadnoho postrowjacoho khóra wustupichu jednotliwe měšane khóry: Janšojski, Werbański, Husokański, Drenojski a Žylojski. Wšu česć spěwarjam a spěwaŕkam a wosebje knjezam dirigentam — wučerjam! Khóry buchu derje přednjesene, z dźěła wumjełscy. Podobnje spěwaja tež naše serbske khóry w Hornjej Łužicy. Sym so wosebje zwjeselił nad mužskimi hłosami Drenojskoho a Žylojskoho khóra při spěwach „Pschědniza“ a „Sa Kamjeńcom sa górami“ —

abo Krawcowej khóraj „W Chóschebusu na marku“ a „Hanka ńesmějo“ (Werbański khór). 18 krasnych khórow zaklinča a připosłucharjo dźakowachu so přez mócny, husto dosć hrimotacy přiklesk. Też zwonkowny napohlad běše wulkotny, spěwařki jenož we swojich delnjołužiskich drastach, žana kažeńca kaž husto w Hornjej Łužicy, hdźež so měšeja sporje zdrasćene spěwařki a so zdobnje předstajeja w prěnim rynku. „Pójće, sotry, khroble hajmy wótcow česć a prawo, cuzom' wašnju zadźewk stajmy, zo by Serbstwo trało.“ Hišće dźensa widźu w duchu krasny pisany wobraz drastoweje jednoty a mi klinča dale hłosy a słowa delnjołužiskich bratrow a sotrow we wušomaj. Bóh dał, zo bychu naši Delnjołužičenjo k lětu zasy tajki krasny swjedźeń z koncertom zarjadowali.

Wysokod. k. propst P. Lambert Kober — 25 lět měšnik.

Štó z našich katolskich Serbow by njeznał a hižo nječitał wo cisterciskim klóštrje „Porta coeli“ pola Tišnowa na Morawje. W nim mamy dźě wulki dźěl našich serbskich dźowkow, kotrež su jako knježny rjadu swj. Bernarda Bohu swoje žiwjenjo poswjećiłe. Někotre z nich wukubłuja při klóštrskej „Hospodařskej šuli“ zdobom młode holcy, a někotražkuli katolska Serbowka je w tutej šuli lětko abo dwě pobyła, a nětko znaje ze swojoho samsnoho nazhonjenja, što so w tutej šuli při pilnym studowanju wšitko dobroho nawuknyć hodźi; zawěsće je tam wukubłowanjo młodych holcow w jara dobrych rukach.

W tutym klóštrje swjećeše srjedu 23. julija t. l. nětčiši propst, wysokodostojny knjez P. Lambert swój 25lětny měšniski jubilej, a pjeć dnjow pozdźišo, mjenujcy póńdźelu 28. julija bě tomu runje 10 lět, zo bu za propsta klóštra „Porta coeli“ pomjenowany. Lěta 1920 bě dźě so tehdyši propst P. Bernard Gícha z črjódku klóštrskich knježnow, mjez kotrymiž běštej też dwě Serbowcy, do Allersleva we Danskej přesydlił. Naš luby „Krajan“ je l. 1923 wo tym nadrobnu rozprawu přinjesł.

Wysokodostojny knjez propst P. Lambert Kober wšak nam katolskim Serbam žadyn cuzy njeje, wosebje kóždolětni serbscy hosćo, kotřiž tam swoje přiwuzne knježny wopytować jězdźa, wědźa sebi joho stajnu přećelniwosć, hospodliwosć a lubosć napřećo nam Serbam wulcy ważić. Při tym wón rad spomina, zo je naš sakski krajan po narodźe, dokelž je w Mišnje joho kolebka stała. Tam je 21. małoho róžka 1882 swětło swěta wohladał. Ale hdyž stej so lubej staršej do Čech přesydliłoj, je sam też do klóštra Hohenfurta na Českim juhu zastupił a tam swoje srjedźnošulske studije wukonjał. Złožiwši z wubjernym wuspěchom pruhowanjo zrałosće, dźěše na wysoku šulu do Innsbrucka a wustudowawši tam bohosłowsku fakultu, złoži 2. julija 1905 swoje klóštrske sluby a bu 23. t. m. we swojim 24. lěće na měšnika wuswjećeny.

We wulkej swětowej wójnje je jako późny duchowny, wosebje l. 1916 na italskej fronće we swojim powołanju jako dušepastyr swěru a swědomiće swoju službu wukonjał. Po wójnje skutkowaše potom jako hrodowski farar pola hrabje Westphal w Mechedźe we Westfalskej, hdźež bě zdobom z wubjernym wukubłowarjom hrabinskich dźěći. Ze swojim wšostronskim zdźěłanjom a bohatym pokładom póznaćow je sebi wulkeje česćownosće nabył. Tohodla spózna joho njebohčički knjez prelat Pammer w Hohenfurće, kotromuž klóštr „Porta coeli“ podstoji, za najpřihódnišoho propsta a pomjenowa joho l. 1920 za naslědnika P. Bernarda Gíchi.

Tu čakaše na nowoho propsta wulke dźěło; přetož po statnym přewróće dyrbješe so tu něštožkuli přeměnić a hinak zarjadować. My wšak derje wěmy, zo je so wysokodostojny knjez propst we spočatku z wobstojnosćemi khětro bědźić měł, wosebje tohodla, zo bě samo wobstaćo klóštra wohrožene w poslednich lětach, wosebje 1926/27 přez statnu zemsku reformu nowy strach hrožeše, wo kotrymž smy we swojim času tudy rozprawjeli. Tehdy je serbska deputacija też trochu zapřimnyć pomhała, tak, zo su so jednanja potom trochu łahodnišo skónčiłe, hač so to z wopředka zdaše.

W tajkich a wšelakich njemałych starosćach je wysokodostojny knjez propst P. Lambert lětdźesatk přetrał, je so wo to starał, zo je klóštr zasy swoju „abatissu“ (hnadnu knjeni) dóstał, je ze železnej energiju klóštrske hospodarstwo spěchował, je stare prjedy zanjerodźene twarjenja dał krasnje zwuporjedźeć, wosebje „Hospodarsku šulu“ wutwarić, nowu žurlu připrawić. Nanajkrasnišo bu klóštrska cyrkwička pod joho wjednistwom před lětami z nutřka wobnowjena. Boži dom a Boža služba dźetej tola wyše wšoho, a tak je naš wosławjenc swoje duchowne mocy dušepastyrstwu na prěnim městnje woprował; jako duchowny je dźě cyle sam a też tu w cyrkwinskej službje čaka na njoho wobstajne wulke dźěło: klóštr „Porta coeli“ ma tola 7 wosadow pod patronatom. Tuž bjez dźiwa, zo wulke duchowne dźěło a njesměrne starosće wo byćo a tyćo su też joho strowotu roztřasłe a čuwy khětro napinałe; ale kruta wola a njepowalna powaha knjeza propsta stej hač dotal nad wšěmi přećiwnosćemi dobyłoj. Z dopokazom za to je, zo je sebi wysokodostojny knjez propst P. Lambert wulku česćownosć a lubosć dobył nic jenož pola swojich rjadownicow a podstajenych, ale też pola duchowneje a swětneje wyšnosće a mjez jednorym wokolnym ludom. Tón česćuje joho też wosebje tohodla, zo je na wšě 5 lět z wulkej dźěsćowskej lubosću swoju khoru mać, kotraž je wjele we łožu přebywać dyrbjała, swěru hladał a za jeje wobstajne derjemćo so swědomiće starał. Też sam běch často ze swědkom, kak zbožownu je tale lubosć staru maćerku sčiniła, hdyž sym pola njeje na zahrodźe jako hósć sydał: „Mój Ferdinandl!“ mjenowaše z hordosću a lubosću swojoho jeničkoho syna. Po dołhim wobćežnym khorołožu wotwoła ju Boža miłosć 24. meje 1926 do wěčnosće a tam na swjatej roli Předklóštra wotpočuje nětko jeje ćěło hač k zbóžnomu z mortwych staću.

Njech staj mać a syn też jónu we wěčnosći zbóžnje zjednoćenaj! My łužiscy katolscy Serbja pak přejemy wysokodostojnomu jubilarej hišće wjele strowych, zbožownych lět w joho swjatym powołanju a dalšu sprawnu swěrnu lubosć też napřećo našim lubym serbskim knježnam a stajne zrozemjenjo za našu serbsku narodnosć. Ad multos annos! Jan Serbin.

Z cyrkwje a swěta.

2. awgusta podpisaštaj italski minister financow a gubernator vatikanskoho města pjenježnu konwenciju mjez vatikanskim a italskim knježeństwom. Po tutej konwenciji budźe italska pjenjezarnja też nowe vatikanske pjenjezy bić. Vatikanske pjenjezy změja po cyłej Italskej płaćiwosć. Konwencija płaći tukhwilu na 10 lět.

Ruska. „Osservatore Romano“ wopisuje we wjacorych nastawkach bolšewiske surowosće, wobeńdźene nad katolskimi měšnikami wšelakorych narodnosćow. Nowina mjenuje japoštolskoho vikara a 15 fararjow němskoho jazyka při rěcy Wolga, kotřiž buchu ze swojich farow wuhnaći a do jastwow wotwjedźeni. Tak su tam nětko na 20 wulkich farow cyle bjez dušepastyrja. Podobnje zakhadźuja bolšewiscy pašajo přećiwo duchownym letiskeje a litwinskeje narodnosće, kaž też napřećo armeniskim katolskim duchownym. Posledni zapowědźichu so, swojoho japoštolskoho administratora Bagaracijana wotsadźić. Za to so nětko dźesać fararjow wuhnachu. Z wosebitej hidu wobroćeja so bolšewiske nowiny přećiwo biskopej d' Herbigny w Romje, kiž bě wjacy króć Rusku přepućował a cyle potajnje nowych biskopow wuswjećił a do zastojnstwow postajił, a z tym cyrkwinsku hěrarchiju zasy wobnowił. Za to potrjechi joho nětko luta jědojta hida ruskich bjezbóžnikow. Mjenuja joho bělogardistu, francózsko-pólskoho agitatora, kiž w cyrkwi San Lorengo w Romje wšědnje Božu mšu we łaćonskej rěči čita, na kotrejž joho ruscy spěwarjo a spěwařki ze słowjanskimi liturgiskimi spěwami

prewodźeja. Wězo su to hole njewěrnosće. Biskop je čistoho francózskoho pokhoda a njeje ženje w cyrkwi San Lorenco Božu wotdźeržał. — Z wonka ruskich mjezow skutkuja tajke łžě wězo směšnje, w kraju samym pak steja wěcy hinak. Tam je lud cyle bolšewiskim surowosćam wustajeny. Wbozy njewědźa často dosć, kak bychu ruskej heli wućekli. Njenamakaja žadyn druhi wupuć, hač swoje dźěći přewostajić wšěm grawoćiwosćam hrěcha a njekmanstwa, abo z nimi zhromadnje wumrěć. — Tak dósta jónu jena mać pismo připósłane, zo budźe nabožnoho fanatisma dla ze swojimi 4 dźěćimi do Siběriskeje wuhnata. Běše wosrjedź zymy, mać njeměješe žanu možnosć, zo by za sebje a za dźěći něšto ćopłeje drasty za daloki puć sebi wobstarała. Cyle zadwělowana, zaswěći swoje poslednje swěčki před wobrazami swjatych, přihotowa poliwku, ju na blido stajo, rjekny: „Pójće dźěći a najěźće so, je to poslednja jědź w tutym domje; sym wam tołstu poliwku přihotowała!“ Dwě hodźinje pozdźišo kłapaše policija do duri khudeje swójby. Wšudźe knježeše wulka čišina. Dokelž nichtó njewotewri, wubichu durje a zastupichu do jstwy. Tudy poskići so jim zrudny napohlad: mać sedźeše ze swojimi štyrjomi dźěćimi při blidźe mortwa; běše sebje a swoje dźěći zajědojćiła. — Ličba samomordarstwow rosće strašnje, tak zo knježerstwo žane ličby njewozjewja. Lud njemóže sebi pomhać, njewě, kak by wućeknył wšěm tym hrubosćam. Wosebje njepřihódnje je to za pólske mjeńšiny, stajnje tuka so na nje, z k lěpšomu Pólskeje špijoněruja. Přez rusko-pólske mjezy přikhadźeja stajnje ćěkańcy — wosebje pólske maćerje ze swojimi dźěćimi — a spytaja mjezy mjelčo překročić. Małe dźěći dóstanu při tutych ćěkańcach wotu do huby natykanu, zo njebychu snadź we njećasu płakali. Jene zadusy so junu při tym, mać pak praješe: „Lěpje, zo jene zahinje, hač zo cyła swójba zemrěje!“ — Ze wšěmi srědkami spyta knježerstwo njewěru mjez ludom rozšěrjeć, wudawa pak stajnje, zo so žadyn swojoho wěrywuznaća dla njepřesćěha. Dale mjenuja so ličby njewěriwcow — bjezbóžnikow: 17 milijónow dorosćenych a 18 milijónow dźěći. Loňša statistika rěči jenož wo 600 tysac njewěriwych wšo do hromady. Nowina „Bjezbóžnik“ wukhadźa w 350 tysac eksemplarach, tola piše, zo budźa bórzy wšědnje połdra milijóna čisłow wukhadźeć. Też radijo ma so w přichodźe cyle do służby njewěry stajić. — Tak kroča ruscy knježerjo „na cyło“. Wěra do Boha dyrbi so w ludźe z korjenjom wutupić. Hač so jim to poradźi? Bóh to wě. Tukhwilu wězo žanych rěčow wo tym hišće njeje.

Towarstwowy powěstnik.

Zwjazk Serskoho Ratarskoho Dorosta. Naš zjězd wotměje so njedźelu 24. awg. 1930 pop. w 3 hodź. pola Wjeńkec w Khróšćicach. Porjad: 1. Rozprawy Zwjazka, 2. rozprawy towarstwow, 3. wólby, 4. přednošk k. sejmskoho zapósłanca J. Špitanka ze Zejic a. t. d. Wječor: Zabawny dźěl. Cyłu serbsku ratarsku młodosć, wosebje też wšitkich serbskich ratarjow, wutrobnje přeprošuje

Předsystwo Zwj. Serb. Rat. Dorosta.

„Jednota“, towarstwo katolskich Serbow w Budyšinje, ma jutře njedźelu 17. awgusta wječor we 8 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu w „Katolskej towaršni“. Přednošk ma knjez cand. paed. Beno Kubaš. Wšitkich lubje přeprošuje **předsydstwo.**

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk. 529. z Radworja: Hańža zwud. Šołćina; 530. z Lubodoła: M. Georgia Šołćic.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 14. awgusta 1930.

Ćelata (531): 1) 76—82. 2) 68—75. 3) 56—60. 4) — .
Swinje (470): (přez 300 pt.) 1) 62—64. 2) (240—300) 64—65. 3) (200—240) —66. 4) (160—200) 64—66. Rancy: — .

Serbski Hospodař

poručuje k nazymnomu wusywej

derjećišćenu symjeńtnu rožku.

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čišćenju krewje, też za pucheř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken) w jara přiměrjenych płaćiznach

Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Jězdne koła,
jednotliwe dźěle k tomu, gumije
płaćizny hódno pola
Thomasec bratrow
Budyšin, Kamjeńtna dróha 16

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Zjawny dźak
swj. Józefej
za wusłyšenjo we ważnych należnosćach.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khróšćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe“

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Hłowna zhromadźizna
towarstwa ss. Cyrilla a Methoda
njedźelu 24. awgusta 1930 w Radworju

w 2 hodź. swjatočny nyšpor z prědowanjom, po nyšporje hłowna zhromadźizna pola Topolinskec.

Dźeński porjad: 1. Powitanjo. 2. Rozprawy. 3. Přednošk. 4. Namjety.

Kóždy woteběrar „Kat. Pósła“ je sobustaw a ma prawo, namjetować a k wěcy rěčeć.

Wšěch sobustawow wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

„Jednota“, towarstwo kat. Serbow w Budyšinje

ma jutře **njedźelu 17. awgusta wječor we 8 hodź.** swoju

měsačnu zhromadźiznu

w „Katolskej towaršni“. — Přednošk ma knjez cand. paed. Beno Kubaš. — Wšitkich lubje přeprošuje

předsydstwo.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Wróćiwši so wot rowa našeje horcolubowaneje njezapomniteje mandźelskeje, maćerje, dźowki a sotry

Marje Baršoweje rodź. Bokec

z Brěmjenja,

kotraž je póndźelu, 4. awgusta, rano 3/4 6 hodź. wobstarana ze swjatymi sakramentami po krótkej khorosći we 38. lěće jeje žiwjenja zbóžnje wumrěła, wuprajamy wšitkim, kotřiž su ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, so za nju modlili, nas na kajkežkuli wašnjo podpjerali a tróštowali, kaž tež za wěncowu pychu naš najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh“.

W **Brěmjenju,** na dnju pohrjeba, 7. awg. 1930.

Jurij Barš
w mjenje zrudnych zawostajenych.

Po krótkim času naju mandźelskoho zboža wotwoła njebjeski Wótc moju wjelelubowanu mandźelsku, našu lubu dźowku a sotru

Madlenu Šołćinu rodź. Winarjec

z Bóšic

ze swjatymi sakramentami domawobstaranu, 28 lět staru, do swojoho kralestwa. Měješe nadźiju na wustrowjenjo, ale wola Boža žadaše sebi na dnju 7. awgusta w měšćanskej khorowni wopor jeje žiwjenja. Zańdźenu njedźelu pokhowachmy jeje zemske powostanki we wótcnej zemi. Wšěm, kotřiž sc na pustym wječorje za nju modlachu, kaž tež za bohate k-rowu-přewodźenjo wuprajamy swój

horcy dźak a nutrne „Zapłać Bóh!“

W Bóšicach, Na Horje, w Kukowje, Drježdźanach a Žitawje,
na dnju pohrjeba, 10. awgusta 1930.

W mjenje žarowacych:
Pawoł Šołta.

Božemje, droha mandźelska, wužiwaj wotpočinka w ródnej zemi!

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: Prelat Mikławš Žur w Budyšinje, Při Pětr. cyrkwi 9. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

34. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **23. awgusta 1930.** | **68. lětnik.**

W lěću cyrkwinoho lěta.

(Skónčenjo.)

Štož je w staršiskim a šulskim domje přez dobru wučbu a swěrny dohlad w dźěšćowskich wutrobach narostło, tomu hrozy w dalšim žiwjenju strach nabožnoho wupara a zakisnjenja na wšelakore wašnjo.

Njech je to nětko, zo młoda njenazhonita rostlina so zetka w žiwjenju ze žahacymi rostlinami, kaž je to wobkhad z ludźimi cyle hinašoho zmyslenja, přez duchowny wobwětr zhromadnoho žiwjenja na kuble, při dźěle, we skałach, na twarach, w fabrikach atd.

Haj, to wěmy, też Serbja njewostanu dołho doma a pod jeničcy dobrym wliwom serbskoho powětra: Kak bórzy řeka „mje ćehnje won do žiwjenja!“ Ćežke nutřkowne wojowanja a duchowne krizy, hanibne wobkhadźowanjo z ludźimi při dźěle abo w towaršnosći z druhimi, šikany a křiwdźenja hač do krewje, ćežke hrěchi, dušine katastrofy a njezboža wbohu dušu domapytaja, škoduja a skónčnje cyle zniča.

Sće hižo widźeli pola, hdźež krupy swoje dźěło dokonjachu?

Tajkim rozteptanym, zničenym zahonam runaja so duše, kiž dyrbjachu w katolskim wěriwym žiwjenju rozekćěwać, kotrež pak zniči njewěra, a ćežke hrěchi, hanibne rěče a nowiny rozteptachu młody wusyw, časne starosće přehłušichu, sobučłowjekojo a zawite, zašmjatane wobstojnosće dźensišoho časa wupalichu wšu móc, krupy přezměrnoho športskoho, stroniskoho-politiskoho a druhe powołanja hidźacoho wustupowanja hižo we młodych lětach wšo rozbichu a zapusćichu.

Kak zrudna je łuka, cyle wuparjena wot njesmilnoho słónčka, přetočena wot škódnikow! Jej runaja so wutroby, kiž drje so katolske mjenuja, kiž wožiwichu naléćo katolskoho wukubłanja a też dlěžši čas swoje winowatosće swědomiće wukonjachu.

Ale pozdźišo přińdźechu, pak z winu, pak wuhnaći wot surowoho dóńta časa, do nabožnje wotestatych ludźi, hdźež jenož jene znajachu: njehuzdźenu žadosć za časnym dobytkom, za njepoměrnym wužiwanjom, za poklatymi pjenjezami, hdźež pólne myše hrěšnej požadliwosće dobru zemju podrychu.

Člowjeska wutroba, wosada, cyrkeŵ ma też často swoje njeporadźene lěta, w kotrychž je lěćo wšo skazyło. Čim wjeselši je pak za to pohlad na tajke pola a łuki, hdźež woprawdźe połne žiwjenjo lěća zakćěwa, na tajke wutroby, swójby a wosady, hdźež křesćanske žiwjenjo a prócowanjo bohate płody njesy: pokoj, wjeselo, čistosć, lubosć k bližšomu. Dźeń wote dnja, tydźeń wob tydźeń, wobkedźbuje zahrodnik, ratař, duchowny a dušepastyř tutón duchowny zróst, tute žohnowane wuwiće a zrawjenjo swojeje wosady.

Zbóžnej stej woči, kotrejž widźitej, štož wy widźiće — tak mohł někotry ratař wuwołać w dźaknej duši, pokazujo měšćanam swoje žohnowane hona ze złotymi, tučnymi kłosami a swoju zahrodu z bohatymi płodami.

Zbóžnej stej woči, kotrejž widźitej, štož wy widźiće — tak mohł hišće z wjetšim prawom dušepastyř wuznać, jeli zamóže płody lubosće k Bohu a k bližšomu woprawdźe katolskeje duše a tajkeje wosady napokazać.

Ani w našim času tak wukhwalena člowjeska dobročinosć, humane zmyslenjo, ani technika a wša naša natočena kultura, ani woprawdźe přibóžske modlenjo k modernym zasadam, ani stary zakoń ze swojimi měšnikami a levitami, ani naši tučasni nadući farizejojo a zaducejojo zamóža člowjestwo našoho časa, kiž woprawdźe wjacy kaž na poł mortwe při puću leži a na swojoho samaritana čaka, wumožić a wozbožić — to jenož žiwi křesćenjo, kiž sami wěrja a wozjewjuja, štož je wěrno, kiž wróćo wołaja, štož je so zabłudźiło, kiž wobaleja, štož je zranjene w našim času, kiž hoja, štož je khore, kiž wukhowaja, štož je wohrožene, kiž do hospody noša, štož połmortwe leži na žiwjeńskim puću, kiž wopytuja, štož je khore, kiž nasyćeja, štož je hłódne, kiž woblekaja, štož je khude, kiž wohrěwaja, štož je na poł zmjerznjene.

Kóžde lěto wuči nětko cyrkeŵ tuto w přirunanju wo miłosćiwym samaritanu, a žana stawizniska kniha njeje tak wobšěrna, zo mohła wopřijeć nadrobnje a njestronscy wopisane, štož je žiwa křesćanska lubosć tu wukonjała.

A hdyž je w našim času telko nuzy, telko hubjeństwa, telko k njebju wołacych sylzow a styknjenych rukow, telko zblědnjenych, wuhłódnjenych wobličow, potom je to najlěpši dopokaz za poł mortwe křesćanstwo našoho časa; dopokaz, zo křesćenjo našoho časa — też pola nas — maja hišće wjele nawuknyć, nawuknyć lubować swojoho bližšoho jako sebje samoho a tutu lubosć nic na jazyku předawać, ale woprawdźe wukonjeć.

A hdyž stajnje nuza postupuje, njeje to dopokaza dosć, zo je so naš čas wot ducha dobroho, miłosćiwoho samaritana wotwobroćił a so cyle zymnomu, sebičnomu swětej a duchej swěta předać dał?

Naše tak wótře k njebju wołace prašenja: što budźemy jěsć, hdźe móžemy bydlić, hdźe móžemy dźěło dóstać, z čim so woblekać — njejsu to wšo prašenja, kiž móže jenož žiwe křesćanstwo rozrisać, nihdy pak socialismus, komunismus, liberalismus a wšě tamne strony, kiž wědomnje wuzamkuja křesćanstwo ze swojich rjadow?

Ničo njeje wšěm worštam našoho časa tak nuzne, kaž miłosćiwy samaritan — nic wótre słowa w parlamentach, jenož skutki pomocneje a wumožaceje lubosće k bližšomu.

To nas wuči lěćo cyrkwinoho lěta z klětkow. Pódla tuteje lubosće k bližšomu wuzběhuje liturgija njedźeli po Swjatkach z wosebitym dorazom a nutrnym zwukom dowěru na Božu předwidźiwosć.

Wohladajće lilije na polu! Pohladajće na ptaki pod njebjom! Wšitke su žiwe wot hnady a miłosće Božeje. Dźěsćowska dowěra na Božu předwidźiwosć, to je króna a wukonjenjo křesćanskoho zapřijeća, žiwjenja. Žiwjenjo Zbóžnikowe nam to wobswědča. Žiwjenjo telko swjatych nam to wobkruća. Pře mnohe a přehnate časne starosće zadušeja Bože kralestwo w telko wutrobach, abo njedadźa jomu so tak wuwiwać, kaž by to nuzne a spomóžne było.

Zemja ma tola ruma a žiwjeńskich srědkow dosć, słónca, swětła a wody dosć, zo bychu človjekojo móhli hódnje a derje žiwi być. Čohodla pak to njeje móžno?

Ludźo sebi sami mjez sobu tute žiwjeńske kubła njepopřeja a so mjez sobu wuzamkuja z murjemi a płotami, rjećazami a zakońskimi paragrafami: Nahrabnosć a zawisć čini zhromadne žiwjenjo človjekow tak ćežke.

Je cyle pohanske wašnjo a zadźerženjo, hdyž sebi ludźo tute žiwjenjo z Božeje ruki mjez sobu njepopřeja. Tajcy ludźo njejsu wjacy Bože dźěći, ale pijelcy človjestwa. Kaž ćmołe zwěriska z dobom na zjawne přińdu, rubja druhim žiwjeńske wjeselo, nadpaduja wutrobu, zniča najlěpše mysle za zbožo druhich a zadźernu wutrobu z časnymi starosćemi wo jědź, bydlenjo a drastu.

Nětčiše zrudne wobstojnosće nas wo tym jasnje dosć powučeja, a jenož žiwa dowěra na Božu swjatu předwidźiwosć móže nad tym dobyć.

Hdyž nětko so hłós Božeje přirody tak sylnje we cyrkwinym lěće słyšeć dawa, hdyž njeje cyrkeŵ přećiwnica naturskich zakonjow, nawopak, na nimi dale twari, kak potom móžemy zrozemić, zo nowočasni ludźo tak njesmilnje přirodu dźěla wot cyrkwje a nabožiny, ženje njezamóža so wyše přirody pozběhować, přeznaturske žiwjenjo wotpokazuju, zo wulkoměšćenjo tak za přirodu so zahorja, zo za nabožnosć pola nich ničo wyše njewostawa, zo samo na wsach su tajcy žiwi, kotřiž nowočasne přirodolubkarstwo maja za zaměr swojoho žiwjenja?

Njedźeli jeje krónu jako Knjezowy dźeń pokradnu a činja ju k hołomu zawjeseleńskomu dnjej, k dnjej športa, wulětow a wšoho „gawdija“, kaž Bavor praji.

Samo na wsach kroča dźeń wote dnja nimo Božoho domu, a su tola zhubili zrozemjenjo za to, što ma jim Knjezowy dźeń prajić.

Njeje zrudnje, zo su katolscy křesćenjo, kiž su čućo ze žiwjenjom cyrkwje cyle zhubili, kotřiž groćanu sćěnu ćahnu mjez swojim žiwjenjom, a z tym swojeje duchowneje maćerje, cyrkwje?

Hdźe su winy tajkoho zabłudźenja? Leža snadź we wopačnych pućach dušepastyrstwa — štož njewěrimy — abo w zrudnym wliwje nowočasnoho žiwjenja na dušu a wutrobu? Je duch časa z winikom?

Je ideja: wróćo k naturje z jeje rjanosćemi na horach a w dołach z tajkim wotmachom přišła na ludźi, zo so človjeskim a cyrkwinym zakonjam jednorje stajeja, samo kołwrótnosće a njekmanosće a hrěchi zamołwja jako přinarodźenosć, dźiwym mocam přirodnym wobarać a haćeć sebi njezwěrja, zo žiwjenjo a křesćanske počinki popławuja, kaž šumjaca, torhaca rěka zhór?

Tute rozdwojenjo mjez žiwjenjom a nabožinu, wotcuzbnjenjo mjez přirodow a nabožnym žiwjenjom, je bjez dwěla z njezbožom.

Cyrkeŵ je wulka wukubłarka človjekow, wjedźe jich na puć jednoty, wěrnosće a žiwjenja. My smy jeje wučomcy a mamy so wot njeje wodźić a powučić dać. Mamy měć wolu, też w přirodźe Boha pytać a jomu samomu służić.

Přiroda a nadpřirodźenosć nimatej so mjez sobu přećiwjeć, nawopak, zhromadne puće khodźić. Njedawno wjedźeše někoho puć do wosamoćeneje alpoweje khěžki. Tam bě sebi lubowar športa wotnajał jstwičku. Wša bě z wobrazami přirody wupyšena a stary wobraz Khrystusowy bě cyle do kućika ztłóčeny.

To je jara powučace znamjo našoho časa, kak sebi wjele ludźi mysli runowahu mjez nabožinu, wěru a přirodu. Samy puć wjedźeše joho nimo starych, roztřasenych, wot wichorow zlemjenych jědlow, kiž samo w lěću žane zelene žiwjenjo njemějachu a stojachu při puću kaž same khošća.

Tute jědle běchu zrudne znamjo za telko ludźi, kotřiž lěta dołho žane nabožne naléćo a lěćo hižo njeznaja a stoja prózdni, pusći při puću.

Što wučinja tute jědle pornjo njeličomnym kwětkam a zelenjacym rostlinam?

Nic tute jědle, ale wšě tamne kwětki dawaja nam swědčenjo wo zróstu a rozkćěwu w Božej přirodźe.

Tak njewučinja też we swěće ći nabožnje wotestaći a wotemrěći ničo přećiwo wěrje a njejsu žadyn dopokaz přećiwo Bohu a wjednistwu swěta — ně, tamni křesćenjo liča a k dobyću dopomhaja, kiž wožiwja kóžde lěto swoje naléćo a lěćo, a runaja so štomej, kiž lěto wob lěto złote płody nosy, runaja so zahrodźe a kwětkojtej łucy, kiž so lěto wob lěto drasći a pyši z nowa a swoje płody přinjese, njedźiwajo na horce dny a hrožace njewjedra.

Duch Boži kóžde lěto nowe žiwjenjo do přirody a nadpřirody, do pola a lěsa, kaž do dušow a cyrkwje zwoła.

Jenož njerozomny človjek móže woboje škodować.

Křesćanscy zmysleny človjek pak woboje sebi wulcy waži a zwužiwa k Božej česći a k swojomu wužitkej.

A — to za nas płaći — „kotřiž so wot Božoho ducha wodźić dadźa, to su dźěći Bože!“

Po P. Aidan: jn.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Hłowna zhromadźizna towarstwa ss. Cyrilla a Methoda budże jutře njedźelu w Radworju. W 2 hodźinomaj je nyšpor z prědowanjom. W 4 hodźinach je potom zhromadźizna pola Topolinskec. Radwořska „Hudźbna Jednota“ je dobroćiwje někotre spěwy přilubiła. Sobustawy, mužske a žónske, kaž tež hosćo so přeprošuja, zo bychu so prawje bohaće wobdźělili.

Z Budyšina. „Jednota“, towarstwo katolskich Serbow, wotmě zańdźenu njedźelu porjadnu měsačnu zhromadźiznu w „Kat. towaršni“. Po zwučenym wašnju wuspěwachmy najprjedy kěrluš a słyšachmy potom jara zajimawy přednošk knj. stud. B. Kubaša. Powědaše nam wo ludowědu. K tomu słuša přepytowanjo ludoweje duše, kotraž so jewi w basnjach, bajkach, spěwach, wašnjach atd. Wosebje dyrbitaj duchowny a wučeŕ we podłožku ludowědy zwizk pytać a namakać z ludom a dźěćimi, jeli chcetaj spomožnje swoje połowanje wupjelnić. Na druhim boku pak dyrbimy so kruće dźeržeć namrětych starych wašnjow a skutkow a tak zdźeržeć pomhać wosebitosć našoho serbskoho naroda. Knj. kantor Šołta, naš předsyda, hišće přednoškej wšelakosće přida a poręća potom wo rjanych serbskich předmjenach a jich nastaću. Njech so tola tamne krasne mjena, kaž Michał, Mikławš, Jakub, Hańža, Madlena, Wórša atd. prawje husto wužija a so nam přez to dale zdźerža. — Wo wulětu, kotryž dyrbi so lětsa hišće wotměć, so přichodny raz wobzamknje.

Z Budyšina. (Ratarstwo.) Na wučomnym kuble Budyšskeje ratarskeje šule „Horni dwór“ (Oberhof) we Přišecach wotměwa so wot 27. oktobra hač do 22. nov. kurzus wo wothladanju skotu, wo dejenju a hospodarjenju z mlokom za holcy ratarjow, a wot 24. novembra hač do 20. decembra tónsamsny kurzus za ratarskich hólcow. Zamołwić maja so ći, kotřiž chcedźa so wobdźělić, pola direkcije ratarskeje šule w Budyšinje. — Tutón kurzus, kotryž so dys a dys wotměwa, kiž je jara wužitny, bu hižo wot mnohich našich hólcow, a wosebje holcow, wopytany.

W **Khrósćicach** bu minjenu njedźelu gmejnski sad na štomach na přesadźowanje předawany. Najeńk bu knjez Schöna z Halštrowa, kotryž bě 445 hr. sadźił.

Ze Sernjan. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu wntoru, 26. awgusta w 3 hodź. pola Kóreńkec. Lěkaŕ budże přitomny.

W Drježdźanach, w katolskej cyrkwi swj. Pawoła bě w minjenych dnjach trochu njewšědne wěrowanjo. Z wustawa jatych přiwjedźeštaj dwaj justicnej strażniskej mištraj jatoho, kotryž bě k dwěmaj měsacomaj jastwa zasudźeny, a joho njewjestu. Po wěrowanju bu nawoženja zasy do jastwa wotwjedźeny, mjeztym, zo njewjesta do Barlina wotjědźe.

Hłowna skhadźowanka w Kulowje.

(Skónčenjo.)

II

Njedźelu popołdnju w 3 hodź. bě zhromadźizna „Hłowneje skhadźowanki“.

Po wuspěwanju „Rjana Łužica“ witaše hłowny starši Jurij Henčl, kotryž so zasy wuzwoli, hosći a přečita postrowy.

Prěni přednošk měješe knjez stud. Benjo Kubaš z Budyšina. Rěčeše wo ludowědźe samej, što je a što wšo dokonja. Z dweju nadawkow ma ludowěda nadawk, dušu luda přepytować a ju spóznać. Wosebje wučeŕ a duchowny ma so z ludowědu zaběrać, přetož hakle, hdyž ludowu dušu znaje, z ludom začuwa, z ludom a za lud dźěłać zamóže. Druhi nadawk pak je wjetši. Ma pokazać dźěćo na joho prjedownikow. Jeli dźěćo bajki, powědańčka, spěw a wašnja swojoho naroda znaje, potom sebi jón tež waži a česći a wostanje jomu swěrne. Tohodla hajmy sebi wašnja, bajki a spěw!

Druhi přednošk poda knjez Jurij Winaŕ wo nastaću a rjanosći serbskoho spěwa. Z hudźbnoho stojnišća rozkładźe nam spěw wot najjednorišoho a z tym najkrasnišoho a najbóle wumjełskoho jenohłósnoho spěwa hač do najpředźełanišoho pjećhłósnoho spěwa. Wo prěnjej dobje serbskoho

---

Přeł. z němčiny Jurij Pauluša-Radworski:

Złoty kłobučk.

(Skónčenjo.)

Wósomnaće měsacow pozdźišo sedźeše Hana we jstwje wulkeje korčmy města Versailesa. Wuj bě při njej a rjadowaše jeje drohotne drasty. Ale Hana so nad nimi přejara njewjeseleše. Wječor dyrbješe w kralowskim hrodźe spěwać. Wona bě w čerwjenym wobleku, kotryž bě z dybjeńkami wobšity. Šiju a rucy debjachu drohotne kamuški, kotrež bě ji romska kejžorka dariła.

„Ale Hana“, praji wuj, „ty tola hišće njejsy do špihela pohladała. Hlej tola, kak rjana sy!“

Wona do špihela pohlada a praji: „Nětko dyrbju sebi zaso tutón kłobučk přiwjazać! Ja sebi myslu, zo sym jenož tohodla tak błeda.“ Wboha Hana bě so woprawdźe přeměniła. Zapadnjenej licy a wonstojatej wóčcy swědčeštej wo bolosćach. Wona bě zrudna a stysk jeje strowotu pohrjeba.

„Lube dźěćo“, namołwješe ju Michał, „ty dyrbiš khwatać. Za hodźinu budźemoj w hrodźe kralowny Marje Antoinette. Tam budźeš přiklesk žnjeć.“

„Ja bych radšo zwony Straßburga słyšała“, praji Hana. „Ach, hdy budźemoj je zaso słyšeć?“ A wona započa płakać.

„Hlej, kak krasny kwěćel je ći hrabja z Artois, bratr krala, pósłał. Kak krasne jeno te róże!“

„Ach,“ wotmołwi Hana, „njezapomničky, kotrež mi Handrij k wopomnjeńskomu dnjej prěnjoho swj. woprawjenja dari, běchu hišće rjeńše!“

„Luba Hana, wěš ty tež, zo maš nětkole hižo přez sto tysac frankow zasłużenych. Chceš je jónu widźeć?“

„To za mnje žane wjeselo njeje,“ praji Hana. „Čim wjacy maš ty hromadźe a ćim wjacy chceš ty měć. Ja tute pjenjezy hidźu a bych je radšo za jedyn list wot Handrija dała. Je hižo dwaj měsacaj, zo wot njoho ničo wjacy słyšała njejsym. Ja chcu zaso domoj.“

„Změruj so,“ wuj praji, „my so bórzy wróćimy. Ale dyrbimy kralownje Hilžbjeće a hrabincy z Provence słubjene słowo dźeržeć.“

„Ty tola potom zaso druhim słubiš!“ Hana płakajcy wotmołwi. „Ja budu dyrbjeć spěwać, dóniž njewumru. O moja domizna, hdy će zaso wohladam!“

Służownik zastupi a přepoda Michałej list. Mjez čitanjom zblědny.

„Wot koho to je? Wot Handrija?“

„Ně, wot Gridelli.“

Ale wótry pohlad knježny wuhlada na lisće mjeno „Straßburg“. Wona swojomu wujej list wutorhny. Lejna na swojoho knjeza piše: „Handrij je jara khory. Ja was prošu, zo byšće to knježnje Hanje wozjewili, dokelž we swojich bolosćach stajnje za njej woła.“ Hana dale nječitaše.

„Ja chcu domoj, hnydom preč.“

„Mój jutře pojědźemoj,“ praji mištr, „dźensa wječor dyrbiš spěwać, francowska kralowna njesmě podarmo čakać.“

„Dyrbju ja zawěsće spěwać?“ so wona wopraša.

„Haj! Hewak ći žanoho pjenježka njedam. Dha móžeš prošo do Straßburga ćahnyć. Je-li zo dźensa spěwaš, jědźemoj jutře z póstowym wozom.“

„Ja chcu posłuchać“, Hana wobzamkny, „ale ja spěwam k poslednjomu razej.“

Nětko bu Hana do běłeje zale wjedźena. Marja Antoinetta ju postrowi.

„Tak je tole ta spěwarka, wo kotrejž cyła Europa powěda. Rjana spěwarka, kotraž so do šlewjera skhowa

spěwa w 2. połojcy 19. lětstotka rěčnik njerěčeše, ale hnydom wo Kocorowym času a wo času po wójnje, hdźež mamy wosebje Bjarnata Krawca, Pilka a druhich.

Wobaj přednoškaj wubudźištej druhdy khětru debatu. Tola bě čuć, zo njebě cyle tak kaž na druhich tajkich zhromadźiznach. Njebě to, kaž so před lětom pisaše, sejmik, ale cyle dobra studentsko-ludowa zhromadźizna.

Knjez kapłan Handrik powěda, kak su prjedawši Serbowčenjo při swojich kermuškach spěwali. Knjez stud. Nedo skorži, zo měješe joho napominanjo k ludowědnomu dźěłu na serbski lud tak mało wuspěcha. Knjez Wirt jako hósć wobžaruje, zo lud nima dosć zajima za swoje studentstwo, kotrež za njón tak dźěła. Knjez sejmski zapósłanc Špitank wobžaruje, zo lud so njestara dosć wo swoje prawa. Knjez Bjedrich rysowaše čiłe dźěło Mučanow při „Serbskim blidźe“ w Lipsku. Knjez Młónk z Kulowa prošeše, zo njebychu studenća, hdyž su hotowi, zabyli na Kulow, kotryž žedźi za wjednikami. Knjez kapłan Handrik powita město zadźewanoho knj. kapłana Šołtyšeka studentstwo do Kulowa. Knjez stud. Wirt skorži, čohodla sebi Serbja nježadaja swoje prawa wosebje w šuli. Knjez stud. Weiß přeje skhadźowancy w mjenje čěskich studowacych wjele zboža. Ze spěwom „Hdźe statok mój“ wuklinča zhromadźizna.

Zo Maćicarjow tam wjele njebě, to wěsće zaleži na swjedźenju we Wětošowje. Ale wjacy luda bě mohło tu być. Tola reklama bě přemała. Serbski lud so jenoho abo dweju naměškow dosć njedohlada. Wěmy, zo je reklama droha, tola njech studenća puću ja po kraju a namołwjeja lud, zo by přišoł. To tola so hodźi a by wěsće wuspěcha dosć mělo.

Wječor hrajachu studenća „Marušu“. Sala bě woprawdźe jara połna. „Maruša“! Je to najrjeńša a najkhmańša słowjanska hra z wjesnoho žiwjenja, kotruž bě k. stud. J. Henčl sam z čěskoho přełožił. Studenća njelutowachu ani pjenjez ani prócy, zo bychu ju tež derje přewjedli. A je so jim dospołnje poradźiło. Jenož zo by so mohło kusk spěšnišo hrać a zo běchu wšě figury nimo někotrych rekontow a bura Čumpjele hubjenje molowane. Wosebje Smoła sam měł starši być. Wón tež tam a sem pře žiwje hraješe. Njebě zawěsće k wěcy škodźało, hdyž bychu kulisy a wobswětlenjo lěpše było. Njech sebi studenća tu pomhaja, móža to wěsće. Hra je tak rjana a swojorazna słowjanska, zo by škoda było, njebychu-li ju studenća wjacy króć hrali. Wšak su sebi ju tak rjenje nawukli. Štož lud nastupa, je wězo škoda, zo někotryžkuli čin a drama prawje zrozemił njeje. Derje by było, jeli bychu so w „Serbskim Studenće“ kóždy króć nowe hry wopisałe a rozpisałe, zo by je lud spóznał a wjacy wužitka z toho měł. — Prěnje jednanje (nawjes) je žiwe a jara wjesołe a šibałe. Krasne a tež ćežke su žiwe wobrazy, kotrež tu na serbskim jewišću z cyła prěni raz widźimy. Bur Smoła chce rady swoju dźowku Marušu młódźkej a wudowcej Serbinej za žonu dać. Maruša pak lubuje khěžkarja Michała, kotryž pak runje do wojakow dźe. W druhim jednanju (jstwa Smoły) zapřimnje Marušina mać, energiska žona, kotraž swoju heju přećišći, byrnjež by tež mało rozumna była, a bórzy tak daloko dócpěje, zo bě Maruša nuzowana ze Serbinom na paćerje jěć. Třeće jednanjo (korčma) stawa so 2 lěće pozdźišo. Smolic su dowidźeli, zo nuzowana ženitwa nima zboža we sebi . . . Serbin złě z Marušu wobkhadźa, ju bije. Samo je Smołu pjenjez dla wobskoržił. Michał je so do časa wrócił. Zwada knježi a Maruša ćerpi. W 4. jednanju (jstwa Serbina) přińdźe Smoła po swoju Marušu, tola Maruša ma so po zasadźe. Najprjedy sym mužowa a potom hakle waša. Dokelž chce Michał Marušu wumóžić, a Serbin to zhoni, zo k njej khodźi, chce joho zatřělić kaž psa. Při tym zrani Marušu smjertnje, jako chce tomu zadźewać.

Krasne je dźiwadło za serbske jewišćo a za serbske poměry wulkotnje připrawjene. Haj, zda so mi, zo je kónc lěpši a rjenši hač w čěskim originalu, hdźež Maruša Serbina w pjatym jěnanju runje tehdy zajědojći, jako chce so z njej wujednać.

Štož pak přełožk nastupa, njepřihłosuju. Mi so zda, zo němske wurazy jenož kaža. Myslu, zo by so dobra serbšćina, kaž mamy ju w přisłowach a w dobrym spěwje, so tu wjele lěpje hodźała, přetož tamne wurazy popularnosći ničo přinošowałe njejsu.

---

hdyž spěwa, kaž sołobik w meji. Móžu so nadźijeć, zo předemnu bjez šlewjera spěwaš?“

„Ow, majestosć!“ prošeše Hana płačo, „hdy by mi majestosć dowoliła, dźensa nic spěwać!“

„Kak dźěćace zmyslenjo“, praji kralowna. „Ach luba, njeboj so tola. Wzmi sebi swój šlewjer a sydń so kaž wčera pola pryncesy z Lamballe. Ale spěwać dyrbiš a so nic bojeć! Što daš nam słyšeć?“

„Prošu, wolić chcu sama. Na swěće je jenož jedyn spěw, kiž dźensa spěwam“

Wona so před klavěr před španiskimi sćěnami sydny, kotrež běchu z běłoho damasta. Mištr Michał připrawi ji šlewjer a zwjaza kłobučk. Potom stupi někotre kročele wróćo. Nětko spěwaše Hana „Stabat mater“, spěw zrudny, kotryž tež kralownu pohnu hač k płakanju.

Ćicho a wobdźiwajo posłuchachu hosćo. Hišće ženje njeběchu tak lnujace hłosy słyšeli. Jedyn jenički wobkhowa twjerdu wutrobu; mjenujcy hrabja z Artois. Wón chcyše spěwarku z blizka widźeć. Wón dźěše k sćěnje a chcyše šlewjer wotwodźeć. Michał pak tomu zadźewa. A byrnjež ničo widźał njebě, wołaše wón: „Ja hižo tutón kłobučk znaju!“ Při tutych słowach wza Michał Hanu za ruku a ju ze zale wjedźeše. Mjez tym zo so kralowna z druhimi rozmołwješe, běštaj wonaj hižo w Versaillu. Hodźinu pozdźišo zastupištaj do póstowoho woza do Straßburga. Dojědźeštaj tam, hdyž Handrij poslednje woliwanjo dósta. Wón Hanu hnydom spózna. Wona hłowu na joho łožo połoži a do womory padźe.

* * *

Bórzy Handrij zaso wotkhori a měsac po wróćenju dźěłaše wón w dźěłarni, wjesołe spěwy spěwajo a Hana prošeše wuja, nětko slubjene słowo dźeržeć.

„Ja ći wšo wotstupju, štož sym zasłužiła,“ praji wona. „Nětko će jenož prošu „haj“ prajić.“

„Hana“, wotmołwi Michał, „ja ničo napřećo tomu nimam. Jeli pak chceš bohata być, dyrbiš dale spěwać.“

„To sebi pozdźišo přemyslu. Najprjedy chcu so wudać.“

Bórzy kwasowachu. Lěto pozdźišo spěwaše Hana zaso. Tola jenož, zo by swojoho małoho lubuška do spanja zatujała. Jeje wuj chcyše, zo by dźěćo susodźinje dała a potom dale spěwała. Ale wona wotmołwi „Ja nochcu bohatstwo. Daj spěwać, komuž chceš!“

Ale Michał njechaše swoje potajnstwo třećemu přeradźić. Tuž dźeržeše złoty kłobučk na zamkach.

Někotre lěta po wróćenju wuj skhori. Jeneje nocy Hana při nim sedźeše. Tuž jej wuj přikaza, do dźěłarnje po knihu dóńć. Wona dźěše ale namakać ju njemóžeše. Hdyž chcyše zaso do jstwy, běchu durje zamknjene. Ji so zezda, kaž by so nutřka něšto klepało. Wona kłapaše, ale něchtó njewotmołwi. Nětko Handrija zawoła a mjez tym zo so rozmołwještaj, kak byštaj to sčiniłoj, słyšeštaj hłós kotryž jeju wołaše. Nětko khwataštaj a durje běchu wotamknjene, mištr pak we łožu leżeše. Duchowny přińdźe a potom po pućnu cyrobu dóńdźe. Na to Michał Hanje kiwny, zo by bliže přišła. Wón hišće na kapsu pokazujo někotre słowa praji. Skónčnje hišće z poslednjej mocu praji: „Wodaćo!“ a wumrě.

Hana płakaše wo swojoho wuja jara. Wona namrě joho zawostajeństwo; ale hdyž kašćik wočini, leżeše tam złoty kłobučk w kruchach, tak zo wjacy k spóznaću njebě.

Wunamakał je swoje dźěło zničił a swoju potajnosć sobu do rowa wzał.

III.

Póndźelu woteńdźechu studenća hakle w 2. hodźinje z Kulowa a dóńdźechu wokoło 1/26 hodź. do Šulšec. Wjedro jim njebě přihódne a tuž so čim bóle wjeselachu, zo móža pod suchim bjezmylnje so zabawjeć. Łubja bjez elektriskeje swěcy z čumpatymi ławkami bě połna tamnišeje młodźiny, kaž stariny. Husle a harmonika rejki piskachu a łubja ržeše. Husto spěw a wjesołe wustupy wšěch wokřewjachu, tak zo bě woprawdźe na ranjo kóždy mučny a domoj khwataše — do łoža.

Tak je so minyła hłowna skhadźowanka w Kulowje. W Pruskej nawjazachu studenća poćahi z tamnymi studentami, pokazachu, kak smě kóždy Serb też w Pruskej sebi žadać a khroble za to wustupować, štož je joho prawo. Kulowčenjo, starajće so wo to, zo też w tutych rjadach změjeće swojich synow, a potom změjeće wěstu nadźiju, zo budźa přecy też mjez wami wjednikojo, kiž was budźa zastupować a was powjedu k lěpšomu přichodej.

Za njeboh knjezom arcyměšnikom Janom Šołtu, Kulowskim fararjom.

Z njeboh knjezom arcyměšnikom Šołtu je Kulowska wosada horliwoho měšnika a swěrnoho syna domizny zhubiła. Jenož poměrnje krótki čas móžeše z jeje duchownym wjednikom być. Poł dźewjata lěta smědźeše wón fararić we wobšěrnej wosadźe, a tu joho hižo wotwoła Bóh tón Knjez.

Tute krótke lěta je zemrěty měšnik z njesprócniwym dźěłom za njesmjertne duše wupjelnił. Jomu ćežko njepadny, při najwjetšej zymje swjate woprawjenjo stam wěriwym wudźěleć. Z wosebitej lubosću předowaše Bože słowo. Wulka cyrkej žada khětro jara předarjowe mocy. Njeboh knjez Šołta zawjedźe na njedźelskich rańših serbske předowanjo. Je tak kóždu njedźelu dwójcy swojim Serbam předował. Joho starosć běše, swojich wěriwych po najlěpših pućach k Bohu nawjedować. Tohodla zarjadowa we swojej wosadźe časćišo tridua (nabožne dny). Haj, samo eksercicije (połzawrjene) je za wosadnych dźeržeć dał, a to pod najwjetšim wobdźělenjom. Hakle w zašłej zymje wotměchu so tajke za muži a młodźencow, hdyž běchu prjedy za žony a knježny byłe. Njeboh knjez farař je sam drje kóžde lěto na zawrjenych duchownych zwučowanjach přebywał. Też lětsa bě so zasy w eksercicijowym domje zamołwił. Mjez tym pak je joho knjez nad žiwjenjom a smjerću k sebi wzał. Haj, zemrěty chcyše twarić kralestwo Bože we wutrobach swojich jomu dowěrjenych wěriwych.

Njeboh knjez arcyměšnik lubowaše swoju domiznu. Kak rady wón wsy wopyta. Časćišo móžachu joho widźeć na puću do Brěžkow, wjedźacym nimo fararjec pola. Rad je też dźěći (na wsach) wokoło so hromadźił a jim serbsku elementarnu nabožnu wučbu dawał. To je zwjeselace, hdyž je tam tola hewak wučba zwjetša němska. Serbske swjedźenje a kwasy drohi njeboćički knjez pilnje wopytowaše. Na přećo poréča zwólniwje słowčka swjedźenjej přiměrjene. Wjedźeše derje požortować, ale też khutnje réčeć. Kak wón napominaše, zo bychu tola „Posoł" čitali, „Tola ‚Posoł' nimaja", to běchu joho słowa, hdyž připadnje nazhoni, zo w jenej swójbje so časopis nječita a wón přistaji: „to sebi myslił njejsym". To joho boleše, hdyž so Serb swojeje narodnosće slěkaše. Njerad widźeše serbske holcy do městow ćahnyć, dźiwajo na strachi za póćiwosć a serbskosć. Njeboh knjez arcyměšnik dźeržeše swoju wosadu hromadźe. Wón założi towarstwo katolskich młodźencow a je jomu so jara wěnował. We bjesadźe z młódšimi prezesami réčeše zemrěty z wulkim zajimom wo dźěle za młodźinu. W tydźeńskim čisle „Kat. Posoła" wupraja mjenowane towarstwo w pěsni rjany dźak swojomu założerjej.

Njeboh knjez farař njeseše swoje starosće a křižiki sćerpnje a podaty do Božeje swjateje wole. Wón njeskoržeše. Nětko je nimo za njoho čas zemskoho pućowanja. Na joho pohrjebnym dnju je Kulowska wosada so modliła za swojoho dobroho dušepastyrja. Serbja kaž Němcy stojachu žarujcy při rowje swojoho horliwoho měšnika. Wosada, z kotrejež je wjele duchownych wušło, je w zemrětym zasy jenoho z najlěpšich swojich synow za tutu časnosć zhubiła.

Bóh wobradź jej nowoho duchownoho wjednika, kotryž by dźěłał po přikładźe swojoho předkhodnika spomožnje w Knjezowej winicy. x.

Z cyrkwje a swěta.

Z **vatikanskoho města** přikhadźeja struchłe powěsće wo khorosći Swj. Wótca. Hačrunje je so khorosć poslednje dny pohóršiła, woswjeći Swjaty Wótc hišće kóždy dźeń Božu mšu. Khorosć je tasama, kajkuž měješe njebo knjez tachant Skala. Je jara bolostna a strašna. Swj. Wótc je sebi cyle jasny wo tym, kak z nim stoji. Hdyž jomu před někotrymi dnjami architekt rysy wo přetwarjenju lěčnoho hrodu Gandolfo předpołoži, njechaše je Swj. Wótc widźeć, prajo, zo budźe joho naslědnik dyrbjeć tele prašenjo rozsudźić a zo njebudźe na nastupjeństwo dołho čakać trjebać. Swjaty Wótc njemysli sebi na někajke přeměnjenjo swojoho dźěłanskoho porjada. Wón wotdźeržuje też dale audiency, při čimž začuwa často hobrske bolosće. Lěkarjo mysla sebi na operaciju, tola Swj. Wótc so tomu přećiwja. Drje z dobrym prawom, dokelž by tajka operacija skóńčnje też cyle njezbožownje wotběžała, je dźěn Swj. Wótc też ćežko na cokor khory.

„Swjaty Wótc zwjeseluje so dospołneje strowoty", tak pisaja druhe nowiny a časopisy, też „Sächs. Volkszeitung", po „Observatore Romano". Nadźijomnje su jich powěsće wěrne, tak zo nam Boža miłosć hišće dołho našoho lubowanoho Swj. Wótca zdźerži.

Rom ma we swojich zwonkownych dźělach fary z wjacy hač 50.000 dušemi a jenej farskej cyrkwju. Tajke hobrske fary su wulke njezbožo za wosadnych. Je cyle njemóžna wěc, zo móhli zafarowani swoju njedźelsku winowatosć dopjelnić. Tute wulke fary budźa so do wjacorych farow rozdźělić dyrbjeć. Za noworozdźělenjo farow wutwori so wosebita komisija pod wjednistwom kardinala Marchetti-Selvaggiani.

Swjaty kolegium kardinalow wobstoji tukhwilu z 30 Włochow a 31 sobustawow z druhich narodow. Mjez 30 Italčanami su wosmjo poddani włóskoho knježerstwa, zbytni 22 přisłušeja do vatikanskoho města. Kardinalow při Romskej kuriji je tukhwilu 26, dalši kardinalojo stoja na čole wšelakich arcybiskopskich diecezow, rozbrójenych po cyłej zemi. Po Włochami wobsedźi najwjacy kardinalow Francózska, mjenujcy pjećoch; při tym je kanadiski kardinal Rajmund Rouleau (čitaj: Rulo) sobu k Francózam ličeny, hačrunjež je jendźelski staćan. Kanadojo réča z wjetšoho dźěla francózscy. Zjednoćene Staty maja štyrjoch kardinalow, Němska z Awstriskej pjećoch, Španiska a Pólska pak jenož po dwěmaj, hačrunjež matej wobej krajej wjacy katolikow, hač Němska a Amerika. Druhe mjeńše narody maja jenož jenoho kardinala mjez swojimi biskopami. Kardinalojo při kuriji předstoja ważnym kongregacijam a podobnym cyrkwinskim wustawam.

Italscy duchowni ćerpja sylnje na suchoćinu. W lětach 1908 hač 1914 zemrě přez 1000 duchownych na tu khorosć. Po wójnje je so ličba khorych podwojiła. Tuž bě najwjetši čas, zo je cyrkwinska wyšnosć wosebite sanatorije za duchownych założiła.

Ćežke pruhowanja potrjechuja tukhwilu italskich katolikow, wosebje w blizkosći Neapla. Před někotrymi njedźelemi běše zemjerženjo tam wulke škody načiniło a nětko su hobrske wichory dokóncowałe, štož běše tehdom hišće stojo wostało. Tola lud njesy z přikładnej sćerpliwosću swój ćežki dóńt a pyta tróšt a pokojenjo w modlitwach. Zbožowny lud, kotrohož Bože prućiki wjedu do cyrkwjow a k woltarjam — město k zadwělowanju!

Južnosłowjanska katolska cyrkej dósta z Roma dowolnosć, zo smě łaćonske rituale do khorwatskeje rěče přełožić. Při tym dowoli Swj. Stoł, zo smě so w Južnosłowjanskej při wudźělenju wšěch swjatych sakramentow krajna rěč nałožować. — Južnosłowjanska diktatura wustupuje napřećo katolskomu biskopstwu hrubje a njesprawnje. Na poslednjej biskopskej konferency w Zagrjebje chcyše so tež policija oficielnje wobdźělić, štož wězo biskopja raznje wotpokazachu. Wosebje wótrje wustupowaštaj arcybiskopaj Ljubljanski a Serajewski. Policija chcyše na to wobeju biskopow do jastwa wotwjesć. Jenož na wosebite zakročenjo jenoho cyrkwinskoho hódnostarja, wothlada skónčnje wot swojoho wotpohlada.

Wuherska swjeći 900 lětne wopomnjećo smjerće swjatoho Emmericha. Tydźenja započachu so w Budapešće, hdyž tam bamžowski legat, kardinal Sincero, přijědźe, swjatočnosće 900 lětnoho wopomnjeća smjerće swj. Emmericha. Bamžowomu legatej pak lud wot wuherskich mjezow hač do Budapesta njepřestawajcy wulkotnje hołdowaše. Na mnohich městnach čary južneje železnicy wočakowaše lud klečo ćah. Wjacy króć požohnowa bamžowy legat lud. Pola Platten-jězora, kotryž sebi wón při wočinjenym woknje wobhladowaše, bě sylny wichor, kotryž jomu čerwjenu kapičku z hłowy storhny. Pozdźišo ju zasy namakachu a do Budapesta přinjesechu. Na dwórnišću bu legat wot sławnych muži Wuherskeje powitany — běchu tam kardinal wjerchprimas Seredi, wjednik swj. Emmerichowoho swjedźeńskoho komiteja, prjedawši ministr Karl Huszar a ministr Vass. Posledni powita joho z łaćanskej narěču. Wyšši měšćanosta Ripka pokazowaše we swojej powitanskej narěči też na wučinjenja měra. Praješe, zo je kardinal po samsnym puću přišoł, po kotrymž bu před 900 lětami wuherska króna z Roma do Budapesta přinjesena. Tehdom bě tu kčějacy stat, mjez tym zo bamžowski legat nětko skóncowany kraj nadeńdźe. Tutón kraj nadźija so zasy postanjenja. Bamžowy legat pokhwali wopomnjećo wuherskoho prynca, swjatoho Emmericha, a přečita potom w basilicy, hdźež bu w swjatočnym ćahu dowjedźeny, bamžowsku bullu wo swjatym Emmerichu. Připołdnju bu kardinal Sincero wot krajnoho knježerja Horthy z kralowskimi česćemi přijaty. — Dale wobdźělichu so při swjatočnosćach hišće: pólski primas kardinal Hlond, jendźelski primas kardinal Bourne, kardinalaj Dr. Piffl a Dr. Faulhaber a kardinal Lavitrano ze Siciliskeje, kaž też nimale wšitcy awstriscy biskopja. Aachenski biskop Dr. Straeter přinjese relikwije swj. Emmericha, kotrež hač dotal joho kathedrala khowaše z časow (w 14. stotku) wuherskoho krala Ludwiga Wulkoho, kiž běše je Aachenskej cyrkwi daril, hdźež so při tele składnosći wuherska kapałka wutwari. Relikwije wostanu nětko w Budapešće. Najwyšši skhodźeńk docpěchu swjatočnosće zańdźenu póndźelu z wulkim eucharistiskim procesijonom na łódźach na Dunaju. Kardinalojo žohnowachu z łódźe při brjohach klečacy lud. Wječor skónči rjany wohnjostroj swjatočnosće.

Pólski narod wotdźeržuje tele dny we wšěch městach wulke swjatočnosće pod mjenom „Cud nad Wisłu". To je wopomnjećo na dobyćersku bitwu přećiwo bolšewikam před 10 lětami pola Waršawy. Swjedźeński komitej je medaliju ze slěbora zhotowić dał. Na jenej stronje je wobraz bamža Pia XI., tehdomnišoho bamžowskoho nuncija we Waršawje, a na druhej stronje je karta z wojownišćom, na kotrymž so tehdom měrještaj pólske a bolšewikske wójsko. Tehdom stoješe Pólska na prozy zahubjenja. Bolšewikske cwólby stojachu hižo před Waršawu, njewobrónjenej stolicy noweje Pólskeje. Pólske wójsko, ćerpjo nuzu na wšěch wójnskich srědkach, běše hižo pozhubiło swojoho staroho wójnskoho ducha, wojacy běchu nadźiju na dobyćo zhubili. Tehdom klečachu pólske maćerje a knježny po tysacach a stotysacach před postawu dźiwotneje Maćerje Božeje Čenstochowskeje, kotraž běše hižo wjacy króć pólski narod wumožiła z čežkich wójnskich nuzow. A Mać Boža so też nad wbohim ludom smili. Zesłabnjene a zmučnjene pólske wójsko sčini krasne dobyćo. Bolšewikoju poćerpichu zahubnu porażku, cofachu wróćo a dyrbjachu so z wulkoho dźěła do němskeje narańšeje Pruskeje wukhować, njechcyli Polakam do rukow padnyć. Tak maja Polacy wšu winu, wopomnjećo runje tejele bitwy swjećić ze wšěm zahorjenjom, złožuje so tola nowa Pólska na nadnohu tuteje wulkeje bitwy. Křiž swjateje wěry doby tu nad hwězdu sowjetskich bjezbóžnikow. Pólska, krawjacá z tysac ranow, poteptana a hanjena, postany zasy k nowej krasy. Pólska běše wukhowała Němsku a nawječorne staty Europy před nawalom ruskich komunistow. By-li tehdom Pólska podležała, bychu so ruske wójska nawaliłe na Němsku, kotraž so tehdom runje ćežcy běděše z komunistiskimi njeměrami we swojim statnym klinje. Też wona njeby drje tehdy mohła dobyćerscy postupować přećiwo pokročowacym bolšewikskim wójskam. Tohodla so też my z Polakami radujemy nad „Cudem nad Wisłu".

Belgiska. Młoda mandźelska trónowoho naslědnika pryncesa Astrid, pokhadźaca ze Šwedskeje, je přestupiła ke katolicismej. Ceremonije přestupa z lutherskeje cyrkwje do klina katolskeje wukonješe kardinal primas van Roey. Hdyž so pryncesa w swojim času z belgiskim trónowym naslědnikom Leopoldom woženi, njechaše wona katolsku wěru přijeć. Tohodla běše tehdom dispensa z Roma nuzna, kotraž bu přizwolena pod znatymi wuměnjenjemi, zo so dźěći woćahnu we katolskim wěrywuznaću. Skónčnje je nětko, spóznawši so bliže z katolskej wěru a jeje dogmami, so sama rozsudźiła k přestupjenju.

W Luwenje (Löwen) a Antwerpenje wotměje so wot 28. awgusta hač do 1. septembra 8. misijonski tydźeń. Přednoški budźa so poskićeć we wšelakich jazykach (flamscy, francózscy, jendźelscy, němscy a italscy). Přistup maja misijonarojo wšěch narodow. Wobdźělnicy móža so też na belgiskim eucharistiskim kongresu w Mecheln wobdźělić. Mysl wuradźowanjow je, zo bychu zastupjerjo wšelakich misijonskich rjadow swoje dotalne nazhonjenja na misijonskim polu mjez sobu wuměnjeli a tak jedyn wot druhoho nowe puće nawuknył.

W Brüsselu wotměje so wot 1.—8. septembra mjezynarodna wustajeńca katolskoho pismowstwa. Wšě wulke katolske nowiny na cyłym swěće su swoje wobdźělenjo přizjewiłe. Swj. Wótc a kardinal van Roy staj předewzaćo wosebje žohnowałoj.

Francózska. Generalna wyšša „Běłych Sotrow" dósta 40.000 frankow wot akademije za moralku a politiske wědomosće.

W měsće Mexiku bu kathedrala, kotraž bě wot awgusta 1926 dla nabožnoho wojowanja mjez statom a cyrkwju zawrjena, z wulkimi swjatočnosćemi zasy wotewrjena.

We wšelakich misijonskich krajinach knježi revolucija a z njej hłód, njeměr a wšelake hubjeństwa. Wězo też misijonske dźěła pod tajkimi wobstojnosćemi ćerpja. W Khinje su na př. rubježnicy wšelakich misijonarow wotwjedli a žadaja za nich wulke sumy, 30 a 40 tysac za jenoho. Też w Indiskej su ćežke časy. Hač dotal pak katolske misijony wjetšeje škody poćerpiłe njejsu. Wulke postupy činja katolske misijony w Africy. W Urundi (w prjedawšej němskej narańšej Africy) přestupichu nadobo 8 domorodnych načolnikow ke katolskej cyrkwi. Wězo pobrachuje wšudźom na misijonarach. „Zně su wulke, dźěłaćerjow je mało."

Wšelčizny.

Tkhóf lubowaŕ hołbjow. W Losnicach pola Freiberga běše tkhóf na šěsnaće hołbjow skóncował. Přez wustajenjo pasli poradźi so na to štyri młode tkhórje dosahnyć.

*

W **Heidenawje** a we wokolinje skhorichu w poslednich dnjach wjacy ludźi na ćežku hłowjacu khorosć (typhus). Wina toho je najskěrje, zo su ći ludźo njezrawy abo mazany (njewumyty) sad jědli.

Zwjazk katolskich serbskich młodźencow

zarjaduje njedźelu, 7. septembra, w Baćonju swój zwjazkowy zjězd. Kaž je so na posedźenjach wučiniło, ma so skhadźowanka jenož na njedźelske popołdnjo wupřestrěć.

Zaměr zjězda je, zo bychu naši katolscy serbscy młodźency spóznali znowa swoje nadawki a so za nje zahorili. Přichod budże wot našich młodźencow wulke a čežke žadać, tohodla bróńmy so, zo by nas přichod přihotowanych namakał!

Porjad: Młodźency zeńdu so k nyšporej w 2 hodź. Zwjazkowy prezes změje prědowanjo: Swjaty Augustin a naš młodźenc. Podobny je naš čas tamnomu, w kotrymž bě žiwy swj. Hawštyn, wulki swjaty. Swjećimy na tajke wašnjo 500. róčnicu joho smjerće.

Po swjatočnym nyšporje je zhromadźizna w Młodowni. Budże tam prěni referat „Naš młodźenc a cyrkej", kiž nam poda prezes Khrósćanskoho towarstwa, knjez kapłan Młynk. Druhi referat „Naš młodźenc a swójba" poda prezes Radwořskoho towarstwa, knjez kapłan Handrik. Kóždomu so přizamknje rozmołwa.

Sćěhuja rozprawy, wuradźowanja a namjety.

Jako hosćo su wutrobnje witani też wšitcy druzy serbscy katolscy młodźency, kiž njejsu w našim zwjazku.

Wutrobnje přeprošuje Józef Nowak,
zwjazkowy prezes.

Porjedźeńka.

K rozprawje wo swjedźenju we Wětošowje ma so přispomnić, zo bě mjez załožerjemi delnjołužiskeje Maćicy předewšitkim też knjez redaktor Marko Smoleń sobuzałožeŕ a je dźěn so jomu też wosebje tam dźak za joho woporniwu lubosć za delnjołužisku Maćicu wuprajił.

Towarstwowy powěstnik.

Z Budyšina. „Jednota" wotjědźe jutře njedźelu, 24. 8., na hłownu zhromadźiznu towarstwa ss. Cyrilla a Methoda z dypkom ½ 2 hodźin wot serbskeje cyrkwje. Někotre městna su hišće swobodne. Dalše zhoniš pola předsydy.

Baćon: Tow. kat. młodźencow přeprošuje wšěch lubych přećelow z blizka a z daloka na swój lětny swjedźeń na Vickec zahrodźe we Haslowje, kotryž budże njedźelu 31. žnjeńca 1930. Wobstejacy z ptaka- a tarčetřělenja a kehelekulenja a wšelakich druhich zawjeselenjow. Započatk popołdnju w 2 hodź. Wječor reje w Měrćinkec hosćencu. Předsydstwo.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 531.—533. z Budyšina: Herman Piskor, Hana Rjelcyna, Hańža Wićazowa; 534. ze Swientochlowic: farař Otremba.

Dobrowólny dar za Wosadnik.

Wysokodost. knjez farař Otremba w Swientochlowicach **3** hr.

Wične płaćizny

		w Budyšinje 16. aug. 1930	w Kamjencu 21. aug. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	12,00—12,30	12,00—12,20
Rožka, nowa	50 „	7,25—7,50	7,00—7,30
Ječmjeń	50 „	8,00—8,25	9,00—10,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	8,50—9,00	7,50—8,75
Wows, nowy	50 „	7,50—8,00	—
Raps	50 „	11,50—12,00	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	—	3,75—4,00
Butra	1 „	3,60—4,00	3,40—3,60
Syno, nowe	50 „	3,00—	2,80—3,00
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	—	—1,50
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	2,00—2,20	—1,25
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	21,00—22,20	27,00—28,00
Ržana muka, 60 %	50 „	12,00—13,00	13,00—13,50
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,75	—5,75
Ržane wotruby	50 „	5,50—5,75	—6,00
Jeja	1 štk.	0,11—0,11	0,10—0,11
Prosata 963 štuk	1 štk.	20,00—33,00	20,00—25,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 18. awgusta 1930.

Woły: 94. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 58—62 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 50—56 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 45—49. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 301. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 57—61. 2) Połnomjasne, młódše 50—55. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 317. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 50—54. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—60. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 42—48. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—54. 5) Mjenje a špatnje picowane 33—38. 6) Husumske z pastwy 28—31. **Ćelata:** 510. 1) Najlěpše wukormjene 76—82. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 68—75. 3) Špatne 56—60. **Wowcy:** 911. 1) Młódše a stare, wukormjene 65—68. 2) Starše wukormjene 56—62. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 50—54. 4) — . **Swinje:** 2084. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 70—71. 2) Wukormjene —72. 3) Mjasne —66. 4) Špatne 69—70. Rancy 60—65.

21. awgusta 1930.

Ćelata (629): 1) 80—87. 2) 70—78. 3) — . 4) — .
Swinje (807): (přez 300 pt.) 1) 65—68. 2) (240—300) —66. 3) (200—240) 68—69. 4) (160—200) 65—66. Rancy: 60—65.

Procesijón do Krupki.

Pjatk, 5. sept., rano w 5 hodź. kemše w Klóštrje. W Pěrnje, „Wettiner Hof", swačina. W Bergieshübel, „Gold. Stern", přenocujemy. Domoj so wróćimy srjedu wokoło 5 hodź. do Klóštra. M. Narćik.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchež a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Gardiny, vitraže, zaweški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Hłowna zhromadźizna
towařstwa ss. Cyrilla a Methoda
njedźelu 24. awgusta 1930 w Radworju

w 2 hodź. swjatočny nyšpor z prědowanjom. Hłowna zhromadźizna započina so z dypkom w 4 hodź. pola Topolinskec.

Dźeński porjad: 1. Powitanjo. 2. Rozprawy. 3. Přednošk. 4. Namjety.

Kóždy woteběrař „Kat. Pósła“ je sobustaw a ma prawo, namjetować a k wěcy rěčeć.

Wšěch sobustawow wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupuječe stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe“

Zjawny dźak
swj. Józefej
za wusłyšenjo mojeje prózstwy.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Jězdne koła
jednotliwe dźěle k tomu, gumije
płaćizny hódno pola
Thomasec bratrow
Budyšin, Kamjeńtna dróha 16.

Serbski Hospodař
poručuje k nazymnomu wusywej
derjećišćenu symjeńtnu rožku.
Přenje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.

Moja praxis namaka so wot nětka
w Budyšinje, Wallstraße 17
Johanna Stahl
zubna lěkařka

Wróćiwši so wot rowa našoho nam přezahe ale derje přihotowanoho a do Božeje wole podatoho w 52. lěće swojoho žiwjenja zemrětoho nana, mandźelskoho, bratra a wuja

Pětra Žura,
kublerja a khěbětarja w Ralbicach

wuprajamy wšitkim, kotřiž su njebohičkomu lubosć w joho krótkej ale ćežkej khorosći wopokazali, na pustych wječorach so za njoho modlili a w bohatej ličbje joho k rowu přewodźeli, wosebje też nošerjam, „Katolskej Bjesadźe“, kaž też miłosćiwym sotram Worklečanskeje khorownje za wothladanjo, knjezej dr. Racheli za starosćiwu lubosć a dobroćiwosć, štož je nam z najwjetšim tróštom, **wutrobny dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“!**

Poručamy dušu zemrětoho do pobožnych modlitwow wěriwych.

W Ralbicach, na dnju pohrjeba, 18. awgusta 1930.

W mjenje hłubokožarowaceje swójby Žurec:
Madlena Žurowa, mandźelska,
a dźěći **Marja a Franc.**

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeŕ, Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

35. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **30. awgusta 1930.** | **68. lětnik.**

Starajmy so wo naš duchownski dorost!

Přednošk knj. kapłana Handriki na hłownej zhromadźiznje tow. ss. Cyrilla a Methoda, 24. awgusta 1930 w Radworju.

Sy-li kusk na porjad zwučeny abo nochceš-li z druhim hromadźe prasnyć, při čimž pak ženje wědźeć njemóžeš, štó ma twjerdšu a sylnišu heju, dyrbiš na prawo jězdźić.

Cyle wšo jene, hač z awtom abo z karu jědźeš, na prawo dyrbiš jěć.

Cyle wšo jene też, hač sy hrabja abo slěpc, knjez abo wotročk, dźěd abo dźěćo, mužski abo žónska, na prawo dyrbiš jěć.

Spodźiwnje, zo so też nichtó na tym njepostorči, zo to kóždy přiwozmje a dopjelnja, štož pak też wšelakich winow dla cyle za prawo spóznaje. A njeby-li so po tym měł, potom by drje złe sćěhwki dyrbjał na so wzać a snadź też swoju móšeń třasć abo hišće něšto hórše znjesć.

Tutu winowatosć, na prawo jězdźić, kóždy z nas znaje, nichtó ju njezaprěwa.

Tohodla mam za swoju winowatosć, dźensa na druhu, wjele ważnišu, haj, po mojim zdaću najważnišu winowatosć mjez našimi katolskimi Serbami tu z krótka pokazać.

Na prawo a winowatosć, so za naš duchowny abo duchownski dorost starać, chcu swoje myslički złožić.

*

Za kóždy lud a narod wobstoji naturske prawo, so za swój duchowny dorost starać směć. Nichtó njemóže nam też tute wot Boha date prawo wzać. Štóž by sebi to tola zwěrił, by so na našim serbskim ludźe a narodźe, ale też před Bohom přehrěšił.

Ale, hdźež je prawo, tam je też winowatosć! Wulku a ważnu winowatosć ma też naš katolski serbski lud, so za swój duchowny dorost starać. Tutu starosć drje nosy na prěnim městnje naše towarstwo swjateju Cyrilla a Methoda. Njeje tuta starosć wulka, haj, nuzna?

Hlejmy najprjedy na přikład na Francózsku. Tam bě we wójnje přez 3000 swětnych a přez 1500 klóštrskich duchownych padło. 12000 wot 36000 wosadow su nětko bjez duchownoho. Někotři maja 3, 4, haj samo 6 abo 8 wosadow zastarać. Před dwěmaj lětomaj natwari sebi w Francózskej wosada z wulkimi woporami cyrkej. Biskop ju woswjeći, ale we swojim prědowanju praješe: „Dźakuju so wam za wašu woporniwosć, ale prěnje wósom lět njemóžu wam žanoho duchownoho pósłać."

Snadź sebi někotryžkuli też z přitomnych mysli, tak złě hišće Bohu dźak pola nas w Serbach njeje. Tola hlejmy! Mamy w cyłej Sakskej jenož na 30 katolskich serbskich duchownych. Štyrnaćo pak, potajkim połojca, su hižo 50 lět překročili. Mjez tutymi štyrnaćomi pak su sydomjo, runje połojca, hižo přez 60, dwaj samo přez 70 lět stari. Njepraji nam to dosć?

Wot tutych 30 katolskich serbskich duchownych su třinaće w Němcach, jenož 17 w Serbach, w sakskej Łužicy. 9 z tutych 17, potajkim přez połojcu, su hižo přez 50 a mjez tutymi 4 samo přez 60 lět stari. Kelko lět budźe hišće jim spožčenych, snadź też tym, kotřiž hišće ani 50 lět dócpěli njejsu? Bóh to sam wě!

Nadźijomnje móža so wšitcy hišće prawje wjele lět swojeje čiłosće a strowosće wjeselić, wo čož chcemy też my Boha nutrnje a pobožnje prosyć; ale hdźe namakamy za nich potom dorost? Hdźe mamy telko studowacych na bohosłowstwo, kotřiž móhli potom městna wupjelnić, hdyž tamni woteńdu na prawdu Božu? Njeje to za nas wulka starosć? Njeje tuta starosć za kóždoho z nas a wosebje za naše towarstwo swjateju Cyrilla a Methoda jara wulka winowatosć, so tola skónčnje junu za naš duchowny dorost lěpje starać dyrbjeć, kaž hač dotal?

Dospołnosće dla chcu hišće při tym też naspomnić na našu drohu swjatnicu w Różeńće. Namakamy też za nju naslědnika, kotryž by mohł strażować jeničke hnadowne městno mjez našimi lubymi Serbami? Tu nochcu też zabyć na našich pruskich katolskich Serbow. Za Kulowsku wosadu njeje ani jeničkoho serbskoho studowacoho, kotryž by so na měšnistwo přihotował.

Njeje to hišće dosć winowatosće, zo so naš katolski serbski lud skónčnje za swój duchowny dorost stara, zo njeby junu bjez dušepastyrjow był? — — —

*

Snadź někotryžkuli na mnje zhladujo sebi pomysli: Praj wšak nam też, kak móžemy, haj, dyrbimy tutomu njedostatkej wotpomhać, so starać, zo bychmy za příchod stajnje dosć duchownych měli za naše katolske serbske wosady?

Štož móže kóždy činić, je: so modlić. So modlić prawje často, zo by Bóh nam dał dobrych a hódnych duchownych. Hdyž pak bych nětkle mohł takle po katolskich Serbach khodźo so kóždoho prašeć, štó abo hdy je posledni raz snadź jenož Wótče naš abo samo „Modlitwu za duchownstwo", abo „Wotpusknu modlitwu wo dobrych měšnikow" z našoho Pobožnoho Wosadnika wuspěwał, bych drje jara mało naličił. Ale bych so po swědomju prašał, hdy je na tutoho abo tamnoho duchownoho poswarjeł, potom mohł zawěsće po stach ličić. Móžemy a směmy so potajkim hišće dźiwać, zo nam Bóh měšnikow njespožči, hdyž joho wo to ani njeprosymy, znajmjeńša pak jara mało a zrědka paćeŕ wuspěwamy? Tuž ma kóždy a kóžda tu winowatosć, nětko so prawje často a nutrnje k Bohu modlić, zo by Bóh też nam Serbam stajnje pósłał dosć dobrych a hódnych duchownych! Na to njech też nichtó njezabudźe!

*

Hdyž by so wot nětka też katolski serbski lud woprawdźe modlił a Boha wo duchownych pobožnje prosył, njesměł so tola z tym hižo spokojić, ale k tomu też swoje, štož so hodźi, přinošować.

Wy nanojo a maćerje! Njeby była za was wozbožaca, haj, zbóžna radosć, swojoho syna widźeć w cyrkwi Božu mšu swjećić? Zawěsće, ty njesměł pak swoje dźěćo k tomu hnućić abo samo nuzować. Žadyn človjek njeje zbožowniši, hač wot Boha powołany měšnik. Ale też z ćežka je nječto njezbožowniši hač tón, kotryž by był wot njerozomneju staršeju k měšnistwu nuzowany. Serbscy nanojo a maćerje, nochceće swojoho syna Bohu jako wopor přinjesć, kaž njehdy pobožna Hana swojoho małoho Samuela? Woćehń swoje dźěćo k pobožnosći! Woćehń je też k sebjezaprěwanju a k sebjepřewinjenju! Bóh njehlada při powołanju swojich měšnikow na zamoženjo abo nahladnosć staršeju, ale na pobožnosć we swójbje. W tajkej swójbje njesmě też knježić nowočasny hrěch. Měšnicy wukhadźeja powšitkownje, kaž też w Serbach, wosebje najbóle ze swójbow z wjacymi dźěćimi.

W tajkej dobrej a pobožnej swójbje pak zamóže wosebje dobra a pobožna mać najwjacy. Hdyž tajka mać z rjanymi, dźěsću přiměrjenymi słowami, wosebje wo Bohu a bóžskich wěcach rěči, też rozestaja, kak je naš Knjez a Zbóžnik muži postajił, zo bychu jeničcy jomu a swojim sobučłowjekam służo njesmjertne duše k wěčnej zbóžnosći dowjedli a z tym sebi też z Božej pomocu čestne městno w njebjesach zasłužili, potom sebi drje też tón abo tamón z hólcow pozdźišo měšniske powołanjo wuzwoli. A njewuńdźe też z kóždeje swójby, hdźež staj so staršej też wo to prócowałoj a pobožnje modliłoj, tola žadyn duchowny, tam pak njebudźe tuta próca ze škodu, ale z wulkim žohnowanjom za wšitke dźěći, za cyłu swójbu.

Tola nic jenož ze słowami njedyrbitaj staršej to dócpěć pytać, ale wosebje też ze skutkom, z dobrym přikładom. Hdyž so nan a mać znajmjeńša před dźěćimi wšoho hrěcha zdalujetaj a z nimi hromadźe pobožnje so modlitaj, potom přinošujetaj z tym njesměrnje wjele k dobromu woćehnjenju, snadź pak też k powołanju měšnistwa. A dale, hdyž staršej jenož tehdom njekhodźitaj do Božoho domu, hdyž jeju k tomu cyrkwinska kaznja nuzuje, ale też časćišo a rady přińdźetaj ze swojimi móličkimi do cyrkwje k lubomu Jězusej, potom njewostanje tajka pobožnosć a tajki přikład zawěsće bjez wuspěcha a dobrych płodow za časnosć a wěčnosć swojich lubych dźěći. Skónčnje, jeli tajki derjewoćehnjeny a přihotowany hólčec też w šuli swoju wěc k powšitkownej spokojnosći dokonja, je rjana nadźija za staršeju, zo z jeju dźěći snadź tola wuńdźe junu měšnik Knjezowy. Tuž, nanojo a maćerje, woćehńće swoje dźěći k spokojnosći a pobožnosći, dawajće jim też najrjeńši přikład we wšitkim, snadź też potom z wašeje swójby tola wuńdźe służownik Boži, zo by potom skutkował wšitko „Bohu k česći a Serbam k spomoženju!"

*

Skónčnje chcu hišće pokazać často dosć na najćežšu a najwobćežnišu winowatosć, so za naš duchowny dorost starać. A to su pjenježne srědki k studijam.

Hdyž wobsedźachu katolscy Serbja hišće Serbski Seminar w Prazy, nječinjachu a njetrjebachu sebi też starosće činić, kak dosahace srědki k studijam swojich bohosłowcow zwjedu. Po zběhnjenju našoho Serbskoho Seminara w Prazy pak je za nas winowatosć, so za pjenježne srědki starać, zo bychu wobdarjeni a powołani serbscy studenća na bohosłowstwo so přihotować móhli.

Tu je dobra přileżnosć, skutk křesćanskeje miłosće wukonjeć, wosebje za zamožitych a tajkich, kotrymž Bóh žanych dźěći njewobradźi. Kelko pjenjez so husto też w našich Serbach rozbrója na njetrjebawše, haj, škódne wěcy? Wěm też derje, zo njeje runje nětkle za ratarjow kaž też za dźěłaćerjow žadyn złoty čas, ale při zawjeselenjach a druhich přileżnosćach maja hišće wjele z našich Serbow pjenjez dosć. Njemohł takle ratař, kotromuž je Bóh z bohatymi žnjemi abo ze skotom časne zbožo wobradźił, też snadź 10 abo 20 hr. woprować za tute tak ważne a nuzne należnosće? Njemohł pak też dźěłaćeŕ, kotryž ma porjadne dźěło, něšto wot swojeje mzdy wotedać za tak spomožny skutk? Njemohł też zastojnik snadź poł procenta ($^1/_2\%$) wot swojeje měsačneje mzdy nałožić k tomu wulcy nadobnomu zaměrej? Nochcu pak z tym wuprajić přikaznju, zo dyrbi so kóždy z ratařstwa, z dźěłaćeŕstwa a ze zastojnstwa na kóždy pad po mojich mysličkach měć, ale chcu jenož hišće přistajić, hač njewobstoji za kóždoho znajmjeńša winowatosć napřećo swojomu serbskomu ludej a też napřećo Bohu, so po swojich mocach za naš duchowny dorost starać? Kelko pjenježnych srědkow mohło so hižo na tute wašnjo też jenož we našich Serbach kóžde lěto nahromadźić a so potrěbnym serbskim studowacym na duchownstwo porjadnje přiwobroćić. Hdźe pak so namakaja tajcy woporniwi a šćedriwi dobroćerjo mjez našimi Serbami? Snadź móžemy tajkich samo wodnjo ze swěcu pytać a tola drje žanoho njenamakamy!

Ale w čim tči woprawdźita wina tuteje duchowneje khudoby? K tomu njehoji na prěnim městnje tón skoro jenož materielnje zmysleny duch našoho časa, kotryž we sebi haji sebićiwosć a njepopřećo, haj, hidu přećiwo wšomu duchownomu, idealnomu. To njeje dobry duch, ale zły duch, kotryž je so bohužel zahnězdźił też do našich Serbow. Dale pak je też wina na tym, zo su wuhlady na derje zapłaćene zastojnstwa w našim biskopstwje jara hubjene. Hižo wjacy króć so mje studenća prašachu, — nochcu pak z tym prajić, zo běše to tu w Radworju — kelko měsačneje mzdy dóstawam. Hdyž jim to prajach, wotmołwi so mi: „Potom chcu być něšto druhe, hdźež sebi wjacy zasłužu!" Tohodla je k studowanju na duchownstwo wulki idealismus, woprawdźe dobre katolske zmyslenjo, woporniwa wola, hłuboka ponižnosć a wěrna spokojnosć nuznje trěbna. W Knjezowej winicy je wjele, jara wjele dźěła, ale dźěłaćerjow, kotřiž bychu z tajkej woporniwosću a

njesebićiwosću Bohu k česći a Serbam k spomoženju dźěłać chcyli, je tak mało!

Dokelž pak drje kóždy z nas derje wě, zo je z tajkim dobrowólnym dawanjom a składowanjom často wuspěch jara snadny, jeli nic samo cyle bjez wuspěcha, tak sebi zwěrju, česćenej zhromadźiznje sćěhowacy namjet přednjesć. Kak by było, zo by so lětny přinošk za naš „Kat. Posoł“ powyšił na 6 hriwnow, a tuta šesta hriwna so kóžde lěto nałožiła jako trajna podpjera za našich studowacych na bohosłowstwo?

Snadź pak někotryžkuli při sebi mysli: bożedla, zasy jenu hriwnu wjacy płaćić, hdyž mamy tak płaćenja wjacy hač dosć. Tola tutym jenož wotmołwjam: Wobličće sebi to najprjedy, hač z tym wobkhudnjeće. Přiwzamy-li, zo ma lěto 300 dźěławych dnjow, tak přińdźe na kóžde tři dny jenož jeničke pjenježk abo na tydźeń jenož dwaj pjenježkaj. Mysliš sebi woprawdźe, zo to njemohł płaćić a zo će tohodla ze swojoho statoka wućerja, hdyž tutaj pjenježkaj na cyły tydźeń za tak nuzny a nadobny skutk wotedać so zwjazaš? Bóh ći to zawěsće na druhe wašnjo zasy bohaće zaruna!

A hdyž dale přiwzamy, zo na 1200 Serbow naš „Posoł“ woteběraju, potom mamy kóžde lěto 1200 hr. nawdatych. Wobličimy-li sebi, zo podpjeramy studowacoho z 50 hriwnami měsačnje, potom móžemy lětnje dweju studentow z tym zdźeržeć; potajkim za 10 lět hižo 20 studowacym pomhać. Njeby to był spomožny skutk za našich studowacych a tola žanomu dale žana ćeža a škoda?

Snadź pak maja też někotři zasy wobmyslenja: haj, hdyž pak tajki podpjerany potom tak rjec wotleći a žadyn duchowny njebudźe, su pjenjezy zhubjene. Tajkich so jenož prašam: Njetrjebamy my katolscy Serbja też swědomitych lěkarjow, sprawnych rěčnikow a wosebje dobrych katolskich serbskich wučerjow?

To by był powšitkownje nahladny a nadobny skutk za cyły katolski serbski lud!

*

Tuž, česćeni přitomni, stajmy to do skutka! Chcemy Boha časćišo nutrnje a pobožnje prosyć, zo by nam dał stajnje dobrych a hódnych serbskich duchownych! A wy, serbscy nanojo a maćerje, hajće pilnje we wašich swójbach prawu katolsku pobožnosć a woćehńće waše dźěći też z najrjeńšim přikładom, zo bychu naše serbske swójby byłe podobne swjatej swójbje w Nacareće! Wšitcy pak, kóždy po swojich mocach, podpjerajmy našich studowacych na bohosłowstwo też z pjenježnymi srědkami, zo bychmy stajnje měli dosć dobrych a hódnych serbskich dušepastyrjow mjez našimi lubymi Serbami! Tuž, cyły katolski serbski ludo, spěwaj a dźěłaj, składuj a wopruj

„Bohu k česći a Serbam k spomoženju!“

Wólby.

Hižo zasy stoja wólby před durjemi. Njedźelu 14. sept. dyrbimy wšitcy, kiž smy přez 20 lět stari, do sejma wolić. Haj, dyrbimy. Njech ma też něchtóžkuli tele stajne wolenjo syte, to wšo ničo njepomha. Wolić je kóždoho winowatosć. A swjata cyrkej njepřestawa swoje dźěći napominać, zo bychu też napřećo statej swoje winowatosće swěrnje dopjelniłe. Wosebje nuzne je to w našim času, hdźež dźěći swěta chcedźa wšu móc w kraju a joho zarjadowanju na so sćahnyć. Z tych njepřećelow cyrkwje a porjada žadyn a žana na wólbnym dnju doma njewostanje. Ale z tych, kiž chcedźa hewak dobri křesćenjo a katolikojo być, jich wjele při poslednich wólbach swoju winowatosć dopjelniło njeje. Z tym su njepřećelam pomhali a dobrej wěcy škodźili. To so njesmě wjacy stać. Tohodla je to prěnje, štož ma „Posoł“ k wólbam prajić, **zo dyrbi kóždy a kóžda** 14. septembra **wolić hić!**

A koho budźemy wolić? To je nimo měry ważne prašenjo. Jednotliwy človjek to sam rozsudźić njemóže. Mamy hromadu politiskich stronow. Kóžda prosy wo naše hłosy a lubi nam wšo móžne. Ale komu wěrić? Hdźe směmy woprawdźite zrozemjenjo za naše nabožne, narodne a hospodarske žiwjenjo wočakować a pomoc pytać w našim wojowanju a bědźenju wo našu existencu? Bohu dźak, zo mamy swój politiski wubjerk a w nim muži, kotřiž su też tón króć zasy wšitke wokolnosće a móžnoty swědomiće rozpominali a ze wšelakimi stronami a organisacijemi jednali. Po dokładnym a wšostronskim swědomitym rozpominanju su dopóznali a wobzamkli, zo w přichodnej wólbje njemóže přeswědčeny katolski Serb žanej druhej stronje swój hłós dać, hač stronje **wjesnoho luda.** Tale strona je nam zmóžniła, zo mamy w sakskim sejmje serbskoho katolskoho zapósłanca. Bjez njeje tam žanoho měli njebychmy. A nimo toho je nam slubiła, zo budźe naše kulturne žadanja podpjerać. W nětčišej hospodarskej nuzy pak nam žana strona tak wjele pomhać njemóže, kaž tale. Njedźak a hańba by była, bychmy-li so nětko wot njeje dźělili, ćim bóle, hdyž změjemy w tejle stronje też w Berlinje najlěpšich zastupjerjow. W našim wokrjesu je wona na swoju wólbnu lisćinu postajiła: Domša, Zimmermanna a Pječku z Bóžeric. Domš běše hižo dotal zapósłanc w Berlinje a ma połnu dowěru serbskoho ratarskoho luda. Je křesćanski človjek. To same płaći wo Zimmermannu a Pječcy. A Pječka je Serb. W pruskich delnich Serbach kandiduje na wěstym městnje lisćiny wjesnoho luda Fischer, měšćanosta w Bórkowach. Tutón je też Serb. W joho swójbje rěči so serbski. Wón běše też hižo hač dotal zapósłanc w Berlinje. Stoji kruće na křesćanskich zasadach. Změjemy w nim sprawnoho a dobroho zastupjerja.

Wjacy bychmy hišće pisać móhli. Ale to hižo dosaha. My Serbja smy wjesny lud a hižo tohodla je nam strona wjesnoho luda najbližša. Wona pak je też jenička, kotraž chce a budźe naše nabožne, hospodarske a narodne žadanja sprawnje podpjerać. Tohodla chcemy wšitcy w jenej přezjenosći wolić **lisćinu wjesnoho luda.** Žadyn dobry Serb a křesćan njesmě wolić druhu stronu. Jenož w přezjenosći změjemy móc a wliw a dočakamy so lěpšich časow! **Politiski wubjerk.**

Wólba do němskoho sejma.

Što budźa Serbja činić?

Wólbna bitwa so bije. Jenož tydźenaj nas hišće dźělitaj wot wólbnoho dnja, wot kotrohož wotwisuje dóńt Němskeje. Stat je w najwjetšej nuzy — hospodarscy a politiscy. Wumóžerske připrawy statnoho knježerstwa staj Hugenberg a Hitler, su socialdemokratojo a komunistojo zničili. Tuž appeluje na lud a woła wšitkich do boja

přećiwo radikalistam a fantastam.

Nimale štwórty dźěl wšitkich wolerjow su při poslednjej wólbje do němskoho sejma doma za kachlemi wostali, njejsu wolili a swoju staćansku winowatosć dopjelnili. W Badenskej běše wjetša třećina. A mjez Serbami? Wjele stow, snadź tysacy. Tući dyrbja nětko do boja a so sobu wo to starać, zo swědomite knježerstwo dóstanjemy, kotrež so zamołwite čuje napřećo staćanam. Tamni liwcy a khabłacy, swojowólni a sebićiwi w měšćanskich kruhach dyrbja so dobyć a so k zhromadnej fronće přećiwo radikalnej lěwicy a prawicy zjednoćić. Tu njejedna so wo někotre ważne prašenja kaž pola prjedawšich wólbow. Nětko dźe

wo byćo a tyćo stata.

Njejsmy wjacy jedyn lud, ale črjódy zajimcow, kóždy jenož swoje lěpše hladajo.

Po rozpušćenju su přez rozšćěpjenjo a zwjazki nowe strony nastałe. Tu njeje wězo městnosć, tute nětko po jich programach, politiskich wotpohladach a wuhladach posudźować. Serbja su při wólbach do sakskoho sejma za

wjesny lud,

z najmjeńša z wjetšoho dźěla, hłosowali, dokelž stoješe Serb na wuhladnym městnje. Dósta też mandat a tak mamy wospjet zastupjerja za naše serbske žadanja a potrěbnosće a je tesame wušiknje zastupował. Je to jenož wuraz dźakownosće, hdyž nětko do němskoho sejma też z wjesnym ludom dźemy a joho lisćinu wolimy. Na njej stoji zasy Serb z Budyšskoho wokrjesa. Z tym wjednistwo wjesnoho luda dopokaže, zo na naše zajimy dźiwa. Joho politika wotpowěduje našim wjesnym należnosćam a wobstojnosćam. Tuž chcemy zasy z tutej stronu hić! *x.*

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Najdostojniši knjez biskop dr. Christian Schreiber, biskop Mišnjanski, kotryž tón čas we Würtembergskej na wočerstwjenjenju přebywa, bu za biskopa Berlinskoho wot Swjatoho Wótca pomjenowany. Lěto dołho je japoštołski administrator Berlinski był, dóniž nětko njeje nowe biskopstwo skónčnje dozałożene. Što budźe z Mišnjanskim biskopstwom, njeje hišće jasne. Dotal dr. Christian našu dijecezu dale wjedźe, najskěrje tak dołho, dóniž njebudźe nowy Mišnjanski biskop pomjenowany. — Přejemy knjezej biskopej Christianej Schreiberej wjele zboža na joho přichodnym skutkownišču.

— (Budyšanow koza lizła). Z kajkej njesłyšanej zahorjenosću a wutrajnosću su tola naši lubi měšćenjo sławnoho Zeppelina wočakowali, ale bohužel podarmo. Zańdźeny tydźeń je jich zasy sedźo wostajił, hdyž je cyle blizko nich přez Delnju a rańšu Hornju Łužicu lećał. Sobotu wječor bě Friedrichshafen wopušćił a lećeše přez Berlin do Kralowca, z wotkelž pak so bórzy zasy do Berlina wróći. Póndźelu potom Zeppelin Łužicu wopyta. Znošowaše so hordźe nad Khoćebuzom a Barščom. Přez Bělu Wodu wopyta Zhorjelc a Žitawu. Dale lećeše přez Čechi. W Prazy so jara na njoho dźiwachu. Kaž němske nowiny pišu, su tam při wobdźiwanju na wobkhad zabyli, tak zo dyrbjachu wobkhodni policistojo zakročić. Myslimy pak, zo je lěpje, zo wobkhad na 3 mjeńšiny zastanje, hač zo wbohoho človjeka k smjerći zajědu. — Budyšenjo hladaja zasy k njebju, widźa tam wodnjo słónčko, w nocy měsačk a hwězdy; Zeppelina pak tam njewuhladaja, kaž so zda — na wěčne.

Z Khróšćic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu srjedu, 3. septembra, pop. w 2 hodź. w korčmje. Lěkař budźe přitomny.

Z Kulowa. Kaž hižo pisachmy, je nětko zańdźenu póndźelu tukhwilny administrator Mikławš Šołta z Brěžkow farske zastojnstwo oficielnje wot knjeza fararja Pohla-Nědźichowskoho přepodate dóstał. Cyrkwinscy předstojićerjo běchu při přepodaću pódla. Najskěrje budźe hišće něšto časa trać, prjedy hač nowy knjez farař přińdźe. Wrótsławske biskopstwo ma tukhwilu 2 Serbaj, kotrajž mataj wuhlady, zo tam přińdźetaj. Kaž su hižo w prjedawšich časach při wobsadźenju Kulowskoho farstwa z Budyšinom jednali, njeje skónčnje też nětkle njemóžne, zo přez wuměnjenjo duchowny z Mišnjanskoho biskopstwa přińdźe.

Zwjazk katolskich serbskich młodźencow

zarjaduje njedźelu, 7. septembra, w Baćonju swój zwjazkowy zjězd. Kaž je so na posedźenjach wučiniło, ma so skhadźowanka jenož na njedźelske popołdnjo wupřestrěć.

Zaměr zjězda je, zo bychu naši katolscy serbscy młodźency spóznali znowa swoje nadawki a so za nje zahorili. Přichod budźe wot našich młodźencow wulke a čežke žadać, tohodla bróńmy so, zo by nas přichod přihotowanych namakał!

Porjad: Młodźency zeńdu so k nyšporej w 2 hodź. Zwjazkowy prezes změje prědowanjo: Swjaty Augustin a naš młodźenc. Podobny je naš čas tamnomu, w kotrymž bě žiwy swj. Hawštyn, wulki swjaty. Swjećimy na tajke wašnjo 1500. róčnicu joho smjerće.

Po swjatočnym nyšporje je zhromadźizna w Młodowni. Budźe tam prěni referat „Naš młodźenc a cyrkej“, kiž nam poda prezes Khróšćanskoho towarstwa, knjez kapłan Młynk. Druhi referat „Naš młodźenc a swójba“ poda prezes Radwořskoho towarstwa, knjez kapłan Handrik. Kóždomu so přizamknje rozmołwa.

Sćěhuja rozprawy, wuradźowanja a namjety.

Jako hosćo su wutrobnje witani też wšitcy druzy serbscy katolscy młodźency, kiž njejsu w našim zwjazku.

Wutrobnje přeprošuje Józef Nowak,
zwjazkowy prezes.

Hłowna zhromadźizna towarstwa swj. Cyrilla a Methoda

24. awgusta 1930 w Radworju.

Woprawdźe rjany słónčny dźeń bě po dołhich dešćowych dnjach nad Serbami zeskhadźał, kotryž bě postajeny za hłownu zhromadźiznu našoho towarstwa swjateju Cyrilla a Methoda. Radwor bě městno lětušeje skhadźowanki, hdyž dźěn bě so zakład za dźensiši porjad, w našim towarstwje knježacy, zapołožił při hłownej zhromadźiznje w lěće 1906. Wot Radworja mamy kóždolětnje porjadne hłowne zhromadźizny. Tehdom bě kónc lěta 1905 wumrěł najdostojniši knjez biskop Łusćanski, na joho město bu jako prěni předsyda wuzwoleny knjez senior Jakub Skala, městopředsyda knjez notar Michał Cyž, redaktor „Kat. Pósła“ a zapisowar knjez tachantski prědar Jakub Šewčik (pod wuměnjenjom, zo budźa Budyšske wobstojnosće duchownych zasy zrjadowane abo kapłanske městno zasy wobsadźene), pokładnik knjez farař Mikławš Žur. Dale bu na tutej zhromadźiznje założeny fond za redaktora kaž też naš dotalny system wubjerkownikow a dowěrnikow.

Też lětuša zhromadźizna w Radworju budźe wěsće k najlěpšim swojich sotrow přisłušeć. Hižo **swjatočny nyšpor** w 2 hodź. bě wulku syłu Radwořskich wosadnych kaž też sobustawy z druhich wosadow we wulkotnej Radworskej basilicy zhromadźił. Z Budyšina bě wosebite awto črjódu swěrnych dźěłaćerjow a sobustawow towarstwa přiwjezło nimo mnohich, kotřiž běchu ze swojim železnym konikom přiježli. Předsyda towarstwa, knjez prelat Žur, něhdyši dołholětny Radworski farař, postupi hnydom na spočatku nyšpora na klětku, zo by zhromadźenym wěriwym před woči stajił žiwjenjo a skutkowanjo swjateju japoštołow Cyrilla a Methoda. Jeju skutk je pokročowany w našim towarstwje, kotrež mjeno tuteju našeju wulkeju japoštołow nosy. Ze zahorjenymi słowami pokaza knjez předsyda wosebje na zasłužby Radwořskeje dobreje wosady za naše towarstwo. Po prědowanju měješe knjez prelat swjatočny nyšpor z asistencu knjezow kapłanow Nowaka a Handriki. Mócnje klinčeše na kóncu nyšpora kěrluš k česći swjateju japoštołow Cyrilla a Methoda jako dźak za wšu w dołhich bědnych lětdźesatkach poskićenu pomoc našomu wbohomu narodej a jako ponižna, horca próstwa wo škit w přichodnych čežkich a strašnych khwilach wojowanja za najdrohotniše kubła našoho naroda. Z prědowanjom, modlitwu a kěrlušom bu tak zahajeny hłowny zjězd našoho towarstwa.

Hłowna zhromadźizna.

Po nyšporje běchu so sobustawy pola znatych a přiwuznych, wjesnjenjo doma z njedźelskej swačinu posylnili a wokřewili, zo bychu potom ćim khmańšo wuradźowanjam a rozprawam na zhromadźiznje sćěhować móhli. Předsyda towarstwa, knjez prelat Žur postrowi něšto mało po 4 hodźinach zhromadźenych, kotřiž běchu so w jara nahladnej ličbje zešli; wosebje derje zastupjena bě Radwořska a Budyska wosada. Kohož smy tam z wulkoho dźěła podarmo pytali, běchu zdźěła naši wuběrkownicy a dowěrnicy. Hdyž też njemóža wšitcy hač do poslednjoho muža tam přińć, dyrbjała być starosć kóždoho, kiž ma w towarstwje njech też dźěławe, tak tola też čestne zastoństwo, znajmjeńša na hłownych zhromadźiznach towarstwa so wobdźělić. Knjez prelat pokazowaše w zawodnych słowach na

wšelake nadawki, z kotrymiž je so towarstwo wot swojoho spočatka hač do dźensišoho bědźić mělo a dźensa so hišće bědźi. Za nabožinu je so towarstwo starało tež w poslednich lětach hišće z wudawanjom paćerjacych knihi. Nowe wudaćo Wosadnika je posledni skutk tuteje joho swědomiteje prócy. Katolski Posoł zjednoća nabožny nadawk z narodnym; tutej nadawkaj staj pola nas jenički. Čežki nadawk narosće towarstwu kóždy raz při nowowólbach, kaž nětko zasy je wočakujemy. Naš politiski wubjerk je w běhu poslednich lět zbožowny był w tutym nastupanju a je Serbam k wěstomu wuspěchej na politiskim polu dopomhał. Bóh dał, zo by tež dale Serbow zbožownje wjedł w přichodźe a joho politika tež dale z dobyćom krónowana była.

Rozprawy.

Jako prěni poda rozprawu redaktor a zapisowar towarstwa, knjez kapłan Nowak-Budyšski z hórkim skorženjom na njedostatk dopisow. Njeje to prěnja skórźba, kotraž je so wot redaktora w běhu hłownych zhromadźiznow wuprajiła, ale tež dźensa hišće nadosć wosprawnjena a ważna. Tež dźensa, hdyž mamy „Serbske Nowiny“ njemóžemy dopisow parować, haj nětkle ćim mjenje bjez nich wuńdźemy. Spominaše na to, kak mnozy do wšěch móžnych nowin swoje rozprawy scelu, na Katolski Posoł pak zabudu. Hač to z tym zwisuje, zo Posoł swojim dopisowarjam njepłaći kaž druhe nowiny? Hdyž by tak było, by dyrbjał najprjedy pokładnika a redaktora płaćić, potom pak by dyrbjał Posoł sam dróžši być, jeli by chcył hišće wobstać. Dale dźakuje so redaktor swojim najpilnišim sobudźěłaćerjam, knjezej fararjej Cyžej-Hajničanskomu za pisanjo politiki, knjezej wyššomu wučerjej Wjerabej za pisanjo rubriki: Z cyrkwje a swěta. Mjenowanej knjezaj z tym wobstajnym dźěłom wulku službu towarstwu pokazujetaj, za čož dyrbi sobustawstwo jimaj z cyłeje wutroby dźakowne być. Mjez dopisowarjemi dyrbi so wosebje mjenować knjez wyšši wučer Słodeńk, kiž je najebać swojoho druhoho dźěła tež za Posoł najpilnišo dopisował.

Pokładnik, knjez tachantski wučer J. Šołta, rozprawješe: „Katolski Posoł“ su sobustawy towarstwa swjatoho Cyrilla a Methoda tež w zańdźenym lěće porjadnje kóždy tydźeń dóstali, bohužel pak wšitcy porjadnje swój lětny přinošk njezapłaćichu. Wot **1539** sobustawow běchu hač do 31. 12. 1929 jenož 911 swoje 5 hr. wotedali. Wotběrarjo „Katolskoho Posoła“ běchu w sćěhowacych wosadach: w Budyšinje 160, w Khrósćicach 330, w Baćonju 74, w Kulowje 110, w Njebjelčicach 59, w Zdźěri 33, w Kamjencu 7, w Hajnicach 10, w Radworju 205, w Klóštrje 120, w Róžeńće 89, we Wotrowje 82, w Ralbicach 160, jednotliwcy 100. Přinoški, dary a nawěštki wunjesechu 8867,30, wudawki 8781,44 hr, tak wosta w pokładnicy 85,86 hriwnow. Pokładnik prošeše należnje, zo bychu so sobustawy wosebje tež za nawěštki w „K. P.“ starali. Nic jenož posmjertne słušeju do „K. P.“, ale tež hospodarske należnosće a druhe dyrbja so w „K. P.“ wozjewić. Ćišćernja je sebi wědomna, zo je wudaćo „Katolskoho Posoła“ jeje najważniši nadawk. Njech pak tež w našich serbskich wosadach ličba sobustawow, najważnišoho serbskoho katolskoho towarstwa rosće, njech tuči skerje lěpje při započatku kóždoho lěta swój přinošk wotedaja, kaž to za němske nowiny dyrbja.

„Krajan“, naša jenička serbska katolska protyka je w krasnej pyšnej drasće, wulkotnje spisana a nawjedowana, nimoměry wobšěrna we swojim wobsahu a pornjo druhim němskim jara tunja, namakała swój puć do serbskich domow. 1627 Krajanow rozpředachmy, a to w Budyšinje 223, w Baćonskej wosadźe 56, w Drježdźanskej 64, w Khrósćanskej 387, w Klóštrskej 148, w Kamjeńcskej 5, w Kulowskej 100, w Njebjelčanskej 80, w Radworskej 160, w Ralbičanskej 168, w Róženčanskej 128, we Wotrowskej 50 a w Zdźěrjanskej 38. Byrnjež za nastawki a zdobom za klišeje ani pjenježka płaćić njetrjebachmy, smy na lońšim „Krajanu“ 595,35 hr. přisadźili. Tak lubi katolscy Serbja, do kóždeje serbskeje katolskeje swójby słuša Krajan.

Z našich knihow wuzbytkowachmy drje 1255,23 hr. ale zdobom mějachmy wulke wudawki za nowy „Wosadnik“. Nowy „Wosadnik“ płaći wokoło 12000 hr. Wjetši dźěl Wosadnikow poslednjoho nakłada rozpředachmy w lětach 1919—1923, pjenjezy w inflaciji zhubichmy, tak njeběše možno, wudawki za nowy nakład nahromadźić. Bohužel smy wot nowoho Wosadnika hakle 314 eksemplarow předali. Wěmy, zo sebi tón abo tamny njemóže nowy wosadnik dla hospodarskeje nuzy kupić, ale njemóžemy wosadnik z čerwjenym rězkom tuńšo wotedać hač za 4,50 hr. Njech pak tola tež druhe nabožne knihi kaž „Kročenjo za Khrystusom“, (loni 9 eksemplarow předali) a „Pój Knježe Jězuso“ (11 eks.), so bóle wužiwaja. „Jězusowa Winica“ je rozpředata. Hdy budźe junu tuta krasna kniha zaso k dóstaću ? ? ? Tež małe bibliske stawizny dyrbja so znowa wudać! Towarstwo swj. Cyrilla a Methoda ma hišće wjele nadawkow.

Towarstwowa ćišćernja je bohudźak hospodarsku krisu lónšoho lěta derje přetrała, lětuše lěto je wězo ćežše. Nadźijamy so, zo z Božej pomocu wutrajemy. Aktiva wučinja kónc 1929: 27757,03 hr.; pasiva: 26951,59 hr., dobytk potajkim: 805,44 hr., kotryž so do noweje bilancy přepisa. Tučasnje dźěłaja w našej ćišćerni 10 wosobow, loni 12. Inventar, kaž mašiny, a pisma atd. njemóžachmy zańdźene lěto wudospołnić, dokelž trjebachmy pjenjezy za nuzniše wěcy.

Naše twarjenja dyrbjachmy w zańdźenym lěće wobnowić. Třěcha běše dospołnje dodźeržana a dósta nowy kryw, a khěža nowy wobmjetk. Tak poskića twarjenjo nětko cyle rjany, přećelny napohlad. Wobnowjenjo płaćeše přez 4000 hr. K tomu požči nam město Budyšin 2000 hr. Wotnajeński pjenjez (inkl. ćišćerńja a skład) wučinja lětnje 4000 hr., dawkow mějachmy w lěće 1929 płaćić 1565 hr., dalšich wudawkow za wodu, rjedźenjo popjeloweje a juch. jamy kaž tež za porjedźenja něhdźe 900 hr., za dań 1000 hr. K tomu wudawki za mjenowane wulke porjedźenja.

Zličbowanjo khěže běštaj kk. šolastikus Hejduška a zastojnik khěžeŕ Mikławš Šustyŕ přehladałoj, wšitke druhe kk. kantor wyšši wučeŕ Symank a tachantski wučeŕ Bryl.

Po namjeće knjeza kant. Symanka buchu zličbowanja wot hłowneje zhromadźizny za prawe spóznate a zličbowarjej wuzamołwjenej. Předsyda, knj. prelat Žur, wupraji w mjenje towarstwa wšitkim knježim, wosebje pak knj. kant. Rězakej, kotryž starosćiwje w našej ćišćerni dźěła, „Zapłać Bóh“, tohorunja tež hłownomu pokładnikej, tach. wučerjej Jurjej Šołće, kotryž hižo wjele lět swój swobodny čas za towarstwo swj. Cyrilla a Methoda wopruje. Bóh luby Knjez spožč kk. pokładnikomaj hišće mnohe lěta ćělneje a duchowneje strowoty! — —

Radworski knjez kapłan Jurij Handrik poskići nam na to přednošk, w kotrymž nam žiwje nuzu na duchownych před woči staji, nas wočakowacu, jeli w prawym času jej njezadźewamy. Nochcemy bližše wo přednošku, kotryž je na čole dźensišoho čisła woćišćany, wospjetować, chcemy jenož hišće přidać, zo připosłucharjo z wulkej kedźbnosću a žiwym zajimom na wuwjedowanja ważenoho rěčnika posłuchachu a joho prócu ze sylnym přikleskom mytowachu. Knjez předsyda prelat Žur dźakuje so knjezej rěčnikej za wubjerny přednošk, a w dlěžšim rozpominanju předstaja zhromadźenym dobroty a lěpšiny, kaž su je khowancy Serbskoho Seminara w Prazy měli a wužiwali. Po zběhnjenju Serbskoho Seminara bě so nam slubił wustaw, kotryž nam zhubjeny seminar zaruna, tola so to dotal hišće stało njeje. Wšě zarunanja wostachu jenož pospyty a nam naš zhubjeny seminar z daloka njezarunaja, štož my katolscy Serbja jara ćežko začuwamy a wobžarujemy. Budźe snadź to nowy wulki nadawk za naše towarstwo, so w přichodźe intensivnišo wo naš duchownski dorost starać.

We swojim přednošku bě knjez kapłan Handrika namjetował, zo by so w přichodźe wot sobustawow 6 hr. jako sobustawski pjenjez płaćiło a šesta hriwna so wotwjedła za zaměr, z wuzbytkowanymi pjenjezami potrjebnych studowacych na duchownstwo podpjerać. Knjez kantor

Powitanjo

nowoho prezesa wjeledost. knjeza administratora Mikławša Šołty

přez serbske knježny Marijanskeje kongregacije w Kulowje.

Budź powitany, kiž sy pósłany,
Wot Boha tu nam z prezesom!
Ty nadawk, wulcy nadobny,
Nětk přewozmješ ze wjednistwom.

My knježny tu we towarstwje
Mariji poswjećene smy:
W swjatym zwjazku zhromadnje
Jej swěru přisahali smy.

My hołdujemy z lubosću
Najlěpšej bójskej maćeri,
Kiž swoju ruku škitarsku
Nam we wšej nuzy poskići.

Kaž sotry lubje, přezjene
Tu spěwamy a dźěłamy:
To zaměr wšak je najrjeńši,
Zo mjez sobu so lubuj'my.

Tak Bohu chcem' so dźakować,
Zo dał nam zasy wjednika;
Bóh chcył joh' dźěła žohnować:
Je naša prostwa wutrobna!

Radlubje chcemy posłušnje
Wšě Twoje wučby wobkedź'wać:
Ze pilnym sobudźěłom Će
A z modlenjom też podpjerać.

Tak nawjeduj te knježny tu,
Za pócćiwosć je zahorjej:
Wjedź wšitke dróhu njebjesku
A přez Mariju k Jězusej! *n.*

Šołta pokazuje na to, zo njeby dźensa při powšitkownej hospodarskej nuzy derje było, sobustawski pjenjez wo hriwnu powyšić. Samsny nahlad wupraja też knjez redaktor, na to pokazujo, zo njeby sobustawski pjenjez też wjacy wunjesł hač dotal, hdyž bychu přez powyšenjo mnozy, abo też jenož dźěl sobustawow wustupili, wón podpjera namjet knjeza pokładnika, zo by so wuzbytk dobrowólnych darow, kaž też tajke w přichodźe, so jenož za wukubłanjo našoho duchownskoho dorosta wužiłe. Posledniši namjet bu też přiwzaty a hnydom też dobrowólna zběrka za samsny zaměr zarjadowana, kiž zahorjenosć a dobru wolu přitomnych w najrjeńšim swětle pokaza, hdyž so 67 hriwnow nahromadźi.

Knjez kapłan Handrik namjetuje, zo by w přichodźe kóždy sobustaw, hdyž swój sobustawski pjenjez zapłaći, też kwitowanku dóstał. Namjet so jenohłósnje přija.

Na kóncu zhromadźizny poda předsyda našoho politiskoho wubjerka knjez zapósłanc Špitank ze Zejic rozprawu wo našim nětčišim stojnišću, wólby do němskoho sejma nastupacym. Kaž su Serbja hižo do wójny konservativnej stronje při wólbach do Berlina pomhali, za to pak kandidaturu do Drježdźan dóstali, tak też nětkle hinak njemóžemy. Hdyž by strona „Sakski wjesny lud“ widźała, zo za nju njestojimy a ju nětkle njewolimy, bychmy też bórzy swojoho zastupjerja w Drježdźanach zhubili. Pokazuje na nuznu potrěbnosć, wolić lisćinu „Sakski wjesny lud“, kotraž ma jako prěnjoho kandidatu knjeza Domša ze Žitawskoho wokrjesa, na 2. městnje stoji k. Zimmermann z Drježdźansk. wokrjesa, na 3. městnje knjez Pječka z Bušeric.

Na kóncu poskići nam hósć knježna wučefka Jeane Allejon ruski „spěw łódźnikow na Wolzy“.

Po ½7 hodź. skónči knjez předsyda zhromadźiznu ze strowjenjom „Budź khwaleny Jězus Khrystus!“

Tak je zasy po hłownej zhromadźiznje. Njech pak wona też swój płód we swojim času přinjese! Katolscy Serbja: Njezabudźće na swój duchownski dorost! ale njezabudźće też na swoje towarstwo, kotrež mjez wami so stara wo kralestwo Boże. Kupujće prawje pilnje naše pobožne knihe! Też na swój „Katolski Posoł“ njezabudźće. Do kóždoho katolskoho serbskoho domu słuša naš „Posoł“ a „Krajan“! Kóžda swójba a kóždy samostatny katolski Serb woteběraj naš časopis!

Z cyrkwje a swěta.

Zjězd němskich katolikow wotměje so tute lěto wot 3.—7. septembra w Münstru we Westfalskej. Hižo jara wjele wobdźělnikow je so dotal zamołwiło. Při přileżnosći so wotměje też hłowna zhromadźizna katolskeje šulskeje organizacije za Němsku. Přizamknje so wulkej zhromadźiznje za starših pjatk 5. septembra a budźe wječor we 8 hodź. w měšćanskej hali. Najdostojniši knjez biskop Poggenburg z Münstra budźe na njej rěčeć, jako hłowny rěčnik pak je dobyty knjez měšćanski rada Börnerz z Frankobroda nad M. Předsyda šulskeje organizacije je knjez kancler z. s. dr. Marx.

Z vatikanskoko města. Najstarša wobydlerka vatikanskoho města je knjeni Regina Testoni, mać msgr. Testonija, dekana kolegija tajnych komornikow při Swj. Stole. Stara knjeni swjećeše tele dny swoje 98. narodniny.

„Jenož Vatikan zamóže Rusku wumóžić.“ To je nimale powšitkowne měnjenjo ruskich prawosławnych w Khinje. Z najmjeńša pisaju misijonarojo, zo w Khinje zasydleni Rusojo zjawnje mjez sobu powědaja, zo ma Ruska jenož jedyn wuček a jenu pomoc, kotraž móže njezbóžowny kraj zwarnować před dospołnej zahubu. Tale duchowna móc je Vatikan. Křižniska modlitwa, za Rusku wupisana přez Swj. Wótca w měrcu t. l., je w tamnišich ruskich worštach najhłubši zaćišć činiła. Tale ruska kolonija w Khinje njeje cyle snadna. Liči na 150 tysac ludźi. Mjez nimi su też někotři katolikojo — wokoło 300 dušow — žiwi.

Ruska je w Lemingradźe zarjadowała wustajeńcu za wukubłanjo a rozwučenjo, na kotrymž so też wobdźěluja namjezne staty, kaž na př. Litwinska. Wustajeńca pokazuje jasnje sćěhwki wójny ruskoho knježeŕstwa přećiwo nabožinje a cyrkwjam, štož so pokaza wosebje z wustajenych dźěłow šulerjow. Při wšelakich zjawnych swjatočnosćach zarjadowachu sowjetscy wučerjo swój šulski system. Tola to njewukhadźeše jim cyle wot wutroby. Dokelž při privatnej rozmołwje z Litwinami wuzna na př. jedyn znich, zo su tele zjawne łžě a jebanstwa nuzne, dokelž maja tele wěcy na druhej stronje cyle hinaši napohlad. Wučeŕstwo je ze swojim dźěłom wot knježeŕstwa strašnje zjebane. Wojuje z nuzu a z hłodom. — Zajimawe je, zo su na samsnej wustajeńcy w litwinskim stanje (pawilonje) wustajene wudźěłki litwinskich dźěći. Wopŕšijeja ilustracije z bibliskich a ze swětwych stawiznow Litwy. Na přikład ze žiwjenja prjedawšich litwinskich wulko-wjerchow a wuznamnych cyrkwinych hódnostarjow. Dóńdźe tohodla k wótrym rozrěčam mjez Litwinami a sowjetskimi komisarami. Tale zwada wubudźi we cuzych wustajerjach wozbožace dosćčinjenjo, zo mjenujcy njejsu wotwisni wot sowjetow a, zo předpisy sowjetskoho komisarijata za rozwučenjo za nich njejsu płaćiłe. — Přesćěhanjo nabožiny w Ruskej traje wězo dale. Wo tym swědča na př. też zabawy komunistow na

Pomnik dźakowneje lubosće

našomu njeboh knjezej prezesej a fararjej arcyměšnikej Janej Šołće

w Kulowje.

My žarujo tež pominamy
Na njeboh knjeza prezesa:
Ach, hruba smjerć nam wutorhny
Přezahe swěrnoh' wjednika!

Za Božu česć je stajnje wón
Tu dźěłał, ćerpjeł, wojował;
Ze słowom a ze přikładom
Nas k pobožnosći pohonjał.

Wón česćował bě horliwy
Marije, maćeŕ, Božeje;
Jej poswjeći te wutroby
Wšěch knježnow kongregacije.

Je twarił tu a spěchował
We dušach Boże kralestwo,
Dóńž smjertny jandźel wotwołał
Je służownika Knjezowoh'.

Tak spi we měrje, swěrny pastyrjo,
Ty sy nam drohi, njezapomnity!
Naš dźak a lubosć, modlenjo
Ći wěnujemy, dźěći dźakowne.

Bóh wyšši měšnik njech Ći bohaće
We wěčnym raju wšitko mytuje.
A daj nam wšitkim luby Bóh
Tam zbožne zasywidźenje! *n.*

Towarstwo serbskich knježnow Marijanskeje kongregacije w Kulowje.

wulicach Moskwy při 16. zjězdźe komunistiskeje strony. Po dokónčenju wuradźowanjow zarjadowa so zabawa za lud. Při rěčnych brjohach Krjemla (mócna stara twjerdźizna a stary carski hród) jewjachu so na dobo na 100 łódźow wudebjene z pisanymi papjerjanymi latarnjemi. Na kóždej znošowachu so karikatury: wobrazy swjatych a duchownych w cyle njehańbitych wusměšowacych znošowanjach, zo by so tak křesćanska wěra wusměšała a z wutrobow wěriwych wutupiła. Wosebje napadny łódź z mócnym wonječesćacym wobrazom bamža. Hdyž so łódź wosrjedź rěki pokaza, nasta na Krjemlowej stronje wulke wołanjo: „To je naša wotmołwa na bamža, kiž chce naš sowjetski stat zničić.“ — W Běloruskej sadźeja sowjety wučerjow do jastwow. Tak bu nadobo na 40 ludowych wučerjow zajatych. Běchu wobškorženi, zo dźěłaja napřećo knježeŕstwu, wobskórźba, kotraž hodźi so jenož z krewju wobskorženych wotmyć. Njezbožowni wučerjo buchu do Minska wotwjedźeni. Dalše zajeća sćěhuja bórzy. — Štóž w Ruskej sléborne pjenjezy na bok kładže, dyrbi to ze smjerću zapokućić, jeli to na zjawne přińdże. Kaž nowiny pisaja, bu wjele stow ludźi zatřělenych, dokelž mějachu wjetše sumy sléбornych pjenjez skhowane.

Italska. Lěta 1902 zemrě w Italskej Contardo Ferrini, swětasławny prawnik a při tym wulcy swjaty muž. Cyrkej přihotuje hižo lěta dołho joho swjatoprajenjo. Hižo bamž Pius X. zaběraše so z tutym prašenjom. Wón praješe: „Bych jara zbožowny był, hdyž bych tež junu jenoho profesora na universiće pozběhnyć mohł k česći wołtarjow.“ Při tym mysleše na Contarda Ferrinija.

Wšelčizny.

Dohladowaŕ jastwa k nowomu jatomu: „W tutym domje dyrbi kóždy někajke dźěło wukonjeć. Što dha byšće wy najradšo?“ — „Po měsće pućowaŕ.“

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 25. awgusta 1930.

Woły: 87. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 58—63 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 51—56 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 45—49. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 372. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 57—59. 2) Połnomjasne, młódše 50—55. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 45—48. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 357. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 50—55. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—60. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 42—48. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—54. 5) Mjenje a patnje picowane 33—38. 6) Husumske z pastwy 28—31. **Ćelata**: 687. 1) Najlěpše wukormjene 80—86. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 70 78. 3) Špatne 62—68. **Wowcy**: 980. 1) Młódše a stare, wukormjene 65—68. 2) Starše wukormjene 57—62. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 52—56. 4) 40—48. **Swinje**: 3218. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 59—61. 2) Wukormjene 60—63. 3) Mjasne 63—65. 4) Špatne 62—63. Rancy 52—56.

28. awgusta 1930.

Ćelata (690): 1) 79—85. 2) 70—76. 3) 62—68. 4) — .
Swinje (430): (přez 300 pt.) 1) 60—61. 2) (240—300) 61—63. 3) (200—240) 63—64. 4) (160—200) 62—63. Rancy: 52—56.

Wične płaćizny		w Budyšinje 23. aug. 1930	w Kamjencu 28. aug. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	11,50—12,00	11,40—11,60
Rožka, nowa	50 „	7,40—7,60	7,80—8,00
Ječmjeń	50 „	8,00—8,50	9,00—10,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	8,50—8,75	7,50—8,00
Wows, nowy	50 „	7,75—8,25	—
Raps	50 „	11,50—12,00	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	—	3,50—3,75
Butra	1 „	3,60—3,80	3,40—3,60
Syno, nowe	50 „	3,00—	2,80—3,00
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	—	—1,50
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	2,00—2,20	—1,25
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	20,50—21,50	27,00—28,00
Ržana muka, 60 %	50 „	12,00—13,00	13,50—14,00
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,75	—5,75
Ržane wotruby	50 „	5,50—5,75	—6,00
Jeja	1 štk.	0,11—0,12	0,11—0,11
Prosata 963 štuk	1 štk.	19,00—32,00	20,00—28,00

Moja praxis namaka so wot nětka
w Budyšinje, Wallstraße 17
Johanna Stahl
zubjaca lěkařka

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.; 535., 536. z Njebjelčic: Jurij Ledźbor, Jakub Cyž.

Towařstwowy powěstnik.

Budyšin. „Młoda Jednota", knježny maja štwórtk, 4. septembra měsačnu zhromadźiznu wječor w 8 hodź. w Serbskim Domje. Přińdźće wšitcy! Prezes budźe ze swětłowobrazami wo swojim pućowanju přednošować.

Khróśćicy. „Promeń" ma njedźelu, 31. 8., pop. w 4 hodź. pola Wjeńkec swoju zhromadźiznu. Wo bohate wobdźělenje prosy předsyda.

Zwjazk katolskich młodźencow změje njedźelu, 7. septembra swój lětuši zjězd w Baćonju. Nyšpor w 2 hodźinomaj, potom zhromadźizna w młodowni. Wšitcy młodźency w towařstwach młodźencow zjednoćeni maja swjatu winowatosć, so na zjězdźe wobdźělić. Też druzy katolscy młodźency su wutrobnje witani.

Procesijón do Krupki.

Pjatk, 5. sept., rano w 5 hodź. kemše w Klóštrje. W Pěrnje, „Wettiner Hof", swačina. W Bergieshübel, „Gold. Stern", přenocujemy. Domoj so wróćimy srjedu wokoło 5 hodź. do Klóštra. M. Narćik.

Serbski Hospodař

poručuje k nazymnomu wusywej

derjećišćenu symjeńtnu rožku.

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.

Křesćanska ludowa strona — skupina centra w Budyšinje.

Sobotu, 30. awgusta, w 20 hodź. rěči **w „Kat. towařšni"** na Garbařskej drózy 26,

knjeni **ministerialrada dr. Weberowa**

wo předmjeće:

Wo čo dźe 14. septembra?

Katolikojo, přećeljo a spěchowarjo su wutrobnje witani!

Předstojićerstwo.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čišćenju krewje, też za pucheř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Nawěštki w „Katolskim Pósle" maja stajnje wuspěch!

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć:- Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khróśćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Zadanja pjenjezy ze 5—7¼ procentami

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe"

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken) w jara přimjerjenych płaćiznach **Pawoł Korn, Budyšin** **Hošic hasa 21**

2—6000 hriwnow

so na 1. hypotheku na małe ratařstwo z nowymi twarjenjemi **pyta.** Wopalnoho dawka po dowójnskim času wučinja 10300 hr. Zamołwjenja do 30. septembra 1930 njech so zapodadźa w Donnerhakec knihićišćerni.

Za tak mnohe dary a lube přeća k mojim

„dźewjećdźesaćinam"

wuprajam z tutym wšitkim swój najwutrobniši džak a

„Zapłać Bóh tón Knjez!"

W Ralbicach, 22. 8. 1930.

Pětr Lebza.

Jara tunjo

doběrki a zbytki — ložowe šaty blidowe šaty — lětne tkaniny košlace płaty atd.

Hilger, Budyšin, Lotzowa dróha 20

Žane klamy

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoróčak čo. 3895.

36. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **6. septembra 1930.** | **68. lětnik.**

Twój nawoženja!

Z přednoška za knježny wot H. S.

Kajkoho a koho maće sebi zhladać za swojoho přichodnoho muža?

To najpřěńše wšak, štož ma so tu rjec, je, zo njesměće so prěnjomu lěpšomu wokoło šije powsnyć, kotryž snadź wam lube a hłupe słowa rěči, dokelž wy docyła njewěsće, čohodla wón tak rjenje rěči a čini wokoło was. Nic kóždy króć chce was też do zbožownoho mandźelstwa wjesć, ale čini to z cyle nizkeje a nješwarneje přičiny. Prjedy hač někomu swoju wutrobu dariće, dyrbiće najprjedy też wědźeć, z kim maće činić. Dyrbiće so wobhonjeć, štó wón je a kajki wón hewak je, a wosebje, hač móžeće z nim junu pozdźišo zbožowne mandźelstwo zwjazać. Husto dosć wšak so stawa, zo knježny jenož z wěstoho čuća swoju wutrobu pachołej přiwobroća, kotryž tutoho dara docyła hódny njeje. Štož nase serbske přisłowo praji so potom pola tajkich wěrnosć stanje: „Krótke hraće, dołhe kaće.“ Čas žiwjenja njemóža ćile zabłudźeni wjacy to dobre činić, štož su tehdom w krótkich wokomikach sebi naparali. To dyrbiš wědźeć, zo njeje najlěpši rejwaŕ a najwosobniši žentlemen też najlěpši muž za tebje. Dotal je swoju cyłu zasłužbu za njetrjebawše wěcy wudawał, za picо a kurjenjo, reje a lubkowanjo — za swoju pozdźišu swójbu pak sebi njeje to najmjeńše na bok położił. Měniš, zo so tajki człowjek za tebje jako nawoženja přihodźi? Potom sebi joho jenož wzmi, a budźeš w bližšim času powučena. Kak dha chce wón zrosćeny być wšěm tym křižikam a njepřijomnosćam, kotrež w žanej swójbje njewuwostanu? Jenož na to je dotal dźiwał, kak móže swojim zmysłam służić, a nětko rěka, so zaprěć, so přewinyć, za swójbu so starać! Ženje njeje wuknył, wopory přinjesć, a bjez nich w mandźelstwje njeńdźe. Wón nima docyła žane zrozumjenjo za ćiche wjeselo a zbožo ćicheje domjacnosće, kak chce wón potom sebi założić nadobnu a křesćansku swójbu a w njej hajić křesćansku zmyslenosć a pócćiwosć?

Předewšěm měła kóžda młoda holca při wólbej swojoho nawoženje na to hladać, a jenož potom wolić, hdyž móže sebi z dobrym swědomjom prajić, zo je dobry człowjek a dobry nan swojich přichodnych dźěći. Přetož wy wěsće, zo jenož wot strowoho a dobroho nana dobre počinki a kajkosće na dźěći přeńdu.

Potajkim za prawu wólbu dyrbi zakoń płaćić: Wuzwol sebi jenož tajkoho, wot kotrohož móžeš sebi strowe potomstwo wočakować, ćělnje a duchownje, strowotnje a moralnje. Dźiwaj při tym na přinarodźene ale też na dobyte kajkosće!

Přez spušćliwych radnikow dyrbjała młoda holca so zwěsćić, hač je we swójbje tamnoho człowjeka, za kotrohož so zajima, něhdźe někajka hhorobna dis=posicija abo nakłonjenosć ke khorosći. Dale dyrbi wědźeć, kajki směr ducha w tamnej swójbje knježi, kajke pócći=wostne a nabožne nahlady w njej knježa. Tohorunja dyrbiš na to hladać, sebi wěsty wobraz wo kajkosćach a nałožkach dobyć, zo móžeš posudźować, hač so hodźi duchowna runosć dobyć. Drje su žónske w tutym padźe hibićiwe a hodźa so do wobstojnosćow zažiwić, kaž też do wšelakich kharakterow, tola wšitko so njesmě wot pozdźišoho mandźelstwa wočakować, hewak mohła so někotražkuli ćežcy zjebać. Tohodla je najwažniše praše=njo, hač je dobre křesćanske wukubłanjo w nim wšě počinki wubudźiło a pěstowało, tak zo móže so swěrny mandźelski a dobry nan swojich dźěći stać.

Muž je hłowa swójby. Po Božim porjedźe dyrbi jomu žónska poddana być. To wona budźe, hdyž móže joho z najhłubšeje wutroby ważić a česćować. To pak budźe jenož potom, hdyž je wón kharakterny a nabožny człowjek, muž, kotryž swoje winowatosće napřećo swojim staršim a swojomu Bohu swědomiće dopjelnja. Do kóždeje swójby přińdu starosće a ćerpjenja a doma=pytanja. Jenož pobožna mysl, jenož nabožny kharakter wutraje we nich a njezwjeze so pod ćežu domapytanjow.

Wot měšanoho mandźelstwa njemóžeš młodych ludźi ženje dosć warnować. Za kóždoho wěriwoho katolika je wučinjena wěc, zo je katolska cyrkeŵ wot Khrystusa założena cyrkeŵ. Wšitke druhe wěrywuznaća su wot wěrnosće so dźěliłe. Njekatolik ma k tomu přecy wěstu antipatiju přećiwo katolskej cyrkwi. Hdyž

so tuta też runje w času młodeje lubosće tak jasnje njepokaza, w pozdźišim žiwjenju so tola zasy na zjawne předobudźe.

Dyrbi mandźelske zbožo woprawdźe trajace być, potom dyrbitej duši woprawdźe hromadźe zrosć. Kak pak je to móžno, hdyž runje w najwažnišich prašenjach wšelakosć zmyslenja knježi. W njepřijomnosćach žiwjenja je wěrny trošt namakać jenož we wěrje a nabožinje.

Za dźěći nastanu hišće wjele ćežše wobmyslenja. Kak kazy to něžne dźěsćowske zmyslenjo, hdyž nan wšitko to njewěri, štož so dźěsću zda być najswjećiše. (Pastyrski list!)

Też dla mandźelstwow mjez přiwuznymi dyrbju słowčko prajić. Móže so lohko stać, zo je we prjedownikach strašna herbska nakłonjenosć skhowana, kotraž so docyła njejewja abo jenož słabje, kaž dołho sobustawy cuzych do mandźelstwa bjeru. W mandźelskim zwjazku mjez přiwuznymi pak móža so herbske nakłonjenosće k wěstym khorosćam zjednoćić a njewuprajnje zrudne sćěhwki měć. Tute sćěhwki su najbóle, zo je mandźelstwo bjez potomnikow a zo potomnistwo njeje duchownje ani ćělnje strowe.

W najhrózbnišej měrje so to tam pokazuje, hdźež so jedna wo dwoje přiwuznistwo. Ale też potom dyrbi so wot mandźelstwa mjez přiwuznymi wotradźeć, hdyž njejsu žane prjedawše khorosće znate, dokelž móža tajke tola zakhowane być. Wosebje na wsach, hdźež so tajke mandźelstwa husto wjazaja, móžemy cyle jasnje też sćěhwki widźeć. Dźěći su husto jara słabje wobdarjene, haj, poł hłupe, też něme a hłuche dźěći husto z tajkich mandźelstwow pokhadźeju. Tohodla je cyrkwina zakaznja lohko rozemić a ma swoju winu.

Dźensiši dźeń so hłosy množa, kotrež sebi žadaja před mandźelstwom wuswědčenjo swědomitoho lěkarja, kotryž strowotu nawoženje wobswědčuje. We wěstych padach je tute žadanjo dospołnje wopraw-njene. Mnohe hórke hodźiny a mnoho sylzow bychu tak zalutowane byłe někotreježkuli njezbožownej mandźelskej, hdyž by na tajkim wuswědčenju wobstała.

Nimo měry ważne za młodu holcu je, zo ma prawy wobraz wo prjedawšim žiwjenju swojoho nawoženje, prjedy hišće, hač je prawu lubosć do wutroby pušćiła. Bych tu najradšo tři wšelake družiny młodych muži rozeznawała.

K prěnim liču tajkich, kotřiž maja čistu a njezra-njenu zańdźenosć. Jich zadźerženjo k staršim, kaž też jich pócćiwostne žiwjenjo je bjez ważnišoho poroka. Njeje hakle trjeba, na wulke zbožo spomnić, kotrež tajka holca ma, hdyž je tajkoho nawoženju namakała. Wěso dyrbi też wona joho hódna być.

K druhej družinje liču tajkich muži, kotřiž drje su derje wukubłani, kotřiž pak su sebi tola při wšelkosći čłowječoho žiwjenja do wšelakich zabłudźenosći padli. Skónčnje pak je tola dobre w nich dobyło, a su so k pobožnomu křesćanskomu žiwjenju wrócili. Móžu zrozemić, zo sebi młoda holca rady też tajkoho hišće wozmje. Tola je radźomne, zo wona najprjedy z rozomnymi ludźimi so poradźi, z ludźimi, kiž z njej derje měnja a praja, zo bě to jenož načasne zabłudźenjo, nic pak we kharakteru a nałoženju zakorjenjeny brach. Wosebita kedźbliwosć pak dyrbi so wosebje potom nałožować, hdyž wón hakle potom započina dobry a pócćiwy čłowjek być, hdyž chce ju za žonu měć.

Mamy dosć tajkich padow, hdźež tajcy, kiž mějachu jara wichorjate žiwjenjo za sobu, jenož tohodla „solid“ so stachu, dokelž chcychu bohatu, abo po jich měnjenju hewak dobru partiju činić. Po wěrowanju pak je potom kónc ze wšej pobožnosću. — Přikład: Młodźenc ženi so z knježnu bohateju staršeju. Kóždu njedźelu khodźi kemši a k swj. sakramentam. Tola prěnju njedźelu po wěrowanju wotmołwja ji, zo do toho „šwindla“ ničo njedźerži. Móžeće sebi myslić, kajka zrudoba je tehdom wutrobu wboheje wobžarujomneje holcy napadła.

K 3. rjadowni liču tajkich, kotřiž su mjenje abo bóle zjawnje njepócćiwe žiwjenjo wjedli, kotřiž wo lubosći a mandźelstwje jenož jara nizko mysla, a kiž nětko z někajkeje materialistiskeje winy mysla, swój dom założić. Wot tajkich pachołow móžu wam a dyrbju wam cyle raznje wotradźeć. Zmyslenosć, kotruž su prjedy měli, so ženje wjacy cyle njezhubi, a z tajkej zmyslenosću budźe też pozdźišo swoju mandźelsku wozbožić.

Młoda holca njesmě so z tym zawjesć, to rěka nawabić dać, zo je přistojny napřeco njej. Husto dosć wjedu tajcy mužojo też hišće w času slubjenja a samo w mandźelstwje tajke dwojotne žiwjenjo z druhimi holcami. Hišće jónu chcu na to pokazać, zo młoda holca w młodym mužu swój ideal widźi. Přez jeje zalubowanjo widźi wona wšitko w cyle wopačnym błyšću. Po kwasu hakle potom wotući ze sona, kotryž nětko wjacy són njeje, ale wěrnosć, njepřeměnita wěrnosć.

Kaž lěkarjo praja, je cyłeje cunjosće nadobnoho muža trěbne, zo by swojej młodej mandźelskej rozjasnił, zo je wot Boha postajene zjednoćeństwo wopokaz lubosće jenoho k druhomu a znamjo duchownoho zjednoćeństwa. Zwotkel pak maja mužojo z tajkim předžiwjenjom tutu cunjosć, hdyž we žónskej prěnjotnje widźa jenož srědk k dócpěću swojich požadosćow? — Tohodla njesměmy so dźiwać, hdyž słyšimy wo žonach, kotrež su w błudnicach, tohodla dokelž buchu jim we kwasnej nocy woči wočinjene, za čim poprawom jich mužowa žadosć stoješe. Druhe njejsu wot hodźiny wěrowanja wjacy wjesołeje hodźinki dožiwiłe, dokelž spóznachu, na kajku njetworu su čas žiwjenja sputane.

Z jenoho njezboža zrostu bórzy druhe. Kaž lěkarjo nam wobkruća, njenamaka njelubowana žónska ženje spokojenjo pola muža, kotrohož njelubuje. Mjez tym, zo so to nawopak stanje. Tak wostanje w njej hłuboka naturska žadosć, kiž je přecy z nowa wubudźena, kotraž pak njeje ženje spokojena. Nětko pak móže so lohko stać, zo wona muža znać wuknje, kotryž na prěni wokomik zaćišć na nju čini. Wona so čuje k njomu přiwobroćena a znutřkowny hłós ji praji, zo pola njoho namaka, štož pyta. Pře husto potom tajka wboha žónska wabjenjam hrěcha podleži, nastanu nowe, mandźelsko-łamarske poćahi. To wšo je započatk skandala abo tragödije, kiž so z mordowanjom skónči.

Njech sebi nichtó njemysli, zo je mandźelstwo rynk samych wužiwanjow. Hdyž je też dopjelnjenjo mjasnych požadosćow na wašnjo, kaž je Bóh chce, dowolene, potom njeje w mandźelstwje hišće wšitko dowolene. Wěrna lubosć wobstoji w mandźelstwje w tym, zo mandźelski na přeća a wobstojnosće swojeje mandźelskeje dźiwa. Haj, druhdy je dospołne zdźerženjo winowatość mandźelskoho. Tajcy mužowje, kiž sebi njejsu w tym jasni, a kiž sebje w tym nastupanju njemóža wobknježić, móža ze swojej brutalnosću žiwjenjo mandźelskeje njeznjesomne sčinić. Zwotkel přińdźe, zo so w Němskej kóžde lěto něhdźe 30000 mandźelstwow rozwjazaja?

Kóžda holca dyrbjała tohodla, hdyž jeje młody muž ze swójbnoho žiwjenja dale znaty njeje, přez staršich, bratrow abo też druhe derje zmyslene wosoby wo předžiwjenju tutoho čłowjeka dospołnu jasnosć měć, zo so ji njebyštaj woči hakle wočiniłoj, hdyž budźe pře pozdźe.

Za pozdźiše mandźelske zbožo je najwažniše sobu, zo so wobaj rozemitaj a woprawdźe lubujetaj. Pře wulke rozdźěle we wukubłanju a wobhladowanju swěta wobaraja jenož pře husto, zo sebi mandźelskej znutřkownje zrozemitej. Přecy so čuje na př. wosobnišo wukubłany dźěl, zo druhi njej za njoho dosć zdźěłany. Tohodla je też wěsta runosć stawa dobra, haj, husto dosć trěbna. Nochcu z tym rjec, zo njejsu wuwzaća

w tutym nastupanju. Nochcu też wěstej hordosći poleˇkować (burski hólc a służowna).

Hdyž praju „wěrna lubosć“, njeměnju z tym płomjenitu abo sapacu lubosć zalubowanych, kotraž so husto jara khětře pominje a zhubi, haj, samo do hidy a zacpěća přewobroći. Ale wěrna lubosć je tamna přikhilnosć, kotraž na waženju jenoho toho druhoho zaleži, wobaj činitaj a chcetaj jenož najlěpše druhoho. Tuta lubosć njepyta jenož swoje dobre, ale najprjedy dobro swojoho sobumandźelskoho.

Tudy mózu też na to pokazać, zo človjek najbóle tych njelubuje, wot kotrychž najwjacy dobroho dóstawa, ale tych, za kotrychž so najbóle wopruje, a dobroho wopokazuje. Zaplenčeni človjekojo su najbóle njedźakowni a zapłaća přehnatu słódkosć husto dosć z njedźakom, kaž pola dźěći husto dosć widźimy. Jenož potom, hdyž wobaj mandźelskej jenož to chcetaj, druhomu pomhać, potom so wěrna lubosć stajnje syći a přiběra.

Tutu njesebičnu lubosć pak dyrbimy hakle wuknyć. Sama wot so njepřikhadźa. Móc k njej dobudźemy přez swědomite dopjelnjenjo našich powołanskich winowatosćow, přez zmužne sebjezapřěco a přez wjesołu posłušnosć w staršiskim domje.

Politiski rozhlad.

Hendrich Brüning.

Hendrich Brüning bu w šěršej zjawnosći hakle znaty, hdyž bu předsyda centrumskeje frakcije němskoho sejma w Berlinje a něšto mało pozdźišo też kancler Němskeje. W centrumskej stronje, a wosebje też w němskim sejmje měješe wón hižo dawno před tym swoju nahladnosć a swoje dobre mjeno. W lěće 1924 bu jako zarjadowaŕ zwjazka němskich „Gewerkšaftow“ w šlezskim wokrjesu woleny. Hdyž bě do Berlina začahnył, bu hnydom do wěcownych problemow parlamentariskich dźěłow tak zapleˇceny, zo njeměješe žaneje kwile, šěršej zjawnosći so předstajeć. Joho měrny temperament a joho znutřkowna nakłonjenosć njejsu jomu to wěsće wosebje ćežke činiłe.

Parlamentariske dźěło je so po wójnje jara přeměniło. Rozrisanja ważnych wěcow bu z plena wzate a do wuradźowanskich wuběrkow přepołożene, hdźež frakcionscy wjednicy a specialistojo dźěłaja a tak sejmej najćežše dźěło wotewzaja. Mnohe ważne namjety so njedaja cyle jednorje z „haj“ abo z „ně“ wotmołwić a wotbyć. Tute nowe parlamentariske dźěła je też nowy typ parlamentariskoho človjeka wutworiło, kotryž je cyle realistiski a bjez pathosa, kotryž so wosebje wot tamnoho druhoho typa parlamentariskoho jasnje rozeznawa, kotryž je mócny rěčnik a hibićiwy agitator. Wulka politiska strona njemóže dźensa žanoho z wobeju parować. Jedyn druhoho wudospołnja a podpjera. Tutón rozdźěl widźimy najjasnišo, hdyž Brüninga pódla Wirtha stajimy. Muž, kaž Józef Wirth, dyrbi we swojej politiskej agilnosći rěčeć w plenje Berlinskim, dyrbi rěčeć we wulkich ludowych zhromadźiznach. Wón trjeba šěroku zjawnosć, wulku gestu, sylny přednošk, zo by swoje politiske myslički dožiwił a wuprajił. Z tajkich zjawnych rozmołwow dźe wón wobohaćeny domoj. Cyle hinaši je Hendrich Brüning. Wón je muž dźěławeje jstwy, w kotrejž swoje programy dźěła, wón je muž małych konferencow, w kotrychž rozestaja a přeswědčuje, wón je muž njeličomnych sćerpnych posedźenjow, w kotrychž skónčnje dobudźe. Hdyž skónčnje formalne rozsudźenjo w sejmje přińdźe, je wón hižo zasy zady wěcy so stupił a dźěła zasy na nowym planje. Wón je politikaŕ, kotryž wěcy pohibuje, ale potom mjelčicy a njeznaty pódla stoji a widźi, kak druzy puć a směr běža, kotryž je wón jim přidźělił.

Štož móže Brüning wosebje derje, a štož druzy na nim jara khwala a wuzběhuja, je joho mjelčenjo. To njeřeka polą njoho; jenož hubu dźeržeć z lěnjosću abo dokelž ničo rjec njewě, ale pola njoho je to woprawdźe aktivne mjelčenjo. To je mjelčenjo w zajimje dźěła a skutka. Wón njeřěći wo wěcach zjawnje, kotrež njejsu hišće zrałe k zjawnej debaće.

Dotalne skutkowanjo Brüningowe na čole nětčišoho knježeństwa njeje runje snadne. Nic jednać we słowje — ale jednać we skutku, to je joho parola. Nic so překhwatać, wšo we swojim času. Wón so jasnje rozeznawa wot swojoho předkhadnika Müllera. Tutón je registrěrował, štož druzy chcychu, a hdyž chcychu wšelake, potom je skutk zastajił. Cyle hinak Brüning. Štož wón chcyše, je dotal přeco też přewjedł.

Hdyž chceće, zo by **cyrkej swobodna** była, zo byštej **šula a stat na křesćanskim podłožku** stałoj, wolće

lisćinu 10 Wjesny lud:

Domš, Zimmermann, Pječka.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. W klóštrje franciskankow na Borborinej hasy nasta póndźelu rano po 4 hodź. jstwiny woheń. We swojim času běchu wšelake wěcy w klóštrje jara špatnje připrawili, tak też kachle. Dokelž njeběchu derje isolěrowane, póčnješe so po času też špóndowanjo pomałku žehlić, dóniž so póndźelu nocy skónčnje njepřepali. Nimo spalenoho špóndowanja njeje wjetša škoda nastała.

— Štwórtk wječor wotmě naša młoda Jednota, wotrjad knježnow, swoju měsačnu zhromadźiznu w Serb. Domje. Nahladna ličba našich serbskich holcow bě so zešła, zo by so z nowa zahoriła za swoje křesćanske, póććiwostne a narodne ideale. Knjez prezes witaše po zhromadnym kěrlušu přitomnych, rozpominajo też najnowše podawki z našoho zajimnoho koła. Napominaše jich na swjatoho jandźela pěstona, našoho wjednika w strašnym a wichoritym času młodosće. Zhromadnje wuspěwachmy „Jandźelo Boži, ty pěstonje mój!“ W dlěžšim zajimawym přednošku słyšachmy žiwjenjo, bědźenjo a dobyćo swjatoho Hawštyna. Joho wopačne puće we wulkoměstach njech su za naše knježny warnowacy přikład a napominanjo k swjatomu žiwjenju. Z wulkim zajimom posłuchachu knježny na wuwjedowanja wo tutym wulkim swjatym Božim. Potom zanjesechmy sebi hišće někotre rjane spěwy.

Ze Zdźěrje. Njedźelu 7. 9. 30 swjeći naš wosadny knjez faraŕ Mikławš Dórnik swój sleˇborny měšniski jubilej. Cyła wosada hotuje so na tutón ważny swjedźeń, ma tola knjez jubilar wosebite zasłužby wo wutworjenjo Zdźěrjanskeje wosady. Knjez faraŕ Dornik dósta po dócpětych studijach w Prazy dnja 6. sept. 1905 we tachanskej cyrkwi přez knj. biskopa Łusčanskoho swj. sakrament měšniskeje swjećizny, 10. 9. 05. swjećeše wón we farskej cyrkwi we Njebjelčicach swój prěni wopor Božeje mšě. Joho prěnje zastojnstwo nastupi jako młody knjez w Khrósćicach. Nimo wšelakich zastupowacych dźěłow, kaž we Njebjelčicach, kapłanješe 1910 też we Ralbicach a bórzy po tym we Radworju, hdźež měješe też Zdźěrjanske diasporne Bože służby a tamnu šulsku nabožnu wučbu sobuwobstarać. Nazymu 1923 bu do Zdźěrje za prěnjoho fararja powołany. Wutworjenjo Zdźěrjanskoho farskoho zarjadnistwa, organizowanjo farskoho cyłka do serbskoho a němskoho towaŕstwa, kotrež dušipastyŕske dźěło mócnje podpjerujetaj, kaž też diasporna nabožna wučba we Malešanskej a Wulko Dubrawskej šuli za dalšu wokolinu je hłowna zasłužba knj jubilara. Kak nuzne je założenjo fary we Zdźěri było, dopokaza dokładnje wulka ličba pobožnych kemšerjow z cyłeje wokoliny na

Jenož w **přezjednosći** změjemy móc a wliw a dočakamy lěpšich časow.

Tohodla wšitcy WJESNY LUD!

kóždej njedźelskej rańšej a dopołdnišej Božej službje, rjana ličba dźěći a druhich kemšerjow na dźěławych dnjach. Kak wjele duchowneje škody by so tola zamołwić dyrbjało, by traž tudy bydlacym katolikam dóstata přileżnosć k Božim službam zasy so zminyła, traž tohodla, zo je wosada khuda abo zo dawkow dosć zwjesć njemóže. Ze srjedźizny cyłka diecezy je financne wurunanjo jenož móžne a ze zmysła solidarnosće přijomne. Wjele postupa je so we našej wosadźe dócpěło, za to budź horcy dźak našomu wysokodostojnomu knjezej jubilarej. Bóh Wjeršny mytuj jomu joho prócowanjo a spožč jomu čiłosć a strowotu k dalšomu horliwomu skutkowanju we Knjezowej winicy na wjele dalšich lět!

Z Lejna. Naša hońtwa bu z nowa přenajata, a to na knjeza justicnoho radu Wjezarja z Budyšina, kotryž ju za 150 hriwnow dósta. Naša hońtwa njeje wosebje pytana, dokelž žanoho lěsa a tež kěrkow nima, hdźež by so zwěrina wukhować mohła. Tež wobstajny njeměr, kotryž blizka statna droha do rewěra přinoša, njewabi dźiwinu. Tak su w poslednich lětach tež jenož jara mało třělili.

Z Pančic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu pjatk 12. septembra pop. w 2 hodź. we wjesnym hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Z Marijineje Hwězdy. Pater Alfons naš klóštr pječa wopušći, zo by so do Oseka wrócił. To by so powšitkownje jara wobžarowało, dokelž je P. Alfons našu serbsku rěč za krótki čas jara derje, haj, dospołnje nawuknył a sebi ze swojim čichim wašnjom a horliwym skutkowanjom wšěch přikhilnosć dobył.

Z Njebjelčic. Z pomocu ministerstwa ludoweje zdźěłanosće wotměwa so tež lětsa kurzus w serbskej rěči za wučerjow na ludowych šulach. Započa so w Khrósćicach (20. 8.), hdźež kk. wučerjaj Pjetaš a Hajna wo prawopisu a słowotwórbje lekciji měještaj a knj. Nawka na čežoty přełoženja z němskoho do serbšćiny po zmysłu słowa pokaza. Dalša zhromadźizna běše 27. žnjeńca w Bóšicach. Tam předwjedźe knj. Nawka z dźěćimi hornjeje rjadownje přetworjenjo słowjesa, pokračowaše w přełoženju a rozprawješe wo stawiznach serbskeje rěče. Podobna skhadźowanka běše nětko zańdźenu srjedu w našej wsy. Knjez wučeř Jakubaš dźeržeše lekciju wo swójbnych mjenach a wza jako předmjet hnydom mjena rjadownje, z kotrež w přitomnosći wučerjow dźěłaše. Tomu přizamknychu so zwučowanja wo hłosotworu, kotrež knjez hudźbny direktor B. Krawc-Drježdźanski nawjedowaše. Pokaza, kak ma so ton a słowo prawje tworić, štož so husto njestawa, dokelž mnozy njewědźa ze swojim dychom hospodarić. Předwjedźenjo běše ćim zajimawše, dokelž so wšitcy na zwučowanjach praktiscy wobdźělichu. Dalše posedźenjo bě w „Herbskej grychće". Knjez Nawka powědaše nam wo ptačkach w ludowej rěči. Tutón přednošk, kaž tež druhe, drje so přichodnje w ćišću wudaja. Zhromadźizny běchu jara derje wopytane, kóždy króć daloko přez 30 wučerjow. Z dopokazom, zo su tajke kurzy nuzne.

Z Wotrowa. Khorowatosće dla je so wjeledostojny knjez farař Jurij Křižank swojoho zastojnstwa jako farař našeje wosady wzdał. Po lěkowanju w Drježdźanach a Šlezskej přebywa wón tukhwilu pola swojeje sotry w Budyšinje. Joho zastupuje mjez tym wjeledostojny knjez kapłan Michał Cyž z Ralbic. Kaž słyšimy, ma so naša fara k přichodnjomu oktobrej z nowa wobsadźić.

Z Njebjelčic. Stare a sławne Kralec-Marec kubło bu na přesadźowanju na sudnistwje zańdźenoho tydźenja w Kamjencu wot fabrikanta Hawštinka kupjene. Tutón chce je nětko rady katolskomu Serbej předać. Někotři zajimawcy hižo wo tutej należnosći jednaja, a je nadźija, zo w bližšim času zasy do našich rukow přeńdźe. To bychmy z radosću witali, hdyž by kubło nam zdźeržane było a katolski Serb je zasy kupił.

Z Wudworja. Naša předwjesna korčma „Herbska grychta" twarješe w lěće nowu towaršnu salu, kotraž bu minjenu njedźelu zjawnosći a wobkhadej přepodata. Wobsedźeŕ, knjez Nowak, drje je wosebje na swojich kupjelanskich hosći dźiwał, ale tež za towarstwowe posedźenja a zhromadźizny budźe so nowa sala derje hodźeć. Twarił je ju knjez Korjeńk z Njebjelčic.

Ze Šunowa. Pućowanske radupodawanjo za maćerje w měsacu septembru w Šunowje a Smjerdźacej wupadnje.

Z Kamjenca. Njedźelu 7. septembra su rańše hižo we 6 hodź., druhe kemše 1/2 8 hodź., zo njeby potom dopołdnja w 9 hodź. pře wulka tłóčeńca nastawa. 1/2 3 hodź. wotměje so nyšporna pobožnosć — w 4 hodź. je poswjećenjo wustawa swj. Jurija. K tutej swjatočnosći su wšitcy dobroćerjo z blizka a z daloka luboznje přeprošeni. Wječor we 8 hodź. je wosadna zhromadźizna.

Hladaj wróco, luby přećelo, na jubilejnym dnju!

Před 25 lětami dóstachu, na dnju 6. sept. 1905, štyrjo diakonojo měšnisku swjećiznu wot najdostojnišoho knjeza biskopa Jurja Łusćanskoho w Budyšinje, mjez nimi tři Serbjo! Zwony wosadneje cyrkwje přewodźachu jenoho po druhim k prěnjomu woporej Božeje mšě na primicnym dnju — prěnjoho na swjedźenju swj. Marijinoho naroda — 8. 9. we Wostrowcu, druhoho njedźelu 10. 9. w Njebjelčicach, třećoho wutoru 12. 9. w Baćonju a poslednjoho njedźelu 17. 9. w Khrósćicach. A hišće dźensa wjesela so nětkotři mjez Serbami nad tym, zo su jónu pobyli za tydźeń na tři duchownych kwasach. Štó z nas tuto hišće dožiwi? Ženje mje prědowanjo we studentskich lětach w Prazy tak zatrašiło njeje, kaž tehdom, hdyž nahladny duchowny na klětcy ze stawiznow dopokaza, kak Bóh luby Knjez ludy nanajćežšo pokhosta z tym, zo žanych duchownych wjacy z jich srjedźizny njerodźeše! Tehdom pozběhnych woči a rucy k njebju prajicy: „O Božo, njedopušć tuto ženje nad našim serbskim ludom!" — Tola hdźe su ći, kiž wěnowachu před 25 lětami na serbskich farach swoje mocy swojomu ludej? — Jedyn jenički je dźensa hišće na swojej farje, kiž činješe na primicy w Khrósćicach „paranymfa" — je to knjez farař Jakub Nowak Horjański w Radworju.

Z wjesołosću a radosću pósła najdostojniši knjez biskop Łusćanski nowoswjećenych do swojich zastojnstwow. Zawěsće sebi na to njepomysli, zo je poslednich wuswjećił. — Jandźel smjerće wotwoła joho hižom 28. 12. 1905 ze swěta, tak nahle a přezahe a wulka, haj přewulka ličba serbskich duchownych sćěhowaše swojomu biskopej do wěčnosće. — Na nich chcemy stajnje spominać we pobožnej modlitwje. Su to knježa:

17. 7. 1908 wojeński farař Jakub Rjeńč.
18. 12. 1908 kapłan Mikławš Andricki.
7. 4. 1909 farař Handrij Dučman.
16. 10. 1909 farař Jakub Bart.
15. 5. 1910 msgr. knj. farař Jakub Wornař.
19. 3. 1916 farař Jan Nowak.
10. 5. 1916 kan. farař Jakub Herrmann.
5. 12. 1916 farař Mikławš Zarjeńk.
27. 2. 1918 farař Jurij Winger.
Wot 20. hač do 27. 4. 1918 kapłan Jurij Deleńk, (we wójnje).
18. 8. 1918 praelat Jurij Kummer.
22. 8. 1920 direktor Jakub Nowak.
2. 6. 1921 kapłan Jan Wałda.
17. 9. 1921 konsist. rada Dr. Filip Rězak.

Čohodla wolimy lisćinu 10 Wjesny lud?

1. Dokelž je nam tuta strona zmóžniła, zo mamy w sakskim sejmje katolskoho serbskoho zapósłanca!
2. Dokelž je nam tuta strona slubiła, naše nabožne a kulturelne žadanja dopjelnić!
3. Dokelž nam žana druha strona w našej dźensišej hospodarskej nuzy pomhać njemóže, hač strona Wjesny lud, lisćina 10!

1. 7. 1922 farař Jan Just.
28. 12. 1922 hrodowski kapłan Józef Papež.
3. 3. 1923 kan. farař Bjarnat Hicka.
6. 11. 1923 nowoswjećeny měšnik Jan Donat.
4. 12. 1923 kapłan Mikławš Jawork.
2. 8. 1924 farař Gustav Kubaš.
17. 1. 1925. tachant Jakub Skala.
29. 3. 1927 farař Jurij Libš.
4. 5. 1927 farař Michał Wjesela.
3. 7. 1930 farař Mikławš Bjedrich.

Mnozy klóštrscy duchowni, nam wšitkim derje znaći, w běhu poslednich 25 lět, kaž propst P. Leopold (1909) a visitator propst P. Vicenc (1911) a knježa kapłanojo P. Alexander (1913), P. Dominik (1916), P. Gerhard (1926) a něšto lět prjedy P. Hadrian. — Wobaj serbskaj fararjaj z Kulowskej wosady rodźenaj, loni Michał Žur a lětsa arcyměšnik Jan Šołta.

Wšo hromadže zemrěchu wot lěta 1905: 2 bamžaj: (1914) swj. wótc Pius X a (1922) swj. wótc Benedikt XV. — 4 biskopojo: (1905) biskop Dr. Ludwig Wahl a biskop Dr. Jurij Łusčanski, (1914) biskop Dr. Aloysius Schäfer a (1920) biskop Dr. Franc Löbmann a 42 swětnych duchownych we našim Mišnjanskim biskopstwje — 24 Serbow a 18 Němcow.

Hladaj wróćo, luby přećelo, na jubilejnym dnju — hdže je wjetša ličba znatych sobubratrow — we wěčnosći abo tudy na swěće? Někotři ani 25 lětny měšniski jubilej njedožiwichu. Tuž chcemy spominać na nich stajnje we modlitwje, chcemy sćěhować jich dobromu přikładej — potom budže tež nam spožčena zbožna smjertna hodźina a zasowidźenjo z nimi w njebjesach.

Sľěborne jubileje.

6. septembra 1905 dóstachu přez najdostojnišoho knjeza biskopa dra. Łusčanskoho 3 knježa swjećiznu swjatoho měšnistwa. Su to: knjez farař Mikławš Dórnik, wot 1. augusta 1923 farař w Zdźěri, knjez farař a arcyvikar Jurij Rjeda, wot 1. septembra 1922 farař w Kamjeńcu, knjez arcyměšnik Heindrich Kielmann, wot 15. julija 1918 farař w Grunawje. Přejemy wšitkim knježim jubilaram spomožne a wuspěšne dźěło we winicy Knjezowej. Ad multos annos!

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Kardinal Sincero wuswjeći prěnjoho domoródnoho Afrikana na biskopa. Je to msgr. Kidane Mariam Cassa äthiopiskoho (abesinskoho) pokhoda. Swoje studije běše wotpołožił we swojej domiznje na Jeruzalemskim patriarchalnym seminarje a w Romje na Grjegorijanskej universiće. Nowy biskop dóstanje diecezu Erythräa z 28000 katolikami a 60 domoródnymi měšnikami.

W tutych dnjach stanje so we Vatikanje wotewrjenjo noweje centrale za telefoniski wobkhod. Swjaty Wótc budže přitomny.

— 28. žnjeńca woswjeći katolska cyrkej 1500-lětne posmjertne wopomnjećo swjatoho Augustina, njesmjertnoho cyrkwinskoho wučerja, njesprócniwoho zakitarja křesćanskeje wěrnosće přećiwo pohanam a židam, horliwoho biskopa, kiž škitaše katolsku jednotu před nadpadami šismatikow, wulkotnoho wučeńca, kiž přepytowaše z wótrym duchom podłohi za swobodnosć našeje wole a za skutkowanjo Božeje hnady, kiž so podmuri do hłubokosće potajnosće třojednoho Boha. Wón dožiwi na sebi hač do najhłubšich hubinow nuzu hrěcha, martru zdalenosće wot Boha a žadosć za wumóženjom. Wón slědźeše za wěrnosću pola sektarjow a pytaše měr a pokojenjo w hrěchach, hač jón skónčnje nadeńdźe w lubosći k Bohu w klinje maćerje cyrkwje. Swjaty Augustinus stoji na prozy dweju swětow, klasiskoho, kotryž zapadny do rozwalinow tehdomnišich powšitkownych wójnow při měšeńcy jednotliwych narodow mjez sobu a srjedźno wěkskoho křesćanskoho, kotryž so pozběhny z rozwalinow romskoho knježeństwa. Wón pokazowaše we swojej knizy „Wo Božim kralestwje“ puće do nowoho časa, w kotrymž dyrbješe cyrkej přewjesć wukubłanjo młodych germanskich narodow a přewzać jich dalše wjednistwo. — Spodźiwne wjedźenjo bójskeje předwidźiwosće je k tomu dowjedło, zo ležitaj rowaj wulkoho Augustina a wulkoho Ambrozija cyle blizko při sebi, hačrunjež skutkowaše jedyn w Milanje, druhi w dalokej Africy, njedaloko wulkoměsta Karthaga. W tamnych dźiwich časach bojachu so wěriwi wo posledni wotpočink swojich wulkich mužow. Tohodla wukhowachu katolikojo powostanki swjatoho Hawština z njeměrnej Afriki na kupu Sardiniju, a hdyž so rubježni Saracenojo zmocowachu tejele kupy, buchu relikwije swj. cyrkwinoho wučerja k druhomu razej přenjesene do města Pavia w sewjernej Italskej. Tu pokhowa je tehdomniši lombardiski kral Luitprand w cyrkwi „San Pietro in Ciel d' Oro“. To sta so snano w lěće 722. W lěće 1191 bu ćěło zasy přepołożene. W třojim kašću, z wołoja, ze slěbora a marmora, buchu zamurjowane do zwonkowneje murje podzemskeje krypty naspomnjeneje cyrkwje. Tam ležachu hač do lěta 1695. Tehdom buchu z nowa namakane a w krasnym sarkofagu na wulkim wołtarju pokhowane. Tu dósta swjaty wulkotny pomnik, wudebjeny z 95 statuwami a 50 wumjelskimi reliefami (wobrazami wurytych do běłoho marmora). Tu wotpočuje nětko tutón wurjadny muž, kiž je sobu twaril na hobrskim twarje katolskeje swětoweje cyrkwje a kiž je postajił podłohi křesćanskeje wědomosće.

Powostanki joho lubowanoho duchownoho wótca swj. Ambrozija leža w Milanje w prastarej cyrkwi „San Ambrogio“. Tule cyrkeŵ je swj. Ambrozijus sam natwaril k česći swj. martrarjow Gervazija a Protazija a wosrjedź njeju wotpočuje nětko wulki cyrkwinski wótc a wočakuje tudy swoje zbožne horjestaćo.

W **Němskej** stachu so zańdźeny tydźeń ważne přemjenjenja mjez biskopstwom. Naš dotalne knjez biskop zastaruje našu Mišnjansku diecezu dale, ale nětko jenož jako jeje administrator — a to tak dołho, hač njedóstanjemy nowoho biskopa.

Wrótsławski kardinal je nětko arcybiskop město wjerchbiskopa, tohorunja bu Paderbornske biskopstwo na arcybiskopstwo pozběhnjene a přez to samostatne. Aachen, hdźež tukhwilu jedyn z Kölnjanskeju swjećaceju biskopow (dr. Straeter) skutkuje, budže wot nětka samostatne biskopstwo. Rektor němskoho studentskoho wustawa Anima

w Romje, dr. David, je do Kölna přesadźeny a to nakhwilu za kanonika při kathedralnym kapitlu, tola čaka na njoho ważna służba a wysoka hódnosć. Berlinske nowe biskopstwo dóstanje drje też bórzy swój prěni biskopski ordinariat a kathedralny kapitl. Basilika swj. Jadwigi je dóstała nowy marmorowy wulki wołtař, dokelž budźe wot nětka za nowe biskopstwo jako kathedrala służić dyrbjeć.

Z Berlina. Zańdźenu njedźelu, 1. septembra při dopołdnišich Božich służbach bu prěni biskop Berlinski, dr. Christian Schreiber intronisowany. Po swjatočnym ćahu do cyrkwje bu na wosobny přihotowany trón před rjenje pyšenym wołtarjom přewodźany, hdźež bu z pontifikalnymi drastami woblečeny, a z pastyřskim kijom a mitru wuhotowany. Po swjatym sćenju buchu wot najstaršoho Berlinskoho praelata Cortaina pomjenowanske lisćiny přečitane, kotrež su podpisane wot kanclera Swjateje Romskeje cyrkwje, kardinala dra. Frühwirtha. Pječat předstaja na jenej stronje wobraz swjateju Pětra a Pawoła, na druhej je mjeno nětčišoho Swjatoho Wótca Pija XI. W prěnjej je dotalny biskop Mišnjanski a administrator Berlinski pomjenowany na biskopa Berlinskoho. W druhej lisćinje napomina bamž wěriwych k posłušnosći a lubosći k swojomu nowomu pastyrjej. — Po přečitanju lisćinow jimaše so knjez biskop słowa a pokaza na ważnosć dnja. Swjatočnosć bu skónčena z Te Deum laudamus a z požohnowanjom. Potom bu knjez biskop we swjatočnym ćahu do swojoho bydlenja přewodźany. — Cyrkeŵ swjateje Jadwigi budźe so wot nětka mjenować Kathedrala swjateje Jadwigi.

Nowy biskop Ermlandski. Swjaty Wótc Pius XI. je praelata Kallera, dotalnoho japoštołskoho administratora z Schneidemühl za biskopa Ermlandskoho pomjenował.

Pólska dieceza Sandoměr dósta w prelaće Włodźiměru Bronisławje Jasinskom nowoho biskopa. — Wulcy zasłużbny wótc uněrowanych Wukrajncow na Haliču, arcybiskop hrabja Ščeptycki, woswjeći před krótkim swój 30lětny jubilej jako arcybiskop w Lwowje. Jubilar je pod carstwom tři lěta dołho w jatbje sedźał dla swojich dźěłow za uniju, to je za zjednoćenjo ruskeje „prawosławneje“ cyrkwje z Romom. Wot toho časa sem khromi hobrski starc a khodźi stajnje z kijom. Dokelž je wón wušoł z Basilianskich mnichow, drasći so cyle jednorje. Jenož jednory biskopski křiž wokoło šije — wisy na cyle prostym rjemješku — rozeznała joho wot jednoroho mnicha. We wobkhadźe je sama lubosć a ponižnosć. Swoje lětuše prózdniny přeżiwi w Tatranskich lěsach. Tam prědowaše zhromadnje z jenym redemptoristu tamnišim lěsnym dźěłaćerjam a to wšědnje wjacy króć, dźeržeše z nimi misijóny. Po dokładnym rozwučenju tychle jednorych cyle njerozwučenych „Góralow“ słyšeše jim sedźo na jenym pjeńku wosrjedź lěsa jich spowědź. A skónčnje přistupichu wšitcy zhromadnje k „Božomu blidu“ a dóstachu z rukow swojoho lubowanoho duchownoho wótca swojoho Knjeza a Zbóžnika. Přistupichu we swojej dźěłanskej drasće, njeběchu też wottruhani, też nic w rjanych běłych košulkach. To běše wulcy hnujacy napohlad.

Towařstwowy powěstnik.

Župa „Michał Hórnik“ přizjewja z tutym swoju porjadnu nazymsku zhromadźiznu, kotraž budźe njedźelu, 28. septembra, popołdnju 1/24 hodź. w Róžeńće pola Eiseltec. Winowatosć kóždoho towařstwa je, zo so wobdźěli znajmjeńša přez jenoho zastupjerja na tutej zhromadźiznje. Přednošk so poskići. Njech jednotliwe towařstwa podadźa pisomnu rozprawu wo towařstwowym žiwjenju.

Župine předsydstwo.

Njebjelčicy. Towařstwo katolskich młodźencow wotdźerži njedźelu, 14. septembra, wječor w 7 hodź. w Žurec hosćeńcu w Njebjelčicach swój załoženski swjedźeń z dźiwadłom a rejemi. Wot připołdnja 12 hodź. też kehelekulenjo. Wšě lube towařstwa, wosadnych a přećelow młodźiny z blizka a z daloka přeprošuje nanajwutrobnišo

předsydstwo.

Wšitcy sakscy Serbja wola 14. sept.

lisćinu 10

Wjesny lud: Domš, Zimmermann, Pječka!

Pčołarske towařstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za měsac awgust.

Wyšina nad morjom	Čopłota Cels. Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměń waženoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	2	3	Wotběrk w gr. 1	2	3	Hromadže w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Zwotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	+ 9,0	+30,0	+17,1	850	1950	600	1400	1450	1200	+ 0,650	18	6	zahrod. róže	108,6

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk. 537.—539. z Baćonja: Jurij Knebl, Khorla Wilhelm, Pawoł Mawč; 540. z Haslowa: Jurij Libš; 541. ze Šulšec: Marja Kneblowa; 542—545. z Worklec: Mikławš Buš, Jan Frömelt, Pawoł Rjelka, Franc Rynč; 546. z Prawočic: Jurij Wałda; 547. 548. z Khrósćic: Jakub Kmječ, Hańža Mrózowa; 549. z Nuknic: Madlena Donatowa; 550. z Jaseńcy: Jurij Wjesela; 551. z Hory: Pětr Nowak; 552. z Łuha: Hańža Suchowa; 553. ze Smječkec: Michał Straws; 554. z Łuzća: Madlena Šwjedźina; 555. 556. z Hórkow: Jan Hejduška, Madlena Lubcyna; 557. z Bóšic: Pawoł Šołta.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1106. P. R.

Wične płaćizny

		w Budyšinje 30. aug. 1930	w Kamjencu 4. sept. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	11,50—11,75	11,30—11,50
Rožka, nowa	50 „	7,40—7,60	8,00—8,30
Ječmjeń	50 „	8,00—8,50	9,00—10,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	8,50—8,75	7,50—8,00
Wows, nowy	50 „	7,75—8,25	—
Raps	50 „	11,50—12,00	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	—	3,25—3,50
Butra	1 „	3,60—3,80	3,40—3,60
Syno, nowe	50 „	3,00—	2,80—3,00
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	—	—1,50
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	2,00—2,20	—1,25
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	20,50—21,50	27,00—28,00
Ržana muka, 60 %	50 „	12,00—13,00	14,50—15,00
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,75	—5,75
Ržane wotruby	50 „	5,50—5,75	—6,00
Jeja	1 štk.	0,11—0,12	0,11—0,11
Prosata 854 štuk	1 štk.	15,00—29,00	18,00—26,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 1. septembra 1930.

Woły: 81. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 58—62 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 50—55 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 44—48. 4) Mjenje picowane wšěch starobow — . 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 374. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 57—60. 2) Połnomjasne, młódše 50—55. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—48. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 370. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 50—54. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—60. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 42—48. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—54. 5) Mjenje a špatnje picowane 33—38. 6) Husumske z pastwy 28—31. **Ćelata:** 799. 1) Najlěpše wukormjene 77—82. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 70—75. 3) Špatne 60—68. **Wowcy:** 749. 1) Młódše a stare, wukormjene 66—70. 2) Starše wukormjene 58—64. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 50—56. 4) — . **Swinje:** 2603. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 61—62. 2) Wukormjene 62—64. 3) Mjasne —65. 4) Špatne 63—65. Rancy 52—56.

4. septembra 1930.

Ćelata (512): 1) 82—87. 2) 75—80. 3) 70—74. 4) — .

Swinje (311): (přez 300 pt.) 1) 61—62. 2) (240—300) 62—64. 3) (200—240) —65. 4) (160—200) 63—65. Rancy: 52—56.

Serbja pruskeje Hornjeje Łužicy!

Dajće Waš hłós při wólbach do němskoho sejma přichodnu njedźelu, 14. septembra, za čisło **19**

Serbska ludowa strona — Volkspartei der Lausitzer Serben

Pokazajće z tym, zo naše žadanja k zdźerženju a wuwiću našich narodnych kubłow hišće dopjelnjene njejsu, zo chceće z nami sobu wojować za wobstaćo našoho naroda, za zarjadowanjo našich prawow do zakonjow, za postajenjo a škit **křesćanskeje a narodneje šule a wučby.**

W mocy němskich stronow njeleži, nam z našeje hospodarskeje nuzy wupomhać, dokelž cyły swět z nami na nju ćerpi. W jich mocy pak leži, nas z našeje narodneje bědy wuswobodźić. Tola žana so wo nas starała njeje a so też starać njebudźe. Tohodla smy so při wólbach zwjazali

ze zwjazkom narodnych mjeńšinow w Němskej,

kotryž je škitał a pěstował wšoho toho, štož je nam jako Serbam swjate.

Z tym, zo my wosebitu serbsku lisćinu postajimy, chcemy my

solidarnosć wuprajić ze wšěmi druhimi mjeńšinami,

protestować přećiwo **zanjechanju našich prawow a podtłóčowanju serbskeje rěče a kultury w šuli, cyrkwi a zarjadnistwje,**

dopokazać, zo my — byrnjež bychmy też byli jenož mała črjódka — so **swojich prawow na narodne wobstaćo** njewzdawamy,

před swětom a wšěmi **druhimi mjeńšinami w Europje** — wosebje też před **němskimi** — zo mjeńšinowe prašenjo w Němskej njeje rozrisane, jeli zo Serbja njedóstanu prawa, kajkež je **němske mjeńšiny we wšěch krajach** maja.

My wěmy, zo budźe hospodarska nuza mnoho našich ludźi nuzować k wućěkowanju do němskich stronow.

My wěmy, zo budźa němske strony a naši přećiwnicy nas spytać wusměšować dla našoho rozsudźenja.

Ale my też wěmy, zo budźa wšitcy Serbja **pruskeje** Hornjeje Łužicy, kaž wšitcy Serbja do cyła za swój narod też to znjesć wědźeć, hdyž je serbski lud lětstotki jenož lutu njeprawdu a podtłóčowanjo znjesć a ćerpjeć dyrbjał.

Tohodla, **Serbja** pruskeje Hornjeje Łužicy, kotřiž tutón raz za cyłe Serbstwo wustupujeće,

kóždy serbski hłós dyrbi dóstać

„Serbska ludowa strona“

čisło 19.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Danimy pjenjezy nanajlěpje.

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken) w jara přiměrjenych płaćiznach **Pawoł Korn, Budyšin** **Hošic hasa 21**

Nawěštki w „Katolskim Pósle“ maja stajnje wuspěch!

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchež a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Serbski Hospodař

poručuje k nazymnomu wusywej

derjećisćenu symjeńtnu rožku.

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.

Winowatosć kóždoho **sakskoho** Serba je, zo 14. sept. woli

lisćinu 10, Wjesny lud!

Towarstwo katolskich młodźencow w Njebjelčicach

wotdźerži

njedźelu, 14. septembra, wječor w 7 hodź.
w Žurec hosćeńcu w Njebjelčicach swój

załoženski swjedźeń

z dźiwadłom a rejemi. Wot připołdnja 12 hodź. też kehelekulenjo

Wšě lube towarstwa, wosadnych a přećelow młodźiny z blizka a z daloka přeprošuje nanajwutrobnišo

předsydstwo

Towarstwo katolskich knježnow w Pančicach

wotměwa

rjany swjedźeński wječor

njedźelu, 21. sept., wječor we 8 hodź.

w hosćencu w Pančicach.

Hrać budźe so pozběhowaca, nabožna hra. Też za druhu zabawu je postarane.

Wšitkich lubych Serbow, wosebje młodźinu a přećelow našeje młodosće wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Moja praxis namaka so wot nětka

w Budyšinje, Wallstraße 17

Johanna Stahl

zubjaca lěkařka

Naše hesło réka: lisćina 10, Wjesny lud

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Jara tunjo

doběrki a zbytki — łožowe šaty
blidowe šaty — lětne tkaniny
košlace płaty atd.

Hilger, Budyšin, Lotzowa dróha 20

Žane klamy

Swoju hakle loni nowu natwarjenu a přez złóstnisku ruku hnydom zasy zničenu bróžeń z nowa natwariwši, wuprajam z tutym knjezam: měšćanoście ***Pětrej Brězanej*** *w Ralbicach, měšćanoście* ***Pětrej Handricy*** *w Šunowje,* ***Michałej Welsej*** *we Łazku,* ***Pawołej Hrjehorjej*** *w Nowym Łuzču a česćomnej Šunowskej gmejnje za dary lubosće, kubl.* ***Jakubej Čornakej*** *a* ***Jurjej Zarjeńkej*** *w Ralbicach za přiwožowanjo twarskeje potrjeby swój*

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

W Ralbibach, w awgusće 1930.

Jakub Bräuer.

So wróćiwši wot rowa našeje lubowaneje mandźelskeje, maćerje, sotry a swakoweje

Marje Hendrichoweje

rodź. Brukec,

kotraž po dlěšej, ćežkej a sćerpnje znjesenej khorosći pjatk, 29. awgusta, ze swj. sakramentami wobstarana zbožnje zemrě, wuprajamy wšitkim přećelam a znatym za wopytanjo póstwječora a za k rowu-přewodzenjo abo za kajkužkuli wopokazanu lubosć, wosebje Budyšskej „Jednoće" a wysokodostojnomu knjezej kapłanej Nowakej za hnujace słowa při rowje

wutrobny dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez!"

W **Budyšinje,** na dnju pohrjeba, 1. septembra 1930.

Hłubokozrudźeni zawostajeni:

Pawoł Hendrich, mandźelski
a dźěći.

Wróćiwši so wot rowa mojeje horcolubowaneje mandźelskeje, našeje starosćiweje maćerje, sotry a ćety

Marje Wojnarjoweje

z Noweje Wjeski,

kotruž je Bóh luby Knjez po krótkej, ćežkej khorosći ze swjatymi sakramentami domawobstaranu w 64 lěće žiwjenja do swojeje njebjeskeje domizny wotwołał. Za wšitke wopokazy sobužarowanja hłubokohnući wuprajamy knjezej kapłanej Młynkej za domawobstaranjo a wšitkim, kotřiž na póstwječorach za jeje dušu so modlachu a ju w bohatej ličbje k rowu přewodźachu, swój

najnutrniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

W Nowej Wjescy, Smjerdźacej, Pěskecach a Prěčecach, na dnju pohrjeba, 4. 9. 1930.

W mjenje wšitkich žarowacych:

Jurij Wojnař.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

37. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **13. septembra 1930.** | **68. lětnik.**

Cyrkeŵ a katolski młodźenc.

Moji lubi přećeljo!

Hdyž dźensa do swěta hladamy — namakamy na jenej stronje pytanjo a slědźenjo za wěrnosću — na druhej strašne hibanjo — prječ wot Khrystusa — prječ wot cyrkwje. Srjedź křesćanskich kruhow pozběhuje so nowe pohanstwo. Milijony w našim kraju su žiwi bjez wěry. Woni stoja cyrkwi bjez dźělbraća — haj, husto dosć cyle njepřećelscy napřećo.

Tu je nětko jene z tych najwažnišich prašenjow za tebje — luby přećelo — kak steju ja k swojej katolskej cyrkwi?

Tute prašenjo je tež w našim času wosebje ważne, hdyž słyšimy, kak Swjaty Wótc wšěch křesćanow ke katolskomu skutkej namołwja — abo z druhimi słowami: Kak maće tež wy sobu dźěłać na wulkich nadawkach cyrkwje.

Kak steju ja k swojej cyrkwi? — što činju za nju? K tomu je derje, zo sebi najprjedy druhe prašenjo stajimy: Što čini cyrkeŵ za tebje?

Njeje ničo nowe, štož wam praju — wy sće je sami we swojim žiwjenju hižo husto dosć nazhonili. — Žiwjenjo je surowa woprawdźitosć — a człowjek so stanje po času sam trochu škropawy. Runje kaž ruka wot dźěła mozle dóstanje, tak je tež duša přez starosće a ćeže žiwjenja po času stwjerdnyła. A tola — při wěstej mysličcy je kóždomu dobromu młodźencej ćopło wokoło wutroby.

Njewěm, hač je twoja mać hišće žiwa, abo hač hižo dawno spody zelenoho dornčka leži. Tola to jene wěm — při dopomnjeću na nju so we twojej wutrobje něšto hibać počina.

To je dźakowna lubosć k twojej maćeri. Za česć twojeje maćerje ty kóždy čas wustupiš — napřećo kóždym nadpadam ju zakitueš. — W Južnej Americy maja wobydlerjo přisłowo: „Zabij mje, tola njehań moju mać!“ Štóž mojej maćeri pře blizko přińdźe, tón dóstanje ze mnu činić!

A nětko, mój luby přećelo, praju: Cyrkeŵ je twoja mać!

Kak tomu? Što čini dźěn mać za swoje dźěćo?

Mać da dźěsću žiwjenjo,
mać so za dźěćo modli,
mać dźěćo rozwuča,
mać dźěćo škita,
mać za dźěćo dźěła.

1. Po našim porodźe też za nas słowa japoštoła płaćachu: „Ty maš mjeno, zo sy žiwy — a sy tola mortwy!“ (Apoc. 3,1.) My běchmy na swěće, tola tak kaž ćěło — nic jako žiwy człowjek. Herbski hrěch běše w našej duši, a tutón herbski hrěch je přeznaturska smjerć. Z nim njebychmy ženje do njebjes zastupić móhli.

Tu bu nam přez swjatu křćeńcu přeznaturske žiwjenjo date. Smjerć dušina so miny, my buchmy woprawdźe žiwi, móžachmy nětko za našu krasnosć we njebjesach dźěłać, spěwać a ćerpjeć.

2. Što čini mać dale za swoje dźěćo?

Wona so modli. — Njeje wam to hišće napadnyło, zo człowjek wo swojej maćeri přecy praji: moja pobožna mać? — Paćef słuša k maćeri.

A tu so was prašam: kelko modli so cyrkeŵ za was — za swoje dźěći? Hižo rano zahe sćele swojich měšnikow dźeń wotednja k wołtarjej. Tam steji měšnik w nadawku cyrkwje a so modli. Žana Boža mša so njeminje bjez toho, zo njeby měšnik na wšěch křesćanow — žiwych kaž też wotemrjetych — so dopomnił. Na kóždej njedźeli a swjatym dnju je wosadny farař winowaty, Božu mšu za swojich dowěrjenych woprować. Kak husto při swojim wšědnym brevěru spěwa měšnik: „Tón Knjez je z wami, njech was wodźi, swjatosći, zo bychu waše wutroby a duše, waše słowa a skutki Bohu spodobne byłe, zo bychmy před časnym a wěčnym njezbožom zwarnowani wostali, zo bychmy wěčnu zbóžnosć dócpěli!“

Kak dowěrnje so cyrkeŵ na swoje překrasnjene dźěći horka wobroća, zo bychu nam přez swoju zastupnu próstwu pomoc wuprosyli.

Jónu přińdźe dźeń, hdźež budźemy na zemi wot wšěch zabyći. Tu budźa druzy žiwi, kiž nas znali njejsu. My pak snadź hišće čakamy a pokućimy na tamnym městnje bolosćow.

Jena nas njezabudźe — a to je naša mać — cyrkeŵ. Kóždy dźeń dopomni so wona při Božej mši na swojich — wona prosy a modli so za nich, doniž jich wěstych nima w njebjeskich bydlenjach.

3. Mać dźěćo wuči. Tak też cyrkeŵ čini. So wě, wona njewuči nas pisać, čitać, ličić, ale wona nas wuči wjele ważniše, wona wuči nas swjatu katolsku wěru, kiž nam wěrnu wotmołwu na najnuzniše prašenja dawa. Wona podłožuje nam srědki, zo bychmy swoje njebjeske postajenjo dócpěć móhli. — Njeje kóžda klětka tajke městno rozwučenja? Njeje kóžde předowanjo rozwučenjo cyrkwje? Njeńdźe měšnik w jeje nadawku k dźěćom, zo by je w katechismje a bibliskich stawiznach rozwučował? Njewuči nas cyrkeŵ też, hdyž nam měšnik při swjatej spowědźi strowoho zatorhnjenja a trósta praji? Jeli hdy w běhu lětstotkow jena błudna wučba nastała, njebě runje zasy katolska cyrkeŵ, kiž za wěrnu wučbu Jězusa Khrystusa wustupi, zo by tak swojim dźěćom wěrne Boże słowo poskićić mohła?

Kak dźakowni smy hewak w žiwjenju, hdyž nas něchtó wo prawym puću rozwuča. A cyrkwi njedyrbjeli dźakowni być, za nju njedyrbjeli my wustupić?

4. Baseń wot Bernardi Saw w Florencu, powěda nam, kak so w tamnym měsće jedyn law z jastwa wudoby. Hnydom běchu wšitke hasy kaž mortwe. Jenož na torhošću zawosta dźěćo so hrajkajo. Nichtó njezwěri sebi z domu, zo by tute móličke wumožił, dokelž bě hižo lawske ruco w blizkosći słyšeć. Nětko so law na dźěćo dohlada, a čěrješe w runym měrje na nje. Tu wuskoči žónska z domu, njehladajo stracha, wozmje je na swojej rucy a khwata do škitacoho domu. Někotražkuli mać, kiž tomu přihladowaše, wuzna: „Za žiwjenjo swojoho samsnoho dźěsća bych też ja so woprowała!"

To bě wězo jenož baseń. Tola wona je woprawdźitosć w čłowjeskim žiwjenju. Wšelakore strachi hroža nam na našim pućowanju do wěčnosće, kak bórzy wotběraja mocy a zmužitosć. Hdyž nas zły njepřećel překhwapi, potom smy zhubjeni. Tola cyrkeŵ nas škita! W jeje sakramentach, wosebje we swjatym woprawjenju poskića nam wona móc a sylnosć, zo bychmy kóždomu strachej zbrónjeni byli. Nic jenož junu abo dwójcy za lěto wočini durička tabernakla, ně, ale kóždy dźeń to čini, kóždy dźeń nam tón najmócniši škit poskića, hdyž my jenož chcemy.

A za tutu cyrkeŵ njedyrbjeli my wustupić? Našu mać, kiž nas škita, dyrbjeli my wopušćić?

5. Ně, to my njećinimy, hdyž sebi k tomu hišće pomyslimy, zo tu cyrkeŵ, kaž khora mać za swoje dźěći, też za nas dźěła.

Abo měniće, zo žane dźěło njeje, kiž wjerch cyłeje cyrkwje, Swjaty Wótc wukonja, zo by tajku swětowu organizaciju wjedł, kaž je swjata katolska cyrkeŵ?

Mysliće sebi, zo žane dźěło njeje, štož biskop we swojej diecezy, farař we swojej wosadźe wukonja? — Ja měnju, hdyž su samo hižo w korčmach swěcy hasnjene, swěći so na farje husto dosć dołho dale, a prjedy, hač w druhich khěžach so rano swěca zaswěsći, je hižo dawno na farje swětło.

Bamž, biskopja a měšnicy dźěłaja w nadawku cyrkwje. Štož woni činja, je dźěło cyrkwje za nas. — A my njedyrbjeli za tutu cyrkeŵ wustupić?

So wě, cyrkeŵ njeliči na čłowjeski dźak. To pak tola tohodla žana wina njeje, jej njedźakowni być. Ně, to njedyrbi wo nas nichtó prajić, zo sebi dobroty našeje maćerje — cyrkwje — ważili njejsmy, zo smy jej z njedźakom wotpłaćili.

Sprawny muž wuzna jónu (D. Hael): „Jenož jedyn měznik ma maćernu lubosć, a tutón měznik stoji na maćernym rowje." Hdyž hižo lubosć k našej zemskej maćeri, kiž tola na kěrchowje skónči, hač do starych dnjow našu wutrobu tak mócnje zahorja, kak dyrbi nas potom hakle lubosć k tamnej druhej maćeri pohnuć, lubosć k cyrkwi, kiž žanoho kónca nima?

Swěru — za swěru! Cyrkeŵ je nam swěrna kaž mać — a my chcemy cyrkwi swěrni być kaž dźěći maćeri.

Moji lubi přećeljo! Husto móžemy runje dźensa w młodźinje słyšeć: „Ach što — što dha mam wot cyrkwje? što mi poskića? što mi pomha kemši běhać, hdyž ničo ke kusanju nimam?"

Njebudźmy my katolscy młodźency tak njekhmani! My wěmy, što wot njeje mamy. Su duchowne kubła, kiž dóstawamy, kiž pak tamne wjackróć přetrjechja.

Lubi přećeljo, što chceće wy nětko za cyrkeŵ činić? Česće a lubujće swoju mać. Budźće ji we wšitkim posłušni!

Česćownosć měć. We swěće namaka cyrkeŵ hanjenjo, zacpěco — što so jej wšitko njewumjetuje? To wy sami derje wěsće, kiž w skałach, fabrikach atd. mjez njewěriwymi dźěłaće. Wjele dyrbiće tam słyšeć, wjele sebi lubić dać. Někotryžkuli so zamyli, zatraši.

Što tu! Přećeljo, tu ma za tebje 4. kaznja płaćiwosć: „Česćuj nana a mać!" Ty dyrbiš wustupić za česć swojeje cyrkwje. Tutym łžam zmužiće napřećo stupić, sebi ničo, też nic to najmjeńše lubić dać! Ženje mjelčeć!

Hladajće, Khrystus sam je za swoju cyrkeŵ wustupił, hdyž na tutu zemju přińdźe, zo by nas wumožił. Naše žiwjenjo bě zhubjene přez winu našeju prěnjeju staršeju — a wšitke prócowanjo cyłoho čłowjestwa njeby ničo pomhało. Jězus dźěn sam praji při zastupje do tutoho swěta: „Wopor a dary ty nochcyše, na palnych woporych njeměješe žanoho spodobanja (Helr. 10,5,6)." Jene móžeše nam jenož pomhać: Bóh sam dyrbješe přińć a wustupić za nas, za našu wěc. To je swjata wutroba Jězusowa činiła. Kak so tola Zbóžnik při swojim prěnim paćerju modleše? „Ćěło sy mi přihotował, hlej, ja přińdu twoju wolu dopjelnić, o mój Božo" (Hejr. 10,6,7). — Tutym zasadam je Jězus też swěrny wostał cyłe swoje žiwjenjo.

Abo prajće mi, lubi přećeljo, měješe Jězus za trěbne zo wón w žłobju leżeše? zo wón 30 lět dołho w Nazareće dźěłaše? zo so mučny wukhodźi w tych třiceći lětach swojoho wučenja? — Ně, ale činješe wšitko za nas. Exemplum dedi vobis!

To bě też poslednja wina, zo wón z tajkej zahorjenosću do smjerće kročeše. Z lubosće k nam je to činił. Je najdróžše, štož měješe — swoju krew — za nas woprował. Tohodla też swjaty japoštoł Pětr napomina: „My njedyrbimy ženje zabyć, zo njejsmy ze zemskimi pokładami, złotom a slěbrom wumoženi, ale z drohej krewju Khrystusa" (s. Petr. 18,19).

Na křižu wón wisa połny ranow, na čłowjeka docyła wjacy podobny. Štož profeta Isaias wo nim dopředka swědčeše, je so hač na pismik dopjelniło: „Wot wjerška hłowy hač k stopej nohow žadyn strowy blečk wjacy na nim" (Is. 1,6).

A z nowa to prašenjo: Čohodla wšitko to? — Za nas!

A nětko, moji lubi přećeljo, prašenjo: Hdyž je Khrystus za nas wustupił ze wšěm, štož wobsedźeše. Hdyž je za našu wěc wšitko woprował, što chcemy my potom? Što je potom jeničcy za jenoho katolskoho serbskoho młodźenca hódne?

Tola prjedy hač wo tym dale rěčimy, chcu wam krótku podawiznu powjedać: David ćěka před swojim njeporadźenym synom Absalomom. Joho swěrni su při nim; mjez nimi namaka so też Ethai, tón Gethita.

David chce joho pohnuć, zo by so wróćił. „Wróć so a wzmi swojich bratrow sobu, a tón Knjez budźe tebi miłosć a swěru wopokazać, dokelž sy też ty lubosć a swěru wopokazał!“ Tu so Ethai zahori, sylna swěra sapaše jomu z wóčkow, tuž znapřećiwi Davidej krasne słowa: „Tak wěrnje, hač je Knjez mój Bóh žiwy a tak wěrnje, hač je mój knježićeŕ žiwy, tón kral. Hdźež přecy budźeš, mój knježe a kralo, hač w žiwjenju abo smjerći, tam budźe też twój służownik z tobu!“

(Přichodnje skóńčenjo.)

Wólby 14. sept. 1930

Šěsty raz směrdźa němscy republikanojo po přewróće — hdyž prěnju narodnu zhromadźiznu we Weimaru sobuličimy — wolić. Žadyn tutych sławnych sejmow njeje naturskeje smjerće wumrěł, t. r. so skóńčił po wotběžanym času. Po lětach 1870 bě wobdźělenjo při wólbach stajnje přibérace, a też hišće při wólbje do Weimara běchu 82,63 % so wobdźělili. Při poslednjej wólbje, 20. meje 1928, pak mějachmy jenož hišće 75,50 %, t. r. **štwórty dźěl** wšěch, kotřiž mějachu prawo wolić, njejsu wolili, woni njejsu žadyn wliw na minjeny sejm měli. Byrnjež bychu też dźensa duchi trochu rozhorjene byłe, tak tola też přichodnu njedźelu hinak njebudźe, hač zo wulki dźěl němskoho luda docyła wolić njepóńdźe.

Ale žadyn kat. Serb njesmě dźensa doma wostać!

Bohužel naša politiska zdźěłanosć też dźensa hišće dosahaca njeje. Dokelž pak ženje jedyn człowjek sam politiku činić njemóže, tohodla smy też my w katolskich Serbach wosebity wubjerk wutworili, kotryž ma pruhować, kotra strona nam najwjacy dobytka přinjese a nam najwjacy pomocy poskići. We swojej zamołwitosći napřećo swojomu ludej su też tón raz njesebični wjednicy našoho politiskoho wubjerka so zešli a wuradźowali. Jenohłósnje su woni wobzamkli, zo je jenož

SAKSKI WJESNY LUD, lisćina 10

Domsch, Zimmermann, Pötschke

za nas tón raz jeničcy prawa. Smy hižo wo tym wjac króć pisali, zo je jenož mudrje, hdyž wolimy stronu, kotraž je nam do sakskoho sejma zapósłanca zmóžniła a kotraž chce też w Berlinje naše nabožne, kulturne a hospodarske zajimy podpjerać.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Do Wotrowa přińdźe jako nowy farař knjez farař Mikławš Just, dotalny farař w Döbelnje. Biskopski ordinariat je joho z płaćiwosću wot 15. oktobra powołał. Něhdyši pilny redaktor „Kat. Pósła“, kotryž je 6 lět w ćežkim diaspornym dźěle wěriwym służił, wróća so wěsće z wjesołej wutroby do swojich Serbow. W Döbelnje je spomožnje skutkował, też jako dušepastyŕ Polakow, kotrychž je wjele we swojej wosadźe měł. Döbelnska fara je wupisana, zajimcy maja so hač do 27. septembra pola biskopskoho ordinariata zamołwić. — Nowomu Wotrowskomu knjezej fararjej přejemy z cyłeje wutroby wjele zboža a Božoho žohnowanja do nowoho zastojnstwa. Tak budźa Wotrowčenjo z nowym knjezom fararjom rjanu kermušu swjećić.

— **Katolski wučeŕski zwjazk Sakskeje** woswjeći pónděelu 29. a wutoru 30. septembra w Drježdźanach swój 40lětny jubilej. Zajimawe pedagogiske přednoški znatych muži stoja na dźeńskim porjedźe. Też naši serbscy katolscy wučerjo so na tutej skhadźowancy w bohatej ličbje wobdźěla. Po dołhich lětach dźělenja chcedźa zasy junu wjesołe zasywidźenjo swjećić. W zwisku z tutym 40lětnym wobstaćom zwjazka hromadźi so też za dr. Förstrowe wotkazanjo, z kotrohož danje so potrěbni studowacy na wučeŕstwo podpjeruja. Njech so tutomu křesćanskomu skutkej prawje wjele maja, přetož přinjesu płody za cyły katolski lud. Dary přijimuja też wučerjo, kiž je dale wobstarała.

Z Radworja. Naše wojeŕske tow. je zašłu njedźelu swoje 50-lětne wobstaćo swjećiło. Dopołdnja dźěchu sobustawy ze swojej pyšnej khorhowju kemši. Potom położichu při wójnskim pomniku na našim kěrchowje rjany wěnc, spominajo na drohich zemrětych. Při swjatočnych zynkach hudźby zanjesechu kěrluš: „Spi dha luby bratře . . .“ Knjez wučeŕ Nawka běše přewod za hercow lubje zestajał. Swjedźeńske słowa poréča knjez kubleŕ Šołta-Bronjanski. Po připołdnju zhromadźowachu so susodne towarstwa we wjesnej korčmje pola Šubertec. Sćěhowaše swjedźeński ćah po wsy. Wosrjedź wsy běše pyšne podium. Tu buchu dary přijimane a knjez studijny rada wyšši wučeŕ Grützner z Drježdźan (prjedy wučeŕ na Budyšskej ratarskej šuli, tuž wjesnjanam derje znaty) poréča swjedźeńske słowa. Na wsy běchu też čumpjele, karusel a druhe zabawjenja nastajane. Domy běchu rjenje z wěncami a pletwami wupyšene a puće z mejkami wobrubjene. Hrozne, šerjate wjedro drje je zarjadowanjam trochu škodźało. Za to bě póńdźelu hišće přileżnosć k zabawje. — Samsnu njedźelu po připołdnju lećeše tu nad Radworjom swětła powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin“. Ludźo njeběchu wězo doprědka ničo wo žadnym wopyće zhonili a tuž so trochu komdźachu, hić na lětaka pohladać — mjez tym pak běše šumjenjo motorow nimo, dokelž swětła łódź spěšnje k Budyšinej lećeše. Zhubi so bórzy w mróčelach.

Z **Khrósćic.** Nawječorny wokrjes „Sokoł“ wuhotuje njedźelu, 21. septembra, popołdnju po nyšporje rjany lěćny swjedźeń na Khrósćanskich łukach. Na nim wobdźěla so sokołske jednoty z Khrósćic, Njebjelčic, Pančic, Wotrowa a Haslowa. Bratřa a sokołske dźěći předstajeja rjane, prostne zwučowanja. Też na narjadach wustupja. Za dźěći Khrósćanskeje šule budźa potom wšelake zawjeselenja. Při tym hodźa so rjane, wužitne wěcy dobyć. Też swjedźeński ćah budźe tón króć zajimawy. Tuž přińdźće pohladać, wy starši a přećeljo „Sokoła“, a přinjesće mały wopor za sokołske prócowanja w našej wokolinje!

Z **Khrósćic.** W překhodnym šulskim zakonju so praji, zo ma so po něčim na to dźěłać, zo bychu při ćěłozwučowanju dźěći w turnarskej drasće, hólcy w kholowach a wuslečeni, holcy w turnarskej drasće bjez suknje, byłe. W Kamjeńskim wokrjesnym šulskim wučbnym porjedźe pak je naš lud bohudźak hišće křesćanscy zmysleny. Wón žada, zo w našich wěrywuznawacych (to je konfesionelnych) šulach so wšě wučenjo a wukubłanjo stawa tak, zo z najmjeńša so njerani naše a našich dźěći nabožne a póćiwostne začućo. Dokelž pak sebi šulska wyšnosć přecy raznišo tajku drastu žada, bjez toho, zo bychmy zawrjenych rumow za turnowanjo měli, je w našej wosadźe rozhorjenosć wulka. Kak so starši na tutym žadanju pohóršuja, bě spóznać na zhromadźiznje staršiskeje rady a staršich před něšto časom w Khrósćicach. Jenohłósnje bohaće wopytana zhromadźizna wobzamkny, zo nichtó swojej holcy w tajkej drasće turnować njeda, a žadaše, zo też wučeŕka w tajkej drasće njesmě před dźěći stupić, a zo so tuta drasta wosebje njemóže trjebać zwonka zawrjenych rumnosćow. Tole žadanjo staršich ma so šulskej wyšnosći zapósłać. W demokratiskim staće njejsu naši starši zwólniwi, sebi tyranstwo lubić dać, kiž nas na dawno minjene časy absolutisma dopomina, wosebje potom nic, hdyž so měri přećiwo najněžnišim začućam duše. Čohodla za turnowansku drastu holcow tajka njezrozemliwa starosć? Njeje ważnišich wěcow, kotrež bychu sebi tutu starosćiwu raznosć žadałe? Njech so wyšnosć radšo wo to prócuje, zo by nam naša póćiwa narodna drasta zakhowana była!

Ze **Serbskich Pazlic.** Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu wutoru, 16. septembra, popołdnju ½3 hodźin w hosćeńcu. Lěkaŕ budźe přitomny.

Katolscy Serbja dyrbja

wolić hić!

Štóž njewoli, so přehrěši, dokelž so njestara wo to, zo byštej wěra a nabožina wliwa mělo w našim ludźe. Nic jenož mužowje a młodźency, ale też naše **žony a knježny!**

Dwoji swjedźeń Kamjeńcskeje wosady.

Wjeledostojny knjez farař Rjeda swjeći swój sleborny měšniski jubilej a widźi krónowanjo swojoho skutka.

Swjatočnosće, kajkež zańdźenu njedźelu Kamjeńcska katolska wosada wotměwaše, jimaja też wutroby wšěch Serbow, kiž znaja tutu wosadu a jeje zasłužbnoho wjeledostojnoho knjeza fararja Jurja Rjedu. 25 lět je mjenowany knjez dokonjał w służbje Knjeza. Běchu to za njoho lěta wupjelnjene z woporniwej lubosću w Knjezowej winicy. Wulki dźěl z nich je jubilar w serbskich wosadach přeživił skutkujo z měšniskej starosću za česć Božu a spomoženjo njesmjertnych dušow. Jako widźomny dopokaz tuteje joho pastyrskeje swěry swědči dźensa dom swjatoho Jurja w Kamjeńcu, před něšto časom dotwarjeny a zańdźenu njedźelu swjatočnje woswjećeny. Dwaj swjedźenjaj so tak zjednoćištaj k najwjetšomu wjeselu wjeled. knj. jubilara a też wosady a šěršeje zjawnosće. Wjedro wšak wot ranja dobre njelubješe, přetož sylny dešć kidaše so na Kamjeńcske domy a dróhi, tola so do dopołdnišich kemši wopřesta dešćować. Tak móžeše so swjedźeński ćah zestupać, zo by so měšniski jubilar z fary do cyrkwje k Božim službam přewodźał. Też naše družki njepobrachowachu w pyšnym wobrazu přewodźacych dźěći, towarstwow a duchownych. Za jubilarom dźěše joho wobstarna mać a přećelstwo. Cyrkej, z pletwami rjenje wudebjena, běše z wěriwymi přepjelnjena. Wjeled. knj. farař Kětan prědowaše na zakładźe słowow psalma: „Dźakujće so Bohu; přetož wón je dobroćiwy a miłosć traje wěčnje.“ Kaž je swjaty Jurij přećiwo wacy wojował a dobył, tak je też knjez jubilar so horił za wěrnosć a lubosć Božu a za rozswětlenjo človjeskich wutrobow. Bóh je jomu dał dobyće a žohnowanjo a tohodla přisłuša so dźakować Bohu Wjeršnomu. To běchu hnujace słowa. Do nich je swjedźeński prědar sobu zapleł dźak knjezej jubilarej, swojomu primicnomu prědarjej. Wopor dźakownosće swjećeše knjez farař Rjeda z assistencu kk. fararjow Bruska, Kětana a kapłana dr. Karpa. Kamjeńcska „Caecilija“ spěwaše štyrihłósnu missu „O sacrum convivium“ wot Freya a pozběhny ze swojim swjatočnym spěwom mysle wšitkich přitomnych k Bohu. Po Božej mši zanjese jubilar khwalbny kěrluš jako znamjo dźakownosće Bójskomu měšnikej a přećelej w najswjećišim sakramenće wołtarja. Z tym skónči so jubilejski swjedźeń w cyrkwi.

Na farje wuprajichu duchowni, wučerjo a zastupjerjo wosadnych towarstwow swoje zbožopřeća knjezej jubilarej. Wot swojich wosadnych a dalšich přećelow — a tych ma knjez farař wjele — bu šćedriwje wobdarjeny. K wobjedej zhromadźichu so přiwuzni a hosćo w nowym domje swj. Jurja.

Popołdnju wotmě so dalša swjatočnosć. Po nadawku najd. knj. biskopa woswjeći tachantski knjez, knj. kantor Krječmar, dom swj. Jurja. Wosadni a też druzy měsćenjo so we wulkej ličbje wobdźělichu. Mjenowany knjez přińdźe w swjedźeńskim ćahu z fary před nowy dom, kotryž běše zawrjeny. „Caecilija“ přednjese jasnje a hładcy měšany khór, nawjedowany wot swojoho dirigenty knj. kant. wyšš. wučerja Weclicha. Knjez farař Rjeda postrowi přitomnych, mjez nimi wosebje tach. knjeza a kantora Krječmarja, kk. hamtskoho hejtmana dr. z Zobel, měsćanostu dr. Gebauera, superintendentu dr. Šröderja, generalnu wyššu z Trebnic a wulku ličbu miłosćiwych sotrow. Wón dopomni na dźeń lońšoho lěta, hdyž bu zakładny kamjeń k tutomu domej położeny. Za poměrnje krótki čas bu skutk dokonjany, kiž je stajeny pod škit swj. Jurja. Knjez architekt Cyž dźakowaše so cyrkwinskomu předstojićerstwu, zo je jomu twar dał, a knj. fararjej Rjedźe, kiž je wuwjedźenjo domu spěchował w słowje a w skutku. Knjez kantor Krječmar mjenuje we swojej rěči dom žiwjeński skutk jubilara. Přeje jomu zbožo k dźensišomu dnjej. Joho próca njeje podarmo była. Přeje zbožo wosadźe, zo je dóstała tajki wustaw křesćanskeje lubosće. Přeje zbožo też sotram, kiž su nětko swój dom dóstali, w kotrymž pak chcedźa też druhim domiznu přihotować. W tutym domje dyrbi być žiwa prawa lubosć. Z njeje budźe wukhadźeć spomožne dźěło.

Potom woswjeći so wustaw. Čestni hosćo wuprajichu swoje zbožapřeća. W mjenje ministerstwa za dźěło a spomoženstwo a hejtmanstwa rěčeše knj. hejtman dr. z Zobel. Za město Kamjenc přeješe knj. měsćanosta dr. Gebauer zbožo a pjenježny dar. Za evangelsku wosadu poručа knj. superintendent dr. Šröder wutrobne słowčka. W mjenje Caritas-zwjazka za Mišnjanske biskopstwo rěčeše knj. farař Werner. Wšitcy běchu přezjedni z tym, zo je knjez farař Rjeda wulki skutk dokonjał a pokazał, zo človjekej joho njekhabłaca wola też stajnje prawe puće pokaza a tak so dźěło radźi.

Knjez farař Rjeda dźakowaše so za wšitke přeća a dary a z joho rozprawy běše widźeć, zo je nowy dom k wulkomu dźělej zapłaćeny. Kelko darow je tu trěbne było, prjedy hač su so 70000 hr. nazběrałe. Njeběchu to wulke sumy ale hriwnaki, snadź też „gróše“. Knjez farař dźěn běše za kóždy dar dźakowny a njeje tajkich darow dla na času a puću lutował. W našich Serbach drje budźe mało domow, hdźež njeby wón wo šerpatku prosył abo kaž by wón prajił: něšto za naše sotry. Po wotmětej swjatočnosći wobhladachu sebi hosćo rumnosće domu a buchu hospodowani z kofejom a tykancom.

Wječor běše w hosćencu „Zur Lindenterasse“ wosadna zhromadźizna k česći knj. jubilara derje wopytana a wot knj. wučerja Šröerja zarjadowana. Mjez druhimi poručа knj. ancyměšnik Žur pokazuje, što ma Kamjeńcska wosada na swojej šuli, kiž je wot powołaneje strony w swojim času najrjeńšu khwalbu dóstała. Knjez asesor Lehmann z Budyšina jednaše w swjedźenskej rěči wo starosći za naš duchownski dorost. Knjez jubilar praješe, zo sebi tajkich počesćowanjow swjedźenja zasłužił njeje a zo ma so Bohu lubomu Knjezej dźakować, hdyž je so jomu něsto poradźiło. — Přejemy jomu, zo by so jomu też dalše joho dźěło z Božej pomocu poradźiło. Zo by so zwjeselił zasy lěpšeje strowoty. Njech je dom swj. Jurja dom žohnowanja za dźěći a starych ludźi, kotrymž budźe na prěnim městnje służić. Bóh wjeršny škituj jón a joho założerja w błyšću slěbornoho měšniskoho jubileja nětk a też za wšón přichod. ž.

Należna prózstwa!

Hižo **36 čisłow** „Kat. Posoła“ su w tutym lěće wušle a jenož **582** wot 1500 sobustawow maja přinošk na 1930 zapłaćeny. Prosymy należnje sobustawy, bórzy **5 hr.** za „Katolski Posoł“ wotedać!

Pokładnik „Katolskoho Posoła“.

25lětny měšniski jubilej knj. fararja Dórnika w Zdźěri

njedźelu 7. septembra 1930.

Hižo sobotu, 6. septembra, dopołdnja, hdyž knjez farař Dórnik do nabožneje wučby přińdźe, postrowichu dźěći wobeju rjadownjow jubilara ze spěwami, ze zbožopřejacymi basnjemi a z přepodaćom dara lubosće ke slěbornemu měšniskemu jubilejej. Knjez wučer Hajna přeješe też we

mjenje katolskich wučerjow Zdźěrjanskeje wosady, kotřiž běchu přez dźěło we druhich šulach zadźewani přitomni być, zbožo a Bože žohnowanje na mnoho lět. Knjez jubilar podźakowa so z wutrobnymi słowami pokazujo na to, kak zbožowni tola smy jako sobustawy katolskeje cyrkwje a wobsedźerjo konfesionalneje šule.

Njedźelu na rańšich přistupichu wosadni zhromadnje k swjatomu woprawjenju a dopołdnja před swjedźenskej wysokej Božej mšu, při kotrejž wysokodostojnej knjezaj kapłanaj Handrik z Radworja a Młónk z Khrósćic asistowaštaj, powita mała druška Žurec z Brěmjenja, knjeza jubilara ze zbožopřejacymi hrónčkami, sležbornu krónu njeso. Po „Veni Creator" wysokodostojny knjez prälat Žur z Budyšina wosadnym we swjedźeńskim prědowanju rozłoži ważnosć měšniskoho powołanja, zamołwjenje měšnika před Bohom, dźiwajo na jemu dowěrjene njesmjertne duše a skónčnje winowatosće wěriwych napřećo měšnikej. Na swjatočnej Božej mši spěwaše khór missu „Brevis" wot Singenbergera (3 hłósnu) ze wšěmi dźělami. Při offertoriju zanjese so tenorowe solo: „Ave Maria" (wot Scheffzücka). Po Božej mši zanjese so „Te Deum" a po tym „Tantum ergo" z požohnowanjom.

Popołdnju 1/2 3 hodźin bě swjedźeńska zhromadźizna w Šmaranderec sali. Wšitke swójby wosady běchu zastupjene a z jeneje mysle, swojomu wosadnomu knjezej fararjej, wjelewažonomu jubilarej na tak ważnym dnju wosebitu česć a dźakownosć za wšitke tak mnohe prócowanjo we Zdźěri a wokolinje we běhu 20 lět wopokazać.

Po wotewrjenju zhromadźizny přez knjeza Langu, zanjese mužski kwartett spěw: „Wěra, nadźija, lubosć." Po tym přednjeseštaj dźěšći Hajnec a Šmaranderec zbožopřejace basnje a přepodaštaj różowy kwěćel a korbik kwětkow. We sćěhowacej swjedźenskej naréči rozestaji knjez wučeŕ Hajna skutkowanjo měšnika we cyrkwi, we šuli a we zhromadźenstwje ludu a skónči z wutrobnym dźakom wysokodostojnomu jubilarej za wšu wopokazanu lubosć, dowěru a swěru, kotruž chce cyła wosada zaso za swěru zapłaćić. K tutym słowam přizamkny so wospjet cyła zhromadźizna z mócnym přikleskom.

Knjez měšćanosta Žur wupraji zbožopřeća we mjenje šulskoho wubjerka a předstojićerstwa, knjez Langa w mjenje cyrkwinskoho předstojićerstwa. Wysokodostojny knjez arcyměšnik Šołta běše z Lubija přikhwatał, zo by zbožopřeća arcyměšniskoho wokrejsa a Zdźěrjančanam, kotrež je před wjele lětami z Božimi službami zastarał, słowa lubosće a pohonjenja wuprajił. Też wysokodostojny knjez prälat, kotryž je njedźiwajo na wysoku starobu a ćělnu kipriwosć naš swjedźeń hižo dopołdnja ze swojim pozběhowacym swjedźeńskim prědowanjom porjeńšił, jimaše so słowa a powědaše nam wo zańdźenosći našeje wosadneje wokoliny, wo swojim něhdušim dźěle we Zdźěri a wjeseleše so na wuwiću našeje wosady, kotraž je so nětko rjenje skrućiła a kotrejež samostatne wobstaće je tola nimale zwěsćene, napominaše k dalšej swěrje k swjatej wěrje w tak bědnych dźensišich časach, kotrež nam ćěmne wuhlady wěšća. Štóž so k Bohu dowěri, kruty dom sebi natwari a štóž Boha njewopušći, toho też Bóh nihdy njewopušći. Časy su też za našu wokolinu w tych nastupanjach ćežke, dokelž bjezdźěłosć je přez zamknjenjo Adolfskeje Hěty so jara powjetšiła.

Skónčnje wupraji wysokodostojny knjez jubilar swojej wosadźe najwutrobniši dźak wšitkim za wopokazanu lubosć, wosebje w dnjach jubileja, za wupyšenje swjedźenja, kaž też za zhromadny dar do cyrkwje atd. (wosada je 600 hr. za cyrkwinu drastu nawdała), powědaše nam podawki ze swojoho žiwjenja k pohonjej a k pozběhnjenju.

Zhromadny kěrluš skónči pozběhowacy swjedźeń slěbornoho jubileja našoho lubowanoho dušipastyrja. Viribus unitis ad multos annos!

Zwjazkowy zjězd katolskich serbskich młodźencow.

7. septembra 1930 w Baćonju.

Prěnja njedźela měsaca je poswjećena najswjećišej Wutrobje Jězusowej. Tuž njebě přijomnišoho městna za lětuši zjězd katolskich serbskich młodźencow, kiž so runje prěnju njedźelu septembra wotmě, hač naš luby Baćoń.

W Baćońskej cyrkwi, poswjećenej najswjećišej Wutrobje Jězusowej, zeńdźechu so naši kat. serb. młodźency, zo bychu zahajili swoju lětušu hłownu zhromadźiznu z swjatočnym nĕšporom k česći Wutroby Jězusoweje. Pod jeje škitom a z jeje pomocu chcychu z nowa swoje nadawki spóznać, zo bychu so zdobom za nje z nowa zahorili. Přetož, maja-li so spóznate nadawki do skutka stajić, je k tomu trěbna zahorjenosć! A što zahorja bóle dyžli přikład? Tohodla rozłoži zwjazkowy prezes, knjez kapłan Józef Nowak, we swojim prědowanju: „Swjaty Augustin a naš młodźenc." Kak je tutón wulki swjaty swój žiwjeński nadawk po přikładźe Jězusowym z pomocu Božej dopjelnił. Swj. Augustin budź nam z přikładom nic jeno tohodla, dokelž lětsa 1500. róčnicu joho smjerće swjećimy, ale dokelž bě runje wón žiwy w času, kiž runaše so našomu časej. Kaž swj. Pawoł, kiž je nam z druhim klasiskim přikładom swěrnoho dopjelnjenja spóznatoho žiwjenskoho nadawka, dźěše też swj. Augustin zwoprědka po puću ćmy a smjerće. Prěni dźěl joho žiwjenja drje bě žiwjenjo bjezbóžne, hrěšne, kaž prědaŕ ze žiwjenjoběha swjatoho jasnje dopokaza. Tola hnada Boža da swjatomu Augustinej spóznać zaměr a nadawk žiwjenja; to bě wuspěch njepřestawacych modlitwow maćerje swj. Augustina, swjateje Móniki. Nětko nastupi swj. Augustin raznje puć swětła a žiwjenja. Prědaŕ pokaza nam žiwjenjoběh swjatoho po joho nawróće k Bohu. Haj, druhi dźěl žiwjenja bě woprawdźe zbóžny, swjaty. Někotryžkuli serbski młodźenc khodźi hišće po puću ćmy a smjerće. A tola ma kóždy přileżnosć při dobrej woli spóznać swój nadawk. Njech Wutroba Jězusowa kóždoho z nas zahori za naš nadawk, zo bychmy jón po přikładźe swj. Augustina bjezporočnje dopjelnili.

A kajki nadawk ma naš katolski serbski młodźenc?

Wotmołwu na tute prašenjo da popołdniša zhromadźizna, kiž so bórzy po nĕšporje w Baćonskej młodowni wotmě. Po wuspěwanju narodneje himny „Rjana Łužica" postrowi zjazkowy prezes zhromadnych. Na 75 młodźencow ze wšĕch kat.-serbskich wosadow, wesebje też nahladna ličba studowacych běše so zešła. Kulowske a Zdźěrjanske

Čohodla wolimy lisćinu 10 Wjesny lud?

1. Dokelž je nam tuta strona zmóžniła, zo mamy w sakskim sejmje katolskoho serbskoho zapósłanca!
2. Dokelž je nam tuta strona slubiła, naše nabožne a kulturelne žadanja dopjelnić!
3. Dokelž nam žana druha strona w našej dźensišej hospodarskej nuzy pomhać njemóže, hač strona Wjesny lud, lisćina 10!

Wšitcy katolscy Serbja, kiž su znajmjeńša 20 lět stari, wola njedźelu 14. septembra lisćinu:

Sakski wjesny lud lisćinu 10

Domsch Zimmermann Pötschke

zastupjene njebě, Radwórske hubjenje. Bohužel so ani jedyn zastupjeŕ burskoho stawa z Baćonskoho towarstwa njewobdźěli. Kak chce młody serbski bur dźensišej ratarskej krizy zrosćeny być, hdyž so ani njestara wo nabožny a žiwjeński nadawk? Štóž Boha njetrjeba, tomu Bóh też njepomha!

Tohodla je zamołwjenjapołna swjata winowatosć za kóždoho katolskoho serbskoho młodźenca, so starać wo swój nabožny a narodny žiwjenski nadawk.

Kajki nadawk ma naš młodźenc napřećo cyrkwi, kiž je zawostajeństwo Khrystusowe? Wotmołwu na to da nam prěni referat: „Naš młodźenc a cyrkej", kiž poda knjez kapłan Młynk-Khrósćanski.

Kajki nadawk ma naš młodźenc napřećo swojomu bližšomu, a to najprjedy napřećo swojomu najbližšomu, napřećo swójbje, z kotrejež wukhadźa? Wo tym jednaše druhi referat: „Naš młodźenc a swójba", podaty wot knjeza kapłana Handriki-Radwořskoho.

Za wobaj referataj, kiž so na druhim městnje woćišćitaj, podźakowachu so zhromadźeni z mócnym přikleskom.

Zo bychu so spóznate nadawki też do skutka stajiłe, namjetowa knjez farař Delan, powitawši přećelnje zhromadźenych do swojeje wosady, zo by so maćizna podróbnje doma w towarstwowych zhromadźiznach předźěłała.

Knjez kapłan Handrik pokaza młodźencow na winowatosć, so postarać za rozjasnjenjo w nabožnych prašenjach a ćežach. To móže so stać w zhromadźiznach, abo też wosobinscy pola duchownoho a nastupa wosebje młodźencow, kiž z druhowěriwymi dźěłaja.

Powšitkownej skórźbje, zo mamy w Serbach wjele swjedźenjow, móže so po namjeće knjeza fararja Delana z tym wotpomhać, zo Zwjazk kóždolětnje za wšě towarstwa zhromadny swjedźeń wuhotuje. To wjac zaćišća čini, hač hdyž kóždy za sebje swjedźeni a rukuje za wjetši wuspěch. Podachu so z dobom cyle praktiske pokiwy za wuhotowanjo zwjazkowoho swjedźenja.

Při tutej składnosći narěžny so prašenjo: Kat. serbski młodźenc a Sokoł. Hłowny načolnik Sokołskoho zwjazka, knjez wučeŕ Měškank přilubi, zo by Sokoł při tajkich swjedźenjach kat. serb. młodźencow rad sobuskutkował, štož by za wobeju zwjazkow z najlěpšim dobytkom było. Nadźija so, zo budźe raz kóždy katolski Sokoł zdobom ze sobustawom towarstwa katolskich serbskich młodźencow. Towarstwo kat. serbs. młodźencow stara so wosebje za dušu, Sokoł pak za ćěło. Kaž duša a ćěło hromadźe słušataj, tak też tutej towarstwje.

Wo prašenju, kak ma so Zwjazk napřećo Domowinje a napřećo němskomu zwjazkej kat. młodźencow w Düsseldorfje zadźerżeć, budźe předsydstwo dale jednać. Tohorunja wo wotměwanju kurzow za młodźency a wo wudawanju wosebitoho časopisa za kat. serbs. młodźencow.

W někotrych towarstwach je wašnjo, zo so při wěrowanju sobustawa korhoj w cyrkwi wustaji. Zastupjeŕ Ralbičanskoho towarstwa namjetuje, zo by Zwjazk tutón nałožk wšudźe zawjedł. Zhromadźizna pak přewostaji wěc jednotliwym towarstwam.

Po runje třihodźinskim wuradźowanju skónči zwjazkowy prezes zhromadźiznu ze spěwom „Hdźe statok mój". Dokelž so při wšěm měrnje a wěcownje rěčeše, zawostaji zhromadźizna wšěm najlěpšoho zaćišća. Wšitcy čujachu so přezjedni, sebi wědomi ćežkoho nadawka a zamołwjenja. Słyšeli smy mnoho. Njech sćěhuja khutne dźěło a — skutki.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. 22. zańdźenoho měsaca přija Swj. Wótc 200 italskich duchownych, kotřiž su zdobom wučerjo nabožiny na srjedźnych šulach. K nim poručča wón wo njesměrnej ważnosći rozwučenja młodosće w nabožinje. Wučeŕ nabožiny ma stajnje wědomy być, kelko zapřijeća za joho wučbu šulerjo sobu přinjesu. Dale dyrbi swoje rozwučenjo podawać na cyle jednore a zrozemliwe wašnjo bjez wulkoho wědomostnoho aparata. K pomocy móža służić Dantowa „Divina commedia" a Manzonijowe „Přispomnjenja ke katolskej moralcy". Swjaty Wótc skónči swoje namołwjenjo ze słowami: „Hdyž stojiće před wašimi šulerjemi, potom njech so mjez wami a wašimi šulerjemi pokazuje Khrystus a joho cyrkej, kotrajž k wam rěčitaj: „In manibus tuis sortes meae." (Twojimaj rukomaj je poručeny mój wosud.")

Ze šěrokich stronow duchownstwa a lajikow přikhadźeja na Swj. Stoł stajnje prózstwy wo swjatoprajenjo zbóžnoho wučerja a biskopa Alberta Wulkoho, wučerja swj. Domaša Akwinskoho. Hač do 31. meje t. l. su w Romje swoje prózstwy wotedali wo tutej należnosći 22 kardinalow, 127 arcybiskopow, 593 biskopow, 208 předstojićerjow cyrkwinskich rjadow, 61 wot universitow a seminarow, a dalša prózstwa běše podpisana wot nimale wšěch zastupjerjow němskoho zemjanstwa a jena druha zasy wot němskoho towarstwa Albertus Magnus z 5631 podpismami.

Vatikanski stat ma wotpohlad, pola italskoho knježerstwa zarjadować swój wosebity konsulat.

Němska stolica Berlin ma nimale dobre zastaranjo katolikow. Je jich tam na 400000. Za nich su postajene 62 farow a pódlanskich stacijow z 200 duchownymi. Nětko maja tam też swojoho biskopa a dóstanu bórzy prěni kathedralny kapitl. K tomu napřećo su protestantojo nimale špatnje zastarani. Na ličbje přetrjechja katolikow z najmjeńša wósom króć. Woni wobsedźa pak jenož 160 cyrkwjow, 65 kapałkow a 161 wosadnych (towaršnych) rumnosćow. Ličba protestantskich prědarjow wučini 427.

W Münstru (westfalska stolica) wotmě so zańdźeny tydźeń w najšěršich rozměrach **zjězd němskich katolikow** Wopyt běše tak sylny, zo móžeštej dwě swjedźeńskej žurli črjódy přitomnych lědma přijeć. Zjawne zhromadźizny běchu stajnje wopytane wot wjacy hač 12000 wěriwych. Wosebje wysoko dźěchu žołmy zahorjenosće pjatk, 5. sept., hdyž nětčiši nuncius msgr. Orsenigo zjězd k prěnjomu razej wopyta, a njedźelu, 7. sept., hdyž němskostatny kancler Brüning so nadobo na tribünje zjawneje zhromadźizny pokaza. Zhromadźizna, kotraž běše hač dotal z napjatosću sćěhowała přednoškej prof. dr. Bauera, poča so najsylnišo žołmić a hibać. Z mócnym přikleskom a ze zahorjenym hołdowanjom powitachu přitomni dźensišoho wjednika němskeje republiki. Žiwje pokaza so lubosć, přikhilnosć a dowěra přitomnych napřećo němskomu kanclerej. Wón dźěn je syn westfalskeje zemje, wón pokazuje na sebi najčisćiši typ westfalskeje natury. Tohodla joho Münster z joho dobrym a swěrnym ludom tak horco witaše. Dr. Brüning poručča wězo też k zhromadźiznje. Wušiknje pokaza — přirunajo naš čas z najćěmnišej dobu romskoho kejžorstwa, hdyž na rozwalinach romskeje wulkomocy so pokazowachu nawale njepřećelskich ludow, hdyž so zańdźenosć tepješe w žołmach nowoho swěta — na postawu swj. Augustina, kotryž we wonych časach z njepowalnej krutej dowěru na Božu předwidźiwosć běše cyłomu katolskomu swětej mócny tróštaŕ a pućpokazowaŕ do nowoho časa. Tehdom złožo-

Wšitcy sakscy Serbja wola 14. sept.

lisćinu 10

Wjesny lud: Domš, Zimmermann, Pječka!

wachu wšitcy wěriwi swojej woči do Afriki na swjatoho Augustina a wočakowachu wot njoho pomoc ze wšitkoho horja. Podobnje zawjerćana a bjeztróštna je tež naša doba. Hdže dóstanjemy pomoc a wumóženjo? Wězo jenož z njekhabłaceje wěry do Božeje miłosće a wšohomocy. Z tym pak dyrbi so zjednoćić tež swěra napřeco Bohu a napřeco cyrkwi a Swj. Wótcej.

Awstriska ma te zbožo, zo wobsedźi w klóštrskim rjadowniku wótcu Piju Parschu w Kloster Neuburgu japoštoła liturgije, kaž podobnoho žadyn druhi lud njewobsedźi. Klóštr wudawa za kóždu njedźelu a za kóždy swjaty dźeń wosebitu brošurku z dnjowskej Božej mšu. Tele ćeńke knižki wukhadźeju w nakładze wot stotysacow. Hač dotal buchu ćišćanych 15 milijonow tajkich brošurkow. Wyše toho wudawaja so wosebite ludowe pobožnosće w nakładze dotal 200000. Wot lěta 1923 wudawa so kóždolětnje liturgiska protyka „Lěto spomoženja“ („Das Jahr des Heiles“). Nakład poslednjoho lěta běše 20000 eksemplarow. Dale wukhadźa wot lěta 1926 sem liturgiski časopis „Biblija a Liturgija“ a wot 1928 sem mały tydźenik „Budź živy z cyrkwju“. Wšě tele ćišće wudawa klóštrska ćišćerńja, kotraž je cyle nowočasnje zarjadowanja. Kajki wulkl wliw je klóštr Neuburg přez swojoho Pija Parscha na cyrkwinske živjenjo cyłeje Awstriskeje dobył!

Hdyž chceće, zo by **cyrkej swobodna** była, zo byštej **šula a stat na křesćanskim podłožku** stałoj, wolće

lisćinu 10 Wjesny lud:

Domš, Zimmermann, Pječka.

Wuheńske swjatočnosće k česći swj. Emerika su nimo. Budapešt bu po nich ze swědkom dźiwjoho zběžka komunistow. Policija dyrbješe wšě możne srědki nałožeć, zo by zběžkarjow k rozomej dowjedła. To so tež skónčnje poradźi a město poskića zasy swój stary napohlad. Swjatočnosće pak dale swoje dobre płody ponjesu. Prěni tajki płód běše poswjećenjo wulkoho krasnoho křižowoho puća w Tihani k dopomnjeću na zemrětoho kejžora Karla. Jednotliwe stacije buchu darjene wot wšelakich krajnych komitatow. Druhi dobry płód běše poswjećenjo pólskeje cyrkwje w Budapešće. Wone sta so 17. žnjeńca přez pólskoho primasa Dr. Hlonda. Krasna romantiska cyrkej bu natwarjena w lětomaj 1926/27 po planach Lwowskich studentow polytechniki. Kónc lěta 1927 bu nowotwar přez japoštołskoho nuncija Orseniga benedicěrowany. A nětko dósta dospołne cyrkwinske poswjećenjo w přitomnosći cyłeje syły pólskich duchownych. W Budapešće a wokolinje bydli na 20000 Polakow. Tohodla wobstoja w měsće tež tři pólske šule. Nětčiši pólski farař w Budapešće chce nětko hišće pódla cyrkwje wosebity pólski dom natwarić, zo by za pólske towarstwa měł srjedźizno.

Pólska najmłódša dieceza Katowicy ma zasy nowoho biskopa w prelaće Stanisławje Adamskoho z Póznanja, kiž bu před krótkim přez Swj. Wótca za biskopa pomjenowany. Nowy biskop je sebi wulke zasłužby dobył na hospodarskim polu. Wón běše po smjerći njezapomnitoho financnoho ženija Wawrinjaka (1911) načolnik wšěch burskich hospodarskich towarstwow, pozdźišo tež senator w pólskim sejmje.

Pólscy biskopojo wudachu započatk awgusta zhromadny pastyrski list přećiwo zwjazkej ludowych wučerjow w Pólskej. Tón běše w juliju w Krakowje wotměł swój lětny zjězd. Na nim běchu wustupowali njewěriwcy a běchu hanili wěru, katolsku cyrkeŵ a jeju służownikow. Přećiwo tajkim bjezbóžnym a njepřećelskim wustupam, jenak zahubnym za narod kaž za knježeŕstwo, protestuja biskopojo ze wšej raznosću jako powołani pastyrjo njesmjertnych dušow. Zdobom dopominaju starších na swoju zamołwitosć za křesćanske wotćehnjenjo dźěći a młodosće.

Ruska sćele stajnje njezbožowne wopory swojeje njekmaneje politiki do žadławych jastwow na Sołowieckich kupach při lodowym morju, hačrunjež su tele jastwa stajnje přepjelnjene. Wězo mrěja tam wbozy jeći z hromadami, tola drje hišće nic spěšnje dosć za knježeŕstwo. Tele dny bu zasy 6 tysac wosobow tam pósłanych, mjez nimi wjacorych profesorow, wyššich inženěrow a 100 duchownych (18 katolskich z Wukrajny). Knježeŕstwo mjenuje tele njehańbite wuhnanstwa „nutŕkownu emigraciju“. Z kajkej hrubosću so tajke khłostanja wudźěluja, zpóznajemy ze sćěhowacoho pada. We Woronježu bu mandźelska skótnoho lěkarja, mać pjećoch dźěći, zajata, dokelž njeběše swój „Nowy Testament“ wotedała, kaž sebi to knježeŕstwo žadaše. Njezbožowna maćeŕ wuzna, zo je tale kniha droha swójbna relikwija a zo je hižo 150 lět swójbne wobsydstwo. To pak jej ničo njepomhaše. Wona dósta 5 lět jastwa na Sołowjetskich kupach.

Mexiko. W času štyrilětnoho wojowanja mjez cyrkwju a statom buchu, kaž je znate, wšě krajne swjatnicy zawrjene. Nětko po dokónčenju zrudnoho časa zapusćenja wotewrjeja so zasy wrota do domow Božich. Tele dny bu tež kathedrala w stolicy zasy katolikam wróćena. Mexikanska kathedrala słuša do najkrasnišich domow Božich na cyłym swěće, wšak je Mexiko z njewšědnymi pokładami zemje (ze złotom, slěbrom, petrolom a podobnymi bohatstwami) přez Boha wuznamjenjeny.

Namołwjenjo.

Štóž swój přinošk za towarstwo ss. Cyrilla a Methoda na lěto 1929 hišće njeje zapłaćił, njech to hnydom wobstara. Wot 1500 su hakle 1108 „Katolski Posoł“ na 1929 zapłaćili!

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. „Jednota“ ma jutře njedźelu, 14. septembra, wječor we 8 hodźinach zhromadźiznu w „Serbsim Domje“. Přednošk ze swětłowobrazami. Předsydstwo.

Młoda Jednota: młodźency a knježny maja njedźelu, 21. septembra zhromadny wulět do Małsec. Wotkhad 1/23 hodź. wot „Katolskoho Seminara“.

Župa „Michał Hórnik“ přizjewja z tutym swoju porjadnu nazymsku zhromadźiznu, kotraž budźe njedźelu, 28. septembra, popołdnju 1/24 hodź. w Róžeńće pola Eiseltec. Winowatosć kóždoho towarstwa je, zo so wobdźěli znajmjeńša přez jenoho zastupjerja na tutej zhromadźiznje. Přednošk so poskići. Njech jednotliwe towarstwa podadźa pisomnu rozprawu wo towarstwowym živjenju.

Župine předsydstwo.

Njebjelčicy. Towarstwo katolskich młodźencow wotdźerži njedźelu, 14. septembra, wječor w 7 hodź. w Žurec hosćeńcu w Njebjelčicach swój załoženski swjedźeń z dźiwadłom a rejemi. Wot připołdnja 12 hodź. tež kehelekulenjo. Wšě lube towarstwa, wosadnych a přećelow młodźiny z blizka a z daloka přeprošuje nanajwutrobnišo

předsydstwo.

Drježdźany. Wšěch lubych Serbow tu a we wokolinje přeprošujemy z tutym na **serbske kemše** njedźelu, 28. septembra 1930, rano we 8 hodź, w Taschenberg-Palais. Spowědź wot 7 hodź. Wo bohate wobdźělenjo so wutrobnje prosy.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 11. septembra 1930.

Ćelata (632): 1) 82—87. 2) 75—80. 3) 66—74. 4) — .
Swinje (351): (přez 300 pt.) 1) 61—62. 2) (240—300) 62—64. 3) (200—240) 65—66. 4) (160—200) 63—64. Rancy: 62—63.

Wične płaćizny

		w Budyšinje 6. sept. 1930	w Kamjencu 11. sept. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	11,00—11,50	11,30—11,50
Rožka, nowa	50 „	8,00—8,20	8,00—8,25
Ječmjeń	50 „	8,00—8,50	9,00—10,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7,75—8,00	7,00—8,00
Wows, nowy	50 „	7,75—8,25	—
Raps	50 „	11,50—12,00	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	—	3,25—3,50
Butra	1 „	3,00—3,00	3,40—3,60
Syno, nowe	50 „	3,00	2,80—3,00
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	—	—1,50
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	2,00—2,20	—1,25
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	20,00—20,50	27,00—28,00
Ržana muka, 60 %	50 „	12,50—13,50	14,50—15,00
Pšeńčne wotruby	50 „	5,75	—5,75
Ržane wotruby	50 „	5,50—5,75	—6,00
Jeja	1 štk.	0,11—0,12	0,11—0,12
Prosata 830 štuk	1 štk.	15,00—29,00	18,00—24,00

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk. 558. 559. z Budyšina: Hańža zwud. Larasowa, Pawoł Hendrich; 560. z Berlina: redaktor Jan Skala; 561. z Kašec: Jurij Krawža; 562. z Wotrowa: Jan Handrik; 563. z Khanec: Marja Šołćic; 564.—577. z Noweje Wjeski: Mikławš Dyrlich, Jurij Grubert, Jan Khilan, Jurij Klimant, Jakub Koch, Jurij Korjeńk, Jurij Krawc, Michał Kupka, Jakub Heša, Michał Herlich, Michał Lorenc, Jakub Langa, Arnošt Lorenc, Hańža Nowakowa, Jakub Šewc; 578. 579. z Worklec: Pawoł Ela, Michał Wawrik; 580. 581. z Khróšćic: Franc Natuš, Michał Šrama; 582. z Budyšina: Michał Glawš.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1107. S. B.; 1108. M. K.

Dobrowólny dar za Wosadnik.

Knjez redaktor Jan Skala z Berlina **4,50** hr.

Towarstwo katolskich knježnow w Pančicach

wotměwa

rjany swjedźeński wječor

njedźelu, 21. sept., wječor we 8 hodź.

w hosćencu w Pančicach.

Hrać budźe so pozběhowaca, nabožna hra. Też za druhu zabawu je postarane.

Wšitkich lubych Serbow, wosebje młodźinu a přećelow našeje młodosće wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchež a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Towarstwo katolskich młodźencow w Njebjelčicach

wotdźerži

njedźelu, 14. septembra, wječor w 7 hodź.

w Žurec hosćeńcu w Njebjelčicach swój

załoženski swjedźeń

z dźiwadłom a rejemi. Wot připołdnja 12 hodź. też kehelekulenjo

Wšě lube towarstwa, wosadnych a přećelow młodźiny z blizka a z daloka přeprošuje nanajwutrobnišo

předsydstwo

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken) w jara přiměrjenych płaćiznach **Pawoł Korn, Budyšin** **Hošic hasa 21**

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Naše hesło rěka: lisćina 10, Wjesny lud

Serbski Hospodař

poručuje k nazymnomu wusywej

derjećisćenu symjeńtnu rožku.

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khróšćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Danimy pjenjezy nanajlěpje.

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoróčak čo. 3895.

38. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **20. septembra 1930.** | **68. lětnik.**

Mortwy młodźenc.

Běše jónu mać. Wot prěnjoho dnja je wona ze złotej maćerskej starosćiwej wutrobu so starała a strachoćiła wo lubuška swojeje wutroby. Kaž zerničku swojoho wóčka je joho hladała a pasła w zahrodcy swojeje maćerneje lubosće. Stražowała je nad nim ze swěru pastyrskej, wobhladniwša hač je pastyř, z wótrišimaj wušomaj a jasnišimaj wóčkomaj dyžli stražnik. Swojej rucy je we wobstajnej modlitwje wupřestrěnej dźeržała nad lubuškom swojeje duše. Z maćerným swjatym žohnowanjom je swjatosćiła prěnje dny a lěta młodźencowe, zo bychu Knjezej poswjećene byłe prěnički młodoho človjeskoho žiwjenja.

Ale też za dušu tohole dźěsća přińdźe nóc.

Słónco maćerneje lubosće njemóžeše ćmi złoho ducha dowobarać. Najčorniša nóc zawjednistwa lěhny so na njoho. A wšitko, štož bě prjedy tak rjane a čiste a něžne a swjate bu nětk zwohidźene, womazane, zapusćene, poteptane. Wot nazdala stoješe swjaty jandźel pěstoń, zrudnje płakajo a žałosćo. Błyšć njewinowatosće bě so minył z jasnych wóčkow, čiste čoło je pokhmurjene ze znamjenjom Kajnowym. Joho wutroba je roztorhana ze złymi požadosćemi, joho fantazija womazana z njećistotu. W joho duši je hela, hdźež maja najsurowiše djabliska swoju domiznu a swój skhow.

Mać widźi smjerć swojoho lubuška.

Wona joho wobleka do smjertnoho płašća a widźi joho w kašću ležacoho. Kašć pak, kotryž widźi, je kaž čwěla wěčneje hele, bolostny a smjerdźacy. Při wotewrjenym kašću staji mać zaswěćenu swěčku. Płomjo maćerneje lubosće njeje hišće wuhasło. Kaž wěčna swěca so pali jeje horjaca swjata lubosć wodnjo a we nocy při kašću mortwoho lubuška, kotryž njeje sam jenož wumrěł, ale kotryž je ze smjertnym kłokom ranił, k smjerći zranił juskacu wutrobu swojeje swjateje maćerje. Swjećenu wodu staji k maram čornym a do njeje połoži krjepjawku, zwitu z kłosow domizniskeje pódy.

Swěčka njewuhasnje, kaž wěčna swěca so pali. Maćerna lubosć a modlitwa stražujetaj při zemrětym ćěle a čakatej na zbudźenjo z mortwych. Wšak we maćerej wutrobje njebydli lubosć sama, ale też wěra. Tak wona doma khowa mortwoho lubuška a čaka, dóniž njepřińdźe Wožiwjeŕ nimo jeje domu. A tohodla wodnjo a w nocy wočuje z wótrymaj wóčkomaj a napjatymaj wuchomaj, w nutrinach wutroby prošo a žałosćo: „Hdy ... hdy přińdźeš nimo našoho domu? Potom chcu, kaž tamna kananejska žónska z mocu młodoho lawa so wudobyć z durjow, za kotrymiž mój mortwy syn leži, a k joho swjatymaj nohomaj ležo chcu prosyć z najsylnišej prózstwu swojoho žiwjenja, zo by Knjez mi joho k žiwjenju zbudźił!“

Wodnjo a w nocy, w lěće a zymje stražuje při mortwym ćěle a zaswěćenej swěčcy, wočujo nastajnje na puć, nimo khěžki so wijacy, w lěće, kaž sleborna rěčka mjez zelenymi łukami, kaž čorny had, hdyž je ju mazana škórnja wuteptała do běłoho sněha. Ju njezaćěri smjert tłacoho ćěła, ani hłód, ani rjanosć luboznoho naleća, ani surowa zyma do stawow jeje staruškich so žerjaca.

Hižo wohidne muchi so sydachu na žołtnjene ćěło a ćěrwje točachu kaž njećućiwi napadnicy. Maćerna lubosć jim njemóžeše dowobarać, ale Zbudźićeŕ njepřińdźe. Swěčka při marach njehasny a mać z komorki mortwoho njewuńdźe. Hišće njebě hasła w jeje wutrobje maćerna lubosć a dowěra do Wumožnika, kotryž jeje mortwoho syna, jeje lubuška wot smjerće k žiwjenju swjatosće zbudźi.

W naleću třećoho lěta bě. Wonka róže wonjachu z luboznej wónju. Mjetelka z różičku hubkowaše. Spěw klinčeše a pěseń horjestaća wožiwješe zwjadnjenu stwórbu. Mać klečeše před swjećećom bolosćiweje maćerje. W jeje duši hišće bě wulki pjatk a žana pruha jutrowna njebě rozjasniła jeje rozkłótu dušu. Kaž wobraz před njej předstaješe, tak čuješe w samsnej wutrobje sydom mječow, wótre a bolostne, tak zo móžeše lědoma dychać.

Tehdom w rańšej hodźinje młodoho dnja bě, hdyž bě cyłu nóc so přemodliła w najhorcyšej modlitwje, hdyž wonka so rosa sleborješe na tysac třepotacych trawičkach, hdyž słónco bě złote zeskhadźało w ranju ...

tehdy wón zastupi, wón, tón Budźeŕ mortwych a stłatych. Přistupi k maram, dótkny so ze swojej swjatej ruku joho bolacoho ćěła a joho hnitych stawow: „Młodźenco, praju tebi, stań!“ Kaž zemja w naléću wotući ze sněhow, wodow a nahnitych łopjenow, tak wožiwi młodźenc pod dychom joho swjateju hubow.

A młodźenc bě žiwy Bohu, přez paćeŕ swojeje maćerje.

Njeje w Serbach žanoho młodźenca, žaneje knježny, kotraž by žiwa, tola mortwa była?

Cyrkeŵ a katolski młodźeńc.

(Skónčenjo.)

Lubi přećeljo! Nětko so was hišće jónu prašam, što chceće za Khrystusa, kiž je wšo za nas dał, što chceće za joho swjatu cyrkeŵ, kotraž jomu tak na wutrobje leži, što chceće za nju činić?

Jenož jenu wotmołwu tu namakaš, kotraž rěka: Też my wustupimy za Khrystusa a joho wěc — my wustupimy za joho swjatu cyrkeŵ, kiž je nam wón jako najdrohotniše kubło přewostajił. Wón je nam swěrny wostał hač do smjerće, też my jomu swěrni wostanjemy hač do smjerće.

Haj, swěrny wostać hač do smjerće! — Ale kak? To prěnje sym hižo naspomnił: Swoju cyrkeŵ škitać! Wšudźe za nju wustupić, a byrnjež też někotryžkuli so k tomu wusmjał! — Njech so směje, što je to dale? Štóž pak so naposledku směje, směje so najlěpje.

K druhomu: Budź ty jeje posłušne dźěćo. Na nas so tu cyrkeŵ spušća. Štóž ma młodosć, tón ma też přichod. Tohodla tele wojowanjo wšudźe! Hižo dźe wo dźěćace duše! Kak je naši njepřećeljo wokoło so hromadźa.

Młodźency! Naši stari pomałku wotemrěja. Naši dźědojo a wowki, kiž hišće tak rady a wjesele połne njedźelske Bože służby wopytaja — tući počinaju pomałku wuwostałać! Jich městna w cyrkwi njedyrbja prózdne wostać! Na žadyn pad, wupjelńće wy jich rynki.

Połne Bože służby! Za jenoho katolskoho młodźenca je njehódne, po Božej mši hić! Woprawdźe, k tomu žanoho rjeka trjeba njeje — to kóždy słabuch dokonja.

Što pak chceće być? Rjekojo abo zaspancy?

Posłušnosć napřećo twojej cyrkwi! Ty wěš — ty znaješ cyrkwinske kaznje! Přećelo, sy ty po nich žiwy? Kak steji z dóstaćom swjatych sakramentow? Znajmjeńša 4 króć za lěto!

Ow, tudy čiń twojej cyrkwi česć! Přińdź často! Runje twoje lěta nětkle — je prawy čas rozsudźenja. Runje nětko so w tebi wšo hiba! Kak lohko so człowjek zabudźe. Tu maš najlěpše lěkarstwo, tu je potajna móc!

Prašej so tamnych młodych martrarjow: swjatoho Ławrjenca, swj. Ščěpana. Z wotkel mějachu woni móc, swojej cyrkwi służić hač do swojeje smjerće? Wšitcy tući pokazuja na tabernakel: Tón tam je nas posylnił! Často přistupichu k blidu Božomu!

Kelko bratrow a sotrow čakaja, zo je podpjeraće z wašim paćerjom, woni steja z wonka cyrkwje, woni njemóža přewinyć, zo bychu do Božoho domu přišli — a tola su hłuboko njerozomni! Młodźency, jeli maće Khrystusa woprawdźe lubo, jeli lubujeće joho swjatu cyrkeŵ, potom njemóžeće hinak, zo tutu bóle pytaće — budźće japoštowje, miłosćiwi samaritanojo nad tutymi wbohimi.

Jenož na dwaj chcu pokazać: Jedyn Radecki druhi Tilly z różowcom w rucy do bitwy ćahnu! Što twój różowc čini? Ty tola chcež, zo dyrbi wón jónu twojej zymnej rucy debić!

Njeje pak to ironija: ty změješ něšto w twojej rucy junu na marach, ty sebi něšto sobu do rowa wozmješ, štož docyła w twojim žiwjenju znał njejsy?

Katolski młodźenco! njećitaš ty žanu njewěriwu nowinu? Jeli haj, potom so na twojej maćeri — cyrkwi — přehrěšiš. Je tola jara hrozne znamjo, hdyž dźěćo rady na tych posłucha, kiž swoju mać hanja a zacpěwaju.

Jena dalša winowatosć, mój luby młodźenco, zo maš dźěśćowsku lubosć napřećo twojej cyrkwi. Tuta pokazuje so we woporach za nju — za jeje swjate prawa a nadawki. To su njeporadźene dźěći, kiž swoju mać w hodźinach nuzy wopušća.

Wy dyrbiće wojować wo jeje swobodu. Wuspinana mać swojim dźěćom ničo njepomha a pomhać njemóže. Wo jeje byće dyrbimy wojować. Też wy hižo!

To su z krótka troje winowatosće napřećo swojej cyrkwi! A hlej, jeli wšitko to činiš, potom njejsy jenož jedyn swětny dobry katolski serbski młodźenc, kiž swoju cyrkej z tym česći — ně — ty sam maš jenož wužitk z toho.

Na kóncu chcemy sebi jenoho wobhladać, kiž też za Khrystusowu wěru wojowaše: swj. Pawoła.

Pawoł bě jedyn cyle wulki, wulki w hidźe — wulki pak też w lubowanju. Hdyž bě hišće žid a Khrystusa přesćěhaše, tu njebě žadyn druhi, kiž z tajkej zwólniwosću Khrystusowu wěc zničić pytaše, kaž runje wón. Tola, tu přińdźe hodźina pola Damaska. Khrystus so jomu zjewi: „Pawołje, što mje přesćěhaš?“ — Pawoł widźi wot tuteje hodźiny Khrystusa, wón ničo druhe wjacy njeznaje, jako Khrystusa, a wot nětka rěka wojować za njoho. Joho wutroba bě woheń popadnyła — a tute płomjo lubosće za Khrystysom ćěri joho do swěta. Pawoł khwata k Pětrej a tym druhim japoštołam, a zjednoći so z nimi. Woni dyrbja židam prědować, wón chce pohanam wjesołe poselstwo přinjesć. A nětko wón ćehnje, tři wulke misijónske pućowanja přez Syrisku, Tracisku, mału Aziju hač do Grekskeje. — Wot města k městačku — jenož z jenej mysličku, z jeničkej žadosću we swojej wutrobje: „Hdyž so jenož na kóždy pad Khrystus prěduje“ (Phil. 1,18).

A hdyž bě jene město Khrystusowu wěru přiwzało, tu joho dale ćehnješe k druhim, kiž hišće Jězusa njeznajachu. Tak je wón woprawdźe cyłe pruhowanjo za Khrystusa wobstał. Hdyž widźeše, zo wot Jeruzalema hač do Athena žanoho dźěła wjacy za njoho njeje, tu we swojej zahorjenosći nowe kraje pytaše. Pawoł khwata do Roma — haj, hač do Španiskeje joho puć wjedźeše. Dawno hižo šěd'iwc na lětach — tola joho wutroba bě hišće młódna, sylna, na kóždy wopor přihotowana.

Pawoł měješe wjele njepřećelow, wosebje mjez židami. Ći napřećo njomu šćuwachu, zo bychu tak wšu dowěru k Pawołej rubili. Wón dyrbi so zakitać. Z tuteje přičiny nastachu rjane kapitle lista na Korintskich (1. Cor. 11,13ff) w kotrychž Pawoł pisa, što je wšo ćerpjeł za Jězusa a joho potrěbnosće. Tu so woprawdźe joho lubosć krasnje pokazuje.

Hdyž domojwróćacy wojowaŕ na swoje błuzny jako znamjo zmužitosće pokazuje. Pawoł móžeše te słowa pisać: za wšo Jězusowe błuzny na mojim ćěle (Gal.6,17).

Jastwo, njezbožo na morju, smjertne strachi, kamjenjowanjo, hidu, zacpěćo — wšitko je wón Khrystusa dla na so wzał, doniž na wječoru swojoho žiwjenja před romskimi wrotami swoju krej jako martraŕ njepřela.

Pawołowy duch dyrbi też waš duch być, lubi młodźency. Pawoły duch je zahorjenosć za Khrystusowe kralestwo, to je: za joho cyrkeŵ na zemi dźěłać, so wo to starać, zo by so cyrkeŵ přecy bóle a bóle rozšěrjała — wšudźe za nju wustupować, hdźež je nuzne a trěbne.

Pawołowy duch je woporniwosć Khrystusa dla, je so wšomu wotrjekł. Wón njechaše wjednik być, zo by knježił, ale zo by służił; „wšěm sym wšitko był!“ tak móžeše wo sebi prajić. Też to chcemy my wot swjatoho Pawoła wuknyć: wopory přinjesć móc. Wopory přinjesć za našu cyrkeŵ. Tak wjele sy ty hódny, luby młodźenco, tak daloko sebi tute rjane mjeno zasłužiš: katolski serbski młodźenc, hdyž móžeš so woprować za swoju swjatu katolsku cyrkeŵ — woprować za nju — čas, mocy, dźěło, starosće a wšo, štož maš.

Tutón Pawołowy duch bě też duch s. Awgustina. Też wón po swojim nakazanju wšitke swoje mocy swojej cyrkwi poskića. Za nju dźěłaše, za nju wustupowaše napřeco wšitkim nadpadam błudneje wučby. Cyrkeŵ dźěše jomu pře wšo.

A z wotkel měješe tutu zahorjenosć? Z wotkel ju čerpaše? Wón sam wuznaje: „Z mócnej žadosću čitam pod twojim duchom, o Božo, spisane knihe, wosebje wot swjatoho japoštoła Pawoła. Tu minychu so wšitke dwěle, kiž mje čwělowachu“ (VII, 21.).

„Wzmi a čitaj — wzmi a čitaj“ — tak słyši ze susodnoho domu. Wón njemóžeše dale so tutomu njebjeskomu hłosej spjećić, wza swjate pismo do rukow a čitaše list swjatoho Pawoła na Romskich (13,13). „Jako wodnjo khodźmy čestnje; nic we wožrałstwje a wopiłstwje, nic w lěhwach a njehańbitosćach, nic we zwadźe a zełharnosći — ale woblečće so Knjeza Jězusa Khrystusa a wo ćěło so njestarajće k požadosćam!“

„Ja dale nječitach, dokelž bě moja wutroba rozswětlena wot njebjeskoho swětła!“ Awgustinus bě z tym hrěch złamał. „Ow Knježe, twój służownik sym, ty sy moje zwjazki roztorhnył, tebi chcu woprować khwalbny wopor — moja wutroba a čin dyrbi tebje khwalić!“

Jeli změjeće tutoho ducha, potom so wo naš přichod njeboju, potom móža so naši nanojo a maćerje w měrje do rowa lehnyć; na jich rowach strażuja jich synojo a dźowki — runje tak wěry krući, kaž woni.

Potom pak je też wěrno a też dale wěrne wostanje, štož nam njezańdźe — naši dźědojo a wowki powědaju — krajik našoho Różanta wostanje swěrny, tola jenož potom, hdyž wobkhowaće ducha swjateju Pawoła a Awgustina, hewak zhinje.

Politiski rozhlad.

Wólby 14. septembra 1930.

Wólby zańdźenu njedźelu njejsu runje za němsku republiku jara zwjeselace. Nacionalsocialisća su surowje dobyli a swoje 12 mandatow na 107 powyšili. Je jara k wobžarowanju, zo je w Němskej telko njerozumnych ludźi a politiscy njezdźěwanych, kotřiž so do tuteje katastrofalneje politiki Hitleroweje zaplesć dadźa. Wolerjo tuteje strony su dotalni njewolerjo, najbóle cyle njepolitiscy człowjekojo tak mjenowanych „bürgerlich“ worštow, kotřiž su swoju njespokojnosć pokazali z wotedaćom naciskoho hłosa. Bohužel je přecy hišće w Němskej, kaž też pola nas w Serbach njeznate, kajcy ludźo zady tuteje strony stoja. Ćeknjeny kejžor Wilhelm w Doorn je pječa přez znatoho financnoho radu Banka dwaj milionaj hriwnow stronje darił. Hitler drje tutu zdźěleńku Berlinskoho łopjena dementuje w lisće na „Münchener Post“. Kejžorowy syn August Wilhelm je dawno znaty naci, kaž też Eduard wot Sakskeje Koburg a Gotha, wěso exkronprinc Wilhelm Pruski njesmě tu brachować.

Pódla Hitlercow su dobyli komunisća, dźensa třeća najsylniša strona z 76 mandatami, kiž je 22 mandatow pornjo poslednim wólbam 1928 dobyła. Hubjene hospodarske położenjo je tu wjele škody načiniło. Hubjeństwo w kraju stajnje postupuje, ludźo nimaja dźěło; zdźěla też nic kmanoho wobydlenja. Wěru žanu wjacy nimaja, a tak bywaju dźeń a njespokojniši. W powšitkownym powróće pytaja zbožo za sebje.

„Kat. Posoł“ bě parolu „Sakski wjesny lud“ wudał. Powšitkownje je so hesło też wobkedźbowało, za čož so wolerjam wutrobnje dźakujemy. Wězo wulki dźěl, kaž to přecy bywa, je mudriši a tak mnozy swój puć du a „prawje“ wola. Wězo też za nas njeje cyle lohko politiku wjesć, tola směmy dźensa woprawdźe wjeseli być, zo mamy swój politiski wubjerk. Hdyž ani ćile politiscy zdźěwani ludźo mjez nami lokho nimaja parolu postajić, a to kóždy raz po napinacym předdźěle činja, ćim mjenje budźe potom jednotliwc prawje trjechić. Ale bóle hač hdźe druhdźe płaći za nas: Hdyž my wšitcy hromadźe njeńdźemy, njezmějemy žaneje politiskeje mocy a nahladnosće. Jenož hdyž móžemy wšitke naše hłosy jako jenički cyłk wěstej stronje připokazać, jenož potom móže wěsta strona na nas dźiwać a dyrbi potom na nas dźiwać. Wot jednotliwych „wosebitych“ mudračkow wězo wot wšoho započatka wothladamy.

„Sächsische Volkszeitung“ so wosebje raduje nad swojim wuspěchom w „serbskim“ kraju. Pokazuje na dobytk centra pornjo lětomaj 1928 a 1929. Mjez druhimi jo centrum poměrnje wjele dobyło w Konjecach, Nowoslicach, Ralbicach, Smjerdźacej, zdźěla też w Njebjelčicach a Serbskich Pazlicach a druhich. Na kóncu dźakuje so a wobkručuje S. V. swojim přiwisnikam znowa swěru.

Přejemy sebi jenož, zo naš politiski wubjerk njeby swoju dźěławosć po wólbach zasy złožił, ale zo by so dale prócował, swoje sobustawy politiscy zdźěłać a nawjedować.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** Naša „Jednota“ zhromadźi so zańdźenu njedźelu w žurli Serbskoho domu. Knjez župan Pawoł Krječmar poskići nam zajimawy přednošk ze swětłowobrazami a dowjedźe nas po cyłym swěće. Dźakujemy so knjezej Krječmarjej za joho wulkotne poskićenja. Nětko swjećachmy kermušu. Knjez předsyda spomni na dopołdniše swjatočne Bože służby, wosebje na drohotnu nowu měšnisku drastu a na jadriwe słowa prědarja. Poda hišće krótki přehlad stawiznow našeje farskeje cyrkwje a přilubi, w přichodźe dokładnje wo stawiznach farskeje cyrkwje přednošować. Po tutych dlěžšich zawodnych słowach sebi zaspěwachmy. Haj, samo štyrihłósne spěwy słyšachmy. Knjez Krječmar běše nam dobry gramofon wot knjeza Šibaka na Mužakowskej drózy wobstaral. A tu zaklinčachu serbske spěwy kaž: „Hanka, budź wjesoła“, „Rjana Łužica“, „Naš njeboh dźěd“, „Wječor je blizko“ atd. Naši serbscy spěwarjo běchu tute spěwy před krótkim na deski spěwali, w Berlinje. Haj, to so nam čas tak miny! Na kermušne reje běchmy samo zabyli, slubichmy pak sebi, k lětu tajke zarjadować. Tak woswjećichmy našu kermušu. Wopyt běše spokojacy (60 wosobow, młodźi a stari). Hosći ze wsy pak njemějachmy přewjele, khiba zo je na tym zależało, zo jich njeběchmy z časom přeprosyli. Jako nowe sobustawy přiwzachu so kk.: župan Pawoł Krječmar a mandźelska (Weclowa droha 21), Madlena zwud. Kralowa (Wulka bratr. hasa 4) a bankownik Erhard Krasayski a mandźelska (Pod hrodom 44). — „Młoda Jednota“ ma jutře njedźelu wulět do Małsec.

— Prócesijón do Krupki (zapozdźene). Dwójcy wob lěto puću naši katólscy Serbja do Krupki: K Swjatkam a na swjedźeń naroda Swjateje Marje, 8. septembra. Lěćny prócesión ličeše lětsa přez 180 wobdźělnikow, mjez tym zo běchmy tón raz nazymu jeno 70. Z winu drje bě zymne a njewěste wjedro. Tola zmoknył nichtón njeje. Nadźijomnje so přichodnje naša młodźina bohatšo wobdźěli.

Z Khrósćic. K 1. oktobrej přińdźe knjez wučeŕ Měrćin Čornak, dotal wučeŕ w Konjecach, jako statny wučeŕ do Khrósćic. Do Konjec bu jako wučeŕ knjez Šołta pósłany, kotryž běše někotre lěta z wučerjom w Khrósćicach.

Z Hajnic. Před 50 lětami, 19. septembra 1880, poswjeći wysokodostojny knjez can. cap. senior Jakub Kućank z Budyšina zakładny kamjeń našeje cyrkwje. Mnohich

Słowjanow Serbow, Čechow a Polakow dla, dyrbi naša fara ze Serbom wobsadźena być. Posledni fararjo pola nas su byli knj. arcyměšnik Šołta (nětkole w Lubiju) knj. arcyvikar Rjeda (nětkole w Kamjencu) a farař Jan Cyž, kotryž wot lěta 1922 wosadu wodźi.

Z Hórkow pola Njeswačidła. W tudomnych skałach su dyrbjeli 100 skałarjow 30. augusta z dźěłom zastać. Nadźijomnje budże kraj bórzy zaso wšelake skazanki podać.

Z Wudworja. „Serb. Nowiny“ pisaja z Wudworja: Naša gmejna by rad swoje šulske dźěći do Worklec słała. Hižo cyłe lěto jednaja wo tutej należnosći. Zańdźenu sobotu, při gmejnskim posedźenju je so wospjet pismo na wokrjesny šulski hamt zapodało, zo by bórzy jasnu wotmołwu wupósłał. — Puć do Worklec wučini jenož 5 mjeńšinow a je mjenje strašny hač do Khrósćic. Też na drastach a pódušach by so wjele zalutowało. Tukhwilu khodźi na 20 dźěći do Khrósćanskeje šule, ale po lětach zrosće ličba cyle wěsće na 40. We Worklecach su loni hakle nowu 3. jstwu přitwarili. Tak njebudże tam na rumnosćach pobrachować. Nadźijomnje šulska wyšnosć w tutym nastupanju prawy puć namaka a w blizkim času wěc rozrisa.

Z Njebjelčic. Po wjacylětnej zastawcy wuhotowa zańdźenu njedźelu naše towarstwo młodźeńcow sebi swój założenski swjedźeń. Popołdnju wotmě so kehelekulenjo z mytowanjom. Mnozy hołdowachu rjanemu špórtej a kóždy prócowaše so, sebi myto dobyć. Tak knježeše při kulenju wjele žiwjenja hač do samoho wječora. Někotryžkuli doby sebi kołbasu, cigary, wino atd. a čuješe so spokojeny nad swojim mytom. Wječor zapiskachu potom hercy a hdyž běchu so hosćo zhromadźili, čini so zastawka k dźiwadłej. Starši towarstwa, k. Lipič ze Serbskich Pazlic postrowi přitomnych a spominaše na rjany zaměr towarstwa a winowatosć sobustawow. Potom přednjesy k. Jan Pjech rjany zbasnjeny prolog za swjedźeń wot knjeza wučerja Wuješa. W nim so sobustawy napominaju, swoje winowatosće dokonjeć a na mjezach serbskoho kraja swěrnje dźěłać za wěru a narodnosć. Jako prěnja hra so předstaješe žort: „Hwizdaj, ale na bubončk kedźbuj.“ Hrajerjo běchu wšitcy prěni raz na jewišću a činjachu swoju winowatosć. Při zastawcy poréča wosadny knjez farař Mič přitomnej młodosći namołwjace a wutrobne słowa. Spominajo na słowa kat. młodźeńca w komunistiskej zhromadźiznje w Njebjelčicach: „Dźěłaćerjo, won z cyrkwje, wostajće swojoho duchowneho na stronje“ pokaza, kak 2 swětaj wo młodosć wojujetaj: Bóh a djaboł. Kelko młodosće pak kroči na šěrokim puću zahuby a hrěšnych wjeselow. Kak trěbne tohodla je, zo młodosć dźerži swojim duchownym wjednikam, přisłuša do cyrkwinskich towarstwow a w nich dźěła za wěru a pócćiwosć a narodnosć. Wón pokaza młodości tón prawy puć k zbožu a ryzowaše tamne puće zahuby. Nadźijomnje jeho słowa dobry zaćisć zwostaja pola wšitkich. Potom so předstaji žortna hra: „Krasne wobrazy.“ Tuta zbudźi wjele směškow pola přitomnych. Je to rjana a dźakowna hra, z kotrejež móžeš wjele sčinić, hdyž so tak hraje, kaž ju naši předstajerjo wuwjedźechu z knjezom fotografom. Připosłucharjo njemóžachu so směchow dodźerżeć. Tak běše so swjedźeń derje poradźił a zaso wšitkich na swoje winowatosće dopomnił, njech njese swoje płody.

— Zańdźenu wutoru měješe so na sudnistwje na Mahrec-Kralec kuble přirażka stać. Knjez Howštink z Kamjenca chcyše je dale přewostajić. Njenamaka pak so hač do termije žadyn wěsty kupc. Na sudnistwje přiwza je nětko knjez kubler Česla z Khrósćic a dóstanje za 2 njedźeli přirażk. Tak drje budże hara a jednanje dla sławneho kubła skoro skónčene. Wjeselimy so jara, zo kubło skónčnje do rukow serbskeho kat. hospodarja přińdże a zo njebudże za cyrkej a wosadu zhubjene. Je to tola jara ważne we našej wosadźe, hdyž je telko kublow wohroženych. Kak trěbne a nuzne je tu, zo njeńdże nam žane kubło zhubjene. Tuž so wjeselimy na kupje knjeza Česle a přejemy jomu wjele zboža ke kupjej. Snadź móžemy też joho syna bórzy tu jako nowoho hospodarja powitać a nadźijamy, zo so jomu tu w Njebjelčicach spodoba a derje powjedźe. Tak na mnohe lěta!

— W nocy wot njedźele k póndźeli spytachu paduši, so dobyć do winoweje pincy Žurec hosćeńca. Tola pak jich přesłapichu a zawołachu policiju. Tutej so bórzy poradźi wjesnej pachołaj wuslědźić a zasłapić. Čaka na njeju čežke khostanje dla nutŕdobywanja. Nadźijomnje so jimaj zasy tak bórzy wina njezechce.

Z Pančic. Stojimy před swjedźenjom, kotryž wuhotuje tule njedźelu towarstwo kat. knježnow w Pančicach při składnosći joho 10lětnoho wobstaća tutoho towarstwa. Wšitke přihoty su po dlěžšim, dokładnym dźěle dokonjane. Nětko na tym zależi, zo hosćo w bohatej ličbje tutón swjedźeń wopytaja. Žurla w hosćeńcu je wulka a rumna, a předsydstwo wočakuje tohodla bohate wobdźělenjo ze stron našich Serbow. Też programm je wotměnjacy, a je wječor wot 1/48 hodźinach při durjach k dóstaću. Swjedźeńska hra, kotraž rěka: „Posledni wupuć“, předstaja žiwjenjo křesćanow při kkěžorskim dworje w času Konstantina Wulkoho. Tehdom knježachu podobne wobstojnosće kaž nětko, a swěrne wuznawarki wěry stojachu kruće kaž skała napřećo wšěm nadběham njewěry. — Też serbske spěwy a deklamacije a swjedźeńska rěč chcedźa was z nowa zahorić za našu domiznu. Nochcemy zabyć, zo słuša k prawej towaršnosći też wjesołosć a radosć. Štóž dobry žort njezacpěje, njech přińdże na tule zabawnu hodźinu. Zastup budże nizki, jenož 90 pjenježkow. Tuž lubi Serbja, česćeni starši našeje młodźiny, a ty luba młodźina, přikhwatajće z blizka a z daloka z časom na tutón swjedźeń! Započatk je na wječor w 8 hodź. wozjewjeny. Potom wostanje tutón swjedźeń trajacy měznik w našim towarstwowym žiwjenju.

Z Ralbic. Njedawno bu naš wjesnjan knjez kubleŕ Mikławš Kórjeńk za kěbětara w našej cyrkwi pomjenowany. Wón přińdże na město, kotrež je njedawno zemrěty knjez kěbětaŕ Pětr Žur dołhi čas zastaraŕ. Njech je też nowomu knj. kěbětarjej dołhi čas čestnoho zastojnstwa w našej cyrkwi spožčeny, kaž joho zastońskomu bratrej knj. wuměnkarjej Čornakej z Konjec, kiž je jutry wosebite připóznaćo wot biskopskoho ordinariata a rjany wobraz wot wosady za swěrnu službu dóstaŕ.

Z Ralbic. Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměje so wutoru, 23. sept., pop. 3/43 hodź. w Ralbicach pola Brězanec a 1/24 hodź. w Sernjanach pola Korjeńkec. Lěkaŕ budże přitomny.

Ze Žitawy. Njedźelu 28. septembra woswjeći so zjězd katolikow za Łužicu w Žitawje. Tutón zjězd zarjaduje so tudy z přileżnosće 40lětnoho wobstaća Žitawskeje cyrkwje. W lěće 1873 bě so ze Strahwalde tamniši kapłan po poručnosći biskopa Ludwiga Forwerka duchowny z Litoměričanskeje diecezy do Žitawy přesydlił. 350 lět njebě Žitawa žanoho katolskoho fararja wjacy měła. Biskop dr. Franc Bernert pokhadźacy ze susodnoho Grafenstein pola Hródka (Grottau) połoži w naléću 1883 zakładny kamjeń k nowej cyrkwi, kotraž bu po 7 1/2 lětach dotwarjena a 29. sept. 1890 wot biskopa dra. Ludwiga Wahla poswjećena. Po smjerći njeboh kanonika Krala bu dotalny kapłan Anton Centner w lěće 1899 farař, kiž w lěće 1926 nahle w kupjelach Misdroi wumrě. Nětkle je farař w Žitawje Karl Schindler, rodźeny z Kamjenca. Jako kapłanojo skutkowachu tam mjez druhimi sćěhowacy serbscy knježa: Pawoł Šołta, Pawoł Knježk, Jurij Delenk, Mikławš Andricki, kiž je tu wumrěł, Jan Cyž, Jurij Brusk, Józef Nowak. — Žitawski Boži dom je jedyn z najrjeńšich w cyłej Sakskej. Štóž do Žitawy přińdże, abo Hólbin wopyta, njech też njezanjecha tamnišu cyrkeŵ wopytać.

Zwěsćenjo. W tydźeńšim čisle „Kat. Posoła“ stoji w nastawku „Zwjazkowy zjězd katolskich serb. młodźencow w Baćonju“ sada: „Towarstwo kat. serb. młodźencow stara so wosebje za dušu, Sokoł pak za ćěło. Kaž duša a ćěło hromadźe słušatej, tak też tutej towarstwje.“ Dokelž sada

hnydom we samsnym wotrězku za słowami knjeza wučerja Měškanka sćěhuje, móže so zdaco zbudźić, zo je wón to prajił. Pokazujemy po joho přeću na to, zo je knj. kapłan Handrik-Radworski tute słowa wuprajił.

Z cyrkwje a swěta.

Z Roma. Swjaty Wótc je přećiwo mechanisowanju musiki w cyrkwjach, kaž so to dźensa tam a sem stawa, na př. přez gramofony a radio, rěčał. Pišćele su a wostanu najhłowniši instrument. Wone přihodźa so najlěpje za cyrkwinske potrjeby při swjatočnych wobrjadach a při liturgiji. Ničo druhe njezamóže z tajkim wuspěchom swój hłós zastajić ke khwalbje Božej kaž pišćele, a ničo druhe njepřihodźi so tak derje za přewod při spěwje kemšerjow. Tohodla wobkhowaja drje pišćele hišće dołho swoje wuznamne stojnišćo w cyrkwjach a njebudźa wućišćane přez někajke nowočasne aparaty. To je nahlad a wola Swjatoho Wótca.

Wosebita komisija dźěła pod wjednistwom kardinala Bisleta na reformje theologiskich studijow. Wona je swoje dźěła tak daloko dokónčiła, zo móžeše swoje přeća a namjety — wopřijace rjanu tołstu knihu — Swjatomu Wótcej přepodać. Móže so tohodla wočakować, wo budźe Swjaty Wótc hižo započatk studijnoho lěta japoštołsku konstituciju wozjewić, kotraž budźe nowe postajenja za studije theologow wopřijeć.

Italska. Wulkoměsto Messina bu lěta 1908 přez zemjerženjo nimale dospołnje zničene. Nětko pak je město zasy z procha stanyło. Też kathedrala je zasy natwarjena. Tele dny bu jeje 40 metrow wysoka wěža dotwarjena. Wona dóstanje časnik, tak krasny a wulkotny, kaž jón žana druha kathedrala na cyłym swěće dotal njewobsedźi. Časnik njebudźe jenož hodźiny pokazować, ně, też dny, tydźenje a protyku cyłoho lěta. Wyše toho budźa z njoho wustupować figury — mužcy a žonske wšelakich družinow, kaž móžemy to na krasnym časniku Pražskeje radnicy wobdźiwać. Mištr nowoho časnika je elsaski časnikař ze Straßburga.

Jugosłowjanska měješe w Zagrjebje srjedź awgusta swój lětuši narodny eucharistiski kongres. Na 200000 wěriwych běše přitomnych. W přednoškach so ważne prašenja předźěłachu. Rěčeše so na př. wo poćahach eucharistije k swětomu měrej, k swójbnomu žiwjenju, k wobstajnosći we wěrje, k žiwjeńskej mocy naroda, k cyrkwinskej přezjednosći a podobnymi thematami. Wosebje swjatočny a krasny běše eucharistiski procesijon přez město. Po nim wuwjedźechu khorwatscy burja krasnu pasijonsku hru. —

Katolske biskopstwo wojuje zmužiće z knježeństwom wo prawa cyrkwje při wukubłanju młodźiny. Něšto je so zaso docpěło. W statnych šulach smědźa duchowni sami nabožnu wučbu wudźělić. Po namjeće cyrkwinskeje wyšnosće pomjenuje minister třebnych nabožnych wučerjow. Jenož w tajkich wokrjesach, hdźež je mało katolikow, dóstanu swětni wučerjo z dowolnosću biskopow nadawk, zo smědźa nabožinske hodźiny sobu wudźělić.

Biskop Jeglić w Ljubljani je wysokeje staroby dla swoje městno złožił a dósta wot Swj. Wótca hódnosć arcybiskopa. Msgr. Jeglić je wulcy zasłužbny cyrkwinski wjerch. Za joho naslědnika pomjenoła Swj. Stoł msgr. Rozmana, dotalnoho prof. při tamnišej universiće.

Italska. Znaty a lubowany dobroćel dźěći a młodźiny, swjaty biskop Mikławš wotpočuje w khathedrali města Bari. Wón česćeše so w starych časach też jako patrona cyrkwinskeje jednoty. Tohodla přikhadźachu tehdom wjele procesijonow — samo z Grjekskeje a Małeje Aziskeje k rowej swjatoho. Nětčiši arcybiskop Bariski wobroća so z pastyrskim listom na duchownych a wěriwych srjedźneje Italskeje a Lewanty z prózstwu, zo bychu zaso tajke procesijony zarjadowali.

Španiska. Nětčiši primas zarjaduje zaso w cyrkwjach duchowne hry wo Najswjećišim sakramenće, kaž je tajki před lětstotkami napisał ženijalny Calderon. Prěnja hra přewjedźe so před krótkim w kathedrali města Toledo, hdźež ma kardinalprimas swoje sydło. Kardinal a cyła měsćanska rada (we starospaniskej drasće) a na 1000 přihladowarjow bě přitomnych. Hrajerjo běchu wosobne měsćanske knjenje, katolscy dźěłaćerjo a někotři dźiwadłowi wumjelcy. Hra namaka powšitkowne spodobanjo. W decembru budźa dalše sćěhować.

W Spaniskej je so zwjazk katolskich nanow założił k škitej katolskoho wotćehnjenja młodźiny. 400 zastupjerjo prowincijalnych podzwjazkow běchu přitomni.

Francowscy katolikojo zarjadowachu w druhej połojcy augusta swój 58. narodny procesijon do Lourdesa. Na 15000 wěriwych so na nim wobdźělichu. 19 wosebitych ćahow přiwjeze putnikow do hnadownoho města. Najspodźiwniše wustrowjenjo we zańdźenym lěće běše te 23lětneje knježny Pauletty Margerije z města Cannes, kotraž ćerpjo na čežkim tuberkuloznym zahorjenjom wobmozow (Gehirnhautentzündung) w juliju 1929 na spodźiwne wašnje wotkhorje, hačrunjež běchu wšu nadźiju lěkarjo spušćili.

Šwica. W Freiburgu swjećeše před krótkim dominikan P. Getaz swoju primicu. Joho duchowne wuwićo je woprawdźe spodźiwne. Hišće w l. 1920 běše wón protestant a wjednik socialistiskich młodostnych zwjazkow w Lozanje a to lěweje bolšewikskeje strony šwajcerskich socijalistow. Při Božej mši běchu přitomni też někotři joho prjedawšich přećelow. Jedyn z nich, Rene Leyvraz, dźensa hłowny redaktor katolskoho dźenika w Genfe, před lětami pak tohorunje protestant a wjednik socijalistow, sławješe primicijanta při swjedźeńskej hosćinje. Z hnujacymi słowami spominaše rěčnik na wone zrudne lěta, hdźež wón z nowoswjećenym přećelom běštej zapadnjenej do nowočasnych błudow. Njeje to znamjo časa, njepokazuje to na bližace wotućenjo, hdyž dźensa rano widźachmy, kak jedyn prjedawši wjednik bjezbóžnych zwjazkow młodźiny, dósta swjate woprawjenjo z rukow rjadownika, kotryž je był runje tak něhdy njepřećel wěry a slepy wjednik młodźiny? Tele słowa wubudźichu pola posłucharjow najhłubši zaćisć.

W Holandskim wulkoměsće Amsterdamje dyrbješe so najstarša (protestantska) cyrkej zawrjeć dla pobrachowacych wopytarjow.

W Mexiku wutworuje cyrkej swědomiće swoju organizaciju mjez ludom. Wšě stawy: muže a žony, młodźeńcy a knježny maja swoje organizacije.

Belgiska kolonia Kongo wudawa póstowe znamki z misijonskimi wobrazami. Wuzbytk znich připadnje misijonam.

Nowy načolnik holandskich kupow Antillow je major van Slobbe, dobry katolik.

Japanske mórske parniki maja nětko też katolske cyrkwinske rumnosće, hdźež móža pućowacy duchowni Božu mšu dźeržeć.

Tokio — dźensa třeće najwjetše město na zemi — dostanje nowu wulku katolsku khorownju. Jeje wjednistwo přewozmu Franciskanki.

W Khinje knježa tukwilu žadławe wobstojnosće. Pódla stajnych wójnow traša rubježnicy a komunistojo wbohi lud. Wurubjenjo domow, mordarstwa a podobne njekmanosće su wšědne njeskutki. Wosebje čežcy ćerpja katolske misijonske stacije. Bolšewikske cwólby su najhórši šćuwarjo a najsurowiši mordarjo.

Należna próstwa! Hižo **38 čisłow** „Kat. Posoła“ su w tutym lěće wušłe a jenož **585** wot 1500 sobustawow maja přinošk na 1930 zapłaćeny. Prosymy należnje sobustawy, bórzy **5 hr.** za „Katolski Posoł“ wotedać!

Pokładnik „Katolskoho Posoła“.

Wólbne wunoški w Budyšskim a Kamjenskim hamtskim hejtmanstwje.

Město abo wjes	1 Socialdemokratiska strona	2 Němsko-nacionalna ludowa strona	3 Centrumska strona	4 Komunistiska strona	5 Němsko-ludowa strona	5a Křesćansko-socialne lud. zjednoćeństwo	6 Němska statna strona	7 Hospodarska strona	9 Nacional-socialist. strona	10 Wjesny lud	11 Strona za ludowe prawo	16 Konservativna lud. strona	17 Křesćansko-socialna ludosłužba	18 Swoboda rjemjesła, drobnowik. a přem.	19 Pólska lud. strona (narodne mjeńšiny)	23 Njewotwisna socialdem. strona	24 Lisćina kněžerjow a ležownoscerjow
Budyšin	6555	2002	893	1653	2114	164	1776	1036	4834	193	129	302	872	23	12	6	231
Bart	84	20	1	7	12	4	14	24	70	39	6	1	3	—	—	—	1
Bělšecy	82	9	7	20	5	—	4	8	11	40	—	—	3	1	—	—	—
Boranecy	6	9	6	4	—	—	15	—	2	26	—	2	—	—	—	—	—
Bóšicy	47	20	35	28	6	1	18	6	51	146	1	1	9	—	—	—	—
Brězynka	16	—	—	19	4	1	3	11	21	52	—	—	1	1	—	—	—
Budyšink	29	18	5	3	—	—	2	5	12	16	—	—	3	—	2	—	—
Ćichońcy	28	3	1	26	5	4	12	—	15	44	—	—	2	1	—	—	1
Dobrošicy p. Njesw.	—	5	22	—	8	—	—	1	11	67	—	—	—	—	1	—	—
Haslow	19	3	24	17	1	—	1	2	19	61	—	2	—	—	—	—	1
Hodźij	154	44	—	7	15	—	5	123	63	39	—	2	5	—	—	1	—
Kamjenjej p. Radworja	9	1	4	3	1	—	2	2	7	42	1	1	—	—	—	—	—
Khelno	26	1	5	10	1	3	37	1	15	48	—	—	2	—	1	—	—
Klukš	79	26	3	8	2	3	7	19	98	48	—	2	3	—	—	—	1
Krakecy	17	5	6	20	8	—	—	3	57	61	1	—	15	—	—	—	—
Łahow	31	11	4	34	6	1	39	2	48	65	—	3	4	—	—	—	1
Łuh	64	46	4	25	8	—	6	6	53	68	6	—	6	—	—	1	—
Łupoj	55	9	1	12	5	—	4	3	7	76	—	—	5	—	—	—	3
Łuzč	2	6	1	3	—	—	3	2	—	64	—	—	—	—	—	—	—
Měrkow	24	4	—	24	—	—	18	2	16	41	—	—	—	—	—	—	—
Njeswačidło	77	173	3	39	20	2	14	24	130	94	1	10	46	2	—	—	2
Poršicy	50	7	1	3	3	2	10	4	47	74	—	—	22	1	—	—	—
Pozdecy	1	—	6	—	1	—	—	—	1	41	—	1	—	—	—	—	—
Prěčecy	37	21	3	4	3	1	1	7	11	66	1	4	—	—	—	—	—
Radwoŕ	53	7	42	10	7	3	24	12	28	190	8	4	2	—	—	—	2
Šešow	19	27	—	15	4	—	1	4	30	41	1	1	6	—	1	—	—
Šěrachow	97	53	1071	68	61	29	69	62	160	43	277	9	30	3	—	2	46
Zdźěr	37	1	68	23	5	—	5	8	11	47	2	—	—	—	—	—	—
Kamjeńc	2471	314	219	603	378	31	494	881	1003	43	48	73	187	6	1	2	12
Hórki	5	2	9	2	6	1	2	—	5	77	—	—	1	—	1	—	—
Jawora	7	—	28	3	—	—	—	—	10	16	—	—	—	—	—	—	—
Jělca	9	13	1	2	1	—	3	3	7	33	—	—	—	—	—	—	—
Kašecy	3	4	—	1	—	—	—	—	5	50	—	—	—	—	—	—	—
Kanecy a Swinarnja	10	—	38	1	—	—	—	—	2	29	—	—	—	—	—	—	—
Konjecy, Šunow a Nowa Smjerdźaca	25	2	153	6	—	—	5	5	10	53	—	1	—	—	2	—	—
Krjepjecy	4	—	—	—	—	—	1	—	44	25	—	—	1	—	—	—	—
Khróśćicy	2	5	55	4	5	—	4	9	26	177	3	3	—	1	—	—	4
Kukow a Pančicy	40	4	376	10	4	1	7	15	20	44	—	3	1	—	4	—	—
Lejno, Časecy a Zejicy	24	10	16	3	1	—	3	6	18	99	—	2	—	—	—	—	—
Mały Wosyk, Njeradecy a Nowy Dwór	21	17	6	4	1	—	7	—	8	38	—	—	—	—	—	—	—
Miłoćicy a Wětenca	6	—	46	2	—	—	—	—	6	49	—	—	—	—	—	—	—
Njebjelčicy	35	—	44	12	4	1	4	2	4	48	—	—	1	—	1	—	—
Nowoslicy	—	—	48	—	—	—	—	—	6	15	1	—	—	—	—	—	—
Nuknica, Kopšin a Prawoćicy	1	3	7	1	—	—	1	—	12	57	—	—	—	—	—	—	—
Pěskecy	39	2	9	6	1	—	9	—	13	74	—	—	—	—	—	—	1
Ralbicy	1	—	96	—	—	—	3	2	—	35	—	—	—	—	—	—	—
Różant	6	3	14	—	2	—	1	—	3	50	—	—	—	—	—	—	—
Serbske Pazlicy	16	1	23	2	3	—	—	4	3	70	1	1	1	—	—	—	—
Sernjany a Hrańca	—	1	33	1	—	—	—	—	19	64	—	—	—	—	—	—	—
Smječkecy a Łuh	32	8	20	19	6	—	7	1	27	68	4	—	5	—	—	—	—
Smjerdźaca a Łazk	3	—	47	—	—	—	—	—	5	63	—	—	—	—	—	—	—
Worklecy, Tři Kněže, N. Wjeska a Haty	28	6	79	9	2	—	5	10	6	168	1	—	—	3	1	—	—
Wotrow a N. Městačko	7	2	26	4	3	1	1	5	2	102	—	—	3	1	1	—	—
Wudwoŕ a Kozaricy	24	12	25	10	4	1	1	8	9	76	1	—	1	3	—	—	—
Žuricy	1	9	1	1	3	—	2	—	1	73	—	—	—	—	—	—	—

Po zakładže wólbnoho wunoška budža w němskostatnym sejmje sćěhowace strony zastupjene:

Nacionalni socialisća . . 107 | Němsko-Hannoveranojo . 3 | Hospodarska strona . 23 | Němska ludowa strona . 30 | Němska statna strona . 20
Němskonacionalni . . . 41 | Křesćansko-socialni . . 14 | Němski wjesny lud . 18 | Centrum . . . . . 68 | Socialdemokratojo . . . 143
Konservativna lud. strona 5 | Němska burska strona . 6 | „Landbund“ . . . . . 3 | Bajerska ludowa strona . 19 | Komunisća 76

Wšelčizny.

Što stróžele nječinja. Njemału zajimawosć mjez lěkarjemi zbudźi 5lětny hólčec Henryk Mapes we Washingtonje, kotryž ma, njedźiwajo swojeje młodosće, hižo dospołny plěch. Hólčec zhubi swoje huste běłozłote kudźeŕkate włosy za někotre hodźiny z nahłym wustróženjom. Wón hrajkaše sebi z młodym psom, dźeržeše před nim kij a honješe z nim so smějo a wołajo psa. Nadobo hrabny joho psyk za nós, bjez toho, zo by jomu zeškodźał. Hólčec jara zakřiča, a mać přikhwatawši, namaka joho smjerć-blědoho, na wšěch stawach třepotacoho, a tuž joho hnydom do łoža donjese. Hdyž chcyše jomu potom włosy sčesać, bu cyle wustróžana, hdyž cyłe horšće włosow wupadachu, a hdyž za hodźinu zasy za nim pohlada, bě hłowa dźěsća cyle naha a hłowak posyty z joho kudźeŕkatymi włosami. Lěkarjo, kotřiž hólca přepytowachu, prajachu, zo je nerwozne překaženjo włósnych koruškow, a měnjachu, zo drje so spodźiwny podawk z tym hodźi wujasnić, zo su přez nahłe zastróženjo włosowe koružki wotemrěłe. Byrnjež so też wšitko możne činiło, je tola dwělomne, hač włosy hdy wjacy narostu.

Wupisanjo.

Zemski hamt w Prazy wupisuje studentske stipendije z fonda P. J. Šimona, a to městna čisło 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, kóžde 2000 Kč. lětnje.

Stipendije móža dóstać jenož studowacy z Hornjeje Łužicy, katolscy, z přiwuznistwa Šimona, abo ći, kotřiž chcedźa theologiju studować a w Serbach skutkować. Studenća dyrbja studować w Prazy na wustawje z češkej rěču a dyrbja derje serbsku rěč wobknježić. Stipendij móža też studowacy druhich wotrjadow dóstać, też holcy.

Próstwa dyrbi připołożene měć: křćeńske łopjeno a wobkrućenjo wo nabožinje, domowske łopjeno, wobkrućenjo wo wobknježenju serbskeje rěče, poslednje studijne wuswědčenjo a wuswědčenjo wo zamoženju a dyrbi so z posrědnistwom přisłušnoho češkoho wustawa podać najpozdźišo do 10. IX. t. l. Zemskomu hamtej w Prazy. (Dalše informacije poda prof. dr. Józef Páta, Praha XII, Chodská 6.)

Towařstwowy powěstnik.

Nawječorny wokrjes „Sokoł“ změje 21. septembra swój łučny swjedźeń za dźěći w Khrósćicach.

Kulow. „Bratrowstwo“ w Kulowje wuhotuje njedźelu, 21. septembra w „Němskim kejžoru“ wječor we 8 hodź. swój lěčny swjedźeń, ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Předstaja so zaso nowa hra prěni króć na serbskim jewišću. Wšěch lubych Serbow z blizka a z daloka najwutrobnišo přeprošuje předsydstwo.

Župa „Michał Hórnik“ přizjewja z tutym swoju porjadnu nazymsku zhromadźiznu, kotraž budźe njedźelu, 28. septembra, popołdnju 1/24 hodź. w Róžeńće pola Eiseltec. Winowatosć kóždoho towařstwa je, zo so wobdźěli znajmjeńša přez jenoho zastupjerja na tutej zhromadźiznje. Přednošk so poskići. Njech jednotliwe towařstwa podadźa pisomnu rozprawu wo towařstwowym žiwjenju.

Swobodne Zjednoćeństwo kat. wučerjow serbskeje Łužicy ma srjedu, 24. sept., pop. 1/24 hodź. swoju 3. zhromadźiznu w Radworju pola Kralec. Přednošk změje knjez wučeŕ Kokert. **Předsyda.**

Drježdźany. Wšěch lubych Serbow tu a we wokolinje přeprošujemy z tutym na **serbske kemše** njedźelu, 28. septembra 1930, rano we 8 hodź, w Taschenberg-Palais. Spowědź wot 7 hodź. Wo bohate wobdźělenjo so wutrobnje prosy.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 583. 584. z Budyšina: Madlena Šěrakowa, Michał Rab; 585. ze Zajdowa: Michał Cyž.

Dobrowólne dary za duchownski dorost.

Kk.: Michał Rab z Budyšina 0,50 hr.; Michał Cyž ze Zajdowa 1 hr.

Wične płaćizny

		w Budyšinje 13. sept. 1930	w Kamjencu 18. sept. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	11,00—11,50	10,80—11,00
Rožka, nowa	50 „	—8,00	8,00—8,00
Ječmjeń	50 „	10,00—10,50	9,00—10,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—8,00	—
Wows	50 „	7,75—8,00	7,00—8,00
Wows, nowy	50 „	7,75—8,25	—
Raps	50 „	11,50—12,00	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	—	2,25—2,50
Butra	1 „	3,60—3,80	3,40—3,60
Syno, nowe	50 „	3,00	2,80—3,00
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	—	—1,50
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	2,00—2,20	—1,25
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	20,00—20,50	—27,00
Ržana muka, 60 %	50 „	12,50—13,50	14,25—14,75
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,75	5,25—5,55
Ržane wotruby	50 „	—5,75	5,75—6,00
Jeja	1 štk.	—0,12	—0,12
Prosata 1038 štuk	1 štk.	15,00—29,00	18,00—24,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 15. septembra 1930.

Woły: 102. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 58—63 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 50—55 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 44—48. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 38—40. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 278. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 58—60. 2) Połnomjasne, młódše 50—56. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 45—48. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 472. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 48—53. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—60. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 42—46. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—55. 5) Mjenje a špatnje picowane 33—38. 6) Husumske z pastwy 28—31. **Ćelata**: 638. 1) Najlěpše wukormjene 81—86. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 74 80. 3) Špatne 66—70. **Wowcy**: 862. 1) Młódše a stare, wukormjene 65—68. 2) Starše wukormjene 57—63. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 46—55. 4) — . **Swinje**: 3340. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 59—60. 2) Wukormjene 60—61. 3) Mjasne 62,50. 4) Špatne 60—62. Rancy 51—53.

18. septembra 1930.

Ćelata (638): 1) 81—86. 2) 74—80. 3) 66—70. 4) — .
Swinje (3340): (přez 300 pt.) 1) 59—60. 2) (240—300) 60—61. 3) (200—240) 62,50. 4) (160—200) 60—62. Rancy: 51—53.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Danimy pjenjezy nanajlěpje.

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Gardiny, vitraže, zawěski, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Wutrobny dźak a „Zapłać Bóh“

za mnohe zbožopřeća a dary z přileżnosće naju sléborneho kwasa wuprajamy z tutym wšitkim

W Rózeńće, 16. póžnjeńca 1930

Jurij Glawš
a Marja, mandźelska

Nowe Wosadniki

su w **Donnerhakec ćišćeŕni** dóstać:

za **4,50 hr.** wosadnik z čeŕwjenym rězkom I. družiny
„ **5,50** „ „ „ „ II. „
„ **7,—** „ „ ze złotym rězkom I. „
„ **8,—** „ „ „ „ „ II. „
„ **10,—** „ „ „ „ „ pyšnje wjaz.

Jězdne koła
jednotliwe dźěle k tomu, gumije
płaćizny hódno pola
Thomasec bratrow
Budyšin, Kamjeńtna dŕeha 16.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe“

W nakładze towarstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušłe:

Kwasne basnje a někotre druhe
ze wšelakich pjerow
wudał Michał Nawka.
Płaćizna 50 pj.

Živjenjo Swjatych
na měsac januar
spisał † farař Jurij Libš.
Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.**, za njesobustawow **60 pj.**,
Dóstanjeće je **w Donnerhakec knihićišćeŕni w Budyšinje.**
Před šuleŕskimi wrotami 21.

Swob. Zjednoćeństwo kat. wučerjow serb. Łužicy

zmeje **srjedu, 24. sept.,** popołdnju 1/2 4 hodźin swoju 3. zhromadźiznu w Radworju w „Jandźelu“ pola Kralec z přednoškom knjeza wučerja Kokerta: „Ćełozwučowanjo a dušine wuwiće dźěśća“. Poda so też zličbowanjo za lěće 1928/1929 a 1929/1930. Mamy hišće dalše ważne jednanja. Wšě sobustawy lubje přeprošuje **předsyda.**

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pudeŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Serbski Hospodaŕ

poručuje k nazymnomu wusywej

derjećišćenu symjeńtnu rožku.

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.

Wróćiwši so wot rowa mojeje horcolubowaneje mandźelskeje, našeje starosćiweje maćerje, sotry a swakoweje

Hańže Rynčoweje
z Radworja,

kotraž je w starobje 50 lět ze swjatymi sakramentami domawobstarana po sćerpnje znjesenej khorosći so zbóžnje ze swěta minyła, wuprajamy wšitkim, kotřiž su za nju na póstwjećorach so modlili, ju w bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje miłosćiwym sotram a sobuwobydlerjam

najwutrobniše „Zapłać Bóh!“

W Radworju, na dnju pohrjeba, 18. septembra 1930.

W mjenje zrudźenych zawostajenych
Michał Rynč, mandźelski,
syn a dźowka.

Wróćiwši so wot rowa mojeje lubowaneje mandźelskeje, našeje maćerje, dźowki a sotry

Hańže Winaŕki
rodź. Delanec,

kotraž nam sobotu 13. septembra w starobje 32 lět nahle zemrě, wuprajamy wšitkim přećelam a znatym za wopytanjo póstwjećora a za k rowu-přewodźenjo

wutrobny dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez!“

Jeje dušu poručamy do pobožnych modlitwow wěriwych.

W **Radworju**, na dnju pohrjeba, 16. septembra 1930.

W mjenje zrudźenych zawostajenych
Jurij Winaŕ.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoreč̆ak čo. 3895.

39. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **27. septembra 1930.** | **68. lětnik.**

Swójba a młodźenc.

Přednošk knj. kapłana Handriki na zjězdźe młodźencow w Baćonju, 7. septembra 1930.

Słowo swójba; njeklinči to młódšim, kaž zdaleny zwuk zwonow, staršim pak, kaž mócne zwonjenjo we swojej wutrobje? Snadź so też w duchu zběha rjane wobličo wuzwolenja, kotrež ma być junu twoje; haj, snadź widźiš krasny wobraz swojeje přichodneje swójby, swojeje mandźelskeje a swojich dźěći, ćicheje lubosće a domjacnoho zboža!

Přichodna swójba, kotruž chceš założić, je za tebje ideal, tola swójba, w kotrejž hišće nětkle sy, je drje často dosć za tebje hruba woprawdźitosć. Twoja přichodna swójba je za tebje krasna nadźija, tola swójba, z kotrejež sam wukhadźeš, je twoja jednora, ale też ćežka winowatosć.

Nimam jako nadawk, tebi rysować twoju idealnu swójbu, kajkuž chceš ju wutworić a měć, ale mam nadawk, rěčeć wo winowatosćach, kotrež maš ty jako młodźenc k wašej swójbje doma. Z krótka prajene, mam rěčeć: naš młodźenc a joho nan, naš młodźenc a joho mać, naš młodźenc a joho bratřa a sotry.

* * *

Nan — kaž je ideal katolskoho nana —, je zastupjeŕ Boži, stworićel a dźeržićel swojeje swójby, ale też wučef, wjednik a přikład na puću k Bohu. Swjaty Hawštyn praji, zo je nan samo biskop swojeje swójby. To wšitko je nan, wosebje za swojoho dorosćacoho syna, młodźenca. Nan dyrbi też swojoho syna we wudospołnjenju ke Khrystusej škitać, wučić a wodźić. Potajkim nic jenož ćělne žiwjenjo zdźeržeć, čiłosć a strowosć škitać, nic jenož za zemske žiwjenjo wuwučować dać a jomu powołanjo sobu dać, zo by na swojimaj nohomaj stał a swoje žiwjenjo potom sam wutworić mohł — nan dyrbi też duši swojoho syna być nan; budźe joho škitać před strachami tutoho žiwjenja, powući joho wo žiwjenju docyła, da jomu prawy směr w žiwjenju, dowjedźe joho na wěstu wysokosć žiwjenja — hač přez połnolětnosć; haj, pokročuje we wěstym nastupanju hač k wokomikej, hdyž nan swojej wóčcy na přecy zańdźeli a njebjeskomu Wótcej zličbowanjo poda wo swojim dźěśću. To je idealny wobraz katolskoho nana.

Tola kak wotpowěduje to woprawdźitosći žiwjenja? Nanowa cyła starosć je často dosć starosć wo zežiwjenjo swojeje swójby. Druhdy drje so też tak rjec zabłudźa we wěstym nastupanju małe, jednore wjesela do žiwjenja tych swojich. Drje je też we swójbje naturska lubosć, ale lubosć, kotraž ma wjesć k najwyššomu, njenawjeduje swójbne žiwjenjo, wosebje nic też syna. Powšitkownje nan mało na duchowne woćehnjenjo dźiwa, je socialnych wobstojnosćow dla sam wjele zhubił na duchownym žiwjenju, zo by to dokonjeć mohł. Dawa też synej mało w póćiwym woćehnjenju. Njepowući też syna w seksuelnym nastupanju, štož by za wobeju jara derje było. Štož woćehnjenjo k swojomu ludej a narodej, k politiskomu zmyslenju nastupa, njeje wo ničo lěpje. To njeje prawje, haj, to je zrudnje.

Mać — njeje po Božej woli njewolnica, ale kralowna swójby; njeje służowna, ale žona swojoho muža; njeje pastyŕka, ale wodźeŕka swojoho syna. Wona je, kotraž też tebi žiwjenjo dari, tebi sčini też prěni swjaty křiž na čoło, pokhwali, ale też naswari će prěnja. Što krasnišoho a wulkotnišoho mohła a dyrbi mać swojomu synej poskićeć! Na jeje klinje bě zbožo a měr, to słónco we wšitkich tyšnosćach twojeje młodosće, wućek we wšitkich wichorach twojeje młodeje wutroby.

Ale hdyž pohladamy do ludowoho žiwjenja a wobstejnosće dorosćenoho syna k joho maćeri wobkedźbujemy, potom spóznajemy, zo je jenož wšo cyle naturske; zrědka hdy pokazuja so znutřkowne, dušine a dobre poćahi mjez maćerju a synom. Też w Serbach namakaja so pady, hdźež je maćeri wšo jene, što jeje syn čini; a nawopak, hdźež mać woprawdźe z wopičej lubosću, ze słabuškej, přehnatej starosću a strachoćiwosću, haj, hłupikojtosću swojoho wulkoho lubuška hišće pěstoni, haj, hdźež je mać, zo by so jeje syn woprawdźe z mužom stał, samo wulki strach.

Tak widźachmy z tym wobstejnosće z nanoweje a maćerneje strony.

Tohodla je bjez dźiwa, hdyž su nawopak wobstojnosće abo poměry młodźenca k swojimaj staršimaj

často tak zdalene wot toho, štož mělo a dyrbjało so wot katolskoho človjeka žadać. Naša swjata wěra nas wuči: česćownosć, posłušnosć a lubosć napřeco swojimaj staršimaj.

Česćownosć a nahladnosć (awtorita) pozhubjujetaj so přecy bóle z našich serbskich swójbow. Trjebaš jenož też na našich młodźencow posłuchać, kak rěča wo swojim nanje a wo swojej maćeri, haj, kak rěča z nanom a z maćerju. Do našich swójbow je so dobyła revolucija, tajki rebeliski duch. Jedyn socialistiski młodźenc so junu wupraji: „Naši starši su tak hłupi, zo ani njewědźa, kak hłupi su!“ Njejsu też, jeli nic runje tak drastiske, tola podobne wurazy tam a sem so z našich młodźencow napřeco swojomu nanej a swojej maćeri wudobyłe?

Hdźež so česćownosć pozhubi, tam dyrbi so też pozhubić posłušnosć a porjad we swójbje. Woprawdźe widźimy tu wot Boha datu staršisku awtoritu a posłušnosć na strašne wašnjo so pozhubjeć w našich serbskich swójbach. A tam, hdźež je rjad a porjad, a posłušnosć so žada a też wukonja, je často dosć jenož zwonkowna, njewólniwje znjesena, haj, druhdy samo hněwna, spjećiwa poddatosć.

Lubosć dźěsća k staršimaj je naturska, so samo wě, špatniša a ze starobu popušćuja. Kak pak móže (dyrbi) so we młodźencu přeznaturska, woprawdźita lubosć k nanej a maćeri so wuwić bjeze zhromadnoho, swójbnoho žiwjenja! Kak jara je so też w Serbach hižo tam a sem dźěsćowska lubosć z wědomja a samo też ze swědomja pozhubiła, wuča nas přikłady. Kelko starych ludźi, kotřiž wjacy dźěłać njemóža a kotrychž dyrbi zjawnosć žiwić, móhli so lohcy a derje pola swojich dorosćenych dźěći zežiwić. Rěka tola přisłowo: „Nan zežiwi črjódku dźěći, ale črjódka dźěći husto nana zežiwić njemóže!“

* * *

Stajmy skónčnje dale prašenjo wo poměru bratrow a sotrow, docyła přećelstwa k młodźencej! Jeli swój'a to najwyšše, zo nan, mać a dźěći hromadźe k Bohu pokročuja (kroča), potom rěka to: bratr je najlěpši přećel, sotra je jenička přećelnica. Z toho móže, haj, dyrbi wurosć swěra a lubosć, kotraž wšitku towaršnosć přesahuje, kotraž pak też zbožowny swójbny čas přežiwi do tamnoho časa, hdźež bratr a sotra nowu swójbu założitaj, haj, do wysokeje staroby a hač do druhoho splaha. Do tuteje swěry a lubosće pak je z tym też sobu wopřijate zjednoćenstwo z dźědom a wowku, docyła cyłoho přećelstwa, skutkuje zbožownje a spomožnje na žiwjenjo kóždoho jenotliwca, kaž cyłeje swójby hromadźe, a je w najrjeńšim zmysłu słowo přećelstwo.

Tola zasy dyrbimy so prašeć, kak daloko je zdalena woprawdźitosć wot tuteje myslički. Bratr a bratr, kaž dołho staj hišće młodaj, je poměr najbóle dobry. Bratr a sotra, tu je poměr hižo we swójbje, zabywši hakle pozdźišo, wjele hubjeńši. Hdyž su bratřa a sotry ze swójby tak rjec wurostli, rěka jednorje po Kajnowym přikładze: „Sym dha stražnik swojoho bratra, swojeje sotry?“ Bratrowska a sotrowska lubosć ma často we swojej sebićiwosći, a samo w njepopřeću a zawisći tak mało mocy, zo njemóža ani mału njeluboznosć, wjele mjenje hakle zwadu a rozkoru přewinyć. A tola praju: wjele rjeńše, wjele bohatše a wjele wjeselše mohło so swójbne žiwjenjo wutworić, hdyž bychu we wěrnej a swěrnej lubosći hromadźe žiwi być a mjeze sobu pomhać chcyli. Tu ma też młodźenc čestny, haj, swjaty nadawk, dopjelnić a přewjesć.

* * *

Najebać toho wšoho, — njech so też ćeže a wobćežnosće z našej winu abo też bjez našeje winy kopja — wostanje tola Boža kaznja: „Dyrbiš nana a mać we česći měć!“ Bóh je tutu kaznju na prěnje městno stajił, kotrež człowjekam mjeze sobu płaća, dokelž tři prěnje kaznje poćahuja so na Boha samoho. To zawěsće bjez wotpohlada činił njeje. Toho dyrbimy sebi wědomni być, zo dyrbimy na kóždy pad tutu kaznju dopjelnić. Ze wšej khutnosću a połni zamołwitosće chcemy sebi prašenjo předpołožić: „Kak mam so jako katolski młodźenc napřeco nanej, maćeri, bratram a sotram zadźeržeć?

To prěnje nuzne je, zo dyrbimy nana a mać prawje zrozymić pytać, z jeju zańdźenosće, z jeju pokhoda a zdźěłanosće, z jeju poměrow a wokolnosće. Štóž sebi wo tym kusk prócy dawa, dóńdźe k wjele kmańšim poměram napřeco swojimaj staršimaj. A tute dorozymjenjo wołóža też posłušnosć a je započatk lubosće. Njech su pady, hdźež młodźencej k wědomju přińdźe, zo nan a mać njejstaj tajkaj, kaž dyrbjałoj być, hdźež nadobo wjetše abo mjeńše słabosće na njeju spóznaje. Hdyž nan nastajnje so puzoli a pumpota, santori a swari; hdyž mać ani trochu zrozemjenja za swojoho dorosćenoho syna nima a joho wot wšitkoho wotdźeržuje, štož so jomu wulke a važne być zda, haj, hdyž je połna žarliweje lubosće, potom je drje za kóždoho jara ćežko, štwórtu kaznju dopjelnić. Hdyž nan docyła žanoho zwiska ze swojim synom njenamaka, hdyž swojoho syna też z dwacećimi lětami a wjacy wobhladuje jako šulskoho hólca, kotryž ničo prajić a měnić nima, potom je to zasy jara ćežko. A tola dyrbiš, młodźenco, Božeje kaznje dla so prócować, swojeju staršeju zrozymić, haj, zamołwjeć pytać; dokelž staj tola twój nan a twoja mać.

To druhe nuzne je a wostanje, so podwolić pod zakoń staršiskeje awtority, posłušnosć. A to też potom, hdyž młodźenc nanej a maćei k hłowje zrosće, hdyž sebi hižo sam zasłuži, a to snadź wjacy, dyžli staršej, hdyž so bóle zdźěłany čuje, abo też je woprawdźe mudriši, hač nan a mać. Tola tu je też wěsta mjeza stajena. Hdyž by nan powučił, na přikład w nabožnych, narodnych abo politiskich należnosćach, štož je přećiwo swědomju, potom rěka: dyrbimy Boha bóle posłuchać, dyžli człowjekow, abo po Jězusowych słowach: „Njewědźeštaj, zo dyrbju we tym być, štož je mojoho Wótca?“ A to wšitko ma so stać nic z hrubosću ale z lubosću, nic ze złym ale z dobrym.

Njeprócujmy pak so jenož, staršeju zrozymić a jimaj so podwolić, ale pytajmy, jimaj znutřkownje so zbližić. Zaleži tola často dosć wina k zwadźe na nas, dokelž njerěčimy wo našich należnosćach z nimaj, dokelž spožčimy jimaj pře mało časa. Tu słuša też, zo tak někotry młodźenc njewostanje ani jenički wječor, ani jenička njedźelu doma. Rěč a powědaj wo swojich należnosćach, wuspěchach a njewuspěchach. Myslu też při tym na ćeže a wobćežnosće: nan snadź jenož k tomu zakorči, mać hnydom dobre rady dawa. Najebać wšoho, njezapowědź so, rěč a powědaj zasy a zasy, z tym staršeju zawjeseliš a sebi jeju lubosć dobudźeš.

Słowčko chcu hišće naspomnić wo bratrowskej a sotrowskej lubości. Młódše njejsu k tomu, zo by jim klubu činił a so z nimi šćěkał, starša sotra njeje so tohodla prjedy narodźiła, zo by służiła twojim wašničkam. Česćownosć, zajim a swěrna pomoc mjeze sobu ma bratrow a sotry hromadźe spřećelić z lubosću, kotraž też lěta dźěćatstwa a młodosće přetraje hač do wysokeje staroby. Z tym sebi zalutuješ wjele mjerzanja a přihotuješ sebi, kaž też druhim, wjele wjesela a radosće!

Dokónčnje chcu hišće jenož přispomnić a dopomnić, zo ma so też młodźenc za swojeju staršeju modlić. Chcemy sebi wědomi być, zo je modlenjo naša najrjeńša a najkmańša winowatosć napřeco staršimaj. To je to jeničke, štož móžemy hišće staršimaj dać, hdyž je Bóh jeju hižo wotwołał z tuteje časnosće do wěčnosće.

Tuž, luby serbski młodźenco, měj zańč swojeju staršeju połny dźakownosće, česćownosće, posłušnosće a lubosće, štož ći Bóh zawěsće bohaće zaruna hižo w tutym a junu w tamnym žiwjenju.

Politiski rozhlad.

Proces přećiwo Ulmskim wyškam.

W Lipsku započa so minjenu wutoru proces dla wjelepřerady přećiwo dwěmaj officěromaj krajneje wobory z Ulma, Scheringer a Ludin, kaž napřećo něhdyšomu officěrej krajneje wobory Wendt. Wobskorženi maja so zamołwić, zo su přez nacionalsocialistisku propagandu powrót wustawy z namocu přihotowali a swojich towaršow z krajneje wobory k njeposłušnosći pohnuwali.

Z přesłyšenja hišće młodostnych wobskorženych bě jasne, zo so njejedna wo wulkich agitatorow w politiskim zmysłu, ale wo wosobinscy jara nješkódnych młodych pachołow, kotřiž su swoju strašnu agitaciju z najlěpšim swědomjom zastajili. Myslachu, prawo a dobru wěc zastupować a měnjachu, zo też wšitcy přistojni ludźo w krajnej woborje na jich stojnišću stoja. Po jich měnjenju dyrbi wobora nacionalistiska być, zo by swoje nacionalne nadawki dopjelnić mohła, zo też na stronu NSAPD. słuša. W připadźe njeměrow njesmě też ženje napřećo přisłušnikam tuteje strony swoju bróń trjebać. Tajke zmyslenjo njeje w jich wočach revolucija, ale něšto, štož je trěbne, nuzne a sprawne. — Ale runje w tym, zo je w krajnej woborje tajke zmyslenjo móžne, leži hrožacy strach za přichod.

W běhu přesłyšenja wupraji leutnant Scheringer: „To njebě nakhwilna myslička njespokojnosće, kiž bě so do nas dobyła, ale to je zmyslenosć, kiž je hižo lěta dołho w krajnej woborje a kiž też naše měnjenjo wobknježa.“ Podobnje je so też leutnant Ludin wuprajił: „Myslachmy wo tym přeswědčeni być, zo njejsu wšelake wobzamknjenja knježerstwa po woli luda, kaž na př. podpisanjo Youngowoho plana. Smy młodźi a běchmy měnjenja, k tomu winowaći być, swoje młodostne měnjenjo też wyše stojacym wuprajić.“

Proces bywa přecy zajimawši. Po namjeće wjednistwa krajneje wobory, kiž ma wšón zajim, zo by so wěc dospołnje rozjasniła, je zastupjeŕ stata wobskórždbu dla wjelepřerady přećiwo Hitlerej a dr. Goebbelsej zapodał.

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Dokelž chce so Radworska Kat. Bjesada na zhromadźiznje župy „Michał Hórnik“ wobdźělić, wotmě swoju měsačnu zhromadźiznu hižo zańdźenu njedźelu. Přednošk jednaše wo zasadnych prašenjach politiki, wosebje jeje poměru k nabožinje a wubudźi žiwu a wšěm jara zajimawu rozmołwu. Pokaza so na to, zo nimamy politiske strony posudźować a wolić z jenostronscy hospodarskoho stojnišća. Časne derjeměćo dźě kóžda strona lubi, so prócujo wo polěpšenjo hospodarstwa. Dobry katolik a Serb znaje wyšše zajimy: na prěnim městnje stojitaj wěra a nabožnosć. A njezamóžeš-li so sam rozsudźić, dowěŕ so swojim wjednikam, kiž změja to pozdźišo zamołwić. Towarstwo wobdźěli so na swjedźenju swj. różowca, 5. oktobra, při něšporje połnoličbnje z khorhowju.

Z Radworja. Pónjdźelu, 22. septembra, w nocy na ranjo pobychu pola rěznika Winarja paduši. Na 80 puntow kołbasy, mjasa a połča su zebrali. Njeje hišće znate, štó a z wotkel paduši su. Kóždy wobžaruje Winarjec swójbu, kotraž bu hižo přez nahłu smjerć njeboh maćerje dosć škodowana.

Z Krósćic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu srjedu, 1. oktobra, pop. w 2 hodź. w „Herbskej grychće“. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z Wotrowa. Kónc tutoho měsaca přesydli so wjeledostojny knj. faraŕ Jurij Křižank z našeje wsy do Budyšina, hdźež chce wosrjedź swojich přiwuznych swój wotpočink wužiwać. Z tym so skónči joho 18lětne dušepastyrstwo we Wotrowskej wosadźe. Hdyž so tamny čas, w kotrymž knj. faraŕ Křižank farske zarjadnistwo přewza — stą so to 1. julija 1912 — z dźensišim přiruna, dyrbi so prajić, zo je so mjez tym we wosadźe wjele k lěpšomu dušepastyrstwa přeměniło. Nowotwar cyrkwje, za kotryž je knj. faraŕ horliwje dary hromadźił, njehodźeše so wuwjesć. Přińdźe inflacija a z tym strašne spadowanjo pjenjez a hižo hrožeše strach, zo też za nowu cyrkej nahromadźene pjenjezy swoju hódnotu zhubja. Tu rozsudźi so knj. faraŕ z cyrkwinskim předstojićerstwom hišće w prawym času, cyrkej znutřka wobnowić dać a na khorach někotre ławki přidźěłać. Tak buchu mjenowane pjenjezy najlěpje nałožene a Wotrowska cyrkej je dźensa rjenje wumolowana a wo wjac hač 50 městnow powjetšena. Też přez elektriske wobswětlenjo, kaž też wšelake druhe porjeńšenja, wuwjedźene přez darniwosć nadobnych wosadnych, je cyrkej wjele dobyła. Wot dweju lět sem ma też zasy połne zwonjenjo, dokelž so přez nowy mały zwón na 3 wudospołni. Loni móžeše so też zasy přez wulku darniwosć wosadnych a nic mjenje wulku starosć knj. fararja Křižanka stary, cyle dodźeržany wěžiny časnik z nowym rjeńšim wuměnić. Wosadne a cyrkwine žiwjenjo wobohaći knj. faraŕ Křižank, założiwši towarstwje młodźencow a knježnow. Zjednoćeństwo swj. Franciska — 3. rjad — z nowa pod joho wliwom wožiwi. Też mnohe druhe towarstwa, misijonske a druhe, je stajnje spěchował. We swojej farskej cyrkwi je wón tŕoch młodych měšnikow — primicijantow — k wołtarjej přewodźał. Přez swój znaty muzej starožitnosćow je knj. faraŕ pokazał swój wulki wědomostny zajim za kulturu našeje Łužicy. Hdyž wón nětko so wotsali z městna joho žohnowanoho skutkowanja, přewodźa joho horcy dźak wšitkich wosadnych a nutrny paćeŕ. Bóh wobradź jomu zasy lěpšu strowotu za dołhi wotpočink a zapłać jomu tysac króć wšu lubosć a pomoc.

Z Njebjelčic. Powěsć w zańdźenym čisle „Kat. Posoła“, zo je knj. Ćěsla z Krósćic Mahrec-Kralec kubło kupił, njeje so wobkrućiła. Knj. Ćěsla jedna wo kubło hižo dlěje, njeje pak so hišće za kup rozsudźić mohł. Tak je Mahrec kubło hišće k dóstaću a čaka na serbskoho katolskoho kupca. Nadźijomnje so tajki bórzy namaka, hewak snadź so nam kubło na přeco zhubi, štož by z wěčnej škodu było za našu wjes a wosadu.

Z Pěskec. Hdyž před tydźenjom mała šulska holčka kublerja Lebzy z Pěskec bosy do šule dźěše, kusny ju zmijica do nohi, kotraž na sćežcy leżeše. Dźěćo na to njekedźbowaše a wosta hišće w šuli, ničo njeprajo. Na puću domoj noha zaćěkaše a dyrbjachu po lěkarja pósłać. Tutón da mału šuleŕku hnydom do Kamjenca dowjesć. Tam bu lěkowana a za 3 dny móžeše so do staršiskoho domu wróćić. Tam hišće leži a njemóže na nohu nastupić. Tuž bjerće so nakedźbu před zmijicami!

Z Konjec. Při našej šuli přistajeny knj. wučeŕ Měrćin Čornak, rodźeny z Njebjelčic, přewozmje z 1. oktobrom statne wučerske městno při Khrósćanskej šuli. Powšitkownje so wobžaruje, zo knj. wučeŕ Čornak wot nas dźe. 1/25 lěta je tu jara spomožnje skutkował. W zašłym času je jako zastupjeŕ skhorjenoho knj. wyššoho wučerja Hajny też w šulskich a gmejnskich wěcach dźěłał a swěru so staraŕ. Zwólniwje je też harmonium we Šunowskej kapałcy na kemšach piskał. Zańdźenu srjedu wupraji po kemšach we Šunowskej kapałcy wjeledost. knj. arcyměšnik Žur horliwomu wučerjej dźak za wšě dźěło, za šulu a cyrkej a přeješe jomu, zo by Bóh tón Knjez jomu wšu joho lubosć a starosć mytował a joho dalše dźěła žohnował.

Swjedźeń 10lětnoho wobstaća towarstwa knježnow w Pančicach.

Po dlěžšej přestawcy zwěri sebi towarstwo katolskich knježnow zasy na zjawnosć. Wšelacy sebi hižo myslachu, zo je wusło, kaž towarstwo młodźencow. Je bjez klinka

a zynka šło puć časnosće, skerje lěpje so do druhoho přeměniło. Za Serbstwo je wězo zhubjene. Ćim raznišo dźěła nětko sotrowske towarstwo w zmysłu, kaž sebi to knjez prezes kapłan Hórnik přeje a štož je sobu najwjetši nadawk towarstwa, kiž so nic jenož serbske mjenuje, ale chce tež woprawdźe tajke być. W tym zmysłu złoži knjez prezes tež swoje powitanske słowa, witajo wšitkich lubych hosći, kotrychž bě so na połštwórta sta zešło. Wosebje strowješe swojich duchownych sobubratrow a staršich. Napominaše jich, zo bychu swoje dźowki do towarstwa słali. Tam wone słušeja, nic nihdźe druhdźe.

Po wuspěwanju narodneje himny přednjese knježna Hańža Fryčkec z Wětenicy z wulkim dorozemjenjom a wurazom Ćišinskoho baseń „Serbowkam“. Dobroščanski časnikař a joho přećel Rjelka z Khróšćic zapiskaštaj dwojohłósne serbske spěwy, na klavěrje přewodźeše jeju knj. wyšši wučeŕ Słodeńk. Wustupištaj dwójcy.

Potom sćěhowaše swjedźeńska hra „Posledni wupuć“, kiž je něhduši knj. kapł. Kětan, nětkole farař w Zebnicach, z němskoho do serbšciny přełožił. Tuta činohra z časa romskoho kěžora Konstatina w 4 jednanjach a z 1 žiwym wobrazom skutkowaše widźomnje na posłucharjow. Činohry derje předstajić, njeje lohko. Ale tute 11 knježnow, na čole Hana Šimanec we hłownej róli, su z połnym zrozemjenjom swój ćežki nadawk dopjelniłe. Wězo su tomu tamne 4 dźěći přinošowałe, kiž njebojaznje wustupowachu.

Spěwy a reje přewodźeše knježna Bulankec z Kukowa. Hra wopřija jenož žónske róle. Připosłucharjo jich dźěło z mócnym přikleskom mytowachu. W přestawcy mjez 3. a 4. jednanjom so serbske deski předwjedźechu, něšto nowe w našim kulturnym žiwjenju! Knjez wyšši wučeŕ Słodeńk rozjasni wěc.

Po krótkej přestawcy sćěhowaše swjedźeńska rěč knj. fararja Šewčika. Pokaza na 10lětne žohnowane skutkowanjo towarstwa knježnow w Pančicach. Nawjaza na swjedźeń zaćišćenja Jězusowych ranow do ćěła swjatoho Franciska, podobnje kaž nětko Terezy Neumannec w Konnersreuće, a tamne zjewjenjo wo třoch złotych kulach, kotrež woznamjenjachu swjatu posłušnosć, dospołnu khudobu a knježnisku čistotu. Tute tři počinki rozłoži knjez rěčnik nadrobnišo a pokaza ze žiwjenja swj. Franciska, kak je tutón tesamse wobkedźbował, so horił za Bože kralestwo. Kelko jich mamy, kotříž maja za cyrkej něšto wyše? Ani swoje dawki njezapłaća, haj wobšudźa ju samo wo zasłużeny pjenjez. Mnohim holcam so na wsach njelubi. Tohodla ćahnu do městow, hdźež lóžše dźěło a wjacy wjeselow kiwa. Činja husto dosć hańbu swojim staršim a serbskomu ludej. Hrěšny swět so napina, jim knježnisku čistotu rubić. Dyrbimy so napřećo mjasnym lóštam z paćerjom a pobožnym žiwjenjom wobarać. Na kóncu swojoho přednoška namołwješe rěčnik, zo bychu knježny swojomu towarstwu swěrne wostałe a přeješe jomu dalšoho Božoho žohnowanja.

Po wuspěwanju zhromadnoho spěwa dachu so přitomni do „dołheje kołbasy“. Wězo njebě ta za žołdk, ale za hubu a krk, hdyž dyrbjachu ju wšitcy sobu wotwić pomhać, to rěka na papjerje. Ale tež wona namaka kónca a to jara wjesołoho. Swětłowobrazy dyrbjachu dla njedosahacoho časa wupadnyć. Budźa pak so přileżnje předwjesć. Knježny počesićchu swojoho prezesa z krasnym kwěćelom różow. We swojim dosłowje dźakowaše so knj. prezes wšitkim, kotříž su k dobromu poradźenju swjedźenja přinošowali. A nětko z nowej nadźiju a z nowymi mocami do druhoho lětdźesatak!

Swob. zjednoćeństwo kat. wučerjow w Radworju.

Lědma hdy zeńdźe so Zjednoćeństwo kat. wučerjow w tak bohatej ličbje, kaž srjedu w Radworju. Ličachmy jich 29 sobustawow a hosćaj, mjez nimaj knjeza administratora Šołtu z Kulowa. Nětčiši předsyda, knjez wučeŕ Jakubaš-Njebjelčanski, witaše zhromadźenych, wosebje tych, kotříž hewak tak husto na posedźenja njepřińdu. Po wobzamknjenju Pěskečanskeje zhromadźizny chce Zjednoćeństwo „přiručnu knižku za přirodopis“ (snadź zjednoćena z domowědu) wudać, kotrejež ćišć so na 500 hr. staja. Knjez P. Romuald-Rózeńćanski je za tutón zaměr 300 hr. wobstaral. Tuta zwjeselaca powěsć so z wulkim dźakom přija. Pjenjezy steja k dispoziciji, hdyž so prěnje eksemplary knižki wudaja. Z přehlada dokhodow a wudawkow we lěće 1928/29, podaty přez knjeza kantora Andrickoho-Radwořskoho, zhonichmy, zo čisty wunošk jara wulki njeje, hdyž so zwjetša cyłe zamoženjo do knihi styka. Tak ma Zjednoćeństwo na 1300 (njewjazanych) Nawkowych fiblow (40 wjazanych), na 1600 wulkich bibliskich stawiznow (200 wjazan.), na 190 knižkow „Einst und Jetzt“, 900 bajkow a basničkow a 1300 Napoleona Małoho a Konstantina Wulkoho. Tak su poslednje knižki jara tunje (eksemplar po 20 pjenježkach), tohodla měłe so pilnje mjez ludom rozšěrjeć. W literarnym fondźe, z kotrohož pomocu so knihe za serbski lud wudawaja, su něšto přez 300 hriwnow. Zličbowanjo běštaj knježna Welsec a knjez Kubaš přehladałoj, wšitko w najlěpšim rjedźe namakałoj, a tak bu pokładnik wuzamołwjeny.

W běhu lěta běštaj sobustawaj knjezaj fararjaj Rjeda w Kamjencu a Dórnik w Zdźěrji swój sleborny zastojnski jubilej woswjećiłoj, na kotrejž je předsyda w mjenje Zjednoćeństwa spominał. Dale napołoži sobustawam na wutrobu „40-lětne wobstaćo Zwjazka katolskich wučerjow w Sakskej“, kiž so přichodne dny (28., 29. a 31. póžnjeńca) w Drježdźanach woswjeći Z přileżnosću tutoho swjedźenja ma so jubilejny fond za studowacych na wučerstwo założić. Towarstwowy přinošk je kaž loński (3 hr.).

Potom jimaše so knjez wučeŕ Kokert-Worklečanski słowa k swojomu přednoškej: „Ćełozwučowanjo a dušine wuwiće dźěśa“. Rěčnik rozłoži, kak ma so cyły człowjek wukubłać. Wukubłanjo ćěła je runje tak nuzne, kaž rozwučowanjo ducha a rozoma. W staršich časach so bóle na poslednje dźiwaše. Pestalozzi raznje na tute dwoje zwučowanjo pokaza, potajkim hižo před 120 lětami. We strowym ćěle strowy duch. Tola nima ćełozwučowanjo być někajke přileżne hrajkanjo a rejowanjo, ma so złožować po krajnym wučbnym planje. Cyłe ćěło ma so do służby zwučowanja stajić: myški, čećelki, rucy, rjap, nozy, paže atd. Tajke porjadne zwučowanjo skutkuje na wolu, rozom, ducha a dušine samotnosće. To ma so stawać we čerstwym powětrje, nic w próšnych sokolownjach, zawrjenych rumnosćach. Wosebje ma so na dychanje kedźbować, płuca so při tym wučišćuja. Pódla tutych materielnych wuspěchow widźimy duchowne. Ćełozwučowanjo ma tež swoje mjezy, njesmě pře dołho trać, dokelž tež khětro mocy napina, wosebje na narjadach. Runje tute wužadaja sej energiju, krutu wolu, zmužitosć. Štóž ćełozwučowanjo prawje wukonja, ma dobytk. Tajkoho zwučowarja hnydom na wustupowanju spóznaješ, mysli a dźěła spěšnje.

Předsyda so rěčnikej podźakowa. Přednoškej přizamkny so žiwa rozmołwa. Při tym pokaza so tež na rythmiske turnowanjo, wubědźowanjo a orthopediske sokolenjo, kiž so powšitkownje hižo wukonja, wosebje za kipre dźěći. Wuspěch je wšelakory. Při tym narěžny so tež ważne prašenjo turnowanskeje drasty, wosebje za holcy. Jenohłósnje so za to wuprajichu, zo je naša sokołska drasta najpřistojniša a so tohodla nam najlěpje hodźi. W běhu nazymy so wospjet zhromadźizna wotměje. Městnosć so hišće postaji. — Po posedźenju so jubilej přećela Nawki na hospodnej šuli doswjeći. Tak namaka zhromadźizna harmoniskoho dozynka we sławje jubilara a swójby.

Namołwjenjo.

Štóž swój přinošk za towarstwo ss. Cyrilla a Methoda na lěto 1929 hišće njeje zapłaćił, njech to hnydom wobstara. Wot 1500 su hakle 1109 „Katolski Posoł“ na 1929 zapłaćili!

Wustajeńca „Zjednoćeństwa Serbskich Žonow".

Tydźeń mjez 5. a 12. oktobrom budźe wěnowany dospołnje serbskomu wuznamnomu narodnomu prócowanju. Třoje předewzaća budźa jón krasnić: Maćica, koncert, wustajeńca.

„Zjednoćeństwo Serbskich Žonow" zarjaduje wot 5. hač do 12. winowca swoju

„Wustajeńcu prócowanja serbskeje žony".

Što chce wustajeńca poskićić serbskomu ludej? Wona chce pokazać, kak móže tež serbska žona dobyć wuznamnosće w narodnym a domjacnym skutku!

Što chce wustajeńca? Wona chce pokazać wšě narodne drasty serbskich žonow we swojej wšelakorosći. Wona pokaže wumělske wudźěłki serbskich žonow w kreslenju, wurězowanju a molowanju, wona pokaže dale ručne dźěła zańdźenoho a tutoho lětstotka, serbsku nadobu a domjacu prócu.

Wupołožene budźa najstarše rukopisy serbskich pěsnjeŕkow, kaž tež wšě literarne dźěła tutoho lětstotka, spłodźene z ducha žónskeje prócowaŕki.

Krasne ručne wušiwanja z domizny, Morawskeje, Słowakskeje, Južnosłowjańskeje budźa tworić wosebity wotdźěl kaž wustajeńca katolskich serksich drastow a tkaninow, kiž poskići Budyski wosebity serbski wobkhod.

Kwětna pycha a swjedźeńske předewzaća budźa wustajeńcu najzdobnišo wožiwić.

Wustajeńca so wotewri w sali Serbskoho Domu njedźelu 5. winowca dop. w 11 hodź. a přepoda so popołdnju w 2 hodź. z naŕeču zjawnomu wobhladanju. Pop. w 5 hodź. čajowe popołdnje a wječor we 8 hodź. swjedźeński wječork.

Wustajeńca budźe cyły tydźeń wotewrjena a so njedźelu 12. winowca wječor z wuznamnym porjadom a swjedźeńskim přednoškom skónči.

Wulki serbski koncert.

Koncert spěw. kupki „Lumir" 8. oktobra 1930 wječor 1/28 **hodź.** w „Złotej Krónje" Budyšinskej budźe putacy přez dobre dary sobuskutkowarjow, žónskich a mužskich.

Solistka kn. Rut Krawcec (z Brunšwika) zaspěwa „Pod hwězdami" a „Sněhowki" (J. Čišinski) a „Pčołki na lipach" (M. Nawka) a hromadźe z knježnu Hanku Šrejderec dwojospěwy: „Sprewi" (P.Krječmaŕ), „Lizulinka" a „Tŕo mudrowcy" (Jan Lajnert). Knježna Dora Frajšlakec a knjez Ernst Šlamar so zjednoćitaj k dwojospěwam „Přeća" (Michał Bałucki) „W sankach" (Fr. Eress-Nawka) a „Hańžka" (Henrik Ibsen-Nawka). Knjez Pawoł Jenka wustupi na tutym wječoru w Budyšinje prěni raz samostatnje a přednjese „Domoj chcył bić!" (nar. pěseń) a „Hanka, twój luby" (M. Nawka), jako basista chce so knjez Arnošt Raš słyšeć dać w spěwje: „Wulětnicy". Knježna Katka Krawcec přednjese melodramje: „Boži sud" a „Njezbožowny", mjez tym, zo knježna Elfrida Nojhawzec na křidle zahraje: „Spominanje", „Šibak" a „Dźiwy són". Rhytmiske reje mjenuja so „Piskork" — „Wětrnik" a „Čołmaŕ", mała knježnička Rychtarjec (z Drježdźan) je jich interpretka.

Msgr. Wjacsław Kotrch sydomdźesatnik.

Mjez sławjanskimi narodami mamy tak někotrohožkuli wosebitoho přećela, kotryž je nas, słowjanskoho Benjamina, cyle wosebiće do wutroby zawrěł. Jedyn tajki swěrny přećel je arcyměšnik msgr. Wjacsław Kotrch, probst w Roudnicach nad Łobjom. Wón je minjeny pjatk, 19. septembra swoje sydomdźesaćiny swjećił. Hižo dołhe lěta woteběra naše serbske časopisy a nowiny a wudźeržuje přećelske poćahi z našim wótčincom drom. Arnoštom Muku. Joho zasłužba je, zo buchu w Roudnicach łužiske přednoški, kaž tež pěsniske wječory Serbow zarjadowane. Probst bě jich sam do Roudnic přeprosył.

Msgr. Wjacsław Kotrch pokhadźa z rólniskeje swójby w južnych Čechach, tam je so 19. sept. 1860 narodźił. Studowaše gymnazij w Č. Budejowicach a w Pisku, theologiju pak na Pražskim seminaru. Kapłanješe jako nowoswjećeny w němskich Rudnych Horach, pozdźišo w Roudnicach. Tři lěta bě faraŕ w Nechvalicach a wot l. 1902 je probst w Roudnicach. Energiski knjez běše postajeny za ćežke dušepastyŕstwo na kamjenojtej pódźe Podřipskej. Rozkćěw nabožnoho žiwjenja jomu dowěrjeneje wosady a vikariata bě přecy joho najwjetša starosć. Za kotolski čišć, kaž tež katolske towaŕstwowe žiwjenjo ma knj. probst jara wulke zasłužby, wosebje wo swjatojózefsku Jednotu, Orel, Zjednoćeństwo młodźiny, Ludowu stronu. Za joho čas bu probstowa cyrkeŵ w Roudnicach ponowjena, kaž tež rjane pišćele w cyrkwi.

Dźakujemy so swěrnomu přećelej za wšu joho lubosć a za wšu pomoc, poskićenu našomu narodej. Njech Bóh Knjez joho hišće dołho zdźerži (tak dołho kaž joho nana, kiž bě 94, a joho mać, kiž bě 92 lět)! Dźak wutrobny! Srdečné blahopřaní!

Hlond — jubilar.

Pólski primas kardinal Augustinus Hlond dósta před 25 lětami (23. sept.) přez Krakowskoho biskopa Nowaka swjećiznu měšnistwa. Joho žiwjenjoběh je tak spodźiwny, zo chcemy jón našim čitarjam podać, dokelž jim pólski knjez kardinal hewak bliže znaty njeje. Na nim widźimy jasnje wjednistwo wótcowskeje ruki Božeje předwidźiwosće. Kardinal Hlond narodźi so 5. julija 1881 w małej pólskej wjescy Hornjeje Ślezskeje jako syn pobožneju staršeju. Dwanaće dźěći wukubłaštaj po zasadach swjateje wěry, hačrunje njeběštaj žohnowanaj z časnymi kubłami. Třoch synow poswjećištaj służbje Božej. Jenoho z nich widźi dźensa zbožowna mać powyšenoho na najwyšši skhodźeńk noweje Pólskeje a wuznamjenjenoho přez wosebitu přikhilnosć Swj. Wótca Pia XI.

Knjez kardinal studowaše wot swojoho 13. lěta w Turinje pola Salezijanow. Tu wuznamjenješe so bórzy mjez swojimi sobušulerjemi. Lěta 1901 pósłachu joho jako wučerja do Oświenkćim w Pólskej na tamniši wustaw Salezijanow. 1905 dósta měšnisku swjećiznu a bórzy po tym dowěrichu jomu wutwarjenjo nowozałoženoho wustawa w Přemyslu, hačrunje běše nowy direktor lědma 26. žiwjeńske lěto docpěł. Swój nadawk přewjedźe tak derje, zo joho za provinciala awstrisko-wuheŕskeje a nawječorneje němskeje provincy Salezijanow powołachu. Też tu dźěłaše njewustawajcy a z tajkim wuspěchom, zo pod swojim třilětnym wjednistwom potřoji ličbu wustawow, přež čož wjele tysacam młodźencow wosebje z dźěłaćeŕskich worštow a syrotam dobre křesćanske woćehnjenjo zmóžni. Swj. Wótc dowěri jomu wjednistwo nowozałoženeje diecezy Kattowicskeje. Dobra organizacija towaŕstwow młodostnych je tu joho najwjetša zasłužba. Hdyž joho Swjaty Wótc wuzwoli za pólskoho primasa, běše joho luba mać prěnja, kotraž wo tym zhoni, a kotrejž so z hnujacym dopisom połneje dźěsćowskeje lubosće za dóstate dobre křesćanske woćehnjenjo w staršiskim domje dźakowaše. Też dźensa hišće waži sebi knjez kardinal wulcy swoju mać, hačrunje je wona pokorna a cyle jednora žónska. W tym je wšěm dźěćom z błyšćacym přikładom, kak maja česćić a lubować swojich staršich.

Swój jubilej woswjeći kardinal Hlond njedźelu, 28. sept., we wustawje Salezijanow w Přemysle zhromadnje z knjezom biskopom, kiž je joho před 25 lětami žałbował k służownikej Knjezowomu. Na tutym dnju składuja so po cyłej Pólskej jubilejne dary, postajene za dotwarjenjo nowoho seminara za duchownych w Póznanju.

Bóh spožč jomu hišće mnohe lěta a tysacore dobre płody we swojim skutkowanju we winicy Knjezowej.

Z cyrkwje a swěta.

Rom. Rjad Augustinow-eremitow zarjaduje jubilejny wudawk wšěch spisow swjatoho Hawštyna. Prěni zwjazk je hižo wušoł. Swj. Wótc je tónle skutk z wulkej radosću pokhwalił.

W **misijonach** dźěłaju tu kwilu 8389 měšnikow běleje rasy a wyše toho 3232 domorodnych duchownych. Najwjetši podźěl (po ličbje wobdźělnikow) ma Francózska, kiž ma 3000 misijonarow. Poměrnje (hladajo na ličbu katolskoho wobydlerstwa) stojitaj Hollandska ze 606 misijonarami) a Belgiska (z 805 mis.) na čole wšěch statow. Też misijónskich kongregacijow ma Francózska najwjacy, mjenujcy 22.

Nowy direktor vatikanskeje hwězdarnje je nětko Dr. Stein S. J., rodźeny w Nižozemskej. Joho prjedownik P. Hagen S. J., rodź. Němc, je před krótkim 83 lět stary zemrěł.

Němska ma nětkole dwě nowej biskopstwje: Aachen a Berlin. W Aachnje knježi tukwilu Kölnjanski swjećacy biskop Dr. Straeter, zarjadowar diecezy pak je kardinal Schulte jako admistrator. Też Mišnjanska dieceza čaka na nowoho wjednika. Augsburgska dieceza je mjez tym nowoho knjeza dóstała, msgr. Dr. theol. a phil. Kampfmüllera z Regensburga.

Wrótsławski kardinal Dr. Bertram je nětko arcybiskop město wjerchbiskopa. Tule njedźelu, 28. sept., nowe dostojnstwo nastupi ze swjatočnej Božej mušu, na kotrejž so bamžowa bulla přečita. Też Paderborn je nětko arcybiskopstwo. Z tym je cyrkwinska hěrarchija za Němsku zdospołnjena. Cyła Němska (bjez Awstriskeje) wobsedźi nětkole 6 cyrkwinskich provincow: 3 pruske, 1 južnoněmsku a 2 bajerskej.

Česka ćerpi pod strašnym njedostatkom na duchownych. W nimale wšěch štyrjoch diecezach Českeje njehodźi so třeći dźěl farskich městnow wobsadźić, dokelž na přihodnych kandidatach pobrachuje.

Słowakska dieceza Nitra swjeći lětsa wopomnjeśo 1100-lětnoho wobstaća. W lěće 830 założi słowakski wójwoda Přibina w Nitrje prěnju kapałku, kotruž Sólnohródski arcybiskop Adalram woswjeći.

Italske diecezy swjećachu w zańdźenych tydźenjach wopomnjeśo swj. Augustina. Wosebje swjatočne běchu wobrjady při rowje swjatoho wučerja w cyrkwi San Pietro in ciel doro w měsće Pavia. Kardinal Schuster žadaše we swjedźeńskim prědowanju, zo by kóždy duchowny našoho časa swój japoštołski skutk ze samsnym zapalom za spomoženjo dušow wukonjał, kaž před 1500 lětami swjaty Augustinus to činješe. Při swjatočnosći wobdźělichu so mnozy biskopja.

Belgiska je lětsa sto lět stara. K wopomnjeću na to wotměchu so po cyłym kraju swjatočnosće. W Mechelnje běše w awgusće wulki eucharistiski kongres. Na 40000 dźěći přistupi k Božomu blidu. Zhromadźizna žónskich ličeše na 45000 wobdźělnicow. Wulkotny běše eucharistiski procesijon. Kardinal, 30 biskopow a na 150000 wěriwych so na nim wobdźělichu. Swjaty Wótc běše wosebity breve připósłał. — Ypernska kathedrala, kotraž bu přez wójnu dospołnje zničena, je w prjedawšej krasnosći z procha stanyła. — W Antwerpenje je swětowa wustajeńca. Na wšěch dwórnišćach, při zastanišćach awtobusow a dróhowych železnicow stoja kóždu njedźelu dopołdnja sobustawy towarstwa Jězusoweje Wutroby z wulkimi plakatami z napismom: „Katolikojo, wostańće swěrni wašej njedźelskej přisłušnosći!“ — W Luwenje běše misijonski tydźeń ze sylnym wopytom ze wšěch katolskich krajow. Też wjele Polakow tam běše.

Pólska. W Milanowcy blizko Waršawy zemrě 14. junija wulki wučenc a pokorny służownik Boži Władisław Jaworski, prawnik a profesor při Krakowskej universiće. Wo nim piše „Tygodnik ilustrowany“: „Woprawdźe rjanosć a přihódnosć běštej za njoho z poslednim a njezmylnym dopokazom hódnosće. Posledni zaměr za spóznaćo běše jomu Bóh. Bóh jako najwyšša wěrnosć, lubosć a rjanosć. Jenički dróhu k njomu widźeše w lubosći a sam hódnje po njej postupowaše. Na lubosć twarješe swoje wopřijeśo wo swěće a móžnosć rozwića nic jenož jednotliwoho človjeka ale też cyłych narodow. Tak zhubichmy w nim človjeka: přikładnoho křesćana, kaž wěrnoho a pokornoho służownika Božoho, kotryž kaž bibliski Job sputany do hórkich martrow ćěła je předoby přez móc ducha. A hdyž je skónčnje nas wopuśćił, wostanje tola mjez nami žiwy přez swojoho ducha a předewšěm přez móc, złożenu na lubosć jako najwyššej srědnicu k zbožu.

Swětowy protest přećiwo bolšewikam. W Feldkirch (w Tirolskej) započachu so wobrjady 10. kongresa mjezynarodnoho zwjazka katolskich dźěłaćerjow (JKA) pod wjednistwom biskopa Waitza. Zwjazk spominaše na swój prěni jubilej 10lětnoho wobstaća. Kardinal Pacelli běše postrowy Swj. Stoła póslał. Kongres zaběraše so wosebje z komunismom, z joho rozwićom a joho wotpohladami. W tym zmysłu přiwzachu so přihódne namjety a pokiwy.

Ruska wojuje mjez tym dale ze starej zasakłosću přećiwo wěrje a křesćanskim nałožkam. Tu khwilu wojuje z wosebitej njemdrosću přećiwo sakramentej mandźelstwa. Po najnowšich postajenjach smědźa so mandźelstwa rozwjazować na pósće. Zastojnik zapisuje tam, štóž chce so dźělić dać. Cyła keklija traje jenož nětkotre mjeńšiny. Podobnje zapisaju so nowe mandźelstwa. Papjera so wupjelni, zastojnik přilěpi znamku w hódnosći hriwny a — mandźelstwo je zwjazane. Na kak dołho, je wězo druhe prašenjo.

Cyrkwinske powěsće.

Radwoŕ.

Wěrowani: Michał Šćapanec a Marija Delanowa wobaj z Radworja. — Pawoł Pólec ze Šleskeje a Marta Menclec z Kamjenjeje. — Pawoł Smolic z Baćonja a Marija Šmidkec z Radworja. — Franc Grubertec z Radworja a Marija Šěrakec z Miłoćic. — Beno Wowćeŕkec (Schäferec) ze Zdźěrje a Hańža Čórlichec z Kamjenjeje. — Jakub Rěčkec z Radworja a Hańža Šołćić z Wotrowa — Pawoł Bělk z Radworja a Marija Šołćic z Ralbic. — Jurij Šenkec z Bronja a Hańža Klimantec z Radworja. — Jakub Šewcec (Schusterec) z Hórkow a Hańža Donatec z Kamjenjeje.

Wumrěći: August Glücklich z Bronja, 54 lět. — Jakub Handrik z Radworja, 56 lět. — Khata Hantušec z Radworja, 69 lět. — Hana Bušina z Boranec, 62 lět. — Madlena Misalina (rodźena Panec) z Miłkec, 28 lět. — Ota Hercich z Khasowa, 69 lět. — Marija Mendelka z Radworja, 68 lět. — Hańža Winańka z Radworja, 32 lět. — Hańža Rjeńčowa z Radworja, 50 lět.

Za cyrkej kralowny swjatoho różowca w Radworju su dale darili: na Wowćeŕkec-Ćórlichec kwasu w Kamjenjej 26 hr., na Rěčkec-Šołćic kwasu w Radworju 35 hr., na Šenkec-Klimantec kwasu w Radworju 61 hr. (Na kwasach, kotrež tu njesteja, njeje so hromadźiło).

Njebjelčicy.

Juli — september. Křćeni: Jakub, m. s. Michała Rječki dźěłaćerja a Pěskecach. Beno Pawoł, m. s. Jana Lehmanec kublerja w Njebjelčicach. Monika Hana, m. dź. Josefa Justa khěžkarja w Njebjelčicach. Marija Lejna, m. dź. Mikławša Buka dźěłaćerja w Pěskecach. Herta, m. dź. Filipa Jakubaša wučerja w Njebjelčicach.

Wěrowani: 28. 7. Wudowc Jurij Rjek khěžkař w Kašecach a Madlena Cyžec służowna ze Serbskich Pazlic.

Zemrěł: 22. 8. Jakub Šěrak, wumjenkař ze Serbskich Pazlic, 73 l., 2 m., 1 dź. (Zemrě we Worklecach).

Wšelčizny.

Pokojenjo. Hósć k hosćeńcarjej: „Luby knježe hosćeńcarjo, skoržiće tola nastajnosći pře tele hubjene časy. To wšak maće też prawje: časy su hubjene. Ale hižo za dołhi čas was po prawym ženje strózbnoho wohladał njejsym. Ja myslu, tych hubjenych časow dla byšće tola też bóle zlutniwy być mohł, abo njeměniće?“ — Hosćeńcař na to: „Ow, luby knježe, wodajće, to wšak prawje njerozemiće! Chcu wam tu wěc trošku wujasnić. Hladajće, hdyž sym sebi takle škleńčku abo pjeć, šěsć klumpnył, potom sym hnydom cyle hinaši muž a widźu kóždoho hósća dwójcy, a to mje nimo měry pokoja!“

Towarstwowy powěstnik.

Khrósćicy. „Serbosław“ změje njedźelu, 28. sept., wječor w 7 hodź. prěnju zhromadźiznu z rjanym přednoškom. Wšě sobustawy a přećelow wutrobnje přeprošuje

předsyda.

Župa „Michał Hórnik“ přizjewja z tutym swoju porjadnu nazymsku zhromadźiznu, kotraž budźe njedźelu, 28. septembra, popołdnju 1/2 4 hodź. w Róžeńće pola Eiseltec. Winowatosć kóždoho towarstwa je, zo so wobdźěli znajmjeńša přez jenoho zastupjerja na tutej zhromadźiznje. Přednošk so poskići. Njech jednotliwe towarstwa podadźa pisomnu rozprawu wo towarstwowym žiwjenju.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 587.—589. z Budyšina: Jurij Rab, Marja Lasmanowa, Jakub Žur; 590. z Delnjeje Hórki: Mikławš Handrik; 591. 592. z Khrósćic: Michał Bjeńš, Jurij Ješka; 593. z Now. Wjeski: Jurij Wojnař; 594. z Lejna: Michał Šołta; 595. z Worklec: Jurij Opic; 596. z Nowych Bóšic: Marja Weidlichowa; 597. z Łuzča: Jan Bjarš; 598. z Hórkow: Mikł. Khěžka; 599. z Nuknic: Jakub Lebza; 600.—609. z Wětenčy: Jurij Mička, Michał Žur, Jakub Čoch, Michał Tryčk, Mikławš Khola, Mikławš Delan, Michał Hejduška, Pawoł Zachon, Jakub Weidlich, Marja Bjedrichowa; 610. z Kukowa: Madlena Ryńčec; 611. z Pančic: Jakub Skala; 612. z Jawory: Mikławš Wićaz.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1109. M. J.

Dobrowólne dary za duchownski dorost.

Knjez N. N. z Nuknic: 2 hr.

Wične płaćizny

		w Budyšinje 20. sept. 1930	w Kamjencu 25. sept. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	10,80—11,20	10,75—11,00
Rožka, nowa	50 „	—8,00	7,30—7,50
Ječmjeń	50 „	9,50—10,50	9,00—10,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—8,00	—
Wows	50 „	7,75—8,00	7,00—7,50
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	—	2,20—2,75
Butra	1 „	3,40—3,60	3,40—3,60
Syno, nowe	50 „	3,00	2,50—2,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	1,00—1,30	—1,20
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	1,80—2,00	—1,00
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	20,00—20,50	—27,00
Ržana muka, 60 %	50 „	12,50—13,50	14,25—14,75
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,75	5,00—5,25
Ržane wotruby	50 „	—5,75	5,00—5,75
Jeja	1 štk.	0,12—0,13	—0,12
Prosata 1038 štuk	1 štk.	12,00—25,00	16,00—24,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 22. septembra 1930.

Woły: 150. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 57—61 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 48—54 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 44—47. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 38—40. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 341. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 57—60. 2) Połnomjasne, młódše 50—56. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 45—48. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 417. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 50—54. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—60. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 43—47. 4) Derje picowane kruwy a mjenje jałojcy 45—54. 5) Mjenje a špatnje picowane 33—38. 6) Husumske z pastwy 28—31. **Ćelata**: 722. 1) Najlěpše wukormjene 77—82. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 70—75. 3) Špatne 60—67. **Wowcy**: 994. 1) Młódše a stare, wukormjene 65—68. 2) Starše wukormjene 55—63. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 45—50. 4) — . **Swinje**: 2969. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1 1/2 lět stare 58—60. 2) Wukormjene 60—61. 3) Mjasne 62—63. 4) Špatne 60—61. Rancy 50—52.

25. septembra 1930.

Ćelata (642): 1) 74—80. 2) 67—72. 3) 60—65. 4) — .
Swinje (521): (přez 300 pt.) 1) 58—59. 2) (240—300) 59—60. 3) (200—240) 60—81. 4) (160—200) 57—53. Rancy: — .

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchež a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken) w jara přiměrjenych płaćiznach

Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Serbski Hospodař

poručuje k nazymnomu wusywej

derječišćenu symjentnu rožku.

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Danimy pjenjezy nanajlěpje.

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel
Kotołska hasa 11

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Wjeledostojnomu knjezej

fararjej Jurjej Křižankej,

wulkomu spěchowarjej našoho Božoho domu, wupraja za 18 lětne swěrne dušepastyŕstwo

horcy dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez!“

zdobom přeje jomu dołhe lěta rjanoho wotpočinka

Wotrowske cyrkwinske předstojićeŕstwo
w mjenje wosady

Serbske gram. deski

su dóšłe.

Jurij Mencl, časnikaŕ
w Dobrošicach.

Wjeledostojnomu knjezej

fararjej Jurjej Křižankej,

założerjej. podpisaneju towaŕstwow, wuprajeja jeju sobustawy

najnutrniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!“

za wšu nałożenu prócu a starosć a přeja jomu, zo by zasy w lěpšej strowosći mohł mnohe lěta wotpočinka wužiwać.

Towaŕstwo kat. młodźencow,
towaŕstwo kat. knježnow,
wobej we Wotrowje.

LUBOSĆ NAMKA HŁOSY

Srjedu, 8. okt. 1930 z dypk. 1/2 8 hodź.
w „Złotej Krónje“ Budyšinskej

Koncert

serbskeje spěwneje kupki „LUMIR“

K lěpšomu narodno-kulturneje wěcy

Khóry, solowe a dwojospěwy; klawěrne přednoški, melodramy, rythmiske reje

Sobuskutkuja: Dora Frajšlagec, Elfrida Noihawzec Hanka Rychtarjec, Katka Krawcec, Rut Krawcec, Hanka Šrejdarjec, Pawoł Jeńka, Arnošt Raš a Emil Šlamaŕ
Dirigent: Bjarnat Krawc

Zastupne lisćiki:
za 1,50 a 1 hr. w Smolerjec knihićišćeŕni, we hudźbnym domje A. Foerstera (Kejžorska hasa) a K. Gudera (Seminarska hasa)

Wutrobny dźak a „Zaplać Bóh!“

wuprajamy wotkhadźacomu wjeledostojnomu

knjezej fararjej Jurjej Křižankej,

kotryž je jako wučeŕ nabožiny přez 18 lět naše dźěći pilnje wuwučował. Dołhe lěta bě tež naměstny šulski dohladowaŕ a pozdźišo sobustaw šulskoho předsydstwa.

Za wšu swěrnu prócu, našej šuli spožčenu, dźakujetej so

We **Wotrowje**, 25. septembra 1930.

Šulske předsydstwo,
Šulski wubjerk.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoréčak čo. 3895.

40. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **4. oktobra 1930.** | **68. lětnik.**

Twój różowc.

Lěćo je khude na cyrkwinych swjedźenjach, jako by cyrkeŵ z tym ličiła, zo ludźom khwile njezbywa k swjedźenjam. Swj. Marije donjebjeswzaća je jenitki.

Z měsacom oktobrom pak so zasy šěroke wrota wotewrja, z kotrymiž začahnu wšelake Serbam jara witane swjedźenje: naše kermuše, swjedźeń Khrysta Krala, Wšěch Swjatych a wšěch khudych dušow.

A kaž by na procesijónskich dnjach ze swojim wosadnym procesijónom w Różeńće z wrotami do cyrkwineje zahrody zastupił, strowjo swoju maćeŕ, tak wupina so nad wrotami nazymskich cyrkwinych swjedźenjow mócny a rjany wobłuk. Nad nim stoji swjećo maćerje Božeje a kołowokoło čitamy napismo: Zbóžny človjek, kotryž mje posłucha a kotryž kedźbuje při mojich durjach wšědnje a čaka při wudwjernjach mojich duri. Swjećo a napismo pak je ze samymi różemi wupyšene.

Su to duchowne róże: Wšě te milijóny Strowa sy Marijow a Wótče našow, kotrež w tutym měsacu Marijine dźěći so modla na cyłym swěće a we wšěch rěčach a wšěch krajach, pak same za so we swojich jstwičkach a domach, pak wótře a swjatočnje sta a tysacy hromadźe we swojich cyrkwjach.

Što měniće, lubi Serbja, njeje při tutym mócnym kěrlušowanju też serbski lud pódla abo — Posołej so słowo w šiji haći — nochcył wjacy pódla być?

Prajće sami: Je tu hišće pola nas ta sama stara lubosć k modlenju rózarija? Njenadeńdźemy přecy časćišo, zo Serbja nimaja swój różowc při sebi? Prašamy so dźěći w šuli, dźěći w cyrkwi, samo před swj. spowědźu: Maće swoje rózarije sobu, kak často słyšimy słowo, smy zabyli!

Prašejće so našu lubu młodźinu: Maš stajnje swój różowc sobu, kak spodźiwnje na tebje hlada tuta kudźelwłosata knježnička, tutón zróstny serbski pachoł ze swojim kavalěrowym rubiškom.

A kak stoji z našimi serbskimi nanami, hdyž so žona wopraša: Mužo, praj mi, hdźe dha maš swoje rózarije? Ja je podarmo pytam we twojich kholowach a wšěch druhich zakach. A wón něšto bórči do so: Ja njewěm, hdźe sym je wostajił. Ale wědomy sebi njeje, zo je drohotku přisadźił, zo by hladał, zo spěšnje zasy k nowym přińdźe.

Kelko namakanych rózarijow wisa druhdy w cyrkwi při durjach a žana khuda duška wo nje njerodźi. Haj samo, w . . . cyrkwi wisachu dołhi čas romske rózarije z křižikom z relikwijemi, kiž bě něchtón zhubił a mysliće sebi, zo by samo tute něchtón parował a so na faru přišoł woprašeć: Njeje něchtón moje rózarije namakał? A wohladane! Za wšelakimi druhimi wěcami maja naši ludźo wjetšu žadosć, kaž za swojimi rózarijemi a z wuwzaćom swj. rózarijow na něšporje je mała čŕjódka, kotraž by też hewak rózarije ze zaka wućahnyła a so počinała je modlić. To je w cyrkwi. A kak stoji z twojimi rózarijemi zwonka cyrkwje, doma, na twojich wšědnych pućach a wšelakich šćežkach?

Njeje hišće dołho, tu bě w měsće elektrika muža přejěła a wbohi bě wědomjo zhubił. Nichtón njewědźeše, što je. Tu přepytachu joho zmachi a namakachu tam różowc. Hnydom spóznachu, zo je katolik a pósłachu po katolskoho duchownoho. To měješe so wón swojomu różowcej dźakować.

Mój luby! Hdy by ty to był a tebje něhdźe na puću awto přejěło: Bychu też pola tebje różowc namakali, zo by hišće mohł doma wobstarany być a z Bohom wujednany wumrěć? Tule wěc sebi tola khětro překusaj, prjedy hač dale čitaš!

Posoł sebi mysli: Katolski Serb a joho różowc runje tak wuzko a kruće hromadu słušataj kaž słowčcy katolski a Serb. Štóž tutej słowčcy dźěli, serbsku dušu dźěli a daji a štóž słowčcy rózarij a katolski Serb by chcył rozrězać, by pomhał naše katolske Serbstwo dajić a pačić.

Loni je Posoł na puć do měsaca oktobra přinjesł nastawk: Swjaty różowc w serbskim domje, chce lětsa hišće hłubšo a krućišo zapřimnyć a byrnjež rana bóle bolała a je tohodla napisał: T w ó j różowc.

Twój różowc — tak Posoł pisa. Za tebje pak rěka napismo: Mój różowc a za kóždoho: Swój różowc!

Što wě, hač budźa tute rjadki wšitcy tak wćipnje čitać, kaž wóndy nastawk: Twój nawoženja! Lědoma

bě Posoł ćopły přišoł do domu, tu so Hanka a Hilžka, tu so Jakub a Kata počinachu torhać wo njón a skoro běchu tutoho nawoženju roztorhali a po nim by było.

Posoł měni, zo móže so porunjo nawoženi też hišće swjaty różowc widźeć dać. Ma tola wšelake lěpšiny, kiž najlěpši serbski nawoženja nima.

Posoł měni, zo prašenjo: Twój różowc njeje jenož nabožne prašenjo, kiž nam nabožnu serbsku dušu wotkrywa abo wodźěwa, ně, to so zda Posołej też zdobom narodne prašenjo być, kiž mohło też w narodnych serbskich časopisach stać. Z tutym prašenjom za rózarijemi w serbskej rucy zwisuje kruće hromadu prašenjo: Kak stoji z našim ludom dźensa a kak budźe z našimi Serbami w přichodźe.

Telko je so hižo rěčało a pisało, kak dźensa stoji z našim ludom a kajke su wuhlady do přichoda, zo Posoł wo tym nětkle nochce pisać. Ale jasnje a raznje chce tola wšěm wjednikam serbskoho ludu a wosebje wšěm wjednikam katolskoho serbskoho ludu a tu zasy wšěm wjednikam młodoho serbskoho ludu, potajkim staršim, knježstwam, dźěłodawarjam, našim wučerjam a duchownym do duše zapołožić prašenjo: Njeje prašenjo za rózarijemi w rukach serbskeje młodźiny zdobom prašenjo jeje přichoda, jeje zboža a njezboža? Njeje z tutym prašenjom zdobom zjednoćene tosame prašenjo: Kak stoji z twojim česćowanjom swj. Marije, kralowny swj. różowca?

Posoł smě tute prašenjo stajić na w š ě ch serbskich wjednikow, dokelž je a chce być nabožny a narodny wubudźowaŕ cyłoho katolskoho serbskoho ludu a do tutoho słušeja wšitcy katolscy Serbja, njech su powołanja, kajkohož chcedźa. To wězo njeńdźe, Posoł wobhladować za organ wšědnoho ludu w mazanym kitlu, a štóž snadź něšto lěpši kabat nosy, chcył prajić, za mnje Posoł njeje a mi ničo prajić nima. Za to su druhe časopisy. Potajkim Posoł staja tute prašenjo: Twój różowc za wšón katolski serbski lud, a kóždy, samo też duchowny, dyrbi na to wotmołwu sebi podać. Štóž chce z našim ludom derje měnić, komuž joho nětčiši staw a přichodny dóńt woprawdźe zależi na wutrobje, kotryž nima jenož jenostronsku lubosć a zahorjenosć za serbski lud, kaž spěw, šport, ratarstwo, šula, nowinarstwo, politika, wojerstwo a tak dale: ně, štóž ma cyłu lubosć k cyłomu ludej, potajkim joho čěłej a joho duši, štóž ma starosć za joho časne a wěčne zbožo, nic jenož za joho pola a statoki, za joho te a druhe należnosće, tajki njemóže so zminyć prašenja: Što budźe a što by było z našim ludom, jeli by z różowcom we serbskej rucy so minyła joho wukhwalena pobožnosć k swj. Mariji, kralownje serbskoho ludu?

Słyšimy snadź rjec: Ja mózu tola swjatu mać Božu a moju kralownu česćować bjez toho, zo bych swjaty różowc so modlił. Tutón mi jako nowočasnomu Serbej tak njestoji. Prjedy bě snadź to za lud dobra modlitwa, hdyž njebě hišće šulske wukubłanjo tak zarjadowane a wuwite, zo njemějachu knihi a njemóžachu čitać. Dźensa pak je wšo hinak a mamy krasne a rjane modlerske a rozpominace knihi, tuž mi wjacy trjeba njeje, za rózarijemi přimać. Z cyła je mi modlitwa najlubša, kiž so sama wuronja z mojeje duše a nic tajka, kiž mi hakle druhe mysle a ideje nanuzuje.

Luby přećelo! Posoł dawa ći a dyrbi ći dać jara khutnu wotmołwu. So wě, zo njeje žane cyrkwine dogma, to rěka swjatočnje za wšón swět wozjewjena a k wěrjenju přinućena wěrnosć wěry, zo dyrbiš so różowc modlić, a zo by z cyrkwje wuzamknjeny był a swoju wěčnu zbožnosć přisadźił, njebyli to činił.

Tola na druhej stronje dyrbiš zaso přidać, zo swj. różowc wobstoji ze samsnych dogmow a swjatočnje wozjewjenych wěrnosći wěry a to tych najwažnišich, kaž su to swjaty křiž, japoštołske wěrywuznaćo, wótče naš, strowa sy Marija, česć budź Wótcej a tamne pjatnaće swjatych potajnosći ze žiwjenja Zbóžnikowoho a joho swjateje maćerje.

Dyrbiš přidać, zo je twoja winowatosć, tute wěrnosće rozpominać, njeby z cyła różowc nam znaty był. Štož njeznaju, to za zańč nimam a tak by też było ze wšěmi wěrnosćemi swj. wěry, nochcemyli je časćišo pobožnje rozpominać.

Dyrbiš dale přidać, zo woprawdźe njeje žaneje modlerskeje knihi, hdźež by wšo tak jasnje, tak skrótka, tak njewuprajnje systematiscy, zhromadnje a dokładnje zestajane nadešoł, kaž pola swj. różowca.

Dyrbiš mi přidać, zo njeje žana cyrkwina kaznja: dyrbiš modlitwy čitać, ale mamy přikaznju, zo dyrbimy rozpominać. Mjez samym čitanjom a rozpominanjom je pak rozdźěla, swj. różowc pak će nuzuje k rozpominanju, dokelž wšo druhe wostaji, štož twoju wćipnosć a žadosć za nowymi formami a krasnymi słowami by spokojiło. Z cyła rjeńšich mysličkow, słowow, wobrazow a w lěpšej formje podatych nimamy, kaž swj. różowc nam poskića.

Dyrbiš dale přidać, zo je swj. mać Boža sama była, kiž je swj. różowc tak rjec na zemju přinjesła, jón so modlić.

Chceš mudriši być kaž wona, najmudriša knježna, stoł mudrosće?

Dyrbiš dale wědźeć, zo swjata cyrkeŵ sama najnależnišo poruča swj. różowc, a swojim dźěćom jón do ruki tłóči. Chceš-li ty lěpje wědźeć jako wona?

Swjeći Boži a najnadobniši křesćenjo su so swj. różowc modlili a tute wobmyslenja a bolosće njeznajachu jako ty.

Ty sy snadź hižo 20, 30, 40 haj 50 lět dołho słyšał wo swj. różowcu prědować a to žadyn zaćišć njeje w twojej duši zawostajiło?

Sy snadź widźał twoju mać abo twojoho nana na marach ze swjatym różowcom w rukomaj a to tebje njehnuje?

Sy widźał a słyšał pobožnych kemšerjow abo putnikow do Różanta, kak so modla tući swj. różowc a ty takle rěčiš a sudźiš wo tutej modlitwje?

Hdyž běchu naši Serbja w awdijency pola swj. wótca Pija XI., słyšachu z joho erta napominanjo k modlenju swj. różowca.

Cyrkeŵ so modli a wuči tebje so modlić a ty takle rěčiš?

Ně, lubi Serbja, budźće přeswědčeni: wokoło swj. różowca so sobu wije prašenjo našoho přichoda!

Kaž Bóh něhdy swjatomu ludej přez swj. służownika Mójzesa da prajić tute słowa: Hlejće, połožu před was žohnowanjo a poklećo. Jeli zo dopjelniće wšitke Knjezowe kaznje, budźeće požohnowani w domje a na polu, požohnowany budźe płód wašeje role a płód wašoho skotu. Požohnowani budźeće wy sami při swojim přikhadźe a při swojim wukhadźe. Jeli zo pak Knjezowomu hłosej njebudźeće posłušni, přińdźe poklećo na was!

Runje tak mohła rěčeć k wam njebjeska mać a kralowna!

Dwě swjatnicy kralowny swjatoho różowca ma naš mały ludźik w swojim kraju w Kulowje a w Radworju. Njejstej tutej hižo samej žiwej a do kamjenja wurubanej k modlenju swjatoho różowca? Njejsu zwony wšěch serbskich cyrkwjow jenitki přeprošowacy hłós k modlenju swj. różowca?

Njechamy druhe ludy a narody křiwdźić jako mjenje hódne. Tola to dyrbimy wuznać, zo su słowjanske ludy, dokelž běchu stajnje khude a pokorne, marijanske ludy. Hlejće na Polakow, hlejće samo na wbohich Rusow, hlejće na Słowakow!

Sće hižo widźeli wbohi lud k nohomaj swj. maćerje Božeje na jeje hnadownych městnach? Jeno ze sylzami myslimi sebi na swjatnicu w Czenstochowje.

Běchmy w Loretto, Maria Einsiedeln, Maria Zell a tak dale. Štož pak naše wóčko w Czenstochowje wohlada, to žadyn jazyk wuprajić njezamóže a žane pjero wopisać.

Tuž lubi Serbja! Ze swjatym pismom na swjedźenju swj. rózarija přiwoła wam Posoł: Posłuchajće wučbu, budźće mudri a njezaćisńće ju.

Budźće mudri! Nic w zmyłu našich nowočasnych mudračkow, kotrymž tohodla różowc do ruki nochce, dokelž hordosć z jich nopa nochce. Różowc je pokorna a ponižna kwětka, tak pokorna kaž dyrbi naša duša być. Tomu Serbej pak, kotromuž nós stoji, Bóh wě, hdźe, a byrnjež Bóh joho hišće bóle ponižał a wusłěkał, tomu wězo je różowc kopšiwa w rukomaj. To wožaha joho hordosć a tuž ju njebjerje do ruki.

Twój różowc budźe wón tak prawje hakle w twojej smjerći!

Jeli je był swjaty różowc w žiwjenju dobroho Serbja joho ćichi přewodnik a přećel, jeli je podźěla měł na joho starosćach a dźěłach, na joho wjeselach a zrudobach, jeli je wón był naše swójstwo a wobsedźeństwo w žiwjenju, zo so jón stajnje, haj wšědnje modlachmy a běchmy po joho wučbach žiwi, potom budźe też naše wjeselo, naše pokojenjo a naša česć, hdyž budźemy z nim pyšeni ležeć w kašću. Što budźe nam potom pomhać? Naše pjenjezy? Naše kubła, łuki, pola. Naše powołanjo? Naši přiwuzni? Što budźe tebi tróšt a wjeselo? Jeničcy twój różowc. jn.

Politiski rozhlad.

Nowy financny program němskoho knježeństwa.

Po dołhim wuradźowanju je němske knježeństwo swój nowy financny program wozjewiło. Bě dźěn slubiło, nowomu němskomu sejmej wobšěrne zakonjowe naćiski k wustrowjenju němskich financow a němskoho hospodarstwa předpołožić. Nětko je wone tute slubjenjo dopjelniło. W powójnskich lětach je Němska swoju wulku potrjebu kapitala z požčonkami z wukraja spokojiła. Nětko dyrbi a chce swoje wudawki też z němskimi pjenjezami kryć. Za běžne lěto 1930 dyrbimy z tym ličić, zo změja naše financy hač do 900 milijónow hriwnow njedostatka. Z lutowanjom, kajkež chce němske knježeństwo w lěće 1931 přewjesć, dyrbi so na 1 milijardu hriwnow nalutować. Tak by němski etat wurunany był.

K zniženju wudawkow slědowace naprawy służa:

1. Skróćenjo zastojniskeje mzdy. Mzdy němskoho presidenta, kanclera a ministrow, zdobom diäty (dnjowe zarunanjo) zapósłancow so wo 20 procentow, mzda němskich zastojnikow a zastaranske dóstatki dóstawarjow čakanskich pjenjez a dóstawarjow penzije wo 6 procentow zniži. Ze zniženjom mzdow a penzijow so za němski stat lětnje **120 milijónow** hriwnow zalutuje.

2. Skróćenjo pola přepokazanjow. Ze zniženjom zastojnskich mzdow po tej samej měrje w němskich krajach a gmejnach hodźa so přepokazanki z dawkow němskoho stata na němske kraje wo něhdźe 100 milijónow hriwnow skróćić.

3. Zawěsćenjo dźěłonjemějerjow. Wurunanjo dokhodow a wudawkow **zawěsćenja dźěłonjemějerjow** ma so přichodnje bjez trjebanja němskoho hospodarskoho plana zawěsćić. **Podźěl němskoho stata při wudawkach za krizowe spomoženjo so w hospodarskim planje na 420 milijónow hriwnow wobmjezuje.** Zakładna reforma zawěsćenja dźěłonjemějerjow so přihotuje.

4. Wušmórnjenja w němskostatnym hospodarstwje. Wudawki w hospodarskim planje so pornjo lětu 1930 wo **300 milijónow** hriwnow zmjenša. Za wurunanjo w hospodarstwje 1931 je z wuměnjenjom, zo so **dawki njewoženjenych a pjećprocentski přiražk k dokhodnomu dawkej dale zběra.**

Po wozjewjenju swojoho financnoho a hospodarskoho plana je Brüning też hnydom z wjednikami wšelakich politiskich stronow jednać započał. Tak měješe bórzy po tym rozrěč z pruskim ministerskim presidentom Braunom a ze socialdemokratiskimaj zapósłancomaj Müllerom a Welsom. Posudźuja, zo njeje njemóžne, zo kancler tak wjetšinu we němskim sejmje za knježeństwowy program zwjedźe. Wěsće budźe wón dale ze wšej energiju, kaž smy pola njoho nětk hižo zwučeni, za přewjedźenjo swojich naprawow skutkować. Najprjedy budźe sebi knježeństwo žadać, zo sejm nuzowe wukazy do mocy staji.

We wukraju je so nowy němski financny plan jara sympatiscy posudźował. W Americy su nowiny pisali, zo je najwobšěrniši a najkhrobliši reformski plan, kotryž je němske knježeństwo hdy wudało. Tutón přetrjechja wšě lutowanske programy Parkera Gilberta wo wjele. Kaž w Americy, tak je też w Jendźelskej jara dobry začišć zbudźił. „Times“ praji, zo tónle program pornjo dotalnym methodam prózdnych lubjenjow z dowěru napjelnja.

Hač sejm financny program woprawdźe přiwozmnje? Što wě?

We Ulmskim procesu

dla wjelepřerady někotrych oficěrow krajneje wobory, žadaše zastupjeŕ stata za wšěch tŕoch wobskorženych twjerdźiznu na 2 lěće a 6 měsacow. Přepytowanska jatba dyrbi so jim dospołnje přiličić. Dale žadaše za Ludina a Scheringera pužčenjo ze służby krajneje wobory. Třeći wobskorženy Wendt njepřisłuša ji wjacy, kaž je znate. Z „Zuchthausom“ njemóža khłostani być, dokelž njejsu z njećestnoho zmyslenja jednali. Hdyž też z wopaćneje, tak su tola přecy z lubosće k wótčinje jednali.

Nazymska zhromadźizna župy „Michał Hórnik“.

Najrjeńše nazymske Bože słónčko bě njedźelu 28. sept. bohatu syłu wjednikow serbskich narodnych towarstwow do Różanta na zhromadźiznu župy „Michał Hórnik“ nawabiło. Wótčinska lubosć we wutrobach wobdźělnikow a rjane słónčne wjedro w rjanej harmoniji w bohatym wobdźělenju swój płód žněještaj. Přez 50 našich swěrnych a njesprócnych narodnych dźěłaćerjow bě so zešło, tak zo korčmarske rumy lědma dosahachu. To je kročel doprědka, přetož na prjedawšich župnych zhromadźiznach na dźěławych dnjach bě wopyt husto dosć khuduški. Snadź budźa też pozdźišo njedźele najpřihódniše. Za dźěławosć w towarstwach dźěn su runje župne zhromadźizny nimo měry ważne a rozsudne. Też w Różeńće smy začišć dobyli, zo budźemy hišće w někotrymžkuli tajkim posedźenju so zeńć a wuradźować dyrbjeć, prjedy hač so też župine zjězdy k połnosći swojoho zaměra a swojeje ważnosće wurostu.

Knjez župan kapł. Jurij Hórnik z Khrósćic wotewri zhromadźiznu z narodnej himnu „Rjana Łužica“. Po powitanskich słowach přiruna wšelakosć w župje zastupjenych towarstwow ze wšelakosću trunow na harfje, kotrež pak so tola we wěstym hłosowanju ke krasnej harmoniji zhromadźa.

Na to poda knjez župan rozprawu wo župinym dźěle wot hłowneje zhromadźizny Domowiny w naléću w Budyšinje, abo lěpje wot tydźenja abo dwaj prjedy, hdyž bu w Khrósćicach za župana wuzwoleny. Wosebje škitaše też swoju župu před njesprawnym posudźowanjom w „Serb. Now.“ dla słaboho wopyta na hłownym zlěće w Rakecach. Hdyž też wšelake towarstwa snadź tam njejsu korporativnje zastupjene byłe, štož ma so wobžarować, su tam mnozy jednotliwcy, wosebje z kónčin, Rakecam přimjezowanych, so jara bohaće wobdźělili. Dalokosć, wobćežne zwiski kaž też deščik běchu bohaćišomu wopytej w Rakecach zadźěwałe.

Na to poda knjez wyšši wučeŕ Słodeńk swój referat wo „spěchowanju narodneje mysle w našich towarstwach“, lěpje přez jednotliwcy našich towarstwow. W nimale hodźinskim přednošku pokaza na ważne a palace winowatosće, kak móžemy a dyrbimy w žiwjenju swoju narodnu lubosć

pokazać w skutku. Jednotliwe dypki běchu: Njewoteběrajće cuze nowiny, hdyž snadź ani naše serbske nimaće; ścelće swoje dźěći do serbskeje šulskeje wučby; njerěčće špatnu serbsćinu; hospodarscy podpjerajće najprjedy swojich ródnych bratrow; politiscy budźće bóle přęzjeni; waša swójba budź ryzy serbska! To su ważne apostrofy za kóždoho jednotliwca. Bjez woporow nichtó tutón narodny program njepřewjedźe. Serbstwo njewobstoji jenož we rěčenju, najmjenje w swjedźenjach, ale wjele bóle we swěrnym a swědomitym dźěle. Tutu njesprócnu dźěławosć móžeće wosebje wot nacional-socialistow wuknyć.

Referatej so žiwa rozmołwa přizamkny, kotraž wjele časa žadaše. Njech snadź też njebě wuspěch tón, kajkohož běchmy so nadźijeli, tak pokaza so tola zasy, zo smy we wšelakich ważnych prašenjach hišće dosć w njejasnym, čohoždla dyrbja so prašenja dosć derje překusać, štož druhdy jara dołho traje. Ale zda so, kaž bychu so druhdy wěcy najprjedy do praksy přewjesć dyrbjałe, prjedy hač so wot zhromadźizny přiwozmu. Knjez administrator P. Rom. Domaška měni, zo tola pola nas katolskich Serbow wobstojnosće tak hubjene njejsu, kaž so druhdy barbi. Naše zapiski dopokazuja, zo njejsmy w běhu zańdźenych sto lět woteběrali. Měli jenož we wšěm prawje sebjewědomje postupować. Też našich rjemjesłnikow a korčmarjow dyrjbjeli pohnuć, ze serbskimi napismami so našich serbskich pjenjez hódnych sčinić. Dosć nuzne prašenjo serbskoho strowjenja narěžny knjez kapłan Handrik. Naša młodźina njewužiwa wjacy powšitkownje naš katolski postrow: „Budź khwaleny Jězus Khrystus“. A wosebje w městach so njehodźi wšudźe trjebać. Tuž je nuzne, zo mamy wyše prěnjoho hišće druhi powšitkowny serbski postrow, zo so njebychu mjez tym skepsane němske strowjenja zahnězdźiłe. Knj. kapł. Nowak rěči za to, zo by so prastary křesćanski postrow „Pomhaj Bóh“ zawjedł pódla katólskoho postrowa, wosebje tam hdźež njechaja prěnoho wužiwać. Tola měnjenja běchu hišće dosć wšelake, štož bě z rěčow kk. fararja Šewčika. dra. Rězaka wučerja Šołty widźeć. Je škoda, zo so runje wo tymle dosć khutnym prašenju ničo krute njewobzamkny.

Knjez župan nam wozjewi, zo smy wot towarstwa „Adolf Černý“ na 100 dr. Pátowych čitankow dóstali, wot kotrychž móže kóžde towarstwo někotre pola zapisowarja Lešawy w Kozarcach dóstać. Zdobom namjetuje, zo mělo so nětkole w zymje w towarstwach pilnje přednošować wo serbskich stawiznach, pismowstwje a basnistwje. Knj. cand. phil. Wowčerk přida k tomu nowy namjek, zo by so założił župiny dźěławy wubjerk, kiž by dźěło přihotował a towarstwam doporučował. Njenamaka pak za to wjele přećeli, dokelž běchu mnozy měnjenja, zo ma so towarstwam swoboda wostajić dla jich wšelakorych směrow. Tola je so postajiło, zo so na zwjazki žadosć zapoda, zo chcyłe swědomiće po postajenym (sami wudźěłać!) programje dźěłać. Jednotliwe zhromadźizny dyrbja derje přihotowane być, zo bychu wšitcy połny wužitk z nich měli. Referaty jednotliwych towarstwow maja so we wućahu wozjewić. Městožupan Jan Guda skorži wosebje na hubjene pjenježne wobstojnosće při zdźerženju našich serbskich ratarstwow, dokelž nimamy žanoho pjenježnoho wustawa, kiž by nam trěbnu pomoc poskićił. Na naprašowanjo „Serb. Nowin“ je so wot zhromadźizny na „Serbske Nowiny“ sćěhowaca resolucija jenohłósnje wobzamkła:

Połojca redakcije ma być katolska.
Ćišć ma być łaćonski.
Wšě wosobinske wupady maja wuwostać.
„Nowina“ ma być křesćanskoho raza.

Na tři hodźiny běchmy wuradźowali. Župan skónči zhromadźiznu z katolskim postrowom.

Je nětko najważniše, zo też něšto ze symjenja, kiž je so wusyło, zeskhadźa, so wuwije a płody přinjese. Njech towarstwa w zymje pilnje dźěłaja, zo by naša župa była k nalětnej zhromadźiznje w najrjeńšim kćěwje, a hdyž potom župan swoju harfu pruhuje, njech prawje žiwje klinči: „My smy wotućeni a njespimy.“ *jlk.*

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Wulki serbski koncert. Srjedu, 8. oktobra, wječor 1/2 8 hodź. woswjeći so w salomaj Budyšskeje „Krony“ wulki serbski koncert ze ženje hišće słyšanymi kompozicijemi (spěwami) našoho mištra Bjarnata Krawca. Koncert wuwjedźe spěwna kupka „Lumir“, kiž přisłuša wulkomu serbskomu spěwnomu zwjazkej. Konzert nawjeduje knjez direktor Krawc sam. Naspomnjenja ważne je, zo w Serbach znaty wjednik serbskoho spěwarstwa a hudźbnoho žiwjenja, knj. direktor Krawc w najbližšim času swoje 70. lěto docpěje. Počesćmy a mytujmy joho žiwjeńske dźěło za Serbow z najbohatšim wopytom. Wězo je po koncerće zaso pěkna rejka.

— Njedźelu 5. oktobra su w našim měsće klamy wotewrjene, a to dopołdnja wot 1/2 11 hač do 12 hodź. a popołdnju wot 1/2 2 hač do 6 hodź. Štóž drastu za nazymu a zymu trjeba, móže sebi ju po přihódnych płaćiznach nakupić.

— **Wustajeńca „Zjednoćeństwa serbskich žonow“.** Jutře njedźelu, 5. oktobra 1930, dopołdnja w 11 hodź. wotewri so w sali Serbskoho domu w Budyšinje wustajeńca ze swjedźeńskej narěču. Popołdnju wot 5—6 hodź. je zabawna, tak mjenowana čajowa hodźinka z poskićenjom serbskich narodnych rejow a hudźby. Wječor we 8 hodź. zarjaduje so swjedźeński porjad: Prolog, narěč, serbske spěwy, žiwe wobrazy ze serbskeje domjacnosće. Poskića so też serbske gramofonowe deski z wótřeréčakom. Po tym su reje. Wustajeńca pokaže wšě narodne drasty našeje Hornjeje a Delnjeje Łužicy, hordostnu pychu serbskich žonow a holcow, domjacu nadobu, domjace wušiwanja atd. Dale pokaza wustajeńca krasne wurězowanja, malby a drjeworězby knj. Hanki Krawcec z Drježdźan. Z wosebitej pychu budźa wušiwanja ze słowjanskich krajow. Za naše katolske Serbowki budźe wustajeńca wosebje zajimawa, dokelž firma Johannes Schaaf wustaja wšě družiny pyšnych drastow katolskich Serbowkow, najnowše banty, tkaniny, rubiška atd. Tohorunja wustaja so wšě literarne dźěła serbskich prócowarkow Hornjeje a Delnjeje Łužicy. — Čohodla so tuta wustajeńca zarjaduje? Wona chce Serbam pokazać rjanosć serbskich narodnych drastow, chce jich pohnuć k lubosći k swojomu. Wustajeńca chce pokazać, što serbska žona zamóže wukonjeć za dom a narod w serbskim kraju! Zjednoćeństwo serbskich žonow zasłuži sebi při tajkim wurjadnym předewzaću podpjeru najšěršeje zjawnosće!

Z Radworja. Z našeje šulskeje zahrody su dźěći nětko wjetši dźěl, štož je tam narostło, „domkhowali“, wjele wšak hnydom do brjucha. Bohužel pak je so jim też to abo tamne zhubiło. Kradnyć dźěn w zahrodźe njeje ćežko, dokelž tam płotu njeje. Njeje pak potom też dźiwa, zo dźěći hnydom na někoho tukaja, kotrohož su na rjadkach widźałe. Tohodla by lěpje było, bychuli tam dorosćeni jenož we wěstym času khodźili, a to jenož starši šulskich dźěći, kaž smy to w naléću pisali.

Z Khrósćic. Před nimale 2 njedźelomaj padże knjeni kubleŕka Ć. na dworje tak njezbožownje, zo sebi ručne zhibadło złama. Knjez dr. Thill poskići prěnju pomoc. Po času pak buchu też druzy lěkarjo wo radu prašani. Dokelž njebě druhoho wupuća, dowjezechu ju zańdźenu sobotu do Budyšskeje khorownje. Ale tu dósta zymicu, tak zo so operacija wuwjesć njehodźeše. Póńdźelu rano je 66-lětna, hewak dosć strowa žónska na sćěhwki znjezboženja w Budyšinje ze swjatymi sakramentami domawobstarana wumrěła. Štwórtk smy ju při jeje staršimaj do swjateje zemje pokhowali, tu dobru a njesprócniwu „Roblec mać“. Bóh daj ji wěčny wotpočink a tróštuj zrudźenych zawostajenych.

Z Khrósćic. Po 2 měsačnej přestawcy zwoła „Serbosław“ swojich lubych sobustawow zaso k zhromadźiznje. Po powitanju rozrisachu so wšeleke wosadne należnosće. Rjany přednošk poskići nam knj. stud. phil. Henčl z Kozaric. Wjeselimy so, zo su naši studenća wšitkim towarstwam tak

k pomocy. Zajimawe wobrazy epidiaskopa pokazachu nam krasnu słowaksku krajinu, kotrejež wobydlerjo su z wjetšoho dźěla katolscy. Nadrobnje nam k. Henčl wšitko rozestaja, dokelž dźě bě před něšto njedźelemi sam tam pućował. Wutrobny dźak za prócu. Na to jimaše so knjez Špitank ze Zejic słowa a rěčeše wo politiskich poměrach Sakskeje. Tón tydźeń so sejmske dźěło zaso započnje. W přichodźe budźemy wjacy słyšeć. Tuž na zasowidźenjo: 1. novembra.

Z Khróšćic. Poslednju njedźelu septembra buchu naši kemšerjo ličeni. Naličichu jich 419 na prěnich rańšich, 175 na druhich a 1461 na dopołdnišich kemšach, wšo hromadźe potajkim 2055. Nimo toho khodźi jich wjacy hač tysac wosadnych porjadnje do klóštrskeje cyrkwje a do Worklečanskeje kapałki, z namjeznych wosadnych wsow mnozy też do susodnych cyrkwjow we Wotrowje, Njebjelčicach a Róžeńće. Bóh dał, zo tule nabožnu swěru nowočasny pohanski duch ženje njemohł wosłabić. Na žiwej wěrje, njekhabłacej swěrje k cyrkwi stojo, budźe so naš lud też we swojim narodnym žiwjenju wšitkich přećiwnosćow a strachow dowobarać móc, hinak nic.

Z Pančic. Naša serbska krajanka knježna dr. med. Hańža Kubašec z Khasowa je 1. oktobra dotalnu praksu knjeza dra. Mikławša Rachele w Pančicach přewzała. Zastupuje joho też w padach, wot khorobneje kasy připokazanych. Knježna dr. Kubašec bu wukubłana w Brünje a Lipsku; pozdźišo je na universitnych klinikach w Heidelbergu a Würzburgu, w měšćanskej khorowni w Budyšinje a w žonjacej klinicy w Berlinje skutkowała. Wot 1. junija běše w Janskich kupjelach w Smječkecach. — Knjez dr. Rachela je tak swoju praksu, kotruž je 43 lět swědomiće a wustojnje wobstarał, do młódšich rukow přepodał. Něchtóžkuli so hišće na časy dopomnić wě, hdyž hišće ze swojim konikom swój daloki revěr wobjězdźeše. Dołho je so sam bědźił, dokelž njeje cuzomu swoju lubowanu serbsku krajinu přewostajić chcył, za čož smy dźensa knjezej dr. Racheli z cyłeje wutroby dźakowni. Nowej lěkařcy pak přejemy wjele zboža a Božeje pomocy do zamołwjenjapołnoho skutkowanja!

Z Pančic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 10. oktobra, pop. w 2 hodź. w hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Ze Šunowa. Pućowanske radupodawanjo za maćerje wotměje so srjedu, 8. oktobra, pop. w 2 hodź. w Šunowje a ½4 hodź. w Smjerdźacej. Lěkař budźe přitomny.

Z Njebjelčic. Dobry stary serbski bur, kajkohož wjacy zrědka namakaš, je zemrěł. Knjez kubleński wuměnkař Mikławš Žur-Kokla z Njebjelčic je njeboh. Štó njeby joho znał? Wón běše po cyłych Serbach, cyłym Kamjenskim wokrjesu a hišće dale znata wosoba. Hewak strowy kaž hobr a so njebojo zymy a přećiwnosćow, počinaše tola dlěžši čas na mocach wosłabjeć, a po krótkim khorołožu wotwoła joho smjerć. Knjez Žur běše človjek, kajkohož dyrbiš pytać: jednory we swojim žiwjenju, přećelny a lubosćiwy napřećo wšitkim: wulkim a małym, zwólniwy k pomocy, hdźežkuli běše trjeba. Jako hospodař ze staroho „šlaga" je wjele we swojim žiwjenju wuskutkował. Pod ćežkimi wobstojnosćemi je swoje wulke kubło přewzać dyrbjał, ale w stajnej dowěrje na Boha je spěwał a dźěłał. Wón je derje hospodarił a hišće druhe kubło přikupił, nowy hosćenc natwarił a swoju paleńnju zastarał. Wšě možne zastojnstwa w gmejnje a wosadźe běchu jomu dowěrjene. Też na hejtmanstwje běše sobu prěni muž: při manevrach měješe z komisiju škodu wobličeć, we wójnje žeživjenske zastaranjo sobu rjadować a wšě možne druhe „póstny" wodźić. Pódla swojich dźěłow a starosćow pak njezabu na Boha. Mikławš Žur běše pobožny človjek. Zrědka hdy zakomdźi Bože służby też dźěławe dny. We cyrkwi spěwaše rady kěrluše a rózarije. Přez swoju pobožnosć je sebi mocy nadobył za swoje spomožne skutkowanjo. Też drje nichtó pola njoho podarmo pomoc pytał njeje. Njech je Bóh nětko hnadny tutomu pilnomu, přećelnomu, lubosćiwomu a dobroćiwomu służownikej a njech jomu płaći joho skutkowanjo z njebjeskim mytom. R. i. p.

Z Drježdźan. Zwjazk katolskich wučerjow w Sakskej woswjeći 29. 9. a 1. 10. swoje 40 lětne wobstaćo. Ze wšitkich dźěłow kraja běchu katolscy wučerjo do Drježdźan přikhwatali. Po dlěšej naměći knjeza předsydy wupraji wysokodostojny knjez prelat Kejžor wutrobne zbožopřeća zdobom za wysokodostojnoho knjeza biskopa, za biskopski ordinariat poměća wysokodost. knjez scholastikus Hejduška. Ministerium běše zastupjene přez knjeza šulskoho radu Sturma. Dale běchu zastupjerstwo pósłali: powšitkowny, kaž też nowy sakski wučerski zwjazk, zjednoćenstwo Drježdźanskich wučerjow, zwjazk katolskich němskich wučerjow a wučerkow, Drježdźanski paedagogiski institut atd. Wědomostne přednoški měješe knjez profesor Antz z Bonna. W prěnim přednošku pokaza na młodźinu dźensišoho časa, wosebje na mnohe ćeže při wukubłanju. Tajke ćeže a strachi pak njejsu jenož w městach, ale też na wsach. Wutoru 1. 10. běše najprjedy Boža mša za wotemrětych sobustawow towarstwa w farskej cyrkwi w Nowych Drježdźanach. Potom rozjasni profesor Antz: „Što žada sebi nětčiši čas wot wučerja?" Přednoški so wšitkim jara spodobachu, dokelž běchu z nazhonjenja. To njeběše jenož theorija. Nětko sćěhowaše žiwa rozmołwa. Popołdnju wopytachu wučerjo hygienisku wustajeńcu.

Wjesny dźeń w Smječkečanskich kupjelach.

Sakske krajne towarstwo za wjesne spomožerstwo a domiznu zarjadowa lětsa swój zwučeny wjesny dźeń w našich Smječkecach, w Janskich kupjelach. Mnoho domjacych kaž też cuzych bě so zešło, zo bychu słyšeli, kak ma so ćěkańcy ze wsow do městow skutkownje zadźewać, abo jenož wobarać. Cuzy hosćo wobhladachu sebi njedźelu popołdnju klóštr Marijinu Hwězdu a podachu so na wječor pěši do kupjelow. Tu wotmě so zabawny wječork, na kotrymž Khróšćanska Jednota pod wjednistwom knjeza wučerja Lipiča někotre khory zanjese: „Dźeń haša", „Domčk mój luby", „Boleras" a „Pólski žid". Knjez kantor Hila hišće někotre sola přida. Towarstwowy předsyda, knjez von Heynitz, postrowi přitomnych, na to też knjez direktor dr. Jurij Šołta w mjenje Janskich kupjelow. Tamniše dźěći postrowichu hosći z někotrymi drobnuškimi spěwami a rejkami; Bětnarjec Marka z Kukowa přednjese němsku powitansku baseń. Knjez Zeibig z Budyšina rěčeše wo rjanosći a wjeselu wjesnoho žiwjenja. Joho holči khór z Budyšina přednjese na to někotre dwě- a třihłósne spěwy. Knjez wučeŕ Hajna-Khróšćanski přednjese někotre serbske pěsnje, zo by hosćom pokazał rjanosć serbskeje rěče. Před tym bě zhromadźenym podał němscy wobsah basnjow. Za wšo so dźakowaše knjez wokrjesny hejtmann dr. Waentig z Budyšina.

Póndźelu dopołdnja witaše předsyda wobdźělnikow. Na to rěčeše knjez farař Dieing, hłowny zarjadnik zwjazka Caritas w Němskej, wo nuzy na kraju a ćěkańcy z kraja. Štož je knjez farař tudy prajił, bě jara zajimawe słyšeć. We wšěm je pokazał, kak huboko bě do materije zažiwjeny. Nowy čas žada też nowu formu. Njedobudźemy, hdyž jenož stajnje wołamy: „Wróćo do časa našich pradźědow a wowkow". Problem nas přitomnych Serbow wosebje wabješe. Njeje to też rozsud a dóńt našoho luda a naroda, zo kóžde lěto so sta w městach minu, a wjes, kotraž přeco hišće bohaće płodźi, nima přirostka.

Popołdnju přednošowaše knjez direktor Marx: Kak ma so wjesna knihownja założić. Dale rěčeše knjez ökonomski rada Lembke z Berlina wo wjesnym khinje. Wječor bu tajke też předwjedźene.

Towarstwo za wjesne spomožeństwo a domiznu budźe po tym na poradźeny a rjany zjězd zhladować. Hač też my Serbja? Što smy my z tym dobyli? Ničo, abo skoro ničo. Na serbske poměry so docyła dźiwało njeje; hdyž wothladamy zabawny wječork njedźelu, so na naše serbske

wobstojnosće dale spomniło njeje. Widźimy z toho, čoho směmy so wot druhich nadźeć, što směmy a možemy wot nich wočakować. Bohudźak možemy my prajić, zo je pola nas we wšelakim nastupanju, štož wosebjo ćěkańcu z ratarskoho dźěła nastupa, přeco hišće lěpje, hač něhdźežkuli druhdźe. Naše serbske towarstwa su woprawdźe wjesnu kulturu hajiłe a dźensa hišće ju haja a škitaja.

Z. S. R. D.

Hłowna skhadźowanka je nimo. Studowacej młodźinje bě z pohonom k dalšomu dźěłu. — A što ratarska młodźina? Nochcemy stać stronu! —

Bróžnje su napjelnjene z Božim darom. Domkhowanki sylnja ćělne mocy. Duch młodych ratarjow też potrjebuje cyroby. Za tutu so stara naš „Zjězd“ njedźelu 12. oktobra w Pančicach. Tajki zjězd pak chce też służić k zbliženju a zajomnomu spóznaću wšitkich młodych ratarjow. Tu chcemy so zjednoćić k zhromadnomu dźěłu za staw a narod.

Ale też ty, stary buro, słušeš na tutón zjězd. Młodźina trjeba twoju dobru radu. Ty dyrbiš być wjednik a škitar dźěła a prócowanja młodych. Naš čas je khutny. Najbóle ma so bědźić ratarstwo. Tuž je dźensa nuznišo hač hdy prjedy, zo so ratar wuznaje we swojim powołanju. Toho je sej naš zwjazk połnje wědomy; tuž je też při wuběranju přednoškow swědomiće na to dźiwał a je tšoch dobrych referentow dobył, kotřiž chcedźa we swojich přednoškach nam młodym swoje nazhonjenja a praktiske pokiwy poskićić. —

Khwalobna je też kročel našoho studentstwa. Wědomi sej, zo pokhadźeju z wjetšoho dźěła z ratarskich worštow, pytaja zwiski z nami ratarskimi młodźencami. Chcedźa so korporativnje wobdźělić na našim zjězdźe a wječor nam wuhotować rjanu zabawu. Hrać budźa sławnu „Marušu“, kotruž su njedawno w Kulowje z njewšědnym wuspěchom k prěnjomu razej předstajili.

Z cyrkwje a swěta.

Vatikanske město. Nowy katechismus, wot kardinala Gasparra přihotowany, je nětko dočišćany. Na nim dźěłachu pódla naspomnjenoho wudawarja znamjenići wučeńcy. Kniha wobstoji z tšoch dźělow: 1. katechismus za dźěći, kotrež so přihotuja na prěnje swjate woprawjenjo ze 26 prašenjemi, 2. katechismus za dźěći, kotrež hižo swjate woprawjenjo dóstawaju, wopřija 240 prašenjow, 3. katechismus za dorosćenych z 595 prašenjemi. Posledni dźěl wopřija najwažniše rozsudy powšitkownych koncilijow a bamžow, dale nahlady cyrkwinych wótcow a wučerjow. Prěni eksemplar noweje knihi dósta Swjaty Wótc. Nadźijomnje wukhadźeja bórzy přełožki tohole nowoho romskoho katechisma. Wón je wosebje też tohodla jara ważny, dokelž wopřija wosebity dźěl za dorosćenych. Dźensa čita jenož mały dźěl dorosćenych we katechismje a to drje tohodla, dokelž je tale kniha najwjetšomu dźělej čitarjow ze šulskich lět sem wostudła, štož je tola z wulkej duchownej škodu.

Němska. Swjaty Wótc je Münsterskomu biskopej Dr. Poggenburgej titul arcybiskopa (z Nikopolis) spožčił. Naspomnjeny knjez stoji w 69. žiwjeńskim lěće.

W Altöttingu wotměwachu so swjedźeńske tydźenje k česći zbóžnoho bratra Konrada, kotrež běchu jara derje wopytane. Na 100000 wěriwych je so wěsće na nich wobdźěliło. Też wjacore spodźiwne wustrowjenja khorych su so stałe.

Winski kardinal Dr. Piffel skorži, zo dobrowólne dary wěriwych za duchowne seminary swojeje arcydiecezy khětro woteběraju, dokelž maja ludźo powšitkownje mało pjenjez. Tola je hač dotal darniwosć pobožnych dušow wudźerženjo tychle wustawow zmóžniła. Wón prosy wo dalše podpjery a namjetuje, zo bychu snadź starši bjez dźěći starosć za jenoho kandidata měšnistwa přewzali a tak sebi duchownoho syna wočahnyli. Na tajke wašnjo by so snadź wukubłanjo nuznoho duchownoho dorosta zmóžniło.

Šwica. W městačku Goldbach zemrje před krótkim 82 lět stary arcybiskop Milwauski Dr. Bosći Mesmer. Wón běše najebać swojeje wysokeje staroby sebi hišće junu do něhdušeje domizny dojěł, zo by swojich přiwuznych hišće junu wohladał. Nětko je tam zemrjeł a budźe tak w lubej domiznje pokhowany, hdyž je nimale cyłe swoje žiwjenjo přeżiwił w dalokej cuzbje. Po dokónčenych studijach dźěše w swojim času jako misijonar do Ameriki, běše tam dlěžši čas profesor na duchownym wustawje, hač bu skónčnje přez Leona XIII. za biskopa pomjenowany. 1903 nastupi swoje dotalne městno we Milwaukeji. Wón běše čas žiwjenja jednory a pobožny človjek.

Italska wotdźerža swój lětuši eucharistiski kongres w Loreće. Tamniša basilika, kotraž wopřija we sebi swjaty domčk Nazaretski, běše za lětuše wuradźowanja stojace pod thematom: „Eucharistija a swójba“ najpřihodniše městno. Na 30 biskopow a arcybiskopow wobdźěli so na swjatočnosćach. Bamžowy legat běše kardinal Capotosti. Kongres skónči so z wulkim prócesijónom, při kotrymž wšě zwony po cyłej Italskej zwonjachu.

Francózska zarjadowa posledni tydźeń derje poradźeny prócesijón do Annecyja k rowej swjatoho Franca Saleskoho, tam wotdźerža so 9 dnjowska novena. Na njej wobdźělichu so też někotři biskopja.

Jendźelska měješe w druhim tydźenju septembra prěni mjezynarodny kongres katolskich namornikow. Katolske japoštołstwo ma swoje sydło w Londonje a zhromadźuje we swojim klinje na 25000 katolskich namornikow. Wyše toho wopřija na 1000 lajikow jako pomocnikow a 104 namórskich kapłanow. President namórskoho japoštołstwa je jendźelski admiral Sir Edward Charlton, duchownej radźićelaj kardinalaj Bourne a van Rossum. Kóžde lěto přistupja na 100000 matrosow k Božomu blidu. Wosebitu starosć přihotuja japoštołstwu hrěšne znajomstwa běłych młodych holcow z cuzymi (barbojtymi) matrosami.

W Irakskim kralestwje (mjez rěkomaj Eufrat a Tigris w Mesopotamiskej) hrozy za tamnišich katolikow — 200000 chaldejskoho rita — wulki strach přesćěhanja. Irakscy moslemojo (Arabojo) su hrubi njepřećelojo křesćanow a dowoleja sebi hižo dźensa, hdyž hišće pod jendźelskim dohladom stoja, wšelake surowosće přećiwo křesćanam. Kak hakle to potom budźe, hdyž Jendźelska z tutych krajinow wućehnje.

Zaměr nowozałoženoho towarstwa za zjawne dźěła.

Wuwiće němskich financow je k tomu wjedło, zo so za produktivne zastaranjo dźěłonjemějerjow w poslednich lětach přecy mjenje srědkow připokazać hodźachu, runjež-li bjezdźěłosć stajnje a strašnišo postupowaše. W lětach 1926—1928 je kóždolětnje w přerězku 100 milijónow we statnym rozličenju so za wobstaranjo dźěła wustajiło; we lěće 1929 pak něhdźe 77 milijónow. Za nowe wotličerske lěto je w statnym rozličenju něhdźe jenož 45 milijónow za produktivne zastaranjo dźěłonjemějerjow přijatych. Přez produktivne zastaranjo ma so dócpěć, zo by so dźěłonjemějerjam dźěło wobstarało a tak zasłužba zmóžniła — zo njeby so trjebała podpjera płaćić, bjez toho, zo bychu dźěłonjemějerjo někajke hospodarscy wunošne dźěło dokonjeli. Za wobstaranjo dźěła pak su trěbne pjenjezy.

Nětko je Němska přez dotalne produktivne wobstaranjo dźěła něhdźe 400 milijónow zamoženja nahromadźiła, kotrež so z tukrajnych požčonkow zestajeja. Tuž su na mysličku přišli, tele w tukrajnych požčonkach wobstojace zamoženjo mobilizować, to rěka: na zakładźe tychsamych cuzokrajne pjenjezy sebi požčić, zo bychu so z nimi nowe dźěła hodźałe do skutka stajić. K tomu zaměrej su němske kreditne towarstwo a němska twarska a zemska banka po nadawku němskoho knježerstwa z wukrajnymi pjenježnikami jednałe. Tute jednanja su byłe wuspěšne a bliža so k dobromu kóncej.

Při tym je so jako nuzne wopokazało, zo so wosebite towarstwo założi, kotrohož bychu cuzokrajni pjenježnicy so dźeržeć móhli jako dołžnika — kotrež pak by z dobom prawnje wěricel abo wobsedźer był na tukraj wudatych požčonkow. Na tele wašnjo so nadźijeja, zo w přichodnymaj lětomaj traš na 180—200 milijónow wukrajnych pjenjez do našoho kraja přiwjedu. Nimo tutych srědkow by towarstwo za zjawne dźěła hišće k rucy mělo dań a wrócopłaćenja ze swojich požčonkow. Tak namaka nowozałożene towarstwo trěbne srědki, zo by wšelakore skazanki na dźěła wudać mohło. Knježerstwo pak dócpěje z tym wotpohladany zaměr, zo so wjetša ličba dźěłonjemějerjow z dźěłom zastara.

Wšelčizny.

Rozhladniwy nan. Syn je na jutry domoj přišoł, wšón wjesoły, zo ma dobre wuswědčenjo sobu. „Tule hladaj, nano!“ rjekny hordźe. Nan sebi wuswědčenjo wobhladujo: „Nó, pěknje, pěknje. To so mi lubi.“ Syn pak ma hišće wjacy na wutrobje: „Nano?“ — „Nó, što dha hišće chceš, wostuda?“ — „Nano, ty sy mi tola slubił, přinjesu-li dobre wuswědčenjo, zo tołsty toleř dóstanu.“ — „Nó, haj, tule maš tón toleř, ale za wšón přichod sebi spomjatkuj: Ja sebi nihdy njepřeju, zo by so ty přenapinał!“

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

Křćeni: 2. 7. Beno, m. s. Pawoła Kokle w Zejicach; 6. 7. Erika, m. dź. Jana Krječmarja w Hatach; 10. 7. Bjarnat, m. s. Jakuba Bělka w Kukowje; 10. 7. Pawoł, mandź. s. Michała Wawriki we Worklecach; 21. 7. Franc, mandź. syn Józefa Aksmana w Khrósćicach; 29. 7. Jakub, m. s. Jurja Handriki w Hórkach; 3. 8. Hana, m. dź. Michała Weclicha w Hórkach; 5. 8. Terezija, m. dź. Jurja Mögla w Hórkach; 29. 7. Pawoł, m. s. Pawoła Handriki w Kukowje; 7. 8. Beno, m. s. Jurja Klimanta w Nowej Wjescy; 8. 8. Lejna, njem. dź. Hańže Kocorec we Worklecach; 12 8. Hana, njem. dź. Madleny Zarjeńkec w Khrósćicach; 19. 8. Jurij, m. syn Jana Marka w Khrósćicach; 28. 8. Marja, mandź. dźowka Jakuba Mróza w Kukowje; 3. 9. Hańža, m. dź. Michała Suški w Jaseńcy; 10. 9. Jurij, m. s. Jurja Krawca w Hórkach; 14. 9. Jan, m. s. Jakuba Kórjeńka w Nowej Wjescy; 18. 9. Alfons, m. syn Jana Měrćinka w Kukowje; 26. 9. Heinc, njem. s. Hilžbjety Obersteinerec z Drježdźan; 28. 9. Jan, m. s. Jurja Brankačka w Lepoldźe; 28. 9. Lejna, m. dź. Józefa Gruhla w Dobrošicach; 28. 9. Marja, m. dź. Jurja Weclicha w Khrósćicach.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 613. z Löwenberga: wyšša sotra Bartholomeja; 614. z Budyšina: Hana Lubcyna; 615. 616. z Prěčec: Józef Šołta, Jurij Šrama; 617. Čěškec: Hańža Wjacsławkowa; 618. z Libonja: Jakub Donat.

Porjedźeńka: Čo. 610 ma rěkać: Madlena Ryćerjec z Kukowa.

Dobrowólny dar za duchownski dorost.

Wyšša sotra Bartholomeja w Löwenbergu 3 hr.

Za terciarow!

Naša luba sobusotra Lucia Hańža Larasowa je zemrěła.

Towarstwowy powěstnik.

Haslow. Jednota „Sokoł“ wuhotuje njedźelu 12. oktobra wječor w 7 hodź. swój załoženski swjedźeń w Haslowje.

Předsydstwo.

Wične płaćizny		w Budyšinje 27. sept. 1930	w Kamjencu 1. okt. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	10,80—11,20	11,00—11,25
Rožka, nowa	50 „	—7,50	7,30—7,50
Ječmjeń	50 „	9,50—10,00	9,00—10,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—8,00	—
Wows	50 „	7,00—7,60	7,00—7,50
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	—2,20	—2,20
Butra	1 „	3,40—3,60	3,20—3,40
Syno, nowe	50 „	3,00	2,25—2,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	1,00—1,30	—1,20
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	1,80—2,00	—1,00
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	19,50—20,00	—27,00
Ržana muka, 60 %	50 „	12,25—13,25	13,25—13,50
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,50	5,00—5,25
Ržane wotruby	50 „	—5,50	5,00—5,75
Jeja	1 štk.	0,12—0,13	—0,12
Prosata	1 štk.	13,00—26,00	16,00—24,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 29. septembra 1930.

Woły: 110. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 58—62 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 48—56 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 44—47. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 38—41. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 292. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 58—61. 2) Połnomjasne, młódše 51—57. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 46—50. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 318. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 52—55. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 56—61. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 45—49. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—55. 5) Mjenje a špatnje picowane 34 39. 6) Husumske z pastwy 28—32. **Ćelata**: 612. 1) Najlěpše wukormjene 75—80. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 67 73. 3) Špatne 60—66. **Wowcy**: 1016. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—66. 2) Starše wukormjene 51—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 40—50. 4) — . **Swinje**: 3584. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 55—56. 2) Wukormjene 56—57. 3) Mjasne 56—58. 4) Špatne 56—57. Rancy 47—50.

2. oktobra 1930.

Ćelata (538): 1) 80—84. 2) 74—78. 3) 65—72. 4) — .

Swinje (410): (přez 300 pt.) 1) 56—57. 2) (240—300) 56—58. 3) (200—240) 58—59. 4) (160—200) 55—57. Rancy: — .

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchež a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdże. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Danimy pjenjezy nanajlěpje.

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 1

Zwjazk Serbskoho Ratarskoho Dorosta

přeprošuje na swój

zjězd w Pančicach

njedźelu 12. oktobra 1930.

Popołdnju w 3 hodź.:

hłowna zhromadźizna.

Na porjedźe stoja 3 referaty:

1. Wuwiće ratarstwa hač do dźensišeje doby.
2. Młody ratar a politika.
3. Młody ratar a ćełozwučowanjo.

Wječor w 7 hodź. hraja studenća dźiwadło

„Marušu“.

Krasne drama z wjesnoho žiwjenja w 4 jednanjach.

K rejam budźe studentska kapała hudźić.

LUBOSĆ NAMKA HŁOSY

Srjedu, 8. okt. 1930 z dypk. 1/2 8 hodź. w „Złotej Krónje“ Budyšinskej

Koncert

serbskeje spěwneje kupki „LUMIR“

K lěpšomu narodno-kulturneje wěcy

Khóry, solowe a dwojospěwy; klawěrne přednoški, melodramy, rythmiske reje

Sobuskutkuja: Dora Frajšlagec, Elfrida Noihawzec Hanka Rychtarjec, Katka Krawcec, Rut Krawcec, Hanka Šrejdarjec, Pawoł Jeńka, Arnošt Raš a Emil Šlamař

Dirigent: Bjarnat Krawc

Zastupne lisćiki:

za 1,50 a 1 hr. w Smolerjec knihićišćerni, we hudźbnym domje A. Foerstera (Kejžorska hasa) a K. Gudera (Seminarska hasa)

Wječor reje!

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)

w jara přiměrjenych płaćiznach

Pawoł Korn, Budyšin

Hošic hasa 21

Vogtlandske wumělske **gardiny**

kupuječe stajnje tunjo pola

Kurt Erler w Budyšinje

jenož na žitnych wikach 11

napřeco „Złotej hwězdźe“

Jednota „Sokoł“ w Haslowje

wuhotuje **njedźelu 12. oktobra 1930** swój

2. założeński swjedźeń

pola Měrćinkec w Haslowje

wobstojacy ze zwučowanjom, dźiwadłom a rejemi.

Započatk wječor w 7 hodź.

Wšě sokołske jednoty kaž też wšěch lubych Serbow wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Serbski Hospodař

poručuje k nazymnomu wusywej

derjećišćenu symjeńtnu rožku.

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.

Nawěštki w „Katolskim Pósle“ maja stajnje wuspěch!

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Po wjacylětnym dźěle na universitnych klinikach w Heidelbergu a Würzburgu, na žónskej klinicy w Berlinje, w měšćanskej khorowni w Budyšinje a w Janskich kupjelach w Smječkecach sym

praksis knjeza dr. Rachele

w Pančicach

přewzała. Zastupuju joho też w kasynej praksy.

1. oktobra 1930. W Pančicach čo. 2. Tel. 239.

Dr. med. Hańža Kubašec

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje a wowki

Hańže Larasoweje

w Budyšinje,

kotraž nam póndźelu, 29. sept., w starobje 72 lět nahle zemrě, wuprajamy wšěm přećelam a znatym za wopytanjo póstwječora a k rowu-přewodźenjo

wutrobny dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez!“

Jeje dušu poručamy do pobožnych modlitwow wěriwych.

W **Budyšinje,** na dnju pohrjeba, 2. oktobra 1930.

Zrudni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorčak čo. 3895.

41. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **11. oktobra 1930.** | **68. lětnik.**

Wostanje Europa křesćanska?

Rěči so wo tym, zo je křesćanstwo wulku krisu přetrało a zo so hišće w njej ćežko bědźi. Sami smy toho swědkojo. Hdyž też tu khwilu sćěhwki krisy z tajkej mocu so njezjewjeja, kaž w nahłej revoluciji, kaž w natykowacej epidemiji abo w surowym hłodu, ludy a narody morjacym, tak tola njemóžemy tutu krisu zapřeć. Smy swědkojo revolucije, kotraž pomałku, njenahladnje so dobywa na našu nabožinu, na přeznaturu, na našu wěru, nam wot Boha datu. Tuta nabožna krisa je kaž khorosć, kotraž pomału so žerje a po času wšě najnuzniše a najwažniše organy człowjeka zežerje, strowotu a žiwjenjo podryje. Njećini žanych wosebitych bolosćow, ani smjertnoho stracha, ale pokazuje so we přiběracej apatiji napřećo wšomu nabožnomu, wot Boha wozjewjenomu. To njeje žana nabožna revolucija kaž w 16. lětstotku, kotruž bě Luther přinjesł. Dźensa so pokazuje wosłabjenjo. Tehdom buchu wulke, ale suche hałzy wot štoma wotbite; štom drje krawješe, ale po času so rany zawrěchu a wostate hałžki so we nowej mocy zjewichu. Nětkle pak su mnohe małe hałžki, su łopješka, kotrež žołtnu, zo by je wětřik jutře ze štoma wotšćipnył. Tutón pad pak mjenujemy wotpad wot cyrkwje.

We Winje su w lětach wot 1919—1927 120000 wot cyrkwje wotpadnyli. A to w měsće, kotrež bě skoro cyle katolske, w měsće, kotrež ma 120 cyrkwjow, z najmjeńša 500 duchownymi, kotřiž so dušepastyrstwu wěnuja. W sakskej republicy wotpadnychu wot lěta 1911 hač 1924 nic mjenje hač 20961. Wot lěta 1918 sem su w Němskej znajmjeńša 150000 katolikow wotpadnyli.

Hdyž pak na štomje přewjele hałžkow a łopješkow zwjadnje a zhinje, potom je štom pak přestary, pak je khory. Nětko pak je prěnje pola cyrkwje njemóžne, dokelž ma napřećo tomu Bóžske slubjenja a garantije Bože. Přestary štom njeje, je hišće k žiwjenju kmany, ma mnohe hałzy, kotrež su połne žiwjenja, mocy a wutka. Też dźensa ma hišće mnohe rjane a najrjeńše płody, tak zo so też młódše štomy z nim měrić njemóža. A tola dyrbi přecy něšto w njeporjadku być, hdyž hałzy hinu a płody předčasnje wjadnu. A tuta khorosć wobstoji w tym, zo njemóže wutk z korjeni hač k jednotliwym łopješkam a hałžkam dócpěć.

Statistika wšak je dobra wěc a ličby wěsće zaćišć zawostaja, ale pola cyrkwje je duch a znutřkowna móc tola hišće přecy to najwažniše. Jedyn Pawoł liči wjacy hač milijón wot ducha lědma dótknjenych. Haj, hdyž bychu wšitke te 330 milijóny katolikow swěrnje a swědomiće swoju winowatosć činili, hdyž bychu so palili a horili za swoje křesćanske ideale!

Hdźe je nětko wina tutoho wotkhada a wotpada wot cyrkwje? Wotpadnikam samym wšu winu přicpěć drje njeje móžno. Wina je hospodarska krisa powójnska, wina je bjezdźěłosć, wina je nuza na wobydlenjach. Na poslednju generaciju je telko nowoho přišło, zo tuta njeje wšitko znjesć mohła, duchowna a materielna nuza. A nabožny fundament njebě pola mnohich ani ze zornowca, ani ze železnoho betona, ani dobre drjewjane rjady njeběchu. Desćička tam abo sem, nahnita snadź hižo, někotre wěšće na třěše, kotraž sama dosć dźěrawa, a hdyž přińdźe prěni wichor, zwjeze so cyły twar nabožiny. Nichtó njećisnje nabožinu wot so, kotromuž bě něšto winojta, kotromuž bě woprawdźita hódnota za žiwjenjo, kotromuž bě kužoł njezaprahniteje mocy a wjesołosće. Tysacam a tysacam njeje nabožina ničo wjacy była a tohodla su ju wot so ćisnyli kaž staru suknju, z kotrejž ničo wjacy započeć njemóža.

Tomu so přidruži organisowany bój přećiwo cyrkwi. Tutón bój je ważny programowy dypk pola wulkich stronow. Dźensa mamy też w Němskej woprawdźitu nabožinje njepřećelsku frontu. Za tutej frontu dźěła nowinarstwo ze stotysacami nakładow. Čitarjam so tutón jěd wšědnje podawa, pomałku skutkuje, pomałku zajědojća. Tam woni předuja: Khrystus njebě ženje žiwy, Swjata Trojica je pohanska přiwěra, křesćanstwo a cyrkeŵ stej njepřećelaj doprědkarstwa a socialneje sprawnosće. Hižo nětko mjez nami woprawdźity pohanski splah rosće.

Tysacy to wěrja, tysacy dźěla so wot cyrkwje a sćěhuja nowe khorhowje. Što nam pomha, zo w Indiskej

wob lěto 10000 nowych křesćanow dobudźemy, w Europje pak za to 25000 abo hišće wjacy přisadźimy? Nimamy tutym człowjekam woprawdźe ničo wjacy prajić? Nĕ, na tym njezaleži. Njeje žanoho druhoho swětowoho nahlada, kotryž by człowjekam telko rjanoho, wysokoho, nadobnoho, wozbožacoho prajić wĕdźał, kaž runje katolske křesćanstwo. Ale štóž chce křesćanstwo luborwać, dyrbi je najprjedy zrozemić, dyrbi so cyle do najhłubšoho ducha křesćanstwa zažiwić, k jadru so předobyć. Propaganda křesćanstwa je zakótwjena na zbudźenju ducha, wobnowjenju mysli, na duchownych kubłach. Socialisća móža swój program we pjenjezach wuprajić, w powyšenej mzdźe, w lěpšim bydlenju, w mjenje dźěle. To su kubła, za kotrež móže so człowjek, wosebje hdyž je nima, jara khětře zahorić. Khrystus pak njeje přišoł, człowjekam jenož lěpšu zasłužbu přinjesć, ale nowoho ducha. Hdyž bychu człowjekojo Khrystusowoho ducha přijimali, potom by zdobom też wša socialna njesprawnosć a wšĕ njesprawne wukutlenjo spadło. A to wjele raznišo hač sebi to žadyn komunistiski program žada. Křesćanstwo njeje swój zaměr dócpĕło we wutworjenju wulkich organisacijow, ale přez přetworjenjo znutřkownoho zmyslenja. Mjez tym, zo móžeš towarstwo ličić z ličbnikami, dyrbiš křesćanstwo měrić do hłubiny, kak daloko je do duše jednotliwca zastupiło. Towarstwo je husto z tym spokojom, hdyž kóždy swój přinošk zapłaći a ke khorhowi stoji. Hewak móža jednotliwi myslić a činić štož chcedźa, Křesćanstwo, kotrež ma tajkich přisłušnikow, je w tym wokomiku hižo bankrot činiło, hdyž njemóže myslenjo přewobroćić.

Też na nas zaleži, hač budźe Europa w přichodźe křesćanska abo njekřesćanska.

Politiski rozhlad.

Sakski sejm.

Pjeć měsacow prócuje so sakski sejm, sebi předsydstwo wuzwolić. Hač dotal so jomu to hišće poradźiło njeje. K třećemu razej je zańdźeny tydźeń to spytał. K třećemu razej podarmo. Demokratojo nochcedźa z narodnosocialistami hromadźe dźĕłać. Ći sebi w knježerstwje radši socialdemokratow přeja. Tych pak zasy druhe strony wotpokazaja. Tuž so njemóže w Sakskej žane knježerstwo wutworić. Tuž dotalne, kotrež je hišće ze staroho sejma wušło, dale na swojim městnje wostanje. Našomu wuwołanomu parlamentariskomu systemej to wĕzo wulkeje česće njepřinjese. Też w němskokrajnym sejmje to wjele hinak njeje. Před měsacom smy dźĕn do njoho wolili. Tola knježerstwo ma w rukach stary kabinet dr. Bingera. Tutón so docyła njeprócuje nowy kabinet wutworić. Stary kabinet je nowy hospodarski plan wudźĕłał a jón sejmej presentuje. Nochceli jomu sejm přihłosować a wjetšinu hłosow dać, ma knježerstwo wotpohlad, jón z pomocu § 48 přewjesć. To hižo nimale za diktaturu wonja. Hdyž pak so w sejmje jenož wadźa a so dojednać njemóža, njewostanje skónčnje žadyn druhi puć. Naš sakski sejm bĕ jeničcy w jednym po wjetšinje přezjedny: zo so nětkle zaso njerozpušći.

Demokratojo

maja njezbožo. Po revoluciji jena z najsylnišich stronow je z kóždej wólbu spĕšnje pozhubjała. Před poslednjej wólbu běchu ju překřćili, hačrunjež jeje wjednicy hewak wo křćeńcy ničo njewjedźa a wjedźeć nochcedźa. Přiwza wulke mjeno statneje strony. Jako njeby žana druha strona statna była. A spodźiwnje. Jungdo, młodoněmcy ze swojim wjednikom Mahrannom so jej přizamknychu. Su to rasowići Němcy. Njemóža, kaž mnozy w nětčišim času a joho nazhonjenjach, žanoho žida čuć. A runje ći přizamknu so stronje, kotruž cyle wosebiće židźa wjedu a wudźeržuja. Běše to tuž spodźiwna, jara spodźiwna wěc. Tola wólbny wuspĕch abo lĕpje njewuspĕch wostrózbni: nětk so wobej zaso dźĕlitej a położitej „statnu stronu“ k ćichomu wotpočinkej do rowa.

Katolska cyrkej přećiwo Hitleram.

Biskopski generalny vikariat w Mohuču potwjerdźa, zo je biskop, dr. Hugo, duchownym swojeje diecezy slĕdowace poručił:

1. Kóždemu katolikej je zakazane, zapisany sobustaw Hitleroweje strony być.

2. Sobustawam Hitleroweje strony njeje dowolene, so zhromadnje při katolskich pohrjebach abo druhich cyrkwinskich wuhotowanjach wobdźĕlić.

3. Kaž dołho jedyn katolik jako zapisany sobustaw Hitlerowej stronje přisłuša, njesmĕ so k swjatym sakramentam připušćić.

Po mĕnjenju Mohučskoho generalnoho vikariata so zapisany sobustaw politiskeje strony jeje zasadow dźerži. Program Hitleroweje strony pak zasady wopřija, kotrež so ze zasadami a wučbami katolskeje cyrkwje njeznjesu.

Brasiliska

je wulki kraj. Je wjacy hač 17 hróć tak wulka kaž Němska. Je njesměrnje bohaty kraj. Jón wobydli 40 milijonow ludźi. Hłowne Město je Rio de Janairo z 1200000 wobydlerjemi, drje najrjeńše město na swĕće. Žony a snadź też muže budźa zajimać, zo $^2/_3$ wšoho khofeja w Braziliskej rosće. W tutym kraju je zbĕžk wudyrił. Ludźo su tam njespokojni, dokelž za swoje wupłody, wosebje khofej, tobak atd. ničo njedóstanu. Mysla, zo so hospodarska nuza přez zbĕžk wotstroni. Wbozy. To drje so mócnje zjebaju. Sewjerna Amerika jenička zbĕžk rad widźi a so wjeseli. Ma tola jeje wosebitym wotpohladam służić!

Nazymske posedźenjo Maćicy Serbskeje.

Minjena srjeda 8. oktobra bĕše wosebity serbski dźeń za našu narodnosć. Zhromadźizna Maćicy Serbskeje a jwječorny koncert spĕwarskeje skupiny Lumir dawaštej dnjej wótčinskoho razu a jón wuzbĕhnychu ze wšĕdnych prócowanjow.

Předsyda Maćicy Serbskeje, knj. dr. Herman, wotewri zhromadźiznu něšto mało po postajenym času. Stojo wuspĕwa zhromadźizna tři štučki našeje narodneje himny „Rjana Łužica“. Knjez předsyda witaše zhromadźenych. Joho wosebite postrowy płaćachu knjezej čestnomu předsydźe, knjezej drej. Mucy, kotryž je so z knjeni mandźelskej njedawno z lĕkowanskoho pućowanja wróćił, kaž też městopředsydcy towarstwa serbskich žonow, knj. Smolercy, kotraž za předsydskim blidom sedźeše. Spomina na koncert knjeza direktora Krawca wječor w „Krónje“ a přeprošuje na njón. Přednošowarjaj, prĕnjotnje za zhromadźiznu 1. oktobra wupytanaj, njemóžeštaj wotstorčenja dla přińć, knjez farař Riota a knjez Wićaz ze Stollberga. Jeju zastupowaštaj dobroćiwje knjez wučeř Nawka a knjez dr. Wjacsławk. Knjez předsyda dale přeprošowaše k přistupej do koła čitarjow spisow, kotrež Maćica Serbska porjadnje dóstawa. Wokoło 10 nowych sobustawow bĕ so zamołwiło, wšitcy buchu też jenohłósnje do našoho towarstwa přiwzaći. Smy Fišerec khěžu na Hošic hasy kupili, tak zo budźe składnosć, za wšelake njedosahace rumy wjetše a nowe dobyć.

Městopředsydka nowoho towarstwa za serbske žony, knjeni Smolerka z Budyšina, wita hosći do sale Serbskoho Domu, w kotrymž je tukhwilu wustajeńca towarstwa. Dokelž je wotmyslena wustajeńca Maćicy Serbskeje dla njedokonjanych přihotowanskich dźĕłow wuwostać dyrbjała, je tuta wustajeńca čim bóle witana, hačrunjež trósku rum Maćičneje sale pomjeńšuje.

Sćĕhowaštaj přednoškaj. Prĕni přednošowaše knjez wučeř Nawka z Radworja. Joho předmjet bĕ: Turka, cygan, žid, čert. Pokaza přitomnym w dlĕžšim wukładze wuznam tutych wosobow za naš lud, kak naš lud

wo nich mysli a rěči. Z wulkej pilnosću bě sebi rěčnik wšu materiju, kotruž mamy wo spomnjenych wosobach, zestajał, tak zo móžachmy do nutrin a do wutroby jim pohladać a wjele serbskich přisłowow a prajidłow w tutym wobswětlenju lěpje spóznać. Nadźijamy so, zo knjez Nawka tute swoje zběrki něhdźe a někak wozjewi, zo by je jednotliwy doma w měrje sebi je hišće raz přepytać mohł.

Jako druhi přednošowaše knjez dr. Wjacsławk wo wurywanjach na kupje Ranje. Wuspěchi profesora Schuchardta na Ranje su nowy powab dałe k dalšim slědźenjam na tutej starosłowjanskej kupje, hdźež stoješe jedna z dwejoch sławnych słowjanskich swjatnicow na pódźe dźensišeje Němskeje. Swjatnica Arkona z hrodom leżeše na spomnjenej kupje a to w krótkim ranju přez nasyp wot zbytneje kupy dźělena. Spisowaćel Saxogramatikus wopisuje, pak ze samsnoho zeživjenja pak wot swědkow rozwučeny, wo přewinjenju tuteje twjerdźizny-swjatnicy přez Danow w lěće 1168. Swjatnica běše z drjewa natwarjena, wupyšena z wumělskimi wurězowankami, před njej stoješe mócna postawa najwyššoho přiboha Swjatowita. Tuta postawa měješe wulkosć 8—10 metrow a předstaješe boha ze štyrjomi hłowami a šijemi z rohom w rucy. Jomu bě poswjećeny běły kóń, na kotrymž w nocy jěchaše a njepřećelam swojoho luda zahubu a poražku přinjese.

Druha swjatnica, kotruž rěčnik jenož z krótka naspomni, dokelž do joho přednoška dale njesłušeše, bě Retra w splahu Retrow, kotříž w dźensišich Meklenburg-Strelicach bydlachu.

Knjez předsyda so woběmaj rěčnikomaj dźakowaše w mjenje zhromadźenych. W krótkej rozmołwje naprašowaše so knjez farař Delan-Baćoński, hač njeje možno, zo by Maćica musej knj. fararja Křižanka we Wotrowje kupiła. Předsyda zdźěli, zo su wo tym hižo wuradźowali, zo pak dotal njejsu hišće k žanomu wuspěchej přišli.

Serbske deski buchu na to poskićene. Zhromadny spěw „Hdźe statok mój“ skónči posedźenjo.

Krawcowy koncert w Budyšinje.

Pozběhowaca nowinka na polu serbskoho spěwanja bě a wostanje koncert knjeza hudźbnoho direktora Bjarnata Krawca z Drježdźan. Přispomnjenjo na rjenje wudebjenym wječornym programje, kiž na kóncu stoješe, słušeše programej na čoło, dokelž wone hakle je koncertej joho ważny wuznam dało a bychmy je rady ze złotymi pismikami tudy stajili: „Wšitke čisła porjada su hudźbne składby Bjarnata Krawca, z wjetša z lět 1928/30, a zaklinča tu prěnjotnje we serbskej zjawnosći.“ Woprawdźe nowe łopjeno w stawiznach serbskich koncertow. Bjez dźiwa, zo běchu też wšitcy tohodla połni wćipnoho wočakowanja, tak zo so kóždy prašeše: što nam naš Krawc dźensa dobre poskići. Drje njeběchu rynki tak bohaće wobsadźene, kaž smy to z koncertow našich spěwarskich towarstwow zwučeni, tola bě wopyt dobry. Dešćikojte wjedro, běrnjace žně a prózdna móšnja běchu mnohim puć do Budyšina zašłahałe.

Hdyž hłowne napismo rěka „Krawcowy koncert“, ma druhe podnapismo rěkać: Nawkowe słowa. Štóž sebi koncertowy program wobhlada, widźi na prěnje pohladnjenjo, zo su skoro wšitke składy złożene na Nawkowe pěsnje a basnje, khutne a zrudne, wjesołe a pryzlojte, wšo derje přeměšane, to rěka, w dobrym programje so zbožownje wotměnjace. Knjezej wučerjej Nawcy dźak a sława!

Zwjeselace też bě, zo bě knjez direktor wšelakich nowych spěwarjow kaž też nowe spěwarki na jewišćo stajił, kotříž su bjez wuwzaća wšitcy jara derje swoju pruhu we swětle jewišćowych žehlawkow wobstali.

Prěnje čisło programa wozjewješe: Nabožne měšane khóry. Swjatočnje a ważnje, prošo a žadosćo klinčeše prěni khór: Na Swjatki: „Přińdź Ducho“, přednjeseny wot spěwarskeje skupiny Lumira. Měšany khór, wobstojacy z 30 hłosow, pjelnješe na wokřewjace wašnjo rumnu salu Króninu. Mócne akkordy namakachu wothłosa we wutrobach swjatočnikow. Khór dócpě swoju połnosć w druhim spěwje: „Swjata sy, hora Golgotha“. W tutym spěwje nam komponista předstaja wobroćenjo wulkopjatkowneje zrudoby do jutrownoho alleluja. Běchmy dotal najbóle na narodne a lěrisko-přirodne spěwy při našich koncertach w Budyšinje a druhdźe zwučeni. Wěsće dyrbi so nowe prócowanjo připóznać a khwalić, hdyž je hnydom prěnju pruhu tak wulkotnje wobstało. Njech je to započatk, nic pak zdobom też kónc! Wosebje w khutnych časach cyrkwinskoho lěta dyrbjeli na to spominać.

W druhim programowym dypku měješe Rut Krawcec tři̊oje sola za sopran spěwać. Dokelž pak běše khora, zastupowaše ju francózska knježna Jeanne Alleon, kotraž je tukhwilu w Serbach z hósćom. Spěwaše lěriske basnje wot Ćišinskoho, Witkojc a Nawki. Jeje spěw wuznamjenješe so přez čopły a hłuboko začuty přednošk, kotryž běše też techniscy jara dokonjany. Wosebje móžeše spěwarka swoje wumělstwo pokazać w druhim spěwje „Swěć, słónčko!“

Na to sćěhowaštej dwaj melodramaj, kotrymajž bě mištr Krawc hudźbny podłóžk dał, a kotryž je so nam jara spodobał. Wěsće je Katka Krawcec dobra deklamatorka, w tutym dźěle pak, jako serbska recitatorka, njemóže sebi wosebitu sławu zasłužić, dokelž jeje rěč njeje zrozumliwa

Kak měješe so we Něhdźecach ze šulu.

W Něhdźecach stojachu kěže jara porědko. Ćiše a wosamoćena stóji tam kóžda khuduška kěžka ze samoho drjewa. W najkhudšej kěžcy, na nizkej hórcy, kotraž nimale cyle rozpadowaše, sedźeše při ćemnym nazymskim wječoru bléda žónska, ze swojim małym synkom na klinje. Rucy měješe styknjenej a modleše so wótře:

1.

So w nuzy k tebi wobroćam,
Drje winu k tomu wulku mam.
Tak słyš, će Božo prošu,
Ach tróštuj moju dušu!

2.

Mje Božo cyle njewopušć,
So ke mni khudej zaso wróć,
Tak, hdyž mje tyši stysknosć,
Mi wopokaž sw'u smilnosć!

3.

Chcył škričku nadźije mi dać.
Zo njetrjebała zadwěl'wać.
Daj, zo b'dźe z nocy junu
Mi krasny dźeń we njebju!

Nětko žona stany a pomhaše dźěsću do khuduškoho łóžka. Wona běše tak słaba, zo móžeše jomu lědma kusk popomhać. Na to lehny so też sama pódla njoho. Za někotre njedźele pak wjezechu wbohu k rowu. Zady woza kročeše jeje mandźelski Hěblak, kotryž měješe dźiwi napohlad. Tutón běše daloko a šěroko znaty. Mały hólčec pak sedźeše před kěžu a hladaše za wozom. Tu a tam stojachu někotre žony a rěčachu sebi mjez sobu: „Hdy by sebi wona też swojoho hólčka sobu wzała.“

Cyrkwje w Něhdźecach žaneje njemějachu. Štóž chcyše křćeny a hrjebany być, abo do cyrkwje hić, tón dyrbješe daloko do wsy dele. W zymje dźěći do wsy dele do šule pósłać, bě cyle njemóžne. Dokelž pak we wsy deleka w lěće žaneje šule wjacy njebě, tak też Něhdźečanske dźěći žanu wučbu wjacy njedóstachu. Tak běše nětko Něhdźečanska gmejnska rada wobzamkła, sebi samostatnu šulu natwarić, přetož z toho wjele njeluboznosćow nasta, hdyž nichtón wjacy čitać a pisać njemóžeše. Drjewjana kěža bu natwarjena. Wulka drje šulska jstwa njeběše, ale k nuzy dźěše. Pódla běše bydlenjo za wučerja připrawjene. Też jastwo tam njepobrachowaše; běše to cyle ćmowa dźěra, bjez wokna. Do tuteje dyrbjachu potom worakawe hólčiska a druhdy samo też holčata. Bjez tajkoho jastwa na žadyn pad być njemóžachu, dokelž běchu dźěći přejara njeporadźene. Wšitko bě nětko tak daloko hotowe, zo móžeše so šula započeć, jenož wučeŕ pobrachowaše. Žadyn pak so nihdźe njezamołwi. Dźěći běchu prjedy hižo hotowe dźiwjuchi a dokelž njeběchu dołho hižo wjacy do

serbska. Štož snadź spěwarjej a spěwarcy w prašenju zrozemliwosće hišće rady wodamy, to njemóžemy parować pola deklamatorki. Kajki zmysł ma potom hišće hudźbny přewod, hdyž ani słowa njerozumimy. Wosebje porokujemy špatne wuprajenjo našich twjerdych konsonantow k, p, t, s a druhich. Też y běše špatnje. Runje melodram by wěsće pola serbskoho připosłuchařstwa wulke připóznaćo dobył, hdyž by so wot dobrych serbskich mocow přednjesł. Druhi „Na kwasu“ smy lěpje zrozumili hač prěni „Na Lubinje“.

Na to zaspěwaštaj knježna Frajšlagec z Hornjeje Hórki a knjez Šlamař z Budyšina tři spěwy za sopran a tenor. Wosebje so nam tu lubješe druhi „Na sankach“, kotryž so wuznamjenja přez swój čerstwy, žiwy raz.

Dale přednjese knježna Nojhawzec na klavěrje někotre bajki z wustojnosću a dobrej techniku. Hrajeŕka hraješe wšo z hłowy. Tróšku ćežka za lud bě druha bajka „Njewjesta“. Jednoriša, ložšo zrozumić, bóle plastiska bě bajka „Hordačk“.

W sćěhowacej přestawcy strowješe knjez Krječmař w mjenje Lumira hosći w serbskej a němskej rěči, wosebje mjenowaše knjeza dra. Hanfa z Brna, knjeza wokrjesnoho hejtmana Waentiga, duchownych knjezow praelata Žura, scholastika Hejdušku a radu Krala z Drježdźan. Bórzy wustupi khór z nowa, zo by někotre měšane wjesołe spěwy poskićił. „Hory módre“ putachu nas z hłosom, wo něšto mało změnjenym, hač smy hewak zwučeni je słyšeć. Jedyn z najrjeńšich spěwow cyłoho wječora bě „Horce lěćo žita złoći“, kotryž so wuznamjenješe z juskacym rytmom, spěw połny mocy, jasnosće a juskanja. Woprawdźe, tutón spěw bě wšitke wutroby zahorił, tak zo dyrbješe khór spěw wospětować. A też k třećomu razej bychmy jón hišće rady znjesli. „Kokula, kukuk“ bě też mnohich přećelow dobył ze swojej wjesołej wólnosću, kaž też posledni „Naša mać, ta plincy pječe“, kotryž so dla žortnoho předmjeta originalneje melodije, kaž też dobroho, jasnoho přednoška jara lubješe.

Na serbskich Budyšskich koncertach k prěnjomu razej wustupi nětko knjez wučeŕ Pawoł Jeńka, wučeŕ w Nowej Wsy. To běše nowy hłós, to bě něšto nowe! Kaž bajka, kaž sołobik so nam zdaše, lědma, zo bě prěnje tóny nam zaspěwał. Jasnosć, čistosć, mjehkosć joho hłosa sympatiscy wšitke wutroby dobychu. Wězo dyrbješe swój spěw wospětować. Bychmy hišće rady dléje na njoho posłuchali. Hač to njeběše najrjeńše čisło cyłoho programa? Mnozy běchu toho měnjenja.

Na to sćěhowachu dwojospěwy knježnow Frajšlagec (sopran) a Hanki Šrejderec (alt) z Hornjeje Hórki, přewodźane wot knjeza Weldera na tulawje a knjeza Krawca na klavěrje. Kolebawka „Lizulinka“ zasłuža woprawdźe dospołne připóznaćo. Knjez składnik je w njej wěsće dobre dźěło dokonjał. Posledni „Tři mudrowcy“ njeje drje cyle w zmysli basnika Lajnerta złožił, kotryž chce demoniske mocy předstajeć, mjez tym, zo hudźbnik bóle jednoredźěćace w njej pyta.

Też dwojospěwy knježny Frajšlagec a knjeza Raša, Serba z Budyšina, so nam jara lubjachu.

Porokować pak dyrbimy, zo běštej koncertej přidatej dwě rythmiskej rejcy. Snadź běštej so do programa hodźałoj, ale ćerpjeć njemóžemy drastu, do kotrejež běše rejwařka zdrasćena. Serbski ludowy koncert njeje woprawdźe žadyn kabaret. Snadź so tam njeby žadyn pohóršk nad tajkim něčim brał, ale na naš serbski ludowy koncert so tajka drasta njehodźi. To rani naše moraliske zmyslenjo a čućo a tohodla tajke něšto najraznišo wotpokazujemy. Naše dźiwadło a wosebje też naše narodne ludowe koncerty dyrbja być, štož su byłe, spěchowarjo narodneje mysle, pozběhowarjo k wyšinam rjanosće, hajerjo póćiwosće a zbudźerjo čistoho wjesela.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Hišće su na wsach prózdniny, ale khwatajcy so k swojomu kóncej bliža. Po nich dóstanu wšelake serbske šule wokoło Khrósćic wopyt z Drježdźan, z wotkelž na 30 studentow a studentkow z tamnišoho paedagogija k nam přijědu, zo bychu spóznali, kak so na šulach z němskimi a serbskimi dźěćimi w šuli rozwučuje. Z Budyšskoho wokrjesa chcedźa šuli w Baćonju a Wujezdźe wopytać. Docentaj Schmidt a Riedel budźetaj studentow přewodźeć, kotřiž budźa tón čas w Pančičanskej nocowarni za młodźinu nocować.

— Pjatk wječor, 10. oktobra, zarjadujetej Budyšskej wosadźe rozžohnowanski swjedźeń za wotkhadźacoho knjeza biskopa dra. Schreibera w rumach hosćenca Króny. Po tym, zo bu naš knjez biskop za Berlinskoho hłownoho dušipastyrja pomjenowany, je joho wotkhad z Budyšina wěsty. Na swjedźenju njewobdźěli so jenož město Budyšin, ale też z Drježdźan su duchowne kaž też swětne wyšnosće swój přikhad připowědźili. Swjedźeń je wobzamknjeny wot hłownoho wubjerka katolskoho skutka za Budyšin a wobrubjeny z hudźbnymi dźěłami knjeza direktora Karla Englera, kotrež nam wuwjedźa orchester seminara a cyrkwinske spěwne towařstwo Cecilija w Budyšinje.

šule khodźiłe, samo nětko hotowe čerćiki. Tohodla tam žadyn wučeŕ njechaše.

Hdyž běchu skónčnje wšu nadźiju zhubili, wobzamknychu Něhdźečenjo, dźěći zaso do wsy dele do šulu słać. Něhdźecy běchu mjenujcy cyle mała zanjesena wjeska w lěsu, jenož z někotrymi kěžkami, ale dźěći bě tam wjele. Nadobo pak dóstachu powěsć, zo chce jena wučeŕka městno přewzać. Nětko zeńdźechu so Něhdźečenjo. Tón, kotryž měješe tam prěnje słowo, běše strażnik. Tutón rjekny: „Što jenož budźe tajka žónska z tajkimi dźiwjuchami započeć. Što móže nam tajka žona pomhać?“

„Lěpje hač docyła ničo“, rjekny horni Krawc.

„To sebi też myslu“, rjekny druhi.

„Čitać a pisać budźe tola móc, to je hłowna wěc,“ rjekny delni Krawc. A tak wšitcy do toho zwolichu. Wšako mamy tam hnydom kłódu pódla, njech je tam wšě nutř styka, jeli njeposłuchaja. W tajkej ćmowej dźerje tak jara rjenje njeje, to sebi hižo spomjatkuja, kak maja so zadźeržeć, hdyž budźa tam někotre dny nutřka sedźeć.

„Nó haj wšak, móžemy junu spytać,“ měnješe lěsni Krawc, „tajku žonu drje tola zaso wotbudźemy, jeli njeby šło, k tomu wšak njebychmy žanych wojakow trjebali.“

„Hišće něšto: što dha budźe nětko z Hěblakowym hólcom,“ dźeše strażnik, „njech kóždy swoje měnjenjo wuznaje.“ A wšitcy běchu jenoho měnjenja, nichtón nochcyše sebi hólca přiwzać. Wšelacy měnjachu, swoje dźěći su worakawe dosć a potom hišće tajkoho njeplecha sebi do domu wzać, kajke hakle budźa potom. Druzy zaso takle prajachu, žadyn dźeń sebi wěsći być njemóža, zo jim nad hłowu kěžku njezapali. Wón jenož wodnjo wokoło njełaze, ale samo też cyłe nocy, žadyn človjek njewě, hdźe so wokoło błudźi. Hólc je cyle kaž nan, je so cyle po nim radźił, wěmy kajke njekmanstwo wukonja.

„Hdyž je tak“, rjekny strażnik, „jenož hišće zbyła: hólc dóstanje jedyn dźeń pola toho, a druhi dźeń pola tamnoho jěść a hdźež budźe jěść, tam budźe też dźěłać.

„Ale hdźe dha budźe ležeć?“ praša so delni Krawc.

To bě ważne prašenjo; něhdźe dyrbi tola ležeć, ale štó sebi joho wozmje?

Tu rjekny delni Krawc: „Pola mje we kozacym klěwje może ležeć, słomy je tam dosć.

To bě hnydom wšitkim witana wěc, přetož hólc činješe wšitkim wulku starosć. Před wósmi dnjemi běchu Hěblaka, joho nana pokhowali, kóždy běše wjesoły, dokelž so nastajnje z nimi wadźeše a hrožeše wšědnje, zo jim jich budy zezapala. Kóždy dźěše jomu z puća. Na joho blědu, ćichu mandźelsku, kotraž běše jomu zemrěła, hdyž bě hólčec

Z Njebjelčic. Marec-Kralec kubło je na sudnistwje do rukow knj. fabrikanta Hawštinka z Kamjenca přišło. Tutón pak je je nětko dale předał a to cuzomu knjezej z Bunclawy w Ślezskej. Bohužel njeje po cyłym prócowanju so žadyn Serb namakał, kiž by je kupić chcył. Tak drje budźe nětko rjane kubło za Serbow cyle zhubjene, štož je jara k wobžarowanju za Serbstwo a Njebjelčansku wosadu.

Z Ralbic. W minjenym tydźenju dobychu so do bydlenja zwudowjeneje Brojeŕki w nocy paduši, kotŕiž pisanske blido w delnim twarjenju z mocu wotewrichu. Brojerec syn, kotryž je pokładnik khorobneje kasy, měješe w nim swoje pjenjezy skhowane. Paduši namakachu 300 hriwnow, kotrymž sobukazachu. Kasetu, w kotrejž běchu pjenjezy skhowane, namakachu pozdźišo na wsy.

Z Różanta. Wyšši stražmištr knjez Schiller, kotryž je někotre lěta w našej wsy pola překupca Glawša bydlił, přesydli so 1. novembra do Worklec, hdźež je gmejna nowe twarjenjo natwariła, kotrež pak njeje hišće dokónčene. Před Różantom bydleše wón w blizkich Nowoslicach, hdźež bě hakle po wójnje pólcaj trěbny. Před wójnu, kaž też hišće we wójnje buchu susodne wsy z Pančic sobu „wobstarane".

Wustajeńca Zjednoćenja serbskich žonow.

Młode Zjednoćeństwo serbskich žonow wuhotowa minjeny tydźeń wustajeńcu w sali Serbskoho Domu pod hesłom: „Wo žiwjenju a dźěławosći serbskeje žony". Wo wustajeńcu su sebi wosebite zasłužby dobyłe předsydka knjeni Wjelina z Bukec, knježna Smolerjec, knjeni Janakowa a knježna Ćěslic. Dale stej knjeni dr. Cyžowa z Khoćebuza a knjeni Krawcowa z Lemišowa z pošćenjom drastow podpjerałoj wustajeńcu wobohaćić.

Wustajeńcu wotewri njedźelu 5. okt. dopołdnja w 11 hodź. městopředsydka knjeni Smolerjowa a ze spokojenjom a dźakownosću witajo nahladnu čŕjódku přikhwatanych hosći. Pokaza na to, kak sebi też dźensa hišće serbske žony waža a česća rěč a draštu swojich prjedownicow. Służba za serbski lud dyrbi też dale wostać serbskeje žony hesło. Knježna Dora Ćěslic přednjese jako prolog Ćišinskoho baseń „Budź pilna kaž pčołka".

Popołdnju w 5 hodź. wotmě so čajowa hodźinka. Swjedźeński wječor bu zahajeny z narodnej hymnu „Rjana Łužica". Po prologu pokaza knjez kurator towarstwa, Krječmaŕ, w swjedźeńskej rěči na młode serbske žónske hibanjo. Přeni zjawny skutk je wustajeńca, kotrejež jadro su serbske narodne drasty. W běhu wječora poskićichu sobustawy „Nadźije" wšelaku zabawu. Rejowachu so też serbske narodne reje, kotrež knjez wučeŕ Wjela přewodźeše.

Wustajeńca pokazuje rjane serbske drasty ze wšelakich kónčin našoho krajika. Wyše toho dyrbimy wosebje spomnić na rysowanja knježny Hanki Krawcec. Też literatura, wot serbskeje žony spisana, je wustajena.

Naša prawa domizna.

Što sej žadaš, za čim tradaš,
Wobćežena wutroba?
Tu bjez dwěla jenož čwěla
Za wšěch je čas žiwjenja.

Přeješ sebi, zo by tebi
Zemja k zbožu służiła?
Krótku radosć, horja nadosć
Płodźi wšěm čas žiwjenja.

Ty sy tudy drohow khudy
A twój dom su njebjesa.
Zeńska sława mało dawa,
K zbóžnosći nam njepomha.

Zeńska pycha z krótka dycha
A so bórzy pominje.
O kak krótke, z rědka słódke
Čłowjeske je žiwjenje!

Pozběhń hłowu horje k Bohu,
Hlej na módre njebjesa,
Z wotkelž wjele hwězdow dele
Swěći — kak so zybola.

Nad hwězdami, tysacami,
Tam je naša domizna.
Twoja duša też tam słuša,
Wěčny měr tam namaka.

P. Wićaz.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Před něšto njedźelami roznošowachu so po cyłym swěće nastróžace powěsće wo strowoće Swj. Wótca. Też „Posoł" je tehdom naspomni. 14. septembra so Swj. Wótc sam z telej powěsću zaběraše při přijeću francózskich wučerjow a wučeŕkow, prajo k nim: „Wobstoja wudawanja, zo je bamž khory, ćežcy ćeŕpjacy, samo mrějacy, tak zo dóstawa wšědnje ze wsěch dźělow swěta sobuželne dopisy połne dźěsćowskeje starosće wo joho strowotu. Tukhwilu pak ma so wěc nawopak. Hač dotal čuje so bamž strowy, haj jara strowy, to móža wšitcy romscy putnicy, kotŕiž su joho wopytali, potwjerdźeć. Što so stanje, w přichodźe, to bamž kaž wšitcy druzy wěriwi přewostaja Božej rucy a njeby mohł to dowěrjeć lěpšim rukam. Wola Boža stawa so dźensa, kaž je so stawała wčera a budźe so stawać też jutře." Tale powěsć z horta Swj. Wótca samoho je wězo radostny wothłós wubudźiła we wšěch katolskich wutrobach.

---

lědma pjeć lět stary, dopomnichu so druhdy sobuželnje; wona njeskorżeše ženje, a tola wjedźeše kóždy, zo ma wjele skorżenja. Žony sebi prajachu, zo by z hólcom lěpje było, hdyž by hišće žiwa była. Kak móže hólc strowy wotrosć, so kóždom dźiwno zdaše, přetož nichtón njechaše so wo hólca starać. Před krótkim běše Hěblak smjertnje do njezboża přišoł a też na to wumrěł. Joho syn Michał dyrbješe wot nětka pola stražnika w kozacym khlěwje spać a k jědźi wot jenoho k druhomu khodźić, tak běchu kruče wobzamkli.

We zahrodźe při šuli, do kotrejež so blizke alpy ze swojimi sněhowymi wěŕškami błyšćachu, sedźeše wučerjowa dźowka, jeje nan běše tam štyrceći lět dołho wučił. Před někotrymi njedźelemi běše wumrěł. W šuli přebywaše hišće joho dźowka Herta z dołholětnej służownej. Běše tam zaso nowy wučeŕ postajeny. Herta sedźeše w zahrodźe a ryzowaše. Hižo leżeše hotowy wobraz před njej. Běchu to tři rowy, kotrež běše tak husto wopytowała a dyrbješe je nětko wopušćić. Runje přinjese jej służowna list, zo móže hnydom we Něhdźecach jako wučeŕka započeć. Přeco bóle zanuri so Herta do swojoho wobraza; běše jej nimo měry drohi a luby wobraz. Hladaše na wobraz a potom zaso na zelenu hórku při cyrkwinej muri. Tam wotpočowachu wšitcy jeje lubi, tři rowy tam běchu, kotrež je tak staroscíwje z krasnymi kwětkami wupyšiła. Staršej a bratr tam wotpočowachu, wona sama běše tu wostała, a też sama dyrbi so nětko wot swojich lubych zemrětych dźělić, wot tudy, hdźež bě tak zbožowne časy přeživiła a so podać na městno, hdźež dyrbi bydlić skoro jako putnica, hdźež změje jenož nuzu a hubjenstwo a k tomu hišće čŕjódu dźiwich dźěći, kotrychž so kóždy wučeŕ boješe, čohoždla tam žadyn njechaše. Tola runje tute městno, kotrohož so kóždy boješe, da jej spokojace začuće, zo je tam runje nuznje trěbna. Dźiwich dźěći, abo małych čerćikow, tutej mjenje běchu powšitkownje dóstali, so na žadyn pad njeboješe. Měnješe: Štóž dźěći a jich wašnička znaje a ma je rady a jim też lubosć wopokazuje, toho dyrbja a maja też wone rady a lubuja joho też. Nan nam přeco praješe: Štóž lubosć syje, ju też žnje, a tak sebi myslu, zo wěc cyle derje pójdźe.

Při woknje noweje šulskeje jstwy stoješe Herta a hladaše na krasny lěs, z kotrohož so wysoke jědle k njebju pozběhowachu. We domje běše wšitko zarjadowane. Stara służowna, kotraž běše z njej sobu přićahnyła, wupyši wokna z krasnymi, wonjatymi różemi, dokelž Herta tute nimo měry lubowaše. Stražnik přińdźe Hertu powitać a rozestaja ji, kak so ze šulu změje. (Pokračowanje sćěhuje.)

Swj. Wótc přija tele dny w privatnej audiency wysokoho zastojnika z kupy Ceylon, knjeza Rodiga, kiž je dobry katolik a wulki dobroćeŕ misijonow. Tónle indiski dostojnik přepoda Swj. Wótcej drohotnu kasetu z helfantnozubjanych kosći.

W bližšich dnjach budże vatikanski dwórski fotograf Felici do wobkhoda podać bamžowu fotografiju z autogramom k lěpšomu misijonow. Autogram rěka: „Žadamy so wobdźěleć na česći, na zasłužbach a na žohnowanjach Božich k wumóženju njesmjertnych dušow a so wobdźělić na dźěle misijonskim, kotromuž telko dušow poswjećuja wšitke swoje mocy, cyłe swoje žiwjenjo a njeličomne wopory. Z cyłej wutrobu žohnuju wšitkich. Pius P. P. XI."

Po poručnosći Swj. Wótca je so nowa komisija zestajała, kotraž ma so zaběrać z reviziju „Pontificale Romanum". Jeje sobustawy wobstoja z najlěpšich znajerjow liturgiskich zakonjow. Woni maja dobre poćahi k msgr. Gromierej, kanonikej při swj. Pětrje a censorej při liturgiskej akademiji a spisaćelej sławneje knihi „Historia Pontificale Romanum".

Rom. Swj. Wótc přija 23. septembra we porjadnej audiency 150 wučeńcow-lěkarjow, sobustawow 8. mjezynarodnoho kongresa, kotryž tehdom w Romje so skhadźowaše. Swj. Wótc da sebi kóždoho z wopytarjow wosobinscy předstajić. Potom dźeržeše krasnu narěč, w kotrejž swoju wosebitu přikhilnosć lěkarskomu powołanju wuzna. Lěkarjo su so stajnje prócowali, wědomostnje pokročować, tohodla mějachu we swojim klinje wurjadnych, wulcy zasłužbnych mužow, kaž na př. Pasteur to běše. Też dźensa może lěkarstwo na rjane wuspěchi pokazać. Wójna přećiwo rakowym khorosćam a přećiwo suchoćinje lubi stajnje lěpši wuspěch. Lěkarjo su najlěpši pomocnicy duchownoho, kaž też dźěło duchownoho na khorym mócnje polěkuje prócowanjam lěkarja. Tohodla dyrbjeli stajnje mjez woběmaj worštomaj dobre poćahi knježić. Na kóncu audiency wudźěli Swj. Wótc wobdźělnikam japoštolske požohnowanjo.

Němska zemjanska swójba wjerchow Turn a Taxis je jara dobra katolska. W lěće 1927 zastupi jedyn z jeje sobustawow, prync Max, do klóštra Benediktinow w Meresheim (we Württembergskim). Tehdom dari wjerch Benediktinam naspomnjeny klóštr z klóštrskim kublom, štož běchu mniša hač dotal wot wjercha wotnajate měli. Lětsa we septembru wudźěli Rottenburgski biskop druhomu synej, pryncej Emeranej, měšnisku swjećiznu a jedyn z joho połbratrow zastupi do rjadu Benediktinow. Cyła wjerchowska swójba bjerješe podźěl na swjatočnosćach. Wězo běše też wobdźělenjo wěriwych jara sylne.

Šwicarscy biskopjo su wudali zhromadny pastyrski list „Wo wašnjach wótcow a dźensišich njepočinkach", po kotrymž swój hłós zběhaju napřeco rosćacym njepočinkam při sporće, w kupjelach a we módźe. Katolska cyrkej podpjera sport, njeje też napřeco kupjelam a přećiwo módźe. Cyrkej zatamuje jenož to, štož je škódne za čistosć dušow. Cyrkej wita kulturu ćěła, tola nic modlenjo (kult) k ćěłej. Hańbićiwosć je človjekej přinarodźena, wona přećiwja so přećiwo wšomu, štož je přećiwo naturje. Tohodla je z wulkej škodu za kóždoho, hdyž so hańbićiwosć podušuje a niči. Mjez wěrjacymi ludźimi móžemy často dosć wobkedźbować, kak z lohka a zwjerśnje woni runje we tychle prašenjach sudźa. List kónča z napominanjom, zo bychu so stare, dobre a wupruhowane křesćanske wašnja wótcow zasy bóle a kedźbliwje hajiłe. Pohanske wašnja njejsu ničo za křesćanski lud. Mjez rozwólnosćemi našoho časa a wěčnymi zasadami njejsu žanych kompromisow.

Češka. Po najnowišej statisticy wopytuja tu khwilu 1 630 629 dźěći ludowu šulu. Wot nich su katolske 1 219 283, narańšoho grekskoho wěrywuznaća 79 570, protestantskoho 90 000, přiwuznych češkosłowakskeje cyrkwje 81 808 a 32 380 wuznawaju so češkej bratrowskej cyrkwi. Bjez wěrywuznaća běchu 71 646 dźěći. Wot dźěći, kotrež měšćanske šule wopytowachu (208 683), wuznachu so 75 % ke katolskej cyrkwi. Ministerstwo je dalšu nowu „cyrkej" připóznało, kotraž so mjenuje „Swobodne bratrowstwo". Z nim je ličba we Češkej připóznatych wěrywuznaćow na 20 stupiła. Mjez nimi su črjódki mjenje hač přiwisnikow ličace. Kajke duchowne škodowanjo tale šćěpjeńca za lud přinjese!

Južnosłowjanske knježeŕstwo spěchuje z mocu prawosławnu cyrkej. Zagreb, hłowne město Khorwatow, dyrbi dóstać prawosławnu kathedralu w najšěršich rozměrach na najrjeńšim naměšće natwarjenu. Twarske městno dyrbi město darmo knježeŕstwu přepodać. Też Ljubljany su hižo tajku kathedralu dóstałe.

Wšelčizny.

Překhwapjenjo. Nan k swojej dźowcy: „Luba dźowka, na nowy tydźeń změje mać swoje narodniny. Chcemy ju tola z něčim rjanym rjenje překhwapić. Što měniš? Ja mjenujcy myslu, zo ji rjany kašć k warjenju kupimy! Njeby ju tón prawje rjenje překhwapił?!" — „Aj, wězo nano, to ju zawěsće jara překhwapi, dokelž mać po prawym rjane nowe awto wočakuje!"

Towaŕstwowy powěstnik.

Budyšin. „Jednota" ma jutře, njedźelu, wječor we 8 hodź. zhromadźiznu w Serbskim Domje. Po přednošku wopyta so wustajeńca „Zjednoćeństwa Serbskich žonow".

Předsydstwo.

Haslow. Jednota „Sokoł" wuhotuje njedźelu 12. oktobra wječor w 7 hodź. swój załoženski swjedźeń w Haslowje.

Předsydstwo.

Baćoń. Towaŕstwo katolskich młodźeńcow w Baćonju ma srjedu 15. 10. wječor we 8 hodźinach swoju měsačnu zhromadźiznu we „Młodowni". Přednošk ze swětłowobrazami je přilubjeny. Wo bohate wobdźělenjo prosy

předsydstwo.

Pančicy. Zwjazk Serb. Rat. Dorosta" ma jutře njedźelu swój *zjězd w Pančicach. Popołdnju w 3 hodź. hłowna* zhromadźizna. Wječor w 7 hodź. hraje so drama „Maruša".

Wične płaćizny		w Budyšinje 4. okt. 1930	w Kamjencu 9. okt. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	11,00—11,40	11,20—11,50
Rožka, nowa	50 „	—7,50	7,30—7,50
Ječmjeń	50 „	9,50—10,00	9,00—10,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—8,00	—
Wows	50 „	7,00—7,75	7,00—7,50
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	2,00—2,50	—2,20
Butra	1 „	3,40—3,60	3,20—3,40
Syno, nowe	50 „	3,00	2,25—2,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	1,00—1,30	—1,20
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	1,80—2,00	—1,00
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—2,25
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	19,50—20,50	—27,0
Ržana muka, 60 %	50 „	12,25—13,25	13,75—14,0
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,50	5,00—5,25
Ržane wotruby	50 „	—5,50	5,00—5,75
Jeja	1 štk.	0,13—0,14	—0,12
Prosata	1 štk.	12,00—24,00	16,00—24,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 6. oktobra 1930.

Woły: 125. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 57—61 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 47—55 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 43—46. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 38—41. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 357. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 57—60. 2) Połnomjasne, młódše 51—56. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 46—50. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 442. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 51—54. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 56—61. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 44—48. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—55. 5) Mjenje a špatnje picowane 34—39. 6) Husumske z pastwy 28—32. **Ćelata:** 597. 1) Najlěpše wukormjene 80—85. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 72—78. 3) Špatne 65—70. **Wowcy:** 903. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—66. 2) Starše wukormjene 52—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 40—50. 4) — . **Swinje:** 2840. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 59—60. 2) Wukormjene 60—60. 3) Mjasne 60—61. 4) Špatne 58—59. Rancy 50—53.

9. oktobra 1930.

Ćelata (649): 1) 79—84. 2) 70—77. 3) 60—68. 4) — .
Swinje (754): (přez 300 pt.) 1) 58—59. 2) (240—300) 59—60. 3) (200—240) 60—61. 4) (160—200) 57—59. Rancy: — .

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 619.—621. z Njebjelčic: Kantor Jan Renař, Jan Dórnik, Mikławš Herman; 622. ze Serbskich Pazlic: Jan Dźisławk; 623.—626. ze Sernjan: Mikławš Rynčka, Michał Zynda, Mikławš Kokla, Jakub Kral; 627.-629. z Noweje Wjeski: Michał Kobalc, Pawoł Lipert, Jan Brojeŕ; 630. 631. ze Smjerdźaceje: Pětr Nuk, Pětr Jenka; 632. ze Zebnic: farař Michał Kětań; 633. z Drjezdźan: Marja Bryckec.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1110. a čo. 1111.

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny".

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za september.

Wyšina nad morjom	Čopłota Cels. Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca: Přiběrk w gr. 1	2	3	Wotběrk w gr. 1	2	3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Zwotkel noša	Deščowa mnohosć
210	+ 7,0	+26,0	+13,4	7000	7000	—	1500	1650	800	10,100	13	A	F	73,4

Nawěštki w „Katolskim Pósle" maja stajnje wuspěch!

Jednota „Sokoł" w Haslowje

wuhotuje **njedźelu 12. oktobra 1930** swój

2. założeński swjedźeń

pola Měrćinkec w Haslowje

wobstojacy ze zwučowanja, dźiwadła a rejow.

Započatk wječor w 7 hodź.

Wšě sokołske jednoty kaž też wšěch lubych Serbow wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pucheŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Serbski Hospodař

poručuje k nazymnomu wusywej

derjećisćenu symjeńtnu rožku.

Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.

Hdźe kupiće při hermanku w Kamjeńcu wašu

zymsku drastu?

Jenož pola

Franc Mrštny

w Kamjeńcu, Cwingerska dróha 16.

Tam dóstanjeće wšo płaćizny hódne při wulkim wubjerku a derje drasćace.

Njedźelu, 12. oktobra, wotewrjene.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Damimy pjenjezy nanajlěpje.

Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

„Jednota", tow. katolskich Serbow w Budyšinje,

ma **njedźelu,** 12. oktobra, wječor we 8 hodź.

zhromadźiznu

w Serbskim Domje. Přednošk knjeza kantora Rězaka. Potom wopyt wustajeńcy „Zjednoćeństwa serbskich žonow".

Wšěch lubych Serbow Budyšskeje wosady wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Při składnosći dźělenja wot mojeje lubeje farskeje wosady Wotrowa wuprajam tejsamej, wosebje cyrkwinskomu a šulskomu předstojićerstwu, kaž tež wjesnej radźe, runje tak nabožnym towarstwam za swěrne sobuskutkowanjo

wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez!"

a přeju cyłej wosadźe najbohatše Bože žohnowanjo.

W Budyšinje, 5. oktobra 1930.

Jurij Křižank, farar n. w.

Po krótkej khorosći zemrě štwórtk před tydźenjom mój luby mandźelski, naš horcolubowany nan a syn

kubleŕ Jakub Zarjeńk

w starobje 58 lět, ze swjatymi sakramentami na puć do wěčnosće derje wobstarany. Zańdźenu póńdźelu bu na Khrósćanskim kěrchowje pokhowany. Wuprajamy wšěm, kotřiž su na póstwječoru za joho dušu so modlili a joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, **naš najwutrobniši dźak a horce „Zapłać Bóh tón Knjez"!**

W Jaworje, na dnju pohrjeba, 6. oktobra 1930.

Hłubokozrudźena swójba.

Rjane, rumne bydlenjo

wosebje za wustojnoho krawca so přihodźace, je k přenajeću **w Khrósćicach.** Dalše je zhonić na gmejnskim hamće w Khrósćicach.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje njesprócniweje maćerje a mandźelskeje

Madleny Češlineje rodź. Bruskec,

kotraž je po krótkej khorosći nam cyle njenadźicy, ze swjatymi sakramentami domawobstarana, na swj. Michała w měsćanskej khorowni zbóžnje zemrěła a kotruž smy štwórtk 2. oktobra do našeje swjateje zemje pokhowali, wuprajamy wšěm, kotřiž su nas w našej wulkej zrudobje pokojeli a našej drohej zemrětej na póstwječorach a při pohrjebje w tak bohatej ličbje poslednju česć a lubosć wopokazali, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

W **Khrósćicach,** 2. oktobra 1930.

We wulkej zrudobje

Jurij Česla

a synaj Jakub a Jan.

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola

Kurt Erler w Budyšinje

jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe"

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken) w jara přiměrjenych płaćiznach

Pawoł Korn, Budyšin

Hošic hasa 21

Živjenjo Swjatych

na měsac januar

spisał † farar Jurij Libš.

Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.,** za njesobustawow **60 pj.,**

Dóstanjeće je w **Donnerhakec knihićišćerni w Budyšinje.**

Před šulerskimi wrotami 21.

Bohu Knjezej je so spodobało, swojoho swěrnoho służownika, našoho njesprócniwoho a wjelelubowanoho nana, přichodnoho nana, dźěda a bratra

Mikławša Žura,

kubleŕskoho wuměnkarja w Njebjelčicach,

w 77. lěće swojoho žiwjenja po krótkej khorosći do swojeje njebjeskeje wótčiny wotwołać. Zańdźenu sobotu smy joho ćěło swjatočnje na wosadnym kěrchowje pokhowali. Wšitkim, kotřiž su lubomu zemrětomu w tak nadobnej ličbje poslednju česć wopokazali, na pustych wječorach za joho dušu so modlili a bohaće k rowu přewodźeli, wosebje wosadnym towarstwam a Pančičanskomu ratarskomu towarstwu, wuprajamy naš

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"

Poručamy dušu luboho zemrětoho do pobožnych modlitwow wěriwych.

W **Njebjelčicach, Nuknicach a Miłoćicach,**

na dnju khowanja, 4. oktobra 1930.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

42. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **18. oktobra 1930.** | **68. lětnik.**

Twój dom.

Zasy počina po serbskim kraju wonjeć za kermušemi. Pola pjekarja so wodnjo a w nocy kuri. Hospozy woža pječwa po horje horje a dele, haj, štóž ma samo konika a šumjelka, zapřehnje joho; tutón nastaja wuši, jako by wěste sobučućo měł z kermušnym wjeselom swojoho knjeza a ćěri po wsy. Rěznikec hólcy sebi pjaty a nohi wotběhaja a telko mordarstwow so wob lěto po cyłym kraju njeskući kaž w Serbach wokoło kermušow. Wokoło kermuše sebi nan a mać najlěpje rozemitej, byrnjež hewak jedyn na druhoho trósku ripał. Mać wě mužej wšo móžne nabarbić a cokor sypać, zo skónčnje tež najwostudliši khadla do toho přińdźe, zo ma słódku žonu.

Posoł stajnje a to z połnym prawom na to skorži, zo so jomu ze serbskich wjeskow, z jich ćichoho a skhowanoho žiwjenja přemało dopisuje. Woła za „lokalkami“, to rěka, powěsćemi, kiž słušeja do rubriki: Z Łužicy a ze Serbow.

Woprawdźe je tutón dźěl druhdy khětro khuduški a njeby pilnoho wuja z Radworskeje fary było, kiž wšo wobkedźbuje wótry nóž kritiki wótři a přecy wě ze swojeje wosady zasy něšto wurězać, mohł luby Posoł druhdy po prošenju khodźić, pytajo za nowinkami.

Nó, kermuše mohłe wšak tež Posoł z nowinkami kormić. Snadź pósćele přichodnje towarstwo swj. Cyrilla a Methodija swojoho „reportera“ do serbskich wsow, kiž najrjeńše a najtučniše nowinki a powěsće zezběra, kotrež sebi wšě ćetki a bladki wupowědaju, hdyž su při kermušnych tykancach a pobywši, kaž so słuša, we hródźach, so hromadu zesydaju a potom šwórčo, bórčo, šćebotajo nowinki přadu kaž nazymu na płotach a na štomach swj. Marijine paćerki. Paćerki wšak to njejsu, štož sebi powědać wědźa: kak běchu jich holcy z hermankami spokojom, čohodla so tuta nimale wěsta ženitwa zasy rozkida a druha po něčim pječe, komu zasy něšto lubja a što je ćežko khory, čohodla njepřińdźe tamny knjez do Wonec za fararja, hdy stary farar na wumjeńk póńdźe a što so dawno na tute městno wjeseli, hdy změje młody wučer kwas a druhi so přecy hišće rozsudźić njemóže . . . tak a hinak sebi powědaju, dóniž njeje čas k wječeri. Dźěći hižo skiwla, su zasparne a chcedźa dom. Druhe njewědźa z cyła, što chcedźa, dóniž nan za škatowym blidom njewotući a z krutym słowom njezajědźe do tuteje wobody.

Haj, to su stare, lube serbske kermuše, kaž běchu w spočatku, tak tež dźensa hišće a mało so na nich přeměniło, khiba zo do Radworja a do Delan samo kermušne awto jězdźi kaž na wotpusk, tak nětko na kermušne wjesela.

Kermušu zasy kóždy z nowa nazhoni, hdźe stoji joho „domčk, mój luby złoty tudy“, a štóž bě so dale won woženił, haj samo do Budyšina po swoje wjerćate zbožo doběžał, na kermušu njezabudźe a tu so jomu zasy nadobo na wsach lubi, wulkim a małym.

Potajkim swój domčk zasy kóždy wokoło kermušow z požadliwym wóčkom pyta a drje tež namaka. Wězo je často w nim so wjele přeměniło, nana a mać su z njoho wunjesli na fararjec ladko a młoda žona wě wšo hinak stworić, kaž bě to prjedy: nowi ludźo, nowe fórjeńki tež w Serbach rěka. Tola wostanje po wšej nowej módźe zdrasćeny domčk joho domčk za kóždoho, kiž něhdy z njoho wuskoči.

Tola je hišće druhi domčk we wosadźe, kotromuž po prawym wšě tute kermuše płaća, haj joho dla tu hakle su a kotryž dyrbjał z horda spohladować na wšěch kermušnikow a kermušnicy, hdyž joho takle počesća a joho dla a jomu k česći kermušu wuhotuja. To je naš wosadny Boži dom.

Kaž staj nawoženja a njewěsta trumf na kwasu a wokoło njeju ma so wšo wjerćeć, tak ma so po prawym wšě kermušne wjeselo wjerćeć wokoło wosadnoho Božoho domu, komuž wša kermušna česć a lubosć płaći.

Tu je wězo hórka kapka w kermušnym wjeselu so zadódniła, dokelž mnohi přijědźe na kermušu do swojeje stareje ródneje wsy a swój wosadny dom, hdźež bu křćeny, snadź wěrowany, ani njewopyta. Wšak je we wsy pódla Božoho domu hišće jedyn domčk, hdźež so też wšo wjerći, štož mělo so wokoło Božoho domu wjerćeć a tón je jomu lubši . . .

Lubi Serbja! Tu mohł kermušny wuj někotrohožkuli za wuši wzać a so joho woprašeć: njewěš, kermuš-

niko, komu po prawym twoja přitomnosć na kermuši na prěnim městnje płaći? Njewěš, zo je to Boži dom a tutón twój dom w prawym zmysle słowa? Po cyrkwinych předpismach ma kóždy Boži dom a to wosebje kóždy wosadny farski Boži dom stać wosrjedź wsy a to na pozběhnjenym, derje přewidnym městnje. Hdźež hišće stoja ze zastarska Bože domy, tam su tež swědomiće na to hladali a to wobkedźbowali. Boži dom ma być za wosadu hižo zwonkownje duchowne srjedźišćo, ma być woprawdźite centrum, wokoło kotrohož so wšě wosadne a wjesne žiwjenjo wjerći. Nic do kućika so khować, kaž bohužel druhdy widźimy w městach Bože domy ztołkane do rózkow, ně — kaž naš Zbóžnik praji — kaž městno na horje, kaž swěca na swěčniku, tak ma stać Boži dom wosrjedź druhich domow. Tute so k njomu khileja a wokoło njoho khowaja kaž putki pola paty, kaž dźěći pola swojeje maćerje.

Kak to wěriwe wóčko hižo zwonkownje zwjesela, jědźeš-li nimo městow a wjeskow a hnydom wuhladaš najprjedy Boži dom, jako chcyło tebi tute město abo tuta wjeska prajić, pola nas njeje jenož zwonkownje Boži dom najwažniši a najprěńši dom, ně, tež w našej duši a našim žiwjenju stoji na prěnim městnje.

Štož za jednotliwe stawy swójby staršiski dom, to za cyłu wosadu farski Boži dom. A hdźež sebi wjacy to njewaža a njewědźa, tam tež w dušinym žiwjenju njeje wjacy wšo w prawym porjedźe.

Hdyž dźěćo zabudźe na swój ródny dom, hdyž tutón je wjacy njećehnje z mocu k sebi, tam su dyrbjałe w tajkej duši žałostne wichory zakhadźeć, dóniž je tak daloko dóšło, zo so domoj wjacy njenamaka abo tutomu domej z puća dźe.

Njepłaći tosame wo wosadnym Božim domje?

Kajke wichory a orkany, kajke duchowne zběžki a dźiwje revolucije je dyrbjała tajka duša přežiwić a poćerpjeć, zo móžeše tak daloko dóńć, zo wóčka a wutroby nima wjacy za swój Boži dom?

Njeprají swj. Pismo: Hdźež je twój pokład, tam je twoja wutroba? Naša wutroba je tohodla zespinana na swój farski Boži dom, dokelž je to za nju najdróžši pokład a hdźež wutroba za druhimi pokładami zhladuje, tam tež wosadny Boži dom wjacy wutrobu njeputa.

Haj, njestawa so, zo so pachoł z tuteje a holca z druheje wosady zetkujetej ke kemšam nic we swojim wosadnym Božim domje, ale dźetaj njedźelu kemši do wustawneje kapały, zo byštaj po kemšach mohłoj njemylenaj po samotnych pućach khodźić?

Stož je staršiski dom za swójbu, to farski Boži dom za wosadu. Ke staršiskomu domej znaja so dźěći jako stawy sameje swójby, jako bratřa a sotry, přez samu krew a zhromadny wukhod najkrućišo na so zwjazani. Wob dźeń, haj snadź wob tydźeń rozbrojeni po swěće, khwataja po ćeži a horcoće dnja z khwatkom domoj. Dom jich ćehnje z njewustacej mocu. A su sebi dyrbjałe druhdźe domiznu pytać, z kajkej kuzłańskej mocu jich zasy kóžda truna wutroby ćehnje domoj. Móc domizny je sobu najsylniša móc a tute zwjazki, kiž wjazaja stawy sameje krewje, su najsylniše zwjazki. Je cyle njenaturske, hdyž so přećiwo tomu hrěši.

A komuž žadyn wótcny dom wjacy wotewrjeny njestoji — tu žałosć a bolosć žane pjero wopisać njemóže, sylzy toho wóčka žana móc zastajić njemóže, a hdyž dźe nimo swojoho staroho wótcnoho domu a je za njoho zawrjeny, o Božo, kajke začuća joho dušu prěkuja, hdyž sebi praji: to bě něhdy mój wótcny dom!

Haj, naš čas je za tym přišoł, kajku móc twori domizna a wšudźom wuhotuja so domizniske zjězdy a swjedźenje, zo bychu zasy ludźom woči wotewriłe, što maja na swojim domje, na swojej domizny.

Njeje twój wosadny Boži dom twój dom, twoja domizna, twój raj a twoje zbožo? Njeje to twój wopraw-dźity narodny dom, narodny dom w rjeńšim a luboznišim zmysłu słowa?

Płačo přińdźe na swět we swojim ródnym domje a kak na nim wisaš?

Tu bu narodźeny we swojim wosadnym Božim domje k wěčnomu žiwjenju!

Njeje to za tebje ničo hódź, zo tu dósta swjatu křćeńcu? Zo móžeš něhdy do njebjes přińć, to maš so swojomu Božomu domej dźakować. Ty wisaš na swojim staršiskim domje, dokelž bu tam w kole swojeje swójby woćehnjeny a wukubłany, dokelž tam najrjeńše dźěsćowske wjesela přežiwi. Njepłaći to tež wo twojim wosadnym Božim domje? Njebu tež tu za njebjesa wukubłany? Što praji a rěči k tebi klětka we wosadnym Božim domje? Móže žana druha klětka a była to ta w biskopskej kathedrali, w tej a druhej kapali, tebi to prajić a to dać, štož je tebi wot dźěsćowskich lět prajiła, tebje wučiła, tebje ćěšiła a žiwiła twoja farska cyrkeŵ? Móže dźěćo něchtó lěpje wučić kaž joho dobra, pobožna mać? A njeje twoja farska cyrkeŵ twoja duchowna, starosćiwa mać a njeklinči jeje słowo na klětcy kaž słowo maćerje? Njewěš, što rěka so wotrjec swojeje maćerje? A njewotrjeknješ so swojeje maćerje jako jeje njeporadźene dźěćo, hdyž ći twoja wosadna cyrkeŵ wjacy njeje twój dom a khodźiš do cuzoho domu jako jeje zabłudźene dźěćo?

Posoł wě a přida, zo móža wobstojnosće za to rěčeć, zo z khwilemi khodźa ludźo snadź do bližšeje cyrkwje, město do zdaleneje wosadneje. Ale to dyrbja wuwzaća być a přecy zasy dyrbi dźěćo ćahnyć k swojej maćeri a stajnje dyrbi tajki Serb wědźeć, ja słušam do swojeje maćerskeje cyrkwje a žana tež tak ważna wina mje njezamóže wot tuteje winowatosće wotwjazać. Moja farska cyrkeŵ je a wostanje mój dom, njech so mi to a druhe na nim njelubi. Wšak tež twój ródny dom wostanje twój dom, byrnjež ty był z kěžki słomjaneje a pódla tebje bohačk bydlił w samym hrodźe. Ty njeměniš z nim. Snadź so ty myliš, jeli to a druhe chceš wustajeć na swojej farskej, wosadnej cyrkwi! Njejsu to twoji duchowni bratřa a twoje sotry, kotrež so kóždu njedźelu skhadźuja w twojim wosadnym Božim domje? A ty so jich zdaluješ? Što su tebi činili? Z čim će křiwdźili?

Za tebje so wopruje we twojej cyrkwi wopor Božeje mšě. Na tebje wosebje mysli sebi twój farař, twój dušowpastyř. Hodźi so tosame prajić, hdyž dźeš do druheje cyrkwje? Twoja wosadna cyrkeŵ je twoja maćerna, twoja swójbna, twoja jeničcy prawa domjaca cyrkeŵ.

Dobre dźěćo so tola najzbožowniše čuje pola swojeje maćerje, we swojej farskej cyrkwi. Ta wě, što ma jomu prajić a dźěćo dyrbjało wědźeć, nichtó mje tak njelubuje, mje tak njewobstražuje, mje tak njepěstonja kaž moja mać! We swojej farskej cyrkwi sy ty doma. Druhdźe sy cuzy a wostanješ cuzy a kóždy móže ći prajić: što ty tule chceš. We swojej farskej cyrkwi pak sy doma a maš być kaž doma, znać kóždy kućik a sebi też swoje prawo žadać.

Něšto hišće. We twojej farskej cyrkwi wobwěja a wohrěwa će cyle hinaši powětr: domjacy powětr. Z njezapomnitych časow su twoji prjedownicy z twojoho domu tutón samsny puć khodźili do swojoho Božoho domu a z cyła druhi puć znali njejsu. Tu buchu wšitcy křćeni na samsnym městnje, su klečeli w samsnych ławkach a so modlili. Tam su khodźili k swjatej spowědźi a we kućiku čakali sćerpnje, wosebje před wulkimi swjatymi dnjami hodźiny dołho, doniž rjad na nimi njebě. Tamle při kehelkach su klečeli nan a mać, dźěd a wowka, jich starši a tutych starši a wšitcy su jědli ze samoho Božoho blida. Tamle před wulkim wołtarjom bu požohnowany mandźelski zwjazk, nanowy, dźědowy, wulkodźědowy. Tamle před swj. Marijinym wołtařkom mje dźeržeše

moja luba mać na rukomaj a swjatej maćeri Božej poručí, hdyž jako njedźelniča swojoho prěnjorodźenoho přinjese prěni króć do wosadnoho Božoho domu.

Njeje to za tebje ničo hódź a njepłaći to wjacy, kaž by hdźe druhdźe nadešoł? Z tutoho twojoho Božoho domu su z dawna naši prjedownicy we swjatočnych a też khutnych wobkhadach a procesijónach na Bože Ćěło, křižowy tydźeń a też do Różanta khodźili. A Zbóžnik je z nimi sobu ćahnył a wottud, z wosadnoho, z twojoho Božoho domu je wón swoje žohnowanjo njesł do jednotliwych wosadnych domow, do swójbow, haj samo wašim honam a łukam, wašim hródźam a khlěwam. Kaž tehdy, tak dźensa. Dźensa hišće waš Knjez a Bóh kroči ze samoho Božoho domu z kěrlušowacej wosadu a žohnuje wšitkich, wulkich a małych, bohatych a khudych.

Wosadny Boži dom je woprawdźe twój Boži dom, přez stawizny hižo poswjećeny duchowny, swójbny dom.

Tak njech kermuše w Serbach zasy wobnowja, skruća, požohnuja, poswjeća wuzke zwjazki z wosadnym Božim domom!

Njezabudźće, lubi Serbja: Twój wosadny Boži dom je twój dom, twoja domizna, twój raj tu na zemi! A nochcył w žiwjenju wo nim wjele wědźeć, w twojej smjerći šěroko wotewri twój Boži dom jako maćerka swojej rucy, zo by će znajmjeńša po smjerći pokhowała do swojoho klina a po smjerći so ći wěsće woči wotewritej a spóznaješ, zo je był twój dom. jn.

Politiski rozhlad.

Sakski sejm

je znowa pokazał, zo je hišće žiwy. Wutoru běše posedźenjo. Jednaše so wo wšelakich namjetach, kaž wo twar kanalow, wulkich wodowych zaroćenjow atd. Wšo předmjety, kotrež drje su rjane ale nic nuzne, dokelž je swět hač dotal też bjez nich był a wobstał. Štož pak je najwažniše: płaća pjenjezy. Tute předmjety wužadaja 341 milijonow. Měle so na dźewjeć lět rozdźělić. To by lětnje hnědźe 35 milijonow było. Też hdyž by stat w pjenjezach płował, by sebi hišće wěc přemyslił. Sakski stat pak docyła žanych pjenjez nima. Tuž sakski financny minister, so wě, ze wšej raznosću přećiwo tajkim njerozumnym namjetam rěčeše. Tola kaž by ćeleću rěćał. Ze zjednoćenymi hłosami komunistow, socialdemokratow a nacionalsocialistow so tute namjety wobzamknychu. Njeje to hotowa keklija? Njeje to potom dźiw, zo my stajnje hłubšo do nuzy jědźemy, hdyž tajcy zapósłancy takle hospodarja. 1924 měješe naša Sakska jenož 300000 hr. dołha. Nětkle pak ma hižo telko dołha, zo mamy jeničcy za dań samu lětnje 16 milijonow hr. płaćić. W tutej sumje njeje wotpłaćenjo ani sobuličene. Jenički namjet, kiž nas hospodarscy zajima, je namjet sakskoho wjesnoho ludu, zo ma stat ratarjam požčonku z 2% zadanjenja poskićić za nowotwarjomne domske a hospodarske twarjenja, hdyž su stare tak dodźeržane, zo maja so wotorhać, a hdyž by z tym hewak hospodarske wobstaćo tutoho ratarja wohrožene było. Tola je to hakle namjet, wo kotrymž ma so rozsudźić.

Němskokrajny sejm.

Před měsacom nowowuzwoleny němskokrajny sejm je so zańdźenu póndźelu k prěnjomu razej zešoł. We wukrajnych nowinach so bojachu, zo to cyle hładcy njepóndźe. A mějachu prawje. Před parlamentom so z ludźimi mjerwješe. Policija měješe nuzu, za wobkhad dosć městna wubědźić a ludźi wróćo stłóčić. To wužichu wšelacy, z wulkimi a khrobłymi słowami zahorjeni, w měsće Berlinje wosebje wulkim židowskim wulkopřekupstwam kaž Wertheim atd. wšě wulke wukładne wokna rozbić. Wukhadźachu, kaž sudniske přepytowanjo wupraji, z wjetša wšitcy z nacionalsocialistow, štož človjek hewak ani wěrił njeby, dokelž su tola disciplinowani. Tych židow to bolało njeje, ći su zawěsćeni a tajke něšto ćim wjacy ludźi do jich „Geschäftow“ přiwabi. Ale bity je zasy jónu němski lud a to wosebje ći, kotřiž maja krótkoběžace wukrajne pjenjezy požčene. Najprěńše je było, zo je wukraj, so nabojawši, tute hnydom wupowědźił. Rěka, zo je so na tute wašnjo 1 milijarda hriwnow wupowědźiła, kiž ma so nětk nadobo wróćo płaćić. Nowe kredity pak wukraj při tajkich wobstojnosćach ćim ćežšo přizwoli abo docyła wotpokaza. Z tym pak je też wosebje za industriju, kotraž dźěn je wosebje na cuze pjenjezy pokazana, z nowa wo wjele hubjeńšo a tysacy zhubja dźěło a khlěb. To wšak je lohko, w nětčišim času z pjasću wo blido bić. Tón hłupy sy tola kóždy raz sam. Přetož tak lohcy abo rjec z jenym słowom so tajka katastrofalna běda, kotraž dźěn so na Němsku samu njewobmjezuje, ale je po cyłym swěće, njewotstroni. To widźimy najlěpje na Italskej, hdźež ma nětko Musolini tola cyłu móc, wójsko a lud, w rukach, a nima žane reparacije płaćić, ale nawopak, tajke dóstawa, zo też wón žane dźiwy njećini a Italsku před hospodarskej krizu wukhować njemóže. A wón pyta italski lud změrować a praji: „My wšak činimy, štož někak móžemy. Tola dźiwy wot nas nichtó wočakować njesmě, hdyž to samo Hoover, tutón najmócniši muž w najbohatšim kraju swěta, njezamóže.“

Zjězd Serbskoho Ratarskoho Dorosta.

Při jara njelubym wjedrje bě so na lětuši zjězd S. R. D. w Pančicach hišće rjana črjódka narodnje wědomych młodych serbskich ratarjow, kaž też někotrych hosći zešła. Wšitkich wita bywši předsyda, hospodarski pomocnik k. J. Guda z Hrubjelčic, rozłoživši zaměr skhadźowanki. W bratrowskej lubosći dyrbimy dźěłać a dale twarić, zo bychmy znajmjeńša zdźerželi, štož hišće mamy. Dorost do Pančic witajo, rysuje k. wyšši wučeŕ Słodeńk ćežke serbske stejnišćo w klóštrskej wokolinje.

Hnydom dachmy so do dźěła. Podachu so rozprawy, kiž su stajnje wostudła wěc a khětro časa trjebaju. Dopokazachu nam, zo je so poměrnje derje hibało a dźěłało w štyrjoch w zwjazku zjednoćenych towarstwach. Tola Baćonske počina po wotkhadźe swojeho předsydy trašnje kabłać.

Po wustawkach mějachu so nowowólby wotměć, z kotrychž nowe předsydstwo wuńdźe: k. hospodarski pomocnik Jurij Špitank ze Zejic předsyda, k. Jurij Wrobl ze Serbskich Pazlic městopředsyda, k. Jan Kral z Nuknicy zapisowař a k. překupc Franc Natuš z Khróšćic sekretař a pokładnik.

Čas bě so nam z tutym znutřkownym zarjadowanjom minył a mějachmy hišće tři přednoški słyšeć, štož běše wěsće přewjele dobroho. Prěni referent Jurij Lešawa-Kozarčanski we swojim přednošku něštožkuli nowoho poda, štož naši młodźi ludźo dotal słyšeli njeběchu. Materija, jara wobćežnje z kužołow nahromadźena, běše jara zajimawa. W druhim přednošku pokaza k. zeński zapósłanc Špitank-Zejičanski, zo je młodemu ratarjej też trěbne, so z politiku zaběrać, runjež je woskoćiwa wěc. Joho zasada běše: Dźeržmy so našoho wjednistwa a nowinarstwa, kiž nihdy na nihdy za nas ničo hubjeńše njezmějа, hdyžli cuzy. Třeći přednošowař k. wučeŕ Měškank rozłoži na dosć jasne wašnje, zo je też młodym ratarjam nuzne, swoje ćěło zwučować, a zo nima stare prajenjo: „Naš hólc so tak nadźěła“ žaneho sprawneho podłožka.

Škoda, jara wulka škoda, zo njebě časa k debaće, za tři nas powučace přednoški, z čimž by so něštožkuli, štož pobrachowaše, narunać mohło. Wšěm rěčnikam so lubje dźakujo, wozjewi předsyda hišće postrowy a dopisy a skónči popołdniši dźěł ze spěwom „Hdźe statok mój“.

Na wječorny zabawny dźěł witaše k. J. Lipič, k. J. Špitank pak recitowaše Čišinskoho baseń „Serbskim hospodarjam“. Na jewišću předstaji so ze čěsćiny přełożene drama: „Maruša“. Přełožerjej k. stud. fil. Jurjej Henčlej-Kozarčanskemu, kaž też wšěm hrajerjam słuša horcy dźak za tak wudokonjany skutk. Wšo bě hewak dosć derje poradźene, jenož, zo nam wjedro njehoješe, to bě wulka škoda.

Dźiwadło, kaž je nam naši studenća předstajichu, běše hódne přepjelnjeneje žórle. Ale bohužel mnozy w klóštrje mysla, zo móže jenož wohnjowa wobora abo „geselojo“ hrać, tola, štóž je „Marušu“ widźał, wě, zo móža naši hólcy też statoho trumfa stajić.

Njech bě też při zjězdźe wopyta mało, jeli pak su wšitcy, kiž tam běchu, wšitko derje zapřimnyli, potom budźe płodow ćim wjacy.

(Rozprawu wo dramaće „Maruša“ přinjesemy přichodny raz, dokelž dźensa ruma nimamy. Red.)

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** „Jednota“ měješe njedźelu derje wopytanu měsačnu zhromadźiznu w Serbskim domje. Po postrowjenju a wuspěwanju kěrluša měješe knjez kant. Rězak jara zajimawy přednošk wo towarstwje Maćica Serbska. W joho znatym, jara derje zrozemliwym a z dźěła humoristiskim wašnju rozpowěda nam nastaćo a dźěło tutoho za cyłe Serbstwo ważnoho towarstwa. Wšitke woršty serbskoho luda, wot prostoho bura hač k zdźěłanomu wučomcej, su so tu zjednoćili a dźěłali, z dźěła z wulkimi financnymi woporami za naš narod. Po přednošku wuspěwachmy serbski spěw a potom wobhladachmy sebi pod wjedźenjom knježny Lizki Smolerjec rjanu wustajeńcu towarstwa serbskich žonow.

— Štwórtk, 16. oktobra 1930, bě za naš klóštr Franciskankow wěčnoho modlenja dźeń wulkoho wuznama. Dop. we 8 hodź. bě swjatočne zadrasćenjo dweju knježnow, Marije Koledy, kotraž je w khorje a z Berlina pokhadźa, a Marije Konrady lajskeje sotry, kotraž je rodźena z Hornjeje Šlezskeje. Zadrasćenjo nawjedowaše rektor našoho klóštra knjez wyšši studijowy direkter Löbmann. — Druhi ważny podawk bě poswjećenjo nowonatwarjenoho dźěła klóštra. W poslednich měsacach bu klóštr, kotryž bě woprawdźe přemały za wjetšu ličbu knježnow, přitwarjeny, kaž smy we swojim času hižo pisali. Štwórtk pop. bu nětko nowy dźěł přez knjeza duchownoho radnika Löbmana swjatočnje poswjećeny. Poslednje tydźenje měješe naš klóštr wysoki wopyt z Wina. Wyšša maćerskoho klóštra we Winje, Marija Antonija, bě do Budyšina přijěła, zo by našu wotnožku z radu a pomocu podpjerała. Přez jeje přitomnosć dósta poswjećenjo wosebitoho razu.

— Młoda Jednota. Štwórtk wječor bě prezes katolskeje serbskeje młodźiny w Budyšinje a we wokolnosći młodźeńcow a knježny k zhromadnomu zeńdźenju powołał. W bohatej měrje běchu so też knježny w rjanej sali Serbskoho domu zešli, młodźencow widźachmy jenož jara mało. Wšěch hromadźe móžeše knj. prezes na započatku přez 50 młodostnych witać. To je woprawdźe zwjeselace za rozpjerjenosć Budyšskich wobstojnosćow. Po wuspěwanju zhromadnoho kěrluša „Hwězda jasna“ pokaza prezes na wuznam zeńdźenja a witaše we wutrobnych słowach wosebje přednošowarja, knjeza stud. fil. hłownoho staršoho studowacych Jurja Henčla z Kozarc, kotryž bě nam přećelnje přednošk ze swětłowobrazami wo lětušim prěnjokróćnym pućowanju studowacych do Słowakskeje přilubił. Rěčnik so na to słowa jimaše a pokaza nam w rjanych wobrazach a rozjasnjowacej rěči wosebitosć a rjanosć słowakskoho kraja, bohatosć a krasnosć krajiny, narodne drasty, hórske tipy słowjanskich prawobsydleri a mnohe druhe. Přez hodźinu putaše tak kedźbliwosć přitomnych. Knjez prezes so dźakowaše za zajimawy přednošk a poda nadrobnosće ze swojoho samsnoho pućowanja, kaž wopyt pola znatoho wjednika Słowakow, knj. Handrija Hlinki w Ružomberoku. Po tym zabawjachu so přitomni ze zhromadnymi spěwami a čitanjom žorta: Prěnja jězba po železnicy. Tak bě so wječor spěšnje minył z napominanjom a pohonom k idealej, z powučacym přednoškom a spěwnej a ertnej zabawu. To je jeničcy prawy puć, po kotrymž dyrbi naša młodźina kročić! Khwalby hódne je, zo běchu też naši studenća, kaž daloko su hišće na prózdninach w našej srjedźiznje, a też jedyn młody wučeŕ přitomni. Hromadźe stać! to budź naše hesło! Knjezej studowacomu hišće jónu kemšacy dźak!

Z Radworja. Różowcowa swjatočnosć ze swojimaj wotpusknymaj njedźelomaj je zasy nimo. Ćežšo hač hdy prjedy běše lětsa duchownoho na wupomhanjo dóstać. Ani w Budyšinje abo w Drježdźanach, ani w Filipowje abo w Hoheneichen njemóžeše nichtón woteńć, ani Serb ani Němc. (Němc běše w Lubiju wupomhać dyrbjał, tak zo mohł potom tamniši knjez arcyměšnik Šołta do Radworja wotjěć. Njemało so tohodla dźiwachmy, hdyž sobotu před wječorom nadobo knjez šolastik Hejduška-Budyšski přijědźe. Cyle samowólnje nastawaše prašenjo: „Sy ty tón, kiž ma přińć, abo mamy (hišće) druhoho wočakować? (Matej 11,3). Wón je woprawdźe běše. Dyrbješe drje w nocy do Budyšina wróćo, ale njedźelu rano, prjedy hač běchu w Radworju hišće tak prawje zestawali, tu awto hižo zasy běše. Škoda, zo tu k pomocy zwólniwy knjez też dopołdnja dłeje wostać njemóžeše! Runje tak ze škodu

Kak měješe so we Něhdźecach ze šulu.

(Pokročowanjo.)

We łěće wšak tu wjele dźěła njebudźe, dokelž zwjetša wšě hólcy skót pasu; cyle małe snadź druhdy přińdu. Wot holcow też jenož tři přińdu, kotrež ničo za dźěło nimaja. Šulu wšak mamy tu poprawem jenož za zymu, ale dokelž je tu nětko wučeŕka, zarjaduje so wěc, zo po możnosći přeco někotre do šule přińdu.

„Takle njezměje wučba žanoho zwiska“, rjekny Herta.

„Ničo nješkodźi“, rjekny stražnik cyle měrnje, „hdyž jenož něšto nawuknu, je přeco lěpje hač ničo.“

Biješe wosma hodźina a šula měješe so započeć; črjóda dźěći so přićěri a chcychu wšě nadobo nutř.

„Sće wy tak wučene, so wšitcy nadobo z durjemi nutř tłóčić?“, rjekny wučeŕka.

Njedósta žaneje wotmołwy, někotři jenož z hłowu třasechu, zo nic.

„Tak tola też dźensa njetrjebaće. Pójće jedyn po druhim nutř, kóždy njech mi ruku da a mi praji, kak rěka“.

Dźěći hladachu splóšiwje jene na druhe, što bychu činiłe.

Wučeŕka poskići jim ruku a rjekny přećelnje: „Přeco dale, štó mi prěni ruku da?“

Tu přińdźe holca k wučeŕcy. Hnydom běchu wšitcy za njej. „Hilža“, rjekny holca wučeŕcy ruku dawajo.

„Takle, „Pomhaj Bóh!“ Hilža“, rjekny wučeŕka, „pra mi, kak dale rěkaš a potom so sydń do zadnjeje ławki.“

„Krawcec“ běše wotmołwa. Nětko přińdźechu jene po druhim. Hdyž běchu wšě nimo, běše jeje ruka tak mazana čorna, zo dyrbješe ju sebi hnydom wumyć.

Mjez tym běchu so dźěći zwadźiłe. Surowa hara nasta w šuli. Tři hólcy so njemdrje bijachu. Wučeŕka stupi k rozhorjenym, dowjedźe dweju mjeńšeju do kuta a wjetšoho do třećoho. „Tu nětko stójće a so hańbujće, zo so tu do šule bić přińdźeće“, rjekny wučeŕka.

Wjetši hladaše trochu splóšiwje na nju, prajicy: „Haj, ale Michał bije hišće wjele bóle.“

„Je tu wón też?“ wopraša so wučeŕka.

„Ně, ně, tón njepřińdźe; njepřińdźe też junu w zymje, hdyž dyrbi“, wołaše Hilža.

„Předewšěm chcu hišće junu waše mjena wědźeć, njejsym je prjedy zrozemiła,“ rjekny wučeŕka.

Započachu: Hilža Krawcec, Herta Krawcec, Hana Krawcec, Kata Krawcec, Cecilija Krawcec, Marja Krawcec, Róža Krawcec, Monika Krawcec.

„Wy tola wšitke Krawcec njejsće“, praša so wučeŕka, „čohodla prajiće wšitke jenajke mjeno?“

„Wězo, my wšitke tak rěkamy a hišće dźewjeć hólcow też“, rjekny Hilža. Tamne potom rěkaja: „Natuškec, Bětnarjec, Wroblec a Šipkec.“

běše, zo runje na něšporje tajki wichor zakhadźeše, zo njeběše možno, różowcowy wobkhad po wsy wotměć. Hdyž je tudomna cyrkej też wulka dosć, poskića tola dołhi procesijón z mnohimi towarstwami z khorhowjemi a ze syłami wěriwych na wjesnym torhosću wjele swjatočniši napohlad, dyžli w cyrkwi. Cuzych běše tu wurjadnje wjele, wosebje też z Khrósćanskeje krajiny. Powědachu, zo su městna w awće, kotrež wotpuskarjow wottam do Radworja wozy, hižo dwě njedźeli do časa wšě wupředate byłe, tak dyrbjachu njedźiwajcy wšoho wětřika tola mnozy z kołom abo z wozom jěć. Zawěsće awtowe zarjadnistwo přichodnje (kermušu!) wjetši wóz abo dwaj mjeńšej wozaj pósćele, abo, štož by hišće lěpje było, zo samsnomu wozej dwójcy tu a tam jěć da. To by wosebje tohodla ludźom bóle witane było, dokelž bychu potom jednotliwi pućowarjo bóle po swojej woli prjedy abo pozdźišo jěć móhli.

Z **Worklec.** Dnja 4. oktobra, na dnju swjatoho Franciska z Assisi, woswjeći Malteski wustaw we Worklecach wosebity swjedźeń. Tři dny prjedy bu w kapali wotdźeržany triduum wot knj. kapucinskoho misionara P. Franca Marije z Liberca. Napřećo namocy, kotraž so ze wšěch stron sylni a dobywa, poskići triduum přileżnosć, we wěrje so skrućić. Mnozy připosłucharjo z Worklec a wokoliny su tutu přileżnosć też wužili. Wosebje na poslednich dnjach njeběše w kapałcy ruma za tak mnohich wobdźělnikow. Někotre sta swjatych woprawjeni buchu wudźělene. Swój wěršk dócpě swjatočnosć we wulkimaj Božimaj mšomaj posledneju dnjow, w 13-hodźinskej pobožnosći a w doskónčnej pobožnosći na swjedźenju swjatoho Rózarija. Tehdy bu křćeński slub wobnowjeny, Tebje my Boha khwalimy spěwane a Japoštołske požohnowanjo wudźělene. We swojich přednoškach předstaja knjez misionar wobraz w juniju zbóžnoho prajenoho bratra Konrada z Altötting, kotryž, sam burski syn, je najrjeńši přikład za kóždoho křesćana, wosebje pak ratarja. Joho wosebite počinki běchu: Wotwobroćenjo wot swěta, lubosć k modlitwje srjedź mnoho dźěła, lubosć k maćeri Božej a k swjatomu rózarijej, nutrne přećelstwo z Khrystusom w najswjećišim sakramenće a časte dóstaćo naswjećišoho sakramenta. Wosebitu móc měješe nad dźěćimi, kotrychž k pobožnomu a časćišomu swjatomu woprawjenju napominaše. Dobry přikład staršich a swjate woprawjenjo stej najspomožnišej srědkaj we wukubłanju młodoho człowjeka.

Ze **Serbskich Pazlic.** Wot wutory k srjedźi w nocy wotpali so tu na polach stojaca, kublerjej Smoli słušaca fajma wowsa. Woheń rozšěri so ruče a zniči cyłu fajmu. Sykawy a ludźo njemóžachu ničo pomhać. Cyle wěsće je někajki njedočink woheń założił. Nadźijomnje so poradźi, joho wuslědźić. Zawěsće ma knjez Smoła fajmu zawěsćenu.

Ze Serbskich Pazlic. Radupodawanjo za maćerje wotměje so tu wutoru, 21. oktobra, popołduju 1/23 hodź. w hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Prof. Józef Masařik †

Z Brankowic na Morawje je dóšła powěsć, zo je tam 5. oktobra ze wšěmi swjatymi sakramentami domawobstarany ćiše wusnył profesor a šulski rada Józef Masařik. Prof. Masařik je mnohim našim serbskim katolskim duchownym ale też mnohim druhim něhdy w Prazy studowacym Serbam był z wučerjom na małostronskim gymnaziju a to w češkej rěči. Štó njeje so stajnje rady dopomnił na tutoho sprawnoho, miłoho wučerja! Z kajkej lubosću wón dawaše swoje hodźiny a kak wón wědźeše stajnje suchu češku gramatiku zajimawje přednošować! Zo je wón był wušikny wučeŕ, to pokaza joho pomjenowanjo za šulskoho radu. Professor Masařik bě wučenc, to dowidźimy z joho wšelakich knihi, kotrež je w swojim žiwjenju spisał. Wosebje znata je joho „Češka gramatika“ a joho „Słowjeso“.

Hdyž so skónčnje prof. Masařik na wotpočink poda, přesydli so z Prahi na swoje zdźědźene kubło do Brankowic blizko znatych Austerlitz. Tam měješe na tutym kuble, kotrež bě přenajał, rjanu kěžu z wulkej zahrodu. Štomy w tutej zahrodźe bě za čas swojich młódšich lět sam nasadźał a to z lutymi dobrymi płodami. Před něšto lětami zemrě jomu swěrna mandźelska a wot tutoho časa staraše so wo njoho joho młódšą dźowka Lea, kotraž je we Winje na dipl. architekta Ticheho wudata.

Prof. Masařik měješe wosebje serbskich studowacych jara rady. A też na wotpočinku wón na „swojich Serbow“ ženje zabył njeje. Hišće před něhdźe 1/23 lětom, hdyž jomu k 80. narodninam zbožo přejach, lubje a wjesele na list wotmołwi a pisaše, kak rady a často na nas wšitkich spomina.

Nětko je joho Bóh Wěršny z tuteje časnosće wotwołał. Njech jomu Bóh wšo to mytuje, štož je swojim šulerjam dobroho wopokazał. Morawska zemja pak, kotruž tak horco lubowaše, njech je jomu lohka.

Dr. Wjacsławk.

Běše wšo cyle prawje a Hilža rozjasni, kajke předmjeno kóždy ma: „Mamy tu delnich a hornich Krawcec, čornych Krawcec, křiwych Krawcec, lěsnych Krawcec, skalnych a nadroznych Krawcec.

Mjez tym, zo Hilža powědaše, wobhladowaše sebi wučeŕka jeje włosy, kotrež běchu cyle zašmjatane a zasukane. „Hilža, praj wšak mi, hdy sy sebi posledni raz hłowu hładźiła?“ so wopraša.

„Włosy my ženje njećesamy,“ wotmołwi Hilža, „mać je druhdy wotrěza, hdyž su předołhe; narostu zaso same“.

„Što, so ženje njećesaš?“ prašeše so wučeŕka dźiwajo. „Čohodla so sama njećesaš, jeli mać khwile nima? Sy tola wulka dosć! Njećesaće so wy žana“, prašeše so druhich, dokelž běchu wšě jenak šešerjate.

Jenohłósnje zaklinča „ně“.

„Jutře přińdźće wšitke sčesane do šule“, poruči wučeŕka“; njećesane žane wjacy přińć njesmě; sće słyšałe holcy? Wy hólcy sće cyle wotřihani, tuž so česać njetrjebaće. Ty tamle, prěni we ławcy, lěsny Krawco, ty maš roztorhany kabat; tón dyrbi so zapłatać.“

„A tři dźěry ma w kholowach“, zawoła Hilža.

„Haj, praj wašej maćeri, zo dyrbi wšo zapłatać“, rjekny wučeŕka, „a nětko móžeće domoj hić.“

Na druhi dźeń rano hladaše wučeŕka z woknom, ale nihdźe nichtón! Biješe dźewjata, dźesata hodźina, bu připołdnjo, žane dźěćo so njepokaza do šule. Popołdnju bě runje tak. Zawěsće přińdu jutře, mysleše sebi. Tola podarmo čakaše też druhi dźeń, a też třeći so nichtón njepokaza. Tuž dźěše k strażnikej. Ducy po puću zetyka Hilžu, kotraž ze spodźiwanjom stejo wosta.

„Pój bliže, Hilža, njejsmoj so dołho wjacy widźałoj“, rjekny wučeŕka přećelnje. „Bydliš ty tudy? Wěš snadź, hač je strażnik doma?“

„Ně, tón drjewo pušća“, wotmołwi nazdala stojo.

„Pój tola bliže a daj mi ruku, čohodla činiš so tak cuza?“

Hilža přistupi bliže, poda ji ruku, z lěwej pak dźeržeše sebi włosy hromadźe.

„Praj mi, čohodla wjacy do šule njepřińdźeš?“ so wučeŕka wopraša.

„Dokelž njesměmy njećesane do šule přińć“, běše wotmoła.

„Čohodla će mać njezapleće?“ —

Nětko Hilža wožiwi prajicy: „Sym jej hnydom prajiła, ale česak je złamany a spochi nowy kupować njemóžemy. Włosy pak móžemy wotřihać, hdyž su wulke. Tamle wona dźe.“

Hilža pokazowaše na žonu, kotraž z motyku w rucy domoj dźěše. Z kóždoho boka so jeje hólc za suknju dźeržeše.

„Ja dyrbju wječerjeć warić, tohodla sym doprědka khwatała“, rjekny Hilža a dźěše nutř.

Žona chcyše njekedźbujo nimo wučeŕki hić, ale tuta ju postrowi a dźeše: „Knjeni Krawcowa, ja sym waša nowa

Z cyrkwje a swěta.

Italska chce nowy statny swjaty dźeń zawjesć. 11. febr. je lětny wopomnjeński dźeń podpisanja Lateranskoho přiměra mjez knježeŕstwom a Swjatym Stołom. Tónle ważny dźeń za nowu Italsku dyrbi so wot nětka swjećić. Za to spadnje 20. september jako swjaty dźeń. Na tutym dnju začahnychu lěta 1870 italscy wojacy přez Piusowe wrota do Swjatoho města. Tónle „swjaty dźeń" měješe za katolikow přecy něšto bolostne we sebi. Tohodla wupraji Swj. Wótc swoju radosć nad tym, zo tónle dotalny narodny dźeń za přichod spadnje.

Italska katolska młodźina zjednoćuje so přecy bóle we katolskich młodostnych towarstwach. W 2124 wosadach wobstoja 5440 wotrjadow z 261 303 sobustawami.

Francózska. Před něšto lětami přiwza měšnik P. Mary tŕoch młodźeńcow do swojoho domu, zo by jich privatnje na theologiske studije přihotował. Z tohole snadnoho skutka wurosće za krótki čas wulki nowy seminar za młodźeńcow, kotŕiž chcedźa so — pozdźišo hač hewak — k studijam na měšnistwo wěnować. Nowy dom bu tele dny poswjećeny. Do njoho začahnychu 60 studentow, bórzy budźe jich 80. Francózska potrjebuje jara nuznje duchowny dorost, dokelž su wjele farow wosyroćene.

Reimska dieceza chce swojomu zemrětomu kardinalej Luconej pomnik stajić z tym, zo jomu w předměšće kapału natwarja.

Kónc oktobra pojědu francózscy juristojo do Lourdesa. Tam wotdźerža swój 47. juristiski kongres. Jednać budźe so wo „Škitanju swójby přez statne zakonje."

Rumunski konkordat je skónčnje po lětadołhich jednanjach zakońsku płaćiwosć dóstał. Nadźijomnje so nětko duchowne zastaranjo katolikow polěpša. We wšelakich diecezach je wulki njedostatk na duchownych. Tak piše „Germania", zo su w Bukowinje wosady z 1000 a wjacy katolikami, kotrež maja měsačnje jenož junu Božu službu a při tym maja puće přewinyć wot 10—20 km. Jedyn farař ze 4000 wosadnymi ma na př. pódla toho hišće zastarać tŕi filiale z 3000 wěriwymi. Kajke duchowne zastaranjo je při tajkich wobstojnosćach móžne!?

Južnosłowjanske knježeŕstwo je protestantskim cyrkwjam wšě statne prawa dało, kajkež maja je prawosławni. Katolikojo hišće přecy na wobzamknjenjo konkordata čakaja. Knježeŕstwo měri tam bohužel z dwojej měru.

Grichiske knježeŕstwo je tukhwilu tohorunja katolikam khětro wotkhilene. Po najnowišich wukazach je katolskim šulam zakazane, grjekske dźěći přijimać. Dobre katolske šule maja dźěći z wjele njekatolskich wosobnych swójbow, štož prawosławne kruhi wězo mało zwjeseluje.

Ruska. Na „Ika"-kongresu w Feldkirchu měješe najzajimawši přednošk prelat Około-Kulak z Waršawy, bywši generalny vikar arcybiskopa Mohilewskoho (barona Roppa, kiž je tohorunja we Waršawje we wuhnanstwje žiwy). Prelat poda dospołnu stawiznu bolšewikskich přesćěhanjow cyrkwje. Joho wuwjedźenja běchu sćěhowace: „Lěto 1918 přinjese za Rusku dźělenjo cyrkwje wot stata. Hnydom běchu wšě zjawne kŕiže wotstronjene, přisaha před sudom bu zakazana, nabožinska wučba w šulach spadny, cyrkwinske zamoženjo připadny statej, wosady zhubichu wšě prawa na swoje cyrkwje, farske domy buchu wuswojene, duchowni z najwjetšoho dźěła wuhnaći, cyrkwinska drasta a sudobja kaž tež matrikle buchu wotewzate. Dokelž pak so přećiwo tajkomu zakhadźenju někotři zastupjerjo wulkomocow hóršachu, pytaše bolšewikske knježeŕstwo za druhimi pućemi škodowanja nabožiny. Duchowni dóstachu cyrkwje wot stata wotnajate, tohorunja liturgisku drastu, cyrkwinske zamoženjo na ležomnosćach bu konfiscěrowane, spomožne wustawy buchu zawrjene, cyrkwje přepytowane a při tym wonječesćene. Hdyž duchowni wotnajeńske wučinjenja připóznać njechachu, buchu cyrkwje zawrjene a duchowni do jastwow stykani, tež wšelacy lajicy. Na to sćěhowachu wurubjenja bydlenjow duchownych. Na fary přińdźechu jako sobuwotnajerjo zastojnicy, wuskušowarjo a njekmane žonske. Prědowanja dyrbjachu so w rukopisach knježeŕstwu předpołožić, listy buchu wotewrjene, wobkhad z biskopom zakazany, tež njesmědźeše duchowny swoju wjes wopušćić. Wšě měšniske seminary a duchowna akademija w Pětrohrodźe buchu zawrjene, tak zo na duchownym dorosće dospołnje pobrachuje. Hižo 1919 sedźeše wjele stow duchownych w jastwach, hdźež mějachu njewuprajomne martry ćerpjeć přez mazanosć, njerodź, khorosće a přez njehódne čwělowanja. Wjele wumrěchu martrarskeje smjerće. Tež biskopja přińdźechu na rjad, prěnje zasudźenja k smjerći sćěhowachu. Lěto 1920 přinjese nowe martry, wotsudźenja a wuhnanstwa a wotprawjenja. Wobskóržby běchu cyle wumyslene. Najbóle wumjetowaše so wbohim woporam přerada k lěpšomu Pólskeje. Dopokazy njeběchu trěbne, někajki list z wukraja dosahaše. Kak so tajke procesy

---

wučeŕka. Chcu so woprašeć, čohodla waše dźěći wjacy do šule njepřińdu?"

„Mózu wam hnydom prajić: Hdyž dyrbimy so wot ranja hač do wječora dŕeć, nimamy khwile, hodźinu daloko po česak běžeć a pjenjezy za nuzniše wěcy trjebamy; bjez česaka pak dźe. Kŕiwa Krawcowa swoje hólcy tež wjacy njepósćele. Měni: Sym hižo wjele razow kabat a kholowy płatała, ale dźěry su kóždy raz zaso wjetše a hinak njemóžu. Ně, dyrbju hić, božemje, dobru nóc".

Na to so wučeŕka k stražnikej poda. Tutón stoješe před durjemi, čakajo na wječerjeć, kotruž žona přihotowaše.

„Dyrbju so was woprašeć, kak so ma, zo žane dźěći wjacy do šule njepřińdu", dźeše wučeŕka, „jim tola tak mnoho pobrachuje. Štó ma tuto poručeć? Tak tola hić njemóže!"

„Sym doprědka wědźał, kak wěc přińdźe", dźeše stražnik. „Pola nas wšo tak w rjedźe njeńdźe, kaž sebi mysliće. Za was drje tuto ničo njebudźe; sym hnydom prajił, zo wšo napŕéki pojědźe. Budźe za was lěpje, zo so zasy do domizny wróćiće.

Wučeŕka so trochu spodźiwnje wopraša: „Wy potajkim mysliće, zo bych zasy čahnyła."

„Njejsym runje tak złě měnił", wotmołwi stražnik.

Wučeŕka poda so zasy domoj. Běše lědma do jstwy, zasłyša wulku haru a pohlada z woknom won. Rejo a pišćo přihna so čŕjóda hólčiskow; před šulu počachu so bić, a to pjećo přećiwo jenomu, kotryž běše bojaznje roztorhany a wokoło so biješe.

„Čakaj jenož Michale", wołachu, „čakaj, tamle ta lóza wučeŕka stóji, wona wšak će widźi, čakaj jenož, hdyž do šule přińdźeš, potom hnydom do tamneje ćmoweje dźěry přińdźeš." Michał pohlada horje, zběhny kamjeń a ćisny jón do wokna. Najrjeńša róža padny dele a so złama. Wokomik Michał stejo hladaše, potom čekny a druhe za nim.

Nazajtra zaso nichtón do šule njepřińdźe, a swjatočna ćišina knježeše wokoło domu. Z wječora chcyše so wučeŕka tróšku překhodźować. Hdyž wustupi, stoješe Hilža před durjemi. Jako wučeŕku wuhlada, zapŕimny sebi swoje włosy.

„Nó, Hilža, čohodla nutŕ njepřińdźeš?" rjekny wučeŕka přećelnje.

„Dokelž hišće sčesana njejsym."

„Pój jenož nutŕ, pokazam tebi něšto."

Dowjedźe Hilžu nutŕ. Přinjese nowy česak a pokaza jón Hilži: „Hladaj, tutón česak ći darju, hdyž mi slubiš, zo so kóžde ranjo rjenje sčesaš, prjedy hač do šule přińdźeš. Pokazam ći, kak maš so z nim česać." Wučesowaše włosy. Ale tute běchu tak zašmjatane a zalěpjene, zo so njemóžeše do nich dobyć, tuž dyrbješe je wotŕihać. Nětk drje běchu włosy krótke, hodźachu pak so česać.

„Takle sy cyle hinaša, Hilža, wjele rjeńša," rjekny wučeŕka. Takle přińdź kóždy dźeń do šule a hdyž budźa włosy zaso wjetše, potom je zaplećemy."

„Haj, kóždy dźeń so česam", rjekny Hilža, so wotsalicy.

(Pokročowanjo.)

wjedźechu, wobswětluje jasnje zjawne wuprajenjo znatoho statnoho rěčnika Kileńka při jenym sudniskim posedźenju. Wón praješe tehdom: „Tónle proces dyrbi nam wotkryć wobraz měšniskeje njekmanosće a złósće, dyrbi tutym ludakam wobličo wotkryć, tutym służownikam mamona a farizejam w měšniskej drasće. Dwaj nahladaj wo swěće stojitej dźensa napřećo sebi: katolska birokratija, kotrejež knjez je kapitalismus a wot kapitala wumoženy swět, srjedźnowěkske wopřijećo swěta ze swojimi předsudkami a nowy na wědomosć so złožowacy swět, kotryž je wšě předsudki přewinył." Jako přikład tajkich njesprawnych wusudow je znaty proces přećiwo arcybiskopej Cieplakej a 14 duchownym w Moskwje, po kotrymž bu prelat Butkiewič hnydom zatřěleny, a bórzy po nim proces w Charkowje, kotryž wosym měšnikam martrańsku smjerć přinjese. Wjele wusudow stachu so bjez wšoho přesłyšenja wobskorženych a wuwjedźechu so w běhu 72 hodźin. W samsnym lěće so cyrkwje dospołnje wurubichu k lěpšomu hłodutradacoho luda, kaž so wudawaše, woprawdźe pak k wožiwjenju bolšewikskeje propagandy. Potom sta so posledni nadpad na nabožnisku wučbu. Kóždy wučeŕ a kóžda wučeŕka, kotřiž běchu mjeno Bože před dźěćimi wuprajili, a hdyž by so to tež jenož junkróć stało, so ze służby puščichu. Na jich městno přińdźechu komunistiscy wučerjo, kotřiž Boha hanjachu dźěći k bohahanjenju nućachu. Njekmanosć a njepócćiwosć mjez dźěćimi buštej poležkowanej, pohrjebnišća wonječesćene, rowy wotewrjane a zapusćene, drjewjane křiže spalene, kamjeńtne pomniki k plestrowanju dróhow wužite, kěrchowy přetworjene do popjełowych jamow abo wurunane a z trawu posyte — k wotdźerženju hermankow atd.

Khostanske městna su Solowjecke kupy w Běłym morju (blizko při Lodowym morju). Tam dyrbja njewinowate wopory bolšewikskich wusudow při hobrskej zymje štomy pušćeć a druhe ćežke dźěła wukonjeć, kotrež njejsu zwučeni, k tomu přińdźe hišće njedosahace zdrasćenjo a cyle njedosahace žeživjenjo. Bjez dźiwa, zo wšelacy zmjerznu. W tymle žadławym jastwje přebywaja někotři katolscy biskopja z 20 duchownymi, dale 18 prawosławnych biskopow a wjacy stow duchownych. Wot dweju lět sem su přesćěhanja mócnje přiběrałe. Młodźina woćehnje so w rjadach „bjezbóžnikow", wona myli Bože służby, hani duchownych, wonječesća cyrkwje abo wužiwa je jako klubowe lokale. Duchowni nimaja žane statne prawa, njedóstanu žane khlěbowe khartki, žane wobydlenjo a žanu mzdu. Su cyle pokazani na miłosć wěriwych, kotřiž pak su tež nimale wšitcy khudźi kaž cyrkwinske myše. Před krótkim su póstowi zastojnicy wobzamkli, zo na duchownych žanych listow atd. njewudadźa. Šulerjam, wojakam a zastojnikam je zakazane, k Božim służbam khodźić. Ruski nowy tydźeń ma 5 dnjow, na njedźelach a swjatych dnjach so dźěła. Hačrunje su cyrkwje statne wobsedźeństwo, su na nje hobrske dawki położene. Hdyž so njezapłaća, so přetworja do klubowych lokalow, kinow, kólnjow atd. Duchownstwo je nimale wutupjene. W cyłej hobrskej Ruskej je jenož hišće jedyn katolski biskop swobodny. Je to Wladiwostowski biskop. Wón je 86lětny starc a je něhdźe na kraju skhowany. Wyše njoho dźěłataj na njeznatych městnach hišće dwaj japoštołskaj administratoraj. Hewak sedźi duchownstwo w jastwach, a čŕjódka „swobodnych" wjedźe žiwjenjo hórše hač w jastwje. — Tajke abo podobne wobstojnosće zastupja tež pola nas tak ruče, hač tu naši „bjezbóžnicy" (to njejsu jenož komunistojo) k mocy přińdu!

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

Zemrěći: 30. junija: Michał Šołta ze Swinarnje 76 l. 10 m. 6 d.; 10. julija: Madlena Hejduščyna* z Khrósćic 81 l. 10 m. 6 d.; 11. julija: Bjarnat Bilkec z Kukowa 1 d.; 13. julija: Hańža Bjaršowa z Kukowa 70 l. 3 m. 9 d.; 15. julija: Marja Škalina z Pančic 71 l. 9 m. 11 d.; 16 julija: Franc Brojerec ze St. Cyhelncy 6 m. 20 d.; 29. julija: Pawoł Handrikec z Kukowa 1/4 hodź.; 2. awg: Lejna Šołćic z Lejna 1 l. 4 m. 13 d.; 4. awg.: Jakub Brězan* z Khrósćic 77 l. 11 m. 3 d.; 10. awg.: Madlena Šołćina z Bóšic 28 l. 3 m. 4 d.; 15. awg.: Hańža Domanjowa z Khrósćic-Worklec 60 l. 3 m. 24 d.; 1. sept.: Marja Wojnarjowa z Noweje Wjeski 63 l. 2 m. 3 d.; 2. sept.: Pětr Nowak z Hory 75 l. 2 m. 3 d.; 6. sept.: Gustav Leinert z Worklec 68 l. 1 m. 10 d.; 12. sept.: Jan Madleńšec z Kukowa 2 m. 25 d.; 15. sept.: Jan Čunkec z Khrósćic 1 l. 7 m. 13 d.; 20. sept.: Marja Wóscyna z Pančic 79 l. 11 m. 19 d.; 29. sept.: Madlena Ćěslina* z Khrósćic 66 l. 4 m. 10 d.; 2. okt.: Jurij Glawš* z Kukowa 59 l. 6 m. 10 d.; 2. okt. Jakub Zarjeńk z Jawory 58 l. 2 m. 23 d.

Přisp.: Ze * woznamjenjeni běchu z bratstwa swj. Bosćana.

Wšelčizny.

Krejne přećelstwo. Kralowna Sandwich-kupow w južnym morju bě něhdy přišła sebi europske kraje wobhladać. Při tym wopyta tež w Londonje jendźelsku kralownu Viktoriju. Mjez přećelnej rozmołwu khwaleše so bruna kralowna, zo ma tež jendźelsku krej we swojich žiłach. — „Kak je to móžno?" wopraša so jendźelska kralowna wćipnje. — A cuza wotmołwi hordźe: „Moji prjedownicy su něhdy jendźelskoho misijonara zežrali!"

* * *

Hordy spěwař. Khětro česćelakomny knjezyk wopraša so wobstarnoho knjeza, z kotrymž hromadźe za blidom sedźeše: „Njeměniće wy, knježe, zo bych ja ze swojim sylnym połnym hłosom hišće zjawnje wustupić mohł?" — „Ale wěsće, luby knježe, wy byšće so za wuwołarja při zjawnych předawanjach jara derje hodźał!"

Wične płaćizny

		w Budyšinje 11. okt. 1930	w Kamjencu 16. okt. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	11,00—11,40	11,00—11,25
Rožka, nowa	50 „	—7,30	7,10—7,25
Ječmjeń	50 „	9,50—10,00	9,00—10,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—8,00	—
Wows	50 „	7,00—7,75	7,00—7,50
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	2,00—2,50	—2,00
Butra	1 „	3,40—3,60	3,20—3,40
Syno, nowe	50 „	3,00	2,25—2,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	1,00—1,30	—1,20
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	1,80—2,00	—1,00
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—2,25
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	19,50—20,50	—27,0
Ržana muka, 60 %	50 „	12,25—13,25	13,75—14,0
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,50	5,00—5,75
Ržane wotruby	50 „	—5,50	5,00—5,75
Jeja	1 štk.	0,13—0,14	—0,13
Prosata	1 štk.	12,00—24,00	14,00—23,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 13. oktobra 1930.

Woły: 170. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 56—59 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 46—54 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 43—45. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 38—41. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 357. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 56—59. 2) Połnomjasne, młódše 50—55. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 46—49. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 445. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 49—54. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—59. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 43—47. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—52. 5) Mjenje a špatnje picowane 33—38. 6) Husumske z pastwy 27—30. **Ćelata**: 486. 1) Najlěpše wukormjene 80—86. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 73—78. 3) Špatne 64—70. **Wowcy**: 619. 1) Młódše a stare, wukormjene 63—68. 2) Starše wukormjene 53—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 45—50. 4) — . **Swinje**: 3492. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 57—58. 2) Wukormjene 57—58. 3) Mjasne 58—59. 4) Špatne 49—52. Rancy 49—52.

16. oktobra 1930.

Ćelata (520): 1) 81—87. 2) 74—80. 3) 65—72. 4) — .
Swinje (510): (přez 300 pt.) 1) 57—58. 2) (240—300) 57—58. 3) (200—240) 58—59. 4) (160—200) 55—56. Rancy: 49—52.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 634. z Bozankec: Jurij Domš; 635. z Prahi: prof. dr. Mikławš Krječmař; 636. 637. z Khanec: Maks Wuleńk, Jan Frencl; 638. z Ralbic: Hana Wjacsławkowa; 639. 640. z Konjec: Jurij Brězan, Michał Bjedrich; 641. ze Sunowa: Jakub Bjeńš (Šelc); 642. z Koslowa: Jurij Kubica; 643. z Jitka: Šćěpan Komarnicki.

Sobustawy na lěto 1929.

Kk.: 1112. J. B.; 1113. M. D.

Hosćeńc
w Pančicach
póńdźelu wot 6 hodź. **kermušny koncert bal** wot 6 hodź. póńdźelu
wuwjedźeny wot sobustawow wojeńskeje hudźby w Budyšinje

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchеř a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Serbski Hospodař
poručuje k nazymnomu wusywej
derjećisćenu symjeńtnu rožku.
Prěnje wusywy Petkuskeje z hórskich krajinow a Dobrowicku, pola nas dokładnje aklimatisowanu, też originalne symjo wobstara.
Nawěštki w „Katolskim Pósle" maja stajnje wuspěcha!

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu
Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**
Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.
Danimy pjenjezy nanajlěpje.
Telefon 3506 a 3507.

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Swjatej Mariji a swj. Benediktej
wupraja so z tutym
zjawny dźak
za wustrowjenjo, kaž bě přilubjene.

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřećo „Złotej hwězdźe"

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Wróćiwši so wot rowa mojeje horcolubowaneje mandźelskeje, našeje starościweje maćerje, dźowki, přichodneje dźowki, sotry a ćety

Marje Lipičoweje rodź. Bjaršec

w Žuricach,

kotruž je Bóh luby Knjez w 30. lěće žiwjenja a w 3. lěće mandźelstwa po krótkej, ćežkej khorosći ze wšěmi swjatymi sakramentami domawobstaranu do Božeje wole podatu z tuteje časnosće wotwołał, wuprajamy wšitkim, kiž su za njeboćičku na pustych wječorach so modlili a ju w bohatej ličbje k rowu přewodźeli,

wutrobny dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez".

Wosebje dźakujemy so miłosćiwymaj sotromaj z Biskopic kaž też za k rowuwjezenjo a nošerjam.

Dušu wotemrěteje poručamy do pobožnych modlitwow wěriwych.

W Žuricach, Budyšinje a Lejnje,
na dnju pohrjeba, 16. oktobra 1930.

Žarowacy zawostajeni:
Jurij Lipič, mandźelski,
synkaj, staršej, sotra a bratraj.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

43. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **25. oktobra 1930.** | **68. lětnik.**

Twój kral.

Swjedźeń Khrysta Krala je drje hakle z poslednich lět, tola kóžde lěto z wjetšim wuznamom.

Je tak prawy a našomu časej přiměrjeny wuraz živoho, raznoho, přeswědčenoho, krutoho, jadriwoho, njebojazniwoho křesćanstwa, kiž tež w našim času so njestróži, swoje khorhoje šěroko rozwiwać, wysoko pozběhować.

Nad swjedźenjom Khrysta Krala stoja słowa: vexilla regis prodeunt: Hlejće, Serbja, khorhoj tutoho Krala tež wam doprědka so njese a w powětře nětčišoho zamućenoho časa wjesele a dobyćerscy smahuje!

A to je wosebity wuznam swjedźenja Khrysta Krala za naš serbski lud. W tom tči nowa móc duchownoho woznarodźenja našoho ludu a překisanja z nowym duchom, z nowej energiju, z nowej zahorjenosću a dyrbi być nowy živjoł noweje mocy za naš lud.

Jeli serbski lud wuznam tutoho swjedźenja prawje spóznawa, jeli we swojim cyłku za tym přińdźe, kajki wuznam mohł tutón swjedźeń za nas měć, hdyž by Khrystus Kral woprawdźe, cyle, jasnje a raznje był z kralom serbskoho ludu a tutón za nim jako cyłk šoł, k joho khorhoji so znał a stał, potom, haj potom a jenož potom naše Serbstwo z procha stawa, potom njeje Serbstwo zhubjene! Njech so njepřećel jenož na nas měri, njech so złobja čerći — Bóh je z nami, wjedźe nas a žadyn druhi hač Khrystus Kral!

Njedyrbimy so ponižnje a z dźaknej dušu kłonić před hnadnym wjedźenjom Božeje swjateje předwidźiwosće, kiž nam w našim, tež za naš lud tak ćežkim, mhłohojtym a wichoratym času dari dwaj swjedźenjaj, kiž woznamjenitaj za naš lud rańše zerja nowoho časa: swjedźeń Khrysta Krala a krónowanjo Róžeńćanskeje maćerje Božeje za kralownu serbskoho ludu?

Kóždy dźeń zwonja nam do rowa. Kóždy dźeń móžemy pak tak, pak znak čitać, zo smy wuhrali, zo po naturskich, stawizniskich, logiskich (po rozomje hinak njemóžnych) a psychologiskich (to je po dušinych kaznjach) zasadach je z nami kónc a swjatok, dokelž stajnje tón wulki małoho šlapnje a nic nawopak.

Lubi Serbja! Što z nami budźe a kak so nam póńdźe, to je najprjedy starosć Boža, wěc joho mudrosće a mocy, potom hakle prašenjo za nas a najposledy należnosć němskeje politiki.

A byrnjež naš lud zašoł tajki, kaž wón dźensa je — to sebi njepřejemy — jeli změje wón Khrysta za krala a mać Božu za swoju kralownu, potom je tak wěste kaž dwaj króć dwaj štyri, zo wón w někajkej formje a twórbje womłodźeny zasy stanje a budźe jako nowy fóniks živy. To widźiće na pólskim ludu, to widźiće jasnje na włóškim ludu. Njemoralny lud zańdźe tak wěsće kaž što druhe. Lud pak, kotryž ma Khrysta za krala, tón njezańdźe a byrnjež cyła hela so čerćiła na njoho.

Před nami stoji stare prajenjo, lětstotki dołho znate a stare. Tute rěka takle: Přez małoho započina so wulka wójna. Skónčnje přińdźe jedyn přez wulki hat a ju skónči. (Serbiska a Amerika.) Potom přińdźe čas, hdźež je wšo spowrośane. Jedyn nad druhim a pjenjezy wjacy ničo njepłaća. Bohaći wokhudnu a khudźi hišće bóle. Po tym přińdźe čas, hdźež budźa so pjenjezy pytać, ale najmjenje jich budźe, kiž je dosahnu.

Też to je so dopjelniło: revolucija, inflacija, reparacije a deflacija přez nowu měnu (złotohriwnu) zawinjena woznamjenja měznikі na puću dopjelnjenja tutoho staroho prajenja.

Dale rěka: po wójnje njebudźe w Němskej ani tróna ani wjerdła. Najhubjeńšo pak zeńdźe so pruskomu kralej. W Ruskej budźe hrózbnje a surowje. Tu postanje antikhryst a wšo zamorduje, štož joho njeposłucha. Kejžor, zejmjenjo, duchowni a wjele ludźi so skóncuja. Poł kraja wotemrěwa, dokelž jedyn kraj druhi napadnje. Wšě hrody woni spala a cyrkwje roztrělaja a potorhaja. Telko ćełow leži wokoło, zo nichtó njemóže je pohrjebać. Tajka surowosć a njekmanosć je tu, kaž na swěće hišće njebě. Ale Bože khostanjo njewuwostanje. Ruski hobrski kraj cyle rozpadnje a kóždy, kiž chce, móže sebi čwak wot njoho wzać. Pólska zasy stanje a budźe wulkomócna, kaž prjedy bě. Habsburgski budźe w njej z kralom. Cyle złě zeńdźe so Jendźelskej. Tam póńdźe

nimale tak surowje kaž w Ruskej. Irojo a Sotojo so zjednoća a poł ludu zniča. Krala wućerja a kraj budźe tak khudy, kaž je dźensa bohaty. Jendźelske swětaknježstwo změje ruma we worješinej škorpiznje a wšě wukrajne kolonije so wottorhnu a wuswobodźa.

Też Francózskej so lěpje njepóńdźe. Tuta po wulkej wójnje nowu wójnu změje, ale zwonka kraja a tuta so za nju hubjenje skónči. Doma wudyri revolucija. Presidentu zamorduja a wjele ludu žiwjenjo při tom zhubi. Hłowne město Pariz so poł spali.

Italska dožiwi złote časy. Stupi so na swoju nohu a sama zmócnywši da bamžej swobodu zasy. To budźe za kraj ze žohnowanjom.

Rakuska cyle rozpadnje. Win bywa pusćina, kejžorowe palacy rozpadaja a na Šćěpańskim torhošću trawa rosće. Tak budźe Win sam stać, dokelž němske kraje Rakuskeje zjednoća so dobrowólnje z Němskej, też Holandska a Šwica. W sewjeru zjednoća so Danska, Swedska a Norwekska.

Hewak wšitke kralowstwa a wjerchowstwa zańdu.

Němska změje ćežke časy přetrać. Skónčnje přińdźe pobožny a sprawny kejžor, kiž ludy zasy zjednoća. Pod joho knježenjom přińdźe kraj zasy k měrej, k mocy a k zbožu.

Tak daloko tute stare prajenjo. So wě, kóždy smě wo nim myslić kaž chce. To też njetrjeba bywać runje wěšćenjo, ale rozswětleny wuhlad do hewak ćmowoho přichoda.

Čohodla Posoł wo tym pisa? Chce swojim Serbam na tutym přikładźe pokazać, hdźe přińdu ludy a kak Boži prut na swojej koži začuja bolostnje, jeli so Boha wotrjeknu a běhaja za přibohami nětčišeje kultury, mamonisma, socialisma, haj samo bolšewisma. Haj, też hižo bolšewismus počina młodźata lahnyć w našim serbskim kraju a běda našomu ludej, jeli wón tute lehnidła w prawym času njezniči, a młodźata so wulahnu a křidła dóstanu!

Tuž lubi Serbja, kiž sće přecy tak rad służili swojim kralam, kiž sće samo w lěće 1848, hdyž hrožeše mućeńca kralowski trón powalić, tworili zdonk a jadro jomu swěrnoho wójska, widźiće, zo maće hišće swojoho krala, kotrohož žadyn zbožk a žana revolucija njezamóže wotsadźić, kotrohož móže so jenož človjek sam wotrjeć a to k swojej najwjetšej škodźe a k hańbje, spóznajće, kak wam cyrkeŵ přez swjedźeń Khrysta Krala dawa witanu přileżnosć, swoju kraloswěrnosć, swoju česćownosć, lubosć a posłušnosć w najrjeńšim błyšću pokazować.

Swjedźeń Khrysta Krala njeje žana hoła fraza, njeje žane hrajkanjo a žana hrajka za hłupe dźěći, njeje też žane hrajkanjo z rjanymi słowami, žana nowa pobožnosć k wotměnjenju ze starymi, ně, swjedźeń Khrysta Krala je wukonjenjo a wuznawanjo k najnowšim a k najnuznišim problemam našoho časa, je wotmołwa na najbóle palace prašenja nětčišoho časa. Swjedźeń Khrysta Krala je pospyt, w poslednjej, w jědnatej hodźinje, swědomjo katolskoho křesćanstwa z mocu wubudźić, wšěch tych hromadźić a mobilizować, kotrychž njeje hišće přemocował spar duchownеje tuposće a zasparnosće. Swjedźeń Khrysta Krala je po lětstotkach zasy tak prawy swjedźeń, Khrystusowu khorhoj ze zmužitej, rozsudnej wolu stajić a to kruće postajić dosrjedź nětčišoho človjestwa, dosrjedź towu a bohu našoho časa, dosrjedź mjerwjeńcy a wójeńcy swěta, dosrjedź wojowanjow wo wšědny khlěb a dźěło, wo človjekow hódne bydlenja, dosrjedź wojowanjow wo nětčiše tak palace socialne prašenja. Bjez Khrysta Krala a joho khorhoje njebudźe naš swět njedźiwajcy wšěch konferencow, njedźiwajcy ligi narodow, njedźiwajcy wšěch wustajeńcow a zjewjenjow našeje kultury tute prašenja rozrisać móc.

Khorhoj Khrysta Krala nima so w žanym kamorje khować, też nic w kapali, samo nic w cyrkwi, zo by za lěto jónu abo dwójcy so w procesijónje pokazała, ně, ta ma wšudźom tam stać, so pokazać, wěć a zmahować, hdźež ludźo našoho časa dźěłaja, ćerpja, wojuja.

Kónc wona wozjewja tamnomu staromu dźělenju žiwjenja do njedźelskoho křesćanstwa a tydźeńskoho pohanstwa.

Swjedźeń Khrysta Krala je za nas a to za nas Serbow tón najbóle aktuelny swjedźeń, tón najbóle našim bolosćam a žadosćam přiměrjeny swjedźeń, kiž nam wotmołwja na najbóle palace serbske nabožne a narodne prašenja. (Přichodnje skónčenjo.)

Politiski rozhlad.

Krajni zapósłancy w prózdninach.

Němskokrajny sejm je swoje prěnje dźěło dowukonjał. Sobotu su joho zapósłancy so podali na prózdniny hač do 3. decembra. Tydźeń je dźěłał. Njebě to žane snadne dźěło za kanclera dr. Brüninga, tutón rozhorjeny, howrjaty sejm skludźić. To je so jomu woprawdźe poradźiło. Wšě joho přeća a žadanja je sejm po z dźěla jara žiwych a dźiwich rěčach tola dopjelnił a jim přihłosował. Najprjedy bě sebi po starych dotalnych zasadach nowe předsydstwo wuzwolił z najsylnišich stronow: ze socialdemokratow, nacionalsocialistow a centra, hačrunjež běchu to nacionalsocialistoju ze wšěmi srědkami zadźewać a swojoho muža na prěnje městno přećišćeć pytali. To bě so jim też poradźiło, njebychu-li potom w rozsudnej khwili němskonarodni jich wopušćili a swoje samsne puće šli. Tak bu Löbe zasy sejmowy předsyda. Zańdźeny štwórtk přednjese kancler dr. Brüning knježeŕstwowy program, kiž wosebje jako financny program žada a přewjedźe wótre zniženjo wudawkow, wo 1 milijardu, tola też zniženjo mzdy a wšěch płaćiznow, rjadowanjo zawěšćenja dźěłonjemějerjow atd. Wšo wěcy, kotrež bola a njejsu za tym, přiwisnikow a hłosowarjow dobyć. Tuž bě zrozemić, zo běchu wšelake strony namjet zapodali, knježeŕstwu swoju njespokojnosć wuprajić. Skónčnje předležachu 12 tajkich namjetow k wothłosowanju. W sobotnišim wothłosowanju pak je sejm wšě z 318 hłosami přećiwo 236, potajkim z wjacy hač 80 hłosami wjetšiny, wotpokazał. Zdobom wobzamkny prózdniny hač do 3. dec. Z tym je knježeŕstwo prěnju wulku bitwu dobyło. Přeswědčenjo, zo so přichod w Němskej porjadnje a k lěpšomu wuwije, je so mócnje zesylniło. To je na bankownych a druhich pjenježnych papjerach hnydom widźeć. Knježeŕstwowy program z tym wězo hišće njeje přiwzaty. Namjety knježeŕstwa předpołoža so nětk wšelakim sejmowym wubjerkam, zo bychu so tam rozpominałe a přihotowałe k skónčacomu wothłosowanju w sejmje po 3. decembru. Prjedy pak předpołoža so k přijeću hišće krajnej radźe, w kotrejž su jednotliwe kraje zastupjene. Zo by so też tam trěbna wjetšina za nje wuprajiła, tohodla dr. Brüning nětkle w Stuttgarće přebywa, zo by sam wo nimi z južnoněmskimi krajemi jednał. Potom přińdźe, kaž so pisa, też do Drježdźan, naš sakski kraj a joho knježeŕstwo informować a za swój plan dobyć. Haj, tajki kancler wšak nima prózdniny a ja nochcył w joho koži tčeć. A při tym dóstanje wón a wšitcy joho ministerscy kolegojo po tutym samsnym namjeće hižo jenož połojcu dotalneje ministerskeje mzdy!

Wo reparacijach

a jich wołóženju abo zběhnjenju so nětkle wjele rěči a pisa. Bjez dźiwa, hdyž smy tola w tajkej žałostnej hospodarskej krisy. Francózojo praja, to je waša wina, zo sće tak brojili a špatnje hospodarili. Prjedawši předsyda němskeje banki, dr. Schacht, přebywa nětkle w Americy. Prócuje so, zo by tam zjawnosć přihotował na wołóženjo a znowarozrisanjo Youngowoho plana. Tola też w Americy nochchedźa wo tym wjele wědźeć, wosebje nic wo spušćenju dołha europejskich statow w Americy. Přetož też bohata Amerika přeživi nětkle ćežku hospodarsku krisu. Schacht je tam swoje přeswědčenjo wuprajił, zo nětčiša hospodar-

ska krisa Němsku přinući, wo moratorium, to je wo wustajenjo płaćenjow prosyć. Dr. Brüning drje je to dementował, zo Němska nětkle na to njemysli. A ma prawje. Dyrbi dźěn skónčnje najprjedy swoje financy do porjada přinjesć. Potom hakle może, hdyž je sama wšo činiła a tola krisa dale wobstoji, wo tajki moratorium prosyć. A potom budźe so tón tola dyrbjeć přizwolić. A toho wšak so dobyćerske staty trochu boja.

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Zańdźenu srjedu běše za tudomnu wučeŕ-Andrickec swójbu ważny dźeń; přetož na nim swjećeše jeje wjednik, knjez kantor Jan Andricki swoje 50. narodniny. Z tym skutkuje 30 lět w šuli a 22 lět w cyrkwi. Jako šulski wjednik dźěła nimo toho też w šulskim předsydstwje a wubjerku, w katolskej šulskej organizaciji, w předsydstwje tudomneje Bjesady, w karitatnym (dobroćerskim) wubjerku a we wšelakich druhich spomožnych zjednoćeństwach. Też wosadne dopisowanjo do Posoła wón wobstaruje. — Přejemy jomu hišće mnohe, z wuspěchom žohnowane lěta w tutym mnohim dźěle.

Z Khrósćic. Žadny a rjany swjedźeń Złotoho kwasa woswjećitaj našu kermušu, 26. oktobra Mětec mandźelskej. Na 44 lět staj byłoj „Worklečan gartnarec". Knjez Jakub Mět pokhadźa z Kukowa z poslednjoho statoka, hdyž z Klóštra do Delan jědźeš. Knjeni Hana Mětowa je dźowka wyššoho wučerja Hicki w Ralbicach a sotra njeboho Krósćanskoho fararja Bjarnata Hicki. Hačrunjež też jeju staroba a khorosć njejstaj přelutowałoj, tak tola hišće poměrnje čerstwoj swjećitaj ważny dźeń 50lětnoho mandźelskoho zwjazka. Bóh spožč, wamaj swoje žohnowanjo na wječoŕ žiwjeński!

Z Khrósćic. Zańdźeny pjatk wječor znjezboži ze swojim kolesom domjacy rěznik Krawža, hdyž ze Zejic domoj jědźeše. Prasny z motorowym kolesarjom z Wujezda hromadźe, při čimž Krawža škodu poćerpi. Kaž pak słyšimy, njeje bohudźakowano tak złě wupadło, a może zasy w nuznym času wokoło kermuše swoje rjemjesło wukonjeć. Kaž praja, staj wobaj bjez swěcy jěłoj. Policija wěc přepytuje.

Z Hórkow. Zańdźeny pjatk wotmě so w Šołćic korčmje zhromadźizna wjesnych wobydleri, zo bychu wuradźowali wo nowotwarje šule. Jenohłósnje wobzamknychu, zo chcedźa, da-li Bóh, k lětu w Hórkach nowu šulu natwarić k połnocy wote wsy, zo móža so też Dobrošicy přizamknyć. Pismo zapoda so na wokrjesny šulski hamt do Kamjenca. Tam njech so dalše kročele činja. Twarska městnosć a wjetši dźěl twarskoho materiala tu hižo je. Tuž njech Hórkowčenjo kruće hromadźe stoja, přezjedni za twar noweje šule, zo jón wěsće docpěja.

Ze **Sernjan.** Zaradźenjo za maćerje budźe tu wutoru, 28. oktobra, popołdnju w 3 hodźinach w hosćencu. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z **Pančic.** Klóštrska kermuša je někak z módrym wokom wotešła. Wobaj dnjaj — njedźela a pónjdźela — běštaj přikładomnej kermušnej. Hižo wutora so skazy, z najmjeńša na wječor, hdyž bě woprawdźita klóštrska kermuša, kiž so kóžde lěto na swjatu Wóršu wotměwa. Tuta dźěn wot wjedra njewotwisuje. Je dźěn jenož česćowny dźeń tamneje swjateje. Dopołdnja wotmě so w klóštrskej cyrkwi wulka Boža mša z asistencu. Knjez P. Romuald měješe swjatočne prědowanjo. Jenož mało hosći bě so zešło — z Radeberga a z Njebjelčic. Čim wjacy jich witaše wjesna kermuša. Na woběmaj dnjomaj mjerwješe so z krajanami a měšćanami. Klóštrska kermuša „ćehnje" mnohich k sebi. Nadźijomnje njeje so nikomu tak zešło, kaž w znatej Zejlerjowej basni wo „Bónječanskej kermuši". Młodźi a stari móžachu so nadosć zawjeselić. Čumpjele a karusel znateje Frenclec swójby z Kamjenca, kiž hižo přez 30 lět pospochi do Pančic na kermušu přijědźe, zwjeselachu małych a najmjeńšich, ale też „wulcy" sej njedachu dołho kazać, so raz we wyšinach powětra wučumpać. Dwaj dnjaj za sobu traješe wjesoła rejka. „Z holičom so pacholjo w pyšnym kole wjerćeše." Pónjdźelu wotmě so k tomu koncert statneje woborneje kapały z Budyšina, kiž běše poměrnje derje wopytany. Nizki zastup złožowaše so po nětčišich hospodarskich wobstojnosćach. Tak je kóždy na swoje přišoł a zhladuje derje spokojeny na zašłu kermušu. Wjedro wězo k tomu wjele přinošuje. To běše też trěbne. Při dešćowym wjedrje by drje městno, hdźež ma Frenclec swójba swoje připrawy stojo — na Horjenec zahrodźe, kiž nizko při rěcy leži — lute błóto a tonidło było. Tuta městnosć so lěpje za to hodźi, hač za korčmu, hdźež by tón raz khoroho we swojim tuskulu myliło. Nimale hač do adventa sćěhuja dalše kermuše katolskich wosadow. Njech je jim też tajke wjedro spožčene kaž klóštrskej!

Z **Lubodoła** (Liebenthal). Srjedu, 22. oktobra dócpě w ćichim šlezskim klóštrje Lubodole Mater Georgija (rodź. Madlena Šołćic-Mrózkec z Wotrowa) pod wosebitym dźěłbraćom swojich lubych sobusotrow swoje sydomdźesaćiny. Lěta 1895 zastupi do spomnjenoho klóštra; přjedy toho běše něšto lět swojomu bratrej Janej, tehdyšomu ratarskomu inspektorej klóštra Marijinoho Doła, hospodariła. 1897 bu zadrasćena a 1899 wotpołoži swjatočny profes.

Kak měješe so we Něhdźecach ze šulu.

(Pokročowanjo.)

Nazajtra, prjedy hač běše wučeŕka posnědała, słyšeše dźěći powědać. Wonka stoješe črjóda holcow, hólcy pódla njeběchu. Dźěše durje wotzamknyć. Holcy přińdźechu nutř, cyle přistojnje, jena po druhej.

„Čohodla přińdźeće hižo tak zahe?"

Wšitcy stojachu změrom, žana so njesydny a też ničo njewotmołwichu.

Hilža rjekny: „Chcedźa też rad česak měć a sebi włosy tak rjenje česać, kaž ja."

„Mje jara zwjeseli," rjekny wučeŕka, „zo so wam rjenje zhładźene włosy bóle lubja, hač waše myšace hnězda. Njeje trjeba, zo je česak wote mnje, móžeće so z kóždym druhim runje tak rjenje česać. Štóž docyła žadyn nima, njech ruku zběhnje!"

Nadobo běchu wšě rucy horjeka.

„Haj, hdyž je tak, dyrbi kóžda jedyn dóstać." Pójće wšě sobu, chcu was dźensa sčesać, dalše potom wobstaram."

Dźěše nětko z nimi k studni. Wurjedźi wšě dokładnje. Wza sebi nožicy a česak, wottřiha jim włosy a wšě rjenje sčesa. Njeběše runje jara rjane a lohke dźěło, ale wona so wjeseleše, dokelž widźeše hižo dźak na jich wočoch. Skónčnje bě hotowa a wšě błyšćachu so we słóncu. Też wučeŕka wjeseleše so, běchu tola cyle hinaše, wjele rjeńše.

„Takle přińdźće kóždy dźeń do šule. Dźensa chcemy hišće něšto druhe wuknyć. Štóž z was może šić, njech ruku zběhnje!"

Žana ruka so njepokaza.

Tuž posłuchajće! Kóžda njech sebi jutře něšto roztorhane sobu přinjese. Kotraž budźe prawje posłušna a pilna, dóstanje česak. Dźensa dźiće domoj."

Wučeŕka hladaše dołho za nimi a widźeše, kak sej holcy jena druhu wobhladuja. „Haj, hdyž bych wšitke trundle, kiž na nimi wisaju, też tak zwuporjedźeć móhła, kaž włosy," zdychny při sebi.

Nazajtra stoješe wučeŕka kaž z pčołkami wobdata w šuli. Wšitke so k njej tłóčachu, kóžda z někajkej roztorhanej lapu.

„Přistojnje dočakać, wšěm njemóžu nadobo pokazać."

Nowa wučba so maćerjam zawěsće lubješe, dokelž wšědnje wjacy holcow do šule přikhadźachu, zo so dźiwaše, hdźe może so z tutych kěžkow telko dźěći nabrać. Česakow dyrbješe tak wjele skazać, zo sebi klamaŕ mysleše, zo z nimi wikuje. Mjez tym, zo wučeŕka holcam dźěło připrawješe, nasta wonka wulka hara. Khwataše k woknej. Črjóda dźiwich hólčatow so zuby křipjo přihna. Srjedź

Hdyž běše so na wšelakorych městnach, kaž w Marija-Hehn nad Rhynom a w Frankfurće wosebje w kuchińskich a domjacych dźěłach wudospołniła, bě w klóštrje z prěnjej wučeńku w nowozałoženej šuli za hospodarske dźěła, kotruž też hižo mnohe Serbowki wopytowachu. Jeje ćetka Mater Felicitas (rodź. Madlena Welsec z Kulowa) nawjeduje we samsnym klóštrje ratarsku šulu za holcy. Druha jeje ćetka, Mater Methodija (rodź. Hańža Šołćic z Wotrowa), sotra njebohčičkeje šěreje sotry Cyrile, je wothladarka we wjetšej khorowni w Glogawje. Mater Georgija njeje swoju maćersku rěč zapomniła a hišće dźensa radlubje swój Posoł z domowiny, kotruž za 35 lět wjacy wobhladała njeje, kóždy tydźeń čita. Też naš Posoł přeje swěrnej Serbowcy dalše lěta Božoho žohnowanja.

Druhi dopis. W zašłych dnjach swjećeše knježna Georgija (rodź. Madlena Šołćic z Wotrowa) swoje sedmdźesaćiny w tudomnym klóštrje k swjatej Wórši. Narodźi so 22. oktobra 1860 we Wotrowje, hdźež jim do domu Mrózkec rěkaju. Z 28 lětami zastupi do klóštra. Do wotpołoženja klóštrskich slubow wopytowaše wšelake hospodarske šule a je potom dołhi čas z hospozu pola swojoho bratra Jana była. W klóštrje přebywa potajkim na wšě 32 lět. Tu běše dołhe lěta z dohladowarku a wodźerku kuchnje a je tak też mnohe serbske holcy w domjacym hospodarstwje wuwučiła. Wot dwěju lět sem je so na derje zasłużeny wotpočink podała. Jeje něhdyše šuleŕki su so wěsće na jeje čestnym dnju na swoju wučeńku dopomniłe. Tutón klóštr je w běhu časow mnohe Serbowki měł a hišće ma. Pódla jubilarki přebywa tu hišće dźowka njeboh fotografa Welsa z Kulowa — z klóštrskim mjenom Felicitas — kiž je w Erfurće studowała a je nětko ze šulskej předstojićerku. Nimo njeju klóštr hišće druhu Serbowku, Mariju Žoŕkec z Worklec, hospoduje. Njech jubilarcy, kiž rad na swoju serbsku domiznu spomina, hišće dołhi wječor žiwjenski kćeje, hdyž je ji dóńt tak spodźiwnje zehrał. Też tu přejemy ji dalšoho Božoho žohnowanja na prozy do wosmoho lětdźesatka!

Z **Lipska.** Po dlěžšej přestawcy zeńdźechu so z nowa wutoru 21. oktobra swěrni Lipščanscy Serbja w znatym Stakec hosćencu k dalšomu dźěłu za narod a wótčinu. Čežcy maja so tudy naši bratŕa a sotry bědźić přećiwo mocy cuzbarstwa, kotrež ze wšej raznosću wosebje tudy wustupuje a z hordosću na swoje dobyća zhladuje. Bohužel mamy pola nas wjele tajkich předobytych wotpadnikow. Tuž ma towarstwo „Serbske Blido“ wulki nadawk, zhromadźić swoje zhubjene wowcki do srjedźizny serbskeje narodnosće. Z radostnym posměwkom witaše njesprócniwy wjednik Lipščanskich Serbow, knjez wyšši wučeŕ Bjedrich, swěrnu čŕjódku Serbow. Wosebje witaše poměrnje sylnje zastupjenu studowacu młodźinu, zdobom přečita porjad zhromadźizny. „Rjana Łužica“ a „Hdźe statok mój“ klinčeštaj mócnje. Přednošk knjeza studenty Rachele wo žiwjenju a bědźenju našoho sławnoho basnika a spisowaćela Mikławša Andrickoho zbudźi pola wšěch připosłucharjow wulku zahoritosć a zdobom sobućućo. Wosebje joho lubosć k swojomu narodej a ćerpjenjo za njón rozemješe rěčnik derje rysować. Na tutym městnje słuša přednošowarjej wosebity dźak. Dóńdźechmy k dalšomu porjadej. W přichodźe budźe so towarstwo bóle z nowej serbskej literaturu, přednoškami a spěwom zaběrać a to z pomocu towarstwa „Arnošt Muka“. Dale rěčeše so wo zběrkach za towarstwa „Serbske Blido“ a „Arnošt Muka“. Po kóždym namjeće wuwi so žiwa rozmołwa. Za prěnjoho předsydu wuzwoli so jenohłósnje stary předsyda, knjez Bjedrich. Skónčnje přińdźechmy k poslednjomu dypkej: Lipščanska kermuša, kotraž wotměje so runje z Wotrowskej. (?) Zdobom je to jubilejne skhadźowanjo našoho towarstwa. Potajkim su přichodnu wutoru za tydźeń dwě swjatočnosći nadobo; tuž radźu Lipščanskim Serbam a we wokolinje: přińdźće w bohatej ličbje. Z narodnymi a wjesołymi spěwami skónči so zajimawa a powučaca zhromadźizna. Přispomnić mělo so, zo bychu přichodny raz nic jenož mužscy, ale też žónske zastupjene byłe.

Maruša.

Zjězd Serbskoho Ratarskoho Dorosta w Pančicach skónči so z wječornym předstajenjom nowoho serbskoho dramata „Maruša“, kotrež je hłowny starši serbskich studowacych, knjez stud. fil. Jurij Henčl z Kozarc, z wulkej lubosću a prócu, ale też wustojnosću za serbske jewišćo připrawił. Studenća su struchłohru k prěnjomu razej předstajili na hłownej skhadźowancy lětsa w Kulowje. Wěsće je to zwjeselacy fakt, zo so serbska młodźina na tak přećelne wašnjo mjez sobu podpjera, hromadźe dźěła a so prócuje, kaž běše w Pančicach, hdyž studenća ratarskomu dorostej pomhachu rjany a dostojny zabawny wječor wuhotować.

Knjez Lipič z Wudworja wotewri zabawny wječor z powitanskimi słowami, na čož knjez Jurij Špitank Čišinskoho baseń „Serbskim hospodarjam“ recitowaše. Bohužel běše so jenož mało hospodarjow zešło. Też dźensa su Čišinskoho basniske słowa wěrne a prawe a płaća we času hospodarskeje nuzy skoro hišće bóle hač hdy prjedy.

Čŕjódy wjedźeštaj dwaj mužaj hólca, ale njemóžeštaj wjacy z nim dale. Hólc zdaše so być kaž zadwělowany. Kusaše, biješe z pjasćemi wokoło so a drapaše, hdźež jeno móžeše dosahnyć a wołaše zrudnje wo pomoc. Wučeńka khwataše won; stupi so do srjedź čŕjódy před mužaj, kotrajž hólca dźeržeštaj; spózna joho hnydom, bě to Michał, kotryž je jeje rózu złamał.

„Što je hólc činił? Što chceće wy z nim?,“ wopraša so rozhorjena wučeńka.

„Što je činił,“ rjekny jedyn, „čini same njekmaństwo.“

„Do wašeje pincy w šuli dyrbi“, rjekny druhi, „je to jeničke, štož joho na někotre dny skludźi.“

„Ně, nic do pincy!,“ wołaše hólc tak zadwělujcy, zo wučeńcy wutrobu přerězny.

Wona dźeržeše z woběmaj rukomaj mužow wróćo.

„Što je waša pinca tudy?“ praša so wučeńka mužow.

Nětko zhoni, zo je to cyle wuzka ćmowa dźěra, kotraž je z wulkim kamjenjom zawodźeta. Jenož, hdyž hólca někotre dny do njeje nutř čisnu, potom so swojich tryskow wostaji, hewak pola njoho ničo njepomha, žane puki a hłód.

„Je tola hrózbnje“, rjekny wučeńka, „je tola, kaž by žiwy pohrjebany był we tutej jamje, bjez powětra a swětła.“

„Tak dołho wšak joho tam njewostajimy, zo by so zadusył,“ rjekny jedyn.

„Toho so też nadźijam“, rjekny wona. Ale što je tak złoho skućił, zo ma so tak hrózbnje khostać?“

„Je stražnikowej kozy nohu złamał, je kamjenje do njeje mjetał,“ běše wotmołwa, „njemóže wjacy běhać!“

„Wboha koza,“ rjekny Michał, ze zrudnym hłosom, zabywajo skoro na swoje samsne horjo.

„Je to moja najrjeńša koza a tutón njedočink je mi ju nětko cyle skazył, zo hišće skónčnje zahinje,“ rjekny stražnik.

„Ně, njejsym jej ničo činił,“ rjekny Michał.

„Haj, łžu wón přeco, wěrnosć hišće ženje žanu prajił njeje,“ rjekny delni Krawc. „Tola załžeć njemóže: koza přińdźe srjedź nocy khroma domoj. Wokoło nohi měješe rubiško zwjazane, dźěći rubiško hnydom znajachu a prajachu, zo je Michałowe, je je tohodla zawjazał, zo so njebychmy tak ruče dohladali.“

„Ně, ně, nic tohodla,“ rjekny Michał, „ale tohodla, zo ju njeby tak bolało.“

„Nó haj, nětko słyšiće, zo je pódla był,“ rjekny Krawc.

„Potajkim ty wěš, zo je sebi koza nohu zlemiła,“ rjekny wučeńka. Kak móžeše so hewak njezbožo stać, hač zo sy kamjenje do njeje mjetał?“

„Wona padny ze skały dele,“ rjekny Michał strachoćiwje.

„Ale kak sy jej potom nohu zawjazać mohł,“ wopraša so delni Krawc.

Njech sapaca lubosć Ćišinskoho w dźensišich ćežkich dobach zahori a zapłomjeni z nowej lubosću wutroby zadwělowacych serbskich burow!

Podawk dramata „Maruša“, kotrež sćěhowaše, je z krótka tutón: Starcec Michał je zalubowany do Maruše, dźowki kublerja Smoły. Smolic staršej žeńtwu njechataj. Staj wjesołaj, hdyž je Michał do wojakow „wuzběhnjeny“ a tam wottćehnje. Mjez tym předa nan swoju dźowku Marušu młynkej Serbinej, wudowcej, kotryž sebi ju přilubjenych 12 tysac tolerjow dla běrje, ale bjez lubosće. Bórzy so pokazaja zrudne sćěhwki tajkoho nanuzowanoho mandźelstwa. Ale je přepozdźe. Młynk bije swoju žonu Marušu a zlě z njej wobkhadźa. Za 2 lěće so Michał z wojakow wróći a widźi horjo swojeje prjedawšeje lubowaneje. Hišće njeje lubosć w joho duši hasnyła, kaž tež wona joho hišće lubuje. Khostanjo sprawnosće njewuwostanje. W nocy, hdyž so młynk pjany domoj wróći, je Michała wot Maruše wotkhadźeć widźał, třela za nim, Maruša chce jomu wobarać. W tym wokomiku trjechi kulka ju k smjerći.

Přełožeŕ je kónc dramata, na naše wobstojnosće dźiwajo, trochu přeměnił. W čěskim originalu zajědojći Maruša swojoho muža, młynka. Štož mandźelstwołamarske poćahi mjez Michałom a Marušu nastupa, bychmy sebi přeli, zo by so wosebje słowo „wobkhad“ wušmórło. Dźiwadło je a wostanje też za nas wukubłaŕ póćiwosće. Tohodla so njekmanosće njesmědźa njetrjebawši šěroko předstajeć a k druhomu dyrbi so kóžda njeprawda też wjećić. To je žadanjo z moraliskoho stojnišća, kotrež njesměmy přesnadnje ważić.

Hra je stajena do katolskeje serbskeje wjeski wokoło Khrósćic. W morawskim dialekće wokoło Brna spisana hra je wot bratrow Aloisa a Wilema Mrštika. Serbski wobdźěłaŕ je so prócował, lokalny raz też na našu serbsku, katolsku wokolnosć přenjesć. Z njewšědnej prócu a pilnosću je na to dźiwał, zo by rěč woprawdźe była ludowa, žiwa, razna. Tak je wšelake jara ludowe, haj mnohe němske słowa do rěče zapleł. Nochcemy prajić, zo naš lud tak njerěči, znajmjeńša tón, kiž so njeprócuje wo čistosć rěče. Ale, zo naš lud tola hižo dobru serbšćinu znaje a sebi ju na dźiwadle žada, bě dopokaz: Hdyž w hrě młynk Serbin słowo wupraji: „To je „viel zu mało“, so wulki dźěl připosłuchařstwa směješe. Njebě to runje najjasniši dopokaz, zo so wotmysleny wotpohlad „ludowy“ być, njeje dócpěł? Też druhe wurazy, wosebje z wotprědka, zdachu so ludźom z dźěla směšne być, pokazuju na někotre: „Fort“ z njej. Što mataj „vor“? To „blos“ tak dołho. „Forthunał“. Potom njeby też směło rěkać „Pawoł“, ale Paul a druhe. Na jene pak dyrbimy hišće pokazać, štož by „Khrósćanskej“ naréči hišće wjele bóle wadźiło, zo mějachu wšelacy hrajerjo a hrajeńki „cuzu“ naréč (dialekt). To by dyrbjało přezjednoho raza dla hišće bóle mylić. Kaž pak dyrbi dźiwadło być „moralny wustaw“ tak też „narodny“, hdźež lud wuknje rěčeć, hrajerjo a připosłucharjo. Serbske dźiwadło je w tym nastupanju hižo wulku misiju dopjelniło. Tuž dale po zwučenym, dobrym, spomožnym wašnju. Wěso njeje trjeba, zo so kóždy němski wuraz šmórnje. By nam žel było, hdyž bychu so dyrbjałe „te tawzynty“ do „tysacow“ přeměnić. Z tym so wosebity efekt dobudźe a tohodla su wusprawnjene.

Štož předstajenjo same nastupa, dyrbimy z dźěłom studentow jara spokojom być a je jara dobre a přikładne mjenować. Woprawdźe su nas překhwapili. Přez cyłe drama bě začuć přezjedna wola wjednika režiséra, štož je cyłomu kruchej sylny zaćišć zwěsćiło. Wosebje lubiłe su so nam też ludowe sceny wućahowacych rekrutow a scena w korčmje w prěnim a třećim jednanju. Tajke něšto we Serbach njejsmy zwučeni a tohodla smy so ćim bóle wjeselili.

Jednotliwi hrajerjo běchu so do swojich prawosobow zanurili a poskićichu najlěpše. Jena z najćežšich rólow bě kubleŕ Smoła, předstajena wot přełožerja samoho, knjeza stud. Henčla z Kozarć. Ćežkosć tuteje róle leži we wšelakich dušinych położenjach, kaž też w karakteru samym. W prěnim jednanju bychmy sebi tróšku wjacy krutosće a skuposće žadali. W druhim widźachmy joho jako „człowjeskoho“ nana, hdyž běchmy joho w prěnim jako „njeczłowjeskoho“ widźeli. Najlěpše poskići nam w třećim jednanju, wopojeny wot piwa a bolosće a sobuželnosće a hidy a směcha. To bě wěršk dokonjanosće, štož smy na našich jewišćach widźeli. — Maruša (Elza Krawcec), předstajeŕka titulneje róle, wuznamjenješe so přez žiłe začuće, wuraznjene we wuběrnej mimicy. Róla žada najćežše dźěło, dokelž dyrbi nam znutŕkowne wojowanjo widźomnje předstajić. Smolina (Berta Krawcec) předstaješe jara derje typus njeczłowjeskeje, njeczućiweje maćerje ze swojim wysoko wołacym hłosom. W njej začuchmy załostnu tragiku njesamostatnosće za wbohu žónsku, kotraž dyrješe lětdźesatki stajnje jenož posłuchać a ničo soburěčeć. Starcec Michał (Max Rječka) bě dobry přećiwnik młynka Serbina (Pawoł Wirt), kotryž je swój zawrjeny, nahły, skupy, njekmany kharakter přez cyłu hru mištrscy wobkhował. Swoju dokonjanosć dócpě w poslednim jednanju w surowosći přećiwo służownej Lejnje (Marhata Nawkec), kotraž w najwjetšej nuzy. wot pjanoho Serbina z kijom wohrožena, Michała pře-

---

„Sym za njej dele lězł a sym jej horje pomhał,“ rjekny Michał trochu njewěsće.

„My tola dlěje wjacy na joho łžě posłuchać njechamy; do pincy z nim!“

Michał wobaraše so zadwělujcy. „Ja njejsym kozy ničo činił!“ rjekny wučeŕcy.

„Je też wučeŕcy najrjeńšu róžu rozbił,“ wołaše jedyn z hólcow.

Michał so stróži. Wotwobroći swojej zrudnej woči wot wučeńki, tak kaž by wědźał, zo je zhubjeny.“

„To z tutej wěcu ničo činić nima“, rjekny wučeńka spěšnje. „Přewostajće hólca mi, do tuteje jamy joho na žadyn pad njedam, njewěmy tola nichtón hač je winowaty abo nic. Prajće stražnikej, zo sebi hólca na moje zamołwjenjo wozmu.“

„Tón wam cyłe wokna a durje wubije a potom ćeknje,“ rjekny delni Krawc, „ale jeli chceće zamołwita za njoho być, přewostaju wam njeplecha,“ a pušći hólca.

Wučeńka wza pachoła za ruku, dowjedźe joho do šule, a zamkny hnydom za sobu durje, dokelž so čŕjóda wćipnych holčatow za njej wali. Zastupištaj do jstwy. Wučeńka staji Michałej stólc a sydny so při nim. Běše prěni raz, zo hólca tak cyle z blizka wohlada. Drasta, we kotrejž běše, běše samón trundl. Čŕijow a nohajcow docyła žanych njeměješe. Bojaznje a dźiwje hladaše ze swojimaj čornymaj wočomaj, pak na wučeńku, pak zaso na zemju, kaž by chcył jeje wóčku so zminyć.

„Michale“, rjekny wučeńka z cyle přećelnym hłosom, „nětkle chcemoj junu hromadźe rěčeć. Ja dyrbju wědźeć, hač sy wěrnosć rěčał, abo hač sy ze strachom před tutej ćmowej jamu, kotraž tu we šuli je, njewěrnosć rěčał. Michale, ty widźiš, zo ja z tobu derje měnju“.

Michał pohlada strachoćiwje na nju: „Haj, ale njewěm čohodla“, rjekny hólc.

„Dokelž mam z tobu sobuželnosć, dokelž sy tak cyle sam; nimaš žanoho nana a žaneje maćerje wjacy, kotraž by će před wšitkim złym škitała. Praj mi Michale, praj mi cyle bjez stracha a cyle wěrnje, tak kaž bych ja była twoja mać: Sy wěrnosć rěčał?“

Přeco z wjetšimaj wočomaj hladaše Michał na nju, tak kaž bychu klinčałe słowa k joho wuchomaj, kotrež móže lědma zrozemić.

„Praj mi Michale, praj mi bjez stracha, praj wěrnosć“, pohonjowaše joho.

Nětko wón wodychny, kaž by wotućił z ćežkoho sona a rjekny njebojaznje: „Haj, ja sym wšitko tak prajił, kaž je wěrno; ja kozy ničo činił njejsym, kozam ničo njećinju.“

(Pokročowanjo.)

radźi. Tuta hrózbna scena nječłowjeskosće bě wěršk dramatiskoho wumělstwa. Gratulujemy młodej hrajerćy a nadźijamy so wot njeje hišće wjacy podobnych dopokazow jeje dramatiskoho předstajeńskoho zažiwjenja. Wšitcy 18 hrajerjo su swoju wěc z wustojnosću činili. Z mjeńšich rólow chcemy jenož hišće naspomnić Marušinu wowku (Hańža Kronsec) a korčmarja (Józef Frencl).

Předstajena wulka hra, kotruž běchu připosłucharjo na 3 hodźiny z najwjetšej kedźbliwosću sćěhowali, zawostaji najhłubšoho zaćišća we wutrobach hosći. Woprawdźe mištrske předwjedźenjo by wjacy wobdźělenja hódne było.

Sława serbskim studentam — dźiwadłohrajerjam! Sława hłownomu staršomu — kiž je nam tutón kruch zeserbšćił!

Do Dalkow!

Znowa přeprošuje naš přećel a dobroćel direktor A. Ludwiczak

našich młodźeńcow

do Dalkow na tamnišu ludowu universitu. Hižo su někotři z našich młodych junakow w minjenych lětach hospodliwosć našich słowjanskich hosći w sotrowskej Pólskej wužiwali. Też lětsa smy znowa přeprošeni na kurzus wot 2. nov. hač do kónc měrca. Bychmy jara wobžarowali, hdyž njebychu naši młodźeńcy žanoho zajima za Dalki měli. Prašejće so tych, kiž su tam byli! Wšěm je so derje lubiło a su tam wšitcy wjele nawukli. Nětkle w zymskim połlěće skěrje bjez was doma póńdźe. Tohodla so zamołwće hnydom telefoniscy, lěpje hišće wosobinscy pola redaktora knj. kpł. Nowaka w Budyšinje (njedźelu pop. na kermuši w Zejicach). Žane z poskićenych 5 městnow njesmě prózdne wostać. Jedyn je so dotal zamołwił.

Tuž naši lubi młodźeńcy, wužiće składnosće! Do Dalkow!

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Po cyłej Němskej derje znaty pater Elpidius z rjada Franciskanow předstaji 20. sept. Swj. Wótcej črjódu swojich škitancow — abstinentow — z Němskeje. Swj. Wótc pokhwali při tutej składnosći zasłužbnu wójnu přećiwo wopiłstwu, kajkuž hižo na wšě 30 lět wot wótca Elpidia nawjedowane towarstwo „křižowstwo“ wjedźe. Pjanosć zawinuje njeličomne ranjenja Bójskeje majestosće, často dosć ćežke škodowanjo strowoty ćěła a też duše a ma rozsudny podźěl na zapadźe swójbnoho žiwjenja. Tohodla je też wojowanjo přećiwo tomule złomu nałožkej jara zasłužbna wěc. Přez swój dobry přikład wopokazuja sobustawy naspomnjenoho towarstwa „Křižowstwa“ (Kreuzbund) swojim bližšim wulku dobrotu a přinošuja mócnje k wobmjezowanju tejele ćwěle čłowskoho towarstwa.

Swj. Wótc přiwobroća hibanju katolskich młodostnych towarstwow swoju wosebitu kedźbliwosć. Přez swój posledni breve je młodźencam a knježnam Italskeje nowy dopokaz wótcowskeje přikhilnosće a starosćiwosće wo jich duchowne pokročowanjo podał. Sobustawy dóstanu dospołny wotpusk při zastupje do towarstwa a we smjertnej hodźinje, dale na swjedźenjach hodow, Třoch kralow, njewoblakowanoho podjeća najzbóžnišeje knježny, Marije naroda, přizjewjenja a domapytanja, donjebjesspěća a sydom bolosćow Marije, kaž też na swjedźenjach swj. Józefa, Pětra a Pawoła a stoła swj. Pětra w Romje.

We Vatikanje su tukhwilu wustajene jubilejne dary, wěnowane Swj. Wótcej k joho jubilejej a to k lěpšomu misijonstwa, tola jenož te, kotrež su woprowali italske industrialne firmy (tkalstwa, domjaca nadoba, cyrkwinske sudobja, knihe a šulske potrjeby, mydła, wóskowe wěcy, jědźe, barby, železne twory, płaty a šaty, črije, wina, konservy, marmelady, předešćniki a kłobuki, kuchińska nadoba a lěkarske srědki atd.) Swj. Wótc běše při wotewrjenju wustajeńcy přitomny.

Němska. Klóštr Ettal — blizko Oberammergau'a ležacy — swjećeše tele dny jubilej 600lětnoho wobstaća. Zo je wón z nowa z rozpadankow stanył, ma so dźakować baronej Cramer-Klettej, kiž je klóštr a kubła Benediktinam wróćił.

Oberammergauske hry buchu kónc septembra skónčene. Hrało je so 79 króć, wopytowarjow naliči so 383 tysacow. Na 50000 přińdźechu z Ameriki a 28000 z Jendźelskeje. Pjenježny wuzbytk běše wězo wulki, tola hrajerjo su dóstali jara snadne zarunanjo za swoje prócy. Najwjetši dobytk měješe wosada za gmejnske potrjeby. Přihoty na hry su wězo też wulki pjenjez zežrałe.

Awstriska wobsedźi swoje „powšitkowne towarstwo za twarjenjo cyrkwjow“, kotrež ma we Winje swoje sydło a wosebite polo za skutkowanjo. W běhu poslednich 12 lět je so we Winje 42 nowych Božich domow natwariło, štož je woprawdźe hobrski skutk, hdyž wopominamy pjenježnu nuzu, kajkaž w Awstriskej stajnje knježeše w poslednich lětach.

Dieceza St. Pölten je po 5lětnym přihotowanju nowu knihu za pišćele wudała, kotraž je powšitkowne připóznaćo namakała. Kniha płaći 48 šilinkow (28,80 hr).

Wuherska je derje zastarana z duchownym dorostom, kaž kardinal primas Seredi we swojim poslednim pastyrskim lisće zdźěluje. Arcydieceza Budapest ma na př. 219 kandidatow měšnistwa, mjez nimi 112 theologow. Po postajenjach biskopskeje konferency dyrbja w přichodźe też theologojo — hdyž też snadny pjenjez — za swoje studije płaćić. Měšniske seminary su přez wójński přewrót wulki dźěl swojoho zamoženja zhubiłe.

Nowy rumunski konkordat rozdźěluje nětko definitivnje wuherśku diecezu Csarnad. Wot njeje bu wotšćěpjena rumunska dieceza Temešvar z 440000 katolikami. 250000 katolikow Csanadskeje diecezy připadny Južnosłowjanskej. Jich zastaruje tukhwilu Běłohródski arcybiskop jako japoštołski administrator. Zbywacy podźěl Csanadskeje diecezy liči hišće 230000 katolikow.

Židowske wobydlerstwo Budapesta je w běhu poslednich 10 lět wo dwaj procentaj wotewzało přez sylne přestupy Židow do katolskeje cyrkwje. Nadźijomnje stawachu so z přeswědčenja, hewak budźa z wulkej škodu za cyrkej.

Italska wobsedźi wosebite šule za katolsku kulturu. Je jich tukhwilu runje 12. Šule maja nadawk, wukubłać nowych wjednikow za katolski skutk (akcijon), wone rozwučuja tohodla wo sćěhowacych thematach: křesćanska swójba, woćehnjenjo młodźiny, přezjednosć w cyrkwi, bamžowstwo, dźiwadło a kina atd.

Mjezynarodny kongres za lěkarstwo, kotryž měješe před krótkim w Romje swój zjězd, wuhotowa w klóštrje Monte Casino wustajencu. Wustajene su tam lěkarske knihe a spisy starych časow. To je wězo jara powučaca a zajimawa wustajenca. Lěkarjo wobdźiwachu z wulkim zajimom wustajene knihi a wobrazy starych mnichow. Zdobom je wustajenca za Benediktinow wulka česć. Pokazuje swětej, kak su so mniša w prjedawšich časach prócowali wo ćělne derjeměćo čłowjesta.

Francózska chce Swj. Wótca prosyć, zo by čłowjestwo poswjećił njewoblakowanej wutrobje najzbóžnišeje knježny. Francózska je so hižo w decembru 1914 swjatej wutrobje maćerje Marije poswjećiła. Tohodla je tam też wosebite česćowanjo najswjećišeje wutroby Marije khětro rozšěrjene.

Wot haprleje sem pobychu 770 lěkarjow w Lourdesu; mjez nimi běchu wuznamni mužojo, kaž na př. Dr. Alexis Carrell, profesor na Rockefellskej universiće w New-Yorku. Wón podpisa tam sam protokoll wo spodźiwnym wustrowjenju knježny Marguerity Adamec z Belgiskeje, kotraž bu w Lourdesu po wopyće hnadownoho městna nadobo spodźiwnje wot suchoćiny wustrowjena.

Španiski kardinalprimas Segura krónowaše w přitomnosći krala a wjele tysac wěriwych prastaru postawu maćerje Božeje de la Antigua w Guadalajara. Guadalajara je

najsławniše hnadowne městno w Španiskej. Po nim je sławna swjatnica Maćerje Božeje w Mexiku pomjenowana.

W Jendźelskej su w poslednich lětach mnozy spisaćeljo do katołskeje cyrkwje zastupili. Kónc septembra bu młody Evelyn Waugh, sobustaw znateje spisaćelskeje swójby, do klina swjateje cyrkwje přiwzaty. Londonski časopis „Daily Express" wupraji měnjenjo, zo tele nadpadne přestupy wobdarjenych młodych muži so jenož hodźa wujasnić ze špatnych wobstojnosćow našoho časa. Dźensa so wšo z wulkim khwatkom přeměnjuje. To wubudźa we młodych wutrobach žedźenjo za krutymi, trajacymi zasadami, kaž ma je katolska cyrkej, kotraž so njekłoni před kóždym prózdnym měnjenjom swěta a našoho časa a kotraž sebi zwěri čłowjestwo přecy zasy dopomnjeć na njepřeměnite kaznje Bože.

Zjednoćene Staty w Americy. Katolska organizacija Kolumbowych ryćerjow měješe w Bostonje swoju 69lětnu hłownu zhromadźiznu. Na 10000 sobustawow běše so zešło. Kardinal O'Connell wuzběhowaše ważnosć tutoho towarstwa za cyrkej, dokelž so joho sobustawy wěnuja japoštołskomu dźěłu w Knjezowej winicy. Duchowny njemóže wšě spomožerske dźěła k lěpšomu nuzu tradacoho čłowjestwa dokonjeć. K tomu je nuznje trěbne sobudźěło lajikow. To njejsu hišće mnozy zapřimnyli. (Też pola nas nic. Štó čuje so też pola nas sobu zamołwity za ćělne a duchowne derjeměćo swojich sobučłowjekow, wosebje swojich dźěłaćerjow a čeladnych?) Tola zawěsće přińdźe hišće čas (a njeje daloko wot nas), hdyž budźe kóždy katolski křesćan začuwać nuznotu swojoho aktivnoho sobudźěła na polu křesćanskeje lubosće. — Towarstwo ryćerjow Kolumba ma tukhwilu 625000 sobustawow a nimale połdra sta mil. hriwnow zamoženja.

Pólska ma tukhwilu jědnaće ludowych wyššich šulow za dźěłaćerjow. Tajka wyšša šula prócuje so, swojich wučomcow we wšěch ważnych prašenjach našoho časa rozwučeć. Wyše toho pak chce też dźěłaćerstwo wotdźeržeć wot škódnoho wliwa njewěriwcow. Našim čitarjam znata ludowa universita w Dalkach započina w přichodnym měsacu zasy nowy pjećměsačny kurzus za mužsku młodźinu. Też naši serbscy hólcy su tam witani a dóstanu wšelake lěpšiny. Tuž zamołwće so, wy młodźi serbscy hólcy, kotřiž chceće swój duchowny wobzor rozsěrić. Njebojće so małych wobčežnosćow!

Z misijónow. 20. septembra wróćištaj so w indiskej diecezy Quilon arcybiskop Ivanios a joho asistent biskop Theofil wot sekty Jakobitow do klina cyrkwje. Tónle zjawny přestup před katolskim biskopom Quilonskim je w indiskich stronach wulki zaćišć činił. Arcybiskop Ivanios wjeseli so wulkeje nahladnosće mjez ludom. Jakobitojo liča na 400000 wěriwych. Sekta nasta w lěće 1663 přez to, zo chcychu tamniši křesćenjo měć biskopow swojoho naroda, štož jim portugalske nadknježstwo tehdom přizwolić njechaše. W běhu časa rozpadny sekta do wjacorych dźěłow, kotrež so stajnje mjez sobu kocoruja. W poslednich lětach wróći so do katolskeje cyrkwje 16 duchownych a na 3000 lajikow.

Na kupje Madagaskar katolske misijóny rjenje postupuja, hačrunje njeběchu wójnske njeměrne wobstojnosće za wuwiće wěry wosebje přijomne. W běhu poslednich 30 lět přija so 65160 pohanow do klina cyrkwje.

W mongolskich misijónach čini hłodowa zymica (Flecktyphus) wulku škodu mjez ludom. W poslednich dnjach zemrěštaj dwaj wuznamnaj misijonaraj: profesor na duchownym seminaru a joho asistent, młody wobdarjeny kapłan, kiž běše lědma dwě lěće we swojim nowym zastojnstwje. Napřećo hłodowej zymicy njejsu lěkarjo hač dotal žanoho kmanoho srědka namakali. Bywši superior Schentskeje kongregacije misijonarow, msgr. Józef Rutten, kiž je dr. mediciny, je so do Pólskeje podał, zo by tam nadrobne studije činił dla wojowanja přećiwo tutej žadławej ludowej khorosći.

W Khinje howri njepřestawaca wójna dale. Tele dny přileća do Nankinga eskadra lětakow a mjetaše bomby na kathedralu. Tam dyrbješe so mjenujcy nowopowołany japoštołski vikar wuswjećić. Přez bomby so dom Boži zapusći a mnozy, kotřiž běchu so w cyrkwi wukhować chcyli, přisadźichu při tym swoje žiwjenjo. Nowy japoštołski vikar dósta biskopsku swjećiznu w privatnej kapali sanatorija w Pokfulamje. Japoštołski vikariat w Nankingu liči nimale 5000 katolikow mjez 10 milijonami pohanami.

Spěwaja dha wšitcy też doma?

Myslu, zo nic. Haj, w cyrkwi drje to kóždu njedźelu a swj. dźeń zhromadnje činja. Ale doma? Namołwjam was, čińće to. — Dźěći njech wam pomhaju a wy zaso dźěćom. Njeradźu to jenož hudźby, musiki dla. Ně! Ze zhromadnym spěwanjom kubłujeće a wočehnjeće sebi też swoje dźěći lóžo — haj lěpje. A kak to. Cyła swójba změje z toho wužitka . . . Wězo myslu, zo so hišće też zhromadnje doma modliće — a tute zhromadne słowa dyrbja nětko dorosć ke zhromadnym zynkam — tonam — ke spěwej. Tu ma kóždy sobudźěłać, so napinać: zo by prawe tony namakał. Dyrbi sebje samoho přewinyć, so po druhich złožować — dyrbi słuchać a kedźbować. — Rěč je wězo lóžša, dyžli spěw. Spěw dyrbi harmoniscy rjenje klinčeć. Wšitcy budźeće so doma wjeselić — budźemy wšelakim złym nałožkam tak zadźewać pytać. Nětko drje hišće doma spěwaja, ale zwjetša na pustych wječorach, — z rědka w swj. posće na wsy při swjatych křižach. Za to pak słyšiš husto wječor pozdźe srjedź wsy abo za hunami kwičeć a bjez hłosa rejić. — Přistojni ludźo dyrbja so tu hańbować. Započinajmy radšo zaso doma. Wječory počinaju zaso dlěšše być. — W septembru mamy kěrluše ke swjatym jandźelam pěstonam — k swjatomu Michałej, w oktobru k ćesći Maćerje Božeje — kralownje swj. różowca, w novembru za khude duše, w decembru adventske a hodowne. Započinamy takle: Je po słódnej wječeri — wšitcy hišće za blidom sedźa. Tu nan abo mać radźi: Chcemy dha raz z hłosom paćerje po jědźi wuspěwać — snadź wječorny kěrluš čisło 15. Dźěći chcedźa hnydom sobu pomhać. Bórzy wšitcy też sebi zwěrja narodny spěw přidać — snadź: „Přadła je Marija kudźałku", „Dobry wječor maćerka", „Rjana Łužica". — Swjaty dźeń móžeće też kóždy króć doma kěrluš wospjetować, kotryž bu w cyrkwi spěwany. Tajke dźěło budźe tyć swójbam a narodej! To daj Bóh — Ruče do dźěła!

Njewusměšejće swoje dźěći, starši!

Tu a tam maš mudračka, kotryž chce z tym dźěćo derje wočahnyć, zo je rad wusměšuje. Dźěćo pak husto dosć potom do kućika khwata a tam płaka . . . Nan pak dźěćo zaso do swojeje bjesady přiwjedźe, je za hłowu přimnywši, pokazuje wšěm, kak kisałe mjezwočo sćaha a powěda tole: „Hladajće, kak rjany je dźensa naš jandźelk, hlada tak přećelniwje — njelubi so wam?" Tu pak so dźěćo tak rozhori, zo so počina złobić — mysli samo na wjećbu . . . Dopóznajemy z lohka, zo je potom bjez dźiwa, hdyž su dźěći nětk zazłobjene a lózyske. Dorosćeni su sami z winu. Nawopak dyrbimy jednać. Dźěćo dyrbi wědźeć, zo chcemy jomu hańbu a směchi zalutować. Derje tam, hdźež dopóznawaju, kak jara to mać a nana boli, zo mataj za prutom přimać — abo je hinak khostać. Na zjawne tajke ponižowanja dźěsća njedawajmy. Mjelčenjo pak skutkuje kaž hojacy balzam. Hdyž maš takle z małym hrěšnikom sobuželnosć, dha pak to hišće njeręka, zo chceš jomu „přez porsty" hladać abo zo so bojiš, lubuška raz naswarjeć a napominać. Nuzne je, zo su dorosćeni też krući sudnicy dźěsća — z dobom pak też lubosćiwi starši. Tuž bjerny wučbu: mać njech dźěćo nawjeduje a nan njech jeje dźěło skhwali. To budźe też stajnje tak, jeli staj staršej přikład za dźěćo — kaž jasna hwězda w ćěmnym dole.

Michałkowy prěni nastawk.

Kruwa wobstoji z dweju dźělow, z jenoho žiwoho a z jenoho mortwoho, a je we woběmaj jara wužitna. Hdyž je kruwa hišće žiwa, tak čini nam naš čorny khojej dobry a běły. Nimo toho dyrbi tež ćahać, worać a hišće mnoho druhoho. Dale dawa nam butru a twarošk. Kruwa wšak je jara spodźiwne skoćo, hdyž na nju hladaš: prědku ma dwoje rohi k bodźenju, zady wopuš k mucham honjenju a na brjuše ma štyri nozy wisajo, štož wězo žadyn človjek nima. Mjez zadnymaj nohomaj wisy jene wumjo, kotrež je jenož z mloka a kože a móže so dobre wopjec. Tak słuša wone do toho druhoho, do mortwoho dźěła. Tež štyri žołdki ma kruwa, štož mi wězo nichtó njewěri, ale so mi kóžde dźěćo wusměje. Sym pak toho přeswědčeny, štož so tež lohko wuličić hodźi, dokelž na kóždu nohu jedyn žołdk přińdźe; potajkim myslu sebi, zo to pře wjele njeje.

Kruwa wšak docyła tak hrozna njeje, wona dyrbi jenož derje picowana być a nic jej nastajnje jenož słomu a wodu dawać, tak zo jej potom hroznje kosće wotstoja. Za to pak wona ničo njemóže, ale luźo, kotřiž chcedźa ju jenož dejić a ničo k žranju dać.

Tón mortwy dźěl pak wobsteji ze škórnjow, črijow, mjasa, poliwki a hišće ze wšelakoho druhoho čapora.

A tak hodźi so cyłe skoćo k něčomu wužić, z wuwzaćom wopuše, kotraž tam wisy, a njewě čohodla. Jenož wot wołjaceje wopuše móžeš poliwku warić (Ochsenschwanzsuppe), kotraž tež jara słodźi. A hdyž kruwa něšto chce, tak potom ruje; mjenujcy, hdyž je hłódna, abo hdyž je jej rěznik ćelo wzał; ale to pak je ta najwjetša hłuposć wot njeje, přetož, štož je junu zapłaćene, po tym potom je, kaž po tej Šimanowej kruwje. . . .

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 644. ze Šunowa: Michał Kowc; 645. z Wuric: Marja Petermanowa.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1114.

Wične płaćizny

		w Budyšinje 18. okt. 1930	w Kamjencu 23. okt. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	11,00—11,60	11,00—11,25
Rožka, nowa	50 „	7,00—7,50	7,10—7,25
Ječmjeń	50 „	9,50—10,00	9,00—10,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—8,00	—
Wows	50 „	7,00—7,50	7,00—7,50
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	1,80—2,50	—2,00
Butra	1 „	3,50—3,60	3,20—3,40
Syno, nowe	50 „	3,00	2,25—2,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	1,00—1,30	—1,20
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	1,80—2,00	—1,00
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—2,25
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	19,50—20,50	—27,0
Ržana muka, 60 %	50 „	12,50—13,50	13,75—14,0
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,50	4,75—5,00
Ržane wotruby	50 „	—5,50	5,00—5,75
Jeja	1 štk.	0,14—0,15	—0,13
Prosata	1 štk.	12,00—24,00	14,00—23,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 20. oktobra 1930.

Woły: 140. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 56—59 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 46—54 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 43—45. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 38—41. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 248. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 56—60. 2) Połnomjasne, młódše 50—55. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 46—49. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 460. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 47—52. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 41—46. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 45—51. 5) Mjenje a špatnje picowane 32—37. 6) Husumske z pastwy 27—30. **Ćelata**: 530. 1) Najlěpše wukormjene 80—85. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 74—78. 3) Špatne 64—70. **Wowcy**: 904. 1) Młódše a stare, wukormjene 57—63. 2) Starše wukormjene 63—66. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 48—50. 4) — . **Swinje**: 3998. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 54—55. 2) Wukormjene 54—55. 3) Mjasne 55—56. 4) Špatne 53—54. Rancy 47—50.

23. oktobra 1930.

Ćelata (508): 1) — . 2) 72—78. 3) — . 4) — .
Swinje (487): (přez 300 pt.) 1) 57—58. 2) (240—300) 58—59. 3) (200—240) 57—58. 4) (160—200) 54—55. Rancy: 47—50.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Nawěštki w „Katolskim Pósle" maja stajnje wuspěcha!

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe"

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken) w jara přiměrjenych płaćiznach **Pawoł Korn, Budyšin** **Hošic hasa 21**

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za puchoŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu
Agentury: **w Khróśćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**
Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.
Danimy pjenjezy nanajlěpje.
Telefon 3506 a 3507.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěšťki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

44. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **1. novembra 1930.** | **68. lětnik.**

Pod khorhowju kralowej.

(Pokročowanjo a skóńčenjo zawodnoho nastawka poslednjoho tydźenja.)

Swjedźeń Khrysta Krala ma to na sebi, zo móže njesměrnje ważny wuznam dóstać za nětčiši a přichodny čas, jeli so poradźi, wšěch wěriwych křesćanow za joho ideju dobyć. Něhdy bě to wěc wučenych, wěc universitow a wučenych šulow, we wučenych, za lud njezrozemliwych disputach wjesć wójnu wo nahladach wo Bohu, wěrje, cyrkwi, swěće a wo wšěm, štož človjesku wutrobu a dušu putaše.

Tón měrny, rozomny a do swojoho dźěła zapřehnjeny človjek so wo to njestaraše. Hdyž nětko tajcy kwasarjo ze šulow domoj přińdźechu a swoje zamochtane ideje wulahnychu, tróštowaše so swět z tym, zo jim we praktiskim dźěle a wšědnym žiwjenju jich špaki zańdu. Často bě tež tak. Tola, dokelž ludźo spachu, hdyž njepřećel pjanku wusywaše, rozšěri so njewěra a dwěl tež do ludu. Přińdźe čas, zo płaćeše to jako wučenosć, jeli štó wěru njeměješe a do cyrkwje njekhodźeše. Njewěra doby so do ludu, kaž so praji, bu popularna.

Hdźež pak nětko křesćanstwo jako wuznam wěry a jako zakoń žiwjenja dyrbješe nochować před njewěru, tam wurosće njesmilny mamonismus a hruby materialismus, tam knježachu poklate pjenjezy a modlachu so mortwej zemi město jeje Stworićelej. Nic, jako njebychu też prjedy ludźo radźi zbohatnyli a jako by křesćanstwo chcyło zakazać, zemske kubła sebi přiswojić, ně, w swj. pismje stoji: Čińće sebi zemju podatu. Štož bě prjedy nahramnosć, štož bě žadosć za pjenjezami, so nětko wudawaše a wuwołaše jako mudrosć swěta, jako ženialnosć, jako prawa energija a wobdźiwaše jako prawo mócnišoho.

Človjestwo namocy, kiž na ničo a na nikoho njedźiwa a dźiwać njetrjeba, tuta filozofija Ničowa bu swětowy evangelium.

Dolarowi kralojo so sławjachu, bjez toho, zo by sebi štó na to pomyslił, kelko tysacow existencow su prjedy zničili.

Před bohatstwom a wuspěchom w žiwjenju wšo na kolenach leže še. Doba techniki bu hordosć časa a ludźi. Dźensa hišće. Wustajeńcy nam to praja. Pódla pak wotrosće po něčim wulke wójsko tych, kotřiž ničo nimaja a ničo měć njesmědźachu. Jenož dźěło jich rukow — to hišće přijimachu a hubjenje płaćachu a dachu jim ćělnje a dušinje zawutlić a zahinyć w ćmowych bydleńskich kasarmach. Tak nam wotrosće proletariat, kiž we swojej zadwělnej nuzy počinaše na křesćanstwu zadwělować a so roćić a dźensa je tutón proletariat, kiž staja wójsko za naše pohanstwo a rekrutow wuwučuje za nětčiši rozwal wšoho porjada, kiž stajnje widźi w křesćanstwje njepřećela lěpšoho časa a pomocnika kapitalisma. Zańdźeny wólbny bój nam to jasnje wobswědči. Poslednje lětdźesatki su křesćanstwu a wosebje też katolskej cyrkwi surowe rany zbiłe a njesměrnje škodźałe. Jenož slepy njeby to widźał. Za kóždoho, kiž je we wutrobje přeswědčeny, zo jenož Khrystusowa wěra woznamja wumóženjo swěta a zo je Khrystusowy skutk posledni za wumóženjo človjestwa, zo njetrjebamy hišće tak mjenowane třeće kralestwo wočakować, za tajkoho je tutón powšitkowny wotpad swěta wot wěry to najhórše njezbožo a tajki rad wěri, zo změjemy hišće surowe wěcy přetrać, prjedy hač naš čas wustrózbni. Štóž wěri, zo nichtó njepřińdźe k Wótcej, khiba přez njoho, přez Khrysta, tajki ma hłuboku sobuželnosć z tymi tysacami a tysacami, kiž kroča w tutej ćmě nětčišoho časa. Štóž z cyła hišće wěri do někajkoho njezboža, wě, zo je to naše najhórše njezbožo a tajki dyrbi so we swojim swědomju prašeć, što ja činju a što mam ja činić w tutym wojowanju mjez tutymaj frontomaj: mjez přecy bóle nadobywacym pohanstwom a přecy bóle nochowacym křesćanstwom? Na kotrej stronje je moje městno? Hdźe je moja khorhoj? Při kotrym wójsku mam ja stać? Štóž dźensa hišće spi w tutym zadwělnym wojowanju mjez antikhrystom a Khrystom, mjez pohanskim socialismom, bolšewismom, materialismom, mamonismom a mjez křesćanstwom, štóž měni, zo smě lěni přihladować, tajki njeje wjacy nowočasny křesćan a přeswědčeny wojak Khrysta Krala, tajki je wuwjazana mumija a jomu płaća w połnym zmysłu słowa: Maš drje mjeno, zo sy žiwy, ale

sy mortwy! Naš čas je čas, hdźež ma so kóždy rozsudźić a kónc je za tajkich zajacow, kotřiž stajnje mjez frontomaj ze zhubjenej hłowu wokoło běhaja a njewědźa, hdźe skoku so wukhować, hdyž kulki hwizdaja. Też za lěnich etapekřesćanow njeje wjacy městna tu.

W tym tči wuznam swjedźenja Khrysta Krala. Žada sebi wot kóždoho, zo so rozsudźi. Wójna je so započała a ruje, wuje hrózbnje z hrimotanjom.

Tu je khorhoj Khrysta Krala! Hlej, kak smahuje w powětře!

Hdźe je twoje městno? Njeje to twoja khorhoj? Wotmołw mi na tute prašenjo? Jeli twoja khorhoj njeje, potom dźi za čerwjenej khorhoju antikhrystowej!

Tuž je też za naš lud tutón swjedźeń Khrysta Krala rozsudny swjedźeń, dokelž sebi žada jasnu a raznu wotmołwu, za kotrej khorhoju naš serbski lud přichodnje póńdźe, ke kotrej khorhoji budźe stać a so znać.

My so bojimy, zo je hižo tójšto wot tutych linijow Khrysta Krala wot„šwenkło“, zo su druzy při tym, najradšo też woteńć do druhoho lěhwa, hewak bychu komunistiske zhromadźizny njemóžna wěc byłe pola nas.

Njech sebi w poslednej hodźinje rozmysla! Ale čistosć dyrbi być a wěstosć dyrbimy wědźeć. Pak tak — pak hinak, ale kónc ze wšěm kabłanjom a hinkanjom po dwěmaj stronomaj!

Ale, tak so prašejće, što jednotliwc wučini a móže wučinić?

Njejsmy my hišće po cyłym swěće cyłe wójsko? Njejsmy najwjetše wójsko dźensa hišće? Njejsmy Khrystusowe wójsko? Njeje to joho khorhoj? Nimamy wuhlady, zo dobudźemy? Drje móže w jednotliwych krajach Khrystusowa khorhoj porażku poćerpjeć kaž na přikład w Ruskej, ale powšitkowne a poslednje dobyćo je nam tola zwěsćene. A mocy hele ju njepřemoža!

Kóždy pak dyrbi stać na swojim „póstnje“. Kóždy dyrbi dźeržeć našu liniju. Wojować pod khorhoju Khrysta Krala njeřeka ničo druhe, kaž Khrysta a joho evangelium sčinić k zakładnomu zakonjej swojoho žiwjenja. K tomu su duchowne wuwučowanja trěbne, z druhim słowom swjate exercicije.

Katolscy Serbja! Kak móžeće wy swjećić Khrysta Krala, kak stać pod joho khorhoju, hdyž njechaće so wuwučować, hdyž su hišće exercicije w Serbach popjelawka a njezwučena wěc? Što je mi to do wojaka, kiž njeje za čas wojerstwa exercěrował!

Što je to do křesćana, kiž njeje za čas žiwjenja duchownje exercěrował?

Serbja! Smy tola stali w Romje před wulkim obeliskom na swjatym Pětrowym naměsće a čitali słowa tam: Khrystus je žiwy, Khrystus knježi, Khrystus dobywa!

Njeje to jeničcy prawa parola za swjedźeń Khrysta Krala? A tutu parolu dyrbi kóždy wojowař za Khrysta Krala znać a po njej so měć.

Kejžor Julian bě zapřisahał, zo chce mjeno Khrystusowe wutupić ze swěta, hdyž by wójnu z Persami zbožownje skónčił. Sćeleše wot řeki Eufrata kaž my we wójnje wulkotne dobyćerske powěsće. Tehdy to bě, zo zetka Libanius, jedyn z kejžorowych přećelow, na hasy w Antiochiji křesćana a praji wusměšejo: „Nó, što čini ćěslowy syn?“ „Wón dźěła na kašću“, wotmołwi cyle měrnje tutón křesćan. Bě profetiske słowo. Bórzy po tym bu kejžor Julian wot lebije smjertnje ranjeny, wućahny lebijowy kónc z rany, napjelni dwójnu ze swojej krewju a ju k njebju ćisnywši wuwoła z hidy połnym słowom: Galilejo, ty sy dobył!

Štyrnaće stow lět pozdźišo sebi „Bellzebubowy bratr“, kaž so sam mjenowaše, wjesele rucy tłóčeše měnjo: za 20 lět změje Khrystus swjatok. To bě Voltaire. Ale ćěslowy syn dźěłaše na nowym kašću. Přińdźe francózska revolucija a spožera tutón njewěriwy splah z jich njekmanosćemi. Voltaire wumrě runje 20 lět po swojich hanjerskich słowach zadwělujo. Řekaše Boža wopica. Přińdźe Napoleon. Złoži złóstniwu ruku, wopojeny wot swojeje mocy, na Khrystusowoho naměstnika. Bamž dyrbješe być joho k wšomu zwólniwy domjacy kapłan. Hižo dźěłaše ćěslowy syn na Napoleonowym skalnym kašću na kupje Helena.

Lěta 1830 wurubichu Pariženjo arcybiskopski palac a wołachu za na rěcy Seine płowacym swjećećom Khrystusowym hanjo: Khrystus ćehnje wotsal. Ale zasy dźěłaše ćěslowy syn na nowym kašću. Kral měsćanow, kaž řekaše Louis Filip, dyrbješe, wobdaty wot směchow a hanjenjow Parižskich, ze swojoho tróna wotstupić a na samsnym dnju njesechu w triumfje Khrystusowe swjećo po hasach.

Francózski spisowaćel praji wo Khrystusu Kralu: Runje tak, kaž na Kalvarskej horje wón wisaše mjez dwěmaj rubježnikomaj, tak kroči Khrystus Kral přez swětowe stawizny a człowjeski splah wosrjedź hanjacych złóstnikow na lěwo a jomu wyskacych česćowarjow na prawo. Wšitcy — jeni w hanjacych słowach, druzy we khwalbnych spěwach — wuznawaju: Galilejo, ty sy dobył!

Tak bě we człowjeskich stawiznach. Tak bywa dźensa.

Serbski ludo! Hlej, twój kral! Komu chceš służić? Chceš snadź sebi też swój kašć, kašć swojoho zboža sam dźěłać, so wot njoho wotrjeknjejo? Ně, jenož jene hesło znaješ: pro rege!

Za swojoho krala! jn.

Rom a Moskwa.

Bjedrich Muckermann S. J.

Bjedrich Muckermann, znaty němski jesuita w Münsteru we Westfalskej, zaběra so nimo swojich literarnych dźěłow (wudawa Gral), wosebje też z kulturnymi prašenjemi našoho časa. Před někotrymi dnjami je tak też před „Volksbund der Katoliken Österreichs“ we Winje wuznamny přednošk měł, kotryž aktuelnych prašeni dla chcemy też našim lubym čitarjam z dźěła podać.

Sćěhujemy-li dobyćo marxisma — wulcy bolšewikscy wjednicy dźěn su sami we swojich spisach prajili, zo jich „stat“ njeje ničo druhe hač čisty marxismus abo zo dyrbi znajmjeńša tajki so hišće stać — potom widźimy: Tutón pohib k čistomu materialismej njeje sebi přez někajki hospodarski system, ale přez ducha swoj puć k dobyću přihotował. Jenož duch móže joho zasy zahnać, a ženje někajki hospodarski system. Trjebamy sebi jenož tute milijóny ruskich burikow předstajić, kak mějachu před lětstotki w krutym wotročstwje dźeržani, lědma telko, zo móžachu žiwi być. Ruska statna cyrkew njepostara so w najmjeńšim, někak tej bědźe wotpomhać. Tak bě najlěpša póda za twarjenjo sektow data, sekty njesłyšanoho fanatisma, lědma předstajomneje woporniwosće, spalichu dźěn so ludźo cyłych wsow. Pola tutych sektow, w tajkich wsach doby sebi bolšewismus swojich prěnich přiwisnikow. K tutym ludźom, tutym mjenklowarjam, filosofowacym buram, přińdźechu agitatorjo bolšewisma a dobychu zahorjenych přiwisnikow.

Móc w staće bě dobyta; nětko řekaše, dobytu móc też sebi zwěsćić. Křesćanstwo bě nětko hišće jenički nasyp přećiwo bolšewismej. Za bolšewismus wotwisowaše wšitko wot materielnoho wuspěcha. Křesćanstwu je wěra do Boha, do wulkoho pótańtwa, zakład. Bolšewismus chce kolektivistisku, zhromadnisku formu człowjeskeje towaršnosće, kotraž žaneje wosobnosće wjacy njeznaje, ale jenož hišće koło na mašinje, kamjeń we twarje, masu. Křesćanstwo chce runje nawopak organisku formu człowjeskoho zjednoćeństwa. Njeznjesomna je křesćanstwu bolšewikska myslička, tak řěča oficielne moskawske spisy; štóž je komunista, njemóže zdobom někajkej cyrkwi přisłušeć. Křesćanstwo a bolšewismus so tak jara wuzamkujetaj, tak zo dyrbitaj wojować wo žiwjenjo a smjerć.

W poslednim času je bolšewismus započał, swój boj přećiwo křesćanstwu z najposlednišej konsekwencu wubědźić. Na joho pódźe dyrbješe posledni powostank wěry a cyrkwje so minyć. Nabožina drje bu jako swobodna wu-

znata, tola drakoniske zakonje sčinichu wěriwomu, duchownomu žiwjenjo direktnje njemóžne. Duchowny njedóstawa khlěba, pasa, nima žanoho statnoho prawa a žanoho zakońskoho škita. Rusojo jimachu so křesćanstwa wot joho najrjeńšeje strony, na polu skutkow miłosće. Khudych podpjerać smědźeše so hišće dowolić, ale ženje nic w mjenje nabožiny. Kaž daloko mamy hišće cyrkwi w Ruskej, je cyrkwi martrarjow.

*

Lenin znaješe wuznam křesćanstwa. Tři mocy, tak měnješe, budźa jónu wo móc wojować: internacionalna financa, bolšewismus a křesćanstwo. Křesćanstwa so boješe, joho boja so też joho naslědnicy, kotřiž joho herbstwo njesmilnje dale wjedu, demoniska hłubokosć ležeše w počinanju Leninowym přećiwo cyrkwi. Napřećiwne organisacije buchu napřeco njomu tworjene, kaž młodźina, zwjazk bjezbóžnikow, filmowa propaganda, kotraž hač do poslednich kutow zemje dosaha. Přez tutu sowjetowu propagandu su dźensa hižo čornuchojo w Južnej Africy a wobydlerjo Chinskeje tak naščuwani, tak, zo móža sebi misionarojo jenož ćežko dowěru dobyć. — A Europa je telko na tutych jednorych ludźoch zhrěšiła, je jónu w kolonijach tak zakhadźała, zo je tuta propaganda na płódnu rolu padła.

Dźensa kabłaja stołpy, na kotrychž towaršny porjad Europy wotpočuje. Europa pak mjelči. Europa zwostawa nadpadnje měrna, hačrunjež jeje njepřećel hłowu pozběhnje. 2 200 000 ludźi bu wot bolšewikow hač do lěta 1927 zamordowanych, mjez nimi 34 000 duchownych. Po tym je na tutym puću dale šło, hdyž bě też w poslednich lětach přeco ćežšo spušćliwy material dóstać, kotryž drje też najhórše wočakowanja přetrjechja. Statysacy politiskich jatych dźěłaja w podkopkach sewjera, w lěsach Sibiriskeje, dźěłaja darmo a zahinu, mjez tym, zo Ruska dźěło tutych njewólnikow tunjo do Europy a Ameriki předawa, tuńšo hač w Ruskej samej. Njewólnistwo hórše hač w starych časach! Wot krewje njeličomnych njezbožownych su twory Ruskeje womačane, ale swět je kupuje.

Čohodla so Europa njewobara? Dokelž wona we swojim duchownym twarje njeje njepodobna bolšewismej. Dokelž dźensa w Europje same swobodnomuleńske zasady skutkuja, kajkež su so w Ruskej hižo wuskutkowałe a dobyćeńscy zasadźiłe. Tam je pótańtwo zakhowane. Dźensa knježi skoro wšudźe přibóžstwo stata, kotrež cyłe privatne žiwjenjo wobknježa, wukubłanjo młodźiny, swójbu: dźensa je za mnohich stat telko kaž nabožina. Nima Ruska same zakonje, kotrež so na nabožinu a towaršnosć poćahaju, kaž su w Europje wot „swobodnomysleńskich a liberaldemokratiskich kruhow sławjene? Rozdźěl je jenož tón, zo su w Ruskej skutkownje přewjedźene — w Europje pak dyrbja na nje hišće čakać.

Što móže dźensa bolšewismej so hišće přećiwjeć? Rom jako skała z morja saha. Rom je jenički, kotrohož maja bolšewikojo jako khutnoho njepřećela. Rom a Moskwa staj napřećiwnikaj, Pius a Lenin napřećiwnej polaj. **Přetož napad na bolšewismus móže so jenož wot nutřka stać.** Tohodla so Ruska tutoho Roma boji, dokelž wón njesměrnu, wěčnu ideju woznamjenja.

*

Što možemy napřeco tomu činić? Kak možemy strachej, kotryž nam z bolšewisma hrozy, zadźewać? Dyrbimy skutkować, přetož smy zamołwići za stat, za Europu, za swoje dźěći. **Mocy positivnoho křesćanstwa dyrbja mobilisowane być.** Tu je w prěnim rjedźe parlament. Na tutym polu, hdźež so swětne bitwy bija, dyrbja też katolikojo wojować. Katolikojo, do parlamenta! Hdyž so dźensa hišće wulki dźěł swětonahladnoho boja w parlamenće wubědźi, hdźež so zakonje za wukubłanjo, šulsku wučbu, za swobodu swědomja stajeja, hdyž so wosebje politika k tomu znjewužiwa, katolicismej bój připowědźić, **potom su też katolikojo winowaći, na zjawnym žiwjenju a politicy połnje so wobdźělić.** Tukhwilu hišće w parlamentach Europy so rozsudźi, smy-li z parlamentarismom też spokojom abo nic. Tak dyrbja też katolikojo do bitwy zjawnoho žiwjenja, zo bychu Europu k sebjewědomju přinjesli, hewak je zhubjena, a z njej křesćanstwo Europy w smjertnej nuzy.

W křesćanstwu dyrbi zasy wotućić myslička zhromadźeństwa napřeco dotalnomu wojowanju worštow. Dyrbimy wědźeć, **zo njeje w křesćanstwu ruma za jednotliwe woršty!** Myslička zhromadźeństwa dyrbi knježić. Duchownstwo a lud dyrbitaj hromadźe skutkować. To je wulka myslička Romska, kotruž dyrbimy přecy zasy wuzběhnyć; duchownstwo dyrbi lud pohonjeć k sobuskutkowanju.

Budźmy dobroty wopokazowacy křesćenjo! Hdyž dźensa z „bürgerlich“ strony so wotmołwja, zo su wustawy za syroty twarjene, za běднych, biblioteki za dźěłaćerjow, tak je na to jenož jenička wotmołwa: „To wšo je jenož

Kak měješe so we Něhdźecach ze šulu.

(Pokročowanjo.)

„Ale njemóžu zrozemić, kak je so z wěcu mělo. Praja tola wšitcy, zo by će pastyŕ widźeć dyrbjał, hdy by tam był, hdźež su so kozy pasli.“

„Ně, tam ja był njejsym, a koza też tam dele padła njeje“, wotmołwi Michał.

„To ja njerozemju, Michale, koza je tola při stadle była; hdźe dha je potom dele padła?“

Michał ničo njewotmołwi.

„Sy ju widźał dele padnyć?“ prašeše so wučeŕka.

„Ně, hdyž koza deleka ležeše, mjakotaše wona, a to sym słyšał“, bě wotmołwa.

„Hdźe ty tehdom bě?“

Zasy Michał njewotmołwi.

„Posłuchaj, Michale, je to tola k twojomu lěpšomu, hdyž so tebje prašam, zo by so khostanja zminył. Praj mi hdźe ty běše a što činješe“, so wučeŕka dale prašeše.

Michał třaseše z hłowu, tak jako nochcył prajić. Joho wóčko pak njeměješe zły napohlad; zdaše so, kaž by jomu skoro žel było, zo to njepraji.

„Praj mi tola, Michale, praj mi wšitko“, prošeše joho wučeŕka.

Tola Michał zasy z hłowu wiješe.

„Sy ty što złoho skućił? Sy kozu dele storčił?“ praša so skoro rozhorjena. „Snadź je će stražnik junu khostał a nětk sy so chcył na nim wjećić?“

Nětko pohlada Michał njebojaznje ze swojimaj sprawnymaj wóčkomaj na wučeŕku a rjekny přeswědčejo: „Ja kozy cyle wěsće ničo činił njejsym, ženje nic! Sym ju jenož horje sćahnył a jej nohu zawjazał, dokelž ju ta jara boleše.“

Nětko běše wučeŕka přeswědčena, zo Michał ničo złoho skućił njeje. Ale čohodla nochce prajić, hdźe je kozu widźał? Što ma tu zamjelčeć? Zasy wobhladowaše sebi tutoho zacpětoho a wuwołanoho njekmanika, kotrohož woči běštej runje złoženej na wobraz na sćěnje. Wučeŕka běše sebi jón z domizny sobu přinjesła. Běłe lilije a róže na rowach stojachu. Hłuboka sobuželnosć napjelni jeje wutrobu za tutu syrotu, snadź po złych pućach so błudźacu.

„Ach, luby Michale, hdy bych tola wjedźała, što z tobu je a što dyrbju z tobu činić! Čohodla hladaš na mnje, tak strachoćiwje? Njesměš sebi myslić, zo złě z tobu měnju. Bójiš dha so mje?“

„Haj,“ rjekny Michał a hladaše na zemju.

„Čohodla?“ wopraša so wona dźiwajo.

„Dokelž sym wam rózu rozbił.“

„Ach tohodla, mysliš sebi hišće na to!“ zawoła wučeŕka přesłapjena. Je prawje, Michale, zo maš želnosćiwe začuća. Čini ći jara žel, zo sy to skućił?“

Michał rjekny: „Haj“ a hladaše na zemju.

„Tak pój, Michale, daj mi ruku a hladaj na mnje, hlej, njejsym zła na tebje. Dokelž je tebi žel, ći cyle wodam.

Michał pohlada na nju; w joho wočomaj błyšćeštej so dwě radostnej sylzy.

jedyn procent wot toho, štož sće dołžni dźěłaćerjam!“ Křesćanska lubosć k bližšomu, praktiscy poskićena pomoc, je najsylniša, a snadź jenička móc přećiwo bolšewismej. Hdyž hłódnych nasyćamy, łačnych napojamy, potom budźe čłowječe towarstwo sylne dosć, bolšewismej so napřećiwić — bjez namocy. Potom joho lubosć k domiznje zasy wotući, lubosć k wulkomu, wysokomu, nadobnomu, rjanomu — wěra do čłowjestwa.

Politiski rozhlad.

Němske knježerstwo so z ratarskimi žadanjemi zaběrało.

Němski ministerski kabinet je sobotu wo ratarskich žadanjach wuradźował. Němski zežiwjeński minister Schiele je namjety přednjesł, z kotrymiž dyrbi so znutřka Němskeje wotbyćo ratarskich wupłodow zawěsćić a so wjetše přetrjebanjo rožki a běrnow dócpěć. Kabinet tymle namjetam přihłosowaše. Schielowe namjety so na **powjetšenjo cła a nućene přetrjebanjo ratarskich wupłodow, kaž rožki, běrnow, ječmjenja, wupłody skota** atd. počahuja. **Wjetšina tychle naprawow so w formje zakonjowych naćiskow němskostatnej radźe předpołoži. Němski sejm budźe so z nimi w decembrje zaběrać.** Wotmyslene njeje, je na podłožku stawa 48 němskeje wustawy z nuzowym wukazom zawjesć. Jenož tak daloko, kaž ma z wobstojacymi zakonjemi němske knježerstwo połnomóc, samostatnje wukazy wudawać, kaž na přikład za powjetšenjo cłow, so poćežne kročele ze sobuwobzamknjenjom němskostatneje rady a přisłušnoho wubjerka němskoho sejma stanu.

Němske knježerstwo je so dale z prašenjom **wuhlowych płaćiznow zaběrało.** Postara so za to, zo so **zniženjo płaćizny wo 6 procentow za brunicowe brikety** srjedźoněmskoho a rańšopołobskoho syndikata też na **domjace palenjo wupřestrje.**

Wójnska parola fašisma.

Póndźelu měješe znaty italski duce Mussolini w Romje před palastom Venecia wulku rěč, w kotrejž sćěhowace myslički rozłoži:

Wósomlětna dźěławosć je fašismus k přecy wjetšej politiskej a moralnej rozsudnosći dowjedła. Spominaše na swoje nalětne rěče w Florencu a Milanje, hdźež bě wo tamnej zelhańej Europje rěčał, kotraž w Ženewje wo měrje jazori a wšudźom k wójnje přihotuje. Je trěbne, zo so ji tuta maska z wobliča torhnje. Wósom lět dołho so napřećo fašistiskomu regimej šćuwa, tuta duchowna wójna přihotuje wojeńsku wójnu. Přecy bóle so na mjezach Italskeje, tak měni Mussolini, k wójnje přihotuje. Dlěje njeje směł čakać, zo by italski lud zbudźił. Wěso budźa so dosć ludźi namakać, kotřiž budźa Italsku wjelka mjez wowcami mjenować, hdyž wón takle rěči. Tola hra je ke kóncej. Fašistiska Italska budźe w samsnej měrje k wójnje přihotować, kaž druzy hižo dawno činja. Wona budźe wójnu wotbrónić, hdyž to druzy činja. Kanóny su rjeńše hač najrjeńše słowa, kotrež su husto prózdne. Italska ženje wójnu njezapočnje. Politika revisije wučinjenjow je na to złožena, wójnje zadźewać. Dale rěčeše wo Dunajskej politicy Italskeje. Tuta politika je přez žiwjenske potrěbnosće diktowana. Pytamy swój kraj hač do poslednjoho kućika zwužić, ale dołho njebudźe trać, a naša zemja njebudźe rosćace wobydlerstwo wopřijeć móc. W lěće 1950 budźe Italska w zestarjenej Europje jenički młody narod. Jenož na ranjo móže so Italska rozšěrić. Tohodla su italske zwjazki a přećelstwa lohko rozumić. Potom rěčeše wo powšitkownosći fašisma, wo joho ideji, wo joho płodach a joho zarjadowanjach. Na kóncu da Mussolini fašistam wójnsku parolu do dźewjatoho lěta, **wěru, mužnu krutosć, přezjednosć, woporniwosć a bratrowstwo** žadajo. Fašistiska Italska je jenička njesměrna wulka legija, kotraž rjanomu ranjej napřećo kroči. Nichtó tutu doprědka kročacu móc njezadźerži.

Wosebje w Francózskej njeje Mussolinowa rěč wosebitu přećelnosć namakała. Kaž francózske nowiny z wulkoho dźěla měnja, je Mussolini jenož za revisiju Versaillskoho wučinjenja rěčał a za wójnu z Francózskej. Měnja, zo dyrbi so Italskej ze wšej raznosću wotmołwić, zo Francózska nochce někajku revisiju. Njeje dźěn Italska sobu za Versaillske wučinjenjo hłosowała? Němcy měnja, zo je za nich čas přišoł, přez dobru zwonkownu politiku tute žadanja italskoho ministerskoho presidenty derje wužić. Tu dyrbi so republikanska Němska z fašistiskej Italskej zwjazać, zo byštaj kruch puća zhromadnje šłoj. Wěso njeby směła Němska při wšej mudrosći zhromadnoho postupa na to zabyć, zo je Italska tutón puć z trochu hinašich motivow hnuta nastupiła. Kak jara móža so ilusije za italsku politiku za Němsku wjećić, smy w cyłej tragicy widźeli we

---

„Njechaš mi nětko wšitko prajić, kak so z kozu měješe a hdźe ty bě, zo móžu potom jasnje před wšitkimi wobkručić?“

Michał wiješe z hłowu.

Wučerka stany: „Tu so njehodźi ničo činić.“ Přihotowaše blido k wječeri a zawoła służownu.

Hdyž běchu po jědźi, rjekny wučerka: „Hlej, Michale, poprawym by nětkle do ćmoweje jamy w šuli dyrbjał, dokelž pak sym přeswědčena, zo sy njewinowaty, tam njetrjebaš. Žane łožo wšak za tebje nimam, dyrbiš na ławcy ležeć. Njesměš pak w nocy ćeknyć,“ rjekny wučerka, kotraž měješe hišće stracha, zo joho swoboda k tomu nawabi. Wón pohlada ze swojimaj swěrnymaj wóčkomaj na wučerku a rjekny: „Ně, to njesčinju.“

„Derje tak, pój, chcemoj so wječorny paćer pomodlić,“ rjekny wučerka, „a potom pónđźemoj lehnyć. Kajki paćer modliš so wječor a rano?“

„Ničo,“ wotmołwi Michał.

„Što, ty so njemodliš? Njewěš snadź, što modlitwa je?“

„Kaž so we cyrkwi modla,“ wotmołwi Michał.

„Khodźiš ty też do cyrkwje?“

„Nutř ženje njeńdu, jenož při durjach wonka posłucham a so dźiwam.“

„Što je ći při tym spodźiwne, Michale?“

„Čohodla to moja mać činješe,“ wotmołwi hólc. „Nan junu praješe: mać je přecy do cyrkwje běhała.“

„Twoja mać derje wědźeše, čohodla tam khodźeše. Wona jara nuznje trjebaše, zo by sebi naprosyła trósta a we jeje dowěrje so skrućiła, wědźeše też, zo Bóh derje z njej měni, hačrunješ to kóždy raz tak prawje njepytny. Też ty nětkle wěš, luby Michale, zo Bóh luby Knjez z tobu derje měni a zo móžeš so we kóždej nuzy k njomu wołać.“

„Ně, to za mnje ničo njepłaći,“ wotmołwi Michał z wěstosću.

„Kak móžeš takle prajić, Michale, čohodla prajiš to z tajkej wěstosću, kaž by to wědźał?“

„Dokelž mje žadyn čłowjek lubo nima, žadyn čłowjek ze mnu derje njeměni. jenož wy dźensa.“

„Hlej, Michale, to je mi Bóh do wutroby dał, zo z tobu derje měnju, zo mje jara boli, sebi pomyslić, zo kročiš po wopačnych pućach, zo bych rad wšo za tebje činiła, zo by so zaso nakazał, a wjesoły był a njeby so wjacy trjebał tuteje ćmoweje dźěry bojeć, a też ja bych nimo měry z tobu so wjeseliła.“

„Je to Bóh luby Knjez we wami tak činił?“ prašeše so Michał spodźiwajo.

„Haj, cyle wěsće, Michale. Posłuchaj na mnje prawje derje a rozpominaj słowa, dóniš njewusnješ,“

Kónc modlitwy běše:

Spokojom budź, čłowječe,
Ze wšěm, štož Bóh póścele,
To je twojom' lěpšom'.
Wućěř z twojej' wutroby
Wšitke horja, zrudoby,
Zmužity budź z dobom.
Je nuza też twój wšědny kleb,

swětowej wójnje. Samsne přećelne poćahi so też nětkle zasy započnu, hdyž słyšimy, zo budże železnica srjedź alpow twarjena, kotraž puć z Němskeje do Italskeje, kiž nětkle přez Brenner wjedźeše, wo 160 km skrótči.

Přewjele swjedźenjow.

We wulkej hospodarskej nuzy, kotraž tutón čas w Němskej knježi, je němsko-krajne kaž też pruske knježerstwo na to pokazało, zo by so wša njeměra swjedźenjow a swjatočnosćow, kotraž je hač dotal najebać wšoho hospodarskoho hubjeństwa přecy hišće knježiła, skónčnje wotstroniła. Kóždy rozomny človjek sebi dawno hižo praješe, zo su wobstojnosće pola nas njestrowe. Hdyž bě jedyn z tych, kotrymž mamy reparacije płaćić, widźał wšě te zabawy a zawjeselenja w Němskej, potom by wšće z hłowu třasł a prajił, zo njerozemi, kak móže so tuta zabawjaca a bohata Němska zmužić a prajić, haj do swěta wołać, zo žanych pjenjez nima. Njebě jenož najwyšši čas, zo je so pola nas wot najwyššeje statneje strony tute namołwjenjo k wobmjezowanju njetrjebawšich zabawow stało, ale zo by też wyšnosć, kotraž so hewak do wšoho nutř měša, hdźež skónčnje žanu kompetencu wjacy nima, też wo to starała, zo by so tute namołwjenjo přewjedło. Nowiny mjenuja tute wozjewjenjo jara zwaha „Anregung“, serbscy „pozbudźenjo“. Měnimy, zo tróšku sylniši wuraz a trochu razniše žadanjo w tutym padźe ničo škodźało njeby, ale jenož pomhało, wosebje našej młodźinje, kotraž je we wěstych časach wot jeneje zabawy do druheje wjedźena a kotraž je sama přesłaba, sebi samozapřěco napołožić. Knjez president němskoho kraja, Hindenburg, je tute wobzamknjenjo skhwalił.

Łódź „Baden“,

přisłušaca k Hamburg-Amerika-Linie, bu při wujězdźe z přistawa Rio de Janeiro wot tamnišich wobtwjerdźenjow potřělana. Kapitan telegrafuje do Hamburga, zo je wot přistawowoho kapitana dowolnosć k wujězdej dóstał, zo je po puću wšě wójnske łódźe a forty strowił, zo pak bu joho łódź před fortom Santa Cruz potřělana. Přez to bu 26 pasažěrow morjenych a 46 ranjenych. Kaž je so pisało, zo bu kapitan Rellin zajaty, njeje wěrno. „Baden“ je po dokonjanej reparaturje nětko přistaw doskónčnje wopušćiła. Wopory, kotrež buchu přez wutřěle morjeni, buchu w Rio de Janeiro wot brasiliskoho stata pokhowane. Też ranjenym poskića knježerstwo wšu możnu pomoc. Tola najebać toho změje też tuta třeleńca hišće swoje sćěhwki. Němske póslanstwo je wot Němskeje namołwjene, zo by sebi dosahace dosćčinjenjo žadało. Też su wšě łódźniske zarjadnistwa swojim kapitanam zakazali, w brasiliskich přistawach přistajić.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Radworja.** „Katolska Bjesada“ měješe zańdźenu njedźelu swoju porjadnu zhromadźiznu. Rjana črjódka sobustawow běše so — najebać hroznoho wjedra — pola Kralec zešła. Předsyda, knjez kapłan Handrik, běše hižo raz wo swobodnych mulerjach přednošował. Nětko wo tutej wěcy pokročowaše. Swobodni mulerjo maja potajny zwjazk, liča na połpjata milijona sobustawow. Znaty „zwjazk narodow“ drje najlěpje tute towarstwo zastupuje. Přednošk běše nimo měry zajimawy a powučacy. Tohodla też wšitcy z napjatej kedźbliwosću posłuchachu. W jenej z přichodnych zhromadźiznow chce knjez předsyda swoje wobšerne dźěło wo swobodnych mulerjach dokónčić. Čas běše hižo pokročił. Tuž bu z krótka hišće wo towarstwowych znamješkach jednane. Nowe dyrbja so kupić. Dla założeńskoho swjedźenja budże přichodnje dowuradźowane. Tuž njech so nichtó njewotwlakuje — ale njech přińdźe na porjadnu zhromadźiznu kónc novembra ke Kralecom.

— Do našeje cyrkwje smy nowu postawu swj. japoštoła Judaša Tadeja (28. oktobra) dóstali. Stoji na prawo skhoda, kotryž na khór wjedźe. Znata swójba ze wsy je ju dariła a też w cyrkwi připrawić dała.

Z **Kkrósćic.** Njedawno je knjez wučeŕ Stołp našu wjesku wopušćił. Na joho město je k nam přišoł knjez wučeŕ Max Laser z Leobšic, Hornjeje Ślezskeje, hdźež je wučeŕski seminar wopytował. Wón hakle nětkle prěni króć do šulskeje służby zastupi, dokelž je, kaž mnozy młodźi wučerjo w Pruskej, na dźěło čakać dyrbjał.

Z **Khrósćic.** Zaradźenjo za maćerje wotměje so tudy wutoru, 5. novembra, popołdnju w 2 hodź., w hosćeńcu. Lěkaŕ budże přitomny.

Z **Konjec.** Hnydom ma so wobsadźić stajne wučeŕske městno našeje ludoweje šule (wjesna rjadownja D). Swójbne bydlenjo je w šulskim twarjenju. Wobknježenjo serbskeje rěče so žada.

So dowěŕ swojom' Bohu,
'nož jom' skorž wšitku nuzu,
Wón wodźi cyły swět.

Hdyž wučeŕka rano do jstwy zastupi, stoješe Michał při wobrazu, kotryž běše sebi rysowała, a běše do njoho tak zanurjeny, zo docyła njepytny, zo wona zastupi. Hakle, hdyž wona bliže k njomu přistupi, so khětro postróži, kaž by něšto njedowolene sčinił.

„Móžeš sebi wobraz cyle měrnje wobhladać,“ rjekny wučeŕka přećelnje, „lubi so ći tak jara?“

„Haj, ma tak krasne běłe róže, a tajke njejsym hišće ženje widźał,“ wotmołwi Michał.

„Ja junu k stražnikej dóńdu. Budź prawje změrom, dóniž so njewróću; móžeš tu něšto čitać.“

„Čitać ja njemóžu,“ rjekny Michał, wza pak sebi knihu a so sydny. Wučeŕka woteńdźe. Běše hišće rano zahe, ale chcyše zaso domoj być, prjedy hač dźěći do šule přińdu.

Šuleŕka Hana stoješe wonka při studni a so myješe. To wučeŕku nimo měry zwjeseli. Kiwaše přećelnje na nju a prašeše so, hdźe nan je.

„We kozacym khlěwje,“ běše wotmołwa.

Wučeŕka zastupi. Stražnik swarješe sam při sebi. Wona wopraša so, kak so z kozu ma a hač je tu skótny lěkaŕ był.

„Wězo, je tu był, načini mi jenož hromadu wudawkow,“ rjekny stražnik hněwny.

„Bě to moja najlěpša koza, mloko měješe kaž měd a nětko. O tón — tón — tón!“

„Sće drje so zaso na Michała dopomnił,“ rjekny wučeŕka, runje johodla přińdu. Hladajće, luby přećelo, sym kruće přeswědčena, zo je wón njewinowaty; wón ma ju sam jara rady.

Nětko rozhori so stražnik surowje a wón měješe za wbohoho Michała wšo, jenož ničo dobre. Hdźežkuli so něšto sta, bě wšo Michał był, Hdźež so črjóda hólčatow bijachu, też tu bě Michał wina. Hdyž chcyše wučeŕka wjedźeć, hdźe so wón poprawym žiwi a što wón dźěła, wotmołwi stražnik: „Nječini docyła ničo! A hdźe so wokoło honi, žadyn človjek njewě. Dyrbješe kóždy dźeń pola druhoho jěść a dźěłać, tři, štyri razy to činješe, potom nic wjacy. Hdźe nětko je, nichtó njewě, wěste je, zo wšo na njesprawne wašnje čini, hewak by dawno hižo zahłódnił. Zo to žanomu dobromu kóncej njedóńdźe, je cyle wěste, přetož hólc je dźesać króć hórši hač joho nan běše.“

Wučeŕka posłuchaše zrudnje na njoho. „Je dha Michał woprawdźe tak zły, kaž druzy praja, a ja so wo nim tak mylu? Móže so wón přede mnu takle tajić? Njeje drje mi hišće wjele prajił, ale joho cyłe zadźerženjo je tola cyle hinaše, hač so mi tu wopisuje.“

Zo wón kozy ničo činił njeje, to wona cyle derje wě, na tym ani kuska njedwěluje, to je spóznała we joho swěrnymaj, zrudźenymaj wočomaj.

(Pokročowanjo.)

Z Wotrowa. Hnydom ma so wobsadźić stajne wučeŕske městno našeje ludoweje šule (wjesna rjadownja D). Wobknježenjo serbskeje rěče so žada. Swójbne bydlenjo w šulskim twarjenju budźe swobodne. Zajimcy maja so do 15. novembra zamołwić pola wokrjesnoho šulskoho radźićela w Kamjencu.

Z Kulowa. Za nowoho Kulowskoho fararja bu wot Wrótcsławskeje duchowneje wyšnosće pomjenowany dotalny kuratus w Kletwicach pola Złoho Komorowa knjez Jakub Kral. Wosyroćena Kulowska wosada, kotruž po smjerći njoboh fararja Šołty, nětkle knjez administrator Mikławš Šołta, rodź. z Brěžkow, nawjedowaše, dóstanje z tym nowoho fararja, Serba, Kulowčana. Knjez farař Jakub Kral je 4. septembra 1890 w Kulowje rodźeny a dósta měšnisku swjećiznu 10. junija 1917. Jako nowowuswjećeny duchowny přińdźe hnydom za kapłana do Kulowa, hdźež hač do 15. oktobra 1923 skutkowaše. Wot toho časa bě kuratus w Kletwicach. Wjeselimy so, zo je duchowna wyšnosć tutej narodnje naměšanej wosadźe duchownoho jako dušepastyrja dała, kotryž móže woběmaj narodnosćomaj słužić po wašnju japoštołskim. Při postajenju nowoho fararja njesmě so na narodnosć dźiwać, ale na to, zo móže hewak sprawny kóždomu wosadnikej w joho maćeŕnej rěči słužić a jomu dowěrjenu wosadu swědomiće a swěrnje horje do njebjes wjesć.

Należna prózstwa!

Hižo **44 čisłow** „Kat. Posoła“ su w tutym lěće wušłe a jenož **646** wot 1500 sobustawow maja přinošk na 1930 zapłaćeny. Prosymy należnje sobustawy, bórzy **5 hr.** za „Katolski Posoł“ wotedać!

Pokładnik „Katolskoho Posoła“.

Wulke wody.

Njedźelu rano započa so dešćować a njeje so wjacy přestało hač do wutory wječora. Štóž by sebi sobotu myslił, zo budźe Khrósćanska kermuša rjana, bě njedźelu připołdnju abo popołdnju, hdyž chcyše so na puć podać, druhoho měnjenja. Bohudźak njejsmy ze Serbow žane powěšće wo wulkich powodźenjach dóstali, tak zo směmy so nadźeć, zo je dešćik, kotryž nimale 3 dny pospochi z njebjes so dźěše, hišće mile „wotběžał“. Wěso pola a hona su tak z wodu napite, zo njebudźe najskerje dołho móžno, z konjemi na nje dojěć. Tak je zemja dołho žadanu suchotu skónčnje z bohatym dešćom spokojić mohła. Hižo w poslednich měsacach dźěn smy hižo bohate dešće měli. Tak maja tež zasy naše wsy, kotrež běchu dołho na njedostatk wody skoržili, zasy dosć drohotne mokřizny wody. Ale nic jenož wodowody maja jeje dosć, tež někotražkuli pinca, hewak rjana a sucha, je při tutej přilježnosći „wóžna“ so stała. Sprewja wyše, kaž tež niže Budyšina je z wulkoho dźěla přez swoje brjohi stupiła, łuki a nižše pola potepiła, něhdźežkuli tež swój puć do kólnjow a jstwow namakała. Tohorunja je wulka woda wozjewjena z blizkich sewjernych Čech a ze Šlezskeje. We wyšich położenjach su hižo sněh měli. Kaž z Kamjenicy pišu, su tam póńdźelu popołdnju wulki wichor w spěšnosći 120 kilometrow za hodźinu měli, kotryž sylnje ze sněhom wěješe, tak zo dyrbješe so wšón wobkhad lětadłow zastajić. Tež wokoło Brna w Čechach su wulke sněhi měli, tam je samo ćah w sněžy tčacy wostał. Tež pola nas je wětřik z dźěla wulku škodu načinił. Kaž z Lubja pišu, je wětr na Lubijskej horje mnohe štomy wukorjenił a spowalał, tak zo tam človjek ani khodźić ani jězdźić njemóže. Hdyž so wutoru dešćik zasta, myslachmy zasy rjane wjedro dóstać. Ale nadźija nas zjeba. Hižo srjedu wječor z nowa poča dešćować a dźensa štwórtk připołdnju njeje so hišće přestało. Bóh zwarnuj nas a naš kraj před wulkimi wodami a před struchłym hubjenym časom, hdyž maja naši ratarjo hižo tak dosć ćežko so bědźić z hospodarskej nuzu!

J. Čišinski:

Na maćeŕnym rowje.

Na fararjec ćichim ladku
W sylzach woko myjo stoju;
Na móličku hladam rjadku,
Kotraž mać mi kryje moju.

Žałosć do duše mi jima,
Tola skoržić njesměm jara;
Mać by wotućiła, nima
Ženje twjerdeho dźě spara.

Z dopomnjenjow duch sej čěra . . .
Štož w nim hórkosćow a hary
Přery, jedyn wobraz měra
Hłuboko so jemu zary —

Miły wobraz maćeriny —
Wón kaž słónco swěći rjenje,
Honi z duše ćmowe sćiny,
Wabi do njej' wokřewjenje.

Haj, njech wšitko też mi skruši
We wichorach wosud slepje,
Ničo wobraz twój mi w duši
Njezaćmi a njerozćepje!

Škórcy fifola na dubje
Lubej maćeŕcy do rowa,
A mi wobraz jej' so hłubje
Do swjatnicy duše khowa.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Swjaty Wótc přija před krótkim 40 sobustawow bibliskoho wustawa. Při tutej składnosći poŕěča wón wo ważnosći studowanja Swjatoho Pisma. Hižo wótři zasy bibliski modernismus, lědma zo bu pod Pijom X. někak wukorjenjeny, swoje jědojte zuby přećiwo Swj. Pismej, wudawajo, zo so biblija runja kóždej druhej literarnej knizy. Přećiwo tajkomu wonječesćenju Swjatoho Pisma ma so znapřećiwić, zo k joho prawomu spóznaću słuša přeswědčenjo, zo je Swjate Pismo po Božej woli spisane a swjatej cyrkwi jako drohi pokład přepodate. Cyrkej sama ma jenož te prawo, rozsudźeć, kak maja so Swjate Pisma wukładować. Štóž so tutych zasadow zdaluje, jedna njewědomostnje. Dokelž pak duchowni při dźensišich wobstojnosćach čas a přilježnosć njenamakaju k studijam Swjatoho Pisma, je nuzne, zo so młodźi theologojo na duchownych seminarach dokładnje zaběraja z porjadnym čitanjom Swj. Pisma. W kóždym měšniskim seminaru ma so Swj. Pismo — a to cyła biblija — swědomiće čitać, a to wjacy króć. To słuša k hłownomu nadawkej wuwučowanskoho programa.

Italska. W měsće Assisi wotmě so sobotu, 25. oktobra, swjatočne wěrowanjo bołharskoho krala Borisa z italskej pryncesu Hany (Giovanny). Po wosebitym přeću pryncesy

měješe wěrowanjo so wotměć w krasnej cyrkwi Franciskanow. Swjatočnosć wotmě rjadowy general sam, přitomnaj běštaj italski kral Viktor Emanuel a prjedawši bołharski car Ferdinand z wulkim přewodom. Po wěrowanju wopytachu hosćo delnju cyrkej, tak mjenowanu kryptu, kotraž khowa we swojim klinje row swj. wótca Franciska. Dokelž je so wěrowanjo po katolskim ritu stalo, je wěste, zo staj młodaj mandźelskaj wšě wuměnjenja cyrkwje dopjelniłoj, wosebje štož nabožne woćehnjenjo dźěći nastupa. Po bołharskej wustawje dyrbi kral być prawosławnoho wěrywuznaća. Tež kral Boris je, prjedy hač trón nastupi, swoju wěru přeměnił. Joho bratřa a sotry su katolscy, wón je wuznawar šismatiskeje cyrkwje. Kaž jomu, póńdźe drje so tež junu joho najstaršomu synej, khiba zo hač k tomu časej stare předsudki a njećasne a njesprawne postajenja spadnu.

Němska. Wutoru, 28. oktobra, woswjećí bamžowy nuncius msgr. Orsenigo dotalnoho prelata Kallera w Schneidemühlu za nowoho biskopa Warminskoho (Ermlandskoho). Berlinska farska wosada swj. Michała dari nowomu biskopej krasny biskopski kij. Běše tola prelat Kaller był dołhe lěta jara česćeny a lubowany farař naspomnjeneje wosady. Biskop Kaller je rodźeny w Bytomje w Hornjej Ślezskej a wobknježi cyle dospołnje pólsćinu. Wón je wulki spěchowar zasydlenja młodych (němskich) burow při pólskich mjezach a je hižo wjacore nowe katolske wsy wosrjedź protestantskich w Meklenburgskej założił.

Pólska. Kardinal Hlond wuswjeći we swojej kathedrali w Póznanju nowoho ślezskoho biskopa Stanisława Adamskoho. Nowy biskop budźe druhi naslědnik kardinala Hlonda na biskopskim skole Katowickim.

Francózska. W lěće 1926 założi so w kathedrali města Tours při rowje swj. biskopa Měrćina nowy rjad „Jězusadźěłaćerja“, cyle po zasadach encykliki „Rerum Novarum“. Wón namaka hnydom wutrobne připóznaćo Swj. Wótca kaž też wšěch francózskich biskopow. Nowy rjad je sebi nadawk stajił, zo by přez horliwe skutki křesćanskeje lubosće njewěriwe woršty dźěłaćerstwa zasy dobył za swjatu wěru. Tohodla njenoša rjadownicy žaneje wosebiteje drasty a wěnuja so wšěm ćežam a winowatosćam wšědnoho dźěłaćerja. Přez skutki lubosće spytuja so dobywać do wutrobow swojich sobudźěłaćerjow, wubudźejo we nich zajim za njebjeskimi přeznaturskimi wěcami.

Kninscy komunistojo su w měsće Kian zasy biskopa ze 6 duchownymi a 10 rjadownikami zabili. Skóncowani su z wjetšoho dźěła Italčenjo. Komunistojo morduja kaž dźiwje krewłačne tigry. Ličba přez nich zamordowanych dźe hižo do statysacow.

Palestina. Jeruzalem ma wot 1. oktobra sem elektriske wobswětlenjo. Dróhi, cyrkwje a synagogi kaž też privatne domy błyšća so nětko w najrjeńšim swětle napřeco prjedawšej ćěmnosći. Jenož moslemske mošeje su swoje dotalne wolijowe lampki wobkhowałe. Mohamedanojo njechadźa ničo wjedźeć wo europiskim nowotarstwje.

W Palestinje su so wšitcy křesćenjo zwjazali do zhromadnoho zwjazka přećiwo nasylnosćam mohamedanow. Tući su wostali, štož su stajnje byli, najhórši a najsurowiši njepřećeljo křesćanow. Zhromadnje jenož móža so křesćenjo jich wobróć, tohodla ma so přezjenosć mjez křesćanami z wulkej radosću powitać.

Wšelčizny.

Pilny lěkař. Mać z nuznoho wobstaranja domoj přišedši: „Jano, sym tebi přikazała, prjedy hač woteńdźech, zo by małomu Juńkej pilnje lěkarstwo podawał, doniž tu ja njebudu. Sy ty toho kedźbu měł?“ — Jan na to: „Haj, haj, maći, hižo na šěsć hodźinow doprědka sym jomu dał, zo by skerje a lěpje wotkhorjeł.“

* * *

Skhrobły ale sprawny. Wučeŕ w šuli: „Hladaj, Jano, dźensa sym tebje za tónle tydźeń hižo pjaty króć pokhostał. Jano, praj dha jónu z prawdu, što ty sam k tomu měniš?“ — Jan wotmołwi sprawnje: „Knjez wučeŕ, ja sym wjesoły, zo je dźensa pjatk!“

* * *

Přerada. Służowna ke knjezej, kotryž je njenadźicy na wopyt přišoł: „Wobžaruju, naša knjeni njeje doma!“ — Knjez na to: „Ow, škoda! Tak chcu tu znajmjeńša łopjeńko z mojim mjenom wostajić. Prošu, přepodajće je wašej knjeni hnydom, hdyž domoj přińdźe!“ — „Ach, to wšak njeje trjeba: naša knjeni je dźěn was tak hižo widźała!“

* * *

Zrudne swědčenjo. Biskop wopraša so při přileżnosći firmowanja wosadnoho fararja: „Nó, knjez farař, kak dha sće ze swojimi wowckami spokojom?“ — Farař pak wotmołwi zrudnje: „Ow, hnadny knježe, mi so stajnje zda, zo nic wowcki, ale raki pasu: woni lězu mi přecy do zady!“

* * *

Wotrada. Mać (wokošuje swojoho synka): „Pój mój lubuško ke mni — ty sy mój najwjetši lubušk!“ — Leńka (kotraž bě runje puki dóstała): „Njewěr, hdyž budźeš starši potom će runje tak přebije kaž mje!“

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 646. z Třebomyslice: wučeŕ Frant. Zezula.

Wične płaćizny			w Budyšinje 25. okt. 1930
Pšeńca, nowa	50	kilo	11,00—11,60
Rožka, nowa	50	„	7,00—7,50
Ječmjeń	50	„	9,50—10,00
Ječmjeń, nazymski	50	„	—8,00
Wows	50	„	7,00—7,50
Wows, nowy	50	„	—
Raps	50	„	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50	„	1,80—2,50
Butra	1	„	3,50—3,60
Syno, nowe	50	„	3,00
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50	„	1,00—1,30
Słoma, „ „ k zasłan.	50	„	1,80—2,00
Słoma, z cypami młóćena	50	„	—
Pšeńčna muka, 60 %	50	„	19,50—20,50
Ržana muka, 60 %	50	„	12,50—13,50
Pšeńčne wotruby	50	„	—5,50
Ržane wotruby	50	„	—5,50
Jeja	1	štk.	0,14—0,15
Prosata	1	štk.	12,00—23,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 27. oktobra 1930.

Woły: 115. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 56—60 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 46—55 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 43—45. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 38—47. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 285. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 57—60. 2) Połnomjasne, młódše 52—56. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 46—50. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 342. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 47—53. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 41—46. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 44—51. 5) Mjenje a špatnje picowane 32—37. 6) Husumske z pastwy 27—30. **Čelata**: 517. 1) Najlěpše wukormjene 81—85. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 72—79. 3) Špatne 65—70. **Wowcy**: 810. 1) Młódše a stare, wukormjene 56—62. 2) Starše wukormjene 62—65. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 48—55. 4) — . **Swinje**: 3209. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 59—60. 2) Wukormjene 58—60. 3) Mjasne 59—60. 4) Špatne 57—59. Rancy 52—54.

Namołwjenjo.

Stóž swój přinošk za towarstwo ss. Cyrilla a Methoda na lěto 1929 hišće njeje zapłaćił, njech to hnydom wobstara. Wot 1500 su hakle 1114 „Katolski Posoł“ na 1929 zapłaćili!

Zapis knihow w knihiskładźe towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nabožne knihi:

Wosadnik, z pyš. złotym rězkom 10,—
Wosadnik, ze złotym rězkom . 8,—
Wosadnik, ze złotym rězkom . 7,—
Wosadnik, z čerwj. rězkom . 5,50
Wosadnik, z čerwj. rězkom . 4,50
Nowy Zakoń (Łusčanski a Hórnik) njewjaz. 3,—
Jandźel pěston (M. Žur) . . . 1,—
Dobry křesćan „ čerwj. 2,50 złot. 5,—
Pój, Knježe Jězuso! (J. Skala) čerwj. 3,— złoty 5,50
Kročenjo za Khrystusom (J. Libš) čerwj. 3,— złoty 5,50
Kěrluše „Pobožnoho Wosadnika“ wjaz. 2,20
Hłosy za kěrluše „Pobožnoho Wosadnika“, zwjazane . . . 2,50
Hłosy serbskich kěrlušow z přewodom pišćeli, njewj. . . . 5,—
Pobožnosć na swj. skhodźe . . —,20
Novena k swjatymaj Antonijej a Franciskusej . . . . . —,40
Pobožnosć Maćeri Dobreje Rady —,10
Spowědny špihel za dźěći . . —,10
Modlitwa, z kotrejž swoje žiwjenjo Bohu poswjećiš . . . . —,20
Kěrluš na Božej mši . . . . —,10
Boža mša k Jězusowej Wutr. —,20
Swjećatko s. swójby z modlitwu 1,—
Žiwjenjo Swjatych (Januar) (J. Libš) . . . . . —,50

Wědomostne knihi:

Němsko-serbski słownik (Rězak) njewj. 10,— za stud.
„ 12,— „ sobust.
„ 16,— „ njesob.
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow kat. Serbow (Nowak) broš. 2,—
Kulow: město a farska wosada „ 1,50
Pismowstwo kat. Serbow (Dučman) . . . . . „ 1,—
Gesprächsbuch — rozmołnik (Šołta) . . . . . „ 1,20
Swětlikowy přełožk Biblije (B. Šołta) . . . . . „ 1,—
Wobraz † šolastika M. Hórnika —,50

Šulske knihi:

Katechismus (Rězak) . . . . 1,—
Bibl. Stawizny, małe (Rězak) . 1,—
„ „ wulke (Jakubaš) 1,20
Einst und Jetzt . . . . . —,60
Fibla (Na wsy) . . . . . 1,—

Zabawjace knihi:

Czestochowa (P. Šołta) . . . —,25
Bosniski kraj (P. Šołta) . . . —,35
Z duchom swobody (Nowak) 1,—
Legendy . . . . . —,20
Stara jabłučina . . . . . —,20
Plisty. Ducy z kowarnje . . —,20
Marja abo Wjelk w kralowskej holi . . . . . —,20
Serbskoho ludu myslički a nahlady wo serbskej swójbje . —,30
Čěski nan a serbski syn . . —,30
Bethlehemske dźěćatko a druhe legendy . . . . . —,20
Baje, baje basnički . . . . —,30
Konstantin wulki a Napoleon mały . . . . . —,10
Pěseń wo zwonu (Dučman) . —,30
Łužiski Serb . . . . . 2,—
Kwasne basnje (Nawka) . . —,50

Dźiwadłowe hry:

Petrolejowy kužoł . . . . . —,25
Prěnja hodownička . . . . —,15
Wodźan, spěwohra . . . . —,30
Křesćanka . . . . . —,30
Złote hrody . . . . . —,20
Genofefa . . . . . —,40
Dźiwotworny kłobuk . . . . —,40
Slepy Benjamin . . . . . —,20
Nócny stražnik . . . . . —,50
Krótkowidźaca Wórša . . . —,30

Tute knihi su dóstać w Donnerhakec knihićišćerni.

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Danimy pjenjezy nanajlěpje.
Telefon 3506 a 3507.

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe“

Wšě čišćerske wěcy
wuhotuje derje a spěšnje
Donnerhakec čišćerńja.

Jězdne koła,
wobručowy gumi,
přisłušne dźěle
płaćizny hódne pola
Br. Thomas, Budyšin, Kamjentna dr. 16

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchež a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

W nakładźe towarstwa swj. Cyrilla a Methoda je wušła kniha:

Pućowanske dopomnjeńki

z krasnymi wobrazami spisał J. N.

Płaćizna: Za sobustawow tow. ss. Cyrilla a Methoda: **0,90 hr.,** za njesobustawow: **1,50 hr.**

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeŕ, Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoréčak čo. 3895.

45. čisło. | W Budyšinje (Bautzen), 8. novembra 1930. | 68. lětnik.

Knježe, daj jim wěčny wotpočink . . .!

Wonka so nazymi. Smějkotate, somoćane, ličkate róžički su so pominyłe. Jena je za druhej so do rowa zapadnyła, so zhubiła, je pohrjebana překćěta. Kaž mučne dźěćatka so lehnu na wutrobno lubowaneje maćerki, tak su so skłoniłe k wutrobje swojeje maćerki zemje a wusłe. Stare babine lěćo přez rowy kwětkow a człowjekow wěje a nazymski wětr jim spěwa pohrjebny kěrluš.

Wonka je nazyma. Novemberske młhy a kurjawy wodźěwaja też naše serbske hona a pola. Kaž žarowanske płachty su tkane, zo bychu do człowjeskeje wutroby přinjesłe wědomjo, zo je čas žarowanja, želenja. Čas khudych dušow, měsac khudych dušow je měsac november. Dołho snadź wjacy njetraje, potom wodźěje běły sněh našu zemju z běłej płachtu, a twjerda, sprostnjena, zmjerznjena zemja potom so zda kaž wbohi mortwy, sprostnjeny, do smjertneje płachty zawity.

Smjerć je pokazała swoju knježićerśku móc. Wšo druhe je smjertne, smjerć sama pak njesmjertna. Tola smjerć ma swojich posołow a swojich wotročkow. Wječorne zerja ze swojim wuhašowacym wohnjom a swětłom su towaŕski smjerće. Překćěta róžička kóždźička je přećelka smjerćina. Kóžda hórka, kopjena na ladku pódla cyrkwje je přećelnica smjerće.

Stwórba — a człowjek! Přiroda — a człowjek, wobaj staj stajenaj pod zakoń smjerće, wobaj staj rodźenaj pod wotsudom smjerće, woběmaj je smjerć kmótra była. A tola, kajki rozdźěl we wašnju smjerće! Přiroda mrěje lohko, přiroda mrěje z jasnym, hładkim čołom a směj-kotacym ličkom, stwórba mrěje přećelnje a z lohkim dychom. Ale człowjek? Kak ćežko wón mrěje! Kajke ma wón smjertne bědźenjo wustać, kak wón stona pod ćežu znutŕkownoho přećiwjenja! Smjertny pót a hrudźny ston staj swědkaj dušinoho boja.

Tola, njech je tutón překhod też ćežki, zminyć so joho nichtó njemóže, naposledku hišće na kóždoho z nas čaka a kóždy z nas na njoho hišće dočaka. Też našim lubym wotemrětym je so tak šło. Woni su we wěstym padźe zbožowniši dyžli my sami, dokelž su woni tutón přestup z kraja zemje do kraja wěčnosće hižo dokonjeli. A tola też woni wšitcy hišće njejsu zbožowni a zbóžni. Njech snadź je też wěsty dźěl našich lubych wotemrětych z wustupjenjom z tutoho swěta dobył wěčnu zbóžnosć, najwjetši dźěl cyle wěsće dołho hišće čaka na městnje čisća na poslednje wučišćenjo. Do njebja ničo nječiste njezastupi. Tohodla dyrbi čisć wšitku njedokonjanosć wotmyć, wotpalić, kaž z wohnjom, zo by duša cyle čista hódna była, stupić před wobličo Boże a wostać w radości zbóžnych.

W čisću khude duše ćerpja. Khude duše, dokelž maja wjele wutrać, bjez toho, zo bychu sebi same mohłe pomhać. Khude duše, wbohe duše, bjez pomocy! Žadyn sakrament njemóže jich duše wutrěć wot mazanosće, žadyn wotpusk njemóže jim spušćić winu z duše. Wšo dyrbja wotpokućić z ćerpjenjom hač do poslednjoho pjenježka. Jenož ćerpjenjo je jich srědk, kotryž je jim zbył, kotryž pomałku, tak rjec po kapkach pomałku, swjatości a hódnych čini. Hdyž njebychu jich prjedawši přećeljo so swěrni wopokazali, potom by so jim hubjenje šło. Tak pak smy hakle před tydźenjom zasy widźeli, kajki zajim, kajku sobuželnosć z khudymi dušemi dźensa hišće naš lud ma. Kak běchu naše cyrkwje połne z pobožnymi modlerjemi, kajke rynki zasy stojachu před spowědnymi stołami wot štwórtka hač do póńdźele, kajke syły pobožnych přistupichu k blidu Božomu, kak cyrkeŵ njebu prózdna wot njedźelskoho připołdnja hač do póńdźelskoho wječora, hdyž mózachu wěriwi wotpuskne paćerje za khude duše so modlić. Wšo to je so stało za tute wbohe duše we čisću. To je zwjeselace znamjo našoho časa! To je dopokaz hłubokeje wěry też našoho dźensišoho splaha. To rozjasnuje wutrobu kóždomu dobromu křesćanej a Serbej. Hišće njeje zhubjena naša křesćanska wěra, hišće njeje zhubjene naše Serbstwo.

Hišće je žiwa wěra mjez katolskim Serbstwom. Dźeń khudych dušow bě dopokaz za to. We Serbach hišće wěrja do horjestaća mjasa. W Serbach wěrja hišće do wěčnoho žiwjenja. Hdyž njeby tuta wěra wjacy žiwa była, potom njeby móžno było, zo so dźeń khudych dušow na tajke dostojne wašnjo swjeći. Njech

je też nowy čas někotryžkuli pobožny nałožk z prjedawšich časow kaž proch a popjeł wotwěł, zdonk našeje wěry stoji njepowalny a kruty. Bóh dał, zo tajki wostanje!

Hišće je žiwe naše Serbstwo. Naša narodnosć twari na zakład našich prjedownikow. Štož staj nam naša mać a naš nan zdźědźiłoj, zawostajiłoj, štož staj nam dałoj, na to njezabudźemy, to sebi ważimy, to dźeržimy w česći a trajnym wopomnjeću. Štóž ma nana a mać w česći, pak też njezabudźe na nałožk a rěč swoju maćerśku, na nałožk, zdźědźeny po wótcach. Naša narodnosć, kotraž je kaž samotna kupa lěttysacy stała w morju druhoho zmyslenja, druheje wěry a cuzeje rěče, njeje zrała k smjerći, je samostatna, je žiwa, čuje móc k žiwjenju.

Tajki nabožny a narodny swjedźeń bě za nas tutón dźeń khudych dušow.

Bohu dźak, zo njeje pola nas hišće tak daloko, zo někotryžkuli z rjanym wěncom a kwěćelom sebi mysli, z rjanym pohrjebom a rjanym kašćom, ze zwučenej spěwanej Božej mšu, nawěštkom w Posole, zo je z tym swoju winowatosć napřećo swojomu lubomu wotemrjenomu činił. Hdźež paćer a modlitwa, Boža mša a wotpusk njestoja wjacy na prěnim městnje, tam je něšto nahnite, njestrowe, tam je znutřkowne wužrane, jenož hišće škora, jenož hišće fasada. To nima z wěru ničo wjacy činić, to je jenož hišće česćownosć před něhdyšim kubłom, to je rjenječinjenjo před wočimi druhich. Ale dźeń khudych dušow bě dopokaz, zo smy z našimi prjedownikami hišće zwjazani. To je najlěpši lěp, kotryž dźensa w Serbach hišće mamy. Wěmy, zo też pola nas wšo złote njeje, ale hdyž bychmy so dźerženja starych nałožkow zdać dyrbjeli, hdyž by tuta wjazaca nić jónu přetorhnjena była, potom by twar našoho nabožnoho a narodnoho žiwjenja jěł a padał kaž kartowy dom, kotryž su dźěćace ručki natwariłe.

Trjebamy tutón zwisk z našimi pradźědami, prawowkami, prjedownikami docyła? Wěmy, zo tutón zwisk wšudźe njeje wjacy tak sylny, kaž by być dyrbjał. Wěmy, zo je druhdy jenož hišće prózdny nałožk. To je škoda. Tola też tutón prózdny nałožk njećisnjemy k črjopam, ale pytajmy jomu nowu znutřkownu hódnosć dać. Nowy nałožk so ćežcy přihotuje, wosebje dźensa, tohodla je tysac króć lóžšo, staromu, přetrjebanomu nowy znutřkowny zmysł, nowu znutřkownu hódnosć zalinyć. My dyrbimy też z najmjeńšimi a najsnadnišimi hódnosćemi ličić, z nimi wikować, zo nam njebychu so minyłe. Nowe dobyć je hišće wjele ćežšo za nas, husto cyle njemóžne.

Pomhajmy w tutym měsacu khudym dušam!

Kóždy dźeń spěwaće we swojich wšědnych modlitwach: „Wěrju do zhromadnistwa swjatych“. Wěsće też, što tute zhromadnistwo je? Štó k njomu słuša? To je swjate zjednoćeństwo zbóžnych w njebjesach, khudych dušow w čišću a wěriwych na zemi. W zjednoćeństwu je swjata winowatosć, zo jedyn za druhoho so stara, joho podpjera, hdyž je w nuzy. Na swjedźenju Wšěch Swjatych sće so ze zbóžnymi w njebjesach sobu wjeselili, na Khude Duše sće dyrbjeli z khudymi dušemi sobu žarować, z nimi želić, z nimi sobu čuć. Sće to činili?

Hewak so w našim swěće dźensa socialne čuće sławi a wuzběhuje nade wšitko. Domy za khorych, bědnych, hubjenych, starych a kiprych so twarja. Wěsće je w tym miłosć a sobuželnosć wuprajena. Tola prašamy so, štó je najkhudši, štó je najbědniši? Nimaja so khude duše w čišću hubjeńšo? Njejsu wone woprawdźe te najkhudše mjez khudymi, najbědniše mjez bědnymi? Tohodla mějmy miłosć z nimi! Njesłyšiće, kak wone žałosća a ke kóždomu zdychuja: „Smilće so nade mnu, znajmjeńša wy moji přećeljo, přetož ćežko je mje trjechiła ruka Knjezowa.“ Štó móže tutu žałosć słyšeć bjez toho, zo by ju wusłyšał?

„Zbóžni su miłosćiwi, přetož woni miłosć dóstanu“, tak rěka Knjezowe słowo, kotrež ma też dźensa hišće płaćiwosće. Miłosć měć z bědnymi na zemi, ale też z bědnymi w čišću, na městnje suroweje pokuty a sprawnosće Božeje. Tobiasowu službu chcemy činić, zo bychmy też Tobiasowe myto jónu dobyli! Njepřińdźe też za nas jónu čas, hdyž tuteje miłosće, kotruž Knjez wšěm miłosćiwym slubja, potrjebamy? Přińdźemy my po smjerći runu drohu do njebjes? Štó potom miłosć wot Knjeza dóstanje?

Njech tutón žiwy zwisk z khudymi dušemi w Serbach ženje njezahinje!

Politiski rozhlad.

Němskomócnařska rada.

Němske knježeństwo, na kotrohož čole nětkle dr. Brüning stoji, bě zańdźenu wutoru do Berlina němskomócnařsku radu zwołało. Tutu tworja jednotliwe němske kraje, kotrež maja wězo też zajim na prašenjach cyłoho němskoho mócnařstwa. Nětkle pak jedna so wo dalokosahace prašenja a zakonje, kotrež zwisuja z wulkej financnej reformu, kajkuž chce nětkle dr. Brüning přewjesć. Na 30 zakonjow ma so wuradźić a wobzamknyć, kotrež maja nas z nětčišeje mizery wuwjesć. Ze wšej raznosću dr. Brüning swój reformny program přewjesć pyta. Je posledni čas wužił, zo je wosobinscy z jednotliwymi krajemi, t. r. jich knježeństwami jednał a swój plan jim přednjesł. Tak je zańdźenu sobotu też w Drježdźanach był a ze sakskim knježeństwom, z ministerskim presidentom Schieckom, program rozrěčał. Tak je sebi dobru pódu přihotował w němskomócnařskej radźe. W tutej je nětk w njej zhromadźenym ministerskim předsydam a financnym ministram jednotliwych němskich krajow we wuznamnej rěči swój wulki reformny program přednjesł. Zdobom je energiscy žadał, zo by tuta rada reformne zakonje w běhu 14 dnjow wuradźiła a přiwzała. Financna nuza njepřida dołhe wuradźowanja ale woła za bórzomnym skutkom. Po němskomócnařskej radźe ma potom hišće němski sejm wuradźene zakonje přijeć, prjedy hač budźa wone skutkowne.

Před wólbami w Rakuskej.

W Rakuskej su nowowólby wupisane. Su tam cyle wosebite wobstojnosće. Rakuska ma 6 milijónow wobydlerjow. Z tutych bydli třećina we Winje: 2 milijónaj. Mjez tym, zo je Rakuska křesćanskosocialna, wukonjeja we Winje nadknježstwo socialdemokratojo. Či pak njerunaja so našim socialdemokratam w Němskej, ale wjele bóle našim komunistam. Wukonjeju tam surowe terorisowanjo a methody skoro bolšewikskeje Ruskeje, kotrež před třomi lětami dowjedźechu k zapalenju a zničenju justicnoho palasta we Winje. Tehdom so cyły kraj zastróži, tutón hrožacy strach spóznawši. Po cyłym kraju wutworichu so domizniske wobory, kotrychž prěni nadawk je, zničić a wotstronić tute čerwjene nadknježstwo we Winje a joho wjednistwo: židow. Su to z wjetša ruscy židźa, kotřiž we wójnje z Rusko-pólskeje a po wójnje z Ruskeje ćeknywši, su we Winje wuček pytali a so tam po statysacach zasydlili. Cuzozemscy to su, kotřiž we Winje knježa a kotřiž ze surowym terorom kóždoho starowinskoho wobydlerja, kiž je w někajkej měšćanskej službje jako dźěłaćer při elektriskej, płunarni, železnicy atd., abo kiž chce w měšćanskich khěžach, kajkež Win z podróżniskoho dawka twari, bydlić, nuzuja z katolskeje cyrkwje wustupić a jich zwjazkam přistupić. Tute wobstojnosće su njeznjesliwe a njemóžne. Te maja so wotstronić. Wězo maja židźa nowiny w rukach a pjenjezy. Su po přikładze domowinskeje wobory škitarski zwjazk wutworili. Tola je w kraju křesćanskosocialna strona najsylniša. Z njej su so domowinske wobory zjednoćile. We zańdźenych dnjach so po cyłym kraju khěže škitarskoho zwjazka přepytachu. Mnoho mašinskich a druhich třělbow policija namaka a zebra. Wojowanjo z awstromarxismom,

kaž so tuta družina awstriskeje abo rakuskeje socialdemokratije mjenuje, postupuje k rozsudnomu wukóncej.

Bołhařski trónski naslědnik Boris

je so zańdźeny tydźeń swjatočnje z italskej princesnu Hanu w měsće swjatoho Franciska, w Assissi, wěrował. Z tym su wosebite poćahi mjez Italskej a Bołhařskej dale wutworjene a skrućene. Te pak měrja so z italskeje strony přećiwo Južnosłowjanskej, hačrunjež staj wobaj nowozwěrowanaj po maćeri samsnoho słowjanskoho rodu. Trónski naslědnik je po maćeri Bołhař, mać princesny Hany pak je Čornohórka, dźowka čornohórskoho krala Nikity z Cetinje. Snadź pak runje tuta jenajka krej wobstojace napjatosće po času přewinje abo znajmjeńša pomjeńši.

Aethiopiska

abo Abessiniska je samostatny kraj w Africy při Čerwjenym morju ležacy. Je wjacy hač jónu tak wulki kaž Němska a ma 10 mil. wobydleri. Kraj je jara płódny a jara horaty. Horišća tam stupaja hač do 4600 m. Te kaž też njesměrne pralěsy su tutón kraj škitałe, zo su joho wobydlerjo, kotřiž běchu sobu najprěni křesćanstwo přijeli, je hač do dźensišoho wukhowali. We hłownym měsće tutoho kraja w Addis Abeha bu zańdźenu njedźelu na najkrasniše wašnjo Ras Tafari Makonnen wot tamnišoho arcbiskopa na krala kralow a kěžora Aethiopiskeje we wosebiće k tomu natwarjenej cyrkwi krónowany. Njeličomne syły ludu kěžorej, kotryž w krónowanskim wozu sedźeše, kiž je jónu němskomu kěžorej słušał, přijuskachu.

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Mjez tudomnymi miłosćiwymi sotrami sta so zasy małe přeměnjenjo. Najmłódša sotra Aresia, kotraž měješe dźěći hladać, bu do Trebnic wotwołana. Na jeje městno přińdźe młoduška sotra Adelma, rodźena Berlinarka. — Z druhich sotrow je najdlěje w Radworju sotra Klarisa, kotraž tu hižo 12 lět skutkuje. — Zańdźenu wutoru swjećachu sotry wopomnjeće swjatoho Karla Borromejskoho, założerja swojoho rjadu.

Z Kkrósćic. Na Wšěch Swjatych měješe „Serbosław" měsačnu zhromadźiznu. Knjez kapłan Hórnik powědaše nam wo swojim pućowanju do Francózskeje. Rěčnik bě sebi wokolinu pola Verduna a Reimsa wobhladał. Też hłowne město Pariz je wopytał. Přez swětłowobrazowy apparat widźachmy zaso natwarjene města a wulkotne pomniki, kiž je Francózski lud swojim padnjenym stajał. Wšak je našim wojakam Fort Vaux a hórka Mort-Hommes hišće dosć w pomjatku. W Parizu wobdźiwachmy krasne cyrkwje: Notre Dame, basiliku Sakré crux a La Madeleine, 300 m wysoka cyle ze železa natwarjena Eiffelska wěža, nas jara putaše. Wot Pariza je knjez přednošowař jěł do městačka Lisieux, hdźež je w kapałcy karmelitkow rjany row swj. Terezije wot Jězus-dźěćatka. Też pola nas so tuta swjata dźeń a bóle česćuje. Hakle wóndawno je Swj. Wótc swj. Tereziju jako patronku Ruskeje postajił, zo bychu so přez jeju horcu próstwu pola Boha ruske poměry polěpšiłe. Za zajimawy přednošk wjele króć „Zapłać Bóh tón Knjez". Knjez zapósłanc Špitank rěčeše nam wo sejmowym dźěle. Tak smy mnoho powučacoho słyšeli. Přichodna zhromadźina budźe 30. nov., pop. 1/24 hodź.

— Zańdźenu póńdźelu přijědźe k nam nowy lěkař, knj. dr. Franc Neumann z Nürnberga, kiž je zdobom zubny lěkař a budźe swoju praksu tu wukonjeć. Mjenowany knjez je katolik a ženjeny. Tu khwilu bydli hišće w korčmje. Wokolne gmejny su próstwu na předsydstwo khorobneje kasy w Kukowje a do Kamjenca zapodałe, zo by so nowy knjez lěkař też ke khorobnej kasy připuščił.

Z Pančic. Bjez dwěla je bamžowstwo tamne zarjadnistwo, kiž je so njewušnosćam historiskoho rozwiwanja najsylnišo spjećowało. We hłubinach katakombow so narodźiwši, w časach, hdyž křesćanska wučba k wječoru so rozšěrješe, wopušći tute podzemske jamy po wozjewjenju Konstantinowoho wukaza w Milanu (303) a měješe wotpohlad, z dotal duchowneje mocy też k swětnej dóńć. Zo by bamžowstwo tutón zaměr docpěło, wobdawachu so bamžowje wosebje z idealnosću křesćanskeje wěry a natwarichu wulke sydlišća w běhu časow a wudebichu je nanajrjeńšo. Na hórcy „Vaticano", hdźež bu po podawiznach swjaty Pětr křižowany, pódla rowow japoštowow, bu bamžowa residenca natwarjena a je z dawna wosławjene městniśćo za pućowarjow cyłoho swěta. Z tuteje hórki wojowachu bamžowje w srěnej dobje přećiwo kejžoram, kejžora Hendricha IV. nuzowaše, znaty puć do Canossa hić. To wšo a hišće wjele druheho budźe so srjedu, na pokutnym dnju, w filmje w Pančanskim hosćeńcu předstajić. Popołdnju w 3 hodźinach je za dźěći wotmyslene, wječor za dorosćenych. Štóž z tutych wječor

Kak měješe so we Něhdźecach ze šulu.

(Pokročowanjo.)

Nětko přistupi stražnikowa žona. Hana, jeje dźowka, běše w šuli Janowy khabat a kholowy zapłatała, štož so maćeri spodobaše. Žona wołaše do khlěwa: „Što dha tak dołho w khlěwje stójiće! Pójće tola do jstwy nutř." Wučeńka podźakowa so a slubi, zo druhi raz přińdźe, dźensa dyrbi domoj.

„Něwěrno, Michał žaneho khostanja njedóstanje, je cyle njewinowaty," rjekny wučeńka k stražnikej.

Wo tym stražnik wězo ničo słyšeć njechaše — Michał dyrbješe do tamneje ćmoweje jamy.

„Wužiwaj tola rozoma, mužo," rjekny žona, „hdyž wučeńka praji, zo je njewinowaty, tak je tola wěrno."

„Přewostajće hólca mi," rjekny wučeńka, „chcu činić, štož budźe w mojich mocach, snadź z dobrym lěpje pójdźe, khostany je zawěrno hižo dosć."

„Tutoho njeplecha žadyn człowjek njepřeměni," rjekny stražnik rozhorjeny, „hdyž dyrbi hišće hórši być, tak mojedla."

Wučeńka so z čežkej wutrobu wotsali a dźěše domoj. Ducy mysleše a mysleše: Hólc k nikomu k jědźi, k nikomu lehnyć njekhodźi. Čohodla jej ničo njewotmołwja? Što ma tajke potajne? Hdyž domach do jstwy zastupi, sedźeše Michał hišće při knizy, kotruž běše jomu dała. Spěšnje tykny něšto do khabata. „Što to?" pomysli sebi ale mjelčeše. Wón hladaše woprawdźe wjesele na nju, zo bě zaso domoj.

„Michale, nětko sy swobodny a móžeš zaso hić, hdźež chceš," rjekny wučeńka, „sym stražnikej prajiła, zo sy njewinowaty."

„Je koza strowa a móže zaso běhać?" wopraša so Michał.

„Haj, koza je zaso cyle strowa. Michale, dyrbiš druhdy wječor ke mni přińć, potom budźemoj sebi wjele powědać. Hišće něšto Michale: Pytaj sebi někajke dźěło. Hlej, dźěłać dyrbi kóždy człowjek. Njedundaj po nocach wokoło, ale dźi do łoža, kaž so słuša. Hlej, wšitko ći z dobrym praju, zo by so ći derje šło a zo njebychu ludźo kóždy raz, hdyž so něšto zło stanje, rjekli: To je Michał był."

Z Michałowoho wóčka zhubi so nadobo wša radosć. Poskići wučeńcy ruku k wotkhadej. Wokomik hišće na nju hladaše; we joho wóčku bě woprawdźita zrudoba pytnyć. Na to woteńdźe.

We Něhdźecach so nad wučeńcynym dźěłom stajnje a bóle dźiwachu. Na drasće, kotruž holcy w šuli płatachu, dźiwachu so samo stare wowki. Tajke něšto hišće tu dožiwili njeběchu.

Jenoho ranja, hdyž wučeńka do jstwy zastupi, wuhlada na woknje rjanu róžu stojo.

Štó je róžu sem stajił? Najprjedy pomysli na Michała. Ale z wotkel by Michał tajkule rjanu róžu wzał, wón tola sam ničo nima. A potom — ně, to njemóže być, Michał so nihdźe njepokaza. Hdyž dźěći do šule přińdźechu, so wšitkich wopraša, hač štó što wo róži wě. Nichton ničo njewědźeše. Snadź je jena dźakowna mać ju přinjesła;

woteńdźenja nima, móže wězo też popołdnju přińć. K prěnjomu razej so žiwjenjo Swjatoho Wótca w filmje pokazuje, wosebje nětčišoho Pia XI., kiž bu z khutnych stawizniskich studijow we Ambrozianskej knihowni w Milano k najwyššej dostojnosći katolskeje cyrkwje powołany. Też bamž Benedikt XV. je so ze swojimi kardinalami a ryćerjemi Columbiskoho rjadu k prěnjomu razej 20. awgusta 1920 kinomatografiscy wotewzać dał, štož so też w filmje předstaja. Njeje woprawdźe přewjele prajene, zo tutón film je pola wšěch ludźi bjez rozdźěla klasow a narodow, najhódniši začišć zawostajił. Wšelacy z katolskich Serbow su w Romje a Italskej pobyli, druzy nimaja časa a pjenjez, sej to nadrobnišo wobhladać. Tuž njedyrbjał nichtó přileżnosć přepasć, stawizny katolskeje cyrkwje a wšo, štož z nimi zwisuje w žiwych wobrazach widźeć. To je też přeco Swjatoho Wótca, kiž je so jara khwalobnje wo tutym jeničkim filmje wuprajił. Nima swojoho runjeća. Zo njeby ćišćeńca přewulka była, předawaja so zastupne khartki za dźěći doprědka.

Z Pančic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 14. novembra, popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu. Lěkař budźe přitomny.

Z Marijineje Hwězdy. Naheje smjerće zemrě tu štwórtk před tydźenjom překupc Bruno Liebig z Drježdźan. Bě tu na wopyt swojeje dźowki, klóštrskeje knježny Alfonzy, přišoł, kiž je zdobom wučeŕka w holčej ludowej šuli. Popołdnju so hišće z njej rozrěčowaše w parlatoriju (rěčna jstwička) a njeskoržeše dale. Ale wječor poča jemu hubjenje być. Poda so do swojeje jstwy, hdźež joho někotři přewodźachu. Tola dołho njetraješe a wudycha swoju dušu. Boža ručka bě joho zajała. Hnydom přiwołany lěkař móžeše jeno smjerć wobkrućić. Zemrěty bě w januaru t. l. starobu 60 docpěł a zawostaji wudowu a štyri dźowki. Druha je w klóštrje Marijnym Dole a třeća w Lubanju (Lauban), štwórta doma. Wšitke su tak daloko zastarane. Sobotu, 1. nazymnika, přijědźe awto z Drježdźan po ćěło. Z wotwjezenjom běchu so dlijili, dokelž trěbne pisma hnydom k rucy njeběchu. Joho přewodźeštaj žona a dźowka. Klóštrske zwony wozjewichu wotjězd (wokoło 3/4 1) zemrětoho, kiž je tak tragiscy skónčił, zdaleny wot swojeje domizny.

Z Njebjelčic. Naša „Katolska Bjesada“ wotdźerža na Wšěch Swjatych w Serbskich Pazlicach swoju měsačnu zhromadźiznu. Dokelž so cuzy rěčnik ze zajimawym přednoškom wočakowaše, běše so wjele sobustawow zešło, zdobom też naši młodźency, kiž mějachu z Bjesadu swoju zhromadźiznu. Knjez stud. phil. Henčl z Kozaric běše přikhwatał, zo by nam přednošował wo swojim pućowanju do Tatrow. Postrowjeny wot knjeza předsydy Łusčanskoho rěčeše knjez rěčnik wo Słowakskej. Wopisowaše nam lud a kraj, joho wašnja, drasty a cyły wosud tutoho słowjanskoho ludu. Rjane dopisnicy a pohladnicy porjeńšachu zajimawy přednošk. Jara so spodobaše přitomnym pisanosć jich narodneje drasty. Z wulkej kedźbliwosću posłuchachu wšitcy na powučacy přednošk. Jenož škoda běše, zo njemějachmy swětłowobrazowy aparat. Knjez farař Mič rěčeše hišće wo exercicijach za mužskich, kiž budźa wokoło hód we Worklecach. Wón napominaše, so prawje pilnje na nich wobdźělić. Tak so pominy rjana zhromadźizna. Też w poslednjej zhromadźiznje kónc septembra měješe naša Bjesada wopyt. Tehdom přikhwata k nam knjez kapłan Nowak z Budyšina a rěčeše Bjesadźe wutrobne słowa wo prawej bratrowskej lubosći, pokazujo na swobodnych murjerjow a židow a napominaše k sćěhowanju Khrystusa, kiž wuči prawu lubosć. Też pokazowaše na škody nacionalsocialisma a socialisma a namołwješe k wukonjenju prawoho křesćanstwa. Tak je Bjesada dźak dołžna też tutomu rěčnikej za jadriwe słowa. Snadź bórzy zasy cuzy knjez nas wopyta. My pak chcemy dźěłać po woli Swjatoho Wótca a prawu katolsku raznosć w cyrkwi a zwonka njeje pokazać.

Z Konjec. Zaradźenjo za maćerje wotměje so srjedu, 12. nov., pop, w 2 hodź. w Konjecach w nowej šuli, a 1/4 4 hodź. w Smjerdźacej pola Krawcec. Lěkař budźe přitomny.

Z Lipska. Zyma so bliži! Kóždy je wjesoły, hdyž móže nětko po čežkim dźěle w ćopłej stwi za khachlemi wotpočnyć. Podobnje je też tudy pola nas zdalenych Serbow. Z wjesołej wutrobu kročimy kóždu wutoru k „Serbskomu Blidej“. Přetož tudy čuješ so doma, słyšiš swój wótcny hłós, za kotrymž tak žedźiš. — Poslednja wutora měješe něšto wosebite na programje. Dźensa wotmě so k prěnjomu razej spěwny a čitanski wječork, wuhotowany wot „Arnošta Muki“. Horliwje witaše předsyda swěrnu črjódku, mjez nimi dweju pólskeju hosćow. — Wo spěwje a joho wašnju přednošowaše nam stud. Nedo. Při tym

---

prajachu druhdy, zo bychu jej za prócu, z kotrejž je holcy tak nuzne dźěło nawučiła, něšto dariłe, hdyž bychu jeno něšto měłe. Wučeŕka prašeše so dźěći, hač njejsu Michała widźeli, nichtón ničo njewědźeše. Njebě nikomu k jědźi přišoł; też njewědźachu, hač w kozacym khlěwje leži. Hdźe mohł snano być? Wutroba ju boleše při tajkich myslach. Junu z wječora překhodźowaše so wučeŕka po krasnym jědlowym lěsu. Měsačk hižo rozswětleše ze swojim błukim swětłom wokolinu. „Michale! Michale! sy to ty?“ zawoła nadobo z radosću. „Takle pozdźe! Z wotkel dźeš a hdźe hišće chceš?“

Michał stoješe kaž sprostnjeny a wšitkón zblědny.

„Pój ze mnu, Michale,“ rjekny wučeŕka, wza joho za ruku a khwataše domoj. Michał sćěhowaše zwólniwje. Hdyž z nim do jstwy zastupi, dowjedźe joho k woknej. „Znaješ tute róže?“ prašeše so joho. Hólc bu krejčeŕwjeny. „Nětkle ja wěm! Hlej, Michale, nad tutymi rózemi so wšědnje wjeselu a nětko hdyž wěm, zo su wot tebje, so hišće wo wjele bóle nad nimi wjeselu. Tak sy sebi na mnje myslił, hačrunješ wjacy ke mni přišoł njejsy? Čohodla njejsy ženje wjacy přišoł? Hdźe sy cyły dołhi čas tčał. Wšědnje wočakowach tebje a mi bu kóždy dźeń skaženy, dokelž ty njepřińdźe a ja njewědźach, što činiš? Hdźe sy potajkim był, Michale?“ Sydny so při nim. Při jeje prěnich słowach jewješe so radosć w joho wóčku, nadobo pak zaso strach; wón wotwobroći so wot njeje a rjekny cyle zrudnje: „To njemóžu prajić.“

„Michale,“ rjekny wona, joho za ruku dźeržo, „njewěš docyła, kak to je, hdyž jenoho človjeka lubuješ? Njemóžeš so wjacy dopomnić na twoju njeboh mać?“

Michał z hłowu kiwny.

„Wěš tola też, kak so wona wo tebje staraše, zo njeby so ći ničo złoho stało. Hlej, tak měnju też ja z tobu, tuž njetrjebaš so přede mnu bojeć a móžeš mi wšitko prajić. Dowěř so mi cyle a praj bjez komdźenja, što činiš, a hdźe přebywaš, Michale.“

„Wam bych to radlubje prajił, hdyž jenož ći druzy —,“ Michałej so słowo w šiji zahaći.

„Rěč jenož, Michale, wote mnje nichtó ničo njezhoni. Móžu snadź ći pomhać, bjez toho, zo bych koho trjebała.“

„Tak chcu wam pokazać, hdźe ja khodźu,“ rjekny hólc a stany.

„Pokazać?“ wopraša so wona nastróžana.

„Haj, to pójdźe, hdyž wam pokazam, kak so to čini: a nětkle swěći měsačk tak jasnje,“ wotmołwi Michał.

„Ně, Michale, nětkle wosrjedź nocy wokołoběhać, Bóh wě, hdźe, to so njehodźi. Nětkle so tu lehnješ, hdźež sy prěni raz ležał. Jutře rano potom z tobu pójdu, hdźež chceš mje dowjesć a štož chceš mi pokazać. A nětko spi derje, Michale.“

Hišće njebě zeskhadźało słónco, hdyž wučeŕka za Michałom pohladać přińdźe. Wón stoješe hižo před wobrazami na sćěnje a wobhladowaše sebi je. „Nětko hnydom pójdźemoj. Ty tola wěš, što sy mi wčera wječor slubił?“

„Haj, ja wěm“, wotmołwi a khwataše hižo won.

(Pokročowanjo.)

nawuknychmy z najwjetšej radosću nowy spěw. Druhi dypk přewza student Wowčerk. Rozłožowaše nam najjasnišo dźěła basnika knj. kantora Lajnerta. Wobaj rěčnikaj rozemješćaj kóždoho připosłucharja zahorić. W přestawkach žołmješe spěw. Wjesele a towaršnje skónči so prěni zwučowanski wječork! Tuž dale tak!

Wo Hórčanskej šuli.

Z wulkim zajimom smy čitali prócowanja Hórčanskeje gmejny wo nowu šulu. Kaž so zda, je tamny prěni projekt, zo Dobrošicy dóstanu nowu šulu, wotbyty, dokelž so Budyšske hejtmanstwo staješe a spjećowaše. Móže być, zo je to tež k lěpšomu tamneje wokoliny. Tutej šuli we Dobrošicach by hrozył strach, zo by so wona jako simultanska šula a nic jako křesćanska šula wot knježeństwa postajiła. Hnydom bychu so tež do njeje wšitke evangelske dźěći z Koslowa, Lišeje Hory a Dobrošic zapokazałe. Tróšku hinak stoji wěc z Hórčanskej šulu. Tu njeje telko druhowěriwych dźěći a tak by šula křesćanski raz zdźeržała. Tohodla so jara wita, zo so Hórčenjo hibaja. Hórki su wulka wjes, kiž ma dla skałow tež hišće přichod. Dźěći maja přez poł hodźiny do Khrósćic do šule. Tam je šula přepjelnjena a jedna so wo powjetšenjo. Tule by njetrěbne było, hdyž so w Hórkach šula natwari. Tež Dobrošicy maja na hodźinu daloko do Róžanta. Tež tam je šula přemała a dyrbi so přetwarić. Hdyž sebi nětko Hórki a Dobrošicy nowu šulu w Hórkach natwarja, zminu so wudawkow přetwarjenja w Khrósćicach a w Róžeńće. Njech knježeństwo tute pjenjezy na nowu šulu nałoži. Tohorunja nima tuta šula ničo činić z Budyšskej inspekciju a hejtmanstwom. Wona je w Kamjenskim hejtmanstwje a Kamjenski šulski wokrjes so jara zajima wo nowotwar w Hórkach. Tež knježa duchowni z Khrósćic bychu lóžo měli w Hórkach nabožnu wučbu wudźělić. Šula w Hórkach by na 100 katolskich dźěći měła. Hórki maja darmo městno za nowu šulu a tež tunje kamjenje. Tuž do dźěła Hórčenjo a hibajće so! Tu rěka jednać a so zjednoćić z Dobrošicami a potom z prószwami na šulsku wyšnosć a knježeństwo. Njedajće so hnydom zatrašić, ale dźěłajće a wojujće, dóniž šulu njezmějeće. Jenož z tym budźe wam pomhane. Koslow pak je přecy projektej napřećo stał, njech wostanje we Róžeńće abo so přizamknje do Ralbic, hdyž wo šuli we Dobrošicach ničo wědźeć njecha.

Tuž do dźěła — pak nětko, pak ženje dóstanje wokolina nuznu šulu. Dźeržće zhromadźizny a jednajće a starajće so, zo změjeće k lětu w Hórkach rjanu nowu šulu. K tomu daj Bóh zbožo!

Moleŕ Měrćin Nowak.

Započatk tutoho lěta wuńdźe w Prazy češcy spisana knižka wo našim serbskim molerju Měrćinu Nowaku. Spisał je knižku prof. dr. Josef Páta, wušła je jako 15. čisło česko-łužiskeje knihownje w nakładźe towarstwa „Adolf Černý".

Prěnje łopjeno debi podobizna (fotografija) ze samoručnym podpismom Nowaka z joho znamješkom: lipowe łopješko w kole. — W zawodnym nastawku wopisuje spisaćel knižki, dr. Jos. Páta, prěnički a započatki ludowoho wumělstwa mjez Serbami, dale spomina na dweju wuznamjeniteju molerjow Łužicy, Ludwika Kubu a Ante Trstenjaka. W dalšim wotrězku zabjera so spisowaćel přede wšěm z powołanjom Měrćina Nowaka z Njechorńja za molerja a joho studije w dominzne a cuzbje. Třeći wotrězk zabjěra so z Nowakowymi dźěłami, kotrychž je wjacy stow. Wjele joho wobrazow je wosebje w „Předženaku". Ilustrował je Čišinskoho baseń „Nawoženja", „Khodojtu" wot M. Kubašec, „Ruske byliny", kotrež je sam z rusčiny přełožił. Za dźěći je rysował a molował dźěćacu čitanku „Na wsy — za wsu" (1925) a „Dźěćatka, hladajće, kajke su to rjanosće!" (1928) Posledni wotrězk předstaja nam molerja M. Nowaka jako spisowaćela. Nastawkej w češkej rěči je přidaty krótki résumé w francózskej rěči.

Jako druhi dźěl sćěhuje přiłoha, nastawk Měrćina Nowaka w serbskej rěči: Jako so „domoj" namakach . . .! Pokazuje w nim nadawk a zaměr swojoho žiwjenja, być „serbski moleŕ".

Jako drohotny dar poskićuje nam knižka 29 wobrazow wot našoho molerja Měrćina Nowaka, prěnje tři barbojtne, sćěhowace zbytne jenobarbne. Wobrazy su wzate z joho hižo naspomnjenych zběrkow, knižkow a ilustracijow. Předstajeja Nowaka jako molerja serbskoho žiwjenja, serbskich bajkow, serbskich stawiznow, serbskich nałožkow.

Wjeselimy so, zo je dr. Jos. Páta swojomu narodej, kaž tež nam Serbam tutu rjanu knižku wo našim molerju Měrćinu Nowaku podał. Joho dźěło je nam, kaž tež druhim Słowjanam ze wšelakich wustajencow dawno znate, tak zo njeje trjeba, bliže raz a kmanosć joho wumělstwa dale wopisować.

Cyrkwinski dawk.

15. oktobra měješe so 3. termin cyrkwinskoho dawka płaćić. Luby čitarjo, sy ty jón hižo wotedał? A wy, lubi předstojićerjo, kiž maće jón zběrać, sće jón zezběrali? Skoro so zda, zo sebi někotři mysla, zo móže cyrkej a jeje służownicy a zastojnicy z powětra žiwi być. Hižo za časy Mójzesa je Bóh tón Knjez postajił, zo ma kóždy swój dźesatk, to je dźesaty dźěl wot wšoho, štož by jomu narostło a štož by žnjał, na wołtař Boži woprować. Tež w nowym zakonju je tónle dźesatk płaćił hač do nowšoho časa. Tež naši wótcojo su jón płaćili, doniž so rentski pjenjez njezawjedźe. Ale Bohužel je so renta nětko zhubiła a inflacija je tež wotpławiła skoro wšě wustajenja a fundacije, kotrež běchu naši prjedownicy cyrkwi wotkazali. Kaž wšón lud, je tohodla tež cyrkej wokhudnyła. Zo bychu so Bože służby dźeržeć mohłe a cyrkwinske žiwjenjo w našich wosadach njewotemrěło, je cyrkej nnzowana, wot swojich wěriwych sebi zasy přinošk žadać abo dawk. Kóžda wosada dyrbi so po možnosći sama wudźeržeć. Wot stata njedóstawa w Sakskej ani pjenjeżka přinoška. Tohodla dyrbja cyrkwinske předstojićerstwa so wo to starać, zo by wosada sama telko zwjedła, kelkož je nuzne trěbne. Wot stata předpisany cyrkwinski dawk wot dokhodnoho dawka zmolom njedosaha. Smy dźěn runje w našich wjesnych wosadach tak wokhudnyli, zo skoro nichtón wjacy dokhódny dawk płaćić njetrjeba. Bjez dźiwa, zo tohodla cyrkwinski dawk z dokhodnoho dawka w přerězku w našich serbskich wosadach jenož něhdźe sedmy dźěl toho wunjese, štož je trěbne. Duchowna wyšnosć je tohodla cyrkwinske předstojićerstwa namołwiła, zo ma so cyrkwinski dawk zběrać też wot ležomnosće a wot kóždeje wosoby, kotraž je přez 17 lět stara, na hłowu. Tónle dwoji dawk, wot ležomnosće a wot hłowy, njezběra so po postajenju swětneje wyšnosće abo finanznoho hamta, ale po postajenju duchowneje wyšnosće. Abo nima traž cyrkej prawo, wot swojich wěriwych sebi dawki žadać, runje tak derje, kaž stat sej je žada za swoje potrěbnosće? Žada sebi tola kóžde towarstwo lětne přinoški wot swojich sobustawow. Štóž je njepłaći, so z towarstwa wuzamknje. A tola njeje žane towarstwo za človjeka tak ważne a nuzne, kaž cyrkej. Kajki njerozom a njedźak tohodla, hdyž by něchtón njechał swój cyrkwinski dawk płaćić! Štož cyrkej žada, je zawěsće mało pornjo tomu, štož stat žada a štož žadaja wšelake towarstwa a hospodarske organisacije. Z hrěchom by tohodla było, swojej cyrkwi dawk zapowědźić. To ći hižo twoje swědomjo praji.

Přispomnić hišće chcemy, zo jenož 4% dokhodnoho dawka so jako biskopski dawk na ordinariat za potrěbnosće biskopstwa woteda, wšon druhi cyrkwinski dawk z dokhodnoho dawka (12—16%), z ležomnosće (5—10 pj. na 100 hr. jednotneje hódnosće) a wot hłowy (2—4 hr. na lěto) nałoži so jeničcy za potrěbnosće twojeje cyrkwinskeje wosady.

Štóž tohodla hišće swój cyrkwinski dawk na lěto 1930/31 zapłaćił njeje, njekomdź so dlěje.

Štóž traž žanu dawkowu lisćinu dóstał njeje, žadaj sebi ju wot swojoho měsćanosty abo wot swojoho fararja. Kóždy a kóžda, kiž je přez 17 lět stary, dyrbi tajku lisćinu (Steuerbescheid) dóstać.

Předewšim su zběrarjo cyrkwinskoho dawka prošeni, bjez komdźenja a swědomiće dawk zběrać w postajenym času. Nic hakle jón zběrać, hdyž su wšě druhe dawki zapłaćene, ale w prawym času, kaž so słuša. Su hewak zamołwići za wšu škodu, kiž by z tajkoho komdźenja cyrkwi nastała.

Budźmy wjeseli a Bohu dźakowni, zo mamy hišće swoje cyrkwje a naše rjane Bože służby. Spominajmy na wbohi ruski lud. Woprujmy tuž bjez komdźenja a mórkotanja, haj woprujmy z dźakownej a wjesołej wutrobu na wołtař Boži swój cyrkwinski dawk: Bohu k česći a dušam k zbóžnosći!

Je Kutjepowe hódančko zhódane?

Běły general — wabjak — přerada — jebanstwo?

Před krótkim přinjesechu Parižske nowiny sensacisku powěsć: „Spodźiwne zhubjenjo generala Kutjepowa wujasnjene!“

Kaž je znate, bu anti-bolšewikski general Kutjepow lětsa naléto w awće z Pariza přez njeznatych skućerjow wotwjedźeny. Dokładne slědy kriminalneje policije so započachu. 500000 frankow so jako myto wustaji, štóž móžeše wyšnosćam ważne pokiwy wo zhubjenju generala abo joho wotwjednikow podać.

Parižske nowiny činjachu haru. So wobkrućuje, zo je bolšewikske knježeństwo z pomocu swojeje politiskeje policije, strašneje G.P.U., wotwjedźenjo organisowało. Kutjepow płaćeše jako hłowa anti-bolšewikskich kruhow ruskich emigrantow (ćeknjeńcow). Je pilnje přećiwo sowjetam dźěłał. Tola so jomu ničo dopokazać njehodźeše. Politiske přepytowanjo rozběža w pěsku. Rozhorjena francózska zjawnosć so skónčnje zasy změrowa. Kaž wšitko na swěće, tak so też na Kutjepowu aferu pozaby, doniž znaty ruski žurnalista (nowinař) a stawiznař Burtzew zapřimny. Njewustupi prěni raz w róli amatěrskoho detektiva (lubowař wuslědkow). Je někotre lěta do swětoweje wójny najwjetšomu provokatorej (wuwabjerjej) wšěch časow, sławnomu špionej w służbje carskeje ochrany, Asewej, tutomu ludakej, wobličo wotkrył. Też tón króć přewza Burtzew slěd w padźe Kutjepowa. K tomu dósta wulke sumy pjenjez z privatneje strony k wujasnjenju tuteje należnosće.

Burtzew stupi do zwiska z tamnymi kruhami wukrajnych sowjetskich zastojnikow, kotřiž so dźeń a bóle sowjetskomu knježeństwu zapowědźichu, swoje zastojnstwo pola ruskich pósłanstwow a wikowanskich zastupjeństwow we wukraju spušćichu a do anti-bolšewikskeje fronty zastupichu. Wěsty Dumbadse, kiž prjedy w służbje sowjetskoho knježeństwa we wukraju stojese, pozdźišo do konflikta ze swojej wyšnosću přińdźe a tohodla so do Ruskeje wróćić nochcyše, přińdźe jomu na pomoc. Dumbadse spytaše ze swojimi prjedawšimi kollegami wot sowjetruskich missijow we wukraju so zwjazać a jich wo Kutjepowej aferje wuwoprašeć. Jomu so poradźi, jenoho z tutych kollegow, prjedawšoho sobustawa ruskoho pósłanstwa w Berlinje a pozdźišoho agentu G.P.U., Fechnera, wuskušić.

W jenej korčmičcy rańšoho Berlina so zetkaštaj. Na naprašowanjo Dumbadsa, hač mohł w Kutjepowej należnosći něšto wujasnić, wuzna Fechner, zo je jomu cyła afera nadrobnje znata. Ma wšu winu, so bojeć, zo mohła G.P.U. joho jako strašnoho swědka při wotwjedźenju Kutjepowa wotstronić, a tohodla je zwólniwy, dowěrliwej wosobje — na př. Burtzewej — Kutjepowe hódančko wujasnić. Zo by so přesćěhanjow přez bolšewikow zminył, žadaše sebi Fechner garantiju, zo so jomu zmóžni, po swojim rozjasnjenju z jenym pasom na cuze mjeno Europu wopušćić a w druhim dźěłu swěta z wustajenym mytom nowe žiwjenjo započeć.

Tute wuměnjenjo so Burtzewej wozjewi a tón je hnydom přija. Fechner powědaše: Kutjepowa je Berlinski wotdźěl G.P.U. wotwjedł. Agentojo Berlinskeje G.P.U. so nadźachu, wot Kutjepowa ważne powěsće wo zwjazku prjedawšoho wjednistwa ruskoho běłoho wójska k wěstym wjednikam anti-bolšewikskim kruham Europy dóstać. General mějese w Sowjetruskej tajnu organisaciju, kiž jomu po njezakońskim puću wo tamnym położenju rozjasnješe. Hdyž buchu někotři dowěrnicy Kutjepowa zajeći, wobzamknychu, tutych jako wabjakow (Lockspitzel) přećiwo Kutjepowej wužić. Zo bychu wěstej smjerći wućekli, běchu k tomu zwólniwi. Hdyž so general po grotnym namołwjenju (přez depešu) na potajnym městnje w Parizu trjechi, přijědźe awto, z kotrohož muž wuléze, kotrohož Kutjepow jako swojoho dowěrnika z Ruskeje znaješe. Tutón muž přeprosy Kutjepowa do awta. Bjeze wšěch wobmyslenjow zastupi do njoho. Ale w samym wokomiku stłóčichu jomu z chloroformom nasyćene rubiško do mjezwoča. Słaba wutroba Kutjepowa njemóžeše chloroform znjesć. Kutjepow za někotre mjeńšiny zemrě, štož so jim zecny. To bě za agentow G.P.U. poražka. Jim ničo njezbywaše, hač ćěło do Ruskeje přewjesć, hdźež też dojědźe a bu w krematoriju w Moskwje spalene.

Tak daloko Fechner, kiž wobkrući, zo je při wotwjedźenju a nahłej smjerći generala sam připódla był a pódla njoho sedźał. Dyrbi so wočakać, hač so tute sensaciske wuslědki wobkruća. Dokelž — to je nowe hódančko w spodźiwnej Kutjepowej aferje — krótko po tutych wozjewjenjach zhubi so Fechner z Berlina bjeze wšoho slěda. Wšitke prócowanja Burtzewa a joho pomocnikow, nowe přebywanjo Fechnera wuslědźić, su hač dotal bjeze wšoho wuspěcha byłe. Je nětko hódančko wo Kutjepowje woprawdźe zhódane?

K lětnomu wopomnjeću.

Džesaty nazymnik běše
Loni, zo k Bohu ty dźěše,
Do njebjes, maći.
Bóh tam wšěm płaći
Prócu a starosć wšu
Z njeskónčnej radosću.

Duch twój snadź dawno tam [wyska,
Nam drje so po tebi styska.
Človjek je tudy
Pućowař khudy.
Wostać tu njemóže,
Smjerć wšitkich přemože.

Zeleny dornik će kryje,
Duša pak w njebjesach žnje
Z płodow tak słódkich
Mzdu horjow krótkich,
Mzdu zemńskich ćerpjenjow,
Woporow, modlitwow.

Žiwjenjo zemńske je krótke,
Hórke a z rědka hdy słódke.
Dosć sy tu měła
Starosćow, dźěła.
Wěsće so lěpje ći
Wjedźe we wěčnosći.

K Bohu sy dowěru měła.
Modlitwy, wopory, dźěła
Boža bě służba —
Za nas pak wučba.
Přikład twój ćehnješe,
K Bohu nas wjedźeše.

Na rowčk ći pohladać dźemy.
Z modlitwu spominać chcemy
Na tebje wšudźe,
W cyrkwi a druhdźe.
„Jězuso, wobradź ji
Wotpočink njebjeski!“

P. Wićaz.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. 15. meje přichodnoho lěta wobeńdźe ważny wopomnjeński dźeń. Na tymle dnju so dopjelni 40 lět, zo běše bamž Leo XIII. wudał wulcy ważnu encykliku „Rerum Novarum“, kotraž so zaběra — a to ženijalnje, dokładnje ze socijalnym prašenjom našoho časa. We wšěch krajach přihotuja so dźěłaćerjo na puć do Roma,

zo bychu zhromadnje hołdowali zastupjerjej Khrystusowomu w Swjatym Měsće a so jomu dźakowali za hłuboke zrozemjenjo Swjatoho Stoła za dźěłaćerske prašenjo a to w času, hdźež hišće wulki swět so z tymle palacym prašenjom njezaběraše. Hdyž bychu kraje so měte po namjetach wulkoho Leona, njebychmy dźensa so bědźić trjebali z bolšewismom a marxismom. W Romje je so wutworił přihotowacy komitej, kotryž ma mjezy-narodny putniski ćah do Roma zarjadować.

Italska. We Kwirinalu wotmě so k prěnjomu razej přez Lateranski zwjazk předpisana přisaha nowopomjenowanych italskich biskopow. Jědnaće biskopow wotpołoži do rukow krala statnu přisahu; potom buchu Mussolinej předstajeni, kiž jich z wutrobnej narěču witaše. — Do staroho sławnoho klóštra Certosa di Pavia, kotryž služi hižo přez 45 lět jako statny muzej, začahnu snano bórzy zaso joho woprawdźići wobsedźerjo, Augustinojo. Biskop Ballerini z Pavije je so lěta dołho prócował, zo by so wulcy krasny twar zaso joho prjedawšim knjezam wrócił.

Němska. Na swjedźenju „Małoho Liborija“ (26. okt.) měješe Paderbornska dieceza radostny swjaty dźeń Na tymle dnju bu pozběhnjena na arcydiecezu srjedźno-němskeje. Dotalny biskop Dr. Kašpar Klein nastupi ze swjatočnej pontifikalnej Božej mšu swoje arcybiskopske sydło. Z tym je nowa cyrkwinska provinca w Němskej do skutka stupiła. Wona wobstoji z diecezow: Fulda, Paderborn, Limburg a Osnabrück. Dla ćežkoho časa wupadnychu wšě swětne swjatočnosće. Nowy arcybiskop je pola swojich diecezanow jara lubowany a česćeny.

Berlin je dóstał zaso jenu rjanu cyrkej: měrowu cyrkej. Zdobom je też farska cyrkej za nowu wosadu: „Swjateje Swójby“. Twarc je zwjazk wšěch Berlinskich katolskich wosadow. Srědki zwjedźechu so z cyrkwinskich dawkow. Cyrkwi bu też dom k zaměsćenju wosadnych towarstwow přitwarjeny.

Na „Wšěch khudych dušow“ bu dotalny Limburgski biskop Dr. Kilian we swojej krasnej kathedrali k wěčnomu wotpočinkej pokhowany. Rodźeny na „Wšěch Swjatych“ 1856 je nimale 74. lěto swojoho žiwjenja dokónčił. Z joho naslědnikom budźe dotalny swjećacy biskop Dr. Anton Hilfrich, kiž bu w juniju tohole lěta, hižo tehdom khoromu biskopej k pomocy pósłany.

30. oktobra zemrje nahle wulcy zasłužbny wjednik badenskich katolikow prelat Józef Schofer, 64 lět stary. Schofer, muž prosteje a jednoreje powahi — běše rodźeny wjednik luda; njebojazny, njesebićny, zrěčniwy a při tym jako poniżny a pobožny duchowny wulki lubowar swojoho „badskoho musterländla“ a swojoho luda. We swojej młodosći chcyše so po prawym wěnować měrnomu žiwjenju theologiskoho profesora a běše hižo pomjenowany za direktora biskopskoho konvikta we Freiburgu. Tehdomniše liberalne knježeřstwo pak do toho njezwoli, a Schofer přestupi na politiske jewišćo a bu z pomocnikom prelata Wackera, wjednika badenskoho centruma. 1905 zastupi do sejma, ertnje a pisomnje dźěłaše za swoje ideale a přewza po Wackerowej smjerći (1921) wjednistwo badenskich katolikow a powali liberalne nadknježstwo w katolskej Badenskej. Lětsa w februarju je khorowatosće dla swoje zastojnstwo złožił. Přez njewustawace dźěła a napinanja běše sebi wutrobu skóncował. Nětko je na zlemjenjo wutroby nahle ze swěta wustupił, wulcy česćeny wot přećelow a njepřećelow; wobžarowany wot cyłoho badenskoho katolskoho wobydlerstwa.

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za oktober.

Wyšina nad morjom	Čopłota Cels. Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	2	3	Wotběrk w gr. 1	2	3	Hromadže w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Zwotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	0	+16	+10,1	—	250	—	650	—	150	— 0,550	13	2	—	187,4

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 647. z Kamjeńca: Mikławš Horjeń; 648.—651. z Kukowa: Marja Bjaršec, Michał Lebza, Pětr Lubk, Hańža Hermanowa; 652. z Brěmjenja: Madlena Wićazec; 653. 654. ze Zdźěrje: Madlena Frenclowa, Hana Hołbikowa; 655. z Wulkeje Dubrawy: Józef Wiliam; 656.—660. z Jaseńcy: Jurij Nowak, Mikławš Kral, Hendrich Šefer, Mikławš Šołta, Pětr Šwejda; 661.—663. z Khrósćic: Pawoł Grofa, Hana Frenclowa, Józef Aksmann; 664.—666. ze Smječkec: Marja Altmanowa, Jakub Šewc, Hana Šimanowa; 667. 668. z Hórkow: Józef Pan, Marja Hrjehorkowa; 669. 670. ze St. Cyhelnicy: Mikławš Młynk, Hana Włóskec; 671. z Lejna: Hana Měškankowa; 672. z Wudworja: Pawoł Mróz; 673. z Hory: Jurij Rachela.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 3. novembra 1930.

Woły: 137. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 55—56 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 46—54 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 42—45. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 38—41. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 326. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 56—60. 2) Połnomjasne, młódše 51—55. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 45—49. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 340. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 47—53. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 41—45. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 44—51. 5) Mjenje a špatnje picowane 32—37. 6) Husumske z pastwy 27—30. **Ćelata**: 701. 1) Najlěpše wukormjene 78—84. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 70—77. 3) Špatne 60—68. **Wowcy**: 630. 1) Młódše a stare, wukormjene 58—64. 2) Starše wukormjene 64—68. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 50—55. 4) — . **Swinje**: 3265. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½lět stare 62—63. 2) Wukormjene 61—62. 3) Mjasne 61—62. 4) Špatne 59—60. Rancy 53—56.

6. novembra 1930.

Ćelata (550): 1) 78—84. 2) 70—77. 3) 60—68. 4) — .

Swinje (571): (přez 300 pt.) 1) 63—64. 2) (240—300) 63—64. 3) (200—240) 61—62. 4) (160—200) 60—61. Rancy: 53—56.

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu
Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**
Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.
Danimy pjenjezy nanajlěpje.
Telefon 3506 a 3507.

W nakładze towarstwa swj. Cyrilla a Methoda je wušła kniha:

Pućowanske dopomnjeńki

z krasnymi wobrazami.

Spisał J. N.

Płaćizna: Za sobustawow tow. ss. Cyrilla a Methoda: **0,90 hr.,** za njesobustawow: **1,50 hr.**

Prěni wulki bamžowy film:

„Z ćěmnosće katakombow k dźiwam vatikana“.

Srjedu, 19. novembra 1930 w Pančičanskim hosćencu.

Popołdnju w 3 hodź. za dźěći :-: Wječor w 8 hodź. za dorosćenych.

I. městno 80 pj. II. městno 50 pj.

:-: Dźěći płaća na woběmaj městnomaj połojcu. :-:

Wo prawje bohaty wopyt prosy

filmowe zarjadnistwo „Afra“ w Drježdźanach.

Jara rjane, běłe, njedrěne

husace pjerjo

ze wšěm moškom, punt 5,20 hr. poruča

Moric Kunath

w Brětniku (Bretnig), hornja wjes.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)

w jara přiměrjenych płaćiznach

Pawoł Korn, Budyšin

Hošic hasa 21

Vogtlandske wumělske **gardiny**

kupujeće stajnje tunjo pola

Kurt Erler w Budyšinje

jenož na žitnych wikach 11

napřeco „Złotej hwězdźe“

Jězdne koła,

wobručowy gumi, přisłušne dźěle

płaćizny hódne pola

Br. Thomas, Budyšin, Kamjeńtna dr. 16

Wšě ćišćeŕske wěcy

wuhotuje derje a spěšnje

Donnerhakec ćišćeŕnja.

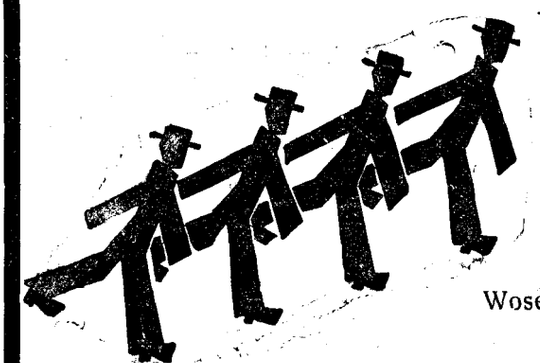

Wšitkich widźimy tam běžeć, hdźež derje a tunjo kupuja!

Přińdźće tohodla při hermanku k nam!

Wosebje **tunjo** namakaće

płašće za muži 25,- 35,- 45,- 65,-
„ za pacholow 18,- 25,- 35,-
„ za hólcow 8,- 12,- 15,- 18,-
mužace kholowy 6,- 8,- 12,- 15,-

kosmate płašće we wšěch płaćiznach
zymske khabaty 18,- 25,- 28,-
khabaty do wětřika 12,- 15,- 18,-
dźěćace kholowy 1.75 2.- 2.50

Žonjace a holčace płašće we wulkim wubjerku.

Franc Mrštny

Budyšin, Bohata dróha 4.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čišćenju krewje, też za puchoŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Namołwjenjo.

Stóž swój přinošk za towarstwo ss. Cyrilla a Methoda na lěto 1929 hišće njeje zapłaćił, njech to hnydom wobstara. Wot 1500 su hakle 1114 „Katolski Posoł“ na 1929 zapłaćili!

Zjawny dźak!

Začahnywši do nowotwara, z Božej pomocu dokonjanoho, dźakujemy so wšitkim wutrobnje, kotřiž su nam na kajkežkuli wašnjo z přiwozom a ručnym dźěłom pomhali, wosebje česćenymaj swójbomaj Češlic w Zejicach a Měrćinkec w Khrósćicach za darmotne přewostajenjo pěska, też wujej knj. kowarskomu mišterej Hozy za wulku podpjeru. Horcy dźak wuprajamy też drohej swójbje Hojerjec-Zwónkec za lubu hospodliwosć za čas twarjenja. Bóh tón Knjez płać wšěm dobroćelam z njebjeskim mytom.

W Khrósćicach, 25. oktobra 1930.

Hendrichec nan a dźowka Marja.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

46. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **15. novembra 1930.** | **68. lětnik.**

Swjaty Měrćin.

„Delectus Deo et hominibus, memoria eius erit in benedítione.“

Wot † knjeza fararja Kubaša-Njebjelčanskoho.

Podawamy tu prědowanjo njeboh knjeza fararja Gustava Jurja Kubaša, kotryž bě w Serbach znaty prědař. Wo nim piše „Katolski Posoł“ 1924: „Joho prědowanja běchu jednore, ale cyle wosebite a originelne, cyle ze žiwjenja čerpane. Jako wulcy zajimawe, posłuchaše lud rady na nje.“ Podamy tu prědowanjo z lěta 1881, hdyž je na Měrćina je sam dźeržał. Na formje, prawopisu ničo njepřeměnimy, zo bychu čitarjo spóznali, kak derje † knjez farař serbsćinu wobknježeše. Swoje prědowanja je wón w rjanym rukopisu a w zrjadowanych zešiwkach zhromadźene zawostajił.

Kaž tu a tam so na njebju jasnišo zyboli, je mjeze swjatymi. Do jasnišich hwězdow njebj. kralestwa słuša swj. Měrćin. Lubowany wote Boha a človjekow, hdyž tudy na zemi khodźeše, je drje so hižom 1500 lět minyłe, ale lubosć k njemu po zemi hasła njeje; wšě krajiny Europskeje khwataja dźensa, zo bychu jeho počesćowali: Jendźelska a Irska, Francózka a Wujerska, Italska a wosebje Rom: wšudźe zběhaja so Bože domy, kotrež su na swj. Měrćina swjećene. Pohladajmy:

I. na jeho swj. žiwjenjo a skutkowanjo.

II. Wučby za naše časy.

a) Z rědka je so ze žiwjenja swjateho ze starodawnych časow telko podawkow zapisanych a z ertnymi podawiznami wobkhowało, kaž wo swj. Měrćinu. Wón je špihel za kóždu starobu, za wšelake powołanje. Wote pohanskeju staršeju rodźeny, je pohanske dźěćo a tola nabožne. Njemóžeše-li hinak, khodźeše skradźu a w nocach do zhromadźiznow křesćanow, zo by so rozwučeć dał. Tak je z přikładom za dźěći. K młodźencej wotrosćo, požada drje za swj. křćeńcu, ale wobstejnosće to hišće njedopušća; hako syn wojerskeho wyška dyrbi do wójny ćahnyć a mjeze rajtarjemi służić. — Po dokonjenej wójnje bu křćeny, do klina cyrkwje horjewzaty a nětkoj prócuje so za tym, zo by jeho žiwjenjo we wšim wotbłyšć było žiwjenja Khrystusoweho: hako mnich, měšnik, biskop a hač do wysokeje staroby zastara swoju wosadu, zo so zdaše, časy japoštołow su so wróćiłe.

b) Pohladajmy podrobnišo na pócćiwosć Měrćina.

Měrćin je wojak. Rěka husto dosć, zo so pobožnosć z wojerstwom njeznjese; pobožnosć, praji so, płodźi jenož ćichu pócćiwosć: pokornosć, ponižnosć, lubosć, nic pak to, štož wojaka k wojakej čini: wutrobitosć a njebojaznosć. Měrćin pokaza, zo tomu tak njeje. Tutón młodźenc, kotryž wšudźe rozwučenjo we bójskich wěcach pyta, kotraž za křćeńcu požada a za dospołnym zjenoćenjom z Khrystusom, wón praji z połnej dowěru, hdyž jemu wyšk nabožnosće dla poroki čini: Ze znamjom swj. křiža přewinu bjeze škita a mjeća njepřećelne wójsko!

Kaž pobožnosć jeho bojazneho nječini, tak nawopak też hrubosć wojerskeho žiwjenja jeho suroweho nječini. Hłuboko bě jemu do wutroby zašćěpjena miłosć přećiwo bližšemu, kotraž z wěrneje lubosće k Bohu wukhadźa. Swj. Měrćina sebi hinak myslić njemóžemy, hako miłosćiweho . . . na to pokazaja wšě swjećatka . . . Kaž něhdy Syn Boži k romskemu stotnikej praji: Tajku wěru namakał njejsym, tak tu: miłosć.

c) Byruniž na Měrćina we wojerstwje wulka česć a wysoke město čakaše, njećehnjechu jeho tute we swěće požadane kubła. Syn Boži chce swojemu česćowarjej na wosebniše wašnje mytować. Swj. křćeńca, kotraž so jemu poskići, hdyž z wójstwa wustupi, bě přeni njebjeski dar. Ze swj. křćeńcu bu Měrćin nowy človjek. Swoje zbožo chcyše staršimaj sobudźělić, kotrejž staj hišćen pohanskej — podarmo. Zrudny wróći so z južnych Serbow do Francózkeje, zo by pola swj. Hilarija we bójskich wučbach so rozwučeć dał. K měšnikej wuswjećeny, hromadźi wokoł so čródu mnichow, kotrychž do wšěch krajinow hako japoštołow rozesćěle. Pozdźišo biskop, wobkhowa mnišske wašnja a drastu a prostosć.

Tajka bě jeho wěra, jeho swjatosć a jeho zasłužby, zo byruniž běchu so dawno jap. čase minyłe a też 300 lět krawneho martrarstwa, a dźiwy po zemi počinachu porědke być, so runje na swj. Měrćinu słowo dopělni: we mojim mjenje . . . atd. a zo-li trěbne, budźeće hišćen wjetše skutki činić, hako Syn človjeka.

Kaž k žiwej swjatojčnicy ćehnjechu k njemu prudźeni ze wšěch krajinow zemje: khromi, khori, slěpi, wrótni, wote złych duchow ćěsnosćeni a kaž Khrystus z morwych wubudźi, wobnowi tutón hordozny dźiw trójcy we Měrćinu. Tawzynty běchu swědkojo jeho skutkow; z dźiwom njeje, zo jeho časy jeho k njebju zběhaja.

II. Naše dźěći su lěhdom narodźene a hižom so křćija; z maćernym mlokom srěbaja do so Božu hnadu. Nic tak pola swj. Měrćina. Dyrbjałe so mjenić, zo dyrbjałe něšto cyle naturske być, zo so pola našich dźěćoch nabožnosć namaka. A tola, kejko liwkosće, kejko zadźewkow! Kejko měješe swj. Měrćin zadźewkow porno nim předobyć!?

b) Štó dha je wina, zo skórźby bóle přibjeraja? Njemóžu wam tu staršeju hako přikład khwalić, wonaj běštaj pohanskej. Kejko pak je staršich, kotříž swojim dźěćom wotrosć daja, kaž so radźi, njemyslo na to, zo do mordarskeho swěta přińdu. Hdźe je dobre wašnje wostałe, zo nan a mać swoje dźěćo z wučby přesłyši, je sam rozwuči. Dźensa w šuli khwila wjace njeje, wšo je na swětne wjedźenjo złożene.

Człowjek ma wězo swoju wolu, tak zo špatnje woćehnjeny njetrjeba lózy być a dobry móže so na lózystwo złožić, najbóle pak je człowjek to, k čemuž je woćehnjeny. Wěste je, zo móže někotry, kiž sam wjele dobreho ducha njeje, tola na dźěćoch wjele dobreho skutkować, dokeliž je duša hišćen młódna. Kaž štomik křiwje zrósćeny tajki wostanje, tak je z dušu. Tehodla leži tak wjele nade tym, zo starši swoje dźěći derje woćahnu — to je wjace, hako časne kubła za nje hromadźić.

c) Za časy swj. Měrćina wobsteješe wójsko z dobrowolnych a synow wojakow: dźensa wšitcy. We času wójny je tu dobre wašnjo, zo so za wosadnych wojakow modli: njeby to we měrnych časach też wužitne byłe?

Politiski rozhlad.

11. november

nas kóždolětnje dopomina na tamny 11. november lěta 1918, hdyž Němska brónje złożiwši wo přiměr prošeše, a tak z tutym dnjom so swětowa wójna skónči njezbožownje za podležacych, zbožownišo za dobyćerjow. Ći wšitcy su tutón wopomnjeński dźeń z wulkimi swjedźenjemi kóždolětnje swjećili. Tola čim dale smy wot tamnoho dnja, čim mjenje bywaju tute swjedźenje radostnodobyćerskoho razu, dokelž dźěn kóždy kraj dale bóle začuwa sam hłuboku a ćežku ranu, kajkuž je wójna wšěm ludam zawostajiła. Bywaju bóle a bóle dny khutnoho wopomnjeća padnjenych. To chcyštej wuprajić tamnej dwě mjeńšinje, w kotrymajž wšón wobkhod zasta po městach a kóždy postanywši počesći jich wopomnjeću. Při tajkim česćenju so w Ženewje, hdźež su wotpósłancy statow zhromadźeni, zo bychu dla wotbrónjenja jednali, też němscy zastupjerjo wobdźělichu, kaž w jendźelskim přistawje Calshot němske mužstwo powětročołma Do X., kotryž bě tam na lětu do Ameriki k wopytej přistał. Tak čas zasy też rany hoji a njepřećelstwa ludow pomału wuhładkuje.

Severing.

Před krótkim je so na městno dotalnoho pruskoho ministra znutřkownosće Waentiga jako joho naslědnik Severing powował, kiž je tute městno z krótkim přetorhnjenjom hižo wot měrca 1920 hač do oktobra 1926 zajimał. Praji so wo nim, zo je wón politiscy wosebje rozhladny a jara energiski. Tuž je runje w tutym času so na tute ważne městno powołał. Nětk bu też dotalny předsyda Berlinskeje policije Zörgiebel přez wótrišoho Grzesinskoho wuměnjeny. Při tym je minister Severing so wuprajił we swojej přiwitacej rěči wo nuznym nadawku runje nětčišoho časa: zamjezować a z najwótrišimi srědkami přewinyć njezakońske přećiwo statej so měrjace wotpohlady kóždoho politiskoho radikalisma, njech wón přińdże z prawicy abo lěwicy a też skludźić dźiwje a wšu měru přesahace pisanjo wěstych nowin. To drje je nuzny a wulki nadawk. Tola materielne srědki, třělby a kanony, njedosahaja tam, hdźež so wjedże duchowna wójna. A zo my w samsnym duchownym zwrěšćenju a wojowanju stojimy, štó chcył to prěć? Tu pak najhórše zajědojćenjo wukhadża z lěwicy wot tamnych muži nic našeje kreje, kotříž su do zahuby hižo přiwjedli wbohi ruski lud. A wšitcy, kotříž w tutym wšě křesćanstwo a wšu moralku podrywacym duchu dźěn pisaja, su sobuwinicy. Z tym podrywa so też stat najbóle a wša človjeskosć. Tu měł stat wosebje też kedźbować a ze wšěmi srědkami zamjezować a wotstronić tute najstrašniše a powrót najwěšćišo přihotowace duchowne zajědojćenjo a nakaženjo cyłoho ludstwa.

Nowowólby w Rakuskej

njejsu tajki wuspěch měle, kaž běchu sebi jón křesćansko-socialna a domowinska wobora přeli. Wólby dyrbjachu na prěnim městnje austromarxismus porazyć a zamjezować. To so njeje poradźiło. Před tydźenjom hižo wuprajichmy, kak ćežko to budże, hdyž dźěn na tutej stronje stoji wšě židowske časopistwo a wša židowska pjenježna móc a z dobom njesłyšany teror wotwisnych a organisowanych. Tak su sozialdemokratojo z wólbow wušli z 72 mandatami napřeco prjedy 71, křesćanskosocialni dobychu z 73 mandatow 66, tak mjenowany Schoberowy blok z 21 jenož 16 a blok domizny, kiž prěni raz woleše, dósta 8 mandatow. Tuž nima žana strona — kaž dotal — sama za so wjetšinu. Tuž budźa prawične strony jednać dyrbjeć, zo by so knježeństwo pod wjednistwom křesćanskeje strony zestajeć mohło.

Z Łužicy a Serbow.

Z Khróšćic. Kaž Budyšski dźenik wozjewi, je Khróšćanska ludowa knihownja, kotraž tudy nimo šulskeje knihownje wobstoji, wjele nowych knihow kupiła. Wězo je to jara zwjeselace. Njech so w zymskich měsacach knihi prawje pilnje wužija, wosebje wot młodźiny. Smy předswědčeni, zo su w tutej ludowej knihowni też wšitke serbske knihe.

Z Pančic. Z tutym chcemy hišće raz na krasny film kedźbnych sčinić, kiž so přichodnu srjedu, na pokutnym dnju, w tudomnym hosćencu předstaja. **Němskostatna pruhowańja a centralny woćehnjeński wustaw w Berlinje staj tutón film za młodostnych, wučeńske instituty a staršiske wječory swobodne dałoj a jón należnje poručujetaj. Je samo dospołne připóznaćo swjatoho stoła namakał a podporuči jón cyłomu katolskomu swětej.** Tole wuznaćo je Major Domus Joho Swjatosće a prefekt Vatikana D. Mariani w zjawnym dopisu wozjewił. Italski kral a kralowna, tohorunja tamniše dwórske pryncy a princesny, su so jara khwalobnje wo tutym filmje wuprajili. Tu so njejedna wo někajke wšědne njehódne předstajenjo, kajkež w filmowej industriji dosć nadeńdźemy, ale wo něšto sławniše. Njedawno je so też w Berlinje předwjedł. Wulkoměšćenjo, kotříž tola podobnoho nadosć widźa, su so wulcy khwalobnje wo nim wuprajili. Wšitke tamniše dźeniki, kaž Germania, Vossische Zeitung, Deutsche Zeitung, Deutsche Tageszeitung atd., samo tajke nowiny, kotrež wo bamžu a katolstwje wjele wědźeć nochcedźa, su dołhe a jara spokojace rozprawy wo filmje pisałe. Tak pisa poslednja naspomnjena nowina: „Prěni bamžowy film — wo stawiznach bamžowstwa. Je to prěni raz, zo smědźeše filmowy operater (wukonjeŕ) do vatikanskeje residency so dobyć a tukhwilnu hłowu katolskeje cyrkwje, bamža Pia XI., milijónam wěriwym w filmje přileżnosć dać, joho widźeć. Wobrazy pokazaja bamža tak rjec jako privatnoho muža . . . Za nas ma wosoba Pia XI. wosebitoho zajima. Je tola za čas přihotow hornjošlezyskoho wothłosowanja jako delegat (wotpósłanc) swojoho předkhodnika Benedikta XV. w Hornjo Šlezskej ważnu rólu hrał. Farař Scheidtweiler, kiž filmej rozjasnjace słowa přida, wuzběhny wosebje dobru zmysle-

nosć bamža napřeco Němcam ... Krasne wobrazy z Vatikana, kotrež hač dotal so nihdże njepokazowachu, wulkotne wobrazy krajinow, jara derje poradźene reprodukcije (wospjetowanja) wumjełskich pokładow, kotrež zasłužby romskeje cyrkwje pokazuja, činja film **k najzajimawšomu kulturnomu filmej, kotrež su w poslednim času nastałe.“** — Tutón rozsud nawjedźiteje evangelskeje nowiny drje najlěpje dopokazuje, zo je woprawdźe hódne, sej jón wobhladać, hdyž so nam w tajkej blizkosći poskićuje. — Křesćanstwo, kotrež japoštołaj Pětr a Pawoł k wječoru njeseštaj, nadeńdźe w romskich kejžorach sylnych napřećiwnikow. Widźachu w nowej wěrje wulki strach za politiske zarjadnistwo. Tola napřećiwnistwo njeměješe žanoho wuspěcha. Tak nastachu přesćěhanja. Křesćanow zajachu, ćwělowachu. Zo bychu hrubosćam wućekłe, zhromadźowachu so w katakombach. To su podzemske khódby we wulkosći jenoho města, hdźež móžeše so zabłudźić. Najwažniša katakomba bě ta k swjatomu Bosćanej. Po přestaću přesćěhanjow wuwi so křesćanstwo hladajcy, z nim też bamžowstwo, dokelž křesćenjo kejžorej Konstantinej w bitwje přećiwo Maksencijej pomhachu. Pozdźišo rosćeše też swětna móc bamža, wosebje tehdom, hdyž so hłowne město romskoho kejžorstwa do Konstantinopla přepołoži. Bamžowstwo so hladajcy rozwiwaše. Joho stawizny a městnosće, hdźež so stawachu (w Italskej, Francózskej a druhdże), budźa so w filmje dokładnje předwjesć. Předstajenjo traje **dwě hodźinje.** K tomu so rozzłožowacy tekst poda. Tak budźa wšitcy wobsah dorozemić, kiž so we žiwych wobrazach poskićuje. Je jara powučacy za młodych a starych, małych a wulkich. A tuž njech nichtó njeskomdźi, sej tutón jenički bamžowy film wobhladać. Dalše hladaj nawěštk!

Z **Njebjelčic.** Je zasy po kermuši a zasy započina so wšědny dźeń ze swojimi prócami a starosćemi. Kermušne wjedro běše wšak hišće znjesliwe a tohodla też hosćo njewuwostachu. Hakle póndźelu počinaše so zasy krjepić. Wutoru swjećachmy swj. Měrćina. Je wšak to jara ważny dźeń a swjedźeń nic jenož za našu wosadu, ale też za dalše katolske wosady. Ze wšěch stronow přikhadźeja česćowarjo swjatoho patrona do Njebjelčanskoho domu Božoho. Tak běše też lětsa. Wulke kemše z assistencu měješe knj. aycyměšnik Žur-Ralbičanski, při kotrychž jomu wosadny knjez farař a kapłan Młónk assistowaštaj. Njebjelčanske spěwanske zjednoćeństwo pod nawjedowanjom knj. kantora Renarja spěwaše krasnu missu. Na pišćelach přewodźeše knjez wyšši wučeŕ Renař-Worklečanski. Swjatočne přědowanjo měješe knjez kapłan Cyž z Ralbic. W nim předstaji swj. Měrćina jako muža wěry a pobožnosće a wěrneje lubosće k bližšomu. Po kemšach podawaše so relikwija swj. patrona k wokošenju. Popołdnju běše swjatočny nyšpor Tak je so wosadny swjedźeń zasy derje pominył a wšitkich k česćowanju wulkoho swjatoho a patrona zahorił. W našej wosadźe pominu so kermušne dny bjeze wšoho hołka a hary za dźěći, njeje tu karusela ani čumpjele a tak zdźerža wone někotry trěbny groš w kapsy a móža jón na dobre wěcy nałožić.

Ze **Serbskich Pazlic.** Pućowanske zaradźenjo za maćerje wotměje so přichodnu srjedu, 18. nov., pop. ½3 hodź. w Serbskich Pazlicach, a w 4 hodź. w Pěskecach. Lěkaŕ budże přitomny.

Swjedźeńske dny we Wotrowje.

Wjeledost. knjez farař Mikławš Just we Wotrowje powitany a swjatočnje zapokazany.

Po wotkhadźe wjeledostojnoho knjeza fararja Jurja Křižanka, zawinjenym přez hižo dlěžši čas trajacu khorowatosć, je Wotrowska wosada wjac hač měsac čakać dyrbjała, prjedy hač móžeše nowoho dušepastyrja a duchownoho wjednika powitać. Duchowna wyšnosć je wosyroćene farske městno dotalnomu dušepastyrjej w Döbelnje, knjezej fararjej Mikławšej Justej přepodała a z tym móžeše so zasy jedyn z našich duchownych do domizny wróćić. Wosadni su sebi wšu prócu dawali, swojoho fararja dostojnje a wutrobnje powitać a přijimać. To wobswědči wašnjo powitanja, srjedu, 5. nov. a hišće bóle pokaza so jeje radosć na dnju zapokazanja, njedźelu, 9. nazymnika: Srjedu popołdnju w 3 hodź. přijědźe knjez farař Just ze statnym awtom wot Budyšina do Pančic, hdźež joho knjezaj Pětr Nowak a wučeŕ Cyž powitaštaj. Z wozom dźěše nětko w spěšnej jězbje k Wotrowskim honam, mjez tym zo hižo na mjezy čŕjódka Wotrowskich hospodarjow na konjoch čakaše, zo by přikhadźacomu fararjej postrow poskićiła. Měsćanosta knjez Rjeda poděća powitanske słowčka za Wotrowsku gmejnu, za čož so knjez farař lubje podźakowa. Swjatočny ćah, 8 jěcharjow, so zestupa a we wjesołym doskoku docpě so wjes postrowjaca swojoho fararja z pletwami a so zmahowacymi khorhojemi a luboznym zynkom zwonow. Na městnje mjez cyrkwju a faru běše so rjana čŕjódka wěriwych ze wsy, sobustawy cyrkwinskoho předsydstwa, šulske dźěći z wučerjomaj k powitanju zestupała. W mjenje wšitkich powita tu knjez kapłan Cyž knjeza fararja. Wupraji krutu nadźiju, zo změje wón też tu swěrne stadło, kaž běše też w dotalnym dušepastrstwje to měł. Přeješe jomu, zo by tu we Wotrowje mohł wjele lět skutkować k Božej česći a k spomoženju njesmjertnych dušow. Knjez farař so podźakowa za přećelne postrowjenjo wosadnych a slubi, zo chce być swojim jomu dowěrjenym wosadnym duchowny wótc a wjednik k wěčnej zbóžnosći. Holca a hólc Wotrowskeje šule přednjeseštej rjenje postrow we wjazanej rěči a přepodaštaj knjezej kwěćel astyrkow, za čož dźakne słowčka dóstaštej. Po wuspěwanju kěrluša: „O Jězusowa wutroba“ jimaše so knjez farař hišće jónu słowa, zo by so wšitkim za wopokazy lubosće a česćownosće wutrobnje podźakował. Naspomni też, zo njeje we Wotrowskej cyrkwi pornjo druhim serbskim cyrkwjam dotal hišće ženje dušepastyrscy dźěłał, hdźež chce nětko po Božej woli swoje mocy do Božeje służby stajić. Na joho prostwu wuspěwachu wšitcy wótče naš za wotemrětych a z tym skónči so powitanjo. Słónčko drje runje njeswěćeše, tola też dešćik, kaž hewak, zemju njemačeše.

Njedźelu běše kanoniske zapokazanjo nowoho knjeza fararja přez wjeledostojnoho arcyměšnika Žura. Wječory před tym běchu połne dźěła. Młodźina wiješe a přihotowaše pletwy a wěncy za dom Boži, dźěło, kiž běše wjesna gmejna dobroćiwje na so wzała. Sobotu běše dom Boži ze zelenej pychu wšón přeměnjeny a na swjatočnosć přihotowany. Dopołdnja w 9 hodź. zestupa so ćah před faru: khorhowje, šulske dźěći, 13 družkow, deputacije towarstwow knježnow, młodźeńcow a „Lipy Serbskeje“ z khorhowju a kk. duchowni, mjez nimi propst Maček a administator P. Romuald, assistenca kapł. Cyž a Młónk, arcyměšnik Žur jako biskopski instalator, a farař Just, skónčnje předstojićerjo. Pod zwukami zwonow a pišćelow ćehnješe ćah do krasnje wudebjeneje cyrkwje.

Před wołtař stupi měšnik w čornym talaru. Mócnje a dostojnje zaklinča štyrihłósny khór „Je měšnik Knjeza wutroba“ spěwany ze swjatočnym zapalom wot Lipy Serbskeje pod dirigentstwom knj. wyššoho wučerja Słodeńka. Po wuspěwanju kěrluša k swj. Duchej wukonja nětko knjez arcyměšnik Žur instalaciju t. r. zapokazanjo nowoho knjeza fararja. Přečita so połnomóc k zapokazanju, dale lisćina,

w kotrejž najd. knjez biskop knj. fararja Justa za Wotrowskoho fararja postaji, knjez arcyměšnik přečita biskopske wozjewjenjo na wosadnych, w kotrymž so wěriwi k posłušnosći a swěrje napřećo swojomu duchownomu pastyrjej napominaja. Nowy knj. farař dóstanje cyrkwinske kluče a spěwa modlitwu k swjatomu Benej, patronej cyrkwje. Zasy zaspěwa khór „Lipy" a to k tomu jara přiměrjeny štyrihłósnje, k dnjej zestajany kěrluš, kajkiž je we Wosadniku za swjedźeń swj. Bena. Pozběhowacy spěw je zawěsće kedźbnje wobrjade sćěhowacych kemšerjow wulcy zwjeselił.

Po dokónčenych modlitwach stupi knj. arcyměšnik Žur na klětku, zo by wosadźe we zahorjacych słowach před duchowne wóčko stajił, što měšnik je a kak ma wosada měšnistwo sebi ważić. Wón praji mjez druhim, měšnik je drje wzaty z človjekow, ma pak stać wyše nich, służo jako posrědnik mjez Bohom a človjekom. Hdyž wón česćownosć žada, njećini to swoje wosoby dla, ale winowatosćow dla, kiž jomu swjate zastojnstwo napołoža. Měšnika přimać před zjawnosću njeswědči wo dobrym křesćanskim zmyslenju, dokelž to podrywa spomoženjo njesmjertnych duši. Też słabosće w žiwjenju měšnikowym móže Boža předwidźiwosć k dobromu wjesć. Skónčnje prošeše nowoho knj. fararja, zo by swojej wosadźe prěni króć Bože požohnowanjo wudźělił. Po prědowanju słyšachu wěriwi hišće jónu dwě stučcy při spočatku spěwanoho, tak jimacoho kěrluša. Mjez tym přihotowa so asistenca k weporej Božeje mšě, kotruž knj. farař Just z pomocu kk. probsta Mačeka, kapłanow Cyža a Młónka swjećeše. Khorhowje a deputacije towarstwow wobdawachu w rjanym kole woltař. Po Božej mši a wuspěwanjym khwalbnym kěrlušu a wudźělenym požohnowanju přewodźeše ćah kaž prjedy do cyrkwje knj. fararja z cyrkwje na faru, hdźež so dom woswjeći. Zastupjerjo towarstwow a znaći přikhadźachu, zo bychu nowomu fararjej swoje zbožopřeća wuprajili. Njech so na mnohe lěta dopjelnja na nim słowa swjedźenskoho kěrluša: „Zo měšnik sym ja dostojny w twojej swjatej winicy!"

Z cyrkwje a swěta.

Z Roma. Nowa Gregorianska universita je skónčnje dotwarjena a bu štwórtk 6. nov. swjatočnje poswjećena we přitomnosći kardinalskoho kolegija, ministra rozwučenja, guverněra města Roma a mnohich wuznamnych wučeńcow. Kardinal Bisleti woswjeći w cyrkwi San Ignatio swjatočnu Božu mšu. Potom zestupa so swjedźeński ćah, wobstojacy z čestnych hosći a 1600 alumnow, kotřiž k 50 wšelakim narodam přisłušeja. Nowotwar university leži při hórcy Kwirinale wosrjedź krasnych zahrodow. Je 100 m dołhi a 32 m wysoki. Horjeka w srjedźnym dźěle leži rjana loggija (lodźija) debjena z woponom Pia XI. Wona poskića krasny wuhlad na Swjate Město. Też woponaj Hrjehorja XIII. a Lea XII. buštej připrawjenej. Hrjehor běše założeŕ university a Leo XII. jeje darniwy spěchowaŕ. Bamžowa wyšša šula bu założena w l. 1551 a dósta nětko swoje pjate městno. Při nutŕkownym wutwarje kedźbowaše so na wulke, swětłe a strowe rumnosće. W prěnim poskhodźe leži hobrska žurla, kotrejž so přizamknu rumnosće za sto profesorow. Też wulka knihownja tu je, wona na poł milijóna knihi wopŕija.

Při universiće wuča tu kwilu 94 profesorow, studentow je na 2000. Universita wobstoji nimale 400 lět. Jeje woprawdźity założeŕ je swj. Jgnatius Loyolski. 1551 kupi wón mały domčk při kapitole a założi tam šulu za „gramatiku, humanitu a křesćansku wučbu". W samsnym lěće přemješći wón swoju šulu do domu Frangipani a w lěće 1557 do khěže Salviati. 1582 położi so zakładny kamjeń k nowotwarej za kolegijum Romano, kotryž bu z wulkotnej podpjeru Hrjechorja XIII. dotwarjeny. W tymle domje wosta šula hač do lěta 1873. Tehdom přesydli so Gregorianska universita do palaca Borromeo. We starym domje zasydli so statna universita Romana. 1552 ličeše universita 250 alumnow, dźensa přez 2000.

W Florencu (wItalskej) zemrě 78 lět stary kardinal Alfons Mistrangelo a w Parizu kardinal Alexi Charost, bywši arcybiskop Rennerski, na zlemjenjo wutroby. Tak staj zasy dwaj sobustawaj swj. kollegija z tuteje časnosće wotešłoj. Snano wobradźi nam přichodny konsistorijum w decembru ličbu nowych mužow purpuratow.

Francowzska ma też němskich Flamow we swojich krajnych mjezach a to we Lilleskim wokrjesu. Tu kwilu činja so pospyty, hač njeby so hodźało za nich wosebite flamske biskopstwo założić, štož pak po zdaću wulke ćeže čini, dokelž na pjenježnej podłozy pobrachuje.

Šwica. 5. oktobra wuswjeći kardinal Pacelli msgr. Dr Scheiwilera za nowoho biskopa diecezy St. Gallen. Swje-

Kak měješe so we Něhdźecach ze šulu.

(Skónčenjo.)

„Dyrbiš najprjedy ze mnu posnědać. Wězo jara njedźelska twoja drasta njeje, Michale, hdy bych jenož něšto měła, zo bych će zwoblekała." Michał so sam wobhladowaše, zahańbjeny so wotwobroći a nochcyše ničo jěść. Bjez črijow a nohajcow, z čornymaj nohomaj, w roztorhanej košli a kholowčki běchu samón trundl.

„Pój jenož, Michale, jěz a pij," rjekny wučeŕka přećelnje, „za njedźelu drje maš hišće druhu drastu doma?"

„Mam na sebi, štož mam," rjenky hólc, bjez toho, zo na nju pohlada.

„Štó płata tebi drastu?"

„Nichtón."

„Hdyž pak budźe twoja drasta cyle roztorhana, što potom?" prašeše so joho, při čimž joho k blidej wobroći a jomu jěść do ruki poda.

Hólc ničo njewotmołwi.

„Pój, nětko póńdźemoj, Michale, ja sym so za tebje a za mnje pomodliła, zo by naju Bóh přewodźał."

Njebjo błyšćeše so we rańšim błyšću. Ćiše kročeštaj porjo sebi. Wšo błyšćeše so w njedźelskej pyše. Jenož Michał njebě w swojej roztorhanej drasće jara njedźelski, a hdźe też ju wjedźe? Za hodźinu přińdźeštaj do husteje kěrčiny. Michał chcyše přeco dale.

„Ně, Michale, tu njemóžemoj dale," rjekny wučeŕka.

„To hižo póńdźe," měnješe Michał a jej ruku poskići.

Šmjataštaj so přez kamjenje, korjenje a ćernje. Docpěštaj skónčnje rjanu runinu, krasnu łuku, posytu z pisanymi rózemi. Nazdala pozběhowachu so krasne sněhowe alpy k módromu njebju. Wučeŕka njemóžeše so nahladać nad tutej krasnosću. Kročeše přez rózowu zahrodu k skalnomu brjohej, zo by tam dele hladała do hłubiny, ale něchto dźeržeše ju za suknje. Wobroći so, tu dźeržeše ju Michał kruće.

„Tu je koza dele padnyła, njemóžach ju skoro wjacy horje sćahnyć," rjekny wón, ju přeco hišće dźeržo.

„Ně, ně, ja tu tola dele padnyć njecham. Potajkim tu je koza dele padnyła?" wopraša so wučeŕka. „Ale hdźe dha my smy Michale? Hdźe jenož sy mje dowjedł? Njemóžemoj tola wjacy dale."

„Wšako chcyšće widźeć, hdźe ja khodźu," wotmołwi Michał. „Tute městno sym sebi wupytał, zo mje nichtón namakał njeby."

„Namakał njeby?," wopraša so wučeŕka dźiwajo. „Što sy skućił, zo dyrbiš so khować? Praj mi wšitko! Što sy tudy činił a kak sy sem přišoł?" Dźeržeše joho za wobej rucy a hladaše jomu luboščiwje do wočow.

Michał ju dowjedźe po skale něšto niže. Tu nadeńdźeštaj na boku prózdnjeńcu do kamjeni. Do njeje rozliwaše słónco w runej měrje swoje złote pruhi, tak zo bě nimale rozswětlena, jenož zadni dźěl běše khětro ćemny. Stoještej tam někajkej stólc a blidko. Po zemi wokoło běchu črjopy namjetane. Wučeŕka zastupi a posydny so na stólc. Na blidźe ležachu kruchi papjery, namolowane ze wšelakimi barbami. Běchu to cyle spodźiwne barby.

ćizna sta so we kathedrali města St. Gallen w přitomnosći biskopow z Chur a Basela. Nowy dušowpastyŕ ma hižo jara dobre mjeno pola swojich diecezanow.

Pólska. W lěće 1936 wotměje so w Póznanju mjezynarodny eucharistiski kongres. Swjaty Wótc je we swojim poslednim dopisu na pólske biskopstwo Póznań jako městno mjezynarodnoho kongresa wobkrućił. Přichodny swětowy kongres najswjeć. sakramenta wołtarja budźe w Dublinje.

Cyrkej škita čłowjeske prawa wšudźom, hdźež su wohrožene. Też pólscy biskopja wědźa wótre pjero wjesć, hdyž sebi to wěc žada. Biskop Losinski w Pinsku je na přikład wosebity pastyŕski list wudał dla blizkich wólbow do sejma. W nim zasudźuje kruće počinanjo pólskoho knježeŕstwa, zo by dóstało „dobre wólby". Biskop žada raznje swobodu za wolerjow. Něšto měsacow prjedy běše biskop też pastyŕski list wudał přećiwo wopačnomu zapřijeću česće pola officěrow, dale přećiwo znjewužiću Božich domow k lěpšomu počesćowanju maršala Pilsudskoho. Tónle pastyŕski list bu přez knježeŕstwo konfiscěrowany, runje tak kaž pastyŕski list wukrajinskich biskopow přećiwo njesprawnosćam knježeŕstwa napřećo wukrajinskomu wobydleŕstwu. Tak je też w Pólskej wójna mjez cyrkwinskej a swětnej wyšnosću.

Finnlandska ma najmjenje katolikow w cyłej Europje. Katolske wobydleŕstwo kraja wobstoji z potomnikow něhdy w Finnlandskej so zasydlacych Polakow. Wot lěta 1921 sem maja katolikoju swojoho japoštołskoho administratora.

Estlandske nacionalistiske woršty mysla sebi na znowawožiwjenjo stareje pohanskeje wěry, tak mjenowanoho Taarč-kulta. Stari Estnjenjo myslachu sebi cyłu přirodu wožiwjenu (podobnje našim prawótcam, kotřiž tohorunja wšudźom duchow a duški widźachu). Z tym běše zjednoćeny nabožny kult wótcow a mortwych, kaž to dźensa hišće w Khinskej nadeńdźemy. Estlandska statna cyrkej je wězo protestantska.

Też **danska statna cyrkej** njewobsedźi wjacy wjele samsneje žiwjeńskeje mocy. Tele dny wuńdźe w Kopenhagenje naćisk za nowy krajny katechismus. Joho spisaćel njeje duchowny, štož by so tola wočakowało, ně, je lajik a zdobom měšćanosta wulkoměsta Kopenhagena. Přewjele bójskoho w knizy njenadeńdźeš. Tu a tam wšak je hišće „słowo Bože" naspomnjene (na př. při 3. kazni), tola ničo wo cyrkwi a Božich służbach, ničo wo swjatych jandźelach, ničo wo spodźiwnym porodźe Jězusa z knježny Marije, ničo wo dźiwach, ničo wo do-njebjes-spěću atd. Też njerozdźělnosć mandźelstwa njeje božedla kaznja, ně, jenož rjany ideal, kotryž drje so ćežko docpěć hodźi. Z tajkim katechismom wězo nikoho z rowa njewěry zbudźić njebudźa, njewěra budźe dale přiběrać, kaž so to też stawa w Jendźelskej a Americy.

Ruska šismatiska cyrkej je też ćežke krawne wopory přinjesć dyrbjała přez bolšewikske přesćěhanja. Ruski biskop Serafim je na bulgarskej krajnej synodźe hrózbny wobraz podał wo surowosćach bolšewikskich katow. Serafim mjenuje sćěhowacych martrarjow: Kiewski metropolita Wladiměr bu na skoćace wašnjo zamordowany; Pětrogradskoho metropolitu Benjamina přiwjazachu na łódźine kolesne łopaty; hišće surowišo skóncowachu Tobolskoho metropolitu Germogena; žiwy zahrjebany bu arcybiskop Andrownik; biskopa Rlatona Revalskoho poliwachu při wulkej zymje tak dołho z wodu, doniž njebě so do lodoweje postawy přetworił; přemjerznjene ćěło potom katojo, so zabawjejo, z kulkami přetřělachu. Biskopa Isidora překlóchu ze žerdźu. Biskopa Amwonija přiwjazachu konjej za wopuš a dachu jomu tak dołho wokoło honić, doniž přiwjazany biskop swoju smjerć njenamaka. Ćwělowani a skóńčnje morjeni buchu archimandritojo (arcybiskopja) Mitrofan Astrachanski ze swojim vikarom, Wassilij, Joakim, Nikodim, Makarij Oslowski, Laurentij Balachinski, Pimen Wernenski, Mefodi Pawlogradski, German Wolski, Warsanofi Kiprowski, Eftim Selengiski a Mefodi Akmolinski. Dale poćerpichu wjele stow duchownych a wjele tysac wěriwych martrańsku smjerć přez bolšewikow. Wopory buchu často dosć do wotprawjenja ćwělowani a rozrězani. Permskomu arcybiskopej wotrězachu na přikład lica, wuši a nós a wukałachu jomu woči a potom ćisnychu joho do rěki. 80lětnoho měšnika Ambrozija pobichu z třělbami k zemi a potom joho wotprawichu. W Chersonje křižowachu měšnika. — Z kajkim djabołskim zmyslenjom su bolšewikojo napjelnjeni, spóznajemy z wotmołwy, kotruž Tifliskim protestantam dachu, hdyž běchu jim sławny zwón wuswojili. Hdyž běchu wo wuswojenju słyšeli, pósła cyrkwinske předstojićeŕstwo protest na knježeŕstwo a dósta na to sćěhowacu wotmołwu: Zwón ma so wotedać, tola chce knježeŕstwo wozjewić, što budźe so ze zwonom stać. Z joho mosaza budźa nowu wopiču klětku w Tifliskej zoologiskej zahrodźe zhotowić.

Wobhladowaše sebi papjery: „Michale, štó je to molował?"

„Ja sam," wotmołwi hólc a začerwjeni so.

Běchu to běłe ćernjowe róže a lilije, kotrež běchu cyle po jeje wobrazu, kotryž sebi Michał tehdom wobhladowaše, hdyž joho nazajtra w jstwi nadańdźe, ryzowane.

„Tole sy wšitko sam dokonjał?"

„Haj," běše strachoćiwa wotmołwa.

Wučeŕka je zezbŕa a wopraša so: „Z kim přebywaše w tutej prózdnjeńcy?"

„Ale njesměće mi ničo zebrać, přetož chcu dale molować!"

„Ničo tebi njewozmu. W šuli to hišće wjele lěpje nawukneš, hdyž ći to prawje pokazam a tebi khmańše barby dam. Ale Michale, njewěm kak sy sem přišoł a hdźe w nocy přebywaš?"

„Luba knjeni, wšo wam wupowědam, ale njewěm, kak započeć," znapřećiwi połny dowěry. — „Tak mi powěz, kak sy do tuteje wotležaneje skały přišoł." Płaknje hólčec dźeše: „Mać bě mi zemrěła, nan so wo mnje njestaraše, tuž honjach so z druhimi dźěćimi na wsy. Při tym so druhdy zwadźichmy, so bijachmy, haj samo kamjenje do so mjetachmy. Hdyž ja do někoho trjechich, rěkaše: Čakaj, našej maćeri na tebje wupowědam. Tole ja nětk ženje rjec njemóžach. Mje honjachu kaž psa po wsy a ze wsy. Tuž ćěkach a běžach do lěsa — dale a dale, zo mje njebychu namakali. Domach dźěn nikomu skoržić njemóžach. Přez husćiny a skały nadeńdźech tutu khowanku. Hnydom wotmyslich sebi, tu wostać. Nasłach sebi něšto syna k leženju, sedźeć móžu na kamjenju. Někajku běłu papjeru kotruž namkach, zběhnych. Na nju molowach z łopješkami róžow wšelake wěcy, kaž tudy na rozbrojenych papjerach widźiće."

„To je jara zrudno. Potajkim w tejle dźěrje sy bydlił a přenocował? Sy pak něšto jěść dyrbjał, Michale!"

„Skradźu sym so druhdy ke klamarjecom do wsy přiwačił. Ći ludźo su smilni a tuž ze mnu derje měnjachu. Darichu mi husto dorn khlěba a też kruch drasty wot jich hólcow. Bojach so druhich dźěći, dokelž za mnu dźěchu. Junu mje lepichu a dosahnychu. So wobarajcy jenoho kopnych, zo so znak překuli. Za to tyknychu mje do šulskoho ćmowoho jastwa. Tam so bojach, a nihdy wjacy do njoho njecham."

„Michale, pójdźeš ze mnu sobu, a zo do jastwa njepřińdźež, za to so postaram."

Hólc zezbĕra swoje drohotnosće, a nětk dźěštaj domoj. Tu dyrbješe so najprjedy čisće wumyć a zhotować. Nikomu na woči njeńdźeše. Hdyž joho za něšto njedźeli dźěći přez wokno zawohladachu, šeptachu sebi a powědachu doma, zo ma wučeŕka wopyt. Hakle za něšto dnjow so Hilža dohlada: „To je tola Michał!" Nowinka běše wězo bórzy po cyłej wsy. Hakle po dlěžšim času zwěri sebi hólčec ze swojej dobroćeŕku z khěže won. Ludźo so dźiwachu, kak bě so Michał — prjedawši njedočink — takle k lěpšomu přeměnił. To dokonješe maćeŕska lubosć wučeŕki!

Powitanjo

wjeledostojnoho knjeza fararja **Mikławša Justa** do Wotrowa

9. novembra 1930.

Nětk zwony Wotrowske nam zwóńće, klinčće,
wšak nowy farař wosadu zas wita!
Nětk pišćele, wy z hłosom brinčće,
wšak pastyŕ nowy wowcy swoje škita.

Dźens wjeselo a radosć w kóždym wóčku,
a wutroba je z juskom napjelnjena.
Dźens khwalmy z dušu cyłej mudrosć Bóžsku,
kiž nowoh' knjeza je nam dała dźensa!

Wy znajeće wšak serbskej' duše čuća,
wy rozemiće znamjenjam złoh' časa,
kiž dźensa wutroby a hłowy muća,
tuž wjedźće nas a njebojće so djasa!

Tak z Bohom zastupće, hdyž dźěło čaka,
a wjedźće stadło Khrysta horje k Bohu!
So wosada a narod k Bohu klaka:
Wjedź Knjeza-wjednika sw'u swjatu drohu!

Bajka wo štomje, kotryž hač do njebjes dosahaše.

Lubuj swojoho blišoho.

Běše něhdy khudy dźěłaćeŕ žiwy. Njeměješe ani pjenjez, zo by mohł swojim wjele małym dźěćom wšědnoho khlěba nakupić. Hdyž tute nětko raz z hłodom wołachu, da jim žołdźe, jakož je swinjom mjetamy. Jedyn žołdźik skhowa sebi dźěłaćeŕ, sadźi sebi jón do zemje a bórzy narosće wulki dub, kotryž hač do njebjes dosahaše. Khudjas zaléze pak bórzy na štom a přińdźe tak k njebjeskim wrótkam. Tam zaklepa. Swj. Pětr poča so prašeć: „Štó tu?“ Wotmołwa: „Khudjas z 12 dźěćimi.“ Bóh rjekny Pětrej: „We wjelbiku su hišće někotre całty — tute jomu daj.“ Khudjas łažeše nětko nastajnje po štomje horje a dele. W njebjesach dósta też stajnje to, na čož sam runje mysleše: tykanc, mjaso, slěbro, złoto, samo drohotne parle a debjeńki. Tak wón po času zbohatny. Bu pak zdobom też zły, hordy, nahramny a skupy. Khudym njedawaše ani pjenježka. Wobsedźeše pak wšě kubła swěta. Zaso lězeše raz po štomje do njebjes. Zaklepa. Pětr so prašeše: „Štó tu?“ Wotmołwa: „Bohaty z 12 dźěćimi.“ „Što chceš?“ „Přeju sebi njebjeske bjerło (ceptaŕ), z kotrymž Bóh swěty wodźi.“ Bohačk sebi takle mysleše: to dóstanu pyšny nastroj ze samoho złota a z dejmantami posyty. Bóh rjekny Pětrej: „Daj jomu bjerło!“ Běše pak to běła lilija. Muž so njemało stróži — mysleše, zo je wojebany. Wšón z njemdrosću so pyrješe. Běše hižo tak skaženy, zo mysleše, Bóh je mje zjebał. Zazłobjeny, mjerzacy lězeše dele, misny hałžku a padny — tak hłuboko — hač do hele. Tam hišće přebywa. Bóh da nětko mócny dub puščić, zo njeby nichtón wjacy zaso po nim do njebjes přilězł. Dźěło nawjedowaše čěsla swj. Józef. Dźensniši dźeń móžeš nětko hišće po rěblu do njebjes zaléść — a to potajkim, kotrohož překuše (Sprossen) bywaju dobre mysle a skutki.

Kak móžeš našomu towaŕstwu pomhać?

1. Zo sy pilny čitaŕ „Katolskoho Posoła“.
2. Zo nowych sobustawow dobywaš.
3. Zo lětny přinošk bórzy zapłaćiš.
4. Zo w tajkich wobkhodach kupuješ, kotrež swoje twory w „Kat. Posole“ poručeja.
5. Zo też nawěštki do „Posoła“ wobstaraš.
6. Zo też sam z nawěštkami „Posoł“ podpjeraš.
7. Zo zajimawe podeńdźenja hnydom dowěrnikej abo też redaktorej wozjewiš.
8. Zo z nastawkami wobsah „Posoła“ wobohaćiš.
9. Zo maš zajim a dobre słowo za „Posoł“, hdyž so na njón swari.
10. Hdyž też twojim dźěćom „Posoł“ k čitanju dawaš.
11. Zo naš ćišćerski wobkhod druhim poručuješ.
12. Zo z wulkej prócu spisane a wot našoho towaŕstwa nakładowane knihi a spisy kupuješ.
13. Zo rozkćěw našoho wobkhoda po swojich mocach pjenježnje podpjeraš.
14. Zo wšitke ćišćeŕske wěcy jenož w našej ćišćeŕni skazaš.
15. Zo za zajimy towaŕstwa ss. Cyrilla a Methoda Boha wo žohnowanjo prosyš.

Wšelčizny.

Mudry šuleŕ. Duchowny w šuli powědaše stawiznu wo bohatym popadźe rybow. Wosebje wuzběhny při tym Knjezowe słowa k Pětrej: „Wot nětka budźeš člowjekow łójić!“ — Na to wopraša so: „Što dyrbješe potajkim Pětr něhdy być?“ — Šuleŕ so hnydom pokazawši: „Pólcaj“!

* * *

Też přirodospytnik. Bur: „Njewěm, kak to nětkle na swěće je, zo su stajnje tak wulke powodźenja!“ — Druhi bur: „Ja so docyła njedźiwam; žadyn člowjek tola žanu wodu wjacy njepije!“

* * *

Namjet. (Młoda žona po prěnej bitwje we mandźelstwje): „ . . . A zo so tajke něšto wjacy njestanje, mój lubuško, namjetuju tole: Jeli smój jenajkoho měnjenja, tak změješ ty prawje, smój pak wšelakoho měnjenja, potom mam ja prawje!“

* * *

Wohnjowa wobora. Wokrjesny hejtman: „Ale Ćibanje, kajkeje winy dla njejsće wčera z wašej sykawu k wohnej přijěli?“ — Ćiban: „Haj, wěsće, mój knježe, ta wěc je takle: Naš rěznik je sebi mjenujcy našu trubu ke kołbasam tykanju wzał, a tohodla njemóžachmy jěć, hdyž žanu trubu při sykawje wjacy nimamy!

* * *

Rozpjeršeny. (Służowna kotraž profesorej wozjewi, zo je so jomu runje mały hólc narodźił): „Knjez profesor, runje přińdźe mały hólčk.“ — Profesor: „Nó haj, to jomu něšto daj a potom njech zaso dźe.“

Za Mikławšom Bjedrichom.

Muž jako dub, a tola smjerć joh' zlemi,
A hižo wotpočuje w khłódnej zemi.
Smjerć njesmilna bjez wubjeranja kradnje.
Ji kóždy do kosćatych rukow padnje.

Wón spisowaćel bě nam Serbam drohi,
Kiž prócy žaneje so njenaboji,
Kiž khroble, pilnje za swój narod dźěła,
Ze swojim ludom wyska, płaka, spěwa.

O kelko spisow žortniwych je pisał
A z dušu, z wutrobu na Serbstwu wisał!
Z nim Serbstwo dobroh' bjesadnika zhubi.
Już nichtó nihdy joho njewubudźi.

Haj, Serbstwu wěnował je swoje mocy
A pjero wodźił často cyłe nocy.
Bě dobry prědar, dobry měšnik Boži
Hač do smjerće, hdyž rucy k měru złoži.

My z česću na njoho so dopomnimy,
Wěnc z dźakom na row położimy
Za joho dušu rad so modlić chcemy,
Hdyž hinak zapłaćić jom' njemóžemy.

„O Božo, wzmi joh' horje k wěčnom' měru.
A zapłać jomu lubosć k nam a swěru.
Je dołho khory, sćěrpnje służił tebi.
Njech wěčna króna w njebjesach joh' debi.“

P. Wićaz.

Należna próstwa!

Hižo **46 čisłow** „Kat. Posoła“ su w tutym lěće wušłe a jenož **710** wot 1500 sobustawow maja přinošk na 1930 zapłaćeny. Prosymy należnje sobustawy, bórzy **5 hr.** za „Katolski Posoł“ wotedać!

Pokładnik „Katolskoho Posoła“.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 674. z Mišna: Khata Wozniakowa; 675. z Roudnice: propst Vaclav Kotrch; 676. z Budyšina: Jakub Hejduška: 677.—689. z Radworja: wučerka Hańža Welsec, Jan Šołta, Mikławš Pjetaš, Jan Kubańka, Mikławš Grubert, Jan Gliklich (dźěł.), Marja Grubertec, Hana Běrkec, Pětr Włóski, Mikławš Mička, Mikławš Winař, Jan Smoła, Mikławš Swejda (z Radw. Haja); 690.—693. z Khelna: Michał Rječka, Mikławš Lebza, Mikławš Měrćink, Jurij Franck; 694.—696. z Kamjenjeje: Michał Žur, Mikławš Kopr, Marja Rjenčowa; 697. z Kamjenj. Haja: Hana Winarjowa; 698. z Hodlerja: Michał Połleńk; 699. z Měrkowa: Madlena Grofina; 700. 701. z Bronja: Marja Wjerabowa, Jurij Šenk; 702. z Miłkec: Hana Grubertowa; 703. z Lutowča: Marja Formanowa; 704. z Radworja: Marja Šipšikowa; 705. z Jitka: Jurij Janca; 706. ze Šunowa: Jan Wowćerk; 707. 708. z Ralbic: Marja zwud. Brojerowa, Mikławš Zarjeńk. 709. 710. z Njebjelčic: wučeŕ Filip Jakubaš, Józef Just.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1115.—1117.

Sobustawy na lěto 1928.

Čo. 1153.

Dobrowólne dary za duchownski dorost.

N. N. z Měrkowa 3 hr.; N. N. z Khelna 2 hr.

Wićne płaćizny		w Budyšinje 8. nov. 1930	w Kamjencu 13. nov. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	7,50—7,75	11,50—11,50
Rožka, nowa	50 „	9,00—9,50	7,25—7,50
Ječmjeń	50 „	—8,00	8,50—9,50
Ječmjeń, nazymski	50 „	7,00—7,50	—
Wows	50 „	—	7,00—7,50
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	1,80—2,50	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	—3,00	—2,00
Butra	1 „	3,40—3,60	3,20—3,40
Syno, nowe	50 „	1,00—1,20	2,25—2,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	1,00—1,30	—1,20
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	1,80—2,00	—1,00
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—2,50
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	20,50—21,50	—27,0
Ržana muka, 60 %	50 „	—13,00	13,75—14,0
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,50	4,75—5,00
Ržane wotruby	50 „	—5,50	5,00—5,75
Jeja	1 štk.	0,14—0,15	—0,14
Prosata	1 štk.	13,00—24,00	17,00—24,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 10. novembra 1930.

Woły: 153. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 54—59 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 45—53 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 41—44. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 36—40. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 319. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 55—59. 2) Połnomjasne, młódše 50—54. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—48. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 385. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 47—52. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 40—45. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 44—51. 5) Mjenje a špatnje picowane 31—36. 6) Husumske z pastwy 26—30. **Ćelata**: 626. 1) Najlěpše wukormjene 76—81. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 68—74. 3) Špatne 58—66. **Wowcy**: 505. 1) Młódše a stare, wukormjene 62—66. 2) Starše wukormjene 52—60. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 43—50. 4) — . **Swinje**: 3844. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 64—65. 2) Wukormjene 62—66. 3) Mjasne 63—64. 4) Špatne 60—62. Rancy 56—59.

13. novembra 1930.

Ćelata (557): 1) 73—80. 2) 64—70. 3) 58—63. 4) — .
Swinje (602): (přez 300 pt.) 1) 62—63. 2) (240—300) 61—62. 3) (200—240) 59—61. 4) (160—200) 57—59. Rancy: 56—59.

Serbska knihownja
towarstwa swj. Cyrilla a Methoda.

Legendy a druhe powědańčka. 1914. Płaćizna 0,20 hr.
Dźiwotworny kłobuk. 1914. Płaćizna 0,40 hr.
Stara jabłučina a druhe powědańčka. 1914. Płaćizna 0,20 hr.
Plista. — Ducy z kowarnje. 1914. Płaćizna 0,20 hr.
Marja abo Wjelk w kralowskej holi. 1914. Płać. 0,20 hr.
Bethlehemske dźěćatko a druhe legendy. 1916. Płać. 0,20 hr.
Wo nastaću a wuwiću Budyšskoho dekanata. 1916. Płaćizna 0,30 hr.
Serbskeho ludu myslički a nahlady wo serbskej swójbje. 1916. Płaćizna 0,30 hr.
Čěski nan a serbski syn. 1916. Płaćizna 0,30 hr.
Knjeza fararjowa plista. 1917. Płaćizna 0,30 hr.
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow. 1920. Płaćizna 1,50 hr.
Pokěrluški ze serbskeho luda. 1923. Płaćizna 0,30 hr.
Don Bosko. 1929. Płaćizna 0,30 hr.
Kwasne basnje a někotre druhe. 1929. Płać. 0,50 hr.
Žiwjenjo Swjatych. 1930. Płaćizna 0,50 hr.
Pućowanske dopomnjeńki. 1930. Płaćizna: 0,90 hr.

Přispomnjenjo: Njesobustawy płaća za kóždu knihu 30 % přirażka.

Dospołne wupředawanjo

prěnjotnych płatowych a bałmjanych tworow
dla spuščenja etažowoho wobkhoda.
Płaćizny su wo 20—25 % znižene.

Hilger, Lotzestr. 20

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe"

Prěni wulki bamžowy film:

„Z čěmnosće katakombow k dźiwam vatikana".

Srjedu, 19. novembra 1930 w Pančičanskim hosćencu.
Popołdnju w 3 hodź. za dźěći :-: Wječor w 8 hodź. za dorosćenych.
I. městno 80 pj. II. městno 50 pj.
:-: Dźěći płaća na woběmaj městnomaj połojcu. :-:
Wo prawje bohaty wopyt prosy
filmowe zarjadnistwo „Afra" w Drježdźanach.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchef a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Nawěštki w „Katolskim Pósle" maja stajnje wuspěcha!

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu
Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**
Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.
Danimy pjenjezy nanajlěpje.
Telefon 3506 a 3507.

„Krajan" 1931

je doćišćany a so wjaza.
W běhu nowoho tydźenja so rozesćele.

Wysokodostojnomu knjezej
kapłanej Michałej Cyžej
z Ralbic,
kotryž je jako administrator naše njewobsadźene farske městno wjedł a so wosebje za Boži a farski dom tak wobhladniwje starał a sebi wutroby wšěch wosadnych dobył,
horcy dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez!"

Wotrowske
cyrkwinske předstojićerstwo

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje, přichodneje maćerje a wowki

Marje zwud. Hesyneje

z Njebjelčic (prjedy we Worklecach),

kotruž Bóh we wysokej starobje 84 lět po krótkim khorołožu do njebjeskeje wótčiny wotwoła, wuprajamy wšitkim, kotřiž su na póstwječoru za nju so modlili, kaž też w bohatej ličbje k rowu přewodźeli, naš

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

W **Njebjelčicach,** na dnju pohrjeba, 8. novembra 1930.

Hłubokožarowaca
swójba Renarjec.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěstki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoréčak čo. 3895.

47. čisło. | W Budyšinje (Bautzen), 22. novembra 1930. | 68. lětnik.

Mój dom je dom modlenja. Lk. 19, 46.

Podawamy na dnju delanskeje kermuše, kotruž jako poslednju swjećimy, zasy prědowanjo † fararja Kubaša wo zadźerženju w cyrkwi. Runje tute je po našim zdaću za njoho jara kharakteristiske. Pokhadźa z lěta 1889.

Njeje nichtó pokorniši był, jako Jězus, kiž pomina: „Discite a me, quia mitis . . .“ a dźensa přima tutón pokorny Jězus so štrykow a pěrje z nimi do ludu. Kejko křiwdy běchu jomu židźa načinili, kak złóstnje wo nim rěčeli, sameho djaboła běchu jomu nadali: „Nimamy prawje, zo sy samaritan a maš djaboła?“ Ale, wón so njezahori. Dwójcy pak přima k štrykam a šwika z nimi: to we templu, dokelž klamarjo a handlerjo w hali tajki hołk ćěrjachu, zo Bože służby do zacpěća přińdźechu. Wón powala blida z pjenjezami, žadyn njewěri so, jomu so spjećić, žadyn so joho njepřima, dokelž kaž njewjedro pohłuša jich joho słowo: „Mój dom je dom modlenja a wy sće jón sčinili k jamje mordarjow.“ Z toho widźimy, zo dyrbi wonječesćenjo domu Božoho ćežke přehrěšenjo być. Dźensa dźě we našich domach so skót njepředawa ani klamarjo; ale w mnohich cyrkwjach so lud lěpje njekhowa, jako we jeruz. templu a by-li Jězus přišoł, wón by runiž šwikadło wzał a mnohich porazył.

I. Kajke njepočinki bywaja w domje Božim?
II. Kak ćežki hrěch to je.

I. a) L. př. Ja mam to za njezbožo, zo w kóždej cyrkwi dźěći swoje ławki připokazane nimaja. Kaž dołho su pod wočomaj knjezu, wjedu drje so derje; wědźa-li pak, zo wobkedźbowane njejsu, je jako by rjećeńca jich kusła — tu dypa jedne wósk, druhe hrajka z rózarijemi, tam zase wokoł' so hladaja a powjedaja. „Człowječa wutroba je k złemu nakhilena wot młodosće“. Mějće dha dźěći, kaž derje so hodźi, při sebi a hladajće na to, zo w młodości trěbny respekt před domom Božim njezhubja.

b) Dźěći pak su njerozomne a jim Bóh skerje wodawa. Hinak ma so z dorosćenymi a tu by štryk druhdy na swojim měsće był abo khana zymneje wody. Prjedy wšoho přehrěša so tu ći, kiž do cyrkwje přińdu, zo bychu so wuspali. Móže dźě być, zo tu a tam holca nóc w hródźi přečini — to ničo njepraju. Ale su też tajke a wosebje žony, kotrež měnja, zo Bohu służbu wopokazaja, hdyž wot cyłoho prědowanja jenož „Amen“ słyša . . . Na rejwanskich łubjach tutón lud njespi, ale tepta cyłu nóc . . . Hdy by tudy keklija so hrała, to jich spar ćwělował njeby . . . ale na Božej mši, na prědowanju . . . Mój dom je dom modlenja „non dormientibus“.

c) Druhi njepočink, kotryž maja tak mnozy, je, zo bjez nuzy w cyrkwi rěča, so směja, ćipnje wobhladuja; to njepłaći jenož wo samej cyrkwi, ale też wo hali, kotraž runje ke kleskanju natwarjena njeje; wone njesłuša so też, zo hnydom po swj. spowjedźi abo woprawjenju so do rěčow daće a pobožnosć brójiće. Lěhdom sće so njepobožnosće w Božim domje spowjedali a hižom zasy hrěšiće. L. př. Wone je zrudnje dosć w městach, hdźež tak mnozy swoju njewěru a njećesćownosć před Božim domom pokazuja; tola też hižom na wsach počina so skhrobłosć, skoro nichtó njekleči na Božej mši, kaž so słuša, někotry sedźi, jako by na kwasu był . . . Njezabydźće: Mój dom je dom modlenja, nic pak kekleńja!

d) Najhórše je te duchowne klamarstwo, kotrež do cyrkwje was přewodźuje: měnju rozbrójenja, swětne starosće a wobstaranja, kotrež sobu do cyrkwje z wami jdu. Někotry přinjese sem swoju bróžnju, druhi hródź, třeći hromady, kotrež je dźeń prjedy twarił, druhi druhe mysle a starosće. Tak su tu mnozy z ćełom, z duchom nic. Hort plapota, wutroba pak je daloko wot Boha. Tući njedopělnja cyrkwinsku kazeń. Bóh ma sobuželnosć a njekhosta nas, je-li mysle přećiwo woli přińdu . . , „Mój dom . . . a nic burski dwór!“

e) Tryski na kkorje a wtórmje!

II. a) Wy sami rěkaće tutón dom: Boži dom, wona je to swjatnica, poswjećena a k bydlenju Božomu sčinjena ze swjećiznu, kaž sće wy temple Bože ze swj. křćeńcu. Wy wěsće, što w swěće zdoba a přistojnosć žada, měniće, zo je to bjez hrěcha, hdyž tudy zdobu zańč nimaće?

b) Hižom we St. Z. widźimy tajkich khostanych, kotřiž swjatnicy wonječesćuja. Židźa na horje Sinai. Levit Oza, kiž kašča sluba so dótkny. Heliodorus wot krala Klenka pósłany, zo by templ wuruboił (II. Makkab.): Onias prosy za njeho „we tutym domje bydli móc Boža, a štóž so w nim přehrěši, toho mori.“ Heli a joho synaj: „hdy človjek přećiwo človjekej zhrěši, to móže Bóh wodać, hdyž pak přećiwo Bohu, što budźe joho hněw změrować.“ Hdyž do Božoho domu stupiće, pomina was wěčna lampa, zo tudy Bóh bytnje přebywa. Hladajće so, zo wutroba mordańska jama njeje — je dom modlenja!

Politiski rozhlad.

Sakski sejm.

Štwórtk před tydźenjom běše za sakski sejm wuznamny dźeń. Sejmowy předsyda měješe so wolić. Hdyž drje też tute městno njeje tak ważne kaž městno knježeńskoho předsydy, je wona tola hewak dosć wuznamna, wosebje za nětčiše sakske wobstojnosće. Wot junija sem so sejm prócuje, knježeństwo wutworić. Dotal njeje so jomu to poradźiło. Ma so tomu zadźewać, zo w Sakskej socialdemokratojo knježa. Narodnych socialistow pak też nochcedźa, kaž wo knježeństwo so runje tutej stronje nětk při wólbje sejmskoho předsydy wo tute městno prócowaštaj. Čerwjeni namjetowachu jako swojoho muža, dotalnoho sejmowoho předsydu Weckela, nar. socialisća, pak swojoho zapósłanca Kuncu. Při wólbje dósta Weckel 35 a Kunc 34 hłosow. Z tym bu socialdemokrat Weckel znowa za sakskoho sejmowoho presidenta wuzwoleny. Za Weckela su hłosowali socialdemokraća a demokraća. Za Kuncu nationalsocialisća, němskonarodni, hospodarska strona, konservativni a sakski wjesny lud. Posledniši maja hromadźe 34 hłosow. Dokelž pak je też Lubiski dr. Hardt z němskeje ludoweje strony za Kunca hłosował, njeje jedyn zapósłanc z tutych zjednoćenych stronow Kuncy swój hłós dał. Tuž je z toho njemałe rozhorjenjo nastało: štó je to był. Też druhe strony maja z tuteje wólby ćežkoty. Wosebje su to němscy ludowcy. Ći běchu napřećo Kuncy, dokelž joho wosobinscy za kmanoho njemějachu. Tuž su při wólbje běłe lisćiki wotedali hač do dr. Hardta. Z tym pak wšelacy přiwisowarja ludowcow njejsu spokojni. Ći so wosebje přećiwo wjednikej ludowcow a předsydźe frakcije wyššomu měšćanostej Blüherej wobroćeja a žadaja wot njoho, zo by so swojoho zapósłancstwa wzdał. K tomu přińdźe, štož pak z tutoho njewokhadźa, zo maja němscy ludowcy też w němskim sejmje wobćežnosć. Tam je jich wjednik po † Stresemannu dr. Scholz swoje wjednistwo złožił. To njebudźe drje jeničcy strowoty dla, kaž so to praji. Su to sćěhwki krisy, kotrež so tu w tutej stronje pokazuja.

Nowowólby.

We wšelakich krajach su nětkle w novembru so wólby wotměłe. Před tydźenjom běchu wólby, kaž smy hižo rozpominali w Rakuskej. Zańdźenu njedźelu běchu gmejnske wólby w Badenskej a Meklemburgskej. Jich wuspěch za cyłokrajinu politiku wjele prajić a woznamjenić njemóže, dokelž rěča tu wjele wosobinske a městne należnosće sobu. Hinak je to z powšitkownymi krajnymi wólbami, kajkež so w Gdansku a Pólskej wotměchu. Tute su ważne za politiku cyłoho stata. A wo tym su wosebje wólby w Pólskej wuznamne. Tam bě pólski maršal Piłsudski rozwjazał a znowa wolić dał. Statny aparat je wězo za njoho dźěłał. Tuž su wólby też wočakowany wuspěch měłe. Knježeństwo je zesylnjene z wólby wušło. Ma absolutnu wjetšinu. Z 444 mandatow je knježeństwo 248 dobyło, město dotalnych 122. Z wuwzaćom narodnych demokratow a křesćanskich demokratow abo přiwisowarjow Korfantyho su wšě druhe strony khětru porażku poćerpiłe. Najwjacy je němska strona zhubiła, kotraž wudoby město dotalnych 14 jenož 5 mandatow.

Wotbrónjeńska komissija

hižo cyły čas w Ženewje wuradźuje. Wotbrónić wšak nichtón njecha, dokelž so kóždy druhoho boji. Tola wšak su brónjeńske ćeže hobrske. Mělo so wotbrónić na kraju a na morju. Wo zamjezowanju brónjenja na morju je so loni hižo wjele wuradźowało. Za dalše jednanja je so nowy podwubjeŕk zastajał. Też na kraje ma so wójnski material wobmjezować. Tola tu jednanja so jara wača a zamjezować započeć nichtón njecha. A tola bychu tute wysoke sumy za druhe wěcy wjele lěpje nałożene byłe, byli človjestwo raz tak daloko dóšło, zo njebychu wójska a brónje wjacy trěbne byłe. Tola to drje nichtón z nas njedožiwi.

W Spanskej

je k njeměram dóšło. Započachu so při pohrjebje štyrjoch při nowotwaru zasypnjenych dźěłaćeri, hdyž policija pohrjebny ćah přez živiše wulicy njedowoli. Při tutych njeměrach buchu 4 zatřěleni. Na znamjo protesta na te dźěłaćerjo w Madriće 48 hodźin stawkowachu. So wě, zo komunisća tutón stawk wužiwaju, k přewrótej ludźi naščuwać. Hdyž nětk dźěłaćeŕske zjednoćeństwa so z 48 hodźinskim stawkowanjom spokoja, hladaja komunisća a wšitcy knježeństwu njepřećelni, dźěłaćerjow k dalšomu stawkowanju přiwabić. Při tym chcedźa stawkowarjow jenož k přewrótej dotalnych wobstejnosćow wužić. Tola wšak so to sćežka poradźi, dokelž knježeństwo kruće zapřimny: Wězo tajke njeměry statne financy a statne kredity njepolěpša. Po tym ma potom cyły lud ćerpjeć.

Započatki a wuwiće ratařstwa mjez serbskim ludom.

(Přednošk na zjězdźe Serbsk. Ratařsk. Dorosta w Pančicach wot knjeza Jurja Lešawy w Kozarćach.)

Hdyž slědźach za kužołami najstaršoho ratařstwa, tu bórzy spóznach, zo je ratařstwo tak stare kaž cyłe človjestwo. Wukaz Boha samoho: „Ćerńje a wósty budźe tebi spłodźić a w poće swojoho wobliča dyrbiš swój khlěb jěsć“, na to pokazuje, zo ma so zemja najprjedy wobdźěłać, prjedy hač nam zeživjenjo podawa. A njetrjebamy swjate pismo, tutu najstaršu stawiznisku knihu, jeli ju tak mjenować směm, předaloko wočinjeć, tu zetkamy so z nowa z ratařstwom. Rěka tam wo synomaj Adama a Jěwy, zo běše jedyn pastyŕ, druhi pak rólnik. Też po lijeńcy rěči Bóh dosć jasnje wo ratařstwje: „Tak dołho hač budźe zemja stać, njepřestanje wjacy dźeń a nóc, zyma a lěćo, wusyw a žně.“ Na kajkim a na kak wysokim skhodźeńku je tehdom ratařstwo stało, njeje mi móžno, so wě, prajić. Na kóždy pad je wěste, zo kóždy telko zemje sebi dobyć so prócowaše, štož najnuznišo za sebje trjebaše. So samo wě, zo z tym, hdyž ličba ludźi přiběraše, so też wjetše nadawki na rólnistwo stajachu. Tu je nam swjate pismo z nowym dopokazom. Kóždomu derje znate podawki Egiptowskoho Józefa nam nadosć praja, zo dyrbjachu Egiptowčenjo měć dosć wunošnu a derje wobdźěłanu zemju, tak zo móžachu hižo ze žitom wikować a druhe ludy před hłodom zakhować. A nic na tym dosć, woni dyrbjachu też měć za žita dobre khowanki, zo móžachu je za 7 lět nahromadźić a přez tónle dołhi čas też njeskažene zdźeržeć. Je dźěn wěsće znate, zo stare kulturne ludy rańšich krajow dołho prjedy nas rolu derje wobdźěłachu, wšelake rjemjesła a też wumělstwa znajachu, wudokonjane pismowstwo wobsedźachu, wobtwjerdźene města twarjachu a wuwučenjo wójskow spěchowachu, zo bychu sebi druhe, słabše ludy podćisnyli. Tuž drje mamy wot tychle ludow dopokazy ratařstwa ze stawizniskich knihi, rjane pomniki jich wumělstwa, zakhowane hač na dźensiši dźeń. Wudźěłki jich pismowstwa, dopokazy wulkich, mudrych hłowčkow, dźensa hišće wobdźiwamy. Tola z tym nochcu so tu dale zaběrać, ale chcu jenož po mojich mocach pokazać započatki a wuwiće ratařstwa a burskoho stawa w našim serbskim ludźe.

Hižo w prěnim lětstotku po Khrystusowym narodźe bydlachu naši prawótcojo w statych sydliščach, mějachu łuki za skótnu pastwu a něšto wobdźěłaneje role za wusyw žita. Běchu potajkim pastyřsko-rólniski lud, žiwjachu so w towaršnym zwjazku, kotrohož podłožk bě rodźina abo swójba. Wšitcy do jeneje rodźiny słušacy bydlachu zhromadnje při jenym wohnišću a dźěłachu zhromadnje: jeni pasechu skót, druzy připrawjachu pola na nowinach, zasy druzy wobstarachu potrěbnosće zwonka domu, mjez tym zo žónske předźechu, płat a sukno tkajachu a hospodarstwo w domje nutřka wjedźechu. A hdyž poča nalětne słónco wohrěwać a z tym dźěło nastawaše, wuńdźechu wšitcy hromadźe łuki posyć, žita žnjeć a nazymu zasy rolu za wusyw přihotować. A dokelž bě cyłe žeziwjenjo wot wobdźěłanja zemje wotwisne, tohodla bu zemja našim prjedownikam najdróžše kubło. Kóždy česćowaše zemju jako khlěbadawarku, česćowaše a zbóžnowaše ju jako maćerku, žadaše na swojej zemi žiwy być a wumrěć. Nałožk rodźinow traješe přez dołhe lětstotki, samo hač do křesćanskich časow. Po času pak rozrosćechu so rodźiny do wjele swójbow, w kotrychž běchu bližši a dalši přiwuzni, haj, mjez nimi tež tajcy, kotřiž stopeń přiwuznistwa mjez sobu wjacy njeznajachu. Při tym přesta sydliščo być rodźinske ale nasta z toho wjes; khěža při khěži ze swislemi doprědka na nawjes wobroćena. Tajke serbske wsy tworjachu zamknjene wobkoło w fórmje podkowy z jeničkim wukhodom. Khěža z cyłym hibitym dobytkom, do kotrohož skót a domjaca nadoba słušeše, bu nětko wosobinske wobsedźeństwo, ale pola, pastwišća, lěsy a wody zwostachu hromadźe za cyłu wjes. Pola běchu na troje so wotměnjace hona rozdźělene: nazymne, nalětne a smahu. Na łukach pak pasechu so stadła cyłeje wsy a njeprašachu so, čeji by tón abo wony skót był; tež w lěsach móžeše kóždy činić, štož so jomu spodobaše. Tak smědźeše kóždy na štomy kołče powěsć, kosydła na zwěrinu a ptaki lac, saki na wody zastajeć, we wužiwanju lěsow a wodow měješe kóždy dospołnu swobodu, kotrež běchu po serbskim zwučenju Boži dar, kóždomu jenak přistupny.

Rolu přihotowachu na nowinach z pomocu radła, pluh wužiwaše so hakle pozdźišo. Z rostlinskich płodow w zapadno-słowjanskich krajach syjachu rožku, pšeńcu, wows, jahły, hejduš a ječmjeń. Dokelž běše zemja dosć wšelakora, wobsywachu runje kaž dźensa lěpše kruchi z rožku, pšeńcu a wowsom, lóžše pola pak z jahłami, hejdušu a ječmjenjom. Z domjacoho skotu běše tehdom hižo kruwa za mloko ważna, kóń pak za pućowanjo a k přihotowanju role wěsty pomocnik. Nadosć mjedu w lěsach zašćěpi našim prjedownikam zalubowanjo do pčowarstwa. Měd podawaše słód za přihotowanjo jědźi, a hdyž so žita a měd radźichu, warjachu z nich napoje.

Wot natury k rólniskomu žiwjenju kmani, rozemjachu Serbja prastarych časow wšitke domjace a hospodarske potrjeby sebi sami wobstarać. Z cyła běše žiwjenjo našich prawótcow jara jednore a khude. Tola to jene woni mějachu: złotu swobodu. Wšitko, štož sebi nadźěłachu a naprócowachu, to běše jich, a njetrjebachu nikomu za to dawka płaćić, khiba jeničcy swojomu žołdkej, kiž sebi jón, so wě, tež tehdom hižo někotre razy wob dźeń žadaše.

Nětko pak dyrbju tu něšto ze stawiznow zasunyć, zo byšće widźeli, na kajke hrózbne wašnjo naši prjedownicy pod cuzu kwaklu přińdźechu.

Z nastupjenjom Hendricha I., Ptačnika mjenowanoho, na němski trón, skónčichu so zbožowne časy za Serbow. Mjezyrěč, serbski hród při Solawje, potom Merseburg pomjenowany, dobywši, wobda wón z murju a napjelni jón z brónjemi a wojakami, kotrychž sebi ze złóstnikow za njeskutki wot khostanja wuswobodźenych nazběra. A z tutymi rubježniskimi legijónami činješe napady na susodnych Słowjanow, doby hród Branibor w kraju Stodorjanow a wotwjedźe wjercha Tugoměra do zajeća w lěće 929. Też hłowny hród Gronu w kraju Głomačow předoby a poda jón surowości swojich wojownikow: dorosćeni wobydlerjo buchu zamordowani, žónske a dźěći pak wotwjedźe do zajeća na službu a robotu k němskim knjezam. Też druhe serbske hrody wobsadźi Hendrich z Němcami, wokolserbcy burja pak dyrbjachu twjerdźizny twarić, pod rozkazami hrabjow službu činić a jim w času wójny zežiwjenjo wobstarać. Serbski lud pak njespózna njepřećelske zaměry, nochcyše so zjednoćić do wjetšoho zwjazka, ale wostać při žiwjenju w jednotliwych splahach. Tuž njeběše Němcam ćežko, słowjanske splahi porjadu zbić, jedyn po druhim, hač do krajinow při Sprewji. Hórje hišće bu, hdyž Ota I., naslědnik Ptačnika, markhrabju Gera za rozkazowarja we dobytych serbskich krajinach pomjenowana. Tón sebi tajke surowosće dowoli, zo je zrudno na nje spominać. Z tym rozhorjeni přimachu so Serbja brónje a chcychu na Gera ćahnyć; ale tón so počinajo, jako by wo ničim njewědźał, přeprosy k sebi 30 wokolnych serbskich knjezow a po dobrej hosćinje poruči wšitkich skóncować. Jenož jedyn młody wjerch Stodorjanow, bratrowc w Němcach jatoho Tugoměra, wućekny w lěće 939.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Minjenu njedźelu wječor w 6 hodźinach zarjadowa towarstwo swjateje Cecilije „Domchor“ w Budyšinje cyrkwinski hudźbny koncert w tachanskej cyrkwi. Wjednik běše po wotkhadźe knjeza dra. Köhlera za dirigentu tachantskoho cyrkwinskoho khora pomjenowany wučer Ota Seifert w Hajnicach. Wječor bě jara bohaće wuhotowany, a je we wšěch swojich poskićenjach jara dobre pokazał. Stoješe pod hesłom: tysac lět khwala swjaty sakrament. Mjez druhimi słyšachmy gregorianski khoral „Bonus est“ za třihłósny žónski khór wot Palestrina, „Ave verum“ wot Mozarta a „Adagio“ z husleŕskoho kwarteta wot Beethoven. Wosebity wuznam měješe předwjedźenjo dźěłow z „Missa brevis“ wot dirigenty samoho, knjeza Seiferta. Joho „Kyrie“ a „Sanctus“ staj pola připosłuchari hłuboki zaćišć zawostajiłoj. Wot njoho bě też spěw „Ja sym twój Bóh“, přednjeseny wot knježny Elsy Zeidlerec. Hudźbna pobožnosć skónči so z požohnowanjom z Najswjećišim, k čomuž Brucknerowe wulkotne „Tantum ergo“ přednjesechu.

Z Budyšina. Kaž direkcija elektriskeje centrale zdźěluje, so w přichodnym času milinowód, 100 000 volt wot Hirschfelde do Niederwartha wjedźacy, do wobkhoda přewozmje. Direkcija wosebje na to pokazuje, zo njebychu dźěći abo też dorosćeni někak z grotami do zwiska stupili, dokelž je prud tak sylny, zo człowjeka mori.

Z Radworja. Zańdźenu njedźelu swjećachu tu zasy kermušu. Wjedro běše wurjadnje rjane hač do póndźele wječora, hdyž so sněžk nańdźe. Ludźi pak běše tu poměrnje mało. Tak Khróšćanski wječorny awto khětro prózdny domoj wotjědźe. Pjenježna nuza wšak hosći trochu tłóči; ani na kermuši pak njemóžeš cyle bjez wudawkow pobyć. Jenož młodźina na rejach a dźěći na ćumpjelach mějachu husto pjenjez dosć, kotrež bychu so na wužitnišu wěc nałožić hodźałe. Mjez młodźinu widźachmy pak też wosoby, kotrež docyła nihdźe na kermuši njeběchu, ale běchu jenož na reje přijěli, kotřiž jeničcy po wosadnych rejach wokoło ćahaja. Za tajkimi přikhadnikami wězo žaneje žadosće nimamy; přetož kermuša je — nimo cyrkwinskeje swjatočnosće — domjacy, swójbny swjedźeń. a tohodla su też reje jenož bjesada za hosći a nic hermank za cyły swět. — Poměrnje wjele ludźi khwataše wokoło 5 hodź. na dwórnišćo. Mnozy cuzy po zdaću njewědźa, zo přez Radwor dwě železnicy wjedźetej a zo móža hosćo tohodla nic jenož 1/2 6 hodźin (khětro zahe!) z Rakečanskim, ale też z wjele přihódnišim Wósborskim ćahom w 7 hodźinach do Budyšina (a do Drježdźan) wotjědź, wězo też z poslednim 3/4 10 hodźin.

— Njedźelu, 30. novembra wuhotuja naše miłosćiwe sotry mały dźiwadłowy wječor. Wšitcy z blizka a z daloka su nam wutrobnje witani. Wosebje pak so Radworska wosada prosy, zo by so prawje bohaće wobdźěliła. Wužiwamy

dźěn też wšědnje jich dobroty a woni su nam też rady k pomocy, hdźežkuli je trjeba; chcemy je tohodla při tutej składnosći z prawje bohatym wopytom zwjeselić! Za bohaty program je postarane, tohodla njech nichtón doma njewostanje, zo so njeby njetrjebawši kać trjebał! Hrać budźe so: „Otilija z Hólšinow“, „Pokoj človjekam na zemi dobreje wole“ a „Rumpodich a joho přećiwnik“. Započatk budźe wječor w 7 hodź. pola Topolinskec. Popołdnju w 3 hodź. za dźěći.

Z Lutowča pola Radworja. Zańdźenu njedźelu (kermušu) běše za tudomnu Fórmanec swójbu ważny dźeń; přetož na nim swjećeše jeje wjednik kněžeŕ Jan Fórman ze swojej mandźelskej Marju, rodźenej Młynkec ze Zdźerje pjećdźesatlětny mandźelski jubilej. Tohodla dóstaštaj jubilaraj po kemšach w cyrkwi 50-lětne mandźelske požohnowanjo; popołdnju pak woswjećištaj w towaŕstwje swojich swójbnych a přeprošenych hosći złoty kwas. Fórmanec mandźelskaj staj 75 lět starej a poměrnje strowaj, tak zo hišće do poł hodźiny zdalenoho Radworja kemši khodźitaj.

Z **Pančic.** Srjedźine filmowe předstajenjo běše nimo měry bohaće wopytane. Popołdnju so z dźěćimi z wjesneje a z wokolnych šulow měrwješe. Też wjele dorosćenych bě přikhwatało. Předwjedźeny film „Z ćěmnosće katakombow k dźiwam Vatikana“ je Berlinske towaŕstwo Pius z wulkej prócu a wudawkami zhotowiło. K prěnjomu razej widźimy nadrobnišo wupřestrěwanjo křesćanskeje wučby a jeje postupowacu ważnosć za kulturny swět. We spočatku wjedźe nas film do rozpadankow a katakombow pohanskoho Roma, do časow prakřesćanstwa. Pokaza wulkotne wumjełstwo we Vatikanu a Romje, zo so přihladowaŕ dodźiwać njemóže, kak daloko človjestwo tehdom hižo na wumjełskim polu, w ryzbaŕstwu a molowanju bě. Wězo dyrbi přihladowaŕ za to zajima měć. Potom widźimy, kak so prjedawši bamž Benedikt XV. k prěnjomu razej kinomatografiscy spodobnić da. Dawa so nam přileżnosć, do Vatikana a do wšědnoho žiwjenja bamža pohladnyć. Posledni akt jedna wo nětčišim bamžu Piu XI., kak cyrkwinske ceremonije wukonja, kak audiency wotměwa a z ludom wobkhadźuje. Skónčnje podachu so authentiske (woprawne) wobrazy wotewrjenja jubilejnych wrotow 24. decembra 1924, z čimž so Swjate Lěto započinaše. Wjele tysac ludźi přińdźe tehdom ze wšěch dźělow swěta do swjatoho města. Tym, kotrymž njebě spožčene, tute pućowanjo sej předewzać, pokazuje film wulkotne swjatočnosće, kotrež so we wěčnym měsće wotměwachu, zajimawe to wobrazy. Dźiwajo na zaćišć, kiž film na kóždoho přihladowarja čini, je bamžowe zarjadnistwo jón wšitkim katolskim ludam należnje poručiło. Tutymaj filmomaj přidruži so swjate pućowanjo do Aachena. Wšelake druhe předstajenja so předwjedźechu a mali a wulcy běchu hladajcy spokojom, štož su widźeli a słyšeli. Tuž je bjez dźiwa, zo mnozy přeco wuprajichu, bórzy zasy tajke něšto wohladać za tuni pjenjez, hdyž njetrjeba so do městow jězdźić. Wječor bě žurla wospjet přepjelnjena. Knjez wyšši wučeŕ Słodeńk rozjasnjowaše tekst tutoho nabožnoho předstajenja, kiž budźe so w přichodźe na wjetšich městnach předwjesć. W Sakskej je so k prěnjomu razej tu zjawnje předstajił. Štóž ma nabožnoho čuća, pola toho bjez wuspěcha njewostanje. Předwjedźenjo filma bě jara dobre a jasne, tak derje pismo kaž wobraz. Štóž ma druhdźe přileżnosć, sej jón wobhladać, njech to njezakomdźi. Kać so toho njebudźe.

Z Ralbic — Sernjan. Pućowanske zaradźenjo za maćerje wotměje so wutoru, 25. novembra, 3/4 3 hodź. w Ralbicach pola Brězanec a 1/2 4 hodź. w Sernanjach pola Kóreńkec. Lěkaŕ budźe přitomny.

Z **Wětenicy.** Zańdźenu njedźelu swjećeštaj česćenaj mandźelskaj korčmaŕ Michał Žur a Hana rodź. Pjechec swój sleborny kwas. Njetajomna wjesołosć knježeše w kwasnym domje. Běše dźěn so rjana čŕjódka přiwuznych a přećelow zešła, zastupiwši do rjadu wjesołych gratulantow, mjez nimi wjacore dźěći. Mótka jubilaŕki, Marja Pjechec ze Swinaŕnje, zwjeseli jeju w zwjazanej rěči, k njej přitowaršištej so Marka Žurec z Kanec a Geißlerec z Noweje Wjeski. Samo rjane rejki, kotrež bě jich klóštrska knježna nawučiła, předwjedźechu holcy, na čimž so jubilaraj jara radowaštaj. Wězo też wjesnjenjo přikhwatachu jako gratulantojo, a tak bě dom połny wjesołych kwasarjow, najbóle dźěći, kiž hewak jubilaraj wšědnje njewobćežuja. W radostnej mysli swjećeštaj žadny dźeń. Runje na samym dnju, 16. nazymnika, zawdaštaj sebi před 25 lětami w Khrósćanskej cyrkwi rucy k zwjazkej žiwjeńskomu a staj ćeže a wjeselo w mandźelskej lubosći njesłoj. Też „Posoł“, kotrohož dołholětnej a wobstajnej čitarjej jubilaraj staj, gratuluje zdobnje. W podpjerje serbskoho nowinaŕstwa móhli sebi mnozy na nimaj dobry přikład brać. Njech jimaj raz pozłoćany dźeń mandźelskoho žiwjenja zaswita! Hišće na mnohe lěta!

Krawjace hostije w Darraca.

Bě w lěće 1259. Spaniska wojowaše přećiwo Arabam, najhóršim njepřećelam křesćanow. W kralestwje Valencia stoješe tehdom małe křesćanske wójsko z lědoma tysac mužemi napřeco njeličomnej syle njewěriwcow. Na dobyćo njebě žanych mysli. Dokelž njemóžachu so wjacy na žanu swětnu pomoc nadźijeć, złožichu wšě swoje mysle k njebju. Je-li pak wón hinak wobzamknył, prošachu wo móc, zmužiće wojować a za škit swjateje wěry wjesele wumrěć.

K poslednjomu razej dyrbješe pólny měšnik w hrodowskej kapałcy Božu mšu dźeržeć. Čas ćěkaše, přetož z khadźacym dnjom budźe cyle wěsće njepřećel přićahnyć z nowymi mocami. Spěšnje khwatachu wšitcy do kapałki. Kóždy wojowaŕ žadaše so wuspowědać a swjate woprawjenjo dóstać. Ale běše tam jenož hišće šěsć woblatkow a jenomu měšnikej bu cyle njemóžne, za někotre wokomiki je do tysac dźělow rozdźělić. Tak wuzwolichu spěšnje 6 zmužitych wyškow, zo bychu dóstali w mjenje wšitkich swjate woprawjenjo. Měšnik dźěše k woltarjej a swjaty wopor so započa. Pobožnje klečachu wojowarjo a modlachu so z wutroby wo pomoc Božu. Tu nadobo, jako měšnik runje swjate přežohnowanjo skónči, zasłyšachu z daloka zwuki trompejtow. Wšitcy khwatachu won, zo bychu so zakitowali. Arabojo běchu hižo blizko při hrodźe a wołachu hrózbnje: „Allah, allah.“

Šesćo wyšcy, kotřiž běchu wuzwoleni, wužiwać za wšitkich jědź jandźelow, dyrbjachu dopjelnić swoju winowatosć a na městnje, bjez swjatoho woprawjenja, swjatnicu wopuščić. Z khwatkom dokónči měšnik Božu mšu a nětko bě joho najwjetša starosć, šěsć přežohnowanych woblatkow wukhować před njewěriwcami. Ale hdźe? Tabernakl budźa najprjedy rozbić, tam je njemóže khować. Měšnik třepotaše ze strachom, zo móhli wojacy přespěšnje podležeć, prjedy hač změje Najswjećiše wukhowane. W horcej modlitwje pytaše wšudźom wokoło za přihódnej khowanku. Tu nadobo dohlada so na mału prózdnjeńcu, kotraž bě z kamjenjom zawodźeta. Spěšnje zawali swjate woblatko do běłoho rubička a połoži je česćownje spody kamjenja, hdźež běchu zakhowane před prěnim strachom.

Bóh pak bě z wysokoho njebja pohladał na čŕjódku swojich swěrnych a zmužitych wojowarjow.

Njepřećel bu dospołnje překhwapjeny a nastróžany. Zamyleni přez tak sylne wojowanjo, myslachu sebi Arabojo, zo maja hobrske wójsko před sobu — popuščichu we wojowanju a skónčnje ćěkachu wostajiwši wulke syły mortwych!

Wyskajo dźakowachu so křesćenjo swojomu Bohu. Mějachu woprawdźe też wšu přičinu so dźakować za tutu widźomnu pomoc. Wjesele khwatachu zasy do kapałki. Šešćo wyšcy prošachu měšnika, zo by jim wudźělił nětko, hdyž je strach přewinjeny, swjate woprawjenjo.

Měšnik wza překhowane swjate woblatka z khowanki, donjese je na woltaŕ, wotwali je — a nastróžany stupi kročel wróćo, wótře zawołajo . . . Třepotajo padny na

Z Lipska. Kermuša je nimo! Tak móžemy nětko z połnym prawom prajić, přetož smy tola woprawdźe kermušu swjećili. W rjanej wupyšenej jstwičcy zhromadźi so wutoru, 17. nov. swěrna črjódka Serbow, zo by zasy jónu stare serbske wašnjo wobnowiła. K tomu přińdźe hišće najhłowniše: „Serbske Blido" skhadźowaše so dźensa po znowazałoženju k dwěstotomu razej. Žadyn dźiw, zo bě so tak wjele zešło. Běše to tola ważny wokomik, sobuswjećić tute jubilejne skhadźowanjo. Nic jenož naši Lipsčancy běchu přišli, ale też dwejo z rjaneje serbskeje Łužicy. K tutem słušeše knjez kapłan Handrika z Radworja, přiwjezywši postrow a pohon k dalšemu dźěłu z domizny. Na spočatku tutoho wječorka poda swěrny a sobu najstarši sobustaw „Serbskoho Blida" dokładny přehlad tutoho zjednoćeństwa. Wosebje zajimawje běše słyšeć lisćiny přitomnych w běhu tak wjele lět. Spěwy a žortne přednoški wupjelnichu dalši program. Też słowjanskej hosćaj poskićeštaj nam někotre spěwy w jich maćerńej rěči. Na kóncu přińdźe khojej a serbski tykanc na blido. Hibićiwje přimachu wšitcy za žadnym poskićenjom. Młody student wopasany do běleje fale posłužowaše kedźbliwje swojich tak mjenowanych hosći. Skónčnje přibliži hodźina dźělenja. Tón raz pak zawěsće z wjesołej wutrobu a napjelnjenym žołdkom!

Domjaca zběrka Towarstwa Pomocy za studowacych Serbow.

Na swojej lětušej jubilejnej hłownej zhromadźiznje wobzamknje Towarstwo Pomocy, saksku a prusku wyšnosć wo dowolnosć za domjacu zběrku prosyć. Před połsta lětami je serbski lud při załoženju tutoho spomožnoho towarstwa rjany pjenjez za potrěbnu studowacu młodźinu nahromadźił. Z wothódnosćenjom němskich pjenjez w lětach po wójnje je so wjetši dźěl towarstwoho zamoženja zhubił. Tuž by nuzne było, zo by serbski lud škodu trochu narunał, zo by towarstwo mohło lěpje podpjerać hač dotal potrjebnych studowacych.

Wjeselimy so, zo je tu khwilu pomérnje wjele młodych Serbow na šulach, byrnjež z molom nic dosć, wosebje nic za najbliši přichod. Njedostatk wosebje evangelskich wučerjow bywa dźeń a hórši. Wězo, hdyž je ličba studowacych wulka, je też ličba potrjebnych wjetša, wosebje w časach hospodarskoho ćěsna, kajkež nas dźensa ćišći Tak měše też srědki Towarstwa Pomocy runje nětko wosebje wulke być. Naša dźensniša studowaca młodźina je tak horliwa, zo směmy so nadźeć, zo wšitcy nětčiši studowacy junu ze swojimi mocami swojomu lubowanomu narodej słuža. Podpjeru su přeco jenož tajcy dóstali, kotřiž su so w serbšćinje prócowali a nadźiju zbudźili, zo něhdy w Serbach a za Serbow skutkuja. Tak so nahromadźene srědki derje nałožuja. Wěrno wšak je, zo su někotři dóstatu připomoc a swoju narodnu a dźaknu přisłušnosć zapomniwši so wot swojoho naroda wotwobroćili. Tola su to zrudne wuwzaća, kotrež nam njesmědźa zadźewać za nuznu narodnu wěc skutkować; skerje maja nas wabić k ćim wjetšej horliwosći a woporniwosći.

Po zapodatej próstwje je Budyšske wokrjesne hejtmanstwo Towarstwu Pomocy naspomnjenu domjacu zběrku bjeze wšoho přizwoliło, a to w hamtskim hejtmanstwje Budyšskim, Kamjeńskim a Lubijskim, kaž też w městach, w tutych stronach ležanych. Zběrka smě so wotměć wot 15. oktobra hač do 30. novembra toho lěta.

Při tom změjemy wosebje na slědowace dypki dźiwać:

1. Zběrańske listna maja być wot přisłušnych zastojnstwow kołkowane.

2. Zběrać smědźa jenož spušćomne wosoby. Šulerjo, też wjetši, su wuzamknjeni.

3. Zběraćeljo maja wopismo wot Towarstwa Pomocy wustajene a wot přisłušnoho zastojnstwa kołkowane při sebi měć a na požadanjo so z nim wupokazać.

Nětko prosymy horliwych Serbow a přećelow studowaceje młodźiny wo pomoc. Poskićće so serbskim towarstwam abo njeposrědnje swojomu knjezej fararjej jako zběraćeljo! Po připadże zběraćel — hdyž je joho dźěło wulke a hdyž sebi přeje — dostanje skromne zarunanjo.

Cyły serbski lud pak prosymy należnje, zo chcył w narodnej lubosći spominać na potrjebnych serbskich studowacych. Pomhajće, lubi Serbja, potrjebnym serbskim swójbam, kotrež njedźiwajcy hubjenych časow swojich synow na šule sćělu a jich tak swojomu ludej wěnuja! Wopruja wjele za swój narod! Zadźewajcy njerozomej, kotryž to hinak posudźuje! Ličba studowanych Serbow je dosć mała. Mamy so ze wšěmi mocami wo dosahacy studowacy dorost starać. Tuž woprujće, Serbja, zwólniwi po swojich mocach, hdyž was posoł Towarstwa Pomocy wo to prosy! Pomhajće z tajkim jubilejnym darom twarić a zwěsćić přichod swojoho serbskoho naroda.

---

kolena — přetož, o dźiw. Běły rubičk je cyle krawy — swjate woblatka su też cyle krawe a krawja přecy dale. Woněmjeni hladachu wšitcy na wulki dźiw a modlachu so pod sylzami. O, kajka lubosć Boža! Bóh na spodźiwne wašnjo pokaza, zo je přecy mjeze swojimi, zo by jich škitał.

Mjez tym hač w cyrkwičcy Bohu so dźakowachu, hrožeše jim z nowa njezbožo. Arabojo běchu so z jich stróželow zhrabali. Hańbowachu so, zo su před tak słabej horstku křesćanow cofali. Zawróćichu swoje wójsko a podachu so ze zasakłej njemdrosću z nowa na wojowniščo.

Křesćenjo běchu pak nětko hišće z wjetšej zmužitosću a dowěru napjelnjeni. Wědźachu, zo bě Bóh jich pomoc a zo je mjez nimi. Woni prošachu měšnika, zo by krawjace woblatka do ruki wzał a na najwyššim skhodźenku w hrodźe je při wojowanju jim dele pokazował. Radlubje dopjelni měšnik prówstwu. A woni wojowachu z tajkej zmužitosću, kaž by samo njebjo za nje wojowało. Za někotre hodźiny hižo leżeše wojowniščo posyte z njepřećelskimi ćełami a zbywacy ćeknychu z hrózbnoho bitwišća.

Nětko pak, hdyž běchu sebi před njepřećelom dospołnje wěsći, rěkaše, ważne prašenjo rozsudźić: Hdźe dyrbja so nětko krawjace woblatka donjesć? Kotre město, kotra cyrkew, kotra wosada dyrbi tutón swjaty pokład dóstać? Kóždy běše hinašoho měnjenja a tak nasta khětro rozrěčowanjo. Jedyn wyšk wujedna na cyle mudre wašnjo: „Nochcemy so wadźić, moji lubi, z tym njećešćimy Boha na žane wašnjo — Boha, kotryž je naše prówstwy a přeća tak žohnował a wobhnadźił! Přewostajmy jomu samomu, hdźe zechce tutón pokład zapołožić!"

Wšitcy běchu z tym spokojom. Po zhromadnej modlitwje zhromadźichu papjerki, na kotrychž běchu mjena městow a wjeskow napisane. Potom losy ćahachu. A hlej, na njej stoješe město Darroca, domizna měšnika, kotryž běše přežohnował tute hostije. Trójcy bu lós ćehnjeny — a kóždy raz stoješe na papjercy Darroca.

Njemóžachu so hišće prawje spokojić. Přiwjedźechu młodoho wosoła, cyle měrne skoćo, kotryž njebě hišće nihdźe přišoł, tuž nihdźe ani pućika njeznaješe, ani wjeski, ani města. Na tute skoćatko położichu spodźiwne hostije a dachu jomu hić swój puć kaž zechce.

Někotři měšnicy kročachu za nim ze zaswěćenymi swěčkami. Procesijón ćehnješe nimo wsow a městow, přecy dale. Ze wšěch kónčin naběža so lud, přetož dźiw roznjese so bórzy daloko a šěroko. Wšudźom bu ze wšěmi zwonami zwonjene a syły ludu klečachu na pućach před Najswjećišim. Tam a sem pytachu wosoła přez dobru picu pohnuć pola nich wostać, tola podarmo. Swěrne skoćo njepohlada na ničo a khelpaše swój puć měrnje dale — hač dóńdźe do města Darroca! Přez město kročeše runu smuhu k jenej cyrkwi, přestupi próh, padny na zemju — a wumrě! Potajkim njesmědźeše, po tym hač běše Kralej wšěch kralow słužił, žanu službu za človjekow wukonjeć.

Bórzy bu město Darroca hnadowne město. Mnoho ludu modleše so Jězusej w krawjacych hostijach.

Daj Bóh zbožo k zdobnomu skutkej a žohnuj dary a daričelow!

Serbski Sokoł woswjeći dźesatu róčnicu.

Njedźelu, 9. nazymnika, před 10 lětami je so w Budyšinje założiła serbska narodna organisacija „Łužiskoserbski sokołski zwjazk". To so wě, zo naš „Sokoł" njepřeńdźe tutón fakt, bjez toho, zo by tutón podawk hódnje woswjećił. Swjedźeń 10. róčnicy założenja sokołskeje organisacije je postajeny na 26. novembra. Woswjećenje róčnicy zahaji swjedźeńska zhromadźizna, kiž so wotměje hižo popołdnju 1/24 hodź. w „Serbskim Domje". Zhromadźizna zmėje raz swjatočnosće. Zwjazkowy načolnik Jan Měškank zmėje přednošk: „Čełozwučowanjo a narodne wužiwjenjo." Dalši program popołdnišeje zhromadźizny pjelnja narěče, postrowy, zbožopřeća jednotliwcow a zastupjerjow spřećelenych organisacijow. Zhromadźizna je postajena za sobustawy našeje organisacije. Wječor wot 1/28 hodźin wotměje so potom na salomaj „Krony" wulki sokołski swjedźeń (sokołska akademija), kiž ma być mócna manifestacija serbskoho Sokołstwa. Program budźe wubrany.

Hłowny dźěl programa tworja zwučowanja. Wustupi sławne Póznańske drustwo z prostnym předstajenjom na Póznańskim zlěće l. 1929. Prostne je zestajał a je nawjeduje br. Arnošt Bart (młódši). Drustwo narańšoho wokrjesa zwučuje jubilejne symboliske prostne pod nawjedowanjom br. Měrćina Mjeltki, kiž też rytmiske zwučowanja sotrow Budyskeje jednoty nawjeduje. Zwjazkowe narjadowe drustwo zwučuje na prěkušu pod nawjedowanjom br. Měrćina Mjeltki. Originalnu hudźbu k prostnym a rytmiskim zwučowanjam, kaž też rěčnomu khórej je złožił naš sokołski bratr mištr Bjarnat Krawc. Zwjazkowy starosta br. Jakub Šajba zmėje swjedźeński přednošk. Br. Jan Skala přednjese wot njoho zbasnjeny swjedźeński prolog. Br. Pawoł Jenka-Mikowski přednjese solospěwy. Radwořska „Hudźbna jednota" pod dirigentstwom br. Michała Nawki budźe spěwać. Poskići so symboliski wustup z rěčnymi khórami, kiž je zbasnił a zestajał br. Pawoł Krječmar. Předstaji so swjedźeńska scena. Malešanska sokołska hudźba budźe piskać. Tole budźe we hłownych rysach program wulkoho sokołskoho swjedźenja w „Krónje". Zawěsće, nichtón njemóže rjec, zo je přewbohi a překhudy. Wopytajmy tuž wšitcy tutón wuznamny swjedźeń serbskich narodnych prócowanjow. Sokoł sebi to swěru zasłuži.

Swjatočne wotpołoženjo wěčnych slubow w klóštrje „Porta coeli".

Po pjećich lětach klóštrskoho zwučowanja bě přišoł za mnohe sotry cistercienskoho rjadu, dźeń, na kotrymž móžachu so slubić ze swojim bójskim nawoženju na wěčne časy. Běchu to sotry z klóštrskim mjenom: Sotra Ludmila, sotra Hańža a sotra Wórša. Prěnišej stej rodźenej w Češkej, sotra Wórša pak rodźena Hańža Wićazec z Khrósćic. Swjatočne wobrjady wukonješe najd. knjez prelat z Hohenfurta.

Tute tři sotry zastupichu w lěće 1925 do klóštra. Běchu lěto z kandidatkami, t. r. njesłušachu hišće do klóštrskich sotrow a khodźachu we swojich wšědnych drastach. Za lěto buchu swjatočnje zadrasćene a wotpołožichu wšu zemšku pychu. Nětko započinaše so za nich tak mjenowane něme lěto. Móžachu mjez sobu powědać, nic pak z druhimi sotrami rjadu, jenož z hnadnej knjenju. Po skóńčenju němoho lěta wotpołožichu t. mj. jednore sluby. Móžachu sebi hišće přemyslić, hač su za klóštrske žiwjenjo powołane. Tři dalše lěta mějachu hišće čas k pruhowanju. Při skóńčenju pjatoho lěta wobdźělichu so při swjatych exercicijach. Dźeń 27. winowca běše za nje najwažniši: slubichu, zo ženje wjacy z klóštra njewustupja a słuža we swjatej čistosći, dobrowólnej khudobje a posłušnosći Bohu a klóštrej.

W klóštrje „Porta coeli" su mjez 31 sotrami dźesać Serbowkow. Hač do 40 móža jich tam zastupić. Bóh dał, zo bychu hišće mnohe serbske knježny namakali powołanjo za klóštrske žiwjenjo!

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Swjaty Wótc je rozsudźił, zo smědźa před krótkim w Indiskej z błuda Jakobitow do klina katolskeje cyrkwje wróćo stupjeni biskopja swoju biskpsku hódnosć wobkhować, dokelž dyrbja so duchowne swjećizny jako prawe připóznać. Jakobitojo dźělichu so před 400 lětami wot cyrkwje; dźensa liča na 400000 sobustawow.

Pólska. Prěni pólski statny president je był Ignac Józef Paderewski, swětasławny wirtuos na klawěrje. Wutoru, 18. t. m., je wón dokóncił 70. lěto swojoho žohnowanoho žiwjenja. Wón přebywa najwjacy w Americy, hdźež je jara woblubowany. Wón běše też wulki přećel zemrětoho presidenta Wilsona. Tukhwilu puću je wumjełc po Americy a wotdźeržuje tam wjele koncertow, z kotrymiž sebi wěsće rjany pjenjez zasłuži. Swoje zamoženjo je wostajił we swojej domiznje, hdźež je wšelake spomožne wustawy założił, kaž na př. konservatorij we Waršawje, kotrohož prěni president wón też běše. Městej Krakowej dari wón wulkotny mjedźany pomnik krala Władisława Jagiella, přewinjerja křižakow, najwótrišich přećiwnikow stareje Pólskeje.

Pólska ma swoju katolsku universitu w Lublinje. Jeje tukhwilny rektor je msgr. Krušynski. Polacy su hordźi na swoju privatnu universitu. Maja we njej čistu katolsku šulu, žadyn žid tam njeje, je to derje za studentow. Na wšěch druhich šulach mrowi so ze židami, kotřiž dźensa cyle hinak wustupuja kaž tehdom, hdyž pod Kaziměrom Wulkim z prošerskim brěmješkom do kraja přińdźechu, ćěkajo z Němskeje, hdźež jich tehdom přesćěhachu a zabijachu. Jenož Lublin je čisty wot židow. Wězo napołoža tajka wysoka šula katolikam wulke ćeže na ramjenja. Zamołwići za dokhody su wšitcy biskopja zhromadnje.

Lětsa dósta Pólska hnydom tři nowe měšniske seminary. Hněznjanski seminar dosahaše lědma za 30 studentow a jich wučerjow. Nětčiši kardinalprimas wutwari jón z amerikanskej podpjeru dokładnje, tak zo móže nowotwar nětko 120 studowacych z jich profesorami zaměstnić. Z dobom přewjedźe kardinal nowy porjad studijow. Bohosłowcy studuja nětko jako zawod 4 semestry filosofiju w Hněznje a po wotpołoženju filosofiskoho pruhowanja (philosophicum) přestupja na Póznjanski seminar, hdźež maja dalše šěsć semestrow theologiju studować. — W Póznanju je knjez kardinal hišće druhi wulki seminar natwarił a to za tajkich duchownych, kotřiž chcedźa so wěnować duchownomu zastaranju Polakow we wukraju. — Alumnow je we woběmaj seminaromaj 137 a to w arcybiskopskim duchownym seminaru 108 a w seminaru za wukraj 29 studentow. Kóždy alumna dóstanje swoju samsnu stwičku. W konvikće, hdźež su gymnasiastojo zaměšćeni, dóstanu starši khowancy z hornich gymnasialnych rjadownjow po dweju jenu stwu. prěnje lětniki bydla a spja zhromadnje. — Dalši wulki seminar je Čenstochowski biskop msgr. Kubina w Krakowje natwarił a to při starosławnym Wawelu. Tónle nowy seminar je cyle wuznamny twar z dwěmaj poskhodomaj. Je wudebjeny z wulkej ličbu postawow swjatych wukhadźacych z pólskoho naroda, a wuznamnych kralow a duchownych wjednikow stareje Pólskeje, kaž na př. Pětra Skargu, priora Kordecka z Čenstochowa a druhich.

W Jendźelskej přestupi před něšto tydźenjemi lord Tiverton do katolskeje cyrkwje a woženi so z wosobnej a jara pobožnej katolskej njewjestu.

Irlandska. Tele dny zemrě we 80. lěće žiwjenja lord Pierre Charle de Lacy O'Mahoney, načolnik najstaršeje a najsławnišeje swójby irlandskoho zemjanstwa. Wón wukhadźeše z rodźiny Briona Bora, rjeka a wulkoho krala, kiž w lěće 1014 z Iriskeje rubježnych Danow wuhna, kotřiž

běchu so z mječom Jendźelskeje a Iriskeja zmocowali. Lord O'Mahoney njeje nihdy zapomnił na sławu swojich prjedownikow a nošeše „kilt", narodnu drastu swojich prawótcow, hač do smjerće. Mócna běła broda debješe joho wobličo a dawaše jomu wuraz staroho patriarchi a wuznamnoho człowjeka.

Japanska zarjaduje powšitkowne ličenju luda. To njeje tak lohka wěc, dokelž njewobsedźi dźěl krajnoho wobydleństwa stajnoho wobydlenja. Zapisowanjo luda započina so tohodla w prěnjej hodźinje w połnocy. Wšě kućiki a khowanki dyrbja so kedźbliwje přepytować. Jara wjele wosobow pyta wukhow w starych rozpačenych štomiskach, w starych křinjach, w poddróznych wodowych rołach a štó wě hdźe hišće. Socialne wobstojnosće japanskoho luda njejsu potajkim dźensa hišće jara różowe.

Najsławniši spisowaćel Zjednoćenych Statow Ameriki, Levis Sinclair, dóstanje lětuše literarne mytowanjo Noblowe. Levis Sinclair je 45 lět stary a je jara njeměrne žiwjenjo wjedł. Wukhadźawši ze stareje lěkarskeje swójby, wopisuje wón rady lěkarske žiwjenjo. Wón studowaše na universiće w Yale, běše potom wrótnik jeneje twornje, dojědže — so skhowajo mjez tworami a měchami namórskeje łódže — do Panamy a wjedźeše tam putniske žiwjenjo połdra lěta dołho bydliwši w khuduškej khalupcy při brjozy Ćichoho Oceana. Potom pućowaše přez cyłu Ameriku a wulke dźěle Europy. Lětuše Noblowe myto dósta wón za swoje poslednje dźěło „Martin Arrowsmith", w kotrymž mištrscy wopisuje jomu derje znaty swět lěkarski. Levis je prěni Američan, kotryž dóstanje literarne mytowanjo Noblowe. Druhich mytowanjow Noblowych su Amerikanojo hižo na wšě dźewjeć dóstali: 4 za prócowanja wo swětowy měr, 2 za dźěła we fysicy, 1 za chemiske a 1 za medicinske dźěła.

Towarstwowy powěstnik.

Drježdźany. Serbjo w Drježdźanach a wokolinje so na serbske kemše njedźelu 30. novembra rano we 8 hodź. w Taschenberg-Palais-Kapelle wutrobnje přeprošuja. Kóždy je winowaty, so wobdźělić.

W nakładze towarstwa swj. Cyrilla a Methoda je wušła kniha:

Pućowanske dopomnjeńki

z krasnymi wobrazami.

Spisał J. N.

Płaćizna: Za sobustawow tow. ss. Cyrilla a Methoda: **0,90 hr.,** za njesobustawow: **1,50 hr.**

„Krajan" 1931 je wušoł!

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk. 711.—714. z Budyšina: Michał Žur, Madlena Opicowa, Madlena Kopryjowa, Madlena Kubicowa (tach. kubło); 715. z Annaberga: Hańža Dejec; 716. 717. z Khrósćic: Jakub Křižank, Marja Dinarka; 718—720. z Worklec: Jan Bik, Pětr Wjeńka, Mikł. Brězan; 721.—723. z Hórkow: Jurij Hejduška, Mikławš Hicka, Jurij Paška; 724. 725. ze Smječkec: Jurij Pječka, Marja Delanowa; 726. z Wudworja: Jakub Cóška; 727. z Prawoćic: Jurij Wićaz; 728. z Kopšina: Wily Brycka; 729. Bóšic: Michał Rjek; 730. z Jaseńcy: Madlena Cóščyna; 731. z Łuzća: Jakub Brojeŕ.

Dobrowólne dary za duchownski dorost.

Kk.: Hańža Dejec z Annaberga 1 hr.; Michał Žur z Budyšina 1 hr. Porjedźeńka z tydźeńšoho čisła „K. P.": N. N. z Khelna nic 2 hr., ale **3** hr.

Wične płaćizny		w Budyšinje 15. nov. 1930	w Kamjencu 20. nov. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	12,00—12,30	11,90—12,00
Rožka, nowa	50 „	7,25—7,50	7,25—7,50
Ječmjeń	50 „	9,00—9,50	8,50—9,50
Ječmjeń, nazymski	50 „	—8,00	—
Wows	50 „	7,00—7,50	7,00—7,50
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	1,80—2,50	—2,00
Butra	1 „	3,40—3,60	3,20—3,20
Syno, nowe	50 „	—3,00	2,25—2,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	1,00—1,20	—1,20
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	18,0—2,00	—1,00
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—2,50
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	20,50—21,50	—27,0
Ržana muka, 60 %	50 „	—13,00	13,75—14,0
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,50	4,75—5,00
Ržane wotruby	50 „	—5,50	5,00—5,75
Jeja	1 štk.	0,16—0,17	—0,14
Prosata	1 štk.	13,00—25,00	19,00—25,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 17. novembra 1930.

Woły: 129. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 54—59 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 45—52 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 41—44. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 36—40. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 291. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 54—57. 2) Połnomjasne, młódše 50—53. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—48. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 415. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 47—50. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 55—58. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 40—44. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 44—51. 5) Mjenje a špatnje picowane 30—36. 6) Husumske z pastwy 26—30. **Ćelata:** 668. 1) Najlěpše wukormjene 70—78. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 63—68. 3) Špatne 55—62. **Wowcy:** 736. 1) Młódše a stare, wukormjene 60—65. 2) Starše wukormjene 50—57. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 42—48. 4) — . **Swinje:** 3578. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½lět stare 63—64. 2) Wukormjene 61—63. 3) Mjasne 59—60. 4) Špatne 56—58. Rancy 52—57.

20. novembra 1930.

Ćelata (387): 1) 75—80. 2) 68—74. 3) 60—66. 4) — .

Gardiny, vitraže, zaweški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu
Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**
Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.
Danimy pjenjezy nanajlěpje.
Telefon 3506 a 3507.

„Krajan" 1931

je wušoł a je dóstać w Donnerhakec ćišćeńi kaž też pola kk. dowěrnikow „Katolsk. Posoła" za 80 pjenježkow, z přinjesenjom do domu přez dźěći z małym přirażkom

Z tutym wozjewjam česćenomu wobydlerstwu **w Khrósćicach a wokolinje,** zo wukonjam wot nětka

sedłarstwo a druhe dźěła,

kaž na přikład wutykanjo stólcow a podobneje nadoby. Też sym zwólniwy, česćene woteběrarstwo domach posłužować.

Pawoł Šlosar w Khrósćicach čo. 85 B

Dospołne wupředawanjo

prěnjotnych płatowych a bałmjanych tworow dla spuščenja etažowoho wobkhoda.

Płaćizny su wo 20—25 % znižene.

Hilger, Lotzestr. 20

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchef a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Jězdne koła, wobručowy gumi, přisłušne dźěle płaćizny hódne pola Br. Thomas, Budyšin, Kamjeńna dr. 16

Jara rjane, běłe, njedrěne **husace pjerjo** ze wšěm moškom, punt 5,20 hr. poruča **Moric Kunath** w Brětniku (Bretnig), hornja wjes.

Nawěštki w „Katolskim Pósle" maja stajnje wuspěcha!

Swjedźeń 10 lětnoho wobstaća

swjeći

Łužisko-Serbski Sokołski Zwjazk

26. novembra 1930

w zalomaj „Krony" w Budyšinje.

Poskićamy

sokołsku akademiju

Sokołska hudźba / Wurjadne zwučowanja / Swjedźeńska narěč / Rěčny khór / Spěwy

:: Narodna scena ::

Započatk 1/2 8 hodź. Zastup 1 hriwnu.

Je hotowa kupjena drasta woprawdźe wo tuńša, hač po měrje šita? **telko**

Zo bychmy lutowali a tola też derje zdrasćeni byli, dyrbimy

po měrje šitu drastu nosyć!

Najnowši fason! **Najlěpše dźěło!**

Dźensišim wobstojnosćam přiměrjene jara potuńšene płaćizny.

Krawski mištr Jan Rjeda w Jaworje

pola Kamjenca. Telefon: Pančicy 280.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken) w jara přiměrjenych płaćiznach

Pawoł Korn, Budyšin

Hošic hasa 21

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe"

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje, přichodneje maćerje a wowki

Hany zwud. Hajdanoweje we Wotrowje,

kotruž je Bóh we wysokej starobje 84 lět 6 měs. 4 dny po krótkej khorosći přez wšědne dóstawanjo swjatych sakramentow derje přihotowanu do njebjeskeje wótčiny wotwołał, wuprajamy wšitkim, kotřiž su jej lubosć wopokazali, za nju so modlili a ju k rowu přewodźeli, naš

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

We **Wotrowje a Radworju,** na dnju pohrjeba, 15. novembra 1930.

Hłubokožarowacej

swójbje Hajdanec a Šramic.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss.Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

48. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **29. novembra 1930.** | **68. lětnik.**

Rosujće, njebjesa, sprawnoho!

Z prěnjej njedźelu adventa je so z nowa cyrkwinske lěto wobnowiło. Nowy čerstwy duch wěje, powětr je kaž přemjenjeny. Kermuše su nimo, reje su na někotre njedźele pohrjebane. Naša duša wotuća, a wona dyrbi wotućić, wšak nas swjaty japoštoł tak khutnje napomina: „Bratřa, přibližiła je so za was hodźina, ze spanja stanyć. Přetož nětkle je naše spomoženjo bližše, dyžli tehdom, hdyž k wěrje přińdźechmy. Nóc je pokročiła, dźeń je so přiblížił. Wotpołožmy skutki ćmy a woblečmy so kabat swětła!“ Do najhłubšeje duše dyrbjałe nas tute nutrne napominanjo potrjechić. Nas woprawdźe zbudźić. Njejsmy je někotrežkuli lěto słyšeli, a smy je tola přesłyšeli. Napominanjo běše, kotrež njestupi dele hač do duše, tohodla też žanych płodow njepřinjese.

Kaž druhe lěta, samsne napominanjo, ale kajki budźe lětsa wuspěch? Też nic lěpši dyžli loni a předloňšim? Advent je čas rozpominanja. Wonka staj wětr a žiwjenjo womjelkłoj. Wšo je so skhowało do koruškow a do zemje, zo by w pótajnym a zakhowanym swoje mocy hromadźiło za přichodne naléćo, hdyž potom k nowomu žiwjenju wotući, a jónu pozbudźene so rozwije a rozkćěje w njenadźitej mocy a rjanosći. Tak dyrbi stwórba Boža naša wučeřka być: Nětkle je čas znutřkownoho hromadźenja, dušinoho posylnjenja, zo bychmy sami posylnjeni, kmani byli, też druhich pozbudźić a sylnić.

Kužoł tajkeje mocy dušineje su jitrnje, kotrež so kóždy dźeń nětkle hač do hód wotměwaja. Hdyž smy w tutym nastupanju snadź woliwkli w běhu poslednich „tučnych“ lět, w tym padźe na Boha a na joho swjatu pomoc zabyli, advent 1930 z nowej khutnosću napomina: Twoja najwjetša starosć budź starosć wo twoju dušu. W dźensišim hubjenym hospodarskim času trjebamy Božu pomoc a Boži trošt nuznišo hač hdy prjedy. Njech je to też w našich cyrkwjach a domach Božich widźeć, zo smy žiwi w ćežkich časach. Nuza wući spěwać, njech je pola nas tak. Dokelž nuza njewući jenož so modlić, ale druhdy też zakliwać. Hdyž by pola nas tak było, potom by zlě było.

Jitrnje a swjate rózarije! „Kotrohož sy, knježna, podjała, kotrohož sy, knježna, Hilžbjetu wopytajcy znosyła, kotrohož sy, knježna, porodźiła.“ Njeje w swjatym różowcu žana móc, žane sobučućo, žane napominanjo? Kajka nuza tam, snadź wjetša hač naša, kajka khudoba tam, snadź wjetša hač naša, ale też kajka dowěra do Boha, njeje też ta wjetša dyžli naša?

A Swjate Pismo! Hdyž nětkle w ćichim času swjatoho adventa nochcemy je čitać, hdy dha potom to chcemy? Tuž won ze starych křinow z tymi zešiwkami, kotrež su naši nanojo a naše maćerje tehdom kupili, hdyž je Nowy Zakoń wušoł wot Hórnika a Łuščanskoho přełożeny. Też to je trěbne, nuzne za dušu. Bjez cyroby duša zawutli, wuskhnyje, tohodla dajće ji cyrobu, dobru a krutu, spušćomnu a strowu cyrobu! Bože słowo je tajka najlěpša jědź, najstrowši napoj.

Zažiwmy so prawje žiwje do ćichoho ducha adventskoho, potom nam z njoho wurosće wjesoły duch hodowny. Štóž njesłucha na khutne napominanjo swjatoho Jana křćenika: Metanoete, wobroćće so w pokuće, tón też njezasłyši spěw jandźelow w Božej nocy: Pokoj na zemi človjekam dobreje wole!

Krajan 1931.

Wobaj serbskaj dušnaj pachołaj — Předženak a Krajan — wuhladaštaj lětsa nimale w samsnym času swětło serbskoho swěta. Witamy wobeju ze swěrnej lubosću a z dźakownej wjesołosću. Wšak staj wobaj tak prawaj, strowaj serbskaj pachołaj, z čisteje, serbskeje njeskaženeje krwje, wěrnaj serbskaj Nathanaelaj, na kotrymajž žanoho falša njeje.

To je prěni a hłowny začišć kóždoho Serba, kiž tuteju protykow so přima: z njeju kuka swěrne, swědomite, njesprócniwe narodne dźěło a zasłuža sebi połne dźakne připóznaćo wšoho serbskoho ludu. Tohodla też Posoł jenož swoju narodnu winowatosć dopjelnja, hdyž so woběmaj knjezomaj redaktoromaj za jeju prócu a njewustawace dźěło z horcym dźakom dźakuje.

Při tym njemóže a nochce tutón nastawk w Posole zamjelčeć, zo wot tutoho přisłušnoho dźaka — njech je pola wšědnoho ludu, njech też wosebje pola našich zdźěłanišich Serbow — mało widźi. Hlejće: Njejsće čitali, kak Předženak skorži, zo dyrbi sam cyłu protyku pisać a hišće

za nju po prošenju khodźić a w konjeńcu Serbskoho Domu tydźenje dołho lěhać, dokelž dźeń wote dnja ze swojim waćokom po Serbach dunda, prošo, zo by jomu smilna duša protyku wotkupiła.

A kak je z našim Krajanom?

Tak zlě runje nic kaž z joho bratřikom, ale tola kóžde lěto hórje: zlě je a hórje budźe — so tež tu wotwoła!

Loni ani nastawčka ze strony serbskich spisowaćelow, haj, z cyła z klina serbskoho ludu w Posole njewuńdźe, kiž by tute nowonarodźene dźěćatko do swěta witało a z někotrymi słowami postrowiło, jako by so Krajan něhdźe we pazdźerni abo někajkej wowčerni wokoło Buššeńki narodźił, zo joho kedźbu nimaju!

Tohodla sebi zwěrja lětsa tutón nastawčk na zjawne, zo njeby lětsa zasy Krajan bjez słowčka dźaka a připóznaća do Serbow přišoł, jako by to tak było kaž w Italskej pod Mussolinowym knježstwom, zo so tute dźěćatko narodźić dyrbi, hač swět wo nje rodźi abo nic!

Wězo so tež lětuši „firmowanski kmótr" Krajanowy boji, zo mohł ze swojim nastawčkom pola knjeza redaktora a hišće bóle pola čitarjow do črjopka sebi stupić — na, wšě hrěchi so na swěće wodawaju a dobra wola, Serbam a wosebje Krajanej z tym posłužić, hdyž druha ruka so pjera njepřima — njebudźe so tola hodźeć spisarjej wotriec.

Pro domo — za swoju česć a sławu — njetrjeba dźensa w Serbach nichtó žebrić a łójić a pjero wótřić.

Krajanowy firmowanski kmótr je sebi doprjedy přečitał ze „Serbskich Zynkow" Čišinskoho baseń: Bjez kritiki a poruča kóždomu, kiž tutón nastawk čita, zo sebi runje tak na stronje 97 tosame přečita. Jenož poslednje słowa njech so naspomnja:

Bjez dźiwa, zo hubjenje du wiki
Našich pismow, Serbja, budźće hłowy
Stroweje a mjehkej! Rozkćěw nowy
Wočakujće jenož wot kritiki!

Woběmaj knjezomaj redaktoromaj pak napisamy tute słowa, zo so kritiki njestróžitaj a za zło njebjerjetaj:

Što zatrach će, hdyž mólčke palčiki
Na tebje wótřa sebi zubiki?
Čisń do nich wulki skutk! Hdyž na njón liznu,
Měr změješ Ty a woni — łoskobiznu.

Tón wulki skutk njebudźe druhi, hač zo klětu 1932 hišće rjeńša protyka wuńdźe!

Pisachmy wo njedźaku ze strony serbskich spisowaćelow, zo tak mało do protykow našeju dopisaju. Njeje to sobu najwažniše dźěło za naš wbohi lud, zo so jomu zajimawje spisana protyka k nowomu lětu do ruki da? Njedawno zetkach so ze zdźěłanym Serbom a na prašenjo: Što tu činiš, mi wotmołwi: Mi so doma wostudźi! Kak móže so z cyła rozomnomu człowjekej wostudźić na swěće, w Serbach a to w našim času? Lubi přećeljo! Jeli nochcyće we zymje muchi łójić a pódla spěwać kaž před wójnu wojacy w zanjesenym hnězdźe: Stumpfsinn, Du mein Vergnügen, potom přimajće so tola pjera a pisajće do serbskich časopisow! Serbski lud njeje ženje wjetšu „literarnu baise" to réka wjetši njedostatk na serbskich spisowarjach měł, kaž w nětčišim tak wosudnym času. Mamy Koło serbskich spisowaćelow, mamy konferency, mamy wšoho móžnoho drača, ale nimamy skoro žanych serbskich spisowaćelow wjacy — naša narodna mizera, a tu réči so hišće wo „serbskej inteligency!" Prašamy so: W kotrej służbje a wot koho płaćeny stoji najwjetši dźěł našich zdźěłanych Serbow? To by něšto było za Serbsku Ludowu Radu a Maćicu, zo so raz z tutym zrudnym faktom zaběra!

A nětko, luby serbski ludo! Tež tebi słuša słowo!

Njeboh knjez kapłan Andricki je nam spisał knižku wo Čišinskim. Tam namołwja lud, zo by čitał Čišinskoho a khutnje a raznje staja prašenjo na wšón serbski lud: Serbja, sće Serbja abo nic?

Wotmołwa je jasna: Serbja wjacy njebychu sebi mjeno Serbja zasłužili, nochcyli znajmjeńša wupłody swojich synow čitać a kupować.

Kak stoji z Krajanom? Lětuša hłowna zhromadźizna našoho towarstwa nam zrudne ličby poda, kak mało Krajanow je so loni předało! Tu je kocor zahrjebany, tu tči hłowna wina, čohoždla měješe Krajan 600 hr. škody. To je woprawdźita hańba za naš lud a dyrbi so to jasnje prajić, zo někotromužkuli mjaknje. Redaktor njebywa płaćeny, kóždy nastawk darmo, klišeje darmo a telko, štož je hišće druheje prócy pódla, kiž so njepłaći — wšo darmo a 600 hr. deficita, to je rekord njerody a zasparnosće a tutón rekord naš lud porunjo kóždomu ludej na Božej zemi dobudźe!

Wina tči też w tym, zo so Krajan njeje prawje předawał a ludźom do rukow tłóčił — haj, to je prawe słowo! Praji so też z časami na serbskich klětkach słowo za Krajan? Jeli cyle hłuši njejsmy, mamy tola kóžde lěto swoju „nowinařsku njedźelu" w našich cyrkwjach. Je so tu hižo słowčko rěčało za Krajan? Abo maja jenož druhorěčne protyki a nowiny prawo, tu naspomnjene być? Jenož někotre ličby z Radworskeje zhromadźizny, kak je so Krajan předawał w jednotliwych wosadach: w Kulowskej wosadźe z 2000—3000 Serbami jenož sto Krajanow. Klětu dyrbja tam najmjenje 500 so wotbyć. Też we Wotrowje, Baconju a Zdźěri mohł wunošk lěpši być.

Mamy nětko telko dźěłonjemějerjow. Pósćelće jich na njedźelach po wsach, zo Krajan předawaju! Wšak sće čitali, zo smě so do domu přinjeseny Krajan z małym přirážkom předawać.

Je najwjetši čas, zo my serbskej njerodźe, štož nastupa naše serbske časopisy, raz ze wšej raznosću za kožu dźemy, hewak so sami směšimy před swětom!

Nětko hišće někotre přeća za nowy Krajan 1932 — ze wšej łahodnosću, lubosću a mjedowym jazykom, kaž nas hinak njeznajeće!

Bychmy sebi rad přeli w Krajanu wujasnjenjo, što wobrazy, kiž su jara rjane a dostojne, woprawdźe woznamjenja, pak, zo pod kóždym wobrazom napisane stoji abo lěpje hišće, kaž Předźenak to čini, zo přinjesy Krajan nastawk: K našim wobrazam a tam něštožkuli hišće přispomnja. Lud hewak njewě, što ma před wočomaj. (Zeznam wobrazow je jara skhowany, stoji na 4. poslednjej stronje niže hermankow. Red.) Zawodny wobraz předstaja Swj. Wótca Pia XI. do kamjenja wudypanoho, kaž je joho narodne město Desio swojomu wulkomu krajanej kamjeńtny pomnik stajiło. Hnydom so přispomni, zo je so Swjaty Wótc 31. meje 1857 narodźił, kaž Annuario Pontificio pisa, potajkim nic 31. měrca, kaž na stronomaj 7 a 28 čitamy. Je 261. nastupnik swjatoho Pětra po romskim ličenju.

Wobraz strona 32 předstaja nam bamžowsku Božu mšu 19. měrca k wuprošenju Božeje smilnosće za wbohi ruski lud. Też druhi wobraz předstaja nam to same: syły pobožnoho ludu při tutej Božej mši na swj. Józefa.

Při stronje 48 stojacy wobraz předstaja tak mjenowany stoł swj. Pětra — cathedra st. Petri — z wuhladom na wulki wołtař a zadny wołtař z Berninowej monstrancu. Strona 49 je swjaty row w Jeruzalemje. Rad bychmy nastawk z pjera knjeza arcyměšnika Šołty-Lubijskoho k tomu tudy čitali, kiž je tam był. Też knjez farař Knježk-Mišnjanski zawěsće dopjelni swoje slubjenjo, zo swojomu ludej do klětušoho Krajana napisa nastawk: Pućowanja po mojej Mišnjanskej wosadźe a dopomnjenja na serbske swětne a cyrkwine stawizny w njej. Čohodla so jenož do němskich nowin dopisuje? Wšelake wobrazy kaž strona 52, 54, 55 smy hižo w starych Krajanach widźeli. Wosebje rjany wobraz je na stronje 58, ale tam njestoji, što předstaja. Wobraz při stronje 72 předstaja nam wołtař swj. Jana Nepomučanskoho w Prazy a widźimy rjenje w małym kolesku zaměstnjeny joho njetłajity jazyk. Přichodny wobraz při stronje 73 předstaja nam krasnu klóštrsku cyrkeŵ křižownikow w Prazy. Njech naši Serbja sebi doma k tomu to připisaja, zo njezabudu.

Ke kalendarijej; k woprawdźitej protycy, wuprajamy z nowa přeco za lěpšimi měsačnymi wobrazami. Snadź by

so smilna duša nadeša, kiž je nam zhotowi. Tež bychmy pokročowanjo lońšich krasnych krótkich žiwjenjospisow wuznamnych Serbow klětu zasy postrowili město wječornoho zwonjenja, kiž do farskoho zarjada přima a druhdy na wsach — wo žnje — při najlěpšej woli so dócpěć njehodźi. — Do porjada Božich służbow w Serbach njech so přidadža tež Worklecy, hižo něšporow dla. Strona 26 ma rěkać: W lěće 1930 je zašło . . .

Lubił je so nam nastawk wo wuwiću Zdźěrjanskeje wosady a wuprajamy přeco, zo hišće zbytne wosady sćěhuja, kaž wosebje sławne Khrósćicy — w Budyšskim dźeniku čitachmy před lětami wulki nastawk a Krajan čaka léta hižo. Tež Ralbicy, Wotrow, Róžant, Budyšin su dawno na rjedže. Tež serbske šule mohłe swoje šulske stawizny tudy přinjesć.

Rozhlad po Serbach je wězo zajimawy a dospołny. Tola přejemy sebi zasy tež krótki rozhlad po cyłym swěće, zo maju naši Serbja woprawdźity rozhlad a njeje za nich zady Radworja swět z deskami zabity. Přecy je Krajan tajki rozhlad přinošował a njeboh Wingerowe a Libšowe rozhlady maja sławne stawizniske mjeno, zo zawěsće nětčiši knjez redaktor so njebudže stróžić, w tutych sławnych kolijach kročić.

Parujemy lětsa jako spisowaćela knjeza prof. dr. Krječmarja z Prahi. Prosymy joho, zo by nam klětu zasy podał z wopisowarjow wjesnoho žiwjenja tak krasne pokazki, kaž J. Š. Baarowe: syn, dejeŕ abo kožuch. Tež Wjacsł. Benešowe Třebízskoho wěcy su so wšěm wulcy spodobałe, kaž wjesny Jakubin a druhe. Zdobom běchu tute nastawki, we wubjernej serbšćinje podate, dobre powučenja, kak maja so serbske nastawki pisać. Tuž hišće raz do Prahi nutrna próstwa: njezabudźće přichodnje na nas wbohe khudźinki a pisajće. Snadź dobudźeće nam w Serbach samych naslědnikow, kiž same wěcy přełožuja a w dobrej rěči nam podawaju. Radlubla je njeboh Winger tu wjacy njeje a tež druzy su wotešli — wšo bolostne rany sobu za Krajan. Běchu wšitcy přećeljo Krajanowi a dźe su druzy? Wutroba nas boli, kak naš lud literarnje wusaknje!

Njejsmy hišće hotowi! Stajnje witamy našoho Pawoła Wićaza ze swojimi rjanymi pěsnjemi do Serbow a přiwołamy: njedajće zaprahnyć swojej basniskej žili! Tola nima naš lud wjacy basnikow? Njeje knjez redaktor sam wobhnadźeny basnik? Serbowka Pražska je stajnje basnikow płodźiła kaž dobra serbska matka. Jědźechmy raz w cuzym kraju po železnicy a w jenym kupeju bě woprawdźe dźewjeć žiwych — nic wutykanych — serbskich basnikow. Chcychmy z wjesołosću cyłu karu při Olympje zwrócić, tola žiwych basnikow bě nam škoda. Tuž, žiwi serbscy basnicy, njesmorćće tak dołho we swojich olympskich komorkach — přińdźće na swětło a nowe słónco zeskhadźa a rjeńše pruhi wupřestrě . . .

Tež mnohi čišćeŕski čerćik je so zalahnył do Krajana, hdźež jomu tyje, na přikład str. 58, 5. rjadka wot deleka, ma tam najskerje rěkać: z česću zežiwić a nic z čežu zešiwić. Tajke wěcki wšak so tež druhdźe stanu. Tola, hdyž raz pisamy, chcemy Krajanej połne wjeselo popřeć, zo smě wuznać: žadyn hrěch mi njepopřachu a hórki keluch dyrbjach hač do poslednjeje kapki wudódnić.

Nětko hišće za našich čitarjow naspomnjamy, što tam wšo nadeńdu. Knjez farař Dórnik wopisuje nam swoju farsku wosadu a cyrkeŵ a zawěsće so ličba čitarjow z joho wosady podwoji a změje tam lětsa Krajan w kóždym domje swój skhow. Knjez farař Rjeda wopisuje nam swój „skutk", swój dom. Rad bychmy zhonili, kelko je ze swojich misijónskich pućowanjow po Serbach za swój dom nazběrał, hdyž praji, zo Češa, Polacy, haj njepřećeljo kříža woprowachu: kelko potom joho Krajenjo? Snadź skhowa sebi to za čas, hdyž budźe wšo dopłaćene. Knjez kapłan Cyž, jako wot duchownskeje konferency wuzwoleny spěchowaŕ swj. exercicijow pola nas, je nam wobradźił wopis skutkowanja rjadu Malteziskich. Rad bychmy kupu Malta w Krajanu widźeli, kiž w cyrkwinskich stawiznach lětsa zrudnu rólu hraješe. Snadź z Worklec hišće wuńdźe serbski dom za exercicije a Krajan nam jónu jón pokaza. Zabawnu bjesadu pěstujetej zasy lětsa knjez administrator P. Romuald a naša serbska spisowaćelka. Tež jimaj wutrobny dźak! Njech jimaj hewak třeći w zwjazku, njeboh knjez faraŕ Bjedrich, wuprosy joho dobroho, swěrnoho a tež žortniwoho ducha, zo so naš lud tež dale z nim zetka w Krajanu! Tež „Překlepany" je wot knjeza administratora Domaški.

Dokelž počina rozprawa do šěrokosće zajěć, štož nihdy dobre njeje, hdyž so prawy směr a prawa měra počina zhubować a „swižna smuha" wjacy njeznaje, dyrbimy hišće wšo dalše w Krajanu wuwostajić, hewak mohli hišće wjacy procesow na šiju dóstać, a štó wě, hač by knjez prawiznik Kurjo chcył wšě tute sudniske wujednanja sam wobstarać?

Hišće raz w mjenje serbskoho ludu, kiž Krajan čita, knjezej redaktorej a joho spisowaćelam najwutrobniši dźak, hačrunjež wšitcy wědźa:

Dźaka w swěće njehladaj,
Připóznaća nježadaj!
Hewak w hnéwje zahinješ a w złobje,
Myto skutkow pytaj we wutrobje!
Tuž też za připóznaćom nježada

Otilius z Hólšinow—Radworja
kritikus we wusłužbje.

Politiski rozhlad.

Němske knježeŕstwo

je hač k postajenomu dnjej swój hospodaŕski a financny plan w radźe jednotliwych němskich krajow rozrěčało a přećišćało. Zo by tutón plan so nětk zakoń stał, ma so hišće wot parlamenta přiwzać. Němski parlament je nětkle hač do 3. decembra w prózdninach. K tutomu dnjej maja přihoty za wěste přiwzaćo cyłoho plana dokónčene być! Knježeŕstwo tuž nětkle z jednotliwymi stronami jedna, a to ze wšěmi z jeničkim wuwzaćom komunistow, kotŕiž dźěn zasadnje přećiwo kóždomu namjetej knježeŕstwa wustupuja. Hač dotal słušeše k stronam, kotrež knježeŕstwo wosebje podpjeraja a w kotrychž měješe knježeŕstwo wěstu zapjeru, hospodaŕska strona. Němski justicny minister dr. Bredt k njej přisłušeše. Hdyž němski kancler dr. Brüning zańdźenu póndźelu zastupjeŕja hospodaŕskeje strony, zapósłanca Drewitza, kiž je jeje wjednik, přija, zo by z nim wo knježeŕstwowym hospodaŕskim planje a financnej reformje jednał, jemu Drewitz zdźěli, zo so hospodaŕska strona při žanym knježeŕstwje njewobdźěli, kotrež posrědnje abo njeposrědnje pod socialdemokratiskim wliwom stoji. Dokelž je hospodaŕska strona měnjenja, zo so knježeŕstwo na socialdemokratiju zapjerać pyta, nochce wona tutón kabinet wjacy podpjerać. Zdobom też justicny minister dr. Bredt, kotryž je skhorjeł a tu khwilu w Marburgu přebywa, swoje zastojnstwo žłoži. Tutomu jednanju hospodaŕskeje strony drje nichtón zrozemić njebudźe, kaž je znate knježeŕstwo swój namjet jako cyłk wobhladuje a tohodla zasadu zastupuje, zo so na nim ničo ważniše přeměnić njesmě. Hdyž so nětk samo wšě politiske strony praša a je namołwja, zo bychu tola tutón namjet přiwzałe, a hdyž nětk n. př. su socialdemokratojo zwólniwi, tutón namjet přijeć, njemóže so tola potom knježeŕstwu z toho porokować. Runje tak móže dźěn tutón namjet też němskonarodni abo druzy přijeć. Abo dyrbi knježeŕstwo potom prajić, ně, waše připóznaćo knježeŕstwo připóznać njemóže a dyrbi je wotpokazać, hewak ta a ta strona za nje njehłosuje? Z tajkim wustupowanjom hospodaŕska strona jenož dopokazuje, zo so ji na prěnim městnje njejedna wo stat a joho potrěbnosće, ale wo samsne stroniske zajimy. To pak je njezbožo, pod kotrymž my ćerpimy. Knježeŕstwo chce hač do štwórtka hladać, hač ma pola stronow wuhlady, zo so w semje hospodaŕsko-financny plan přijima. Jeli nic, ma wona wotpohlad, hišće do 3. decembra cyły plan přez nuzowy § 48 postajić a poručić. Potom mělo so wočakować, hač so sejm też přećiwo naložењu tutoho wupuća wupraji.

Napjatosć mjez Němskej a Pólskej:

Lědom, zo je so němsko-češka napjatosć, kotraž běše wosebje přez wótre wustupowanjo přećiwo němskim hłosowym filmam w Prazy nastało, trochu zlehnyła a wurunała, je nowa, wjele wótřiša napjatosć mjez Němskej a Pólskej nastała a so dźeń a bóle přiwótřuje. Najbóle je napjatosć nastała přez znatu Treviranusowu rěč, kotraž je w Pólskej wjele złeje kreje načiniła. Wulke napřećiwne demonstracije běchu wotmołwa. Jedna so tu wosebje wo tak mjenowany korridor a Hornju Šlezsku. Wobej krajaj je Němska přez měrowe wučinjenjo zhubiła. Němska je přez korridor wot rańšeje Pruskeje dźělena a ze Hornjošleszkej wulke zemńske bohatstwa zhubiła. To wězo boli a pali. Tute kraje pak su wot Polakow wobydlene a tuž ma je Pólska za swoje a po prawdźe ji přisłušace a njeje na žadyn pad zwólniwa, je zaso wróćić, haj ani wo tym rěčeć. Tuž je tu lohcy konflikt hotowy, hdyž Němska znowa, kaž nětkle přez pruskoho ministerskoho předsydu Brauna při přidźělenju prawa promocijow wobkhodnej šuli w Königsbergu wupraji, zo tute mjezy žadyn Němc njepřipóznaje. Hdyž je potom w kraju wólbny čas — a wólbny čas je stajnje čas wosebitoho rozhorjenja a powšitkowneje napjatosće — lohcy rozhorjenje wuprasnje a k skutkam přiwabi, kotrež so hewak lohcy njestawaju a wšudźe zasudźuja. Tak drje mamy sebi tež wšelake powěsće wo wótrych wojowanjach při poslednich wólbach w Pólskej Hornjej Šlezskej wujasnić. Wojowanja su, kaž so piše, dwaj woporaj žadałoj. Tola wobaj mortwaj njesłušatej němskim mjeńšinam ale staj přisłušnikaj pólskeje narodneje wobory. Z toho pak wukhadźa, zo je so tola dyrbjało znajmjeńša na woběmaj stronomaj wojować, snadź kaž so to podobnje pola nas mjez nacionalsocialistami a komunistami stawa. Při wólbach su Němcy wulke poraženjo pocerpili a to, kaž při wólbach do sejma, tak tež při wólbach do senata a do šlezskoho krajnoho sejma. Tule porażku w Němskej ćežko začuwaju. Dla wšelakich podawkow před wólbu ma so Němska pola Zwjazka Ludow w Ženewje wobćežować. Němske časopisy wótrje přećiwo Pólskej pisaja. Pólske časopisy runje tak wótrje wotmołwjeja. Z tym pak wobstojaca napjatosć stajnje rosće.

Sokołski swjedźeń a 10. róčnica

łuž. serb. sokołskoho zwjazka.

Dźesać lět su so minyłe, zo bu w Serbach założeny Sokoł. Sokołski zwjazk nochceše tutón swój prěni jubilej bjez wosebiteje wosławy nimo hić dać. Bě swjedźeń połožił na srjedu 26. nazymnika a k njomu přeprosył swojich přećelow.

Rjana črjódka sobustawow a tež hosći bě so popołdnju w 4 hodź. k swjedźeńskej zhromadźiznje w Serbskim Domje zešła. Knjez zwjazkowy starosta Šajba witaše wšěch z radosću, na čož zhromadnje zaspěwachu narodnu hymnu. Knjez Šewčik-Komorowski přednjese ze zapalom baseń, kotruž bě sam zbasnił. W sćěhowacym přednošku „Serbski Sokoł a narodne wožiwjenjo“ rozwi zwjazkowy načolnik knjez wučeŕ Měškank nuznosć ćěłozwučowanja, joho wliw na naše narodne žiwjenjo, kajki nadawk ma Sokoł a wosebje joho načolnicy. Dokładny přednošk přitomnych widźomnje spokoji, štož so tež w žiwym přiklesku pokaza. Na to sćěhowachu naréče a zbožopřeća: za češkosłowakski Sokoł a towarstwo „Adolf Černý“ knjez Wladźiměr Zmeškal z Prahi, za „Ludowu Radu“ a Maćicu Serbsku knjez faraŕ J. Cyž-Hajničanski, za „Domowinu“ knjez faraŕ Křižan-Klukšanski, za Berlinskich Słowjanow redaktor knjez Jan Skala, jako najstarši serbski Sokoł knjez prof. Jan Bryl, za zwjazk „Ratařskoho Dorosta“ knjez Guda, za župu „Handrij Zejleŕ“ knjez Jan Haješ, za „Spěwny zwjazk“ knjez Jurij Słodeńk, za Drježdźanskich Serbow knjez dir. Bj. Krawc. Po tym přečita jednaćel knjez Janak rjanu ličbu pisomnych postrowow a zbožopřećow. Po basni knjeza Pawoła Krječmarja, přednjesenej wot knježny Hanki Nowotnec, skónči so swjedźeńska zhromadźizna dostojnje ze sokołskim „Hój, horje serbski Sokole“.

Wječor w 8 hodźinach wotmě so w salomaj „Krony“ „Sokołska akademija“ z jara bohatym programom. Na započatku přednjese Maleščanska sokołska kapała Słodeńkowe „Hura, bratŕa, zahrimajće“ a hišće druhe přezpolo. Knjez redaktor Jan Skala přednjese na to wot njoho samoho zbasnjeny prolog. Radwořska spěwna Jednota spěwaše jara rjenje „Hory módre“ a „Serbja so do Němcow hotowachu“. Knjez wučeŕ Jeńka spěwaše z přewodom knjeza direktora Krawca „Serbski Sokoł“ a „Pěsk“. Na joho hłosu bě začuć cyły dym, kotryž wot započatka swjedźeńsku salu do mróčeli kura zawaleše, štož je jara wobžarujomne. To bě wěsće tež wina, zo dyrbješe 9. čisło porjada wupadnyć. Jubilejne prostne bratrow a rythmiske zwučowanja sotrow namakachu powšitkowne připóznaćo přihladowarjow. We swjedźeńskej rěči zwjazkowoho starosty knjeza Šajby jewješe so duch Sokołstwa. Pokazowaše na joho ideale: přezjednosć a bratrowstwo. Serbski Sokoł je mócnje postupował, tak zo mamy dźensa 20 jednotow. Serbski Sokoł chce Serbow wumóc z duchownoho wotročstwa. Pokaza na wšelakich přećiwnikow Sokołstwa a skónčnje na swěru k němskej republicy. Rěčny khór pokaza w žiwym wobrazu dobyće sokołskeje ideje w Serbach. Za wóčko a wucho zwjeselaca bě symboliska reja, rejowana wot sotrow, spěwana wot knjeza Jeńki. Radwořska hudźbna Jednota žněješe ze swojimi wjesołymi spěwami wulki wuspěch. Jara dobre běchu předwjedźenja na prěkušu. Po druhich skónči so akademija ze žiwym wobrazom: „Hołd serbskoho naroda Sokołej“.

Łužiski serbski Sokoł smě z hordosću na swoje wuspěchi w minjenych dźesać lětach spominać. Tež srjedowniši swjedźeń bě radźeny a je mnoho připóznaća dóstał. Sokołski duch je wjele pódy w Serbach dobył. Tež my so radujemy sobu ze Sokołom, tola naše wjeselo je a wostanje dźělene. Radujemy so, zo je Sokoł mnohich liwkich dobył ze swojej raznosću a młodostnym dźěłom za narod, wobžarujemy pak jara, zo Sokoł nima wjacy dorozemjenja za najnuzniše, štož je zakład kóždoho naroda: we wěrje korjenjacu póćiwosć. Sokoł drje je w februaru lětsa wobzamknył, zo chce katolsku (hdyž tež nic po mjenje) župu Ćišinskoho wutworić, tola hač dotal, kónc novembra, je so praktiscy jara mało za to stało, tak zo so dźensa prašamy: Chce Sokoł nabožne přeswědčenjo tež připóznać abo nic? Hdyž je Sokoł razny, kaž stajnje wudawa, njech to tež w tutym žadanju, zo bychmy wědźeli, na čim smy. Njech naš Sokoł spóznaje wuměnjenjo, pod kotrymž je so jomu wot wšelakich stron zbožo přało k joho 10. róčnicy.

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Hižo zašłu njedźelu wotmě Kat. Bjesada swoju měsačnu skhadźowanku. Běše to najbóle tohodla, dokelž ma poslednju njedźelu tutoho měsaca hodowny swjedźeń za našu sotrownju być. Kóždy dyrbi pak přileżnosć měć, tež wustaw miłosćiwych sotrow pjenjeżnje podpjerać . . . a k tomu serbsku zabawu wužiwaja. Na Bjesadźe słyšachmy hižo k třećom razej přednošk wo swobodnych mulerjach. Knjez kapłan z tym swoje zajimawe rozpominanja dokónči. Móžachmy so dosć kruće přeswědčić, zo tute potajne zjednoćeństwo nanajbóle přećiwo našej swjatej wěrje so měri. Sława knj. předsydźe za tajke dokładne přednoški. Wuradźowane bu wosebje wo přichodnym założeńskim swjedźenja. Ma być — kaž druhe lěta 2. februara (Swěčk Marije) a to hnydom pola Kralec — hdźež so tež měsačnje skhadźujemy. Wubjerkownicy změja hišće wjele dźěła z dalšim wobstaranjom. Kónc hodownika (28. XII.) so zaso zeńdźemy a to wšitcy — zo bychmy stare lěto hódnje doswjećili.

Z Kukowa. Sobotu, 22. novembra, swjećeše knjez měšćanosta Jurij Bětnaŕ swoje abrahamowiny. Před 50 lětami běše so w samsnym statoku (prjedawša Knježkec

žiwnosć) narodźił, na kotryž bě so joho joho nan, něhduši hejtman na Kukowskim dworje, woženił. Po joho smjerći hospodarješe naš wosławjenc a w běhu časa powoła joho gmejna do wšelakich zastojnosćow. Tak je přez 17 lět sobustaw šulskoho wubjerka a je z wulkej wobhladniwosću a lubosću přecy šulske zajimy k spomoženju šule zastupował. Wot 11 lět sem služi gmejnje jako měšćanosta. W tutej samo na sebi krótkej dobje je so we wsy mnoho přeměniło. Cyła črjóda nowych sydlišćow so natwari a „kinkborg" (Kunigundenberg) runja so nowej wjescy. Wjesna droha bu nowočasnje zwuporjedźena a plestrowana. Kónc wsy debi krasny serbski wójnski pomnik a dotalna pastyrnja (gmejska khěža bu přetwarjena a powjetšena. Lěta dołho je z předsydu sykawskoho zwjazka (do njoho słušeja Kukow, Pančicy, Swinarnja a Jawora) a je wobornej wěcy rad a stajnje służił. Tohodla joho też kapała dobrowólneje wohnjoweje wobory w Marijinej Hwězdźe ze zastančkom přesłapi a hejtman, knjez měšćanosta Bejma z Pančic, wupraji jubilarej w jeje mjenje wutrobne zbožopřeća a přepoda rjany dar. Wězo też gmejna, šula a klóštr so z gratulantami stowaršichu a z darami počesćichu. Tak knježeše wjesoła zabawa w jubilejnym domje w kruhu swójbnych, přećelow a znatych. Žortne hrónčka a dźěćace předstajenja porjenšichu swjedźeńk, na kotrymž ma wězo też mandźelska Marja, rodź. Šołćic z Wotrowa, z kotrejž je na wšě 13 lět zwjazany, wulkoho podźěla. Tak je cenit žiwjeński překročeny a na puću do druhoho połlětstotka přejemy jubilarej, kiž je swěrny čitař „Posoła", ćělneje a duchowneje čiłosće a strowoty a dalšoho Božoho žohnowanja. Tak hišće na mnohe lěta!

Porta coeli.

Hižo někotryžkuli króć je „Katolski Posoł" swojim lubym čitarjam wo ćichim cisterciskim klóštrje „Porta coeli" při stopje Kwětnicy powědał. Njeminje so lětka, w kotrymž bychu też wopyty z Łužicy wo morawske „Njebjes wrota" njezakłapałe; zwjetša su to swójbni a přiwuzni zbožownych wobydlerkow klóštra — wosobinske zwjazki přiwjedu potajkim hošći sem — abo su to pućowacy, kotrymž zhromadny zajim puć do doliny Schwarzawy pokazuje. Tuž dawno hižo „Porta coeli" we Łužicy njeje z cuzym mjenom wjacy a to ćim mjenje, hač dźě też někotrežkuli lěto lube serbske holćki w klóštrskej šuli z češkimi šuleŕkami zhromadnje wuknychu a dźěłachu, so wjeselachu a zhromadnje harowachu. Tuž směmy drje sebi zwažić, zjawnosći wo swjedźenju, jenož we wuzkim kole klóštrskeje swójby woswjećenym rozprawić.

Pjatk, 24. oktobra t. l., bě tomu 25 lět, zo je wysokodostojna hnadna knjeni **M. Józefa Dutschke z Filipowa** z hišće šěsć sotrami swjatočne swj. sluby złožiła. Hižo dawno běchu sotry wšo přihotowałe, zo bychu čestny dźeń duchowneje maćerje radostny připrawiłe a ju ze samoručnymi darami přesłapiłe. Zbožopřeća wuprajichu so na předwječorje swjedźenja. Dźěćace přeća wuklinčachu kaž w dźakownosći napřećo Bohu daricelej wšoho dobroho, kotryž je jubilarku-njewjestu w jeje najzažnišej młodosći k sebi ćahnył a ju tak swěrnje do rjadownoho połowanja a do Njebjes wrotow dowjedł, tak też w nadźiji a prózstwje, zo by Boža předwidźiwosć też dale ju na jeje žiwjeńskim puću z najbohatšimi hnadami žohnowała a něhdy ju k wěčnym wrotam njebjes dowjedła.

Druhe jubilarki: wjeledostojna knjeni priorka **M. Michaela Bjedrichec z Budyšina, M. Constantia Posseltec z Wostrowca, M. Theobalda Wjenkec z Różanta, M. Gabriela Kalla z Glivic a M. Bernarda Wićazec z Prawoćic** buchu tohorunje z najwutrobnišimi zbožopřećemi wosławjene. Sydma z nich **M. Vincentia Schwertnera z Wittiga** w Čechach je přitomnje z priorku we lěta 1920 założenym klóštrje **Allerslevje w Danskej.**

Na samom swjedźenju wupraji duchowny wótc domu, wysokodostojny knjez probst **P. Lambert Kober,** swoje přeća Božoho žohnowanja w krótkej, wutrobnej narěči. — Při wurjadnych klóštrskich swójbnych swjedźenjach zwučena wjesoła bjesada bu přepołożena, zo bychu też tři sotry, kotrež so runje ze swj. exercicijemi na swjatočne wotpołoženjo slubow přihotowachu, při tom pódla być mohłe, a wotmě so potom 30. oktobra z wulosowanjom małych swjedźeńskich darow.

Pilne ruki sotrow běchu wšo możne z jehłami a barbičom wukonjałe, zo bychu wšě družiny ručnych dźěłow wuskutkowałe a wulke a małe wěcy za swjedźeńske blido podawałe. Tak bě wšitko zastupjene, započejo z rjanymi paramentami a cyrkwinskimi šatami hač do pěknje wóčkowanoho pucawka. Wulki zajim zbudźi też rjana ličba klankow, předstajowaca serbsku kwasnu towaršnosć. Mnozy wopytowarjo našoho klóštra z Łužicy dopomnja so hišće kwasa ze serbskich klankow, kiž bě w lěće 1927 na wustajeńcy „Podhoráká výstava" w Tišnowje widźeć.

Porta coeli běše tehdy nimo wjele druhich předmjetow też serbski kwas na wustajeńcu pósłał. Rjane serbske drasty zbudźichu powšitkowny zajim a tak wuprosy sebi Česko-lužický Spolek „Adolf Černý" w Prazy klanki za pozdźišu wustajeńcu w Parizu. Po próstwje tohole towarstwa dari jomu klóštr w lěće 1928 cyłu kwasnu towaršnosć. W Porta coeli pak naprašowachu so hosćo wospjet za serbskim kwasom, a tak zezda so być přejomne, hišće raz tajki kwas „wuhotować", kiž wokrasnješe darowe blido a je nětko hižo w našej klóštrskej šuli wustajeny.

Khowanki pensionata, kaž też prjedawše šuleŕki přejachu tohorunja k jubilejej, dokelž skutkowachu jubilarki zwjetša najprjedy w našej privatnej šuli a potom też w 1913 wotewrjenej hospodarskej šuli. W lěće 1900 su wone swoje wučerske pruhowanjo z dźěła w Sakskej, z dźěła w Bayerskej złožiłe a pućowachu hišće w samsnym lěće 1. oktobra na Morawu do noweje domizny, zo bychu sebi tudy hišće česku rěč přiswojiłe, a w tutym směru swoje pruhowanjo za wučerstwo wudospołniłe. Hdyž bu potom 23. meje 1901 Porta coeli z Marijinoho Doła z 18 knježnami z nowa wobsadźeny, to ćehnjechu dźensniše jubilarki jako kandidatki sobu do klóštra a běchu prěnje, kotrež w klóštrje Njebjes wrota po 120 lětnym přetorhnjenju swj. drastu cisterciskoho rjadu dóstachu.

Hdyž nětko hižo zemrěta wysokodostojna hnadna knjeni M. Michaela Wawrikec, też Serbowka, klóštrske wrota Marijinoho Doła wotewri a swoje duchowne dźowki, mjez nimi 4 Serbowki, do dalokoho Porta coeli wupósła, drje so njenadźeše, zo budźe tónle klóštr za njedołhi čas we Łužicy powšitkownje znaty. Mjez sobustawami konventa je 9*) **Serbowkow,** nimo toho l. 1920 do z Porta coeli wobsadźenoho Allersleva w Danskej 2**) šloj a jena (M. Aleydis Pječkec z Noweje Wjeski) wotpočuje hižo w tudyšim ćichim klótrskim rowniśću.

Přez w lěće 1913 założenu šulu je Porta coeli po Čechach, Morawje a Šlezskej so znaty stał. Rjadownicy, zastupiwši w poslednich lětach do klóštra, su zwjetša prjedawše khowanki pensionata. Póndźelu, 27. oktobra, buchu zaso swjatočne sluby złożene. Dwě z młodych knježnow stej z Morawy, mjenujcy **M. Ludmila Mackec z Vatina a M. Hańža Doležalec** z Kožikovic, třeća je ze Serbow: **M. Wórša Wićazec z Khrósćic.**

M. Theobalda.

*) M. Michaela Bjedrichec z Budyšina.
M. Paula Zelnakec z Kukowa.
M Theobalda Wjenkec z Różanta.
M. Bernarda Wićazec z Prawoćic.
M. Lutgardis Hadankec z Kukowa.
M. Theodora Pjechec z Kukowa.
M. Antonija Brylec ze Stareje Cyhelnicy.
M. Hilžbjeta Nowakec z Łušća.
M. Wórša Wićazec z Khrósćic.

**) M. Roberta Grofic z Koćina.
M. Thekla Skalic z Khrósćic.

Přirunaj też nastawk w zašłym 47. čisle: Swjatočne wotpołoženjo wěčnych slubow w klóštrje „Porta coeli".

Komunistiski redaktor zasudźeny.

W času wólbow wotmě so też w Njebjelčicach komunistiska zhromadźizna. Tam wustupowachu też tući młodnikojo napřećo kat. cyrkwi a Njebjelčanskomu fararjej. Na to přinjesy komunistiska nowina: „Hłós dźěłaćerjow", rozprawu wo zhromadźiznje a też njewěrnosće napřećo tamnišomu fararjej. Pisaše mjez druhim, zo ma tutón na 800 hr. měsačneje mzdy, wyše toho hišće farske kubło a zo dyrbi cyła wosada fararjej darmo dźěłać, mjez tym, zo tutón sebi zaki z pjenjezami natyka. Też jebanstwa su so w Njebjelčicach stałe a farař chce wěc zamazać. Dale so hóršeše, zo farař w cyrkwi napřećo čerwjenym a komunistam wustupuje. Na kóncu rozprawy napominaše Njebjelčanskich dźěłaćerjow k wustupej z cyrkwje. So samo rozemi, zo njemóžachu sebi duchowni tajke počinanjo komunistiskeje nowiny lubić dać. Konferenca knježich duchownych zaběraše so z wěcu a farař zapoda skóržbu napřećo redaktorej. Tutón dyrbješe we swojej nowinje porjedźenku přinjesć tutoho wobsaha: „Njebjelčanski farař 800 hr. měsačneje mzdy nima, kubło je z wjetšoho dźěła přenajate a nichtó we wosadźe njetrjeba fararjej darmo dźěłać. Z překřiwjacymi padami nima ani cyrkej ani farař něšto činić. Zo pak farař napřećo komunistam wustupuje, njezměje jomu nichtó za zło, hdyž wopomni, zo tući joho wosadnych k wustupej z cyrkwje namołwjeju."

Dale měješe so komunistiski spisowaćel Willi Former před sudom zamołwjeć dla křiwdźenja Njebjelčanskoho fararja. Wón bu 27. okt. 1930 wot sudnistwa w Drježdźanach k 70 hr. pjenježnoho khostanja abo k tydźenjej jastwa wotsudźeny. Też dyrbi swój wusud we swojej nowinje: „Hłós dźěłaćerja" po žadanju Njebjelčanskoho fararja za swoje pjenjezy wozjewić. Tak je joho potrjechiło sprawne khostanjo, bychmy sebi přeli, zo wšě nowiny w Sakskej, kiž wo katolskich duchownych a cyrkwinskich zarjadowanjach hanibnje pisaja, tajke sprawne khostanjo potrjechi.

Komunistojo pak sebi zawěsće poražku spomjatkuja a njebudźa wjacy Njebjelčansku wosadu ze swojim wopytom počesćić. Snadź sebi to też wosadni komunistojo, kotrychž je tu bohužel rjana ličba, za wuši zapisaja a so swojich wopačnych nahladow wotrjeknu. To budźe jim jenož k wužitku a cyłej wosadźe k lěpšomu. To daj Bóh!

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Mjez wysokimi zastojnikami Swjatoho Stoła su prócowanja wšelakich wukrajnych a italskich dźenikow wulke spodobanjo sebi dobyli. Tele časopisy namjetowachu, zo by so łaćonska rěč nałožowała jako mjezynarodna a powšitkowna. To dźěn je też Swj. Wótc wjacy króć hižo wuprajił předpisajo reformowanjo łaćonskeje wučby w duchownych seminarach. Duchowny dorost ma so też zeznać z literaturu klasiskeje łaćonsčiny a ma so docyła wjele šěršo rozwučować we znajomnosći rěče, kotraž je hižo přez wjele stow lět zjawna a powšitkowna rěč katolskeje cyrkwje.

Italska wosada Lu, 4000 dušow ličaca, potajkim runja našej Khrósćanskej farskej wosadźe, je w běhu poslednich lět na 500 swojich wosadnych pósłała do Knjezoweje winicy jako duchownych, rjadownikow, klóštrskich knježnow atd. To je 8. dźěl jeje cyłoho wobydlerstwa. Kelko duchownych a knježnow je z Khrósćic a wokoliny w poslednich 20 létach wušło? Kak wjele wopornjwoho ducha a dobroho cyrkwinskoho zmyslenja je naš serbski lud w běhu poslednich lětdźesatkow přisadźił! Też pola nas knježeše mamonismus a materialismus w šěrokich rozměrach. Snano ćežke časy dźensišeje doby zasy wobroćenjo sobu přinjesu. Potom bychmy je z cyłeje wutroby žohnowali.

Českosłowakska. Wołomucske arcybiskopstwo dyrbi štwórty dźěl swojoho wobsedźeństwa statej wotstupić k wudospołnjenju statnych lěsow. To je za stat rjana a praktiska wěc, nimale darmo — pjenježne zarunanjo je cyle njedosahace — wulkotne lěsy sebi přiswojić. Wězo přińdźe też junu za českosłowakski stat hodźina, hdyž budźe dyrbjeć tak lohko dobyte kubła na prawu měru narunać, to budźe potom revers (hruba strona) tohole počinjenja.

Češki spisaćel Jarosław Durych je w nakładźe J. Kuncir w Prazy małe pismo wudał z napismom: „Wuhlady katolikow w Českosłowakskej". Spisaćel nima žanu wulku nadźiju na přichod. Wón piše: „Prěnje pjeć lět po wójnje wojowaše cyła češka zjawnosć přećiwo katolskej cyrkwi. Sćěhwk tychle powšitkownych nadpadow běše wotpad wjacy hač poł milijona dušow do njewěry. Z nich su so hač dotal zasy mało wróćo namakali. Cyłe zjawne pismowstwo stoji pod khorhowju njewěry. Najwjetše starosće čini dźensa katolikam špatny měšniski dorost we wšěch krajach češkeje krony. Tróštne je, zo maja wšelake klóštrske rjady wurjadnje sylny přirostk. Też wot knježeństwa njemóža katolikojo ničo wočakować. Wšě sejmowe strony su (z wuwzaćom katolskich) katolikam napřećiwne. Stat drje tu khwilu katolikow njepřesćěha, tola jich też njepodpjera. Nawopak, hdyž sebi pomyslimy na woprawdźe prošeńske mzdy duchownych a na hobrske pisomne dźěła, kiž sebi stat wot fararjow bjeze wšoho zarunanja žada, njehodźi so wo zajimje stata za katolske zaměry rěčeć. Też přichod je nimale ćěmny. Českomu ludej pobrachuja martrarjo w krewi. Na martrarjach sćerpnosće a khudoby tam njepobrachuje. Wězo stoji přichod w rukach Božich, a nichtó njewě, što so w potajnosći čłowjeskich dušow přihotuje. Boža hnada njeje čłowjeski skutk, ale swobodny dar Boži. Tohodla je Boža hnada naša jenička nadźija.

Němska. Berlinski nuncius je statnomu presidentej Hindenburgej krasnu knihu jako dar Japoštołskoho Stoła přepodał. Je to reprodukcija starych bamžowskich lisćinow z prjedawšich lětstotkow, kotrež buchu tehdom napisane na papyrusowe łopjena. Dale je nuncius přepodał 10000 hriwnow za wopory, přez wulke hórniske njezbožo w Alsdorfje ptrjechene.

Köln n. Rh. Před 50 létami běše Kölnjanska kathedrala skónčnje dotwarjena. Hdyž sebi pomyslimy, zo so zakładny kamjeń k jeje twarej połoži léta 1248, możemy sebi myslić, z kajkej radosću nadrhynscy katolikojo swjatočnosće při poswjećenju wulkotneje cyrkwje wobeńdźechu. Kejžor Wylem I. a nimale wšitcy němscy wjerchojo so na swjatočnosćach wobdźělichu. Lětsa wotmě so jenož krótka swjatočnosć dla ćežkich časow. Na kathedrali maja so wulke porjedźenja stać, dokelž jědojte pluny fabrikskich wuhnjow kamjeń khětro přimaja.

Zapósłane.

(Bjez zamołwitosće redakcije.)

Srjedu 19. novembra bě za šulske dźěći Pančičanskeje kaž też susodnych šulow předwjedźenjo bamžowoho filma. Nowina, šula a cyrkeŵ běchu k tomu přeprošowałe. Mjez druhimi też „Katolski Posoł" wot 22. novembra wo tym rozprawja. Wěcownosće dla njech je też druhomu rozprawjerjej słowčko dowolene.

K bamžowomu filmej běchu šulske dźěći přeprošene. Tola njedóstachu někotre sta šulskich dźěći wšěch starobnych skhodźeńkow, kaž też mnozy dorosćeni, najprjedy žadyn bamžowy film k wočam, ale wšelake „kulturne filmy". Poł hodźiny to traješe, a by hišće dlěje trało, njeby-li jedyn z přitomnych duchownych pola knjeza režiserja so nad tym wobćežował. — Hdyž su šulske dźěći na bamžowy film přeprošene, potom so njesłuša, zo so cyle druhe wěcy předwjedu, wěcy, wo kotrychž nichtó wjedźał njeje, wěcy, kotrychž hódnosć za dźěći móže so jara wšelako hódnosćić. Tajke poskićenja su přesahanja do staršiskich prawow. Za swoje dźěći znajmjeńša bych sebi tajke něšto zakazał. Starši su swoje

dźěći połni dowěry do bamžowoho filma pósłali. Skoro so tajke być zda, kaž bychu zamołwite strony wo to so prócowałe, zo bychu też naše serbske dźěći nowočasne kino ważić a lubować wukłe.

Štož bamžowy film samón nastupa, bě bohužel bjez rozjasnjacoho słowa, a wosta tohodla we wšelakich padach za dźěći njezrozemliwy. Přede wšěm pak by film sebi žadał, najprjedy raz dokładnje přehladany być. Zo so to stało njeje, dyrbimy z połnym prawom jara wobžarować. Katolski nan.

Zaso bliži so hodowny čas, čas wosebitoho kupowanja. Ze wšěch stronow nadběhuja so poskićenja předawacych firmow. Wobhladajmy pak sebi je bliže, prjedy hač jim swoju dowěru přiwobroćimy. Podpjerajmy naše znate firmy, pola kotrychž hač dotal kupowachmy, předewšěm pak dźiće do wobkhodow, kotrež maja w „Kat. Posole“ a „Krajanu“ nawěštki.

Serbski překupc.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 732. ze Šěrachowa: S. S.; 733. 734. z Pozdec: Michał Krawc, Jakub Čemjera; 735. 736. z Haslowa: Jurij Hendrich, Hana Rjenčowa; 737. z Łahowa: Michał Domaška; 738. z Čornec: Jakub Dźisławk; 739. z Baćonja: Jakub Pjech; 740.—742. z Kulowa: Jurij Popjela, Michał Comak, Jurij Wornař; 743. z Now. Wsy; Pětr Kubańk; 744. z Brěžkow: Pětr Šnajdr; 745. 746. z Rachlowa: Pětr Hernašt, Michał Michałk; 747. ze Salowa: Mikł. Šołta; 748.—750. ze Sulšec: Michał Grofa, Michał Šwon, Jurij Michałk; 751.—753. z Koćiny: Michał Korch, Pětr Korch, Mikławš Kral; 754.—759. z Jawory; Michał Budař, Michał Krawćik, Arnošt Šołta, Hana Čórlichowa, Mikławš Rjenč, Pětr Šnajdr; 760. ze Swinafnje: Jakub Pjech; 761. z Kukowa: Mikł. Glawš; 762. z Pančic: Mikławš Kokla.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1118., 1119.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 27. novembra 1930.

Ćelata (713): 1) 68—74. 2) 60—66. 3) 52—58. 4) — .
3) **Swinje** (700): (přez 300 pt.) 1) 64—65. 2) (240—300) 63—64. (200—240) 62—63. 4) (160—200) 59—61. Rancy: 56 - 58.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Danimy pjenjezy nanajlěpje.

Telefon 3506 a 3507.

Gardiny, vitraže, zawěški,
wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr.,
dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe“

Živjenjo Swjatych
na měsac januar
spisał † farař Jurij Libš.
Płaćizna: Za sobustawow tow. swj. Cyrilla a Methoda **40 pj.,** za njesobustawow **60 pj.,**
Dóstanjeće je w **Donnerhakec knihićišćerni w Budyšinje.**
Před šulerskimi wrotami 21.

„Jednota“ towarstwo kat. Serbow,
ma **njedźelu, 30. nov.,**
wječor we 8 hodź.
měsačnu zhromadźiznu
w „Katolskej towaršowni“.
Wšitkich kat. Serbow a sobustawow wutrobnje přeprošuje
předsydstwo.

Sobotu, 29. novembra 1930, započina so

hodowne předawanjo

našich znatych kajkostnych wobućowych tworow. Přizwolamy

30 % spustka
na wšě čorne
šnórowate žonjace črije a stupnje

Swětłobarbojte žonjace črije
we wšěch wudźěłkach a kožach

20 % spustka
na wšě čorne a brune
dźěćace črije
(wuwzate športske)
Žonjace lakowe črije
Brune žonjace črije
ze šnórowanjom a ze spinkami

10 % spustka
na wšě
zymske pjelšćowe twory
mužace škórnje a črije
podšite kožane škórnje
za muži, žony a dźěći.
Škórnje do sněha a za šport.
Dołhe škórnje, też z wuhorkom a k jěchanju

Na znate orthopädiske **Chasalla-twory** přizwolamy mjez hodownym předawanjom **10 % spustka.**

Njezakomdźće tutu přijomnu składnosć a přińdźće bórzy do wěcywustojnoho wobkhoda ze samotnym wudźěłanjom:

Heinrich Mohr

při Žitnych wikach Budyšin rózk Kejžorskeje dr.

Porjedźenja za dźeń tunjo! — Wobkedźbujće naše 5 wukładnych woknow!

„Krajan" 1931

je wušoł a je dóstać w Donnerhakec ćišćeŕni kaž też pola kk. dowěrnikow „Katolsk. Posoła" za 80 pjenježkow, z přinjesenjom do domu přez dźěći z małym přirażkom

Přepołožichmy naš wobkhod na

Hošic hasu 5.

Tam změjemy skład **mukow, wotrubow a picowadłow** wšěch družin.

Nětko kupujemy też w Budyšinje wšě družiny žitow abo wnměnjamy je też na najlěpše picowadła a muki wolijowych wosuchow.

Z najwyššim počesćowanjom

Serbski Hospodaŕ

Ratafske wulkowikowanske tow. z wob. ruk.

Najwutrobniše „Zapłać Bóh!"

wuprajamoj přećelam a znatym za zbožopřeća a dary lubosće, při składnosći naju ***złotoho kwasa*** *dóstate, kaž też knjezej kantorej Andrickomu a joho pomocnikam za spěw při cyrkwinskim požohnowanju.*

W ***Lutowču*** *pola Radworja,*
na dnju 16. 11. 30.

Jan Fórman a mandźelska
Marja rodźena Młynkec ze Zdźěrje.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchoŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

So wróćiwši wot rowa našeje lubeje maćerje, wowki a sotry

Hany zwud. Raboweje z Wětešcy,

kotraž nam w starobje 70 lět 7 měs. nahle zemrě, wuprajamy knjezej kapłanej Hórnikej za husćiše domawobstaranjo, wšitkim, kotřiž při pustym wječorje za jeje dušu prošachu a ju k rowu přewodźachu, wosebje přećelam a nošerjam,

nutrny dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

We **Wětešcy a Budyšinje,**
na dnju pohrjeba, 26. 11. 1930.

Zrudźeni zawostajeni swójbow
Zahonec a Rabec.

Tachant. katolska „Wyšša" a „Natwarjaca" šula w Budyšinje.

Přizjewjenja do wobeju šulow so wot nětka přijimaja a chcyłe so bórzy stać. Předpołožić maja so: narodne wopismo, wopismo jětrow šćěpjenja a poslednje šulske wuswědčenjo.

Za Wyššu šulu z dźewjeć rjadownjami (VI—OI) so štyrilětny wopyt zakładneje šule, **za Natwarjacu šulu ze šěsć rjadownjami** (UIII—OI) sydomlětny wopyt ludoweje šule žada.

Za wobeju šulow je tu **dom za šulerjow.**

Měsačnje ma so płaćić: 15,— hr. šulskoho pjenjeza, 24,— hr. za jěsć a 12,50 hr. za bydlenjo.

W Budyšinje, 26. novembra 1930.

Wjednistwo.

Sym so

w Khrósćicach

zasydlił a wukonjam tudy swoju praksu.

Dr. med. Neumann,
prakt. lěkaŕ a zubny lěkaŕ.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Wróćiwši so wot rowa našeje horcolubowaneje, njezapomniteje mandźelskeje a maćerje

Madleny Měrćinkoweje

rodź. Deleńkec,

kotraž je nam w 40. žiwjeńskim lěće po ćežkej, dołhej khorosći ze swjatymi sakramentami doma wobstarana njenadźicy zemrěła, wuprajamy wšitkim, kotřiž su nas we wulkej zrudobje pokojeli a našej drohej zemrětej na póstwječorach a při pohrjebje w tak bohatej ličbje poslednju česć a lubosć wopokazali, wosebje też nošerjam

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

Na Horje, 27. novembra 1930.

We wulkej zrudobje
Mikławš Měrćink,
dźěći a přiwuzni.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: kapłan Józef Nowak w Budyšinje, Kirchplatz 2. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorčćak čo. 3895.

49. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **6. decembra 1930.** | **68. lětnik.**

„Cyle rjana sy ty, moja přećelnica."

Stojimy we swjatym adventnym času. W tutym času mamy so přihotować na duchowny přikhad našoho Zbóžnika do našich wutrobow, na joho duchowne zasynarodźenjo w našich dušach. Hody nimamy tola jenož swjećić wopomnjećo stawizniskoho podawka naroda našoho Knjeza a Wumóžnika, ale zdobom duchowne zjednoćenjo z nim; mamy so wobnowić a wobkručić a wudospołnić we wěrje a swěrje a lubosći napřećo njomu.

Najlěpje a najrazniso wuči, kaž nam stare paedagogiske nazhonjenjo praji, přikład. Tuž staja nam swjata cyrkew jako stara nazhonita wučefka też we swjatym adventnym času přikład před woči, kak mamy so na duchowny přikhad našoho Knjeza a Zbóžnika přihotować.

Tajki nadobny přikład je Njewoblakowane Podjećo najzbóžnišeje knježny Marije. Što nas tutón jednotliwje wuči wo přihotowanju na hnadowny přikhad našoho Wumóžnika, to dopóznajemy wosebje derje, hdyž sebi wobraz Njewoblakowanoho Podjeća w joho jednotliwosćach bliže wobhladamy a pobožnje jón rozpominamy. Wobraz Njewoblakowanoho Podjeća su křesćanscy molerjo bóle z wutrobu dyžli z ruku molowali — wšo dycha na tutym wobrazu najněžnišu něžnosć.

Kak su křesćanscy wumělcy Njewoblakowane Podjećo najzbóžnišeje knježny předstajeli?

Marija stoji na zemskej kuli, wo kotruž so had wije. Z jednej nohu roztepta hadej hłowu.

To chce nam prajić, zo je Marija hada, djaboła, přewinyła; zo djaboł nima na njej móc ani přez herbski ani přez wosobinski hrěch; zo ani próšk ani ścin hrěcha so jeje duše dótknył njeje. Wona stoji nad zemju, z tym woznamjenjejo, zo je swěta so wotrjekła, wot swěta so wotdźěliła, zo swět ju ničo njestara.

Kajke pokiwy za nas w adventnym času! Jeli dyrbi Zbóžnik w našej duši přijaty być, mamy z njeje wotstronić hrěch a winu. Ćežki hrěch zadźěwa dospołnje přikhadej našoho Zbóžnika, lohki hrěch wobmjezuje joho hnadowne zjednoćenjo z nami. Swěta dyrbimy so wotrjec, wot swěta so wotwobroćić; wšěch njetrěbnych a wyšacych swětnych starosćow so wostajić, wšěch swětnych rozpjeršenjow so zdalować. Z tajkej swětej wotemrětej a wot hrěcha wučišćenej dušu zwěruje so Zbóžnik w duchownym zjednoćenju.

K nohomaj Njewoblakowaneje je położeny měsac.

Měsačk je znamjo přeměnitosće, njewobstajnosće, khabłatosće. Stajnje wón přeměnja swoje wobličo. — Mariji je měsac położeny k nohomaj. To wobswědča nam swěru, z kotrejž je wona swojomu Bohu służiła. Do njoho je wona wěriła, na njoho so stajnje nadźijała, joho z cyłeje duše lubowała — we swětle joho wěrnosćow khodźiła, joho kazni so dźeržała.

Tónle puć dyrbimy też my kročić jako křesćenjo — dyrbimy jón wosebje kročić we swjatym adventnym času. To je ćichi čas, w kotrymž mamy so wosebje skutkam pobožnosće wěnować. Naše wóčko dyrbi złožene być k njebjesam, ke kotrymž su zhladowali sprawni staroho Zakonja lěttysacy dołho, wočakujcy wot tam slubjenoho, w kotrymž dyrbjachu žohnowane być wšitke narody. K njebju dyrbja pozběhnjene być naše duše a wot tam wočakować a sej wuprošować hnady a žohnowanja wumóženja. Bohu dyrbi być přiwobroćeny cyły człowjek, wšitke joho duchowne mocy: rozom w krutej žiwej wěrje, wola we wobstajnym dopjelnjenju Božich kazni a wšitkich winowatosćow, wutroba ze wšitkimi jeje žadanjemi a začuwanjemi.

Do błyšćatoho wodźěwa je zdrasćena postawa Njewoblakowanoho Podjeća, słónco same woblečena, kiž sapace pruhi wusćěła.

Što njeby bjeze wšoho dopomnjeny był při rozpominanju z krasnosću woblečenoho ćěła najzbóžnišeje knježny na jeje přinarodźenu njewinosć, na jeje stajnje wobkhowanu bjezhrěšnosć, na jeje přikładnu pócćiwosć, w kotrejž je wšitke křesćanske počinki pře wšu měru lubowała a na najdospołniše wašnjo wukonjała? Jeje duša běše nanajkrasniša zahrodka, w kotrejž kwětki wšitkich křesćanskich počinkow kćějachu w najluboznišich barbach — tute kwětki ženje njewjadnychu — ženje je mrózy njeskóncowachu. — Tak mamy też my we swjatym adventnym času wobstražować swoje wutroby — před

hrěchom je škitać, wosebje hrěchom zmysłojtosće a nječistosće, swěrnje hladać a hajić čistotu a z njej wšitke druhe křesćanske počinki, kotrež su tak wuzko zwjazane ze swjatej čistotu.

Hłowu Njewoblakowaneje debi błyšćaty wěnc hwězdow.

Tutón wěnc nas dopomina na překrasnjenjo, kotrež je najzbóžniša knježna dócpěła pola Boha swojoho Knjeza; dopomina nas na myto, kotrež bu jej přidźělene za swěrne sobuskutkowanjo z Božej hnadu, za wšitke sćerpliwje znjesene ćerpjenja, za wutrajne dopjelnjenjo winowatosćow, za wšitku swěrnje wukonjanu bohosłužbu.

Kajke myto kiwa nam, hdyž po přikładźe najzbóžnišeje knježny so mamy — hdyž hnadu a lubosć našoho Wumóžnika wobstajnje pytamy — wosebje we swjatym adventnym času; hdyž z joho hnadu pilnje sobuskutkujemy. Tu přińdźe tutón bóžski hósć k nam na wosebite wašnjo swjate hody, zo by naše duše přecy kručišo zwjazował ze sobu a je něhdy wobdarił z wěčnej krasnosću. Króna wěčnoho žiwjenja je slubjena swěrnym: „Budź swěrny hač do smjerće a dam ći krónu žiwjenja.“

Politiski rozhlad.

Nuzowy wukaz.

Zańdźenu póńdźelu je na namjet němskoho kanclera dr. Brüninga němski president Hindenburg knježeństwowe postajenja za zawěsćenjo hospodarstwa a financow po § 48 wustawy podpisał a postajił, zo maja so jako zakoński wukaz wozjewić. To je so wutoru stało. Z tym je knježeństwowy nuzowy program zakónskeje płaćiwosće dobył, bjez wuradźowanja a připóznaća w parlamenće. Cyły tydźeń bě so kancler dr. Brüning prócował za parlamentne přiwzaćo nuzowoho programa trěbnu wjetšinu zwjesć. Tola podarmo. Jeničcy srjedźne a lěwe strony běchu zwólniwe, jón přiwzać. Prawica jón raznje wotpokaza. Z tajkim jednanjom pak sebi samomu a cyłomu parlamentariskomu systemej najwjacy škodźi. Za kóždoho rozomnoho človjeka je tola wěste, zo to njemóže tak dale hić, wosebje na hospodarskim a financnym polu w našim lubym wótcnym kraju. Tu dyrbi so něšto stać a to raznje a bórzy. Zo žana radikalna strona nas z ćěsnosće wutorhnyć njemóže, je drje tež wěste. Přetož hospodarske hubjeństwo wšak so jeničcy na Němsku njewobmjezuje ale je woprawdźe swětowe. Móže dha woprawdźe khutny človjek měnjenja być, zo so tute swětowe hubjeństwo přeměni, hdyž něchtón w Drježdźanach abo w Berlinje z pjasću wo blido dyri, a to poruči, byrnjež wón tež Hitler rěkał? Někotre wěcy snadź, na kotrež mamy w swojim kraju wliw, haj ale powšitkowny nawrót k lěpšomu nic. Nawopak by snadź mohło abo by wšće nastało hišće wjetše šmjatanje a nuza: wojowanjo a ničenjo w cyłym kraju. A što by było z tym dobyte? Tak jednore tute wěcy zawěsće njejsu. A smy přeswědčeni, zo mamy dalokowidźacoho a energiskoho muža w dr. Brüningu na wjeršku knježeństwa. A wón a knježeństwo wšće powšitkowne położenjo lěpje přewidźi, hač je to wšědnomu jednotliwcej možno. Hdyž tohodla tež wšěm joho namjetam w programje jenak njerozumimy, możemy tola přeswědčeni być, zo su nuzne a woprawjene a zo nas někak, haj po času wšće z ćěsnja wuwjedu. Wězo to wot dźensa na jutře być njemóže. A tež tomu zrozemimy, zo dyrbi jednotliwc a to kóždy bjez wuwzaća wopory přinjesć! Hdyž žana druha strona, ani druhi, ani lěpši program a puć pokazać njemóže, dyrbimy potom wšće tutón wot knježeństwa pokazany a postajeny hić. Z hrěchom pak je to potom a to wosebje wot tajkich stronow, kotrež maja stajnje słowo wótčina w hubje, zo w rozsudnych wokomikach wšće cyle khutnje a rozsudnje postupowacomu knježeństwu do khribjeta padnyć a wšo wotpokazać, bjez hinašich a lěpšich idejow. Što dha potom budźe, hdy by so tutón program njepřewjedł. Dyrbi dha nuza woprawdźe hišće wjetša być? Tu so woprawdźe njemóže wjacy žadyn čas zhubić. Dyrbi so jednać. A hdyž nichtón hinaši a lěpši puć njewě, dyrbi so knježerstwowy program přijeć a do skutka stajić, tež a runje tohodla, zo wot kóždoho wopory žada. Hdyž potajkim hinak móžno njeje, dyrbi so to postrowić, zo je tutón program so zakoń stał. Njech so wopokaza woprawdźe tež jako wumožacy zakoń. Njech sćěhuja hišće krute postajenja, kotrež zamjezuja, woprawdźe njewoprawnjeny a cyle njemóžnje wysoki rozměr mjez wupłodźerskimi a wutrjebarskimi płaćiznami, mjez produkciju a konsumom a tež postajenja přećiwo přewysokej dani, přećiwo kóždomu lichownistwu, njech přińdźe z kotreježkuli strony sem a było by to tež někajki krajny abo statny trust. A tam najprjedy. Ale runje tak raznje a bjez smilnosće!

Wo nowe knježeństwo w Rakuskej.

We Winje so podarmo prócuja, nowe rakuske knježeństwo zestajeć. Zwjazkowy president běše krajnoho hejtmana vorarlbergskoho dr. Endera powołał, zo by nowe knježeństwo zestajał, hdyž běše dotalny kancleŕ Vangoin zańdźenu sobotu swoju demisiju zapodał. Tola tež jomu so to njeporadźi, tež po tym nic, zo so prócowaše, knježeństwo zestajeć jeničcy ze zastupowarjow křesćansko-socialnych a tak mjenowanoho Schoberowoho bloka, bjez zastupjerjow domizniskeje wobory. Tuta posledniša je při wólbach a přez nje nimo měry poćerpiła a tež křesćansko-socialnym, kotřiž z wjetša z njej při wólbach dźěchu, khětro poškodźiła. Tuž hladaja tući, zo bychu so zaso wuwinyli. Najskěršo so nětk předsyda narodneje rady dr. Gurtler powoła, knježeństwo zestajeć. Druzy bychu njewotwisne zastojnske knježeństwo postrowili. Tola to zależi nětk na tym, za čož so zwjazkowy president zozsudźi. Njeje to přecy tak jednora wěc, kaž dźěn my to w Sakskej wosebje derje wěmy, hdyž tež tu hižo poł lěta dołho prócowanja du, parlamentariscy knježeństwo wutworić, a to hač do dźensa bjez wuspěcha. Po nowišich powěsćach je so dr. Enderej poradźiło, knježeństwo zestajeć.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. „Jednota“ měješe njedźelu w kat. towaršni měsačnu zhromadźiznu, kotraž běše zasy derje wopytana. Dokelž běše 1. předsyda zadźewany a knjez kapłan nahle skhorjeł, nawjedowaše knjez šolastikus Hejduška zhromadźiznu. Zhromadźizna bu z kěrlušom wotewrjena. Potom měješe knjez šolastikus přednošk wo advenće. Z nim započina so nowe cyrkwine lěto. Wšo znamuje na wočakowanjo přikhadźowacoho Zbóžnika. Wšudźom žadosć za Jězusom. Kemše su wšelako přeměnjene. Pozběhowace su jutrnje, jitnje abo hitnje a kóždy so rad dopomni časa, hdyž rano zahe khwataše na nje do farskeje cyrkwje. Po jara zajimawym přednošku zaspěwachmy někotre znate narodne spěwy a potom nam knjez profesor Bryl něšto z Pátoweje „Čitanki“ čitaše. Tež wo zhromadźiznje „Domowiny“ poda nam wobšérny referat. Wječorny kěrluš derje radźenu zhromadźiznu skónči.

Z Radworja. Zašłu njedźelu běchu naše miłosćiwe sotry wosadnych na zjawne hodowne předstajenjo k Topolinskecom přeprosyli. A žurla běše woprawdźe přepjelnjena. Dosć rjane wjedro a wječorny měsačk běštej dopomhałoj. Porjad běše bohaty a bu hižo popołdnju za dźěći poskićeny. Tež serbskej hrě, a to cyle nowej, wohladachmy. Wudowa Wićazec z Boranec so přeco bóle ze spisowaćelstwom zaběra. Škoda, zo běše spis: „Otilija z Wólšinow“ tak jara přitřihany. Jednotliwe podeńdźenja ćežko pruhowaneje zemjanskeje swójby „z Wólšinow“ so tu tak w skoku pokazowachu, zo tu na biblisku stawiznu „Sćerpliwy Job“ myśliš. Hrali su wšitcy bjez wuwzaća jara derje. Sobuskutkowacym a česćehódnym miłosćiwym sotram wuprajamy za powučacu zabawu kemšacy dźak. Dźěl wuwikowanych pjenjez budźe k hodownomu wobradźenju w našej „hrajkacej šuli“ trěbny. Tuž změja naši najmjeńši hišće raz wulke wjeselo. A tajke jim tež kóždy dorosćeny w tutym khutnym času zawěsće rad popřeje. Swjedźeń je z nowa dopokazał, kak jara

wědźa sebi ludźo njesebične dźěło miłosćiwych sotrow ważić. Derje tak!

Z Pančic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 12. decembra, popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu. Lěkar budźe přitomny.

Z Ralbic. W zašłym tydźenju mějachmy dny nabožnoho wobnowjenja a posylnjenja Wosadny farař, knjez arcyměšnik Žur, běše wosebje žónsku młodosć k prědowanjam w farskej cyrkwi přeprosył. Prědowanja běchu wot póndźele hač do štwórtka, dwójcy za dźeń a derje wopytane. Pjatk běše skóńčenjo ze zhromadnym swj. woprawjenjom. Njech wusyte symjo Božoho słowa bohate płody přinjese!

Z Ralbic. Zaradźenjo maćerjam w Ralbicach so wot nětka hromadźe z Konjecami a Smjerdźacej wot knjeza dr. Bergmanna podawa. Srjedu, 16. decembre so tute rady takle dźerža: W Konjecach $^1/_2$2, w Ralbicach $^3/_4$3 a w Smjerdźacej $^1/_2$4 hodź.

Dobrošicy abo Hórki?

Wjele lět hižo jedna so wo twar noweje šule za dźěći z Dobrošic, Hórkow a Koslowa. Kóždy, kiž wobstojnosće bliže znaje, dyrbi wuznać, zo je wosebita šula za tele dźěći nuzna. Dźěći z Hórkow khodźa do Khróšćic do šule, dźěći z Dobrošic a Koslowa pak do Róžanta. To pak su daloke, wobćežne a za dźěći strašne puće, dokelž wjedu wjele přez kěrki a lěs. Kelko wobuća a drasty dźěći při hroznym wjedrje skóncuja! Kelko šule so njezakomdźi, dokelž stej drasta a wobuće hišće mokrej wot wčerawšoho, abo dokelž su puće ze sněhom zawěte? A šulskich dźěći maš w mjenowanych wsach telko, zo móže so za nich derje wjacyrjadowna šula założić! Tohodla su so też přisłušne šulske wyšnosće w Budyšinje a Kamjencu (Dobrošicy a Koslow słušatej do Budyšina a Hórki do Kamjenca) za nuznosć noweje šule wuprajiłe. Čim bóle by tale nowa šula so witała, dokelž by z njej Róžeńćanska a Khróśćanska so wolóžiła. We woběmaj mjenujcy njedosahaju wjacy rumy a budźe so hewak dyrbjeć přitwarjeć!

Hdyž pak wšomu tomu tak je: čohodla dha so šula njetwari? Z prěnja, dokelž pjenjezy njejsu; z druha pak a předewšim, dokelž ludźo přezjeni njejsu. Jeni chcedźa šulu měć do Dobrošic a druzy do Hórkow. A nětk je šćěpjenca a zwada hotowa. Cyle podobnje, kaž něhdy mjez Čornecami a Baćonjom. Hdyž měješe so tam l. 1836 nowa šula założić, žadachu sebi ju jeni do Baćonja, druzy do Čornec. Komu nětk prawje činić? Tehdy so swětna wyšnosć wo twar sule njestaraše, ale cyrkej. Budyšski tachant měješe tuž rozsudźić, hdźe ma so šula twarić. A wón to też sčini. Ale kak? Kaž sym wot starych ludźi před wjele lětami słyšał, kiž su tehdy žiwi byli, dźěše po sćešcy, kiž z Baćonja do Čornec wjedźe a hdyž na łuku přińdźe, kotraž so mjez Baćonskimi a Čornječanskimi polami rozšěrja, pozasta ze swojimi přewodźerjemi, kotřiž jeni za Baćoń, druzy za Čornecy rěčachu, a praji: „Čisnu swoju měcku runje horje k njebju a na kotruž stronu padnje, hač k Čornecam abo Baćonej, tam so šula natwari.“ A wón čisny měcku. Wětřik pak duješe wot połnocy. Měcka padźe na stronu k Čornecam. A wěc bě rozsudźena. Čornecy dóstachu nowu šulu. A dźěći z Baćonja, Haslowa, Wutołčić a Banec dyrbjachu do Čornec do šule khodźić.

Samsna rozkora nasta, hdyž měješe so nowa cyrkej twarić. Jeni ju do Baćonja žadachu, druzy do Čornec. Dołho so njemóžachu zjednać a tohodla hromadźachu so dary za „cyrkej w Baćonju abo w Čornecach.“ Prjedy pak hač so z twarom započa, dyrbješe so tola rozsudźić. To so skóńčnje sta na zhromadźiznje twarskoho wubjerka w Baćonju. Horliwje rěčeše kubleŕ z Čěškec za Čornecy, měnjo, zo je na tutej stronje wjacy jednotkow a tuž też wjetšeje dawkoweje mocy. Předsyda zhromadźizny pak, k. senior Kućank, stany a praji: „Jednotki njebudźa kemši khodźić, ale duša“ a dopokaza, zo runje Baćoń leži wosrjedź wosady, kiž ma so tu nowa założić. A přećiwo jenomu hłosej wobzamkny zhromadźizna, jenomyslnje, zo ma so cyrkej twarić w Baćonju. Staromu Šmidlej, kiž při mni zady kachli sedźo zhromadźiznje kedźbnje připosłuchaše, kulachu so sylzy radosće po licomaj. Nowa cyrkej bu w Baćonju natwarjena. A kóždy budźe dźensa přidać, zo bě Baćon jeničke prawe městno za nju, dokelž leži wosrjedź wosady. 1889 bu też šula z Čornec do Baćonja přepołožena.

Tola, što ma to z Dobrošicami a Hórkami činić? Zo bychu tule wučbu wužiwali. Při tak ważnej wěcy, kaž to tola twar noweje šule je, njesmě sebičnosć rozsudźeć, zo kóžda wjes jenož na sebje dźěła, ale dyrbi so w křesćanskej lubosći dźiwać na powšitkownosć a hladać też do přichoda z jasnym njestroniskim wóčkom. Štóž pak to čini, dyrbi wuznać, zo nowa šula słuša do Dobrošić. A čohodla pak nic do Hórkow? Njedawno tola něchtón w „K. P.“ (str. 357) nowu šulu do Hórkow žadaše, a to ze sćěhowacych přičinow: 1. dokelž je so Budyšske hejtmanstwo stajało a spjećowało přećiwo nowej šuli w Dobrošicach, 2. šuli w Dobrošicach by hrozył strach, zo by so wot knježerstwa jako simultanska šula postajiła, dokelž bychu so też evangelske dźěći z Koslowa, Lišeje Hory a Dobrošic do njeje zapokazałe, w Hórkach njeje telko druhowěriwych dźěći a tak by šula křesćanski raz zdźeržała. 3. Hórki su wulka wjes, kiž ma swojich skałow dla hišće přichod. 4. Knježa duchowni z Khróśćic bychu lóžo měli w Hórkach nabožnu wučbu wudźělić hač w Dobrošicach. 5. Hórki maja darmo městno za šulu a też tunje kamjenje a 6. Koslow njech wostanje w Róžeńće abo so přizamknje do Ralbic, hdyž wo nowej šuli ničo wědźeć njecha.

Tomu pak dyrbi so napřećiwić: 1. Zo je so Budyšske hejtmanstwo přeciwo nowej šuli w Dobrošicach wuprajiło, njeje wěrno. Nawopak. 2. Knježerstwo też w Hórkach žanu katolsku šulu twarić njebudźe, ale jenož powšitkownu. Šula pak změje w Dobrošicach runje tak derje křesćanski raz, kaž by jón w Hórkach měła. Tón tola też někotre evangelske dźěći z Koslowa, Hórkow atd. přeměniłe njebychu. Naši evangelscy bratřa sebi tola też křesćansku šulu žadaja. A kaž smy runje pola nas z druhowěriwymi w křesćanskej lubosći a přezjenosći žiwi we wjesnym žiwjenju, tak by to też w šuli hinak njebyło. 3. Hórki su drje něšto wjetše, hač Dobrošicy, ale tola nic wjetše hač Dobrošicy a Koslow hromadźe. Po nam předležacym ludličenju mějachu Hórki 222 wobydleri, Dobrošicy 143 a Koslow 105. Hač změja Hórčanske skały wulki přichod, je jara njewěste. 4. Khróśćanscy knježa duchowni budźa w Dobrošicach runje tak rady kaž w Hórkach wučić, haj drje radšo hišće w Dobrošicach, dokelž maja so tam też Bože służby zarjadować. 5. Też Dobrošicy maja darmotne městno za šulu. Pola Hórkow drje to hišće wučinjene njeje? Městno, na kotrež sebi mysla, drje by so dyrbjało najprjedy kupić a runać? A budźe tam woda? Kamjenje drje też ničo dróžše njebudźa, hdyž so šula w Dobrošicach twari. 6. Koslow pak so tola na žadyn pad njesmě na bok storčić, byrnjež něšto mjenši był a traš też khudši. Runje Koslowske dźěći maja najdalši a najwobćežniši puć do šule a do Ralbic njebychu ničo bliže měle a skěrje hišće špatniši puć hač do Róžanta. Kaž je nam znate, njechaja Koslowčenjo zcyła do Ralbičanskeje šule. Maja jenož hišće někotre wobmyslenja dla wučby a prěnjoho swj. woprawjenja. Tola wo to njetrjebaja strach měć. To so wšo namaka a zarjaduje k jich spokojnosći. Telko pak je wěste, zo so do noweje šulskeje wosady zawěsće też Koslow připokaže. Tuž njezakomdźće, lubi Koslowčenjo, nětko sobujednać wo městnosć noweje šule, zo so njebyšće pozdźišo traš kać trjebali!

Čohodla słuša šula do Dobrošic? 1. Dobrošicy leža srjedź załožomneje noweje šulskeje wosady. 2. Budyšske a Kamjencske hejtmanstwo přejetej sebi też nowu šulu do Dobrošić. 3. Šula w Dobrošicach dóstanje rjanu přihódnu městnosć darmo a to na stronje k Hórkam, zo změja Hórčanske dźěći jenož něhdźe 10 mjenšinow a to rjanoho puća. 4. W Dobrošicach maja so też zarjadować Bože służby a po něčim so tam wutwori nowa cyrkwinska wosada. Za

starych a kiprych ludźi z Dobrošic, Koslowa, Lišeje Hory atd. su puće do domu Božoho tak daloke a wobćežne, zo wjele z nich njemóže njedźelskim Božim službam přitomnych być. Tu dyrbi so něšto stać a to runje w Dobrošicach. Dobrošicy leža runje srjedź tejele skoro wopušćeneje krajiny. Su wot wšěch susodnych farskich cyrkwjow 5 km, potajkim dobru hodźinu zdalene, wót Khrósćic, Ralbic a Njeswačidła. A runje katolikoju w namjeznych wsach Njeswačidlskeje wosady žadaja jara za lěpšej składnosću, zo móhli swoje nabožne winowatosće dopjelnić. Hdyž pak so kapałka abo cyrkej w Dobrošicach natwari, potom drje tam tola też šula słuša. Zo so njeby wospětował dóńt Čornečanskeje šule!

Tuž njech sebi wšitcy, kotrychž wěc najprjedy nastupa, wšo derje rozpomnja a w bratrowskej lubosći radu składuja. Kóždy tola njemóže šulu před swojim domom měć. Należnosć pak zajimuje też šěršu našu zjawnosć, wšón naš serbski katolski lud. Tohodla też „Posoł“ dźensa telko wo njej piše. Kaž je wón před 50 lětami twar a nastaćo noweje cyrkwje a wosady w Baćonju horliwje spěchował, tak by wón też w Dobrošicach rady sobu dźěłał na twarje noweje šulskeje a cyrkwinskeje wosady: Bohu k česći a Serbam k spomoženju!

K smjerći knj. dra. Mikławša Rachele.

W Pančicach, 3. hodownika 1930.

W klóštrskej kronicy a w analach Janskich kupjelow budźe mjeno tutoho slachotnoho człowjeka ze złotymi pismikami zapisane. Daloko přez 40 lět je tu we wsy był z lěkarjom, nic jenož z ćělnym, ale też z dušinym, moralnym. Nichtó drje njeje tak hłuboko do wšědnoho žiwjenja wjesnjanow a wokolnych pohladał, nichtó tak nuzu khudych, bědnych a potrěbnych začuwał, hač wón, kiž daloko přez jene człowjeske žiwjenjo do wšěch statokow nutř a won khodźeše a tak lud zezna do swojoho najhłubšoho žra. Tu spózna, kelko ma so tu porjedźić, wotstronić, wustrowić, prjedy hač móže so wo „dobrym serbskim ludźe“ rěčeć. Husto mi skoržeše, kak nakaženy je přez cuzbarske njepočinki, kak přez to ćerpi moralnosć, nabožnosć, narodnosć, haj ćerpja ćělne mocy. Z profetiskim wóčkom wěšćeše zrudny dóńt swojoho tak horcolubowanoho luda, jeli so njezhraba. W Serbskim Sokole widźeše narodnoho regeneratora, jeli so swojeje zasady „Mens sana in corpore sano“ — „Strowa duša w strowym ćěle“ — dźerži.

Joho dobre słowa, pokiwy a rady su wotmjelkłe, joho ert na wěčnje so zawrjeł, joho wutroba přestała bić, kiž so za wšo nadobne a dobre horješe, joho prawica zeskhnyła, kiž šćedriwje dawaše, wo čimž lěwica ničo njezhoni, joho miłe wóčko so zańdźeliło, kiž bě wotbłyšć joho šlachotneje duše, joho nadobnoho karaktera. Samo z joho rozhorjenych słowow, k čomuž měješe druhdy dosć přičiny, přebiwa tamna dobroćiwa mysl, kiž po prawym žanomu człowjekej złoho nochcyše. Je dosć jěrkosće w swojim dołhim žiwjenju nazhonił. Nochcu spominać na tamne hórke hodźiny, dny a měsacy, hdyž započinaše swoje dźěło žiwjenske — mjenujcy Janske kupjele — do skutka stajeć. Što je tehdom wšitko wutrał a přećerpjeł, to jenož joho najbliži wědźa. Joho wutrajnosć, joho dowěra k Bohu, joho njesprócniwosć su skónčnje to krónowałe, na čož móžeše z dosćčinjenjom při wotkhadźe z tuteje časnosće zhladować.

Nic na tym dosć. Też Smječkecy, Marijna Studnja, Kukow a najbóle Pančicy su začuwałe joho dźěławu ruku a daloko sahace problemy, kotrymž je nětko smjerć kónc a mjezy stajiła na wšě časy. Njebudźemy wjacy widźeć patriarchalisku postawu mjez nami khodźić, kiž chcyše we swojim tuskulu při Klóštrskej wodźe měrnje swoje žiwjenjo skónčić. Tola njeda sej sam měra. Joho ženje wotpočowacy duch zaběraše so z wulkimi planami — hač do poslednich dnjow.

Nětk wotpočuje na Khrósćanskim kěrchowje, w ródnej zemi, pyšeny z njewšědnej ličbu wěncow a palmow. Srjedu dźěłachmy so wot luboho přećela z horstku pjeršće, kwětkow, kotrež tak lubowaše. Njeličomne sywy žarowacych přewodźachu joho na poslednim puću zeńskoho dróhowanja. Ze wšěch kónčin serbskoho krajika a němskich wokolin běchu přikhwatali, zo bychu poslednju česć wopokazali njewšědnomu człowjekej, kiž je telko za ćerpjace człowjestwo woprował.

Ničo za sebje, wšo za druhich! Tajkich Pestalozziskich naturow trjebamy w našim sebičnym času, w mamonskej dobje. Joho dobre skutki su zapisane do knihi žiwjenja njewuhasnite a budźa z dobrej wahu we wěčnosći. Joho ćěło je wot nas šło, joho duch budźe hišće dołho žiwy mjez nami. Wo nim płaći woprawdźe słowo: „Patriae inserviendo consumor“ — „W dźěle za lud sym swoje mocy rozbił.“ R. i. p.

„Krajan“ 1931

je wušoł a je dóstać w Donnerhakec ćišćeńi kaž też pola kk. dowěrnikow „Katolsk. Posoła“ za 80 pjenježkow, z přinjesenjom do domu přez dźěći z małym přirážkom

Wokrjesny zwjazk Raiffeisenskich towarstwow we Łužicy.

Zańdźenu njedźelu wotměchu Raiffeisenske towarstwa we Łužicy swoju lětušu hłownu zhromadźiznu w Njeswačidle. Zastupjene běchu wšitke towarstwa: Njebjelčicy, Wotrow, Ralbicy, Worklecy, Wóslink, Baćoń, Radwoŕ, Zdźěr, Wjelkow, Minakał, Łupoj, Rakecy, Njeswačidło, Łahow a Łuh, z hosćom Khrósćanska nalutowarnja. Wopyt běše potajkim jara dobry. Zwjazk ma 1700 sobustawow. Předsyda, knjez kantor J. Šołta z Budyšina, wotewri zhromadźiznu w 3 hodź., postrowi wosebje kk direktora dr. Schellenbergera z Budyšina, generalnoho dir. Wicherta a dr. Krječmarja z Drježdźan, kublerja Křižanka z M. Prahi a zastupjerjow ratarskeje banki a zawěsćenja. W zawodnych słowach pokaza předsyda na čas swjatoho adventa. Naše Raiffeisenske nalutowarnje nimaja so jenož za časne kubła starać a za časne derjemćo swojich sobustawow, ale też za dušine wukubłowanjo. Je trěbne, zo sebi w našim wohroženym času Raiffeisenki swój křesćanski raz zdźerža. Předsyda pokaza dale na nětčišu krisu wosebje w ratarstwje. 1. Ratarstwo ćerpi na pjenježnej nuzy, njeje jomu možno, požčonki z tučasnej wysokej danju zadanić. 2. Ratarstwo ma přewysoke socialne, gmejnske a druhe ćeže. 3. Płaćizny za ratarske produkty su přenizke. W tutej nuzy je wosebje trěbne, zo ćim kručišo we zwisku wostanjemy. Jedyn za druhoho!

Hłowny přednošk měješe knjez direktor ratarskeje šule prof. dr. Schellenberger: Dójny skót, krajny skótny zakoń, mlokowy dawk. Rěčnik pokaza, kak so němske knježerstwo wosebje w zańdźenych měsacach zaběraše, ratarskej nuzy wotpomhać. Wosebite zasłužby ma minister Schiele. Nimo krajneje podpjery pak dyrbi ratarstwo samsneje pomocy hladać. Plahowanjo žita wšak też njebudźe w přichodźe z tajkim wužitkom kaž w prjedawšich lětach, wosebje njedyrbjała so tam rožka plahować, hdyž so hodźi pšeńca syć. Mamy wokoło Lipska krajiny, hdyž jenož pšeńcu plahuja. Město rožki njech so bělčnata (eiweißhaltige) zelena pica syje. To je za dójny skót z wužitkom. Z nazhonjenja pokaza rěčnik na wšelakich přikładach, z kajkim wunoškom je plahowanjo zeleneje picy, přez to potom też njetrjebamy tak wjele wukrajneje picy. Hdyž sebi bur

poměrnje wjacy dójnoho skotu dźerži, ma wjacy mloka. Je pak potom też nuzne, zo mloko z wužitkom předa. Nětko rozłoži rěčnik krajny mlokowy zakoń. Kaž je znate, dóstanu burja we Łužicy sobu najnižšu płaćiznu za mloko. Ratarska sakska komora so za to stara, zo by bur mloko wotbył a też hódnu płaćiznu dóstał. Zo by tutu należnosć ćim lěpje zarjadowała, běše mlokowy dawk postajeny, to rěka tučasnje 1 hr. na dójnu kruwu. Zakoń pak hišće njeje płaćacy. Knjez kubleŕ Křižank, sobustaw sakskeje ratarskeje komory, doda hišće wšelake rozjasnjenja k mlokowomu dawkej.

Na to poda zwjazkowy sekretar knjez dr. Krječmaŕ přehlad bilancow našich Raiffeisenskich nalutowarnjow. Móžemy z wunoškom spokojom być. Też knjez generaldirektor Wichert poréča hišće za Drježdźanske twory-towarstwo. Nětko sćěhowaše živa rozmołwa. Knjez wyšši wučeŕ Kral wozjewi, zo je wulkopřekupske towarstwo Raiffeisen nětko zjednoćene z Drježdźanskim centralnym twory-towarstwom. Dotalnomu předsydźe knjezej Jaešcy, kotryž je so do Grimma přesydlił, přepoda předsyda krasny wobraz.

Do wokrjesnoho wubjerka Raiffeisenskich towarstwow bu jenohłósnje zasy woleny knjez kubleŕ Jurij Robl z Čornec.

Něhdźe 1/27 hodź. skónči so zajimawa zhromadźizna.

Exercicije — słowčko mužam k rozpominanju.

Něhdźe je křesćanski muž živy, kotryž je za 12 lět 3000 muži do exercicijow přiwjedł. To něšto woznamjenja! Potajkim tutón japoštoł — tute mjeno jomu nichtó zapowěsć njebudźe — je 3000 muži za wěru a Boha dobył a zbožownych sčinił. Přetož to je tón wulki skutk swjatych exercicijow; wone wujednawaja z Bohom, pokojeja wutroby, dawaja nowy lóšt a nowe wjeselo za živjenjo. Daj sebi to prajić wot tych, kiž to na sebi nazhonichu. Młody překupc so prěni raz na exercicijach wobdźěli. Wón takle wo nich praješe: „Nětko tola znajmjeńša wěm, k čomu tu na zemi sym."

Rjemjeslnik, kotryž běše mjez njewěriwymi živy, wuzna po exercicijach: „W tutych tŕoch dnjach sym wjacy nawuknył, hač w swojim cyłym živjenju."

Jena hospoza a mać njemóže žohnowanjo exercicijow dosć wukhwalić; wona je wša zbožowna na tym, zo je so jeje muž z exercicijow cyle přeměnjeny wróćił. „Wot časa, zo je mój muž exercicije činił, je mój dom z hele do paradiza přeměnjeny. Wón wjacy njesakruje, njepije a dawa mi swoju cyłu mzdu."

Tak a podobnje pisaja dźakowni exercitanći swojim duchownym dobroćerjam. Njech też naši mužojo přileżnosć k swjatym exercicijam prawje wužiwaja, zo by so jich žohnowanjo bohaće na naše domy wuliwało.

Exercicije we Worklecach.

We Worklečanskej khorowni wotměja so po Nowym lěće zawrjene exercicije a to:

wot 3. 1.—7. 1. za mužow w němskej rěči přez kapucina;
wot 31. 1.—4. 2. za młodźencow, tohorunja w němskej rěči přez kapucina;
wot 15. 3.—19. 3. za mužow w serbskej rěči;
wot 22. 2.—26. 2. za žony w serbskej rěči;
wot 1. 3.—5. 3. za knježny w serbskej rěči.

Exercicije započnu so na prěnim wot mjenowanych dnjow wječor w 7 hodź. a skónča so na poslednim dnju rano. Zamołwće so w khorowni pola knjeza kapłana Kurze.

Započatki a wuwiće ratarstwa mjez serbskim ludom.

(Pokročowanjo.)

Tohodla rozzłobjeni zebrachu so Serbja na Němcow a wunachu wšitkich z kraja. Gero sam ćekny přez Łobjo, ale też tam wumysli nowu přeradu. Z pjenjezami a slubjenjemi nakłoni w Němcach hižo křćenoho Tugoměra, zo by jomu přez přeradu wótcowski kraj podał. Tón přińdźe do Branibora a wudawaše, zo je Němcam ćeknył, kiž su joho hroznje přesćěhali; tuž bu wot swojich z nowa za wjerha přijaty, zabi pak swojoho bratrowca, kiž bě zbožownje z tamneje hosćiny ćeknył a poda swój kraj Gerej. Hišće wjacy lětstotkow Serbjo a Němcy mjez sobu wojowachu, raz ći, raz tamni dobywajcy. Tola w 12. lětstotku běše cyły serbski kraj pod němskim knježerstwom. Serbske wsy buchu markhrabjam a cyrkwjam rozdawane, njemało serbskich rodźin bu w 12. lětstotku z jich dźědźičnych sydłow wuhnatych, dla zasydlenja kolonistow. Kóždy dźeń pohóršowaše so wosud serbskoho burskoho luda, kiž bu nuzowany, ćežke, zjawne roboty činić. A nic na tym dosć! Nahrabnosć potłóčowarjow wumysli sebi wšelaku přičinu k wudrěću luda, kotryž zakitanjo pola knježerstwa njeměješe. Po starych podawiznach dyrbješe kóždy Serb po 6 feńkach z krajneje hufy płaćić. Holca, kiž so wudawaše, płaćeše knjezej šiling a mać za zemrěte dźěćo pak dwaj šilingaj. Mać, kiž za zemrěte dźěćo składowaše dawk, zaruna z tym škodu, kajkuž knjez abo ryćeŕ měješe, dokelž bě wo jenoho służownika khudši. Tajke běchu wobstojnosće mjez našim serbskim ratarskim ludom, hdyž běchu do cuzych pazorow přišli. Němcy, so wě, so jara prócowachu z pohanskich Serbow křesćanow sčinić. Ale naši dosć nabožni prjedownicy so njemóžachu z tajkej wučbu spřećelić, kiž drje lubosć samu předowaše, tola jeje pósłowje z dobom často za tym dźěchu, ludej wšitke prawa wzać, jón wo swoje wobsedźeństwo wurubić a dospołnje wuklukać, a štož drje bě hłowny wotpohlad: Serbow tak bórzy hač so hodźi poněmčić. A my mała horska, kiž tu hišće smy, budźemy za dobre 30 lět z hłubokim bolom 1000lětne wopomnjeće tamnych ćežkich wobstojnosćow wopominać.

Tola też němski burski staw běše w samsnych wobstojnosćach poddanstwa a roboćanstwa, čohoždla drje so cyłe burstwo přez lětstotki wot staroho wěka k srjedźnomu hač do nowšoho časa druhej połojcy 19. stotka pozběhnyć njemóžeše. Wobdźěłanje role bě přez tónle dołhi čas nimale te same wostałe, kaž hač do časa, hdyž poča technika ratarjej mócnje pod pažu přimać.

Woraše so wot 13. lětstotka z pluhom, kiž drje bě najprjedy cyle z drjewa, pozdźišo ze železom wobity. Přahane buchu z woprědka woły, potom konje a to na lóžšich polach 2, na ćežkich pak 4 abo 6. Też hospodarske wozy běchu z woprědka cyle z drjewa, wot 13. lětstotka pak počachu zwjena ze železnymi wobručemi wobdawać, kaž też wózki wobiwać. Žněješe so z wulkim serpom a to kłosy jenož wot poł stwjelca. Hakle na kóncu srjedźnoho wěka bu kosa znata, z kotrejž móžeše so žito při zemi posyc. Huna běchu z dubowymi deskami pokładźene a k wumłóćenju trejdy trjebachu zhibnjeny kij, kaž stari Romjenjo. Po něčim hakle so huna z hliny placachu a cypy wudźěłachu, kajkež je dźensa hišće mamy. Z cyła běše rólniski a hospodarski grat tón samy w srjedźnym wěku, kaž jón dźensa hišće naše małe hospodarstwa wužiwaju.

Wot 12. lětstotka sem syjachu ratarjo nimale tu samu trejdu a skótnu picu, kaž w lětach 1850 z wuwzaćom dźećela a běrnow. Też łušćiny, kaž hroch, sočki, buny a woku tehdom trjebachu za človječe a skótne žeživjenjo. Najwjacy našich zeleninow, soloteje, kału a kórkow sadźachu do zahrodkow, štož běchu wšće Romjenjo do Němskeje přinjesli. Wupruhowani mištrjo zahrodnistwa běchu mniša Benediktinskoho a Cistercienskoho rjadu, kiž, mjaso njewužiwajcy, so najbóle wot zelenin a sadu živjachu. Přinjesechu z južnych krajow też dobre sadowy štomy a při swojich klóštrach rjane a wunošne sadarnje założowachu.

W dawno zašłych časach pak bě za ratarjow drje skótarstwo važniše, lóžše a wunošniše hač rólnistwo. Z mjenje prócu móžachu sebi w lěće wulke stadła skotu dźeržeć, kotrymž rozměrne wuhony a smahi dobru pastwu podawachu. A běchu-li te wotpasene, potom ćerjachu skót do lěsow, doniž tam zasy njedorosće. Wšón naš dźensiši

skót wot srjedźnoho wěka sem plahowachu, wosłow, mulow a konjow wjele wjacy, dokelž prěnišeju trjebachu k nošenju brěmjenjow, konja pak k jěchanju. Kóždy jěchaše, njemějo pućow k jědźenju, brěmjenja pak so nošachu. Woły běchu ćehniwy skót, kruwy pak dejny. Wo howjaze mjaso mało rodźachu, tuž buchu swinje a wowcy wosebje k rězu plahowane. Ze swinjemi běše mało prócy a wudawkow, dokelž so skoro přez cyłe lěto pasechu a nazymu so we wulkich dubowych lěsach wot žołdźow wukormichu. Wowcy drje sebi mjasa dla, wosebje pak tež kože a wołmy dla dźeržachu, a tež wona so jenož wot pastwy žiwješe. Dyrbješe pak wosebitych pastyrjow měć, dokelž do lěsow njesměd̄ješe dla kóncowanja młodźiny. (Pokročowanjo.)

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Swjaty Wótc přija w oktobrje žadnoho hosća: wyška wšěch amerikanskich Indianow z mjenom Two Moon Meridas z kraja Connecticut. Joho přewodźeše joho mandźelska a črjódka służownych. Wulki dźěl Indianow je mjenujcy khětro bohaty na zemskich kubłach. — W druhej połojcy novembra wotdźeržachu wótcojo Jesuića w Vatikanje exercicije, na kotrychž so tež Swjaty Wótc wobdźěleše z cyłym bamžowskim dworom. Wón je postajił, zo maja so tele wužitne zwučowanja kóžde lěto wospjetować.

W Italskej rozkćěwa w tejle dobje katolska cyrkej najkrasnišo. Fašismus njeje cyrkej přewinyć mohł. Nawopak. Nowe katolske hibanjo, kotrež wukhadźa z katolskoho skutka, rozšěrja so přecy mócnišo mjez młodźinu. Młodostne zwjazki rostu kaž ze zemje a wobstoja z česću pódla fašistiskich „ballilow“.

Němska. Město Köln n. Rh. swjeći 650. lětne wopomnjećo smjerće wulkoho wučeńca zbožnoho Alberta Wulkoho. W cyrkwi swj. Handrija so třidnjowski prědowanski kurzus wo zasłužbach zbožnoho wo wědomosć zarjaduje. Ćěło zbožnoho Alberta wotpočuje w naspomnjenej cyrkwi. Zbožny Albertus — poniżny, pobožny sobustaw rjadu swjatoho Dominika — běše sławjeny wučeŕ na Kölnjanskej universiće. Joho najwjetši a najsławniši šuleŕ běše swj. Domaš Aquinski. Kölnjanski kardinal Schulte je k lětušim swjatočnosćam wudał pastyŕski list, předstajejo wěriwym swjatosć žiwjenja a njewustajnu dźěławosć zbožnoho biskopa Alberta, a napominajo swojich diecezanow k pilnym modlitwam, zo by so skónčnje w Romje započało z procesom kanonisacije tohole wurjadnoho muža, najwjetšoho wšěch němskich wučerjow hač dotal.

Francózska. Z Lourdesa piše so wo nowym spodźiwnym wustrowjenju. Młoda dźěłaćeŕska holca — Lyddia Lischer z Lucernskoho kantona — khorješe wot lěta 1924 na ćežkej tuberkulosy khribjeta. Wot 1927 sem dyrbješe w gipsu zawita ležeć, dokelž měješe njewuprajomne bolosće wutrać. Khribjet běše so cyle zekŕiwił. Loni přidružištej so hišće dwě dalšej khorosći. Lěkarjo njemějachu žaneje nadźije wjacy. W meji tutoho lěta poda so holca z putniskim ćahom do Lourdesa. Při druhej kupjeli w hnadownej studni přejědźe nadobo žałostna bolosć jeje ćěło a hnydom čuješe so khora wustrowjena. Jeje skŕiwjene ćěło běše zasy zrunane a lěkarjo njenamakachu ani próška jeje dotalnych khorosćow. Też dźensa hišće čuje so knježna Lischer dospołnje strowa. Jeje wustrowjenjo zapiše so wěsće k lětu do Lourdeskich knihi. Tam su hač dotal 4500 spodźiwnych wustrowjenjow zapisanych. Lětsa wopytachu na 1000 lěkarjow hnadowne městno.

W Parizu zastupi 29 lětna dźiwadźelnica Yrome Hautin do klóštra Benediktinkow. — Też wumjełcy při dźiwadle móža być pobožni ludźo.

Španiska. W měsće Saragossa wotmě so započatk oktobra třeći narodny kongres za wučbu w katechismje. Mjez druhimi wobdźělnikami bě tež 15 biskopow přitomnych. Na 10000 dźěći dźěchu do wotewrjenja kongresa zhromadnje k swjatomu woprawjenju. Po skónčenju kongresa zeńdźe so katolska młodźina k swojomu 2. narodnomu kongresej.

Ruska. Rusku mjenuja komunistojo „paradiz za přichod“, wšitcy druzy pak — a to drje z wjetšim prawom — dračowsku helu. Tele dny bu tam zasy 17 duchownych zatřělenych. A kelko sedźi njewinowatych w jastwach a dźěławych kolonijach w najhóršim wotročstwje! Tola na to njechamy dale spominać, wšak wjedźe so tam dźěłaćerjam runje tak złě kaž druhim človjekam, a potom ćim hórje, hdyž njejsu so hišće wšěch křesćanskich nałožkow wotrjekli. Tohodla chcemy so za wbohich Rusow prawje pilnje modlić, dale pak też wo to, zo by nas Bóh luby Knjez miłosćiwje zwarnował před ruskim bolšewismom.

W Bukowinje knježi mjez tamnymi katolskimi wosadami strašna duchowna nuza. Kraj słuša po wójnje Rumunskej. W Bukowinje pak je wjele němskich a pólskich katolskich wosadow, kotrymž pobrachuje na duchownych. Najwjacy fararjow dyrbja pódla swojeje fary z 1000 a wjacy dušemi hišće dwě susodnej farje sobu zastarać.

Južnosłowjanskej hrozy mócne kulturne wojowanjo přećiwo katolikam. Wone wuńdźe z knježeŕstwa a měri so na zničenjo katolskich šulow, wosebje mnohich privatnych. Wukraj zhoni mało wo tutej wójnje, dokelž je nowinaŕstwo sylnje wuspinane přez wótru censuru. Samo listy so wotewrjeja a čitaja. Knježeŕstwo chce tři južnosłowjanske ludy — Słowincow, Khorwatow a Serbow — skować do jenoho serbskoho naroda, kotryž by dyrbjał być po móžnosći też jeneje wěry a to prawosławneje. K tomu zaměrej ma służić šula. Dyrbi być neutralna, statna, po přikładźe francózskich statnych njewěriwych šulow. Po nowej „polěpšenej“ wustawje z lěta 1930 podleži přijimanjo wučerjow do katolskich šulow dobrej woli ministerskeje rady. Do katolskich wsow sćelu so prawosławni serbscy wučerjo a nawopak přesadźeja katolskich wučerjow do prawosławnych serbskich wosadow. Za dohladowarjow nad katolskimi šulami pomjenuja so prawosławni Serbowje. Šikany ze strony knježeŕstwa su bjez kónca. Katolske nowinaŕstwo njemóže zakročić přećiwo tajkim a druhim njepřećelskim nadpadam přećiwo cyrkwi a bamžowstwu; stoji dźěn pod wótrej censuru. Woprawdźity zarjadowaŕ tejele kulturneje wójny je swobodne muleŕstwo. Předsyda serbiskoho ministerstwa w Běłohrodźe, general Živkowić, je swobodny muleŕ wysokoho rjadu. Sćehwki tajkeje njerozomneje politiki změje njesć cyłe dotalne knježeŕstwo, wosebje kralowa diktatura. Dobre płody wona wěsće za južnosłowjanske ludy njezměje.

Amerikanski president Hoover wupraji w jenym dopisu na wšěch Amerikanow lutherskeje wěry měnjenjo, zo su Zjednoćene Staty poprawom protestantski stat. Po tym bychu katolikojo tam cuzbnicy byli. Jomu wotmołwi předsyda katolskich zjednoćeństwow, P. John Bürke, w mjenje amerikanskich katolikow: President Hoover je ze swojim dopisom so zhrěšił přećiwo duchej, haj samo přećiwo pismikej swojeje statneje přisahi jako president. Z nim je ranił nabožne prawa wšěch staćanow, kotřiž njejsu joho wěrywuznaća. Při tym je cyle njewěrne wudawanjo, zo su Zjednoćene Staty lutherski kraj. 68 milijonow Amerikanow nimaja docyła žane wěrywuznaćo, 4 mil. su židźa a 30 mil. přisłušeja druhim njekatolskim wuznaćam. Mjez tutymi 30 milijonami liča lutheranojo wšěch družinow jenož 5 mil., zbytk rozdźěluje so do 5 sektow z wjacy hač 1 mil. sobustawow ličacych. Najsylniša z nich su Methodistojo z 8 mil. dušow. Sektow ma Amerika nimale 200; 23 z nich n maja hišće 1000 sobustawow, dźěl z nich njehodźa so ani křesćenjo mjenować. Katolikojo su ze swojimi 20 milijonami wěriwymi najsylniša nabožna strona. — Amerikanski stat njemóže so lutherski mjenować. Zasadna filosofija amerikanskeje wustawy je katolikam sympatiska, zasady demokratow přesahaju daloko tak mjenowanu reformaciju. Luther pak běše założeŕ statnoho nadknježstwa nad cyrkwju, štož je dźensa jara rad widźana wěc našich dźensišich wulkich a małych statnych mócnarjow w mnohich krajach. Też bolšewikojo so k njej wuznawaja.

W měsće Omaha zeńdźechu so amerikanscy katolikojo k wulkotnomu eucharistiskomu kongresej. Na sto biskopow,

wjacy tysac měšnikow a přez 100000 wěriwych běše so tam zešło. Naréč kardinala Mundeleina roznjese radio po cyłej Americy.

Khinske knježeŕstwo je wěšćakam a hudakam krutu wójnu připowědźiło. Wšě statne zarjadnistwa na kraju a w městach dóstachu přikaznju, so za to postarać, zo bychu so w běhu tŕoch měsacow wšitcy wěšćerjo swojoho dotalnoho njekmanoho powołanja zdali a so na druhe wašnjo zeživjeli. Hač nětko wěšćerjo tak ruče knježeŕstwu posłuchaja, je druhe prašenjo. Wšak je tele ćěmne rjemjesło też pola nas — wosebje w městach — hišće khětro rozšěrjene.

W Shanghai-u su wótcojo Jesuitojo nowy gymnasij wotewrili. Hongkong dóstanje wulki měšniski seminar za južnu Khinu.

Nankingska kathedrala bu přez wójnu, kotruž hižo léta dołho někotři česćelakomni generalojo wjedu, ćežko wobškodźena. Su so też wšelake misijonske stacije zapusćiłe, misijonarojo a klóštrske knježny buchu ćwilowani, haj samo skóncowani. We wšelakich dźélach kraja pak přiběra zwólniwosć za přiwzaćo křesćanstwa. Najwjetše ćeže čini misijonaram njewěriwe knježeŕstwo. Tukhwilni mócnarjo su dospołni bjezbóžnicy a zakazuja wšě nabožne hibanja. Ruscy komunistojo su najwjetši škódnikojo za wbohich Khinesow.

W Pekingu załoža amerikanske Benediktinki žónski kolleg při tamnišej katolskej universiće.

W kathedrali města Petanka wuswjeći japoštołski delegat arcybiskop Constantini jědnatoho Khinjana, Franca Liu, na katolskoko biskopa.

Japanska. Salesijanojo Don Boska přełožuja tukhwilu Biblijske stawizny za dźěći do japanskeje réče.

W Indiskej přiběra stajnje ličba domorodnych biskopow a měšnikow. Nowa dieceza Kottar dósta hnydom rodźenoho Inda za prěnjoho biskopa. Dieceza Pundschab dósta tŕoch krajanow jako prěnich domorodnych měšnikow: dwaj staj kapucinaj a třeći Jezuita. Swjate swjećizny dóstachu w Europje. — Hdyž msgr. Bonter, prěni biskop noweje diecezy Nellore, prěni króć Swj. Wótca wopyta, wopraša so tutón, hač je sebi nowa arcydieceza hižo swojoho patrona wuzwoliła. Arcybiskop wotmołwi, zo to hišće činiła njeje. Na to Swj. Wótc: „Derje, potom připokazam wam mału Therezku wot Jězus-dźěćatka. Ta dźěła pilnje za nas a budże za was tosame činić."

Cyrkwinske powěsće.

Radwoŕ.

Wěrowani: Mikławš Hrjehoŕkec z Bronja a Hana Čornakec z Radworja. Pawoł Wjacsławk z Konjec a Hana Běrkec z Radworja. Franc Štehrjec z Bischofswalde w Šlezskej a Hana Grubertec-Mawkec z Radworja. Franc Seeligerec z Radworja a Elfrida Grohec z Gottesberga w Šlezskej. Jan Mawkec z Rachlowa pola Kulowa a Hana Šćapanec z Radworja.

Wumrěći: Hańža Kušcyna z Boranec, 74 lět.

Za cyrkej kralowny swjatoho różowca w Radworju su dale darili: na Hrjehoŕkec-Čornakec kwasu w Radworju 19 hr., na Wjacsławkec-Běrkec kwasu w Radworju 52 hr., na Mawkec-Šćapanec kwasu w Radworju 25 hr.

Towaŕstwowy powěstnik.

Zwjazk towaŕstwow kat. serb. młodźencow zarjaduje póndźelu, 15. hodownika, prěni wukubłanski dźeń w Baćonju. Na njón su přeprošeni starši towaŕstwow, też najžiwiši a najčiliši prócowarjo z našeje srjedźizny; z kóždoho towaŕstwa 3—4. Dźeń je wěnowany našim zaměram. Rozpominać budźemy naš nabožny a narodny ideal, našu zabawu. Posledni referat: naša fronta. Też knježa prezesojo su wutrobnje witani. Wšo dalše we wosebitych připisach. **Zwjazkowy prezes.**

Listowanjo. Š. B. Dopis so njehodźeše do tohole čisła přijeć. Dalše pisomnje.

Pčołaŕske towaŕstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny".

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowaŕnje za november.

Wyšina nad morjom	Čopłota Cels. Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměń ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	2	3	Wotběrk w gr. 1	2	3	Hromadže w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Zwotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	— 3,°	+16,°	+ 5,9	—	—	—	150	150	300	0,600	5	—	—	56,2

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 763. 764. z Budyšina: Michał Just, Jan Khilan; 765.—769. z Khrósćic: wučeŕ Feliks Hajna, Jan Mark, Pawoł Šibak, Hańža Křižankec, Mikławš Ćórlich; 770. z Worklec: Jurij Brankačk; 771. ze Smječkec: Pawoł Cyž; 772. z Časec: Michał Donat; 773. z Lejna: Jurij Domaška; 774. z Hory: Mikławš Měrćink; 775. z Now. Jaseńcy: Jakub Šnajdr; 776. z Łuzća: Franc Lejman; 777. 778. z Baćonja: Michał Delan, Jakub Měrćink; 779. z Čornec: Pětr Just; 780. 781. z Nowoho Łuzća: Jurij Zynda, Jakub Rjeda; 782. 783. z Haslowa: Hana Leńšowa, Jakub Měrćink (hosćeńcaŕ); 784.—786. z Pozdec: Pawoł Bulank, Herta Smolina, Jurij Mikela; 787. ze Sulšec: Jurij Čornak; 788. z Nowoho Łuzća: Pětr Liška; 789. z Čornec: N. N.; 790.—792. z Kukowa: Jurij Branc, Michał Lešawa, Jakub Žofka; 793. z Pančic: Maks Korjeńk; 794. z Różanta: Jurij Klimant; 795.—797. ze Sernjan: Jakub Nowak, Michał Korjeńk, Mikławš Bjeńš; 798; ze Smjerdźaceje: Mikławš Temer; 799. 800. z Hrańcy: Jurij Čornak. Jurij Wjeńka; 801. Jakub Libš z Pěskec.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1120.—1124.

Dobrowólny dar za duchownski dorost.

Knj. Jakub Šnajdr z Noweje Jaseńcy 1 hr.

Wične płaćizny

		w Budyšinje 29. nov. 1930	w Kamjencu 4. dec. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	12,00—12,30	12,20—12,30
Rožka, nowa	50 „	7,00—7,30	7,50—7,80
Ječmjeń	50 „	9,00—9,50	8,00—9,00
Ječmjeń, nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7,00—7,50	7,00—7,50
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	1,80—2,50	2,00—2,25
Butra	1 „	3,40—3,60	3,20—3,40
Syno, nowe	50 „	—3,00	2,25—2,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	1,00—1,20	—1,20
Słoma, „ „ k zaslan.	50 „	1,80—2,00	—1,00
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—2,50
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	20,50—21,50	—27,0
Ržana muka, 60 %	50 „	—13,00	13,75—14,0
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,30	4,75—5,00
Ržane wotruby	50 „	—5,30	5,00—5,75
Jeja	1 štk.	0,16—0,17	—0,15
Prosata	1 štk.	15,00—26,00	16,00—24,00

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 1. decembra 1930.

Woły: 108. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 57—58 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 44—50 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 39—43. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 36—38. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 325. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 54—57. 2) Połnomjasne, młódše 50—53. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 493. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 47—50. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 54—57. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 40—44. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 42—50. 5) Mjenje a špatnje picowane 30—36. 6) Husumske z pastwy 25—28. **Ćelata**: 737. 1) Najlěpše wukormjene 62—66. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 60—64. 3) Špatne 50—58. **Wowcy**: 487. 1) Młódše a stare, wukormjene 52—60. 2) Starše wukormjene 44—50. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) — 4) — . **Swinje**: 3105. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½ lět stare 63—64. 2) Wukormjene 62—64. 3) Mjasne 61—62. 4) Špatne 59—60. Rancy 55—57.

4. decembra 1930.

Ćelata (383): 1) 72—75. 2) 62—70. 3) — . 4) — .

Swinje (447): (přez 300 pt.) 1) 64—65. 2) (240—300) 63—64. (3 (200—240) 62—63. 4) (160—200) 60—61. Rancy: 55—57.

Jězdne koła,
wobručowy gumi, přisłušne dźěle
płaćizny hódne pola
Br. Thomas, Budyšin, Kamjentna dr. 16

Jara rjane, běle, njedrěne
husace pjerjo
ze wšěm moškom, punt 5,20 hr.
poruča
Moric Kunath
w Brětniku (Bretnig), hornja wjes.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Guido Reiche
w Budyšinje, na Hłownym torhošću 2
pódla „Złotoho Hodlerja"
Założene 1845 Telefon 2581
poskića **najwjetši wubjerk** za kóždu składnosć
Brylantowu pychu / Złote a sleborne twory
Nože a widličky, sleborne a ze slěbrom
poćehnjene kaž tež alfenidowe twory
Pórclinowe wěcy a wěcy
wumělskoho přemysła
Wěrowanske přistojenje
Wuporjedźenja spěšnje a tunjo

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupujeće stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe"

Reformne spódnje posleśća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Klóštrske zelo
Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za puchef a jěrchenje.
Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

Toše wšěch družin za žony kaž tež za akty, **/ kupne kapsy / mósničky**
truhle (kofry) a druhe **kožane wěcy** kupujeće derje a tunjo pola
Gerhard Lodny, sedlarski mištr, **w Budyšinje**
Seminarska dróha 7. — Rěčimy serbscy.

Nawěštki w „Katolskim Pósle" maja stajnje wuspěcha!

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu
Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**
Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.
Danimy pjenjezy nanajlěpje.
Telefon 3506 a 3507.

Gardiny, vitraže, zawěški, wóškowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Po dlěšej, ćežkej, z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći, derje wobstarany na puć do wěčnosće, wumrě zańdźenu njedźelu rano 3/4 6 hodźin mój horcolubowany mandźelski, naš starosćiwy nan, naš bratr, swak a wuj

knjez dr. Mikławš Rachela

w 76. lěće swojoho žiwjenja a bu srjedu swjatočnje w Khrósćicach pokhowany. Při tym je so njezapomnitomu zemrětomu telko lubosće a česćownosće wopokazało přez wopyt na póstwječoru a přewodźenjo k rowej, pisomnje a z wěncami, zo nam njeje móžno, kóždomu wosebiće so dźakować. Tohodla wuprajamy naš dźak jenož na tele wašnjo, wosebje statnym a měsćanskim wyšnosćam, česćenym kollegam, studentskomu zwjazkej „Burgundia" w Lipsku, gmejnskim radam w Pančicach, Kukowje a Smječkecach, duchownym a wučerjam, wohnjowej woborje za k-rowu-njesenjo, kwartettnomu towarstwu za spěwanjo při rowje a wšitkim druhim wjesnym towarstwam a cyłomu wobydlerstwu.

Tute wopokazma wutrobitoho dźěłbraća su nam derje činiłe a wostanu nam njezapomnite.

W Pančicach a Janskej kupjeli,
na dnju pohrjeba, 3. hodownika 1930.

Hłubokozrudźeni zawostajeni:
Hana zwud. Rachelowa a dźěći
Marša, Hanka, Marja a Jurij a dalši přiwuzni.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: šolastikus Jurij Hejduška w Budyšinje, An der Petrikirche 9. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučeř, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: „Drježdźany 33458. Dalokoreč̌ak čo. 3895.

50. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **13. decembra 1930.** | **68. lětnik.**

Haj, hdy by žadyn Bóh był . . .

tak mózachmy słyšeć dwělowanja w času swětawójny, dha njeby tole přidał — a tak też słyšimy hišće dźensa tajke Boha hanjace rěče. Je dha Bóh swětawójnu připowědźił, njeje človjekam dał swobodnu wolu? Móžemy drje prajić, wón je to dopušćił. Ale Bóh pak też žada zamołwjenjo wo človjeskich skutkach, kak su človjekojo swój rozom a swobodnu wolu nałožowali. Wón je naš Stworićel a Knjez, tuž dyrbi też wot swojich stworjenjow žadać, zo joho wolu dopjelnja. Z cyła dźěn smy to wšitko wuknyli jako dźěći. Tuž chce też zličbowanjo wo našim zadźerženju žadać a to so stawa pola jednotliwoho hnydom po smjerći. Ale też z cyłym swětom chce wotličić, a to ma so stać na kóncu časow, na kóncu swěta. Hdyž tón přińdźe, njewěmy. Jenož předkhadźace podawki je nam Zbóžnik wozjewił. Tak čitamy pola swj. Lukaša w 21. stawje: „Hdyž pak zasłyšiće wo wójnach a zběžkach, njestróžće so; to dyrbi so prjedy stać, ale hišće njeje hnydom kónc . . . Narod zběhnje so přećiwo narodej a kralestwo přećiwo kralestwu. A wulke zemjerženja budźa tu a tam, a mór a hłód, a budźa hrózby z njebja a wulke znamjenja.“ . . . „A budźa znamjenja na słóncu a měsacu a hwězdach a na zemi ćěsnosć ludźi před wulkim šumjenjom morja a zmohow.“ Podobnje namakamy tesame słowa pola swj. Mateja w 24. stawje.

Swěta sud ma swojich předkkodnikow. Štož čas wot lěta 1914 nastupa, zda so wón po měnjenju poslednich bamžow na kóždy pad eschatologiski karakter měć, to rěka powahu poslednich wěcow, a zda so na přikhadźacy sud swěta pokazować.

Snadź njeje předznamja sudnoho dnja, kotrež by jasnišo rěčało kaž hrožaca swěta-revolucija. Swěta=revolucija je sotra swěta-suda. Pola wobeju podobne podawki: khabłata zemja, zaćěmnjenjo słónca, padace hwězdy, khabłate zakłady, šumjate morja, strach a bojosć mjez ludami. Hdyž so tu wo swěta-revoluciji rěči, njeje to wězo žane wěšćenjo. Dokelž z prěnja njemóže wuprajenjo wo něčim, štož wšitkich woči na pjatnaće lět widźa, wšitkich wuši słyša a wšitkich rucy namasać móža, so žane wěšćenjo mjenować. Z druha njezwažimy sebi postajić móc, hdy a kak přewrót swój najwyšši skhodźeńk dócpěje a tak woprawdźita katastrofa bywa.

Štož činimy, je, zo jednorje po Swjatym Pismje a po swěta-stawiznach na wěsty zakoń pokazamy. A tón je sćěhowacy: Kóždomu zběžkej (revoluciji) duchow sćěhuje prjedy abo pozdźišo revolucija z krewju a z wohnjom. Wotpadej ludow wot Boha sćěhuje cyle doslědnje wotpad Boha wot ludow. Zběžk cyłoho človjestwa přećiwo swojomu Stworićelej skónči so cyle po prawdźe ze spjećenjom cyłeje stwórby, ze swěta=revoluciju natury, w kotrejž stwórba (njebjesa) z wulkim hołkom do hromady pada a we wulkej horcoće so wšitko zeškrěje. Sćeni poslednjeje njedźele cyrkwinoho lěta a prěnjeje njedźele (adventa) nowoho cyrkwinoho lěta zatrašitej nas tohodla, ale nas njepřekwapitej. Dyrbi dźěn tak přińć. Kónc swěta stawiznow njemóže, hdyž Boha a človjekow znajemy, hinaši być kaž je pola Mateja w 24. stawje předprajeny abo wopisany.

Mamy drje ludźi, kotřiž do poslednjoho abo suda swěta wěrja, ale njezrozemliwje zrozemić abo wopřijeć njemóža, zo dyrbja też předkhodniki toho přińć: wójny, zběžki, hłód, mór a zemjerženja. Tajcy ludźo zapomnja, zo wěste přičiny też přecy wěste sćěhwki zawinuja. Spodźiwna čućiwosć jim zadźěwa, zo bychu sebi na přikhad bóžskich khostanjow myslili. Při kóždej přilježnosći wospjetuja: „Měr, pokoj, hdyž tola žanoho měra njeje“ (Jer. 8). Dyrbimy wuznać: Khostanja dyrbja přecy zasy přińć, hdyž su njeskutki a hrěchi ludow wěstu měru dócpěle, kaž też błyski na zemju zajědu, hdyž je dosć dyma ze zemje do powětra zestupało. To jeničke je, zo ani meteorologiske stacije ani swětamudri bjez wosebitoho Božoho zjewjenja njewědźa, hdy njewjedra wudyrja a hdźe błyski zajědu. Dźeń a hodźinu njewě nichtó kaž Bóh sam, ani pola poslednjoho suda, ani pola joho předkhodnikow, zjawnych domapytanjow. — Domapytanja dyrbja přińć a wone też dale při-

khadźeju, ludy khostać. Njejsmy hišće na kóncu doma=pytanjow, ale wosrjedźa, snadź na spočatku, dokelž zawinowanja khostanjow, hrěchi ludow, njepřestanu, ale dale pokročuja a snadź hišće přiběraju. Winy wójnow, zběžkow, zemjerženjow, epidemijow wobstoja dale a tuž tež kóžde dźěćo wě, kotrež je jónu swój katechismus a bibliske stawizny Staroho Zakonja wukło a tam politiku njeskónčnje swjatoho a sprawnoho Boha spóznało, što dyrbi hišće přińć. Ludźo, kotřiž měnja, zo smy keluch ćerpjenjow hižo do poslednjeje kapki pili, njerozemja wjele wo zakonjach bóžskoho porjadá we swěće a joho wjedźenju a wobknježenju swěta. Sćěhwki, tudy khostanja, přestanu, hdyž winy, njekmanosće ludow, přestanu.

Prěnje a najsylniše wohnišćo zemjerženja, zběžkarstwa a móra je socialna bjezbóžnosć (atheismus). Tale socialna bjezbóžnosć wobstoji w tym, zo je Bóh ze zjawnoho žiwjenja luda wuzamknjeny. Swět je, tak daloko hač je wot politiskich zakonjow wobknježeny, bjez konfesije, a bjez konfesije, to rěka bjez nabožeństwa, a bjez nabožeństwa rěka bjez Boha. Hdźež (wěry)wuznaćo ničo prajić nima, nima tež nabožnistwo ničo prajić; dokelž nabožnistwo wobstoji jenož jako wuznaćo. A hdźež nabožnistwo ničo prajić nima, nima tež Bóh oficielnje (po prawje) ničo prajić, dokelž Bóh wukonja swój wliw na swět jenož přez nabožnistwo.

Hdyž něšto mjeno revolucije zasłuži, potom je to, zo su Boha wottrónili a wot knježstwa wotsadźili we oficielnym žiwjenju ludow. Hdyž pak je Bóh oficielnje wotsadźeny, wot kotrohož kóžda prawa móc přińdźe, we čim korjeni potom prawo knježeństwa knježić, prawo zakonjow poručeć a prawo sudnistwa khostać?

„Kóždy budź poddaty wyšnosćinskej mocy; přetož njeje mocy khiba wot Boha, a ta, kotraž je, je wot Boha postajena“ (Rom. 13, 1). Swjaty japoštoł žada poddatosć napřećo wyšnosći, dokelž jeje móc z Boha wukhadźa.

Błudna wučba, zo dyrbi a smě stat a hospodarstwo neutralne, to rěka wot Boha, Khrystusa, cyrkwje wotdźělene być, je we swojim byću revolucionarna. Hdyž što praji, zo my, byrnjež my bóle liberalnje myslili hač hdy, časej měra a porjada napřećo dźemy, zo móže potajkim swět swoje zbožo bjez Boha, bjez Khrystusa, bjez cyrkwje namakać, tón swój katechismus ženje wuknył njeje, a jeli je jón hdy wuknył, cyle zabył. Dyrbi hubjenje a hišće hubjeńšo być, dokelž je to jasne kaž słónco, zo my kmańši njebuchmy a tež kmańši być nochcemy, to rěka nabožniši, bóle křesćanscy a cyrkwinscy.

Jězus skónča swoje evangelium z přirunanjom. Hladajće na figowc a na wšitke štomy! Hdyž hižo płód ze sebje wuplahuja, wěsće, zo je lěćo blizko. Što to rěka? Wukńće wot přitomnosće na přichod myslić. Njezačińće swojej woči. Mysléе na přikhadźace. My smy dźěći přitomnosće. Njedamy so we swojich wjeselach a wužiwanjach mylić. Njesłyšimy rad wo přichodźe, wosebje hdyž je njewěsty, trašacy a hrózbny. Njemyslimy rad na to, štož budźe, dokelž nam zadźewa na wužiwanju toho, štož je.

Tola přichod přińdźe, hač chcemy abo nic, bjez toho, zo bychmy móhli zadźewać, a přinjese płody z wusywa přitomnosće. W stawiznach čłowjestwa přinjese kóžde symjo swój płód. Štož syjemy, to budźemy tež žnjeć. Syjemy liberalismus. Žnjeć budźemy socialismus. Syjemy atheismus (bjezbóžnosć). Žnjeć budźemy anarchiju. Syjemy materialismus, lubosć k pjenjezam. Pjenjez dla budźemy so rozcychnować a dajić. Syjemy wjesela a zabawy. Žnjeć budźemy khudobu a hłód. Syjemy hrěch. Žnjeć budźemy smjerć.

Politiski rozhlad.

Sakski sejm.

Zańdźenu wutoru je financny minister dr. Hedrich we sakskim sejmje hospodarski plan na lěto 1930 předpołožił. Je to wěsće wurjadnje pozdźe, hdyž tola lěto 1930 ke kónce khwata a knježeństwo hakle nětkle w decembru statny etat za nje předpołoži. Hižo w měrcu běše so raz předpołožił. Tola njebě sejm k wuradźowanju dóšoł, dokelž běše dźěn so rozwjazał. Tola też tak je so nětko plan pozdźe předpołožił, hdyž dźěn je nowy sejm tola hižo w juniju so wuzwolił. Naš sakski financny minister je měnił, tute zapozdźenjo z tym wurunać, zo je nimo měry dokładnje swój etat rozłožił a rozpokazał. Joho rozłoženjo wopřiješe 104 stron a traješe połne tři hodźiny. Tak dołho w sakskim sejmje hišće žadyn financny minister k swojomu etatej rěčał njeje. Hłowna sada joho rozłoženja je, zo maja so wudawki po dokhodach złožować. Sada, kotraž drje so sama wot so rozemi. Tola w nowišim času je so nimale na nju zabyło, a tohodla smy sobu najbóle do tajkoho pjenježnoho ćěsna přišli. Dr. Hedrich so prócuje, etat do runowahi přinjesć, štož so jomu po zdaću też poradźi. Dokelž ma so hižo w běhu februara 1931 statny etat za 1931 sejmej předpołožić, rěka, zo sejm wo jednotliwych předłohach lětušoho etata nochce wjacy jednać a wuradźować, ale chce cyły plan jako cyłk přijeć, dokelž dźěn změje w februaru přileżnosće, k jednotliwym dypkam nowoho etata ćim dokładnišo so wuprajić. Tuž drje so lětuši etat bjez wulkich rozrěčowanjow wot sejma přiwozmje.

Němski sejm.

Za němski sejm woznamjenješe zańdźena sobota wulki dźeń prěnjeje rjadownje. Jednaše so wo přijećo abo wotpokazanjo přez § 48 wustawy zakońcy postajenoho nuzowoho wukaza. Němskonarodni, nacionalsocialisća a komunisća běchu w spodźiwnej přezjednosći so zjednoćili a namjet němskomu sejmej zapodali na wotstronjenjo a zběhnjenjo nuzowoho zakonja a tak sebi wothłosowanjo wo nim wunuzowali. Tute wothłosowanjo běše rozsudne za sejm, bóle hač za knježeństwo. Přetož kancler dr. Brüning běše zawěsće rozsudźeny, prjedy sejm z nowa rozwjazać a rozpušćić a na zakładze § 48 knježić a tutón wukaz přewjesć, hač jón wróćić a spadnyć dać. To sejm też derje wědźeše. Tuž běše wothłosowanjo połne dobyćo kanclera dr. Brüninga. Z 292 přećiwo 254 hłosami so zběhnjenjo nuzowoho zakonja wotpokaza. Knježeństwo běše sebi poměrnje wulku wjetšinu 38 hłosow wunuzowało. Oposicija pak njeměješe z tym dosć. Huntorješe so wosebje na ministra zwonkownych należnosćow dr. Curtiusa, zo njebě pječa dosć wótrje přećiwo Pólskej wustupował. Tuž chcyše sej wuprajenjo njedowěry přećiwo njomu w sejmje wunuzować. Při rozrěčenju wo němskej zwonkownej politicy měješe so to stać. Tola namjet za tajke rozrěčenjo so w sejmje wotpokaza, dokelž by tajke rozrěčowanjo w nětčišim času trěbnej přezjednosći škodźało. Z tym je knježeństwo so mócnje posylniło. Kancler dr. Brüning pak je so jako rozsudny a energiski wjednik wopokazał a swój kabinet wšěm hrožacym stracham na dalši čas wukhował.

Pólski sejm.

W Pólskej je nowowuzwoleny sejm so zańdźenu wutoru we Waršawje k prěnjomu razej zešoł. Ministerski president Slawek jón swjatočnje wotewri. Přečita poselstwo statnoho presidenty, w kotrymž so mjez druhim praji, zo budźe najważniši nadawk nowoho parlamenta přeměnjenjo wustawy, dokelž nětčiša wustawa njewotpowěduje potrěbnosćam stata. Po přečitanju tutoho poselstwa přikroči sejm k wólbje swojoho maršala a podmaršalow. Jako sejmowy maršal wuzwoli so z wulkej wjetšinu dr. Switalski, prjedawši ministerski president. Při swjatočnym prěnim posedźenju wobdźělichu so wšitcy we Waršawje akreditowani pósłancy wukrajnych mócnarstwow.

Francózska.

W Francózskej pytaju po tym, zo je Tardieu wotstupił, podarmo nowe knježeństwo zestajeć. Najprjedy myslachu sebi na Poincarea. Tola tutón wotpokaza. Tuž hladaše

president republiki, mjez senatorami namakać politikarja, kotryž by knježerstwo zestajeć mohł. Rozsudźi so za senatora Barthoua a nawda jomu zańdźenu sobotu, nowy kabinet wutworić. Barthou přija nadawk. Chcyše so na koło wokoło Marina, na prawicy stojace, a 101 zapósłancow ličace zepjerać. Z tym pak njeběchu radikalni socialisća spokojom. Tuž so Barthou swojoho nadawka wzda. Senator Pierre Laval, dotalny minister dźěła w poslednim kabineće Tardieu, je nětko nadawk za wutworjenjo nowoho kabineta dóstał a přijał. Prócuje so tak mjenowanu koncentraciju srjedźizny wutworić.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Na dnju přizjewjenja swj. Marije hrajachu w Budyšskej towaršni dźěći tudomnoho katolskoho asyla, podpjerane wot šulerkow a šulerjow tachantskeje natwarjaceje šule, duchownu činohru „Maria Virgo“, basnjenu wot M. Fels. Hižo zawodnje smě so wuzběhnyć, zo so hra nimo měry derje wuwjedźe. Hrajerki a hrajerjo běchu we słowje, přednošku a wustupje cyle wěsći. Spěwy buchu samo wumjelscy přednjesene. Wosebitoho připóznaća žnjejachu „Maria“ a „Miriam“. Z napjatosću připosłuchachmy nježnym spěwam knježny Treptec. Cyłe předstajenjo bě dospołnje na to złożene, přitomnych na blizke hody přihotować a jich wutroby za přikhadźacoho zbóžnika a joho knježnisku mać zahrěć. Česćowne knježny Borromejki su sebi woprawdźe połnu česć a wěrny dźak zasłužiłe za njesměrnu prócu, kotruž su na wšěstronske wuwučowanjo, na přihotowanjo přiměrjenych pyšnych jasnych drastow a na připrawjenjo jewišćoweje zastawy nałożiłe. Woprawdźe radźomne je, zo by so tuta pozběhowaca činohra nětkdźe na wsy, kotraž ma jewišćo k rucy, wospjetowała.

Z Budyšina. Nowotwar Budyšskeje khorownje je nimale dokónčeny. Za 1 hdź 40 khorych je městnosć w tutych swětłych, cyle no. asnych rumach. W nowotwarje leža hižo khori.

Z Ralbic. Naše towarstwo knježnow, hromadźace wosadne knježny, je jene z tych towarstwow, kiž swjedźenje njewotměwa, khiba w cyrkwi. Měsačnje jónu zeńdźe so towarstwo pak w cyrkwi, pak deleka na farje k zhromadźiznje. To su hodźinki duchownoho wokřewjenja, hdyž wjeledostojny knjez prezes k wutrobam rěči wo woli a službje Božej, wo strachach a wabjenjach swěta. Potom zaklinči też kěrluš k česći maćerje Božeje jako znutřkowny wothłós Božoho słowa. Khětře minje so zeńdźenjo. Tak wšak dyrbi być. Za žiwjenjo dźěn, za křesćanske žiwjenjo wukubłuje towarstwo a tak khwata zasy kóžda ze sobustawow domoj, posylnjena we wěrje a wědźo, zo z njej sobu wojuja, čerpja a so modla swěrne towarški. Tu maja naše towarstwa, wosebje našu młodosć wopřijace, dźensa wulki nadawk dokonjeć. Lěpje pak hišće hač towarstwo knježnow, a byrnjež w najlěpšich rukach było, móže hišće kongregacija skutkować. Wona dźěn stoji w najwužšim zwisku z maćerju cyrkwju. Tu zamóže so žohnowanjo bohatšo přenjesć na človjeka. Wón je zbožownišo, hdyž móže njeposrědnišo čerać z kužoła hnadow. Lětsa nazymu bu tu na nastork wjeledostojnoho knjeza arcyměšnika a fararja Žura Marijanska kongregacija knježnow założena, kiž je mjez tym w Romje też wobkrućena. Dopołdnja na swjedźenju Njewoblakowanoho podjeća swj. Marije, běše w farskej cyrkwi swjatočne přiwzaco sodalkow. Po předowanju, w kotrymž knjez arcyměšnik Žur na ważny podawk pokaza, přistupi 86 knježnow k wołtarjej, zo buchu swoje wotmyslenjo a slubjenjo na swjatym městnje wobkrućiłe. 6 mjez nimi běchu hižo kongregaciji (Kulowskej a Klóštrskej) přisłušałe. 11 njebě hišće do towarstwa knježnow słušało a dóstachu swjećenu medalju. Wšitke druhe pak běchu dotal hižo w towarstwje byłe a te, kiž do kongregacije hišće njezastupichu, to zawěsće k lětu sčinja. Zo by kóžda knježna kročel do kongregacije sčiniła, — sebi wědoma swojoho spomoženja —, předowaše knjez arcyměšnik Žur w zašłym tydźenju w cyrkwi wšo hromadźe 8 króć a přihotowaše přichodne kongreganistki na zastup. Kongregacija je nětko do skutka stupiła. Njech so zwjeseli wosebitoho škita maćerje Božeje. Njech so w nowym zwjazku z nowej wjesołosću dopjelni, štož sodalki po přiwzaću w cyrkwi spěwachu: „Mariju ja khwalić a lubować chcu“.

Z Wotrowa. Naša wjesna nalutowarnja wotmě zašłu njedźelu swoju nazymsku hłownu zhromadźiznu, kotraž bě wot 36 sobustawow wopytana, potajkim wot dobreje třećiny. Do dźeńskoho porjada počesći so zemrěty sobustaw, knjez dr. Mikławš Rachela, z postanjenjom a z ćichim wótčenašom. Zhromadźiznu nawjedowaše knjez kubleŕ Rjeda. Tukhwilny zličbowaŕ, knjez šulski wjednik Cyž, poda přehlad wo financnych wobstojnosćach tutoho lěta a konsuma. Nichtó njeměješe na tym ničo wustajeć. W dalšim rozłoži nadrobnje prašenjo: „Je dźensiši dźeń hišće woprawnjene, wot družstwa twory kupować?“ Na mnohich přikładach dopokaza rěčnik, kajke lěpšiny mamy přez kupowanjo pola družstwow. Tuž je za kóždoho radźomne, zo do tajkich towarstwow zastupi. Dale rozłoži, kak móža syndikaty a kartelle z pomocu njesměrnoho kapitala wšo pokupować a potom płaćizny postajeć. Jim napřećo dyrbja so přetrjebarjo do cyłka skować a tak we wobkhodźe spytać, swoje žadanja přećišćeć. Z jeneje strony pokaza so na škódnosć wulkokapitalisma. Zhromadźizna měješe so też z přeměnjenjom někotrych paragrafow wustawkow zaběrać. Z wjetša so po namjetach přiwzachu, tola so žadanjo jenohłósnje wotpokaza, towarstwowy podźěl na 100 hriwnow powyšić. To by z přičinu było, zo bychu mnohe sobustawy z towarstwa wustupiłe, dokelž to něchtóžkuli při nětčišich wobstojnosćach zwjezć njeby mohł. Też při stojnišću kasy trjeba njeje. Po wšelakich zdźěleńkach a přečitanju zapisa so zhromadźizna skónči z pokiwom zličbowarja, zo bychu też hišće nazdalni do towarstwa zastupili.

Z Noweje Wjeski pola Worklec. Dwě nowej domskej, Langec a Pětrkec, buštej tu w našej wsy přez knjeza twarca Kórjeńka z Njebjelčic natwarjenej.

Z Lipska. Zańdźenu wutoru bě z nowa literarny a čitanski wječork. Tón raz nochcyše nam rumnosć dosahać. Dopokaz, zo maja naši Serbjo tudy hišće zajim za swój narod. Wječork běše wosebje poswjećeny njedawno zemrětomu wótčinej, knjezej fararjej Bjedrichej. Wo nim přednošowaše knj. stud. Henčl. Přečita zdobom dwě joho powědańčkow: „Drohi knefl“ a „Jducy z hermanka“. Poslednje napisa we swojich młodych studentskich lětach. Hižo tehdom wukopa so, zo tči we nim poetiski a fantastiski duch. Wšitke joho dźěła, hač khutne abo žortne, swědča wo joho pismowskim wobdarjenju. (Škoda jenož, zo njebě so hač dotal žana zběrka joho powědańčkow wudała!) W přestawkach wuknjechmy pilnje hodowne spěwy pod nawjedowanjom knj. stud. Neda. Na kóncu jednaše so hišće wo zběrkach a wjetšej rumnosći. 11 hodźin ćepješe — a swěrna črjódka Serbow khwataše domoj, posylnjena w narodnym duchu.

Modlitwa wo rozšěrjenjo swjatych exercicijow.

Božo, Swjaty Ducho, wot Tebje samoho přińdźe swětło, móc a lubosć do človjeskich dušow. Bjez Tebje njejsmy ničo, bjez Tebje smy bjezmócni a k złomu nakhileni. Ty chceš dary swojich hnadow wosebje w samoće a pokoju wudźělić. „Mjelč“, ty prajiš, „a chcu tebje mudrosć nawučić. Preč wot starosćow a rozpjeršenjow. Ty wosebje šćedriwje a zrozemliwje k wutrobam rěčiš pohonjejo ze swojej hnadu. Tohodla prosymy Tebje, Ducho wěčnoho Wótca a Syna, žohnuj miłosćiwje prócowanja, kiž chcedźa wšitkich wobceženych a wohroženych človjekow Tebi a Twojim pohnuwanjam přiwjesć. Žohnuj, Swjaty Ducho, rozšěrjenjo exercicijow we swojej cyrkwi. Žohnuj jich wjednikow a spěchowarjow. Sćehń z miłej mocu wutroby wěriwych, wosebje wot strachow wobdateje młodźiny, do posylnjacoho a wozbožacoho wliwa swjatych exercicijow. Wubudź zasy

wěru, woporniwosć a prawu žadosć za zbóžnosću we wšitkich. Rozpłomjeń we nas wšitkich woheń swojeje swjateje lubosće. Daj z twojej hnadu, Božo Swjaty Ducho, zo by hibanjo exercicijow to dokonjało, wo čož so wot Tebje nawjedowana cyrkej tak nutrnje stara: hańć njewěrje a njepóćiwosći našoho časa a wukubłać horliwych japoštołow Jězusa Khrystusa.

Ty, njewěsta Swjatoho Ducha, Ty maćeŕ dobreje rady, Ty wučeŕka japoštołow a přikładže znutŕkownoho žiwjenja, najzbóžniša knježna a maćeŕ Boža Marija, wzmi skutk exercicijow pod Twój wosebity zakit a wuproš, zo by so z Božej pomocu radźił a přisporjał k žohnowanju a spomoženju mnohich. Amen.

Swjaty Ignacijo, Ty wot cyrkwje postajeny zakitarjo exercicijow, proš za nas nětk a přecy. Amen.

Exercicije we Worklecach.

We Worklečanskej khorowni wotměja so po Nowym lěće zawrjene exercicije a to:

wot 3. 1.—7. 1. za mužow w němskej rěči přez kapucina;
wot 31. 1.—4. 2. za młodźencow, tohorunja w němskej rěči přez kapucina;
wot 15. 3—19. 3. za mužow w serbskej rěči;
wot 22. 2.—26. 2. za žony w serbskej rěči;
wot 1. 3.—5. 3. za knježny w serbskej rěči.

Exercicije započnu so na prěnim wot mjenowanych dnjow wječor w 7 hodź. a skónča so na poslednim dnju rano. Zamołwće so w khorowni pola knjeza kapłana Kurze.

Swjatočne zapokazanjo nowoho Kulowskoho fararja.

Jako naslědnika tak zahe w Knjezu zemrětoho knjeza fararja a arcyměšnika Jana Šołty bě duchowna wyšnosć Wrótsławskoho ordinariata knjeza fararja Jakuba Krala w Kletwicach postajiła a pomjenowała. Tutón běše so 4. dec. 1890 w Kulowje narodźił a po swojim wuswjećenju na měšnika, 10. junija 1917, tež tam hač do lěta 1923 kapłanił. Tuž wón Kulowskej wosadźe dźěn njeje žadyn cuzy, ale je z njej zrosćeny a ju nanajlěpje znaje. Tuž je joho Kulowska wosada tež z wotewrjenej wutrobu a z wutrobnej radosću jako swojoho fararja a duchownoho wjednika přijała a witała. Zańdźenu póndźelu, na dnju swjateje Marije Njewoblakowanoho Podjeća, bu popołdnju nowy knjez farař nanajswjatočnišo do swojoho nowoho farskoho zastojnstwa zapokazany. Hač k wustawej swjatoho Wójećecha wućahny swjatočny ćah. Tam postrowi nowoho knjeza fararja dotalny Kulowski knjez administrator Mikławš Šołta, kotryž tute zastojnstwo w Kulowje wot 14. oktobra wukonješe, dale knjez měšćanosta Langer a předstojićeŕ Mič. Potom zestupa so wulkotny ćah. Wyše wosadneju běchu sedmjo duchowni bratŕa z blizka a daloka přikhwatali. Dale zestupachu so do ćaha zastupjerjo města a wsow, cyrkwje, šule a towarstwa z khorhowjemi a šulske dźěći a wulka sywa ludu. Swjatočnje swojoho fararja do cyrkwje přewodźachu. Wjele khorhowjow joho witaše, čestne wrota a pletwy joho strowjachu, zwony ronjachu mócne akordy, z miłym dešćom ronješe nadobne Boże žohnowanjo. Před durjemi witachu serbske a němske družki. W serbskej a němskej rěči swojoho fararja witachu, kwěćel jomu přiwitajcy skićo. W přepjelnjenej cyrkwi wukonješe arcyměšnik Pohl z Njedźichowa swjatočne kanoniske zapokazanjo. Z wutrobnymi słowami witaše a nowoho fararja joho cyłej wosadźe předstajejo a ji napołožujo stajnu dowěru, lubosć a posłušnosć jomu napřećiwo. W němskej a serbskej rěči strowješe potom nowy knjez farař Jakub Kral swoju wosadu, ju prošo, z nim sobuskutkować w lubości a swěru za tón jedyn a najwyšši zaměr: Bohu k česći a k spomoženju njesmjertnych duši. Na to spěwaše cyrkwinski khor swjatočny łaćonski nyšpor. Po swjatočnym požohnowanju a „Te Deum“ so nowy farař do rjenje wupyšenoho a wobnowjenoho farskoho domu dowjedźe.

W žurli knjeza Roberta wotmě so wot 4 hodź. swjedźeńska tafla, na kotrejž so wšitcy zastupjerjo města, wsow, cyrkwje, šule a towarstwow wobdźělichu.

Wječor w 7 hodź. wotmě so we wobšěrnych rumnosćach „Němskoho khěžora“ wulka wosadna powitanska swjatočnosć a to němska, mjez tym, zo budźa wosadni swojoho fararja serbscy witać přichodnu třeću njedźelu adventa w samsnej městnosći a ze samsnej swjatočnosću a jenak wulkim wobdźělenjom. Wulka sala běše póndźelu přepjelnjena. Serbskeje drasty a serbskich mjezwočow běše jara wjele widźeć. Knjez farski administrator M. Šołta wotewriwši swjedźeńsku zhromadźiznu, witaše ze zahorjenymi słowami nowoho knjeza fararja a po nim tohorunja zastupjerjo města, wsow, cyrkwinskoho předstojićerstwa, šulow, towarstwow. W mjenje Wojerowskeje susodneje wosady, kotraž běše z Kulowa w swojim času założena, rěčeše tamniši knjez farař Kowallek, w mjenje susodneje Ralbičanskeje wosady a z dobom za sakskich a serbskich duchownych bratrow wupraji postrow a zbožopřeća knj. arcyměšnik Žur. Wječor wupjelnichu wjacyhłósne spěwy cyrkwinskoho khora, šulskich dźěći a towarstwa rjemjeslnikow, turnarske předwjedźenja „D. J. K.“ a rhytmiske reje marijanskeje kongregacije. Młodźency předstajichu legendarnu hru „Husleŕ z Gmünd“. Ke kóncej wupraji knjez farař Jakub Kral za wšu lubosć a přećelne powitanjo swój najwutrobniši dźak, prošo wšitkich wosadnych wo dalše swěrne sobudźěło w lubości a předjednosći. Tak ma wulka a ważna kulowska wosada zaso swojoho dušipastyrja. Wona je jenička serbska katolska wosada w Pruskej. My katolscy Serbja w Sakskej začuwamy z wami a bjerjemy hłuboki podźěl na wašej radości. Wjeselimy so z wami, zo je wam Boža miłosć dała nowoho swojoho fararja, wěsće prawoho muža na prawym městnje. Njech je joho skutkowanjo zbožowne a žohnowane a njech traje mnohe, mnohe lěta!

Započatki a wuwićo ratarstwa mjez serbskim ludom.

(Pokročowanjo.)

Runje tak dyrbjachu burja měć stadła kur, hus a kačkow, zo bychu swojim knježstwam móhłe trěbne jeja a pječeńki wotedać, a myslu sebi, zo tež jim druhdy kaponik, husyčka abo kačka zesłodźa, runjež drje smědźachu sebi to jenož při wosebitych swjedźenjach popřeć.

Rólnistwo pak měješe wot 14. lětstotka něšto wosebitoho pornjo dźensišomu. Sym to hižo z woprědka naspomnił, zo so dźěłaše a wobsywaše jenož po třoch hnojeńšćach. Jene bě za nalětny, druhe za nazymny wusyw, třeće pak dyrbješe jako smaha wotpočować a k pastwje służić. To wšak hišće njeje tak dźiwne, dokelž drje běše tajki wotpočink kóžde tři lěta nuzny. Njeznajachu tehdom žane hnoje, khiba wapno, kiž běše wot najstarših časow sem jako rostlinam połěkowace znate. Ale, zo cyła wjes abo gmejna postaješe porjad wobsywanja a žnjeća, to drje so nam dźensa wjacy lubiło njeby. (Flurzwang). Hona běchu prawje wuzke smužki a jedyn dyrbješe druhomu přez pola jězdźić, smahi a tež sćerńišća dyrbjachu k sebi mjezować, zo by so na nimi najprjedy knježi a tež burski skót pasć mohł. Tohodla bě tele postajenjo nuzne a kóždy dyrbješe tež po nim činić, njechaše-li sam škodować. Za skót postaji gmejna pastyrja, kiž bu tak z wjesnym zastojnikom. Kóždy bur pak měješe předpisane, kelko a kajke družiny skotu móže na pastwu dać. So rozemi, zo tajke postajenja pilnych burow we swojim hospodarskim postupje wuwjazowachu, tajkim pak, kiž so tak rady gratu njepřimachu, tola přecy někajke zeživjenjo zwěsćachu.

Z wjetša běchu wšitcy burja w zašłych časach robоćenjo swojich postajenych knježstwow. Pola nas w Sakskej mějachu klóštraj Marijina Hwězda a Marijiny Doł, kaž tež Budyšske tachanstwo tajke nadknježstwo nad burskim ludom. Kubła běchu zrjadowane po tak mjenowanych krajnych

hufach. Tajka cyła hufa bě z rolu, pastwu a lěsom hač na 200 kórcow, poł hufy hač do 100 kórcow, 1/4 hufy pak bliže poł sta kórcam wulka. Za tute swoje wobsedźeństwo dyrbjachu burja robośić, trěbne wosypy a dawki płaćić. To běše: 1. tak mjenowany Grundzins, 2. dawk na hłowu za cyłu swójbu, 3. dawk za dowolnosć k žeńtwje, kiž so tojšto powyši, jeli sebi nawoženja jenu z druhoho nadknježstwa wuzwoli, 4. hdyž poddan wumrě, kruch z joho hibićiwoho zawostajeństwa, najbóle najlěpši woblek (Bestgewand) a najkmańše skoćo z hródže (Besthaupt). Po prawom měješe knjez prawo nad cyłym zawostajeństwom swojoho poddana, běše pak wašnjo nastało, zo so z wjetša z dwěmaj kruchomaj spokoji. Wšitko móžeše so pak we pjenjezach abo ratařskich wupłodach płaćić. Tak so podawaše: Khlěbowe žito, porědko snopy, wows, khlěb, ćelata, howjadła, konje, wowcy, swinje, pjerizna, mjaso, jeja, mloko, butra, twarožk a wino. Wyše toho mějachu naši burja też ze swojimi zapřahami, swójbnymi sobustawami a čeledźu knježim wěste dny při dźěle pomhać. A to wosebje wo žně, při wusywje; jim pomhać hońtwy honić a ryby łójić. Runje tak dyrbjachu synowje a dźowki burow hač do 3 lět na knježich dworach służić. Čeledźi pak njebě dowolene, so do druhich knježstwow přistajeć, a kóždy raz sebi we přistajeńskim času knjezyk najprjedy tych kmańšich wuzběra, tamnych pak buram přewostaji.

Na jenu wulku ćežu burstwa dyrbju hišće pokazać, to bě knježa zwěrina. Tuta burstwej wulku škodu činješe, knježa pak ju jara hajachu. Burja njesmědźachu ju ani jara šerić, psy smědźachu jenož z dwaj łochćowskim kolikom wobćežene swobodnje wokoło běhać. Swoje pola wobhrodźić bě zakazane, dokelž so knježa bojachu, zo by zwěrina zawutliła, haj, někotři sebi samo žadachu, zo bychu so někotre smuhi k pastwje za zwěrinu wobsyłe. Štož so přećiwo hońtwiskomu zakonjej přeńdże, móžeše so ze smjerću khostać abo bu hewak hroznje čwělowany, jomu woči wukałane, kaž też hewak druhi staw z čěła wotrubany. Swojomu knjezej so spjećować abo nic swoje dawanjo wotedać, měješe sćěhwk, zo kubło bjez wšeje smilnosće knjezej připadny. Njemóžu ani na wšo spominać, štož ratarjow tłóčeše. Myslu, zo sće nadosć widźeli, kajke mědlěkanjo tehdom burstwo bě. Bjez wšeje zdźěłanosće běše bur lohko k směšenju měšćanow a zemjanow. Wyšše šule wopytować bě zakazane a nichtó njesmědźeše sebi žane druhe powołanjo wuzwolić a bě hižo wot naroda zasudźeny k robośanej. Tuž žadyn dźiw, zo so popoča mjez krudowanym a zacpětym ludom kónc 15. a započatk 16. lětstotka mućić. Tak započachu so w lěće 1525 po cyłej Němskej burske pozběžki. Najprjedy drje chcychu sebi burja měrnje wolóženja wujednać, tola jednanja so na twjerdych hejach zemjanstwa rozbichu. Na to so lud žałostnje rozhori a na někotrych městnach sebi sam pomhaše, zemjanske sydlišća zapušći a wobydlerjow zamordowa. Hač so też serbscy robośenjo na tutych pozběžkach wobdźělichu a kak, njemóžach nihdźe wuslědźić.

Krawne njeskutki, kiž drje so mnohim robośanam samym njelubjachu, njepřinjesechu jim žane wolóženja, ale jim so nětko kóžda lěpšina wotpraji. Wjerchojo a knjezojo ćehnjechu sylnje wobronjeni přećiwo wjesnomu ludej, přećiwo wójsku robośanow, kiž njebě ani dosć wobrónjene, k tomu špatnje wuwučene a wot njenazhonitych wjednikow nawjedowane. Po poražkach bě husto sudźenjo. Mnoho burow so wotprawi, wjele kubłow rozzłobjene zemjanstwo na so sćahny. A stawizny nam powjedaju, zo zdźěłani knježićeljo wo wjele hórje ze swojimi poddanami zakhadźachu, hač to prosty robośanski lud dokonja. Město wolóženja napołožichu so nowe a krućiše ćeže, tak zo buchu ratarjo k dalšomu 300 lětnomu robośanstwu zasudźeni, doniž skónčnje w spočatku 19. lětstotka myslička wuswobodźenja njedozrawi. (Pokročowanjo.)

A přecy zasy raz . . .

(Wobraz ze wsy.)

Tajku wjesku móžeš sej tak husto a z kajkohož kónca chceš wobhladować, přecy so ći luboznje posměwkuje. Zcyła na rjanych słónčnych njedźelach a swjatych dnjach, hdyž wjesne zwony wótře a jasnje do wutrobow a statokow zwonja a jich mjedźane zwuki so rozliwaju po honach a polach. Rjeńšoho wobraza sebi skoro myslić a předstajić njemóžeš.

A tola přecy zasy přińdże raz tajki dźeń, tajke dopołdnjo abo popołdnjo, hdźež zwony nadobo cyle hinak swój hłós pozběhuja, jako bychu želniwje płakałe.

A přecy zasy raz přińdże na wjesku dźeń, druhdy kaž błysk z jasnoho njebja, hdźež želne a khutne mysle ju přeńdu, wšo jene, hač je wosrjedź žnjow abo w luboznej meji. To wšak njech hišće dźe — mohło so prajić —, hdyž so wo starušku abo šědźiwca jedna, kotrajž žedźitaj za druhim swětom. Na swěće hinak njeje a też njebudźe, jedyn po druhim z tutych starych du po času prječ a druzy stupja na jich městno. Ale smjerć přima druhdy z hrubej ruku do wjeski a złama samo strowe stwjelco abo lědy zakćětu kwětku a nježnu rózičku. Moji lubi ludźičko, kelko rózojtych nadźijow a planow so při tym druhdy rozbije, kelko starosćow a bolosćow tu nadobo je! Hdyž dźeń abo hodźinu prjedy sebi človjek na wšo druhe, jenož nic pak na to myslił!

A potom tónsamy wobraz, moja wjeska. Ćělowa žona dźe dom wot domu a prosy na póstwječor a na přewodźenjo a wobstara při tym nošerjow. Dźeja po zelene halźki, kwětki so rězaja a k wěncam přihotuja, knjez kantor wuknje z dźěćimi posmjertny kěrluš, abo towarstwo přihotuje so na posledni harmoniski postrow swojoho towarša do wěčnosće, a tótka wuryje row.

Hižo na ranjo dyrbiš so dźěła zdać a je na khwilku wostajić, zo by mohł dopołdnja na přewodźenjo hić. Nětko tu wokomik je, zo so kašć na wěčne zawrje, hdyž sy zemrětomu k poslednjomu razej ruku stłóčił. Nošerjo su w dobrej jstwi šalku kofeja wupili a wosušk jědli. Nětko tykaja so běłe rukajcy, a hižo za dźesać mjeńšinow wopušći će, luba wjesčička, jedyn staw k poslednjomu wotpočinkej tam po hórcy horje na kěrchow. Druhdy dźe cyła wjeska sobu a też susodne. Kóždy drje potom, hdyž takle mjez rowami stoji, mysli na swojich lubych zemrětych a spomina snadź při tym na swój něhduši kónc, hdyž njebośičkomu hruzlik zemje do hłubiny rowa ćisnje. Mój Božičko, kajke protyki sebi tola něchtóžkuli dźěła, što wšo chce hišće wukonjeć! Na wšo móžne, jenož na smjerć sej njemysla! A móža za tydźeń tu też hižo ležeć! Što dha je kusk tutoho človjeskoho žiwjenja?

Ale něšto hodźinkow pozdźišo, moja wjesčička, je — z wuwzaćom žarowacoho doma — je wšitko zasy při starym. To dźe žiwjenjo a činjenjo swoju wšědnu dróhu.

A přecy zasy zazwoni smjertny zwónčk a ćehnje žarowacy ćah, je pohrjeb na kěrchowje. Tak dźe jedyn po druhim z přiwuznych, z přećelow a znatych. To so dźiwam, luba wjeska, zo tak ruče so zasy posměwkuješ a wo žiwjenju nam rěčiš a předuješ.

Nó haj wšak, po prawym so ći žadyn jenički njewozmje. Tudy wokoło cyrkwički spja a čakaja dźěn wšitcy a maja so najlěpje mjeze wšitkimi. Je dha docyła zahrodki, moja wjesčička, kiž w lěće a nazymu tak luboznje w kwětkach a kćenjach so błyšći kaž tu? Ně, ně — njejsu ći wzaći. Su dale žiwi a kak husto so rozmołwjeja, hdyž na rowčku so kwětki sadźeja a so krjepja, hdyž so wob lěto wjacy króć pyši a wobhlada. Wězo je to druhi swět, w kotrymž smy žiwi. A w tamnym swěće njehodźi so ničo wjacy dobre činić, štož je so tu na zemi zakomdźiło.

To dźěn je, moja wjesčiška, štož chcedźa nam błuke zynki zwonow při wotkhadźe z tutoho swěta prajić: Znjesće a lubujće so tola tak dołho hač hišće tu sće. Nichtó njewě, kak dołho to hišće traje. Też žadyn mortwy njemóže

ničo wjacy dobre činić. Za njoho je přišła nóc, hdźež nichtó skutkować njemóže.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. Powšitkownje so wočakuje, zo budże přichodna encyklika Swj. Wótca jednać wo měrje a wotbrónjenju swětowych wulkomocow. Dale piše so z vatikanskich kruhow: Hačrunje officielne koła vatikanske njejsu rozwučeni wo předmjeće noweje encykliki, wobstoji tola powšitkowne přeswědčenjo tak daloko, zo změje wona wuznam poselstwa na cyłe křesćanstwo dla blizkoho swjedźenja, poselstwo, kotrež zasudźuje dźensiše njerozomne brónjenjo, a namołwja k měrej a k wujednanju. Hižo přez dłóžši čas sem wědźa mnohe wosoby, kotrež wobsedźa dospołnu dowěru Swj. Wótca, wo tym, zo chce wón dokładnje być rozwučeny wo dźěle přihotowaceje wotbrónjeńskeje komisije w Genfje.

Kelko mamy tuknwilu kardinalow? Ličba sobustawow Swjatoho Kollegija kardinalow wučini dźensa 59. Z nich je 29 Włóchow abo Italjanow a 30 druhich. Z cyłeje ličby — 59 kardinalow — 26 stajnje při Romskej kuriji přebywa.

Kelko katolikow je na swěće? Po najnowišim ličenju w Vatikanje je było w lěće 1929 na cyłym swěće 341 430 000 katolikow. Z nich běchu w Europje 208 882 000, w Americy 109 097 000, w Asiskej 16 535 000, w Africy 5 330 000 a w Awstraliskej 1 585 000.

Bamžowe nowiny „Acta Apostolicae Sedis" wozjewjeja dopis Swj. Wótca na pólskeju kardinalow Hlonda (primasa a arcybiskopa Póznańsko-Hněžnjanskoho) a Kakowskoho (Waršawskoho arcybiskopa), w kotrymž přizjewja, zo budże so přichodny swětowy eucharistiski kongres w Pólskej wotměwać (kaž je „Posoł" to hižo junu naspomnił), dokelž smě Pólska z cyłym prawom horda być na swoje wosebite historiske dopomnjeća a na swoje wurjadnje khwalobne česćowanjo swjateje eucharistije. Kongres so w Póznanju wotměje, dokelž je so tam lětuši prěni narodny eucharistiski kongres tak wulkotnje poradźił.

Němska. Němske towarstwo w Swjatym Kraju hlada lětsa wróćo na rjanu starobu 75 lět. Towarstwo wobsedźi w Jeruzalemje a druhdże šule a hospicy za pućowacych a wulkotnu basiliku „Najzbóžnišeje Knježny" na horje Sion (Dormitio), z kotrejž je zjednoćeny klóštr Benediktinow. Towarstwo je w času swětoweje wójny wulku škodu poćerpiło a nimale wšě swoje wobsedźeństwa přisadźiło. Po wójnje pak je tola wulki dźěl zasy dóstało. Towarstwo ma na 18000 sobustawow.

W Beuronje zeńdźechu so w prěnjej połojcy novembra katolscy wumělcy. Pater Damasus přednošowaše wo sćěhowacych tematach: Liturgija a wumjelstwo, kult a žiwjenjo, liturgija Božeje mšě, Boža mša a cyrkwinske lěto, eucharistija a wumjelstwo, so modlace wumjelstwo.

Evangelske woršty, wosebje w sewjernej Němskej, su dźensa napřeco katolikam runje tak wotkhilni kaž w dowójnskim času, hdyž běše při Berlinskim dworje protestantismus na prěnim městnje. Tele dny hóršeše so „Stahlhelm" na katolske zasydlenja w Meklenburgskej, hačrunje podźěl katolikow lědma 15 procentow wšěch zasydleńskich kubłow wučinja. W tamnym času, hdyž běše Bismark w Póznanskej wulke zasydlenja założił, wučinješe podźěl katolikow jenož 4 proc. Srědki za zasydlenja wukhadźeja ze statnych kasow.

Českosłowakska wotdźeržeše na 1. hodowniku nowe ludličenjo. Wone ma tohodla wulku ważnosć, dokelž budża so přez nje zwěsćić ličby jednotliwych wěrywuznaćow. Bjezbóžnicy zarjadowachu dźiwju agitaciju, zo bychu tola prawje wjele ludźi so zapisać dali do rubriki „bjez wěrywuznaća". Chcychu ličbu swojich přećelow přiwjesć na 2 milijónaj. Pražski arcybiskop dr. Kordač wobroći so tohodla do wólby na katolski lud z prózstwu, zo bychu swojej cyrkwi před šěrokej zjawnosću wobkhowali njekhabłacu swěru. „Česćehódni potomnicy waża sebi česć swojeje swójby wysoko. Prjedownicy katolikow tworja njepřewidźomne pasmo martrarjow a wuznawarjow wěry započejo so ze swj. Sćěpanom, prěnim martrarjom, hač do wuznawarjow našoho časa w Mexiku a w Ruskej. Tajke wopory sebi ludličenjo ani wot Was njeżada, haj statne zakonje zawěsćuja Wam dospołnu swobodu we wuznaću też napřeco zawjednikam. Wužiwajće tele prawo a tule swobodu!"

Knježerstwo je sebi přećiwo cyrkwi nowu njelubosć wumysliło. Wšě patronaty, cyrkwje a wotkazanja maja swoje dańske papjery statnych obligacijow statej wotwjesć, zo bychu w přichodże swoju dań ze statnej kasy w Prazy dóstali. Kaž so piše, budże pak zapisowanjo tychle papjerow na wšě 3 lěta trać a tak dołho njedóstanu wobsedźerjo žanu dań wot swojich papjerow. Z tym pak wusaknje za wšelake khuduške cyrkwje poslednje žórło za porjadne dokhody, z kotrychž maja cyrkwinscy zastojnicy so zapłaćeć. Z tym zhubja mali přistajeni při cyrkwjach kaž zwóncy, kapłanojo, haj samo fararjo swoje snadne dokhody.

Pólska. Kral Bolesław Khrobły běše w 10. lětstotku w Kruświcach biskopstwo założił, kotrež bu pozdźišo do Wrótsławja přepołożene. W Kruświcach zwosta kolegiatny wustaw hač do lěta 1810, potom bu přez pruske knježerstwo do statneje kapsy tyknjeny. Nětko je pólske knježerstwo prastary Kruświčanski kapitl zasy wobnowiło. Kardinal Hlond přewjedże 9. decembra po předpisnje Swjatoho Stoła z mortwych-staćo staroho kapitla.

Tibet je najwyšši kraj na cyłej zemi, leži w přerězku přez 4 tysac metrow wysoko. Su tam hobrske horišća. W zymje knježi w tychle kónčinach swěta kusaca zyma a lodojte wichory. Někotryžkuli pućowacy přindże přez tajke sněhowe mjećele do žiwjenskoho stracha. Parizski wukrajny seminar je nětko wobzamknył, zo natwari na wysokej dolinje Solween při hobrskej horje Menong ležacej skronisko, to je hospodu za pućowacych. Wón chce tónle dom přepodać mnicham na swj. Bernharće, kotřiž we Šwicarskich horach hospoduja tam wobkhadźacych podróżnych. Mniša su poskićenjo přijeli. Přichodne lěto dojěždźetaj tam dwaj rjadownikaj, zo byštaj sebi nowu domiznu wobhladałoj. A jeli nadeńdże namjet Parizskoho seminara jeju přihłosowanjo, założitaj tu při namjezach do Tibet hišće z třomi dalšimi rjadownikami a z někotrymi hobrskimi psami nowy klóštr mjez tibetanskimi budistami. Tak móže tu wosrjedź najćěmnišoho pohanstwa rozkćěć róża křesćanskej lubosće k bližšomu.

Wšelčizny.

Mórske pućowanjo jenoho łososa. Wulkotny pluwanski skutk je jedyn čerwjeny łosos (Lachs) wukonjał, kiž je za 44 dnjow runje 1300 mórskich mil (1 = 1,8 km), potajkim na 2340 hodź. přepluwał. Ryba słušeše do tamnych exemplarow, kiž bu přez statny amerikanski rybarski bürow w Alaska z małej rynku wuhotowana. W meji so to sta a w juniju popadźechu łososa w jenej sibiriskej rěcy. Kowowu rynku jomu wotewzachu a pósłachu ju na hamtski bürow w Alaska z bližšimi přispomnjenjemi, wosebje časa. Ći, kotřiž tajku woznamjenjenu rybu popadnu, dóstanu z připósłanjom marki wěste myto. Tute woznamjenjenjo rybow stawa so hižo na dźesać lět. Ma tomu służić, pućowanjo łososa, kiž je hišće cyle njewěste a ćemne, trósku wujasnić, k čomuž je tutón pad w něčim přinošował.

Z łódźnej khartku z lěta 1891 přez Atlantiske morjo. Lěto 1891 so pisaše, hdyž wěsty knjez Burbank, mjenujcy nan toho knjeza, wo kotrymž je tu rěč w bürowje sewjernoněmskoho Lloyda w New-Yorku łódźny lisćik k pućowanju do Bremena (w Němskej) kupi. Tola wěstych winow dla, dźensa wjacy njeznatych, dyrbješe Burbank swoju jězbu wotstorčić. W běhu časa zaby so na tutu jězbu do staroho swěta a hakle, hdyž stary Burbank w lěće 1911 swoje wobkhodne rumnosće přepołoži a w swojim pisanskim blidże porjad činješe, nadeńdże jězdny lisćik z lěta 1891. Wobroći so na büro Lloyda, kiž woprawnosć lisćika bjeze wšoho wuměnjenja wobkrući. Nětko sej Burbank kruće předewza, lisćik wužić a do Bremena pućować. Ale ani 1912, ani

1913 přińdże k tomu. A hdyž chcyše nětko swoje předewzaćo wuwjesć, wudyri wójna a tak njemóžeše stary Burbank zapućować. W běhu wójny zemrě. Joho dźěći předachu wobkhod a pisańske blido wzachu sobu domoj. Hakle w lěće 1927 namaka jena dźowka časa, z blidom so bliže zaběrać a nadeńdże wospjet stary łódźny lisćik z lěta 1891. Zasy předpołoži so lisćik sewjerno-němskomu zastupjerstwu Lloyda w New-Yorku, tute jón wospjet wobkrući a jón samo na tři lěta podlěši. A nětko — krótko do wotběženja časa — jědźeše syn knjeza Burbanka z lisćikom z lěta 1891 z łódźu „Bremen" do Europy.

Towarstwowy powěstnik.

Wotrow. Tow. kat. młodźencow ma njedźelu 21. dec. popołdnju 1/2 4 hodź. swoju hłownu zhromadźiznu pola Juršec. Wšitke sobustawy njech z časom přińdu. Dnjowy porjad so na zhromadźiznje wozjewi. Też nowe sobustawy su wutrobnje witane. **Předsydstwo.**

Łužisko-Serbski Sokołski Zwjazk. Po wobzamknjenju hł. zhromadźizny zrjadujemy naše jednoty do sokołskich župow. Zakładna zhromadźizna za nawječorne jednoty budźe njedźelu, 14. decembra, pop. 1/2 4 hodź. pola bratra Natuša w Khrósćicach.

Należnosce našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 802.—804. z Różanta: Pětr Ditrich, Marja Suchowa, Michał Šołta; 805. ze Smjerdźaceje: Mikł. Kušk; 806. 807. z z Dobrošic: Jurij Šołta, Marja Čepicowa; 808. z Khanec: Pětr Nagl; 809. ze Žuric: Jurij Lipič.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1125. J. W.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 8. decembra 1930.

Woły: 93. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 53—56 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 43—49 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 38—42. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 35—37. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 394. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 53—56. 2) Połnomjasne, młódše 48—52. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 474. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 45—48. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—56. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 38—42. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 42—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 28—34. 6) Husumske z pastwy. 24—26. **Ćelata:** 589. 1) Najlěpše wukormjene 73—77. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 68—72. 3) Špatne 60—65. **Wowcy:** 742. 1) Młódše a stare, wukormjene 60—65. 2) Starše wukormjene 50—58. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 40—48. 4) — . **Swinje:** 3453. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1 1/2 lět stare 63—64. 2) Wukormjene 62—63. 3) Mjasne 60—62 4) Špatne 58—59. Rancy 57—59.

11. decembra 1930.

Ćelata (640): 1) 75—78. 2) 70—74. 3) — . 4) — .
Swinje (539): (přez 300 pt.) 1) 62—63. 2) (240—300) 61—63. (3 (200—240) 60—61. 4) (160—200) 58—59. Rancy: 57—59.

Wične płaćizny		w Budyšinje 6. dec. 1930	w Kamjencu 11. dec. 1930
Pšeńca, nowa	50 kilo	12,00—12,30	11,80—12,00
Rožka, nowa	50 „	7,00—7,30	7,50—7,70
Ječmjeń	50 „	9,00—9,50	9,00—10,75
Ječmjeń, nazymski	50 „	—	—
Wows	50 „	7,00—7,50	7,00—7,50
Wows, nowy	50 „	—	—
Raps	50 „	—	—
Běrny, we wjetšich dźělbach	50 „	1,80—2,50	2,00—2,25
Butra	1 „	3,40—3,60	3,20—3,40
Syno, nowe	50 „	— 3,00	2,25—2,75
Słoma, z mašinu młóćena, prasow.	50 „	1,00—1,20	—1,20
Słoma, „ „ k zasłan.	50 „	1,80—2,00	—1,00
Słoma, z cypami młóćena	50 „	—	—2,50
Pšeńčna muka, 60 %	50 „	20,50—21,50	—27,0
Ržana muka, 60 %	50 „	—13,00	13,75—14,0
Pšeńčne wotruby	50 „	—5,30	4,75—5,00
Ržane wotruby	50 „	—5,30	5,00—5,75
Husy	1 „	1,70—2,00	—
Jeja	1 štk.	0,16—0,17	—0,15
Prosata	1 štk.	15,00—26,00	16,00—24,00

„Krajan" 1931

je wušoł a je dóstać w Donnerhakec ćišćerni kaž też pola kk. dowěrnikow „Katolsk. Posoła" za 80 pjenježkow, z přinjesenjom do domu přez dźěći z małym přirażkom

Sym so w Budyšinje, Khěžorska dróha 22[1] jako **zubjacy hojeŕ** zasydlił.
Keramik — gest. Prothesen.
H. Schaebs.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za pucheŕ a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.
Płaćizna 2,50 hr.

W Budyšinje zetkamy so
w kofejowni Lehmann
na Serbskej drózy 8.
Najsłódniše konditorske pječwa
Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.
Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Serbska ludowa banka w Budyšinje
Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Danimy pjenjezy nanajlěpje.
Telefon 3506 a 3507.

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Swobodne Zjednoćeństwo kat. wučerjow serb. Łužicy
zmeje **wutoru,** 16. decembra, popołdnju w 4 hodź. swoju
4. lětušu zhromadźiznu
z přednoškom w Khrósćanskej šuli. Wšě sobustawy wutrobnje přeprošuje **předsyda.**

Konopeje / wotpočowadła / matracy
kupuječe derje a tunjo pola
Gerhard Lodny, sedłarski mištr, **w Budyšinje**
Seminarska dróha 7. — Rěčimy serbscy.
Wutykowanjo a přetykowanjo spěšnje a tunjo.

Dźak.

Dotwariwši naju statok, kotryž je so w lěće wotpalił, wuprajamy z tutym wšitkim wjesnjanjam gmejny a hospodarjam wokoliny, kotřiž su namaj na kajkežkuli wašnjo k pomocy byli, naju
najhorcyši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez!"
W Nowej Wjescy, 10. hodownika 1930.
Jakub Langa a mandźelska.

Wjelečesćenomu wobydlerstwu **Khrósćanskeje wosady** a dalšeje wokoliny wozjewjam z tutym zdwórliwje, zo moje **rěznistwo**

knjezej Oskarej Boršej z Jělcy

přenajam.

Dźakuju so wšitkim česćenym woteběrarjam za wopokazanu dowěru a prošu, tutu też mojomu naslědnikej wopokazać.

Z počesćowanjom
Pawoł Grofa, rězniski mištr a kubleŕ.

Wotnajawši wot knjeza rězniskoho mištra a kublerja **Pawoła Grofy** w Khrósćicach

rězniski wobkhod

prošu jomu wopokazanu dowěru też mi w přichodźe wobkhować. Budu so stajnje prócować, nanajlěpše twory po tunjej płaćiznje poskićeć a kóždoho po możnosći spokojeć.

Z počesćowanjom
W Khrósćicach, 10. hodownika 1930. **Oskar Borš.**

Jězdne koła,
wobručowy gumi,
přisłušne dźěle
płaćizny hódne pola
Br. Thomas, Budyšin, Kamjentna dr. 16

W nakładźe towarstwa swj. Cyrilla a Methoda su wušłe:

Kwasne basnje a někotre druhe
ze wšelakich pjerow
wudał Michał Nawka.
Płaćizna 50 pj.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)
w jara přiměrjenych płaćiznach
Pawoł Korn, Budyšin
Hošic hasa 21

Vogtlandske wumělske **gardiny**
kupuječe stajnje tunjo pola
Kurt Erler w Budyšinje
jenož na žitnych wikach 11
napřeco „Złotej hwězdźe"

Wjerowanske přistcenje

Guido Reiche
w Budyšinje, na Hłownym torhošću 2
pódla „Złotoho Hodlerja"
Założene 1845 Telefon 2581
poskića **najwjetši wubjerk** za kóždu składnosć
Brylantowu pychu / Złote a sleborne twory
Nože a widličky, sleborne a ze slebrom poćehnjene kaž też alfenidowe twory
Pórclinowe wěcy a wěcy wumělskoho přemysła

Wjerowanske přistcenje

Wuporjedźenja spěšnje a tunjo

Wuporjedźenja spěšnje a tunjo

Dospołne wupředawanjo

prěnjotnych płatowych a bałwmjanych tworow, łožowych šatow / dobrych, najwosobnišich wupjerkow blidowych šatow / trjenjow / trěwkow.

Płaćizny wo pjaty abo štwórty dźěl ponižene!

Hilger, Budyšin, Lotzowa dróha 20

Wróćiwši so wot rowa mojeje horcolubowaneje mandźelskeje

Hańže Lebzyneje
z Nuknic,

kotraž srjedu, 3. decembra, po krótkej khorosći dóstawši swj. sakrament poslednjoho wolijowanja do njebjeskeje wótčiny woteńdźe, wuprajamy z tutym přećelam a znatym swój
najwutrobniši dźak.
Wosebje so dźakujemy za modlitwy při pustych wječorach, za bohate k rowu-přewodźenju, nošerjam, spěwarskomu tow. „Jednoće" a česćenej Wawrikec swójbje. Wšěm nutrne „Zapłać Bóh luby Knjez."

W **Nuknicach,** na dnju pohrjeba, 6. decembra 1930.

W mjenje zrudnych zawostajenych:
Jakub Lebza.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěštki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: šolastikus Jurij Hejduška w Budyšinje, An der Petrikirche 9. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokoročak čo. 3895.

51. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **20. decembra 1930.** | **68. lětnik.**

J. Ćišinski:

Rorate coeli!*

Tak bluke, ćmowe mróčele
To cyłe njebjo wobleĥuja,
A słónčnym pruham kročele
K nam z mhłowej murju zastupuja.

Na zemi zymne leža mhły,
Zo z nimi swět so cyły kuri;
Z dnjom kóždym dlějše rostu ćmy,
A čěsnosć bucha so do duri.

Wšo třepoce a dyrkoce,
Kaž na sudny by dźeń so hnało;
Tak ćichozrudne wšitko je,
Kaž k mrěču by so hotowało.

Hałuzy hoće kefk a štom
Kaž prošo k njebju wutykuje;
A zemja z ćežkim bolenjom
Tak zdychuje a zapłakuje:

Njebjesa hnuje prózstwow móc;
Přez mróčele so słónco dreje;
A z njebjes stupi w Božu nóc,
Kiž z wočow ćmu a z dušow streje.

Ach, njebjo zamknjene, so smil
Nad našej zrudobu a tuhu;
K nam do ćmy ze swětłom so skhil
A wumóžacu póśćel pruhu!

Też človjek je so načakał;
Wón k njebju woła ze přirodu,
Zo zemi Bóh by słónco dał
A zhojił ćmy a zymy škodu. —

* Rosujće njebjesa!

„Přihotujće Knjezowy puć!“

Hdyž bu w prjedawšich časach znate, zo něhdźe do města abo na wsy kral přijědźe, bě to wjeselo a wšitcy so prócowachu město abo wjes najrjeńšo wupyšić. Zastojnicy so też wo to staraĥu, zo by tola wšitko prawje rjane a dostojne było, zo bychu domy so wupyšiłe, drohi a puće so do rjadu stajiłe. — Hdyž chcyše Khrystus, kral wěčnosće, do swěta přińć, t. r. zjawnje wustupić, pósła Wótc před nim puć-přihotowarja, předkhodnika, swj. Jana křćenika: „Hłós wołacoho w pusćinje“ nad Jordanom: „Přihotujće Knjezowy puć, runajće joho šćežki. Kóždy doł budźe wupjelnjeny a kóžda hora a hórka ponižena, a křiwe budźe zrunane a škropawe płony puć.“ Tu to rěka: Preč z dołami, bjezdnom hrěcha a njekmanosće, preč z horami a hórkami, to je z duchom hordosće a přezběhowanja; preč ze wšitkim křiwym a škropawym, to rěka, ze wšitkimi łžemi a tajeństwom. Tuž też swj. Jan, tónle wulki pokutu-prědaŕ, kruće porokuje wšitke njekmanosće a dawa swědčenjo wěrnosći a prawdźe.

Wón bě so mohł za Mesijasa wozjewić, židźa kładźechu jomu to woprawdźe na jazyk, tola wón nječini ze sebje wjacy hač je, samo so cyle poniža. Joho přikład je runje napřećiwny tomu, štož činja wopačni, błudźacy wučerjo, hdyž so wudawaja za wot Boha póslanych muži, jako wumóžerjo człowjestwa, dyrbimy jim jenož wěrić, měnja derje. A tola zašćěpjeja do człowjeskich wutrobow njewěrnosće, błudy. Zeskhadźa=li potom tale pjanka, zawostaja zawjedźenych duchownomu hubjeństwu. Hladajmy do stawiznow! Cyle hinak swj. Jan, wón dźe za wěrnosć a prawdu samo do smjerće — jeničke wuprajenjo njewěrnosće, łžě w domje Herodesa, bě jomu žiwjenjo zdźeržało. Bě jenož trjebał rjec: Majestosć, waše mandźelstwo je cyle w rjedźe! Waš wobkhad z bratrowej žonu, knjeni Herodias, nima ničo porokowacoho na sebi. Tola swj. Jan wosta při wěrnosći: „Njeje tebi dowolene, měć žonu swojoho bratra,“ a wón wumrě martrańskeje smjerće, zmužiće za wěrnosć a prawdu. Dźensiši dźeń namakamy w swěće też wšelakich, kotřiž maja sebje za profetow, wučerjow ludu, ale kajke to wučby, kotrež jako wozbožace a za wěrnosć wudawaju. Liča tola po stach a tysacach sekty. „Na jich płodach jich spóznajeće“, praji Khrystus. Tuž rěka,

pruhujće duchow, a namakaće-li njewěrnosće w jich wučbach, wěsće, z kajkeje šule su.

Napřećo krutomu swj. Janej pokazuje nas swjate pismo na złóstnoho mandźelstwo-łamarja Herodesa a lohkomyslnu Herodias. Jako wojowař za póćiwosć, kotraž dyrbi w hrodach bohatych kaž w domach khudych knježić, wumrě swj. Jan jako martraŕ. Wo póćiwe žiwjenjo bědźi so tež dźensa, w njesměrnej lohkomyslnosći našoho časa, bój to, kaž lědma hdy prjedy; přinjese mnohich do časnoho a wěčnoho hubjeństwa, dokelž so

srědki k póćiwomu žiwjenju zanjerodźa, a nawopak so srědki k njepóćiwosći lohkomyslnje pytaju.

I.

1. Słowo póćiwy wopřija po prawym wšě počinki, wo kotrež ma so křesćan starać a prócować. Póćiwy człowjek je přistojny, ponižny, sprawny, ćichomyslny a čistotny; ale we wužšim zmysłu měnimy pod póćiwym człowjekom wosebje čestnoho, čistotnoho, njewinowatoho człowjeka a joho cyłe zadźerženjo. Tale póćiwosć pak njedyrbi być tajeństwo, kotrež so jenož zwonkownje tak zadźerži, ale lubosć k póćiwosći dyrbi měć swoje sydło we wutrobje. Tohodla słowa Zbóžnikowe: „Zbóžni su, kotřiž su čisteje wutroby, přetož budźa Boha widźeć."

Nětko pak wěmy, što swj. japoštoł Pawoł praji: „Widźu druhi zakoń w swojich stawach, zakoń mjasa, kotryž so zakonjej ducha spjećuje." W žanej druhej póćiwosći njeje człowjek přez herbski hrěch bóle ranjeny hač w tejle póćiwosći čistoty. Hižo w dźěsćowskich lětach wuwije so požadosć mjasa, jeli pobožne wóčko nad tym njestražuje, a tele požadosće, kotrež so njewobstražuja, rozmnoža so k wulkomu wohnjej, kotrohož płomjenja smjerć a zahubu ćěłej a duši přinjesu.

2. Nětk pak dawa nam wěra srědki, kotrež, jeli so prawje trjebaju, zamóža człowjeka póćiwoho zdźeržeć. To je přede wšitkim žiwjenjo w přitomnosći Božej, wěriwy pohlad k Bohu, pobožna modlitwa, kotraž dušu posylnja; potom zažne přiwučenjo dźěsća krutomu žiwjenju, nic zapleńčenjo abo mjehke žiwjenjo; dale mamy tu wosebje swj. sakramenty, kotrež duši přeznaturske žiwjenjo daruja a wobkkowaju; tež kedźbliwosć a stražowanjo nad wobkhadom młodych człowjekow.

Tola runje w tym spóznajemy často lohkomyslnosć tež našoho časa, zo so tele jeničcy kmane srědki zanjerodźeja. Wězo drje so nadźijamy, zo chcedźa starši póćiwe dźěći měć. Ale kak často njeje lohkomyslnosć starších samych, kotraž prěnje symješko njepóćiwosće do wutroby dźěsća syje, a to často přez přeswobodne zadźerženjo, njepřemyslene rěče, njepřistojny napohlad, prěni zakład njepóćiwosće. — Hdźe je přiwučenjo hižo dźěsća na stajnu přitomnosć Božu, kotraž na wutrobu dźěsćowu tak mócnje skutkuje? Snadź so woćehnje jenož k tak mjenowanej zwonkownej přistojnosći, ale hdźe wostanje woćehnjenjo wutroby k pobožnosći, k bohalubosći, k sćěhowanju za Jězusom?

Młodosć namaka wobkhowanjo čistoty a póćiwosć w postupowacym spóznaću swjatych wěrnosćow a we časćišim dóstawanju swjatych sakramentow. A što so woprawdźe stawa? Dźěći šulu wukhodźiwši, pósćelu so na służbu a njekedźbuje so husto na to, na kajke městno a do kajkich wobstojnosćow, kajkoho towařstwa přińdu. A hdźež su nětko tele srědki hišće nuzniše, pytaja so wbohe duše přez zły přikład nabožnistwu wotcuzbnić, sakramenty su njetrěbne a lědma so hišće stawa to najnuzniše. A mjez tym, zo so mnozy tak do lohkomyslnosće podadźa, zrostu wólniwosć a mjasne požadosće přecy sylnišo, dóniž skónčnje tamny smjertny płód njezezrawi, wonječešćene ćěło a zajědojćena duša. — Za časne so po zdaću najlěpje staracha, nabožnistwo, duša, póćiwosć, to bě wšitko pódlanske — a khostanjo tuž njewuwosta. A potom so mnozy hišće dźiwaja nad njepóćiwosću našoho časa, ale kak chce hinak być, hdyž so srědki k wobkhowanju póćiwosće zanjerodźeja.

II.

Nic pak na tym dosć, často so samo srědki k njepóćiwosći pytaja. Wulke spěchowanjo njepóćiwosće je, zo so dźensiši dźeń zasady rozšěrjeja, kotrež njepóćiwosći po zdaću žadławosć bjeru. Kak často móžemy słyšeć, nječistota tajki hrěch njeje, wona dyrbi přestać hrěch rěkać — a widźi so w tym jenož někajka słabosć, a tomu so wěri. Tu pak dopomńmy so jenož na lijeńcu. „Zahubju człowjeka, dokelž je mjaso," to rěka cyle mjasnje zmysleny. Abo spomńmy na hrěchi Sodomy a Gomorrhy. Bóh bě slubił, zo njezahubi cyły swět wjacy z lijeńcu, tuž na tejle měsće da šwabl a woheń padać; tak so bjezbóžnej měsće spalištej, wšitcy wobydlerjo zahinychu a cyła krajina bu zopusćena. Swědka toho mamy tu dźensa hišće po dobrych štyri tysac lětach, mortwe morjo. Tuž płaća tež dźensa hišće słowa Isaija profety: „Wy mjenujeće złe — dobre a dobre — złe." Štož bě prjedy wulka hańba, je nětko něšto cyle wšědne, a k zamołwjenju powoła so jedyn na druhoho.

Tajki srědk nječistoty su hrěšne znajomnstwa. Znajomnstwa su po křesćanskich zasadach jenož dowolene, hdyž je w krótkim času woprawdźe wuhlad na žeńtwu, a hdyž so při tym ćěło a duša čistej wobkhowatej. Tola wulki dźěl znajomnstwow so twari na njewěrnosćiwosć, je wodźew nječestnoho žiwjenja. Často so tajke znajomnstwa dźerža mjelčo staršich — to je hižo dosć, hdyž nan a mać wo tym wědźeć njesmětaj; husto pak so tajke wobstojnosće wot staršich poležkuja, dóniž tu ze swojim synom abo dźowku w hańbje njesedźa. Zrudnje pak je dosć, zo je w našim času tajke nječiste žiwjenjo znamjo hańby bóle pozhubiło. Jónu bě to zrudny dóńt za swójbu, z kotrejež bě syn jako zawjednik wušoł. Za wonječešćenu měješe so swójba, hdyž bě so lohkomyslna holca na puć hańby podała. — A dźensa? Hladajmy do žiwjenja a našoho towařstwa.

Na nowočasnu módu drasćenja žónskich chcemy jenož spomnić. Wězo bě abo je z dźěla hišće to tworjenjo modernych žónskich. Přećiwo tomu je samo wustupował Swjaty Wótc, bamž, a tež biskopja. Móže so jenož wobžarować, zo móže so samo křesćanska žónska tak ponižić z hołdowanjom tajkej módźe. Naše serbske žony a holcy, kotrež chcychu tež tam a sem tomule molochej nowočasneje módy hołdować a swoje mjaso na předań njesć, so wězo tworjachu po modernej módźe, a to bě potom rjana wustajeńca wosebje w towařstwach, zawjeselenjach. Naša narodna drasta, so Bohu dźak, k tomu njehodźi. A hdyž traš jena abo druha holca to pospyta, a bě dała swoje suknički skrótšić, běłej nóžcy trochu pokazować a we wysokoklockatych črijach podrypota — to tola spodobanja njenamaka.

Žałostny srědk njepóćiwosće bywaja we našim času tež mandźelstwa. Što su tola tež křesćenjo sčinili z tohole paradizskoho założenja Božoho, kotrež je Khrystus pozběhnył k jenomu ze sakramentow swojeje cyrkwje a je z wulkimi hnadami wobdarił, zo byštaj mandźelskaj tak jedyn druhomu pomhałoj k wěčnej zbóžnosći. Wšo druhe njech so přeńdźe, jenož njech je spomnjene na tele ženjenjo a často zasy-dźělenjo. Ale při tym njewostanje. Dźěleni so zasy z dźělenymi abo swobodnymi woženja a měnja, zo drje su Bohu spodobny skutk sčinili, hdyž potom jenož lute mandźelstwo-łamarske žiwjenjo započnu. Njetrjeba so tu ničo dale wuwjedować, jenož wobžarować so dyrbi, zo su křesćenjo, tež časćišo katolscy, tak daloko přišli abo zapadnyli, zo tu wšitko na hrački stajeja, ćěło, dušu a wěčnosć. Cyłe tajke žiwjenjo je jenož rjećaz hrěchow,

nječistoty a mandźelstwo-łamanja. A kónc? W Starym Zakonju bě na to smjerć kamjenjowanja postajena. W Nowym Zakonju Zbóžnik praji: „Ješćerči a mandźelstwo łamacy splaho, štó je wam pokazał ćeknyć přichodnomu hněwej?“ abo: „Kak ćeknjeće sudej helskoho wohnja?“

Skónčnje njech je hišće spomnjene na njewurjekniće njehańbite spisy, powědančka a romany, we kotrychž so pócćiwosć wusměša a njepócćiwosć pozběhuje a wuči, kaž by tu hela swój cyły jěd nješwarnosće wubluwała.

Tež wašnjo wobkhada w towarstwach a njekmane rěče, tohorunja při dźěle, plampanja a wšelake wukładowanja njehańbitosćow činja to swoje, wbohe duše, wosebje wobžarujomneje młodosće, zajědojćić a skazyć na čas žiwjenja.

Hdyž tohodla w žiwjenju wopominamy, kak so srědki pócćiwoho žiwjenja zanjerodźeju a srědki njepócćiwosće runje pytaju a haja, potom tež bjez dźiwa, zo často tak zrudne wobstojnosće křesćanskoho žiwjenja nadeńdźemy.

Posłuchajmy na hłós tamnoho wołacoho w pusćinje; preč z horami a hórkami hordosće, wona je prěni stupeń do hłubiny hrěcha; preč ze škropawymi a křiwymi pućemi njepócćiwosće, potom zaćehnje płód křesćanskoho žiwjenja do wutrobow, radosć a wjesołosć dobroho swědomja, měr a pokoj Boži; potom budźemy dźěći wěrnosće a čisteje lubosće Božeje, kotraž jeničcy ma slubjenjo wěčnoho žiwjenja.

Politiski rozhlad.

Poincaré.

W Francózskej je najznaćiši Francóza, stajny ministerski president, Poincaré, nimale ćežko skhorjeł. Boža ručka je joho zajała. Kaž před tydźenjom pisachmy, ma Francózska tež swoju kabinetnu krisu. Po Tardieuowym wotkhadźe so podarmo prócuja, nowy kabinet zestajeć. Senatorej Steegej drje je so to skónčnje poradźiło. Tola nima joho kabinet w sejmje wjetšinu za so. Měnjachu hižo, zo hižo dawno zezady Poincaré na to čaka, zo by zasy politiske wotežki Francózskeje do rukow wzał. Jenož njezdaše so jomu hišće dosć na času być. Wšelake kombinacije dyrbjachu so najprjedy spytać a jako njemóžne wopokazać. Potom by w poslednim wokomiku, hdyž žanoho wupuća wjacy było njeby, Poincaré wustupił a zastupił jako škitar a wumóžeŕ wótčiny. Hdyž so tohodla w tutym kritiskim času bjezwuspěšnoho wutworjenja nowoho kabineta wo Poincaréjowym skhorjenju pisaše, wobhladowaše to kóždy jako politisku khorosć. Joho čas njebě hišće přišoł. Tola pak so tón króć joho khorosć zda woprawdźita khorosć być. Zda so, zo je joho tola Boža ručka woprawdźe zajała, tež hdyž so to oficielnje njepřida. Njeby to tež bjez dźiwa było. Wón ma tola swoje lěta. A potom je wón zawěsće so přenapinał. Přetož wón je hobrscy dźěłał. Hač do poslednjoho časa je wón wob dźeń na 16 hodźinow dźěłał a pisał. Kóždy dźeń jewjachu so joho nastawki we wulkich francózskich a amerikanskich, a to sewjero- a južnoamerikanskich nowinach, swědčo wo joho nimoměry hibićiwym duchu a spodźiwnje dobrym pomjatku. Zdobom dźěła na swojim žiwjenjospisu, kotryž na wšě šěsć zwjazkow wopřija. Wón pokhadźa z Lothringskeje a je po ćěle mały a njenahladny. Tola je nimo měry wustojny prawiznik a wubjerny rěčnik. Wón zamóže wosobinscy jara rjenje a hładcy rěčeć. Tola na swojim zasadnym stojnišću přećiwo Němcam njeje wón ničo přeměnił.

Španiska.

Daloko w južnym kraju leži k połdnju wot Francózskeje rjany kraj Španiska. Je wjetši hač Němska. Ma pak jenož 22 milijónow wobydlerjow. Hłowne město je Madrid z 800000 wobydlerjemi. Leži srjedź kraja na wysokej płoninje, kiž znutřkowny dźěl Španiskeje twori. Druhe, runje tak wulke město je wulke přistawne město Barcelona. Přez wysoke hory Pyrenejow wot Francózskeje a cyłeje Europy dźělena, je Španiska so swětoweje wójny zminyła. Słušeše do tamnych neutralnych krajow, kotrež přez wójnu dobychu, zbohatnichu. Ale swětowa krisa njeje pozdźišo tež tute kraje zminyła. Runje přez to, zo běchu jich pjenjezy drohe, wone w času, hdyž kołwokoło we wšěch statach pjenjezy wothódnosćichu, napřećiwo tutym předroho wupłodźachu a tak swoje wupłody njewotbychu. Z tym nasta tež w tutych krajach wulka bjezdźěławosć a nuza. Tak běše to tež w Španiskej. Tola Primo de Rivera zapřimny z mócnej ruku a jomu so poradźi, lud hospodarscy skrućić a financy do porjada přinjesć. To wosebje dźakownje dźěławy lud začuwaše. Primo de Rivera drje běše diktator. Tola runje pola dźěłaćerjow měješe wón najkrućišu zepjeru. Z tym běše wězo wšěm bolšewistiskim wupjeranjam mjez dźěłaćerstwom zadźěwane. Na druhej stronje běše Primo de Rivera dobry katolik a zepjeraše so jako tajki na cyrkej a katolsku tradiciju. Za joho čas njemějachu w Španiskej wliwa ani liberalni ani bolšewikojo — swobodomulerstwo. Ći buchu joho najhórši njepřećeljo. To dyrbješe Španiska začuć. Hačrunjež Španiska hospodarscy zakćěwaše a so wulkotnje wuwiwaše, tola španiska pjenježna hódnota — peseta — spadowaše. Tu wuskutkowaše so swobodomulerstwo zawěrno kapitala. To wužichu stari liberalni pola krala, zo tutón swojoho najswěrnišoho zastojnika, štož Primo de Rivera zawěsće běše, padnyć da. Primo de Rivera dyrbješe wotstupić a bórzy po tym we wuhnanstwje wumrě. Sylnym swobodomulerskim mocam so swoboda da. Wuhnaći njewěriwi universitni profesorojo so wróćichu a napjelnjachu młodych studentow z duchom powróta. Ruscy bolšewikojo přinjesechu a khroble wusywachu bolšewikske tendency do dźěłaćerstwa a jich organisacijow. Mjez wojerstwom dźěłaše njewěriwy major Franko. Garnisona Jaca, při francózskich mjezach ležaca a wot tam wobdźěłana, so zběhny. Tola wo tři dny přezahe bě tam zběžk wudyrił. Zběžk so poddusy. Spjećowacy general bu zatřěleny. Tež po kraju zběžki wudyrichu, tola so wšudźe porazychu. Přewulka wjetšina luda nochce republiku, ale chce krala a kralestwo. Zběžkarscy wjednicy, kaž to z wjetša bywa, wupjerchnychu. W lětadłach tłóchnychu do Portugalskeje a přewostajichu zawjedźenych a naščuwanych swojomu wosudej.

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Njedźelu po nyšporje wotmě so tu w šuli zhromadźizna staršich, kotřiž dźěći do 4. abo 2. rjadownje scelu. Powołał bě zhromadźiznu šulski wubjerk. Přitomni zaběrachu so wosebje z tym, kak byštej šula a staršiski dom k spomoženju dźěći hromadźe skutkowałoj. Prawa přezjenosć staršich, duchownych a wučerjow je wěsće z wulkim wužitkom we woćehnjenju dźěći, a tutej přezjenosći poležkuja tež zhromadźiny, kaž tuta běše. To drje kóždy, kiž je zhromadźiznu wopytał, rady připoznaje.

Z Khrósćic. Třeću njedźelu adventa swjećeše naša kongregacija maćerjow swoje zhromadne swj. woprawjenjo na prěnich rańšich. Přez 200 sodałkow přistupi w běłych płachćičkach k blidu Božomu. Na to přiwoła jim jich preses postrow jandźela: Budźće postrowjene, hnady połne, Knjez je z wami! A namołwješe je, zo bychu z Mariju wotmołwiłe we swojim domjacym žiwjenju: Hlej, sym służownica Knjeza, mi so stań po joho woli! — Popołdnju zhromadźi so kongregacija zasy k swojej měsačnej pobožnosći z prědowanjom a požohnowanjom.

Z Khrósćic. Na swj. Mariju wotmě so po nyšporje swjatočne přijimanjo nowych sobustawow do Khrósćanskoho a Klóštrskoho towarstwa knježnow. 14 młodych knježnow bě so rozsudźiło, so pod wosebity škit najćišćišeje knježny a maćerje Božeje Marije stajić a ji z dźěsćowskej lubosću a swěru w njezranjenej čistosći służić. Ze zaswěćenymi

swěčkami před wołtarjom klečicy poswjećichu so Mariji jako swojej knjeni a maćeri. Po hnujacej cyrkwinskej swjatočnosći wotmě so hišće zwučena měsačna zhromadźizna na šuli.

Z Khrósćic. Zańdźenu sobotu wuzwolichu gmejnscy zastupjerjo swojoho dotalnoho wjesnjanostu knj. Jakuba Koklu na dalše šěsć lět za tute zastojnstwo. Bóh spožč jomu krutu strowotu, zo by mohł swoje městno w kóždym času k spokojnosći wšěch zastarać. Spěwne towarstwo „Jednota“ zanjese jomu k česći rjane zastaničko.

Z Khrósćic. Njedźelu zeńdźechu so nawječorne jednoty Sokoła, zo bychu so do wosebiteje župy zjednoćiłe, kaž bě to na zwjazkowej zhromadźiznje wučinjene. Předsydstwo je so z tym trósku dliło, dokelž chcyše wěc w času wujednać, hdźež je nuzne dźěło bóle zastało. Tomu so najlěpje adventske dny přihodźachu. W Natušec korčmje bě so bohata ličba sobustawow zešła. Z wuwzaćom Wotrowa, hdźež sokolska myslička někak wjazuje, a Kulowa — tuta jednota bě dla powitanja nowoho knjeza fararja přez serbskich wosadnych zamołwjena — běchu wšitke zastupjene, tak Njebjelčicy, Pančicy, Khrósćicy, Haslow, Radwoŕ a Ralbicy. Rozjasnjacy přednošk měješe hłowny starosta bratr Jakub Šajba. Župa mjenuje so po mjenje našoho sławnoho basnika „Čišinski“. Po joho słowach kročeše so k wólbam. Z nich wuńdźechu bratr Filip Jakubaš, starosta Njebjelčanskeje jednoty, jako prěni župny starosta, joho zastojnik je Franc Natuš-Khrósćanski a zapisowaŕ Jan Handrika z Bronja. Do tuteje župy słušeja potajkim wosm jednotow. Bratr wučeŕ Pawoł Pjetaš přečita wotmołwu ordinariata na dopis wo Ralbičanskej zhromadźiznje 4. žnjeńca. Na žiwej rozmołwje wobdźělichu so bratřa prof Jan Bryl, wyšši wučeŕ Jurij Słodeńk, hłowny načolnik wučeŕ Jan Měškank a župan a zdobom zapisowaŕ Zwjazka Pawoł Krjećmaŕ. Ze sokołskim spěwom skónči so jara čiła zhromadźizna. Tak bě ważny skutk dokonjany.

Z Khrósćic. Swobodne zjednoćeństwo katolskich wučerjow serbskeje Łužicy wotmě wutoru swoju štwórtu a tak poslednju lětušu zhromadźiznu na šuli. Njebě jara sylnje wopytana. Jenož jedyn přez japoštołsku ličbu běchu so zešli. Winy słaboho wopyta běchu wšelake. Błóćane puće same z winikom być njemóžachu, hdyž swěrni Radwoŕčenjo a Ralbičenjo směr do serbskeje metropole namakachu. Předsyda, k. wučeŕ Jakubaš, běše sobustawomaj, a to kk. fararjej Justej a kantorej Andrickomu k wšelakimaj podeńdźenjomaj zbožo přał. K. wučeŕ Bejmak, jako zapisowaŕ, přečita wobšěrny protokol poslednjeje zhromadźizny w Radworju. K. kantor Andricki rěčeše potom wo „biologiji dźěśća“, to je wučba wo joho žiwjenju. Tuta zaběra so z ćělnym woćehnjenjom, kiž je tež jara nuzne za duchowne žiwjenjo. Dokelž w strowym ćěle strowy duch. Jara wšelakore su w tym nastupanju wěcy, kotrež na ćělne wobstojnosće derje abo škódnje skutkuja. Rěčnik mjenowaše jich cyłu kopicu Wězo hraje zežiwjenjo sobu najwjetšu rólu. Njehodźi so rjec, zo je wšudźe a we wšěm prawe. (Wo tym mohło so raz dokładnišo rěčeć. Přisp. dop.) Přednoškej přizamkny so žiwa rozmołwa. Při tym so na strach pokaza, kotryž z powyšenjom rjadowneje ličby dźěći hrozy, štož by dźěło w našich šulach wospjet poćežiło. Předsyda přečita někotre dopisy, mjez nimi jedyn na staršisku radu w Khrósćicach, w kotrymž šulski hamt swoje stojnišćo dla turnowanskeje drasty za holcy rozjasni. Přichodne posedźenje budźe hišće do jutrow w Haslowje.

Z Kamjenca. Wokrjesny zwjazk Kamjenskoho hejtmanstwa nam zdźěla: Rada za maćerje w Sernjanach, Pěskecach a Serbskich Pazlicach budźe so wot nětka porjadnje kóždu třeću wutoru měsaca podawać.

Z Jaseńcy. Njedźelu wotmě naša „Bjesada“ swoju hłownu zhromadźiznu. Hłowny dypk jeje porjada běchu wólby. Předsydstwo woleše so z papjerkami. Wólby wjedźeše knjez faraŕ. Za předsydu wuzwoli so Mikławš Just-Jaseńčanski, kiž bě po smjerći dołholětnoho wustojnoho předsydy Pětra Nowaka jako městopředsyda hižo na čole towarstwa stał, za městopředsydu Mikławš Młynk-Nowojaseńčanski, za zapisowarja Šanda-starši, za pokładnika Wjesela a za knihownika Hajnk. Z wuwzaćom městopředsydy słušachu wšitcy hižo dotal do předsydstwa. Kak sebi jich towarstwo waži a kajki rjany duch přezjednoty w Bjesadźe knježi, bě widźeć z toho, zo wšitcy wuzwoleni wot 60

Boži wječor.

W kachlach praska woheń a w běłej jasnej jstwičcy je ćopło, zo je to radosć. Z róle wonjeja jabłuka. Staruška sebi je tam pječe, njemóže je njepječene wjacy kusać. Sedźi při kachlach na ławcy při swojim kołwroće, tepta z nohu, z rukomaj sleni a hładkuje nić a posłucha na swojoho starca. Stary Wowčeŕ sedźi za přikrytym blidom při swěcy, pomałku ćaha swoju trubku, tam a sem srěbnje z hlinjanoho karanćka a při tym čita ze stareje knihi, přeradostnu powěsć Bethlehemsku. Časnik tykota, wrjećeńko swórči; woheń w kachlach praskoce a do wšoho toho padaja ważnje a zwaha słowa starcowe.

Wonka trubja z trubami, praskaja z křudami, zwonja ze zwónčkami.*

Pastyŕ ćeri z hólčatami „stadło do Betlehema.“ Starc złoži knihu a rozhladuje so po jstwičcy jako by so dźiwał, čohodla joho hólcy njeběža won za druhej młodźinu. — Jstwička wšak je prózdna! — Postany, přitłóči tobak w trubcy a stupi k woknej, jako by chcył won pohladać, runjež-li bě wokno zamjerznjene. Po khwili wotpołoži trubku, zaprě so z łohćom wo desku při woknje, zakry sebi woči a pozdychny. Staruška při kachlach płakaše.

„Čohodla płačeš, maćeŕka,“ prašeše so Wowčeŕ.

„Ty so mje hišće prašeš? Wy mužojo nimaće ani kuska wutroby! Ach Božo a Knježe, před lětami běše tule khwilu pola nas tola cyle hinak! Józef, Jurij a Jan njemóžachu dočakać, doniž pastyŕ njezatrubi a jako sorny woni skakachu a běchu prěni mjez hólčatami a Khatka so wjerćeše kaž mutelčka a nošeše hromadu, rumowaše, wopłokowaše — a nětko? — Hladaj jenož!“ Staruška pokaza na prózdnu jstwičku, zawodźe sebi z falu wobličo a poča hórcy płakać.

„Nó, nó, staruška! — kaž Bóh luby Knjez chce, kaž Bóh luby Knjez chce!,“ zdychowaše muž a hłós jomu dyrkotaše, „Wšako ani jedyn z nich njeje hanibneje smjerće wotešoł. Lěpje je, zo staj Jurij a Jan padłoj na bitwišću, hač hdy byštaj zwostałoj bědnikaj, kaž Wonec Jakub — wěš?“

„O, hdy byštaj jenož žiwaj byłoj, njech tež bědnaj! Rady bych za njeju po prošenju khodźiła, hdy by hinak njebyło!“

Wowčeŕ zasta, pohladny na žonu z něžnej lubosću, posydny so k njej na ławku, pohładkowaše jej zwjadłe lico a potom ju přimny za ruku: „Madleńka (to běše joho najsłódše słowo), njerěć tak, moja zernička. Wostaj so toho, wšak mamoj hišće Jozefa; snadź so wróći.“

Staruščy so wóčko zabłyskny — ale hnydom pokhili hłowu a zdychny: „Bóh daŕ tola — ale pjatnaće lět njeje ničo pisał! Hdy by žiwy był, njeby mje mohł wostajić w tajkej zrudobje. Józej běše dobry hólc hač na te njezbožowne wokołołaženjo. Bóh wě, hdźe joho kosće wotpočuja. Ach, hdy by namaj tola ta holčka wostała! Nanko, z čim smój tola tajke khostanjo zawinowałoj? Šesty měsac po kwasu je wumrěła a tak ani wnučkow nimamoj!“ skoržeše staruška a złoži swoju hłowu na joho ramjo, kaž tehdy, hdyž jeje lička kćějachu w młodnosći, — a wón ju přituli k sebi kaž tehdy, hdyž běše hišće kruty dub, a nic ścina třepotaca.

Woheńčk w kachlach přestawaše praskotać, kołwrót njeswórčeše — jenož časnik zrudnje tykotaše. Čas njestoji ženje — tež hdyž wutroba z bolosću so zastaji.

* W mnohich krajinach trubja na swjaty wječor po wsy k dopomnjeću na pastyrjow Bethlehemskich.

wotedatych hłosow 55—57 na swoju wosobu zjednoćichu. Zdobnje móżeše knjez farař tule rjanu přezjednotu khwalić a přeješe předsydstwu a towarstwu wjele zboża a žohnowanja do nowoho lěta. Też wubjerk so jenohłósnje z nowa wuzwoli, z přihłosowanjom. Dale so zaběrachmy z nutřkownymi należnosćemi, wosebje ze założeńskim swjedźenjom, kiž budźe njedźelu 4. januara. Hrać budźe so wulki nowy kruch.

Z Hórkow. Po hodźoch chcedźa w Halbachec skale zasy dźěłać započeć. Kónc augusta su zastali a wot toho časa tu měr knježeše. Nadźijomnje budźe dźěło trajace. Z tym so ličba dźěłonjemějerjow w našej wokolinje pomjeńši a někotryžkuli nan dóstawa prjedawšu zasłužbu zasy. To je jara zwjeselace!

Z Prawoćic. Wićazec wowka, rodź. Domšec, dokonja zańdźeny štwórtk swoje 75. narodniny. Jubilarka je, Bohu dźakowano, hišće dosć strowa a čila a wobstara wjele domjacoho dźěła. Husto ju widźimy při kołwroće sedźo přasć. Bóh zdźerž ju strowu a čilu też dale!

Z Kulowa. Njedźelu 14. hodownika wotmě so we wulkej žurli „K němskomu kejžorej" jara derje wopytany wosadny wječor za Serbow Kulowskeje wosady. Wón běše wot cyrkwinskoho předstojićerstwa powołany a přez pilnych wjednikow wosadnych towarstwow wušiknje přihotowany a płaćeše nowozapokazanomu dušepastyrjej wjeledostojnomu knjezej fararjej Jakubej Kralej. Kulowscy Serbja chcychu přez tutón wječor swojomu nowomu fararjej swoju lubosć wopokazać a też swoje wjeselo z tym wuprajić, zo je so zasy do domizny wróćił. Porjad cyłoho wječora běše jara bohaty a zarjadowarjam słuša sprawne připóznaco za wšu nałożenu prócu. Rjany kěrluš „Je měšnik Knjeza wutroba", spěwany wot khóra „Bratrowstwa" pod nawjedowanjom knjeza kantora Jekela, da cyłomu wječorej wěsty swjatočny, dostojny raz. Baseń šulskeje holčki a druha wot knježny přednjesena so jara lubješe. We swojej swjedźeńskej rěči wědźeše wjeledostojny knjez arcyměšnik Žur wšitkich putać a začuć, što ma dźensa katolski křesćan za swoje nabožne žiwjenjo činić. Přikłady ze žiwjenja a jasny přednošk připosłucharjo z kedźbnosću sćěhowachu a budźa-li słowa też z tutej lubosću dopjelnjene, z kajkejž běchu rěčane, změje nowy knjez farař swěrne stadło a dobru wosadu. Knjez Hernašt přiwoła jako wyšši šołta dušepastyrjej postrow we mjenje „Bratrowstwa". Knjez kapłan Šołtysek w mjenje šule, w serbskej rěči knjez Popjela, a młodźenc přeješe w mjenje towarstwa młodźencow zboža a Boże žohnowanjo. „Sokoł" poskići swoje najlěpše zwučowanja. Marijanska kongregacija přednjese na jara rjane wašnjo swój postrow nowomu prezesej. Też spěwy wot měšanoho khora, kaž też wot dwójnoho kwarteta so wšěm lubjachu. Knjez wučeŕ Nawka-Radworski přeradźi we swojej rěči, što je joho wšo do Kulowa wabiło a napominaše wosadnych, zo bychu dźěło knjeza fararja podpjerali. Wulka hra „Kralowna Esther" běše poslednje čisło rjanoho wječora a zawěsće też najlěpše, přetož hrajerjo a hrajerki wobknježichu swoje róle a je jasnje přednjesechu. Sława knjezej Wokej, kiž je hru wuwučował. Knjez farař Kral měješe dosłowo a pokaza we swojich słowach serbski a němski na přezjedne dźěło we swojej wosadze: „Ze wšitkimi chcu dźěłać Bohu k česći a k spomoženju njesmjertnych dušow."

Swjate exercicije a generalna spowědź!

Jedyn nazhonity missijonar khwali z rjanymi słowami zbožo, kiž generalna spowědź do wutroby přinjese. Wón piše něhdźe tole: „Cyle wosebite, wulke zbožo namakam tak husto pola najwšelakorišich ludźi dla generalneje spowědźe, kiž woni wotpołožichu. So wě, njeje-li generalna spowědź z přisłušnej powšitkownej horliwosću činjena, tomu tak njeje. Je-li pak při swjatym misijonje abo dobrych exercicijach derje přihotowana, přinjese wona zbožo, kajkež človjek za možno měł njeby.

Hewak strózwy muž, kiž ma žonu a dźěći a so w krutym dźěle a mnohej starosći přez žiwjenjo bědźi, pisaše mi po swojej generalnej spowědźi: „Waša dostojnosć knježe misijonarje! Mam za swoju winowatosć, so Wam najwutrobnišo podźakować. O, wěrće mi, njebych Wam to ertnje tak wuznać mohł, kak zbožownoho sće mje přez spowědź sčinił, w kotrejž mje wotwjazašće. Nimale dwě

Staruškaj hladaštaj ćiše na wokna, na te lodowe kwětki, a w jeju wutrobje rozkćěwachu dopomnjeća na dawno zańdźene lěta młodosće, na lube, zhubjene dźěći, na zapusćene swójbne zbožo. Ach, zo su tele kwětki też jenož lodowe, kaž tamne tam na woknach.

Po khwili postany starc, wza różowc z krjepjeńčki, sčini sebi kříž na čoło a poča so ze swojej mandźelskej modlić. Njepraješ̆taj sebi ničo, čohodla a za koho chcetaj so modlić. Wědźeštaj to. Rozemješ̆taj sebi bjez słowow.

* * *

Po hłubokim sněhu sahaše k wjesey sylny muž. Krasny běše to wječor. Z ćmowomódroho njebja swěćeše měsačk a błyskotachu so milijony hwězdow a na běłej zemi so zaswěćowachu milijony škričkow, kefki a štomy stojachu potajnje a ćiše kaž kristale, hobrske kwětki — bjez barby, bjez wónje — a tola nimo měry krasne. Přiroda ani njedychaše. W čistym powětře bě słyšeć hłós zwonow a šćowkanjo psow z dalokeje zdaliny. Wšo do koła wokoło běše kaž cuze a tola wšo znate — tak krasne — ale kaž wusměwk na wobliču runje zemrětoho; bjez žiwjenja. Tajki traš je swět, kotryž wobydluja njekřćene dźěćatka, kaž mortwa lilija, ale bjez pychi zboža, bjez wohrěwaceje lubosće Božeje.

Hdyž pućowar přińdźe k wjescy, pozasta, wza z hłowy kłobuk a třeješe sebi čoło, kročo po hłubokim sněhu bě wustał. Zdychnywši pohlada na nizke, ze sněhom přikryte domčki a praji při sebi: „Što też to doma činja?" Měješe wšu přičinu, tak zdychować.

Před dwaceći lětami bě jako młodźenc wopušćił domiznu. Žadosć za nowotu, za cuzbu běše joho wućěriła z wótčinskoho domu. Z wačokom na khribjeće běše přepućował cyłu wótčinu. Wótcny kraj pak bě za njoho přemały; dźěše do cuzby, přewjeze so přez morjo, tam, hdźež mnozy w nowym swěće pytaja nowe žiwjenjo a nowe zbožo, njewopominajcy, zo prawy nowy swět je za morjom — mjenujcy we wěčnosći. Nowota, njeměrne žiwjenjo běchu joho wabiłe, špatny přikład joho nakazył. Zaby na Boha a — na staršeju. Přesta jimaj pisać. Před pjatnaće lětami pósła jim posledni list. Bohatstwo so na njoho posměwkowaše — lubosć jomu napřeco přesćěraše rucy. Woženi so. Derje so jomu wjedźeše. Běše mohł khudymaj staršimaj słać podpjery — ale njespominaše na njeju. Tu spomni na njeju Bóh. Žona, kotruž bě sebi jeničcy z hrěšneje lubosće wzał, wopušći joho; za krótki čas pak zemrě. Jeničke dźěćo jomu też wumrě. Tuž předa swój wobkhod, sydny so na łódź, ćisny swoju lohkomyslnu zańdźenosć do morja a płowaše ke swojej wótčinje — a tu stoješe nětko před małej wjesku, drje z derje napjelnjenym wačokom — ale z prózdnej wutrobu. Dźěše pomałku dale. Přińdźe k pokornej khěžcy. Woknješka běchu wobswětlene a durje wotewrjene. Stupi ćiše do khěže a posłuchaše. We jstwičcy słyšeše podušene hłosy. „A nanko, nětko so hišće pomodlimoj za Józefa, zo by namaj joho Bože dźěćo wróćiło, je-li hišće na swěće, — zo bychmy znajmjeńša mějoj někoho, kiž by namaj woči zańdźelił, — a je-li hižo zemrěł, zo by jomu swěćiło swětło wěčne," tak praješe žónski dyrkotacy hłós — a we jstwičcy modlachu so zasy Wótče-naš. Cuzbnik sćahny kłobuk, padny w ćěmnej khěži na kolena, złoži horce čoło na zymnu murju — a płakaše hórcy. Hdyž běchu so we jstwi domodlili, wotewri durje a zastupi.

Wowčeŕ so wobhladny a staruška zawoła: „Božo, Knježe, naju Józef" — Józef padny před nej na kolena.

Wonka zwojachu na połnócnu Božu mšu. Zwony přejachu wšomu swětej zbožowny swjaty wječor. —

nocy njejsym ze sameje wjesołosće a rozhorjenosće ničo spał. A nětko w třećej nocy sym so rozsudźił, na Wašu dostojnosć tutón list napisać. Wěrće mi: Běch w lěće 1925 z putniskim ćahom w Romje; klečach při rowje swj. Pětra, klečach při rowje swj. japoštoła Pawoła, klečach při kašću zbóžnoho bamža Pia X. w rownišću bamžow w Pětrowej cyrkwi, klečach w katakombach, klečach před swjatym Wótcom Piom XI. a hišće na mnohich městnach Roma. Běch tak zbožowny — njezabudu to w swojim cyłym žiwjenju. Ale tysać króć wjacy mje wjeseli, zo před Wami w spowědnym stole klečach!"

Kak praješe tola jedyn stary, pobožny farař? „Poprawom by so słušało, so k spowědźi stajnje najrjeńšu drastu woblec, přetož to płaći alleluja sakramentej spowědže!"

Exercicije we Worklecach.

We Worklečanskej khorowni wotměja so po Nowym lěće zawrjene exercicije a to:

wot 3. 1.—7. 1. za mužow w němskej rěči přez kapucina;
wot 31. 1.—4. 2. za młodźencow, tohorunja w němskej rěči přez kapucina;
wot 15. 3.—19. 3. za mužow w serbskej rěči;
wot 22. 2.—26. 2. za žony w serbskej rěči;
wot 1. 3.—5. 3. za knjeżny w serbskej rěči.

Hody wot 25. decembra—29. decembra **tutoho lěta** wotměja so němske exercicije za rjemjeslnikow a młodźencow.

Exercicije započnu so na prěnim wot mjenowanych dnjow wječor w 7 hodź. a skónča so na poslednim dnju rano. Zamołwće so w khorowni pola knjeza kapłana Kurze.

Z cyrkwje a swěta.

Z vatikanskoho města. 2. hodownika rano wotmě so posedźenjo kongregacije ritow pod nawjedowanjom kardinała Granito. Dyrbješe so přepytować žiwjenjo česćehódneje służownicy Božeje, Hany Marje Javouhey, założerki wustawa sotrow swj. Józefa w Cluny, zemrětej w lěće 1851. Prjedy hač cyrkej prěnju kročel k swjatoprajenju čini, dyrbi być dopokazane, zo je tasama wosoba na woprawdźe heroiske wašnio so wupokazała jako póćiwa a pobožna.

Pětrowy pjenježk běži wot někotrych lět sem khětro ćeńko. Wina na tym je hospodarska nuza na cyłym swěće a snadź też měnjenjo, zo Swjaty Wótc njeje wjacy tak potrěbny kaž prjedy. Mysli so při tym snano na Mussolinowe milijóny, bamžej přez lateranski zwjazk přilubjene. To pak su wšo wopačne a mylne měnjenja. Italska sama přeživja ćežku krizu. Mussolini nima pjenjezy a móže snadź přilubjenu sumu po małych dźělbach wotpłaćować. Bamžowe wudawki pak su hobrscy zrostłe přez mnohe nowotwary, kotrež su trěbne za nowonastate wyšnosće. Też mzdy za nowych zastojnikow žadaja wulke sumy. Bamž je hižo tohodla při założenju vatikanskoho stata nadźiju wuprajił, zo budža wěriwi tola Pětrowy pjenježk dale płaćić kaž dotal. To pak so bohužel njeje stało. Nětko su amerikanscy katolikojo — wosebje Kolumbowi ryćerjo — Swj. Wótcej na pomoc přišli přez wosebje bohate nawdawanjo Pětrowoho pjenježka.

Bórzy wuńdźe w vatikanskim měsće nowy časopis z wobrazami pod napismom „Illustrazione Vaticana". Wukhadźeć budźe w štyrjoch rěčach a jednać wo nabožnych, wumjelskich a stawizniskich prašenjach. Wobrazy budža so počahować na Vatikan a joho nowe twary, na wurjadne wosoby nětčišoho časa a na nabožne swjedźenje w Romje. Jako zamołwići spisaćeljo buchu pomjenowani hrabja Dalla Torne, msgr. Mercati a comm. Nogara.

Němska chce přichodne lěto wobeńć 700lětne wopomnjeće swjateje Hilżbjety, kotraž je w lěće 1231 zemrěła. Swjedźeńske lěto traje wot 19. 11. 30 hač do 19. 11. 31. Dla hospodarskeje nuzy njedyrbja so wobeńć wulkotne a pyšne jubileje, wjele bóle ma so wopomnjeće tejele dobroćefki khudych a bědnych poswjećić skutkam lubosće za našich khudych. W Fuldźe budža cyrkwinske a swětne wopomnjeńske swjatočnosće k česći swj. Hilżbjety z biskopskej konferencu zjednoćene.

Při poswjećenju nowoho doma za młodźinu we Würzburgu poręča tamniši biskop Dr. Ehrenfried mjez druhim też wo bjezdźěłosći našoho časa. Wón praji: „Njerěćće mi ničo złoho wo zawěsćenjach napřeco bjezdźěłosći. Hdyž njeby było hižo zawjedźene, bychmy dyrbjeli sebi wužadać joho hnydomne zarjadowanjo. Bjez njoho njebychmy móhli być žiwi w časach powšitkowneje nuzy. Bjez njoho běchmy měli njepokoj, zadwělowanjo, ropot a rokoćenja we wšěch kónčinach kraja. Też dyrbimy ruče składować wopory k lěpšpomu khudych a nuzutradacych. Kóždy, kotryž ma někajkich srědkow, je winowaty, so postarać za někajke dźěła za druhich."

Češke ludličenjo je nimo. Wone wupokazuje khětro sylnu šmjatańcu w nabožnym wuznawanju. Wjacy hač 20 nabožnych wuznaćow je knježefstwo připóznało. Na čole stoji katolska cyrkej z 10384833 wěriwymi, po njej sćěhuja: uněrowana cyrkej (435550), protestantska Augsburgskoho wuznaća (535382), t. mj. češke-słowakska cyrkej (525343), cyrkej češkich bratrow, helvetsko-reformowana, grjeksko-prawosławna, staro-katolska atd. Židowskoho wuznaća zapisa so 354342. Mjenje hač tysac přiwisowarjow mějachu sćěhowace sekty: ormiansko-prawosławna, anglikanska a někotre družiny protestantskeje cyrkwje a dwě družinje židowskeje.

Pólske biskopstwo je wobzamkło, zo ma po 300lětnej přestawcy so zasy junu powołać krajna synoda. Poslednja wotmě so w lěće 1643 we Waršawje. Swj. Wótc je z wosebitym dopisom na pólskich biskopow swoje připóznaćo wuprajił, dyrbi so tola na to hladać, zo bychu tak dołho dźělene provincy pólskeje zemje nětko po swojim z nowazjednoćenju dóstali přezjednosć cyrkwinskoho zarjadowanja.

Metropolit wukrajnskeje cyrkwje, Šćěptycki, je nowe katolske zjednoćenjo wšěch uniatow (z Romom zjednoćenych narańšich katolikow) na Haliču założił. Joho zaměr je škitanjo katolskeje wěry a katolskeje póćiwosće wosebje też w politiskim žiwjenju, škitanjo křesćanskeje swójby a křesćanskoho woćehnjenja młodosće atd. Nowe zjednoćenjo chce narodne hibanjo Wukrajincow w nabožnych kolijach a w strowych mjezach prawa zdźeržeć a njestrowomu nacionalismej zadźewać.

Msgr. Kasiměr Bajerowič, direktor bamžowoho skutka za rozšěrjenjo wěry w Romje, je podźěl Pólskeje na swětomisijónstwje wuslědźił. Tukhwilu dźěłaja 69 pólskich duchownych w misijónskich stacijach, 49 z nich přisłušeja nabožnym kongregacijam. Dwaj misijónskej wokrjesaj staj Polakam dowěrjenaj: japoštołski vikariat Brokenhill w Južnej Africy (tu dźěła 40 wótcow Jesuitow) a vikariat Henting-u Fu w Khinje. Nazymu tohole lěta dóstachu Lwowscy Bernardinojo nowu (třeću) misijónsku diecezu, a to kupu Sachalin w Japanskim morju. Puć na kupu wjedźe přez cyłu Rusku, Sibirisku, Khinu a potom hišće cyły kónc po Japanskim morju, wšo hromadźe na 12500 kilometrow. To su hobrske puće. K přirunanju pomyslmy sebi: Puć wot Budyšina do Drježdźan a wróćo bychmy měli přez sto tysac króć přejězdźić, prjedy hač bychmy 12500 kilometrow přejědźenych měli.

Ruska. Jendźelska nowina „Morning Post" wozjewja wućah z dokumenta, kotryž so khowa w archivje tajneje policije w Moskwje. Tale lisćina wopřija wobćežace pismo katolskoho duchownoho Goblikiewiča na centralny knježeński wubjerk w Moskwje. Goblikiewič, kiž z dobom ze 16 druhimi katolskimi duchownymi w lěhwje wuwołanoho jastwa na Sołowkach přebywa, piše wo hrózbnym, surowym a njećłowskim zakhadźenju, kajkomuž podleža wón a joho sobubratřa. Jatych w Sołowkach a w 30 km wotležanym Troicku, hdźež čwěluja 22 katolskich duchownych z biskopom Sawinskim, njemóžachu bolšewikske sudy žanoho přestupjenja zakonja winować, jenož hida ruskich djabołskich mócnarjow napřeco wěrje běše jich zasudźiła.

Započatk tohole lěta we Wukrajinje w běhu dweju dnjow 35 duchownych zajatych. Cyrkwjam, hdźež běchu skutkowali, napołoži so dawk wot wjacy tysac rublow. Dokelž pak wjesnjenjo tónle pjenjez zwjesć njemóžachu, buchu cyrkwje zawrjene a wuswojene. Kóždoho wěrjacoho wotwjedu bolšewikojo do hromadźeńskich lěhwow, jich přiwuznych pak pósćelu do wuhnanstwa do najdalšich kónčin njesměrnje wulkeje Ruskeje. Štóž jomu napołožene khostanjo přetraje, toho pósćelu na městnosć, kotrejež klima joho bórzy mori. Wo to je bolšewikam jeničcy činić. K tomu móžemy dodać zrudny dóńt poslednjoho hišće jara młodoho biskopa Bolesława Sloskana z Leningrada. Před něšto lětami wotwjedźechu joho bolšewikojo a sadźichu joho do stuchłoho, žadławoho jastwa jako złóstnika a rubježnika. Zakhadźachu z nim najsurowišo a mějachu na joho ćwělach swoje wjeselo. Wón pak njeseše swój dóńt z podaćom do Božeje wole. Wo swojim njećłowskim ćerpjenju piše swojimaj staršimaj: „Njewola a jastwo stej najzbožownišej dźěłaj mojoho žiwjenja.“ Tak móže jenož ćerpjeć swjaty martraŕ. Tukhwilu přebywa wón hižo wjacy lět na wuwołanych solowieckich kupach. Tam je přez stajne martry a tam knježacu surowu zymu přisadźił widźenjo, słyšenjo a swoje strowe stawy. Slepy, hłuchi a khipry wočakuje tam, zdaleny wot sobućujacych człowjekow, wo lóžeńsku smjerć.

Italska změje też přichodne lěto swoje jubilejne lěto. W zwisku 700lětnoho wopomnjeća smjerće swj. Antonija Paduanskoho přihotuja so wulkotne swjatočnosće, kotrež budźa trać přez cyłe lěto. Přihotowacy komitej je program hižo nimale z naćiskował. Zjawne wotewrjenjo Antonijowoho jubilejnoho lěta stanje so prěnje dny meje. Njeje też wuzamknjene, zo Swj. Wótc encykliku wuda, kotraž by měła rozswětleć žiwjenjo, dźěławosć, dźiwy a historiski wuznam swjatoho. Z dobom woswjeći so wobnowjena kathedrala a pohrjebna cyrkej swjatoho. Wotmyslene je też wotewrjenjo mjezynarodneje wustajeńcy cyrkwinskoho wumjełstwa a z dobom też nowoho hotela za 300 wosobow. Započatk junija wotewri so wustajeńca předmjetow. Dale su wotmyslene kongresy, přednoški, oratorije a symfoniske koncerty. W oktobrje wotměje so wulki zjězd italskich katolikow. W měrcu 1932 so wotewrja poslednje kapałki w basilicy swj. Antonija.

Towařstwowy powěstnik.

Wotrow. Tow. kat. młodźencow ma njedźelu 21. dec. popołdnju 1/2 4 hodź. swoju hłownu zhromadźiznu pola Juršec. Wšitke sobustawy njech z časom přińdu. Dnjowy porjad so na zhromadźizne wozjewi. Też nowe sobustawy su wutrobnje witane. **Předsydstwo.**

Wotrow. Towařstwo kat. młodźencow wuhotuje njedźelu 28. dec. wječor w 7 hodź. w Pančičanskim hosćeńcu swój 11. założeński swjedźeń, wobstojacy z dźiwadła a rejow. Wšitkich Serbow z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje předsydstwo.

Woprujo dar za

zaměry „Katolskoho Posoła“

k Božomu dźěsću a so wukupiwši wot wšěch nowolětnych zbožopřećow, wupraja z tutym swoje

najwutrobniše „daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu 1931

wšěm přećelam a znatym:

Kk.: po **15 hr.:** dr. med. Cyrill Rězak, wóčny lěkaŕ.

po **10 hr.:** praelat can. cap. sen. Mikławš Žur, can cap. schol. faraŕ Jurij Hejduška, krajny sudn. radź. dr. jur. Beno Symank;

po **5 hr.:** wyšši wučeŕ kantor em. Jan Symank, wyšši wučeŕ kantor em. Jan Rězak, šulski wjednik wyšši wučeŕ Michał Wjerab, redaktor kapł. Józef Nowak, tach. wuč. Jurij Šołta.

po **4 hr.:** arcyměšnik faraŕ Pawoł Šołta w Lubiju.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 810. 811. z Khrósćic: Mikławš Šiman, Marja Eiseltec; 812.—814. ze Smječkec: Jurij Domš, Jurij Šiman, Jan Fichta; 815.—817. z Wudworja: Mikławš Handrik, Jurij Hanski, Mikławš Hrjehork; 818. 819. z Now. Bóšic: Jakub Dźisławk, Marja Lebzyna; 820. z Jaseńcy: Madlena Nowakowa; 821. z Lejna: Jakub Šnajder; 822. z Prawoćic: Mikławš Šołta; 823. z Noweje Jaseńcy: Jurij Leimer; 824.—827. z Njebjelčic: Madlena zwud. Šołćina, Michał Hanski, Jurij Korjeńk, Hana Bernardowa; 828. z Kamjeńca: Jakub Janca; 829 z Wina: Marja Matikec; 830. 831. z Wotrowa: Michał Rjeda, Marja Mildnerowa; 832. z Khanec: Marja Rjebišowa; 833. z Krjepjec: Mikławš Najč; 834. z Baćonja: Hana Handrikowa; 835. z Haslowa: Marja Zmijec; 836. z Pozdec: Jan Khilank; 837. ze Šunowa: Michał Donat; 838.—841. z Konjec: Hańža Čornakowa, Jakub Buk, Jan Hadank, Hańža Henčec.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1126.: K. P.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 8. decembra 1930.

Woły: 103. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 53—57 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 43—49 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 38—42. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 35—37. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki:** 313. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 53—55. 2) Połnomjasne, młódše 48—52. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy:** 1400. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 45—49. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—56. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 38—42. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 42—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 28—34. 6) Husumske z pastwy 24—26. **Ćelata:** 955. 1) Najlěpše wukormjene 76—80. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 70—75. 3) Špatne 62—69. **Wowcy:** 801. 1) Młódše a stare, wukormjene 60—65. 2) Starše wukormjene 48—56. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) 40—45. 4) — . **Swinje:** 4494. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1 1/2 lět stare 60—62. 2) Wukormjene 60—61. 3) Mjasne 58—59. 4) Špatne 56—57. Rancy 53—56.

18. decembra 1930.

Ćelata (1143): 1) 80—85. 2) 75—80. 3) 70—74. 4) — .
Swinje (1071): (přez 300 pt.) 1) 60—61. 2) (240—300) 58—59. (3 (200—240) 58—57. 4) (160—200) 53—55. Rancy: 53—55.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Danimy pjenjezy nanajlěpje.

Telefon 3506 a 3507.

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.
J. Erler, Budyšin
Zwonkowna lawska hasa 10

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotolska hasa 11

Towarstwo katolskich młodźencow we Wotrowje

wuhotuje

njedźelu, 28. hodownika, wječor w 7 hodź.

w Pančičanskim hosćeńcu swój

11. założeński swjedźeń

wobstojacy z dźiwadła a rejow.

Wšitkich Serbow z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Guido Reiche

w Budyšinje, na Hłownym torhošću 2

pódla „Złotoho Hodlerja“

Założene 1845 Telefon 2581

poskića **najwjetši wubjerk** za kóždu składnosć

Brylantowu pychu / Złote a sleborne twory

Nože a widličky, sleborne a ze slebrom poćehnjene kaž tež alfenidowe twory

Pórclinowe wěcy a wěcy wumělskoho přemysła

Wotrowanske pjerśćenje

Wuporjedźenja spěšnje a tunjo

Štóž jón hišće nima,

njech připołoži jako hodowny dar pod božodźěsćowy štom

„Krajan“

Zjawny dźak

Maćeri Božej Róžeńćanskej

za pomoc w ćělnej khorosći.

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)

w jara přiměrjenych płaćiznach

Pawoł Korn, Budyšin

Hošic hasa 21

Jara rjane, běłe, njedrěne

husace pjerjo

ze wšěm moškom, punt 5,20 hr.

poruča

Moric Kunath

w Brětniku (Bretnig), hornja wjes.

Vogtlandske wumělske **gardiny**

kupuječe stajnje tunjo pola

Kurt Erler w Budyšinje

jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“.

Jězdne koła,

wobručowy gumi, přisłušne dźěle

płaćizny hódne pola

Br. Thomas, Budyšin, Kamjeńtna dr. 16

Toše wšěch družin za žony kaž tež za akty, **/ kupne kapsy / móšničky truhle** (kofry) a druhe **kožane wěcy** kupuječe derje a tunjo pola

Gerhard Lodny, sedłarski mištr, **w Budyšinje**

Seminarska dróha 7. — Rěčimy serbscy.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, tež za puchež a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Dopjelniwši česćomnu přisłušnosć wuprajamy z tutym wysokodostojnomu knjezej farskomu administratorej ***Mikławšej Šołće*** *za wšitku wopornjwosć, kotruž je našej wosadźe wopokazał, z połneje wutroby* ***„Zapłać Bóh tón Knjez“*** *nutrnje za njoho zdychujo: „Božo, žohnuj joho dalše žiwjenjo!“*

Z dobom so dźakujemy cyłej farskej wosadźe, wosebje měšćanskim a wjesnym zastupjerjam, wučerjam, šulam, towarstwam, zjednoćeństwam a druhim zarjadnikam za žiwe wobdźělenjo a sobuskutkowanjo w zmysłu katolskoho akcijona při zapokazanju nowoho fararja.

W ***Kulowje****, 16. hodownika 1930.*

Kat. cyrkwinske předstojićerstwo.

Kral, *předsyda.* ***Groegor, Hernašt,*** *sobustawaj.*

Wróćiwši so wot rowa mojeje tak zahe zemrěteje mandźelskeje, našeje předroheje maćerje, sotry a ćoty

Marje Hešineje

rodź. Ellec,

kotruž Bóh luby Knjez tak njewočakowanje, tola derje přihotowanu w 53. žiwjeńskim lěće k sebi wotwoła, wuprajamy wšitkim, kotřiž su na póstwječorach za jeje dušu so modlili a ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, dale nošerjam a wšitkim druhim, kotřiž su nam w tutych dnjach hórkosće z tróštom k pomocy byli,

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“!

W Nowej Wjescy, Worklecach a Khrósćicach,

na dnju pohrjeba, 16. hodownika 1930.

We wulkej zrudobje

Jakub Heša, mandźelski,

dźěći a přiwuzni.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy časopis

Wudawa:
Tow. ss. Cyrilla a Methoda

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. - Za nawěšćki, kotrež maja so najpozdźišo štwórtk wječor wotedać, płaći so za mały rjadk 15 pj. Za reklamowy rjadk w teksće so 50 pj. płaći. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnik.

Zamołwity redaktor: scholastikus Jurij Hejduška w Budyšinje, An der Petrikirche 9. — Pokładnik: Jurij Šołta, wučef, Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj. tow. ss. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje z póstšekowym kontom: Drježdźany 33458. Dalokorečak čo. 3895.

52. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **27. decembra 1930.** | **68. lětnik.**

„Namakaće dźěćatko do pjeluškow powite a do žłoba położene.“

W hodownym tydźenju smy žiwi, žłoby abo tak mjenowane Bože narody błyšća so w cyrkwjach. Wone nas dopominaja na potajnstwo Božeje nocy. Rozpominajmy skedźbliwje tute přeradostne potajnstwo.

Jandźel praješe k pastyrjam na polu: „Namakaće dźěćatko do pjeluškow powite a do žłoba położene.“ Tele dźěćo je nětko tamny wulki slubjeny, na kotrohož patriarchojo so nadźijachu, kotrohož profetojo Staroho Zakonja připowědowachu.

Mnozy swjeći česćowachu na wosebite wašnjo dźěćatko Jězusowe. Z kak rjanymi rozpominanjemi je tele bóžske dźěćo khwalił tamny serafiski swjaty Franciskus, kiž je prěni Boži narod twarił. Z kajkej lubosćiwej žadosću je za tymle dźěśćom žadał Felix Cantalicio a we swojej dźěśćowskej njewinowatosći swj. knježnu prosył, zo by jónu swojoho bóžskoho synka do joho rukow jomu podała, zo móhł joho k swojej wutrobje stłóčić. Z kajkej něžnej pobožnosću su dźěćatstwo Jězusowe česćowali: swjaty Antonius z Padua, Rosa z Lima, Mariana wot Jězusa, a předewšitkim karmelitka Margareta wot Najswjećišoho sakramenta, a su z tuteje pobožnosće wulkotne płody žnjeli. Što pak nětko je, štož česćowanjo dźěćatstwa Jězusowoho tak lubozne a płódne čini? To drje je wěrno, je to přecy jedyn a tónsamy Khrystus, srjedźićeŕ mjez Bohom a človjekami, njech my tu joho wopominamy jako dźěćo w žłobu abo jako muža bolosćow na křižu, abo jako dobyćerja nad smjerću a helu, stanjenoho z rowa, abo po do=njebjesstpěću sedźacoho k prawicy Wótca. Tola njeje to bjez wěstoho wotpohlada Božoho, zo naš Zbóžnik po tych wšelakich swjatych časach, też we wšelakich štałtnosćach před našej woči stupa, dokelž kóžda našu wutrobu zasy na wosebite wašnjo zapřija a wosebite myslički pobožnosće w nas wubudźa. Što wuči nas nětko dźěćatstwo Jězusowe? Wone wuči nas: Ponižnosć, lubosć, dowěrnosć.

Tón wulki Bóh, kak je tu wón tola mały! Tón sylny a wšohomócny — dźěćo! Tón njewobsahnity, kotrohož njebjo njemóže wopřijeć, pokazany do wuzkoho ruma žłoba. Kajke spodźiwanjo nas tu zapřija, widźawši, do kajkoho bjezdna poniženja je so tón podał, kiž je Najwyšši! Što je słabše dyžli dźěćo? A tola je tele dźěćo tón Wšohomócny, kiž je přez swoje słowo wšitko stworił. Štó potrjebuje bóle pomoc a podpjeru, kaž dźěćo človjeske? A tola je tónle nowonarodźeny tón, kotromuž słušatej njebjo a zemja, kiž kóždomu dawa byćo a žiwjenjo, kotryž je sam sebi dosć a našich kubłow njepotrjeba.

Što je khudše dyžli hródź? A tola je wona narodne městno toho, kiž je kral wšeje hordosće, před kotrymž su wšitcy knježerjo a kralojo swěta we swojich hrodach a na swojich złotych trónach jenož proch a popjeł. O človjeko, wuwoła swj. Bernhard, kak zwěriš so ty hišće pozběhować, hdyž so twój Knjez a Bóh takle poniža! Hlej swojoho Boha jako dźěćo w žłobu. Joho mała postawa, kak wohańbja wona twojoho hordoho ducha, z kotrymž chceš něšto wulke sam ze so sčinić. Posłuchaj radu swj. Hawštyna! Magnus esse vis? a minimo incipe. Chceš-li wulki być, póčń najprjedy prawje mały być. Postupuj dele, zo by móhł horje stupać; dele do doła ponižnosće, zo by móhł dócpěć horu, wěršk dospołnosće. Přez hordosć staj padnyłoj našej prěnjej staršej; ponižnosć syna Božoho je jeju zasy pozběhnyła. — Jene rjane dźěćatko je so nam narodźiło — dźi k žłobu, duša, křesćano, a wukń — ponižnosć!

Wukń pak też — lubosć. Što je syna Božoho z njebja nućiło, jeli nic lubosć? Što je joho pohnuło přińć do tohole doła sylzow, słabosće našeje natury přiwzać, tak njeličomne wobćežnosće a ćerpjenja na so wzać, kiž so hižo z joho narodom započinaja? „Wón přińdźe do swojoho, ale ći swoji joho njepřijachu.“ Tohodla pak so wón njewróći do zbóžnosće njebjeskeje, byrnjež so też wotpokazał a wustorkał wot Bethlehemskich wobydlerjow, njecha so wot nas dźělić, ale so narodźić w hródźi — ach, w kajkej khudobje, w kajkim hubjeństwje!

Štó njedyrbjał sobuželnosć měć, widźo tele něžne dźěćo, kak so tu narodźi w zymnej nocy, we wotewrjenej hródźi, kak so tu do snadnych pjeluškow powija a na słomu a syno do žłoba kładźe: „Hlej, to wšitko

sym činił za was!" přiwoła nam tón nowonarodźeny, „lubosć je mje přiwjedła k wam, a nježada ničo druhe, hač zo mje zasy lubujeće!" O, kotra wutroba mohła lubosć tomu zapowěsć, kiž je nas tak jara lubował, a kiž jenož tohodla w žłobu płaka, dokelž je tak mnoho wutrobow, kiž joho njelubuja. Přistupmy k žłobu a a wukńmy Jězusa lubować. Wulki Božo, my će khwalimy! Mały Božo, my će lubujemy! — Dale wukńmy skónčnje też dowěrnosć. Kak móhli so komdźić k žłobu přistupić a z dowěrnosću wo wšitko prosyć, čohož smy potrěbni, hdyž wěmy, zo je tele słabe dźěćo wšohomócne, zo je tele khude dźěćo tola jara bohate a móže nas ze wšitkimi kubłami wobohaćić. Dźimy tola k bóžskomu dźěsću a prošmy połni dowěry; dokelž ničo tu njewidźimy, štož by nas wottrašało, wjele bóle wšitko, štož nas k njomu ćehnje. Njewidźimy tu krute wobličo abo hněwa połne wóčko sudnika; njesłyšimy tu hroženja a poroki, kiž drje naše hrěchi zasłuža — widźimy tu jenož přećelne, miłe wobliče dźěsća, kotrohož miłe pohladnjenjo nam přikiwa a k žłobu přeprošuje.

Tež njebližimy so tu k błyšćatomu trónej, wobdatomu wot milijónow jandźelow, ale do hródźe w Bethlehemje a k prostomu žłobikej; tam chce bóžske dźěćo naše hołdowanjo přiwzać, naše prózstwy wusłyšeć. Što by nam tele lubozne dźěćo mohło tola zapowěsć? Dźěći přizwola tak rady kóždu prózstwu. Nětko zrozemimy, čohodla su mnozy swjeći dźěćatstwo Jězusowe tak jara česćowali — dokelž so nadźijachu lóže hnadu a wusłyšenjo namakać.

Prěni króć je syn Boži přišoł w podobje dźěsća, zo by nas zbóžnych činił; druhi króć wón přińdźe w hordosći a majestosći jako sudnik žiwych a mortwych. Lubujmy a česćujmy tele bóžske dźěćo, zo so njetrjebali krutoho sudnika bojeć. Wróćmy so k dźěsćowskej njewinosći a čistoće, zo bychmy so bóžskomu dźěsću spodobali. Přetož wón sam je pozdźišo dosrjedź japoštołow stajił dźěćo prajiwši: „Jeli so njewobroćiće a njebudźeće kaž dźěći, njepóńdźeće do njebjeskoho kralestwa."

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** Za dźěłonjemějacych mužow a młodźencow budźa 3., 4. a 5. wulkoho rózka w asylu na dwórnišćowej drozy čisło 12 exercicije, kotrež změje wysokodostojny knjez P. Hruza z Berlina. Wobdźělnicy zeńdu so wječor 2. wulkoho rózka k zawodnomu přednoškej; na sćěhowacych dnjach kóždy raz rano k Božej mši, wostanu cyły dźeń hromadźe, na nóc pak du domoj. Štóž je ze „stemplowanjom" abo z připoručenym dźěłom wotdźeržany, njech to při připowědźenju praji, zo by so to zhromadnje při dźěłowskim hamće zrjadowało. Za zastaranjo ma so z najmjeńša wot kóždoho 50 pj. za dźeń zapłaćić. (Snědanjo, wobjed, swačina, wječeŕ.) Přizjewjenja přijimaja so hač do njedźele 28. decembra na faromaj w Budyšinje, zo by so wšo w prawym času zrjadowało. Exercicije dyrbja sobu pomhać, dźěłonjemějacych wosadnych w jich ćežkim wosudźe posylnjeć a pokojeć.

Z **Khrósćic.** Kaž so stary muž našeje wsy hišće dopomnić wě, su wokna našeje cyrkwje před něhdźe 60 lětami so nowe dźěłałe. Wot toho časa drje też wjacy barbjene njebuchu. Běše tohodla wulki čas, zo so to lětsa skónčnje sta. Jene běše hižo nahnite a dyrbješe so nowe wudźěłać. Knjez blidarski mištr Cyž-Lejnanski je je zhotowił, a to tak, zo so cyłe wokno hodźi po dźělach wočinjeć a wusadźić, zo potajkim w přichodźe, hdyž budźa so zasy barbić, njebudźe róštow trjeba. Lětsa bjez nich njeńdźeše, ćim mjenje, dokelž dyrbjachu so też škałby w muri wokoło woknow zamazać a blachi na woknacych prohach wobnowić. Dokelž pak je cyrkeŵ khuda, móžeše sej cyrkwinske předstojićerstwo lětsa jenož na wobarbjenjo woknow na južnej stronje myslić, hdźež bě wone też najnuzniše. Cyrkeŵ ma tam 20 woknow, mjez nimi 8, kiž su 4,30 m wysoke a 1,70 m šěroke, tamne su mjeńše. Barbił je wokna moleŕski mištr Weinhold z Budyšina, kiž je ze swojim nanom we swojim času też cyrkeŵ znutŕka molował. K lětu abo za dwě lěće budźa so, da-li Bóh, też wokna na połnócnej stronje wobarbić dyrbjeć.

Z **Radworja.** Zańdźenu njedźelu wobradźeše w našej sotrowni bożedźěćo. 30 dźěćom přinjese wot miłosćiwych sotrow rjane wěcy, z wjetšoho dźěła wot sotrow samych zhotowjene. Tute běchu husto do nocy dźěłać dyrbjałe, zo by wšo w prawym času hotowe było. Dźěći spěwachu a přednošowachu a běchu wjesołe, a tak miny so čas spěšnje. Derje by było, bychu-li też někotre přednoški serbske było. Na kóncu dźakowachu so dźěći swojim dobroćerjam we wjazanej rěči. Přitomni běchu też wosadny knjez farař, knj. baron z Welck z knj. mandźelskej a wšě maćerje wobdarjenych dźěći.

Z **Kulowa.** K rozprawje wo swjatočnym zapokazanju wysokod. knjeza fararja Jakuba Krala dodawamy hišće powitanske hrónčka, kotrež su so we wjazanej rěči přednjesłe. Mała šuleŕka postrowi joho ze sćěhowacej basnju:

O witajće, kiž přikhadźeće
We mjenje toh' Knjeza k nam!
Dźens swjate zastojnstwo tu přewozmjeće,
Kiž dowěrił je Bóh tón Wjeršny Wam.

Hlej tu, hdźež Waša kolebka je stała,
Hdźež kapłanił sće wjacylětny čas:
Tu wola Boža Was je powołała,
Zo tudy swjećiće swój farski kwas.

Po Khrysta kazni pasće stadło swoje,
Kaž dobry pastyŕ swěrnje, škitajće
Před helskim njepřećelom duše drohe,
Zo škody njepoćerpja žaneje!

Na městnje Božim chceće nas tu wučić
Tej' swjatej' wěry bóžske wučby wšě:
We stole pokuty pak smilnje sudźić
A lěkować wšě rany dušine.

We swjatych sakramentach wotewriće
Nam kužoł hnadow, zboža, pokoja:
Tych hubjenych a běđnych wozbožiće,
Hdyž podawaće khlěb jim žiwjenja.

A swěrny nan wšěch swojich farskich dźěći
Też budźće, luby naš knjez fararjo!
Wšě Waše skutk'wanjo njech wo tym swědči,
Zo woprawdźe sće wšitkim wšo.

A pomhajće we nuzy duchownej a ćělnej
Wšěm ćerpjacym a khudym človjekam:
Zo z dowěru tu njepowalnej, wěrnej,
Wšě wutroby puć namakaja k Wam.

Hdyž pak też druhdy brěmjo ćežcy tłóči
A dobre Wam so płaći z njedźakom;
Na bóžskoh' Mištra zasy złožće woči,
A njebojaznje dale z Khrystusom!

Tak přeju dobroho a zboža wjele,
Wam nětk do nowoh' farskoh' zastojnstwa:
Bóh škituj Was na duši kaž na ćele!
Tak Boha prošmy nětk dźeń wote dnja.

„Štóž lubosć wusywa, też lubosć žněje!"
To wěrne słowo je a wostanje.
Kaž tutón kwěćel, tak njech stajnje kćěje
Ta lubosć mjez nami hač do smjerće.

(Přednjese rjenje a wustojnje mała družka, šuleŕka Hańžka Kubańkec z Noweje Wsy.)

Marijanska kongregacija bě přewzała deklamacije. Tři knježny wustupichu, woznamjenjejcy počinki wěry, nadźije a lubosće, z přisłušnymi symbolemi wuhotowane. Šwórta,

z kwěćelom w rucy, přednjese zawod a skónčenjo. Deklamacija rěka takle:

Zawod:

Dźens Marijanska kongregacija
Dźeń radosće a zboža ma!
Najwutrobnišo dźensa wita
Tu swojoh' knjeza prezesa:
A knježny Marijanske tu
Wam luby postrow přinjesu:
Hdyž nětko sće so wróćił zas'
Za sydomlětny čas,
K nam dźěćom Maćer' Božeje,
Kiž swjatom' zwjazkej zwjazał sće:
O budźće postrowjeny!

Wěra:

Ze znamj'om swjatej' wěry tudy
Kiž jasnje swěći do duše,
Wy rozehnajće wšitke błudy
A dwělow ćěmne mróčele.

Njech z Wašoh' erta bóžske wučby
Na płódnu rolu padaju:
Zo duše, wěrne Božej służbje,
Stotore płody přinjesu.

A wjedźće Marijanske knježny
Puć póćiwy we wěrje tu:
Zo jako kwětok nježny
We zahrodźe Marije su.

Nadźija:

Zbóžna nadźija, kiž z njebjes sćele
Tróšt a pokoj na zemju!
Počink bóžski, bjez kotrohož mnozy
Zadwělujo zahinu.

Pokažće puć k Wótcej njebjeskomu
K wěrnej Bohu dowěrje:
Z połnej nadźiju tak dźemy k njomu,
K Wótcej wšeje miłosće.

Maćeŕ nadźije, ty hwězda miła!
Twoje dźěći proša će:
Wjedź a škitaj je, o dobroćiwa!
Přez wšě ćernje žiwjeńske.

Lubosć:

Ta lubosć Boža najrjeńša,
Mjez počinkami bóžskimi!
Hlej, Jězusowa wutroba,
So hori k nam we lubosći!

We tabernaklu Jězus sam,
Nas lubuje hač do kónca.
A mnohe hnady spožči nam
Přez ruku swojoh' měšnika.

Nas wučće Boha lubować
A našu maćeŕ knježnisku.
A lubosćiwje wupomhać
We nuzy swojom' bližšomu.

Kónc.

Miła ruka Najwyššoh'
Žohnuj Waše dźěło,
Zo by naše towaŕstwo
Přecy rostło, kćěło.
My pak swěru, posłušnosć,
Dowěru a poddatosć
Slubmy Wam na přecy.

Maćer' Božej knježniskej
Slub a swěru dźeržeć chcemy,
Přez Mariju k Jězusej
Z hnadu Božej docpějemy.
Marijanska kongregacija
Do najdalšoh' přichoda
Njech je žohnowana!

Deklamacija a kěrluš: „O knježna a maći", kotryž knježny spěwnoho wotrjada před z różemi wupyšenej postawu najzbóžnišeje knježny nježnje spěwachu, zawostaji hłuboki zaćišć.

Štož powitanskej basni a deklamaciji wosebitu hódnosć dawa, je, zo stej wobě domoródnej. W Kulowskej wosadźe bije wustojna basniska žiła, kotraž ze swojeje pokornosće wustupuje, hdyž wosada swjeći budź wjesołe, pozběhowace swjedźenje, budź struchłe podawki. — Rozprawa w poslednim čisle „Posoła" potrjebuje porjedźeńki. Ma tam rěkać: „Knjez Hernašt přiwoła jako wyšši šołta dušepastyrjej postrow w mjenje Serbow, knjez Popjela pak w mjenje „Bratrowstwa", mjez tym zo knjez kapłan Šołtysek tohorunja w serbskej rěči za šulu zbožo přeješe."

Hodowny jandźel.

Patoržica bě so přibližiła. Wonka leżeše wysoki sněh a přeco wjacy saješe so z njebjes. Lodowy wětr mjetaše jón pućowarjej do mjezwoča. Najebać hroznoho wjedra běchu měsćanske drohi z ludźimi přepjelnjene. Kóždy měješe hišće něšto wobstarać, zo by dopjelnił přeća swojich lubych; su dźěn hody, swjedźeń lubosće, swjedźeń radosće, za młodych a starych, za bohatych a khudych.

Też we khuduškej jstwi stoji nježne a lubozne dźěćo, dwanaćelětna Hanka, před małym, krasnje wupyšenym Božoh' dźěsćowym štomikom. Je sebi jón sama wuhotowała a nětk wobhladuje a wobdźiwuje jón wjesele ze wšěch stronow; tu a tam hišće něšto porjedźejo, zawyska nadobo radostnje: „Maćeŕka, moja luba maćeŕka, pój jenož pohladać, kak krasny je dźensa štomik! Hladaj, kak so wšón zyboli, kak krasnje budźe potom so błyšćić, hdyž swěčki zaswěću!"

Bléda žónska, kotraž při woknje sedźo šiješe, přistupi k dźěsću, na kotrež běše dawno ćiše zhladowała, kotrohož ličcy so z radosću bóle žehleštej, hač wupyšeny štomik. Ach, štom běše jenički dar, kotryž móžeše wboha mać darić swojomu dźěsću.

Wot toho časa sem hač běše zemrěł jeje muž, dyrbješe wona wšědny khlěb za sebje a za dźěćo zasłužić, a tuta zasłužba bě husto khětro snadna. Tola Božoh' dźěsćowy štom njepobrachowaše hody ženje. Dawno hižo běše mać tradała a lutowała, zo by k tomu najnuzniše nakupiła. Hanka čuješe so pod jeje štomikom zbožowniša, hač žana kralowna, jeje spokojna wutroba za ničim wjacy njeżadaše. Mać zhladowaše z radosću na swoje dźěćo. Hanka čakaše żadosćiwje, zo by so skoro zaćmiło, zo by móhła zaswěćić swój štomik.

„Je hišće pře zahe, Hanka," dźeše mać; donjes najprjedy tute moje dźěło preč; hdyž so zaso wróćiš, potom móžeš jón zaswěćić."

Posłušnje khwataše Hanka po skhodźe dele. Na dworje zetka małoho Juŕka, syna khudoho dźěłaćerja, w samsnym domje bydlacoho. Juŕk běše cyle módry přemjerznjeny a dychaše do swojich zmjerzłych rukow, zo by sebi je trošku zhrěł. Joho wóčcy hladaštej żadosćiwje při durjach wulkeje wobswětleneje jstwy, w kotrejž dźěći napřemo z radosću wyskachu. Po zdaću bě tu hižo Bože dźěćo pobyło. — Při tym wočinichu so durje a Juŕk smědźeše pohladać wokomik na wšitku tutu pisanu krasnosć a na Božoh' dźěsćowy štom. Z wulkimaj wočomaj hladaše wbohi khudušk na hišće njewidźanu krasnosć, hač joho žónska, kotraž runje ze jstwy wustupi, z tutoho błyšćatoho sona wubudźi.

„Nó, što tu činiš mały mazucho?"

„Čakam na Bože dźěćo," běše wotmołwa.

„Ty na Bože dźěćo? Što dyrbi tebi přinjesć?

„Rjany štom!" wotmołwi Juŕk.

„Štom?" prašeše so žona z hrubym posměwkom. „Za tebje wšak kruch suchoho khlěba dosaha!"

Hanka běše tute słowa sobu słyšała a hłuboka sobuželnosć z wbohim Juŕkom putaše jeje dobru wutrobu. Přećelnje tróštowaše joho a tutón wobkrući ji ze swjatej khutnosću:

„Bože dźěćo dźensa cyle wěsće ke mni přińdźe a přinjese mi rjany štom sobu. Knjez kapłan je mi w šuli prajił, dokelž sym derje katechismus nawuknył a móžach jomu wšo rjenje powědać; a knjez kapłan njełži."

„Cyle wěsće Bože dźěćo też k tebi přińdźe," tróštowaše joho Hanka, nětk pak dźi hnydom domoj, sy tola cyle přemjerznjeny, hewak budźe mać, hdyž z dźěła přińdźe a tebje tu w zymje nadeńdźe, swarjeć. Přećelnje dowjedźe joho domoj a khwataše dale. Lědom běše někotre kročele

Zbožo exercicijow.

Hdyž je nam Betlehemske Jězusdźěćatko pokoj a wumoženjo do doła sylzow přinjesło, potom su swjate exercicije na prěnim městnje srědk, přez kotryž dyrbja wěriwi zbožo namakać. Hdyž bychu domy za exercicije powědać mohłe, wo kajkich spodźiwnych skutkach Božeje hnady bychmy to zhonili! Kelko hrěšnikow je so na tutych městnach samoty nakazało! Kelko je jich zasy puć z ćmy hrěcha ke Khrystusej namakało! Za joho kralestwo su so zahorili a so rozsudźichu žiwi być hač do poslednjoho zdychnjenja z Jězusom Kralom. Mnozy, kiž wobćeženi žiwjeńsku drohu pućowachu, wróćichu so z exercicijow z nowej dowěru a zwólniwi, najćežše wopory přinjesć. Wšelakora je nuza, kiž so tež do našich domow dobywa, ćělna a dušina. Tola njeje wina k zadwělowanju, ani k małomyslnosći. Jedyn je, kiž móže tebje wukhować, naš Zbóžnik a joho swjata wučba. Tohodla słyš joho hłós! Ty njesměš zahinyć, ale dyrbiš być žiwy, wukupjeny přez joho drohu krej. Pohladaj k njomu horje; Jězus je swět předobył a chce tež tebje wjesć k swělu a zbožu. Sy ty to junu spóznał, potom sy cyły křesćan a spěw jandźelow nad Betlehemskej hródźu je so tež nad tobu dopjelnił.

Exercicije we Worklecach.

We Worklečanskej khorowni wotměja so po Nowym lěće zawrjene exercicije a to:

wot 3. 1.—7. 1. za mužow w němskej rěči přez kapucina;
wot 31. 1.—4. 2. za młodźencow, tohorunja w němskej rěči přez kapucina;
wot 15. 3.—19. 3. za mužow w serbskej rěči;
wot 22. 2.—26. 2. za žony w serbskej rěči;
wot 1. 3.—5. 3. za knježny w serbskej rěči.

Exercicije započnu so na prěnim wot mjenowanych dnjow wječor w 7 hodź. a skónča so na poslednim dnju rano. Zamołwće so w khorowni pola knjeza kapłana Kurze.

Přinjesće sebi tež wosadnik sobu. Wam, kiž wy w bližšich dnjach do swjatych exercicijow zastupiće, wobradź Bóh bohaće swoju hnadu, zo byšće ćiche dny z prawym wužitkom dokonjeli.

Započatki a wuwićo ratarstwa mjez serbskim ludom.

(Pokročowanjo.)

Tola mamy dźensa hišće stare prajenjo, zo so k jenomu njezbožu bórzy druhe přidruži. Njezbožowna 30lětna nabožna wójna přinjese wjesnjanam a njewobtwjerdźenym městačkam tajke horjo a hubjeństwo, zo drje je moje pjero přesłabe, to wopisać, a mój jazyk mało zrěčniwy, to wupowědać. Štož wojacy njezamordowachu, njespalichu a njezateptachu, to k hubjeństwu přidachu žałostne natykowace khorosće. Hłód a na to sćěhowacy mór tysacam a zasy tysacam na wěčnje woči zańdźeli, tak zo bě někotra wjeska cyle wotemrěta. Mamy tež w Serbach dźensa hišće křiže a stołpy, kiž na tamne dosć zrudne časy pokazuja. Ći pak, kiž po wójnje zwostachu, sebi wěsće přejachu, zo by tež jich radšo smjerć porubała. Njeběše tu ničo k zeživjenju, a zo bychu hłodu njewumrěli, přihotowachu sebi khlěb z hliny a słomy. Role ležachu lěta dołho puste a kěrčina na njej rosćeše. K woranju njebě tu skót a k syću nic symjo.

Zo bychu pola jenož někak zworali, so dosć wuhłódnjeni ludźo sami do pluha přahachu. Zemjenjo mějachu zasadu: Hdyž ryćerjej drjewo hač k nohomaj saha, so bur z tym swojoh' prawa zdawa. (Wenn das Holz dem Ritter reicht an den Spor'n, dann hat der Bauer sein Recht verlor'n.) Tak móžemy sebi wobsedźeństwo knježich dworow derje wujasnić, a njepraju drje přewjele, zo su buram w najwjetšej nuzy wotewzate. Traješe na wšě poł sta lět, prjedy hač so ratarstwo trochu zhraba. Mjez tym so nowe wójny w Němskej wotwiwachu, přez kotrež kóždy raz burstwo najbóle škodowaše. Poslednju škodu ratarstwu načini drje Napoleon. Wón ćehnje z hordej mysličku, zo ma jedyn na zemi a jedyn w njebjesach knježić (tak da sebi wón na pjenjezy bić!), na Rusku. Ale bu tam lěpšoho powučeny,

---

běžała, tu wuhlada Juŕkowej staršej; nan njeseše wačok drjewa a měch wuhla, mać pak koš běrnow a khlěba a někotre jabłučka.

„Dobry wječor, ćeta!“ postrowi jeju Hanka přećelnje. „Juŕk čaka hižo dawno na Bože dźěćo. Njewěrno, Božoh' dźěsćowy štomik Juŕk też dóstanje?“

„Tutón raz budźe drje Juŕk podarmo čakać. Nimam ničo za njoho, hač někotre jabłučka. Zyma je tak surowa a mój běchmoj dźěn dołhi čas bjez dźěła. Dyrbimy so Bohu dźakować, zo mamy telko, zo njetrjebamy runje hłodu tradać a zymu mrěć. Juŕk dyrbi so też z tym tróštować, zo snadź budźe zaso junu lěpje.“

Zrudna kročeše žona dale, Hanka pak bu nadobo tak zrudna a zamyslena. Wona njezamóh so wjacy tak prawje na swojim rjanym štomikom wjeselić, hdyž wědźeše, zo Juŕk tajkoho njedóstanje a zo budźe w swojej njekhabłacej dowěrje zjebany. Spěšnje swój nadawk wobstara a kkwataše zasy domoj. Maćeri napadny hnydom Hancyne ćiche zadźerženjo, hdyž běše prjedy tola tak nimo měry zbožowna a wjesoła. Hanka ji hnydom cyłe horjo wupowěda a kak je ji Juŕka žel, kotryž je telko młódši kaž wona a nětko tola štom njedóstanje. Potom stupi bliže k swojomu štomikej a hladaše dołho na njón a ćežke wojowanjo započa so w jeje wutrobje. Mać to pytny, njepraješe pak ničo ale čakaše, hač młodostna duša sama njedobudźe we swojim wojowančku.

„Maćeŕka,“ wudoby so z Hancynoho horta, „njewěrno, mój štomik je rjany?“

„Wězo, mój lubuško!“ dźeše mać.

„Dźakuju so ći, luba maćeŕka, zo sy mi jón dariła. Sy mje z nim jara, jara zwjeseliła! Mam nutrnu próstwu, hač mi dowoliš, zo by jón wbohomu Juŕkej dała?“

„Što, ty chceš so wot swojoho štomika dźělič? Njemóžeše tola dočakać, zo by jón měła!“

„To je wěrno, luba maćeŕka! Tola ty a knjez kapłan prajitaj husto, zo wšitko, štož nad jenym khudym činimy, telko płaći, kaž bychmy to činili Bohu samomu. A štož wužada najwjetše wopory, je Bohu najlubše. — Wot mojoho štomika so dźělić, je mi wězo ćežko; tola hdyž jón Juŕkej darju, darju jón swojomu lubomu Jězuskej samomu. Njewěrno, maćeŕka luba — ja směm?

Čiń tak, moje dźěćo!“ rjekny mać, kotraž bu hłuboko hnuta, zo móžeše so lědoma sylzow dowobróć.

Wjesele khwataše Hanka k Juŕkowej maćeri a wuzna ji jeje wotmysł. Mały Juŕk pak sedźeše cyle ćicho w jstwi, wočakujo połny dowěry Bože dźěćo. Knjez kapłan je prajił, zo wone ke wšitkim dobrym a posłušnym dźěćom přińdźe, a ja sym tola přeco tak posłušny a pěkny był a tak zawěsće Bože dźěćo też ke mni přińdźe; knjez kapłan tola njelži — při tym Juŕk wosta.

Hanka zezaswěća štom, mału khwilku wokřewješe so nad błyšćom swěčkow; potom so spěšnje rozsudźi a khwataše ze štomikom po skhodźe dele. Ćiše zakłapa do duri; wot nutŕka so pomałku wotewrichu, Hanka poda štomik njepytnjena nutŕ. Juŕk zawyska z radosću a ze styknjenymaj ručkomaj:

„Maćeŕka, hladaj, nětkle je tu Bože dźěćo pobyło! To wšak sym wědźał, zo wone přińdźe, knjez kapłan je prajił, a tón njelži!“

Wonka před woknami stoješe Hancyna nježna postawa. Khwilku wokřewješe so nad Juŕkowej radosću, potom khwataše horje, domoj. Jstwa běše hišće z jědlowej wónju napjelnjena. Jasnišo pak hač błyšćaty štom, błyšćeše so znutŕkowna zbožownosć z Hancyneju wóčkow, kotrejuž wotbłyšć zyboleše so w radostnych sylzach maćerje.

m. a.

zo jenož Bóh sam powyša a poniżuje, dawa dobyćo a dopušća porażki. Wón ćěka ze swojim wuhłódnjenym a dosć přemjerznjenym wójskom přez Łužicu, a wšće też tak někotry syn serbskeje maćerje bu w Ruskej abo Pólskej wodźety ze sněhowym smjertnym kitelom abo namaka w torhacych wodach Wisły poslednje mjechke pósłańčko.

A nětko běše ratarstwu hwězda zeskhadźała, kiž dawno hižo we wječoru swěćeše z hrózbnym dźiwim swětłom francózskeje revolucije a drje europske ludy trašeše. Přez cyły 18. lětstotk so rozomni wjerchojo prócowachu, ćežku kwaklu roboćanstwa ratarjam wotewzać a jich z rukow rozwolnoho zemjanstwa wuswobodźić, dowidźawši, zo jenož kraj škoduje a so wšomu postupej haći. Njeběše pak to tak lohko, k tomu za kóždy staw spokojacych zakonjow wudźěłać, dokelž ze zemjanstwom nochcychu sebi wjerchojo też cyle rozsypać.

Bórzy po Napoleonskich wójnach buchu postajenja wudate, kiž robotu wo wjele wołožichu. 1832 pak wuńdźe w Sakskej zakón, kiž podanstwo a roboćanstwo cyle zběhny, a 1834 założi so rentowa banka, kiž pjenježne wurunanjo mjez knježstwom a podanami wobstara. Knježa dóstachu rentowe listy, kiž móžachu na burzy za hotowe pjenjezy předać. Burjo, žiwnosćerjo khěžkarjo mějachu pak za to lětnu rentu płaćić. Renta wobstoješe z lětneje danje a małeje přiražki za amoritzaciju, wotpłaćenjo, kiž so po wólbje płaćerja samoho na 46 lět a jedyn měsac abo pak na 56 lět a jedyn měsac postaji. Posledniše płaćenjo bě, so wě něšto nižše. Zakoń praji dale, zo je wot nětka kóždy człowjek swobodny a nikomu přisłušny, nic přez narod a staw ani přez přikupjenjo. K žeńtwje njeje trěbna dowolnosć, a dźěći burow njetrjebaja wjacy nuzowanje knježim służić. Za čeladnych wuńdźechu wosebite postajenja, kiž hač k powójnskim přeměnjenjam płaćachu a hač dotal so z ničim njenarunachu. Wšitcy wjesnjenjo smědźachu też nětko do wšěch druhich stawow přestupić, rjemjesła nawuknyć a wyšše šule wopytować.

Nětko hakle móžeše so ratarstwo swobodnje rozwiwać a k wjetšomu kćěwej dóńć. Wosebje mamy so někotrym wučeńcam dźakować, zo so w 19. lětstotku rólnistwo a skotarstwo tak prawje pozběhnyštej. Wučby, kaž je Schubart, Thaer a z Liebig podawachu, su wšće krute zakłady, na kotrychž ratarstwo hač k dźensnišomu wysokomu skodźeńkej docpě. Schubart bě prěni, kiž hódnosć dźećela spózna, jón na smahu wusywaše, připódla też běrny a rěpu sadźeše.

Z cyła njechachu so burja na sadźenjo běrnow zwučić a jich hódnosć spóznać, tak zo dyrbjachu so wot knježerstwa k tomu nuzować. Tola přez njeporadźene zně w lětach 1770—71 a na to sćěhowacy hłód buchu powěčeni, zo je też tale rostlina ważna k człowjeskomu zeźiwjenju dosć přihódna. Dale Schubart za picowanjo w hródźach wustupowaše, z tym dejwa podwoji a wjacy hródźnoho hnoja nadźěła. Tola wjele zemjanow bě jomu njepřećelscy zmyslenych, dokelž so wo swoju pastwu na burskich honach bojachu. Njedźiwajo wšoho njepřećelstwa pak so dźećelowe wobsywanjo k lěpšomu ratarstwa předoby a je dźensa naša najwažniša pica. Jomu pak so spožči před smjerću titel zemjanstwa „Edler von Kleefeld“. Też wućenc Thaer wjele nowych wučbow přinjese a zastupowaše kruće zasadu, zo je stajne wobsywanjo stwjelcowych rostlin wopačne a njewunošne. Wón bě mjenujcy wuslědźił, zo mjetličkate rostliny za trejdu dobru rolu zawostaja. Runje tak wón ze swojimy pospytami dopokaza, zo so hodźi přez podworanjo roli wěsta hódnosć dać, kiž wjacy wužitka přinjese, hač zo tam skót přez cyłu nazymu na šćernišćach běha. Ale też jomu so wustajenja pastwy činjachu. Tola přez wobličenja a zapiski wón ratarjam swoje lěpšiny dopokaza, tak zo joho kubło jim bórzy za přikładne płaćeše a woni joho husćišo wopytowachu, z čohož nasta prěnja ratarska šula za staršich ratarjow w lěće 1802. Cyle druhe polo ratarjenja pak nasta, hdyž chemija swoje pospyty do służby rólnistwa staji.

Wulki chemikař Justus von Liebig wuslědźi, kotre maćizny dyrbja w zemi a hnoju być, zo by so rostlina połnje rozrosć a nam też hódny wunošk přinjesć mohła.

(Přichodnje skónčenjo.)

Bože dźěćo so wšudźom namaka.

Běše patoržicu popołdnju. Michałk, wjesoły a khrobły hólčec, stoješe při woknje małeje jstwy a zhladowaše z błyšćatymaj wóčkomaj na sněhowe mjetele, kotrež sebi w powětře hrajachu.

Joho mać suklowaše pilnje nohajcy, kotrež dyrbješe dźensa hišće wotedać. Ze zrudnym wóčkom pohlada na swoje dźěćo, a jeje maćersku wutrobu přerězny wótry ból. Pomysli sebi na swjaty wječor, na kotryž so kóždy wjeseli, też jeje Michałk; ale njemóže joho ani z najmjeńšim darom zwjeselić. Wona běše dźěłała, tradała za njoho, běše jomu też mały dar slubiła, ale hdyž nětko so dźeń přibliži, na kotryž so kóždy człowjek wjeseli, nima wona ničo, hač jenož to najnuzniše za sebje a dźěćo. A to je najhórša bolosć za maćerńu wutrobu, zo ani z najmjeńšim darom njemóže swoje dźěćo zwjeselić.

„Hladaj junu, maći,“ rjekny Michałk nadobo, „kak so jenož sněh dźe. Budźe to Bože dźěćo puć namakać móc, hdyž je wšo ze sněhom zawěte?“

„Cyle wšće, synko, Bože dźěćo namaka puć k wšěm dobrym ludźom.“

„Budźe so wone k nam też namakać móc, hdyž smy w tajkim kuće tu zady?“ prašeše so hólčec starosćiwje.

„Bože dźěćo so do wšěch kućikow namaka,“ rjekny mać.

„Ale wone docyła njewě, hdźe my bydlimy, nimamy na durjach mjeno stojo, kaž lěkarjo, pjekarjo a rěznicy,“ dźeše hólčec.

„Jenož ćiše, hólčko, hdyž Bože dźěćo přińdźe, nas cyle wšće namaka,“ wotmołwi mać, a hórke sylzy wukulichu so ji z wočow.

„Ale maći, jeli Bože dźěćo přińdźe a so na naše durje w tajkim ćmowym kuće njedohlada?“

We swojej dźěsćowskej starosći prašeše so maćerje: „Směm so won na hasu stupić hić a kedźbować, hdy wone přińdźe, maćerka, a potom jomu pokazam hdźe so k nam dźe?“

Michałk doběža sebi po čapku a hladaše z prošacymaj wóčkomaj na mać. Mać so posměwkny, a z wjesołej nadźiju khwataše hólčec won.

O, hdy by wón widźał, kak mjez tym joho luba maćerka płaka! — —

Marji, tak rěkaše mać, wupadźe dźěło z rukow. Hišće ženje njezaču swoju samotu a khudobu tak bolostnje, kaž dźensa. Ach, při wšěm jeje dźěle njebě ji možno było, dźěsću mału hodownu radosć přihotować. Dołha khorosć běše wšě srědki spóžěrała.

A potom pomysli na zašłe časy.

Widźeše so jako holca pod božodźěsćowym štomom, pod tamnym, kotryž wosta ji njezapomnity, pod kotrymž stoješe z młodym wyškom jeneje překupskeje łódźe a pod kotrymž ju wón, skhowany zady štoma, k prěnjomu razej z lubosću wokoši.

Ach, běchu to zbóžne hody!

A bórzy po tym, jako bu jomu jena łódź, jako kapitanej, dowěrjena, sćěhowaše joho jako młoda žona. Tola prěnja jězba, kotruž jako kapitan přewza, bu też joho poslednja. Surowy wichor podnuri łódź a cyła wobsadka so zatepi.

Kak njewopisomna bolosć putaše jeje wutrobu, jako tutu powěsć dósta, wšitka jeje žiwjeńska radosć bu ji rubjena.

A potom narodźi so mały Michałk, a wona dyrbješe być žiwa, žiwa joho dla, dyrbješe zasy so zhrabać ze swojoho bjeztróštnoho wosuda, dyrbješe dźěłać a so starać za swoje dźěćo.

Z cyrkwje a swěta.

Za vatikanske město stajeja so mězniki, zo by so też zwonkownje wotdźěliło wot italsko-knježeńskeje zemje. Tale nutřkowna mjezna linija pada wosebje do wočow při zastupje na swj. Pětrowe naměsto. Mězniki su kamjeńtno-marmorowy płót, wjedźo wot jenoho kónca Berninskich kolonadow k druhomu. Přez tónle płót je nětko naměsto zawrjene a je dóstało napohlad předdwora k basilicy swj. Pětra.

Swjaty Wótc přija před krótkim katolske žónske, najwjetšoho dźěła płokarniče, přisłušace k pomocnomu skutkej za pěstowanjo swójbnoho a nabožnoho žiwjenja. Tele towarstwo stoji pod nawjednistwom kardinala Bisietta. Swj. Wótc rěčeše při audiency wo maćerstwje a wo swjatosćenju powołanja: Hdyž maja křesćanske maćerje kedźbu na swoje swjatosćenjo, poswjećuja wone z tym też nic jenož swoje maćerstwo, ale też cyłu swójbu, kotrejež wutroba wone su. Njech so zda być dźěło płokarničow ćežke dosć, wone pak so wutworja do japoštołstwa přikłada, hdyž mjenujcy so přiwozmje jako pokutny skutk za wšelke hrěchi a so wobhladuje we swětle bóžskich wuprajenjow. Přez tajke wosobinske zadźerženjo čini so njesměrnje wjele dobroho bjez toho, zo človjek sam na to też jenož pomysli, zo njezabudźe swoje dźěło Bohu poswjećić a je z modlitwami přewodźeć.

Z pjera jendźelskoho benediktinskoho abta Butlera je nowa kniha wušła wo poslednim vatikanskim koncilu. Spisowaćel je při swojim dźěle wužił listowanjo Birminghamskoho biskopa Ullathorna, kiž běše jako wobkedźbowar při koncilu přitomny a měješe z dobom jara dobre poćahi k nimale wšěm wuznamnym mužam koncila. Butler wopisuje we swojej knizy čas před koncilom, dale wobrazuje jara žiwe posudźenja a cyrkle kardinalow z biskopami we wšelakich Romskich palacach. Wosebity dobry wobraz dóstanjemy wo wonych roznjemdrjenych tydźenjach před wulkej debatu wo bamžowej njemylnosći, hdyž so hromadźachu podpisma a rozdźělachu lětaki za bamža a přećiwo njomu, hdyž počachu njeměrni a nervozni być wulcy nowinarjo a diplomatojo. Kniha zniči wšelake dotalne wopačne předstajenja a předsudki wo koncilu.

Němska. Přichodny zjězd němskich katolikow budźe we Nürnbergu wot 26.—30. žnjeńca. Nowy Augsburgski biskop Dr. Kumpfmüller je napisał dopis na duchownstwo a lud swojeje diecezy napominajo k nabožnomu měrej a ke skutkam křesćanskeje lubosće. Wón piše: „Němski lud je rozšćěpjeny nabožnje a politiscy. To so njehodźi přemjenić. Tola my chcemy wšitcy swěrni wostać swjatej katolskej wěrje a jeje wupruhowanym nabožnym zasadam, dawajo dobry přikład přez swoje žiwjenjo a přez skutki lubosće. Chcemy też česćić nabožne přeswědčenjo druhich. Dźensa je nuzniši hač hdy prjedy duch lubosće a mjezsobnoho zrozemjenja. Mamy tola zhromadnje wobžarować tysacore socialne a hospodarske nuzy, kaž nuzu na bydlenjach, bjezdźěłosć, nuzu na wšelakich wěcach, kotrež jenož bolostnje parujemy. K tomu wotpomhać, je jednotliwcam cyle njemóžno. Tola kóždy njech čini, štož zamóže z lubosće k Bohu dźiwajo na nuzutradacoho sobučłowjeka. Štóž njemóže pomocy sam poskićeć, zamóže tola wuprajić tróštne słowa sobučuća a přidać k tomu dobrotu modlitwy, zo by Najwyšši poskićił, štož my sami dać njemóžemy. —

Francóska. Kongregacija Swj. Ofizija je měšnika Józefa Turmela z cyrkwje wuzamkła a joho spisy na index stajiła. Tónle měšnik je přez 40 lět dołho pod 17 wopačnymi mjenami pisma přećiwo cyrkwi a cyrkwinskej wučbje wudawał. Wón wědźeše so kóždy raz wuréčeć, tak ruče hač cyrkwinska wyšnosć měješe joho za spisaćela tychle pismow. Hakle w lěće 1929 wupokaza so z wěstosću, zo je wón woprawdźe autor wšěch podhladnych dźěłow był. Kardinal Charost zapoda wobskóržbu přećiwo njomu. Wobskorženy spytowaše so wuréčeć. Tola to so jomu wjacy njeporadźi a skónčnje — so wuzna dospołnje. — Wěriwym je so zakazało z nim wobkhadźować tak dołho, hač joho cyrkej njeje zasy přijała. Też spisy advokata při Parizskim appelatskim sudnistwje Pawła Roué'-a buchu přez cyrkwinsku wyšnosć indicěrowane. — Nabožne zastaranjo pólskich dźěłaćerjow we

---

Njewosta pak dołho w měsće, hdźež bě tak zbožowne dny přeživiła ze swojim mandźelskim, ale ćehnješe daloko prječ, na zakhowane městno, hdźež bě zdalena wot wšoho swětnoho hołka a hary.

Tam bě nětko cyle wosamoćena a khudušcy žiwa za sebje a za swoje dźěćo.

Michałk stoješe hižo na hasy wonka, a joho jasnej dźěsćowskej wóčcy zhladowaštej wótrje do wšěch kóncow. Bože dźěćo předstaješe sebi jako rjanoho jandźela z dołhimaj křidłomaj. W tajkej podobiznje bě cyle njemóžne, zo by so na nje njedohladał.

Wón čakaše, čakaše, ale nihdźe žane Bože dźěćo. Joho małej nóžcy počinaštej wozybać, a zo by sebi jej trošku wohrěł, běhaše po hasy dele a horje a wobhladowaše sebi krasne, błyšćate wukładne wokna. Tu nadobo dohlada so na něšto, štož joho kedźbnosć putaše: łódź, tajka wulka, kaž ma mać doma we jstwi.

„Ach, hdy by mi Bože dźěćo tola tajkule łódź přinjesło, kak bych to zbožowny był", šeptaštej joho wot zymy módrej hubje při sebi.

Wulki, sylny muž běše joho hižo cyły čas wobkedźbował. Joho khutne wóčko zhladowaše z potajnej radosću na rjanoho hólčeca.

„Lubi so ći tuta łódź, mały mužiko?" wopraša so hólčeca.

„Ow, ta so mi lubi", wotmołwi hólc, „ale Bože dźěćo přecy hišće njepřińdźe, zo by mi ju kupiło. Čakam tu hižo tak dołho a mi je tak zyma, ale njesměm domoj hić, doniž wone njepřińdźe, hewak so k nam njenamka, bydlimy cyle zady a nimamy žane mjeno na durjach napisane."

Smějo posłuchaše knjez na dźěćo. „Nó, tak dočakaj, snadź tam Bože dźěćo nutřka je, chcu pohladać." Zastupi do wobkhoda. Hólčec hladaše dwělomnje za nim. Kak so joho wóčcy błyšćeštej, jako cuzy z wulkej łódźu w rucy won přińdźe a ju jomu dari.

„Wujo, móže ta moja być?" wopraša so njewěriwje a joho małej ručcy wuhrabnyštej jomu drohotny dar.

„Kak dha rěkaš?" wopraša so cuzy.

„Michałk", wotmołwi hólčec, a prjedy hač móžeše so cuzy za dalšimi wobstojnosćemi woprašeć, běžeše wón tak w skoku hač jenož móžeše domoj k maćeri, kaž by so strachował, zo móhł jomu něchtón drohotny pokład rubić.

Cuzy pak, kotryž začuu njejasny zajim za hólčecom, sćěhowaše joho a widźeše, kak so zady wrotow zhubi.

Mjelčo dźěše za nim, wot njewěstoho začuća wjedźeny, zo by wokřewił swoju wosamoćenu wutrobu na njewinowatej radosći dźěsća. Wjesołe a radostne smjećo dźěsća pokaza jomu puć w ćmowym dworje a wón bliži so k hubjenje rozswětlenomu woknej, hdźež bě jomu móžno, do jstwy pohladać.

Ale kak so stróži, kak třepotaštej joho rucy, z kotrymajž so wokna dźeržeše. A potom khwataše nutř.

Spodźiwajo hladaštej mać a dźěćo na muža, kiž bě so k nimaj nutř dobył.

„To je tón muž, kotryž je mi łódź darił, maći", rjekny Michałk. „Tola lědma běše posrow cuzoho zasłyšała a joho zbrunjene wobličo widźała, padny jomu z radostnym křikom wokoło šije. „Jurjo, Jurjo, mój drohi mandźelski!" Žadosćiwje wobja Jurij swoju zasynamakanu mandźelsku do swojeju rukow, wobja też z radosću swoje dźěćo, kotrež bě dowjedło Bože dźěćo do tohole zakhowanoho kućika. Pod błyšćatym hodownym štomom powědaše nětko swojim lubym wo swojim wumóženju a wo strachach, na kotrež móžeše a chcyše nětko zabyć. *m. a.*

Francózskej, jedna so wo 800000, ćerpi pod njedostatkom pólskich duchownych. Kardinal Hlond, kiž wudžeržuje we Póznanju wosebity seminar za wukraj, je přilubił, zo so wo wukłubłanjo wjacorych misijonarow za francózskich Polakow postara.

Češka. W tychle dnjach je jedyn z najwjetšich češkich hudźbnikow našoho časa do 60. žiwjeńskoho lěta zastupił. Je to Wit. Novak, naslědnik dweju wulkeju mužow: Dwořaka a Smjetany. Dwořaka měješe za swojoho prěnjoho wučerja, pozdźišo doby Brahms sylny wliw na njoho. Tola musikalny genius Novaka njechaše po cuzych šćežkach khodźić, wón wutwori sebi swój samsny štil. Sylny wliw na njoho doby sebi přiroda. Joho symfoniska pěseń „W Tatrach" je pokhwalna hymna, wuspěwana na česć wótcowskich horow. Druha, hišće wulkotniša symfonija so mjenuje „Wichor", a rysuje z ženijalnej fantaziju pohlad do hłubinow roznjemdrjenoho morja. Novak je wupisał wšě možne musikalne formy: kěrluše, wutwory za klavěry, symfonije, balety, kantaty, a opery. Techniscy stoji Novak na čole wšěch češkich komponistow a joho skutkowanjo woznamjenja mócny postup za češke wumjełstwo na polu hudźby.

Wuherska. We Szegendinje poswjeći tamniši biskop po swjatym Karlu Borromejskim pomjenowany „dom miłosće", postajeny za njezahójnje skhorjene dźěći. Tónle dom je natwarił jednory wučeŕ nabožiny ze swojich nalutowanych a po staršimaj namrětych pjenjez. Potajkim su tež dźensa hišće wjetše skutki lubosće možne, je-li človjek to prawje sebi zawjesć wě.

Italska. Centralny wubjerk za „Kat. raznosć" je postajił, zo ma so w běhu zymy na skhadźowankach wosebje jednać wo encyklicy „Rerum Novarum" Leona XIII. W přichodnym lěće budźe so 40 lět minyć, zo tele njesměrne važne pismo swoju dróhu do swěta nastupi. Tehdomniši čas njeběše hišće spóznał, što ma tale encyklika po prawym na sebi. Zo bychu so tola katolikojo nětčišoho časa dokładnje zaběrali z tutym arcydźełom njezapomnitoho bamža Leona!

Ruska. Bolšewikojo zamknychu w Moskwje klóštr Waałamski, 12 mnichow wotwjedźechu do Włodźiměřa pod wudawanjom, zo su slěbro hromadźili (štož je w Ruskej zakazane) a tam wšěch zatřělichu. Po tym zawrjechu klóštr Daniłowski, z dobom zajachu Lebjedjewa, bywšoho sekretara njeboh patriarcha Tychona.

Towařstwowy powěstnik.

Wotrow. Towařstwo kat. młodźencow wuhotuje njedźelu 28. dec. wječor w 7 hodź. w Pančičanskim hosćeńcu swój 11. załoženski swjedźeń, wobstojacy z dźiwadła a rejow. Wšitkich Serbow z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje předsydstwo.

Khrósćicy. „Serbosław" změje njedźelu 28. decembra popołdnju 1/2 4 hodźin swoju měsačnu zhromadźiznu ze zajimawym přednoškom knjeza stud. Nedona z Lipska: „Staroserbske rjemjesło, wosebje pčołarstwo." Wšitkich sobustawow, wosebje pčołarjow, přeprošuje

předsyda.

Jaseńčanska Katolska Bjesada wuhotuje njedźelu 4 wulkoho rózka swój 58. załoženski swjedźeń. Kóždy sobustaw dyrbi znamješko přityknjene měć, jeli njecha połny zastup płaćić. Započatk 1/2 7 hodźin.

Ł. S. S. Z. Načolniski kurzus započnje so póndźelu 29. dec. dop. 1/2 9 hodź. pola Šusterec w Radworju. Prošu was, bratŕa načolnicy, zo byšće tam z dypkom byli. Njezabudźće dobru zwučowansku drastu, knižku a pjero sobupřinjesć. Jednoty, z kotrychž je jenož jedyn bratr zamołwjeny, njech so za to postaraja, zo dwejo přijědźetaj.

Zj. načolnik.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1930.

Kk.: 842. ze Židowa: Marja Dubscyna; 843.—845. ze Zdźěrje: Mikławš Khilan, Jan Šmarander, Hana Šeferowa; 846.—849. z Brěmjenja: Hańža Wjerabowa, Jurij Hicka, Jakub Lejman, Michał Hančik; 850. 851. z Budyšina: Hana Handrikowa, Jurij Šenkař; 852. z Ralbic: Michał Žur; 853. z Nowoslic: Jurij Möller; 854 855. z Łazka: Jakub Wjeńka, Pětr Šołta; 856. ze Šunowa: Hańža Grosowa.

Sobustawy na lěto 1929.

Čo. 1127.: H. B.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 22. decembra 1930.

Woły: 21. 1) Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět 53—57 hr. 2) Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene 43—49 hr. 3) Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše 38—42. 4) Mjenje picowane wšěch starobow 35—37. 5) Mjasne — . 6) Husumske z pastwy — . **Byki**: 155. 1) Połnomjasne, dorosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće 53—55. 2) Połnomjasne, młódše 48—52. 3) Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše 44—47. 4) Špatne —. **Jałojcy a kruwy**: 134. 1) Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 45—49. 2) Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět 52—56. 3) Starše wukorm. kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy 38—42. 4) Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy 42—48. 5) Mjenje a špatnje picowane 28—34. 6) Husumske z pastwy 24—26. **Čelata**: 1365. 1) Najlěpše wukormjene 78—83. 2) Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 72 77. 3) Špatne 60—70. **Wowcy**: 238. 1) Młódše a stare, wukormjene 48—58. 2) Starše wukormjene 40—46. 3) Mjenje wukormjene (Märzschafe) — . 4) — . **Swinje**: 2740. 1) Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1 1/2 lět stare 58—59. 2) Wukormjene 58—59. 3) Mjasne 56—57. 4) Špatne 54—55. Rancy 48—53.

Klóštrske zelo

Najwubjerniše zelo k čisćenju krewje, też za puchež a jěrchenje. Připrawjene po prastarych klóštrskich receptach w Klóštrje Marijnej Hwězdźe. + + Dóstać we wšěch haptykach.

Płaćizna 2,50 hr.

Nawěštki

w „Kat. Posole" maja

stajnje wuspěch!

Reformne spódnje poslešća a přešite přikrywy (Steppdecken)

w jara přiměrjenych płaćiznach

Pawoł Korn, Budyšin

Hošic hasa 21

Gardiny, vitraže, zawěški, wóskowanki, 100 šěroke, 1,50 hr., dołhe konopejowe wodźeća 2,50 hr.

J. Erler, Budyšin

Zwonkowna lawska hasa 10

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11.

Serbska ludowa banka w Budyšinje

Filialcy we Wojerecach a w Khoćebuzu

Agentury: **w Khrósćicach** pola knjeza **M. Čornaka,**
w Kulowje pola knjeza **Oty Bulanka,**
w Rakecach pola knjeza kantora **J. Rjelki**

Pola tutych mjenowanych knjezow hodźa so pjenjezy zapołožować na knižku a zběhać po potrěbnosći.

Danimy pjenjezy nanajlěpje.

Telefon 3506 a 3507.

Katolska Bjesada w Jaseńcy

wuhotuje **njedźelu 4. wulkoho rózka 1931** swój

58. założeński swjedźeń

z dźiwadłom a rejemi.

Předstajeć budźe so cyle nowa hra

„Wo wichorach žiwjenja“.

Započatk ½7 hodźin.

Wšěch wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Towarstwo katolskich młodźencow we Wotrowje

wuhotuje

njedźelu, 28. hodownika, wječor w 7 hodź.

w Pančičanskim hosćeńcu swój

11. założeński swjedźeń

wobstojacy z dźiwadła a rejow.

Wšitkich Serbow z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Zjawny dźak

swj. Józefej

za wusłyšenjo prózstwy!

Vogtlandske wumělske **gardiny** kupujeće stajnje tunjo pola **Kurt Erler w Budyšinje** jenož na žitnych wikach 11 napřeco „Złotej hwězdźe“

Što nima hišće „Krajan“ na lěto 1931?

Wšitkim lubym hosćom a přećelam přejemy

wutrobne „Daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu!

W Budyšinje, 1. januara 1931.

Swójba Hajncec w Serbskim domje.

Woprujo dar za

zaměry „Katolskoho Posoła“

k Božomu dźěsću a so wukupiwši wot wšěch nowolětnych zbožopřećow, wupraja z tutym swoje

najwutrobniše „daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu 1931

wšěm přećelam a znatym:

Kk.: po **5 hr.:** swójba wučeŕ Pawoł Pjetaš w Khrósćicach, kubleŕ Michał Hórnik w Hornjej Kinje;

po **3 hr.:** wyšši železn. insp. Mikławš Pawlik w Falkensteinje.

Jednota „Sokoł“ w Khrósćicach

woswjeći **Nowe lěto** wječor ½8 hodźin pola Wjeńkec swój

6. założeński swjedźeń

Zwučowanjo / Dźiwadło / Reje

Wšěch lubych Serbow na njón nanajwutrobnišo přeprošujemy

Hodowna skhadźowanka!

Njedźelu 28. t. m. w Hodźiju.

Započatk popołdnju w 3 hodź.

Přednoški z debatu, hudźba, spěw, hodowne sceny, wobradźenjo atd.

Wšitko darmo! Přeprošuje **Zwjazk łuž. serb. stud.**

W Budyšinje zetkamy so

w kofejowni Lehmann

na Serbskej drózy 8.

Najsłódniše konditorske pječwa

Wosebitosć: Torty jako dar při wšitkich składnosćach.

Wšědnje popołdnju a wječor koncert.

Wróćiwši so wot rowa mojeje lubeje, njezapomniteje mandźelskeje, našeje sotry a ćety

Marje Herlichoweje

w Nowym Łuzču,

rodź. Handrikec z Khelna,

wuprajam z tutym wšěm, kotřiž su jej za čas jeje dołheje a bolostneje khorosće na kajkežkuli wašnjo telko lubosće wopokazali, za jeje khudu dušu na póstwječorach so modlili a ju w bohatej ličbje k rowu přewodźeli, swój

najwutrobniši dźak.

W Nowym Łuzču, na dnju pohrjeba, 22. decembra 1930.

W mjenje zrudźenych zawostajenych

Jakub Herlich, mandźelski.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy

časopis

Wudawany wot towarstwa swj. Cyrilla a Methoda w Budyšinje

Redaktor: Józef Nowak

Wosmašěsćdźesaty lětnik

Serbska centralna knihownja w Budyšinje
4/4 - 254
68

W Budyšinje
Ćišć Donnerhakec knihićišćerńja (mějićel: Towarstwo swj. Cyrilla a Methoda)
1930

Dosłowo.

Hdyž ma redaktor na kóncu lěta cyły lětnik „Katolskoho Pósła“ před sobu ležo, postupuje w joho duši dźakna myslička k Bohu na njebjesach, zo bu našomu časopisej lěto čiłeje dźěławosće spožčene. Też minjene lěto je „Katolski Posoł“ ze swojim katolskim serbskim ludom nutrnje sobuzačuwał, z nim so radował, z nim ćeže njesł, z nim płakał. Hdyž redaktor na mnohe te zawodne nastawki zhladuje, wě wón, zo drje stej kóždy rjadk a kóžda sada pisanej z wutrobinej krwju, ze swojim ludom derjeměnjacoho, woporniwoho spisowaćela. Katolski serbski lud a joho „Posoł“ staj hišće zwjazanaj kaž w času założenja přez našoho wótca Michała Hórnika.

Pódla Boha ma redaktor za swjatu winowatosć, wšěm so dźakować, kotřiž su sobu pomhali „Posoł“ wudawać. A tuta winowatosć redaktora lětsa ćim bóle hnuje, dokelž dyrbjachu druzy wjacy hač druhe lěta do gratu přimać. Kaž w času redaktorowych prózdninow, tak je też w času joho skhorjenja w hodowniku tutoho lěta redakciju wjedł knjez scholastik Jurij Hejduška. Hačrunjež hewak hižo z dźěłom překopjeny, je tola też tute ważne dźěło za swój lud rady na so wzał. Bóh jomu zapłać! Pilnje podpjerał je joho z přinoškami knjez prelat Mikławš Žur. — Kaž minjene lěta je też lětsa bohatu rubriku našoho časopisa „Z cyrkwje a swěta“ wjedł knjez wjednik tachantskeje šule Michał Wjerab. Za joho swědomite a woporne dźěło słuša jomu dźak a připóznaco wšitkich čitarjow. Ćežku rubriku „Politiki“ je z wustojnosću a wušiknosću pisał Hajničanski knjez farař Jan Cyž. Jara wobćežne a husto dosć jara njedźakne dźěło! Wšće su naši sobustawjo joho nastawki z wulkim zajimom čitali. Kaž je našim lubym čitarjam snadź znate, mamy hišće jenoho swěrnoho a pilnoho spisowaćela za rubriku „Zawodne nastawki“. Je to knjez farař Jurij Delan. Redaktor ma za swoju winowatosć, zjawnje so jomu dźakować, za mnohe, z wulkej lubosću k serbskomu ludej spisane nastawki. Wšće su našim česćenym čitarjam zajimawe a duchapołne, žiwe a žortniwe, khutne a napominace, prošace a hrožace słowa znate a njezapomnite. Njech joho pjero też w přichodźe wostanje žiwe a čiłe za naš narod, zo by nam aktuelne prašenja rozpisało! Najhorcyši dźak knjezej fararjej za to! Wutrobny dźak pak też našim knjezam dopisowarjam, přede wšěm knjezomaj wučerjomaj Słodeńkej-Pančičanskomu a Andrickomu-Radwořskomu.

Nic mjenje hary njeje z „Posołom“ měł pokładnik knjez kantor Šołta, kaž joho přichodny nan, knjez wyšši wučeŕ n. wotp. Jan Rězak, kotryž je za redaktora korektury přehladował, za pokładnika pjenjezy přijimał a hišće mnohu druhu službu za naš luby časopis służił. Jimaj, kaž knježnje Rězakec Hanje wutrobny dźak a zapłać Bóh!

Njech je też 68. lětnik „Katolskoho Pósła“ służba za naš katolski serbski lud!

We Worklecach, na dnju swj. Jana, japoštoła a sćenika, 1930.

Józef Nowak, kapłan.

Wobsah.

Strona

Zawodne nastawki a nabožne rozpominanja.

Budź khwaleuy J[s]zus Khrystus! 1
Šula a wěra w swětle hodownoho časa 5
Swjaty Bosćan 17
Přińdź k nam twoje kralestwo 25
Kak zdźeržimy naše dźěći w njewinowatosći? 33
Přećiwo revoluciji 41
Běžće tak, zo dosahnjeće! 49
Syjeŕ wuńdźe 58
Póstnicy 65
Wot samoho khlěba njeje človjek žiwy 73
Po zeńskich bědach njebjeske wjesela! 81
Serbske kralowny rjanosće 89
Baćonjowa ćeta 97
Swjaty křižo! 105
Stała maćeŕ bolosćiwa 113
Njehorješe so naju wutroba? 121
Młode jutry 129
K nam přišła meja młódna, so hona zelenja 137
Nawrót na jězor 145
Janaj 153
Staršiske žohnowanjo 159
Čas rekordow 161
K prěnjomu junijej 169
O luby Jězuso! 174
Swjatkowny kěrluš 177
K suchim dnjam 182
Na Bože Čěło 185
Wołaj a njepřestań wołać 201
Swjaty Augustinus 209
Idealna wosada 219
Pobožna žónska skutkuje kaž měšnik 225
Falšni profetojo 233
Pola swjatoho Franciska 241, 249
Wo lěću cyrkwinskoho lěta 257, 265
Starajmy so wo naš duchownski dorost 273
Twój nawoženja! 281
Cyrkeŵ a katolski młodźenc 289, 298
Mortwy młodźenc 297
Swójba a młodźenc 305
Twój róžowc 313
Wostanje Europa křesćanska? 321
Twój dom 329
Twój kral 337
Pod khorhowju kralowej 345
Knježe, daj jim wěčny wotpočink! 353
Swjaty Měrćin 361
Mój dom je dom modlenja 369
Rosujće, njebjesa, sprawr oho! 377
Cyle rjana sy ty, moja přećelnica 385
Haj, hdy by žadyn Bóh był 393
Přihotujće Knjezowy puć! 401
Namakaće dźěćatko do pjeluškow powite 409

Politiske, kulturne a literarne nastawki.

Rěč knj. Špitanka w sakskim sejmje 18
Jězor Genezareth a wichor 37
Masaryk — 80 lět 74
Serbske spěwarske 19. lětstotka 85
Masarykowe 80. narodniny 92

Strona

Wo ważnosći maćeŕneje rěče 149
Nowe wólby do sakskoho sejma 174
Bohate žně a pomoc za ratarstwo 213
Dorost, lud a stat 235
Wo hospodarskim połoženju w sakskej Hornjej Łužicy 253
Wólby 275
Hlond — jubilar 309
Rom a Moskwa 346
Je Kutjepowe hódanćko zhódane? 358
Započatki a wuwiće ratarstwa mjez serbskim ludom 370, 389, 396, 412

Z cyrkwinskoho žiwjenja a swěta.

Exercicije za młodźencow we Worklecach 13
Swjatočne zadrasćenjo klóštrskich knježnow 20
Swjatočne zadrasćenjo w Klóštrje 28
Sleborny jubilej tow. „Cäcilije“ w Kamjeńcu 35
Ćełozwučowanjo za holcy a jich drasta 35
Poswjećenjo noweje cyrkwje w Lipsku 36
Starši a přećelja katolskeje šule 36
Eugenio Pacelli — statny kardinal-sekretar 52
Do exercicijow! 60
Za exercicije we Worklecach 76
Prěnje serbske exercicije 94
Prěnje exercicije młodźencow 101
Pobožny Wosadnik 102, 108
Worklečanske exercicije su skónčene 108
Generalny abt z Roma 109
Exercicije za knježny we Worklecach 115
Konnersreuth, kročel do katolskeje cyrkwje 116
Słowćko wo exercicijach 172
Měrne słowo wo cyrkwinskim dawku 193
Serbscy slubjeni a Krupka 197, 202
Namołwjenjo na wšěch přećelow katolskeje wuznawarskeje šule 222
Pastoralis officii Nostri 260
Cyrkwinski dawk 357
Exercicije — słowćko mužam k rozpominanju 389
Swjate exercicije a generalna spowědź 405

Ze serbskoko žiwjenja.

Hodowna skhadźowanka serbskoho studentstwa 4
Jubilejny ptači kwas 1930 6, 19, 27
Naš čas, joho ćeže, a joho nadawki za naše towarstwa 9
Starcec Michał † 13
3. župny zlět župy „J. A. Smoleŕ“ 20, 52, 61
Župa Michał Hórnik 29
Knjez profesor z Brna 37
Załoženski swjedźeń Drježdźanskeje „Jednoty“ 44
Koncert „Lipy Serbskeje“ w Pančicach 60

Strona

Pobožny Wosadnik 60, 69, 77
Župiny swjedźeń w Drježdźanach 68
Póstnicy w Njebjelčicach 76
Domowina 78
Hłowna zhromadźizna župy „Michał Hórnik“ 94
Hłowna zhromadźizna Domowiny 100
Serbska Ludowa Banka 109
Pój, witaj naléćo! 115
Towarstwo Pomocy za stud. Serbow 50 lět 115
Wulki koncert — oratorij Naléćo 123
Naléćo bórzy nam zaklinči 124
Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje 132
Wulki koncert „Naléćo“ 133
Jutrownička w Marijinej Hwězdźe 134
Jutrowna skhadźowanka w Njeswačidle 140
Zlět Domowiny w Rakecach 148
K nam meja přišła młódna 148
Župny swjedźeń we Łazu 156
Wjeŕć mje pola herca 158
Kantor Jan Symank — 70 lět 164
Swobodne zjednoćeństwo katolskich wučerjow w Pěskecach 180
28. załoženski swjedźeń „Jednoty“ w Budyšinje 181
Rozprawa wo posedźenju Maćicy Serbskeje 206
Ferialna kolonija „Domowiny“ 206
Z autom do Drježdźan 212
Farař Mikławš Bjedrich swjatočnje pokhowany 217
Farař Mikławš Bjedrich — Radlubin 218
6. zlět Domowiny w Rakecach 229
Knjez kantor Pětr Hila — sydomdźesatnik 244
Do serbskich Błótow 245
Prózdninski zajězd do Prahi 246
Prěni přewodnik po našim krajiku 246
Kelko je nas łužiskich Serbow? 246
Arcyměšnik Jan Šołta † 251
Hłowna skhadźowanka w Kulowje 260, 267
Wulki delnjoserbski swjedźeń we Wětošowje 261
Propst P. Lambert Kober — 25 lět měšnik 262
Za njeboh knjezom arcyměšnikom Janom Šołtu 269
Hłowna zhromadźizna tow. swj. Cyrilla a Methoda 276
Hladaj wróćo, luby přećelo, na jubilejnym dnju 284
Dwoji swjedźeń Kamjeńcskeje wosady 292
25lětny měšniski jubilej knjeza fararja Dórnika 292
Zwjazkowy zjězd katolskich serbskich młodźencow 293
Swobodne zjednoćeństwo wučerjow w Radworju 308
Msgr. Wjacsław Kotrch 309
Nazymska zhromadźizna župy „Michał Hórnik“ 315
Wjesny dźeń w Smječkečanskich kupjelach 317

Nazymske posedźenjo Maćicy Serbskeje 322
Krawcowy koncert w Budyšinje 323
Wustajeńca Zjednoćeństwa serbskich žonow 325
Zjězd S. R. Dorosta 331
Prof. Józef Masařik † 333
Maruša 340
Wo Hórčanskej šuli 357
Molef Měrćin Nowak 357
Swjedźeńske dny we Wotrowje 363
Domjaca zběrka towarstwa Pomocy 373
Krajan 1931 377
Sokołski swjedźeń a 10. róčnica 380
Porta coeli 381
Dobrošicy abo Hórki 387
K smjerći knjeza dra. Mikławša Rachele 388
Wokrjesny zwjazk Raiffeisenskich towarstwow 388
Swjatočne zapokazanjo nowoho Kulowskoho fararja 396
A přecy zasy raz 397

Powědańčka.

Jandźelowa sylza 20
Lóze huby 27
Swjaty křiž 44, 52
Kak smy sebi Jězusa dobyli 68
Što činjach tebi? 76, 83
Wo swoje samsne wobsedźeństwo 91
Jutře wón přińdźe 100
Złote zornjatko 116
Sotra Beata a jeje wopor 124
Njeżadaj za njesprawnym kubłom! 132, 140
Wo łuku 147, 156
Zawostaństwo 163, 171, 179, 187
Kak Michał swoju Katu wojeba 195
Spominaj na mnje 203
Susodaj 220
Mandźelstwo 228
Złoty kłobučk 235, 244, 267
Kak měješe so w Něhdźecach ze šulu 323, 332, 339, 347, 355, 364
Krawjaca hostija w Darraca 372
Boži wječor 404
Hodowny jandźel 411
Bože dźěćo so wšudźom namaka 413

Pedagogiske nastawki.

Smě dźěćo we swojej mósničcy też pjenjezy měć? 87
Njewusměšejće swoje dźěći, starši! 343

Wšelake nastawki.

Dźećel z trawu je kmańši hač samón dźećel 118
Znamidło ze zastarskich časow 142
Muše napřemoh lětajcy swědkaj 182

Basnje.

Swjatej swójbje. M. Nawka 51
Jutry 1930. P. Wićaz 121
Salus infirmorum. P. Wićaz 126
Najswjećišomu sakramentej „Adorate“. Přeł. M. Nawka 131
Aeterne rex altissime Přeł. M. Nawka 165
Wutrobne přećo 174
Sacris solemniis. Přeł. M. Nawka 190
Modlitwa wo dešć 212
Wěnowanjo „staršomu“ towarstwa młodźencow 228
† Janej Šołće 252
Powitanjo 278
Pomnik dźakowneje lubosće 279
Naša prawa domizna. P. Wićaz 325
Na maćernym rowje. J. Ćišinski 350
K lětnomu wopomnjeću. P. Wićaz 358
Powitanjo knj. fararja M. Justa 366
Za Mikławšom Bjedrichom. P. Wićaz 367
Rorate coeli! J. Ćišinski 401

Stajne rubriki.

Politiski rozhlad — Z Łužicy a Serbow — Z cyrkwje a swěta — Wšelčizny — Towarstwowy powěstnik — Należnosće našoho towarstwa — Wične płaćizny